

ORSZÁGGYÜLÉSI KÉPVISELŐVÁLASZTÁS ÉS CURIAI BIRÁSKODÁS CODEX E.

KIEGÉSZITVE AZ ÖSSZEFÉRHETLENSÉGI ÉS MENTELMI JOG, A PARLA-
MENTI REFORM KÉRDÉSEIVEL, AZ UJ HÁZSZABÁLYOKKAL, AZ ÖSSZES
TÖRVÉNYHATÓSÁGOK VÁLASZTÁSI FUVARDIJ-SZABÁLYRENDELETEIVEL,
A VÁLASZTÓKERÜLETEK ÉS VÁLASZTÓK STATISZTIKÁJÁVAL STB.

— KÖZJOGI ANYAGGYÜJTEMÉNY. —

HIVATALOS ADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL

IRTA :

DR. SZIVÁK IMRE,

ORSZÁGGYÜLÉSI KÉPVISELŐ, ÜGYVÉD.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA.

1901.

Budapest. Az Athenaeum r. t. könyvnyomdája.

ELŐSZÓ.

Ez a könyv nem a politikáé. Nem arról s nem annak van írva. A mi ebben politika: azt itt, az előszóban mondom el, s itt sem mint pártember, hanem csak mint a historia napszámosa — anyagul a jövőnek, igazodásul a jelennek.

A parlamentarismuson nálunk is kétségtelenül acut betegségek tünetei kezdtek mutatkozni, s az oknyomozó kórtörténet az életműködési zavarok közül hármát látott veszedelmesen tultengeni. Az egyik a *többség-uralmi elvnek tulhajtása*, — a *párthatalomnak végletekig való érvényesítése*. A modern történelem előtt tisztán látszott, hogy ezt a bajt csak nagy, egységes államok birhatják ki életveszélyes válságok nélkül akkor, hogy ha két nagy elvi párt van, mely a végzetes momentumok idejében az uralmon egymástfel váltja. Kisebb, középállamokban, a melyek nem a faji egységen épültek fel, az uralkodó nemzeti többség hatalmának tulfeszítése csak az *államjogot negáló* fajok, felekezetek ellen menthető; de az uralkodó faj kebelében alakult elvi pártok, mint az államhatalom időleges birtokosai ezt egymás megsemmisítésére — büntetlenül — nem használhatják fel. A magyar parlamentaris pártok külön-külön nem is alkalmasak a váltógazdaságra; azért nagy elvi és rendszerváltozások itt nem jelentik a kormányzó pártnak, csak a személyeknek bukását fusióval, coalitióval, de a mi aztán többé-kevésbé változott elvi tartalmat is hoz be. A magyar pártpoli-

IV

tika nem nélkülözheti a compromissumokat, sőt az az időnkinti szerény mérvű elvi megújodás, a mi nálunk egyáltalán lehetséges, csakis pactumok útján vihető keresztül. A ki ennek a tételnek igazságát el nem ismeri: azt az obstructio és az ellenzéki coalitio és a pártbeli kiválás depossideálja. Ez a közelmultnak egyik tanúsága, — a pártközi pactumnak historiai megokolása, — mely a! többség-uralmi eszmén rést ütött. Az új rendnek genesise ellenzéki behatásokra megy vissza, de el lesz háritva vele a parlamenti rendszer functióbeli csődje.

A functionális zavar másik oka az a hit volt, hogy a választásokon nem jutott a nemzet igazi akarata kifejezésre, s ha ez a romboló hit meggyökeresedik és orvoslást nem talál: magát a parlamentarismust támadja meg. Vissza kellett tehát állítani azt a rendszert, a mely *tiszta választások* útján azokat küldi a parlamentbe, a kikről el kell ismerni, hogy a nemzetet joggal képviselik. Ez az eszme adott életet a *Curia bíraskodásának* a képviselőválasztások felett.

A harmadik szervi baj volt: a *képviselők independens ellenőrző viszonya* a kormányhoz s ezzel a parlament *erkölcsi tisztasága* lőn kétségbevonva azáltal, hogy számos képviselő a közgazdasági téren oly tevékenységet fejtett ki, mely őket a kormánnyal, s a kormányt velők szemben tán illetéktelen befolyásolás veszélyének tette ki.

Ez volt indoka az u. n. *incompatibilitási mozgalomnak*, a mely befejezést még nem nyert. De ha a törvényes reform ebben is befejeződik, akkor befejeződött azzal a *magyar parlamenti élet újjászületése is*, azon programm alapján, a melylyel *Széll Kálmán* miniszterelnök a Deák-tradíciók örököséként is a reformot az egész vonalon kezébe vette s eddig oly sikerrel vezeti, hogy attól az elismerést megtagadhatni a történelem sem fogja, mert alatta indult meg a parlament rendes functionálása, született meg a curiai bíraskodás, mint a tiszta

választások óre, s jön létre az új összeférhetlenségi törvény, melynek szigorába a legnemesebb motivumok folytak be. A történelem fog majd bírálatot mondani afölött, hogy egyesek kizárása nem vonja-e maga után a színvonal sülyedését vagy egyes közgazdasági ágak elhanyaglását, avagy hogy a nagy szigor már a priori tisztítólag, emelőleg fog hatni?

Mi ez utóbbit reméljük.

* * *

Tudjuk, hogy van a magyar parlamenti életnek még egy súlyos organicus baja, s ez a kormányhatalom tulsulya a közigazgatási s közgazdasági élet terén: tehát igen sok választó kerületre is. — Ez a messze vitt *centralisatio* az, a mely mellett ma-holnap nem lesz sem a politikai, sem a társadalmi életnek annyi függetlensége, a mennyi saját renaissance-ára kellene. Annak idején, ha egyszer ennek a szüksége beáll, át kell alakulni egész közigazgatási szervezetünknek s köz- és magán-gazdasági viszonyainknak önállóbb, függetlenebb irányban. De erről szólni nem e könyvbe való már.

Parlamenti életünk tehát az utolsó két év alatt korszakos változásokon menf keresztül.

A régóta hangoztatott parlamenti reform a pártprogrammok keretéből kilépve, valósággá kezdett válni, azzal a vezérelvvel, hogy a parlament függetlensége első sorban a parlamenti tagok egyéni, politikai függetlensége alapján építendő fel. Első lépés volt erre a curiai bíráskodás behozatala. De az ezt kimondó 1899: XV. t.-cz. nem szoritkozott csupán a mandátumok igazolásának kérdésére, hanem mélyreható változtatásokat tett a választási törvényen (1874: XXXIII. s ennek novelláin) és a büntető törvényen (1878: V. t.-cz. stb.) s a képviselőház házszabályain is. Közjogunk oszlopos érszeit érintette e reform, melyről kimutatjuk, hogy az mennyire

VI

gyökeres volt. Megmozdult, sőt lényeges részeiben széthullott a régi jog és helyébe új rend lépett, melynek jogi vonatkozásai az egész politikai életet érintik, egy új parlamenti codexet teremtetek, a melynek jogi kihatásai azonban 10—20 különböző jogforrásból állítandók össze, hogy a mai, élő egységes jogrendszert együtt bírjuk. Hozzájárul ehhez még az összeférhetlenségi actió, mint a megkezdett reform legutolsó étappe-ja. Új viszonylatok, új fórumok lettek életbe hiva, melyeknek jogi regulatorjai nem találhatók egy forrásban; élő, érvényes töredékeit egy nagy jogi tartomány, egy történetileg fejlődött, bonyolult szervezetnek sokszor bemohosodott rejtekeiből kell előkeresni. Nehéz volt a törvényhozás feladata a curiai bíráskodás olyatén behozatala körül, hogy a kétfelé választott (bifurcált) jogkör összeütközések nélkül működjék, kényes volt a materia s követhető minták sem állottak rendelkezésre; a külföldi viszonyok és törvényhozások nem voltak felhasználhatók, a megoldást a hazai jog alapján önálló új conceptióval kellett megszólván megteremteni s törvényhozásunk ez alkotása mint a művelt külföld által is kéréssett novum áll ma fenn előttünk, kíséretében a nagy várakozásnak, melyeket ahhoz a parlamentarismns minden igaz barátja fűz.

A bírálat sem hazai, sem külföldi tapasztalatokra nem támaszkodhatván, a skepsis is a gyakorlati életet hívja fel bírónak. Ám legyen. Hogy azonban a gyakorlati élet oly fejlődést mutasson az új rend alapján, a milyent a nagy elmeéllel kigondolt reform létrehozói attól nemes ideális-mussal várnak, szükséges mindent megtennünk arra nézve, hogy annak ne csak világos vezéreszméi, de szövevényesebb vonatkozásai is tisztán hamisítlanul hassák át az életet, annak alkalmazását s az ebbe befolyó minden tényezőnek felfogását. E célból azoknak, kik a nagy mű bölcsőjénél állottak, külön

kötelességük odahatni, hogy a reform szelleme az alkotmányos élet mindén rétegét áthassa. Nekem mint a törvénytényé vált (utolsó) javaslat képviselőházi előadójának módomban, sőt kötelességemben állott *elemzőleg* dolgozni fel a complicált anyagot azzal a kritikával, melyre a külföldi törvényhozás s a hazai jogfejlődés tanulmányozása által éreztem magam hivatottnak. S végig küzdve magam a controvers eszmék birodalmán, előttem állott a kérdés, hogy kritikai, tudományos értekezést irjak-e, javaslatokat tegyek-e a további kiegészítő reformokra? *De lege ferenda*, midőn *parlamentari* jogunknak még annyi fontos kérdése vár megoldásra, mint: *a választási jog kiterjesztése, a választókerületek okszerű kikerekítése, a szavazás módja, a kisebbség képvisellete, a főrendiház reformja stb.* megannyi actualitásai korunknak?! avagy maradjak a jogkrónikás, a commentátor szerény szerepénél? Ez utóbbit választottam. *De lege lata* irok, egyszerűen a hozott törvény hermeneutikája körében adom közre tanulmányaim eredményét, szellemében az új rendnek, világosságot víve azon pontokba is, a melyeknek megvilágítására nem mindenki ér rá külön tanulmányokat tenni.

Nem szükséges ugyan igazolni *a jogczimet a munkára*, a mi végre is mindenkinek szabad — de az én munkám módszere mégis indokolást kíván.

Nem állott én előttem sem külföldi chablon. Nem akartam sem oly egyszerű parlam. évkönyvet adni, mint a melyeknek az angol és francia irodalom oly bőven termel (a különféle Statesmans Yearbook-ok, Almanach-ok, Annuaire-ek — még legtöbb analogiát Ridgway Parl. Mannel-je mutat), sem a »Legislation Comparée« terén páratlanul álló francia szerzőket (Charbonnier, Pierres, Rendu, Bevalier stb.) nem követtem; mert nekem specziális *magyar nyersanyagot kellett* adnom s *feldolgoznom* és pedig sokat. Ha nem akartam szem

elől téveszteni a célzt, hogy t. i. az *egész rokon joganyagot* adjam: háttérbe kellett szorítanom sok egyéni abstractióm, s bár az e célból összegyűjtött kész anyagom így is kiadna még egy 2-ik kötetet: máris súlyosan érzem a térhiány korlátozó hatását. Művem így is túlhaladja a hazai szokott kereteket (de nem a külföldiekét) s azonkívül korlátot szabott az idő is, a mennyiben az ált. választások még ez évben s talán rövid néhány hó múlva megejtetvén: igyekeznem kellett munkámat idejekorán megjelentetni, hogy így még elég idő legyen azzal *irányítólag* hatni az új választási jognak célszerű alkalmazására, s a választások törvényszerű vezetésére. Ezért az eredetiség intenzívebb érvényesüléséről is sok helyt le kelle mondanom; s ambitióm így nem is irányulhat vala egy nagy tudományos mű létrehozására; csupán szerény anyaggyűjtemény kíván ez lenni a gyakorlati élet számára, de a dogmaticus szempontok — a rendszer, a constructió egységének betartásával. Még így is — daczára a sok amputációnak, a mit sajnosan alkalmaztam — érzem, nagy a nyersanyag, de mentességem legyen, hogy *az mind élő jog*, a mi máshol így összegyűjtve, s rendszeresen feldolgozva még nem volt. Művem két részében: a választási törvény commentálásában s a mentelmi jog vázlatában segítségemre volt próbált tollu publicistakartársam: *Dr. Dolenecz József* tavaly megjelent monographiájával (»Az országgyűlési képviselőválasztási jog és gyakorlata«), melyet ő vonatkozó részeiben *teljesen átdolgozva* és a gyakorlati (időközi) jogesetek megszámlálhatatlan sokaságával kiegészítve, illeszt be jelen művembe.

A közérdek nevében hálás köszönettel tartozom *Szell Kálmán* miniszterelnök urnak, a ki a hivatalos anyag, — nevezetesen a *Magyarország összes törvényhatóságai által alkotott képviselőválasztási »fuvardíj-szabályrendeletek«*, valamint a »választási statisztika« eddig ki nem adott hiteles példányainak

rendelkezésemre bocsátásával munkám actualitását és gyakorlati hasznavehetőségét oly nagyban emelte. Ezen fuvardíj-szabályzatok ismerete nélkülözhetetlen lesz az idei választásokon az u. n. törvényes (legalis) választási költségek kiszámításánál. Ezen fuvardíj-szabályzat gyűjteménye művemben *bocsátatik most először világga, teljes, hiteles alakban.*

A glossált törvények exegetikai magyarázata nélkülözhetlenné tette a törvényhozási anyagnak: a kormányi indoklásnak s az új házszabályoknak közlését is, a mint azok *Szilágyi Dezső* volt igazságügyminiszter s bizottsági elnök és *Rohonyi Gyula* bizottsági előadó nagyon instructiv szövegezésében a kitűzött cél szempontjából e keretben mellőzhetlenek. Ezekkel szemben az én szerény kezdő írói egyéniségem háttérbe kellett, hogy szoruljon. A jogi glossator politikai nézetei is csak a nagy elvi problémáknál, a controvers kérdéseknél léphettek némileg előtérbe: de magának a *Széll Kálmán* és *Szilágyi Dezső* s többi vezető államférfiaink által kezdeményezett reformműnek politikai méltatása, szóval egy *politikai iránymű* tulment volna e munka keretén. Még a történeti hosszabb fejtegetésektől is tartózkodnom kellett.

Mellőznöm kellett továbbá a főrendiház belső szervezetének parallel kifejtését, Horvát-Szlavonországok correspondens jogrendszerét stb.; mindez maradjon nekem vagy másoknak feldolgozandó anyagul úgy, mint a »Parlamenti jog codex«-ének második kötete, melynek bevezető propaedeutikáját képezi a most megjelenő kötet, mely végre is a »ratio legis«-t a reformmű minden részletére nézve igyekszik kimerítően adni, mint »teljes actualitást«.

Hazánkban a parlament ügyét szolgálni meggyőződésem szerint annyi, mint a nemzetnek szolgálni; e kettő elválaszthatlan.

Midőn tehát czélul azt tűztem ki, hogy az újabb

alkotások *correct* felfogását vigyem be a gondolkodó elmékbe s a végrehajtásra hivatottak cselekvését ezzel irányítsam helyes ösvényekre: használni kívántam nemzeti palladiumunknak: a parlamentarís rendszer ideális fejlődésének. Ezen nagy politikai és nemzeti eszmény iránti határtalan lelkesedésem mentse ki az *eggyén* esetleges fogyatkozásait. Miként a classicus mondja: *Ut desint vires, tamen est landanta voluntas.*

Budapest, 1901. márczius hava.

Dr. Szivák Imre.

BETÜSOROS TÁRGYMUTATÓ.

(A számok a mű lapjait [oldalait] jelzik.)

	Lap		Lap
Absolut többség	249, 539	Csőd hatása	44, 435, 443
Adóalap mint census	24—38	Curiai bíraskodás	179, 216
Adóhátralék (nem census-aka- dály)	343	» ügyrend	385
Állandó névjegyzéke a válasz- tóknak	68, 345, 365	Delictumok — választ. vissza- élések	529
Általános szavazatjog ...	1040, 1048	Egyházi személyek visszaélései, 1. szószerék-szakaszok	230, 373, 546
Általános választások ...	6, 133	Egyházpolit. törvények	182
Apponyi Albert gr. határozati javaslata	183, 235, 370, 496	Eljárási szabályok	
Bifurcatio	187, 336	a) Curia előtt	264, 282, 298
Bíráló bizottságok gyakorlata	486	b) Ház előtt	405
Bírósági közegek jelöltsége	50, 368	Ellátás (törvényes)	255
Bizalmi férfiak	243, 353	Erőszakoskodás	537
Bizonyítási eljárás		Etetés-itatás	255, 543
a) Curia előtt	304	Ex-lex	7
b) Ház előtt	405	Érdekeltség (bíróági)	265
Büntetőjog a választások körül:		Érdemetlenség (vál.)	459
anyagi jog	529	Érvénytelen névjegyzék	241
alaki jog (eljárás)	205, 549	Érvénytelenségi okok (vál.)	201, 218
Birói judicatura u. a.	555	Fegyelmi vétségek	363, 531
Büntető törvény revisiója	209, 213	Fegyver, bot használata	533
Bűnvádi eljárás mint kisegítő jog	205	Fegyveres erő használata	233
Compensatio (szavazat-számi- tás)	218	Felelőssége a közegeknek	168, 369
Census	14, 1036	Felebbezések, l. Jogorvoslatok.	
Criminalistika a választ. jog- ban, l. bünt. jog	529	Felek és meghatalmazottjaik	277, 401
		Felhívás büntetettre	113, 227
		Felosztatása a Háznak	7

	Lap		Lap
Felszólamlások (állandó név- jegyzék)	101	Judicatura	
Feltételes, feltétlen semmis- ség	218	a) büntető-, vál. ügyekben ...	555
Fenygetés	223, 537	b) bir. bizottságok előtt ...	486
Füvardijkak megengedése	255, 543, 1046	Kanzel-paragrafusok	230, 373, 510
Füvardij-szabályrendeletek	604, 1001	Képviselőház	
		a) egybehívása, felosztatása	6, 133
		b) házszabályok	389
		Képviselő-küldési jog felfüg- gesztése	211, 419
Gatlása a választóknak	223, 236, 251	Kérvényezési jog	189, 263, 267, 418
Hamis abszolút többség ...	249, 539	Kifogás	195
Hamis okirat felhasználása ...	534	Kossuth Ferencz a parl. reform- ról	1038
Hamis tanuzás	547	Közjogi per	204
Házközösség	60	Közhivatalnok visszaélése vál. eljárásban	225, 233, 546
Házszabályok (új)	389	Közigazgatási tisztviselők je- löltsége	50, 368
Hivatalos hatalommali vissza- élés	241, 531	Közigazgatási tisztviselők polit. ténykedése	139, 372
Hivatalos jelöltek	600	Központi választmány	61, 363
Holló Lajos a parl. reformról	1041	Legitim költségek, l. törvényes költségek.	
Horvát-Szlavonországi képvise- lők	4	Magyarázat (törvénymagy.) ...	224
Hozzátartozók fogalmi köre ...	254	Másolat névjegyzékről	126, 365
		Meghatalmazottak	277, 401
Időközi választások	7, 139	Mentelmi jog	421
Illetékesség Curia és Ház kö- zött	262	Miniszt. rendeletek a válasz- tási jogban	69, 134
Indokolás a curiai bírásk. ...	196, 212, 215	Nem-választhatóság (Ineligible) 43, 193, 459, 547	
Incompatibilitás, l. Összeférhet- lenség.		Névjegyzék állandó	68, 345, 350, 365
Itélet, igazolás kérdésében		Névjegyzék érvénytelensége ...	241
a) Curia előtt	326	Nyilvánosság megsértése (vál. eljárásban)	246
b) Ház előtt	405	Okiratok (vál.) hamisítása	168, 536
Izgatás	193, 228, 241, 373, 510	Okiratok kiadása, másolata	126, 534
Jelöltek (el nem fogadása, visz- szalépése)	243, 247	Országgyűlés szervezete	3
Jelöltek pressiója, izgatása ...	225	Óvadék letétele	268, 404
Jelvények	255, 533		
Jogorvoslatok			
a) választási összeírásnál ...	101		
b) büntető eljárásban	554		

	Lap		Lap
Összeférhetlenségi bizottság		Szilágyi Dezső törv. javaslata	
gyakorlata	438	a curiai bíráskodásról	180
Összeférhetlenségi jog		Szolgabírák jelöltsége	50, 368
I. eddigi jog	432	Szószerék-szakaszok	230, 373, 510
II. új javaslat	446	Tanúskodás (hamis)	307, 547
III. kritika	454	Tiltott cselekvények (crimina-	
IV. külföldi törvényhozás	432—485	listika)	529, 593
Összehívása a Háznak	6, 133	Titkos szavazás	1041
Pactum	184, 390, 392	Többség téves kijelentése	249, 539
Panaszjog	192, 403	Törvény (cur. bír.) időbeli ha-	
Parlam. reform kérdései	1036	tálya	216
Parlam. tárgyalása curiai bírás-		Törvényes költségek	598, 603
kodásnak	494	Törvénytárgyalás	224
Pártgyűlések	534	Urbéres negyedtelek	22, 345
Pártkasszák	601	Új választás	247
Politikai jogok felfüggesztése	43, 547	Vallási izgatás, pressió	230, 241, 373,
Polit. tiltott cselekvények	593		510, 540.
Pressiója közhivatalnoknak és		Választási eljárás törvényszerű-	
egyházi személynek	225, 230, 241,	sége	352
	373, 546.	Választási elnök	
Reversalisok	595	a) jogköre	355
Res indicata Curianál	263	b) visszaélései	355
Részesség	254	Választási közegek teendői ...	532
Sanctiók	217	Választási büntettek és vét-	
Sorrend a szavazásban	244	ségek	536
Szavazatok számítása	218, 250	Választási fegyelmi vétségek	531
Szavazás felfüggesztése	246	Választási kihágások	533
Szavazási sorrend	244	Választhatóság	14, 55, 193, 219
Szavazási visszaélések	539, 542	Választói	
Szell Kálmán nyilatkozata		a) állandó névjegyzék	68, 350
a) a köztisztviselők polit.		b) jogosultság	14
tevékenységéről	372	c) statisztika	1008
b) a pactumról	184, 527	Választókerületek, székhelyek,	
c) hivat. jelöltekéről, párt-		stb.	4
kasszáról	598, 1046	Választókerületek statisztikája	1002
d) a curiai bíráskodásról (egy-		Választókerületek kikerekítése	1042
házi személyek korteske-		Vesztegetés	542, 603
dése, stb.)	511	Visszalépése a jelöltnek	247
e) a parl. reformról	1043	Záróra	161, 248
f) képviselői állás utilitálá-		Zászlók	255, 534
sáról	1046		

RÖVIDÍTÉSEK MAGYARÁZATA.

B. M. = Belügyminiszter.

P. M. = Pénzügyi Miniszter.

I. M. = Igazságügyi Miniszter.

C. = Curia.

vl. = választási törvény.

l. = lásd.

h. = határozat.

Bt. = Büntetőtörvénykönyv.

Kbt. = Kihágási büntetőtörvény.

Bünt. = büntető, bünvádi.

Cur. bir. vagy *C. b.* = Curiai bíráskodási törvény.

ind. = indokolás.

jav. = javaslat.

min. = miniszteri.

parl. = parlamenti.

rend. = rendelet.

szab.-rend. = szabályrendelet.

törv.-jav. = törvényjavaslat.

vál. = választók, választási.

A képviselőházi (parlamentari) jog áttekintése.

Intézmények, szerves és mellékes törvények, házszabályok.

A magyar képviselőház egybealkotásának, működésének jogrendszere:

I. Szervezete, összealkotása.

1. A képviselőház tagjai, horvát-szlavonországi képviselők, választókerületek.
2. Összehívás, felosztatás, új választások kiírása. (Ex-lex.)
3. Képviselőválasztások, szerves törvények:
az 1874: XXXIII. t.-cz. (s ennek novellái): a választási törvény,
a) választói jog, cenzus, a választók állandó jegyzéke;
b) a választási eljárás (szavazási mód);
az 1899: XV. t.-cz. (s ennek novellája): a curiai bíráskodásról,
c) igazolási eljárás: kérvényezési s panaszjog, curiai ügyrend.

II. A ház alakulása s működése; házszabályok.

III. A képviselői állás külön jogrendszere.

1. Mentelmi jog.
2. Összeférhetlenség.

IV. A képviselőház bíráló-bizottságainak judicaturája.

V. A curiai bíráskodás parlamenti tárgyalásának kivonata.

VI. A választási visszaélések (delictumok) jogrendszere:

1. A törvény által tiltott cselekmények:
a) tételes törvények, büntető-, fegyelmi- stb. rendelkezések;
b) ezek birói alkalmazása (judicatura), elvi határozatok.
2. A törvény tárgyát nem képező (politikai) visszaélések:
a) a reverzálisok, b) hivatalos jelöltek, c) pártkassza, d) legitim költségek (fuvar stb.) czime alatti burkolt vesztegetések.

VII. Függelék.

1. Fuvarozási szabályrendeletek.
2. Választási statisztika.
3. Az u. n. parlamenti reform kérdései.

I. A KÉPVISELŐHÁZ SZERVEZETE, ALKATELEMEI.

1. A képviselőház tagjai (horvátországi képviselők), választókerületek.

A magyar képviselőház — közjogunk mai állása szerint — dualisticus szervezettel bír, a mennyiben az 1868 : XXX. t.-cz. 31. §-a értelmében van: *a)* a Horvát-Szlavonországokkal közöseknek elismert tárgyakra nézve *közös magyar országgyűlés* (1881 : XV. t.-cz. bevezetése), a mely — mint ilyen — közjogilag »Szent István koronája összes országai«, vagy rövidebben: »a magyar korona összes országai« (l. u. a. t.-cz. 5. stb. §§-ai) elnevezés alatt a közös törvényhozást gyakorolja, és a mely áll: a szűkebb értelemben vett s alább *b)* alatt részletezett »*Magyarország országgyűlése*« (l. f. 1881 : XV. t.-cz.) 413 tagjából s a »Horvát-Szlavon-Dalmátországok országgyűlése« által a fentidézett törvényczikkek értelmében választott (küldendő) 40 tagból, vagyis összesen 453 képviselőből; és *b)* külön: »*Magyarország országgyűlése*« (a volt erdélyi területeket és Fiumét is ideértve), a mely áll 413, választókerületenkint külön, közvetlenül választott országgyűlési képviselőből.

Célunk lévén első sorban nem az u. n. közös, hanem a *szorosan vett külön magyar országgyűlés jogéletének tárgyalása*, fejtegetéseink köréből mellőzzük a horvát-szlavonországi képviselők otthoni választási jogrendszerének ismertetését; álláspontunkból folyólag

ezek reánk csak mint a közös országgyűlés tagjai birván jogi érdekekkel: jogrendszerünk hatálya is reájuk nézve ott kezdődik, a hol saját országgyűlésüktől nyert megbízólevelük alapján a közös országgyűlésen igazoltatnak s mint ilyenek működésük tartama alatt, illetve megbízatásuk megszűntéig az országgyűlés külön jogának hatálya alá esnek s e jog uralma vagyis a ház külön jogát képező házszabályoknak általános, valamint az összeférhetlenségi törvény és mentelmi jog kivételes rendelkezései reájuk is kiterjednek s az ezekre vonatkozó bizottsági működésekben is részt vesznek.

A magyar országgyűlés kerületi összealkotását feltűnteti a következő:

Kimutatás az országgyűlési képviselőválasztó-kerületek beosztásáról.

A) Vármegyék.

(A zárjel közti számok az illető megyebeli vál. kerületek számát jelentik.)

1. Abauj-Tornamégye (7), 2. Alsó-Fehérmégye (4), 3. Aradmégye (7), 4. Árvamégye (2), 5. Baranyamégye (7), 6. Barsmégye (3), 7. Bács-Bodrogmégye (11), 8. Beregmégye (4), 9. Besztercze-Naszódmégye (2), 10. Békésmégye (2), 11. Bihar-mégye (12), 12. Borsodmégye (6), 13. Brassómegeye (2), 14. Csanádmégye (2), 15. Csikmégye (4), 16. Csongrádmégye (2), 17. Esztergommégye (2), 18. Fejérmégye (5), 19. Fogarasmégye (2), 20. Gömör-Kis-Hontmégye (6), 21. Győrmégye (3), 22. Hajdumégye (3), 23. Háromszékmégye (5), 24. Heves-mégye (5), 25. Hontmégye (3), 26. Hunyadmégye (6), 27. Jász-Nagy-Kun-Szolnokmégye (6), 28. Kis-Küküllőmegeye (2), 29. Kolozsmégye (4), 30. Komárommégye (4), 31. Krassó-Szörény-mégye (7), 32. Liptómegeye (2), 33. Maros-Tordamegye (5), 34. Máramarosmégye (6), 35. Mosonmégye (2), 36. Nagy-Küküllőmegeye (4), 37. Nógrádmégye (6), 38. Nyitrámégye (11), 39. Pest-Pilis-Solt-Kiskunmégye (11), 40. Pozsonymégye (8), 41. Sárosmégye (6), 42. Somogymégye (8), 43. Sopronmégye (6), 44. Szabolcsmegeye (5), 45. Szatmármégye (8), 46. Szebenmégye (4), 47. Szepesmégye (6), 48. Szilágymégye (5), 49. Szolnok-Dobokamegye (5), 50. Temesmégye (9), 51. Tolnamegye (6),

52. Torda-Aranyosmegye (4), 53. Torontálmegye (11), 54. Trencsénmegye (8), 55. Turóczmegye (2), 56. Udvarhelymegye (3), 57. Ugocsamegye (2), 58. Ungmegye (4), 59. Vasmegye (10), 60. Veszprémmegye (6), 61. Zalamegye (9), 62. Zemplénmegye (8), 63. Zólyommegye (3), 64. Fiume kerület (1), (333).

B) Törvényhatósági joggal bíró városok.

1. Arad (1), 2. Baja (1), 3. Budapest (9), 4. Debreczen (3), 5. Győr (1), 6. H.-M.-Vásárhely (1), 7. Kassa (1), 8. Kecskemét (2), 9. Kolozsvár (2), 10. Komárom (1), 11. Maros-Vásárhely (2), 12. Nagyvárad (1), 13. Pécs (1), 14. Pozsony (2), 15. Selmecz- és Bélábánya (1), 16. Sopron (1), 17. Szabadka (2), 18. Szatmár-Németi (1), 19. Szeged (2), 20. Székesfehérvár (1), 21. Temesvár (1), 22. Ujvidék (1), 23. Versecz (1), 24. Zombor (1), (40).

C) Önálló képviselő-választási joggal felruházott, de törvényhatósági joggal nem bíró városok.

1. Abrudbánya (1), 2. Békés (1), 3. Békés-Csaba (1), 4. Bereczk (1), 5. Besztercebánya (1), 6. Hajdu-Böszörmény (1), 7. Brassó (2), 8. Csongrád (1), 9. Czepléd (1), 10. Eger (1), 11. Erzsébetváros (1), 12. Esztergom (1), 13. Félegyháza (1), 14. Gyöngyös (1), 15. Gyula (1), 16. Gyula-Fehérvár (1), 17. Halas (1), 18. Jászberény (1), 19. Kézdivásárhely (1), 20. Kőrmöczbánya (1), 21. Makó (1), 22. Miskolcz (2), 23. Nagy-Becskerek (1), 24. Nagy-Kikinda (1), 25. Nagy-Kőrös (1), 26. Nyiregyháza (1), 27. Oláhfalú (1), 28. Pápa (1), 29. Sepsi-Szent-György (1), 30. Szamos-Ujvár (1), 31. Szarvas (1), 32. Nagy-Szeben (2), 33. Szék (1), 34. Szék-Udvarhely (1), 35. Szentes (1), 36. Vizakna (1), 37. Zenta (1), (40).

Ezek közül a *B)* és *C)* (a városi) kerületek elnevezése a fentiekben adva van; a vármegyei *A)* választó kerületek székhelyeik után kapják nevüket és pedig azon székhelyek szerint, melyek az 1874: XXXIV. t.-cz. 113. §-a értelmében most már állandóak, illetve a törvényhatóságok idevonatkozó határozatai a törvényhozás további intézkedéseig érvényben hagyatván — azok többé egyoldalulag vagyis vármegyei határozattal meg nem változtathatók. Ezeknek illetén megjelöléseit itt felsorolni fölöslegesnek véljük, mivel alantabb — e mű függelékében — a választói statisztikánál — *V. a)* — részletesen felsorolják. Összesen az *A)* *B)* *C)* alattiak száma = 413.

2. Összehívás, felosztatás, új (ált.) és időközi választások.

Az országgyűlés egybehívása, felosztatása a királynak joga, de a melynek gyakorlását kötelezőleg írja elő alkotmányunk az 1848 : IV. t.-cz. 1. s köv. §§-ai szerint; ezek közül az 5. §. következőleg rendelkezik:

»Ő felségének joga van az összejött évi gyűlést prolongálni s berekeszteni, sőt az országgyűlést a *három*, illetve (az ezt módosító 1886 : I. t.-cz. 1. §-a szerint) *öt* év eltelte előtt is felosztatni és ekkor új képviselőválasztást rendelni, de az utolsó esetben az újabb országgyűlés összehívásáról akképen rendelkezendik, hogy ez az előbbinek felosztatásától számitandó három hónap alatt összeüljön.«

Az erre következő 6. §. a felosztatás jogát akkép korlátozta, hogy az nem gyakorolható, ha az utolsó évi számadás és a következő évi költségvetés elintézve nincs; ezt azonban az 1867 : X. t.-cz. oda módosította, hogy »oly esetben, midőn ő felsége az országgyűlést bármi okból *előbb* felosztatja, vagy annak ülését előbb elnapolja vagy berekeszti, mint a befejezett számadások beadása és a jövő évi költségvetések előterjesztése a miniszterium által teljesített s az országgyűlésen e tárgyak iránt határozat hozatott volna: az országgyűlés még azon év folytán és pedig oly időben összehívandó, hogy mind a befejezett számadások, mind a jövő évi költségvetés az évnek végéig országgyűlésileg tárgyalathassanak«.

Az egybehívási és felosztatási királyi joggal szemben megvont korlátok a nemzet alkotmányi biztonsá-

tékát képezik; s az alkotmányos élet rendes folyása mellett akár előbb, akár az öt év lejártával következik is be a ház feloszlása, a következő országgyűlésnek három hónap alatt össze kellvén ülni: hogy ez megtörténhessék, az új országgyűlést egybehívó királyi leiratnak a feloszlástól számítva mintegy 45, de legkésőbb 50 nap alatt meg kell jelennie, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 56. §-a értelmében ekkor bocsátja ki a belügyminiszter azon rendeletet, »a melynek közzétételétől az általános választásokra kitűzött határidő zárnappjáig legalább 30 napi időköz legyen, a választások befejeztétől pedig az országgyűlés megnyitásáig legalább 10 napi időköz maradjon«.

E 30 napi határidőn belül tüzi ki a belügyminiszter azon 10 napos határidőt, mely alatt az egész országban az általános választásoknak megajtetniök kell s ezen 10 napi határidőn belül minden központi választmány az általános választások határnappját akként határozza meg, hogy azok ugyanazon törvényhatóság vagy város területén egy napra tüzeszenek ki; időközi választásoknál pedig a képviselőház eziránt hozott határozatának vételétől (vagy a meghíúsult választás napjától) a választás megkezdéséig 14 napnál rövidebb és 24 napnál hosszabb időköz ne legyen.

1. *Alkotmányjogi adalékok. Ex-lex*; — **parlament feloszlása** stb. Ámbár közjogi kihatással nem is, de a *parlament*i jog szempontjából kiváló *történeti* érdekléssel bír hazánk parlamenti életének az 1898. év végén s az 1899. év elején fennállott válságos helyzete, mely akkoron a *feloszlási jog* kérdését is mint actualist egy időre előtérbe helyezte. Ugyanis az 1898. év végszakában, minthogy az 1899-re szóló költségvetés még december elején sem volt megszavazva, sőt annak az év végéig való letárgyalása is a politikai pártok éles ellentéte miatt a priori ki volt zárva, és a kormány által célzott indemnity-javaslatra nézve is ugyanez állott: az akkori szabadelvű többség kebelében felmerült azon eszme, hogy az esetre, ha — a mint jóformán előrelátható volt — ezen állapot az 1899-ik év kezdetén is fennáll: az államháztartás és az ausztriávali kiegye-

zés folytonosságának fentarthatása czéljából s hogy az országgyűlés felosztatása mellőzhető legyen, a ház tagjainak több mint fele által aláírandó törvényjavaslatban adassék meg a kormánynak a szükséges felhatalmazás, illetve e benyújtás tényével constatatássék a ház számszerinti többségének akarata egy ily, a törvényszerűség bizonyos látszatával bíró expediens megalkotására. A Tisza Kálmán és társai által 1898. decz. 6-án kezdeményezett s aláírt ezen u. n. Tisza-lex, mint a mely az u. n. ex-lex állapot lehető közjogi salválását czélozta — következőleg hangzik:

Törvényjavaslat a kormánynak adandó felhatalmazásról.

»1. §. Felhatalmaztatik a kormány, hogy arra az esetre, ha az 1899. év négy első hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló törvényjavaslat 1898. december 31-ig törvénynyé nem válnék, — az államháztartás érdekében szükséges teendőket az ebben megállapított határok közt intézze. Felhatalmaztatik továbbá a kormány, hogy arra az esetre, ha a magyar-osztrák monarchia két államának kormányai által megállapított kiegyezési javaslatok ugyancsak ez év december végéig törvényhozási elintéztést nem nyernének, az azokban tárgyalta ügyekre nézve a teljes viszonyosság biiztostása esetében a mostani állapotot fentartsa.

2. §. E törvény érvénye 1899. évi december 31-ig tart, de előbb is megszűnik az államháztartással kapcsolatos ügyekre nézve, a mint az 1899. év első négy hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló törvény megalkottatott; a többi ügyekre nézve pedig akkor, a mikor azokat illetőleg a törvényhozás másképpen intézkedett. E törvény végrehajtásával a kormány bízatik meg«.

E javaslat képviselőházi tárgyalásra nem került; ellenben 1899. év elején, — midőn még az előbbeni állapot az obstructió folytán változatlanul fennállott, — t. i. sem költségvetés, sem indemnity 1899-re megszavazva nem volt — felmerült az országgyűlés felosztatásának eszméje, még pedig azon sajátságos rabulisticus okoskodással, hogy, miután az időelőtti felosztatást tiltó, fentid. 1848. és 1867-iki törvények nem az »az évi« (1899-iki), hanem a »következő évi« (1900.) évi költségvetésre vonatkoztathatók: az 1899-iki budget hiánya nem lehet a felosztatás akadálya, mert u. m. az alkotmány szellemében kizártnak kell tekinteni azon, a kisebbség erőszakos obstructionális eljárása által előidézett lehetőséget, hogy ez a többség megszavazási készségét paralysálja s az ez által előálló budgetnélküli állapot törvényesen fennállónak tekinthessék stb. — E felfogás azonban nem érvényesült: a felosztatás nem következett be, hanem ezen, u. n. törvényen-kivüli állapot továbbra is fennmaradt egészen az u. n. pártközi

pactum létrejöttéig — illetve az addigi kormány lemondásával az új kormány s a ház új alaponi működése megkezdéseig, a mikor is az 1899. évi márczius 17-én szentesített 1899: I. t.-cz. (az indemnityről) az új kormánynak a felhatalmazást megadván, 3. §-ában akkép állította helyre közjogunknak az u. n. ex-lex időbeli folytonosságát, hogy kimondotta, miszerint:

»Jelen törvény kihirdetése napján (márczius 19-én) lép életbe, de az ebben foglalt felhatalmazás hatálya 1899. év január hó 1-től veszi kezdetét; — egyzersmind pedig a miniszteriumnak a most nevezett időponttól kezdve az állami kiadások fedezésére és a közjövödelmek beszedésére vonatkozólag tett intézkedései tekintetében a felmentés megadatik stb.«

2. *Elvi határozatok.* Történeti curiosumként fel kell még említenünk egyeseknek oly velleitásait, melyekkel az u. n. ex-lexállapot idejéből felmerült adó, bélyeg s más kincstári szolgáltatások megtagadásával bírói ítéleteket provocáltak — s ez eljárásuk itt-ott a bíróságok részéről — látszólag az 1869: IV. t.-cz. 19. §-ának idevonatkozó értelmezésével — sanctionálva is lett anélkül, hogy ebből messzebb menő vagy szélesebb körre terjedő alkotmányjogi vagy csak illetékeségi conflictus is fejlődött volna. Ily curiosumról emlékeznek meg még a f. évben is (1901. januárban) a napilapok, a következő eset közlésével:

Az ex-lex.

Abban a zavaros időben, a mikor a Bánffy-kormány végső idejében előidézte a törvényen kívül való állapotot, többen fölhasználták a kedvező alkalmat s megtagadták az adófizetést. Így tett F. Dénes rákoscsabai földbirtokos is. Nem jelentette be a borkészletét s így nem róhatták ki rá a fogyasztási adót.

— Csak az erőszaknak engedek, — jelentette ki Hirsch Ármin regále-bérlőnek s állott is szavának.

Másnap aztán megjelentek a hatóság emberei F. Dénesnél s kérték, hogy nyissa föl a pinczéjét.

— Önök megtehetik, én nem. — utasította el a hatóságot F. ur s nyugodtan nézte, mint hatolnak be erőszakkal a pinczébe, a hol őt hektoliternyi fogyasztás alá eső bort találtak.

F. Dénes ellen pedig megindították jövedéki kihágás czimén a büntető eljárást. A két elsőfoku hatóság bűnösnek mondotta ki s az államkincstár megkárosítására irányuló szándékot tulajdonított cselekedetének s ezért kétszáz korona pénzbüntetésre ítélte. A panaszos fölebbezésére a budapesti királyi tábla elé került az érdekes ügy, a mely a vádlottat fölmentette, mert: »bejelentés megtételére köteles időben az

állami kiadások és bevételek a törvényhozás által engedélyezve tényleg nem voltak s a közadók behajtása végrehajtás utján sem eszközöltethetett, kizártnak nem tekinthető, hogy vádlott abban a hitben lehetett, hogy borkészletének fogyasztási adó alá való önkényt be nem jelentésével törvényt sértő cselekedetet el nem követ s így jelen esetben vádlott ellenében, a vizsgálat adataival, az államkincstár megkárosítását célzó szándék föl nem is tételezhető.

3. Jegyzet. Közig. judicatura. A fentebb kifejtett közjogi elveket részletes és alkotmányjogi szempontból érdekes és értékes *indokolással* alkalmazza a *m. kir. közigazgatási bíróság* alábbi két döntvénye, melyeket mint jogtörténeti adalékokat is egész terjedelemben közlünk a következőkben: (L. a m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának döntvényei stb. IV. évf., 1900. ápril 15., 1. füz., 234. és 235. sz. *döntvények*.)

a) Költségvetési, vagy azt pólló felhatalmazási (indemnyi) törvény hijában közadók nem követhetők s ha a törvényhozás visszahatóság a törvényen kívüli időre eső adók behajtására a felhatalmazást meg is adja, ez még külön törvényes rendelkezés nélkül nem szolgáltat jogalapot a mondott időre eső késedelmi kamatok követelesére is.

12.557/1899. P. sz. Ő Felsége a király nevében a m. kir. közigazgatási bíróság F. Gyula k—i lakosnak késedelmi kamat törlése és visszatérítése iránti ügyét, melyben a kért törlést a sz—i m. kir. pénzügyigazgatóság 1899. évi márczius hó 21. napján 9658. szám alatt kelt határozatával megtagadta, s ezt a határozatot a J. vármegye közigazgatási bizottsága 1899. évi július hó 12. napján 1636. szám alatt kelt határozatával helybenhagyta, ügyfél által beadott panasz folytán 1900. évi február hó 9. napján tartott nyilvános ülésben tárgyalás alá vévén, következőleg *ítélt*: A m. kir. közigazgatási bíróság a panasznak helyt ad és a kérdésben forgó 2 frt 79 kr., vagyis 5 korona 58 fillér késedelmi kamatnak panaszos javára leendő visszatérítését, esetleg pedig beszámítását elrendeli. *Indokok*: Ugy régibb, mint újabb törvényeink a közszolgáltatásokra vonatkozóan azt a határozott rendelkezést foglalják magukban, hogy az országgyűlés hozzájárulása nélkül közadókat kivetni és beszedni nem szabad. Nevezetesen az 1867: X. törvényczikk kifejezett rendelkezése szerint az évi költségvetésnek országgyűlésileg történendő megállapítása mindig csak egy évre terjed s újabb megállapítás és megajánlás nélkül adót kivetni és behajtani nem lehet. Ez alapon az 1868. év óta hozott valamennyi költségvetési törvényünkben, midőn az azokban megállapított kiadások fedezésére az állami bevételek jelöltenek ki, a törvényeken alapuló összes közszolgáltatások mindig csak meghatározott időre s jelesül arra az évre ajánlatnak és szavazatnak meg, a mely évre a költségvetési törvény szól. A költségvetési törvények hijában, az azok hatályba léptéig érvényes valamennyi felhatalmazási (indemnyi) törvényünk arra ad felhatalmazást a miniszteriumnak, »hogy a jogérvényes adókra és állami jövedékekre vonatkozó törvényeket, a mindig határozott időre szóló felhatalmazás tartamára érvényben tarthassak. Kétségtelen mindezekből, hogy habár a közadókra és egyéb közszolgáltatásokra nézve fennálló törvényeink időhöz kötve nincsenek is, az azokban megállapított fizetési kötelezettség ahhoz a feltételhez van kötve, hogy a törvényhozás külön engedélyt adjon a törvények érvényesítésére és hogy e külön engedély nélkül fizetési kötelezettség nem állhat be. Az 1899. évi január hó 1-ső napjától egész 1899. évi márczius hó 19-ik napjáig sem költség-

vetési, sem pedig ezt pótló felhatalmazási törvényünk nem volt, ezen idő alatt tehát az állami közszolgáltatások esedékessé nem váltak és így azokra nézve fizetési kötelezettség sem állhatott be. Az 1899. I. törvény-cikk 3. §-a 1899. évi január hó 1-ső napjától kezdődő hatálylyal jogosította ugyan fel a miniszteriumot a közszolgáltatások érvényesítésére, a minek folyománya, hogy habár az idézett törvény csak 1899. évi márczius hó 19-én lépett is érvénybe, a közadótartozások visszahatólag január hó 1-ső napjától követelhetők, de ez a felhatalmazás még nem ad jogot arra, hogy az évnegyed közepéig be nem fizetett 1899. I-ső negyedi adó után késedelmi kamatok is követelhetők legyenek. Ugyanis a késedelmi kamatok fizetési kötelezettsége az 1883. XLIV. törvény-cikk 39. és 41. §-ai szerint a 40. §-ban foglalt eltérő rendelkezésektől eltekintve, az egyenes adókra nézve akkor áll be, ha a naptári évnegyed első napjától esedékessé vált adó az évnegyed közepéig sem fiztetik be. A kamatfizetési kötelezettségnek ez a feltétele azonban a fent jelzett időtartam alatt nem állhatott be, mert költségvetési, vagy ezt pótló felhatalmazási törvény hiában az adó az 1899. évi márczius hó 19-éje előtt a fentebbiek szerint esedékessé nem vált, következésképp a be nem fizetés miatt mulasztás nem következett be. Ama feltétel hiában tehát külön és határozott törvényrendelkezés volna szükséges ahhoz, hogy késedelmi kamatok visszahatólag követeltethessenek, mert a késedelmi kamat fizetési kötelezettsége az esedékessé vált adó be nem fizetéséhez lévén kötve, az esedékesség előtt a mulasztás tényköriülménye nem foroghatott fenn, a törvény visszaható rendelkezése pedig jogot adhat a tartozás visszaható követelésére (species juris), de nem állapíthatja meg visszahatólag a mulasztás tényköriülményét (species facti) s ennek hiában külön és határozott rendelkezés nélkül nem szolgáltatathat jogalapot késedelmi kamatok követelésére. Igaz ugyan, hogy a pénzügyminiszter is az országgyűlés képviselőházában az 1899. évi márczius hó 5-ik napján tett határozott kijelentése szerint csupán politikai jelentőséget kívánt tulajdonítani, az eme felmentéssel érintett kormányhatósági intézkedések nélkülözik azokat az ismérveket és feltételeket, a melyek szükségesegek, hogy azokat az egyes felekkel szemben azok fizetési kötelezettségére nézve is kötelező joghatályuaknak lehessen tekinteni. Ugyanis a kir. pénzügyminiszter a kérdésre fontossággal bíró két körrendeletet adott ki. Az 1898. évi december hó 29-ik napján 3568/P. M. szám alatt kiadott körrendeletben csakis az iránt intézkedett, hogy az állami kiadások teljesíthetése érdekében további intézkedésig megteendő a fennálló törvényekben és szabályokban gyökerező mindazok az intézkedések, melyek az 1898. évi állami költségvetésről szóló 1898. VI. törvény-cikkben és az azóta alkotott külön törvények és törvényes intézkedésekben megállapított összes állami bevételek biztosítására szükségesegek. Az 1899. évi február hó 21-ik napján 212. szám alatt kiadott körrendeletében pedig akként intézkedik a kir. pénzügyminiszter, hogy noha azok az adózók, kik a múlt évi adókirovás szerint évnegyedi adórészletet az 1883. XLIV. törvény-cikk 39. §-ában kitűzött fizetési határidőn túl, vagyis ez esetben 1899. évi február hó közepé után fizetik be, késedelmes fizetőknek tekintendők és tőlük a késedelmi kamat a törvény 41. §-a értelmében jogosan követelhető, tekintettel mégis a fenforgó helyzetre, a befizetett összegek az adótőkére számoltassanak el és kamatfizetés nélkül fogadtassanak el, de a kir. kincstár jogának a költségvetési törvény, illetőleg a pénzügyi felhatalmazás megszavazása esetére való fentartása mellett, a kamatok megfelelően felszámítandók és a kellő nyilvántartás iránt a szükséges intézkedések megteendőek. Ezek a kir. pénzügyminiszteri rendeletek azonban kizárólag az illető pénzügyi hatóságokhoz és a számvétséghez intéztettek, de azok sem a

Rendeletek Tárában, sem a Pénzügyi Közlönyben nem közöltettek, annál kevésbé tétettek oly módon közhírré, hogy azokról az adófizetők is értesülhettek volna, és így ezeket a körrendeleteket oly közigazgatási intézkedéseknek lehet tekinteni, a melyek a kir. pénzügyminiszter közegeinek eljárását szabályozzák, de az adózó polgárokkal szemben kötelezettséget megállapító jogszabály hatályával bíróknak a fent említett törvénybeli fölmentés daczára sem minősíthetők és pedig annál kevésbé: a) mert ismertetett tartalmuknál fogva azok nem is ily czélzattal adtak ki; b) mert az elsőnek említett körrendelet csakis a közjövödelmek biztosítását rendeli el, ez pedig kamatfizetési kötelezettséget nem von maga után; és végre c) mert a másodsorban említett körrendelet 1899. évi február hó 21-ik napján adatván ki, a késedelmi kamat iránt már oly időben intézkedett, a midőn az 1883: XLIV. törvényczikk 39. §-ában a kamatnélküli adófizetésre kitűzött véghatáridő már lejárt volt és így ennek az intézkedésnek alapján kamatok még az esetre sem lennének követelhetők, ha ez a körrendelet a törvényben foglalt felmentés folytán a kötelező jogszabály hatályát nyerte volna. A törvényhozás mindkét házában tett miniszteri nyilatkozatok és az e részben tett általános jelentések, a törvénybe foglalt felmentésre való hivatkozással történt tudomásvétel, mint a törvényhozás egyes tényezőinek külön-külön álló tényei és megnyilatkozásai csakis alkotmányjogi jelentőséggel bírnak, az egyes adózó terheltesének kérdését azonban nem érinthetik, hogy tehát a kir. pénzügyminiszter a késedelmi kamatra vonatkozó álláspontját az országgyűlés mindkét házában tett nyilatkozatában kifejezetten fentartotta, a jelen kérdésnek bírói eldöntésénél irányadó nem lehet. Mindezeknél fogva azt az álláspontot kellett elfoglalni, hogy sem az 1899: I. törvényczikk, sem más valamely törvény avagy törvényes rendelkezés nem szolgáltat jogalapot arra, hogy az 1899. évi I-ső negyedi adó után azért, mert az az évnegyed közepéig be nem fizettetett, késedelmi kamatok visszahatólag követeltethessenek, hanem hogy a késedelmi kamatok követelésének kérdése külön törvényes rendelkezés hijában, csakis az általános jogelvek szerint és az 1883: XLIII. törvényczikk 39. és 41. §-aiban a késedelmi kamatokra nézve foglalt rendelkezéseknek joghasonlatosság utján való alkalmazásával azon az alapon dönthető el, hogy az 1899. I. negyedére járó adó az 1899: I. törvényczikk hatályba léptével vált esedékessé. Ez alapon panaszosnak, a ki adótartozását még az esedékessé válás előtt, márczius hó 4. napján fizette be, s a töle beszedett késedelmi kamatokra nézve igényét kifejezetten is fentartotta, az ítélet rendelkező részében foglaltakhoz képest, a kamatokat vissza kellett téríttetni.

b) *Ha valaki a költségvetési, vagy ezt pólló felhatalmazási (indemnyti) törvény nemléte (törvényenkívüli állapot) (ex-lex) idejében a bélyegilletéket le nem rója, ez még nem szolgáltat jogalapot arra nézve, hogy töle felemelt illeték követellessék.*

19.814/1899. P. sz. Ó Felsége a király nevében! A m. kir. közigazgatási bíróság T. Márkus e.-i lakosnak bélyegilleték ügyét, melyet a v.-i m. kir. adóhivatalnál terhére 1899. évi K. j. 65. t. szám alatt elővét 2 frt 50 kr. bélyegilleték leszállítása iránt beadott felebbezést a sz.-i m. kir. pénzügyigazgatóság 1899. évi július hó 15. napján 18.931. szám alatt kelt végzésével elintézte, ügyfél által beadott panasz folytán 1900. évi január hó 26. napján tartott nyilvános ülésben tárgyalás alá vevén, következőleg ítélt: A m. kir. közigazgatási bíróság a panasznak helyt ad és panaszos terhére a fejezetben jelzett tételszám alatt előírt 2 frt vagysis 4 korona felemelt illeték törlését elrendeli. *Indokok:* Ugy régibb mint újabb törvényeink a közszolgáltatásokra vonatkozóan azt a határozott rendelkezést foglalják magukban, hogy az országgyűlés hozzá-

járolása nélkül közadókat kivetni és beszedni nem lehet. Nevezetesen az 1867 : X. törvénycikk kifejezett rendelkezése szerint »az évi költségvetésnek országgyűlésileg történendő megállapítása mindig csak egy évre terjed s újabb megállapítás és megajánlás nélkül adót kivetni és behajtani nem lehet«. Ez alapon az 1868. év óta hozott valamennyi költségvetési törvényünkben, midőn az azokban megállapított kiadások fedezésére az állami bevételek jelöltetnek ki, a törvényeken alapuló összes közszolgáltatások mindig csak meghatározott időre s jelesül arra az évre ajánlatnak és szavaztatnak meg, a mely évre a költségvetési törvény szól. A költségvetési törvények hiában az azok hatályba léptéig érvényes valamennyi felhatalmazási (indemnyi) törvényünk arra ad felhatalmazást a miniszteriumnak, hogy a jogérvényes adókra és állami jövedékekre vonatkozó törvényeket a mindig határozott időre szóló felhatalmazás tartamára »érvényben tarthassa«. Kétségtelen mindezekből, hogy habár a közadókra és egyéb közszolgáltatásokra, nevezetesen pedig a bélyeg- és illetékekre vonatkozó s az 1875 : XXV. törvénycikk 1. §-a által a törvényhozás további intézkedéseig érvényben tartott törvényeink időhöz kötve nincsenek is, az azokban megállapított fizetési, illetve teljesítési kötelezettség ahhoz a feltételhez van kötve, hogy a törvényhozás külön engedélyt adjon a törvények érvényesítésére és hogy e külön engedély nélkül fizetési, illetve teljesítési kötelezettség nem állhat be. Az 1899. évi január 1-ső napjától egész 1899. évi márczius 19. napjáig sem költségvetési, sem pedig ezt pótló felhatalmazási törvényünk nem volt, ezen idő alatt tehát az állami közszolgáltatások esedékessé nem váltak és így azokra nézve fizetési, illetve teljesítési kötelezettség sem állhatott be. Az 1899 : I. törvénycikk 3. §-a 1899. évi január hó 1-ső napjától kezdődő hatálylyal jogosította ugyan fel a miniszteriumot a közszolgáltatások érvényesítésére, a minek folyománya, hogy habár az idézett törvény csak 1899. évi márczius hó 19-én lépett is érvénybe, a közszolgáltatások s ezek között a bélyeg- és illetéktartozások visszahatólag január hó 1-ső napjától követelhetők, de ez a felhatalmazás még nem ad jogot arra, hogy az egyszeres illeték mellett felemelt illeték is követeltethessék: mert a felemelt illeték a jogilag és tényleg beállott bélyeglerovási kötelezettség elmulasztásának megtorlásául szolgálván, oly esetben, midőn a fentebbiek szerint mulasztás el nem követtetett, nem követelhető. A mi pedig a fennhivatott törvényben a miniszteriumnak adott azt a felmentést illeti, a mely az időközben kiadott és a közszolgáltatások biztosítása és beszedése iránt intézkedő rendeletekre vonatkozik, a föl- emelt illeték követelhetőségének alapul szintén nem szolgálhat, mert eltekintve attól, hogy az eme felmentéssel érintett kormányhatósági intézkedések nélkülözik azokat az ismérveket és feltételeket, a melyek szükségesek, hogy azokat az egyes felekkel szemben azok fizetési kötelezettségére nézve is kötelező joghatályuaknak lehessen tekinteni: eme rendeletek kifejezetten és kizáróan csakis a szorosan vett adókra vonatkozván, bélyeg- és illetékre nem terjedtek ki, azok tehát a felemelt bélyegilleték kérdésének elbírálásánál figyelembe még akkor sem jöhetnek, ha azokat kötelező jogszabály hatályával bírónak lehetne az adózókkal szemben tekinteni, az 1899 : I. törvénycikk pedig a fentebbiek szerint csakis az időközben felmerült bélyegkötelezettség teljesítésének beálltát vonta maga után. Ezekből önként következik, hogy a panaszos fél által az 1899. évi január hó 11. napján beadott sommás kereset bélyeghiánya miatt felemelt illeték jogszerűen nem volt kiszabható, azt tehát a nem panaszolt egyszeres illeték érintetlenül hagyásával törölni kellett.

3. Képviselőválasztások; szerves törvények.

A választási törvény magyarázata az 1874 : XXXIII. t.-cz. alapján.

1874 : XXXIII. törvényczikk az 1848 : V. törvényczikk és az erdélyi II. törvényczikk módosításáról és kiegészítéséről. (Szentesítést nyert 1874. évi november 26-án; kihirdettetett az országgyűlés mindkét házában 1877. évi november 30-án.)

I. FEJEZET.

a/ A választói jog.

Honosság és életkor.

1. §. Országgyűlési képviselőválasztásnál választói joguk van az ország mindazon benszületett, vagy honosított polgárainak. — nőket kivéve, — kik 20-ik évöket betöltötték és az 1848 : V. törvényczikk 1. és 2. §-ai, valamint az erdélyi 1848 : II. törvényczikk 3. és 4. §-aiban megállapított és a következő §-okban részletesebben meghatározott kellékekkel birnak.

Jegyzet. A képviselőválasztói jogból a külföldi honpolgárok feltétlenül ki vannak zárva; ezen aktiv választói joggal azonban ugy az eredeti, mint a honosított magyar állampolgárok egyformán birnak, kivéve a nőket. A törvényben előforduló »benszületett« jelző alatt az ujonnan honosítottakon kívül minden más magyar állampolgár értendő, bárhol született legyen, a ki leszármazás, törvényesítés és visszahonosítás, valamint királyi oklevéllel történt honosítás útján szerezte meg a magyar állampolgárságot, avagy magyar állampolgárnak vélelmeztetik. Mindezek az állampolgárok tehát, kik itt »benszületett« honosoknak neveztetnek, szemben az ujonnan honosítottakkal, ugy az activ, mint a passiv választói jogot külön

időmulás nélkül megszerezték. Ellenben a »honosított« magyar állampolgár a passiv választói jog tekintetében korlátozva van, a mennyiben a honpolgári eskü letételének napjától számított *tíz év* múlva lehet csak tagja a törvényhozásnak. Ez idő leteltéig tehát a honosított állampolgár nem választható. Ugyanez a szabály áll arra a visszahonosítotttra is, ki eredetileg külföldi honos volt és a magyar állampolgárságot honosítás útján szerezvén meg, ezt időközben megint elvesztette; most pedig visszahonosított, de magyar állampolgárságának első ízben történt elnyerése idejétől számítva *tíz év* még nem telt el. Miután a magyar korona összes országaiban az állampolgárság egy és ugyanaz, ennél fogva horvátországi állampolgártársaink ugyanazon szabályok alá esnek, mint a magyarországiak. Különbég köztük nincs. A honpolgárság javára a honossági törvény *vélelmet* állít föl, a mennyiben addig, a míg idegen honosságuk be nem bizonyíttatik, magyar állampolgároknak tekintendők: 1. a kik a magyar korona országai területén születtek; 2. kik ezen a területen mint lelcenzek találtattak és felneveltettek. Ugyancsak magyar állampolgároknak tekintetnek azok is, a kik a magyar korona országai területén a honossági törvény, 1879 : L. t.-cz. hatályba lépte napjáig, vagyis *1880. január 8-ig* — legalább 5 év óta megszakítás nélkül, habár több helyen — laktak s valamely belföldi községben az adózók lajstromába be vannak vezetve, hacsak a honossági törvény hatályba lépte napjától számítandó egy év alatt az alispán, a polgármester vagy a horvátországi hasonló hatóság előtt, a melynek területén utolsó lakhelyük van, nem igazolják, hogy idegen állampolgárságukat fentartották. Ezek is tehát a »*benszületett*« fogalom alá esnek, vagyis választók és választhatók. A választási törvény értelmében ezek közé a »*benszületett*«, tehát korlátlan jogosultságu magyar állampolgárok közé kell sorozni azon törvénytelen származásu gyermekeket is, kik külföldi honosságu természetes atyjuk hazája törvényei értelmében törvényesítettnek ugyan, de ezen törvényesítés által atyjuk állampolgárságát el nem nyerték s törvényesíttetésük után is a magyar korona országai területén lagnak. Általában pedig a magyar állampolgárság *meglevőnek tekintendő*, a míg be nem bizonyíttatik, hogy az illető soha sem szerzett magyar állampolgárságot. A magyar állampolgár viszont ilyennek tekintendő mindaddig, míg a honossági törvény értelmében a magyar állampolgárságot el nem vesztette; még az esetben is, ha időközben más állam polgára lett.

A honosításokról és elbocsájtásokról az 1879 : L. t.-cz. A magyar állampolgárság megszerzéséről) 45. §-a értelmében

a törvényhatóság első tisztviselője, az alispán és a polgármester két külön példányban jegyzékeket tartoznak vezetni. A jegyzékekbe azon honosítások, illetőleg elbocsájtások veendőek fel, melyek minden év január hó 1-től december hó 31-ig bezárólag engedélyeztetettek. Ebbe a jegyzékbe be van vezetve az eskütétel és az elbocsájtási okirat kézbesítésének napja. Ha az elbocsájtott csak az elbocsájtási okirat kézbesítése után költözik ki az országból, a tényleges kiköltözés napja vezetendő be. A kézbesítés napja azonban minden esetben kitüntetendő, minthogy az elbocsájtás hatálya e naptól számittatik. Ennek a jegyzéknek egyik eredeti példánya minden év január 31. és február 28. között a belügyminiszterhez felterjesztendő. (B. M. 132,944/1899.) Vitás esetben csakis ezen jegyzékek alapján lehet bizonyítani a honosság megszerzését vagy elvesztését a választók névjegyzékének összeállítása vagy évenkénti kiigazítása alkalmával.

Ebben a szakaszban megkívánt *életkor*, mint kellék, korlátozva van a választási törvény 10. §-a által. Miért is erről ott adunk bővebb magyarázatot.

Elvi határozatok és jogesetek.

A hallgatag módon megszerzett állampolgárság a nagykoru gyermekekre is kiterjed. (B. M. 1556/1887.) — Az 1850-es évek óta Magyarországon állandóan tartózkodó s még 1890-ben magyar községi illetőségűnek tekintett osztrák származásu egyének magyar honossága akkor, midőn osztrák honosságuk elismertetésére mi kilátás sincs, megállapítottnak vehető. (B. M. 16,151/1887.) — Osztrák állampolgárnak el nem ismert és más állampolgársággal nem bíró egyén, az 1879: L. t.-cz. 48. §-a alapján feltétlenül kijelenthető magyar állampolgárnak. (B. M. 3113/1887.) — Azon katonai személynek, ki bár huzamosabb ideig lakott Magyarországon, de magyar állampolgári jogot nem szerzett, Magyarországból született gyermekei sem tekinthetők magyar állampolgároknak. (A magy. kir. belügyminiszternek ő Felsége személye körüli miniszterhez intézett 1869. évi 20,723. szám alatt kelt átirata.) — Svájci honosságú magyarországi lakosok, ha az 1879: L. t.-cz. 48-ik §-a értelmében külföldi állampolgárságukat szabályszerű módon fenn nem tartották, magyar állampolgároknak tekintendők, mert a svájci köztársasággal 1876-ban kötött államszerződés a Magyarországon telepedett svájciakat e részben föl nem mentette. (B. M. 14,094/1886.) — A kiskorúak magyar honosságukat távollétük által nem veszítik el, mert a távollét rájuk nézve csak nagykorúságtól kezdődhetik. (B. M. 13,459/1894.) — Külföldön tartózkodó magyar állampolgár távollétének folytonosságát a hadmentességi díj szempontjából való nyilvántartás épügy megszakítja, mint a lerovás. (B. M. 12,047/1899.) — A magyar állampolgárság külföldi állampolgár részéről való örökre fogadás által el nem veszthető. (B. M. 47,195/1884.) — Az iszlám hitre való áttérés által, mely a török birodalomban a török állampolgárság megszerzésével kapcsolatos, a magyar állampolgárság elveszítettnek nem tekinthető. — (I. M. 506/1879.) — A magyar indi-

gének szintén magyar állampolgárok. Ha azonban az indigéna a magyar állampolgárságot bármi okból, jelesen távollét által, elveszti, visszahonosítás esetén, mely nem a réginek visszaállítása, hanem új állampolgári jog, a főrendi tagságra való jogot még el nem nyeri s ezt csak úgy szerezheti meg, ha a visszahonosítás után részére az örökös főrendiházi tagsági jog újra adományoztatnék. (I. M. 34.320/1889.) — Per analogiam ez a határozat áll az indigének országgyűlési képviselő választási passiv jogosultságára nézve is. — A magyar állampolgárságot igazoló bizonyítványok kiállítására csakis a belügyminiszter illetékes. (B. M. 24.565/1887.) — Az 1874: XXXIII. t.-cz. 29. és 36. §-aihoz képest az, kit a törvény választói jogosultsággal ruház fel, hivatalból levén a választók névjegyzékébe felveendő, ennél fogva a felvétel ellen fenforgó akadályok is hivatalból levén kinyomozandók, felszólalót törvény szerint nem lehet arra kötelezni, hogy honpolgári minőségét és életkorát igazolja. (C. 1875. évi 75. sz. határozat.) — Az államhivatalnokok, tekintet nélkül eredetükre és az országban időzésük tartamára, már hivatalos állásukra való kinevezetésük által honpolgárokká váltak. Külföldi származásu más egyének honpolgársága mindaddig, míg honosítási törvény által a törvényhozás másképen nem intézkedik, az 1870: XLII. t.-cz. 23. §-nak analogiájához képest állapítandó meg. (C. 1875. évi 243. számú határozat.) — A választói képesség honosítás hiányából meg nem tagadható attól, ki honunkban letelepedve üzlettel bir s tíz év óta minden választói névjegyzékbe felvételre, sőt a városi képviselő választási bizottság tagja is volt. (C. 1878. évi 230. sz. határozat.) — Ha valaki az előző években a választók névjegyzékébe fel volt véve azon czímen, hogy nem magyar honos, csak úgy törölhető a választók névjegyzékéből, ha igazoltatik, hogy az illető idegen állampolgár. (C. 1886. évi 122. sz. határozat.) — Az 1879: L. t.-cz. 48. §. 2-ik bekezdése szerint mindazok, kik a törvény életbeléptetését megelőző öt év alatt a magyar korona országai területén laktak s az adózók lajstromába felvéve voltak, a törvénynek 6-ik, illetőleg 13. és 16. §-ban foglalt rendelkezés alá nem esnek és sem honosítási okiratot szerezni, sem honpolgári esküt vagy fogadalmat tenni nem tartoznak és így a választók névjegyzékébe felveendők. (C. 1886. évi 608. számú határozat.) — A központi választmány határozatának Meloca Lenárdra vonatkozó felelősséget részre megfelelő indokai alapján annyival inkább helyben hagyatik, mert a felelősséget felhozottakból is kitűnik, hogy a nevezett a választók összeírásakor még nem volt magyar állampolgár. (C. 1895. évi 296. sz. határozat.)

A régi jogosultság és annak bizonyítása.

2. §. Választói jog az 1848. előtt fennállott kiváltságokra jövőben nem alapítható, azok azonban, kik az 1848: V. és az erdélyi 1848: II. törvényezikkek értelmében a régi jogosultság alapján 1848. évtől 1872. évig bezárólag készített országgyűlési választói névjegyzékek valamelyikében benfoglaltatnak, a választói jog gyakorlatában saját személyükre nézve meghagyatnak.

Jegyzet. A régi jogosultság most már fogyó számban bir actualis értékkel. Az erdélyi és magyarországi városokra nézve az 1874: XXXIII. t.-cz. 3. §-a az irányadó. Tulajdonképen a régi jogcimből csak a *nemesség* maradt meg és a volt szabad kerületekben, valamint a *városi polgárság* által birt országgyűlési követválasztási jogosultság. Mert ugy a magyarországi, mint az erdélyi törvény kiemeli, hogy a politikai jogélvezetet azoktól, kik annak eddig gyakorlatában voltak, elvenni nem akarja. Sőt az erdélyi törvény még azok részére is biztosítja a régi jogot, kik annak gyakorlatában nem voltak. Ezekben a régi törvényekben foglalt többi jogosultság pedig mind előfordul az új törvényben is, sőt sokkal részletesebben és határozottabban. Miután a régi jogosultsághoz *feltétlenül* kívántatik, hogy az illető *saját személyére nézve tényleg* az 1848. évtől 1872. évig bezárólag készített országgyűlési választói névjegyzékek valamelyikében benfoglaltassék, tulajdonképen magára a jogosultság alapjára, a jogcímre, hivatkozni sem kell. A régi jogosultságra nézve tehát *egyetlen bizonyíték a választók névjegyzéke az 1848—1872-ig terjedő időből.** Ezen régi jog alapján most is, később is felvehetők a választók névjegyzékébe, ha hosszabb ideig nem is voltak az illetők választók. A régi jogosultság alapján azonban szintén csak azon választó birhat szavazati joggal, kit a vt. 12. §-a ki nem zár, és csak abban a kerületben lehet gyakorolni a választói jogot,

* 20,200/1900. B. M. számú körrendelet. A régi jogosultság alapján választóknak az országgyűlési képviselőválasztói névjegyzékbe felvételénél követendő eljárás tárgyában. (Valamennyi központi választmánynak.)

Az országgyűlési képviselőválasztói névjegyzékek átvizsgálásának eredménye azt a benyomást keltette fel bennem, mintha egyes névjegyzékekben a választók régi jogosultság alapján nagyobb számban lennének felvéve, mint az a tényleges valóságnak megfelel.

Mivel a folyó évben a választók teljesen újból fognak összeiratni. es az ezen új összeírás alapján készült névjegyzékek lesznek a szó igazi értelmében vett állandó névjegyzékek, ezért a választók összeírása körül minden tekintetben azzal a gondnal és pontossággal kell eljárni, melyet a folyó évben teljesítendő és az évek hosszú sorozatára kiható következményű intézkedések különös fontossága megkövetel.

Ennélfogva mult évi december hó 22-én 134,000 sz. a kelt körrendeletem kapcsán — az összeíró küldöttségek megfelelő utasítása végett — figyelmeztetem a központi választmánnyt, hogy a névjegyzékekbe régi jogon (1874: XXXIII. t.-cz. 2. §.) csakis azok a választók vehetők fel, kik az 1848: V. és az erdélyi 1848: II. törvényezikkek értelmében a régi jogosultság alapján, az 1848. évtől 1872. évig bezárólag készített országos választói névjegyzékek valamelyikében saját személyökre nézve tényleg benfoglaltatnak.

Budapesten, 1900. évi február hó 23-án.

Széll s. k.

melyben az illető állandóan lakik. (L. vt. 38. §-át.) Ha azonban a rendes lakás iránt kétség támad, maguk jelölhetik meg azon községet, melybe felvétetni kívánnak.

Elvi határozatok és jogesetek.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 2. §-ban föntartott régi jogosultságon alapuló választói képesség bizonyítását az idézett törvényczikkely semmi egyéb föltételtől nem teszi függővé, mint attól, hogy az illető 1848-tól 1872-ig készített orsz. választói névjegyzékek valamelyikében azon alapon befoglaltassók. (C. 1876. évi 73. számú határozat.) — A ki régi joron volt a választók névjegyzékébe fölvéve, utóbb azonban jövedelem címén vétette fel magát a jegyzékbe, e régi jogról lemondottnak tekintendő és a névjegyzéknek újabb kiigazítása alkalmával, régi joron már nem követheti a választói jegyzékbe fölvételét. (C. 1886. évi 736. sz. határozat.) — A régi jogu választók képességének megállapításánál nincs befolyással az adó mennyisége s így választói képességgel birhatnak akkor is, ha reájuk adó kivétel nem lett. (C. 1886. évi 842. sz. határozat.) — A ki választói jogát birtok és jövedelem alapján gyakorolta, nem alapíthatja többé választói jogát az 1848. előtt fennállott nemesi kiváltságra. (C. 1875. évi 7-ik sz. határozat.) — A választói jogosultság meg nem tagadható, ha a felebbező a régi joron a választók névjegyzékébe fölvéve volt s az adókönyvecskével kimutatta, hogy a reá kivetett adót annak idejében lefizette. (C. 1877. évi 185. sz. határozat.) — Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 2. §-a alapján a régi joron gyakorolt s a választói névjegyzékben foglalt egyéntől a választási jog a fennebbi törvényczikk 12. §. alapján többé meg nem tagadható. (C. 1878. 271. sz. határozat.) — Ha a központi választmány a rendelkezése alatt levő iratokból meggyőződést szerezhet arról, hogy valamely felszólamló a választók névjegyzékében régi joron előfordul, a felszólamló abbéli állításának bizonyítására nem utasítható s e bizonyítás elmulasztása miatt választói jogától meg nem fosztható. (C. 1891. évi 237. sz.) — Az elutasítás helybenhagyandó, ha a régi joron kérelmező annak bizonyítására, hogy a 1848—1872. évi választói névjegyzékbe felvéve volt régi jog alapján, még fellebbezéséhez sem csatolt okiratot. (C. 1892. évi 57. sz. a.) — Attól, a ki valamely előző évben régi joron a választók névjegyzékébe felvéve volt, ama jog bizonyítása ujra nem követelhető. (C. 1895. évi 49. sz. a.) — Tekintve, hogy felszólamló, Eger város tanácsának a fellebbezéshez csatolt hivatalos bizonyítványával bebizonyította, hogy mint volt egri lakos, az Eger városi központi választmány által összeállított 1875. évi országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékében régi joron 43 tétel alatt előfordul; tekintve, hogy felszólamlóról az, hogy a megelőző 1890. évre adótartozásban lenne, — nem is állíttatik, — a központi választmány fellebbezett határozata megváltoztatik és I.—y Győző budapesti lakos az 1874 : XXXIII. t.-cz. 2. §. alapján a VIII. ker. választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetik. (C. 1891. évi 140. sz. határozat.) — Arról, ki az előző évben *nemesül* (t. i. mint nemes) volt a választók névjegyzékébe felvéve: az vélelmezendő, hogy régi joron vétetett fel. (C. 1891. évi 238. sz. h.)

Ingatlan vagyoni alap a városokban.

3. §. Szabad királyi és rendezett tanácsu városokban választói joggal bírnak azok, kik kizáró tulajdonul vagy hitveseikkel, illetőleg kiskorú gyermekeikkel közösen:

a) oly házat bírnak, mely házadó alá eső legalább 3 lakrészt foglal magában, habár az ideiglenesen adómentes is;

b) oly földet bírnak, mely 16 frt tiszta jövedelem után van földadóval megróva.

Jegyzet. Bogsán, Dognácska, Moldova, Oravicza, Resicza, Stajerdorf és Szászkabánya községekben, melyekre az 1848 : V. t.-cz. 2. §. a) pontjának rendelkezése eddig alkalmaztatott; a választók összeírása továbbra is a jelen törvénynek a városokra vonatkozó határozatai szerint lesz teljesítendő. (1874: XXXIII. t.-cz. 110. §.) Ez a vt. 3. szakasza érvényes úgy a volt erdélyrészi, mint a magyarországi városokban. Ezen szakasz szerint a házbirtok alapján a választói jogosultság nem az adó nagyságától, hanem attól függ, hogy a házban három lakrész legyen és ez házadó alá essék. Nem tesz különbséget, ha a három lakrész akár házbéradó, akár házosztályadó alá esik. Sőt a három házbér alá eső lakrész lehet akár két házban is. A vt. 14. §-a értelmében oly ingatlan alapján, mely határozatlan hányad-részekben van több más tulajdonosra (a feleségen és gyermekeken kívül) telekkönyvileg bekebelezve; — a telekkönyvbe bevezetett valamennyi tulajdonos választói joga igazoltnak csak akkor veendő, ha az ingatlan birtok akár *terjedelmére*, akár *jövedelmére* nézve a választói jogosultságra feltétlenül megállapított *területet* vagy jövedelmet annyiszor foglalja magában, a hány tulajdonos van a telekkönyvbe bevezetve. Vagyis ezen szakasz értelmében, ha p. o. a feleség és ennek férfi testvére közös tulajdonosa egy oly városi háznak vagy házknak, melyek házadó alá eső 6 lakosztályt foglalnak magukban vagy olyan földterületnek (több darabban is lehet), a mely 32 forint tiszta jövedelem után van földadóval megróva, — úgy választó lehet a férj és a feleségnek férfi testvére ezen birtok alapján. Az sem tesz különbséget, ha a városi ház vagy föld a feleség vagy a gyermekek nevére van írva telekkönyvileg. A férj, illetve atya azért ez alapon lehet választó. A házak és lakrészek összeírása a községi előjárók kötelessége. Ezek gyűjtik össze a háztulaj-

donosoktól bekívánt bérvallomásokat. A házadó alá tartozó adókötelezettek és tárgyak minden harmadik évben iratnak össze és pedig azon évben, mely a három évi kivétési időszak első évét megelőzi. A törvény nem kívánja, hogy tényleg fizessenek is házadót, hanem a választói jogosultságot ez alapon, gyakorlatilag szólva, a házadó alá eső háromszobás ház birtokához köti. Nem tesz kivételt, ha akár elemi csapás, akár laküresedés, akár új építkezés következtében az illető ház ideiglenesen adómentes is. A választói névjegyzék összeállításánál különben is a bevallott, a megállapított *hivatalos adatokat* veszik figyelembe. Miért is ezen szakasz alapján a választói jogosultságot csak akkor adják meg, ha hivatalosan ki van mutatva, hogy az illető ezen szakasznak megfelelő városi ingatlannal bír. Magánbizonyítvánnyal nem lehet bizonyítani, csupán adónyilvántartási hivatalos adatokkal. Azonban a telekkönyvbe be nem jegyzett tulajdonosra nézve a vt. 15. szakaszának rendelkezése a városi ingatlanokra is alkalmaztatik.

Elvi határozatok és jogesetek.

A házadó általános kifejezése alatt valamint a házostályadó, úgy a házberadó is tartalmaztatik, mint a házadó két külön neve. (C. 1875. évi 85. sz. határozat.) — Az *a*) pont által a választói jog megállapítására megkívánt házadó alá eső három lakrész létezőnek csak akkor tekintethető, ha az illető háztulajdonos három lakrész utáni házadóval valósággal megróva van, vagy pedig egészben vagy részben adómentességet élvez. (C. 1875. évi 212. sz. h.) — A ki habár két házban házadó alá eső három lakrésznek tulajdonosa, a választási jog gyakorlatára is teljesen jogosítottnak tekintendő. Indokolás. B. Mihály háztulajdonos a választók névjegyzékébe leendő felvétele iránti felszólalásával Ujvidék sz. kir. város központi választmánya által folyó évi szeptember 3-án 14. szám alatt kelt határozatával, azon okból lett elutasítva, mert választási joggal csak az bir, a kinek egyik házában legalább három lakrész foglaltatik, felszólamló egyik házában pedig nem foglaltatik három lakrész. A m. kir. Curia következőleg határozott: a központi választmány határozatának megváltoztatásával B. Mihály a választók névjegyzékébe felvételt nem rendeltek; mert habár két házban, de mégis az 1876 : XXXIII. t.-cz. 3. §. *a*) pontja szerint megkívántató házadó alá eső három lakrésznek birtokosa és ennél fogva választó, e jog gyakorlatára teljesen jogosított. (C. 1877. évi 156. sz. határozat.) — Ha nincs hivatalosan kimutatva, hogy felszólamló oly házban, mely házadó alá eső legalább három lakrészt foglal magában, a választók névjegyzékébe még akkor sem vehető fel, ha az ellenkezőjét magánbizonyítvánnyal igyekszik bizonyítani. (C. 1878. évi 419. sz. határozat.) — A házadó általános kifejezés alatt, mint annak egy neve, a házberadó is értendő. (C. 1884. évi 74. sz. határozat.) — Kétséget nem szenvedvén, hogy az illetők városi birtokaik után az előírt tiszta jövedelemtől adót fizetik, — a választói jogosultság tőlük el nem vonható azon okból, mert adókönyvecskéik az illető évre vonatkozó adóelőírásokat nem tartalmazzák, illetőleg, hogy nem igazolják, mikép az azon évi adózók lajstromában befoglaltatnak. A választói joga-

sultságot megállapító jövedelem utáni adózás igazoltatván, ennek ellenében, a választói jog megtagadhatására a központi választmány hivatása azt kimutatni, hogy a birtok, mely után az adó fizettetik, nem az adózó, hanem más tulajdonát képezi. (C. 1878. évi 230. sz. határozat.) — Városban, földbirtok alapján, a választói jog nem 16 forint földadóhoz, hanem 16 forint tiszta jövedelem utáni adóhoz van kötve. Városi házaknál, a választói jog alapjául nem a »házbér«, hanem a házadó szolgál, mely mind a házbér, mind a házosztályadó nemét magában foglalja. A választói jogosultság földbirtok alapján nemcsak ott gyakorolható, hol az fekszik, hanem azon választó kerületben is, melyben a birtokos rendes lakását tartja. (C. 1878. évi 222. sz. határozat.) — Elégséges a névjegyzékbe való fölvételre annak igazolása, mikép az illető nejével közösen oly ingatlant birt, melynek alapján az 1874 : XXXIII. t.-cz. 3. §. b) pontja szerint a választói jogosultság érvényesíthető. (C. 1878. évi 231. sz. határozat.) — Ha valaki nejével közösen oly házat bir, melynek alapján a választói jog megilleti, a választói névjegyzékbe még akkor is felveendő, ha a ház egyedül neje nevére van írva. (C. 1887. évi 10. sz. határozat.) — Azoknak is van választói joguk (1874 : XXXIII. t.-czikk 6. §.), a kik tulajdonul oly házat birnak, mely legalább évi 105 frtnyi tiszta jövedelem után rovatott meg házbéradóval. (C. 1895. évi 32. sz. a.) — A választói névjegyzékből ki nem törölhető oly választó, ki nem jövedelme, hanem birtoklás alapján lett abba felvéve. (C. 1878. évi 384. sz. h.)

Az $\frac{1}{4}$ urbéri telek.

4. §. Az ország azon részeiben, melyekre az 1848 : V. törvényczikk hatálya kiterjedt, választói joggal birnak azok, kik nagy- és kisközségekben urbéri értelemben vett $\frac{1}{4}$ telket, vagy ezzel hasonló kiterjedésű birtokot kizáró tulajdonul, vagy hitveseikkel s illetőleg kiskoru gyermekeikkel közösen birnak, bármelyikre legyen is ez közülök telekkönyvileg felvéve.

Egy negyed urbéri telekkel hasonló kiterjedésű birtoknak azon földbirtok tekintetik, melynek adója legalább annyi, a mennyi ugyanezen községben legkevesé megrótt eddigi urbéri értelemben vett $\frac{1}{4}$ telek után fizettetik.

Ha pedig valamely községben urbériség nem létezett, a legkevesé megrótt $\frac{1}{4}$ urbéri telek a szomszédságban fekvő azon községből veendő, melyben a föld értékére befolyással bíró viszonyok a kérdésben forgó község viszonyaihoz leginkább hasonlóak.

A polgárosított határőrvidéknek Bács-Bodrog-, Temes-, Torontál- és Krassóvármegyékbe bekebelezett

részeiben, valamint Szörénymegyében tiz 1600 □ öles hold, továbbá Közép-Szolnok-, Kraszna-, Zarándmegyében, Kővár vidékén és a Jász-kun és Hajdukerületekben nyolcz 1200 □ öles hold mivelés alatti földbirtok tekintendők $\frac{1}{4}$ urbéri telekhez hasonló birtoknak.

Mivelés alatti földnek veendő a belsőség, kert, szőlő, szántóföld és rét.

Jegyzet. Az előbbi szakasz a városokban birt ingatlanokra vonatkozik. Ez a szakasz pedig a kis- és nagyközségekben birt telekbirtok alapján adja meg a választói jogot. Ez a szakasz a volt »Erdélyi Nagyfejedelemség« területén kívül eső részekben, vagyis az 1848. előtti Magyarországon bir érvénnyel. E szakasz a telekbirtok három kategóriáját állapítja meg. I. *A volt jobbágytelek*; II. *A jobbágytelekhez hasonló telek*; III. *A határörvidéki telek*; IV. *A volt szabadkerületekben levő telek.* Az I. III. és IV. kategória tisztán *tér-mértékre* van alapítva. Hogy a jobbágytelki állomány (urbéri telek, paraszt-telek) mennyi szántó-földből és kaszáló-földből áll, azt az egyes megyék, illetőleg a megyebeli határok osztályzata szerint szabják meg. Ezt az osztályzatot az 1836: V. t.-cz. után az 1853. márczius 2. urbéri nyílt parancs 3. §-a, valamint az 1871: LIII. t.-cz. is változatlanul elfogadta. Ezeket az osztályzatokat részletesen és táblásan — minden megyére külön — az 1836: V. t.-cz. 1. §-a tartalmazza. A választói jogosultság alapjának megállapításánál az $\frac{1}{4}$ urbéri telek kiszámításánál ez a most idézett 1836: V. t.-cz. 1. §-a, valamint az egyes községekre vonatkozó, ugynevezett »*kitöltött urbéri táblák*« lesznek irányadók. Ezek a kitöltött urbéri táblák 16 rovatból állanak és a helység minden egyes jobbágytelki állományának mennyiségéről is felvilágosítást adnak. Mert a jobbágy-telek ezen mennyisége nemcsak megyénként, hanem jóformán helységenként változik. Ugyanis jobbágytelki állománynak neveztetik a volt jobbágynak az urbér szerint meghatározott földbeli illetősége, vagyis a belső telek, melyen lakik, a hozzátartozó szántóföldekkel és rétekkkel együtt. A jobbágy-telek részei: a) belső telek vagy házhely; a belső telek kiterjedése országszerte egy holdra van határozva. Egy hold pedig annyi föld, melybe két pozsonyi mérő vetés kivantatik. Ha ezen törvényes mértékből valami hiányzott, ezen hiány külső földekkel pótoltatott. Ellenben ha a telek járandóságánál nagyobb volt, a felesleg beszámíttatott; b) a külső

tartozmányok, melyek alatt a belső telekhez tartozó szántóföld és rét értetik, ezeknek kiterjedésére nézve az egyes megyékben nagy különbség van, miként az 1836 : V. t.-cz. 1. §-ban megállapított osztályzatból látjuk. A szántóföldek holdszámra, a rétek kaszás számra vannak osztályozva. Ezen osztályozás szerint egy telekre a szántóföldekből eső legnagyobb mennyiség 40 hold, legkevesebb 16 hold, a rétekből a legnagyobb mennyiség 22 kaszás, a legkisebb 6 kaszás rét. A holdak térsége is különböző, s a földek termékenysége és kedvező fekvéséhez képest 1100—1200—1300 és 1600 négyszögöl között változik. Ebből is látható, hogy az ország különböző vidékein néhol már öt hold föld birtoka elég a választói jog gyakorlásához, másutt több kell, de Árva-, Bács-, Bereg-, Békés-, Krassó-, Temes- és Torontálmegyéket kivéve, — hol valamivel több — sehol egy megyében sem lehet kilencz holdnál nagyobb földterület az urbéri értelemben vett $\frac{1}{4}$ telek, már t. i. az egy magyar holdnyi beltelket és a réteket, kaszálókat is beleszámítva. Átlag véve a legtöbb községben alig fog az egynegyed telek 5 katasztrális holdat kitenni. A volt határőrvidéki kerületekre, a régi parcziumokra és a Jászkun-Hajdu kerületekre nézve a törvény meghatározza, hogy 10 hold (1600 négyszögöles), illetőleg 8 hold (1200 négyszögöles) mivelés alatti föld ad választói jogosultságot. Ezeken a törvényben említett vidékeken levő községekben, valamint azokban a községekben, melyekben urbériség létezett, vagyis jobbágytelkek vannak, az $\frac{1}{4}$ urbéri telket térmérték szerint számítják ki. Ellenben a nem jobbágytelkekre nézve, valamint azokban a községekben, a melyekben urbériség nem létezett, az $\frac{1}{4}$ urbéri teleknek megfelelő földbirtokot meg kell állapítani és pedig nem a térmérték, hanem az adókiivetés alapján. Az eljárást a vt. 34. §-nál ismertetjük. Itt csak még azt említjük fel, hogy ha a feleségen és gyermekeken kívül többen birják a telket, a vt. 14., a nem telekkönyvezett telkekre nézve pedig a vt. 15. §-a irányadó. Ezen szakaszra alapított jogosultságot is hivatalból, hivatalos adatok alapján állapítják meg, magánbizonyítványokat figyelembe nem vesznek.

A földadó-minimum megállapítása és állandósítása.

111,000/99. B. M. számu körrendelet. A képviselőválasztói jogosultság egyik alapfeltételét képező u. n. *földadóminimum* megállapítása előmunkálatainak országszerte megindítása tárgyában. (Az erdélyrészi vármegyék kivételével valamennyi vármegye alispánjának.) Hazánkban — hol a választó közön-

ségnek körülbelül kétharmadrésze földbirtok czimén bir választói joggal — a választói jogosultság egyik alapfeltételét az u. n. földadóminimum, a választói jog biztosságának pedig egyik főalkatelemét a földadóminimum törvényes megállapítása képezi. Az e részben eddig fennállott és a multban számos vizs- szásságra alkalmat szolgáltatott helyzetnek gyökeres orvoslását czélozva, az országgyűlési képviselőválasztások feletti biráskodás- ról szóló 1899 : XV. t.-cikkének — többek között — 143. §-a, mely elrendeli, hogy a volt urbéres községekben, az 1874 : XXXIII. t.-cz. 4. §-a értelmében a legkevésbé megrótt $\frac{1}{4}$ urbéri telek adóját a birtokában levő, továbbá az illető község által szolgáltatandó és más uton beszerzendő hivatalos adatok alapján az alispán nyomozza ki; ugyancsak az alispán hajtja végre a nyomozást az iránt is, hogy az urbériséggel nem birt községekre nézve melyik szomszédközségből vétessék a legkevésbé megrótt $\frac{1}{4}$ urbéri telek.

Ez a törvényt szakszaksz továbbá szabatosan megállapítja a központi választmány e részbeni feladatkörét és az esetleges jogorvoslatok módosztatit, biztosítja továbbá a törvényesen megállapított földadóminimumok állandóságát és végül elren- deli, hogy az ide vonatkozó eljárás a választói névjegyzék összeállításának, illetőleg kiigazításának megkezdése, vagyis márczius hó előtt (1899 : XV. t.-cz. 145. §.) teljesen befejezendő. Ez az utóbbi rendelkezés — tekintettel az idézett 143. §. 5. és 6. bekezdésében foglaltakra — szükségessé teszi, hogy T. U. a törvény által e részben feladatkörébe utalt előmunkálatokat már a folyó évben megtegye. Ennélfogva felelősség terhe alatt utasítom Tekintetes Uraságodat, hogy a törvény rendelkezéseinek és czélzatának szigorun szem előtt tartása mellett lelki- ismeretes pontossággal 1. *nyomozza ki a vármegye összes volt urbéres községekben a legkevésbé megrótt $\frac{1}{4}$ urbéri telek adóját*; 2. *jelölje meg az urbériséggel nem birt községekre nézve irányadó azon szomszédos községeket, melyekben a föld értékére befolyással bíró viszonyok a kérdéses község viszonyá- hoz leginkább hasonlóak.*

A most közlöttek szerint teljesített és *folyó évi december hó végeig okvetlenül befejezendő* eljárásának adatokkal támo- gatott eredményét, az e részben általam annak idején meg- felelően utasítandó a földadóminimumok megállapítása és az irányadó szomszédközségek kijelölése végett pedig *jövő évi január hó 1—5 között multhatlanul összehívandó központi választmány* elé terjeszse.

Budapesten, 1899. évi október hó 24-én.

Széll s. k.

Elvi határozatok és jogesetek.

Ha az egynegyed telekkel hasonkiterjedésű birtok cenzusa fel-emeltetett, de a fölemelésre vonatkozó határozat jogerőre nem emelkedett, akkor a választói jogosultság alapját a felemelkedés előtt érvényben volt cenzus képezi. (C. 1885. évi 29. sz. határozat.) — Az 1874: XXXIII. t.-cz. 4. és 15. §. szerint az, a ki oly helyen, hol telekkönyv létezik, valamely ingatlan alapján a választói jogot igénybe venni kívánja, de a telekkönyvben sem maga, sem nejevel, illetőleg kiskoru gyermekeivel kizáró avagy közös tulajdonkép bejegyezve nincsen, még az 1874: XXXIII. t.-cz. 15. §. *a)*, *b)*, *c)* és *d)* pontjaiban felsorolt esetek kimutatása esetében is, a választói jog az igénylőt csak akkor illeti meg, ha azon személy, kinek tulajdonjoga a telekkönyvbe be van kebeleztve, a választói jogot ugyanazon ingatlan alapján igénybe nem venné. (C. 1886. évi 103. sz. határozat.) — Végrehajtói kimutatás az ingatlan birtokának és az adó lefizetésének bizonyítására nem elégséges. (C. 1893. évi 7. sz. a.) — A föld és ház tulajdonjoga telekkönyvi kivonattal igazolandó; és a telekkönyvi kivonat az adóhivatali bizonyítvány nem pótolja. (C. 1893. évi 120. sz. a.) — A választói névjegyzékbe felveendő az elhalt anyának egyetlen fia, ha általa fizettetik a választói jogosultság alapját képező ingatlan ($\frac{1}{4}$ urbéri teleknek megfelelő) utáni adó. (C. 1886. évi 523. sz. h.)

Adóalap és füstszám Erdélyben.

5. §. Az ország azon részeiben, melyekre nézve az 1848. erdélyi II. törvényczikk hatálya kiterjedt, nagy- és kisközségekben választói joggal birnak azok:

a) kik a jelenleg fennálló földadókataszter alapján 84 frt, ha pedig I. oszt. adó alá eső házzal birnak, 79 frt 80 kr. és ha házuk másod vagy magasabb osztályu adó alá esik, 72 frt 88 kr. tiszta jövedelem után fizetnek földadót.

A jelenleg fennálló földadókataszter kiigazítása, vagy új kataszter felvétele esetén a fenn kitett jövedelmi összegek azon arányban változnak, a melyben az erdélyi részeknek a jelen földadó-kataszterben kitüntetett összes tiszta földjövedelem a kiigazított kataszterben felvett összes tiszta földjövedelemhez állani fog.

b) Akik föld-, ház-, első vagy harmadosztályu jövedelemadó alá eső, összesen legalább 105 forint évi tiszta jövedelem után fizetnek államadót.

Ezekon kívül mindenik község, mely az 1791 : XII. törvényczikk nyomán jogositottakon kívül legalább 100 füstöt számlál, két, kisebb községekben pedig egy szabadon választott képviselő által folynak be a követválasztásba.

Kiegészítés. A vt. 109. §-a.

A jelen törvény 5. §-ában érintett községekben a füstök számának megállapítása s a községi képviselők választása iránt, a központi választmány felhívására a törvényhatóság akként intézkedik, hogy ezen választás az összeírás megkezdése előtt 15 nappal megtörténjék.

Ezen választást az 1871 : XVIII. t.-cz. 38. §-ában megjelölt községi választók az azon törvényczikk 49. §-ában előirt módon teljesítik.*

A megválasztottak az összeíró küldöttség által az azon évi névjegyzékbe felveendőek.

Jegyzet. A volt erdélyi részek szabad királyi és rendezett tanácsu városaira nézve a vt. 3-ik §-a; míg ellenben ez a szakasz a volt erdélyi részek kis- és nagyközségeire nézve intézkedik és pedig első sorban az adózást vevén alapul. A jelen szakasz a) pontjában foglalt tiszta jövedelmi összegek a belügyminiszternek 1896. évi 32,636. sz. rendelete szerint változást szenvedtek s így a 86 frtnak 70 frt 04 kr.; a 79 frt 80 kr.-nak 66 frt 55 kr. és a 72 frt 80 kr.-nak 60 frt 71 kr. tiszta jövedelem felel meg, vagyis 17 frt 86 kr., 16 frt 97 kr. és 15 frt 48 kr. adóösszeg.

Ezenkívül a törvényszakasz utolsó bekezdésében említett községekben a közvetett választási rendszer van behozva. Ez az utolsó bekezdés majdnem szószerint vétetett át az erdélyi 1848 : II. t.-cz. 4. §-ának C) pontjából. Ebben az utolsó bekezdésben említett 1791 : XII. t.-cz.-re alapított régi jogosultság most már csak annyiban bír jelentőséggel, ha az illető az 1848—1872-ig valamely választói lajstromba fel volt véve. A törvény a füst utáni választóknál semmi korlátot sem állít

* Az 1871 : XVIII. t.-cz. 38. és 49. §§-ai helyébe lépett az 1886 : XXII. t.-cz. 36. és 47. §-a.

fel, illetőleg a füst után választott választó minősítése tekintetében a törvény semmi rendelkezést nem tesz. De csak egyetlen megbízatás fogadható el. Az adózás alapján való jogosultságot hivatalos adónyilvántartási adatok alapján állapítják meg. Ha hitvesen és gyermeken kívül több az ingatlan tulajdonosa, a kiszámítás a vt. 14. §-a alapján történik. — Ingatlan alapján a választói igény igazolása a vt. 15. §-a alapján történik.

Elvi határozatok és jogesetek.

A füstszám szerint megejtett választás módozata és eredménye, mint közigazgatási kérdés, a kir. Curia bírósági illetőségéhez nem tartozik. (C. 1875. évi 3. sz. határozat.) Indokolás. A felebbezés visszautasítatik s az ügyiratok illetékes elintézés végett a m. kir. belügyminiszteriumhoz felterjesztetni rendeltetnek; mert jelen esetben Vád község füstszám alapján jogosult választóinak nem ezen jogosultsága, hanem csupán az általuk megejtett választás foganatosításának módozata forogván kérdésben: ez, mint a nevezett község keblí intézkedését tárgyzó közigazgatási kérdés, a m. kir. Curia bírói illetőségéhez nem tartozik. A különböző községekben fizetett földadó a választói jog megállapítása végett összeállítható (C. 1886. évi 753. sz. h.) — A választói jogosultság alapjául a külön czimek alatti rokon adónemek, mint a házbér-, házosztályadó és földadó, egyesíthetők (1887. évi 33. sz. h.), azonban a III. oszt. ker. adó az I., II. oszt. kereseti adóval, valamint a jövedelmi pótdadóval, — miután ezek nem jövedelem, hanem személyek, illetve utóbbi után vettetnek ki — nem egyesíthetők. (C. 1887. évi 53. sz. h.)

Az adóalapminimum Magyarországon.

6. §. Választói joggal birnak továbbá azok:

a) kik a kizáró tulajdonul vagy hitveseikkel, illetőleg kiskoru gyermekeikkel a 4-ik §-ban említett módon oly házat birnak, mely legalább 105 frtnyi évi tiszta jövedelem után rovatott meg házbéradóval;

b) kik az a) pontban említett módon birt földbirtokból vagy saját tőkéjükből, vagy mindkettőből együttvéve eredő legalább 105 frt évi jövedelem után vannak államadóval megróva;

c) kik mint kereskedők és gyárosok legalább 105 frt évi jövedelem után vannak államadóval megróva;

d) kik mint kézművesek szab. királyi és rendezett tanácsu városokban legalább 105 frt évi jövedelem után vannak államadóval megróva;

e) kik mint kézművesek nagy- és kisközségekben legalább egy segéd után fizetnek jövedelmi adót.

Jegyzet. Ez a szakasz az ország minden részén érvényes. Az a), b), c) pontok városi és falusi lakosokra egyformán értendők. Ebben a szakaszban tényezők: egy ház, mely legalább 105 frt tiszta jövedelem után van megadóztatva; a földbirtok és ezt kiegészítő tőke, szintén 105 frt tiszta jövedelem után legyen megadóztatva; a kereskedő és gyáros mindenütt; a kézműves a városokban, ha legalább 105 frt évi jövedelem után van megadóztatva és kis- és nagyközségekben a kézműves, ha egy segéd után fizet adót. A közös ingatlanra a vt. 14. §-a irányadó.

A szakasz a) pontjában tisztán *házbéradóról* van szó. Ez különbözik a házostályadótól, mert itt a tényleg huzott házbérösszeg az alapja a választói jognak. Házbéradót kell fizetni minden bérbe kiadott lakrész után és pedig az ország minden részében kivétel nélkül. Városban úgy, mint a falun. A házbéradó három év tartamára vettetik ki. A bevallás és adókimutatás alapjául szolgál a három évi kimutatási időszakot megelőző évre megállapított házbérjövedelem; azaz: azon bérjövedelem, melyet a házbirtokos az említett évben a bérbeadott ház vagy lakrész után tényleg huzott — vagy az üresen állott ház, illetőleg lakrész után hozott volna — ha az üresen nem állott volna. A hol a ki nem bérelt épületek is házbéradó alá vonandók, ott az ezek után fizetendő házbér a kibéreltekkel való összehasonlítás után megbecsült bérjövedelem után vettetik ki. Ha a háztulajdonos bérbevallási köteleességét teljesíteni vonakodik, az adókimutató közegeknek jogukban áll az adót, további meghallgatás nélkül, más úton szerzett adatok alapján meghatározni. A lakbérlők magán a bérvallomási iven aláírásukkal bizonyítják a bérvallomás helyességét. A házak nyersjövedelme alatt értetik a lakbér, hozzáadva a vízvezeték, az éjjeli világítás, szemétkihordás stb. mellékköltség czimén fizetett összeget; a bérlő által adott előleget az átalakításra, a rongálmányok helyreállítására, tisztogatásra, ha ezzel a bérlő olcsóbban kapta a lakást, vagyis ha az előleg az időszakonként fizetendő lakbérbe beszámíttatik. A használatul adott butorzat és a kerthelyiség bérértékét, valamint a házbérkrajczárt (községi pótagót), ha ezt a bérlő külön fizeti, nem kell a nyersjövedelemhez számítani.

Ebből, az ekként megállapított nyersjövedelemből, minden száz forint után épületfenntartási költség és értéktörlesztés fejében leszámítandó: a) Budapest székes fővárosban az ó-budai

rész kivételével 20 frt; *b*) Budapest székes főváros ó-budai részén, valamint az általános házbéradó alá tartozó egyéb városokban és községekben (hol a tényleg bérbe adott lakrészek száma a lakrészek összes számának felét meghaladja) 25 frt; *c*) másutt 30 frt. A fennmaradó összeg képezi tehát a házak tiszta jövedelmét és ha ez 105 frtra rug, választói jogot ad. Már most ha a tényleg kivetett adót vesszük alapul, azt látjuk, hogy ez magasabb cenzus, mint a városokban a háromszobás lakáshoz (1874 : XXXIII. 3. §.) kötött cenzus. Mert az imént kiszámított tisztajövedelem minden száz forintja után házbéradóul fizetendő: *a*) Budapesten (Ó-Buda kivételével) 22 frt. *b*) Ó-Budán és a házbéradó alá tartozó egyéb városokban és községekben 20 frt. *c*) Másutt 16 frt. Míg ellenben a házosztályadó alá eső városokban 5—6 forint házosztályadó mellett már választó lehet a háztulajdonos, mert ez összeg 3 szobás háznak megfelel. A városi polgárok tehát a vt. 3. §. értelmében a házadóra alapított cenzus tekintetében kedvezőbb helyzetben vannak.

A vt. 6. §. *b*) pontja szerint a földbirtokból vagy a tőkéből külön, vagy egymást kiegészítve eredő 105 frt tisztajövedelmi alap értendő. A földbirtok tisztajövedelme a földadó kataszterben van nyilvántartva. Az egyes földrészek után megállapított adóalap, mely alatt a földrészlet tisztajövedelme értetik, mindaddig meg nem változtatható, míg a községi határ tagosítása vagy ehhez hasonló művelet következtében új földadómunkálat nem készül. A földdarab tisztajövedelme tehát változatlanul áll a földadó-kataszterben mindaddig, míg a művelési ág változást nem szenved vagy földadó tárgya lenni megszűnt, mivel többé gazdaságilag nem használható. A földadó-kataszter alapján készült évenkénti földadó egyéni kivetési munkálatnál figyelembe kell venni és azért nyilvántartani kell: 1. A földbirtokos személyében beállott változásokat, mert a földadó a földbirtokot terheli és annak tényleges birtokosa által fizetendő. És ez bir aztán választói joggal; 2. ha valamely birtokrészlet földadó tárgya lenni megszűnt, vagy 3. ha valamely földrészlet, mely eddig adótárgyát nem képezte, adóképessé vált, stb. A földadó 1884-től kezdve a tisztajövedelemnek $25\frac{5}{10}\%$ -kában állapított meg. (A határörvidéki részekben $17\frac{1}{10}\%$.) E szerint 25 frt 50 kr., illetve 17.10 krt meghaladó adófizetés képesít a földbirtok után választói jogosultságra. (Városban elég 16 frt tiszta jövedelem után 5 frt 10 kr. adó.) A tőke utáni jövedelem alatt tulajdonképen a tőkekamat és járadékadó értendő, miként ez a curiai gyakorlatból is kitűnik, hogy ezen *b*) pont alatti jogosultság megál-

lapítására nézve csak a földbirtok és a tőkekamat és járadék-jövedelmet lehet commassálni 105 frt tiszta jövedelem erejéig, de magából a tőkekamat és a járadékadóról szóló 1875 : XXII. t.-cz. 1 §-ából is következik, mely azt mondja, hogy a tőkekamat és járadék tárgyát képezi mindazon vagyon, mely a föld-, ház- és kereseti adó, valamint a nyilvános számadásra kötelezett társulatok és egyletek adója által közvetve vagy közvetlenül nem érintetik. Mert ez utóbbiakból eredő jövedelmek után nem ezen b) pontra, hanem a következő pontokra és a vt. 7. §., valamint az előző szakaszok rendelkezéseire lehet választói jogosultságot alapítani. Ebben a b) pontban *csakis a tőkekamat és járadékadó jön figyelembe*. Ennél pedig a következő jövedelmi források vétetnek számba, u. m. mindazon kamatok, osztalékok és jutalékok, a melyeket valamely 20 éves, önálló magyar állampolgár 1. bel- vagy külföldről folyó életjáradékból, ellátásból, vagy rokonsági évjáradékból; 2. kézi vagy jelzáloggal biztosított vagy egyszerű adóslevelekre, váltókra vagy bármínő magánkötvényekre, bel- vagy külföldön kölcsönadott, továbbá hitbizományi, családi s alapítványi tőkékből; 3. belföldi birtokkal összekötött, földadó tárgyát nem képező dologi jogosítványokból; 4. külföldön fekvő föld- vagy házbirtokból, ipari, kereskedelmi s bármi néven nevezet alatt értendő külföldi részvényekből; 5. a magyar állami és 6. törvényhatósági kötvényekből; 7. a nyilvános pénzüzeteknél gyümölcsözés végett elhelyezett tőkékből huz. Az adóalap bevallás alapján vagy anélkül is *hivatalból* állapittatik meg. Figyelembe vétetik az összes kamat- és járadékösszeg, melyet az illető fél az adóévet megelőző évben élvezett. A jövedelem 10 százaléka fizettetvén adóban, ennélfogva választó ezen b) pont alapján mindenki, ki legalább is 10 frt 50 kr. tőkekamat járadék-adót fizet. Vagy kevesebbet, de a többit a föld-jövedelem pótolja, vagy ez megfordítva, a járadékadót egészíti ki.

A jelen szakasz c) pontja értelmében kereskedők és gyárosok (nagyiparosok) elnevezés alatt mindazok értendők, kik az 1875 : XXXVII. t.-cz. 16. §-a rendelete szerint czégüket a törvényszéknél bejegyeztetni tartoznak. Nem tartoznak pedig czégüket bejegyeztetni a kufárok és házalók egyáltalán. Ellenben minden más iparos, ezek között a zsibárosok, a korcsárosok, a közönséges fuvarosok és hajósok, csak akkor tartoznak czégüket bejegyeztetni és üzleti könyvet vezettetni, ha üzletük a kisipar körét meghaladja. Vajjon mikor haladja meg valamely iparüzlet a kisipar körét és ekként nagyiparosnak vagy kereskedőnek ki tekintessék, ez közigazgatási kérdés. Leg-

ujabban a kereskedelmi és iparkamarák az iparendélyek alapján nyilvántartják a kisiparosokat, és ha arról vesznek tudomást, hogy valamely iparüzlet a kisipar körét meghaladja, ennek tulajdonosát a törvényszéknél feljelentik, mely aztán felhívja az illetőt a czégbejegyzésre vagy az igazolásra. E tekintetben a közigazgatási hatóság nyomoz és állapítja meg az iparüzlet jellegét. Különben a kufárok és házalók kivételével minden iparos, ha több mint 2 segéddel dolgozik, bevezetett hitelüzletet folytat, raktára van, stb., czégbejegyzést eszközöl-tethet és könyvet vezethet és ekkor kereskedőnek tekintetik. A czégbejegyzés az iparosra nézve tehát jog, mely kedvezményeket involvál, de kötelesség is, ha az üzlete a kisipar körét meghaladja. A kereskedőre pedig feltétlen kötelesség, mely súlyos következményekkel jár, ha a kereskedő a kereskedelmi törvénynek a czégekre és könyvekre vonatkozó rendelkezéseit meg nem tartja. A kereskedők és nagyiparosok, ha falun vagy városban adóznak, egyaránt választók. A kisiparosokra, a kézművesekre nézve az alábbi pontok tesznek kivételt.

Ha a városokban lakó kézműves 105 forint jövedelem után adózik, ez alapon lehet választó. A városban tehát a kisiparos és gyáros, a kereskedő a választói jogosultság szempontjából egy tekintet alá esik. A kézművesek neve alatt azok az iparosok értetnek, kik különös szakismeretet igénylő mesterségeket csak bizonyos kvalifikáció előzetes kimutatása mellett gyakorolhatják. Ezt a megkülönböztetést a választási törvény után sokkal később keletkezett 1884: XVII. t.-cz. teszi. De nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy a választási törvény értelmében kézműves-kategoriába, tehát a 6. §. *d)* és *e)* pontjai alá tartozik minden iparigazolvánnyal bíró üzletember, ha üzlete a kisipar körén belül van. Az *e)* pont értelmében a falun egy segéd tartás szükséges ahhoz, hogy a kisiparos választó lehessen. A kis- és nagyközségekben segéddel dolgozó kézműiparosok mindegyik segéd után 2—4 frtot fizetnek első osztályu keresetadóban. Ezek is tehát adókönyvvel igazolhatják választói jogosultságukat. Különben ennek az egész 6. §-nak nincs sok értelme, mert a 7. §. minden adózóra kivétel nélkül kiterjeszti a választói jogosultságot, tekintet nélkül, hogy kereskedő, gyáros vagy kisiparos, ha legalább 21 korona adót fizet, mely 210 forint évi jövedelemnek felel meg.

Elvi határozatok és jogesetek.

A választói jog nem a földbirtok tulajdonától, hanem annak jövedelmi mennyiségétől lévén függővé téve, a választói jogot az 1874: XXXIII. t.-cz. 6., 7. és 14. §-ai alapján a haszonélvező is gyakorolhatja. (C. 1875. évi 532. sz. határozat.) — A személyes kereseti adó, melynek alapján a választói jog megadható, az 1874: XXXIII. t.-cz. 6. §-ban felsorolva nem lévén, a személyes kereseti adó, a jövedelmi adóba be nem számíttathatván, — az e czímen kirótt adó, a jövedelem után fizetett adóval nem összegezhető. (C. 1876. évi 16. sz. határozat.) — A kereseti adónak a tőke-jövedelem utáni adóval való egyesítése, a választói képesség előállítására helyt nem foghat. (C. 1878. évi 95. sz. határozat.) Indokolás. W. Károly felszólamlása elutasittatik, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. §. d) pontjának megfelelő kereseti adót nem mutatott ki. Ez ellen felebbezett, mert a tőke-kamat utáni adója 105 forint tiszta jövedelemnek megfelel. Ezen adónak a tőke-jövedelem utáni adóval való egyesítése pedig a választási törvény 6. §. értelmében helyt nem foghat. Van azonban a Curianak ezzel ellenkező határozata is, a mely így szól: Ha valaki 7 frt 50 krajczár házbér- és 11 frt harmadosztályu keresetadóval rovatott meg, a választók névjegyzékébe felveendő. Mert, ugymond az indokolás, felebbező a bemutatott adókönyvecske és összeírási lajstrom kivonat szerint 1885. évben 7 forint 50 krajczár házbér- és 11 frt harmadosztályu keresetadóval rovatott meg. Ezen adók pedig az azok kivetési alpjául szolgált jövedelmeknek az 1874: XXXIII. t.-cz. 6. §. b) pontjának hasonzerü alkalmazása mellett való összehamisításával 105 frtot meghaladó évi jövedelemnek felelnek meg. (C. 1886. évi 289. sz. határozat.) Ugyanez az értelme a következő határozatnak is. A választói jogosultság alpjául a külön czimek alatti rokonadónemek, mint a házbér, házosztály és földadó egyesíthető. (C. 1887. évi 33. sz. határozat.) Ezzel ellenkezik a következő. A választói jogosultság alpjául a harmadosztályu keresetadó az első és másodosztályu kereset-, ugy a jövedelmi pótdadóval — miután ezek nem jövedelem, hanem személyek, illetve utóbbi után fizetett adó után vettettek ki — nem egyesíthetők. (C. 1887. évi 53. sz. határozat.) — Indokolás. Tekintve, hogy a felszólaló felebbezéséhez mellékelte adókönyvecske szerint 1886. évben csak 10 frt harmadosztályu kereseti adóval rovatott meg, azon adóösszeg pedig az 1874: XXXIII. t.-cz. 6. §. d) pontja szerint követelt 105 frt évi jövedelemnek meg nem felel, tekintve, hogy a kivetett első és másodosztályu kereseti adó, ugy a jövedelmi pótdadó, miután ezek nem a jövedelem, hanem személyek, illetve utóbbi után fizetett adó után vettettek ki, figyelembe nem vehetők, stb. A különböző községekben fizetett földadó választói jog megállapítása végett összeállítható. (C. 1886. évi 753. sz. határozat.) — Oly esetben, midőn valaki jövedelmi adó alá eső több mint 105 frt évi jövedelem után van megadóztatva, de jövedelme az adóhivatali kimutatás szerint több forrásból ered s ezek közül egyik-egyik magában állítólag a 105 frt évi jövedelmet meg nem üti, ha mindazonáltal ezen különböző jövedelmi források olyanok, melyek az 1874: XXXIII. t.-cz. 3., 4., 5. és 6. §§-aiban a választói jog gyakorolhatására alap gyanánt elősorolva vannak, ezen összesített jövedelem alapján a választók névjegyzékébe felveendő. (C. 1886. évi 184. sz. határozat.) — Ha az elhalt anyának egytlen fia által fizettetik a választói jogosultság alpját képező ingatlan utáni adó, akkor az illető a választói névjegyzékbe felveendő. (C. 1886. évi 523. sz. határozat.) — Ha a bemutatott adókivetési lajstrom

kivonata szerint felebbező vegyeskereskedése után van megadóztatva. akkor kereskedői minőségét külön igazolni nem tartozik. (C. 1886. évi 753. sz. határozat.) — A kereskedői cégek beltágjai választói jogukat az 1874 : XXXIII. t.-cz. 6. §-nak *c)* pontja alapján, a cég neve alatt lerovott adózással is igazolhatják. (C. 1876. évi 11. sz. határozat.) — A kereskedői cég beltágjai, ha ebbeli minőségüket felebbezésük mellett cégbejegyzéssel igazolják, a választók névjegyzékébe felveendők. (C. 1877. évi 194. sz. határozat.) — A gyárüzletnek politikai és közigazgatási okokból engedélyezett adómentessége, a választói jogvesztést maga után nem vonja. (C. 1886. évi 263. sz. határozat.) — A központi választmány határozatának nem felebbezett részében érintetlenül marad, G. M. stbire vonatkozó felebbezett részében helyben hagyatik, egyébként azonban megváltoztatik és F. L., F. A., P. Gy., Ny. B., Gy. J., H. L., T. L., K. T., R. J., W. S., A. V., F. L., S. A., F. N. az 1897. évi választók névjegyzékébe felvételni rendeltetnek. Indokok: A felebbezéshez csatolt értesítés és kimutatás szerint felebbezők közül G. 5 frt, R. 4 frt, F. 5 frt és O. szintén 5 frt IV. osztályu kereseti adóval vannak megróva, s így ezek az 1875 : XXIX. t.-cz. 26. §. szerint 700 frtnál csekélyebb összegü évi fizetéssel lévén javadalmazva, az 1874 : XXXIII. t.-cz. 7. §. alapján választói joggal nem bírnak, ezekre vonatkozóan tehát a központi választmány határozata helybenhagyandó volt. Ellenben a többi felebbezőkre nézve a központi választmány határozatát megváltoztatni, s azoknak az 1897. évi választók névjegyzékébe való felvételét elrendelni kellett. Mert ezek a már hivatkozott okirat szerint 9 frt és ez összeget meghaladó IV. osztályu kereseti adóval vannak megróva, s így 700 frt és ennél magasabb összegre terjedő évi fizetést huznak, emez adótartozások pedig 1895. évre a magyar-francia biztosítói társaság részéről fizetettek; ezek tehát az 1874 : XXXIII. t.-cz. 7. §-a alapján választói joggal bírnak. (C. 1896. évi 240. sz. határozat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata helybenhagyatik, mert felebbező választói jogosultságát házbirtokára alapítja s az 1874 : XXXIII. t.-cz. 6. §-ának *a)* pontja értelmében házbirtoka alapján azoknak van választói joguk, a kik olyan házat bírnak, a mely legalább 105 frtnyi évi tiszta jövedelem után rovatott meg házbéradóval s minthogy az 1883 : XXXI. t.-cz. 6. §. értelmében Budapesten minden 100 frt tiszta jövedelemre 22 frt házbéradó esik, felebbező akkor bírna választói joggal, ha 23 frt 10 kr. házbéradóval rovatott volna meg; a felebbezéshez csatolt adókönyv szerint azonban felebbező csak 17 frt 7 kr. házbéradóval rovatott meg, őt tehát házbirtoka alapján választói jog meg nem illeti. (C. 1894. évi 55. sz. határozat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata megváltoztatattik s S. G., S. M., S. R. és S. S. budapesti lakosok a budapesti VII. kerület képviselő választó névjegyzékébe 1900. évre felvételni rendeltetnek. Indokok: Folyamodók a becsatolt adatokkal igazolták, hogy mind a négyen nagykoruak és hogy budapesti dob-utca 11. számú ház után 1898. évben 1822 frt és 95 kr. állami adóval voltak megróva, ha tehát a folyamodók által becsatolt adóiv szerint a fizetendő adó 6 részre osztatik is, még akkor is mindegyik által több tiszta jövedelem után fizetendő állami adó esik, mint a mennyit az 1874 : XXXIII. t.-cz. 6. §-a megkíván: ezeknél fogva folyamodóknak képviselőválasztó jogosultságuk igazolva lévén, a központi választmány határozatának megváltoztatásával, felvételük elrendelendő. (C. 1899. évi 107. sz. határozat.)

Állandó fizetés alapján.

7. §. Választói joggal birnak azok is, kik az 1868 : XXVI. törvénycikk szerint első osztályu jövedelmi adó alá eső, legalább 105 forint évi jövedelem vagy II-od osztályu jövedelmi adó alá eső legalább 700 frt évi jövedelem, továbbá azon állami, törvényhatósági és községi tisztviselők, kik II-od osztályu jövedelmi adó alá eső, legalább 500 frt évi jövedelem után fizetnek jövedelmi adót.

Jegyzet. Minden állandó évi fizetéssel biró egyén kereseti adója után választó. A köz- vagy magántisztviselői minőség csak az adóalap nagysága tekintetében tesz különbséget. Az állami tisztviselők illetményét az 1893 : IV. t.-cz. szabályozza. A XI. rangosztály 3-ik fokozata (legalsó fok) már megállapítja a választói jogosultságot, mivel 500 frt a fizetés. A díjnokok nem köztisztviselők. Fizetésük nem évi fizetés. Ez alapon választók sem lehetnek, de a díjnokság nem zárja ki, hogy a díjnok más jogcímen lehessen választó.

Ezen szakasz a mai adózási rendszer mellett választói jogot ad mindazoknak, a kik 105 forint évi jövedelem után vannak megadóztatva, ámbár jövedelmük több forrásból ered, ha mindazonáltal azon különböző jövedelmi források olyanok, melyek az 1874 : XXXIII. t.-cz. 3—6. §-aiban választói jog gyakorolhatására alap gyanánt elősorolva vannak. Ezek tehát összesített jövedelem alapján veendőek fel a választók közé. Vagyis ezen szakasz alapján mindazok választói jogot nyernek, kik összesítve 10 frt 50 krajczár állami egyenes adót fizetnek. A jövedelmi adóról szóló 1868 : XXVI. t.-cz., mint alaptörvény, különösen az 1873 : VII. (földadó), 1875 : XXII. (tőke-, kamat- és járadékadó), XXVII. (bányaadó), XXIX. (keresetadó), 1883 : XLVI. t.-czikk (a földadó, házadó, tőke-, kamat- és járadékadó, valamint az általános jövedelmi pótagó iránti törvények módosítása) rendelkezései által meg lett változtatva, de a 105 forint jövedelmi adóalap, mint választói jogosultság, továbbra is megmarad. Ugyanigy megmaradt a 700 forint, illetőleg az 500 forint jövedelem-alap. Vagyis most ezen szakasz alapján mindenki választó, ki kézimunkából, ipari és kereskedelmi üzletből, szorosabb értelemben vett szellemi (értelmi) és bármely más hasznot hajtó foglalkozásból és üzletből, végre a föld-, ház- és tőkekamatadónál tekintetbe nem

vett személyes keresetből származó jövedelme után legalább 10 frt 50 kr. adót fizet. Nevezetesen azok, kik az 1875 : XXIX. t.-cz.-ben szabályozott keresetadó bármely osztálya alá tartoznak. Mert ha az adókötelesnek különböző foglalkozásból eredő többféle jövedelme van, mindenik után a megfelelő adókulcs szerint rovandó meg keresetadóval s ha ez összesen 10 frt 50 krt tesz, az illető választó lesz adó-commassació alapján. A keresetadó a családfőre és azon családtagokra vettetik ki, kik 16. életévüket betöltötték. Családtagoknak vétetnek a feleség, az önálló üzlettel nem bíró vérszerinti és fogadott gyermekek. A családtagok kereseti adóját a családfő fizeti. Ezt illeti meg tehát a választói jogosultság is. A keresetadó I., II. osztálya alá tartozó adókötelesek adója a törvényben meghatározott tételek szerint a községi közegek (városi adóhivatalok) által; a keresetadó III. osztálya alá tartozó adókötelesek adója az 1883 : XLIV. t.-czikkben körülírt módon, a kivető bizottságok által, végre a IV. osztályu keresetadó a királyi pénzügyi igazgatóság által állapittatik meg. Az I. II., és IV. osztályu keresetadó kiszabása ellen benyújtott felebbezések felett másodfokban a törvényhatósági közigazgatási bizottságok, harmadfokban a közigazgatási bíróság; a III. osztályu keresetadó megszábása ellen benyújtott felebbezések felett pedig másodfokban a felszólamlási bizottságok, harmadfokban pedig a közigazgatási bíróság határoznak. Ha a családfő többnemű különböző adókulcs alá tartozó keresetet élvez, vagy pedig kamat- s bányajövedelem után adózik, családtagjai személyenként csak egyszer, még pedig azon tétel alkalmazásával adóztatnak meg, mely a családfő főkeresetének megfelel. A keresetadó alá tartozó családfők keresetképtelen családtagjaik után is tartoznak adót fizetni. A szakaszban említett állandó évi fizetés után megadóztatottak most a kereseti adó IV. osztálya alá tartoznak. És pedig a magántisztviselők 9 forint, a köztisztviselők pedig már 5 forint adó mellett lehetnek szavazók, mert ez felel meg a 700 forint és 500 forintos évi állandó fizetésnek (1875 : XXIX. t.-cz. 26. §.). Sőt a volt katonai határőrvidéken 30%-kal kevesebb kereseti adó fizettetvén (1886 : XXXVII. t.-cz. 3. §.), ott már a magántisztviselő 6 frt 30 kr., a köztisztviselő pedig 3 frt 50 kr. adózás mellett választó.

Elvi határozatok és jogesetek.

A választói jogosultság megállapítására a nyugdíj és fizetés egyenlő jogalapul szolgál. (C. 1875. évi 265. sz. határozat.) — A haszonbérlo a végre, hogy a bérlemény utáni nyeresége 105 forint mennyiségűnek

tekintethessék s ez alapon választói jogot gyakorolhasson, 10 frt 50 kr. jövedelmi adófizetést tartozik igazolni. (C. 1875. évi 55. sz. hat.) — Az üzlettársak egyéni választói jogosultsága az 1874 : XXXIII. t.-cz. 14. §-ából vett analógiai alapján határozandó meg. (C. 1875. évi 79. sz. hat.) — A nyugdíjazott városi tanító oly törvényhatósági tisztviselő, ki ha másodosztályú jövedelmi adó (most IV. osztályú keresetadó) alá eső 500 frt évi jövedelem után van megadóztatva, választói joggal bír. A jövedelem általános kifejezése alatt a nyugdíj is értendő. (C. 1875. évi 245. sz. hat.) — Oly esetben, midőn a felebbezéshez csatolt s az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §. szerint figyelembe vehető pénzügyigazgatósági kimutatással igazoltatik, hogy a 700 forintot meghaladó évi illetmény után a másodosztálybeli adó törvényszabta időben kifizettetett, az illető a választók sorába főveendő. (C. 1877. évi 179. sz. hat.) — A férje nézve a választói jogosultságot azon körülmény meg nem állapíthatja, hogy a nő által fizetett kereseti adó, az általa birt. üzlet után, a rendes kereseti adóval van megróva. (C. 1878. évi 399. sz. hat.) — Ha az adókönyvecske lerovási lapja az illető kezelőktől származott oly törléseket és javításokat tüntet fel, mely miatt az illető adófizető tévedésbe ejthetett, akkor az adóösszeghez viszonyítva alig számottevő hátralék daczára, a választói jegyzékbe felveendő. (C. 1884. évi 46. sz. hat.) — Olyan esetben, midőn valaki elsőosztályú jövedelmi adó alá eső, több mint 105 forint évi jövedelem után van megadóztatva, ámbár jövedelme több forrásból ered, de olyanok, melyek a választói jog gyakorlására alapul szolgálnak, a választói jegyzékbe felveendő. (C. 1886. évi 360. sz. hat.) — A választói névjegyzék új összeírásának elrendelése és a minimális adóalap megállapítása a Curia hatáskörébe nem tartozik. (C. 1887. évi 66. sz. hat.) — Napidíj illetményre nem alapítható a választási törvény 7. §-a alapján a köz- és magántisztviselőket megillető választói jog. (C. 1874. évi 19. sz. hat.) — Azon állami tisztviselő, ki az 1874 : XXXIII. t.-cz. 7. §. alapuló jogosultsággal bír, az említett törvény 29. és 30. §-ai értelmében a választók névjegyzékébe hivatalból felveendő. (C. 1878. évi 376. sz. hat.) — A magyar kir. államvasuti pályafelügyelő fizetése alapján a választói törvény 7. §-nak utolsó rendelkezése szerint, a választók névjegyzékébe felveendő. (C. 1886. évi 316. sz. hat.) — Az ügyvédi kamarák hivatalnokai, a választói jogosultság tekintetében az 1874 : XXXIII. t.-cz. 7. §-ban felemlített köz-köztisztviselők közé sorozandók. (C. 1886. évi 249. sz. hat.) — A díjnoki minőség nem akadály arra, hogy valaki más alapon választói jogosultságát ne gyakorolhassa. (C. 1886. évi 51. sz. hat.) — A választói törvény a választói jogosultságot nem teszi az állami tisztviselő foglalkozásának minőségétől függővé. (C. 1886. évi 347. sz. hat.) — (Ezen határozat alapján egy magyar államvasuti mozdonyvezetőt, ki 600 forint rendes évi fizetést élvezett, felvették a választók lajstromába.) — Tekintve, hogy a törvény különbséget nem tesz arra nézve, vajjon az elsőosztályú jövedelmi adó egy vagy több czímen fizetetik-e? Ennélfogva, ha a részint haszonbérletből, részint iparüzletből származó jövedelmi adó megfelel a vt. 7. §-ának, a választói jog meg nem tagadható. (C. 1875. évi 21. sz. hat.) — Főispánilag kinevezett vagy helyettesített községi jegyző választói jogát nem az 1874 : XXXIII. t.-cz. 9., hanem csak annak 7. §-ára alapíthatja. (C. 1875. évi 22. sz. hat.) — Államtisztviselők hivatali fizetéseit terhelő jövedelmi adó külön bevallásának s kivetésének helye nem lévén, választási jogosultságuk meg nem tagadható azon okból, hogy az adózók sorában elő nem fordulnak. (C. 1875. évi 153. sz. hat.) — A tisztviselő választási joga a törvény által nem a hivatalhoz, hanem tisztán a személyhez lévén kötve, a felszólamlási határidő elmulasztása esetében mentségül nem szolgálhat, hogy a tisztviselő az ideiglenes névjegyzék összeállí-

tásakor hivatalát még el nem foglalta. (C. 1877. évi 163. sz. hat.) — Felebbezők felszólamlása elutasítandó volt, mert nem bizonyították, hogy egy harmadik bérlőtársukra kivetett III. oszt. kereseti adóban, az ezzel a felebbezéshez mellékelte haszonbéri szerződés szerint, közös haszonbér után járó adó is befoglaltatnék s hogy a közös haszonbér után előző évben államadóval megróva lett volna. (C. 1895. évi 176. sz. a.) — A központi választmány határozatának megváltoztatásával P. I. az 1897. évi VIII. kerületi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetik; mert a felebbezéshez csatolt adatokkal bizonyítva van, hogy P. I. 1895. évi november 1. napjától kezdve Budapesten a VIII. kerülethez tartozó Baross-utczában állandó lakással bír; továbbá, hogy mint a pécsi kir. ítélő tábla segédhivatalának volt igazgatója, évi 910 frt összeggel végleg nyugdíjaztatott, s így miután eme nyugdíj az állampénztár részéről fizetetik, ebből okszerűen következik, hogy a megfellelő IV. osztályu kereseti adó a nyugdíj részletének fizetésénél rendszeresen levonatik, nevezetnek tehát az 1897. évi választók névjegyzékébe való felvételét az 1874: XXXIII. t.-cz. 7. §. alapján elrendelni kellett. (C. 1896. évi 259. sz. hat.) — A központi választmány határozatának megváltoztatásával D. E. az 1897. évi választók névjegyzékéből törölni rendeltetik; mert az I-ső osztályu személy és kereseti adó más adónemmel össze nem foglalható s választói jog vizsgálatánál figyelembe nem vétethetik, D. E. pedig — a főlshólasra vezetett adókimutatás szerint — 1895. évre egyébként IV. osztályu kereseti adó fejében 7 frttal volt megróva, a mely összegnek 600 frt évi fizetés felel meg (1875: XXIX. t.-cz. 26. §.) s így mint kereskedősegéd, ezen az alapon bír választói joggal. (C. 1896. évi 226. sz. hat.) — Felebbező S. S. Károly, mint a felmutatott okirat szerint 1050 frt évi nyugdíjjal állandóan nyugalomban helyezett csász. és kir. százados, az 1874: XXXIII. t.-cz. 7. §. alapján választói jogosultsággal bír, stb. (C. 1891. évi 148. sz. hat.)

Az előző évi adókimutatás.

8. §. A 6. és 7. §-okban elősorolt esetekben megkivántatik, hogy az említett alapokon a névjegyzékbe felveendő választók már a megelőző évben legalább a fent meghatározott jövedelem után voltak államadóval megróva.

Jegyzet. Ezt a szakaszt kiegészíti az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról szóló 1899: XV. t.-cz. 141. §-ának utolsó bekezdése, melyben kimondatik, hogy *mind a választók névjegyzékének első összeállításakor, mint annak évenkénti kiigazításánál a megelőző évre kivetett adó vétetik alapul.* A megelőző év alatt az összeírást megelőző naptári év értetik. Azonban nem a kivetés eszközzésének időpontja az irányadó, mert valakit az előző naptári évre *utólagosan, visszamenőleg, is meg lehet adóztatni.* És ennek alapján jogosan kérheti is felvételét a választók névjegyzékébe, feltéve, hogy

ezen utólagos adókievetés a választók összeírásának bevégezése előtt megtörtént, mert a felszólalási eljárás alkalmával egyedül ama felszólalók panaszai vétethetnek figyelembe, kik az összeírás alkalmával már jogosultsággal bírtak és ennek daczára kihagyattak a névjegyzékből.

Elvi határozatok és jogesetek.

A központi választmány határozata helybenhagyatik, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 6. és 7. §-aira alapított választói jogosultság esetében a 8. §. világosan kívánja, hogy a meghatározott mérvű jövedelem után az illető már a mult évben adóval megróva lett légyen, felebbező saját okirataiból pedig kitűnik, hogy ellene a mult évben adó kivette nem volt. (C. 1895. évi 294. számú hat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata helybenhagyatik indoka alapján és azért, mert az 1894: XXXIII. t.-czikk 118. §-a értelmében felebbező azt is tartozott volna kimutatni, hogy ő 1894. évre olyan jövedelmi adóval rovatott meg, melynek alapján őt a választójog megilleti, a felebbezéshez csatolt adófelügyelői bizonyítvány azonban ezt nem tanúsítja. (C. 1894. évi 56. és 65. sz. h.) — T. Á. a felebbezéshez csatolt az V. kerület adószámviteli hivatal számlakivonatával igazolta azt, hogy az 1897. évben is már megadóztatva volt. Igazolva lévén tehát, hogy felszólaló 1897. évben adófizető volt, ennél fogva a központi választmány határozata meg volt változtatandó, és ennek az V. választókerület 1899. évi választói névjegyzékbe való felvétele meg volt rendelőndő. (C. 1898. évi 98. sz. h.) — Az adózó választási jog hátrányára nem szolgálhat, ha a hátralék felmerülését az adóelőírás körül hiba okozta. (C. 1878. évi 94. számú határozat.) — Az utóbbi évben valamely választóra kivetett személyes kereseti adó a választói jogosultságot meg nem állapíthatja. (C. 1878. évi 405. sz. hat.) — Egyedül azon körülmény, hogy a felszólaló az 1884. évre készített névjegyzékbe választónak bevezettetett, nem vonja maga után, hogy 1885. évre készitendő névjegyzékbe is felvétessék, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 39. §-a szerint a névjegyzék évenkénti kiigazításainál ugyanazon eljárás alkalmazandó, mely az első összeírásakor követetett és a kiigazításnál is csak az vehető fel, ki az összeírásakor jogosultsággal bír. (C. 1884. évi 57. sz. h.) — Az, miszerint a folyó évi adó kivetése és összege a felszólaló adókönyvébe még bejegyezve nem volt, a felszólalás elhalasztására indokul nem szolgálhat. (C. 1886. évi 143. sz. h.) — Az összeírás bevégezése után utólagosan nyert választói jogosultságnak visszaható erő nem tulajdonítható. (C. 1886. évi 164. sz. hat.) — Indokolás: A felszólalási eljárás alkalmával egyedül ama felszólalók panasza vétethetik figyelembe, kik az összeírás alkalmával már jogosultsággal bírtak s ennek daczára az összeírásból, illetve az összeírás kiigazításakor a névjegyzékből kihagyattak. — A választói törvény 8. §. rendelkezése nem alkalmazható azokra, kik a választói jogot a választási törvény 2. §-a alapján (*tehát régi jogon*) gyakorolhatják. (C. 1875. évi 2. sz. h.) — Az esetben, ha az adókönyv a B) tabellától a kivetett összegre nézve eltér, a választói jog megalapítására irányadóul csakis a fél kezén levő adókönyvet lehet tekinteni. (C. 1875. évi 245. sz. h.) — Annak igazolása, hogy valaki az adókievetés ellen felszólalással élt és annak behajtása felfüggesztetett, a felebbezéshez csatolható új bizonyítékokkal is eszközölhető. (C. 1877. évi 1. sz. h.) — Az adószedő hivatalnak, az adókönyvecske tartalmával ellenkező bizonyítványa az adókievetés

kiigazítására nézve, figyelembe nem vehető. (C. 1878. évi 98. sz. h.) — A központi választmány határozata helybenhagyatik, mert a felszólaló által bemutatott czégjegyzéki iv f. 1892. évi május hó 30. napjára lévén keltezve, arra nézve, hogy felszólamló már mult 1891. évben is a Machlup H. fia czég belftagja és mint ilyen e czég neve alatt adóval megróva lett volna, bizonyítékot nem szolgáltat, minél fogva felszólaló az 1874: XXXIII. t.-czikk 8. §-ához képest a névjegyzékbe fel nem vehető. (C. 1892. évi 77. sz. h.) — Budapest székesfőváros központi választmányának határozata helybenhagyatik, mert az 1894: XXXIII. t.-cz. 8. §-a értelmében felebbező tartozott volna kimutatni, hogy ő már 1892. évben olyan jövedelem után volt államadóval megróva, a melynek alapján őt a választói jog megilleti, a felebbezéshez csatolt okirat azonban nem bizonyítja azt, hogy felebbező az első magyar betűöntödere-szvénytársaságnál már 1892. évben 1500 frt fizetéssel volt alkalmazva. (C. 1893. évi 105. sz. h.) — (Hasonló C. 1893. évi 106. sz. h.) — A központi választmány határozata helybenhagyatik, mert S. P. igazolta, hogy a mult 1891. évre 11 frt IV. oszt. kereseti adóval, tehát 700 frtot meghaladó jövedelem után volt megadóztatva s ez adóját f. évi ápril 15-én kifizette és mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 8-dik §-ának rendelkezésében, tekintettel a 12. §. 5. pontjának szövegezésére, a döntő súly nem az adó-kivetés megtörténtének idejére van fektetve, minélfogva az, hogy a nevezett mult évi adója csak a folyó évben vettettet ki, választói jogosultságának megtagadására okul nem szolgálhat. (C. 1892. évi 73. sz. h.)

Feltétlen választói jogosultság.

9. §. Jövedelmökre való tekintet nélkül választói joggal bírnak: a magyar tudományos akadémia tagjai, a tanárok, akadémiai művészek, tudorok, ügyvédek, közjegyzők, mérnökök, sebészek, gyógyszerészek, az okleveles gazdák, okleveles erdészek és okleveles bányászok, a lelkészek, segédlelkészek, községi jegyzők, iskolai tanítók és az okleveles kisdédóvók azon választókerületben, melyben állandóan laknak.

A lelkészek és segédlelkészek választói jogának gyakorlásához megkívántatik azonban, hogy mint ilyenek, valamely egyházközségben hivatalos alkalmazásban legyenek.

A tanárok, iskolatanítók, kisdédóvók és községi jegyzők pedig választói joggal az esetben bírnak, ha illető állomásukra a törvény értelmében kinevezettek, választattak, vagy hivatalukban megerősítették.

Jegyzet. Ez a szakasz taxative felsorolja azokat, kik értelmiség és hivatal alapján feltétlen választói jogosultsággal

birnak, tekintet nélkül évi jövedelmükre vagy hivataluk utáni fizetésre, melyről az előbbi szakasz szól. Ennélfogva szükséges, hogy a vt. 9. §-a alapján álló jogosultak az előző évre adóval legyenek megróva. Ezt a taxatiót sem bővíteni, sem szűkíteni nem szabad. Ennek a szakasznak második és harmadik bekezdése hivatalos alkalmazáshoz köti a választói jogosultságot. Valamint ebben a 9. §-ban felsorolt jogosultság alapján az illetők csak abban a választókerületben birnak választói joggal, a melyben állandóan laknak.

Elvi határozatok és jogesetek.

A választási jog a vt. 9. §-a alapján jövedelemre való tekintet nélkül lévén gyakorolható, ezen esetekre az idézett törvény 8. §-ának rendelkezése nem alkalmazható, mert a választói jog megvan, ha adó-kivetés nem is történt. (C. 1875. évi 1. sz. h.) — A gazdasági tanintézet-i végbizonyítvány, ha az illető adóhátralékban nincsen, már magában elégséges arra, hogy valaki a választók névjegyzékébe felvétessék. (C. 1886. évi 72. sz. h.) — Állatorvosi oklevél alapján a választók névjegyzékébe való felvétel nem igényelhető. (C. 1887. évi 75. sz. h.) — Kereskedelmi hajókapitányi okmány alapján, egyéb jogczim hiányában, választók névjegyzékébe való felvétel nem igényelhető. (C. 1887. évi 35. sz. h.) A lelkészek és segédlelkészek választói joggal csak úgy birnak, ha valamely egyházközségben hivatalosan rendszeresen alkalmazva vannak. Zárdában lakó szerzetesek, ha plebániát nem kezelnek, egyházközségben alkalmazottakul nem tekinthetők. (C. 1887. évi 11. sz. határozat.) — Az 1874: XXXIII. t.-cz. 9. §-a a lelkészeket illetőleg alkalmazásuk tartamát nem határozza meg, ennél fogva, ha az előző évben a lelkész alkalmazva volt, a választók névjegyzékébe felveendő, mert a törvény csak azt rendeli, hogy a lelkészek, mint ilyenek, valamely egyházközségben hivatalos alkalmazásban legyenek, de az alkalmazás tartamát nem határozza meg. (C. 1886. évi 138. sz. h.) — A gazdasági intézetek által kiállított végbizonyítványok, a földmívelésügyi miniszter 1890. évi 5258. sz. a. rendelete értelmében — a választói jog megállapítására — oklevél minőségével birnak, nevezetesen kassai, m.-óvári, keszthelyi, debreczeni s kolozsmonostori intézetek oklevelei. (C. 1891. évi 210. h.) — Szerzetesek és lelkészek választói joggal csak az esetben birnak, ha valamely egyházközségben hivatalos alkalmazásban vannak. (C. 1891. évi 243. h.) — Értelmiséget igazoló oklevél alapján adófizetés kimutatása nélkül a névjegyzékbe csak azok vehetők fel, a kikre adó még kivette sem volt. (C. 1894. évi 2. sz. a.) — A névjegyzékbe való felvétel megtagadása az okleveles tanítói minőség hiányára állapittatván, ily oklevél azonban a felebbezéshez csatolva lévén, ez által a felvételi akadály elháríttatik. (C. 1895. évi 205. sz. a.) — Tekintet nélkül jövedelmükre, csak azon községi iskolai tanítók birnak választói joggal, a kik tényleges hivatali alkalmazásban vannak; mint nyugdíjasok azonban csak azon esetben, ha legalább 500 frt évi jövedelem után fizetnek jövedelmi adót. (C. 1895. évi 37. sz. a.) — Az, hogy a vidékről Budapestre költözött okleveles ügyvéd 1891. évben a fővárosban adóval megróva nem volt, választói jogosultságát el nem enyészetti. (C. 1892. évi 68. sz. a.) — Azon okból, mivel az okleveles ügyvéd a gyakorló-ügyvédek lajstromába fel nem vétetett, az 1874: XXXIII. t.-czikk 9-ik §-a értelmében az ügyvédi

oklevele alapján öt illető választói jogtól el nem esett. — (C. 1892. évi 110. sz. a.) — A gazdatisztek és erdészek segély- és nyugdíj-egyesülete által kiállított tagsági igazolvány az 1874: XXXIII. t.-cikk 9. §-ában előírt (gazdász) oklevelet nem pótolja. (C. 1892. évi 119. sz. a.) — Az 1874: XXXIII. törv.-cz. 9. §-a a községi jegyzők közt különbséget nem tévén: az állandóan alkalmazott községi segédjegyzők a választói névjegyzékbe felveendőek. (C. 1892. évi 121. sz. a.) — Magában véve az, hogy valaki hivatala ellátása végett a hivatali székhelyére rendszeren bejár, de állandó lakását más községben tartja, a székhelyi választók névjegyzékébe való felvételre jogosultsággal még meg nem állapítja. (C. 1891. 28. h.) — Az állandóan nem alkalmazott és rendszeresített községi segédjegyző a választási névjegyzékbe fel nem veendő. (C. 1894. évi 103. sz. a.) — A rajztanár, ha a törvényhatóság nevezte is ki, mégis hivatala minőségét tekintve, nem a közigazgatási teendőkkel megbízott törvényhatósági tisztviselők osztályához tartozik, hanem mint tanítással foglalkozó személy az 1874: XXXIII. t.-cikk 9-ik §-a alapján bir választói joggal. (C. 1885. évi 3. sz. h.) — Azon segédlelkész, a ki csak 1878. évben jött Verseczre, s így a névjegyzék kiigazításakor még ott nem lakott, az ottani választói névjegyzékbe fel nem vehető. (C. 1878. évi 246. sz. h.) — A segédlelkészek választási jogának gyakorlatához megkíváncsítatik, hogy nevezettek ezen minőségben valamely egyházközségben hivatalos alkalmazásban legyenek. (C. 1878. évi 1. sz. h.) — Az Ó Felsége által kegyuri jogon adományozott apátság, ha mint ilyen lelkési hivatásának gyakorolhatására is feljogosított, az 1874: XXXIII. t.-cz. 9. §-a értelmeben választói joggal is bir. (C. 1876. évi 13. sz. h.) — Hivatalos alkalmazásban levő segédlelkész választói joggal bir, habár adóját nem saját nevére, helyette plébánosa a törvényes időben lefizette. (C. 1876. 15. sz. h.) — A kegyes tanítórend által ennek szabályai szerint kinevezett, s mint tanárok működő növendék-papok is gyakorolhatják a vt. 9. §-án alapuló választói jogot. (C. 1865. évi 23. sz. h.) — Az 1874: XXXIII. t.-cz. 9. §-a a községi jegyzők között különbséget nem tesz s így a rendszeresen alkalmazott községi jegyző is választói joggal birének tekintendő. (C. 1886. évi 184. sz. h.) — Gazdasági akadémiát végzett és abszolutoriumot nyert egyének az orsz. képv. választók névjegyzékébe értelmiség jog címén felveendőek. (B. M. 1884. évi 38,967. sz.) — Tekintve, hogy B. I. L., III. kerületi lakos, az ó-budai izr. hitközségének a felebbezéshez csatolt s a felterjesztő jelentésben észrevétel nélkül hagyott bizonyítványa szerint hitoktatásnak az ó-budai izraelita hitközségben még 1880-ik évben törvényszerűen megválasztva lett, s ezen minőségben az idő óta folytonosan s jelenleg is működik, a központi választmánynak felebbezett határozata megváltoztattatik és B. I. L. hitoktató az 1874: XXXIII. törv.-cikk 9. §-a alapján a budapesti III. kerületi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetik. (C. 1892. évi 65. sz. h.) — A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával Cs. E. budapesti lakos, a fővárosi II. kerületi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetik: Mert felszólamló, mint a felebbezéshez csatolt oklevél tanúsítása szerint okleveles mérnök, az 1874: XXXIII. t.-cz. 9. §-a alapján választói jogosultsággal bir, és mert azon körülmény, hogy felszólamló az előző évben adóval megróva nem volt, a felhívott 9. §. által megállapított választói jogosultságát el nem enyészeti. (C. 1891. évi 143. sz. a.) — (Hasonló C. 1891. évi 149. sz. h.)

A cselekvő választói jog kizárása.

10. §. Választói joggal nem birnak, habár a fenti §-okban elősorolt kellékek valamelyikét igazolják, kik atyai, gyámi, vagy gazdai hatalom alatt állanak.

Gazdai hatalom alatt levőknek tekintetnek a kereskedő- és iparostanonczok, valamint a köz- és magánszolgálatban álló szolgák és cselédek.

Gazdatisztek gazdai hatalom alatt levőknek nem tekintetnek.

11. §. Választói jogot nem gyakorolhatnak és ennélfogva a választók névjegyzékébe fel nem vétethetnek:

1. a hadsereg állományába tetteleg szolgáló, vagy tetteleges szolgálati idejükön belül ideiglenes szabadságra bocsátott katonák, tengerészek, honvédek; ezek közé azonban nem tartoznak az 1868 : XL. t.-cz. 36. §. és 1873 : XXXII. t.-cz. értelmében ellenőrzési szemlére, vagy ideiglenes fegyvergyakorlatra behívott tartalékosok és honvédek;*

2. a pénzügy-, adó- és vámórség legénysége;

3. a csendőrök;

4. az állami, törvényhatósági és községi rendőrség legénysége.

A cselekvő választói jog felfüggesztése.

12. §. *Választói jogot nem gyakorolhatnak, és ennélfogva a választók névjegyzékébe fel nem vétethetnek, bármely alapon birjanak különben választói joggal, azok:*

* Az 1868 : XL. t.-cz. és az 1873 : XXXII. t.-cz. helyébe az 1889 : VI. t.-cz. és 1890 : V. t.-cz. lépett.

1. *kik büntett vagy vétség miatt* (vagy az 1848: XVIII. t.-cz. 6., 7., 8., 9., 10., 11. és 12. §-aiban körülírt sajtóvétség miatt) *fogságra ítéltettek, a büntetés tartama alatt;*

(A büntetőtörvénykönyvek életbeléptetésére vonatkozó 1880: XXXVII. t.-cz. 7. §-a által a sajtótörvényt tárgyzó 1848: XVIII. t.-cziknek itt felsorolt szakaszai helyébe a büntettekről és vétségekről szóló 1878: V. t.-cz. megfelelő intézkedései léptek. Ugyancsak ezen törvényben és egyéb törvényekben meghatározott büntettek és vétségekre ítélettel kiszabott bármely nemü szabadságvesztés-büntetés tartama alatt nem gyakorolható a választói jog. Most ez a vt. 12. §. 1. pontjának értelme. Ezt mondja az 1878: V. t.-cz. 59. §-a is.)

2. *kik büntett vagy vétség miatt jogérvényes birói határozattal elrendelt vizsgálati fogságban vannak;*

(A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896: XXXIII. t.-cz. XI. fejezetének 141—168. szakaszai intézkednek az előzetes letartóztatás és vizsgálati fogság iránt.)

3. *kik választói joguk elvesztésére ítéltettek, a jogérvényes ítéletben megszabott időtartam alatt.*

4. *a vagyonbukottak, míg a csőd meg nem szüntettetett;*

Az 1., 2., 3. és 4. pontban említett választók választói egyéb jogosultságuk igazolása mellett külön-jegyzékbe vétetnek és kivételkép gyakorolhatják szavazati jogukat, ha felmentésüket vagy a csőd megszüntetését jogerőre emelkedett birói határozattal, a büntetés teljes kiálltát az illetékes hatóság bizonyítványával, a választói jog elvesztése határidejének leteltét pedig az eredeti birói ítélettel az összeíró-, illetőleg kiigazító bizottság, vagy esetleg a választási elnök előtt igazolták.

Kiegészítés.

1878 : V. t.-cz. 54. §.

A jelen törvényben meghatározott esetekben a szabadságvesztés-büntetésen felül hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlatának ideiglenes felfüggesztése, mint mellékbüntetés, együtt vagy külön állapítandó meg.

1878 : V. t.-cz. 56. §.

A politikai jogok gyakorlatának felfüggesztése abban áll, hogy az erre ítelt:

1. nem lehet tagja az országgyűlésnek és a törvényhatósági vagy a községi képviselőtestületnek;
2. nem lehet esküdtszéki tag;
3. nem bír választói joggal az országos képviselői, törvényhatósági vagy községi választásoknál.

1878 : V. t.-cz. 57. §.

A hivatalvesztésnek és a politikai jogok felfüggesztésének tartamát a bíróság határozza meg.

Ezen idő vétség esetében: egy évtől három évig, büntett esetében pedig: három évtől tiz évig terjedhet s a szabadságvesztés-büntetésnek, elévülés esetében pedig ennek befejeztével kezdődik.

1899 : XV. t.-cz. 122. §.

A választás érvénytelenítése esetében annak a személynek cselekvő és szenvedő választóképessege, a kinek cselekvése a jelen törvény 3. §-ának 2—11. pontjai alatt foglalt valamely érvénytelenségi ok tényálladékát magában foglalja, vagy valamely szavazat érvénytelenítését maga után vonta, az ítéletben meghatározott időre, mely azonban 5 évnél hosszabb nem lehet, felfüggesztendő;

A vt. 12. §. 5. pontja helyébe: 1899: XV. t.-cz. 141. §-a.

Ezen törvény életbeléptétől kezdve hatályukat veszítik:*

Az 1874: XXXIII. t.-cz. 12. §-ának 5. pontja, mely szerint azok, a kik az összeírást, illetőleg kiigazítást megelőző évre a választó-kerületben fizetendő egyenes adójukat le nem fizették, választói jogot nem gyakorolhatnak s ennél fogva a választók jegyzékébe fel nem vétetnek;

az idézett t.-cz. 108. §-a, mely szerint a névjegyzékbe felveendő, a kik az összeírás, vagy a kiigazítás megkezdéséig hátralékban lévő adójukból legalább annyit lefizettek, mennyit a megelőző évi egyenes állami adójuk kitesz;

végre az 1875: VI. t.-cz. 1. §-a, mely szerint az 1874: XXXIII. t.-cz. 12. §-a 5. pontjában és 108. §-ában foglalt intézkedések azzal egészítetnek ki, hogy a választók névjegyzékébe ennek évenkénti kiigazítása alkalmával azon jogosultak veendő, kik a megelőző évi egyenes adót, illetőleg az ennek megfelelő adóhátralékot április 15-ikeig bezárólag befizették.

Az 1874: XXXIII. t.-cz. 118. §-a akkép módosítatik, hogy a választói jog meghatározására mind a választók névjegyzékének első összeállításánál, mind annak évenkénti kiigazításánál a megelőző évre kivetett adó vétetik alapul.

Jegyzet. A 10—11. szakaszokban említettek egyáltalán jegyzékbe sem vétetnek. Ezekben a szakaszokban foglalt okok a cselekvő választói jogból kizáratnak. A 12. §-ban említettek azonban külön jegyzékbe vétetnek, mert ezek igenis gyakorolhatják választói jogukat, ha a választási elnök előtt igazolják, hogy választói jogosultságuk felfüggesztése megszűnt.

A 10. §-ban az a jogelv nyer kifejezést, hogy a cselekvőképtelen személyek nem bírnak választó joggal sem. A választó

* Ebben a szakaszban foglalt intézkedés a törvény kihirdetése napján, vagyis 1899. évi június 10-én lépett életbe és a curiai bíraskodás 8 évi tartamának leteltével is megmarad.

tási törvény értelmében cselekvő képtelenek tehát a nem magyar állampolgárok, a husz éven aluliak és a husz éven felüliek is, ha atyai, gyámi és gazdai hatalom alatt állanak. Az atyai hatalomról, valamint a gyámságról és gondnokságról az 1877 : XX. t.-cz. és az 1885 : VI. t.-cz. intézkedik. Minden község nyilvántartja a gyámoltakat és gondnokoltakat. (1877 : XX. t.-cz. 170. §. 7. pont.) A kik tehát ebben a nyilvántartási lajstromban fordulnak elő, azokat ki kell hagyni a választók névlajstromából. Az atyai hatalom alól pedig a teljeskorúság elérésével, vagyis a 24-ik életév elteltével szabadulnak, mindaddig kiskorúak, ennél fogva atyai hatalom vagy gyámság alatt állanak. (1877 : XX. t.-cz. 1—2. §.) És így nem is választhatók, habár 20 évesek.

E szerint tehát a választási törvény 1. §-ában említett husz éves életkor nagyon illuzorius, mert a polgárok tulnyomó többsége husz éves korában azért mégsem birhat választói joggal; csak teljeskorúságában érheti el ezt is. A választási törvényben említett 20 éves kor mellett tulajdonképen a nagykorúsítottak lehetnek választók. Miként a gyámügyi törvény mondja: Életévüket betöltött kiskorúak teljeskorúakká válnak, ha a gyámhatóság által nagykorúsíttatnak; továbbá a kiskorúak életkoruk 18. évének betöltése után az atyának, illetőleg a gyámnak gyámhatóságilag jóváhagyott beleegyezésével önálló ipart üzhetnek s ez által teljeskorúakká válnak. (1877 : XX. t.-cz. 4., 5. §§-ai.) Ezek aztán, ha a névjegyzék összeállításakor már betöltötték 20-ik évöket, választók lesznek. Nem a naptári év, hanem az időpont határoz tehát a választói jogosultságnál. A gazdai hatalom alatt levőket a törvény csak nagy általánosságban jelzi. Miért is inkább a gyakorlati esetekből okulhatunk.

A 11. §. 1. és 3-ik pontjában a katona- és csendőrtisztek is értendőek, míg ellenben a rendőrtisztek és tisztviselők választók.

A 12. §. 1., 2. pontjai akként értendőek, hogy a büntett vagy vétség miatt elítélt szabadság büntetésének tartama alatt, valamint a vizsgálati fogságban levő a politikai jogok gyakorlásától fel van függesztve, a törvény erejénél fogva anélkül, hogy ezt az ítéletben külön ki kellene mondani. A szabadságvesztés kitöltése után következik a 3. pontban említett választói jogosultság elvesztésének hatálya. Mindezeokról külön jegyzéket kell vezetni. Ugyanigy áll a dolog a közadóssal is, míg csődben van. Ennek a szakasznak 5-ik pontja és ezt módosító 1875 : VI. t.-cz. hatályon kívül helyezett az országgyűlési választási ügyekben való biráskodásról szóló új törvény által. Az adóhátralék megszűnt akadály lenni. Ez intézkedés igazságos is. Mert

azelőtt sok választó, néha saját hibáján kívül aránylag csekély adóhátralék miatt kihagyatott a választói névjegyzékből. Ezenfelül az előző évi adó megfizetésének feltételül kitűzése azzal a viszássággal is járt, hogy a választói névjegyzék kiigazításának munkálatai csak az adófizetési záros határidő lejárta után, tehát az évnek későbbi hónapjaiban voltak megkezdhetők, minélfogva az eddigi törvényes rendelkezések mellett nem maradt elégséges idő arra, hogy a Curia, midőn a választói névjegyzék összeállítása ellen beadott felebbezések felett érdemben határoz, kiegészítést és a tényállásnak bővebb felderítését rendelhesse el. Minthogy pedig az adófizetési kötelezettség teljesítése más módon is biztosítható, az 1899: XV. t.-cz. 141. §-a hatályon kívül helyezte azokat a rendelkezéseket, a melyek szerint a választók névjegyzékének összeállítását, illetőleg kiigazítását megelőző évi egyenes adónak le nem fizetése a választók névjegyzékébe való felvételt felfüggeszti.

Elvi határozatok és jogesetek.

A bányász e minőségében az 1874: XXXIII. t.-cz. 10. §-ában érintett gazdai hatalom alatt nem áll s e törvényszakasz rendelete reá nem alkalmazható. (C. 1876. évi 19. sz. h.) — Választói joggal nem birnak akár köz-, akár magánszolgálatban álló szolgák, még akkor sem, ha különben a választási törvényben elősorolt kellékek valamelyikét igazolják. (C. 1876. évi 5. sz. h.) — Azon egyén, ki valamely regálebérletnél üzletvezetői minőségben alkalmaztatik, gazdai hatalom alatt álló cselédnek nem tekintetvén, a választói névjegyzékbe bevezetendő. (C. 1877. évi 118. sz. h.) — Pinczérek, főpinczérek, szolgálati minőségüknél fogva gazdai hatalom alatt állóknak tekintendők és választói jogosultsággal nem birnak. (C. 1886. évi 480. sz. h.) — A vasuti főtisztító közszolgái minőségénél fogva a választók névjegyzékébe fel nem vehetők. (C. 1886. évi 321. sz. h.) — Az adókönyvecskében kondásként adózó cseléd, habár foglalkozáson kívül áll, hivatalánál fogva, gazdai hatalom alatt álló egyének sorába tartozik és a választói névjegyzékbe fel nem vehető. (C. 1886. évi 376. sz. h.) — A magyar királyi államvasuti szolgálatban alkalmazott vizsgáló lakatosok és szivattyú-őrök a közszolgák sorába tartoznak s a választói névjegyzékbe fel nem vehetők. (C. 1886. évi 301. sz. h.) — Köz- és magánszolgálatban álló szolgák és segédek minősége a szolgálat-tétel megszűnése, de a javadalmazás fennállása mellett nem változik és a választók névjegyzékébe fel nem vehetők. (C. 1886. évi 342. sz. h.) — Erdőőr a választói törvény 11. §-ának *d)* pontja szerint választói jogosultsággal nem bir. (C. 1887. évi 109. sz. h.) — A pénzügyőri biztosok a pénzügyőrségi legénységhez nem számíthatók, amennyiben legalább is 700 frt évi fizetésük van, az 1874: XXXIII. t.-cz. 7. §-a értelmében választói jogosultsággal birnak. (C. 1886. évi 296. és 305. sz. h.) — Ha valakinek választási jogosultsága azon alapon támadtatik meg, hogy csőd alatt áll s a felszólalásban a hivatalos lap azon számára is hivatkozás van, melyben a csődhirdetmény közzététetett, akkor a központi választmánynak hivatalból kötelessége a szükséges adatokat begyűjteni. (C. 1886. évi 458. sz. h.) — A jogerőre emelkedett ítélettel politikai jogainak fel-

függesztésére elítélt egyén, ezen ítélet hatálya alatt, még azon esetben sem gyakorolhatja választói jogát, ha a választók azon időpontra érvényes névjegyzékbe akár tévedésből, akár más okból felvéve nem lenne. (B. M. 1884. évi 33,109. sz. h.) — Az, a ki a betétszerkesztők mellett mint a gyorsajtó kezelője ideiglenesen napi díjasként van alkalmazva, közszolgálatnak nem vehető. (C. 1894. évi 48. sz. h.) — Az életkor külön igazolása az 1874 : XXXIII. t.-cz. értelmében nem kívántatván, a választói névjegyzékbe való felvétel meg nem tagadható azon alapon, mert az illető életkorát, melyet a törvény előír, nem igazolta. (C. 1895. évi 186. sz. a.) — A község szolgálatában álló gulyások mint ilyenek (1874 : XXXIII. t.-cz. 10. §.), gazdai hatalom alatt állóknak tekintetvén, választói joggal nem bírnak, daczára annak, hogy az adófőkönyvi kivonatok szerint őket föld-birtokos czimén a választói jog megilletné. (C. 1895. évi 240. sz. a.) — A választók névjegyzékébe fel nem vehető, a ki helyhatósági bizonyítvány szerint sz illető községnek csak 1895. évi október hó 1-je óta lakosa és tényleges katonai szolgálatban is csak ez idő óta nem áll. (C. 1895. évi 250. sz. a.) — Abból, hogy valaki előbbi években a választói névjegyzékbe fel volt véve, következtethető, hogy az a választói jogosultságra szükséges életkort már elérte ; s így ezen körülmény kimutatása az újabbi névjegyzékbe való felvételre nem szükséges. (C. 1892. évi 125. sz. a.) — Választói jogosultsággal, ha egyéb törvényi feltételek fenforognának is, nem bírnak azok, a kik (Törv. 10. §.) közszolgálatban álló szolgák. (C. 1895. évi 16. sz. a.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata azzal a kiegészítéssel, hogy S. F. budapesti lakos az 1874 : XXXIII. t.-cz. 12-ik §-ának végbekezdése szerint külön jegyzékbe vétetni rendeltetik, helybenhagyatik. Indokok : A központi választmány határozata az abban felhozott indokokon felül még azért is helybenhagyandó volt, mert W. J. maga sem állítja, hogy S. F. ellen a csód nem jogerősen van elrendelve, S. F. pedig nem igazolta, hogy a csód ellene meg lett szüntetve s így S. F. a Budapest székes-fővárosi VII-ik kerületi képviselőválasztók névjegyzékéből ez idő szerint helyesen töröltetett, azonban az 1874 : XXXIII. t.-cz. 12. §-ának végbekezdése szerint külön jegyzékbe felvétele elrendelendő volt. (C. 1899. évi 105. sz. h.)

A választhatóság és kizárási okai.

13. §. *Választható mindaz, a ki választó, ha életének 24-ik évét betöltötte, valamely választói névjegyzékbe felvétellett s a törvény azon rendeletének, miszerint a törvényhozási nyelv a magyar, megfelelni képes.*

Büntény miatt.

Az, a ki ezen törvény hatályba lépte után gyilkosság, rablás, gyújtogatás, lopás, orgazdaság, okmányhamisítás, csalás, hamis bukás, hamis eskü miatt jogérvényes ítélettel elmarasztaltatott, nem választható.

1880 : XXXVII. t.-cz. 19. §.

a m. büntetőtörvények életbeléptetéséről.

Azon következmények és hatályok, melyek a büntettekről és vétségekről szóló büntetőtörvénykönyvben előfordulnak ugyan, de az elítéltet határozatlan időre terhelnék, vagy pedig hosszabb tartamra állapították meg, mint a mennyire a büntettekről és vétségekről szóló büntetőtörvénykönyv szerint megállapíthatók, az ezen törvénykönyv 57-ik §-ában megállapított tíz évi leghosszabb időtartam elteltével erejüket veszítik s erről az elítélt kérelmére a bíróság által igazolvány adatik ki.

Bírák, ügyészek, szolgabírák.

1899 : XV. t.-cz. 166. §.

Járásbíróságnál vagy törvényszéknél alkalmazott ítélőbírák, úgy nemkülönben az elsőfoku bíróság mellett alkalmazott kir. ügyészek képviselőnek nem választhatók meg azon választókerületben, a melynek területére hatáskörüik egészben vagy részben kiterjed. (3. §. 1. pont.)

Főszolgabírák és szolgabírák nem választhatók meg képviselőnek azon választókerületben, melynek területére hatáskörüik egészben vagy részben a választás idejében vagy az azt megelőző három heti időben kiterjedt. (3. §. 1. pont.)

Választási elnökök.**Vt. 63. §.**

A választási vagy küldöttségi elnök azon kerületben, melyben a választásnál vagy szavazatszedésnél elnököl, képviselővé nem választathatik.

A Ház határozatából.

1876 : XXXIX. t.-cz.

az 1874 : XXXIII. t.-cz. pótlásáról.

1. §. Minden országgyűlési képviselő köteles megbízó levelét a képviselőház elnökének (korelnökének) tizenöt nap alatt bemutatni.

Ezen határidő, ha a választás az országgyűlés megnyitása előtt történt: a megnyitás, más esetben a választás napját követő nappal kezdődik.

A benyújtás személyesen, vagy e célra írásban meghatalmazott által, vagy az elnökhöz intézett levél kíséréte mellett eszközöndő.

2. §. A belügyminiszter minden képviselőválasztásról a képviselőház elnökét (korelnökét) azonnal értesíti.

3. §. A képviselő-megbízásról való lemondás, csak a megbízó levél bemutatása után és a képviselőház elnökéhez intézett írott nyilatkozatban történhetik.

4. §. Azon képviselőt, a ki az 1. §-ban értesített kötelességét az ott megszabott határidő alatt nem teljesítette: a képviselőház elnöke levélben hivatalosan felszólítja megbízó levelének 15 nap alatt való bemutatására.

A határidő a levél vételét, illetőleg az átvétel megtagadását követő nappal kezdődik.

A képviselőhöz intézett felszólítást az elnök a Háznak bejelenti.

5. §. helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 176. §-a.

(Az 1876 : XXXIX. t.-cz. 5. §-ának helyébe.)

Azon képviselőnek, a ki a 4. §-ban megszabott határidő alatt megbízó-levelét be nem mutatja, vagy annak elmaradását kellően nem igazolja: képviselői megbízása megszűnik és *az ily egyén a 7. §-ban említett bizottsági határozat keltét követő öt éven át országgyűlési képviselő nem lehet.*

6. §. Mihelyt a 4. §-ban érintett határidő sikertelenül lefolyt: az elnök a képviselőháznak jelentést tesz, mely az ügyet megvizsgálás és határozat végett bizottsághoz utasítja.

E bizottság összealkotását és eljárását a házszabály útján állapítja meg.

Míg a Ház e részben intézkedik: e hatáskör az összeférhetlenségi bizottságot illeti.

7. §. A bizottság hatásköre csak annak eldöntésére terjed ki: ha vajjon azon feltételek, melyekhez ezen törvény az 5. §-ban meghatározott következményeket köti, megvannak-e.

A bizottság határozata végérvényes s a Háznak bejelentendő.

8. §. A ki ezen törvény 5. §-ának határozata szerint nem választható: az az 1874 : XXXIII. törvényczikk 70. §-a értelmében ki sem jelölhető.

Az ilyen egyénre adott szavazatok érvénytelenek (1874 : XXXIII. törvényczikk 78. és 82. §§.) és a választási elnök azon jelöltet, ki az érvényes szavazatok általános többségét megnyerte, országgyűlési képviselőnek kijelenti. (1874 : XXXIII. t.-cz. 86. §.)

9. §. A jelen törvény azon képviselőkre is kiterjed, kik annak hatályba lépte előtt megválasztattak: de megbízó levelöket nem mutatták be.

Ezen képviselőkhöz a 4. §-ban érintett elnöki felhívás a törvény hatályba lépte után azonnal intézendő.

10. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügy-miniszter bizatik meg.

Választási visszaélés folytán a Curia határozatából.

1899: XV. t.-cz.

A választás érvénytelenítése esetében, annak a személynek *cselekvő és szenvedő választóképessege*, a kinek cselekvése a jelen törvény 3. §-ának 2—11.

pontjai alatt foglalt valamely érvénytelenségi ok tény-álladékát magában foglalja, vagy valamely szavazat érvénytelenítését maga után vont, az ítéletben meghatározott időre, mely azonban öt évnél hosszabb nem lehet, felfüggesztendő.

U j h o n o s s á g.

1879 : L. t.-cz.

a magyar állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről.

6. §. Honosítás által megszerzi a magyar állampolgárságot azon külföldi, a ki a 11. §-ban megnevezett hatóságok egyikétől honosítási okiratot vagy a 17. §. értelmében ő Felségétől honosítási oklevelet nyert s a magyar állampolgári esküt leteszi.

7. §. A honosított férfi által szerzett állampolgárság kiterjed nejére és atyai hatalom alatt levő kiskoru gyermekeire.

8., 9., 10. §§. (A megszerzés feltételeiről és az eljárásról, stb.)

11. §. A 8., 9. és 10. §§. értelmében eszközlendő honosítás tárgyában azokra nézve, a kik Magyarország és Fiume területén laknak: a belügyminiszter; — azokra nézve, a kik Horvát-Szlavonországok területén laknak, a horvát-szlavon, dalmát bán, illetőleg a határvidéki országos hatóság határoz, s azon esetben, ha a kérelemnek helyt ad, az illető részére honosítási okiratot állit ki, minden egyes eset azonban a kellő nyilvántartás végett a miniszterelnök tudomására hozandó.

12. §. A honosítási okiratban világosan kiteendő, hogy a honosított magyar állampolgárok közé felvétetik s a 7-ik §. esetében nejének és azon gyermekeinek nevei is felemlitendők, a kikre a honosítás kiterjed.

14. §. (Eskü letétele napjának meghatározása.)

15. §. Az eskü (fogadalom) letételéről jegyzőkönyv veendő fel, a melyet az esküt (fogadalmat) tevő aláír. Az eskü (fogadalom) letételének napja, annak aláírásával ellátva, a ki előtt az letétetett, a honosítási okiratra feljegyzendő s ezen okirat a honosítottnak átadandó.

A honosított ezen naptól kezdve magyar állampolgár; *a törvényhozás tagja azonban, kivéve a 17. §. esetét, csak a honosítás után tíz év múlva lehet.*

16. §. (Eskületétel elmulasztásának következményei.)

17. §. A miniszterium javaslatba hozhatja ő Felségénél azon külföldiek honosítását, kik a magyar korona országai irányában rendkívüli és kitűnő érdemeket szereztek és vagy a belföldön laknak, vagy kijelentik, hogy itt letelepedni fognak, habár a 8. §. 2., 3. és 6. pontjaiban felsorolt kellékekkel nem bírnak is.

Ha az ekképen honosított valamely belföldi község kötelékébe való felvételért még nem folyamodott: községi illetősége egyelőre Budapesten lesz, stb.

18. §. (Honosított nemességet nem nyer.)

19. §. Mindaddig, míg idegen honosságuk be nem bizonyíttatik, magyar állampolgároknak tekintendők:

1. a kik a magyar korona országai területén születtek;

2. a kik ezen a területen, mint lelenczek találtattak és neveltetnek, vagy felneveltettek.

20—43. §§. (Nem a passiv választói jogra vonatkoznak.)

44. §. Visszahonosítotttra nézve a 15. §. azon intézkedése, hogy *10 év múlva lehet csak a törvényhozás tagja, rendszerint ki nem terjed, kivéven, ha a magyar állampolgárságot honosítás útján nyerte meg (6. §.) s az elnyerés idejétől még 10 év nem telt el.*

45—47. §. (Nem vonatkoznak a passiv választói jogra.)

48. §. Nem érintetik a jelen törvény által azok magyar állampolgársága, a kik ezen törvény hatályba lépéteig honosítási okiratot nyertek. (1880. január 8.)

1899 : XV. t.-cz. 3. §. 1. p.

A választás érvénytelen és annak megállapítása kérvény útján kérhető:

1. ha a képviselő a választás időpontjában a törvény értelmében választható nem volt.

A választhatóság.

Jegyzet. Legfőbb szabály: a ki a választás időpontjában nem választó, nem is választható. A ki nem választható, ki sem jelölhető.

A törvény ahhoz, hogy valaki választható legyen, megkívánja:

1. Az illető választó legyen; 2. életének 24. évét meghaladja; 3. valamely választói névjegyzékbe fel legyen véve (ez már benne értetik az 1. pontban); 4. tudjon magyarul annyit, hogy a törvényhozás tárgyalási nyelvét megértse. Ezek az általános tulajdonságok ahhoz, hogy valaki választható legyen. Ezek az alaptulajdonságok. De ha valaki bír is ezzel az alapminősítéssel, még vannak számos személyes okok, a melyek miatt egyes emberek még sem lehetnek képviselők.

Ezek az okok ismét két csoportba oszthatók. Az első csoportba azok tartoznak, melyek kizárják azt, hogy az illető *jelöltessék* és ha jelöltetik, a rá adott szavazatok nem érvényesek. A második csoportba azok tartoznak, a mely okok nem zárják ki a kijelölést, hanem ezek mellett az illetők igenis jelölhetők és érvényesen megválaszthatók ugyan, de olyan állásuk van, a mely a képviselőséggel össze nem fér. Egyikről vagy a másiktól tehát le kell mondaniok. Ilyen állapot a megválasztás után is előállhat. Ez az összeférhetlenségi eset, melylyel alantabb külön fejezetben foglalkozunk. A választhatóság hiánya semmiségi ok; az összeférhetlenség fenforgása pedig gátló ok.

A vt. 13. §-ának második bekezdése a büntettekről és vétségekről szóló 1878 : V. t.-cz. hatályba lépte (1880. évi szeptember hó 1.) óta általánosságban oda módosult, hogy az, a ki politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésére ítéltetett,

nem lehet tagja az országgyűlésnek, de csak addig, a míg ez a felfüggesztés tart. Ekként örökre nincs többé kizárva senki a képviselőház tagjai közül büntett vagy vétség elkövetése miatt. Sőt még azok is, kik ezen vt. 13. szakaszának második bekezdésében foglalt büntettek és vétségek miatt annak előtte örökre ki voltak zárva, immár újból visszanyerték szenvedő választói képességüket az 1880: XXXVII. t.-cz. 19. §-a alapján, mely kizárja a politikai jogoknak határozatlan időre való felfüggesztését. A megengedett leghosszabb időtartam, a tíz év pedig kétszer is lejárt az új büntető codex életbe lépte óta. Erről az elítélt kérelmére a bíróság bizonyítványt is ad.

Az 1899: XV. t.-cz. újabb speciális kizárási okot állított fel 122. és 166. szakaszában. A ki egy választás megsemmisítését okozta, annak cselekvő és szenvedő választóképeségét öt évig fel lehet függeszteni. A járásbírák, a törvényszéki bírák és a kir. ügyészek nem választhatók hatósági területükön. A főszolgabírák és szolgabírák még akkor sem választhatók, ha a választás előtt már, de csak három héttel távoztak el onnét. Ha régebben költözködtek el, ez esetben ők is választhatók.

Mert a törvényhozás meggyőződése szerint ezen személyek hivatalos állásával nem fér össze, hogy hivataloskodásuk ideje alatt azon területen, ahol működni hivatvák, a politikai pártok küzdelmében mint jelöltek részt vegyenek. Ezt az intézkedést a képviselőház az igazságügyi bizottság javaslatára aztán kiterjesztette a főszolgabírákra, sőt azzal súlyosbította, hogy ha ezek a választást megelőzőleg három héten belül már eltávoznak is a járásukból, azért még sem választhatók. Ellenben a királyi bírák és ügyészek csak akkor nem választhatók, ha a választás napján még abban a járásban működnek. Ha előtte való nap elmentek, már választhatók. Mert a jelölés csak a választás napján vétetik figyelembe, akkor meg már az eltávozott bíró vagy ügyész hatásköre megszűnt azon a területen. A főszolgabíró hatásköre ellenben a választhatóság szempontjából eszmeileg három héttel meg van toldva.

Öt éven keresztül nem választható és ki nem jelölhető olyan egyén, ki megválasztatván képviselőnek, megbízó levelét be nem adta és ennek folytán a Ház megfosztotta őt passiv választói jogától. Ezelőtt ez a jogvesztés csak 3 évre terjedt, most, a képviselőház 5 éves ciklusára való tekintettel, ennek tartamához képest 5 évben állapított meg. Ez az intézkedés a Ház megalakulásának lehetősége miatt történt. Ha tömegesen elmaradnak a képviselők, a Ház meg nem alakulhat. Ezért kellett a megválasztott képviselőket jogvesztés terhe

alatt arra szorítani, hogy mandátumukat nyujtsák be. Ennek elmulasztása tehát, mint érdemteleniségi ok, disqualifikál a képviselőségre 5 éven keresztül.

A honosítási okirattal honosított új magyar állampolgár nem lehet tagja a képviselőháznak a honossági eskü letétele napjától számított 10 évig. A kiskorú az atyjával egyidejűleg nyervén honosságot, ezen tíz évi idő reá nézve azon naptól számíttatik, mikor az atya a honpolgári esküt letette. Ha ekkor 20 éves volt csak a fiú, úgy 30 éves korában lesz választható. A magyar állampolgár által örökbefogadottnak külön kell megszerezni az állampolgárságot és ennek is az eskületételtől számít a tíz év. A választható képesség mellett és ellen a honosítási okirat (kiskoruakra) és az eskületételi jegyzőkönyv szolgál bizonyítékkal. E kettővel lehet bizonyítani. Az új honos azonnal bírhat activ választói joggal, de passiv választói joggal csak tíz év után.

Az állampolgárság mindig vélelmeztetik. Ezt a vélelmet tehát le kell rontani ellenbizonyítékkal. Ugyanez áll az új honpolgár ezen tíz évi passiv választói jogosultságának hiányára nézve is.

A választói jog bizonyítékai.

14. §. A választói jog igazolására megkivánt adó mennyisége adókönyvvel, adóhivatali bizonyítvánnyal, vagy az egyenes adók községi főkönyvének (B) tabella) kivonatával igazolandó.

A föld és ház tulajdonjoga kétség esetén ott, hol telekkönyv létezik, telekkönyvi kivonattal, másutt a tulajdonjogot igazoló egyéb okirattal, a föld mennyisége földadótelekkönyvi (cataster) vagy tagosítási földkönyvi kivonattal bizonyítandó.

Közbirtokossági közös birtoklásnál a közös birtokban vagy közös jövedelemben való részesülés egyéni aránya közokirattal, vagy oly közbirtokossági jegyzőkönyvvel igazolandó, mely már a közös jövedelem felosztása alapjául szolgált.

Oly ingatlan alapján, mely határozatlan hányadrészekben van több tulajdonosra telekkönyvileg bekebelezve, — a telekkönyvbe bevezetett valamennyi

tulajdonos választói joga igazoltnak veendő, ha azon ingatlan birtok akár terjedelmére, akár jövedelmére nézve a jelen törvényben a választói jogosultság feltételül megállapított területet vagy jövedelmet annyszor foglalja magában, — ahány tulajdonos van a telekkönyvbe bevezetve.

A zálogbirtok a visszaváltás idejéig a zálogbirtalónak ad választói jogot.

Jegyzet. A választók névjegyzéke a vt. III. fejezete szerint hivatalból levén összeállítandó, ez a szakasz arról intézkedik, hogy egyrésről a fél minő okmányokkal igazolhatja az adómennyiséget, másrésről az összeírásnál és az évenkénti kiigazításnál minő okmányokat fogadnak el az összeírók. Más okmánnyal tehát az adót és az ingatlan terjedelmét igazolni nem lehet. Az osztatlan közös birtokosok, nem értve itt a feleséget és kiskorú gyermekeket, ha meghatározott részben van rájuk kebelezve az ingatlan, részeik arányában választók, vagyis az választó, kinek része megüti a terjedelem vagy a jövedelem mennyiségét, melyet a vt. törvény kíván. Ha pedig határozatlan részben van az ingatlan több tulajdonosra telekkönyvezve, akkor csak az esetben választók a közös tulajdonosok, ha a birtok annyszor megüti a census mértékét, a hányan vannak. Különben egy sem választó közülök. Ez a szakasz kapcsolatban van a vt. 3—8. §-aival. Kiegészíti a következő 15. §. a telekkönyvileg be nem kebelezett tulajdonosra vonatkozólag.

Elvi határozatok és jogesetek.

Uj bizonyítékok csak a központi választmány előtt állított körülmények bővebb beigazolása végett hozhatók fel a felebbezési beadvány mellett. (C. 1875. évi 296. sz. h.) — A becsatolt anyakönyvi kivonatból a személyazonosság kellően ki nem tűnván, a választói jogosultság megtagadható. (C. 1877. évi 158. sz. h.) — Tekintettel arra, hogy sem a felszólaláshoz, sem a felebbezéshez bizonyíték mellékelve nincs, még csak az összeírási lajstrom kivonata sincs csatolva, melyből kitűnnék, hogy a felszólaló részéről nehezteltek mily czim alatt vannak felvéve, ezen curiai bíróság az 1874 : XXXIII. t.-cz. 51. §-a szerint minden újabb vizsgálat mellőzésével levén hivatva határozni: a központi választmány határozata helybenhagyatik. (C. 1884. évi. 67. sz. h.) — Ha valaki állami adóját akarta lefizetni, de a fizetés alkalmával a befizetett összeg egy része a közmunka és más községi tartozás fejében könyveltetett el, a kir. curiai bíróság által e körülmény figyelembe nem vehető, mert a bíróság előtt a választói jogosultság megbirálására az adókönyvecske szolgál alapul, ezuton pedig a helytelen könyvelés nem orvosolható. (C. 1886. évi 381.

sz. h.) — A központi választmány tagjai által a választói jogosultságra vonatkozó törvények értelmezése iránt intézett kérdésekre válaszolni a kir. curiai bíróság hatásköréhez nem tartozik. (C. 1885. évi 2. sz. h.) — A községi bizonyítvány annak elbírálásánál, hogy valamely adózó a választói névjegyzékbe felvehető volt-e, figyelembe nem jöhet. (C. 1892. évi 131. sz. a.) — Az okirat a jogosultak nevére vonatkozó részében nyilván kiigazítva lévén, s a kiigazítás a kiállító főszolgabíró által megemlítve nem lévén, az aggályosnak tekintendő s mint ilyen, az azzal bizonyítani kívánt ténykörülmeny kimutatására nem alkalmas. (C. 1894. évi 76. sz. a.) — A központi választmány határozata helybenhagyatik felhozott indokolása alapján és azért, mert a választói jog kimutatására megkívántató adó mennyisége rendszerint az 1874: XXXIII. t.-cz. 14. §-ában körülírt adatokkal bizonyítandó, felbbező azonban nem bizonyította, hogy mily mérvű jövedelem s illetve fizetés után van megadóztatva, magában véve a telefonhirmondó pénztárnoka részéről kiállított értesítés pedig, melyben sem a fizetés, sem az adó összege nincs kitüntetve, a választói jog igazolására s illetve a választók névjegyzékébe való felvételnek elrendelésére alapul nem szolgálhat. (C. 1896. évi 218. sz. h.) — A névazonosság nem adókönyvvel, hanem anyakönyvi kivonattal avagy hatósági közokirattal bizonyítandó. (C. 1896. évi 230. sz. h.)

A telekkönyvön kívüli birtokos.

15. §. A ki oly helyeken, hol telekkönyv létezik, valamely ingatlan alapján a választói jogot igénybe veszi, de a telekkönyvben mint tulajdonos még bejegyezve nincs, annak a választói jog megadandó, ha kimutatja:

- a) hogy az ingatlan birtokában van;
- b) hogy azon ingatlan tulajdona örökösödési jogon, vagy jogügylet alapján, avagy közbejött birtokrendezés folytán őt illeti;
- c) hogy vagy az örökösödési eljárás folyamatban van, vagy pedig ha nincs, az örökösödés, illetőleg a tulajdon átruházását tárgyazó jogügylet a jogilleték kiszabása végett bejelentetett;
- d) hogy azon ingatlan után járó adót az igénylő fizeti, vagy az más által, de helyette fizettetik.

Ezen §. eseteiben is csak akkor illeti az igénylőt a választói jog, ha azon személy, kinek tulajdonjoga a telekkönyvbe be van kebelezve, a választói jogot ugyanazon ingatlan alapján igénybe nem veszi.

Jegyzet. Az ingatlan tulajdonjoga valamely fizikai személyt illessen. Erkölcsi, jogi személy vagyona után senki sem gyakorolhat választói jogot. Mert itt a nem tulajdonos, voltképpen az ingatlan vagyon tulajdonosa helyén választó. Szükséges tehát, hogy ez is választó legyen. Jogi személyek pedig nem gyakorolhatnak választói jogot. Az ingatlan után először annak terjedelme, másodsor jövedelmének nagysága után lehet választói jogot szerezni. Miután ingatlanokra csak telekkönyvi bekebelezés útján lehet tulajdont szerezni; ez a szakasz az ingatlan pusztá birtokára, vagy az ingatlan dologhoz való jogokra alapítva, sőt még azon az alapon is megadja a választói jogot, ha valaki valamely ingatlan után egyénileg adóval van megróva. Miután már az adótartozás le nem fizetése többé nem akadály. De mindig fel kell tételezni, hogy a telekkönyvi tulajdonos nem veszi igénybe ezen ingatlan után a választói jogot. Ez a szakasz kapcsolatban van a vt. 3—8., valamint a 14. §§-aival.

Elvi határozatok és jogesetek.

A szülők elhaltával az örökség utódaikra azonnal átszállván, a választói képesség az örökölt földbirtok alapján igazolt, habár a tulajdonjog bekebelezési okirat később állítatott is ki. (C. 1878. évi 96. sz. h.) — Testületek, egyletek, közalapok az általuk fizetett adó alapján nem követelhetnek országgyűlési képviselői választói jogosultságot s így a választók névjegyzékébe sem vehetők fel. (B. M. 1875. évi 6187. sz. h.) — Hitközségek, mint erkölcsi személyek, az országgyűlési képviselő választók névjegyzékébe fel nem vehetők. (B. M. 1884. évi 39,273. sz. h.) — Az egyházak vagyoni minősítés esetében sem vehetők fel a választók névjegyzékébe. (B. M. 1875. évi 36,670. sz. h.)

Választói jog a házközösség után.

16. §. A polgárosított határőrvidék azon községeiben, melyekben házközösség létezik, ha a közös földbirtok a 4. §-ban megszabott mennyiséget megüti, a választói jogot a házközösség feje gyakorolja.

Ha pedig a házközösségi tagok, közös ingatlan birtokukat a közösségi kötelék megtartása mellett osztották fel egymás között, mindazok gyakorolják a választói jogot, kik annyi ingatlant birnak, a mennyi a 4. §-ban megállapított.

Jegyzet. Ezen szakasz joghatálya gyakorlatilag most már csak rövid időre terjed s ugyszólván csak átmeneti jelen-

töszéggel bír, a mennyiben az időközben meghozott törvények, mint az 1885: XXIV. s különösen az 1898: XII. t.-cz. elvben és általában kimondván a házközösségek megszüntetését — ezek teljes feloszlása rövid időn belül várható — a mennyiben már eddig is a volt házközösségek tulnyomó részben felvannak oszlatva; a még meglevők feloszlása iránti eljárás pedig folyamatban van s önkényt értetőleg a közösség megszüntével az ebből eredett jogositványok is megszűnnek, — s mindezek helyébe az egyéni birtok jogrendszere lépven, — a választói jog megállapítása és gyakorlása is a rendes jogszabályok alá esik, vagyis a kivételes intézkedések alapjukat vesztvén, ezektől függetlenül, ezekre való tekintet nélkül fog azoknak választójogosultsági igénye megállapittatni, a kik a megfelelő jogczim, tehát a vt. fenttárgyalt 4. stb. §§-aiban előírt kötelek fenforgását igazolni képesek.

II. FEJEZET.

A központi választmány.

A központi választmány tagjai.

17. §. Minden törvényhatóságban és minden oly városban, mely az 1848: V. törvényczikk 5. §-a alapján képviselőt küld, a választók névjegyzékének összeállítására és kiigazítására, ugy az országgyűlési képviselőválasztások vezetésére központi választmány alakítandó.

Jegyzet. Ebben a szakaszban említett 1848: V. t.-cz. 5. §-ára való hivatkozás — miután ez a törvény egészen módosítva lett — most akként értelmezendő, hogy itt *mindazon városok* értendők, melyek az 1877: X. t.-cz. 3. §-a alapján összeállított jegyzékben, mint törvényhatósági joggal bíró városok, vagy mint önálló képviselőválasztási joggal felruházott városok szerepelnek.

18. §. A központi választmány elnöke a törvényhatóság vagy a város első tisztviselője, vagy ennek törvényes helyettese.

Oly törvényhatóságban vagy városban, mely egy

választókerületet képez, a központi választmány tagjainak száma az elnökön felül 12, ott, hol kettő a választókerület, 16, ott, hol három, 24, ha pedig háromnál is több a választókerület, minden további kerület után ezen felül még két tag választandó.

A központi választmány mindig úgy alakítandó, hogy abba minden választókerületből legalább két tag választassék.

Jegyzet. Budapest főváros kivételével nincs más város, melyben háromnál több kerület lenne. Ellenben a megyei törvényhatóságok területén tulnyomó többségben van a háromnál több kerület. A megyei törvényhatóság vagy város első tisztségviselője az alispán, illetőleg a polgármester. Az alispán akadályoztatása esetében, vagy ha az alispáni szék üres, az alispáni teendőket a főjegyző teljesíti. Ha az alispán hivatalától felfüggesztetik, a közgyűlés által leendő helyettesítéseig szintén a főjegyző teljesíti az alispáni teendőket. Az időközben megüresült megyei és városi törvényhatósági tisztségviselői állomások csak a következő rendes közgyűlésen töltenek be. Addig, ha elkerülhetetlenül szükséges, a főispán helyettesít.

19. §. A központi választmánynak, az összeíró és szavazatszedő küldöttségnek tagja lehet azon választókerületek minden választója, melyekre ezen választmány hatásköre kiterjed, továbbá az illető törvényhatóság bizottságának minden oly tagja, ki a jelen törvény értelmében választói joggal bír.

Jegyzet. A törvényhatósági bizottság tagja egyszersmind a központi választmánynak is tagja lehet, ha nem is abban a megyében vagy városban választó, hanem másutt. Ezenkívül csak az illető központi választmány hatásköre alá tartozó kerületek egyikének névjegyzékébe felvett választó lehet a központi választmánynak tagja. Ez utóbbi rendelkezés felel meg jobban a vt. 18. §-a céljának is, melynek utolsó pontja localizálni akarja a központi választmány tagjait. A királyi bírák és ügyészek az 1869: IV. t.-cz. 10. §-ának rendelkezése folytán nem választhatók be a központi választmányba.

20. §. A központi választmány tagjait a törvényhatóság, vagy város közgyűlése szavazatlapok által viszonylagos szótöbbséggel 3 évre választja.

A meghalt vagy kilépett tagok helyébe a hátralévő idő tartamára a legközelebbi közgyűlésen új tagok választandók.

A választás oly időben tüzendő ki napirendre, hogy a 3 év leteltével az újonnan megválasztott központi választmány működését azonnal megkezdhesse.

Jegyzet. Az 1886 : XXI. t.-cz. 47. §. g) pontja értelmében a központi választmány tagjait a közgyűlés választja. A választás mindig szavazólapok által kell, hogy történjék. Ezt az eljárást külön ki kell emelni a jegyzőkönyvben. A közgyűlési jegyzőkönyv kivonatát, mely a központi választmányi tagok választására vonatkozik, külön be kell mutatni a belügyminiszternek. Épen ez okon a központi választmány törvénytelen megalakulása és törvényellenes eljárása ellen intézett felelkezés elintézésére nem a Curia, hanem a belügyminiszter illetékes.

Központi választmányi tagok választásának módja.

(A belügyminiszternek 136,379/98. sz. a. P. vármegye alispánjához intézett rendelete.)

H. r. t. város polgármestere felterjesztette hozzám azt a képviselőtestületi határozatot, mely szerint a volt központi választmánynak tagjai — »a régiék maradjanak« — tartalmu szavazólapjok utján, vagyis az illetők neveinek feltüntetésével, újból megválasztottak.

Ezen határozatot az 1874 : XXXIII. t.-cz. 27. §-ában gyökerező jogomnál fogva törvényességi szempontból ezennel megsemmisítem,

mert 1. a választás céljából elrendelt titkos szavazásnak egyéb lényeges és a dolog természeténél fogva bővebb indokolást nem igénylő általános feltételét az képezi, hogy a választóközönség félreérthetetlen elhatározása a megválasztandó egyének megnevezésében szabatos kifejezésre jusson;

2. az említett képviselőtestület által közzétett eljárás — különösen a nagyobb központi választmányoknál — a választók előzetes tájékozottságát és a törvényileg előírt minősültség ellenőrzésének hatályosságát csökkenti;

3. az 1874 : XXXIII. t.-cziknek e részben irányadó 20. §-a a központi választmánynak nem mint testületi egésznek megalakítása, hanem a központi választmány tagjainak, tehát egyéneknek megválasztása iránt rendelkezik;

4. a volt központi választmány működésének és megbízásának időtartama mult évi december 31-én lejárt úgy, hogy ezen megszűnt működési jog folytatásának még látszata a lejárt megbízásnak még látszólagos felélesztése is ellenkezik a törvény célzatával, mely azt kívánja, hogy a központi választmány tagjait teljesen függetlenül az előző központi választmányra való minden tekintet és hivatkozás nélkül kell megválasztani, még abban az esetben is, ha a választók bizalma véletlenül ugyanazon egyéneket juttatná is a központi választmányi tagsághoz, a kik a volt központi választmányban is helyet foglaltak.

Felhivom ennélfogva (Czimet), hogy H. r. t. város képviselőtestületét a központi választmányi tagoknak a jelöltek neveit pontosan feltüntető szavazólapok útján leendő megválasztására azonnal megfelelően utasítsa és a választás eredményéről az ujonnan megválasztott tagok névjegyzékét tartalmazó és a választási eljárás módját is feltüntető határozata egyidejű felterjesztése mellett jelentést tegyen.

A tagok esküje.

21. §. A központi választmány, az összeíró és szavazatszedő küldöttség tagjai a következő esküt teszik le:

»Én N. N. esküszöm stb. (ünnepélyesen fogadom), hogy mindazt, mit (a választók névjegyzékének összeállítására) az országgyűlési képviselőnek (képviseleknek) választására nézve, az ország törvénye szerint kiküldetésemhez képest teljesíteni tisztemhez tartozik, hiven, részrehajlás nélkül, lelkiismeretesen teljesítenem. Isten engem stb.

Jegyzet. Az összeíró és szavazatszedő küldöttség tagjai az esküt minden kiküldetés alkalmával esetenként teszik le és pedig vagy a központi választmány előtt vagy az ezzel megbízott közigazgatási tisztviselő előtt. Néhol a küldöttségi elnökök az alispán, mint a központi választmány elnöke előtt, a küldöttségi tagok pedig a küldöttségi elnök előtt teszik le az esküt. Az erre vonatkozó intézkedést a központi választmány jegyzőkönyvében fel kell tüntetni. Az eskütételt az esküminta egyszerű aláírása nem pótolja. Az összeíró és szavazatszedő küldöttségek azon tagjai, kik a központi választmánynak tag-

jai, külön esküt nem tesznek. A központi választmány tagjainak három évre szóló választása akként értelmezendő, hogy az ismételt megválasztott tag újból esküt tenni köteles, mert ez az újra-választás nem meghosszabbított megbízást jelent. A három év leteltével ugyanis a tagság teljesen megszűntnek tekintetik, mintha az illető soha sem lett volna tagja a központi választmányának. Ennek a központi választmánynak jellege annyira politikai, hogy tagjaivá királyi bírák nem is választhatók. De a királyi bírák már a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869 : IV. t.-cz. 10. §-ának positiv rendelkezése folytán sem választhatók be a központi választmányba, mivel a hivatkozott törvényszakaszban kimondatik:

a bíró, ha megválasztatik, tagja lehet ugyan a törvényhatósági vagy képviselőtestületnek, de azoktól megbízatást, vagy kiküldetést el nem fogadhat.

Valamint a központi választmányba póttagok sem választhatók, hanem időközben a megszűnt tag helyébe új tagot kell választani a legközelebbi megyei vagy városi közgyűlésen. A központi választmánynak sem elnöke, sem tagjai, de jegyzői sem részesülhetnek a választmány teendőiért díjazásban.

Miként egy alkalommal a belügyminiszter kijelentette, a központi választmányi tagok tisztsége és működése az alkotmányos jogok gyakorlata körében teljesítendő oly megbízatást képez, mely azon föltételezésben, hogy fognak találkozni olyanok, kik ezen megtiszteltető megbízatásra hazafias kötelességből díjazás nélkül vállalkoznak, a törvény értelmében elvileg nem lett díjazással összekötve. Ennélfogva a miniszter nem tartotta megengedhetőnek, hogy a szóban levő tisztség (elnök és jegyző) a törvény célzatának ellenére fizetési állássá változtassék át.

Elvi határozatok és jogesetek.

A központi választmánynak működése csak három évre terjed ki. Miután a központi választmánynak működése a törvény értelmében csak három évre terjed ki s annak elteltével megbízása is megszűnik, a központi választmány tagjai által letett eskü nem lehet több évre érvényes, még abban az esetben sem, ha véletlenül ugyanazon tagok egymásután további három évre választatnának is be az új központi választmányba. Ennek következtében az újra megválasztott választmányi tagok a törvény által feltételezett esküt ismét letenni kötelesek. (B. M. 1887. évi 33,408. sz. h.) — A központi választmánynak tagjaivá bíróági egyének még nem választathatnak. S a mennyiben megválasztattak, a tagok sorából törölendők. (B. M. 1878. évi 7813. sz. h.) — A központi választmány teendőiért sem az elnök, sem a tagok díjazásban nem részesíthetők. (B. M. 1888. évi 9044. sz. h.) — A központi választmányok jegyzőinek sem fizetés, sem jutalom nem jár. (B. M. 1887. évi 69,471. sz. h.)

22. §. A központi választmány minden tanácskozásáról a jelenlevők neveinek feljegyzése mellett a kebeléből választandó jegyző által rendes jegyzőkönyvet vezetett s annak egy példányát a levéltárba téván, a másikat a belügyminiszternek időszakonként felküldi.

Jegyzet. A központi választmány minden jegyzőkönyve két eredeti példányban vezetendő. Hiteles másolatokat nem fogad el a belügyminiszter. A jegyzőkönyvet az üléstől számitott három nap alatt fel kell terjeszteni a belügyminiszterhez. Maguk az ülési jegyzőkönyvek római folyószámokkal (I., II., III., stb. ülés jegyzőkönyve) jelöltetik meg. A jegyzőkönyvben foglalt határozatok pedig folyószámokkal láttatnak el és pedig az egész évre egyfolytában. A jegyzőkönyvek hitelesítése vagy ülésileg vagy (az elnökön és jegyzőn kívül) két központi választmányi tag által történik. A megtörtént hitelesítés ténye az ülési jegyzőkönyvben mindig megemlítendő.

Elvi határozatok és jogesetek.

A központi választmányok ülési jegyzőkönyvei két eredeti példányban vezetendők, melyek közül az egyik példány a belügyminiszterhez terjesztendő fel. — Indokolás: Minthogy a központi választmányok ülési jegyzőkönyvei az 1874: XXXIII. t.-cz. 22. §-nak rendelkezéseinél fogva két eredeti példányban vezetendők, melyek közül az egyik példány a levéltárba helyezendő el, a másik példány pedig a belügyminiszterhez küldendő fel; a központi választmány pedig a jegyzőkönyveket csak hiteles másolatokban mutatta hozzám be, utasítom, hogy intézkedjék az iránt, miszerint az ülési jegyzőkönyvek jövőben két eredeti példányban állittassanak ki s azok ne hiteles másolatokban, hanem a főntebb érintett szakasznak értelmében, egy-egy eredeti példányban terjesztessenek fel. (B. M. 1884. évi 34.759. sz. h.)

23. §. A központi választmány belső ügykezelési nyelvét illetőleg az 1868: XLIV. t.-cz. szabályai irányadók.

Jegyzet. A nemzeti egyenjogusításról szóló ezen idézett törvénycikknek a nem magyar nyelv használatára vonatkozó rendelkezéseit a gyakorlat lassankint hatályon kívül helyezte. Ennek a szakasznak rendelkezése most már csak annyiban actualis, hogy a választmány tagjai nem hivatalos magyar nyelven is tanácskozhatnak. Ellenben a központi választmány által kibocsájtandó hirdetmények, valamint a választási és szavazatszedő küldöttségek jegyzőkönyvei az állam hivatalos nyelvén szerkesztendők.

24. §. A központi választmány annyiszor tart ülést, a hányszor ezt a jelen törvényben megszabott teendői szükségessé teszik.

Az ülések első napjáról az elnök a tagokat külön meghívók által értesíti; ezen meghívás városokban 3, más törvényhatóságban 8 nappal az ülések megkezdése előtt elküldendő, illetőleg közzé teendő, kivéve a rendkívüli eseteket, midőn az elnöknek jogában áll a központi választmányt időhaladék nélkül összehívni és azon eseteket, a melyekben a központi választmány üléseinek első napját a jelen törvény határozza meg.

Érvényes határozathozatalra az elnökön felül ott, hol a választmány 12 tagból áll, legalább 4 tag, másutt legalább 6 tag jelenléte szükséges.

Az elnök csak egyenlő szavazatok esetén szavaz.

25. §. A központi választmány, valamint az összeíró küldöttség ülései nyilvánosak.

26. §. A központi választmány a belügyminiszterrel, bíróságokkal, hatóságokkal, testületekkel és egyesekkel közvetlenül érintkezik.

A választmány határozatai, a mennyiben a választó-jogosultságra vonatkoznak, az 50. §. értelmében a királyi Curiához, minden más esetben, valamint a 34. és 107. §§-okban felsorolt esetekben a belügyminiszterhez felelbevezhetők.

Jegyzet. Ennek a szakasznak második bekezdésében a választási törvénynek hivatkozott 34. és 107. szakaszait az országgyűlési képviselőválasztási ügyekben való bíráskodásról szóló 1899 : XV. t.-cz. hatályon kívül helyezi és azt rendeli, hogy a hivatkozott szakaszokban felsorolt, az urbéri $\frac{1}{4}$ telek megállapítására vonatkozó esetekben többé nem a belügyminiszter, hanem végleg a Curia határoz. A felelbevezés tehát nem a belügyminiszterhez, hanem a kir. Curiához intézendő. Ez alapon ez a második bekezdés akként módosul, hogy ezek a szavak: »valamint a 34. és 107. §§-okban felsorolt esetekben« kihagyandók a szövegből.

27. §. A jelen törvény rendeleteinek az illetők általi

teljesítésére a belügyminiszter ügyel fel s az e végett megkivántató utasításokat s rendeleteket az illető központi választmányokhoz intézi.

Jegyzet. A belügyminiszter fegyelmi jogát a vt. 92. és ezt módosító törvények szabályozzák. Az 1899 : XV. t.-cz. 162. §-a pedig tüzetesen intézkedik a központi választmány és az összeíró küldöttségek tagjai által elkövetett kötelesség-szegéseknek fegyelmi uton való megtorlásáról. (2. vt. 92. §-nál.)

28. §. Azon vegyes választókerületekben, melyekben valamely megyei törvényhatósághoz tartozó községek egy vagy több városi törvényhatósággal, illetőleg valamely törvényhatósággal felruházott kerület községeivel együtt képeznek egy választókerületet, e törvényhatóságok között a jelen törvény végrehajtása körül támadható kérdéseket, az illetőknek meghallgatásával, ezen törvény rendeletei értelmében a belügyminiszter intézi el.

III. FEJEZET.

A választók névjegyzéke.

29. §. helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 142. §.

A választók névjegyzéke ezen törvény első végrehajtása alkalmával hivatalból állittatik össze és az összeállítást követő minden esztendőben hivatalból igazittatik ki.

Jegyzet. Az 1899 : XV. t.-cz. 142—152. §-ai, melyek a választók névjegyzékének újból való összeállítására és ezen állandó névjegyzéknek évenkénti kiigazítására vonatkoznak, 1900. évi január elsején léptek életbe. Ennek megfelelőleg 1900. év folyamán mindenekelőtt újból és állandó jelleggel megállapítottatott a választási törvény 4. §-ban meghatározott $\frac{1}{4}$ urbéri telek nagysága, illetve adóminimума. Ezután az 1900. év folyamán hivatalból összeállítottatott a jelen szakaszban czélzott állandó jellegű választói névjegyzék, melyet minden esztendőben a tényleges állapot szerint ki fognak igazítani. Már az 1874 : évi XXXIII. t.-cz. megalkotásánál az volt

a kifejezett szándéka a törvényhozásnak, hogy a választók névjegyzéke állandó jelleggel birjon. Tapasztalás szerint azonban legtöbb helyen évről-évre egészen újból állították össze a névjegyzéket, újból határozták meg az $\frac{1}{4}$ urbéri értelemben vett telekre vonatkozó választói jogosultság alapját. Ezzel a téves és számos visszaélésre alkalmas nyújtó gyakorlattal szemben az új törvény a választási törvénynek eredeti intenczióját kívánja érvényre juttatni ezen szakaszban és az új törvény következő szakaszaiban felvett rendelkezésekkel, melyeknek az a céljuk, hogy a választók névjegyzéke ezentúl csakugyan az évek hosszú sorozatára állíttassék össze és ezt az állandó névjegyzéket az összeállítást követő minden esztendőben igazítsák ki. Természetesen az évenkénti kiigazításnál ugyanazon eljárás alkalmazandó, melyet az első összeíráskor követtek. Az új törvény (144. §.) szerint az összeíró küldöttségek az évenkénti kiigazítás alkalmával az újonnan felvettekről és a kihagyottakról községenként és egy-egy példányban szintén külön névjegyzéket készítenek és ezt az illető községben közszemlére kiteszik; ezenkívül a kihagyottakat a kihagyás okának megjelölésével a központi választmány írásban értesíteni köteles. Eddig ez az írásbeli értesítés nem volt gyakorlatban. Ha valaki személyesen utána nem nézett a dolognak, úgy az illetőt tudtán kívül megfoszthatták választói jogától. Most azonban, ha valakinek neve már egyszer bevéteztet a választók névjegyzékébe, nyugodt lehet az iránt, hogy írásbeli értesítést kap arról, ha bármely okból kitörlik nevét a névjegyzéknek évenkénti kiigazításakor. Az új törvény szerint a választók névjegyzékének kiigazítása körülbelül *két hónappal* korábban történik, mint eddig történt. A törvényben megszabott határidőktől eltérésnek nincs helye. Erre nézve tüzetes utmutatást nyújt a belügyminiszternek itt nyomban közlendő rendelete.

Utmutatás a névjegyzék összeállítására.

134,000/99. B. M. számú körrendelet. Az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról szóló 1899 : XV. t.-cz. 142—152. §-ainak végrehajtása tárgyában.

(Valamennyi központi választmánynak.)

I.

Az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról szóló 1899 : XV. t.-czikknek 142—152. §§-ai a jövő évi január hó 1-én lépnek hatályba.

Ezen törvényszakaszok az orsz. képviselőválasztói névjegyzékek összeállítására, kiigazítására és az e részben igénybe vehető jogorvoslatokkal kapcsolatos eljárás szabályozására vonatkoznak.

A választói jog tényleges gyakorolhatásának és az egész választási eljárásnak egyik alapját a választói névjegyzék képezi.

A választói névjegyzék ezen kiváló fontossága tette szükségessé a jelen törvény hatályosabb rendelkezéseit oly irányban, hogy a választók összeírása csak a törvény értelmében történhessenek, erről az érdekeltek meggyőződést szerezhessenek, és szükség esetén jogaik megóvásáról gondoskodhassanak.

A fentidézett törvényszakaszok rendelkezései közül e helyen, könnyebb áttekintés végett 5 pontba foglalva, csak azokat kívánom felemlíteni, melyek az eddigi határozmányokkal szemben lényeges eltérést vagy újítást tartalmaznak.

1. Az 1874 : XXXIII. t.-cikkben is kifejezett azt az intencziót, hogy a választói névjegyzék az állandóság jellegével birjon, az eddigi tényleges gyakorlat érvényre nem juttatta. Ezzel a gyakorlattal szemben az 1874 : XXXIII. t.-cikknek eredeti célzatát juttatja érvényre a törvény 142. §-a az által, hogy *a választók névjegyzéke 1900. évben az évek hosszú sorozatára fog összeállíttatni, 1901. évtől kezdve pedig minden évben valóban csak a kiigazítás fog megtörténni.*

2. A választói jogosultság egyik alapfeltételét az u. n. földadó-minimum, a választói jog biztonságának egyik főalkatelemét a földadó-minimum törvényes megállapítása képezi.

Az e részben eddig fennállott és a multban számos visszaállásra alkalmat szolgáltatott helyzetnek gyökeres orvoslását célozza a törvény 143. §-a az által, hogy az u. n. földadó-minimumok *kinyomozásának jogát az összeíró küldöttségtől elvonva*, szabatosan megállapítja a központi választmány e részbeni feladatkörét és a kir. Curia végérvényes döntése alá kerülő esetleges jogorvoslatok módozatait, biztosítja továbbá a törvényesen megállapított földadó-minimumok *állandóságát.*

3. A választói jog hatályosabb megvédése végett s azon cél által vezéreltetve, hogy azok, kiket a törvény választójogosultsággal ruház fel, a választói névjegyzékből alapos ok nélkül ne legyenek kihagyhatók, a törvény 144. §-a, — mely e részben tulajdonképen csak 1901. évben lesz actualálissá, — akként rendelkezik, hogy *a kihagyottak*, a kihagyás okának közlése mellett, írásbeli értesítést kapjanak, a 146. §. pedig *a kihagyottak névjegyzékének közszemlére kitételt rendel el.*

4. Egrészről azért, hogy a választó közönségre nézve

egyik legfontosabb mozzanat, a névjegyzék közszemlére kitételenek ideje és a mezőgazdasági munkának ugyancsak legfontosabb aratási időszaka egybe ne essék, — másrésről azért, hogy a kir. Curia a felebbezések beható átvizsgálására, különösen a tényállásnak esetleges kiegészítések útján leendő bővebb felderítésére kellő időt nyerjen: a törvény 145. §-a értelmében ezután a választók összeírásának, illetőleg a névjegyzék kiigazításának munkálatait korábban, *május helyett márczius hó első napjaiban kell megkezdeni*. Természetszerűleg ehhez képest *a határidők előbbretolásával* megfelelően módosulnak az 1874 : XXXIII. t.-cz. idevonatkozó többi rendelkezései is.

E helyen megjegyzem, hogy a törvény 147. §-ának 1. pontjában a felszólalások benyújtásának határideje tizenöt napban van megállapítva, ellenben a 151. §. második bekezdésében az idevonatkozó határidő naptárilag május hó 5—15-ig van meghatározva. Ezen eltérő rendelkezések közül — tekintettel az észrevételek benyújtásának időpontjára is — *a naptárilag megszabott 10 napos határidő az irányadó*.

5. Teljesen új rendelkezést tartalmaz a törvény 150. §-a, mely szerint az állandó névjegyzék három helyett négy hiteles példányban állítandó ki, s ezek közül egy példány a választási székhelyre nézve illetékes *kir. közjegyzőnél* helyezendő el. Ez az intézkedés arra szolgál, hogy a névjegyzék könnyen hozzáférhető legyen, különösen pedig a közönség javára biztossítsák annak a lehetősége, hogy a névjegyzék teljes vagy kivonatos másolatát hiteles alakban megszerezhesse.

II.

A jövő évben a választók teljesen újból fognak összeíratni és az ezen új összeírás alapján készült névjegyzékek lesznek a szó igazi értelmében vett állandó névjegyzékek. Ugyancsak a jövő évben fog megtörténni az u. n. földadó-minimumoknak és az irányadó szomszéd községeknek állandó jellegű megállapítása, illetőleg kijelölése is.

Tekintettel ezen rendkívül fontos és az évek hosszú sorozatára kiható következményű intézkedésekre, valamint azon gyakorlati cél által vezéreltetve, hogy a választók összeírásánál és általában a névjegyzékek összeállításánál a jövő évben teljesítendő fontosabb feladatoknak lehetőleg időbeli egymásutánban csoportosított sorozata a központi választmányoknak állandóan szeme előtt lebegjen: a következőkben kiemelem az idevonatkozó és részben eddig is fennállott, részben az 1899 : XV. t.-cz. fentidézett szakaszaiban foglalt, részben pedig a gyakor-

lat által szentesített főbb törvényes határozmányokat, valamint az azok hatályosabb végrehajtása érdekében szükséges fontosabb intézkedéseket. U. m.:

1. Az ország azon részeiben, melyekre az 1848 : V. t.-cz. hatálya kiterjedt, a központi választmány az e részben általam már megfelelően utasított alispán* előmunkálatai alapján, a jövő évi január 1—5-ike között feltétlenül megtartandó ülésben lelkiismeretes pontossággal megállapítja az összes volt urbéres községekben a legkevésbé megrótt $\frac{1}{4}$ urbéri telek adóját, valamint kijelöli az urbériséggel nem birt községekre nézve irányadó azon szomszéd községeket, melyekben a föld értékére befolyással bíró viszonyok a kérdéses község viszonyaihoz leginkább hasonlóak.

A központi választmány — a mennyiben esetleges pótlás szüksége nem forog fenn — a fentebbiek értelmében hozott, indokolt érdemleges határozatait *legkésőbb január hó 11—18-ig, de minden esetben január hó folyamán* leendő 8 napi közszemlére kitétel végett az illető községnek haladéktalanul megküldeni és egyuttal a községek előljáróságait szigoruan utasítani tartozik, hogy úgy a közszemlére kitétel határidejét, valamint azt, hogy az érdekeltek a szóban levő határozatok ellen a kitétel utolsó napjától számított újabb 8 nap alatt a kir. Curiához intézett és az alispánhoz benyújtandó felebbezéssel élhetnek, a közszemlére kitéltet megelőzőleg a szokásos legkiterjedtebb módon köztudomásra hozzák.

Az alispán az esetleges felebbezéseket a kir. Curiához haladéktalanul felterjeszteni köteles.

A központi választmány jogerős, valamint a kir. Curia érdemleges határozatai az illető községekkel, valamint az összeíró küldöttségekkel hiteles másolatban közlendők, az eredeti határozati példányok pedig a központi választmány iratárában megőrzendők.

2. A névjegyzék összeállítására szükséges intézkedéseket (összeíró küldöttségek megválasztása, utasítása stb.) a központi választmány *márczius hó első napjaiban* köteles megtenni. (1899 : XV. t.-cz. 145. §.

3. Egy-egy összeíró küldöttség az elnökkel együtt háromnál sem több, sem kevesebb rendes tagból nem állhat. (1876 : XVIII. t.-cz. 1. §.)

4. Az összeíró küldöttségi tagok, a mennyiben a központi választmánynak nem felesketett tagjai, működésük

* L. vt. 45. §-nál.

megkezdése előtt esküt tenni tartoznak. (1874 : XXXIII. t.-cz. 21. §.)

5. Mivel az 1899 : XV. t.-cz. 142. §-a értelmében a választók névjegyzéke a jövő évben hivatalból állittatik össze, az összeíró küldöttségek a többek között utasítandók, hogy az összes tényleges választójogosultakat — tekintet nélkül az előző évi névjegyzékekre — lelkiismeretes pontossággal, fegyelmi felelősség terhe alatt, írják össze.

Utasítandók továbbá az összeíró küldöttségek, hogy:

a) az 1. pont értelmében megállapított földadó-minimumokat feltétlenül irányadónak tekintsék;

b) a választói jog meghatározásánál a megelőző évre kivetett adót vegyék alapul (1899 : XV. t.-cz. 141. §.);

c) az adó meg nem fizetése a választói jog gyakorolhatásának és ennél fogva a választói névjegyzékbe való felvételnek akadályát nem képezi. (1899 : XV. t.-cz. 141. §.)

6. Az összeíró küldöttségek részére, legkésőbb április hó 15-ig elkészítendő munkálataik befejezésére záros határnap (pl. márczius hó 20., 25. stb.) tűzendő ki.

7. A központi választmány a névjegyzék összeállítását *április hó 15-én* köteles megkezdni. (1899 : XV. t.-cz. 145. §.)

8. A központi választmány az 1899 : XV. t.-cziknek e részben az 1876 : XVIII. t.-cz. 2. §-ával azonos rendelkezéseket tartalmazó 146. §-a értelmében hirdetményt kibocsátani, azt egyidejűleg ide is bemutatni, a hirdetmény tartalmát, különösen a kitűzött határidőket, az ülési jegyzőkönyvbe is felvenni tartozik.

9. Az ideiglenes névjegyzék *május hó 5—25-ig* közszemlére kiteendő. (1899 : XV. t.-cz. 151. §.)

10. A felszólalások *május hó 5—15-ig* adhatók be, az észrevételek pedig május hó 16—25-ig fogadtnak el. (1899. évi XV. t.-cz. 151. §.)

11. A felszólalások és az észrevételek felett a központi választmány *julius hó 1—20-ig* köteles határozni. (1899 : XV. t.-cz. 147. §.)

12. A központi választmány a felszólalások és az észrevételek felett hozott határozatait *julius hó 20—30-ig* közszemlére kitenni és az 1899 : XV. t.-cz. 148. §-ának a), b), c) pontjaiban érintett esetekben az érdekelteknek kézbesíttetni köteles. A közszemlére kitétel és a kézbesítés a vonatkozó határozatban kifejezetten elrendelendő.

13. A központi választmány az 1899 : XV. t.-cz. 147. és 149. §-aiban, valamint az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §-ában megszabott eljárást *szeptember hó 1-ig* befejezni és a felter-

jesztést a kir. Curiahoz megtenni köteles. (1899 : XV. t.-cz. 152. §.)

14. A kir. Curia határozatai alapján a központi választmány a választók állandó névjegyzékét véglegesen megállapítja.

Az állandó névjegyzéket a belügyminiszter által megszabott s eddig is használt minta szerint négy hiteles példányban kell kiállítani. Az egyik teljes példány ide terjesztendő fel, a másik a törvényhatóság irattárába teendő, a harmadik a választók használatára a választó-kerület székhelyére nézve illetékes kir. közjegyzőnél helyezendő el, a negyedik pedig felosztandó az érdekelt városok és községek között.

Mivel a negyedik példányt az illető város vagy község lakosai mindenkor betekintheik, illetőleg díjtalanul lemásolhatják, vagy lemásoltathatják, azért a községek előjáróságait a központi választmány szigorúan utasítsa, hogy erre az érdekelteknek időt és alkalmat nyújtani kötelesek. (1899 : XV. t.-cz. 150. §.)

15. A névjegyzék végleges összeállítását illetőleg különösen figyelmeztetem a központi választmányt, hogy minden egyes választó neve teljesen kiirassék, a névjegyzéknek az életkort feltüntető rovata minden egyes választóra nézve a legnagyobb pontossággal kitöltessék, és a névjegyzékek községenként, városrészenként, kerületenként, törvényhatóságonként, valamint a »választói jog alapja« című rovatok szerint is pontosan összesíttessenek.

Az állandó névjegyzék kötelező négy példánya — a hitelesség igazolása végett — az elnök és jegyző, valamint az e czélból ülésileg kiküldött legalább két központi választmányi tag által aláírandó.

16. A központi választmány köteles a véglegesen összeállított és hitelesített névjegyzékeket december hó 30-ig az illető hatóságnak és a kir. közjegyzőnek elküldeni. (1899 : XV. t.-cz. 152. §.)

Ezen részletes utasítások után elvárom, hogy a központi választmány a törvény és jelen körrendeletem állandó szem előtt tartása mellett, a maga intézkedési és felügyeleti hatáskörében — felelősségének tudatában — azzal a gondnal és pontossággal fog eljárni, melyet a központi választmányra a jövő évben háruló feladatoknak különös fontossága megkövetel.

Részemről kijelentem, hogy a törvény végrehajtása körül netán felmerülő legesekélyebb törvénysértés vagy kötelességmulasztás esetén is törvényadta jogomat a legszigorubbán érvényesíteni fogom. — Budapesten, 1899. évi december hó 22-én.

Szell, s. k.

30. §. helyébe: az 1876 : XVIII. t.-cz. 1. §-a

A választók névjegyzékének évenkénti kiigazítására a központi választmány évenként minden választókerületre nézve három tagból álló egy, vagy a szükséghez képest több küldöttséget választ s meghatározza az időt, mely alatt ezen küldöttségek munkálataikat az egész választókerületben befejezni kötelesek.

Kiegészítés.

Vt. 112. §-a.

A választók első állandó névjegyzékének elkészítésére a központi bizottság egy választókerületbe a szükséghez képest egynél több összeíró küldöttséget is küldhet ki.

Utasítás a névjegyzék kiigazítására.

4,573/1901. B. M. számú körrendelet. Az országgyűlési képviselő-választók 1902. évi névjegyzékének kiigazítása tárgyában.

A mult év folyamán az országgyűlési képviselőválasztók állandó névjegyzéke az évek hosszabb sorozatára összeállítottván, az az 1899 : XV. t.-cz. 142. §-a értelmében most már évről-évre csak kiigazítást igényel. Bár a választói névjegyzékek évenkénti kiigazításánál követendő eljárást az 1874 : XXXIII., az 1875 : VI. és 1876 : XVIII. t.-cikkek, nemkülönben az eddigi eljárást részben módosító 1899 : XV. t.-cikkek tüzetesen megállapítják, s bár a központi választmányra a névjegyzékek kiigazítását illető feladatok végzésénél követendő eljárás tekintetében az utóbb idézett törvény végrehajtása tárgyában 1899. évi december 22-én 134,000. sz. a. kiadott körrendeletem kellő utbaigazítást nyújt: mindazonáltal arra való tekintettel, hogy a mult évben az állandóság jelle gével készített névjegyzékek a folyó évben lesznek először kiigazítandók s így e munkálatok törvényszerű végrehajtása fokozottabb jelentőséggel bír, midőn az 1902. évre érvénytelen birandó választói névjegyzékek kiigazítása céljából szükséges s jelen rendeletem 3-ik pontjában érintett határidők pontos betartása mellett teljesítendő munkálatok foganatosítását ezenel elrendelem, a központi választmány figyelmét első sorban

a következő lényegesebb, az eddigi eljárástól eltérő s a választói jog megóvását célzó rendelkezésekre kívánom felhívni.

1. Az állandó névjegyzékek kiigazítása alkalmával úgy az újonnan felvettekről, mint a kihagyottakról az összeíró küldöttségek községenként egy-egy példányban külön névjegyzéket tartoznak készíteni; az összeíró küldöttségek azokat, kiket a választók sorából kihagyandóknak találtak, erről a kihagyás okának közlésével a községi előjáróság útján írásban értesíteni kötelesek. (1899 : XV. t.-cz. 144. §.)

2. A választókerület összes választóinak ideiglenes névjegyzéke a kihagyottak névjegyzékével együtt a központi választmány ideiglenes székhelyén, az egyes város vagy község választóinak ideiglenes névjegyzéke pedig a kihagyottak névjegyzékével együtt az illető városban, községben vagy körjegyzőségben közszemlére kiteendő. (1899 : XV. t.-cz. 146. §.)

3. A mi magát a névjegyzékek kiigazítása céljából szükséges s a központi választmány törvényszerű feladatát képező intézkedéseket, azok szigoruan betartandó időbeli sorrendjét és a törvényben megállapított határidőket illeti, e részben, miután az 1899. évi 134,000. sz. a. kelt körrendeletem II-ik része, illetve annak 2-től—13-ig terjedő pontja az ide vonatkozó törvényes határozmányokat teljesen felöleli, azok ismétlését mellőzve, most idézett rendeletemben foglaltakra utalok s ezuttal csupán azt kívánom kiemelni, hogy mivel a múlt évben összeállított állandó névjegyzékek kiigazítása a folyó évben fog először megtörténni, e körülmény indokoltta teszi, hogy a központi választmány által az összeíró küldöttségek részletesebb s az 1. pont alatt említett új rendelkezést is hangsúlyozó utasítással láttassanak el s egyuttal teljesítendő köteleességekre is hatékonyabban figyelmeztessenek. — Figyelmeztetendők az összeíró küldöttségek továbbá arra is, hogy munkálatuknál az 1899 : XV. t.-cz. 141. §-ában foglalt rendelkezéseket is szigoruan szem előtt tartsák, nevezetesen, hogy a választói jog meghatározásánál a megelőző évre kivetett adót vegyék alapul és hogy az adó meg nem fizetése a választói jog gyakorlásának s ennél fogva a választói névjegyzékbe való felvételeknek akadályát nem képezi.

4. Ezuttal is figyelmeztetem a központi választmányt, hogy az 1899 : XV. t.-cz. 146. §-a értelmében közzéteendő hirdetmény tartalma a vonatkozó ülés jegyzőkönyvébe felveendő s a kibocsátandó hirdetmény az illető ülés jegyzőkönyvének felterjesztése alkalmával hozzám is multhatatlanul bemutatandó.

5. A kir. Curia határozatai alapján végleg megállapítandó névjegyzék összeállítására, hitelesítésére s az 1899 : XV.

t.-cz. 150. §-ában felsorolt hatóságokhoz kellő időben való megküldésére vonatkozólag az 1899. évi december 22-én 134,000. sz. a. kiadott körrendelet 14., 15. és 16-ik pontjai irányadók, melyek pontos betartására a központi választmányt szigoruan utasítom.

Elvárom a központi választmány hazafias buzgóságától, hogy eme legfontosabb politikai jogok gyakorlását érintő hatáskörében, illetőleg az ezuttal elrendelt munkálatok foganatosítása körül felelősségének tudatában, teljes odaadással fog eljárni. — Végül nem mellőzhetem annak kijelentését sem, hogy a legcsekélyebb törvénysértés, illetve mulasztással szemben is a legszigorubb megtorló eljárást fogom alkalmazni.

Jegyzet. Az 1899: XV. t.-cz. szerint a névjegyzék évenkénti kiigazítására vonatkozó rendelkezés tulajdonképen most 1901. évben válik először actualissá. A központi választmánynak és az összeíró és szavazatszedő küldöttségnek tagja lehet azon választókerületnek minden választója, melyekre ezen választmány hatásköre kiterjed, továbbá az illető törvényhatóság bizottságának minden oly tagja, ki a jelen törvény értelmében választói joggal bír. (Vt. 19.) A választási törvény életbeléptetése óta a belügyminiszter a vt. törvény 27. szakaszában biztosított felügyeleti jogánál fogva és a vt. 92. §-ában gyökerező fegyelmi jogára hivatkozva, minden évben, a kiigazítási munkálatok megkezdése előtt részletes körrendeletben szokta figyelmeztetni a központi választmányokat a választói névjegyzék összeállításánál követendő eljárásra. Különösen arra figyelmeztetvén a központi választmányokat, hogy intézkedési és felügyeleti hatáskörükben különösen *a megszabott és meg nem változtatható határidők megtartása* körül pontossággal járjanak el, ismételten kijelentvén a miniszter, hogy a késedelmes eljárást és a pontatlanságot elnézni nem fogja és mulasztás esetén törvényadta jogaival a legszigorubbban élni fog. A belügyminiszter az összeírási és kiigazítási munkálatok megkezdése előtt figyelmeztetni szokta a központi választmányt az előző években tapasztalt mulasztásokra is. És ezek elkerülése végett igen hasznos utmutatók az 1895. évi 30,946. sz., az 1896. évi 33,000. sz., az 1897. évi 34,300. és az 1898. évi 35,000. sz., valamint az 1899. évi 33,000. sz., és 134,000. sz. körrendelet. Ez utóbbit az előző szakasz után, azzal kapcsolatban, egész terjedelmében közöljük. Az új törvény szerint az összeíró küldöttségek munkálataikat minden évben legkésőbb április 15-ig tartoznak befejezni, mert ezen a napon a küldöttségek munkálatai alapján a központi választmány a névjegyzék összeállítását megkezdni

köteles. Miért is legcélszerűbb, ha az összeíró küldöttségek részére márczius 25-ike tüzetik ki záros határnapul, mely idő alatt munkálataikat befejezni tartoznak. A határidő nem csupán általánosságban állapítandó meg, hanem erre mindig záros határnap tűzendő ki. Az összeíró küldöttség az *elnökkel együtt* háromnál sem több, sem kevesebb rendes tagból nem állhat. A névjegyzék összeállítására szükséges intézkedéseket; így az összeíró küldöttségek megválasztását, a záros határnap kitűzését, a szükséges utasítások megadását a központi választmány 1901-től kezdve, minden évi márczius hó első napjaiban megtenni köteles.

Elvi határozatok és jogesetek.

Az országgyűlési képviselőválasztók összeírására hivatott küldöttségek nem alakíthatók meg úgy, hogy az összeíró küldöttségi elnökök maguk szemeljék ki a központi választmány által választott egyének sorából a tényleg meghívandó tagokat. (B. M. 1895. 1.343. sz. h.) — Az összeíró küldöttségi elnökök nem nyerhetnek oly felhatalmazást, hogy a megbízatást el nem fogadó vagy a működésükben akadályozott összeíró tagokat másokkal helyettesíthessék. E jog legfeljebb a központi választmány elnökét illetheti meg, de ezen helyettesítéseket a központi választmánynak bejelenteni köteles. (B. M. 1895. évi 39.797. sz. h.) — *Országgyűlési képviselőválasztókat összeíró küldöttségekbe beválasztott, egyúttal azonban nem felelősködő központi választmányi tagok, felelősködők.* (B. M. 1900. évi 26.172. sz. a. B. vármegye központi választmányához intézett rendelete.) A f. év márczius hó 2-án tartott ülésről szóló és egyidejűleg felterjesztett jegyzőkönyv tartalmát azzal a felhívással veszem tudomásul, hogy az összeíró küldöttségekbe beválasztott — egyúttal azonban nem felelősködő központi választmányi tagoknak — felelősködése iránt haladéktalanul intézkedjék. Az 1899. évben megválasztott összeíró küldöttségi tagok megbízatása ugyanis csak az 1900. évre érvényes névjegyzéknek m. év május havában foganatosított kiigazítására vonatkozott, tehát azon eskü egy új és a mult évitől teljesen független megbízatásra nem lehet érvényes. — *Az országgyűlési képviselőválasztók összeírását a törvényesen megalakított háromtagú küldöttségnek kell foganatosítania; az összeírásnál mind a három tag jelen lenni és a központi választmányhoz küldendő összeírást aláírni tartozik.* (B. M. 1900. évi 45.417. sz. a. G. vármegye központi választmányához intézett rendelete.) — A folyó évi április hó 20-án tartott ülésről szóló jegyzőkönyvben foglalt 34. számú határozatot, mely szerint a központi választmány a r—i választó kerület r—i körében 2 összeíró küldöttségi tag részvétele mellett foganatosított összeírási munkálatokat elfogadta, törvényességi szempontból ezennel megsemmisitem. Ugyanis az 1876: XVIII. t.-cz. 1. §-ának határozott rendelkezése szerint a választók összeírására, illetőleg a névjegyzék kiigazítására a központi választmánynak minden választó kerületre nézve három tagból álló, egy, vagy a szükséghez képest több küldöttséget kell választania, miből következik, hogy egy-egy összeíró küldöttség az elnökkel együtt háromnál sem több, sem kevesebb rendes tagból nem állhat. — Az 1874: XXXIII. t.-cz. csak is egy helyen, a 32. §. első bekezdésében említi az összeíró küldöttség elnökét, a kinek egyéni kötelessége az összeírás napját meghatározni.

Egyébként úgy az 1874 : XXXIII. t.-cz., mint az 1899 : XV. t.-cz. mindenkor és mindenütt kizárólag összeíró küldöttségről szól, meghatározva az összeíró küldöttségnek, mint ilyennek feladatkörét, jogait és kötelességeit. Tehát nemcsak a dolog természetéből, hanem a törvényes rendelkezésekből is világosan következik, hogy az országgyűlési képviselő-választók összeírását az 1876 : XVIII. t.-cz. 1. §-a értelmében megalkotott három tagu küldöttségnek kell foganatosítania, vagyis az összeíró küldöttség feladatának törvényes teljesítésénél a küldöttség mind a három tagja jelen lenni és a választóknak a központi választmányhoz küldendő (1899 : XV. t.-cz. 144. §.) összeírását aláírni tartozik. Ennélfogva a központi választmányt felelősség terhe alatt oly irányu haladéktalan intézkedéstételre utasítom, hogy a r—i kör országgyűlési képviselő választóinak új összeírása három küldöttségi tag együttes jelenléte és részvétele mellett késedelem nélkül megtörténjék.

31. §. Azon választókerületekben, melyek egy vagy több szabad királyi városból s egy vagy több szomszéd törvényhatósághoz tartozó községekből alkottattak, a választók összeírására kiküldendő küldöttségbe mindegyik törvényhatóság központi választmánya két-két tagot választ; s ezek együtt teljesítendik az egész kerületben a választók összeírását.

Ha ezen küldöttségben valamely kérdés eldöntésénél a szavazatok egyenlők lennének, minden egyes esetben a küldöttségből sorshuzás útján egy tag ideiglenesen kilép s a fenforgó kérdést a küldöttségi tagok szavazattöbbséggel döntenek el, az ily kérdés eldöntése után azonban valamennyi küldöttségi tag működését ismét együtt folytatja.

32. §. Az összeíró küldöttség elnöke köteles a központi választmány által kitűzendő határidőn belül meghatározni a napot, melyen a kerület minden nagyközségében és minden körjegyzőség székhelyén az összeírás eszközlésére meg fog jelenni.

Ezen határnapok a községi előjáróság útján az összeírást megelőzőleg legalább 8 nappal a szokásos módon minden községben kihirdetendők.

A kitűzött határnapok a küldöttség által pontosan megtartandók és közbejött elháríthatlan akadály esetén új határnapok tűzendők ki, melyek hasonlóképp legalább 8 nappal előre kihirdetendők.

Jegyzet. A jelen 1901. évtől kezdve, a tavaly összeállított, állandó jellegű választói névjegyzéket ezután minden évben csak kiigazítják. A jogorvoslatokkal kapcsolatos eljárás szintén újból van szabályozva. Főelv, hogy a választóknak 1900. évben összeállított állandó névjegyzéke ezután évenként minden évben *csak* kiigazítottassék. A névjegyzék kiigazítására vonatkozó panaszjoggal, melyek részben itt e jelen szakaszban említett határidőkre és határnapokra vonatkoznak, részben az összeíró, illetve a kiigazítás végett kiküldött bizottságok működése vagy mulasztása miatt merülnek fel, ezen előzetes panaszokkal, a jelen fejezet végén foglalkozunk.

33. §. Az összeíró küldöttség rendelkezésére bocsátandók:

- a) az 1848-tól 1872-ig készített választói összeírások;
- b) az egyenes adók községi főkönyve;
- c) a földadó-telekkönyv (cataster);
- d) hol a tagosítás megtörtént, a tagosítási telekkönyv.

Minden hatóság, köztisztviselő és lelkész köteles mind az összeíró küldöttségnek, mind a központi választmánynak a névjegyzék összeállítására és kiigazítására szükséges adatokat kiszolgáltatni.

Jegyzet. Ezen szakasz utolsó bekezdésének megsértése a vt. 93. §-a szerint büntetendő.

Elvi határozatok és jogesetek.

Tekintve, hogy az 1874: XXXIII. t.-cz. 55. §-a szerint a m. kir. Curia a hozzá felelbeztett felszólalási ügyekben minden újabb vizsgálat mellőzésével határoz, tekintve, hogy ugyanezen törvény 46-ik §-a szerint a felszólalások és azokra tett észrevételek a szükséges okiratokkal felszerelendők, tekintve, hogy a központi választmány az idézett törvény 50-ik §-a szerint a felelbezésre és bizonyítékokra észrevételeit megteheti ugyan, de arra, hogy a felszólaló által felmutatni elmulasztott okmányokat és adatokat hivatalból szerezze be, sem jogosítva, sem kötelezve nincs, a felelbezésben felhívott 33. §. pedig csak az összeíró küldöttség rendelkezésére bocsátandó adatokról intézkedik, tekintve végre, hogy felszólaló S. L. állításainak bebizonyítása végett sem felszólaláshoz, sem felelbezéshez egyáltalában okiratot nem csatolt, a központi választmánynak B. A., D. F., G. M., K. I., S. L., W. J., M. Gy., R. S. és G. G.-ra vonatkozó felelbeztett határozata ezen és az abban felhozott indokokból helybenhagyatik. (C. 1891. évi. 156. sz. h.)

34. §. helyébe: az 1899 : XV. t.-cz. 143. §-a.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. és 107. §-ai helyébe:

Azon községekben, melyekben az 1874 : XXXIII. t.-cz. 4. §-a értelmében a legkevésbé megrótt $\frac{1}{4}$ -ed urbéri telek adójának kinyomozása szükséges, ezt a birtokában lévő, továbbá az illető község által szolgáltatandó és más uton beszerzendő hivatalos adatok alapján az alispán teljesíti.

Ugyancsak az alispán hajtja végre a nyomozást az iránt is, hogy azon községekre nézve, melyekben urbériség nem létezett, melyik szomszéd községből vétessék a legkevésbé megrótt $\frac{1}{4}$ -ed urbéri telek.

Az alispán eljárása eredményét mindkét esetben az adatokkal együtt haladék nélkül a központi választmány elé terjeszteni köteles.

A központi választmány, ha az előterjesztést ki-elégítőnek találja, a legkevésbé megrótt $\frac{1}{4}$ -ed urbéri telek adóját községről-községre megállapítja, illetőleg az urbériséggel nem birt községekre nézve azon községeket, melyekből a legkevésbé megrótt $\frac{1}{4}$ -ed urbéri telek veendő, kijelöli; ellenkező esetben pedig az előterjesztést pótlás, illetőleg kiigazítás végett az alispánhoz visszautasítja.

A központi választmány indokolt érdemleges határozata 8 napi közszemlére való kitétel végett az illető községeknek megküldendő. Ezen határozat ellen az érdekelt község és annak egyes polgárai a kitétel utolsó napjától számított újabb 8 nap alatt felebbezéssel élhetnek. A közvetlenül az alispánhoz benyújtandó felebbezés felett a Curia határoz. A Curia az ügyet, ha azt a döntésre érettnak találja, érdemileg elintézi, ellenkező esetben pedig az iratokat kiegészítés, illetőleg kiigazítás végett az első fokozatban eljáró központi választmányhoz visszautasítja. A központi választmány jogerős, valamint a Curia érdemleges határozatai az illető községgel közlendők s a központi

választmány által az összeíró küldöttségeknek esetről-esetre rendelkezésére bocsátandók.

A legkevesbé megrótt $\frac{1}{4}$ -ed urbéri telek adójának megállapítására és az urbériséggel nem birt községekre nézve irányadóul tekintendő szomszéd községek kijelölésére vonatkozó eljárás a választói névjegyzék összeállításának, illetőleg kiigazításának megkezdése előtt teljesen befejezendő.

A legkevesbé megrótt $\frac{1}{4}$ -ed telek adójának megállapítására és az urbériséggel nem birt községekben irányadóul tekintendő szomszédközségek kijelölésére vonatkozó határozatok mindaddig érvényesek, míg azok alapjául vett földadó-kataszter változatlanul fennáll.

Jegyzet. A választói jogosultság egyik alapfeltétele a választási törvény 4. §-ában meghatározott *földadó-minimum*. A multban erre vonatkozólag számos visszaélés történnhetett és pedig kettős okból. Az egyik, a legfőbb ok az volt, hogy a földadó-minimum megállapítása politikai, esetleg pártoskodó közegekre volt bízva, a kik szigorú tárgyilagossággal nem voltak képesek eljárni mindenkor, különösen akkor, midőn arra az évre szóló névjegyzék állittatott össze, a melyben az általános választás volt végbemenendő. További oka volt a hibáknak, hogy minden esztendőben újból határozták meg a földadó-minimumot. Ezen visszaesságok megszüntetését czélozza az új törvénynek ez a 143. §-a, mely a földadó-minimumok kinyomozásának jogát az összeíró küldöttségektől elvonva, azt rendeli, hogy a kinyomozást az alispán teljesíti. Ezen kinyomozás eredménye alapján azután a központi választmány községről-községre megállapítja a földadó-minimumot. A központi választmány határozatát közszemlére kiteszik. A határozat ellen felebezésnek van helye a Curiahoz, mely ebben a kérdésben véglegesen dönt. A Curia által ekként megállapított *földadó-minimum állandó marad*, az többé kérdés alá nem jöhet évek hosszu során keresztül. Az összeíró küldöttségek ezt, mint kész adatot, veszik át a választók összeírásánál, illetve a névjegyzék kiigazításánál.

Mindenekelőtt szükséges tisztázni az urbéri telek fogalmát. Meg kell jegyeznünk, hogy az urbéri értelemben vett $\frac{1}{4}$ telekre alapított választói jogosultság csakis az 1848. előtti Magyarországra terjed ki, mivel az 1848 : V. t.-cz. a szorosabb

értelemben vett Magyarországon u. m. Fiumében, a határörvidékeken volt érvényben, tehát Erdély kivételével. Az 1853. évi márczius 2. patensnek harmadik szakasza az urbéres birtokot így határozza meg: »Urbéres birtoknak azon telkek tekintendők, melyek az urbéri tabellákban, mint az urbéri jobbágyság és urbéri zsellértelkek állománya iktatvák be, vagy későbbi időkben urbéri tartozásuk szakadatlan megvétele által ilyeseknek ismertettek, legyenek bár ezek urbéri vagy ennek helyét pótló szerződési elbánás alá vetve.« Az urbéri tabellák Magyarországon az 1767., a Bánságban az 1780., Horvátországban az 1780. és Szlavóniában az 1756. évi urbáriumok életbeléptetése alkalmával a királyi biztosok és végrehajtó tisztek (exequentes magistratuales) 1767. és 1770. években kiadott utasításai folytán készültek. Ezeket az urbáriumokat vette alapul az 1836: V. t.-cz. a jobbágYTELEK állományának meghatározásánál.

Minket az érdekel a választói jog szempontjából, hogy az $\frac{1}{4}$ urbéri telek kettős vonatkozásaiban fordul elő, mint a választói jogosultság alapja. És pedig mint *önálló választói jogosultsági alap* és mint *mérték-egység* a földadó után való választói jogosultság megállapítására nézve. A mely községben urbériség létezett, ott az $\frac{1}{4}$ urbéri telekmennyiség könnyen kiszámítható a nem urbéri telkekre vonatkozólag is. Itt tehát könnyű feleletet adni arra a kérdésre, hogy mekkora az urbéri értelemben vett $\frac{1}{4}$ telek. Ezt megállapítja az 1836: V. t.-cz., mely az urbéri telek nagyságát az egyes megyékre nézve különféle osztályba sorozza *s taxative* felsorolja. Ebből a törvényből mindenki megtudhatja, hogy megyéjében hány osztályzat van és hogy egy-egy osztályzat hány magyar holdat foglal magában, miután az urbéri telek magyar holdakban számított (1200 □-öl). A katasztrális holdnak tehát $\frac{3}{4}$ -e. Vajjon egy szóban levő község, melyben az illető választó birtokos lakik, arra a vármegyére nézve érvényes osztályzatok melyikébe tartozik, — ezt meg lehet tudni az urbéri táblázatokból, a melyekben meg van határozva, hogy az 1836-iki törvény alapján foganatosított országos urbéri összeírás szerint az illető választónak községe a vármegyének melyik osztályzatába soroztatott. Ezek a táblázatok feltalálhatók a község-házán vagy a megyei levéltárban és minden választó a választási törvény 33. §-a alapján követelheti, hogy neki az adatokat ingyen és bélyegmentesen kiszolgáltassák. Annyival is inkább, mivel a belügyminiszter több ízben kijelentette, hogy urbéri értelemben vett telek nagyságának megállapításánál egyedül a *Mária Terézia-féle urbéri szabályozás* alkalmával, illetőleg

az 1836 : V. t.-cz.-ben meghatározott telekmennyiség az irányadó. Az ezen törvényes mértéktől eltérő nagyságu vagy bármely más urbéri törvényeinkben ismeretlen elnevezésű (pl. antiqua sessio, Wort stb.) telekegység figyelembe nem jöhet.

Ha azonban valaki nem venné magának azt a fáradságot, hogy a saját egyes községére nézve az urbéri összeírás aktáiból vegye ki az adatokat, ebből az 1836 : V. t.-cz.-ből írja ki a megyéjére nézve megállapított *legnagyobb osztályzatot* és ezt négygyel elosztván, könnyen megtudhatja, mennyi a választási törvényben mértékül kiszabott $\frac{1}{4}$ urbéri telek. Abban a régi törvényben magyar holdakban van kifejezve a telek nagysága, illetőleg mértékegysége, de ez könnyen átváltoztatható katasztrális holdakra. Lévéen egy magyar holdban 1200 és egy katasztrális holdban 1600 □-öl. E szerint a magyar hold számát megszorozzuk 3-mal s a nyert összeget elosztjuk 4-gyel. Az így előállított mennyiség a katasztréri holdak számát adja. Ne feledjük azonban, hogy az egész telekhez egy magyar holdnyi beltelek odaszámítandó és a legelőnél 6—8 vagy 10—12 hold helyett 7 és 11 átlagos közép számot kell venni.

P. o. Abaujvármegyében a 3-ik osztályban 26 hold szántóföld, 6—8 hold rét és 1 hold beltelek, vagyis a rétnél közép szám gyanánt 7-et véve, $26 + 7 + 1 = 34$ magyar hold tesz ki egy urbéri telket. Ennek egy negyede $8\frac{1}{2}$ hold. Ennyi egy urbéri telek magyar holdakban. Már most ez katasztrális holdra változtatva: $8\frac{1}{2} \times 3 = 25\frac{1}{2} : 4 = 6.375$ katasztrális holdat tenne ki. A régi Abaujmegyében (Tornavármegye volt területét ide nem értve) a legkedvezőtlenebb számítás mellett (mert a legnagyobb telekmennyiséget vettük alapul), a kinek 6 katasztrális hold és 598 □-öl terjedelmű földbirtoka van, az már választó, mert ez megfelel ott az $\frac{1}{4}$ urbéri telek nagyságának. Meg kell jegyeznünk, hogy a régen külön álló és most egyesített vármegyéknél mindig a régi megyei területre nézve megállapított osztályzat az irányadó. P. o. Abauj-Tornavármegyének a régi Tornavármegyei részében az előbbi számítás szerint a legmagasabb osztályzatot véve alapul, mely ott a 4-ik osztályzatnak felel meg, $(32 + 1 + 11)$ összesen 44 magyar hold tenne ki egy urbéri telket. Ennek egynegyede 11 hold. Ez az $\frac{1}{4}$ urbéri telek tehát katasztrális holdakban 8 holdat és 400 □-ölet tesz ki. Ebből is látható, ugyanazon vármegye területén, főként a hol az egyesítés folytán a sokféle osztályzat még szaporodott is, az $\frac{1}{4}$ urbéri telek nagysága igen nagy hullámnak van kitéve. Ennélfogva számos akaratlan tévedésre, de igen sok esetben önkénykedésre és igazságtalanságra szolgált okul az $\frac{1}{4}$ urbéri telek megállá-

pitása. Különösen ott, hol nem az urbéri akták, hanem a vt. 4. §-ának 3. és 4. bekezdés szerint a *»legkevésbé megrótt eddigi urbéri értelemben vett $\frac{1}{4}$ telek«* adójához viszonyítva kellett kiszámítani az egynegyed urbéri telekkel hasonló kiterjedésű földbirtok nagyságát. Hisz elég volt e tekintetben az alapul veendő urbéri egynegyed telek nagyságát csak pár holddal önkényesen felemelni, hogy a minimális adóra nézve is oly különbség álljon elő, melynek alapján azután százan és százan megfoszthatók a választói joguktól. Ezeknek az esetleges visszaéléseknek véget vetett az új törvény, melynek a *földadó-minimum* meghatározására vonatkozó része az 1900. évben a fentiek szerint hajtatott végre. Az állandó földadó-minimumot az év elején végleg meghatározták. Ez most tudva van köztudomásulag mindenkre nézve. Az eddigi ferde gyakorlat megszűnt és a választási törvény eredeti intenciója ebben a tekintetben is érvényre jutott.

Ugyanis a választási törvény 34. és 107. §§-ainak intenciója és az azokban foglalt rendelkezések helyes értelme csakis az lehet, hogy az *egyszer megállapított* negyed urbéri telek és a földadó-minimum valamely községben *mindaddig változatlanul fentartandó, míg annak megváltoztatását a földadó-kataszternek időközben való kiigazítása, vagy új kataszter felvétele szükségessé nem teszi*, mely esetben azonban a földadó-minimum csakis a változott földadó-kataszterhez viszonyítva aránylagosan változtatható meg. Ez a szándéka az 1874-iki törvényhozásnak figyelmen kívül hagyatott és az egyszer megállapított censust tetszés szerint annyiszor, a mennyiszor megváltoztatták, a mint a pártpolitikai érdek követelte, mert a nagy- és kisközségekben a választói jogosultság meghatározása szempontjából nagyjelentőségű az 1874: XXXIII. t.-czikk 4. §-ában említett *»legkevésbé megrótt eddigi urbéri értelemben vett $\frac{1}{4}$ telek«* adójának megállapítása. S mivel egyes törvényhatóságokban ez a megállapítás nem egyszer s mindenkorra, hanem a választók minden összeírásánál külön-külön történt és panasz tárgyává volt téve, hogy a megállapítás körül követett eljárás számos visszaélésre adott alkalmat; ez okból azonban az új törvénynek ezen 143. §-a a szóbanforgó $\frac{1}{4}$ urbéri telek adójának megállapítási módozatait kimerítően s az egyöntetű és igazságos eljárást biztosító módon kívánja meghatározni. És pedig, mint említők, kettős irányban. Az egyik, hogy nem az összeíró különdöttségek, hanem a megyei alispán teljesíti a nyomozást és ennek eredményét a központi választmány elé terjeszti. Ennek a központi választmánynak érdemleges határozata ellen pedig a Curiához lehet felebbezni. Ez az eljárás biztonságának

garanciaja. Ezenkívül ennek az egyszeri megállapításnak állandó jelleget kölcsönöz a törvény és azt nem szabad minden összeírásnál és kiigazításnál megváltoztatni. (L. B. M. 134,000/99. sz. k. r. 69. oldalon.)

35. §. A községi előjárók az összeírásnál jelen lenni a szükséges felvilágosításokat megadni kötelesek.

Jegyzet. A hatóságoknak általában hivatalból kell a választók segélyére sietni. Erre *fegyelmi uton* kényszeríthetők a hatóságok. A panaszjog nemcsak a választói jogosultságra, hanem a tisztviselők és előjárósági tagok közreműködésére is kiterjed. (L. VI. fejezetben.)

Elvi határozatok és jogesetek.

Az országgyűlési képviselőválasztói névjegyzék kiigazítása az összeíró küldöttségek joga és kötelessége lévén, a hatóságok csak a kiigazításhoz szükséges adatokat kötelesek kiszolgáltatni. (B. M. 1897. évi 48,111. sz. a. rendelete H. város központi választmányához.) Indoklás: A központi választmány folyó évi május 6-án tartott ülésében 1. sz. alatt hozott határozattal a többek között a városi adóhivatali főnököt felhivta, hogy a képviselőválasztásra jogosult adófizetők névsorát a B) könyvből kerületenkint és a törvény rendelkezéseinek szem előtt tartásával irassa ki. A most idézett határozati részt F. S. adóhivatali főnök felebbezése folytán felülvizsgálván, ezt törvényességi szempontból ezennel megsemmisitem, mert a képviselőválasztók összeírása, jelen esetben a választói névjegyzék kiigazítása az 1876 : XVIII. t.-cz. 1. §. értelmében megválasztott összeíró küldöttségek joga és kötelessége, ellenben a hatóságok nem az egyes jogcímek szerint összeállított választói névsor, hanem az 1874 : XXXIII. t.-cz. 33. §. értelmében csakis a választói névjegyzék kiigazításához szükséges adatokat kötelesek kiszolgáltatni.

36. §. A ki ezen törvény első fejezetében meghatározott választói jogosultsággal bir, a választók névjegyzékébe felveendő, habár személyesen nem jelentkezett is.

Ha azonban valaki a küldöttség előtt választói jogosultságának igazolása végett személyesen megjelent, meghallgatandó.

Jegyzet. A szakasz első bekezdése annak az elvnek felel meg, hogy a választók névjegyzéke hivatalból állittatik össze és évenként hivatalból igazittatik ki, miként ezt a vt. 29. §. helyébe lépő 1899 : XV. t.-cz. 142. §-a kifejezi. Ellenben csakis azt lehet felvenni a választók névjegyzékébe, a ki a választók névjegyzékének összeállítása, illetőleg kiigazításakor

választói jogosultsággal birt. A választói jogosultság alapfeltételeit a jelen törvény első fejezetében kifejtettük. Már most az a fontos kérdés, hogy mikor, mely időpontban kell birni azon minősítéssel, hogy valaki a jövő évi választók jelen évben készített névjegyzékébe felvétessék? Erre a kérdésre csak úgy felelhetünk, hogy ennek a minősítésnek meg kell szereznetni addig, a míg a névjegyzék kiigazítását abban az évben *be nem fejezik*. Ezután szerzett minősítés már figyelembe nem jön. Ezért fontosak a választói névjegyzék összeállítására vonatkozó *határidők és határnapok*. Miután az új törvény értelmében a központi választmány által évenként ideiglenesen összeállított és május 5—25-ig közszemlére kitett választói névjegyzékek ellen csakis május 15-ig lehet felszólamlást beadni és ezentúl más senki nem kérheti, hogy a választók névjegyzékébe felvegyék, mert mint elkésett felszólalót, hivatalból visszautasítják — önként következik, hogy csak azok lehetnek választók a jövő évben, a kik a folyó évi május 15-ik napjáig választói minőséggel birnak és így addig a névjegyzékbe felvételüket kérhetik. Hasonlóképen követelni lehet május 15-ig azoknak kitörlését a névjegyzékből, a kik ezen időpontban nem birnak választói jogosultsággal, illetve azt elvesztették. A május 15-ike után megszerzett minősítés alapján azonban közvetlenül nem lehet fordulni a Curiához felvétel végett, mert *fokozatos felebezésnek* lévén helye, csakis a központi választmány határozatai ellen lehet a Curiánál jogorvoslatot keresni. A jelen szakasz második bekezdését élenken megvilágítja az alábbi gyakorlati példa és indokolása, melyből kitűnik; hogy az igazolás szóval való előterjesztése csak jog, de nem kötelesség. Az igazolás *írásban* is történhetik.

Elvi határozatok és jogesetek.

Az 1874. XXXIII. t.-cz. 36. §-ának azon rendelkezése, mely szerint ha valaki a küldöttség előtt választói jogosultságának igazolása végett személyesen megjelen, meghallgatandó, — nem szolgálhat törvényszerű okul arra, hogy az írásban előterjesztett kérelem mellőztessék. (C. 1875. évi 255. sz. h.) Indokolás: A fentebbi keletű és számú választmányi határozat nem felelbeztett részében érintetlenül hagyatik, egyebekben pedig feloldatik, s a központi választmány a felszólalás érdemi elintézésére utasittatik; mert, hogy mi módon kell a választási törvény 38. §-ának első bekezdésében említett kívánnak kifejezést adni; azt a törvény különösen nem határozza meg, minek hiányában irányul volt elfogadandó azon általános jogelv; hogy a szó- és írásbeli kötelező nyilatkozatok rendszerint egyenlő hatálylyal birnak. Nem ellenkezik ezzel a felelbeztett határozatban idézett választási törvény 36. §., — miután az a választót az összeíró küldöttség előtt való megjelenésre igazolásának szóval előadására csak jogosítja, de nem kötelezi. Ezekhez képest

a kérdésbeni egyéneknek az ujvidéki választókerületbe felvétele iránti kívánsága nem volt azon okból törvényszerűleg mellőzhető, mivel írásban és nem személyes megjelenés mellett, szóval terjesztetett elő. Mennyiben pedig azon írásbeli nyilatkozat alaki szabálytalanságban szenvedett: kiigazítása a felszólalási eljárás közben érvényesen megtörténhetett (vt. 50. §.), s azáltal, hogy a kétséges aláírások valódisága a községi előjáróság által hitelesítettett s a hitelesítési záradékban egyszersmind felszólaló K. István eljárása is helyeseltetett, — valóban meg is történt stb. — A központi választmány határozata helybenhagyatik, mert az 1874 : XXXIII. t.-cz. 90. §-a szerint a választók névjegyzékének évenkénti kiigazítása minden év június hó 15-ig (az új törvény szerint május 15-ig) lévén befejezendő, miután felszólamló a mellékelt alispáni bizonyítvány szerint f. évi július 9-én választatott meg megyei aljegyzővé évi 900 frt fizetéssel: a 900 frt után kivetett magasabb adó a névjegyzék kiigazításánál az idézett törvény 118. §-a alapján sem vétethetett figyelembe. (C. 1895. évi 290. sz. h.)

37. §. helyébe: 1899 : XV. 144. §.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 37. és 39. §-ai helyébe:

Az összeíró küldöttségek az összeírás alkalmával a választók összeírását minden községről külön egy példányban készítik el, a kiigazítás alkalmával pedig az ujonnan felvettettekéről és kihagyottakról ugyan-csak községenként és egy-egy példányban külön névjegyzőkeket készítenek s mindezeket aláírásukkal ellátva, működésük befejezése után a központi választmánynak azonnal megküldeni s egyidejűleg azokat, kiket a választók sorából kihagyandóknak találtak, erről a kihagyás okának közlésével a községi előjáróság útján írásban értesíteni kötelesek.

Jegyzet. Az új törvény folytán az összeíró küldöttségeknek működési köre kibővült azzal, hogy a kiigazításkor minden községre nézve az ujonnan felvettekről és kihagyottakról egy-egy külön névjegyzőket készítenek és írásban értesíteni kötelesek a kihagyottakat. Az okot is megmondván nekik. Ez az új törvényhozási intézkedés azért történt, mivel a gyakorlat tapasztalatai fogyatékosaknak tüntették fel az 1874 : XXXIII. t.-cz. 37. és 39. §-ainak azokat a rendelkezéseit, melyek a névjegyzék összeállításának, valamint évenkénti kiigazításának módjait meghatározzák. Másrészt a végből, hogy azok, a kiket a törvény választói jogosultsággal ruház fel, a választók névjegyzékéből alapos ok nélkül ne legyenek kihagyhatók: módot kell nekik nyújtani arra, hogy kihagyásukról — az ok közlése mellett — hiteles, írásbeli értesítést kapjanak.

Feltűnő, hogy az új törvényben nem történt intézkedés

az iránt, hogy az értesítettekre nézve a jogorvoslati határidő mikor jár le? Mert megtörténhetik, hogy esetleg *május 15-ike után* kézbesítik az értesítést az illetőnek, a mikor már a központi választmány által ideiglenesen összeállított névjegyzék ellen felszólalást beadni nem lehet. Ha pedig elfogadnák a felszólalást ezen határnap lejártá után is, úgy a felszólalásra viszont nem tudnának a kerület választói észrevételt tenni, mivel észrevételt szintén csak május 25-ig fogadnak el. Arról sincs intézkedés továbbá, ha a kihagyott értesítendő nem található, hogy ez esetben az értesítés miként történjék? A felszólamlási idő lejártával előkerülő értesített pedig közvetlenül nem fordulhat a Curiához, mert fokozatos felebbezés van csak megengedve. Ez hiánya az új törvénynek. De talán lehetne ezeken a hiányokon akként segíteni, hogy a községi előjáróság valamely tagja, ki a névjegyzékbe fel van véve, a jogorvoslati határidő fentartása céljából »pro forma« felszólamlással él azok nevében, a kik kihagyattak, de erről az írásbeli értesítést bármely okból addig nem kaphatták meg. Ez a módózat a választási törvény 44. §-a alapján meg van engedve.

38. §. Minden választó csak egy, és pedig azon község névjegyzékébe veendő fel, melyben az összeíráskor rendes lakása van. Ha azonban azon ingatlan birtok, kereskedelmi, gyár- vagy ipartelep, melyre választói jogosultságát alapítja, más községben vagy más választókerületben fekszik, kívánatra, akár rendes lakhelyének, akár ez utóbbi községnek, illetőleg választókerületnek névjegyzékébe felveendő.

Azok, kik ezen törvény 2-ik és 9-ik §§-ai alapján birnak választói joggal, mindenesetre csak azon község névjegyzékébe vétethetnek fel, melyben rendes lakásuk van; ha a rendes lakás iránt kétség támad, az illető maga jelölheti meg, hogy a kérdéses községek vagy városrészek közül melyikbe kíván felvétetni.

Ellenben azok, kik föld- vagy házbirtok, kereskedői, ipar- vagy gyártelep birtoka alapján több községben vagy választókerületben birnak választói jogosultsággal, maguk jelölhetik meg ezek közül a községet vagy választókerületet, melynek névjegyzékébe felvétetni kívánnak.

A névjegyzék első összeállítására és annak évenkénti kiigazítására szükséges rovatos íveket a központi választmányoknak a belügyminiszter küldi meg.

Jegyzet. Ha valaki ezen 38. §. alapján más kerületben akar felvétetni, mint a melyben lakik, úgy ezt az illetőnek *személyesen*, akár írásban, akár szóval kell kérni az *összeíró küldöttség előtt*. Ezt helyette mások nem kérhetik.

Elvi határozatok és jogesetek.

A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával H. A. a főváros VI. kerületi választók névjegyzékéből töröltetni és a VII. kerületi választók névjegyzékébe áthelyeztetni rendeltetik. Mert a felebbezéshez csatolt és a felterjesztő jelentésben észrevétel nélkül hagyott okirattal bizonyítva van, hogy felszólaló H. A. magánhivatalnok az 1891. évi szeptember hónapot megelőző időtől fogva, és így az összeíráskor is a VII. kerületben — király-utca 9. sz. házban — lakott, minthogy pedig az 1874: XXXIII. t.-cz. 38. §-a szerint minden választó rendszerint azon község vagy kerület névjegyzékébe veendő fel, melyben az összeíráskor rendes lakása van, felszólalónak az idézett törvény-szakaszra alapított kérelme meg nem tagadható. (C. 1891. évi 167. sz. h.) — A központi választmány neheztelt határozata helybenhagyatik; mert a vál. törv. 38. §-a szerint olyan választók, a kiknek a rendes lakhelyük a választókerulettől különböző választókerületben választói jogosultságot megalapító ingatlanai vannak, kívánatra az utóbbi választókerületnek névjegyzékébe felveendők ugyan, de mind a lakhely-, mind az ingatlan választókerületében egyidejűleg nem lehetnek választók; minthogy pedig a felebbező az idézett szakaszban részére biztosított elhatározási jogot már kimerítette azzal, hogy a székes-főváros I-só kerületének névjegyzékébe való felvételét kieszközölte: a lakhelyet a magában foglaló kerület névjegyzékéből való töröltetését, mint elhatározásának szükségképpen folyományát tünni tartozik s a két kerület közötti választást újra nem gyakorolhatja. (C. 1897. évi 79. sz. h.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata helybenhagyatik indokai alapján és azért most az 1874: XXXIII. t.-cz. 38. §-a értelmében az a választó, a kinek ingatlan birtoka más választó-kerületben fekszik, mint a melyben rendes lakhelye van, ha az összeíró küldöttség előtt ki nem nyilatkoztatja, hogy melyik választókerület névjegyzékébe kívánja magát bevéttetni, a két választókerület bármelyikének névjegyzékébe jogosan bevehető, a fentebb idézett törvényczikk 44. §-a értelmében pedig harmadik személyek csak jogtalan felvétel vagy kihágás miatt élhetnek felszólamlással. (C. 1894. évi 53. sz. h.) A választási törvény 38. §-a megengedi, hogy az ott szabályozott feltételek mellett az illető más választókerületbe irathassék be választóul, mint a melyben lakása van, ha a választó ebbeli kívánságát nyilatkoztatja; az ilyen kívánság kijelentése azonban szükségtelemmé válik, ha a választók névjegyzékébe kívánsága kijelentése előtt már felvéve lett s nem igazoltatott, hogy a felebbező az ottani községi illetékesség alá már nem tartoznék, avagy hivatala s állásánál fogva ez idő szerinti tartózkodási helyén is, a névjegyzékbe felvéttethetett volna. Mert a vt. 38. §-a értelmében minden választó csak egy és pedig azon község névjegyzékébe veendő fel, melyben az összeíráskor,

illetve kiigazításkor rendes lakása van. (C. 1877. évi 181. sz. h.) — Hogy a választói jog, mint ez rendes lakhely szerint illetékes választókerületben gyakoroltassék, megkívántatik, hogy az illető e részbeni kívánatát kifejezte legyen. (C. 1875. évi 237. sz. h.) — A választói névlajstromba való felvétel a rendes lakástól és nem az orvosi oklevélnek történt kihirdetésének helyétől van föltételezve. (C. 1878. évi 318. sz. h.) — A választó azon névjegyzékbe helyezendő, melyben az összeíráskor rendszeren lakott. (C. 1884. évi 38. sz. h.) — A vasuti tisztviselők rendes lakhelyéül azon hely veendő, ahol állami adójuk fizettetik s ennél fogva ott veendők fel a választók névjegyzékébe. (C. 1884. évi 87. sz. h.) — Azok, kik a választói törvény 2. és 99. §§-ai szerint birnak választói jogosultsággal, akkor, ha a rendes lakás iránt kétség támad, maguk jelölhetik meg azon községet, melyben felvétetni kívánnak. (C. 1885. évi 9. sz. h.) — Azon körülmény, hogy nem állandóan lakik a házában, hanem a tanyán is tartózkodik, a választók névtárából való kihagyást meg nem állapíthatja. (C. 1886. évi 184. sz. h.) — Ha valamely választó nem rendes lakása helyén, hanem birtoka, vagy gyár- és ipartelepe helyén kívánja magát a választói névjegyzékbe felvétetni, akkor ezen kívánságát az összeíró küldöttség előtt szóval vagy írásban kell kijelenteni. (C. 1886. évi 11. sz. h.) — Az ingatlan kereskedelmi gyár, vagy ipartelep birtokosának a választói törvény 38. §-a csak azon jogot adja meg, hogy akár rendes lakhelyének, akár az attól különböző azon választókerületnek névjegyzékébe vétethesse fel magát, de mindkét kerület névjegyzékébe leendő felvételt nem igényelheti, mert minden választó csak egy község, illetőleg kerület névjegyzékébe vehető fel. (C. 1887. évi 52. számú hat.) — Minden választó csak egy és pedig rendszerint azon község névjegyzékébe veendő fel, melyben rendes lakása van. (C. 1887. évi 52. számú hat.) — A választási törvény 38. §-ának értelmében bárki csak egy választókerület névjegyzékébe vehető fel. (C. 1893. évi 79. sz. h.) — A központi választmány határozata helybenhagyatik indokolásánál fogva és azért is, mert felszólamló azt sem bizonyította, hogy a buda-pesti VI. kerületben van állandó lakása és a felebbezéshez mellékelte 1892. évi adóiv sem nyújt bizonyítékot sem a felszólaló lakhelyére, sem pedig arra nézve, hogy ő mult évben S. és W. cég tagja, és mint ilyen adóval megróva lett volna. (C. 1892. évi 79. sz. határozat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának fentebb jelzett felebbezéssel megtámadott határozata helybenhagyatik indokolásával fogva és dr. K. S., dr. K. D., H. L. és S. J.-re vonatkozólag azért is, mert ez utóbbiak részéről nem mutattatott ki az, hogy már az összeíró küldöttség előtt is azon kívánságaiknak adtak volna kifejezést, hogy a IV. kerületben óhajtnák választói jogukat gyakorolni. (C. 1898. évi 118. sz. határozat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának fentebb megjelölt határozata helybenhagyatik indokolásánál fogva és O. M., L. A., K. D. és B. J.-re vonatkozólag azért is, mert az ezek részéről bemutatott helyhatósági bizonylatok egyedül egy magukban a választói jog igazolására nem elegendők. (C. 1898. évi 119. sz. határozat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata helybenhagyatik D. S. és br. W. D. S.-ra nézve azért, mert D. S. és br. W. D. S. érdekében becsatolt helyhatósági bizonylatok a választóképesség igazolására nem képezhetnek elegendő alapot, egyebekben pedig a felhozott indokoknál fogva. (C. 1898. évi 121. sz. határozat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata megváltoztattatik s G. B. a budapesti IV. kerületi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetik, mert a felebbezéshez csatolt cégjegyzék-kivonat bizonyítja, hogy G. B. a G. és fia cég tagja. (C. 1893. évi 107. sz. hat.) — A központi választmány hatá-

rozata helybenhagyatik indokából s azért: mert az V. kerületi előljárásságnak a felebbezéshez csatolt s 1893. évi szeptember 29-én kiállított bizonyítványával csak az van bizonyítva, hogy felszólaló állandóan az V. kerületben lakik, és nem egyszersmind az is, hogy a választási névjegyzék kiigazításakor is ott lakott. (C. 1893. évi 81. sz. határozat.) — A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával W. D. az V. kerületi választók névjegyzékéből törölni és a VI. kerületi választók névjegyzékébe áthelyeztetni rendeltetik. Mert felszólaló a VI. kerületi előljárásságnak a felebbezéshez A) alatt csatolt bizonyítványával nemcsak az V. ker. választók névjegyzékébe W) betű 80. tétel alatt előforduló W. D. szabó-mesterrel való személyazonosságát, hanem azt is beigazolta, hogy évek hosszú során át a főváros VI. kerületének állandó lakosa, és mert felszólalót, kinek az idézett helyhatósági bizonyítvány szerint üzleti bolthelyisége az V. kerületi Gizella-tér 3. sz. alatt létezik, — az 1874: XXXIII. t.-cz. 38. §-ához képest megilleti azon jog, hogy a választókerületet, melynek névjegyzékébe felvétetni kíván, maga jelölhesse meg. (C. 1890. évi 10. sz. határozat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának fenti számú felebbezéssel megtámadott határozata helybenhagyatik indokánál fogva és azért, mert felszólaló nem mutatta ki azt, hogy már az összeíró küldöttség előtt is azon óhajának adott volna kifejezést, hogy a IV. kerületben levő üzlete után kívánja a választói jogát gyakorolni, nem pedig lakóhelye, tehát a VI. kerületben levő lakása után vétessék fel a választói névjegyzékbe. (C. 1898. évi 101. sz. hat.) — A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával Sz. L. az V. ker. választók névjegyzékéből törölni és a VIII. kerületi választók névjegyzékébe áthelyeztetni rendeltetik. Mert Budapest főváros VIII. kerületi előljárásságának a felebbezéshez csatolt hivatalos bizonyítványával bizonyítva van, hogy felszólaló 1887. év óta állandóan a VIII. kerületben Mária-utca 5. sz. házban lakik, és mert felszólalót, kinek a felterjesztő jelentés szerint is üzleti bolthelyisége az V. kerületben létezik, az 1874: XXXIII. t.-cz. 38. §-ához képest megilleti azon jog, hogy választókerületét, melynek névjegyzékébe felvétetni kíván, maga jelölhesse meg. (C. 1891. évi 138. sz. hat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata helybenhagyatik indokolás alapján és azért, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 38. §-a értelmében az a választó, a kinek kereskedelmi telepe más választókerületben van, mint a melyben rendes lakóhelye van, megjelölheti ugyan, hogy a két választókerület közül melyiknek a névjegyzékébe vétessék fel, ez a kívánsága azonban csak akkor vehető tekintetbe, ha azt az összeíró küldöttség előtt kinyilvánítja. Ellenkező esetben a két választókerület bármelyikének névjegyzékébe jogosan felvehető *harmadik személyek pedig az 1874: XXXIII. t.-cz. 44. §-a értelmében csak a jogtalan felvétel vagy kihagyás miatt élhetnek felszólalással.* (C. 1894. évi 66. sz. határozat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata helybenhagyatik, indokai alapján és azért, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 38. §-a értelmében az a választó, a kinek ingatlan birtoka más választókerületben fekszik, mint a melyben rendes lakhelye van, megjelölheti ugyan, hogy a két választókerület közül melyiknek a névjegyzékébe vétessék fel, ez a kívánsága azonban csak akkor vehető tekintetbe, ha azt az összeíró küldöttség előtt *kinyilvánítja.* Ellenkező esetben a két választókerület bármelyikének névjegyzékébe jogosan felvehető; a fentebb idézett törvényozikk 44. §-a értelmében pedig *harmadik személyek csak a jogtalan felvétel vagy kihagyás miatt élhetnek felszólalással.* (C. 1894. évi 52. sz. hat.) — Minthogy B. L. Zs. a felebbezéshez csatolt *kerületi előljárássági* bizonyítvánnyal igazolta, hogy lakása 1887. évi augusztus hó 1-ső napja óta a budapesti VI. kerü-

letben van, ennél fogva az 1874 : XXXIII. t.-cz. 38. §-ához képest joga van választói jogát e kerületben gyakorolni, S. A. pedig a bemutatott cégjegyzési ívvel igazolta, hogy ő a M. és B. cégnek beltagja, azt pedig, hogy ez a közkereseti társaság 1891. évre jövedelmi és tőkeamat adó czímen 1930 frt 3 kr. adóval lett megróva s adóját még az 1891. év folyamán lefizette, a bemutatott adókönyv bizonyítja. A központi választmány határozata megváltoztatatik elrendeltetik, hogy B. L. Zs. és S. A. a budapesti VI. kerület választási névjegyzékébe felvételssenek, egyszersmind B. L. Zs. a IV. kerületi választók névjegyzékéből töröltessék. (C. 1892. évi 64. sz. hat.) — A központi választmányának felelőzési határozata megváltoztatatik és M. J. az V. kerületi választók névjegyzékéből törölni és a VI. kerületi választók névjegyzékébe áthelyeztetni rendeltetik; mert a budapesti országos protestáns árvalás gondnokának a felelőzéshez csatolt s a felterjesztő jelentésben észrevétel nélkül hagyott bizonyítványával bebizonyítva van, hogy felszólamló M. J. az 1889. év május 1-je óta és jelenben is a VI. kerületben Hunyadytér 11. sz. házban lakik, és mert felszólamlót — kinek szabó üzlete az V. kerületben a Lipót-templomi bazárban létezik — az 1874 : XXXIII. t.-cz. 38. §-ához képest megilleti azon jog, hogy választókerületét, melynek névjegyzékébe felvételni óhajt, maga jelölhesse meg. (C. 1891. évi 139. sz. hat.) — A központi választmány határozata helybenhagyatik; mert felelőző mérnöki bizonyítványa, vagyis az 1874 : XXXIII. t.-cz. 9. §-a alapján kéri magát a VII. kerületi választók névjegyzékéből, a VI. kerületi választók névjegyzékébe átiratni; ugye az idézett törvény-cikk 38. §-ának második bekezdése szerint, a kik ezen törvény 9. §-a alapján birnak választói joggal, azok csak ott vétethetnek fel, hol rendszeren laknak; felelőző rendes lakása pedig ezidőszent a VII. kerületben van, a mely kerületben fel is vétetett. (C. 1897. évi 107. sz. hat.) — Tekintve, hogy dr. H. F. mint hirlapíró, s a *kereskedelmi muzeumnak hivatalnok*a, a felforgó adatok szerint az 1874 : XXXIII. t.-cz. 7., illetve 9. §-ai alapján bir választói jogosultsággal, mint ilyen pedig az idézett törvény 38. §-a szerint csak azon választókerület névjegyzékébe vehető fel, melyben az összeírásnál rendes lakását tartotta, tekintve, hogy a dr. B. J. ügyvéd és VIII. kerületi lakos által beadott észrevételekhez mellékelte, és a m. kir. államrendőrség bejelentési hivatalának az előzőleg megejtett rendőri nyomozás után 1891. évi július hó 16-án 20,035. szám a. kelt végzése szerint dr. H. F. 1890. évi augusztus hó óta megszakítás nélkül az V. kerületben, Alkotmány-utca 24. sz. alatt lakik, ezen hivatalos okirattal szemben pedig az, hogy nevezett a f. évi összeíráskor rendes lakását a VIII. kerületben üllői-ut 52. sz. alatt tartotta volna, bizonyítva nincs, a központi választmány felelőzött határozatának megváltoztatásával dr. H. F. a VIII. kerületi választók névjegyzékéből törölni, és az V. kerületi választók névjegyzékébe visszahelyeztetni rendeltetik. (C. 1891. évi 146. sz. hat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának fentebbi jelzett felelőzéssel megtámadott határozata indokolásánál fogva és azért hagyatik helyben, mert K. A.—s nem mutatta ki azt, hogy az összeíró küldöttség előtt is már azon kívánságának adott kifejezést, hogy a IV. kerületben levő iparüzlete után a IV. választókerület névjegyzékébe kívánta volna magát felvételni. (C. 1898. évi 116. sz. hat.) — A központi választmányának felelőzött határozata megváltoztatatik, és P. M. könyvnyomdász az V. kerületi választók névjegyzékéből törölni és a VI. kerületi választók névjegyzékébe áthelyeztetni rendeltetik, mert a m. kir. államrendőrség bejelentési-hivatalának folyó évi szeptember 29-én 28,002. sz. alatt hozott és a felelőzéshez B) alatt csatolt végzésével bizonyítva van, hogy felszólamló 1885. évtől fogva állandóan a főváros VI. kerüle-

tében Hunyadi-tér 4. szám alatt lakik, és mert felszólamlót — kinek ugy a felterjesztő jelentés, valamint az A) alatt felmutatott adó-könyvecske szerint nyomdai üzlete az V. kerületben létezik — az 1874 : XXXIII. t.-cz. 38. §-ához képest megilleti azon jog, hogy választókerületét, melynek névjegyzékébe felvétetni kíván, maga jelölhesse meg. (C. 1891. évi 153. sz. hat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának fentebb megjelölt határozata megváltoztattatik M. J. felszólamlónak hely adatik és a nevezett felszólamlónak a budapesti székes-főváros IV. kerületéből a VII. kerületének választói névjegyzékébe való áthelyezése elrendeltetik; mert az 1898. évi július hó 14-én beadott felszólamlásában felhozott azon állítását, hogy a VII. kerületben lakik, a felelőztetésére a VII. kerületi előljáróság által nevezettet bizonylattal igazolta, ennél fogva nevezett felszólamló azon kérelmének, hogy a VII. kerületi választók névjegyzékébe áthelyeztessék, helyt kellett adni. (C. 1878. évi 97. sz. hat.) — A központi választmány határozatának megváltoztatásával M. Zs. a IV. kerület 1897. évi választóinak névjegyzékéből töröltetni rendeltetik; mert az 1874 : XXXIII. t.-cz. 38. §-a szerint minden választó csak egy és pedig azon községnek névjegyzékébe veendő fel, melyben az összeírásakor rendes lakása van, M. Zs. tehát, a ki maga azt terjesztette elő, hogy 1896. évi *augusztus hó 1-ső napján* költözködik a IV. kerülethez tartozó lakhelyére, addig az ideig azonban a IX. kerületben lakik — a törvény eme határozott rendelkezésével szemben, helytelenül lett felszólalása folytán — a IV. kerület 1897. évi választóinak névjegyzékébe felvéve. (C. 1896. évi 228. sz. hat.) — A központi választmány határozata helybenhagyatik, mert az, hogy valaki a főváros mely kerületében lakik, *nem adókönyvvel*, hanem helyhatósági bizonyítvánnyal igazolandó, és mert különben is a felszólaló által a felelőztetéshez csatolt két rendbeli adókönyvből ki nem tűnik, hogy felszólaló rendes lakhelye a VIII., avagy a IX. kerületben van. (C. 1895. évi 297. sz. hat.) — A központi választmány határozata helybenhagyatik, mert felelőztető nem bizonyította, hogy a IV. kerület 1897. évi választóinak összeírásakor, azoknak a lakosoknak más kerületben volt állandó lakásuk, a kiknek felvétele ellen felszólalt s így a központi választmány határozatával szemben adatokkal nem támogatott állítása figyelembe nem vétethetik. (C. 1896. évi 229. sz. hat.) — A központi választmány határozata helybenhagyatik; mert a felszólaláson az van kitüntetve, hogy S. J. a IV. kerülethez tartozó utczában lakik, felelőztető pedig az eme felszólalás alapján hozott határozattal szemben nem bizonyította, hogy S. J.-nek nem a IV., hanem az V. kerületben van rendes lakása s így magában véve az a körülmény, hogy a felszólaláshoz csatolt adókönyv czimlapján S. J. lakása gyanánt az V. kerületben fekvő más lakhely van megjelölve, a választói jognak a IV. kerületben való megtagadására annál kevésbé szolgálhat alapul, mert S. J. a központi választmány részéről tett észrevétel szerint az V. kerületben, üzleti alkalmaztatása után, van adóval megróva. (C. 1896. évi 227. sz. hat.) — A központi választmány határozata annyiban érintetlenül marad, a mennyiben Z. F. a Budapest székes-főváros VI. ker. választóinak névjegyzékéből az V. kerület 1897. évi választóinak névjegyzékébe való átvezetésére irányzott kérelmével elutasított; egyébként azonban helybenhagyatik indoklása alapján és azért, mert az *élethor nem helyhatósági bizonyítvánnyal, hanem anyakönyvi kivonattal bizonyítandó*. (C. 1896. évi 224. sz. hat.) — A központi választmány határozatának megváltoztatásával, E. G. a IV. kerület 1897. évi választóinak névjegyzékéből töröltetni rendeltetik; mert az 1874 : XXXIII. t.-cz. 38. §-a szerint minden választó csak egy és pedig azon község névjegyzékébe veendő fel, melyben az összeírásakor *rendes lakása van*, ettől az általános jog-

szabálytól pedig csak az esetre van helye eltérésnek, ha az illetők föld-, házbirtok, kereskedői, ipar- vagy gyártelepbirtokuk alapján több községben vagy választókerületben bírnak választói jogosultsággal és az összeíró küldöttség előtt kijelölik, hogy melyik község avagy választókerület névjegyzékébe kívánják magukat felvétni. E. G. újpesti lakos tehát a részéről beadott felszólalás folytán a IV. kerületi választóknak a névjegyzékébe nem lett volna felvehető. (C. 1896. évi 253. sz. hat.) — A központi választmány határozata felebbezett részében helybenhagyatik, mert az 1874 : XXXIII. t.-cz. 38. §-a szerint minden választó csak egy községben, s illetve kerületben veendő fel a választók névjegyzékébe, a központi választmány tehát a törvénynek megfelelően intézkedett az iránt, hogy B. R.-nak az I. ker. választók névjegyzékébe való felvételével egyidejűleg ugyanannak a VI. kerületi választók névjegyzékéből leendő kitörését elrendelte, továbbá mert a mennyiben felebbező több választókerületben bir iparteleppel és választói jogát nem abban a kerületben kívánja gyakorolni, melyhez lakása tartozik, ebbeli kijelölése mindekor az *illető összeíró küldöttség előtt nyilvánítható*, s így a felebbezésben felhozott az a kérelme figyelembe nem vétethetett, hogy esetleg az I-só kerületi választók névjegyzékéből való kitörése és a VI. kerületi választók névjegyzékébe való felvétele utólagosan elrendeltessék. (C. 1896. évi 237. sz. hat.) — Budapest székes-főváros választmányának megváltoztattatik, s dr. M. /- előbb K. H. ügyvéd a budapesti VI. kerületi választók névjegyzékéből, a budapesti V. kerületi választók névjegyzékébe átvezettetni rendeltetik, mert a felebbezéshez /- és 2/- alatt csatolt helyhatósági bizonyítványok bizonyítják, hogy a felebbező a budapesti VI. kerületi választók névjegyzékébe felvett, dr. K. H.-kel azonos és hogy felebbező a VI. kerületben csak ügyvédi irodáját tartja, rendes lakása azonban az V. kerületben marad. (C. 1893. évi 109. sz. határozat.) — W. A. és L. F. a miatt, hogy ők az összeíró küldöttség által a választók névjegyzékéből kihagyattak, felszólalással nem éltek; ők tehát az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §-a értelmében a központi választmány határozata ellen, a mely az ő választói jogosultságuk kérdésében nem is intézkedik, felebbezéssel nem élhetnek. — A mi a többi felebbezőket illeti, a felebbezésükhöz /-—8/- és 10/-—14/- alatt csatolt helyhatósági bizonyítványok bizonyítják, hogy B. L., H. G., K. A., H. J., S. Á., F. I., H. G., N. M., S. G., H. H. L., H. Á., V. D. és W. S. 20-ik évüket már betöltötték és budapesti lakosok; ugyancsak a felebbezéshez $\frac{2}{3}$ a. csatolt, a budapesti sz.-fővárosi m. kir. adófelügyelőség által kiállított adókimutatás pedig bizonyítja, hogy a most nevezett egyének 1898. évre az 1874 : XXXIII. t.-cz. 7. §-ában megszabott évi jövedelem után voltak államadóval megróva; őket tehát a választói jog megilleti. — Felebbezők azon kérelmének azonban, hogy valamennyien a VI. kerületi választók névjegyzékébe vétessenek fel, helyt adni nem lehetett, mert felebbezők csupán az 1874 : XXXIII. t.-cz. 7. §-a alapján bírnak választói joggal, az ilyen választók pedig *csupán abban a kerületben vehetők fel a választók közé, a hol rendes lakásuk van.* (C. 1899. évi 91. sz. hat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának fentebb megjelölt felebbezéssel megtámadott határozata helybenhagyatik azért, mert felszólaló önmaga elismeri felebbezésében, hogy a VI. kerület választói névjegyzékébe már felvételtett, — ennek ellenében azonban felszólaló nem mutatta ki azt, *hogy már az összeíró küldöttség előtt is még azt kérte volna, hogy a IV. kerület választói névjegyzékébe vétessék fel, és hogy az összeírásakor is a IV. kerületben lakott.* (C. 1898. évi 117. sz. hat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának fenti számú felebbezéssel megtámadott határozata helybenhagyatik indokánál fogva és azért,

mert felszólaló abbeli kívánságát, hogy a IV. kerület választói névjegyzékébe vétessék fel, felszólalónak építészeti irodájának helye után: *az összeíró küldöttség előtt tartozott volna kinyilvánítani*, ennek az említett küldöttség előtt történt kinyilvánítását pedig nem igazolta. (C. 1898. évi 110. sz. hat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának felelősséggel megtámadott fenti sz. (határozata) alatt kelt határozata a felhozott indokoknál fogva és azért hagyatik helyben, mert felszólaló a felelősséggel sem hozott fel semmi bizonyítékot arra nézve, melylyel megczáfoltatni volna az, hogy a felszólalónak magyar állampolgársága nincsen igazolva. (C. 1898. évi 100. sz. hat.) — A felelősséggel visszautasított, mert az a körülmény, hogy a felszólamlások közszemlére tétele körül állítólag szabálytalanságok követték el, nem a kir. Curia, hanem a belügyi m. kir. minisztérium elbírálása körébe esik. (C. 1898. évi 126. sz. hat.) — A központi választmány határozata helybenhagyatik, mert felszólaló nem bizonyította, hogy ő a választók között B. A. nevű egyénnel azonos. (C. 1899. évi 96. sz. hat.) — A központi választmány határozata megváltoztatatik, dr. T. M. a budapesti VI. ker. választók névjegyzékéből törölni és az V. kerületi választók névjegyzékébe felvétni rendeltetik, mert a becsatolt helyhatósági bizonyítványból kitűnik, hogy dr. T. M. ügyvéd 1898. évi november 7. óta az V. kerületben lakik. (C. 1899. évi 97. sz. hat.) — A központi választmány határozata helybenhagyatik indokainál fogva és azért, mert a felelősséggel sem mutattatott ki és semmivel sem bizonyítottatott, hogy a központi választmány határozatában névszerint felsorolt budapesti kegyes tanító-rend tagjai a választói jog gyakorlására képesítettek ne volnának. (C. 1898. évi 112. sz. hat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának felelősséggel megtámadott fentebb jelzett határozata helybenhagyatik indokainál fogva és azért, mert felszólaló nem mutatta ki azt, hogy a IV. ker. ben nem volt lakása, és hogy az I. választókerület névjegyzékébe való felvétele iránt való kívánságát már az *összeíró küldöttség előtt is nyilvánította volna ki*. (C. 1898. évi 125. sz. hat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata megváltoztatatik, s dr. Sz. S. a budapesti VI. kerületi választók 1900. évi névjegyzékébe felvétni rendeltetik. Indokok: A felelősséggel alatt hitelesített másolatban csatolt oklevél bizonyítja, hogy dr. Sz. S.-nak jogtudori oklevele van; az 1874: XXXIII. t.-cz. 9. §-a értelmében pedig a jogtudorok, jövedelmükre való tekintet nélkül, választói joggal bírnak. (C. 1899. évi 95. sz. hat.) — A központi választmány határozatának dr. B. I.-ra vonatkozó felelősséggel részre helybenhagyatik indokolásánál fogva s azért, mert dr. B. I.-ra nézve a felelősséggel sem állítatik s egyáltalában ki nem mutattatott, hogy a nevezett választó már az összeíró küldöttség előtt is azon óhajának adott volna kifejezést, hogy az I. kerületben óhajtja választói jogát gyakorolni és hogy áthelyeztetését önmaga is ott kérte volna; — ugyanazon határozatnak Sz. E.-re vonatkozó felelősséggel része pedig megváltoztatatik s Sz. E.-nek az I. ker. 1899. évi választói névjegyzékébe való felvétele megrendeltetik, mert Sz. E.-re nézve a becsatolt adókönyvvel igazoltatott, hogy a nevezett mint I. kerületi lakos, a reá 1898. évben kirótt kereseti adóját 1898. évi ápril hó 15-ig bezárólag az I. kerületi adóhivatalánál az I. kerületben lévő fűszerüzlete után lefizette és ez az adó az 1874: XXXIII. t.-cz. 5. §. b) pontjának megfelel, továbbá, hogy Sz. E. már 1897. évben is hasonlóképen volt megadóztatva, de végül azért is, mert a központi választmány felterjesztő jelentéséből is az derül ki, hogy Sz. E. személye iránt annak a VI. kerületben lévő Sz. E. személyével való összetévesztése folytán tévedés forgott fenn. (C. 1898. évi 124. sz. hat.) — A központi választmány felelősséggel határozatának meg-

változtatásával, dr. D. M. a fővárosi IV. kerületi választók névjegyzékéből törölni és a VIII. kerületi választók névjegyzékébe áthelyeztetni rendeltetik; mert felszólamló orvostudor az 1874: XXXIII. t.-cz. 9. §-a alapján birván választási joggal, miután a felebbezéshez csatolt s a m. kir. államrendőrségi bejelentési lap, de ezenfelül D. A. házfelügyelőnek 2/1. alatt csatolt bizonyítványa szerint 1890. évi november 1-től fogva a VIII. kerületben Baross-utca 18. számú házban lakik, az idézett választási törvény 38. §-a értelmében kijelentett kívánságához képest ugyanazon kerület névjegyzékébe volt felveendő. (C. 1891. évi 155. sz. hat.) — Tekintve, hogy a felebbezéshez csatolt és a felterjesztő jelentésben észrevétel nélkül hagyott bizonyítvány szerint felszólaló F. S.-nak rendes lakása két év óta a VII. ker., Klauzál-utcai 30. számú házban van, tekintve, hogy az 1874: XXXIII. t.-cz. 38. §-a szerint minden választó rendszerint azon község névjegyzékébe veendő fel, melyben az összeíráskor rendes lakása van és felszólalónak az idézett törvényre alapított kérelme meg nem tagadható, a központi választmányoknak felebbezett határozata megváltoztattatik és F. S. a fővárosi IV. ker. választók névjegyzékéből törölni s a VII. ker. választók névjegyzékébe áthelyeztetni rendeltetik. (C. 1891. évi 163. sz. h.) — A központi választmányoknak felebbezett határozata indokainál fogva annnyival is inkább helyben hagyatik, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 12. §. 5. pontja, a midőn akkép rendelkezik, hogy mindazok, kik az összeírást, illetőleg a kiigazítást megelőző évre a választókerületben fizetendő egyenes adójukat le nem fizették, választói jogot nem gyakorolhatnak, nyilván feltételezi, hogy illetők az összeíráskor különösen több választókerülettel bíró városokban ugyanazon kerületben laknak és mert az idézett szakasznak oly értelmezése, hogy a törvény az előző évre kirovott adó lefizetőnek a választói jog gyakorolhatóságához kötött feltétele alól azokat, kik időközben más kerületbe tették át lakásukat, felmenteni czélozta volna, egyáltalában nem tulajdonítható. (C. 1891. évi 164. számú határozat.) — Tekintve, hogy a budapesti VII. ker. előjáráságnak a felebbezésre vezetett hivatalos bizonyítványa szerint felszólaló 4 év óta a VII. kerületben király-utca 47. sz. házban lakik, tekintve, hogy az 1874: XXXIII. t.-cz. 38. §-ához képest rendszerint minden választó azon névjegyzékbe veendő fel, melyben az összeíráskor rendes lakása van, a központi választmány felebbezett határozata megváltoztattatik és D. N. a fővárosi VI. kerületi választók névjegyzékéből törölni s a VII. ker. választók névjegyzékébe áthelyeztetni rendeltetik. (C. 1891. évi 171. sz. hat.) — A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával D. G. a fővárosi VIII. kerületi választók névjegyzékéből törölni és a VIII. kerületi választók névjegyzékébe áthelyeztetni rendeltetik, mert a Ganz és társa vasöntő- és gépgyár részv.-társ. igazgatóságának a felebbezéshez csatolt bizonyítványával bizonyítva van, hogy D. G. az említett társulatnál 1883. év óta van alkalmazásban, és hogy a múlt év december havában és így az összeírást megelőzőleg a VII. kerületből a VIII. kerületbe tette át lakását s jelenben is ott lakik, és mert ezek szerint felebbezőnek az 1874: XXXIII. t.-cz. 38. §-ára alapuló kérelme meg nem tagadható. (C. 1891. évi 174. sz. hat.) — Tekintve, hogy a felebbezéshez csatolt s a m. kir. államrendőrségi bejelentési hivatal által láttamozott bejelentési lappal bizonyítva van, hogy felszólaló S. A. füzkereskedő 1890. évi november hó óta VIII. kerület nagyfuvaros-utca 26. sz. házban lakik, ezt megelőzőleg pedig nem a IX., hanem a VIII. kerületben lakott, tekintve, hogy az 1874: XXXIII. t.-cz. 38. §-hoz képest minden választó rendszerint azon kerület névjegyzékébe veendő fel, melyben az összeíráskor rendes lakását tartotta: a központi választmányoknak felebbezett határozata megváltoztattatik és S. A. a fővá-

rosi IX. kerületi választók névjegyzékéből töröltetni és a VIII. kerületi választók névjegyzékébe áthelyeztetni rendeltetik. (C. 1891. évi 180. sz. hat.) — A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával dr. P. B., dr. P. E., dr. P. I., dr. M. Á. cisztercezi-rendi szerzeteseknek, és T. J. kávésnak a fővárosi VIII. kerületi választók névjegyzékébe való felvétele elrendeltetik, mert felebbező dr. P. B., dr. P. E., dr. P. I. és dr. M. Á. bölcsészeti tudorok és a cisztercezi-rend budapesti hittudományi intézetében működő rendes tanárok az 1874 : XXXIII. t.-cz. 9. §-a alapján választói joggal bírnak. (C. 1891. évi 176. sz. hat.) — A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával P. Z., H. I., P. G., P. J., H. E., W. G., és H. J. budapesti lakosoknak a fővárosi VIII. kerületi választók névjegyzékébe való felvétele elrendeltetik; mert a központi választmányhoz 21. szám alatt benyújtott L. és F. földhitelintézeti igazgatók által aláírt felszólalás az ahhoz csatolt névjegyzékben felsorolt tisztviselők nevében és ezek megbízása folytán tétetett, mert a felszólamlásnál hiányzott meghatalmazás a központi választmány határozata ellen közbetett felebbezéseknek és az érdekeltek által sajátkezüleg tett aláírásával pótolva van és mert a rendelkező részben egyenkint megnevezett földhitelintézeti tisztviselők 700 frtot meghaladó fizetéssel bírnak és így az 1874 : XXXIII. t.-cz. 7. §-a értelmében választói jogosultságot megállapító jövedelmi adót fizetnek. (C. 1891. évi 169. sz. hat.) — Tekintve, hogy a felszólamláshoz 1/2. alatt csatolt s a fővárosi m. kir. államrendőrség VI. ker. kapitánysága által 1889. évi május 6-án láttamazott bejelentési lappal az, hogy felszólamló folyó évi összeírásban is a VI. kerületben lakott, bizonyítva nincs, sőt ezzel ellenkezőleg a 2. 1/2. alatt bemellékelt adó iv azt tanúsítja, hogy adóját az V. kerületben mint ide való lakos fizette ki, a központi választmánynak felebbezett határozata helybenhagyatik. (C. 1890. évi 9. sz. hat.)

39. §. helyébe: 1899 : XV. 144. §-a lépett.

(L. Vt. 37. §-nál 88. oldalon.)

Jegyzel. A választási törvény 39. §-a azt rendeli, hogy a névjegyzék évenkénti kiigazításánál ugyanazon eljárás alkalmazandó, mely az első összeíráskor követtetett. A kiigazításnál mindazok, kik meghaltak vagy időközben választói jogosultságukat elvesztették, a névjegyzékből kihagyandók, ellenben azok, kik választói joggal bírnak és a névjegyzékbe felvéve nincsenek vagy magukat egy névjegyzékből a másikba kívánják áthelyeztetni, a névjegyzékbe felveendők. Ezen szakasz intézkedéseinél hatályosabb az új törvény 144. §-a, mely ennek helyébe lépett.

40. §. helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 145. §.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 40. §-a helyébe:

A névjegyzék összeállítására és kiigazítására szükséges intézkedéseket a központi választmány minden év márczius hava első napjaiban köteles megtenni; — az összeíró küldöttségek pedig a kívánt munkálatokat oly időben fejezik be, hogy a központi

választmány ezen munkálatok alapján a névjegyzékek összeállítását minden év április 15-én megkezdhesse.

Jegyzet. Ez a szakasz 1900. évi január 1-én lépett életbe. (L. B. M. 134,000/99. k. r. 69. oldalon.)

Az új törvény több mint egy hónappal korábban kívánja, hogy az összeíró küldöttségek befejezzék munkájukat. Miként a miniszeri indokolás mondja: Az 1874 : XXXIII. t.-cz.-nek az a rendelkezése, mely a választók névjegyzékébe való felvétel vagy abból való kihagyás miatt a központi választmányhoz intézhető felszólalás beadásának határidejét tíz napban állapítja meg (44. §.); továbbá, a mely központi választmánynak a tárgyban hozott határozata ellen a kir. Curiahoz beadható felelkezés elintézését szabályozza (51. §.), a gyakorlati tapasztalatokhoz képest meg nem felelőnek bizonyult. Előbbi szempontból ugyanis panasz tárgyává volt téve, hogy az említett felszólamlási *határidő túlrovid*, miért is a 147. §-nak 1. alatti részében a határidőnek megfelelő kiterjesztése rendeltetett el. Utóbbi tekintetben a gyakorlati alkalmazásban meg nem felelőnek bizonyult az, hogy a kir. Curiahoz, mely a szóban forgó felelkezéseket csak a hozzá érkezett iratok alapján intézheti el, ezek az ügyek oly későn kerültek, hogy az idő rövidsége miatt a tényállásnak bővebb felderítése, illetőleg az ügy iratainak kiegészítése már nem volt elrendelhető. *Ennek orvoslása végett kellett azt az intézkedést tenni, hogy a választók összeírásának, illetőleg a névjegyzékek kiigazításának munkálatai korábban, — nevezetesen május hó helyett márczius havának első napjaiban legyenek megkezdhetők* (145. §.); ehhez képest a választási törvénynek idevágó rendelkezései megfelelően akként módosíttassanak, hogy a szóban forgó munkálatok az évnek korábbi hónapjaiban legyenek befejezve (147., 148., 151. és 152. §§.), s a határidők előbbretolásának eredménye gyanánt lehetségessé váljék, hogy a Curia, midőn a névjegyzék kiigazítása tárgyában használt felelkezések felett határoz, a mennyiben szükségesnek találja, kiegészítést és a tényállásnak bővebb felderítését is elrendelhesse. (149. §.)

Az első panaszok.

Mindenekelőtt kiemeljük, hogy a névjegyzékre vonatkozó összes beadványok, kivonatok, bizonyítványok vagy egyéb okiratok a választási törvény 115. §-a értelmében *bélyegmentesek* és kötelesek a hatóságok azokat *díj nélkül* kiszolgáltatni.

Ennek értelmében az egész választási panaszjog, az eljárás, felszólalás, észrevételezés, felelőbeadás, kérvényezés bélyegmentes, minden díj nélkül történik, vagyis *ingyenes*. A hatóságok pedig hivatalból, ingyen tartoznak a választók segélyére sietni. Erre fegyelmi uton kényszeríthetők. (L. 1899 : XV. t.-cz 162. §-át a vt. 92. §-nál.)

Ebben a most tárgyalt negyedik fejezetben a választók ideiglenes névjegyzékének összeállítása, illetőleg évenkénti kiigazítása iránt intézkedések foglaltatnak. Az 1900. év folyamán újból összeállították a választók állandó névjegyzékét, valamint hosszabb időre meghatározták az $\frac{1}{4}$ urbéri telekre alapított választói minősítést vagyis az urbéri $\frac{1}{4}$ teleknek nagyságát és arra vonatkozó legkisebb adónak mennyiségét. Ennek folytán a következő években az urbéri $\frac{1}{4}$ telekre vonatkozó minősítés többé kérdésbe nem jöhet. Elessen tehát a panaszok, hogy ezen megállapítás nem a törvénynek megfelelő módon történt. Ezen urbéri $\frac{1}{4}$ telekre, illetőleg arra vonatkozó legkisebb adómennyiségre alapított minősítés tekintetében annyiban merülhetnek fel mégis panaszok, a mennyiben évenként az összeíró küldöttségek munkálatainak megkezdése előtt minden községben kellőképen kihirdetve nem lett az 1900. évi megállapítás. Mert a választó polgároknak választói jogosultságuk megóvása céljából szükséges tudniok, hogy mekkora minden egyes községben az urbéri értelemben vett $\frac{1}{4}$ telek, illetőleg mennyi az $\frac{1}{4}$ urbéri telek után fizetett legkisebb adóösszeg, mert a ki annyi adót fizet, mint a mennyi a legkevesebb megrótt negyedtelek után járó adóösszeg, az mind követelheti, hogy őt a választók névjegyzékébe felvegyék. És ha valaki az összeíró küldöttség előtt bármely jogcímen való választói jogosultságának igazolása végett személyesen megjelenik, meghallgatandó. Ezért rendeli a törvény, hogy az urbéri $\frac{1}{4}$ telek legkisebb adóját ki kell hirdetni minden egyes községben az összeírás megkezdése előtt legalább 8 nappal. Miután a névjegyzékek évenkénti kiigazításánál ugyanazt az eljárást kell alkalmazni, melyet az első összeírásnál követtek, éppen azért a jelen fejezet határozmányai és ahhoz fűzött és következők magyarázataink érvényesek mind a két esetre, akár újból írják össze a választókat, akár az állandó névjegyzékét évenként kiigazítják. Az összeíró küldöttségek munkálatai ellen felmerülhetők panaszokat ennél fogva a következőkben csoportosítjuk, u. m.

Panaszt lehet emelni az összeíró küldöttség ellen:

1. hogy a választók összeírásának határideje és helye nem volt kellőképpen vagyis 8 nappal az összeírás megejtése előtt *kihirdetve*;

2. hogy nem volt *kihirdetve* az urbéri $\frac{1}{4}$ teleknek és az arra vonatkozó legkisebb adónak véglegesen és állandóan megállapított mennyisége;

3. hogy az összeíró küldöttség nem kellőleg, a törvény értelmében lett megalakítva;

4. hogy a kitűzött határnapokat az összeíró küldöttség nem tartotta be pontosan;

5. hogy a köztisztviselő vagy lelkész megtagadta a névjegyzék összeállítására és kiigazítására szükséges adatok kiszolgáltatását (l. vt. 93. §-t);

6. hogy a községi előljáróság tagjai nem voltak jelen az összeírásnál vagy a szükséges felvilágosítások megadását megtagadták;

7. hogy valaki az összeíró küldöttség előtt megjelenván, meg nem hallgattatott, stb.

A választási törvény értelmében a választók névjegyzékének összeírásánál és kiigazításánál közreműködő közegek kötelességüknek pontos és lelkiismeretes teljesítéseért felelősek. Miért is a hatóságok mindeme felsorolt mulasztásai miatt megtorlást lehet kérni. És pedig mindeme reklamációkat a központi választmányhoz kell intézni, ha az összeírás napjától még nem mult el 8 nap; ha pedig elmúlt, akkor egyenesen a belügyminiszteriumhoz intézendő a reklamálás. Elég, ha a felsorolt tárgyakban csak egyetlen polgár reklamál is. A választók névjegyzékébe való felvételt ellenben csakis a központi választmány előtt lehet kérni, ha az összeíró küldöttség valakit kihagyott a névjegyzékből. Erről a következő fejezetben szólnunk.

IV. FEJEZET.

A névjegyzék elleni felszólalások.

Az ideiglenes névjegyzék.

41. §. A központi választmány az összeíró-küldöttségek által készített névjegyzékeket naponként tartandó üléseiben vizsgálat alá veszi, azokat a rendelkezésére álló adatok alapján pótolja, vagy az összeíró-küldöttség által pótoltatja és a választók ideiglenes névjegyzékét a belügyminiszter által meghatá-

rozandó minta szerint, minden kerületről községenként külön, azon városokban pedig, melyek több választókerületet foglalnak magukban, ezen névsort választókerületenként betürendben állítja össze.

Városokban a névjegyzék városrészenként állítandó össze.

Jegyzet. A belügyminiszter évenként ismételve utasítást szokott adni a központi választmánynak a névjegyzék összeállításánál követendő eljárásra nézve. A választók névjegyzékének összeállításánál, illetve kiigazításánál a következő rendelkezések veendőek figyelembe, u. m.: 1. A névjegyzéknek az életkort feltüntető rovata minden egyes választóra nézve lehető legnagyobb pontossággal okvetetlenül kitöltendő; 2. minden választó csupán csak *egyetlen jogczimen* irandó be és ezen jogczim az illető rovatban pontosan bevezetendő; 3. azoknál a választóknál, kik tisztviselők, a jogczim nem csupán az általános »tisztviselő« vagy »hivatalnok« kifejezésekkel jelölendő meg, hanem pontosan kiteendő az is, hogy az illetők a tisztviselők melyik kategóriájába tartoznak: p. u. községi jegyző, városi tanácsnok, vármegyei jegyző, járásbíró, ítélő táblai bíró, takarékpénztári igazgató, miniszteri fogalmazó, stb.; 4. azoknál, kik a választási törvény 9. §-a alapján vétetnek föl az összeírásba, mindig pontosan kitüntetendő a czim, melynek alapján felvétettek, p. u. a magyar tudományos akadémia tagja, jogtudor, hittudor, okleveles gazda, segédlelkész, tanító; 5. minden község névjegyzéke folyószámmal pontosan ellátandó, a jogosultsági rovatok pedig az utolsó név után összeadandók. Ekként a jogosultsági rovatok összegének a folyó számmal egyeznie kell. Ki kell emelnünk, hogy a választási törvény 5. §-ának utolsó bekezdésében említett *füst utáni választók* (Erdélyben), ha más jogczimen is felvehetők, két külön folyó szám alatt irandók be. A névjegyzék továbbá községenként, városrészenként, kerületenként, törvényhatóságokonként, valamint az imént említett »*választói jog alapja*« című rovatok szerint is pontosan összesíttessenek. A belügyminiszter megköveteli, hogy a központi választmány minden gyűlésének jegyzőkönyve lehetőleg már az ülést követő napon, legkésőbb azonban az ülés megtartásától számított 3 nap alatt eredeti példányban hozzá felterjesztessék. Maguk az ülési jegyzőkönyvek római számokkal, az azokban foglalt határozatok pedig az egész évre nézve egyfolytában arabs folyószámokkal jeleztesse. A belügyminiszter által meghatározott ideiglenes névjegyzék mintája a következő:

1. Folyó szám; 2. a választó családi és mellékneve; 3. foglalkozása (állása); 4. lakhelye; 5. életkora. a választói jogosultság alapja; 6. régi jog; 7. földbirtok; 8. házirtok; 9. földbirtok és házirtok együttvéve; 10. jövedelem; 11. értelmiség; 12. füstök utáni képviselet.

A központi választmány hivatalból, a rendelkezésre álló adatok alapján, állítván össze a választók névjegyzékét, ebből önként következik, hogy a központi választmány maga nem nyomoz, vagyis előtte »quod non est in actis, non est in mundo«. Az adatokat pedig a központi választmány. az összeíró küldöttségektől veszi át. A törvénynek azon rendelkezése, hogy az adatokat pótolja vagy póttoltatja, nem vonatkozhatik másra, mint arra, hogy ha az összeírásnál nem jártak el szabályszerűen, mert például valamely rovatot nem töltöttek ki rendesen, vagy a választási törvény 33. §-a szerint valamely szükséges adat rendelkezésre bocsátását az illető hatóság megtagadta és e miatt az előbbi fejezet értelmében panaszt tettek. Éppen azért folyton hangsúlyozzuk, hogy igen ajánlatos már az összeíró-küldöttségek előtt megjelenni és akár írásban, akár szóval igazolni a választói jogosultságot. Ez különösen akkor szükséges, ha valaki oly minősítésre alapítja a választói jogosultságot, melyet a hatóságok nem szoktak nyilvántartani. Ilyen a választási törvény 9. §-ban említett minősítés, a kik ugyanis jövedelmükre való tekintet nélkül birnak választói joggal, mert ezek választói minősítése nem tűnhet ki az adókimutatásokból. Az életkor igazolása is ilyen. Mindezt ugyan lehet igazolni a központi választmány által közszemlére kitett ideiglenes névjegyzék ellen beadott felelkezés során is, de sokkal ajánlatosabb, ha az igazolás már az összeíró küldöttségek előtt történik.

Már most igen fontos kérdés, hogy mely időpontban kell birni valakinek a minősítéssel, hogy a választók névjegyzékébe felvétessék. Erre a kérdésre a curiai határozatok által kijelölt helyes gyakorlat szerint azzal felelhetünk: abból, hogy a választók névjegyzékének évenkénti kiigazítását az összeíró küldöttség eszközli, önként következik, hogy a névjegyzékbe csak azok vehetők fel, a kik az *összeírási munkálatok befejezésére a központi választmány által meghatározott időben választói jogosultsággal bírtak.*

Az új törvény ez irányban még határozottabban intézkedik, a mennyiben az 1899 : XV. t.-cz. 145. §-ban oly rendelkezés foglaltatik, hogy az összeíró küldöttségek a kívánt munkálatokat oly időben tartoznak befejezni, hogy a központi választmány ezen munkálatok alapján a névjegyzékek össze-

állítását minden év április 15-én megkezdhesse. Vagyis mostantól fogva mindenkit fel kell venni a jövő évre érvényes választói névjegyzékbe, a ki a kiigazítás évének április 15-ig a választási törvény első fejezetében felsorolt valamely minősítéssel bír. Így például, aki április 14-én nyer doktori oklevelet, vagy e napon lesz 20 éves, ez április 15-ig megszerezvén a minősítést, a választók ideiglenes névjegyzéke ellen benyújtandó felszólalás kapcsán kellő igazolás mellett kérheti felvételét a választók névjegyzékébe.

Elvi határozatok és jogesetek.

A jelen 41. §. alapján összeállított, a központi választmány részéről felülvizsgált és a 42. §. rendelkezéséhez képest közszemlére kitett névjegyzékek érdemleges kiigazítása csak felszólamlás alapján foglalván helyet, a központi választmány törvénybe ütköző szabálytalanságot követett el akkor, a mikor a közszemlére már kitett jegyzéket saját hatáskörében és felszólalás hiányában, a más ügyben felszólaló adózónak a választók jegyzékéből való kitörlésével kiigazította. (C. 1895. évi 159.) — Az 1874: XXXIII. t.-cikk 41. §-ához képest a központi választmánynak feladata lévén az összeíró küldöttségek által készített névjegyzéket vizsgálat alá venni. — jogában áll, a mennyiben oly egyének vétettek fel, kik választói joggal törvény szerint nem bírnak, azokat hivatalból is kitörlölni. (C. 1875. évi 173. sz. h.) — Abból, hogy a választók névjegyzékének évenkénti kiigazítását az összeíró küldöttség eszközli: önként következik, hogy a névjegyzékbe csak azok vehetők fel, akik az összeírási munkátat befejezésére a központi választmány által meghatározott időben választói jogosultsággal bírtak. (C. 1895. évi 139. sz. h.) — A központi választmánynak joga van az összeíró küldöttség által készített ideiglenes névjegyzékbe felvett egyének kihagyása iránt hivatalból intézkedni. (C. 1893. évi 119. sz. h.) — Az összeíró küldöttség felől feltételezendő lévén, hogy az illetőket a törvénynek megfelelő jogosultság alapján vette fel; a felvétel helybenhagyandó, míg nem bizonyítatik, hogy a felebbezettek a választói névjegyzékbe való felvételre jogosultsággal nem bírnak. (C. 1895. évi 39. sz. h.)

42. §-a helyébe lépett az 1876: XVIII. t.-cz. 2. §-a. Ennek helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 146. §.

Az 1876 : XVIII. t.-cz. 2. §-a helyébe:

A választókerület összes választóinak ideiglenes névjegyzéke, a kihagyatottak névjegyzékével együtt, a központi választmány székhelyén, az egyes város vagy község választóinak ideiglenes névjegyzéke pedig a kihagyatottak névjegyzékével együtt, az illető városban, nagyközségben vagy körjegyzőségben tétetik ki közszemlére.

A központi választmány e végből a kerület min-

den városának, nagyközségének és körjegyzőségének saját választói ideiglenes névjegyzékét másodpéldányban megküldi s ez alkalommal az állam hivatalos nyelvén s a szükséghez képest a kerületben tömegesen használt más nyelven is hirdetményt bocsát ki, melybe felveendő, hogy az összeállított ideiglenes névjegyzékek hol és mely időben lesznek közszemlére kitéve; továbbá, hogy ezen névjegyzékek ellen az 1874: XXXIII. t.-cz. 44. §-a (147. §.) értelmében felszólalni és ezen felszólalás ellen észrevételt tenni lehet; végre, hogy a felszólalások és az azokra tett észrevételek hol és mely határidő alatt adandók be.

Jegyzet. A belügyminiszter minden évben megkövetelte és ez irányban szigoruan intézkedett eddig is, hogy a választási ideiglenes névlajstrom közszemlére kitétele minél szélesebb körben tudomására hozassék a nagyközségnek és figyelmeztessék arra, hogy mindenki gondoskodjék választó jogának biztosításáról. Különösen figyelmeztette a miniszter a központi választmányt, hogy az eddig érvényben volt 1876: XVIII. t.-cz. 2. §-ában foglalt rendelkezések szigorú betartása mellett hirdetményt bocsásson ki; s ennek a miniszter oly súlyt tulajdonított, miszerint megkövetelte, hogy *a hirdetményt egyidejűleg a belügyminiszternek is mutassa be a választmány.* Ezenkívül a hirdetmény tartalmát, különösen a kitűzött határidőket, a központi választmány a jelen ülésről vezetett jegyzőkönyvébe is fel kell vala vennie. Az új törvény a végből, hogy azok, a kiket a törvény választói jogosultsággal ruház fel, a választók névjegyzékéből alapos ok nélkül ne legyenek kihagyhatók, még inkább módot akar nekik nyújtani arra, hogy kihagyásukról értesítést kapjanak. Ebből a szempontból az új törvény a 146. §-ban, — az 1876: XVIII. t.-cz. 2. §-ának kiegészítése gyanánt azt rendeli, hogy *a választói névjegyzékből kihagyottaknak* községenként elkészített *külön névjegyzéke* is a központi választmány székhelyén, illetőleg az illető városban, nagyközségben vagy körjegyzőségben közszemlére legyen kitéve. (146. §. első bekezdés.) Habár az 1899: XV. t.-cz. 144. §. értelmében (L. vt. 37. §-nál) már az összeíró küldöttségek azokat, kiket a választók sorából kihagyandóknak találtak, erről, a kihagyás okának közlésével, a községi előjáróság útján írásban értesíteni kötelesek. Most tehát a névjegyzék kitételénél ismét módjukban fog állani a kihagyot-

taknak, hogy jogorvoslattel éljenek. A második bekezdés kapcsolatban van a vt. 43. szakaszával, a mely mindjárt ezután következik.

43. §. Az előljáráóság köteles ezen hirdetményt minden községben a szokásos módon közzétételni, a névjegyzékeket pedig, valamint a beadott felszólalásokat a kitűzött napokon reggeli 8 órától 12 óráig, városokban és nagyközségekben a községházán, kis községekre nézve a körjegyzőség székhelyén közszemlére kitenni, mely idő alatt azokat a községi előljáráóság egyik tagjának jelenlétében mindenki megtekintheti és délutáni 2 órától 6 óráig lemásolhatja.

Jegyzet. A községi előljáráóságok a hirdetmény közzétételének elmulasztása miatt súlyosan felelősek és fegyelmi büntetés alá vonhatók. Mulasztásuk pedig nem szolgálhat a választóknak kárára, miként ezt a Curia több határozatában kimondotta, helyet adván a felelősségnek oly esetben is, mikor a felelősségi határidő azért mulasztatott el: mivel a községi előljáráóság a hirdetményt nem tette közzé alkalmas módon, ugy, hogy az minden választónak tudomására juthatott volna. De nincs az előljáráóság arra kötelezve, hogy az érdekelteket fejenként értesítse a névjegyzék kitételéről. A kihagyottakat is csak az összeírásnál, illetve az évenkénti kiigazításnál az összeíró küldöttség által történt kihagyásról kell majd értesíteni a 1899: XV. t.-cz. 144. §-a értelmében. Már a névjegyzék kitételéről a kihagyottak is hirdetmény útján értesülnek. Ezt a szakaszt, mely azt rendeli, hogy az ideiglenes névjegyzéket mindenki lemásolhatja, az 1899: XV. t.-cz. 150. §-a akként bővíti ki, hogy nemcsak azok, a kiknek felszólamlási jogosultságuk van, hanem mindenki lemásolhatja ugy az ideiglenes, mint a végleges névjegyzéket, természetesen az előljáráóság ellenőrzése mellett. Ez a szakasz most már csak az ideiglenes névjegyzékre vonatkozik, mert a vt. 55. §-a értelmében a végleges választói névjegyzék lemásolhatása iránt az idézett új törvény rendelkezik határozottan és tüzetesen, melyet eddig több helyütt a hatóságok nem engedélyeztek, miért is panasz tárgyává tétetett és a belügyminiszter akként döntött, hogy a végleges választói névjegyzék lemásolása is meg volt engedve ezelőtt is.

Elvi határozatok és jogesetek.

Az országgyűlési képviselőválasztók állandó névjegyzékének lemásolhatása megengedendő (a B. M. 1896. évi 35,946. sz. rendelete Sz. város polgármesteréhez). Indokolás: A folyó évi január 25-én tartott tanácsülésben 971. szám alatt hozott azon határozatot, mely szerint M. M.-nak az országgyűlési képviselőválasztók 1896. évi állandó névjegyzékének lemásolhatására irányzott kérelmét a városi tanács elutasította, nevezett részéről benyújtott felelkezés folytán felülvizsgálván: a szóban levő határozatot hatályon kívül helyezem, mert: 1. az 1874: XXXIII. t.-cz. 43. §-a, melyre a tanácsi határozatban hivatkozás történik, a dolog természete szerint csakis az ideiglenes névjegyzék lemásolhatásának időpontját állapítja meg; 2. az állandó névjegyzék lemásolhatását az idézett törvényezik nem korlátozza; 3. az állandó névjegyzék egy levéltári okmány, miért is semmiféle törvényességi akadály nem forog fenn az ellen, hogy az országgyűlési képviselőválasztók állandó névjegyzéke a kellő ellenőrzési és övrendszabályok érvényesítése mellett lemásolható legyen, stb. — A községi előjáróság nincs arra kötelezve, hogy a választási névjegyzéknek közszemlére való kitételéről az érdekelteket még külön is értesitse. (Curia 1894. évi 106. sz. h.)

Felszólamlások és észrevételek.

44. §. A névjegyzék ellen saját személyét illetőleg bárki felszólalhat.

Ezenkívül mindenkinek jogában áll, azon választókerületben, melyhez tartozó valamely község névjegyzékében felvétetett, bármely jogtalan felvétel vagy kihagyás miatt a névjegyzék ellen felszólalni.

A felszólalások írásban adandók be és egy beadványba több egyénre vonatkozó felszólalás is foglалható.

A felszólalónak kívánságára beadványáról térítvény adandó.

Az 1874: XXXIII. t.-cz. 44. §-ának utolsó bekezdése helyébe:

1899: XV. t.-cz. 147. §.

Az 1874: XXXIII. t.-cz. 44. §-ának utolsó bekezdése és 48. §-a helyébe:

1. Az 1874: XXXIII. t.-cz. 44. §-ának utolsó bekezdése helyébe:

Ezen felszólalások beadásának határideje a névjegyzék nyilvános kitételét követő tizenöt nap.

2. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 48. §-a helyébe:

A felszólalások és észrevételek fölött a központi választmány, a névjegyzék összeállítása és kiigazítása alkalmával, minden évi július 1-étől 20-áig köteles határozni.

A felszólalások és észrevételek felett hozott határozat mindig indokolandó.

Az első ülésre szóló meghívóban kiteendő a sorrend, melyben az egyes választókerületek és az azokhoz tartozó községek névjegyzékai át fognak vizsgáltatni.

Ezen sorrend az ülést megelőző napon nyilvános helyen is kifüggesztendő.

Jegyzet. Az 1899 : XV. t.-cz. az eddigiehez képest a felszólalás beadásának határidejét öt nappal megtoldotta. A névjegyzék legkésőbb május 5-én tétetik ki közszemlére. A névjegyzék ellen saját személyére vonatkozólag mindenki fészálalhat. De másért csak az szólalhat fel, ki már fel van véve a névjegyzékbe és még akkor is, ha egy harmadik ennek a felszólalónak kihagyását kéri is. A másért való felszólalás alapfeltétele, hogy az illető ugyanazon választó kerület bármelyik községének névjegyzékében felvett választó legyen, mivel csak ilyen szólalhat fel és kívánhatja bárki felvételét vagy kitörlesztését. De a választói jog személyes jog gyakorlata lévén, valamint a község maga, mint jogi személy, választói jogosultsággal nem bírván, akként egyéb testület sem szólalhat fel valamely tagja érdekében a választói névjegyzék ellen. *Szóbeli felszólalást nem fogadnak el. A felszólalást feltétlenül írásban kell benyújtani.* A választási törvény által szabályozott záros határidők minden megszakítás nélkül folynak. A vásár- és ünnepnap is számít. Ezt a szabályt ennél a szakasznál is figyelembe kell venni. *De ha az előljárásság tévedett a közzétett határidő tekintetében, ez és egyáltalán a hatóságok hanyagsága, nem szolgálhat a felszólaló hátrányára.* A hatósági mulasztás és hiba megtörténtét azonban a felszólamlásban és a felelbezésben a *bizonyítani* kell. Mert csak ez adhat mentességet az *elkésett* felelbezésre nézve. Különben a felelbezés igazolatlan és visszautasítandó. Habár ahhoz a választókerülethez tartozó bármely választó felszólalhat, mégis a felszólalás annál a város vagy község előljárásságánál nyújtandó be, melyek névjegyzéke ellen történik a felszólamlás. Meghatalmazott által is gyakorolható a felszólamlás.

Elvi határozatok és jogesetek.

A felszólalási jogot csakis azok gyakorolhatják, kik választói jogosultsággal bírnak s hogy mindenik választó jogosítva van magát a jegyzékbe azon minősítvényénél fogva felvétetni, mely őt törvény szerint megilleti. Jelen esetben azonban azon választók, kikről állittatik, hogy őket a választói jog több jogcímen megilleti, sem felszólalással, sem felebbezéssel nem élnek. Gölniczbánya városának tanácsa pedig a jelen törvény értelmében, mint jogszemély, jogosultsággal nem bírván, felszólalási joggal sem élhet. (C. 1877. évi 311. sz. h.) — Ha a választói jogosultság kérdésében beadott felebbezést az illető tévedésből nem irta alá, de felebbezési jogát igazolja azzal, hogy azt sajátkezüleg írta, a felebbezés elbírálás alá veendő. (C. 1886. évi 177. sz. h.) — Nem választó által mások nevében tett felszólalás a meghatalmazás hiányában is elfogadandó, ha a felebbezés az érdekelték által sajátkezű aláírással pótolva van. (C. 1886. évi 251. sz. h.) — A választói törvény szerint meghatalmazott által is felszólalhatni. (C. 1886. évi 29. sz. h.) — Az 1874: XXXIII. t.-cz. 44. és 53. §. szerint, az évenkénti kiigazítandó választói névjegyzék elleni felszólalások, a névjegyzék nyilvános kitételét követő tiz nap alatt lévén beadható, az ezen határidőn belül a névjegyzék ellen kiigazítás miatt fel nem szólalt, hanem a felvétel iránt a m. kir. belügyminiszteriumhoz beadott kérvény, miután a törvény által előszabott ut nem követtetett, a központi választmány által elutasítandó. (C. 1878. évi 413. sz. h.) — Az 1874: XXXIII. t.-cz. 44. §-a világosan azt rendelvi, hogy a választói névsor elleni felszólalások írásban adassanak be, e rendelkezés szóbeli előterjesztés által nem pótolható. (C. 1877. évi 7. sz. h.) — Az előjáróságok tévedése a felszólalások benyújthatására közzétett határidő tekintetében nem szolgálhat a felszólalók hátrányára. (C. 1875. évi 178. sz. h.) — Tekintve, hogy az 1874: XVIII. t.-cz. által szabályozott záros határidők minden megszakítás nélkül folynak, ha valamely határidő végnapja ünnepnapra esik is, a legközelebbi köznap számításba nem vehető. (C. 1875. évi 34. sz. h.) — Az 1875: VI. t.-cz. 2. és 3. §-a értelmében kiki csak saját személyére nézve élhet felszólalással. (C. 1875. évi 380. sz. h.) — Oly esetben, midőn a községi előjáróság a felszólalások beadására a választási törvény 44. §-ában, a központi választmány közzétételében meghatározott tiz napnál hosszabb időt tűzött és hirdetett ki, ezen hosszabb határidőn belül, bár a törvényes tiz napon túl beadott felszólalás elfogadandó, mert a közvetlen felettes hatóságnak a törvénytől eltérő ilyenmő intézkedése a magát ahhoz alkalmazandó felszólalóinak joghátrányára nem szolgálhat. (C. 1875. évi 178. sz. h.) — Oly felebbezés, mely a megszabott tiz* napi határidő letelte után adott be a központi választmányhoz, az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-a értelmében visszautasítandó. — Táviratilag bejelentett, de írásban nem indokolt felebbezés visszautasítandó. (C. 1893. évi 96. sz. h.) — A felszólalásnak hely adandó, midőn hivatalos határozatokkal kimutattatik, hogy az illető neve megmagyarosított s így a régi neve alatt helytelenül vétetett fel a választók névjegyzékébe. (C. 1893. évi 96. sz. h.) — A központi választmány határozatának megváltoztatásával H. G., I. M., S. M., S. A. és T. H. az 1897. évi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetnek. Indokok: Ugy a felszólalás küllapján, valamint az ahhoz A) alatt csatolt okiratban névszerint elősorolva vannak azok, a kiknek

* Az új törvény szerint 15 nap.

nevében a felszólalás benyújtatott, s így miután a központi választmány a felszólalást elfogadta, s azt érdemileg vizsgálta; magában véve az a körülmény, hogy a *felszólalás szövege után a felszólalók külön elő nem soroltattak, a felelősség eldöntésénél figyelembe nem vétethetett.* — Mint-hogy pedig felszólalók a felelősséghez csatolt értesítés és kimutatás szerint 20. életévüket betöltötték és mint a Foncière pesti biztosító hivatalnokai 800 frt és ennél magasabb összegre terjedő évi fizetés után vannak IV. osztályu kereseti adóval megróva, továbbá a jelzett értesítésből az is kitűnik, hogy nevezetteknek ebbeli adótartozása 1895. évre a társulat részéről lefizettetett, a központi választmány határozatának megváltoztatásával felszólalóknak az 1897. évi választók névjegyzékébe leendő felvételét az 1874: XXXIII. t.-cz. 7. §-a alapján elrendelni kellett. (C. 1896. évi 247. sz. h.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata megváltoztattatik, dr. F. B. és T. K., a m. t. egyetem tanárai 1900. évre a budapesti VIII. kerületi képviselők választói névjegyzékébe felvételni rendeltetnek. Indokok: *A m. tud. egyetem rektora nem tekinthető jogi személynek, hanem olyan egyén, a kinek hivatali állásánál fogva kötelességében áll az 1874: XXXIII. t.-cz. 29. és 33. §§-ai alapján mindazokat, a kik az egyetem kötelességében állanak és képviselői választói jogosultsággal bírnak, az összeíró különdítségnek hivatalból bejelenteni.* Ebből folyólag az egyetem rektorának akárminő körülmények miatt a képviselői választói névjegyzékből kimaradtak érdekében jogában áll a központi választmányhoz felszólalással élni; minthogy pedig dr. M. G., az egyetem volt rektora, törvényes határidőben felszólalással, a központi választmány elutasító határozata ellen pedig dr. F. B. és T. K. törvényes határidőben felelősséggel éltek, s minthogy felelősségek a fentebb idézett törvény 9. §-a szerint képviselői választói joggal bírnak: a központi választmány határozatának megváltoztatásával a VIII. ker. képviselők választói névjegyzékébe felveendőek voltak. (C. 1899. évi 103. sz. h.) — A központi választmány határozata helybenhagyatik, mert a felelősségek a miatt, hogy a VI. ker. választók névjegyzékében az ő személyöket illetően helyesen bejegyzések fordulnak elő, felszólalással nem éltek, a S. H.-féle magyar hajó-, gép- és kazángyár részvénytársaság által helyettük tett felszólalást pedig figyelembe venni nem lehetett, mert az illető választókerületben fel sem vehetett jogi személyek az 1874: XXXIII. t.-cz. 44. §-a értelmében felszólalással nem élhetnek. (C. 1895. évi 303. sz. h.) — A központi választmány határozata helybenhagyatik, mert felelősségek S. Zs. és S. K. a felelősséghez csatolt adókönyvben megnevezett cég tagjaival való személyazonosságukat nem bizonyították. (C. 1895. évi 291. sz. h.) — Budapest székes-főváros központi választmánya határozatának dr. P. J. r. tanárra vonatkozó nem felelősségek része érintetlenül marad, egyébként felelősségek része pedig megváltoztattatik s dr. D. K. gymn. igazgató, A. D. r. t., B. B. r. t., A. M. h. t., dr. B. J. r. t., dr. Cs. J. r. t., H. J. r. t., dr. M. I. r. t., O. S. reálisk. igazgató, P. I. r. t., P. J. r. t., Sz. G. r. t., U. L. r. t., dr. Z. A. r. t., V. B. róm. kath. hitoktató a Budapest székes-főváros VIII. ker. képv. választók névjegyzékébe, dr. B. J. r. t., dr. K. P. r. t. és Sz. G. r. t. a Budapest sz.-főv. VII. ker. képv. választók névjegyzékébe H. S. r. t. a VII. ker. képv. választók névjegyzékébe, dr. S. A. r. t. a IX. ker. képv. választók névjegyzékébe felvételni rendeltetnek. Indokok: Az 1874: XXXIII. t.-cz. 29. §-a szerint a képv. választók névjegyzéke évenként hivatalból állíttatik össze, a 33. §. értelmében pedig *minden hatóság köteles a névjegyzék összeállítására az adatokat kiszolgáltatni.* Minthogy a Budapest székes-fővárosi VIII. ker. m. kir. állam gymn. tanári testülete a képv. választói névjegyzékből kiha-

gyatott, azok nevében dr. P. J., mint az igazgató helyettese, törvényes időben helyesen adta be a felszólalást; minthogy D. P. igazgató, a ki hivatali állásánál hivatva van a hivatalos névjegyzéket kiállítani, jogosítva van a központi választmány határozata ellen törvényes határidőben felelkezéssel élni és minthogy a fentebb elősorolt egyének mind olyanok, a kik a fent hivatkozott törvény 9. §-a szerint képviselőválasztói jogosultsággal bírnak, felvételük, lakásuk szerint, elrendelendő volt; mert habár igaz az, hogy az 1874 : XXXIII. t.-cz. 44. §-a értelmében más egyének felvétele vagy kihagyása miatt csak az éltet felszólalással, a ki a névjegyzékbe maga már felvétetett, de a törvénynek ez a rendelkezése figyelemmel arra, hogy a törvény a felszólalási jogot csak azoktól kívánja megtagadni, a kik mint nem választók a névjegyzék összeállításában érdekelve nincsenek, helyesen csak akkép magyarázandó, hogy a felszólaló, ha felszólalása folytán ő maga a névjegyzékbe felvétetik, úgy tekintendő, mintha felvétele már eredetileg megtörtént volna és hogy ennél fogva a felszólaló utólagos felvételének visszaható ereje van a mások felvétele vagy kihagyása tekintetében lett felszólalásra is. (C. 1899. évi 109. sz. h.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata helybenhagyatik, mert a felelbezők a miatt, hogy az összeírási küldöttség által a választók névjegyzékéből kihagyattak. felszólalással nem éltek, a magyar jelzáloghitelbank által érdekükben tett felszólalást pedig figyelembe venni nem lehet, mivel jogi személyek. a melyek a választói névjegyzékbe fel sem vehetők, az 1894 : XXXIII. t.-cz. §-a értelmében felszólalással nem élhetnek. (C. 1894. évi 60. sz. h.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata helybenhagyatik, mert felelbezők a miatt, hogy ők az összeíró küldöttség által a választók névjegyzékéből kihagyattak, felszólalással nem éltek, a magyar jelzálog-hitelbank által érdekükben tett felszólalást pedig figyelembe venni nem lehet, mivel a választók névjegyzékébe fel sem vehető jogi személyek az 1874 : XXXIII. t.-cz. 44. §-a értelmében felszólalással nem élhetnek. (C. 1894. évi 61. sz. h.) — A központi választmány felelbezett határozatának megváltoztatásával H. K., P. J., D. K., L. E., Sz. A., B. K., dr. Cs. L., F. M. és H. L. budapesti lakosok a fővárosi IV. kerületi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetnek, mert a központi választmányhoz 22. szám alatt benyújtott L. és F. földhitelintézeti igazgatók által aláírt felszólalás az ahhoz csatolt névjegyzékben felsorolt földhitelintézeti tisztviselők nevében és ezek megbízása folytán tétetett, mert a felszólalásnál hiányzott meghatalmazás a központi választmány határozata ellen közbe tett felelbezéseknak az érdekeltek által *sajátkezüleg tett aláírása által pótolva* van, végre, mert a rendelkező részben egyenkint megnevezett földhitelintézeti tisztviselők 700 frtot meghaladó fizetéssel bírnak és így az 1874 : XXXIII. t.-cz. 7. §-a értelmében választói jogosultsággal megállapító jövedelmi adót fizetnek. (C. 1891. évi 159. sz. h.) — A felelbezés G. M. V. kerületbeli lakosra vonatkozó részében visszaszantistatik, mert az 1874 : XXXIII. t.-cz. 44. §-a szerint harmadik személyek csak jogtalan felvétel vagy kihagyás miatt szólalhatnak fel és felelbezzhetnek; a mi a jelen esetben fenn nem forog. Ellenben a központi választmány határozata felelbezett részének e részben megváltoztatásával H. J. a IV. kerületbeli választók 1898. évi névjegyzékébe felvétetni rendeltetik; mert a felelbezéshez csatolt adóívekből és a kir. adófelügyelőség végzéséből az tűnik ki, hogy az 1896. évre kivettettet reá I. oszt. kereseti adóba 3 frt, III. oszt. kereseti adóba 32 frt és III. oszt. kereseti adó utáni pótadóba 3 frt 20 kr., összesen tehát 38 frt 20 kr. állami adó, melyből 1897. évi április hó 15-e előtt 30 frt 20 krt fizetett meg, idő-

közben 35 frt 20 kr. III. oszt. kereseti adója töröltetett ugyan és 11 frt IV. oszt. kereseti adóvá változtatott át, ezen 11 frt is a 3 frt I. oszt. kereseti adóval összesen 14 frtot kitevő 1896. évi összes államadója azonban a befizetett 30 frt 20 kr-ban fedezetét találja. (C. 1897. évi 110. sz. h.) — A központi választmány határozata felebbezett részében megváltoztatott és S. F., A. J., V. F., K. N. és B. F. a II. ker. választói névjegyzékbe felvétetni rendeltetnek, mert választói joguk igazolva lett és habár igaz az, hogy az 1874. : XXXIII. t.-cz. 44. §-a értelmében más egyénnek felvétele vagy kihagyása miatt csak az élhet felszólamlással, a ki a névjegyzékben maga már felvétetett, a törvénynek az a rendelkezése — figyelemmel arra, hogy a törvény a felszólamlási jogot csak azoktól kívánja megtagadni, kik mint nem választók a névjegyzék összeállításában érdekelve nincsenek — helyesen csak akkép magyarázandó, hogy a felszólamló, ha felszólalása folytán ő maga a névjegyzékbe felvétetik, úgy tekintendő, mintha felvétele már eredetileg megtörtént volna s hogy ennél fogva a felszólaló utólagos felvételének visszaható ereje van a mások felvétele vagy kihagyása tekintetében tett felszólamlására is. (C. 1895. évi 295. sz. h.) — A központi választmány határozata megváltoztatott s felszólaló dr. B. Gy. a II. ker. választók névjegyzékéből törölni és az I. ker. választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetik, mert a nevezett, kinek választói joga különben nem vitás, a felebbezéshez csatolt helyhatósági bizonyítvánnyal beigazolta, hogy ő az összeírásakor nem a II., hanem az I. kerületben lakott és ennél fogva az 1874. : XXXIII. t.-cz. 38. §-a értelmében ezen kerület névjegyzékébe lett volna felveendő. (C. 1895. évi 292. sz. h.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata helybenhagyatik, mert a felebbezők a miatt, hogy ők az összeíró küldöttség által a választók névjegyzékéből kihagyattak, felszólalással nem éltek, a magy. jelzálog-hitelbank által helyettük tett felszólalást pedig figyelembe venni nem lehet, mert a választók névjegyzékébe fel sem vehetett jogi személyek az 1874. : XXXIII. t.-cz. §-a értelmében felszólalással nem élhetnek. (C. 1894. évi 59. sz. h.) — Budapest székes-főváros határozata helybenhagyatik, mert az 1874. : XXXIII. t.-cz. 44. §-a értelmében a mások jogtalan felvétele miatt felszólalással csak az élhet, *a ki a felszólalásra a választók névjegyzékébe felvéve volt*; dr. D. F. azonban a felebbezéshez csatolt határozat szerint a választók névjegyzékébe akkor, midőn a mások jogtalan felvétele miatt felszólalt, még felvéve nem volt. (C. 1893. évi 103. sz. h.) — A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával H. J., T. I., F. L., T. J., H. J., H. K., P. L. és K. A. budapesti lakosok a fővárosi VI. kerületi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetnek, mert a központi választmányhoz 44. sz. alatt benyújtott L. és F. *földhitel-intézeti igazgatók által aldir*t felszólalás az ahhoz csatolt névjegyzékben felsorolt földhitelintézeti tisztviselők nevében és ezek megbízása folytán tétetett, mert a felszólalásnál hiányzott meghatalmazás a központi választmány határozata ellen közbe tett felebbezéseknek az érdekeltek által sajátkezüleg lett aláírás által pótolva van, végre, mert a rendelkező részben egyenkint megnevezett földhitelintézeti tisztviselők 700 frtot meghaladó fizetéssel bírnak és az 1874. : XXXIII. t.-cz. 7. §-a értelmében választói jogosultságukat megállapító jövedelem után fizetnek adót. (C. 1891. évi 160. sz. h.) — A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával B. Á., F., E., G. K., H. M., M. F., M. G., H. M., G. E. a fővárosi IV. kerületi, D. Zs., E. I., E. E., F. M., G. L., J. B., ifj. K. M., M. J., N. E., S. A., S. V., T. S. W. L., B. A., S. F. P., L. B., K. D., F. J., és K. a fővárosi VI. kerületi, végre R. S. és S. I. a VII. kerületi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetnek, mert a

központi választmányhoz 28., 29. és 50. sz. a. benyújtott s a magyar kereskedelmi bank igazgatói által aláírt felszólalások az azokhoz csatolt névjegyzékekben felsorolt tisztviselők nevében és ezek megbízása folytán tétettek, mert a felszólalásoknál hiányzott meghatalmazás a központi választmány határozata ellen közbevetett felelkezésnek az érdekeltek által sajátkezüleg aláírt ügyvédi meghatalmazás mellett tett beadása által pótolva van, végre, mert a rendelkező részben egyenkint megnevezett tisztviselők 700 frtot meghaladó fizetést bírnak és így az 1874: XXXIII. t.-cz. 7. §-a értelmében választói jogosultságnak megállapító jövedelmi adót fizetnek. (C. 1891. évi 152. sz. h.) — A központi választmány határozatának megváltoztatásával É. I., G. J., G. P., G. H., G. J., N. T. a budapesti II. kerületi, S. J. a III. ker., B. J., D. F., G. J., K. J., L. K., S. I. a IV. kerületi, J. Ó. az V. kerületi, F. G., M. J., N. J., R. D., S. H., S. F., V. L. a VI. kerületi, A. G., K. B., K. L., K. N., L. E., P. K., R. L., R. R., W. A. a VII. kerületi, K. Á., B. I., C. G., G. H., G. G., H. O., L. J., M. I., P. F., P. K., P. K., P. L., S. L., S. J., S. F. a VIII. kerületi, B. J., C. E., G. K., P. V., S. V. a IX. kerületi, végre F. G. és N. B. a X. kerületi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetnek, mert a központi választmányhoz 8/892. sz. a. benyújtott és K. Á. légszeszgyári igazgató által aláírt felszólamlás most nevezetteknek nemcsak saját érdekében, hanem a felszólaláshoz csatolt névjegyzékben felsorolt légszeszgyári tisztviselők nevében és ezek megbízása folytán tétetett, mert a felszólalásnál hiányzott meghatalmazás a központi választmány határozata ellen közbevetett felfolyamodásoknak az érdekeltek által sajátkezüleg tett aláírása által pótolva van, végre, mert a rendelkező részben egyenkint megnevezett légszeszgyári tisztviselők 700 frtot meghaladó és így az 1874: XXXIII. t.-cz. 7. §-a értelmében választói jogosultságukat megállapító fizetéssel bírnak. (C. 1892. évi 78. sz. h.) — A központi választmány elutasító határozata helybenhagyatik, mert a felelbező mind felszólalásában, mind felelbezésében csak név- és adatkiigazítást kívánt, a nélkül, hogy kihagyatása fölött panaszkodott, illetve a választók jegyzékébe való felvételét sürgette volna, ahhoz azonban, hogy a K. Á. név K. Á.-ra kiigazíttassék, mindenek fölött annak kimutatása lett volna szükséges, hogy a székes-főváros V. kerületében K. Á. néven választó nem létezik, mert különben a felelbezett kérelem teljesítése által esetleg egy másik választó fosztatnék meg választói jogától, a nélkül, hogy e sérelem ellen további orvoslata volna. (C. 1893. évi 78. sz. h.) — A központi választmány határozata felelbezett részében megváltoztatattik és P. B. S., P. B. G., P. I., T. E. és P. A. a II. kerületi választói névjegyzékbe felvétetni rendeltetnek, mert választói joguk igazolva van és habár igaz az, hogy az 1874: XXXIII. t.-cz. 44. §-a értelmében más egyénnek felvétele vagy kihagyása miatt csak az élhet felszólamlással, a ki a névjegyzékbe maga már felvétetett, a törvénynek ez a rendelkezése, figyelemmel arra, hogy a törvény a felszólamlási jogot csak azoktól kívánja megtagadni, a kik mint nem választók, a névjegyzék összeállításában érdekelve nincsenek, helyesen csak akkép magyarázandó, hogy a felszólamló, ha felszólamlása folytán önmaga a névjegyzékbe felvétetik, úgy tekinthető, mintha felvétele már eredetileg megtörtént volna s hogy ennél fogva a felszólaló utólagos felvételének visszaható ereje van a mások felvétele vagy kihagyása tekintetében tett felszólamlásra is. (C. 1895. évi 302. sz.) — A központi választmány határozata felelbezett részében megváltoztatattik és H. J., T. K. és dr. B. M. a II. ker. választói névjegyzékébe felvétetni rendeltetnek, mert választói joguk igazolva van és habár igaz az, hogy az 1874: XXXIII. t.-cz. 44. §-a értelmében más egyénnek felvétele vagy kihagyása miatt csak az

élhet felszólamlással, a ki a névjegyzékbe maga már felvétellett, a törvénynek ezen rendelkezése, figyelemmel arra, hogy a törvény a felszólalási jogot csak azoktól kívánja megtagadni, a kik, mint nem választók, a névjegyzék összeállításában érdekelve nincsennek, helyesen csak akkép magyarázandó, hogy a felszólamló, ha felszólalása folytán ő maga a névjegyzékbe felvétetik, úgy tekintendő, *mintha felvétele már eredetileg megtörtént volna s hogy ennél fogva felszólaló utólagos felvételének visszaható ereje van a mások felvétele vagy kihagyása tekintetében tett felszólamlására is.* (C. 1895. évi 292. sz. h.) — A központi választmány határozata helybenhagyatik, mert a felebbezők a miatt, hogy ők az összeírási küldöttség által a választók névjegyzékéből kihagyattak, felszólalással nem éltek, az országos magyar gazdasági egyesület által helyettük tett felszólalást pedig figyelembe venni nem lehetett, mert az illető választókerületben fel sem vehetett *jogi személyek* az 1874 : XXXIII. t.-cz. 44. §-a értelmében felszólalással nem élhetnek. (C. 1895. évi 300. sz. h.) — A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával H. L. a fővárosi I. kerületi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetik, mert a központi választmányhoz 3. sz. alatt benyújtott L. és F. földhitelintézeti igazgatók által aláírt felszólalás az ahhoz csatolt névjegyzékben felsorolt tisztségviselők nevében és ezek megbízása folytán tétetett, mert a felszólalásnál hiányzott meghatalmazás a központi választmány határozata ellen közbevetett felebbezésnek H. L. által *sajátkezüleg tett aláírásával* pótolva van és mert H. L. földhitelintézeti tisztségviselő 700 frtot meghaladó évi fizetéssel bír és így az 1874 : XXXIII. t.-cz. 7. §-a értelmében választói jogosultságot megállapító jövedelmi adót fizet. (C. 1897. évi 173. sz. h.) — A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával S. I., N. E., P. L., J. G., H. D., T. B., F. K., B. F. és F. J. a fővárosi VII. kerületi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetnek. Mert a központi választmányhoz 23. sz. a. benyújtott és L. és F. földhitelintézeti igazgatók által aláírt felszólalás az ahhoz csatolt névjegyzékben felsorolt tisztségviselők nevében és ezek megbízása folytán tétetett, mert a felszólalásnál határozata ellen közbevetett felebbezéseknek az érdekeltek által *sajátkezüleg tett aláírásával* pótolva van, végre mert a rendelkező részben egyenkint megnevezett földhitelintézeti tisztségviselők 700 frtot meghaladó fizetéssel bírnak s így az 1874 : évi XXXIII. t.-cz. 7. §-a értelmében választói jogosultságukat megállapító jövedelmi adót fizetnek. (C. 1891. évi 161. sz. h.) — A központi választmánynak felebbezett határozata megváltoztatattik és T. A., I. E., K. B., ifj. de P. N. és id. de P. N. budapesti lakosok a fővárosi V. kerületi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetnek. Mert a fővárosi központi bizottmányhoz 14. sz. alatt benyújtott és L. A. földhitelintézeti igazgató által aláírt felszólalás most nevezetteknek nemcsak saját érdekében, hanem a felszólaláshoz csatolt névjegyzékben felsorolt földhitelintézeti tisztségviselők nevében és ezek megbízása folytán tétetett, mert a felszólalásnál hiányzott meghatalmazás a központi választmány határozata ellen közbevetett felebbezéseknek az érdekeltek által *sajátkezüleg tett aláírása* által pótolva van, végre mert a rendelkező részben egyenkint megnevezett földhitelintézeti tisztségviselők 700 frtot meghaladó és így az 1874 : XXXIII. t.-cz. 7. §-a értelmében választói jogosultságukat megállapító fizetéssel bírnak. (C. 1891. évi 158. sz. h.) — A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával dr. S. J. H. budapesti lakos a fővárosi V. kerületi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetik. Mert felszólaló mint tudós és a felebbezéshez eredetiben csatolt okirat szerint 1152 frt nyugdíjjal ideiglenesen nyugalomba helyezett főgymnasiumi rendes tanár az 1874 : XXXIII. t.-cz. 7. és 9. §§. alapján választói

jogosultsággal bir. (C. 1891. évi 166. sz. h.) — A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával G. K., T. J., V. D., P. Z. és P. G. budapesti lakosoknak a fővárosi IX. kerületi választók névjegyzékébe felvétele elrendeltetik. Mert a központi választmányhoz 7. sz. a. benyújtott L. és F. földhitelintézeti igazgatók által aláírt felszólalás az ahhoz csatolt névjegyzékben felsorolt földhitelintézeti tisztviselők nevében és azok megbízása folytán tétetett, mert a felszólalásnál hiányzott meghatalmazás a központi választmány határozata ellen közbevett felebbezésnek az érdeklettek által sajátkezüleg tett aláírásával pótolva van és mert a rendelkező részben egyenkint megnevezett földhitelintézeti tisztviselők 700 frtot meghaladó fizetéssel birnak és így az 1874: XXXIII. t.-cz. 7. §-a értelmében választói jogosultságukat megállapító jövedelmi adót fizetnek. (1891. évi 162. sz. h.) — A központi választmány felebbezett határozatának megváltoztatásával B. I. K. a fővárosi VIII. ker. választók névjegyzékéből töröltetni és a VII. kerületi választók névjegyzékébe áthelyeztetni rendeltetik, mert a felebbezéshez csatolt bizonyítvánnyal bizonyítva van, hogy felszólaló B. I. K. magánhivatalnok 1890. évi május hó 1-e óta a VII. kerületben lakik, minthogy pedig az 1874: XXXIII. t.-cz. 38. §-a szerint minden választó csak egy és rendszerint azon választókerület névjegyzékébe veendő fel, melyben az özszeírásakor rendes lakása van, az idézett törvénytörvényszakasra alapított felszólalásnak helyt adni kell. (C. 1891. évi 168. sz. h.)

45. §. A felszólalásokat mindenki megtekintheti s azokra a névjegyzék kitételének napját követő 20 nap alatt mindenki, ki a 44. §. szerint felszólalni jogosítva van, írásban észrevételeket nyújthat be. Az észrevétel minden beadványhoz külön adandó be.

Jegyzet. Észrevételt tenni nem lehet egy beadványban több beadványra vonatkozólag. De ha a felszólamlási beadványban több egyénről van szó, ezért nem kell minden egyes egyénre külön beadványban megtenni az észrevételt. Mert a szabály az, hogy minden felszólamlási beadványhoz kell külön észrevételezési beadvány.

Elvi határozatok és jogesetek.

Észrevételt tenni pedig jogosítva van mindenki, a ki a névjegyzék ellen felszólalni jogosítva van. Így mindenkinek jogában áll abban a választókerületben, a melyhez tartozó valamely község névjegyzékébe felvétetett, észrevételt tenni minden felszólamlási beadványra, a melyben valaki akár saját személyének, akár másnak a névjegyzékbe felvételét vagy abból való kihagyását kéri. Észrevételt tehet az is, a ki fel van ugyan véve annak a kerületnek névjegyzékébe, a mely ellen a felszólalás történik, de felvétele meg van támadva. Erre való tekintettel ugy a központi választmány, mint a Curia először is annak a felszólalónak választói jogosultságát veszi bírálat alá, a ki fel van ugyan véve az illető névjegyzékbe, de valaki által kihagyása kéretett. Ha aztán igazoltatott a választói jogosultsága, csakis abban az esetben veszik bírálat alá felszólamlását, illetve észrevételezését, ha pedig nem igazoltatott, ugy

a névjegyzék elleni felszólalását úgy tekintik, mintha az meg sem történt volna. Az észrevétel kötelezőleg írásban adandó be. Az észrevételezési jog (1874: XXXIII. t.-cz. 45. §.) csak akkor érvényesíthető, ha a felszólamlások az ott meghatározott időben s helyen közszemlére kitétetnek. (C. 1895. évi 271. sz. h.)

46. §. A felszólalások és az azokra tett észrevételek a központi választmányhoz intézendők és a szükséges okiratokkal felszerelve, azon város vagy község előjáróságánál, melynek névjegyzéke ellen a felszólalás történt, kis községekben pedig az illető körjegyzőnél nyújtandók be.

Jegyzet. Azért szükséges beadni a felszólamlást annál a községi előjáróságnál, melynek névjegyzéke ellen történik a felszólamlás, mivel az ottani községbeliek és előjárósági tagok ismerik legjobban a viszonyokat és így a felszólamlásra észrevételeiket alaposabban megtehetik. De egy esetben a Curia ellenkező értelemben döntött, mivel a központi választmány a felszólamlási határidő lejárta előtt csak egy nappal küldte meg az illető községnek a választók ideiglenes névjegyzékét és így az illető félnek nem lehetett módjában, hogy a községi előjáróságnál nyújtsa be felszólamlását. A hatóságok hanyagsága miatt pedig nem lenne igazságos bárkit is megfosztani választói jogától. A Curia tulajdonképen »*vis major*«-nak minősítette a hatóságok hanyagságát, mely egyszerűen lehetlenné tette a felszólalást, azért pedig — ugymond a Curia — mivel a lehetetlenség nem teljesítettett, senki meg nem fosztható politikai jogától.

Elvi határozatok és jogesetek.

A választói névjegyzékből történt kihagyás miatt beadandó felszólalás azon város vagy község előjáróságához intézendő és nyújtandó be, melynek névjegyzéke ellen a felszólalás történt. (C. 1877. évi 180. sz. h.) — Indokolás: Tekintve, hogy a felszólalás a központi választmányhoz intézetten ugyan, de azon város vagy község előjáróságánál nyújtandó be a vt. 46. §-a értelmében, melynek névjegyzéke ellen a felszólalás történt, — ez esetben tehát a Nyék községének előjáróságánál lett volna benyújtandó, már azért is, hogy a törvény engedte észrevételek megtétethessenek, felebbező azonban nem az illetékes helyen nyújtotta be felebbezését, minél fogva azzal helyesen utasítottat el, stb. — Nem szolgálhat a felszólamlás elutasítására elegendő okul azon körülmény, miszerint a felszólamlás az 1874: XXXIII. t.-cz. 46. §-a ellenére nem a községi előjárósághoz nyújtottat be. Ha kitűnik, hogy felszólaló a névjegyzék kiigazítása iránti kérvényét a községi előjárósághoz azért nem nyújtottat be, mert a választók névjegyzéke az illetőknek csak egy nappal a felszólamlási határidő lejárta előtt lett megküldve. Mert ezen

egyetlen nap sem nem a törvényben gyökerező, sem gyakorlatilag nem elégséges idő arra, hogy ezen rövid idő alatt a szükséges adatok megszereztesse, de sőt még arra sem elegendő idő, hogy a felszólamló ezen váratlan tényről értesülhessen. Azért tehát, hogy a lehetetlen nem teljesített, politikai jogaitól meg nem fosztható. (C. 1877. évi 3. sz. h.) — A központi választmány határozatának S. J., F. H., G. D., W. I. és O. M.-ra vonatkozó felebbezett része indokolásánál fogva annyival is inkább helybenhagyatik, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 46. §. rendeletéhez képest a *felszólalások a szükséges okiratokkal felszerelendőek*, felszólaló Dr. B. J. pedig felszólalásában foglalt ama állításának bizonyítására, hogy S. J., F. H. és G. D. és pedig a két előbbi mint tényleg alkalmazott szolgál, utóbbi pedig atyja hatalma alatt álló kiskoru, az idézett törvény 10. §-ának szigora alá esnék, sem felszólalásához, sem felebbezéshez okiratot nem csatolt, továbbá mert O. M., illetőleg felszólaló 42. sz. beadványában maga is beismeri, hogy O. J.-nak a IV. kerületben a hatvani-utczában keztüüs-üzlete van, most nevezett, mint VIII. ker. Szigetvári-utczai lakást, a mennyiben az adószámviteli hivatal bizonyítása szerint az 1890. évre kivetett 193 frt 82 kr adóját kellő időben lefizette, az 1874: XXXIII. t.-cz. 38. §.-ához képest megilleti azon jog is, hogy választókerületét, melynek névjegyzékébe felvétetni óhajt, maga jelölhesse meg, ugyanazon határozatnak B. J.-re vonatkozó felebbezett része ellenben megváltoztatatik és B. J. a VIII. ker. választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetik, mert a fővárosi egyenes adó felszámolási bizottságnak 1890. évi aug. 8-án 489—2601. sz. a. hozott és a felebbezéshez $\frac{1}{2}$. alatt csatolt határozatával bizonyítva van, hogy B. J. és neje szatócs és bormérésnek az 1890—1892. évekre első fokulag évenként 90 frttal megállapított III. oszt. kereseti adójuk évi 60 frtra mérsékelte, mely összegből a határozat szerint a szatócsüzletre 30 frt és az ügynökségre 30 frt esik. F. szerint, habár a szatócsüzlet B. J. nevén áll, miután B. J. mint ügynök az 1891. évre 30 frt III. oszt. kereseti adóval lett megróva s ezen adóját a $\frac{2}{2}$. alatt felmutatott adókönyvecské szerint kellő időben le is fizette ugyan, ő az 1874: XXXIII. t.-cz. §§. ellenére a választók névjegyzékéből ki nem hagyható. (C. 1891. évi 147. sz. h.) — Tekintve, hogy felebbező S. L.-nak a VIII. ker. választók névjegyzékéből leendő törlése iránt F. A. által beadatott felszólalása a központi választmánynak 136. szám alatt hozott határozatával elutasította s ezen határozat ellen F. A. részéről felebbezés be nem adatván, ugyanaz jogerőre emelkedett és tekintve, hogy a felebbezőre nem sérelmes határozatnak indokolása ellen jogorvoslatnak helye nincs, a 353 sz. a. benyújtott felebbezés mint tárgytalan visszautasítottatik. (O. 1891. évi 175. sz. h.)

47. §. Az előjáróság köteles a felszólalásokat és észrevételeket külön sorrendben beiktatni, s a záros határidő leteltével az iktatókönyvvel együtt a központi választmánynak azonnal megküldeni, vagy azt, hogy felszólalás nem adatott be, jelenteni.

Jegyzet. Záros határidő a felszólalásokra *május 5—15-ig*, az észrevételekre pedig *május 16—26-ig*. A határidő betartása jogvesztés terhe mellett kötelező, a felebbezés pedig fokozatos.

48. §-a helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 147. §-a lépett.
(Közölve van 44. §-nál.)

Jegyzet. Az eddigi törvény szerint a központi választmány a felszólalások és észrevételek felett az évenkénti kiigazítás alkalmával minden évi szeptember 1-től 20-ig volt köteles határozni. Az új törvény szerint, vagyis 1900. évtől kezdve, az eddigi gyakorlathoz képest két hónappal előbb határoz a központi választmány a felszólalások és észrevételek felett. Vagyis a felszólalások és észrevételek felett a központi választmány a névjegyzék összeállítása és kiigazítása alkalmával minden évi *julius 1-től 20-ig* köteles határozni. A felszólalások és észrevételek felett hozott határozatok mindig indokolandók. A központi választmány ebbeli határozatait *julius 20-tól 30-ig* kiteszi közzemlére és a központi választmány az egész kiigazítási eljárást szeptember 1-ig befejezni tartozik, hogy a Curiának annál több ideje maradjon a netalán beadandó felebbezések elbírálására. De a Curiának a munkaideje is meg van kurtitva egy hónappal, a mennyiben a Curia már december 1-ig érdemlegesen határozni tartozik a központi választmány határozatai ellen beadott felebbezések felett.

Felszólalás a névjegyzék ellen.

A második reklamáció akkor történik, mikor a választókerület összes választóinak ideiglenes névjegyzéke a központi választmány székhelyén, az egyes város vagy község választóinak ideiglenes névjegyzéke pedig az illető városban és nagyközségben vagy körjegyzőség székhelyén tétetik ki közzemlére. A névjegyzék kitételének záros határideje a felvétel vagy kihagyás végetti felszólalásokra nézve minden évben *május 5—15-ig*; a beadott felszólalásokra, illetve a felvétel vagy kihagyások végett benyújtott beadványok mindegyikére vonatkozó észrevételek benyújtására nézve *május 16—26-ig* tart. Vagyis május 15-ike után már senki senkinek sem kérheti felvételét a jövő évre szóló választói névjegyzékbe; május 26-ika után pedig senki sem tehet észrevételt a beadványokra, mert a törvényben előírt határidők *megmászhatlanok*. Az előjáróságoknak éppen ezért kötelességük a határidőket kihirdetni falragaszokon, vagy falusi szokás szerint kidoboltatni. Ennél fogva hanyagság nélkül el nem lehet mulasztani a határidőket.

Ez alapon különösen vigyázni kell arra, hogy a törvényben meghatározott határidőben megtekintés útján tudomást

szerezzünk arról, vajjon valakinek neve, ki különben jogosult, előfordul-e az ideiglenes névjegyzékben, mert ha ezeket a megmáshíthatatlan határidőket elmulasztják, egy esztendőre elvesztik az illetők választói joguk gyakorlatát, mivel a választási ügyekben fokozatos felelősségnek van helye. A Curiához már csak a központi választmány határozatai ellen felelősséghozhatunk, de már a névjegyzék ellen közvetlenül a Curiánál fel nem szólalhatunk.

Ez a második reklamáció a névjegyzék ellen a központi választmányhoz intézendő. A panasz tárgya lehet: 1. *Alaki szabálytalanság.* (A név, életkor, foglalkozás, jogczim stb. téves kiírása.) 2. *Anyagi jogszabály megsértése,* hogy — noha a panaszos bir a vt. I. fejezetében részletezett jogosultsággal — mégis kihagyták a választók névjegyzékéből. 3. *Panaszt lehet emelni* a központi választmánynál azért is, ha a névjegyzék nem a kellő időben és helyen tétetett ki közszemlére.

49. §. helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 148. §.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 49. §-a helyébe:

A központi választmánynak a felszólalásokra vonatkozó határozatai a választók összeírása és a névjegyzék kiigazítása alkalmával minden évi július 20-ától 30-ig közszemlére kiteendők.

Mindazon határozat:

- a) melylyel valamely felszólalás elutasított, vagy
- b) valamely név kitörlése elrendeltetett, vagy
- c) a mely oly felszólalás felett hozott, melyre észrevétel adatott be, annak kézbesítendő, kinek választói jogára a határozat vonatkozik.

Felelősségek a Curiához.

50. §. Azok, kiknek felszólalása vagy észrevétele felett a központi választmány határozatot hozott, annak közszemlére történt kitételét követő 10 nap alatt; azok pedig, kiknek a 49. §-ban elősorolt határozatok kézbesítettek, a kézbesítéstől számított 10 nap alatt a királyi Curiához intézett felelősséghozásukat a központi választmány elnökéhez benyújthatják. A felelő

bezés írásban nyújtandó be, s ahhoz új bizonyítékok is mellékelhetők. A központi választmány a felebbezésre és bizonyítékokra megteheti észrevételeit és a felebbezést azok kíséretében terjeszti fel a Curiához.

Utolsó jogorvoslat, a Curián.

A névjegyzék összeállítása körül fokozatos felebbezésnek lévén helye, a Curiához már csak azok felebbezhetnek, a kik előzőleg az ideiglenes névjegyzék ellen felszólaltak vagy a felszólalási beadványra észrevételt tettek, vagyis a felebbezés a Curiához a központi választmány határozatai ellen történik. De ezen szabály alól van kivétel abban az egyetlen esetben, ha felebbező bebizonyítja, hogy az ideiglenes névjegyzék ellen *a hatóságok hibájából fel nem szólalhatott*, mert a jogosult választónak felszólalni nem állott módjában. Ezt a hatósági intézkedés vagy mulasztás lehetetlenné tette, mivel p. o. az ideiglenes névjegyzék nem a törvényben előírt helyen és időben tétetett ki közzemlére. Felebbezni lehet:

1. *Forma hiba*; 2. *anyaghiány* tárgyban és 3. *igazolással* összekapcsolható a felebbezés, a mennyiben a felszólaló és észrevételező megfelebbezheti a központi választmány visszautasító határozatát, a törvényes határidőn túl beadott felszólamlásra és észrevételekre vonatkozólag. Ekkor a választói jogosultság mellett azt is bizonyítani kell, hogy a határnap elmulasztása nem a felebbező hibájából történt, hanem a hatóságok hibájából. De, ismételjük, csakis a *hatósági hiba* miatt lehet igazolással élni.

Az új bizonyítékok úgy értelmezendők, hogy itt is olyan bizonyítékok értendők, a melyeket elfogadnak a választói jogosultság igazolására. Az adókimutatás a v. t. értelmében csakis adóhivatali bizonyítvánnyal és p. o. nem tanúkkal, szakértőkkel stb. bizonyítandó. Az előbbi szakasznál, főként a vt. 2—9. §§-ainál megmondtuk, hogy egyes jogalap mivel igazolandó és ez irányban ott közöltük a gyakorlatot. Így a vt. 6. §-ánál közölt jogesetből láttuk, hogy a kereskedő cégek beltagjai, ha ebbeli minőségüket felebbezésük mellett cégbejegyzéssel igazolják, ez a vt. 50. szakasza értelmében figyelembe vehető bizonyíték és az illetők a névjegyzékbe okvetlenül felveendők. (C. 1877. évi 194. sz.) A határidő pontosan betartandó, mert már a 11. napon felebbezést el nem fogadnak. A törvényben megszabott határidőket pedig kinyújtani nem

szabad. A felelbevezést a Curiához kell czimezni, de a központi választmány elnökénél (alispán, polgármester) kell benyújtani. A felelbevezés bélyeg- és díjmentes és csakis írásban történhetik.

Elvi határozatok és jogesetek.

A felelbevezés hivatalból visszautasítottik, mert az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §-a értelmében a központi választmány határozata ellen csak azok élhetnek felelbevezéssel, a kiknek felszólalása felett a központi választmány határozatot hozott, a m. kir. államvasutak igazgatóságának azonban a központi választmány határozata ellen felelbevezéssel élni joga nincs. (C. 1899. évi 113. sz. h.) — A felelbevezés hivatalból visszautasítottik, mert az iratokhoz csatolt kézbesítési vévény szerint a felszólalás felett hozott határozat Dr. M. E.-nek 1893. évi szeptember hó 26-án kézbesített s az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §-a értelmében a felelbevezés a kézbesítéstől számított 10 nap alatt volt beadandó, dr. M. E. azonban felelbevezését 1893. évi október hó 11-én, s így elkésve adta be. (C. 1893. évi 112. sz. h.) — A felelbevezés hivatalból visszautasítottik, mert az iratokhoz csatolt kézbesítési vévény szerint a felszólalás felett hozott határozat P. F.-nek 1893. évi szeptember hó 26-án kézbesített s ez ellen a felelbevezés az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §-a értelmében a kézbesítéstől számított 10 nap alatt volt beadandó, P. F. azonban felelbevezését 1893. évi október hó 28-án, és így elkésve adta be. (C. 1893. évi 114. sz. h.) — A felelbevezés hivatalból visszautasítottik, mert az okiratokhoz csatolt kézbesítési vévény szerint a felszólalás felett hozott határozat S. A.-nak 1893. évi szeptember hó 25-én kézbesített s ez ellen a felelbevezés az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §-a értelmében a kézbesítéstől számított 10 nap alatt volt beadandó, S. A. azonban felelbevezését 1893. évi október hó 28-án, és így elkésve adta be. (C. 1893. évi 115. sz. h.) — A felelbevezés hivatalból visszautasítottik, mert a központi választmánynak 99. sz. a. hozott határozata — az iratok között foglalt vétjegy szerint — G. B. részére 1896. évi szeptember hó 26-án kézbesített, s így a felelbevezési határidő az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §-a értelmében október hó 6-ik napján lejárt, az 1896. évi október hó 8-án már elkéssetten benyújtott felelbevezés tehát hivatalból visszautasítandó. (C. 1896. évi 260. sz. h.) — A felelbevezés hivatalból visszautasítottik. Indokok : A központi választmány határozata ellen a felelbevezés az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §-a értelmében a központi választmány elnökéhez nyújtható be. A kir. Curiához közvetlenül beadott felelbevezést tehát hivatalból visszautasítani kellett. (C. 1896. évi 9. sz. hat.) — A központi választmány határozata helybenhagyatiki indokolása alapján és azért, mert ha a felszólamlás az ezuttal felelbevezéssel élt S. N. III. kerületi választó által beadottnak tekintetnek is, a választói névjegyzékbe pótlólag felvétetni kért gyári alkalmazottaknak választói jogosultsága, tekintettel arra, hogy a *folyamodónak visszakézbesített adókönyvek* felelbevezéshez nem csatoltattak, semmivel igazolva nincs. (C. 1899. évi 88. sz. h.) — Budapest székesfőváros központi választmányának határozata megváltoztattatik, dr. L. Gy. m. k. t. egyetemi r. tanár a budapesti VI. kerület képviselőválasztói névjegyzékébe 1900. évre felvétetni rendeltetik. Indokok : A m. kir. t. egyetem rectora jogi személynek nem tekinthető, hanem olyan egyén, a kinek hivatali állásánál fogva kötele-ségében áll az 1874 : XXXIII. t.-cz. 29. és 33. §§-ai alapján mindazokat, kik az egyetem kötelékében állanak és képviselői-választói jogosultsággal bírnak, az összeíró küldöttségnek hivatalból bejelenteni. Ebből folyólag

az egyetem rektorának, bármely körülmény miatt kimaradtak érdekében, jogában áll a központi választmányhoz felszólalással élni; minthogy M. G. az egyetem volt rectora, törvényes határidőben felszólalással élt, a központi választmány határozata ellen pedig dr. L. Gy. törvényes határidőben felfolyamodással — helyesebben felelbevezéssel — élt és minthogy a felfolyamodó a fentidézett törvény 9. §-a szerint képviselő-választói jogosultsággal bír, a központi választmány határozatának megváltoztatásával a VI. kerület képviselőválasztói névjegyzékébe felveendő volt. (C. 1899. évi 102. sz. h.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata indokolásánál fogva és azért is helybenhagyatik, mert K. L. felfolyamodásához sem csatolt oly adatokat, melyek képviselőválasztói *jogosultságát* bizonyítanák. (C. 1899. évi 110. sz. h.) — A felelbevezés hivatalból visszautasítottatik, mert az iratokhoz csatolt kézbesítési vevény szerint a felszólalás felett hozott határozat B. I.-nak 1893. évi október hó 6-án, és így az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-ában megszabott 10 napi határidő lejártá után adta be. (C. 1893. évi 109. sz. hat.) — A felelbevezés hivatalból visszautasítottatik, mert az iratokhoz csatolt, kézbesítési vevény szerint a felszólalás felett hozott határozat dr. B. B.-nak 1893. évi szeptember 25. napján kézbesítettett s ő a felelbevezést 1893. évi október hó 9-én, és így az 1874: XXXIII. törv.-czikk 50. §-ában megszabott 10 napi határidő lejártá után adta be. (C. 1893. évi 111. számú hat.) — A felelbevezés hivatalból visszautasítottatik, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-a szerint a központi választmány határozata ellen felelbevezéssel azok élhetnek csak, kiknek felszólamlása vagy észrevétele felett a neheztelt határozat keletkezett, minthogy pedig a jelen esetben a felelbevezők sem felszólamlással nem éltek, sem pedig észrevételeket nem tettek, s így a neheztelt határozat létrejöttéhez közre nem működtek, felelbevezésüket vissza kellett utasítani. (C. 1893. évi 70. sz. h.) — A felelbevezés hivatalból visszautasítottatik, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-a szerint a központi választmány határozata ellen felelbevezéssel azok élhetnek csak, kiknek felszólamlása vagy észrevétele felett a neheztelt határozat keletkezett, minthogy pedig a jelen esetben a felelbevező sem felszólamlással nem élt, sem észrevételt nem tett, s így a neheztelt határozat létrejöttéhez közre nem működött, felelbevezését vissza kellett utasítani. (C. 1893. évi 71. sz. h.) — A felelbevezés hivatalból visszautasítottatik, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-a szerint a felszólamló részéről a központi választmány határozata ellen irányzott felelbevezés a törvényes határidőben az illető központi választmánynál nyújtandó be s nem adható be közvetlenül a kir. Curianál. (C. 1892. 6. sz. hat.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata helybenhagyatik, mert a felelbevezők a miatt, hogy ők az összeíró küldöttség által a választók névjegyzékéből kihagyattak, *felszólamlással nem éltek*. A magyar jelzalog-hitelbank által érdekükben tett felszólalást pedig figyelembe venni nem lehet, mivel a választói névjegyzékbe fel nem vett és fel sem vehető jogi személyeknek az 1874: XXXIII. t.-czikk 44. §-a értelmében felszólalási joguk nincs. (C. 1894. évi 62. sz. h.) — Budapest székes-főváros központi választmányának határozata helybenhagyatik, mert a felelbevező a miatt, hogy ő az összeíró küldöttség által a választók névjegyzékébe fel nem vétetett, *felszólalással nem élt*, a magyar jelzalog-hitelbank által érdekében tett felszólalást pedig figyelembe venni nem lehet, mivel a választói névjegyzékbe fel nem vett s fel sem vehetett jogi személyeknek az 1874: XXXIII. t.-cz. 44. §-a értelmében felszólalási joguk nincs. (C. 1894. évi 62. sz. h.) — Dr. P. T. E. a m. kir. t.-egyet. rektorának a m. kir. belügyminiszterhez beadott felterjesztése hivatalból visszautasítottatik, mert a m. kir. Curia, *mint*

másodfoku bíróság, az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-a alapján csak oly felebbezések folytán van hivatva a központi választmány határozatát felülbírálni, melyek a központi választmánynál törvényes időben adattak be. (C. 1899. évi 202. sz. h.) — Dr. Cs. K. kérvénye elutasítottatik, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 46. §-a szerint a felszólalás és azokra tett észrevételek a központi választmányhoz intézendők, folyamodó ezt elmulasztván, a törvény ellenére a m. kir. Curiához intézett kérvénye elutasítandó volt. (C. 1899. évi 114. sz. h.) — Budapest székes-főváros központi választmányának fentebb megjelölt határozatai részben megváltoztatnak, dr. S. G. egyetemi t., dr. S. G. e. t., dr. L. Á. e. t., F. L. e. t., dr. T. L. e. t., dr. M. S. e. könyvtárőr, K. K. e. könyvtárőr, J. A. e. segédtsízt, dr. S. G. e. t., dr. C. J. e. t., dr. N. F. e. t. a budapesti IV-ik kerületi képviselőválasztói névjegyzékbe, dr. K. Gy. e. t. a VIII. kerületi képviselőválasztói névjegyzékbe és dr. M. V. e. t. a IX. kerületi képviselőválasztói névjegyzékbe 1900. évre felvételni rendeltetnek, dr. H. M. e. t. kérvénye visszautasítottatik. Indokok: A m. kir. tudom.-egyetem rektora nem tekinthető jogi személynek, hanem olyan egyénnek, kinek hivatali állásánál fogva kötelességében áll az 1874: XXXIII. t.-cz. 29. és 33. §§-ai alapján mindazokat, kik az egyetem kötelékében állanak és képviselő választói jogosultsággal bírnak, az összeíró küldöttségnek hivatalból bejelenteni. Ebből folyólag az egyetem rektorának akárminő körülmények miatt a képviselői választók névjegyzékéből kimaradtak érdekében áll a központi választmányhoz felszólalással élni; minthogy dr. M. G., az egyetem volt rektora, törvényes határidőben felszólalással élt, a központi választmány elutasító határozata ellen az első sorban felemlített 13 egyén pedig törvényes határidőben felebbezéssel élt, és minthogy felebbezők a fentebb idézett törvény 9. §-a szerint képviselői választói jogosultsággal bírnak: A központi választmány határozatainak részben megváltoztatásával felebbezők állandó lakásaik szerint a képviselőválasztói névjegyzékbe felveendőek voltak. Dr. H. M. e. tanárnak a m. kir. belügyminiszterhez beadott kérvénye hivatalból visszautasítandó volt, mert a felszólalások az 1874: XXXIII. t.-cz. 46. §-a, a felebbezések pedig 50-ik §-a értelmében a központi választmányhoz adandók be. (C. 1899. évi 108. sz. h.) — Oly felebbezés, mely a megszabott 10 napi határidő letelte után adatott be a központi választmányhoz, az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-a értelmében visszautasítandó. (C. 1878. évi 410. sz. h.) — A választói jogosultsági kérdésekben első sorban a központi választmány s felsőbb fokban a kir. Curia és nem a belügyminiszter illetékes határozni. (B. M. 1877. évi 20,877. sz. h.) — A felebbezés hivatalból visszautasítottatik, mert a központi választmánynak 781. sz. a. kelt határozata az iratok között foglalt vétjegy szerint V. I. és F. B. részére 1896. évi október hó 1-én kézbesítettén, a felebbezési határidő az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-a értelmében az 1896. évi október hó 11-én lejárt, s így az 1896. évi október hó 13-án már elkésletten benyújtott felebbezés hivatalból volt visszautasítandó. (C. 1896. évi 269. sz. h.) — A felebbezés hivatalból visszautasítottatik, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-a szerint a központi választmány határozata ellen felebbezéssel azok élhetnek csak, kiknek felszólamlása vagy észrevétele felett a neheztelt határozat keletkezett, minthogy pedig a jelen esetben a felebbező sem felszólamlással nem élt, sem észrevételt nem tett s így a neheztelt határozat létrejöttéhez közre sem működött, felebbezését vissza kellett utasítani. (C. 1893. évi 69. sz. h.) — A felebbezés hivatalból visszautasítottatik, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-a szerint a központi választmány határozata ellen felebbezéssel azok élhetnek csak, kiknek felszólamlása vagy észrevétele felett a neheztelt határozat keletkezett, minthogy pedig a jelen

esetben a felebbezők sem felszólamlással nem éltek, sem észrevételeket nem tettek s így a neheztelt határozat létrejöttéhez közre nem működtek, felebbezésüket vissza kellett utasítani. (C. 1893. évi 77. sz. h.) — Tekintve, hogy az 1874: XXXIII. t.-cz. 45. §-a szerint a választói névjegyzék ellen beadott felszólalásokat mindenki megtekintheti s azokra a névjegyzék kitételének napját követő 20 nap alatt mindazok, kik a 44. §. szerint felszólalni jogosítva vannak, írásban észrevételeket nyújthatnak be, tekintve, hogy az idézett törvény 50. §-a szerint a központi választmánynak a felszólalások és észrevételek felett hozott határozata ellen felebbezéssel csak azok élhetnek, kiknek felszólalása és észrevétele felett a központi választmány által határozat hozatott, miután felebbező dr. B. I. I. M.-nek a fővárosi központi választmányhoz beadott 3. sz. felszólalására a törvény által megszabott határidőben észrevételeket nem tett, következőleg a központi választmánynak a felszólalásra hozott határozata ellen sem gyakorolhat felebbezési jogot, az általa 297. sz. a. benyújtott felebbezés visszautasítottatik. (C. 1891. évi 154. sz. h.) — A felebbezés hivatalból visszautasítottatik, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-a szerint a központi választmány határozata ellen felebbezéssel azok élhetnek csak, kiknek felszólalása vagy észrevétele felett a neheztelt határozat keletkezett, minthogy pedig a jelen esetben a felebbező sem felszólamlással nem élt, sem észrevételt nem tett és így a neheztelt határozat létrejöttéhez közre nem működött, felebbezését vissza kellett utasítani. (C. 1893. évi 74. sz. h.) — A felebbezés hivatalból visszautasítottatik, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-a szerint a központi választmány határozata ellen felebbezéssel azok élhetnek csak, kiknek felszólalása vagy észrevétele felett a neheztelt határozat keletkezett, minthogy pedig a jelen esetben a felebbező sem felszólamlással nem élt, sem észrevételt nem tett, s így a neheztelt határozat *létrejöttéhez közre nem működött, felebbezését vissza kellett utasítani.* (C. 1893. 75. sz. h.) — A felebbezés hivatalból visszautasítottatik, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-a szerint a központi határozata ellen felebbezéssel azok élhetnek csak, kiknek felszólalása vagy észrevétele felett a neheztelt határozat keletkezett, minthogy pedig a jelen esetben a felebbező sem felszólamlással nem élt, sem észrevételt nem tett s így a neheztelt határozat létrejöttéhez közre nem működött, felebbezését vissza kellett utasítani. (C. 1893. évi 76. sz. hat.) — A felebbezés hivatalból visszautasítottatik, mert az kifejezetten G. S. F. és fiai társas cégének és nem azoknak a felszólalóknak nevében nyújtott be, a kik a központi választmánynak határozatát magukra nézve sérelmesnek találták, *a jogi személyek pedig felebbezési joggal nem bírnak.* (C. 256. sz. h.) — A felebbezés annyiban hivatalból visszautasítottatik, a mennyiben az W. L. nevében is lett benyújtva. S. K.-ra. L. V.-ra és B. H.-re vonatkozólag azonban a központi választmánynak 568., 574. és 799. sz. a. kelt határozata megváltoztattatik s nevezettek az 1897. évi választók névjegyzékébe felvétetni rendeltetnek. Indokok: Minthogy a központi választmánynak 566. sz. a. kelt határozata az iratok között foglalt végjegy szerint W. L. részére 1896. évi szeptember hó 28-án kézbesítettett, erre nézve a felebbezési határidő az 1874: XXXIII. t.-cz. 50. §-a értelmében az 1896. évi október hó 8-án lejárt s így az 1896. évi október hó 11-én beérkezett felebbezést annyiban hivatalból visszautasítani kellett, a mennyiben az W. L. nevében lett benyújtva, Sz. K., L. V.-ra és B. H.-re vonatkozóan azonban a központi választmány 568., 574., 799. sz. a. kelt határozata megváltoztatandó volt, mert nevezettek a felebbezéshez csatolt értesítés és kimutatás szerint a S.-féle vasöntőde és gépgyári részvénytársaságnál 1000 frt és ennél magasabb összegre terjedő évi fizetéssel vannak alkalmazva s eme fizetésöknek megfelelő

IV. osztályu kereseti adó helyettük a részvénytársaság részéről fizettetik s így ezek az 1874:XXXIII. t.-cz. 7. §-a alapján választói joggal bírnak. (C. 1896. évi 266. sz. h.)

51. §-a helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 149. §.

Az 1874:XXXIII. t.-cz. 51. §-a, illetőleg az 1881:LIX. t.-cz. 105. §-a helyébe:

A felebbezések felett a kir. Curia ezen törvény 14. és 15. §§-ai értelmében alakított két tanácsban határoz.

Ezen tanácsok nyilvános ülésben határoznak.

A kir. Curia szükség esetén kiegészítési és a tényállásnak bővebb kiderítését is elrendelheti.

Jegyzet. Az 1899:XV. t.-cz. 14. §-a szerint a felebbezések felett a magyar királyi Curia két öttagu tanácsban határoz. A hivatkozott törvény 15. §-a szerint pedig: A tanácsoknak tagjait és 6 póttagot, rendes bírának sorából minden év január havában, teljes ülésben, titkos szavazás útján a Curia választja meg. Az év lejártával a választott tagoknak fele része sorshuzás útján kilép. A kilépett tagok újra választhatók. A megválasztott tagokat a tanácsokba a Curia elnöke osztja be. A tanácselnöki teendőket a rangban legidősebb bíró végzi. Nem választható az, a ki a főrendiháznak tagja.

A végleges névjegyzék összeállítása.

52. §. helyébe lépett az 1876:XVIII. t.-cz. 3. §-a. Ennek helyébe: 1899:XV. t.-cz. 150. §.

Az 1876:XVIII. t.-cz. 3. §-a helyébe:

A kir. Curia határozatai alapján a központi választmány a választók állandó névjegyzékét véglegesen megállapítja.

Az állandó névjegyzéket a belügyminiszter által megszabott minta szerint négy hiteles példányban kell kiállítani. Az egyik teljes példány a belügyminiszterhez terjesztendő fel, a másik a törvényhatóság irattárába teendő, a harmadik a választók használatára a választókerület székhelyére nézve illetékes kir. közjegyzőnél helyezendő el, a negyedik pedig

felosztandó az érdekelt városok és községek között. E negyedik példányt az illető város vagy község lakosai mindenkor betekintheik, illetőleg díjtalanul lemásolhatják, vagy lemásoltathatják, mire az előjáróság nekik kívánatra időt és alkalmat nyújtani köteles.

A kir. közigyöző az őrizetére bizott példányból egyesek részére kiszolgáltató másolatokért, kivonatokért, bizonylatokért, vagy hitelesítésekért a szabályszerű díjakat számíthatja fel.

Kiegészítés. 1899 : XV. t.-cz. 163. §.

A névjegyzék és választási okmányok nyilvánossága.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 88. §-ában említett általános választási jegyzőkönyv, a szavazatszedő küldöttségek jegyzőkönyvei, a szavazási rovatok ívek, nemkülönben a választók névjegyzékének a törvényhatóság vagy város levéltárában őrzött példányáról teljes vagy részleges másolatot, a szokásos írásdíj lefizetése mellett, bárki kérhet.

A választók névjegyzékének másolata bárkinek, a ki kéri, a választást megelőzőleg is szintén a szokásos írásdíj lefizetése mellett kiadandó.

Ily kérelem az alispánnál avagy polgármesternél terjesztendő elő.

A másolat a kérelem előterjesztésétől számított 8 nap alatt elismervény mellett kiadandó.

Ezen §-ban felsorolt okiratoknak a belügyminis-teriumban őrzött példányáról is másolat adandó.

1899 : XV. t.-cz. 164. §.

A hiteles másolat kiadásának kötelessége.

Ha az alispán vagy polgármester a másolat kiadását megtagadja, vagy késlelteti, a Curia elnöke-

nél panasz emelhető, a ki záros határidőt tűz ki és elrendeli, hogy az alatt a másolat kiadandó, illetőleg a megtagadás elegendő okai előterjesztendők.

A rendeletnek meg nem felelő tisztviselőre a Curia elnöke 2000 koronáig terjedhető bírságot szabhat, mely ismételt engedetlenség esetében, annyiszor mennyiszor ismételhető.

Ezen bírságon kívül, a fegyelmi úton való feleltre vonás fenmarad.

1899 : XV. t.-cz. 165. §.

A 164. §. esetében az illető folyamodó fél, választói jogának igazolása, vagy azon választói névjegyzéknek megnevezése mellett, a melyben mint jogosult fel van véve, a jelen törvény 20. §-ában megállapított határidő meghosszabbítását a Curia elnökénél kérheti.

A Curia elnöke a választói jog fenforgása esetében, a kérdéses választás tekintetében a kérvény beadására szabott határidőt a 163. §-ban említett okiratok másolatának kézbesítésétől számított 14 nappal meghosszabbítja és erről a képviselőházat haladéktalanul értesíti.

Jegyzet. Az 1899 : XV. t.-cz. 149. és 150. §§-aiban foglalt rendelkezések 1900. évi január 1-én léptek életbe és érvényben maradnak a curiai bíráskodás megszűnése után is. Ellenben az 1899 : XV. t.-cz. 163., 164. és 165. §§-ai a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lépnek hatályba és megszűnnek a curiai bíráskodással együtt. Azután a nagyközönség az 1899 : XV. t.-cz. 150. §-a és az eddigi peres és perenkívüli gyakorlat alapján szerezhethet az állandó névjegyzékről másolatot. Miután a Curia a választói jogosultság kérdésében végleg dönt, a curiai határozatok alapján a központi választmány összeállítja az állandó végleges névjegyzéket, a mely tehát a következő naptári évre lesz érvényes. Az új törvény különös súlyt helyez arra, hogy ezek a választói névjegyzékek a nagyközönség által megközelíthetők, betekinthetők legyenek. Ezt célozza, hogy ezután a végleges névjegyzék

nem három, hanem *négy hiteles példányban* állítandó ki és ebből egy teljes példány a választókerület székhelyére illetékes közjegyzőnél helyeztessék el. Ennélfogva a választók végleges névjegyzékének *hiteles példányai* találhatók: 1. a *belügyminiszternél*, 2. az *illető kerület törvényhatósági levéltárában* és 3. a *kerület székhelyén illetékes kir. közjegyzőnél*. Ez a három mind teljes példány. A negyedik hiteles példány azonban darabokra van szedve községenkint és minden község megkapja megőrzés végett a saját községebeli választóknak hiteles névjegyzékét. A községi előjáróságok pedig tartoznak a község lakosainak mindenkor megmutatni a végleges névjegyzéket, a lemásolást díjtalanul megengedni. Ez az ujtítás kapcsolatban van az új törvénynek a választás törvényszerűségét fokozó ama rendelkezéseivel, hogy a választók összeírása mindenben a törvény értelmében történjék és erről az érdekeltek meggyőződést szerezhessenek és a mennyiben szükséges és lehetséges, jogaik megóvásáról gondoskodjanak. De ez ujtítás a névjegyzékek nyilvánossága tekintetében — miként alantabb látjuk — okozati összefüggésben van a választási ügyekben a Curia előtt folytatott eljárással, melynél a választói jogosultságot sürően kell bizonyítaniok a kérvényezőknek és ezt csak ilyen hiteles kiadványok alapján tehetik. Miután pedig a Curia előtti eljárást gyorsan be kell fejezni, különben halasztást nem adnak, ennélfogva az új törvény 163., 164. és 165. §§-aiban büntetést kellett megállapítani a hiteles másolatok kiadását késleltető vagy ok nélkül megtagadó alispánra vagy polgármesterre. Ebből az intézkedésből közvetve az is kitűnik, hogy a Curia előtti eljárásban a törvényhatósági vagy városi levéltárban, avagy a belügyminiszternél őrzött példányokból kell hiteles másolatot kérni, mert makacsság vagy késleltetés esetén csakis a polgármestert és alispánt bírságolja a Curia.

Jogfejlődésünk a magánszemélyeknek az okirat másolatának beszerzése céljából, a birói védelmet már eddig is biztosította. Választási ügyekben, a melyek elintézése a közigazgatási hatóságoktól teljesen függetlenítendő, jogunk ezen elvét tehát ujolag ki kellett fejezni. Az új törvény 164. §-a értelmében a késedelmes kiadás iránti panasz a Curia elnökénél emelendő, a ki a kiadás iránt parancsot bocsát ki és a késedelmező és magát nem igazoló közeget bírsággal rója meg. A másolat kiadásának megtagadása vagy késleltetése, egyuttal a hivatalos kötelesség megszegése és a mulasztás ezen jellege a Curia elnöke által kiszabott bírsággal megtorlását nem leli. Maga a bírság nem fegyelmi büntetés, annak kirovása nem fegyelmi eljárás eredménye, miért is a cselekmény fegyelmi

uton való megtorlásának lehetőségét határozottan ki kellett fejezni. A 163. §-ban felemlített okiratok másolatai a legtöbb esetben a kérvényezés nélkülözhetlen feltételét képezik, azok kiszolgáltatásának megtagadása vagy késedelmes kiadása a kérvényezési jog gyakorolhatását megszüntethetné. Ez okból szükséges volt oly intézkedés felvétele, a mely ily esetekben a kérvény beadására meghatározott határidő meghosszabbítását lehetségessé teszi. A meghosszabbítás megadásának joga a Curia elnökére volt ruházandó. Ő állapítja meg, hogy forog-e fenn késedelem s ennek folytán a határidő meghosszabbítása, mint a késedelem folyománya, szinte általa adandó meg. (165. §.) A kérvényezési jog gyakorlása is szükségessé teszi, hogy a felek azon okiratok másolatait megszerezhessék, a melyeken a választási eljárás alapszik és a melyek az 1874: XXXIII. t.-cz. 88. §-ának, illetőleg az új törvény 161. §-ának értelmében az eljárás mikénti lefolyását feltüntetik. E jog eddigelé világos és határozott kifejezést törvényeinkben nem talált. Régibb törvényeink alapján a megyei levéltárakban őrzött és közérdekű okiratok másolatai bárkinek kiadandók. Az 1868: LIV. t.-cz. 558. §-a ezen elvnek ujlag kifejezést adott azon rendelkezésében: »a közhatóságok és hiteles helyek tartoznak megkereső parancs nélkül, akár az egyes felek egyszerű kérelmére, akár a bíróságok megkeresésére, a gondviselésök alatt levő okiratokról a hiteles kiadványt, annyszor, mennyiszer alkalmazandó, 500 frtnyi pénzbírság terhe alatt kiszolgáltatni. Daczára ezen fent jelzett törvényes intézkedéseknek, a másolat vételének jogát minden kétséget kizárólag meg kellett állapítani és tekintettel azon következményekre, a melyek a másolat ki nem adása, vagy késedelmes kiadásával járnak, ugy a kérelmet, mint pedig a másolat kiszolgáltatását oly feltételekhez kötni, a melyek ezen körülményeket s azok időpontjait, minden további vizsgálat nélkül felismerhetővé teszik. (163. §.) A másolatok megszerzése a kérvényezési joggal oly szoros kapcsolatban áll, hogy annak megtagadása vagy késleltetése esetében, az ez irányu intézkedés, a jog gyakorolhatásának biztosítása végett, azon bíróságra volt bízandó, a mely a kérvény felett itélni hivatva van. De ezen esetek maguk után vonhatják a kérvényezési határidő meghosszabbítását is, a melyet a közigazgatási hatóságokra bízni nem lehet, mert azon elvet, hogy a vitás választási ügy elintézése a Curia vagy a képviselőház kizárólagos teendőjét képezi, sértetlenül fenn kell tartani. A késedelem megállapítását és ennek folytán a halasztás megadását, bíróság és közigazgatási hatóság közt megosztani késedelemmel járna és feltételezné, hogy az előbbi

a bíróságra nézve praejudicialis természettel birjon, a mely ujlag megvizsgálás tárgyává nem tehető. A másolatok kiadása körüli intézkedés, ha az birói eljárással kapcsolatban állott, régibb törvény értelmében kizárólag a bíróság hatáskörébe esett. A másolat megtagadása esetében a rendbirságot, ugy az 1764/5 : XI. t.-cz., mind pedig az 1868 : LIV. t.-cz. 563. §-a értelmében csakis bíróságok által, birói eljárás alapján, szabható ki.

53. §-a helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 151. §.

Az 1874 : XXXII. t.-cz. 53. §-a helyébe:

A névjegyzék kiigazítása alkalmával a központi választmány akként köteles eljárni, hogy az ideiglenes névjegyzékek az 1874 : XXXIII. t.-cz. 43. §-a értelmében legkésőbb május hó 5-én közszemlére kitétethessenek.

A névjegyzékek kiigazítása iránti kérvények minden évben május hó 5-étől 15-éig adhatók be, az ezekre tett észrevételek pedig május 16-ától 25-ig fogadtatnak el.

54. §-a helyébe: 1899. : XV. t.-cz. 152. §.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 54. §-a helyébe:

A névjegyzék összeállításánál és kiigazításánál a következő határidők tartandók meg:

A központi választmány a jelen törvény 147. és 148. §-aiban és az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §-ában megszabott eljárást szeptember hó 1-ig befejezni s a felterjesztést a kir. Curiahoz megtenni köteles. A kir. Curia a felterjesztett ügyeket december hó 1-ig érdemlegesen elintézni s a központi választmányhoz visszaküldeni tartozik.

A központi választmány pedig köteles a véglegesen összeállított névjegyzékeket december hó 30-áig az illető hatóságoknak és a kir. közjegyzőnek elküldeni.

Jegyzet. Az új törvénynek ezen szakaszai szintén 1900. január 1-én léptek életbe és hatályban maradnak a curiai biráskodás megszűnte után is.

Elvi határozatok és jogesetek.

A központi választmány határozata helybenhagyatik indokolása alapján és azért, mert a névjegyzék kiigazítására irányzott kérvények beadására nézve az 1874: XXXIII. t.-cz. 53. §-ában kitűzött záros határidő elmulasztása esetében a választói jog kérdése arra az évre többé nem vizsgálható, a melyre a névjegyzék összeállítása vonatkozik. (C. 1899. évi 85. sz. h.) — A felebbezés visszautasittatik, mert a központi választmánynak felszólalás tárgyában hozott határozata ellen a felebbezés az 1874: XXXIII. t.-cz. 5. §-a szerint a határozat kézbesítésétől számítandó 10 nap alatt lévén beadandó, miután a központi választmány 184. számú határozata a kézbesítési vevény tanúsága szerint felebbezőnek folyó évi október 2-án lett kézbesítve, az október 16-án beérkezett felebbezés nyilván elkésve adatott be. (C. 1895. évi 306. sz. h.) — Tekintve, hogy I. S.-nak 17/90. számú beadványában nem valamely felszólamlásra tétetik észrevétel, hanem abban R. R. és B. J.-nek a választói névjegyzékbe lett felvétele ellen intéztetik felszólamlás, mint ilyen pedig az 1874: XXXIII. t.-cz. 44. §-ának utolsó bekezdése, illetőleg az 53. §. 2-ik bekezdése értelmében f. évi július 15-ig volt beadandó. A központi választmánynak felebbezést határozata czen és az abban felhozott indokokból helybenhagyatik. (C. 1890. évi 7. sz. h.) — G. G. részéről benyújtott felebbezés hivatalból visszautasittatik, egyébként pedig a központi választmány határozata M. M.-ra vonatkozó felebbezett részében helybenhagyatik. Indokok: Minthogy a felebbezett határozat — az iratok között foglalt vétjegy szerint — G. G. részére 1896-ik évi szeptember hó 29-én kézbesítettett, s így a felebbezési határidő 1896-ik évi október hó 9-én lejárt; az ugyane hó 10-ik napján elkéssetten benyújtott felebbezést hivatalból visszautasítani kellett. A központi választmánynak M. M.-ra vonatkozó határozata helybenhagyandó volt, mert a névazonosság nem adókönyvvel, hanem anyakönyvi kivonattal, avagy hatósági közokirattal bizonyítandó. (C. 1896. évi 231. sz. h.) — Országgyűlési képviselőválasztási névjegyzékbe való felvételre irányuló elkésset felszólalások figyelembe nem vehetők. (B. M. 1896. évi 106, 126. sz. rendelete Z. vármegye központi választmányához.) Indokolás: Mert a választási törvény 27. §-ában gyökerező jogom és kötelességem alapján, a szóban levő és föntebb körülírt felszólalási eljárás teljes mellőzésével hozott határozatokat, az *alaki törvényesség szempontjából*, annál is inkább megsemmisitem, mert ily eljárás mellett az elkéssetten beadott felszólalások megtekinthetése és az azokra vonatkozó esetleges észrevételek megtétele merőn lehetetlenné válnék. — A beadott felszólamlás fölött az állandó választói névjegyzékbe leendő felvétel végett, a határozat a központi választmány által csakis az 1874: XXXIII. t.-cz. 54. §-a an előírt határidőn belül hozható. (C. 1878. évi 4. sz. h.) — Az 1874: XXXIII. t.-cz. 53. §-ának azon rendelkezése, hogy a központi választmány akként köteles eljárni, miként az ideiglenes névjegyzék legkésőbb július 5-én közszemlére kitétethessék, nincs eltekintve attól, hogy a kiigazított névjegyzékeket már július 5-ike előtt is kitétethesse. Ebből azonban a felszólamlási kérvények beadására megszabott határidők megváltoztatása nem következik, mert az idézett szakasz második bekezdésében a kiigazítási kérvényekre, valamint az ezekre teendő észrevételeknek beadására a határidők világosan naptári napok szerint vannak kitéve. A 44. §-ban említett tíz nap csak azon esetre értendő, ha a névjegyzék kitétele július 5-ike után történik. (C. 1886. évi 521. sz. h.) — Az országgyűlési képviselő-

választók névjegyzéke kiigazítása iránti kérvények s az ezekre tett észrevételek benyújtására a törvényben megszabott határidőktől való eltérésnek helye nincs. (B. M. 1887. évi 31,676. sz. h.) — Az ideiglenes névjegyzék közszemlére leendő kitételére a törvényben megállapított határidőnek megváltoztatására a belügyminiszter törvény szerint feljogosítva nincsen. (B. M. 1887. évi 30,555. sz. h.) — A curiai bíróság azon határozata ellen, mely szerint ha valaki a választók névjegyzékéből kitörültetni rendeltetett, újabb kérvényezésnek helye nincsen. (C. 1877. évi 176. sz. h.) Indokolás: Mert hogy folyamodó bir-e ez idő szerint választói jogosultsággal vagy nem, már A. A.-nak felszólamlása és felebezése folytán a curiai bíróságnak 1877. október hó 20-án 15. sz. alatt hozott határozata által elintéztetett; ily határozat ellen pedig újabb kérvényezésnek helye nincsen; ennél fogva felebbezőnek kérvénye már a központi választmány által vissza lett volna utasítandó. — Az összeírás bevégzése után utólagosan nyert választói jogosultságnak visszaható erő nem tulajdonítható. (C. 1886. évi 164. sz. h.)

55. §. Az ekként kiigazított névjegyzék a kiigazítást közvetlen követő naptári évre érvényes.

Jegyzet. Ennek a szakasznak különös fontosságot és érvényt szerez az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról szóló új törvény 3. §-ának 15. pontja, melyben kimondatik, hogy a választás érvénytelen és annak megállapítása kérvény útján kérhető, ha a választásnál a szavazás alapjául nem az 1874 : XXXIII. t.-cz. 55. §-a szerint érvényes névjegyzék szolgált. Ez feltétlen tehát semmisségi ok.

V. FEJEZET.

b/ A választási eljárás.

A választás határideje.

56. §. Az általános képviselőválasztásokra a belügyminiszter 10 napi határidőt tűz ki oly módon, hogy az e tárgyban kibocsátandó rendeletnek a hivatalos lapban közzétételétől a választásra kitűzött határidő zárnapjáig legalább 30 napi időköz legyen, s a választások befejezésétől az országgyűlés megnyitásáig legalábbbb 10 napi időköz maradjon.

A választások a belügyminiszter által kitűzött

10 napi határidőn belül minden kerületben megtartandók.

Jegyzet. A hirdetménynek a hivatalos lapban történt közzététele napjától számítva, általános választások 20 napon innen és 30 napon túl nem tarthatók. A központi választmány feladata aztán, hogy a 10 napon belül valamelyik napra kitűzze a választást. Egy megye vagy egy város területén egy napon ejtetik meg a választás a különböző kerületekben.

Az országgyűlés egybehívása.

I. Kegyelmes királyi meghívó levelek.

Ő császári és apostoli királyi Felseje a több országgyűlési képviselőt küldő törvényhatóságokhoz és városokhoz a következő kegyelmes királyi meghívó levelet méltóztatott kibocsátani:

Mi Első Ferencz József Isten Kegyelmeiből Ausztriai Császár, Csehország királya stb. és Magyarország Apostoli Királya. Kedvelt hiveink! Uralkodói kötelmeinkhez tartozván az ország törvényeinek hű és pontos végrehajtása felett örködni: Miután az 1848: IV. t.-czikk 1. §-a az országgyűlést évenként Pestre egybehívati rendeli; s miután számos függőben levő kérdés mielőbbi megoldását a nemzet erkölcsi és anyagi érdekei sürgősen követelik: Minisztertanácsunk előterjesztése folytán elhatároztuk, hogy az ország főrendeit és képviselőit a folyó évi november hava 23-ik napján megnyitandó országgyűlésre Budapest fő- és székvárosunkba egybehívjuk. Minek folytán Nekték ezennel komolyan meghagyjuk; hogy haladéktalanul megtegyétek mindazon intézkedéseket, melyek a törvény értelmében szükségesek arra nézve, hogy az 1874: XXXIII. t.-cz. által rendelt módon és a fennálló törvények által meghatározott számban megválasztandó képviselőitek, a fenn kitett országgyűlésen megjelenhessenek s a törvényhozás működése a mondott napon és helyen, akadálytalanul megindíthatassék. Kikhez egyébiránt császári és királyi kegyelmünkkel kegyesen hajlandók maradván. Kelt Budapest fő- és székvárosunkban, ezer-nyolczszázkilenczvenhatodik évi október hava 7-ik napján. *Ferencz József, s. k. Bárányffy, s. k.*

Jegyzet. Ugyanez a szövegök az egy képviselőt küldő törvényhatóságokhoz és városokhoz intézett királyi meghívóleveleknek is.

II. Az általános választásra vonatkozó belügyminiszteri rendeletek.

A) 89,927/96. B. M. számú körrendelet. Az általános képviselő-választásokhoz szükséges intézkedések megtétele tárgyában.

(Valamennyi központi választmánynak.)

Ő Csász. és ap. kir. Felsége a f. évi október hó 1-én kelt legmagasabb elhatározásával a jövő 1896—1901-iki országgyűlést f. évi november hó 23-ik napjára egybehívni méltóztatván: részemről akként intézkedtem, hogy a kegyelmes királyi meghívó-levelek a törvényhatóságoknak és az önálló képviselő küldési joggal felruházott városoknak mai napon megküldeszenek. A fennebb említett l. f. elhatározás következtében az 1874: XXXIII. t.-cz. 56. §-ában foglalt rendelkezés alapján az általános képviselőválasztásokra a f. évi október hó 28-tól november hó 6-ig bezárólag terjedő 10 napi időközt tűzöm ki határidőül. Midőn erről a központi választmányt értesitem, egyuttal felhivom, hogy az imént idézett t.-czikk 57. és 58. §-ai értelmében a kegyelmes királyi meghívó-levélnek a közgyűlésen történt kihirdetése után következő napon összeülvén, az általános választások napját, ezen tíz napi határidőn belül tűzze ki, ugyanezen alkalommal minden választókerület részére a választás vezetésére elnököt, jegyzőt és szükséges számú helyetteseket válasszon, s általán az 1874: XXXIII. t.-cz. 59., 60. és 61. §-ai szabályainak szem előtt tartása mellett mindazon intézkedéseket tegye meg, melyek a törvény értelmében a választásra szükségesek. Felhivom különösen a központi választmányt, hogy a többször érintett törvény 62. §-ához képest a fentebb jelzett intézkedéseiről hirdetményt bocsásson ki, melyben a választás napja és helye, nemkülönben a 69. §. rendelkezéséhez képest a választási eljárás megindításának órája is megjelölve legyen; figyelmét kiterjesztve arra is, hogy valamint ezen eljárásról, úgy általán minden működéséről szóló jegyzőkönyvei eredeti másodpéldányban hozzám haladéktalanul felterjeszteszenek. Nem mulaszthatom el ez alkalommal kifejezését adni azon várákozásomnak, hogy miután a törvény a választások vezetését a központi választmány kezeibe teszi le, a központi választmány áthatva ezen megbízás fontosságától és az ezzel járó felelősség érzetétől, hazafias buzgalommal minden igyekezetét oda fogja irányítani, hogy a választások a törvényben megszabott módon és a legrszbb polgári jog gyakorlatához méltó rendben folyjanak le. Budapesten, 1896. évi október hó 7-én. *Perczel*, s. k.

B) 89,926/96. B. M. számu körrendelet. A kegyelmes királyi meghívó-levelek kihirdetése végett tartandó rendkívüli közgyűlések tárgyában.

(Valamennyi főispánnak.)

Ő Osászári és apostoli királyi Felsége a jövő 1896—1901-iki országgyűlést folyó év november hava 23-ára legkegyelmesebben egybehívni méltóztatván, részemről akként intézkedtem, hogy a jövő országgyűlésre szóló kegyelmes királyi meghívó-levelek, a törvényhatóságoknak és az önálló képviselőküldési joggal bíró városoknak innen ugyancsak f. évi október hó 7-ik napján megküldessenek. Midőn erről Méltóságodat most eleve értesitem, egyuttal felkérem, hogy a kegyelmes királyi meghívó-levél kihirdetése végett tartandó rendkívüli közgyűlés egybehívása iránt jelen leirat vétele után azonnal és akként intézkedni sziveskedjék, hogy az a törvény által megengedett legrövidebb idő alatt, mulhatatlanul megtartassék. Fogadja Méltóságod tiszteletem nyilvánítását. Budapesten, 1896. évi október hó 7-én. *Perczel*, s. k.

C) 90,015/96. B. M. számu körrendelet. A képviselőválasztási nyomtatványok megküldése és használata tárgyában.

(Valamennyi központi választmánynak.)

Midőn az országgyűlési képviselőválasztásokról szóló 1874: XXXIII. t.-cz. 85. és 87. §-aiban foglalt rendelkezésekhez képest a választás és a szavazás lefolyásáról vezetendő jegyzőkönyvek mintáit, továbbá a szavazásnál használandó rovatos íveket az idézett törvény 88. §-nak megfelelően, a központi választmánynak elegendő számban már most megküldöm: felhívom a központi választmányt, hogy azok használata iránt a választási elnököket kellőleg utasítsa. Részemről szükségesnek tartom a jegyzőkönyvi minták czélszerűbb használatára nézve bővebb tájékozás végett ezuttal is megjegyezni, hogy az egyik minta szerint a választási jegyzőkönyv abban az esetben vezetendő, ha csak egy a képviselőjelölt és így a választás szavazás nélkül megy végbe; a másik minta ellenben akkor, ha több képviselőjelölt ajánltatván, a választásnak szavazással kell történnie; a harmadik minta szerint pedig a szavazatszedő küldöttség jegyzőkönyve szerkesztendő. Önként értetik különben, hogy miután a minták készítésénél minden eshetőség számba nem vétethetett a fentemlitett három jegyzőkönyvi mintában,

általam csakis azok a tények és adatok jeleztenek, melyeknek a jegyzőkönyvekbe való felvételét a törvény határozottan rendeli. Ha tehát a választás lefolyása alatt ezen tények és adatokon kívül még oly körülmények fordulnának elő, melyeknek a jegyzőkönyvben való felemlítése a törvény értelmében szintén szükséges, ilyenek például a küldöttségi elnökök vagy jegyzők, továbbá a bizalmi férfiak vagy községi kiküldöttek helyettesítése (66. §.), a választás felfüggesztése (69. §.),* a jelöltek visszalépése (81. §.) stb. stb. a jegyzőkönyvek megfelelő kiegészítésére ily esetekben a választási, illetőleg a szavazatszedő küldöttségi elnök lesz hivatva, mely utóbbi eljárásnál azon szempont tekintendő irányadóul, hogy a választási és a szavazási jegyzőkönyvbe mindazon mozzanatok felvétessenek, melyek a választási eljárás törvényességének megbírálásánál támpontot nyújthatnak. Továbbá megjegyzem még, hogy abban az esetben is, ha a választókerületben a választók száma az 1500-at meg nem haladja, midőn tehát a törvény szerint a választási elnök vezetése alatt csak egy szavazatszedő-küldöttség működik: a választás és szavazás lefolyásáról mindenesetre ilyenkor is külön-külön jegyzőkönyv vezetendő. A mennyiben a központi választmánynak a megküldött jegyzőkönyvi minták használatára nézve az előrebocsátottak után is még kételyei támadnának, azok elosztatása végett hozzám, még idejekorán, felterjesztés teendő. Felhivom végre a központi választmányt, hogy a megküldött jegyzőkönyvi mintáknak, a választási elnökök részére leendő másolatát, a rendelkezésre álló hatósági irodaszemélyzet igénybevételével eszközöltesse, hogy ekként a szükségrendő példányok kiállítása által az államkincstár újabb költséggel ne terheltessék. — A szavazási rovatos iverk használatára nézve csak annyit jegyzek meg, hogy azok akként vannak kiállítva, hogy minden lapon a szavazók neveinek feljegyzésére két külön rovat nyitattott, ennél fogva az első rovatban az egyik, a második rovatban a másik képviselőjelöltre szavazó választók nevei lesznek beirandók, a középső rovatba pedig azon város, városrész, illetőleg község neve lesz feljegyzendő, melybe ugy az egyik, mint a másik képviselőjelöltre szavazó választók tartoznak, miből önként következik, hogy ha kettőnél több a képviselőjelölt, az esetben már a harmadik jelöltre eső szavazatok feljegyzésére más rovatos iverk használandó. Budapesten, 1896. évi október hó 8-án. *Perczel*, s. k.

* L. 1899 : XV. t.-cz. 155., 160. és 161. §§-t.

D) 90,014/96. B. M. számú körrendelet. Az általános képviselőválasztásokhoz szükséges helyiségek tárgyában.

(Valamennyi központi választmánynak.)

Az általános képviselőválasztások alkalmával eddigelé még mindig fordultak elő esetek, hogy a képviselőválasztásokhoz oly helyeken is béreltettek ki magasabb árakon helyiségek, vagy állítottak fel külön fabódék, a hol e célra alkalmas helyiségek vagy épületek állottak volna rendelkezésre, mely esetekben a felmerült költségek fedezése végett az államkincstár vétetett igénybe. A folyó év október hó végén és november hó elején megejtendő általános képviselőválasztások alkalmából, tekintettel az enemi költségek fedezésére rendelkezésre álló költségvetési hitel korlátolt voltára, kötelességemnek tartom már most előre figyelmeztetni a központi választmányt, hogy a közelgő általános országgyűlési képviselőválasztásoknál azon esetekben is, midőn a szavazás több küldöttség előtt történik, a választáshoz szükséges helyiségek iránt, egyetértőleg a választási elnökkel, akként intézkedjék, miszerint e célra első sorban a rendelkezésre álló vagy bérfizetés nélkül megnyerhető alkalmas helyiségek vétessenek igénybe s így az államkincstár újabb kiadásoktól megkíméltessek. Azon esetben pedig, ha a megkívántó helyiségek használata költség nélkül egyáltalában eszközölhető nem lenne és akár kibérlésnek, akár pedig fabódé felállításának elkerülhetetlen szüksége állana elő: ez iránt jóváhagyásomat, a mennyiben lehetséges, előzetesen, indokolt előterjesztésben s a költség számszerinti megjelölésével kérje ki; arra az esetre nézve pedig, ha előzetes jóváhagyásom kikérése bármi oknál fogva mellőztetnék: már most figyelmeztetem a központi választmányt, hogy a mennyiben az e czimen felszámított összegekről szóló számlák túl magasaknak fognának találtatni, csupán a műszaki és számvevőségi szakvizsgálatok által indokoltnak talált összegek fognak annak idején az államkincstár terhére átvétetni. Budapesten, 1896. évi október hó 7-én. Perczel, s. k.

E) 90,038/96. B. M. számú körrendelet. Az általános képviselőválasztások alkalmából a közrend és béke megőrzése, a személy- és vagyonbiztonság fentartása céljából teendő intézkedések tárgyában.

(Valamennyi vármegyei és városi törvényhatóság közönségének.)

A közrend és béke megőrzése, a személyes vagyonbiztonság fentartása mindenkoron a törvényhatóságnak önkormány-

zati hatóságából kifolyó egyik kiváló jogát és kötelességét képezvén, részemről különös sulyt fektetek arra, hogy a törvényhatósága küszöbön álló képviselőválasztási mozgalmak alatt is, a választások idején a jogát teljes mérvben érvényesítse és abból folyó költségét pontosan teljesítse. Nem szükséges a törvényhatóságot figyelmeztetnem, hogy bármely visszaélés vagy büntény azért, mert az a választási jog, a közjogok eme legfontosabbika és legszebbikének gyakorlata közben követtetett el, nem eshetik enyhébb beszámítás alá. — A f. évi október hó végén és november hó elején megejtendő általános képviselőválasztások alkalmából felhivom tehát a törvényhatóságot, hogy önkormányzati hatáskörében jó eleve tegyen meg minden szükséges intézkedést a végből, hogy a képviselőválasztási mozgalmak alatt ép úgy, mint a választás idején, törvénybe ütköző és államellenes izgatások, törvénytelen cselekmények, rendellenességek és zavarok elő ne forduljanak és ha mégis előfordulnának, azok a törvény értelmében rögtön megszüntetessenek és szigoruan megtoroltassanak. — Különösen pedig szükségesnek tartom, hogy a törvényhatóság a magyar büntetőtörvénykönyv (1878 : V. t.-cz.) 172., 173., 178., 180., 181., 182., 184., 185., 186., 187. §§-aiban, valamint az 1874 : XXXIII. t.-cz. 93., 94., 103. és 104. §§-aiban foglalt intézkedésekre a lakosságot, egy e célból külön közzéteendő hirdetmény útján figyelmeztesse s egyuttal alárendelt tisztviselőit oda utasítsa, mikép szigoruan őrködjenek a felett, hogy a törvény rendelkezéseinek minden irányban a legszigorubbán érvény szereztessék. Budapest, 1896. október 7-én. *Perczel*, s. k.

F) Országgyűlési képviselőválasztási költségek közül csupán a választással szoros kapcsolatban álló és elkerülhetlenül szükséges anyagi kiadások fedezhetők az államkincstárból.

A belügyminiszternek 44434/96. sz. a. B. vármegye közönségéhez intézett rendelete.

A vármegye alispánja, mint a központi választmány elnöke, f. évi május hó 5-én, 53. sz. a. tett jelentésében az 1892. évi országgyűlési képviselőválasztás alkalmával a szavazatok összeírására alkalmazott napidíjasok részére a vármegyei házi pénztárból előlegképen kifizetett 13 frt 50 krnak az államkincstár terhére leendő kiutalványozását kérte. Minthogy az államkincstárból csakis az országgyűlési képviselőválasztással szoros kapcsolatban álló és elkerülhetlenül szükséges anyagi kiadások fedezhetők, ellenben a választással, mint a legfontosabb közjogok érvényesítésével kapcsolatos, a szavazatszedő-

küldöttségek esetleg a díjazott összkormányzati közegek vagy alkalmazottak által teljesített munkálatok személyes kiadásai az államkincstárt még méltányossági alapon sem terhelhetik: ennél fogva a szóban levő és különben is elkészen kért összegnek kiutalványozását el nem rendelhetem, azonban megengedem, hogy ezen a vármegye házipénztárából előlegzett összeg az illető évi házipénztári számadás során végleg elszámoltnak tekintessék.

Közhivatalnoknak politikai vagy képviselőválasztási kérdésekkel is foglalkozó pártba, bizottságba vagy egyesületbe léphetése tiltva nincs.

A belügyminiszternek 91,782/1900. sz. a. a pénzügyminiszter urhoz intézett átiratából: »Az 1899 : XV. t.-czikkben foglalt és a jelen országgyűlés berekesztését követő napon hatályba lépő 167. §-nak megalkotásakor a törvényhozás kétségtelen célja az volt, hogy a választói jog szabad érvényesülésének hatályosabb biztosítása, a hivatali hatalommal való esetleges visszaélés megakadályozása és a hivatali méltóság megóvása érdekében is a közhivatalnokok a képviselőválasztások és a politikai pártélet küzdelmeitől, azoknak közvetlen irányításától, a vezető szerepétől távoltartassanak. Azt azonban, hogy a közhivatalnok valamely politikai vagy képviselőválasztási kérdésekkel is közvetlen foglalkozó párt, bizottság vagy egyesület tagjainak sorába léphessen, sem a most közölt alapelv, sem a fennidézett törvényszakasz rendelkezései nem tiltják. Ennél fogva — nézetem szerint — sem elvi, sem törvényes akadálya nincs annak, hogy a »brassói magyarság intéző bizottsága« által a tagok sorába beválasztott F. B. pénzügyigazgató ezen választást elfogadja.«

57. §. Az általános választások napját ezen 10 napi határidőn belül, valamint az időközi választások napját a központi választmány akként határozza meg, hogy az általános választások ugyanazon törvényhatóság vagy város területén egy napra tüzessenek ki, az időközi választásoknál pedig a képviselőház az iránt hozott határozatának vételétől, vagy a meghiusult választás napjától a választás megkezdéseig 14 napnál rövidebb és 24 napnál hosszabb időköz ne legyen.

58. §. Az általános választásoknál a központi választmány a királyi meghívó-levélnek az illető törvényhatóság közgyűlésében történt kihirdetése után következő napon, az időközi választásoknál a képviselőház felhívásának vételétől számítva városokban 3, más törvényhatóságokban 8 nap alatt, a meghiusult választás esetén pedig az arról szóló jelentés vétele után azonnal összeül.

Ez alkalommal megteszi a választásra szükséges intézkedéseket és minden választókerület részére a választás vezérletére elnököt, jegyzőt és a szükséges számmal helyetteseket választ.

Elvi határozatok és jogesetek.

Az időközben megejtendő orsz. képviselőválasztások vezetésére szükséges küldöttségek mindenkor újból választandók. (B. M. 1884. évi 61,296. sz. h.) — Azon körülmény, hogy az ugyanazon évben bekövetkezett újabb képviselőválasztáskor a szavazatszedő küldöttség tagjainak ugyanazon egyének választattak meg, kik az előző választásnál eskü alatt ilyen minőségükben működtek, ezeket az eskünek letétele alól fel nem menti. (B. M. 1884. évi 60,165. sz. h.) — A rendes választási elnöknek oly időben történt lemondása esetében, a midőn az új elnök megválasztása céljából a központi választmányi ülést összehívni physical lehetetlenség, a helyettes választási elnök képviselőválasztásnál az elnöki teendőkkel megbízható. (B. M. 1884. évi 34,170. sz. h.) — A választásnál jegyzői minőségben közreműködő egyént ezen minőségben teljesített szolgálatai után napidíj és fuvarbér nem illeti meg. (B. M. 1882. évi 62,134. sz. h.) — Képviselőválasztásoknál a választási elnököt az eljárásra nézve csak a központi választmány utasíthatja. (B. M. 1885. évi 32,413. számú határozat.)

59. §. Azon kerületekre, melyekben a választók száma az 1500-at meg nem haladja, egy szavazatszedő küldöttség alakítandó a választási elnök elnöklete alatt. Ez esetben egy választási, egy helyettes elnök, egy jegyző és egy helyettes jegyző választandó.

Azon kerületekre, melyekben a választók száma az 1500-at meghaladja, két szavazatszedő küldöttség alakítandó; ez esetben a választási elnökön kívül, ki az egyik szavazatszedő küldöttség elnöke, még egy szavazatszedő küldöttségi elnök, két helyettes elnök, két jegyző és két helyettes jegyző választandó.

Azon kerületekre pedig, melyekben a választók száma a 3000-et meghaladja, szabadságában áll a központi választmánynak három küldöttséget alakítani s ez esetben a választási elnökön kívül két küldöttségi elnök és két, esetleg három helyettes elnök, három jegyző és két, esetleg három helyettes jegyző választandó.

A küldöttségi elnököket és jegyzőket a szavazatszedő küldöttségekhez a központi választmány osztja be; ugyanaz határozza meg, hogy a választási elnököt akadályoztatása esetén melyik küldöttségi elnök helyettesíti. A helyettes elnökök és jegyzők beosztása a választási elnök feladata.

Jegyzet. A szavazatszedő küldöttségek megalakításánál nem az életben levő választók, hanem az állandó névjegyzékbe felvett választók száma dönt.

60. §. Vegyes kerületekben a választásra elnököt azon törvényhatóság központi választmánya nevez, melynek kebeléből az ily vegyes kerülethez legtöbb választó járul, a jegyzőt ellenben azon törvényhatóság központi választmánya küldi ki, melyhez a kérdéses vegyes kerületbeli választóknak kisebb száma tartozik s oly esetben, midőn egy ily vegyes kerületre két városi hatóság esik, a szavazatszedő küldöttséghez mindenik egy-egy tagot küld, kik közül az egyik a jegyzői tollat vezeti.

61. §. A választókerület községeit vagy városrészeit a szavazatszedő küldöttségek közt a központi választmány osztja fel; ezek szavazási sorrendjét minden küldöttség részére szintén a központi választmány határozza meg, ugy azonban, hogy a választási székhely választói mindig legelőször szavaznak.

Jegyzet. A választási székhely választói tehát legelőször szavaznak. A további sorrend akként állapítandó meg, hogy a székhely után egy pár a székhelyhez közelebb fekvő község választói szavazzanak s azután a legmesszebb fekvő községek

választói, hogy ezek még az nap haza mehessenek; legvégül pedig a választói székhelyhez közelebb fekvő községek.

62. §. Az 59., 60. és 61. §§-ok értelmében tett intézkedéseiről a központi választmány az állam hivatalos nyelvén s a szükséghez képest a kerületben tömegesen használt más nyelven is hirdetményt tesz közzé, melyben tudatja a választási elnökök és jegyzők neveit, a községek, illetőleg a városrészek szavazási sorrendjét s a választásnál figyelemben tartandó egyéb intézkedéseket.

Ezen hirdetmény a választókerület minden városának és községének megküldendő és az előljárásság köteles azt legalább 3 nappal a választás előtt szokásos módon közzétenni.

Jegyzet. A községek vagy városrészek a központi választmány által meghatározott sorrendben s az egy községből vagy városrészből való választók a szerint, amint egyik vagy másik jelöltre szavaznak, külön bocsátandók a szavazásra. Az első községnél a küldöttségi elnök által kihuzott sors dönt a felett, melyik jelöltre szavazók bocsájtatnak először a szavazáshoz. Az utána következő községeknél felváltva illeti az egy jelöltre szavazókat az elsőbbség. Azon választók, kik szavazásra akkor nem jelentkeztek, mikor a megállapított sorrend szerint azon községen vagy városrészen volt a sor, a többi választóknak szavazása után szavazhatnak. Miután minden község vagy városrész a megállapított sorrend szerint szavazott, vagy szavaztak, vagy szavazásra felhivattak, azon községek vagy városrészek is, a melyek a megállapított sorrendben meg nem jelentek, a választási elnök legalább egy órai és két órán tul nem terjedhető határidőt tűz ki a szavazásra való jelentkezésre. Ha a szavazás több küldöttség előtt történik, a zárórát minden küldöttség elnöke külön tüzi ki. A záróra letelte után is mindazon választók szavazásra bocsátandók, a kik a záróra letelte előtt a szavazásra jelentkeztek. A míg a záróra tart, a jelentkező választók a többi választóktól elkülönítendőek. Az erre szükséges intézkedések megtétele a választási elnököt vagy helyettesét illeti meg. (Vt. 75. 83. §§. 1899 : XV. t.-cz. 159. §.) Az 1899 : XV. t.-cz. 3. §. 21. és 26. pontja: *A választás érvénytelen* s annak megállapítása kérvény útján kérhető: Ha az 1874 : XXXIII. t.-cz. 75. és 83. §§-ai (jelen törvény 159. §.) ellenére azon községek vagy városrészek, a melyek a megállá-

pitott sorrendben meg nem jelentek, szavazásra fel nem hivat-
tak és e mellett kimutattatik, hogy a képviselőre legalább
annyi érvényes szavazat nem adattatott, a mennyi a választói
névjegyzékben foglalt összes választók általános többségének
megfelel; ha a jelen törvény 159. §-ának a záróra kitűzésére
vonatkozó rendelkezései megsértettek és e mellett kimutatta-
tik, hogy azon időpontban, midőn a záróra a törvény szerint
kitűzendő lett volna, a képviselőre legalább annyi érvényes
szavazat be nem adatott, a mennyi a választói névjegyzékben
foglalt összes választók általános többségének megfelel.

63. §. A választási vagy küldöttségi elnök azon
kerületben, melyben a választásnál vagy szavazatsze-
désnél elnököl, képviselővé nem választathatik.

Jegyzet. A választás érvénytelen és annak megállapítása
kérvény útján kérhető: ha a képviselő a választás időpontjá-
ban a törvény értelmében választható nem volt. (1899: XV.
t.-cz. 3. §. 1. p.)

I. Hirdetés-minta (általános választáshoz).

Ezennel közhirrre tétetik, hogy Ő Császári és Apost.
Királyi Felsege által az 1896—1901-ik évre legkegyelmesebben
egybehívott országgyűlésre küldendő képviselők megválasztása
céljából N. vármegye központi választmánya által a választás
napja mind a négy választókerületben f. 1896. évi október
29-ére tüzetett ki, mely napon a választás N., N., N. és N.-ben,
mint a választókerület székhelyén, reggeli 8 órakor veendi
kezdetét.

A választások vezetésére az n.-i kerületben elnökül N N.,
helyettes elnökül N. N., jegyzőül N. N., h. jegyzőül N. N.;
az n.-i kerületben stb. stb. lettek megválasztva.

Közhirrre tétetik továbbá, hogy a szavazás sorrendje az
1874: XXXIII. t.-cz. 61. §. rendelkezéséhez képest, követ-
kezőleg lett megállapítva és pedig:

1. az n.-i kerületben: N. választási székhely, utánna
(a vál. ker. községei a megállapított sorrend szerint);

2. az n.-i kerületben: N. választási székhely, utánna
(a vál. ker. községei a megállapított sorrend szerint);

3. stb. stb., mely községek az itt bejegyzett sorrendben
fognak szavazásra felhivatni.

Közhirrre tétetik végül, hogy az 1874: XXXIII. t.-cz.
V. fejezetében foglalt rendelkezések szerint:

A választásnál szavazati joggal csak azok bírnak, kik az országgyűlési képviselőválasztók 1896. évi állandó névjegyzékében be foglaltatnak, s csak azon választókerületben bírnak szavazati joggal, a melyben összeírva vannak.

A szavazás nyilvánosan, előszóval történik.

A községek a fennebbi sorrendben s az egy községből való választók a szerint, a mint egyik vagy másik jelöltre szavaznak, bocsáttatnak szavazásra.

Azon választók, kik szavazásra akkor nem jelentkeztek, mikor a fennebbi sorrend szerint szavazni következtek volna, a sorrendben következő többi választóknak szavazása után szavazhatnak.

Miután minden község a megállapított sorrend szerint szavazott és szavaztak, vagy a szavazásra felhivottak azon községek is, melyek a megállapított sorrendben nem jelentek meg, a választási elnök legalább egy óra és két órán túl nem terjedő határidőt tűz ki, melynek lefolyta után többé szavazat el nem fogadtatik.

A választóknak a választásnál semminemű fegyverrel vagy bottal megjelenni nem szabad.

A választót a szavazásnál irányadólag utbaigazítani vagy rábeszélni nem szabad. — Kérdést a választóhoz csak a szavazatszedő küldöttségi elnök intézhet.

A szavazó helyiségben csak a szavazatszedő küldöttség tagjai, a bizalmi férfiak, a közigazgatási tisztviselő és a jegyző mellé rendelt írnokok lehetnek jelen, ezeken felül mindaddig, míg azon község választói szavaznak, a községelőljáróság kiküldött tagjai és a jelöltek bizalmi férfiai által megjelölt községi lakos és végre a szavazásra beszólitott választók.

Minden város tanácsa és minden község előljárósága által a választás helyére két tag, továbbá minden jelölt részére annak bizalmi férfiai által azon községből egy lakos nevezendő, kik mindaddig, míg azon község választói szavaznak, a választók azonosságát ellenőrizni kötelesek.

Az előljáróság köteles ezen hirdetményt minden községben legalább 3 nappal a választás előtt, a szokásos módon közzétenni; a választási színhelyen a szavazó helyiség előtt és a község több helyén is kifüggeszteni.

N. vármegye központi választmányának N.-ben 1896. évi április 8-án tartott üléséből.

N. N.

alispán, közp. vál. elnök.

N. N.

közp. vál. jegyző.

II. Hirdetés-minta. (Időközi választáshoz.)

A képviselőház nmltsgu Elnökének 12,313. számú leirata folytán ezennel közhírré tétetik, hogy a képviselőháznak folyó évi márczius hó 28-án tartott ülésében hozott határozatával — N. N. országgyűlési képviselő elhalálozása (lemondása) következtében — az n-i választókerületben új képviselőválasztás rendeltetett el.

Minek folytán N.-vármegye központi választmánya a törvényes időben összeülvén, a választás napját folyó 1897. évi április hó 22-re tűzte ki, mely napon a választás N.-ben, mint a választókerület székhelyén, reggeli 8 órakor veendi kezdetét.

A választás vezetésére elnökül: N. N., h. elnökül: N. N., jegyzőül: N. N., h. jegyzőül: N. N. lettek megválasztva.

Közhírré tétetik továbbá, hogy a szavazás sorrendje az 1874: XXXIII. t.-cz. 61. §. rendelkezéséhez képest, következőleg lett megállapítva és pedig N. választási székhely után (a választókerület községei a megállapított sorrendben), mely községek az itt bejegyzett sorrendben fognak felhivatni, stb. (L. I. mintát.)

Elvi határozatok és jogesetek.

Az országgyűlési képviselőválasztásokat vezető választási elnöknek vagy ennek helyettesének nem kell szükségképen a központi választmány tagjának lenni, de szükséges, hogy választó legyen. (B. M. 1875. évi 27,934. sz. h.) — A rendes választási elnöknek oly időben történt lemondása esetében, a midőn az új elnök megválasztása céljából a központi választmányi ülést összehívni physikai lehetetlenség, a helyettes választási elnök képviselőválasztásnál az elnöki teendőkkel megbízható, (B. M. 1884. évi 34,170. sz. h.) — Az orsz. képviselőválasztásnál jegyzői minőségben közreműködő egyént ezen minőségben teljesített szolgálatai után napidíj és fuvarbér nem illeti meg. (B. M. 1882. évi 62,134. sz. h.) — A központi választmányi ülési határozatot, melylyel K. A. azon kérelmével, hogy az általa választási minőségben 1878. és 1879. években fuvarberek és napidíjak czímen érdembe hozott 21 frt 92 kr., illetve 25 frtnyiösszegről szóló számlák érvényesíttessenek, elutasított, a K. A. részéről közbevetett felfolyamodvány folytán felülvizsgálat alá vevén: az indokainál s azon oknál fogva helybenhagyandónak találtam, miután 1874. évi december 20-iki minisztertanácsi határozat értelmében az 1874: XXXIII. t.-cz. 114. §-a alapján csak az összeírás, illetőleg a érvjegyzék évenkénti kiigazítása alkalmával felmerülő dologi költségek érvényesíthetők az állampénztár terhére. — Képviselőválasztásoknál a választási elnököt az eljárásra nézve csak a központi választmány utasíttatja. Az egy városrészbéli szavazók közül, ha a választókerület utcáinak szerint felosztva nincs, a párt szerint kisorsolt jelöltjei először egészen eszavaznak. H. S. választási elnök által hozzám intézett kérdés folytán értesitem a központi választmányt, hogy a választási elnököt eljárásában utasítani nincs jogom; ez a központi választmány jogköréhez tartozik. A törvény 75. §-át különben úgy értelmezem, hogy ha a belváros a választásra utcáinak szerint be nem osztatott, a kisorsolt jelölt pártja

először egészen szavaz és így tovább. (B. M. 1885. évi 31,416. sz. h.) — Az 1874: XXXIII. t.-cz. 59. §-ának ama rendelkezése, mely szerint ott, hol a választók száma az 1500-at meghaladja, két szavazatszedő küldöttség alakítandó annak indokából, mert az állandó névjegyzékben foglalt s 1500-at számban meghaladó választók közül időközben többen elhaltak s a választás napján kevesebb a választók száma 1500-nál. változást nem szenvedhet s a szavazatszedő küldöttségek megalakításánál nem az életben levő választók, hanem az állandó névjegyzékbe felvett választók száma dönt. (B. M. 1887. évi 36,265. sz. h.) — Az időközben meg-ejtendő országgyűlési képviselőválasztások vezetésére szükséges küldöttségek mindenkor újból választandók. (B. M. 1884. évi 61,296. sz. h.) — Indokolás: Figyelmeztetnem kell a központi választmányt arra, hogy azon felfogás, mintha az 1884—1887. években megejtendő időközi képviselőválasztások vezetésére mindenkor ugyanazon választási küldöttség volna hivatva, mely a f. évi június hó 21-én megejtett általános képviselőválasztásnál működött, teljesen alaptalan, a mennyiben időközi képviselőválasztások vezetésére szükséges küldöttségek tagjai az 1874: XXXIII. t.-cz. 58-ik §-ának világos határozványai értelmében esetről-esetre, illetőleg minden egyes választásra nézve külön-külön választandók meg. Azon körülmény, hogy az ugyanazon évben bekövetkezett újabb képviselőválasztáskor a szavazatszedő küldöttség tagjaiul ugyanazon egyének választattak meg, kik az első választásnál eskü alatt ilyen minőségben működtek, ezeket az eskünek a letétele alól fel nem menti. (B. M. 1884. évi 60,165. sz. h.)

64. §. helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 153. §.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 64. §-a helyébe:

A választók személyazonosságának ellenőrzésére városokban a tanács két megbízott tagja, községekben pedig a községi bíró vagy helyettese és valamelyik községi esküdt vannak hivatva, kik e czélból a választás helyén megjelenni s a záróra alatt is jelen lenni tartoznak.

Ezenkívül minden jelöltnek bizalmi férfiak is joggal bir arra, hogy akkor, midőn valamely községre vagy városra a szavazás sora reákerül, ezen városból vagy községből egy-egy lakost, mint azonossági tanut jelöljön meg, ki mindaddig, míg azon város vagy község választói szavaznak, a választók személyazonosságát ellenőrzik.

Az összes azonossági tanuk a szavazatszedő küldöttség színe előtt a következő esküt tartoznak tenni:

»Én N. N. esküszöm stb. (ünnepélyesen fogadom), hogy mindazon kérdésekre, melyek az országgyűlési képviselőválasztóknak személyazonosságára

nézve hozzám intéztetnek, minden párt- és más mellékérdektől eltekintve, legjobb tudomásom és meggyőződéseim szerint, a tiszta igazságnak megfelelően válaszolok. Isten engem úgy segéljen!»

Jegyzet. A választási eljárás törvényszerűségét kívánják hathatósabban biztosítani az 1899 : XV. t.-cz. 153., 154., 158., 160—162., 167—169. §-aiba felvett rendelkezések. A törvény ez irányban mindenekelőtt arról kíván fokozottabb mérvben gondoskodni, hogy a választók személyazonossága a szavazási eljárás alatt hiven és pontosan ellenőriztessék s a személyazonosság megállapításánál egyedül az igazság szempontja legyen mérvadó. Felmerült ugyanis az a panasz, hogy az 1874 : XXXIII. t.-cz. 64. §-ának az a rendelkezése, mely szerint a választók személyazonosságának ellenőrzése végett a választás helyére minden város tanácsa és minden község előjárósága részéről két tag küldendő ki, gyakran nem tartatik meg, hanem az említett hatósági személyek helyett más megbízottak küldetnek. A 1899 : XV. t.-cz. 153. §-ának két első bekezdése az azonossági tanuk kijelölésére nézve kimerítő és szabatos rendelkezéseket tett. A választók személyazonosságának lelkiismeretes és igazságos ellenőrzését a javaslat az által is biztosítani kívánja, hogy az összes azonossági tanuk a szavazás színhelyén esküvel, illetőleg ünnepélyes fogadással ígérjék kötelelességeiknek pontos és hű teljesítését. (153. §. utolsó bekezdés.)

Elvi határozatok és jogesetek.

Az országgyűlési képviselőválasztások tartamára bizalmi férfiakat ajánlott egyéneknek nem kell szükségképen az illető választókerületben választói joggal és lakhellyel birni. (B. M. 1884. évi 33,361. sz. h.) Indokok : Aközponti választmányi elnök felterjesztésre, melyben felvilágosítás kéretett az iránt, vajjon a választási elnök köteles-e bizalmi férfinak oly ajánlott egyént elfogadni, ki a választókerületben sem nem választó, sem illetőségi lakhellyel nem bír? válaszolom, hogy e tekintetben véleményem az, hogy habár a dolog természeténél fogva kívánatos, miszerint a bizalmi férfiak az illető kerületben választói jogosultsággal és lakhellyel birjanak, mindazonáltal, miután az 1874 : XXXIII. t.-cz. a bizalmi férfiak személyére nézve különös kellekeket határozottan nem követel meg, a választási elnök törvény szerint a kijelölt bizalmi férfiakat vissza nem utasíthatja csupán azért, mert az illetők a választókerületben sem nem választók, sem illetőségi lakhellyel nem birnak. (L. az 1899 : XV. t.-cz. 156. §. utolsóelőtti bekezdését. Közlve alantabb vt. 70. §-nál.)

65. §. A választás a választási székhelyen történik, akár egy, akár több küldöttség előtt történik a szavazás.

A községek vagy városrészek sorrendje és a küldöttség, melyhez beosztattak, a szavazóhelyiség előtt és a község több helyén kifüggesztett hirdetményben közléteendő.

66. §. Ha a küldöttségi elnökök vagy jegyzők megjelenésükben akadályozva vannak, a szavazatszedő küldöttségeket a központi választmány által választott helyettesek sorából a választási elnök egészíti ki.

Ha azon választók, kik képviselőjelöltet ajánlottak, vagy ha a bizalmi férfiakat ki nem jelölték, vagy ha a bizalmi férfiak vagy községi küldöttek a választásra meg nem jelentek, ezeket a választási elnök helyettesíti.

67. §. helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 154. §.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 67. §-a helyébe:

A választás vezetése és a rend fentartása a választás egész folyamata alatt a választási elnök feladata és kötelessége.

A választási elnök a szükséghez képest joggal bir és köteles a választók szabadságának biztosítására, különösen pedig azok bevonulására és a választási színhelyen leendő elhelyezésére nézve előlegesen is és pedig a választókerület egész területére kihatólag az illetékes közigazgatási hatóság meghallgatásával intézkedni, intézkedéseit alkalmas módon köztudomásra juttatni s a közigazgatási hatóságoktól és közegektől azoknak pontos és szigorú végrehajtását követelni.

A választók elhelyezésére vonatkozó intézkedéseket, ha több jelölt áll szemben egymással, a választási elnök a pártok bizalmi férfiainak meghallgatásával, akképen tartozik megtenni, hogy a rend fentartása és a szavazatszedő küldöttségekkel való érintkezés feltétlenül biztosittassék, hogy továbbá a választók számára kijelölt gyülekezési helyek a szavazási helyiségektől lehetőleg egyforma távolságra essenek, hogy végül a választók a szükséges élelmi

szerekkel való ellátásukról gondoskodhassanak. Ha a választási elnök a választók és a szavazatszedő küldöttségek közt fentartandó összeköttetés céljából külön bizalmi férfiakat alkalmaz, úgy ezek minden pártból egyenlő számban és egyenlő jogokkal az előbb említett bizalmi férfiakkal egyetértőleg nevezendők ki. A mennyiben a választók igazolványokkal láttatnának el, ilyen igazolvány hiánya sem a szavazatszedő küldöttségekhez való megjelenésnek, sem a szavazat beadásának és érvényességének akadályául nem szolgálhat.

Az egyik vagy másik párt bizalmi férfiainak kívánatára az a kérdés, hogy melyik tartózkodási hely melyik pártnak jusson, sorshuzás útján döntendő el.

A rend fentartására kirendelt közbiztonsági közegek és a szükség esetében alkalmazandó fegyveres erő feletti rendelkezés joga a választási elnököt illeti meg. Ezen jog gyakorlásával esetről-esetre kizárólag a helyettes elnököt vagy az illetékes közigazgatási hatóság közegeit bizhatja meg.

A választási elnök kötelessége gondoskodni arról is, hogy a szavazatszedő küldöttségek azon tagjai, kik az 1874 : XXXIII. t.-cz. 21. §-ában előirt esküt a választást megelőzőleg le nem tették, kötelességük hű és lelkiismeretes teljesítésére a választás megnyitásakor a szavazatszedő küldöttség előtt feleltetessenek.

A szavazatszedő küldöttségek elnökeinek feladata és kötelessége az eléjük utasított választók szavazatainak összeszedése, ők határoznak a szavazatok ellen felmerült kifogások felett s a küldöttség szavazó helyiségében és annak környékén közvetlen ők ügyelnek a rend fentartására, e célból, a választási elnöknek rögtön teendő jelentés mellett, a fegyveres erővel is rendelkezhetnek.

Szükség esetén a szavazást ideiglenesen felfüggeszthetik; azt, hogy mikor kezdessék meg újra a szavazás valamely küldöttség előtt, a választási elnök határozza meg s neki áll kizárólag jogában a választást félbeszakítani és a központi választmánynak jelentést tenni.

Jegyzet. Ez a szakasz is a választás törvényszerűségét akarja biztosítani. És csakugyan a választási eljárás törvényszerű lefolyásának egyik biztosítékául kell tekinteni azt is, hogy az új törvény a választási elnöknek hatáskörét, valamint a szavazatszedő küldöttségek elnökeinek jogait és kötelességeit szabatosan meghatározza és minden irányban, még pedig olyképen körvonalozza, hogy az említett elnökök a választás eredményének minden illetéktelen befolyásolásától szigorúan tartózkodjanak. Ezen szakasz intézkedései a curiai bíráskodás megszűnte után is hatályban marad.

68. §. A választóknak az összeírásnál vagy választásnál semminemű fegyverrel vagy bottal megjelenni nem szabad.

69. §. helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 155. §.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 69. §-a helyébe:

A választási elnök a kerület székhelyén a választási eljárást a kitűzött napon és helyen reggeli 8 órakor nyitja meg.

Ha azonban oly akadályok merültek fel, melyek miatt a választási eljárás megnyitható nem volt, a választási elnök a megnyitást egy órára elhalasztja és ha ezen idő eltelte után sem volna megnyitható, a választás meghiusultnak tekintetik és erről a választási elnök a központi választmánynak jelentést tesz.

A mennyiben a választási eljárás reggeli 8 óra előtt nyitvatott meg, az ajánlás 8 és fél óráig elfogadandó.

A szavazás reggeli 9 óra előtt meg nem kezdhető.

Jegyzet. Ez az új törvényszakasz hatályban marad a curiai bíráskodás megszűnte után is. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. módosítását és kiegészítését tárgyzó rendelkezéseknek egy másik csoportja az 1899 : XV. t.-cz. 3. §-ában megállá-

pitott új érvénytelenségi okok következtében vált szükségessé. (Vesd össze 1899 : XV. t.-cz. 3. §. 1—24. pontjai.) Az érvénytelenségi okok a módosított választási törvény határozatai alapján lettek megszabva. Az 1874 : XXX. t.-cz. 69. §-a értelmében a választási eljárás megnyitása el nem halasztható. Így tehát elhalasztás esetében vagy a választást meghiusultnak, vagy pedig a később eszközölt megnyitást törvénybe ütközőnek kell tekinteni. Fenforoghatnak azonban oly körülmények, melyek a megnyitás elhalasztását indokoltá teszik és törvényhozási szempontból kerülendő a meghiusult választások eseteinek elegendő ok nélkül való szaporítása, midőn az elhalasztás a választás törvényes lefolyását különben nem érinti. Az elhalasztás elrendelése a választási elnök jogkörébe esik, de az időhatár a törvényben jelölendő meg, nehogy ez a választók kifárasztására vezessen és a hosszú elhalasztás a választóknak a választás helyéről való eltávozását vagy elszéledését vonja maga után s ily módon a többségnek akaratkifejezése meggátoltassék. A választási eljárásnak reggeli 8 óra előtt történt megnyitása a választás eredményét törvényellenesen csak anynyiban képes befolyásolni, ha ez által az ajánlásra meghatározott időben oly változás állt be, mely magát az ajánlást lehetetleníti. A 8 óra előtt történt megnyitás a választás eredményére nézve teljesen irrelevans körülménynyé változik, ha ily esetben is az ajánlás beadására meghatározott idő 8 $\frac{1}{2}$ óráig terjed; valamint ha — a mint ezt az 1899 : XV. t.-cz. 155. §-ának utolsó bekezdése világosan kimondja, — a szavazást reggeli 9 óra előtt nem szabad megkezdeni.

70. §-a helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 156. §.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 70. §-a helyébe:

A képviselőjelöltet a kerület 10 választójának kell együttesen ajánlania. Ezen ajánlat írásban adandó át a választási elnöknek, ki az általa meghatározandó helyen és időben a választást megelőző napon is átveheti, legkésőbb azonban ily ajánlat fél órával a választás megnyitása után adandó át a választási elnöknek.

A választási elnök az ajánlatot azon okból, mert az ajánlott jelölt nem választható, az 1876 : XXXIX. t.-cz. 8. §-ában meghatározott esetet kivéve, vissza nem utasíthatja.

Az ajánlattal egyidejűleg minden jelölt részére

minden szavazatszedő küldöttséghez egy bizalmi férfi jelölendő; szabadságában áll azonban az ajánlóknak minden küldöttséghez két bizalmi férfit jelölni.

Ha a választási elnök a bizalmi férfiakat a választás folyama alatt eltávolította, vagy azok működésüket abbanhagyták, az ajánlóknak jogukban áll azok helyett más bizalmi férfiakat jelölni.

Bizalmi férfiak csak az ugyanazon törvényhatóság területén lakó egyének közül jelölhetők.

Az ajánló kívánatára ajánlatáról térítvény adandó.

Jegyzet. Ezen törvénytörzszakasz hatályban marad a curiai bíraskodás megszűnte után is. Ezt kiegészíti az 1876 : XXXIX. t.-cz. 8. §-a. (L. vt. 13. §-nál) Az 1874 : XXXIII. t.-cz. hatályon kívül helyezett 70. §-a minden egyes választónak megadta a jogot, hogy képviselőjelöltet állíthatott. A 71. §. értelmében pedig a szavazást tiz választónak kell vala kérni. Ez valóban ellenmondás volt a törvényben. Mert a szavazás iránti kérelem az ajánlási jognak folyománya s feltételei kell, hogy azonosak legyenek. Mivel valakit képviselőjelöltnek ajánlani és ezen jelölt tekintetében a szavazást nem kívánhatni, magát az ajánlást illusoriussá teszi. Az új törvény a választási törvényben tapasztalt ezen ellenmondást is megakarja szüntetni és ennek czéljából az új törvény 156. §-a az 1874 : XXXIII. t.-cz. 70. §-át akként módosítja, mely szerint *az ajánláshoz ép úgy tiz választó kívántatik meg, mint a szavazás elrendelése iránti kérelemhez.* Továbbá az 1874 : XXXIII. t.-cz. 70. §-a értelmében a választási elnök az ajánlatot az okból, mert a jelölt törvény szerint nem választható, vissza nem utasíthatja. Daczára, hogy a hivatkozott t.-cz. ez irányu értelmezése kétségtelen, mégis a törvény világos intézkedése ellenére előfordultak esetek, a midőn a választási elnök ezen kérdés vizsgálatába bocsátkozott s a választhatóság igazolását a jelölés alkalmával megkivánta. Az új törvény 156. §-a a vt. ily téves értelmezését a jövőben kizárja. Azonban az 1876 : XXXIII. t.-cz. 8. §-ának megfelelően világosan kifejezendő a törvényben, hogy az ajánlás visszautasítható, ha az illető az idézett t.-cz. 6. §-a értelmében nem jelölhető. (L. vt. 13. §-ánál.) Ebbe a 156. §-ba a bizalmi férfiakra vonatkozólag felvett többi új rendelkezés az új törvény 3. §. 19. pontjában említett új érvénytelenségi okkal áll kapcsolatban. Ugyanis a választás érvénytelen és annak megállapítása kérvény útján kérhető: ha

a jelen törvény 156. §-a ellenére a választási elnök bizalmi férfiak alkalmazását nem engedte meg. A bizalmi férfiak felelősségéről az 1899 : XV. t.-cz. 162. §-a intézkedik. (L. vt. 92. §-nál.)

Elvi határozatok és jogesetek.

A választási elnök feladatai közé nem tartozik az 1876 : XXXIX. t.-cz. 8. §-ában érintett esetet kivéve, az ajánlott képviselőjelöltek választathatási képességét bíráló alá venni, a kérdés érdemleges eldöntése a képviselőház által gyakorolt igazolási eljárás feladata lévén.* (B. M. 1884. évi 34,573. sz. h.) Indoklás: A választási elnöknek közvetlenül hozzám tett előterjesztésére, melyben azon kérdést veté fel, vajjon a választási elnöknek jogában áll-e a képviselőjelölt választathatási képességét saját hatáskörében elbírálni? a következőkben kívántam tudomás és szives mihezartás végett válaszolni. A választási elnök feladatai közé nem tartozik, hogy az 1874 : XXXIII. t.-cz. 70. §-a értelmében ajánlott képviselőjelöltek választathatási képességét, kivéve az 1876 : XXXIX. t.-cz. 9. §-ában érintett egy esetet, mely azonban most szóban nincs, bíráló alá vegye, minélfogva azok ellenében a választathatási képesség hiánya miatt az 1874 : XXXIII. t.-cz. 13. §-a alapján kifogást nem tehet, a kérdés érdemleges eldöntése a képviselőház által gyakorolt igazolási eljárás feladata lévén. Ily körülmények között, tekintettel a törvény határozványaira és az eddigi gyakorlatra, a szavazás a törvényszerű módon ajánlott képviselőjelöltre okvetlenül elrendelendő, még az esetben is, ha a választási elnöknek biztos tudomása volna afelől, hogy az illető az ország egyik választókerületének névjegyzékébe sincs felvéve, vagy hogy az illetőnek esetleges megválasztása az 1874 : XXXIII. t.-cz. 13. §-ának egyéb követelményeinél fogva kifogás alá esnék.

71. §. helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 157. §.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 71. §-a helyébe:

Ha azonban a választás megnyitla után fél óra alatt csak egy egyén ajánltatott, a választási elnök a választást befejezettnek s az illető egyént megválasztott országgyűlési képviselőnek nyilvánítja.

Ha az ajánlásra meghatározott időben több egyén ajánltatott képviselőjelöltnak: a választási elnök a szavazást elrendelni köteles s ez esetben a szavazás a kirendelt küldöttségek előtt reggeli 9 órakor megkezdendő és megszakítás nélkül folytatandó.

A választási eljárásnak a 155. §. alapján történt elhalasztása esetében ugy az ajánlat beadására meghatározott fél óra, valamint a szavazás elrendelésére

* V. ö. 1899 : XV. t.-cz. 10. §. és 135. §. második bekezdés.

meghatározott egy óra is, a tényleges megnyitás időpontjától számítandó.

A választási elnök a szavazás megkezdését szükség esetén egy órára elhalaszthatja; ha a szavazás ezen idő eltelte után sem volna megkezdhető: a választás meghiusultnak tekintetik és erről a központi választmánynak jelentés teendő.

Jegyzet. Ez a szakasz megmarad a curiai biráskodás megszűnte után is. Az 1899 : XV. t.-cz. 3. §. 20. pontjában megállapított új érvénytelenségi okra való tekintettel, az 1874 : XXXIII. t.-cz. 71. §-ának módosítása is szükségessé vált. Az új törvény értelmében a szavazás reggeli kilencz órakor kezdendő meg. A 157. §-ban a választási eljárás megnyitásának elhalasztása van szabályozva. Ily halasztás esetében a szavazás kilencz órakor meg nem kezdhető; ennek folytán gondoskodni kell a törvényben arról, hogy ily esetben a szavazás mikor kezdendő meg. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 71. §-a értelmében az ajánlás megnyitásától számított fél óra alatt eszközlendő, a szavazás pedig az előbbi idő után egy óra múlva kezdendő meg. Ezen időhatárok fentartása mellett kimondandó volt az, hogy a választási eljárásnak az 1899 : XV. t.-cz. 155. §-a alapján történt elhalasztása esetében a jelzett fél-, illetve egy óra, a tényleges megnyitás időpontjától számítandó. Ugyanazon okok, melyek a választás megnyitásának akadályául szolgálhatnak, a szavazás megkezdésénél is fölmerülhetnek. Ezeknek elhárítására a választási elnöknek időt kell engedni, mely azonban tartamára nézve olyan legyen, hogy a választás eredményére befolyást ne legyen képes gyakorolni. Az 1899 : XV. t.-cz. 157. §-a ezen időt egy órában határozza meg, melynek letelte után a szavazás kezdetét veszi, ellenesetben a választás meghiusultnak tekintetik. A jelzett intézkedések az okból is szükségesé váltak, hogy azok megtartásának vagy meg nem tartásának következményei, szemben a választás érvényével, megállapíthatók legyenek. Az 1899 : XV. t.-cz. 3. §. 20. pontja szerint a választás érvénytelen és annak megállapítása kérvény útján kérhető, ha a választási elnök a jelen törvény 157. §-ának első bekezdésében foglalt rendelkezése ellenére a választást befejezettnek nem nyilvánította, vagy ha több egyén képviselőjelöltnek ajánltatott, s ennek daczára a választási elnök a szavazást valamennyi törvényszerűen ajánlott jelöltre el nem rendelte, vagy ha a választási elnök a szavazást szükség nélkül a törvényben meghatározott időn túl kezdette meg,

vagy az ily halasztást, a választási elnök rendelete ellenére, a szavazatszedő küldöttség elnöke követte el. A szavazás elrendelésének elhalasztása reggeli 10 órán túl nem terjedhet.

72. §. A választói névjegyzék egyik hiteles példányának a választás alkalmával a szavazatszedő küldöttség kezeinél kell lenni.

Jegyzet. Hiteles példányokat l. vt. 52. §-nál.

73. §. helyett: 1899 : XV. t.-cz. 158. §.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 73. §-a helyébe:

A választásnál szavazati joggal csak azok birnak, kik a választói névjegyzékben befoglaltatnak s csak azon kerületben birnak szavazati joggal, a melyben összeírva vannak.

A névjegyzékben foglaltak közül a szavazat senkitől meg nem tagadható.

A szavazásra jelentkezett választó, ha személyazonossága máskülönben megállapítható, nevének, életkorának vagy foglalkozásának hibás vagy hiányos bejegyzése miatt a szavazástól el nem üthető.

Jegyzet. Ez új szakasz megmarad a curiai biráskodás megszűnte után is. Ez a szakasz is nagyban elő fogja mozdítani az új törvény czélját: a választás törvényszerűségének biztosítását. Ugyanis a választók jogosulatlan és törvénytelen visszautasításának kizárása végett, az 1874 : XXXIII. t.-cz. 73. §-ának kiegészítésével el kellett tiltani azt a számos panaszra okul szolgált gyakorlatot, hogy egyes választók akkor is, ha személyazonosságuk megállapítható, a név, az életkor, vagy foglalkozásnak hibás vagy hiányos bejegyzése miatt a szavazásban akadályoztattak.

Elvi határozatok és jogesetek.

Azon választó, kinek neve az országgyűlési képviselők névjegyzékében benne foglaltatik, személyazonossága igazolása mellett azon esetben is szavazatra bocsátandó, ha választói igazolvánnyal ellátva nincs. (B. M. 1889. évi 34,847. sz. h.) — A személyazonosság s ennek alapján a szavazati jog megállapítása kizárólag csak az 1874 : XXXIII. t.-cz. 74. §-ában felsorolt egyének hatáskörébe tartozik. Arról, hogy a választási helyiségben a rend megóvása tekintetében a különböző pártok ne érintkezessenek s választói jogát mindenki akadály nélkül és teljes biztonságban gyakorolhassa, a központi választmány köteles gondoskodni. (B. M. 1884. évi 34,221. sz. h.)

74. §. A szavazóhelyiségben csak a szavazatszedő küldöttség tagjai, a bizalmi férfiak, a közigazgatási tisztviselő és a jegyző mellé rendelt irnokok lehetnek jelen, ezeken felül mindaddig, míg azon város vagy község választói szavaznak, a községi előjáróság kiküldött tagjai és a jelöltek bizalmi férfiai által megjelölt községi lakos és végre a szavazásra beszólított választók.

Jegyzet. Ki a választás színhelyén a rendet zavarja, vagy oda fegyvert vagy botot visz és azt a rendre ügyelő közeg felhívására rögtön át nem adja, rendőri uton 3 naptól 1 hónapig terjedhető fogsággal büntetendő. (vt. 103.)

75. §. A községek vagy városrészek a központi választmány által meghatározott sorrendben s az egy községből vagy városrészből való választók a szerint, a mint egyik vagy másik jelöltre szavaznak, külön bocsátandók a szavazásra.

Az első községnél a küldöttségi elnök által kihuzott sors dönt a felett, melyik jelöltre szavazók bocsáttatnak először a szavazáshoz.

Az utána következő községeknél felváltva illeti az egy jelöltre szavazókat az elsőbbség.

Azon választók, kik szavazásra akkor nem jelentkeztek, mikor a megállapított sorrend szerint azon községen vagy városrészen volt a sor, a többi választóknak szavazása után szavazhatnak.

Jegyzet. Ennek a szakasznak utolsó bekezdésében foglalt rendelkezés megsértése az 1899 : XV. t.-cz. 3. §-ának 21. pontja értelmében *feltételes érvénytelenségi okot képez.* Ugyanis az új törvény szerint érvénytelen a választás és annak megállapítása kérvény útján kérelmezhető, ha azon községek vagy városrészek, melyek a megállapított sorrendben meg nem jelentek, szavazásra fel nem hivattak és e mellett kimutattatik, hogy a képviselőre legalább annyi érvényes szavazat nem adatott, a mennyi a választói névjegyzékben foglalt összes választók általános többségének megfelel. (Általános többség. L. vt. 82. §. második bekezdés.)

76. §. A szavazás nyilvánosan, élőszóval történik. A község vagy városrész, melyhez a szavazó tartozik, a szavazó neve és szavazata a rovatos ivre azonnal feljegyeztetik.

Jegyzet. Feltétlen érvényességi okot képez és az 1899: XV. t.-cz 3. §-ának 22. pontja értelmében a választás érvénytelen és annak megállapítása kérvényezhető, ha a vt. 76. §-ának azon rendelkezése, hogy a szavazás nyilvánosan és élőszóval történik, meg nem tartatott.

77. §. A választót a szavazásnál irányadólag utbaigazítani vagy rábeszélni nem szabad, kérdést a választóhoz csak a szavazatszedő-küldöttség elnöke intézhet s ez is csak a feladat korlátai között.

Azt, a ki e szabály ellen vét, az elnök rendre utasítja, ismétlés esetében eltávolíthatja s a szükséghez képest mással pótolja.

A szavazás alatt felmerült kérdésekben, a küldöttségi tagok meghallgatása után, a küldöttségi elnök saját felelősségére határoz.

Jegyzet. Az 1899: XV. t.-cz. 3. §-ának 12., 13. és 14. pontja értelmében a választás érvénytelen és annak megállapítása kérvény útján kérhető, ha bizonyos választók, kik nem a képviselőre, hanem más jelöltre akartak szavazni: oly célból, hogy a választásban részt ne vehessenek, a választás helyén kellő időben való megjelenésben gátoltattak és kimutattatik, hogy ezen választók számbavételével (5. §.) a képviselő az érvényes szavazatok általános többségét nem nyerte el, vagy pedig az újabb szavazás (1874: XXXIII. t.-cz. 82. §.), melynek folytán a képviselő megválasztatott, nem azon két jelölt között lett volna elrendelendő, a kikre nézve megtartatott; ha bizonyos választók, a kik nem a képviselőre, hanem más jelöltre akartak szavazni, a választást vezető vagy más hivatalos közeg intézkedése által, a választás folyama alatt és annak helyén választói joguk gyakorlatában törvényellenesen gátolva lettek vagy a szavazatszedő-küldöttség elnöke által szavazatuk törvényellenesen visszautasított vagy semmisnek nyilvánított és e mellett kimutattatik, hogy ezen választók kivételével (5. §.) a képviselő az érvényes szavazatok általános többségét el nem nyerte, vagy pedig, hogy az újabb szavazás (1874: XXXIII. t.-cz. 82. §.), melynek folytán a képviselő megvá-

lasztatott, nem azon két jelölt között lett volna elrendelendő, a kikre nézve megtartatott; ha a 12. és 13. pont alatt (most említett esetek) meghatározott esetekben be nem bizonyíttatik, hogy azon választók, a kik szavazati joguk gyakorlatában akadályoztattak, kire akartak szavazni, az azonban kimutattatik, hogy ezen választók számbavételével (5. §.) a képviselő az érvényes szavazatok általános többségét nem nyerte el, vagy pedig az újabb szavazás (1874: XXXIII. t.-cz. 82. §.), melynek folytán a képviselő megválasztatott, nem azon két jelölt között lett volna elrendelendő, a kikre nézve megtartatott.

78. §. Semmis a szavazat, ha nincs értelme, ha többféleképp magyarázható, vagy ha nem a képviselő-jelöltek valamelyikére adatott.

Ha egy családi néven csak egy jelölt van, a szavazat azért, mert a keresztnév hibásan, vagy éppen nem mondatott ki, valamint akkor sem tekintetik érvénytelennek, ha a szavazat a jelöltek egyikére kétségtelenül megállapítható.

Jegyzet. Ezt a szakaszt az 1899: XV. t.-cz. 158. §-a szerint, főként annak harmadik bekezdésében (l. vt. 73. §-nál) foglalt módszer szerint kell alkalmazni. V. ö. 1899: XV. t.-cz. 4. §-ának első bekezdésével és ugyanannak 161. §-a második bekezdésével.

79. §. Ha a választás folyama alatt oly akadályok merülnek fel, melyek miatt a szavazást rendesen folytatni nem lehet, a választási vagy küldöttségi elnök a szavazást saját felelősségére, az utóbbi azonban a választási elnöknek rögtön teendő jelentés mellett, felfüggesztheti.

80. §. Ha a felfüggesztett szavazás két óra mulva sem volna folytatható, a választási elnök a választást félbeszakítja és erről a központi választmánynak jelentést tesz.

A központi választmány az új választásra ezen törvény 57. §-a értelmében új határidőt tűz ki.

Jegyzet. Feltételes érvénytelenségi okot képez és a választás érvénytelen, ennek megállapítása az 1899: XV. t.-cz. 3. §. 23. pontja alapján kérvényezhető, ha a vt. 80. §-a ellenére a

szavazás két órát meghaladólag függesztetett fel és csak azután folytattatott és e mellett kimutattatik, hogy a képviselőre a megszakítás időpontjáig legalább annyi érvényes szavazat nem adatott, a mennyi a választói névjegyzékben foglalt összes választók általános többségének megfelel. (Általános többség. L. vt. 82. §.)

81. §. Ha szavazás közben egy jelöltön kívül a többi visszalép és ezen szándékát az illető a választási elnöknek személyesen vagy sajátkezüleg írt és aláírt nyilatkozatban határozottan kijelenti, az ellenjelölt nélkül maradt jelölt országgyűlési képviselőnek nyilváníttatik.

A jelöltek visszalépése a jegyzőkönyvbe felveendő.

Jegyzet. Ennek a szakasznak megsértése feltételes semiségi okot képez, a mennyiben a választás érvénytelen és ennek megállapítása az 1899: XV. t.-cz. 3. §. 24. pontja értelmében kérvényezhető, ha a választási elnök oly jelölt visszalépését jelentette ki, a ki nem lépett vissza és e mellett kimutattatik, hogy a képviselőre a kijelentés időpontjáig legalább annyi érvényes szavazat nem adatott, a mennyi a választási névjegyzékben foglalt összes választók általános többségének megfelel. (Általános többség: L. vt. 82. §.)

82. §. Ha a jelöltek közül a szavazatok általános többségét egyik sem nyerte el, azon két jelöltre, kik aránylag legtöbb szavazatot nyertek, újabb szavazás történik, melyre a központi választmány ezen törvény 57. §-a szerint új határidőt tűz ki.

A szavazatok általános többségének az összes beadott érvényes szavazatok felénél nagyobb száma tekintetik, habár a szavazatok egy része időközben visszalépett más jelöltre adatott is.

Ha két jelölt egyenlő számu szavazatot nyert, vagy az egyik időközben az új határnap elérkeztéig meghalt, szintén új választásnak van helye.

Ha a két jelölt közül valamelyik időközben a jelöltségtől visszalép, az ellenjelölt nélkül maradt jelölt az új határnap elérkeztekor országgyűlési képviselőnek nyilváníttatik.

Jegyzet. Ennek a szakasznak megsértése *feltétlen semmiségi ok.* És tekintet nélkül az elért általános szavazat-többségre, ennek a szakasznak bármely rendelkezése ellenére történt választás érvénytelen és annak megállapítása kérvényezhető az 1899 : XV. t.-cz. 3. §-ának 25. pontja alapján. Ebben a szakaszban az általános többség mennyiségtani meghatározás jellegével bir. Az elnök által megállapított és a szavazatok összeadásának eredménye gyanánt formális többség értetik alatta. Ennek következtében már ezen szakasz alapján érvénytelen a választás, ha az elnök az általa előzőleg konstataált érvénytelen szavazatokat akár szándékosan, akár gondatlanságból vagy tévedésből mégis beszámítja a szavazatok felénél nagyobb számába, vagy a számítása hibás. Ez tehát feltétlen semmiségi ok. Ettől a formális általános többségtől különbözik a valóságos általános többség (a többség valódi akaratának kifejezése), mely tehát akkor válik kérdésessé, ha a választás a vt. 82. §-a alapján ugyan meg nem támadható, de az 1899 : XV. t.-cz. 3. §-ában meghatározott bármely feltételes semmiségi okon igenis megtámadható és a kérvényezők a választásra nézve csakugyan ki is mutatják, hogy ugyanennek az új törvénynek 4. és 5. §-ában foglalt határozmányok szerint történendő levonásokkal nincs meg az általános többség. Könnyű belátni, hogy akkor már az elnök számításán kívül eső és általa jóhiszeműleg nem is tudható érvénytelen szavazatok rontják le a formálisan megállapított általános többséget, mely formális többség tehát mindaddig bebizonyítottanak tekintendő, míg kérvény útján meg nem támadtatik és ki nem mutattatik, hogy akár az elnök tévedt, akár bűnös uton állott elő a többség és így a többség meg van hamisítva.

Miért is az elnököknek nagyon kell vigyázni, 1. hogy az általuk konstataált érvénytelen (visszautasított) szavazatokat számításba ne vegyék, mert ez már magában feltétlen ok a választás megsemmisítésére; 2. a kiszámításnál, a szavazatok összeadásánál szintén nagyon kell vigyázni, mert a *számítási művelet hibás volta* miatt is semmis lehet a választás az 1899 : XV. t.-cz. 3. §. 27. pontja értelmében. Mert érvénytelen a választás és ellene kérvényezhető, ha a választási elnök azt a jelöltet jelentette ki megválasztott képviselőnek, a ki az érvényes szavazatok általános többségét nem nyerte el.

A formális általános többséget, melynek alapján az elnök a megválasztott képviselőt kijelenti, nem nehéz meghatározni, ha két jelölt van. Mert itt az lesz a győztes, kire többen szavaztak, mint a másik jelöltre. Ez egészen evidens. P. o. az egyik jelöltre 500, a másikra 502 választó szavazott. Minden-

esetre ez az utóbbi lesz a győztes. Mert $500 + 502 = 1002$. Ez az $1002 : 2 = 501$. A kire tehát 502 szavazatot adtak, arra a beadott érvényes szavazatok felénél nagyobb száma, ez esetben 1-gyel több esett. Téves felfogás lenne és a nagy közönség többnyire így fogja fel, hogy ez esetben a megválasztott képviselő 2 szavazattöbbséggel győzött. Ez nem áll, mert csak 1 szavazattöbbséggel jutott többséghez. Ime tehát 2 jelöltnél is hibás a számtani felfogás. Éppen azért az össze-számításnál különösen vigyázni kell akkor, ha három, vagy több jelölt van. P. o. A. jelölt kapott 500; B. 502; C. 10; és D. 18 szavazatot. Beadatott tehát $500 + 502 + 10 + 18 = 1030$ szavazat. Ennek fele $= 515$. Ez esetben az a jelölt győzött volna, kire 516 szavazatt esett. Mivel ennyi egyik jelöltnak sincs, tehát abszolút többséget egyik jelölt sem kapván, A. és B. között, mint a kik aránylag legtöbb szavazatot nyertek, a vt. 82. §-a értelmében pótválasztás lesz. Mindig arra kell vigyázni, hogy a *beadott szavazatok összeadassanak, ez az összeg feleztessék és a kinck a felénél többje van, az a győztes*. Mert ez az abszolút többség. Ezzel az abszolút többséggel kell birni a győzőnek, még ha két jelölt van is. P. o. A. jelölt kapott 500, B. 501 szavazatot. A közönséges felfogás szerint ez már 1 szavazattöbbség lenne. Pedig csak $\frac{1}{2}$ többség. De mivel nagyobb felénél, hát B. képviselő lett, mert a törvény nem mondja meg, hogy mennyivel nagyobb legyen felénél az általános többség. Ez a kiszámítás tehát tisztán számtani művelet. Ép azért ez a $\frac{1}{2}$ többség nem fél választót avagy fél szavazatot jelent.

A záróra kitűzése.

83. §-ának első bekezdése helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 159. §.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 83. §-ának első bekezdése helyébe:

Miután minden község vagy városrész a megállapított sorrend szerint szavazott és szavaztak, vagy szavazásra felhivattak, azon községek vagy városrészek is, a melyek a megállapított sorrendben meg nem jelentek, a választási elnök legalább egy órai és két órán tul nem terjedhető határidőt tűz ki a szavazásra való jelentkezésre.

Ha a szavazás több küldöttség előtt történik, a zárórát minden küldöttség elnöke külön tüzi ki.

A záróra letelte után is mindazon választók szavazásra bocsátandók, a kik a záróra letelte előtt a szavazásra jelentkeztek.

A míg a záróra tart, a jelentkező választók a többi választóktól elkülönítendők.

Az erre szükséges intézkedések megtétele a választási elnököt vagy helyettesét illeti meg.

A küldöttség elnöke a szavazás névsorát berekeszti, annak 3 példányát, valamint a szavazás lefolyásáról szóló jegyzőkönyvet a jegyzővel együtt aláírja és a választási elnöknek átadja.

Jegyzet. Ez a rendelkezés hatályát megtartja a curiai biráskodás megszűnte után is. Ezen szakasz a választási eljárásban a legfontosabb intézkedést tartalmazza: a záróra kitűzését, melylyel eddig számos visszaélés történt, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 83. §-a a záróra tekintetében oly intézkedéseket tartalmaz, melyek a választók többsége akaratkifejezésének akadályát képezhetik s mint ilyenek, már ez alkalommal megszüntetendők voltak. Ugyanis a vt. 83. §-a szerint a záróra alatt jelentkező választó szavazati jogát nem gyakorolhatja feltétlenül, hanem csak annyiban, a mennyiben a záróra letelte előtt, a sorrend szerint erre alkalma nyílik. Így tehát a vt. a 83. §. — a jelentkezés lehetőségét sem adta meg. A záróra valódi értelme pedig az, hogy annak letelte után, választó szavazásra nem jelentkezhetik; *de a választási eljárás alapelveivel ellentétben, hogy a záróra letelte előtt jelentkezett választótól a jog gyakorlása az okból tagadtassék meg, mert a szavazat leadása csak a záróra után válik lehetségessé.* Ennek következtében az új törvény azt rendeli, hogy a záróra után is szavazhatnak azok, kik a záróra előtt jelentkeztek. És ezzel kapcsolatban a 159. §. azt a valóban célirányos intézkedést hozza be, hogy a jelentkező választók a többi választóktól elkülönítendők. Nagyon természetesen ennek az intézkedésnek hiányában a záróra illusoriussá válnék, mert a választás befejezése egészen a választók tetszésére volna bízva, mivel nem lehetne konstatálni azt, ki jelentkezett a záróra alatt, ki pedig csak azután. Az elkülönítési intézkedés a választási elnök jogát képezi s annak mikénti foganatosítása a törvényben meg

nem határozható, miután az tisztán a helyi viszonyoktól függ. Ebben a §-ban említettekén kívül még a záróra letelte után szavaznak a vt. 84. §-ában említettek.

A jegyzőkönyv.

84. §. A választási elnök, a szavazatszedő küldöttség tagjai, a jelöltek bizalmi férfiai, ha azon kerületben, melybe kiküldettek, választói joggal birnak, a 83. § értelmében kitüzött záróra elteltével is bármely küldöttség előtt szavazhatnak.

85. §. helyébe: **1899 : XV. t.-cz. 160. §.**

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 85. §-a helyébe:

Minden szavazatszedő küldöttség a szavazás lefolyásáról jegyzőkönyvet vezet.

Ezen jegyzőkönyvben megemlítendő:

a) a szavazatszedő-küldöttség tagjainak s a jelöltek bizalmi férfiainak neve;

b) a szavazás kezdete és a küldöttség előtti végeredménye;

c) a szavazás felfüggesztése esetében az, hogy mikor függesztetett fel a szavazás, ki volt ekkor az utolsó szavazó s mikor folytattatott a szavazás; továbbá — a mennyiben az elnök valamely jelölt visszalépését jelentette ki — ki volt ekkor az utolsó szavazó; végre ki volt az utolsó szavazó akkor, midőn a záróra kitüzetett;

d) az elnök esetleges határozatai és a rend érdekében tett intézkedései.

A visszautasított szavazatokról külön jegyzék vezetendő, mely a jegyzőkönyvhöz csatoltatik.

A szavazásra jelentkező és bármi okból visszautasított választó, a szavazási küldöttségi elnök által megkérdezendő, hogy melyik jelöltre szándékozik szavazni.

A felhívás folytán tett nyilatkozat a visszautasított szavazatokról vezetett külön jegyzékben megemlítendő.

Hasonlóan felveendő a visszautasított szavazatokról vezetett jegyzékbe azon választó nyilatkozata, még pedig szószerint, a kinek szavazata az 1874 : XXXIII. t.-cz. 78. §-a alapján semmisnek nyilvánítottott.

Jegyzet. Ez a szakasz marad a curiai bíraskodás megszünte után is. E szakasz rendelkezésének megértéséhez az 1899 : XV. t.-cz. 3. és 4. §§-ai adják meg a kulcsot. Ugyanis a választás érvénytelenítése iránti eljárásban az általános többség megállapítása igen gyakran azon körülmény igazolásától függ, hogy a jogosult választók, kik a szavazási küldöttségi elnök által joguk gyakorlatában akadályoztattak, vagy a kinek szavazatát az elnök semmisnek nyilvánította, tényleg melyik jelöltre szándékoztak szavazni. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 85. §-a rendeli ugyan, hogy *a visszautasított szavazatokról külön jegyzék vezetendő*, de ezen jegyzék csak a visszautasított személyére, nem pedig mikénti szavazására szolgáltat bizonyítékot. Annak megállapítása, hogy egy választó, a ki jogát gyakorolni akarta, miként szavazott volna, magában a választási eljárásban eszközendő. Későbbi megállapítás lehetőleg kerüendő és csak a legszükségesebb esetekre szorítandó. A választás alkalmával visszautasított választó jogosultsága, a Curia előtti eljárásban a birói megállapítás tárgyát képezi. De ha meg lett is állapítva a visszautasítottak jogosultsága, ezen választók szavazatai az általános többség megállapításánál számba nem vehetők, ha egyuttal a visszautasítás alkalmával a választók szándéka a jog mikénti gyakorlására nézve, kétségtelenné nem tétetik. Ezt czélozza a 160. §., midőn rendeli, hogy *a bármely okból visszautasított választó megkérdendő, hogy melyik jelöltre szándékozik szavazni s e nyilatkozat a visszautasított szavazatokról vezetett külön jegyzékben kitüntetendő.* A szavazatszedő küldöttség jegyzőkönyve ennek következtében igen fontos okmány, és mint ilyen, a választás befejezése után a törvényhatóság vagy város levéltárában és a belügyminiszteriumban őriztetik és arról bárki teljes vagy részleges másolatot kérhet a C. T. 163., 164., 165. §§-ai értelmében.

A képviselővé kijelentés.

86. §. Ha a szavazás minden küldöttség előtt a 83. §. értelmében befejeztetett, a választási elnök a szavazás végeredményét a küldöttségi tagok előtt összeállítja és azon jelöltet, ki a feljegyzett érvényes

szavazatok általános többségét megnyerte, a kerület országgyűlési képviselőjének kijelenti.

Jegyzet. Ennek a kijelentésnek fontosságát emeli az új törvény 3. §-ának 27. pontja, melyben kimondatik, hogy a választás érvénytelen és ennek megállapítása kérvényezhető, ha az, a kit a választási elnök országgyűlési képviselőnek jelentett ki, az érvényes szavazatok általános többségét nem nyerte el. Az elnöknek tehát az *összeadásnál* szorgosan figyelni kell, hogy csak az érvényes szavazatokat vegye számításba. Ez a szakasz azonban a feljegyzett szavazatok (formális) többségéről szól. De a mandátum már ez alapon is megtámadható, ha az elnök a választási törvény és az 1876 : XXXIX. t.-cz. (L. vt. 13. §-nál) értelmében érvénytelen szavazatokat is számításba vette. Az 1899 : XV. t.-cz. 3. §-a értelmében érvénytelen szavazatokat pedig ennek az új törvénynek 4. §-a értelmében kell számba venni, mert a kérvénynyel megtámadott választás igazolásának feltételül nem a feljegyzett, hanem az *érvényes szavazatok* általános többségét állítja fel kellékül az új törvény. A választási törvény ezen 86. §-ának értelmében *feljegyzett* szavazatokból — bármelyik jelöltre estek is azok — tehát le kell számítani a curiai eljárás során megállapított érvénytelen szavazatokat. És az ellenjelöltre kell számítani a meggátolt szavazatokat, ha ez bebizonyíttatik. A curiai eljárásban ezen kívül az új törvény 3. §-a értelmében több esetben nem a feljegyzett szavazatokat veszik alapul, hanem mikor p. o. egész közösségek akadályoztattak meg a szavazásban, vagy a szavazás ideje megrövidítettett és így ismeretlen mennyiségű szavazat nem érvényesülhetett, a választói névjegyzékben foglalt összes választók számát veszik alapul és a megtámadott mandátum csak úgy állhat fenn, ha a választói névlajstromba foglalt összes választók felénél nagyobb száma szavazott érvényesen a megválasztott képviselőre. A v. törvénynek ez a 86. szakasza csak elvi utasítás akar lenni az elnöknek, hogy az előző szakasz értelmében felvett jegyzőkönyv alapján melyik jelölt jelentessék ki a kerület országgyűlési képviselőjének. Ha a vt. 86. §-ának rendelkezése ellenére oly jelölt jelentetett ki megválasztott képviselőnek, ki a beadott, feljegyzett érvényes szavazatok többségét el nem nyerte, vagy a ki az 1876 : XXXIX. t.-cz. értelmében nem volt kijelölhető, avagy nem azon jelölt jelentetett ki, a ki a törvény értelmében megválasztottnak kijelentendő lett volna és a Curia ezt megállapítja, akkor az országgyűlési képviselőválasztási ügyekben való bíráskodásról szóló új törvény 28. §-a értelmében

nincs helye új választásnak, a választás ismétlésének, hanem a választási elnök kijelentése rektifikáltatik a Curia által. Mert az elnök tévedése nem semmisítheti meg a különben törvényesen lefolyt választási aktust.

Általános jegyzőkönyv.

87. §. A választás összes lefolyásáról jegyzőkönyv vezetendő; abban megemlítendő:

- a) a választókerület neve;
- b) a választás helye és ideje;
- c) a képviselőjelöltek nevei;
- d) az ajánlók és ezek által kijelölt, vagy az elnök által kinevezett bizalmi férfiak nevei, a nyilatkozat kelte s a beadás ideje;
- e) a jelölt vagy jelöltek esetleges visszalépése;
- f) ha szavazás rendeltetett el, a megkezdés ideje s a szavazás végeredménye;
- g) az elnök által kitűzött záróra;
- h) az elnök határozatai s a rend érdekében tett intézkedései.

Sem óvásnak, sem egyéb észrevételnek a jegyzőkönyvben helye nincs. A jegyzőkönyvet az elnök s a melléje rendelt jegyző írják alá.

Jegyzet. Ezen jegyzőkönyv nem tévesztendő össze a vt. 85. §-ában, illetőleg ennek helyébe lépő 1899: XV. t.-cz. 160. §-ában követelt jegyzőkönyvvel. Ez a vt. 87. §-ában kívánt jegyzőkönyv a *választási aktus lefolyásának történelmi okmánya*. Ez is 3 példányban vezetendő, miként a szavazatszedő küldöttségek jegyzőkönyve. Ebből egy példány a törvényhatóság vagy város levéltárában, egy második példány a belügyminiszteriumnál őriztetik és az 1899: XV. t.-cz. 163., 164., 165. §§-ai értelmében ezekről a példányokról teljes vagy részleges másolatot kérhet bárki.

A megbízó levél.

88. §-a helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 161. §.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 88. §-a helyébe:

Ha a választási elnök egyszersmind valamely

szavazatszedő küldöttség elnöke: úgy a szavazás lefolyásáról (1874 : XXXIII. t.-cz. 85. §-a), mint a választás összes lefolyásáról (ugyanazon t.-cz. 87. §-a), külön jegyzőkönyv veendő fel.

Az általános jegyzőkönyv, a szavazatszedő küldöttségek jegyzőkönyve, a szavazási rovatos ívek és a külön névjegyzék a visszautasított szavazatokról az állam hivatalos nyelvén és három példányban vezetendő. Az említett okiratoknak kiállítására hivatalosan kötelezett egyének kötelesek azoknak netalán hiányzó példányait, mint eredetieket, pótlólag kiállítani.

A három példány közül egy a megválasztott képviselőnek azonnal átadandó, vagy térítvény mellett elküldendő. A másik két példány a központi választmány-nak küldendő be, mely azok egy példányát a törvényhatóság vagy város levéltárába helyezi el, másikat pedig a belügyminiszternek küldi meg.

A megválasztott képviselőnek a választási jegyzőkönyv szolgál megbízó levél gyanánt.

Ugy jegyzőkönyvi mintákat, mint szavazási rovatos íveket a belügyminiszter az illető hatóságoknak elegendő mennyiségben küld.

Jegyzet. A választás alkalmával a következő okmányokat kell felvenni, u. m.: 1. Általános jegyzőkönyv (vt. 87.). 2. Szavazatszedő küldöttségi jegyzőkönyv (vt. 85.). 3. Szavazási rovatos ívek. 4. Külön névjegyzék a visszautasított szavazatokról. Ezt a visszautasítottak névjegyzékét fontossá teszi a curiai bíraskodási eljárás. Ugyanis fel kell jegyezni az 1874: XXXIII. t.-cz. 78. §-a alapján semmisnek nyilvánított szavazatokat is, mert a Curia előtti eljárásban a szavazatszedő küldöttségi elnöknek azon határozata bíraltatik felül, mely a szavazatot semmisnek nyilvánította. Ezen felülbírálás alapját a választó által tett nyilatkozat képezi s ez az, a mit az ítélet lehetségesítése végett kétségtelen módon ki kell tüntetni.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 59. §-a értelmében, ha több szavazatszedő küldöttség alakítandó, az egyiknek elnöke a választási elnök. Ily esetben gyakran az általános jegyzőkönyv és a szavazatszedő küldöttség jegyzőkönyve nem külön-külön lesz vezetve, hanem az utóbbi az előbbibe foglaltatik.

Ezen téves törvénytárgyarázaton alapuló gyakorlat megszüntetését célozza a 161. §., a midőn az 1874 : XXXIII. t.-cz. 88. §-át ennek megfelelően kiegészíteni javasolja (161. §. első bekezdés).

A választási eljárás törvényszerűségét kívánja biztosítani az új törvény abban az irányban is, hogy az 1874 : XXXIII. t.-cz. kiegészítése gyanánt a szavazás lefolyásáról olyan hivatalos iratok vezetésének előírását követeli, melyekből a jelenleg hatályban levő jogszabályoknál biztosabban lehessen megállapítani a törvény rendelkezéseinek megtartását és az általános többséget (160., 161. §§.).

Ezek az okmányok pedig mind a választók állandó névjegyzékével egyetemben a törvényhatóság vagy város levéltárában és a belügyminisztériumnál őriztetnek és azokról az 1899 : XV. t.-cz. 164., 165. §§. értelmében teljes vagy részleges másolatot bárki kérhet.

89. §. A kérvénnyel megtámadott választások érvénye felett a Curia ítél.

Az anyagi és alaki szabályokat, melyek szerint a Curia ezen hatáskörében eljár, külön törvény határozza meg.

Ezen törvény megalkotásáig a választások érvénye felett a képviselőház dönt.

Jegyzet. L. 1899 : XV. t.-cz. 1—2 §§-át. Ennek a törvénynek a Curia bíráskodására vonatkozó rendelkezései a jelen 1896—1901-iki országgyűlés berekesztését követő napon lépnek hatályba.

VI. FEJEZET.

Az összeírás- és választásnál közreműködő közegek felelőssége és a választási visszaélések megbüntetése.

90. §. A választók összeírásánál, a névjegyzék összeállítás- és kiigazításánál, valamint a választási eljárásnál közreműködő közegek a jelen törvényben megszabott köteleységüknek pontos és lelkiismeretes teljesítéseért felelősek.

Jegyzet. L. 1899 : XV. t.-cz. 162 §-a vt. 92 §-nál.

91. §. helyébe lépett a büntettekről és vétségekről szóló magyar büntető törvénykönyvnek **1878 : V. t.-cz. V. fejezete.** (A hatóságok, országgyűlési tagok vagy hatósági közegek elleni erőszak.)

Elvi határozatok és jogesetek.

Az országos képviselőválasztásnál hivatalosan közreműködő közegek ellen elkövetett, s az 1874 : XXXIII. t.-cz. 92. §-ában körülírt vétségek elbírálására a központi választmány nem illetékes. (B. M. 1875. évi 21.256. sz. h.) Indokolás : A központi választmánynak felterjesztésére, melyben a nagy-idai választókerület felső részében működött összeíró küldöttségének A. György nagy-idai lakos s ottani körjegyző által történt rágalmozása indokából kérdést intéz hozzám az iránt, vajjon az 1874 : XXXIII. t.-cz. 92., helyesebben 91. §-ában elősorolt cselekményekre kiszabott fenyték alkalmazása a központi választmányt, vagy a kir. törvényszéket illeti-e meg? a központi választmányt ezennel értesitem, hogy az idézett törvény VI. fejezetében említett cselekvények elbírálásáról ezen fejezet egyes §§-ai tüzetesen intézkedvén, ezekben a kir. törvényszékek, illetőleg közigazgatási hatóságok hatásköre és illetékessége az elősorolt egyes cselekvényekre nézve határozottan meg van jelölve. A központi választmányt azonban, mely a törvény 17. §-a értelmében a választók névjegyzékének összeállítására és kiigazítására, úgy az országgyűlési képviselő-választások vezetésére alakított, a IV. fejezetben szabályozott büntető hatáskör nem illetvén meg, a kérdéses ügy további, a 91. §. értelmének megfelelő intézkedés végett, a vármegyei törvényhatóságnak lesz bejelentendő.

Fegyelmi eljárás választási ügyekben.

92. §-a helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 162. §.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 92. §-a helyébe.

Azon központi választmányi, vagy összeíróküldöttségi tag, választási vagy küldöttségi elnök, jegyző, bizalmi férfi, vagy különös megbízatás folytán a választásnál közreműködő más közeg ellen, ki ezen eljárásban a fennálló törvényeket akár cselekvése, akár mulasztása által megsérti, fegyelmi eljárásnak van helye.

A fegyelmi eljárást, illetőleg az ezt megelőző vizsgálatot akár hivatalból, akár feljelentés folytán, akár az illető közegnek saját kívánságára elrendelheti az illető központi választmány, közigazgatási bizottság

és a belügyminiszter. A központi választmány és a közigazgatási bizottság határozata 15 nap alatt a belügyminiszterhez felelbevezhető.

A vizsgálat teljesítésére a közigazgatási bizottság egy vagy több tagját küldi ki.

A vizsgálat eredménye felett első fokon a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya, másodfokon a belügyminiszter, — a választási elnök vagy küldöttségi elnökökre vonatkozólag pedig másodfokon a közigazgatási bíróság határoz.

A fegyelmi eljárás a törvényhatósági tisztviselők ellen hasonló eljárásra nézve érvényes törvények szerint folytatandó le. Ha a törvénytértés a választás megghiusítását, esetleg megsemmisítését vonná maga után, a kiszabandó pénzbírság 4000 koronáig terjedhet.

Ha a Curia valamely közeget a 123. §. alapján pénzbírságra ítél, ez esetben ugyanezen cselekmény miatt fegyelmi eljárásnak nincs helye.

Jegyzet. Minthogy az 1874 : XXXIII. t.-cz. nem intézkedik a központi választmány és az összeíró küldöttség tagjai által elkövetett kötelességszegéseknek fegyelmi uton való megtorlásáról: ennélfogva e tárgyban az 1874 : XXXIII. t.-cz. 92. §-a helyébe lépő új, 162. §-ban megfelelő rendelkezést kellett felvenni; s egyuttal a választási és küldöttségi elnökökre, az 1896 : XXVI. t.-czikkben szervezett magyar királyi közigazgatási bíróság volt másodfoku fegyelmi hatóság gyanánt javaslatba hozandó. (162. §.) A 123. §. értelmében, az ott meghatározott feltételek alatt, a választásban hivatalosan közreműködő közeg 4000 koronáig terjedhető pénzbírságban maraszthatató. Ezen bírság részben azonos azzal, mely az 1874 : XXXIII. t.-cz. 92. §. második bekezdése alapján, fegyelmi eljárás útján szabható ki. Ugyanazon cselekmény vagy mulasztás kétszeres rendbírságolás tárgyát nem képezheti, s a meny nyiben a Curia azt ítéletében megállapította, fegyelmi eljárásnak nem lehet helye, a melynek célja szintén csak bírság kiszabására irányul.

Ezen új szakasz értelmében különösen ki kell emelnünk, hogy ime nemcsak a hatósági közegek ellen, a kikhez számítandók a központi választmány, az összeíró küldöttség, a

választási és küldöttségi elnökök és jegyzők, hanem a *bizalmi férfiak* ellen is lehet fegyelmi eljárást kérni. A fegyelmi eljárás 1. hivatalból; 2. magánvádra; 3. az illető közeg saját kívánságára elrendelhető. Elrendelheti pedig a fegyelmi eljárást 1. a központi választmány; 2. a közigazgatási bíróság; 3. a belügyminiszter. Ha a belügyminiszter rendeli el a fegyelmi eljárást vagy az ezt megelőző vizsgálatot, úgy ezen határozat ellen felebbezésnek nincs helye. Ha ellenben a közigazgatási bizottság vagy a központi választmány rendeli el a fegyelmi eljárást, úgy ezek határozata a belügyminiszterhez felebbezhető 15 nap alatt. Panaszt lehet emelni és eljárást kérni mindezen hatóságoknál vagy a törvényhatósági tisztviselők ellen, ezek felettes hatóságánál, mely a központi választmányhoz vagy a közigazgatási bizottsághoz vagy egyenesen a belügyminiszterhez teszi át az iratokat, mert csak ez a három hatóság jogosult ezen választási és névjegyzék összeállítási ügyekben fegyelmi eljárást elrendelni, mely a vizsgálattal végződik. Ez lenne a fegyelmi megtorlás előkészítése. Itt tehát a fegyelmi eljárás előkészítésénél, első részénél forumok:

- I. fokon: 1. *Központi választmány*;
2. *közigazgatási bizottság*;
3. *belügyminiszter*.

II. fokon: *Belügyminiszter*.

Felebbezési határidő 15 nap.

A vizsgálatot mindig a *közigazgatási bizottság tagja vagy több tagja kell, hogy teljesítse*. Már most a vizsgálat befejezésével következik a fegyelmi eljárás *második része*, határozathozatal a fegyelmi vizsgálat eredménye felett, vagyis a panaszos ügy végleges eldöntése. Ebben a forumok következőleg változnak:

A)

A központi választmány, összeíró küldöttségek azon tagjai vagy a választásnál közreműködő más közegek, valamint a bizalmi férfiak ellen, kik nem törvényhatósági tisztviselők:

I. fokon: *Közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya*.

II. fokon: *Belügyminiszter* hoz határozatot a fegyelmi ügyben.

B)

A választási elnökök és küldöttségi elnökökre vonatkozó fegyelmi ügyekben határoznak:

I. fokon: *Közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya*.

II. fokon: *M. kir. közigazgatási bíróság*.

C)

A választók névjegyzékének összeállításánál vagy a választásnál közreműködő törvényhatósági tisztviselők ellen ezek rendes fegyelmi hatóságai és forumai járnak el. A törvény csak törvényhatósági tisztviselőket említ. Ebben a minőségben ide tartoznának: az alispán, a polgármester, mint a központi választmány elnökei, valamint ezek törvényes helyettesei, továbbá a rendszerint kiküldött törvényhatósági jegyzők és előjárósági tagok. De azt hisszük, hogy az állami közegek ellen, mint az anyakönyvvezető, adóhivatali közegek stb. ellen szintén ezek fegyelmi hatósága jár el a hasonló eljárásra nézve érvényes törvények szerint.

Választási kihágások.

93. §. Azon hivatalnok vagy lelkész, ki a választók összeírására szükséges adatokat a kellő időben ki nem adja, vagy azok kiadását megtagadja, az illetékes királyi törvényszék* által 500 frtig terjedhető birsággal büntetendő.

94. §. A ki saját vagy más nevének a választók névjegyzékébe leendő fölvétele vagy a fölvettnek abból való kitörlése végett az összeíró küldöttség, vagy a központi választmány előtt tudva hamis, hamisított vagy lényegében valótlanságot tartalmazó okiratot használ, 500 frtig terjedhető birsággal vagy 3 hónapig terjedhető fogsággal büntetendő.

Jegyzet. Ezekben a vt. 93—94. §§-aiban foglalt cselekmények kihágásokat képeznek és a kir. járásbiróság illetékes bíraskodni az ügyekben. A büntetőtörvénykönyvek életbeléptetéséről szóló 1880 : XXXVII. t.-cz. 5. §. 5. pontja azt mondja: Hatályban marad továbbá: 1—4. (nem vonatkoznak választási ügyekre) 5. 1848 : V. és az erdélyi II. t.-cz. módosításáról és kiegészítéséről szóló 1874 : XXXIII. t.-cz. 93. és 94. §§-ai. Az 1. pontban idézett törvény megszegése vétséget, 2—5. pontban idézett törvények megszegése pedig kihágást képez. A vt. 33. §-ában van megírva, hogy az összeíró küldöttség rendelkezésére különösen mely adatok bocsájtandók. Az állami anyakönyvek életbeléptéig a lelkészek adnak születési és házassági

* Most járásbiróság által.

bizonyítványt, valamint családi íveket, a melyek a választási törvény I. fejezetében meghatározott választói minősítés bizonyítására szükségesek. Ezen adatok kiszolgáltatása tekintetében a lelkész a közhivatalnokkal egyforma megítélés alá kerül. Miután a választók névjegyzéke hivatalból állittatik össze és hivatalból igazittatik ki, ennélfogva ez a kihágás legtöbb esetben akkor létesül, ha az összeíró küldöttségnek tagadja meg a közhivatalnok vagy a lelkész a szükséges adatok kiszolgáltatását. De létesülhet ez a kihágás akkor is, ha nem az összeíró küldöttség, hanem *a választó vagy megbízottja kéri az őt megillető okiratok kiadását* és ezt az illető közhivatalnok vagy lelkész megtagadja. Annyival is inkább, mert habár a választók névjegyzéke évenként hivatalból állittatik össze és javittatik ki, mégis a vt. 36. §-a szerint bárki személyesen megjelenhet a küldöttség előtt választói jogosultságának igazolása végett és a jelentkezőt meg kell hallgatni. Sőt a vt. 38. §-a értelmében a választónak magának kell bejelenteni az összeíró küldöttségnek, hogy melyik kerületben akar választó lenni, ha az illető több kerület közül választhat. E szerint magának a választónak személyesen szüksége lehet adatokra és ezt tőle a lelkész vagy közhivatalnok esetleg megtagadhatja. Miért is a választó is tehet ezek ellen panaszt ezen kihágás miatt.

A választási törvény ezen 94. §-a nevezetes még azért is, mivel ez a szakasz *kivételt állapít* meg a büntetőtörvénykönyv 391. §-ában körülírt közokirat-hamisítás fogalma alól. Ha valaki tehát abból a célból, hogy akár saját, akár másnak a neve a választók névjegyzékébe felvétessék, hamis vagy hamisított közokiratokat, p. o. hamisított adókönyvet, anyakönyvi kivonatot használ, a vt. ezen 94. szakasza értelmében csak kihágást követ el. Ezen kihágás bevezetéséhez a hamisítvány használata szükséges. A kísérlet nem büntetendő, mert a kihágási büntetőtörvénykönyv (1879 : XL. t.-cz.) 26. §-a értelmében a kihágás kísérlete nem büntetetik. Ellenben a tettesen kívül a *részesek is büntetendők*. A 93. §-ban meghatározott törvényszegés miatt a bünvádi eljárás csak akkor indítható meg, ha a cselekmény elkövetése után *30 nap alatt* a bíróságnál vagy a közigazgatási hatóságnál feljelentetett. A 94. §-ban említett törvényszegés miatt pedig a cselekmény elkövetése után *6 hónap* alatt lehet csak panaszt tenni. Ha ez idő alatt feljelentés nincs, a kihágás elévül. (L. vt. 106. §-át.) Választási kihágásokról intézkednek továbbá a vt. 103—106. §§-ai. (L. alantabb.) A vt. 94. §-ában említett fogság helyett *elzárás*. A vt. 93. és 94. §§-aiban említett pénzbírság helyett

pedig *pénzbüntetés* alkalmazandó. A vt. 93. és 94. §§-ai esetében elsőfokulag a királyi járásbiróságok járnak el.

A büntetőtörvénykönyvek életbeléptetéséről szóló 1880: XXXVIII. t.-cz. 5. §. utolsó bekezdése és a kihágási büntetőtörvénykönyv 16. §-a alapján az elzárás *maximuma 2 hó* és a pénzbüntetés *maximuma 600 korona* lehet.

95., 96., 97., továbbá 100., 101., 102. §§-ok helyébe az **1878: V. t.-cz. VIII. fejezet, 178—189. §§-ai** léptek. (A polgárok választási joga ellen elkövetett büntettek és vétségek.)

98., 99. §§. helyébe az **1878.: V. t.-cz. 171., 172., 173. §§.** (Izgatás.)

103. §. Ki a választás színhelyén a rendet zavarja, vagy oda fegyvert vagy botot visz és azt a rendre ügyelő közeg felhívására rögtön át nem adja, az illetékes közigazgatási hatóság által rendőri uton három naptól egy hónapig terjedhető fogsággal büntetendő.

104. §. A párt vagy jelölt zászlóját, jelvényét imaházra, állami, törvényhatósági, városi vagy községi középületre, vagy nyilvános iskolára kitűzni tilos; tilos továbbá a zászló vagy jelvény erőszakos eltávolítása oly helyről, hova azoknak kitűzése törvényesen meg van engedve.

Nyilvános pártgyűlés, pártünnepély, körmenet rendezett tanácsu városokban a polgármesternél, másutt a törvényhatósági tisztviselőnél és ha ilyen helyben nincs, a községi előljáróságnál a megelőző napon mindig bejelentendő, ezeken a polgármester, illetőleg tisztviselő személyesen jelen lehet, az előljáróság pedig magát megbízott által képviselteti.

A ki a zászlót, jelvényt a fentebb megjelölt tiltott helyekre kitűzte, vagy kitűzését elrendelte, vagy ki a zászlót vagy jelvényt oly helyről, hová annak kitűzése megengedve van, erőszakosan eltávolítja vagy megrongálja, vagy a be nem jelentett nyilvános pártgyűlést, pártünnepélyt, körmenetet rendezte, a köz-

igazgatási hatóság által rendőri uton 100 frtig terjedhető birsággal, vagy 20 napig terjedhető fogsággal büntetendő.

A tiltott helyre tűzött zászlót, jelvényt az előjáróság eltávolítani köteles.

105. §. A büntetésből befolyt pénzek az illetékes törvényszék, illetőleg közigazgatási hatóság által azon törvényhatóság rendelkezésére bocsátandók, melynek területén a megbüntetett cselekvény elkövetett s ez által népnevelési célokra vagy a területén létező közkórház vagy szegények alapjára fordítandók.

106. §. A 94. §-ban meghatározott törvényszegés miatt a bűnvádi eljárás csak akkor indítható meg, ha a cselekvény elkövetése után 6 hó alatt, a 93., 103. és 104. §§-okban felsoroltak miatt pedig akkor, ha a cselekvény elkövetése után 30 nap alatt a bíróságnál vagy közigazgatási hatóságnál feljelentett.

Jegyzet. A 103. §. csak akkor alkalmazandó, ha a cselekmény a hatóság tagjai és közegei ellen elkövetett erőszakot nem képez, és így a büntetőtörvénykönyv 165. §-a alá nem esik. A kihágási törvénykönyv 78. §-a szerint a ki nyilvános ünnepélyek, népünnepek, körmenetek vagy más csoportosulások alkalmával a szerencsétlenségek kikerülése és a rend fentartása céljából tett hatósági intézkedéseket megszegi: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A választási törvény ezen 103. §-a mintegy közbeeső intézkedést tartalmaz a büntetőtörvénykönyv 165. §-a és a kihágási törvény 78. §-a között. A választás színhelyén a ki a rendet zavarja, az elkövetheti a hatóság elleni erőszak büntetettét, ha a hivatásában eljáró hatóságot, annak tagját vagy közegét akadályozza, kényszeríti, fenyegeti, tetteleg bántalmazza; elkövetheti továbbá ezt a 103. §-ban említett súlyosabb kihágást és a kihágási törvény 78. §-ában említett enyhébb kihágást. Ezen két utóbbi kihágás esetében a közigazgatási hatóság intézkedik. A két kihágás között a válaszfalat az képezi, hogy a kihágási büntetőtörvénykönyv 78. §-ában említett kihágás tárgyát a rendőrség valamely *alkalmi intézkedése* képezi. Ezt kell, hogy a rendőrség *előre* falragaszokon tegye közzé, vagy az illető községben a csoportos összejövetelek alkalmával teendő

rendőri intézkedések kihirdetésére szokásos valamely módon előzőleg hozza tudomására a nagy közönségnek. Ha a rendőri intézkedés előre közzé nem tétetik, a rendzavaró esetleg csak a vt. 103. §-a alapján büntethető rendzavarás miatt. Itt e szakaszban még a fegyver és bot használatának tilalma fordul elő, mint speciális kihágás.

A vt. 104. §-át kiegészítik a kihágási törvénykönyv 49. és 50. §§-ai, mely így szól: A ki a hatóságnál tett bejelentés nélkül az utcán vagy nyilvános téren fáklyásmenetet rendez: ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A ki pedig ilyen fáklyásmenetet a hatóság betiltása ellenére rendez, vagy e tilalmat tudva, a fáklyásmenet kivitelénél közreműködik: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A ki a hatóság közzé tett tilalma ellenére a városban vagy más községben kivilágítást rendez, ugyszintén az is, a ki a tilalmat tudva, a kivilágítás rendezésében közreműködik: száz forintig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő. Ha már most a vt. 104. §-ában tiltott körmenet fáklyásmenettel van kapcsolatban, a vt. 104. §-ában említett büntetést kell alkalmazni, mert a vt. ezen 104. §-a a kihágási törvénykönyv 49. §-át abszorbeálja. A vt. 103. és 104. §§-aiban említett fogság helyett *elzárás*, a pénzbírság helyett mindegyik esetben pénzbüntetés alkalmazandó. A büntetőtörvénykönyvek életbeléptetéséről szóló 1880 : XXXVIII. t.-cz. 5. §. utolsó bekezdése és a kihágási büntetőtörvény 16. §-a alapján az *elzárás maximuma 2 hó és a pénzbírság maximuma 600 korona lehet*. Ezen a vt. 103. és 104. §., valamint ebben a jegyzetben említett kihágások felett a közigazgatási hatóság ítél. A vt. 103. és 104. §§-aiban említett kihágás *30 nap alatt elevül*, ha ez alatt a bíróságnál vagy a közigazgatási hatóságnál fel nem jelentetik.

VII. FEJEZET.

Vegyes és átmeneti intézkedések.

107. §. helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 143. §. lépett.
(L. vt. 34. §-nál)

108. §-a helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 141. §-a lépett.
(L. vt. 12. §-nál)

109. §. A jelen törvény 5. §-ában érintett községekben a füstök számának megállapítása s a köz-

ségi képviselők választása iránt, a központi választmány felhívására a törvényhatóság akként intézkedik, hogy ezen választás az összeírás megkezdése előtt 15 nappal megtörténjék.

Ezen választást az 1871 : XVIII. t.-cz. 38. §-ában megjelölt községi választók az azon törvénycikk 49-ik §-ában előirt módon teljesítik.

A megválasztottak az összeíró küldöttség által az azon évi névjegyzékbe felveendők.

Jegyzet. Az 1871 : XVIII. t.-cz. 38. és 49. §§-ai helyébe lépett az 1886 : XXII. t.-cz. 36. és 47. §§-ok. A füstszám szerint megejtett választás módozata és eredménye, mint közigazgatási kérdés, a királyi Curia bírósági illetőségéhez nem tartozik.

110. §. Bogsán, Dognácska, Moldova, Oravicza, Resicza, Stajerdorf és Szászka-bánya községekben, melyekre az 1848 : V. t.-cz. 2. §. a) pontjának a városokra vonatkozó rendelkezése eddig alkalmaztatott, a választók összeírása továbbra is a jelen törvénynek a városokra vonatkozó határozatai szerint lesz teljesítendő.

Jegyzet. V. ö. vt. 3. s következő §-val, mely a városokra vonatkozik.

111. §. Az ország azon részeiben is, melyekre az Erdélyi 1848 : II. t.-cz. hatálya kiterjedt, minden képviselőválasztásra egy külön választókerület alakitandó és minden választókerület csak egy országgyűlési képviselőt választ.

112. §. A választók első állandó névjegyzékének elkészítésére a központi bizottság egy választókerületbe a szükséghez képest egynél több összeíró küldöttséget is küldhet ki.

113. §. Az ország azon részeiben, melyekre az 1848 : V. t.-cz. hatálya kiterjedt, a törvényhatóságoknak a választókerületek beosztása és választási székhelyek iránt jelenleg fennálló határozatai a törvény további intézkedéseig érvényben maradnak.

Jegyzet. A vt. 111. és 113. §-a módosult az 1877 : XI. t.-cz., az 1881 : XXXVII. t.-cz., 1875 : II. t.-cz., 1893 : VI. t.-cz., 1877 : X. t.-cz., 1886 : XXVII. t.-cz. és 1900 : XIV. t.-cz. által.

114. §. Az összeírás- és választásnál felmerülendő költségek, a törvényhatóságok házi pénztára iránt hozandó új törvény létrejöttéig, az állampénztárból fedezendőek.

115. §. A névjegyzékre vonatkozó összes beadványok, kivonatok, bizonyítványok vagy egyéb okiratok bélyegmentesek és díj nélkül szolgáltatandók ki.

116. 117. §§. Átmeneti intézkedést képezvén, megszűntek.

118. §. helyébe: 1899 : XV. t.-cz. 141. §-a lépett. (L.vt. 12. §-nál)

119. §. Átmeneti intézkedés lévén, megszűnt.

120. §. Az 1848. V. t.-cz. 5. §-a és az Erdélyi 1848 : II. t.-cz. 7. §-a azon módosítással, melyet ezen az 1868 : XXX. és XLIII. törv.-cikknek, valamint az 1873 : XXXIV. t.-cz. tesznek, érvényben maradnak; valamint érvényben marad az 1848 : V. t.-cz. 56. §. és az erdélyi 1848 : II. t.-cz. 9. §-a azon módosítással, melyet ezekben az 1870 : XXV. törvény-czik tett.

Az 1848 : V. és ugyanazon évi Erdélyi II. törvény-czikkek többi §§-ai hatályon kívül helyeztetnek.

121. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügy- és igazságügyi miniszter bizatik meg.

A CURIAI BIRÁSKODÁS.

I. Történeti előzmények. Controvers kérdések.

Az 1899 : XV. t.-cikk a választások felett való biráskodást időlegesen, vagyis 8 év tartamára a kir. *Curia*ra ruházza. Egy hosszú negyedszázadnak sokszor megújuló heves, néha szenvedélyes küzdelmei folytán jött létre ez a törvény.

Már az 1874 : XXXIII. t.-cz. 89. §-a kimondja, hogy »a kérvénynyel megtámadott választások érvénye felett a kir. Curia ítél. Az anyagi és alaki szabályokat, melyek szerint a Curia ezen hatáskörben eljár, külön törvény fogja meghatározni. Ezen törvény megalkotásáig a választások érvénye felett a képviselőház dönt«.

Az elv tehát már ekkor törvénybe foglaltatott, de végrehajtására hiányzott az újabb törvény, — hasonlóan az 1891 : XXXIII. t.-cz.-hez, mely a közigazgatást állami feladatnak nyilvánítja, de szintén csak elvben.

Hogy azonban az elv élő valósággá is váljon, arra 25 év alatt többször tettek kísérletet.

Az első javaslatot 1877. ápril 21-én nyújtja be *Perczel Béla* igazságügyminiszter s a Ház 1877. szept. 27-én veszi tárgyalás alá, az előadói széket az osztályok előadóiból alakult központi bizottság nevében *Horváth Gyula* foglalja el. Az a nem mindennapi dolog történik ekkor, hogy a javaslat előadója a javaslatot *nem ajánlja* elfogadásra. A Ház szept. 28-án

elfogadja a bizottság javaslatát 64 szóval 62 ellenében, — ez tehát a törvényjavaslat bukását jelenti.

Néhány év múlva azonban feltámad. 1881. okt. 8-án újra benyújtja *Pauler Tivadar* igazságügyminiszter; a Ház elé azonban a bizottságtól csak másfél év múlva kerül ismét, 1883. márczius 1-én (előadó *Tamássy Béla*). A Ház egyetlen ülésben végez vele: 108 szavazat esik mellette, 113 ellene, tehát ismét elbukik.

Most aztán csak 8 év múlva jelenik meg újra; *Szilágyi Dezső* nyújtja be 1891-ben. Ezen 8 év alatt folytak le az utolsó 3 éves országgyűlésre (1884/7) és az első 5 éves (1887/92) országgyűlésre szóló általános választások. A pártok harcza mindkét alkalommal elég heves volt, az u. n. választási *corruptiónak* ismert eszközei: a hivatalos jelölés és hatalmi tulkapások, tisztviselői illetéktelen befolyás, karhatalom meg nem engedett használata, választási funkcionáriusok jogtechnikai furfangjai, vesztegetés, etetés-itatás, s ezekkel szemben féktelen izgatás és terrorizmus, szóval a pártfanatizmus arzenáljai a végletekig ki lettek merítve, úgy, hogy általánossá vált a hit, hogy sok kerületben nem fejezi ki a választók törvényes akaratát a hivatalos eredmény. Ám annak dacára, hogy a képviselőház bíráló bizottságai ítélkezésének pártatlan volta, objectivitása iránti bizalom a minimumra csökkent le, mégis számos petitio adatott be az ált. választások ellen.

E kérvények sorsát a közönség jóformán előre látta, mindamellett még ily körülmények között is meglepőleg, sőt felrázólag hatott némely ítélet az egész politikai életre, pl. 1878-ban az abonyi (*Degré Alajos*), 1884-ben a szentendrei (*Krausz Lajos*), 1887-ben a kaposvári (gr. *Széchenyi Pál* földmívelési miniszter) kerületek választásainak verificálása oly ítéletekkel, melyek aztán a Ház plenumában a legszenvedé-

lyesebb pártvitáknak anyagául szolgáltak. Az ezek által felvert hullámok többé nem is csendesültek le, hanem végső accordjai belevegyültek az 1889-iki véderővita zivatarába. (Ez ítéleteket alább »A bíráló bizottságok judicaturája« cz. gyűjteményben közöljük.)

A bir. bizottságok illetén judicaturája lassankint annyira megrendítette a Ház ezen autonóm biráskodása iránti bizalmát, hogy általánossá vált a meggyőződés, miszerint a polit. pártok kebeléből eredő ily bíróságok összealkotásuknál fogva képtelenek a választási visszaélések megtorlására, vagyis az igazság pártatlan szolgálatára.

Az így képződő közvéleménynek felelt meg tehát *Szilágyi Dezső* akkori igazságügyminiszter 1891. július 18-án 785. sz. a. *A curiai biráskodásról* szóló első eredeti törvényjavaslatának benyújtásával.

Az új törvény novumai, vagyis a nagy Norumok. alapvető controversiák közül ebben a következők emelkednek ki:

a) A Ház biráskodásának eszméje mellőztetik, vagyis a mandátum-vizsgálás (verificálás) joga a Háztól 8 évre elvétetik és a Háztól független Curiára bízatik.

b) A köztisztviselők beavatkozása a törvényes körre szoríttatik.

c) A választást vezetők felelőssége s az eljárás szabatossága fokoztatik.

d) A fuvar-költség megtérítése és a minimális ellátás megengedtetik, stb.

e) A corrupt vál. kerületek képviselőküldetési joga felfüggesztethetik.

E nagy reform teljes méltatása szükségessé teszi, hogy ennek indokolását általános részében — úgy, a mint azt szerzője concipialta — egész terjedelmében közzétegyük. (L. alább.)

A Ház az 1891-ben benyújtott javaslat tárgya-

lására egy *30 tagu külön bizottságot* választott; de mielőtt e bizottság befejezte volna feladatát, a Ház feloszlott.

Hogy az új 1892/6-iki országgyűlés tárgyalhassa, újra kell benyújtani s ezt meg is teszi *Szilágyi Dezső* 1892. ápril 2-án, benyújtván a 30 tagu bizottság nem lényeges, vagyis az elvi részeket érintetlen hagyó módosításaival. A Ház ismét külön bizottságot választ tárgyalására, még pedig nem egy állandót, hanem minden ülésszakra külön ujat. Azonban három év leforgása alatt sem a bizottság, sem a Ház nem tárgyalta a javaslatot.

Ez időszakra (1892—5) esik t. i. a nagy *egyházpolitikai harcok kora*, mely idő alatt a törvényhatóságok nyilatkozatai a liberális egyházpolitika mellett szakadatlan sorban követték egymást, majd a clubb- és népgyűlések, — mindezek sorában pedig kiválólag a Budapesten 1894. márczius 4-én tartott *liberális nagygyűlés*, melyek nyomán aztán meghozattak az u. n. *egyházpolitikai reformtörvények*, u. m.: 1894-ben »A házassági jogról« (XXXI. t.-cz.), »A gyermekek vallásáról« (XXXII. t.-cz.), »Az állami anyakönyvekről« (XXXIII. t.-cz.), 1895-ben »Az izr. vallásról« (XLII. t.-cz.), »A vallás szabad gyakorlatairól« (XLIH. t.-cz.)

Ezen korszak alatt egyideig tehát szükségképen szünetelt a bizottság működése; de már 1894-ben újból összeülvén — legelőször jelentek meg itt az u. n. *szószék-szakaszok*, vagy a német birodalmi gyűlésen elfogadott s általános terminologia szerinti u. n. *Kanzel-paragraphok*, *Perczel Dezső* módosítványai alakjában, melyeknek czélja volt egyrészt a *vallási kegyességekkel való visszaélést*, mint a választás érvénytelenségének okát törvénybe iktatni, másrészt pedig a *felekezeti izgatást*, az egyházi személyeknek féktelen korteskedéseit az *eddigieknél* sokkal szigorubb megtorlások alá helyezni.

Ezek a bizottság által mindjárt az első alkalommal el is fogadtattak s a törvényjavaslatba is mint új rendelkezések és szerves részek. t. i. a 3. §. 9. a)–d) alpontjai és a későbbi 170—171. §-ok felvételtek és az elvi irányban ekkép kibővített javaslatot aztán 1895. május 21-én a bizottság a Házhoz beterjesztette (előadó Rohonyi Gyula). A képviselőház plenuma által való tárgyalásig azonban ismét több, mint egy év telik el; míg 1896. január 25-én gróf Gr. Apponyi A.
módosítványai. *Apponyi Albert* megsürgeti és nemsokára aztán február 27-én be is adja 28 pontból álló módosítványait. Ezek főbb pontjai a következők:

a) az u. n. hivatalnok-képviselőjelöltek és köztisztviselők pressziója érvénytelenségi ok legyen;

b) a képviselőjelöltet szintén disqualifikálja az, ha az állam polit. és területi épsége ellen izgat;

c) egyáltalán szabatosabb körülírása szükséges a választási elnök és functionariusok rendelkezéseinek és a köztisztviselők politikai és választási működésének, s az egész választási technikának;

d) az adóhátralék megszűnik a választói jog akadálya lenni;

e) a census alapját a legtöbb helyen az $\frac{1}{4}$ urbéri telek adója képezvén, ennek szabatos kinyomozása biztosíttassék, felelősséggel a curiához;

f) a törvény végrehajtása szigorubb fenytő és fegyelmi megtorlásokkal biztosíttassék.

A bizottság gr. Apponyi Albert módosítványai közül némelyeket elfogadott, de ezek nem voltak a leglényegesebbek, a többit erősen átdolgozta s azok elvi szigorát enyhítette, úgy, hogy pl. az adóhátralék, kisebb összegben továbbra is meghagyatott a választói jogból kizáró oknak; a közigaz. tisztviselők sem záratlak ki egészen a pártok szervezéséből, stb. stb.

Ilyen alakban került a Ház elé, mely 1896. május 29-én kezdte tárgyalni és június 20-án har-

madszori olvasásban is elfogadta. A javaslatra *ekkor a főrendiházban* várt a bukás, mert a fönt említett u. n. szószék- vagy *Kanzel-paragraph*-ok itt szept. 30-án leszavaztattak s az egész javaslat visszajött a képviselőházhoz. Azonban néhány nap múlva, 1896. okt. 5-én az országgyűlés feloszlott s ezzel a javaslat törvényhozási élete ismét megszakadt.

A mostani (1896—1901) országgyűlésre történt általános választások tehát még mindig a régi eljárás szerint kerültek *igazolás* alá.

E választások ellen elég sok kérvény, összesen 30 adatott be a képviselőházhoz és pedig vegyest: szabad- elvű párti és ellenzéki képviselők választása ellen. A motívumok általában ismertek, vagyis a régiek voltak. Felhozatott t. i. kormánypártiak ellen a hatalmi nyomás, erőszak és pénz alkalmazása, vesztegetés, etetés- itatás; az ellenzéki képviselők választása ellen pedig a helyi többség erőszakoskodása, terrorizmusa, a féktelen izgatás, stb.

Ámbár kölcsönösen erős vádak hangzottak el az állítólagos választási atrocitások felől, mindamellet az igazolási eljárást bizonyos engesztelékeny reciprocitás jellemezte. Kevés ügyben lett a vizsgálat elrendelve és még kevesebb volt a megsemmisített választások száma; mindössze 3 kerületben állott be üresedés. *Az ellenzék nem szünt ugyan meg a választások tisztaságát s a curiai biráskodást követelni*, azonban egyrészt az Ausztriávali kiegyezés ügye, másrészt az obstructió annyira absorbeálták a Ház tevékenységét, hogy ezen javaslatnak benyújtására, illetve az új Ház részéről egy ad hoc bizottság megválasztására nem került a sor. És így maradt a kérdés tárgyalatlanul egész 1899. márczius 1-ig, a mikor is az új kormány ennek törvényerőre emelését programjába, illetve

A pactum és a curiai kir. törv. javaslat.

Szell Kálmán, mint az új kormány elnöke, ezt a pártközi pactumba felvette, 1896-iki for-

májában, de kiegészítve és megszigorítva gr. Apponyi Albert módosítványai közül azokkal, a miket 1896-ban a bizottság nem fogadott el, vagy jelentékenyen módosított.

Erre vonatkozólag a kormányelnök akkor az alábbiakban jelezte álláspontját, a mi aztán ^{Széll Kálmán állásfoglalása.} a javaslatnak törvényerőre emelése által érvényesült is. Jelesül *Széll Kálmán* a következőket mondotta:

»Kész vagyok a curiai biráskodásról szóló törvényjavaslatot a Ház elé terjesztteni azon szövegben, a melyben azt 1896-ban a képviselőház elfogadta. Ezen curiai biráskodási törvény kiegészítettnek némely szakasszal, a melyek a választási eljárásra vonatkoznak és a választási visszaélések kérdésével foglalkozván, egynémelyikét vagy többjét fölveszik azon szakaszoknak és azon rendelkezéseknek, a melyeket annak idején a nemzeti párt és annak vezére a curiai biráskodásról szóló törvényjavaslat tárgyalásával megbízott bizottságban a választások tisztasága érdekében előterjesztett.

Az én t. elődöm az ügyállást előadta; előadta azokat az eltéréseket, a melyek akkor fenforogtak; én ezeknek a részletes fejtegetésébe ezuttal belemenni nem akarok; de csak azt emelem ki, hogy ezek az eltérések közös megállapodással meg lettek szüntetve, a mely megállapodásban én igyekeztem némely lényeges dolgokat, a melyeket nem találtam koncedálhatóknak, fentartani és azokat koncedálni, a melyeket a törvényjavaslatnak igazi szelleme és célja értelmében koncedálhatónak véltem. Így: követeltetett az ellenzék részéről, hogy az összes tisztviselők egy törvényhatóság területén ki legyenek zárva abból, hogy képviselőjelöltek lehessenek: én ehhez nem járultam hozzá, csak a főszolgabíróra és szolgabíróra nézve; (Helyeslés) mint a kik közvetlenül az adminisztracionalis területen, illetőleg választókerületben hivataloskodván, az ő közigazgatási kerületük összeesvén a választókerülettel, jogosultnak tartom azon kifogást, a melyet ez ellen fölhoztak, és a választások tisztasága szempontjából azt koncedáltam; de sem főispánra, sem alispánra ez kimondva nincs; különben a főszolgabíró és szolgabíróra nézve is úgy, hogy ha egy bizonyos időn belül történik; az ő hivataloskodása és képviselővé választása közti idő, gondolom, három hét.

Ezen kívül követeltetett a csendőrség alkalmazásának elejtése. Ebben a kérdésben azt az álláspontot tartottam fenn,

hogy a csendőrségnek és rendőrségnek beavatkozását és felhasználását nem lehet elejteni, már a választás szabadsága és a rend fentartása érdekében sem. (Ugy van!) De igenis koncedálom, hogy ez a szakasz körülírássék akképen, hogy valóban ne vezessen visszaélésekre a csendőröknek és rendőröknek alkalmazása, hanem, hogy azok csakis a rendnek és a választási szabadságnak fentartására legyenek alkalmazhatók. (Helyeslés.)

Követeltetett ezen kívül, hogy az összes funkcionáriusokra nézve kimondassék, hogy fegyelmi ügyeikben a belügyminiszter helyett a közigazgatási bíróság legyen a főlebbezési forum. Abban történt megállapodás, hogy az összes funkcionáriusok fegyelmi forumául megmaradt második fokozatban a belügyminiszter, de a választási elnöke és a szavazatszedő bizottság elnökéé mégis másodfokban a közigazgatási bíróság lesz, a mit igen szívesen elfogadtam azért, mert praecedent képezett, sőt praejudikált ebben a kérdésben az a tény, hogy a közigazgatási bíróságról szóló törvény tárgyalásával foglalkozó bizottság jelentésében ez a kérdés ekképen már eldöntve volt, de szorított tisztán az elnökökre.

Azonkívül egy eltérés volt még arra nézve, hogy a tisztviselő semmiféle módon ne jelentkezhessék a választásnál mint választópolgár és ne adja jelét annak, hogy ő a választásban micsoda párthoz tartozik. Ezen eltérés is akképen lesz megszüntetve, hogy ő hordhat jelvényeket, megjelenhetik körmene-teknél, a házára zászlót tűzhet, szóval szint vallhat, csak a körutazásból van kivéve, a mi esetleg mégis visszaélésekre adhat alkalmat. (Mozgás.) Hogy választási gyűléseket nem hívhat össze, azt már igenis helyesnek tartom.

Még egy differencia volt: az elnökre, a ki választási visszaélést követ el, vagy szabálytalanságot követ el a választásnál, a propositio szerint ki volt mondva a pénzbírság s a fogság és pedig meglehetősen nagy és erősen súlyos büntetés, t. i. 3 évre terjedhető fogság. Ezt így nem véltem elfogadhatónak, de hozzájárultam ahhoz, hogy ha az elnök olyan tényt követ el, a melyről kétséget kizáró módon az bizonyítható be birói eljárással, contradictorius eljárással, hogy szándékosan akarta a választás eredményét meghamisítani, ebben az egy esetben van csak a fogságnak helye, tehát a legqualifikáltabb súlyos esetben, a mikor gondolom nem lehet fentartani azt az álláspontot, hogy ilyen esetben is ne bűnhődjék az illető. (Helyeslés.)«

Ezek folytán aztán 1899. ápril 13-án *Plósz Sándor* igazságügyminiszter be is nyújtotta 1896-iki szö-

vegeben a Curiai biráskodásról szóló törvényjavaslatot, s ez véleményes jelentéstételre az *igazságügyi* bizottságnak adatott ki, a mely is azt letárgyalván s jelentését beadván — ápril 27-én kezdte tárgyalni a képviselőház (előadó *Szivák Imre*) és 28-án ^{Első bizotts. tárgyalás.} általánosságban elfogadta az összes szavazatokkal 6 ellenében. A részletes tárgyalás azonban nem ment oly simán. A *függetlenségi párt* erősen támadta a *fuwardíjak* intézményét, a néppárt részéről pedig az u. n. *Kanzel-paragraph*-ok, vagyis a papságról intézkedő szakaszok képezték hosszú és szenvedélyes támadások tárgyát. Azonban végre is május 5-én *változatlanul* elfogadtattott harmadszori olvasásban is. A főrendiházban aztán már csakis a többször említett u. n. *Kanzel-paragraph*-okat támadták meg, de itt is változatlanul elfogadták az egészét május 10-én, s mint 1899 : XV. t.-cz. szentesítettett június 7-én.

Ez a curiai biráskodási törvénynek rövid *története*. Mint törvényjavaslat összesen *ötször* nyújtatott be; *megbuktatta kétszer* a képviselőház, egyszer a főrendiház, egyszer pedig az országgyűlés feloszlátása miatt maradt el a tárgyalása. Az 1874 : XXXIII. t.-cz.-be foglalt elv megvalósítására tehát éppen 25 évre volt szükség.

II. A curiai biráskodás kettős problémája.

(Bifurcatio.)

A nagy reformnak *főczélja* kétségtelenül a *választási visszaélések* praeventiv meggátlása s kérlelhetlen megtorlása volt, — ezt főkép azzal vélte biztosítani, hogy az incorrect választások eredményének megbírálása vétessék ki a párturalom, a mindenkori többség kezéből s mindaz, a mi jogilag biztosan megállapítható tényálladékaival a birói ítélkezésre alkalmas: *közjogi per* formájában bizassék az ország legfőbb bíróságára, — de egy oly *dualistikus elkülönítéssel*

(bifurcatio), hogy e mellett (concrete is *egy* pontban) általában a birói cognitióra nem alkalmas esetekben tartassék fenn a Ház autonom bíráskodása. — Érthető, hogy ezen, alkotmányjogilag elsőrangú fontossággal bíró kérdés gondos féltékenységgel s megtámadhatlan következetességgel lett a részletekben keresztülvive.

A curial bírás-
dás kizárólagos a
3. §. eseteiben.

A) A domináló elvnek, hogy t. i. a Házon kívüli legfüggetlenebb bíróság ítéljen az esetek legsúlyosabb s legnagyobb tömege fölött: elég lett téve azzal, hogy *a)* az *anyagi jog* tekintetében *minden* birói döntésre alkalmas *érvénytelenségi ok* egyetlen, t. i. a 3. §-al a curiai hatáskörbe utaltatott, *s b)* ezek elintézésére egy sui generis külön alaki jog: új közjogi *perrend* alkottatott. Ezek *rendszere* a 3. §. huszonnyolcz alpontjában domborodik ki imponáló elvi következetességgel s tökéletes casuistikával — de taxative, a mint ezt alant fejtegetjük. Ezek érvényesítésére szolgál a *kérvény* (petitio, támadási per) s ezzel szemben *B)* a Ház souverainitásának biztosítására nézve a következő tételes intézkedések szolgálnak, u. m.: 1. azon *elvi* rendelkezés, hogy mindaz, a mi a választási visszaélésekből nem esik a 3. §. alá, tehát oly visszaélések, melyek a választások szabadságát vagy tisztaságát megtámadják, de a melyeket egy szabatos tényálladékká változtatni nem lehet: ezentul is a képviselőház bíráskodása alá tartozzék, vagy *panasz* alapján (10. és 136. §-ok), a mint ezen imént általánosságban jelzett esetek az új házszabályok 71. §-ában taxative felsorolvák; 2. a Ház azon joga, hogy azon választásokat is, melyek a 3. §. alapján a Curia előtt kérvénynyel lettek megtámadva, a 3. §-ban felsorolt okokból is *eljárás és ítélet tárgyává teheti*:

aa) ha a Curia a kérvényt alaki kellékek (vagy illetékesség) hiánya miatt végleg visszautasította;

bb) ha a kérvényező a kérvényt visszavonták;

cc) ha a Curia az eljárást a felek meg nem jelenése miatt megszüntette; 3. végre azon fontos rendelkezés, hogy a Curiára ezen jog (egyelőre) csak nyolcz évre ruháztatik át s annak lejártával a biráskodás (egészben ismét) a képviselőházat illeti meg. (C. T. 1. és 2. §§.)

III. A kérvény-, panaszjog és igazolás rendszere.

(A curiai biráskodás életbelépte után.)

A curiai biráskodási törvénynek az igazolásra vonatkozó rendelkezései az 1896/1901. országgyűlés berekesztését követő napon lépven hatályba, ettől fogva az eddigi *kérvényezés* joga megszűnik, s ennek helyébe a curiai biráskodási törvény s az ennek folytán módosított házszabályokban lerakott új rendszer lép életbe, más szabályokkal az incorrect választás megtámadására s a képv. mandátumok igazolására. Ugyanis azon alkotmányos jogot, hogy valamely képviselői megbízatás (mandátum) törvényes okokból kifogásolható s az incorrect mandátum igazolása megakadályozható, — a vál. polgárok ezentúl egészen más eljárás szerint fogják gyakorolhatni, s minthogy alkotmányjogi szempontból kiváló fontossággal bír azon kérdés, hogy a *választók mily módon folyjanak be a népképviselő törvényes megalakulásába* és mert az új jogrend érvényesülésének sulypontja az idevonatkozó *ujításokon* nyugszik: ezeknek tüzetesebb kifejtése kétszeresen indokolt. Ezeknek rendszerbe foglalása nehéz, de a legméltóbb feladat; ezeknek correct felfogása- és alkalmazásától függ sok részben az egész ujítás sikere. Dogmatikájuknak összeállítása nehéz, nemcsak a természetükben rejlő jogi complicatiók miatt, de azért is, mert *két külön forrásból*, t. i. a *törvényből* s az ennek kiegészítésére törvény szerint (10. §.) hivatott, tehát feltétlen jogforrás erejével bíró *új házszabályokból* kell meríteni.

Alapelve az, hogy az *incorrect választást* két külön uton — kétféle, *egymást kizáró* jogorvoslattal lehet megtámadni (bifurcált eljárás), t. i. *kérvénnyel* a Curia s *panasszal* a *képviselőház előtt*. Mindkét támadó per közjogi természetű — büntetőjogi hatályok nélkül: vagyis csupán törvénytelen mandátum *érvénytelenítése*.

A követendő utat, t. i. hogy melyik jogorvoslat használtassék, maga az alapul veendő *tényálladék* határozza meg s ettől *eltérésnek nincs* helye. Nincs tehát a feleknek e tekintetben választási (facultatív) joga, mert a törvény imperative rendelkezik, nincs alternatív jogorvoslat, — *egy választásnál egy tényálladék csak egy uton* támadható meg egyszerre, — de viszont ugyanazon választás történeti anyaga nyújthat tényálladékot (anyagot) akár kérvényre, akár panaszra, de nem mindkettőre egyszerre. (E tekintetben kivételt csak az képez, hogy a képviselő nem volt választható, mert ezen kellék hiánya miatt mindkét uton fel lehet lépni: C. T. 3. §. 1. s házszab. 71. §-a, de más-más ténykörülmények alapul vételével.)

Imperative mondja ki a törvény, hogy a 3. §. 2—28. pontjai alá eső tények alapján *csak kérvénnyel* lehet fellépni. Tapasztalatilag bizonyos, hogy a törvénytelen választásoknak 90⁰/₀-ka ez alá, vagyis a Curia biráskodása alá fog esni; ezek a leggyakoribbak s legsúlyosabbak is. Ezért praedominál a Curia s ez abban is kifejezésre jut a C. T. 13. és a házszab. 50 §-a szerint, hogy *a)* ha valamely választás ellen mindkét ut igénybe vétetik, vagyis kérvény és panasz is adatott be: a képviselőház bíráló bizottsága előtti eljárás mindaddig függőben tartandó, míg a kérvényt a Curia elintézte; *b)* és abban is, hogy a képviselőház (bir. biz.) azt a tényállást, melyet a Curia megállapított — ellenbizonyítás kizárásával — ítéleténél alapul venni köteles.

A curiai biráskodás: a *kérvények* anyagát, az ide

tartozó esetek felsorolását itt mellőzzük, mert magukban is eléggé világosak s nagyjában mindenki előtt ismertek már, hogy azokra *ezuttal csak ráutalunk* (mert alantabb ugyis pontonkint fogjuk glossálni). Ellenben a *panasz* tárgyaival *már itt* tüzetesebben kell foglalkoznunk, nem csak az ellentétnél, de azok ujszerűségénél s a reform elméleti szerkezeténél fogva is.

A *panasz* tárgya, okai a törvény és házszabályok szerint szintén *taxative* fel vannak így sorolva s körül vannak úgy írva, mint a *kérvények* okai; de a dolog (a *bifurcatio*) természetéből folyik, hogy a panaszok tényálladéka már nem lehet oly szabatos s jogászilag a priori körülhatárolt, mint a kérvényeké, mert hiszen a különbség szülőoka éppen az, hogy mindazon visszaélés, melynek tényálladéka a priori szabatosan adva van: a bírói utra, a Curia előtti kérvényezés útjára tartozik; — s éppen *a contrario* — *minden oly tény-* Minden visszaélés
álladék, mely a szabatosság ezen jogi ismér-
veit nélkülözi, de megtorlás nélkül még sem
taxálva lett; alkotmányos hiba; nincs.

hagyható: a *panasz útjára* utaltatik, — azon nagy elvnel fogva, hogy a közmorál és a választások tisztasága követeli, miszerint ne fordulhasson elő oly visszaélés, melynek judikáló foruma ne legyen; szóval alkotmányjogi hézag ne támadhasson. E szempontból a panaszok jogi területe is elméletileg elég nagy s áttekintésüket a következőkben közöljük; megjegyezve még, hogy érvényesítésükre kétféle határidő van adva, u. m.: az egyik az eredeti, ugyanazon határidőben, mint a kérvényé, t. i. általános választásoknál, a Ház megalakulásának kimondásáig, időközietknél pedig a választást követő 30 nap alatt adandók be a Ház elnökénél; a másik faja a panaszoknak, t. i. az, a mely akkor érvényesíthető, ha a Curia a kérvényben foglalt valamely érvénytelenségi ok felett a bíraskodást hatáskörébe nem tartozónak mondotta ki: az ebbeli hatá-

rozatnak a Házban történt bejelentésétől számítandó 15 nap alatt adandó be. (C. T. 135., házszab. 110. §.)

Ezek után áttérünk a *panaszjog* tárgyára, a mint azt a házszab. 71. §-a kimerítőleg taxálja a következőkben:

»A választás érvénytelen és annak megállapítása a panasz útján kérhető:

A képviselőház
bíráskodási ügy-
köre.

a) ha a képviselő a választás időpontjában, akár egyáltalán, akár csak az illető kerületben a törvény szerint választható nem volt, a mennyiben a panasz az 1899 : XV. t.-cz. 3. §-ának 1. pontja alá eső oly tényállás alapján emeltetett, melyre a kérvény ki nem terjed (1899 : XV. törvényczikk 10 §. második bekezdés).

b) ha az 1899 : XV. t.-cz. 3. §-ának 7. és 8. pontjaiban meghatározott cselekményeket nem a képviselő, hanem más valaki követte el, és a felmerült és bebizonyított tényekből alaposan következtethető, hogy azok a cselekmények a választás eredményére döntő befolyással bírtak;

c) ha a választókerületben elkövetett erőszak vagy fenyegetés a választók körében oly mérvű megfélemlítést idézett elő, mely a választók, bár számszerűleg meg nem állapítható részét, választási joga szabad gyakorlatában gátolta s ennél fogva alaposan következtethető, hogy a megfélemlítés oly terjedelmű volt, hogy az a választás eredményére döntő befolyással bírt;

d) ha az 1874 : XXXIII. törvényczikk vagy az ezt kiegészítő 1899 : XV. t.-czikknek szabályai, ideértve azokat is, melyek fegyelmi vagy büntető határozatok alakjában rendelkeznek, akár cselekvés, akár mulasztás által oly mérvben sértettek meg, hogy alaposan következtethető, miszerint a felhozott és bebizonyított cselekmények vagy mulasztások a választás eredményére döntő befolyást gyakoroltak.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 29—55. és az 1899 : XV. t.-cz. 141—152. §-aiban foglalt rendelkezéseinek megsértése a d) pont intézkedései alá nem tartozik.

Ha a választás ellen panasz nem nyújtatott be, vagy pedig a panasz alaki szempontból visszautasított, úgy a házszabályok 12., illetve 15. §-a alapján kifogásolt választás, csak a jelen szakasz a) pontjának fenforgása esetén semmisítendő meg.

E szerint:

az a) pont oly esetben nyer alkalmazást, a midőn a képviselő a megválasztás idejében nem birt a választhatóság kellékeivel, péld. nem volt a választói jegyzékekbe beírva; vagy — ha különben választói jogosultsága igazolva lenne is — de időközben csőd alá, vagy vizsgálati fogságba került, vagy katonai tettes szolgálatba állott, és ezen, — a képviselőségből kizáró okoknak *egyike* miatt *sem* lett ellene *kérvény* beadva; avagy ha a beadott *kérvényben* a fenti okokból *csak* az egyik hozatott fel (péld. a kiskorúság), holott *több* (más) ok is fenforog (péld. hogy a választás előtti 3 hét alatt is még szolgabíró volt azon kerületben), akkor ezen *többi*, vagy *más ok* miatt helye van a panasz emelésének;

a b) pont a választási mozgalom legveszélyesebb elfajulására vonatkozik, a mikor t. i. az izgatás a választási törvény és hatósági rendelkezések elleni engedetlenségre, avagy egyes osztályok, felekezetek, az állam épsége, a házasság intézménye ellen irányul és pedig a választás eredményére kihatólag; — de úgy, hogy ezt nem maga a képviselő, hanem az ő érdekében mások követték el. (Ha ezek a képviselőnek a tényei, akkor abszolút érvénytelenségi okot képeznek s kérvény útján érvényesítve, *feltétlenül* maguk után vonják a választás megsemmisítését.)

A c) pont igen fontos és gyakorlatilag is messzehordítható horderővel bír; elég sokszor volt ez észlelhető a bíráló bizottságok előtti kérvénytárgyalások alkalmával is, de az eddigi jog szerint az ily tényállást nem lehetett a megsemmisítési okok közé subsummálni;

megtorlatlanul maradtak, — és ha csupán a curiai eljárásról volna szó, így maradnának jövőre is, — a meny-nyiben ez az a különös eset, midőn nem egyes, bíróilag

Terrorizálások. szabatosan minősíthető tényálladék forog fenn, hanem a közállapotoknak olyan általános elfajulása az illető területben, a mely láthatlanul, ellenőrizhetlenül nehezedik és hat megsemmisítőleg a választók szabad elhatározására; a midőn tehát szükség van arra, hogy az ily beteg közhelyzet fenforgása ne birói, hanem politikai appretiatio tárgyává tétessék, a politikus szeme s szabadabb ítélete ismerje fel és állapítsa meg ezen kritériumok fenforgását, a mely ha bekövetkezett, önkényt értetőleg méltán vonja maga után az ily feldult közviszonyok közt kierőszakolt mandátum megsemmisítését, a midőn t. i. a szabad elhatározást, az akarat nyilvánulását nem bírja védeni a törvény, mert ahelyett egy terroristicus közérzés (panique) fogja el a lelkeket s zárja ki a szabad elhatározást.

A d) pont ismét egy általános jellegű rendelkezés, melynek célja az, hogy azon visszaélések, melyek

Általában minden, a választási vagy curiai biráskodási törvényt a 3. §. alá nem eső visszaélés, cselekvéssel vagy mulasztással sértik, ugy

a 3. §-a nem esz
visszaélés. cselekvéssel vagy mulasztással sértik, úgy
hogy ezzel a választás eredményét befolyásolják, de a
C/b. törv. 3. §-ában felsorolt definiciók alá nem vonha-
tók: maguk után vonják a választás megsemmisítését.

Ezen esetek casuistikáját adni a priori nem lehet, ezt az élet fogja adni. E körbe fognak tartozni a párttaktikának régi vagy új oly furfangjai, melyek eddig — ily elvi tilalom hiányában — a törvényben körülírt esetek között elő nem fordulván, ugyszólván *salvus conductust* élveztek legtöbbször a választás lefolyása alatt; a döntő pillanatokban leginkább rögtönözve követték el, úgy hogy általuk bevégezett helyzet teremtett, s a mely ellen kellő időben már nem is lehetett semmiféle jogorvoslattal élni. Ezen *a) c) és d)* alatt foglalt nagy tilalmak, melyek a törvényhozó

által előre nem láthatott casuistikát pótolják, illetve egészítik ki: nagyban fogják a választások tisztaságát előmozdítani s egyszersmind ezek — miután ezekre nézve a Ház biráskodása tartatott fenn — leghatályosabb kifejezői a Ház souveraineitásának.

A *következő alinea* e körből kiveszi azon visszaéléseket, melyek az *állandó névjegyzék összeállítása* Kivétel. körül merültek fel, miután ezeknek orvoslására kellő időben elegendő jogsegélyt nyújt a törvény, csak azt kell idejekorán igénybe venni s akkor ezeknek a választás eredményére kiható törvénytelen következményei nem lesznek.

Kiváló érdekekkel bir még az utolsó bekezdés, mely kizárólag a *kifogásolás* következményeivel foglalkozik. A *kifogás* szintén egyik jogeszköz valamely törvénytelen választás érvénytelenítésére; hogy mégis ezt a kérvény és panasz mellett nem vettük fel külön, harmadik kategoriának: oka az, hogy ezzel nem élhet más, mint csak valamely képviselő. Már a kérvény és panasz sem oly *actio popularis*, melyet mindenki igénybe vehet, ezek is csak az illető kerületbeli választók szűk körére szorítvák, — a kifogást azonban még ezek sem gyakorolhatják, hanem csakis a Ház tagjai, de ezek jogának gyakorlása is csak párhuzamosan haladó, *subsidiarius*: a fenti *a) b) és d)* pont eseteiben, vagyis kell, hogy az illető választás már maguk az érdekelt választók által megtámadott legyen — kérvénnyel vagy panasszal, — mert ilyenek hiányában a Ház biráskodási körében csakis a fenti *c)* alatti tömeges terrorismus esetében lehet kifogás útján a választás megsemmisítését előidézni, — azon hallgatóságos feltétel szerepelvén itt, hogy a választóknak kell a jelzett esetekben fellépni; — ellenben a tömeges megfélemlítés esete hivatalból nyomozható, éppen azért, mert ennek fenforgása tartóztathatja vissza a választókat a választás ellen ifellépéstől.

Az előadottakból láthatjuk, hogy *minden* visszaélésnek megvan a maga foruma, támadási pere, az illetékességi határok jól meg vannak huzva.

Azon kérdés, hogy *hatásköri, illetékességi összeütközések* esetén mi történjék: már a törvény első conceptiójánál felmerült, azonban ez irányban külön intézkedés, vagy éppen külön bíróság (államtörvénytörvényszék, conseil d'état stb.) felállítása nem találtatott szükségesnek, nemcsak az ezzel járó nagy consequenciák miatt, melyek mérlegelése — s végeldöntésétől a törvény meghozatalát függővé tenni nem látszott helyesnek, — hanem azért is, mert a képzelhető conflictusok eseteit a törvény maga megoldja, úgy hogy a mi netán mégis felmerülhet: az is jóformán csak látszólagos természetű s a minimalis számnál fogva sem lenne indokolt ezek miatt külön intézkedések felállítása. E tekintetben utalunk alantabb a törvény ált. indokolására.

IV. A törvény általános indokolása.

Az eddig előadottakban igyekeztünk a törvény genesisé, a vitás nagy kérdések megvilágítása s a sérelmek elleni *jogorvoslatok dogmatikájának* összeállítása által kifejteni a vezérelveket, melyek a törvény gyakorlati alkalmazása körül szem előtt tartandók. Tekintettel azonban azon mélyreható változásra, melyet e közjogi reform egész alkotmányos életünk menetére gyakorolni hivatva van: most, midőn a törvénynek *meghozatala után, de végrehajtása előtt* a gyakorlat nem igazít el semmiben, sőt éppen annak fejlődését kell nekünk helyes mederbe terelni: nézetünk szerint a törvény exegetikájának nélkülözhetlen becses irányítója lesz azon indokolás, melylyel maga a törvény első és igazi szerzője azt a törvényhozás elé bevezette s a szakbizottságok jelentéseikben kibővítették, s kiegészítették aztán végleg a Ház vitái,

melyek után a törvény mint lezárt egész, végleges szövegében is combinative *sok oly új támpontot* nyújt az interpretációnak, melyeket annak idején még, midőn bizonyos elvi kérdések praejudiciális döntésre vártak, nem adhattak, de miket nekünk, — *egyéni felfogásunk érvényesítésével is* — adnunk kell; ma az egész a bevégzett mű szabatosságával mint végleges reassumálás jelentkezik s azért, miután az előkészítő anyagban vannak a reformműnek védvei, újításai classicus kifejtésben feltárva: ezek közlését nem mellőzhetjük, mert ezeknek a feladata az átmeneti nyolcz év judicaturáját szilárd alapra helyezni s ezek érdeme lesz, ha az intézmény életképes, — jövőjének a biztosítása. A kormányi (miniszteri) javaslat s a bizottságok jelentéseinek alapján tehát az ált. indokokat a következőkben recapituláljuk.

A törvény fenti (I.) rövid történetében már hangsúlyoztuk, hogy az eredeti, 1891—2-ik évi javaslat *alapelvei* végig fentartattak; a mi különbség a javaslat eredeti alakja s a törvény mai szövege közt van, az az eredeti alapelveket nem alterálja; ezek főként gr. Apponyi Albertnek módosításaiból s azon pártközi megállapodásokból folynak, melyeket Széll Kálmán miniszterelnök a javaslat 1896-iki szövegével szemben, ennek politikailag szabadelvűbb s jogilag szigorubb módosításai képen a paktumba s ennek alapján a törvényhozás is a törvény szövegébe felvett, s melyek értelmezésének az itt következő ált. megokolás nem praejudikál.

Általános megokolás. (Ratio legis.)

Az országgyűlési választások törvényessége feletti döntést alkotmányunk rendelkezése a képviselőház jogai közé sorolja.

Alkotmányjogi szempontok.

Ezen intézkedési hatalom több, mint a képviselők megbízó-levelének pusztá formai szempontból való megvizsgálása,

és ennek folytán a képviselőknek igazolása vagy nem igazolása. Magában foglalja a jogot annak megvizsgálására és eldöntésére, ha vajjon a választás lefolyásában és eredményében a törvénynek megfelel-e?

Ezen jog a törvényhozó testület függetlenségének attribútuma; annak elvétele és egy más állami organumra való teljes átruházása végeredményében kell, hogy visszahasson magára a törvényhozó testületre is.

A magyar alkotmány az országgyűlés másik Házának is megadja az igazolási jogot. Az utóbbi időben a főrendiház szervezetéről alkotott törvény (1885 : VII. t.-cz. 18. és 19. §§.) az addig fennállott jognak megfelelőleg ujolag kimondja, hogy a főrendiház tagjai igazolása iránt maga intézkedik és az igazolási eljárás módozatait házszabályaiban állapítja meg.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 89. §-a lényegesen megszorította az 1848 : V. t.-cz. 47. §-ának rendelkezését. Elvileg kimondja, hogy a kérvénnyel megtámadott választások érvényessége felett a Curia ítél; de egyszersmind egy később hozandó törvénynek tartja fenn azon anyagi és alaki jogszabályok megalkotását, melyek szerint a Curia bíráskodását gyakorolja. Egy még alkotandó törvénynek van ennél fogva fentartva a Curia hatáskörének választási ügyekben való megszabása, különösen meghatározása azon eseteknek, melyekben a választás kérvénnyel megtámadható; az érvénytelenségi okok megállapítása, a bíróság szervezetére és eljárására vonatkozó jogszabályok megalkotása.

A döntésre hivatott közeg. I. Nevezetesen azon alkotmányjogi szemponton felül, mely fennebb meg van jelölve, figyelemmel van ez a javaslat is a választásokból keletkező vitás ügyek természetére, az állami hatalmi functiókat gyakorló organumok szervezetére és azok természete által és törvényeinkben kijelölt rendes hatáskörére, valamint azon célra is, mely a választások törvényszerűségének biztosításában áll.

Az érvénytelenségi okok tényálladékának meghatározásánál döntő szempont volt, hogy azok bírói megállapítás tárgyai lesznek.

Az anyagi jog megállapításánál első sorban figyelemmel kellett lenni azon közegre, mely ezen jogszabályt alkalmazni hivatva lesz; figyelemmel kellett lenni ezen közeg szervezetére, összealakítására, azon teendők természetére, melyek annak rendes és mindig fentartandó tulnyomó hatáskörét fogják képezni. A választási ügyekben való bíráskodást, a midőn azt az ország legfőbb bírósága fogja gyakorolni, olyanná kellett alakítani, hogy az a bírói rendes tevékenység ismérveivel birjon, és hogy

beilleszthető legyen azon rendszerbe, mely a magánjogi, büntetőjogi és fegyelmi természetű bíráskodás összfoglatlatjából alakul. Ezen szempont érvényesítése az anyagi jog megállapításával a legszorosabb kapcsolatban van. A képviselőválasztások politikai természetű cselekvények. Az 1874-iki törvényhozást azon szempont vezette, hogy ily cselekményekből eredő vitás és jogi természetű kérdések eldöntése egy bírói organumra azért volna bízandó, mert az ügyek bírói eldöntésre alkalmasok, mert a bírói közeg az eldöntés esélyeitől, az azokhoz fűződő politikai természetű érdekektől távol áll, a politikai élettől lehetőleg el van szigetelve és ekkép az ily jogi kérdések eldöntésére viszonylag a legalkalmasabbnak tekinthető.

De ez a szempont csak addig jogosult, a meddig a bírói eldöntésre, tekintve magát azon közeg egész állását és szervezetét, alkalmas tárgy forog fenn, és csak annyiban, a mennyiben ezen teendőknek a bíróságra való ruházása által, a bíró működése nem esik kizárólag vagy túlnyomólag politikai természetű megítélés alá.

Minden intézmény, minden állami organum az állami működésben neki jutott feladatnak csak addig felel meg, míg meg van az összhang összealkotása, egész állása és a számára kijelölt teendők között; és míg meg van az összhang rendes teendői benső természete és azon ügykör között is, mely azokon felül reábizatik. Ez a feltétele annak, hogy mindenütt ugyanazt a hivatást, ugyanazon szellemben gyakorolja. De ha az összhang egyik vagy másik irányban hiányzik: ezen közeg egész működése iránti bizalom kockára van téve.

Ezen elvek alkalmaztattak a Curia hatáskörének megszá-
básánál. A tevékenység, a melyet ezen javaslat alap- A Curia új hatás-
köre.
ján a Curia gyakorolni fogna, mindenben bír a bírói
működés kellékeivel. Az érvénytelenségi okok tényálladéka úgy van megállapítva, hogy azok bírói eldöntésre alkalmasak. Az eljárás úgy van megszabva, hogy az érvénytelenségi okként a törvényben meghatározott tényköriülmények megállapítása: minden lényeges elemében analog azzal a működéssel, melyet a Curia rendes hatáskörében végez.

Nem zavartatik meg az összhang, az ítélő organum szervezete, egész állása és a hatósága alá tartozó ügykör természete között; mert egyáltalán az ily természetű functio volt az irányadó szempont, midőn mindazon törvényes határozatok megállapítottak, melyek a bírói hatalom gyakorlását és a bíróságok szervezetét megszabják.

Ha már most ezen rendkívüli hatáskör megállapításánál a bírói functio természetére szorgos figyelem fordittatik: ala-

posan lehet reményleni, hogy a bíróság működése ezen új hatáskörben is ugyanoly bizalommal fog találkozni, mint a minő rendes hatáskörében való működését kíséri.

Ezen tekintetek alapján lett javaslatba hozva, hogy a curiai bíráskodás szabályozása az 1848 : V. t.-cz. 47. §-ában foglalt elv alapján történjék, emellett azonban nem törölhetik el a képviselőház azon alkotmány-adta joga, hogy önnön öszszetételének törvényessége felett őrködni és dönteni jogosítva van. De megszoríttatik ezen jog. A választások törvényessége elleni mindazon panaszok, melyek birói eldöntésre alkalmasak, e javaslat által kivételnek a Ház elhatározása köréből és a Curia birói hatóságának körébe tétettek át. Ezek köre a lehető legszélesebben szabott meg. A képviselőház hatalma megmarad, a képviselők megbízó-levelét és a választás törvényességét a kijelölendő esetekben továbbra is bírálat és eldöntés tárgyává tenni; de azon érvénytelenségi okok felett, melyek a Curia hatáskörébe utasítottak: sem vizsgálati, sem döntési hatalma nincs. Azok a Curia előtt érvényesítendőek, mely felettök végérvényesen határoz és a képviselőházat a törvény kötelezi a Curia ítéletét az igazolás alapjául, úgy a mint van, elfogadni.

A háznak rezer-vált bíráskodása.

A képviselőház jogkörét azonban emellett mégis még egy irányban tágabbra szabni, illetve fenahagyni kellett.

Jelestül: a képviselőháznak joga van és lesz ezentul is: megvizsgálni azt, ha vajjon az, a ki megválasztatott, egyáltalán választható-e? A javaslat elmegy odáig, hogy a 3. §-ban felsorolt semmisségi okok csak kérvény útján érvényesíthetők. A képviselőház tehát lemond arról a jogról, hogy *azon érvénytelenségi okok szempontjából*, melyek a 3. §-ban meg vannak határozva, ha kérvény egyáltalán nem adatott be, a választást önnön kezdeményezéséből megvizsgálja és a felett döntson, vagyis ezek az ő hatásköréből végleg kivételtek.

De egy érvénytelenségi okra nézve kivétel van megállapítva. Ez a választhatóságra szükséges valamely törvényes kel-lék hiánya.

E miatt is, ha a kerület választói kifogást tesznek, azt *kérvény útján* tartoznak érvényesíteni. Ennek bírāja is a Curia és ha a Curia érdemben döntött, ez okból a választás többé kérdés alá nem vehető. De lehetséges, hogy a jogosultak egyike sem folyamodik e módhoz; ily esetekben a képviselőháznak fenn kellett tartani azt a jogot, hogy önnön kezdeményezéséből megvizsgálhassa és eldönthesse azt, ha vajjon a megválasztott képviselőben megvannak-e azok a kellékek, a melyeket a

törvény a választhatóságra nézve megkíván? (Erre szolgál a választóknak *panasz- s a Ház tagjainak kifogásolási joga.*)

II. A törvény tartama nyolcz évre van meg- A törvény idő-
bell érvénye. szabva. Sokkal jelentősebb törvényhozási rendszabály a választások törvényessége feletti bíráskodás ily széles körének átruházása, hogy sem annak oly módon való eszközlése hozatnék javaslatba, mely csak új törvénnyel volna megváltoztatható.

Bármily gonddal alkottatik meg a törvény, bármily szorgos megfontolással mérlegeltetnek a különféle irányadó szempontok, nem szabad elfeledni, hogy itt oly jogról van szó, melyet az alkotmány a képviselőháznak ad, hogy a jelen rendszabály helyessége vagy elhibázott volta felett végleges ítéletet csak tapasztalás alapján lehet mondani.

Ezekben rejlik főoka annak, hogy a törvény hatálya határozott időtartamhoz kötött. A nyolcz év lefolytával a törvény hatálya önmagától megszűnik és előáll a Ház bíráskodási hatalmának teljessége. Ez biztosítja azt, hogy annak meghosszabbítása, módosítása felett a törvényhozás minden tényezője, első sorban maga a képviselőház, ujlag, törvény által nem korlátozott szabadsággal fog határozni.

A törvény úgy van szerkesztve, hogy az a legközelebbi általános választások alkalmával lép életbe, és így a nyolcz évi tartam alatt két általános választás és az időközben felmerült választások próbáját állná ki, és az időtartam vége oly időpontra esnék, midőn, ha az országgyűlések szabályszerű tartamát feltételezzük, a bekövetkező általános választásokig elegendő idő van arra, hogy annak további sorsa felett nyugodtan, a tapasztalások világánál lehessen határozni.

III. Az érvénytelenségi okok, melyeket a törvény felállít, több csoportba különíthetők el. *Az első csoport a képviselőviseletével áll kapcsolatban; minden ily választási visszaélés, melyet a jelölt elkövet, vagy a melyben részes, vagy a melybe beleegyezett, a választás feltétlen érvénytelenségét idézi elő.* Ez esetekben nem lesz vizsgálva: lényeges hatással birt-e a választás eredményére a megválasztott képviselő vagy sem? A választás feltétlenül érvénytelen.

**Érvénytelenségi
okok általános
elemzése.**

Már csak viszonylagos érvénytelenségi ok, ha a választási visszaéléseket nem a képviselő, hanem más valaki, legyen az közhivatalnok, vagy magánszemély, követte el. Itt a visszaélés első következménye, az ily módon befolyásolt szavazatok érvénytelensége és ennél fogva az is, hogy a választási eredmény megállapításánál az ily szavazat számba nem vétetik. Ennek további következménye magának a választásnak érvénytelensége, ha kiderül, hogy a visszaélések által befolyásolt sza-

vazatok leszámításával, illetőleg a gátolt vagy törvényellenesen elutasított választók számbavételével az érvényes szavazatok általános többségét a képviselőül kijelentett jelölt nem nyerte meg. (Compensatio rendszere.)

Az érvénytelenségi okok többi része a választási eljárásra és a választási eredmény megállapítására vonatkozik. E körben szintén feltétlen érvénytelenségi okok fordulnak elő, melyek, ha fenforognak, nem is lesz nyomozva az a körülmény, vajjon azok befolyásolták-e a választás eredményét vagy sem. Vannak azonban oly megsértései a választási eljárást szabályzó törvénynek, a melyek csak bizonyos hatással vagy eredménnyel kapcsolatban szolgálnak érvénytelenítés alapjául.

A törvény vezéreszméje. Egészben véve a vezéreszme az: hogy a választás törvényszerű lefolyása biztosittassék, hogy a választási visszaélések által előidézett hatás, a mennyiben lehetséges, a választás eredményéből kiválasztassék, ha pedig nem lehetséges és elegendő súlyu a visszaélés: a választás érvénytelensége mondassék ki.

Külön és tüzetes határozatokat tartalmaz a választási eredmény megállapítására. Az ide vonatkozó határozatok úgy vannak megszabva, hogy a választók valódi akarata jusson érvényre és mindaz a hatás, a mit az eredményre törvénytelen eljárás előidézett, a mennyiben lehető, a választás eredményének megállapításánál teljesen mellőztessék. Minden (a Curiához utalt) érvénytelenségi ok határozott és szabatos tényállást foglal magában, melyek fenforgása vagy fenn nem forgása bírói eljárás útján kideríthető.

A Curiához nem utalható visszaélések. Kétségkívül megtámadható a választások érvényessége oly okokból is, melyeknek nem felel meg egy oly szabatos tényállás, mely minden elemében bebizonyítható.

Előfordulhatnak oly választási visszaélések, melyek a választások szabadságát vagy tisztaságát megtámadják, de a melyeket egy szabatos tényálladékká átváltoztatni nem lehet. Ezek főleg oly cselekmények, melyek a miatt képeznék valamely választás érvénytelenségének okát, mert alaposan feltehető, hogy bizonyos természetű hatással bírnak.

De éppen ezen hatásnak mérve és terjedelme be nem bizonyítható. Azon organumnak, mely a választás érvényessége felett dönt, általános appreciatio terére kell lépni, a hatás valószínűségét venni eldöntése alapjául és vélelmekre, többé-kevésbé biztos feltételezésekre építeni határozatát.

Az ily eljárás csak látszólag bírói functio; ha az érvénytelenségi ok tényálladékanak oly lényeges elemei vannak,

melyek be nem bizonyíthatók, melyet az, a ki ítél, maga is kisebb vagy nagyobb fokban csak valószínűnek tart: az ily eldöntés lényegében nem ítélet, habár ítélet formájában mondatik is ki.

Nem lehet tagadni, hogy *a választások szabadsága és tisztasága nem volna a lehetőségig megvédvé: ha az ily érvénytelenségi okok absolute mellőztetnének.* De úgy az eljárás, melynek formái közt kinyomoztatnak, mint az eldöntés, nem képezhetnek valódi bírói eljárást, nem képezhetnek valódi bírói eldöntést. És legalább is nagyon kétes, hogy az ily eljárásra és döntésre alkalmasak-e azon bíróságok, melyek főfeladata a magánjogi és bűnügyekben való bírói hatóságot gyakorolni és melyeknek szervezete és egész állása erre a főcélra tekintettel van meghatározva.

A tényálladék határozottsága, a perrendszerü bizonyításnak szigorú formák közötti lehetősége jogszabály, mely a bírót ítélete tartalmában vezeti: lényeges criteriumai a bírói működésnek.

Minél kevésbé határozott a tényálladék, minél lazábbak az eljárási formák, minél nagyobb mérvben van utalva a bírósárra, hogy nem egy határozottan körülírt eljárás folytán bizonyítottanak vagy be nem bizonyítottanak talált tények alapján, hanem oly alapon járjon el, melyet maga is kisebb vagy nagyobb fokban csak valószínűnek tart; minél kevésbé lehetséges, hogy határozott jogszabályok szerint döntsön, de a jogszabály csak egy általános utasítást tartalmaz és ezenfelül e döntésnek minden lényeges elemét a bírónak az egyes esettől kell kifejtetni és közelebbről meghatározni a szabályt is, a mely szerint dönt: annál inkább ki van vetköztetve a bírói döntés önnön természetéből. Lehet az eljárás neve bírói, lehet az eljáró közeg bíróság: egész functiója még sem valódi bírói functio.

Ilyes esetek eldöntését a törvény nem utalja a Curia körébe. Nemcsak azért, mert azok bírói eldöntésre tulajdonképen nem alkalmasak, de azért sem, mert ily esetek eldöntésére kiterjedő hatóság által a bíróság szükségkép mélyebben belevonatnék a politikai természetü megítélés körébe, mintsem az tekintettel egész állására és mindig megmaradó főhivatására, egyáltalán meg volna engedhető. (Ezek a Ház bíráskodása körében maradnak; l. fent III., a bifurcaciónál.)

IV. Az 1874: XXXIII. t.-cz. 89. §-a értelmében megállapítandók voltak azon alaki szabályok is, melyek A külön alaki jog.
(Eljárás.)
szerint a Curia ezen hatáskörében eljár.

Az eljárási szabályok megállapításánál döntő tényező egyrészt az eljárás tárgya, másrészt az eljárás célja.

A jelen törvény 3. §-a értelmében *az eljárás tárgya egy kizárólag közjogi természetű cselekmény*, illetve oly cselekmények és mulasztások, a melyek magukban a közjogi cselekmény ismérveivel nem birnak ugyan, de a melyeknek egy közjogi cselekményre való kizárólagos hatása forog szóban.

Az eljárás célja pedig meghatározni, vajjon a kérdésessé tett választás a törvényszabta feltételeknek megfelel-e vagy sem, azaz a törvényszerűség kérdése.

Közjogi per. *A Curianak ezen eljárása tehát a közjogi bíráskodás természetével bír s mint ilyen, lényegileg különbözik a polgári vagy bűnügyekben kifejtendő bírói működéstől s a tárgy és cél különböző volta, de még az ítélet foganatosításának módozatai is olyannyira eltérők, hogy az eljárási elvek azonossága ki van zárva.*

Ezen ügyekben sem a polgári, sem a bűnvádi eljárást nem lehet kizárólag követendő eljárásul kijelölni.

A polgári eljárás — eltekintve attól, hogy az mint írásbeli, ily ügyekben egyáltalán nem vehető alkalmazásba — s már azért sem alkalmazható, mert a bizonyítási eszközök lényegesen különbözők; de főleg azért nem, mert a polgári eljárás egész szervezete, a feleknek a per tárgya tekintetében való rendelkezési jogán épül fel s ezen rendelkezési jogból folyólag, a perbeli cselekmény hatása egész másképp állapítandó meg.

A felek jogai és kötelezettségei, ezeknek mikénti teljesítése, vagy a nem kellő időben és módon történt teljesítés, magára az eljárás egészére visszahat s megannyi tényező a bírói hatalom működési körének meghatározására.

Nem voltak alkalmazhatók egészben véve a bűnvádi eljárásnak elvei sem, mert a bűnvádi eljárás célja: büntetendő cselekmény megállapítása s az azzal törvényesen egybekapcsolt büntetés kiszabása.

Feltételezi, hogy maga az eljárás azon egyén ellen irányuljon, a ki a cselekményt elkövette; feltételezi, hogy a tényálladék megállapítása céljából, az eljárás folyamán kényszereszközök alkalmazásba vétele lehetőségessé váljék; feltételezi továbbá, hogy a közérdek eleme, az eljárás minden szakában érvényesüljön és kellően képviselve legyen.

A mint a polgári eljárásban az azt uralma alatt tartó magánérdek, a bírói hatalom szűkítését, úgy a bűnvádi eljárásban a közérdek, a bírói hatalom tágítását vonja maga után.

Kétségtelen, hogy mindkét eljárásnak célja: az anyagi

igazság megállapítása s hogy a Curia előtt lefolyó és választási ügyekben követendő eljárásnak sem lehet más célja.

A bűnvádi eljárás határozatai *egyszerűen* alkalmazhatók nem voltak: mert igaz ugyan, hogy a Curia előtti eljárás célja az érvénytelenségi ok tényálladékának megállapítása, igaz ugyan, hogy ez sok esetben azonos a büntető törvénykönyvben foglalt valamely büntetendő cselekmény tényálladékaival: de ezen megállapítás nem azért történik, hogy a cselekmény egyuttal a törvényben meghatározott büntetéssel is sújtassék.

Mert ha ezen cél is fenforogna és ennélfogva a bűnvádi eljárás elvei teljesen hasonszerű alkalmazást nyernének, az eljárásnak mindig azon személy ellen kellene irányulnia, a ki a cselekmény tettese vagy részese.

Valamely cselekménynek vonatkozásai háromfélék lehetnek: magán-, büntető- és közjogiak.

Ha immár a cselekmény ezen hármas irányzatu hatása közül csak egyiknek birói megállapítása forog szóban: az eljárást egyedül ennek megfelelőleg kellett megszabni.

Kétségtelen azonban, hogy a választási ügyekben gyakorolt bíráskodás, a büntető ügyekben működő bíráskodással leginkább analog, mert mindkét esetben a közérdek az, a mely a bíróságot mozgásba hozza.

Mindkét esetben az eljárás megindítása a közérdek szempontjából történik és mindkét esetben a közérdek képviselője, habár az eljárás tárgya felett rendelkezési joggal bír is, azt magánérdeküvé át nem változtathatja.

Ebből kiindulva állapítottak meg a felek jogai és kötelezései és vonattak meg azon határvonalak, melyeken belül ily ügyekben a birói hatalom érvényesül. (Meg- Bűnvádi eljárás
mint kiegészítő jog. állapittatik tehát annak a szüksége, hogy az eljárás mint *sui generis* saját *külön elvei* szerint folyjon általában; a hol azonban ily külön szabályokat e törvény nem állít fel: in subsidium a *büntető eljárás* elvei alkalmazandók (törv. 43. §.).

V. A javaslat a választás érvénytelenítésére irányuló eljárás megindításának jogát a jelenleg fennálló jognak is megfelelőleg, kizárólag a választókra ruházta.

Ezek azonban ezen eljárás keretén belül mint a közérdek képviselői szerepelnek, jogaik is ezen szempontból szabattak meg.

Kétségkívül felmerül az az ellenvetés, hogy a választási szabadság fentartását, a mely minden egyes visszaélés ellen megóvandó, magánszemélyek törvénytiszteletétől, szabadságszeretététől, igazságérzetétől, kitartásától és erélyétől kizárólag függővé tenni nem helyes.

A közjogi per ura. A választás törvényességének és szabadságának hatóságos megvédése, ha azon ejtett sérelmek egy része bírói utra tereltetik is, kellő képviseletet kíván meg, a mely az érdekelt magánszemélyek mellett kiegészítés és ellenőrzésképp volna hivatta fellépni, pótolva azok mulasztásait, helyrehozva az azok által elkövetett hibákat, s ekkép érvényre juttatná azon általános közérdeket, a mely a törvénybe ütköző választások érvénytelenítését megkívánja.

Nem lehet tagadni ennek a szempontnak elvi jogosultságát, de ha szemügyre vesszük a közérdek képviseletének lehetséges módozatait, kitűnik, hogy az eljárásnak minden más alapon való szervezése kielégítő megoldást nem nyújthat.

A megoldási módok egyike az volna, hogy magának a képviselőháznak befolyás biztosíttatnék az eljárás folyamán azon választási ügyekben is, a melyek a Curia előtt folyamatba tétetnek.

E jogot a képviselőház csakis kiküldöttek, vagyis biztosok útján gyakorolhatná.

E biztosok a kérvényezőkkel párhuzamosan folynának be az eljárásba, s miután az eljárás szervezete, az abba befolyó személyeket — akár anyagi, akár alaki szempontból — csak mint feleket ismeri: a képviselőház — mint ilyen — a fél szerepkörét vállalná magára.

E módozat azon ellenvetést keltené fel, hogy a biztosok kiküldésénél és azok működésénél pártpolitikai szempontok érvényesülnének, különben is az eljárásba csak annyiban folynának be, a mennyiben vagy a kérvényezőkhez, vagy a választást védőkhöz csatlakoznának. Mert hármas szerepkör alapján az eljárást szervezni alig lehet.

De eltekintve ezen perjogi nehézségektől: közjogi szempontok is ellenzik a közérdek képviseletének ily alapon való szervezését.

A képviselőháznak azon jogköréből, mely őt önnön összehalkítása törvényszerűségének megállapítása tekintetében megilleti, a jelen javaslatban megállapított feltételek alatt egyes jogosítványok — időhatárhoz kötötten — a Curiára ruháztatnak át.

A választási ügyekben való biráskodás nem képezi a Curiát megillető bírói hatalom folyamányát, hanem külön átruházáson alapul. Ez átruházás mellett még fenmarad az az elv, mely az 1848: V. törvénycikkelyben meg van állapítva.

Ennek és a képviselőház egész alkotmányi állásának megfelelőbb hatáskör az, mely a képviselőházat nem a fél szerepével ruházza fel, mely a törvényesség kérdésében más

forum előtt keres orvoslást, hanem megadja a módot, hogy a midőn a közérdek megóvása szempontjából in subsidium szükséges, a törvény 3. §-ának 1. pontja esetében (10. §. második bek.) önmaga dönt a törvényesség kérdésében.

A közérdek képvisellete szervezésének második módja az volna, hogy azzal a kormány, illetve annak azon hatóságai bizatnának meg, melyek az igazságügyi szervezetben, a bíróság előtti eljárásban a közérdek képviselétére egyáltalán hivatvák.

Azon okok közül, melyek e módozat elfogadását ellenzik, csak egyet emelek ki. Nem volna összeegyeztethető ezzel az az elv, hogy a választási vitás ügyek elintézésénél a kormány részvétele kizárassék.

Nem marad tehát más hátra, mint azon módozat, mely a Ház előtti eljárásban ma is el van fogadva, tudniillik: a választókra bízni azt, hogy a semmiségi okokat érvényesítsék.

A bíróság számára azonban meg kellett óvni azt az állást, hogy a választás érvényessége felett ítél, és nem szabad volt reá oly functiót ruházni, mely csak a választást támadó vagy védő közeget illeti meg.

Az eljárásnak egyik elvét képezi, hogy annak megindítása a választók joga, a kik mint a közérdek képviselői lépnek fel.

De a mily nagy közérdek, hogy a törvénybe ütköző választás, illetve annak eredménye érvényteleníttessék, ép oly nagy ama közérdek is, hogy az egyszer ily uton megindított eljárás bírói ítélet ellen végelintézkést nyerjen.

E végett szükséges lett volna oly intézkedésekről gondoskodni, a melyek vagy lehetővé teszik az eljárás folytatását a felek közreműködése nélkül vagy pedig kényszereszközökkel kellett volna a feleket az eljárás folytatására szorítani, vagy végre ha ezen mód sem elegendő, a fél helyett oly közegről kellett volna gondoskodni, a mely a kérvényezők visszalépése esetében, mint a közérdek képviselője, az eljárást a bíróság előtt végig folytatja.

E törvény e módok egyikét sem fogadta el, részint a fenn elősorolt okokból, részint azért, mert a választást érvénytelenítő pert tisztán a nyomozási elv alapján szervezni nem akarta, hanem arra nyujt módot, hogy olyan esetben, midőn egyes kérvényezők hanyagságból, mulasztásból vagy éppen visszaélésből lehetetlenné tették azt, hogy a Curia a kérvénnyel megtámadott választásnak érvénye felett érdemben határozhasson, — ilyen esetben a többi választók — rövid záros határidő alatt beadható új kérvénnyel szorgalmazhassák a választás érvényességének érdemleges elbírálását a Curia előtt. (11. §.)

A közérdek képvisellete.

Az eljárás vezér-
elvel. VI. Az eljárás a következő főbb elveken épül fel:
A bíróság valamely választás törvényszerűségét nem hivatalból, hanem csakis a választók kérvénye alapján teheti eljárás és ítélet tárgyává.

A bírói hatáskör csakis a kérvényben felsorolt érvénytelenségi ok fenn- vagy fenn nem forgására vonatkozik, s azon hatás megjelölésére, melyet maga a törvény ahhoz fűz; vagyis az ítélet ezen része tisztán declarativ természetű.

A bizonyítás a kérvényben felsorolt érvénytelenségi okok tekintetében a kérvényezőket, az ellenbizonyítás a választást védőket terheli.

Ennek folytán az eljárásban a bizonyítási kötelezettség meg van határozva és a bizonyítási eljárás e kettős kötelezettségnek megfelelően szabályozva.

De a bíróság nincs kizárólag azon bizonyítékok méltatására szorítva, melyet a felek indítványoznak vagy előterjesztenek.

Gondoskodni kellett oly formákról, a melyek a cél elérését lehetségessé teszik a nélkül, hogy maga az eljárás tisztán nyomozásivá alakulna át oly értelemben, hogy a felek bizonyítási kötelezettségének teljes háttérbe szorításával, a tényálladék kiderítése kizárólag a bíróságot terhelje.

E tekintetben kettős korlátozás volt fölláltandó; az egyik, hogy a bíróság csak azon tényálladék megállapítására szorítkozik, mely a panaszolt érvénytelenségi okkal össze van forrva, a másik, hogy bizonyítási eszközök felkutatását külön nyomozás tárgyává nem teszi, hanem hivatalból felhasználja mindazokat, a melyeknek fenforgásáról vagy létezéséről az eljárás folyamán hivatalos tudomást nyert.

Még nagyobb intézkedési jog volt a bíróságra ruházandó a tényálladék megállapítása céljából, a fenti korlátok közt, a felek személyes megidézése, s azok kikérdeztetése tekintetében.

Ez elvek részben hasonszerűek azokkal, melyek a polgári eljárásban, mint a tárgyalási elvnek és a bünvádi eljárásban, mint a vádelvnek folyamányai előfordulnak.

Ezen eljárás különleges természete a kettőnek összeegyeztetését tette szükségessé.

Ennek megfelelőleg állapittattak meg a contradictorius eljárás formái, a felek szerepköre; és miután ez eljárásban úgy a kérvényezők, mint a választást védők csak alaki szempontból peres felek, nem egyszersmind az anyagi jog szempontjából is, ezzel összhangban lett megállapítva a meg nem jelenés következménye és a mulasztások hatálya is.

Az eljárásnak alapelvét képezi továbbá a teljes nyilvánosság és szóbeliség, a bizonyítékok szabad méltatása.

A bizonyítási eljárásban szem előtt lőn tartva, hogy az érvénytelenítési eljárás közjogi természetű per és pedig annak azon fajához tartozik, a melynek tárgya nem valamely vitás egyéni jog érvényesítése, vagy ily jogon ejtett sérelem orvoslása, hanem egy közjogi cselekvény megtámadott érvényességének eldöntése.

Ennélfogva a feleket anyagi értelemben vett rendelkezési jog nem illeti meg, a bizonyítási eszközök a polgári eljárástól eltérően állapítottak meg, és bizonyítás tárgyává nem az tetetett, a mi a felek közt vitás tény, hanem az, a mit a bíróság az ítélet meghozatala szempontjából megállapítandónak vél; és így a bizonyítási jogban a polgári eljárás mellőzésével közeledni kezdett azon elvekhez, a melyek a bünvádi eljárásban mérvadók.

Az új törvény az eljárás megállapításánál a szükséges főbb elvek megjelölésére, az eljárási alakoknak megállapítására, az eljárásnak felismerhető tagolására szorítkozott, de nem tartotta feladatának egy minden részletre kiterjedő eljárás megalkotását.

E mellett meg kellett jelölni azon forrást is, melyből a bíróság a kiegészítésre szükséges szabályokat meritheti, mely a kifejtett elveknek megfelelőleg csak a bünvádi eljárás lehetett.

VII. Az új törvény főfeladatát: a Curia bíróságjának szabályozását, nem lehetett megoldani a büntetőtörvénykönyv (1878 : V. t.-cz.), továbbá az 1874 : XXXIII. t.-cz.-nek, valamint az ezzel kapcsolatos 1876 : XVIII. és 1881 : LIX. t.-cikkeknek módosítása és kiegészítése nélkül.

A büntetőtörvény-
könyv módosítá-
sal. (Revisiója.)

Az 1874 : XXXIII. és 1876 : XVIII. t.-cikkekben foglaltatik ugyanis az anyagi jogszabályok tulnyomó nagy része, melyeket a bírónak az érvénytelenítési eljárásban követni kell.

A választási visszaélések egyes fajainak tényálladéka legnagyobbbrészt a büntető törvényből vétetett át. Felhasználtatnak az érvénytelenségi okok megállapításánál azon jogszabályok is, melyek a házszabályokban vannak belefoglalva. Bizonyos pótlások és szabatosítások elkerülhetlenek voltak, ha szabatos és határozott jogszabályokat akartunk nyújtani a bíróságnak, a melyek szerint az érvényesség felett döntsön.

Azon érvénytelenségi okok, melyek a választási eljárás határozatainak megsértésén alapulnak, szükségkép a választási eljárást megszabó törvény szakaszainak sorrendjéhez és határozataihoz fűződnek. E választási törvény megalkotásakor 1874-ben nem tartották szem előtt, hogy azt valamely bíróság

fogja alkalmazni. A tapasztalás is kiderítette, hogy számos határozata nem oly szabatos és határozott, hogy a bírói alkalmazás biztos szabályául szolgálhasson.

Mindezen fogyatkozásokat, tekintettel a Curia bíráskodására, pótolni kellett és nem lett volna helyes a majdan megalkuló bírói gyakorlatnak hagyni fenn, hogy időjárástával azok értelmét szabatosítsa.

Egyáltalán nem volt szabad szem elől téveszteni, hogy a bíró a politikai élettől el van szigetelve, a választási mozgalmakban sokkal kevesebb részt vehet, mint a hivatalban nem levő személyek.

E mozgalmakat, azok természetét közvetlen tapasztalásból csak kisebb mérvben ismerheti.

Az ily ügyekben való bíráskodás nem is képezheti rendes funciója tárgyát. Csak ritkán, nagy időközökben kerülnek ily esetek eléje, ítéletei sokkal féltékenyebb szemekkel ellenőriztetnek, mint rendszerint más ügyekben; a bírói gyakorlatnak többé-kevésbé határozatlan jogszabályok mellett elkerülhetetlen ingadozása nagyobb mérvű volna és sokkal inkább megrenditené a bizalmat irányában, mint azokban az ügyekben, melyek hatósága alatt naponkint előfordulnak, melyeket szükségkép jobban ismer, és a melyekben való ítéleteknél egy hosszú, sokoldalú kifejlett gyakorlatra támaszkodhatik.

A mérv, a meddig ezen törvények módosítása történt, a legszükségesebbre lőn szorítva. Döntő szempont volt az, hogy e törvényeknek általános revisiója nem ezen javaslat keretébe tartozik. Nem is lehetne azt megtenni a nélkül, hogy ezen törvények egyes alapelvei az átvizsgálás körébe be ne vonassanak.

Ily mérvű revisió a nehéz és nagy horderejű kérdések egész sorozatát veti föl, a melyek mellett a reform főfeladata háttérbe szorult volna.

Ezért az új törvény ez irányban csak a legszükségesebbeket ölelte fel. Kiemelendőnek tartom, hogy a büntetőtörvénykönyvnek egyes határozatai szabatosítottak, a választási bűncselekmények büntetőjogi megtorlására vonatkozó határozatok módosítottak és kiegészítettek.

Alaptalan és a bíróság félrevezetésére emelt rosszhiszemű panaszok vagy kiállított bizonyítványok büntetés alá vonattak,

Hatályosan biztosított, hogy a kérvények felszereléséhez szükséges okiratok másolata elnyerhető legyen.

A törvénynek ötödik czime több irányban és gyökeresen módosítja, kiegészíti, illetőleg szabatosabbá teszi az 1874 : XXXIII., az 1875 : VI., az 1876. XVIII. és az az 1881 : évi LIX t.-cikkeknek egyes rendelkezéseit.

Ezenfelül a törvény hatályosabbá teszi a választást vezető, illetőleg a választásnál hivatalból közreműködő egyéneknek felelősségét, szabályozza ellenük a fegyelmi eljárás lefolytatását s megfelelő rendelkezéseket vesz fel a végből, hogy a választók törvényes ok nélkül ne hagyassanak ki a választói névjegyzékből és választói joguk gyakorlásában törvényellenesen ne legyenek gátolva, valamint hogy a választási eljárás mindenben a a törvény rendelkezései értelmében folyjon le.

VIII. Uj, törvényeinkben eddigelé nem ismert rendelkezéseket tartalmaz a törvény negyedik czime, a választókerület képviselőküldési jogának időleges felfüggesztéséről.

A kerület képviselőküldési jogának felfüggesztése.

A választási visszaélések meggátlására a törvényhozás eddigelé két utat követett; az egyik a választási visszaélésnek büntetendő cselekménynyé minősítése; a másik a választás megsemmisítése.

A választási visszaélések közt van azonban kettő, mely, ha kiterjedt mértékben üzetik, az egész választókerület erkölcsi felfogásának elfajulásáról tanuskodik. Ez a vesztegetés és az etetés és itatás. Lehetséges, sőt nem egyszer már a Ház előtt is esetek forogtak fenn: midőn világos volt, hogy a választók tulnyomó nagy részének felfogása e visszaélések elkövetését egyenesen követte, abban semmi bűnöst, és még olyat sem látott, mely a választási cselekvény erkölcsi és ezzel politikai alapjait szétrombolja.

A választási mozgalom ily elfajulását pusztán a választás érvénytelenítésével leküzdeni nem lehet, mert ha csak ez történnék meg, ismét egy alkalommal több lesz nyújtva ama visszaélések nyílt vagy rejtett ismétlésére.

Itt nem marad más mód fenn, mint a választókerület képviselőküldési jogát az országgyűlés tartamára felfüggeszteni.

Ezen felfüggesztés tekintetében a feltételek és az eljárás a következő:

Feltétele a választásnak bármi okból való megsemmisítése, és elegendő jelenségei annak, hogy az illető választókerületben nagymérvű vesztegetés vagy etetés-itatás üzetett;

ezen körülményeknek a képviselőház tudomására jutása; és külön vizsgálat útján azon bizonyítékok kiderítése, hogy ezen körülmények fenforognak.

Az ily vizsgálatok sikeres vitéhez megkivántatik, hogy a tanuzási kötelesség még azon esetekre is kiterjedjen, midőn a tanu az említett visszaélések elkövetésével önmagát vagy hozzátartozóit vádolná. Másként eredményes vizsgálat nem várható.

Ugyanezen szempont szükségessé teszi azt is, hogy az ily módon kinyomozott visszaélések, ha a tanu az egész igazat megvallotta, büntető üldözés alá ne vonassanak.

A vizsgálat célja ezen eljárásban nem a büntető felelősségrevonás érvényesítése, hanem a visszaélések mérvének és terjedelmének kinyomozása, hogy a képviselőház a felfüggesztés vagy a fel nem függesztés felett az adatok teljes birtokában határozhasson.

Részletes indokolás.

Mielőtt az 1899 : XV. törvénycikkeknek *szakaszonkénti* glossálását megkezdenők, ki kell emelnünk *Által. szempontok.* módszerünk igazolására nézve némely *általános szempontokat*; jelesül főkép azt, hogy *a)* eltérünk itt attól a rendszertől, melyet a választási törvény (az 1874 : XXXIII. stb. t.-cz.) commentálásánál követünk és pedig először is azért, mert ez a törvény egészen új, még életbe sem lépett, tehát erre vonatkozólag sem *közigazgatási* vagy képviselőházi *gyakorlat*, sem *birói judicatura* nem létezik. Közigazg. uton ugyanis legfőlebb a törvény végrehajtása tekintetében a mult és folyó évben kibocsátott általános természetű belügyminiszteri rendeletre utalhatunk, de a mely — a dolog természeténél fogva nem tartalmaz egyebet elvi utmutatásoknál a törvény *correct* és szigorú végrehajtására, — annál kevésbé, mert a törvény egyik főtárgyát képező igazolási eljárás vagy a Curia vagy a képviselőház előtt folyván le, lényegében oly forumok elé tartozik, melyekkel szemben a *végrehajtó hatalomnak beavatkozási joga nincs is.* A mi pedig a közigazg. hatóságoknak ezen ügykörbeni szereplését — legkivált a névjegyzékek összeállítása s a választási eljárás előkészítése körül — illeti: erre nézve a vonatkozó szakaszokat a választási törvény illető helyeire tettük át és ott igyekeztünk kimerítőleg commentálni. Birói természetű judicaturáról itt két vonatkozásban lehet szó; az egyik a *kir.*

biróságok gyakorlata büntető uton, a választási visszaélések megtorlása terén, a másik a képviselőház bíráló bizottságainak eddigi gyakorlata az igazolási (kérvényezési) eljárás körül. Mi mindkettővel alant külön fejezetekben foglalkozunk, azonban már itt meg kell jegyeznünk:

a) a büntető bíróságok gyakorlatát, a mint az a multban, a választási törvény és az általános büntetőtörvénykönyv alapján kifejezett, teljesen mérvadóul venni nem lehet, mert, mint már erre föntebb utaltunk is, az 1899 : XV. t.-cz. nem czélozta a törvényhozás az ide vonatkozó büntetőjogi anyag törvényi revisióját, nem is reassumálja az érvényes joganyagot, hanem csak azon módosításokra szoritkozik, melyek a curiai bíráskodási törvény ismert megalkotásánál, ennek szigorító és szabatosító vezérelvénél fogva szükségeseeknek mutatkoztak, tehát *a jogforrás csak részben lett változtatva*, azonban e partiális módosítások is oly lényegesek s az egész rendszert annyira átható jelleggel bírnak, hogy az előbbi jogrendszer alapján hozott elvi határozatok nem mindenben fedik az új jog rendelkezéseit s ennél fogva az idevágó régibb bünt. döntvények csak azon viszonylatokban vehetők mérvadókul, a melyekben módosítás az 1899 : XV. t.-cz. folytán nem állott be. Ezeknek azonban az egyes §-oknál való beidézése nemcsak praejudicálhatna az ezután fejlődő bírói gyakorlatnak (a minek előidézése nem czélunk), hanem éppen mert kiforrott döntvényjog e tekintetben még nincs: ezek szabatos és minden homályt vagy kétséget kizáró jogforrásul való idézése nem is lehetséges, vagy legalább is mint ma még lényegileg subjectiv vállalkozás, nem is tanácsos. Büntető jogunk ezen részének rendszere, mely — mint az illető helyen kimutatjuk — nagyon is *sokféle tételes jogforráson* alapszik, *nem tárgyalható itt, mellékesen, per excerpta;*

Bünt. ktr. judicatura nem használható.

A BTK. e részbeni módosításai.

ez, a mennyiben az egész érvényben lévő büntetőjogi rendszer nagy alapelveivel függ össze, — megérdemli, sőt szükségessé teszi, hogy azt *önállólag, külön feldolgozva* mutassuk be *egyéni abstractióink* világánál, s ezt alant meg is tesszük, midőn a büntetendő cselekmények ugy anyagi, mint alaki jogát (jogorvoslási rendszerét) a dogmaticailag analog csoportok szerint külön, rendszeresen tárgyaljuk s azok egymás közötti és az egész rendszerre való vonatkozásaira figyelemmel mint *elő jogot* adjuk. Azok minősítését, beszámítását s büntetethetőségét részletezve, megállapítani igyekszünk azoknak a választások érvényességére való visszahatását is, s ezzel azoknak ugy büntető-, mint közjogi (politikai) mérlegelésére teljes tájékoztatást nyújtunk.

b) A képviselőházi *biráló bizottsági gyakorlat* pedig mint élő jog egyáltalán nem is jöhet tekintetbe. Eltekintve azon kérdéstől, hogy azoknak jogi értéket mennyiben adott vagy adhat a bennük kifejezésre juttatott birói meggyőződés, bizonyos az, hogy annak idején meghozataluknál nemcsak más általános politikai felfogások uralkodtak, de tételes alapjaik is, ugy a választási, mint a büntető törvény illető részei, de főkép maguk a *házzsabályok* is teljes és lényeges *átalakításon* mentek keresztül és így azokra, mint jogforrásra, *már csak ezért sem lehet* azon esetekben sem *hivatkozni*, melyek ennekutána is a képviselőház birálata elé tartoznak. De meg a házzsabályokban megállapított ítélkezési rendszer mellett sem a multban *nem fejlődhetett*, sem a jövőben *nem fejlőd-*
Képv.-házi bir. bizottsági iudicatura nem használható. *hetik döntvényjog*, a mennyiben *nem egy*, de *kilencz külön birói testület* biráskodott és fog ezután is biráskodni, egymástól teljesen függetlenül, a bizonyítékok szabad mérlegelésénél, *mindegyik esküjére*
Jogegység hiánya, előzmények. *alapított meggyőződését követve* az előtte fekvő *concret* esetben. A **jogegység** helyreállítására semmi intézmény nincs, nem is lehet, mert

ennek *biztosítékai előzetes felállítását* maga a vázolt rendszer kizárja. Itt tételen jogi garantiákról szó nem lehet, csak arról, a mit a *tisztult közfelfogás*, az általában *szigorubbá vált jogérzék* s ettől áthatott képviselőházi *közvélemény* s ez által *ellenőrzött* egyéni vagy pártfelfogás tárgyilagosabb voltától remélni lehet.

Az ezen ingadozó, változó s sokszor egészen elfogult judicatura nem alkalmas arra, hogy annak mult megnyilvánulásait akár csak mint magyarázó vagy tájékoztató jogforrást is idézzük az illető §-oknál, mert ez inkább a jogbizonytalanság veszélyét idézhetné elő s a bírói aberratio sanctionálásához lenne sok esetben hasonló. Mint az ezután *fejlendő* egészségesebb joggyakorlat *történeti anyaga* azonban érdemel annyi figyelmet, hogy eclatansabb eseteit mint a polit. (párt) felfogásnak historiai, de nem mint követendő példáit feltüntessük.

Ha már most ekkép a mult fejlődés nem ad kezünkbe *megbízható* vezérfonalat az *előzmények* (*prae-cedensek*) terén: akkor nincs más hátra, mint az *egyes szakaszoknál*, különösen azoknál, melyek *egészen új* vagy *complicált, másra is vonatkozó vagy vonatkoztatható rendelkezéseket tartalmaznak*: előadni a *ratio legis*, a *törvényalkotás authenticus* forrásait: a javaslat *kormányi indokait* (ha változtatás nem történt) vagy a törvényt előkészített *szakbizottságok jelentéseinek* *illető részeit*, ha azok az eredetitől eltérő *jelentékenyebb módosításokat* indokolnak, s eközben a *glossator* szerepét egyéni megjegyzéseikkel csak arra szorítani, hogy ezáltal a vonatkozások egymáshoz közelebb hozva, *világosabbá tegyék* a szövegnek azon rendelkezéseit, melyek nem oly tiszták vagy egyértelműek, hogy önmagukat magyaráznák.

Kormányi (miniszteri) indoklás.

Szakbizottságok jelentései.

Ezeket kiegészítjük aztán még a törvényalkotási s magyarázati anyag azon részével, melyet a *parla-*

Parlam. tárgya-
lások. *menti tárgyalások* során elmondott *beszéd*ek markansabb részei tartalma-
znak. Ezek ugyan nem igen vonatkoznak az egyes §-okra (tudvalevőleg a törvény változatlanul lett a bizottság szövege szerint ugy a képviselő- mint a főrendiházban *elfogadva*), hanem inkább az alapul vett *nagyobb elvi intézkedések* kritikájára s így ezek inkább a törvény *szellemének általános felfogását* könnyítik meg s a §§. szerinti commentálásnál ezeket mellőzve, szintén a végén, külön adjuk *megfelelő kivonatokban*. Ezek után közöljük egyenkint a törvény §-ait (külön felismerhető szedéssel) s glossáinkat, az indokolást.

1898 : XV. t.-cz. az országgyűlési képviselőválasztások feletti biráskodásról.

ELSŐ CZIM.

Általános határozatok.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztások érvényessége felett a képviselőházat megillető biráskodás, ezen törvény 3. §-ában meghatározott esetekben, a jelen törvény hatálybalépésétől számított nyolcz évre a m. kir. Curiára ruháztatik át.
2. §. Az 1. §-ban megállapított idő lejártával a választások érvényessége feletti biráskodás kizárólag a képviselőházat illeti meg.

Magyarázat. Már fentebb kifejtettük a bifurcatio rendszerét, mely szerint t. i. a választási *visszaélések* zöme mint érvénytelenségi okok feletti ítélkezés 8 évre a Curiára megy át. Ennek letelte után visszaáll a status-quo-ante *elvéleg*, vagyis a képviselőház autonóm joga az *összes* választások felett; a mi természetesen nem jelenti azt, hogy a törvényhozás mulhatlanul az előbbi (eddigi) rendszert állítja vissza; hanem azt, hogy joga leend *szabadon* rendelkezni akár az eddigi rendszer visszaállítása, akár a curiai biráskodásnak további életbentartása, avagy más megfelelő rendszer törvénybeiktatása által. Törvény és törvény között, legyen az egyik bár csak *meghatározott időre hozva*,

hatályára nézve különbség nincs; érvényének tartama alatt egyik mint a másik, feltétlenül fejezvéni ki a törvényhozó akaratát, feltétlenül kötelező és végrehajtandó. Az időlegesség kimondásának nincs más célja és hatálya, mint a képviselőház autonomicus *jogfolytonosságának*, mint alkotmányos alaptételnek, minden eshetőséggel szemben való elvi *biztosítása*. Ezen reservatio nélkül a törvényjavaslat sorsa kétségtelenül az lett volna, mint az előzőké; míg ezen cautela elvi feltevése is kizárja az, hogy a képviselőház ezen, *közjogi egyéniségének integráns részét* képező jogát hajlandó volna végleg kiadni hatalmi köréből.

*

Következik a törvény 3. §-a, mely az egésznek ugyszólván gerincze, ez maga a rendszer, a választási *corruptionnak* indexe, a választásnak erkölcsi és jogi codexe, a mely *taxativ* felsorolásával a választási visszaéléseknek, *magában foglalja* az egész birói, *curiai bíraskodási joganyagot*, a melynek egyelőre s formailag ugyan szintén időbeli élet van csak szánva, a mennyiben a 180. §. a dolog természeténél fogva ezen §-ra nézve is kimondja, hogy annak hatálya a 8 év leteltével megszűnik; azonban — ismételjük — ez csak törvényhozás-technikai szempontból mondatik ilyennek, mert a közélet s a választások rendszerének ebben lerakott morálja bizonyára túléli a 8 évet. Ugyanis nem képzelhető a közfelfogásnak oly visszafejlődése, hogy ezekből a 8 év letelte után valamit visszaalkudni engedne, sőt ellenkezőleg, ezeket, mint a *tiszta választások minimális biztosítékait* kell tekintenünk, — melyek — ha egyszer a törvénybe iktatva lettek, át is mennek a közfelfogásba s azt szigorubbá, morálisabbá teszik — s hatásukat előzetesen — visszaijesztőleg, utólagosan pedig corrigálólag folytonosan éreztetik. Egyáltalán az *új rend átalakító hatását* méltán várhatjuk attól, hogy ezek *következetes szigorral lesznek végrehajtva*, s ha a 8 év után az ítélkezési forumban változás áll is be: e 3. §. tartalma, *minő anyagi jog benső erkölcsi igazságánál fogva megtartja erejét mindenkoron*. Igaz, hogy itt, e törvényben csakis egyirányu hatásuk, *egyetlen sanctiojuk* jön szóba, ez t. i. a választás *Sanctiók*. semmissége; tehát *csak a közjogi* (politikai) következmény, a mi pedig ezen tulmegy: az a tettesek s részeseik büntető vagy fegyelmi utoni megfenyítése — nem ennek a törvénynek a hivatása, — de azért gondoskodni kell oly összhangról, mely szerint, a mit a közjog mint törvénytelen ténykedést követ-

A curiai bíraskodás alá eső visszaélések taxatívja. Az új morális és jogi rend casusitkája.

Tiszta választások minimális biztosítéka.

kezményeiben semmisnek mond ki, az mint a törvény megsértése, fenyték nélkül ne maradjon. S erről gondoskodtak is *egyéb törvényeink, melyeket azután rendszerbe foglalva, mint a választási jog kriminalistikáját, alant külön fejezetben közlendünk.*

*

Az érvénytelenségi okok taxatiója két külön csoportot rendszeresít: t. i. a feltétlen és viszonylagos okokat, melyeknek más és más a tényálladéka vagy alanya, s más a közjogi sanctioja, míg t. i. feltétlen semmiségi ok mellett eo ipso beáll a választás érvénytelensége, tekintet nélkül a szavazatok aránya s számára; addig a viszonylagos okoknál maga a tényálladék csak a be- vagy be nem adott (összes) szavazatok mérlegelése s ezek kölcsönös beszámítása, illetve számuk szembeállítását után áll helyre s adja meg a szükséges alapot a választás meg- vagy meg nem semmisítésére.

A részletes indokolást bevezetjük itt a miniszteri indoklás idevonatkozó részével, mint a mely a rendszer ált. jellemzését is adja.

»A Curia hatáskörének megvonásánál általánosságban azon elv szolgál alapul, hogy a tényálladék határozottsága személyi és tárgyi vonatkozásaiban, nemkülönben a választási törvényt és választási szabadságot sértő cselekménynek vagy mulasztásnak a választás eredményére gyakorolt hatása, biztos és a concret esetben kétséget kizáró ismérvekhez köthessék.

Az érvénytelenségi okok felsorolásában a taxativ felsorolási rendszert kellett elfogadni, a nélkül azonban, hogy e felsorolás casuistikussá váljék. Az elkövetési módzatok azonossága daczára a cselekmény, az elkövető személye szerint, hatásában változik, s ennek folytán külön érvénytelenségi okként volt megállapítandó.

A taxativ megállapítás eredményezte a hatáskörnek szabatos megvonását.

A 3. §-ban foglalt érvénytelenségi okok egyik csoportját azon cselekmények alkotják, a melyek a választásban szereplő jelöltek által, vagy azok beleegyezésével, avagy a nélkül más személyek részéről — legyenek azok közhivatalnokok, vagy sem — valamely meghatározott választásra vonatkozólag követettek el és a választási visszaélések fogalma alá esnek.

Az érvénytelenségi okok másik csoportját azon cselekmények alkotják, a melyek az 1874 : XXXIII. t.-cz. 5-ik fejezetében szabályozott választási eljárás oly szabványainak meg-

sértését képezik, a mely sérelem a választás eredményét befolyásolja.«

Ezen ált. szempontok után áttérünk az egyes érvénytelenségi okokra, u. m.:

3. §. A választás érvénytelen és annak megállapítása kérvény útján kérhető:

1. Ha a képviselő a választás időpontjában a törvény értelmében választható nem volt.

Választhatóság
hiánya (feltétlen
érvénytelenség).

Magyarázat. Az 1. pont alatt, mint érvénytelenségi ok, a passiv választóképeség hiánya van megállapítva, — még pedig általánosságban — mert törvényhozási szempontból nem mutatkozik czélszerűnek mindazon egyes törvényes intézkedések felsorolása, a melyek az 1874 : XXXIII., az 1876 : XXXIX. t.-czikkekben és a büntető törvénykönyvben foglaltatnak. De tekintettel arra, hogy egyéb megalkotandó törvényekben bizonyos egyénektől általában, vagy határozott feltételek alatt a választhatóság esetleg meg lesz vonható, az ily felsorolás — már tekintettel a jövőben hozandó törvényekre is — mellőzendő volt. (Min. ind.)

A választási törvény magyarázatánál casuistike megjelöltük az itt szóba jöhető eseteket. Nem a census hiánya csupán, de a jelölt személyi jogállásának, erkölcsi egyéniségének egyéb fogyatkozásai is szerepelnek itt mint disqualificativ okok. Mindenesetre nem annyira a választás, mint inkább a Ház tagjainak jogi és erkölcsi tisztasága, integritása itt a döntő; s alapelve az, hogy a kit a *törvény kizár* a megválaszthatók sorából: az *semmi szín alatt* nem csempészhető be a nép képviselői közé. Oly nagy súly van ennek tulajdonítva (már azzal is, hogy a taxatio ezzel indul), hogy a jelölti képesség ebbeli hiányát semmi, még az sem pótolja, hogy ha netán ez a hiány kérvény- vagy panasz tárgyává nem is tétetett, mert ezek nélkül is a Ház saját hatáskörében s bármely tagjának kezdeményezéséből bírálata tárgyává teheti s a consequentiát: a választás semmis voltát hivatalból is kimondhatja.

A Ház régebbi gyakorlata nem volt e tekintetben ily rigorosus, sőt ellenkezőleg, a bíráló bizottságoknak e tekintetbeni helytelen gyakorlata nagyban járult hozzá a Ház bíráskodásának diszcreditálásához. A gyakorlatban bizonyos törvénytneamtisztelő negédesség érvényesült; ad absurdum lett víve ez a kifogásolási jog, a mennyiben például egyes esetekben nem találták elégnek, hogy az illető képviselő ellen e czimen kérvény adatott be s ahhoz a képviselő lakhelyének

közp. választmányától oly bizonyítvány csatoltatott, mely szerint a képviselő ott a választók névjegyzékében nem fordul elő; hanem az lett mondva, hogy azért még lehet máshol: rabulistica azt kívánták, hogy ilyen negatív bizonyítvány mutattassék be az ország valamennyi közp. választmányától; a mi már azért is abszurdum, mert az illetékes részről jött kifogással szemben a képviselőnek lett volna (a mint lesz ezután) kötelessége azt bizonyítani, hogy ő igenis választó stb. Majd a pártállás szerint compromissum jött hallgatagon létre az iránt, hogy ily elnézéssel szemben viszont egy másik, esetleg más czímen is megtámadott képviselőnek a mandátuma igazoltassék. Jövőre az ily politikai frivolitás ki van zárva s az e tekintetbeni igazolási eljárást az illető helyen tárgyaljuk. Ez különben azon érvénytelenségi ok, a mely miatt egyképen van kérvénynek, panasznak vagy kifogásnak helye; — míg a többi okra ez éppen nem áll, lévén mindegyik érvényesítésére külön ut előszabva.

Vesztegetés (feltétlenül érvénytelenség).

2. Ha a képviselő a választónak, vagy ennek tudtával hozzátartozójának, azon célból, hogy az ő reá szavazzon, vagy bizonyos jelöltre ne szavazzon, vagy hogy a szavazástól tartózkodjék, pénzt vagy pénzértéket vagy más előnyt ad, vagy ígér; ugyszintén ha a képviselő ily cselekményben részes vagy abba megelőzőleg és kifejezetten beleegyezett.

Magyarázat. Ezen érvénytelenségi ok tényálladéka azonos azzal, a mely a btkv. 185. §-ában foglaltatik:

A Btk.-re való egyszerű hivatkozás úgy ezen, mint hasontermészetű esetekben azon okból volt kerülendő, mert a meghatározott cselekmény itt nem mint büncselekmény, hanem pusztán mint érvénytelenségi ok állapittatik meg és e megállapítás csakis a jelen törvényben megszabott jogkövetkezményeket vonja maga után.

A vesztegetés fogalmának megállapításánál sem az 1874: XXXIII. t. cz. 96. §-ában (sem pedig a házszabályokban) foglalt tényálladékokat egyszerűen átvenni nem lehetett; az utóbbit különösen az okból nem, mert a vesztegetés fogalmát, a megvesztegetett személyt illetőleg, igen szűk térre szorítja és a vesztegetés célját sem sorolja föl megfelelően.

A vesztegetés tényálladéka ennek folytán a bünt. törv. 185. §-ának megfelelően volt átveendő és ugyancsak az elkövetési módzatok tekintetében alkalmazkodni kellett a bünt. törv.-höz és nemcsak a személyes vesztegetést érvénytelenségi

okként elősmerni, hanem mindazon eseteket, a midőn a képviselő a cselekmény elkövetésében részes vagy annak elkövetésébe megelőzőleg és kifejezetten beleegyezett.

Az ezen pontban felsorolt cselekmény, tekintet nélkül az eredményre gyakorolt hatásra, a választás érvénytelenségét vonja maga után.

Ezen intézkedés indokolása kettős: egyrészt, mert a cselekmény olyan, a melynek elkövetése a bünt. törv. 188. §-a szerint a *polit. jogok gyakorlásának felfüggesztését vonja maga után*; másrészt mert a cselekmény természete olyan, hogy annak elkövetője a képviselői állás betöltésére *méltatlanná válik* s ily értelemben *érdemtelenségi okot képez*.

A részesség fogalma azonban nem öleli fel magába mindazon eseteket, a midőn a vesztegetési cselekmény olyannak tekintendő, mint a mely a képviselővel szemben beszámítás tárgyát képezheti.

Ez okból különösen fel volt említendő azon eset, midőn a vesztegetést a képviselő érdekében más valaki követte el, s a képviselő abba »megelőzőleg és kifejezetten« beleegyezett.

A törvény 2. pontjában meghatározott vesztegetés, a választóknak anyagi eszközök igénybe vétele általi törvénytelen befolyásolását ki nem meríti.

Kétségtelen, hogy a vesztegetés minden lehetséges elkövetési módját törvényben megállapítani eddigelé nem sikerült.

De a törekvésnek — ezen nehézség daczára — oda kell irányulnia, hogy a legszembetűnőbb, külsőleg felismerhetővé váló és ezért bizonyítás tekintetében alkalmas esetek, mint érvénytelenségi okok törvénybe iktattassanak. (Min. ind.)

1. *Jegyzet.* Ezen alpont azon választási bűncselekményt, mely — sajnos, a leggyakoribbak egyike s a legtöbb incorrect választásnak a tényálladékában előfordul — a *feltétlen érvénytelenségi okok* közé sorozza, sőt mint ilyen cselekményt a *legelső helyre* állítja (mert az előbbi 1. alpont nem cselekményi, hanem jogállásbeli ténykérdés). E szempontból szükséges itt némely általános jellegű oly *jogi momentumot* kiemelni, a melyek per analogiam, számos későbbi érvénytelenségi ok meghatározásába átvétettek. Ezek elseje az, hogy a Cur. bir. törvény *nem akar bünt. törvény lenni*, vagyis, mint már fentebb fejtegettük, célja nem a bünt. jogi megtorlás, csak a közjogi hatály levonása, itt mégis *külön utal* a BTK. 188. §-ára, a mely kimondja, hogy »a *polgároknak választ. joga ellen elkövetett büntettek és vétségek*« megtorlásánál a főbüntetésen (börtön, fogház, stb.) kívül a *polit. jogok* gyakorlatának

felfüggesztése is mint mellékbüntetés, *imperative alkalmazandó*. E rendelkezés *sulya a képviselőjelöltekre kétszeresen nehezedik*, s e szigortól várja a törvényhozó az *elvetendő hatást* az egyén, — s az erkölcsi felfogás javulását a társadalom tekintetében. Itt domborodik ki legpraegnansabban *a) bűnösre váró consequentiák sulya s b) a törvény javító törekvésének komolysága*.

Tisztában kell lenni minden jelöltnek s vele együttműködő párthiveinek arra nézve, hogy a vesztegetés ténye maga után vonja *a) a rendes büntetést, a szabadságvesztést s b) a politikait, vagyis a polit. joggyakorlatnak és a mandátumnak elvesztését és pedig hosszabb időre, tehát a legközelebbi választásnál az illető semmi esetre sem fog még csak fel sem léphetni, mert rá nézve ezáltal beáll ezen §. fenti 1. alpontjának az esete is, azaz hiányozni fog nála a választhatóság*. Tehát *oleum et operam perdidit*. Megindul ellene a bűnvádi eljárás, nem lesz, sőt hosszú ideig nem is lehet képviselő: mind ennek a kockázatnak a sulyát veszi magára.

2. *Jegyzet*. Hosszu időn keresztül uralkodott s a bir. bizottságok ítéleteiben is kifejezésre jutott az a felfogás, hogy ha a *képviselő nem maga követte el* a szóbanforgó bűncselekményt (hanem más, péld. kortesei, stb.), akkor ő maga menekül, sőt mandátumát is megmentheti. (L. alább: a bir. bizottságok gyakorlata: az abonyi [Degré—Gulner-féle] választás) stb. E hypocrisisnek is alaposan végét szakítja ezen törvény, mert az eddig divott kimosdási rendszer, a kortesekre való áttolás nem használ, mihelyt bebizonyul, hogy ezek ténykedésében a képviselő részes vagy abba kifejezetten beleegyezett (a mi pedig legtöbbször bebizonyítható); beáll mindenestre az érvénytelenség, a polit. büntetés, de beállanak a bűnrészességi tan elveinél fogva minden valószínűség szerint a bűnvádi consequentiák is. Szóval, a homály nélküli erkölcsi felfogás vezesse a jelöltet, sőt ez kell, hogy áthassa a vele küzdőket is.

3. *Jegyzet*. A »hozzátartozók« nomenclaturája is itt fordul elő először. Tudjuk, hogy a jelölt (vagy a bünt. eljárásban: a vádlott) s legközelebbi rokonai között oly szoros kapcsolatot supponál a törvény, hogy ezeknek és a jelöltnek egyénisége (polit. s bünt. jogi értelemben) majdnem identificálódik, a mi néha súlyosbítólag, máskor enyhítőleg esik latba. Ezeknek a köre zárt, s a törvény e szava alatt mindig csak az ezen zárt s egyszer s mindenkorra adott köre bizonyos érdekelteknek értendő. Hogy kik ezek: azt ez a törvény nem itt, hanem alantabb, a 6. §. végpassusában írja körül.

3. Ha a képviselő valamely választót vagy ennek hozzátartozóit azon czélból, hogy az ő reá szavazzon vagy bizonyos jelöltre ne szavazzon, vagy hogy a szavazástól tartózkodják, oly előny elvonásával fenyeget vagy befolyásolni törekszik, a melyet az illető valamely visszteljesítés mellett vagy Fenyegetés, befolyásolás (feltétlen). a nélkül, de jogosan bir, vagy ily cselekményben részes, vagy abba megelőzőleg és kifejezetten beleegyezett.

Magyarázat. A 3. pontban foglalt tényálladék a 2. pontban meghatározott vesztegetéstől egyrészt *tárgyi* tekintetben, másrészt pedig *az elkövetés módjára nézve különbözik*; mert míg a 2-ik pontban meghatározott vesztegetés egy, még nem birt előny adását vagy ígérétét foglalja magában, addig ez esetben egy már birt előny elvonásával való fenyegetés forog fenn. A 3. pont ugyanis akként van szövegezve, hogy a képviselőjelölt csak az esetben fog érvénytelenségi okul szolgáló választási visszaélést elkövetni, ha a választót vagy hozzátartozóját oly előny elvonásával fenyegeti vagy törekszik befolyásolni, melyet azok a fenyegetés időpontjában, vagyis a választást megelőzőleg, — akár visszteljesítés mellett, akár a nélkül, — de jogosan birnak. (Min. ind.)

1. *Jegyzet.* A fentebbi 2. alponthoz adott magyarázó jegyzeteink ki de is vonatkoznak s az ott levont conclusiók ezen esetre is állanak.

2. *Jegyzet.* *A mi pedig a feltétlen érvénytelenség kérdését illeti:* ugy az eddigi 1. s 2., valamint ezen és a következő 4—9. alpontok esetei mind *abszolút okul* szolgálnak a választás *semmiségére*, és pedig *azon alapelvnel fogva, mert ezek vagy magának a jelöltnek* (képviseelőnek) személyes cselekvőségét, *saját tényeit képezik* — vagy azokban részes volt — vagy azokba *expresse beleegyezett*; — mindenik esetben oly *súlyos megsértését követte el a választási jognak*, hogy azt a *bizalom letéteményesének*, a mandátum viselőjének elismerni a *politikai ethica meg nem engedheti*.

4. Ha a képviselő valamely választót erőszak vagy fenyegetés által választó-jogának Erőszak, stb. (feltétlen). szabad gyakorlatában megakadályozott, vagy ily cselekményben részes, vagy abba megelőzőleg és kifejezetten beleegyezett.

Magyarázat. Ezen érvénytelenségi ok tényálladéka azonos a BTK. 178. §-ában meghatározott vétséggel (Min. ind.); csak annyiban tér el attól, hogy itt külön esetet konstruál a jelölt vagy párthívei tényéből — míg a büntetőtörvénykönyv 178. §-a a köztisztviselők ily tényeit is ugyanazon §-ban, ugyanazon büntetés alá veszi (holott a Cur. bt. ezekkel alább, külön foglalkozik).

A törvénytárgy-
rázat mint dog-
matikai kérdés.

3. **Jegyzet.** *Felmerül itt a törvény dogmatikájának egy fontos kérdése; az t. i., hogy az ily esetekben, vagy mondjuk általában, az anyagi jog tekintetében jogforrást képez-e a Curiára (vagy a képviselőház bíráló bizottságára) a büntetőtörvénykönyv? A tényálladék birói konstruálásánál hivatkozhatik-e a bíró a büntetőtörvénykönyvre mint subsidiarius jogra? Alkalmazandók-e ennek az elvei ott, hol a Curiai bir. törvény a büntetőtörvénykönyv rendelkezését veszi át, vagy a hol nem recipiál, de nem is rendelkezik semmiképen? Fontos e kérdés a jelen §. esetében is; — mert péld. annak birói megállapításánál, hogy a kérvényben incriminált cselekmény valóban minősíthető-e erőszaknak stb.: lehet úgy eljárni, hogy a bíró ennek konstruálásánál in subsidium, t. i. a mennyiben a speciális törvény nem rendelkezik — szigorúan követi a büntetőtörvénykönyv általános elveit. — De ugyis járhat el a bíró, hogy nem alkalmazza ezeket, hanem önállólal tisztán egyéni meggyőződését követve — a jogbölcselet általános elvei s saját abstractiói alapján állapítja meg a tényálladékot. E kérdés vitatható pro és contra. Eltekintve attól, hogy a bölcséleti (természeti jogi) jogelvek legnagyobbbrészt azonosak a büntetőtörvénykönyv elveivel, az egyik álláspont szerint a bíró joggal veheti kisegítőül a büntetőtörvénykönyvet, mert ez — mint tételes élő jog — feltehetőleg közelebb áll a nemzet közfelfogásához — vagyis a törvényben nyilvánulni kellő népakarathoz (a melyet a fenforgó esetben a törvényhozó expresse nem fejezett ki); de ellentétben ezzel azt is lehet állítani, hogy éppen azért, mert a törvényhozó itt nem recipiálta a büntetőtörvénykönyvet és mert — a hol recipiálni akarta — mint például az eljárási szabályokra nézve — ott, a C. bt. 43. §-ában világosan kimondotta e subsidiarius jogforrás elvét, vagyis azt, hogy ott, a hol a C. bt. nem rendelkezik, a büntető eljárás szabályai alkalmazandók: az anyagi jog tekintetében nem létezik subsidiarius jog, hanem a bíró önállólal abstrahál és állapítja meg, minden tételes jogforrástól függetlenül, a tényálladékot.*

A mi felfogásunk e contradispositió folytán oda hajlik, hogy e tekintetben a birói meggyőződés önállóságának a meg-

óvása vélelmezendő, — mint a törvényhozó szándéka, — mert különben a 43. §-hoz hasonló rendelkezést vett volna fel az anyagi jogra nézve is; szóval e tekintetben nincs oly jus scriptum, a melyre tételesen s törvényerejű hatással lehetne hivatkozni.

5. Ha a képviselő, a ki a választás alkalmával közhivatalt viselt, hivatali hatáskörébe eső cselekménye vagy erre vonatkozó ígérete Közhivatalnok
képviselőjelöltnek
pressiója (feltét-
len). által valamely választót arra birni törekedett, vagy hivatali hatalmával visszaélve arra kényszerített, vagy pedig hivatali alárendeltjét arra utasította, hogy ő reá szavazzon vagy bizonyos jelöltre ne szavazzon, vagy hogy a szavazástól tartózkodjék, továbbá ha hivatali alárendeltjét ebből a célból, hivatali hatalmának felhasználására utasította vagy ennek a jelen pontban meghatározott valamely cselekményében részes vagy abba megelőzőleg és kifejezetten beleegyezett.

Magyarázat. Ezen pont szerint feltétlenül érvénytelen a választás, ha a képviselő, a ki a választás alkalmával közhivatalt viselt, a választás eredményének a saját maga érdekében való befolyásolása céljából hivatali cselekménye, vagy erre vonatkozó ígérete által, vagy hivatali hatalmával visszaélve a választókra vagy alárendelt tisztviselőtársaira jogtalan befolyást, illetőleg lelki kényszert gyakorolt; vagy alárendeltjeit az említett célból hivatali hatalmuk felhasználására utasította, vagy ezeknek törvény által tiltott cselekedeteiben részessé vált, illetőleg azokba megelőzőleg és kifejezetten beleegyezett.

A törvény biztosítani kívánja tehát azt, hogy a köztisztviselők mind activ, mind passiv választói jogaitak legjobb meggyőződésük szerint, szabadon, s különösen fölrendeltjüknél befolyása nélkül gyakorolhassák; ezért ezen törvény a képviselői állás betöltésére disqualifikálnak kívánja tekinteni azt a köztisztviselőt, a ki a saját megválasztatása érdekében — hivatali hatalmának illetéktelen felhasználásával — akár a választókra, akár hivatali alárendeltjeire jogtalan befolyást vagy kényszert gyakorolt.

Idevágó rendelkezéseket tartalmaznak — eltekintve a régebb angol törvényektől (10. Geo. 4., c. 44., s. 18; 38. et 39. Victoria) — az 1883. aug. 25-iki »Act for the better pre-

vention of Corrupt and Illegal Practices at Parliamentary Elections» (46. et 47. Vict. c. 51.) 2. és 6. sectionas; az 1882. szept. 24-ikén kelt olasz választási törvény (Legge elettorale politica) 92. cikkének első bekezdése, s az 1890. jun. 26-áról kelt spanyol választási törvény. (Min. ind.)

Jegyzet. E pont a leglényegesebb ujitások egyike e törvényben. Alapelve az, hogy a nép (ezalatt a jogosult választók összessége értetvén) akaratának meghamisítására vezet az, ha a közhatalom részesei, gyakorlói maguk lépnek fel s mint jelöltek, maguk (illetve pártjuk) érdekében küzdelembe viszik azon közhatalmat, mely nem lehet tulajdona s így választási fegyvere sem az egyénnek, sem egyik pártnak. Ez egyenlőtlenné, sőt immorálissá, törvénytelené tenné a küzdelmet.

E pont nem vonatkozik a járásbírókra, ítélőbírákra, kir. ügyészekre, s a főszolgabírák- és szolgabírákra, mert ezeket — ha hivatalban vannak — *már a jelöltségből kizárja* a 166. §.; ezeket jelölni, jelöltekül elfogadni s reájuk vonatkozólag a szavazást elrendelni sem lehet.

Etetés-itatás (életlen).

6. Ha a képviselő általános képviselőválasztásoknál a választási határidőt kitűző belügyminiszteri rendeletnek a hivatalos lapban való közzétételétől; időközi választásoknál azon naptól kezdve, a melyen a képviselőház vagy annak elnöke az új választást elrendelte, a választási eljárás befejeztéig, a kérdéses választásra jogosult választókat azon célból, hogy ő reá szavazzanak, vagy hogy más jelöltre ne szavazzanak, vagy hogy a szavazástól tartózkodjanak, eteti vagy itatja, vagy ily cselekményben részes, vagy abba megelőzőleg és kifejezetten beleegyezett.

Magyarázat. E pont az etetést és itatást mint érvénytelenségi okot állapítja meg és a törv. 185. §-ában foglalt meghatározástól annyiban tér el, a mennyiben *az elkövetés időpontját*, mint a tényálladék egyik nélkülözhetlen elemét, veszi fel.

Az időpont megállapítása tekintetében különbség volt teendő az általános és az időközi választások között.

Meg kellett állapítani ezen választások mindegyike tekintetében egy kétségtelenül felismerhető kezdő és végpontot.

A kezdőpont szükségszerűleg változik, a végpont mindkét rendbeli választásnál azonos, t. i. a választási eljárás

befejezése, mely időpont után a választók szabad elhatározásának törvényellenes befolyásolása kizártnak veendő. (Min. ind.)

Jegyzet. E pont tényálladéka megállapításánál figyelemmel kell lenni a trv. 9. §-ára, mely a minimális (szükséges) ellátást megengedi, s mint legitim kiadást nem is helyezi tilalom alá. Az időhatár éles hangsúlyozása pedig a zaklatásokat zárja ki oly vendégeskedések (etetés-itatás) tekintetében, melyek még a törvény szerinti *választási mozgalom előtt és után* történnek s melyek a választókat nem befolyásolván, érvénytelenség okául sem vehetők; s ilyenek megtiltása a politikai élet szabadabb mozgásának indokolatlan korlátozást vonhatná maga után.

7. Ha a képviselő a kérdéses választást megelőzőleg 3 hónapon belül azon célból, hogy a választás eredményét befolyásolja, — gyű- Felhívás büntet-
stb. (feltétlen). lekezeten nyilvánosan, szóval, vagy nyomtatvány, irat, képes ábrázolat terjesztése vagy közszemlére kiállítása által büntett vagy vétség elkövetésére egyenesen felhívott, vagy a törvény ellen vagy a hatóságoknak törvényes hatáskörükben kiadott rendelete, meghagyása, határozata ellen engedetlenségre egyenes felhívást intézett vagy terjesztett, vagy ily cselekményben részes.

Magyarázat. A választók *szellemi eszközökkel való jogtalan befolyásolása* az anyagi eszközökkel való befolyásolástól abban is különbözik, hogy megjelenési alakzatai változóbbak, mint az előbbieké, hogy a tényálladéknak határozott alakban leendő megállapítása sokkal nagyobb nehézségekbe ütközik és maga az elhatárolás, hol a szellemi eszközök foganatba vétele a jogosult befolyástól a jogtalanra megy át, a legnagyobb gondot és előrelátást kívánja meg.

De a különbség a cselekmény által előidézni óhajtott célzatban is nyilvánul, mert az utóbbi esetekben a választói szabadság ellen intézett támadás más formákban jelentkezik, a mely formákat azonban, hogy bírói megállapításra alkalmassak legyenek, a törvényben teljes határozottsággal meg kell jelölni.

Ezek a mérvadó szempontok, a melyek úgy a 7., valamint a 8. pont megállapításánál alapul szolgáltak.

E 7. pontban foglalt érvénytelenségi ok megfelel a btkönyv 171. és 172. §-ának azon különbséggel, hogy mint

tényálladáki mozzanat *azon különös cél szerepel*, a melylyel maga a cselekmény szoros összefüggésben áll.

A cselekménynek a szándékba vett cél elérésére *alkalmasnak kell lennie*, de az érvénytelenségi ok fenforgása nem tételezi fel, hogy más jelölt felállítása tényleg meggátoltatott, vagy pedig a választás eredménye tényleg törvényellenesen befolyásolva lett.

A cselekmény alkalmas volta részben az elkövetés módzataitól s annak hathatóságától függ, a mely azonban objectiv ismérvekhez van kötve. (Min. ind.)

Jegyzet. E pont s a köv. alpont a választási küzdelem elfajulása, s főkép a legutolsóbb ellenzéki és nemzetiségi fanatizmus nyilvánulásait akarja fékezni s ezek terrorismusa ellen állit fel cautelát. A szövegnek ugyszólván minden szava beható mérlegelés és kimerítő viták tárgyát képezte s a használt markans jelzők (és igehatározók) megannyi támpontjait kell, hogy képezzék a bírói cognitiónak, a melynek ugy — mint az ily esetben — sehol sem kell oly féltékeny gonddal választani ki a cselekmények halmazatából a meg- és meg nem engedett mozzanatokot a végconclusió céljaira. Itt sok az imponderabilis elem.

Izgatás nemzeti-
ség, felekezet, ál-
lam épsége s a
házasság és tulaj-
don ellen (felté-
len).

8. Ha a képviselő a 7. pontban meghatározott módon, időben és célból valamely osztályt, nemzetiséget vagy hitfelekezetet az állampolgárok vagy egy részük ellen gyűlöletre izgatott; vagy ha a magyar államot képező országok közt fennálló államközösség ellen, vagy a magyar állam területi épsége és egysége ellen, ugy a nemzet politikai egysége ellen, ugyszintén, ha a tulajdon vagy a házasság jogintézménye ellen izgatott; vagy törvény ellenére magán vagy köztulajdonnak felosztásával ámitott, vagy ily cselekményben részes.

Magyarázal. E 8. pont alatti érvénytelenségi ok részben megfelel a büntető törvénykönyv 172. §-ának, részben pedig attól eltérő tényálladáki mozzanatot foglal magában. Különösen bővebb ez a pont az 1878 : V. t.-cz. 172. §-ánál annyiban, hogy érvénytelenségi ok gyanánt vette fel azt az esetet is, midőn az izgatás nem valamely egész osztálynak, nem egyik nemzetiségnek vagy hitfelekezetnek valamennyi tagja, hanem

az állampolgároknak csak egy része ellen, vagy ha a magyar államot alkotó országok közt fennálló államközösség ellen, vagy a magyar állam területi épsége és egysége ellen vagy a nemzet politikai egysége ellen irányult.

A tényálladékba ugyanazon cél lett felvéve, mint a 7. pontba. (Ezen tényálladék első része az előbbi házszabályokból lett véve, de jelentékeny megszorítással). A házszabályokat t. i. ezen jogi korlát felállításában annak idején az 1878 : V. t.-cz. és az az indok vezette, hogy a választási küzdelemnek törvényszerű befolyását és a választási szabadságnak érvényesülését mi sem gátolja s akadályozza meg annyira, mint a szenvedélyeknek a büntető törvény által tiltott felidézése s oly állam és társadalmi intézmények megtámadása, melyeknek a legélesebb választási harcok közepette is sértetlenül és érintetlenül kell fennállania.

Mert a választási visszaélések legveszélyesebb faja, a választóknak oly szellemi befolyásolása, a mely magával az állami renddel ellenkezik, s a melynek meggátlására indokoltnak tekinthető nemcsak a cselekmények büntetéssel való sújtása, hanem annak törvényes megállapítása, hogy az oly egyén, ki az ily uton s ily eszközökkel a képviselői állás megszerzését megkísérli, arra érdemetlen legyen.

Az ezen pontban foglalt cselekmények külön csoportját végül az is képezi, a midőn a képviselő magán- vagy köztulajdonnak felosztásával ámit, a mi szintén nincs az 1878 : V. t.-cz. 172. §-ában.

Ez az eset rokon a választási vesztegetések fogalmával, mert hiszen a vesztegető befolyás nemcsak abban áll, hogy a választónak vagy hozzátartozójának anyagi előny tényleg nyújtatik vagy ígértetik, még pedig akkép, hogy a vesztegető vagyonából valamit a megvesztegetett vagyoni sphaerájába juttat, hanem előáll akkor is, ha a választó elhatározásának befolyásolása céljából oly vagyoni előnyök nyújtása helyeztetik kilátásba, a melyek feletti rendelkezés nem illeti meg azon egyént, a ki azt kilátásba helyezte. Az ily előny kilátásba helyezése az állam törvényei által megállapított tulajdoni renddel ellenkezik s felhasználja az alacsonyabb fokon álló értelmi erőt olykép, hogy ezen előnyök nyújtásának elérhetőségét az illetőkkel elhiteli.

A tényálladék tehát abban áll, hogy a választók elhatározásukban megtévesztetnek. A megtévesztés eszköze pedig anyagi előnynek kilátásba helyezése, s maga az utóbbi a tulajdoni rendek megbontása.

Ezen érvénytelenségi ok fenforgásához nem kívántatik

meg annak kimutatása, hogy az ámitás a választás eredményének döntő tényezője volt, hanem érdemtelenné válik azon egyén a képviselői állás betöltésére, a ki ily módon s ily eszközökkel a választók megtévesztését akár csak meg is *kísérlette*. (Min. ind.)

Jegyzet. Ez utóbbi kifejezés nem a bünt. trvkv értelmébeni *kísérletre* vonatkozik, hanem ezzel csak azt akarja az indoklás jelezni, hogy az itt felsorolt cselekmények önmagukban, elkövetésük által, tehát: ipso facto előidézik az érvénytelenséget, vagyis disqualificálólólag hatnak akkor is, ha a választási eredmény *nem csupán* ezen tiltott tények eredményeképpen állott elő.

Vallást izgatás,
vallás eszközeivel
pressió Szószék
§.) (feltétlen.)

9. Ha a képviselő:

a) a kérdéses választást megelőzőleg három hónapon belül, a vallás szertartásainak végzésére rendelt helyiségben, vagy vallásos jellegű gyülekezeten a választás eredményének befolyásolását célzó nyilatkozatot tett;

b) abból a célból, hogy egy vagy több választó ő reá szavazzon, vagy bizonyos jelöltre ne szavazzon, vagy hogy a szavazástól tartózkodjék, az egyházi kegyszerekben való részesítésre tett ígéretet, vagy egyházi fenyték alkalmazásával, vagy a kegyszerek elvonásával, vagy tulvilági büntetéssel fenyegetett;

c) a vallási tisztelet tárgyait, vagy olyan tárgyakat, melyek egyházi szertartások végzésére rendelvek, a választók gyülekezetén, vagy választási menetben használt;

d) vagy ilyen cselekményben részes, vagy abba megelőzőleg és kifejezetten beleegyezett.

Magyarázat. E pont érvénytelenségi ok gyanánt állapítja meg azt az esetet, ha a képviselő választását megelőzőleg három hónapon belül a vallás szertartásainak végzésére rendelt helyiségben vagy vallásos jellegű gyülekezeten képviselővé megválasztatásának előmozdítása végett befolyást gyakorolt a választóknak vallásos érzületére, illetőleg, ha a vallásos tisztelet tárgyait vagy olyan tárgyakat, melyek egyházi szertartások végzésére vannak rendelve, megválasztatásának előmozdítására használt fel.

Indokolja ennek a rendelkezésnek felvételét a törvény-

nek azon legfőbb. célja, hogy a képviselőválasztásoknak minden illetéktelen befolyástól való mentessége lehetőleg biztosítottassék. Ily illetéktelen befolyásnak tekintendő az is, ha a vallásban rejlő magasztos erkölcsi erő méltatlan módon párt-czéllok előmozdítására használtatik fel, a mi a vallásnak gondosan megőrzendő tekintélyét is sérti.

Tekintettel arra, hogy a törvénynek éppen az az egyik alapeszméje, hogy a kir. Curia a kérvénynyel megtámadott képviselőválasztások érvénye felett a bíraskodást csak a 3. §-ban taxative felsorolt olyan esetekben gyakorolja, a melyekben a tényálladék határozottan és szabatosan megállapítható, melyekben tehát a bíró rendes működési körében mozog:

ennélfogva a 3. §. 9. pontja a szóban forgó érvénytelenségi okot olyképen állapítja meg, hogy annak keretében is csak szabatosan körülírt és a rendes bírói hatáskörbe tartozókkal analog, határozott tények kerüljenek a kir. Curia elbírálása alá. Politikai mérlegelésnek és az opportunítási szempontok érvényesítésének a 9. pont eseteiben sincs helye.

Hasontárgyu rendelkezéseket tartalmaznak különösen az 1882. szept. 24-iki olasz választási törvény (92. §. 2-ik bekezdése) s az 1883. aug. 25-iki angol törvény 2. stb. czikkei. (Min. ind.)

Jegyzet. Ezen 9. §. (s részben már a két előző is), valamint a törv. 170. és 171. §-ai vagyis ezen u. n. *szószék-szakaszok* (Kanzel-paragrafen) képezték a legélesebb viták tárgyát. Ezeket törülte 1896-ban a főrendiház többsége gr. Zichy Nándor módosítványai folytán, s ezek nélkül a javaslat mint bukott került vissza a képviselőházba, a mely azokat végre 1899-ben szintén heves viták után eredeti szerkezetükben változatlanul fogadta el, valamint aztán a főrendiház is, s nincs kétség az iránt, hogy bár ezen rendelkezéseknek célja a vallási izgalmak fékezése: számos választás lefolyása ellen várható ezek megsértése miatt kérvény beadása. Az ország köznyugalma s az alkotmányos élet normális folyása tette azt szükségessé azon féktelen izgatások ellen, melyek eredménye első sorban is a hazai vallásfelekezetek közötti béke teljes feldulása lenne.

A tárgyi tényálladék mindhárom esetben szabatosan körül van írva s ha valahol, úgy ezeknél hat megnyugtatólag annak tudata, hogy a választási harcok e kényes mozzanatai, mint a képviselőházi vitáknak is ütköző pontjai felett pártatlan bíróság íté. (L. a parlam. tárgyal.)

Az itt következő §-okkal kezdődnek a *viszonylagos* (tehát nem abszolút) érvénytelenségi okok.

Ha a fenti cselekményeket nem a jelölt követte el (viszonylagos érvénytelenség).

10. Ha a 2., 3., 4., 6. és 9. pontokban meghatározott cselekményeket más valaki követte el és bebizonyíttatik, hogy oly választó, kivel szemben a fent meghatározott cselekmények valamelyike elkövetetett, a képviselőre szavazott, vagy pedig a szavazástól tartózkodott és a képviselő az érvényes szavazatok általános többségét el nem nyerte (4. §.).

Magyarázat. A 3. §-nak 2., 3., 4., 6. és 9. pontjai alatt foglalt cselekmények a szerint, a mint azok a jelölt által közvetlenül követtetnek el, vagy pedig azok elkövetése neki beszámítható, megkülönböztetendők azon esetektől, a midőn e cselekményeket más valaki követte el. A cselekmény megállapítandó hatása az elkövető személyének a választáshoz való viszonya szerint változik s míg az első esetben mint érdemtelenségi ok, tekintet nélkül a hatás megállapítására, a választás érvénytelenségét vonja maga után, addig az utóbbi esetben a 3. §. 10. pontja szerint csak annyiban állapíthat meg érvénytelenségi okot, a mennyiben a cselekmény és a választás eredményének mikénti alakulása között okozati összefüggés forog fenn, és a cselekmény ezen hatása megállapítást nyer.

Megválasztott képviselőnek csak az tekinthető, a ki az érvényes szavazatok általános többségét elnyerte.

A 3. §. 10. pontjában felsorolt cselekmények azon szavazat érvénytelenítését vonják maguk után, a mely szavazat a cselekmény folytán adatott.

A választás érvénytelenítését ezen cselekmények csak akkor vonhatják maguk után, ha azok hatása a választás eredményére akképp mutatható ki, hogy az általános többség, a melyet a képviselő nyert, magával a többséggel oly szoros összefüggésben áll, hogy a cselekmény nélkül a látszólagos általános többség nem éretett volna el. (Min. ind.)

Jegyzet. Ezen alpont végén zárjel közt hivatkozás történik a 4. §-ra, mely a fentebb már fejtegetett *compensatio* rendszerét, vagyis az *érvényes* (tiszt) és *érvénytelen* (befolyásolt) szavazatok szembeállítását rendeli el a végből, hogy a választás legitim eredménye ezen az uton állapíttassék meg.

A fenti öt (2., 3., 4., 6. és 9.) alpontbani visszaélések, ha a jelölt tényei, ipso facto érvénytelenítik a választást magánál a bűnös *cselekedet sulyánál*, egyéni disqualificatív hatásánál fogva; azonban e szigor nem volna helyén ott, a hol a jelölt

maga ezekben nem bünös, nem részes; hanem mások, *sokszor nem is az ő pártjához tartozók*, a kiknek fanatismusa e határokat túllépi s érvénytelen szavazatokat eredményez; de ezeknek véghatása nem nullificálhatja péld. az evidens többséget. A 7. és 8. §-oknál e *viszonylagossági* concessiót, kivételt nem teszi e törvény, mert az ezekben körülírt izgatások hatása, ha azt nem a jelölt követi el, hatásában annyira bizonytalan s szabatosan meg sem is állapítható az, vajjon egy tulbuzgó kortes izgató beszéde hány szavazat megnyerésére vagy visszatartására volt döntő hatással. (Igaz, hogy ez akkor is áll, ha az izgatást a jelölt követi el, de akkor e tény maga disqualificál feltétlenül *s ott minden ráadott szavazat ipso facto* érvénytelennek *vélelmeztetik*. Praesumptio juris et de jure.)

11. Ha:

a) közhivatalnok olyan választónak, a
 ki az ő hivatali alárendeltje, arra nézve,
 hogy mely jelöltre szavazzon, vagy mikor szavazzon,
 vagy hogy a szavazástól tartózkodjék, utasítást adott;
 vagy bármely választót hivatali hatáskörébe eső cselekménye vagy mulasztása, illetőleg ezekre vonatkozó ígérete, vagy fenyegetése által, vagy pedig általában hivatalos hatalmának felhasználásával bizonyos jelölt melletti vagy elleni szavazásra, vagy a szavazástól való tartózkodásra birt, vagy hivatalos hatalmával élve kényszerített; vagy

Hivatalnok pres-
 stió; fegyveres erő
 laoorret célból
 felhasználása (vi-
 szonylagos).

b) a csendőr, rendőr és a fegyveres erő közreműködése nem a csend és rend fentartása és a választói jog szabad gyakorlásának oltalma érdekében, hanem más célból, nevezetesen: a választók felszólítására, összegyűjtésére vagy fedezet alatti szállítására a végből vétetett igénybe, hogy azok választói jogukat gyakorolják, vagy hogy a választási székhelyen vagy a szavazási helyen megjelenjenek, vagy az ottani megjelenésben akadályoztassanak; vagy

c) a választók személyes szabadságuk korlátozásával, a választás eredményének befolyásolása céljából, bizonyos helyen őriztettek;

még pedig akkor is, ha ezen a) — c) alpontokban

körülírt cselekmények bármelyikét a csendőr, rendőr vagy a fegyveres erő tagja önkényesen, illetékes utasítás nélkül követte is el,

és ha bebizonyíttatik, hogy az a választó, kivel szemben az *a)–c)* alatti cselekmények valamelyike elkövettetett, a képviselőre szavazott vagy más jelöltre való szavazástól tartózkodott és a képviselő az érvényes szavazatok általános többségét el nem nyerte. (4. §.)

Annak megállapítása, hogy azon esetben, midőn a karhatalom közreműködése a kérvénnyel megtámadott választásnál, a választói jog szabad gyakorlásának oltalma címén vétetett igénybe, ezen oltalom szüksége fenforgott-e, minden egyes esetben a bizonyítási eljárás útján felderítendő körülmények gondos mérlegelésével, a kir. Curia hatáskörébe utaltatik.

Magyarázat. A 11. pontba közhivatalnoknak, ill. a csendőrség, a rendőrség, vagy a fegyveres erő tagjának azon cselekményei foglaltattak, a melyekkel azok a választás eredményét törvénytellenesen befolyásolták akkép, hogy egyes választókat a mikénti szavazásra, vagy a szavazástól való tartózkodásra birtak.

Maga a 11. pont a btk. 187. és 475. §-aiban foglalt elemek egybevonásán felül a btk.-be fel nem vett, de hasonló természetű más esetekre is kiterjed.

A cselekmény az általános többség alakulására befolyással bír és a választás érvénytelenítését csak akkor eredményezi, ha ezen cselekmény következtében a javaslat értelmében eszközlendő szavazatlevonás vagy hozzáadás folytán a képviselő olyannak tűnik fel, mint a ki az érvényes szavazatok általános többségét el nem nyerte.

A 11. pont szemben az 5. ponttal arra az esetre vonatkozik, ha a hivatali nyomást, befolyást, illetőleg kényszert vagy a fegyveres erőt közhivatalnok nem a maga, hanem más jelölt megválasztása érdekében, alkalmazta.

A 11. pont végén ki van mondva, hogy a bizonyító eljárás útján felderítendő körülményeknek gondos mérlegelésével a Curianak hatáskörébe fog tartozni annak megállapítása, hogy a fegyveres erő igénybevétele a választói jog szabad gyakorlásának oltalma érdekében vagy pedig a választás eredményének törvénytellenes befolyásolása céljából történt-e?

Annak jelzéseül, hogy az érvényes szavazatoknak a 3. §. 10. és 11. pontjaiban említett általános többségét a 4-ik §. értelmében kell megállapítani, a most említett pontok végére felvetetett a törvényj. 4-ik §-ára való hivatkozás. (Min. ind.)

Jegyzet. E pont több kül. tényelemet ölel fel. Célja mind-egyiknek a közfunctionariusok visszaélésének fékentartása. Ezek jórészt gr. Apponyi Albert módosítványaival vétettek fel a törvénybe. *Magyarázatkép* concret esetek, tapasztalatok folytán kiemeljük a választási raffineriáknak azon nemét is, midőn ezen visszaélések álcélnak, sokszor a kisebbség részéről csak azért követtetnek el, vagyis ezen az uton creáltaknak érvénytelen szavazatok csak azért — mentális reservatioval, hogy esetleg a többség jelöltje ellen a választás érvénye ellen legyenek érvül felhozhatók. De az ily taktika nem vezet a bünös célhoz, mert az így mesterségesen üzött érvénytelen szavazategyártás ténye nem teszi eo ipso érvénytelenné a választást, csak azt eredményezi, hogy az ily becsempészett illegitim szavazatok egyszerűen leszámíttatnak az illető jelöltre adott szavazatok összességéből.

Második megjegyzésünk a csendőrség stb. incorrect felhasználására vonatkozik. Igenis, lehet a csendőrséggel a választókat erőszakkal is bevinni, hogy ezek esetleg akaratok ellenére is szavazzanak vagy ne szavazzanak stb.; de lehet azt is, hogy éppen azért vitetnek be rendőri fedezet alatt, mert különben el sem juthatnának a választás színhelyére stb. Egy ugyanazon tény tehát két különböző megbirálás alá eshetik s más-más eredményt szül. *A döntő ily esetben*, mint ez a képviselőházi tárgyalás alkalmával is kifejtve lett, a csendőri fedezet igénybevételének a valódi célja, a cselekmény intentiója. Ha az egyszerűen a választók megfélemlítése, akaratok szabad gyakorlásának korlátozása volt: akkor érvényteleníti az illető szavazatokat; ha azonban a cél éppen a választók szabad joggyakorlatának biztosítása volt (péld. ellenséges helyeken való keresztülvezetés s erőszakoskodások elleni megvédés): akkor jogosnak ismerendő el s nincs semmiféle érvénytelenítő hatása. De e kriterium megállapítását kétség esetében — mint ténykérdést — megelőző bizonyítási eljárás alapján a Curia eszközli.

Az itt következő 12., 13., s 14. a. érvénytelenségi okok egymással oly összefüggésben vannak, hogy helyes alkalmazásuk szükségessé teszi bizonyos általános magyarázati szabályok együttes fejtegetését, fő tekintettel az u. n. hozzá- vagy leszámítás rendszere tekintetében; tehát ezen alpontokat együtt vesszük a következőkben:

A szavazatok le-
és hozzászámítá-
sának rendszere.

Választók megakadályozása a szavazásban (viszonylagos).

12. Ha bizonyos választók, kik nem a képviselőre, hanem más jelöltre akartak szavazni: oly czélból, hogy a választásban részt ne vehessenek, a választás helyén kellő időben való megjelenésben gátoltattak és kimutattatik, hogy ezen választók számbavételével (5. §.) a képviselő az érvényes szavazatok általános többségét nem nyerte el, vagy pedig az újabb szavazás (1874 : XXXIII. t.-cz. 82. §.), melynek folytán a képviselő megválasztatott, nem azon két jelölt között lett volna elrendelendő, a kikre nézve megtartatott.

13. Ha bizonyos választók, a kik nem a képviselőre, hanem más jelöltre akartak szavazni, a választást vezető vagy más hivatalos közeg intézkedése által, a választás folyamata alatt és annak helyén választó-joguk gyakorlatában törvényellenesen gátolva lettek vagy a szavazatszedő küldöttség elnöke által szavazatuk törvényellenesen visszautasított vagy semmisnek nyilvánított és e mellett kimutattatik, hogy ezen választók számbavételével (5. §.) a képviselő az érvényes szavazatok általános többségét el nem nyerte, vagy pedig, hogy az újabb szavazás (1874 : XXXIII. t.-cz. 82. §.), melynek folytán a képviselő megválasztatott, nem azon két jelölt között lett volna elrendelendő, a kikre nézve megtartatott.

14. Ha a 12. és 13. pont alatt meghatározott esetekben be nem bizonyíttatik, hogy azon választók, a kik szavazati joguk gyakorlatában akadályoztattak, kire akartak szavazni, az azonban kimutattatik, hogy ezen választók számbavételével (5. §.) a képviselő az érvényes szavazatok általános többségét nem nyerte el, vagy pedig az újabb szavazás (1874 : XXXIII. t.-cz. 82. §.), melynek folytán a képviselő megválasztatott, nem azon két jelölt között lett volna elrendelendő, a kikre nézve megtartatott.

Magyarázat. A 3. § 12—14. pontjai alatt azon cselekmények foglaltatnak, a melyek arra irányulnak, hogy bizonyos választók a választásban való részvételben gátoltassanak, akár az által, hogy a választás helyén kellő időben való megjelenésben megakadályoztattak, akár az által, hogy választójoguk gyakorlatában a választás folyama alatt és annak helyén törvényellenesen gátoltattak, akár az által, hogy szavazatuk törvényellenesen visszautasított vagy semmisnek nyilvánított.

Ezen pontok értelme és hordereje együtt ítélendő meg a javaslat 5-ik §-ában foglalt rendelkezésekkel.

Magában véve azon tény kimutatásához, hogy bizonyos választók a leszavazásban gátoltattak, vagy szavazatuk visszautasított, vagy semmisnek nyilvánított, a választás érvénytelenítését kötni nem lehetett, mert tekintet nélkül a gátolt választók számára és figyelembe kívül hagyva azt, hogy e gátolt választók melyik jelöltre akartak szavazni: a választás érvénytelenségét megállapítani egyértelmű volna azzal, hogy az illető választókerületben a többség a kisebbségnek kiszolgáltassék, a mely utóbbi ily cselekmény elkövetése által a választás érvénytelenítését bármikor képes volna előidézni.

Ha bizonyos választóknak meggátolása abban, hogy a választás színhelyén megjelenjenek, vagy ott megjelenve a szavazásban részt vegyenek, illetőleg szavazatuk visszautasítása vagy semmisnek nyilvánítása már egymagában elegendő volna arra, hogy a választás érvénytelen legyen: ez a legfonákabb következményekre vezetne. A legkényelmesebb mód volna arra, hogy a kisebbség egy oly választás érvénytelenítését előidézze, mely különben minden tekintetben a többség valódi akaratának kifejezése.

A fenthivatkozott pontokban foglalt cselekményeknek tehát csak annyiban lehetett érvénytelenítő hatást tulajdonítani, a mennyiben azok a választás eredményét kimutathatóan befolyásolták s ennek folytán a választás nem tekinthető úgy, mint a mely mindazon választók tekintetbe vételével, a kik szavazni kívántak, a többség kétségtelen akaratát kifejezné.

Az igazság megkívánja, hogy a visszautasított, illetőleg a meggátolt választók akaratát, s a semmisnek nyilvánított szavazatok is bizonyos irányban számba vétessenek a választás eredményének megállapításánál.

A szavazatok le-
és hozzászámítá-
sának rendszere
(compensatio).

Meg kellett tehát állapítani azon módozatokat, a melyek alapján ily esetben az általános többség meghatározandó. (5. §.)

E tekintetben különbség volt teendő a szerint, a mint

a visszautasított, illetőleg a meggátolt választókra, valamint azokra nézve, a kiknek szavazata törvényellenesen semmisnek nyilvánított, a Curia előtti eljárás során kimutattatik, hogy melyik jelöltre szándékoztak szavazni, vagy pedig ily kimutatás nem sikerült vagy meg sem kíséreltetett.

Az első esetben az általános többség megállapítása céljából ezen választók az 5. §. értelmében olyanoknak volnának tekintendők, mint a kik a választási eljárásban részt vettek és kimutatott akaratuknak megfelelőleg a képviselő ellen szavaztak volna.

A másik esetben a visszautasított, illetőleg a meggátolt választók, valamint azok, a kiknek szavazata törvényellenesen semmisnek nyilvánított, nem számíttatnak sem az egyik, sem a másik jelölt számára beadott szavazatokhoz, vagyis a szavazatoknak megengedett hozzáadása ezen esetben ki van zárva, hanem más módon tekintetbe jönnek, de csak azon többség meghatározásánál, mely szükséges arra, hogy a megválasztottul kijelentett jelölt megbízása megálljon. Ily esetben a többségnek nemcsak a beadott érvényes szavazatok abszolút többségét kell alkotni, hanem a beadott szavazatokból a megválasztott képviselőre adott számnak oly nagyoknak kell lennie, hogy abszolút többségét képezze annak a számnak, mely a visszautasított, illetőleg a szavazásban gátolt és a szavazatukat valósággal beadott választók összeadott számából alakul. Mert ez esetben egészen világos, hogy mindazon választókat együttvéve, a kik szavazni akartak, de részben szavaztak és részben nem szavazhattak: az abszolút többség mégis a megválasztott képviselőt illeti. A megválasztott képviselő javára egyetlen egy szavazat sem számíttatik, mely be nem adatott, és ha világos, hogy tényleg mégis annyi szavazatot nyert, a mennyi még akkor is abszolút többséget képezne, ha mindazok, a kiknek szavazata törvényellenesen visszautasított vagy semmisnek nyilvánított, vagy a kik a szavazásban gátoltak, szavaztak volna: nincs elegendő ok arra, hogy a választás eredménye meg ne álljon. Ez egyszersmind bizonyos fokig üdvös fél lesz arra nézve, hogy ne forogjon fenn semmi érdek, hogy egyik vagy másik párt választói a szavazásban meggátoltassanak, vagy hogy a szavazatok törvényellenesen visszautasításának vagy semmisnek nyilváníttassanak. Mert ezzel igen keveset, vagy legtöbb esetben semmit sem érnek el.

A javaslat 4. §-a értelmében továbbá a szavazatok hozzászámításának akkor is helye van, ha a választó szavazati jogának mikénti gyakorlása iránt is a szavazás folyamata alatt a küldöttség előtt nyilatkozott s ezen nyilatkozata a választás

lefolyásáról felveendő közokiratba befoglaltatott, mely, hogy megtörténjék, arról a javaslat 160. §-a gondoskodott. (Min. ind.)

Jegyzet. Ezek után ismét szükség lesz bizonyos *ált. természetű magyarázati szabályokra, melyek a következő csoportok egészére vonatkoznak.*

Mert a további érvénytelenségi okok sorrendjükben követik ugyyszólván a választás technikáját, annak mechanikus lefolyását s ezek szabatos körülírásában keresik a correct választások további garantiáit. Ezek ismét jórészt a Gr. Apponyi Albert által beadott módosítványok szellemének megfelelőleg lettek szövegezve. A feltétlen és viszonylagos érvénytelenség distinctiójára szolgál az indokolás következő része:

A Curia hatáskörének megállapításánál továbbá azon általános elv szolgál alapul, hogy a választási eljárásnak lefolyása, illetőleg az 1874 : XXXIII. t.-cz. V. fejezetében foglalt szabályok betartása, birói ellenőrzés alá helyeztessék.

A választási eljárást szabályozó intézkedések úgy czéljuk, mint természetük szerint különbözök, s ennek megfelelő kifejezést kell adni akkor, a midőn azok meg nem tartása vagy megsértése érvénytelenségi okként elismertetik.

Ezen intézkedések kétfélék: olyanok, a melyek a választási eljárásnak elengedhetlen feltételei, a melyek célja az eljárás törvényszerű lefolyását biztosítani, s a melyek hiánya vagy be nem tartása a választás érvénytelenségét kell, hogy maga után vonja, a nélkül, hogy a hiánynak vagy sérelemnek hatása a választás eredményére külön birói vizsgálat tárgyává tétetnék.

Ezen csoportba tartoznak a 3. §. 15., 17., 18., 19., 20., 22., 25. és 27. pontjai alatt felsorolt érvénytelenségi okok.

Az intézkedések második csoportját azok alkotják, a melyeknek hiánya vagy megsértése nem vonja maga után feltétlenül a választás érvénytelenítését, hanem csak annyiban, a mennyiben ehhez még más körülmények is hozzájárulnak, a melyek kétségtelenné teszik, hogy a kérdéses választás eredménye a választók többsége akaratának kifejezéseül nem tekinthető.

Ide sorolandók a 3. §-nak 21., 23., 24. és 26. pontjai alatt felsorolt érvénytelenségi okok.

A törvény azon rendszert fogadta el, a mely szerint a választási törvény azon intézkedései szabatosan megjelölendők, a melyek megsértése érvénytelenségi okot állapít meg, még pedig a következő okok alapján:

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. V. fejezetében foglalt szabá-

lyok a választás eredményére gyakorolt befolyásuk tekintetében különféle természetűek.

Olyanok, a melyek az eljárás törvényszerűségének elengedhetlen biztosítékai, a melyeknek be nem tartása tehát — eltekintve az előidézett hatástól, vagy a hatásnak lehető voltától — mint érvénytelenségi ok szükségszerűleg megállapítandó, ha csak magát a választási eljárást, mint minden alakszerűséget nélkülözőt, a vezető közegek önkényének kiszolgáltatni nem akarjuk.

Más szempont alá tartoznak azon intézkedések, a melyek be nem tartása alkalmas arra, hogy a választás eredménye — még pedig meghatározhatóan — törvényellenesen befolyásoltságos legyen.

A harmadikba végül azon intézkedések tartoznak, a melyek a törvényszerű lefolyásnak ugyan szintén biztosítékképp szerepelnek, de a melyek be nem tartása vagy magát az eredmény feltüntetését nem befolyásolja, vagy pedig megsértés esetében, az eredmény valóságának feltüntetésére csak közvetve hatván, megengedett bizonyítás esetében a választás eredményének valódi feltüntetését nem gátolják.

Az intézkedés ezen természete és az avval járó hatás szerint az érvénytelenségi ok tényálladéka szükségszerűleg változik. De a mennyiben a bírói eljárás tárgyát az eredmény valóságának megállapítása képezi, a megállapítási módok — s a mi ezzel szoros kapcsolatban áll — a bizonyítás kérdése az intézkedés természetének megfelelően esetről-esetre változik.

A felhozottaktól eltekintve, az előbbi gyakorlatban elfogadott azon meghatározás, mely szerint: »ha bebizonyíttatik, hogy az 1874 : XXXIII. t.-cz.-ben körülírt szabályok oly mérvű megsértése forog fenn, a mely mellett a választás eredménye a többség akarata kifejezésének egyáltalán nem tekinthető«, a törvénybe fel nem vehettük, mert nem az 1874 : XXXIII. t.-czikben foglalt mindennemű szabálynak megsértése és az abból folyó hatás mérlegelése vonható a kérvényezési jog körébe, hanem csakis a választási eljárás, úgy a mint az az V. fejezetben szabályozást nyert.

De a fentebbi általános meghatározás indokát azon discretionarius és ellenőrizhetlen hatalomban találja, a mely a képviselőházat a vitássá vált választásokkal szemben megillette.

Lényegében egy ily általános fogalom meghatározás egyértelmű azzal, hogy az érvénytelenségi ok tényálladékát ne a törvény, hanem esetről-esetre a bíró állapítsa meg. Mert hisz annak megállapítása, hogy a választás a többség akarata kifejezésének tekinthető-e vagy sem, kapcsolatba hozva az 1874 :

XXXIII. t.-cz. egyik vagy másik intézkedésével, feltételezi, hogy az ítélő közeg szabadon, azaz minden törvénybeli korláttól menten állapítsa meg azt, mily módon, mily irányban és mire nézve szolgáltatassék annak bizonyítása, hogy az eredmény a többség akaratának meg- vagy meg nem felelő. (Min. ind.)

15. Ha a választásnál a szavazás alapjául nem az 1874 : XXXIII. t.-cz. 55. §-a szerint érvénytelen névjegyzék (feltétlen).
nyes névjegyzék szolgált.

Magyarázat. Előfordultak esetek, hogy a szavazásnál nem az érvényes névjegyzékek szolgáltak alapul. Már pedig az 1874 : XXXIII. t.-cz. 55. §-ában meghatározott érvényes névjegyzék a szavazási eljárásnak alapját képezi, melynek hiányában, illetve nem érvényes névjegyzék alapul vétele mellett, a választás eredménye törvényszerűen meg sem állapítható.

Ennek folytán nyert a 15. pontban foglalt érvénytelenségi ok meghatározást s annak fenforgása a választás érvénytelenítését feltétlenül maga után vonandja. (Min. ind.)

16. Ha a választási elnök a jelen törvény 154. §-a által a választás szabadsága és a rend fentartása érdekében reá rótt kötelességeket oly módon, illetőleg azon célzattal szegte meg: hogy a választás eredményét a képviselő javára Elnöki részrehajlás (feltétlen).
meghamisítsa; vagy ha a választók bevonulására, a választási székhelyen való elhelyezésére és a szavazási helyiségekkel való összeköttetésére nézve olyan rendelkezéseket tett, melyeknek világosan látható célját a választási eredményeknek a képviselő javára meg-
hamisítása képezte.

Magyarázat. A 3. §-nak 16. pontja érvénytelenségi ok gyanánt állítja fel azt az esetet, ha a választási elnök a törvényekben reá ruházott hatáskört arra használta fel, illetőleg a törvényjavaslat 154. §-ába a választások szabadsága és tisztasága érdekében felvett rendelkezéseket abból a célból szegte meg, hogy a választás eredményét illetéktelenül befolyásolja.

17. Ha a választási elnök az 1874 : XXXIII. t.-cz. 69. §-ának (155. §-nak) megsértésével a választási eljárást nem a kitűzött napon A kitűzött idő és hely meg nem tartása (esetleg feltétlen).
vagy helyen nyitotta meg.

Magyarázat. A választási eljárásnak reggeli 8 óra előtt történt megnyitása csak annyiban képez érvénytelenségi okot, a mennyiben a választási elnök az ajánlást reggeli nyolcz és fél óráig el nem fogadta és ez által a választók az ajánlattételben akadályoztattak.

A választási eljárásnak reggeli 8 órán tul történt megnyitása csak az esetben képez érvénytelenségi okot, a mennyiben a választási elnök az ajánlást reggeli nyolcz és fél óráig el nem fogadta és ez által a választók az ajánlattételben akadályoztattak.

A választási eljárásnak reggeli 8 órán tul történt megnyitása csak az esetben képez érvénytelenségi okot, a mennyiben a választási elnök azt szükség nélkül halasztotta el. Érvénytelen a választás akkor is, ha a választási eljárás megnyitása reggeli 9 óra után történt.

Az 1874: XXXIII. t.-cz. 69. §-ában (a jelen törvényjavaslat 155. §-a) foglalt intézkedés a kitűzött nap és hely tekintetében, a választási eljárás törvényszerű lefolyásának elengedhetlen feltételét képezi s annak meg nem tartása, a választás érvénytelenségét szükségszerűleg maga után vonja.

Az 1874: XXXIII. t.-cz. 69. §-a ugyancsak rendeli, hogy a választási eljárás a kitűzött napon és helyen reggeli 8 órakor nyitandó meg. A korábban eszközölt megnyitás a választás eredményére döntő befolyással lehet, a mennyiben az 1874: XXXIII. t.-cz. 70. §-a (e törvény 156. §.) értelmében a képviselőjelölt-ajánlás legkésőbb a választás megnyitásától számított fél óra alatt adandó át a választási elnöknek.

Ezen időpont meg nem tartása a választás eredményére döntő befolyással csak akkor bir, ha az a választókat az ajánlattételben tényleg megakadályozta.

Ha azonban daczára annak, hogy a választási eljárás nyolcz óra előtt nyitattott meg, a választóknak mód és alkalom nyújtatik a törvényben meghatározott időpontig az ajánlás megtételére, úgy a megnyitás időpontjának előbbre való tétele magát az eredményt nem befolyásolja.

Miután pedig a 70. §. értelmében az ajánlattétel ideje 8 és fél órakor jár le, a 17. pont második bekezdésében jogot kellett adni a választóknak, hogy az eljárásnak 8 óra előtt történt megnyitása esetén is, az ajánlást nem a megnyitástól számított fél óra alatt, hanem nyolcz és fél óráig eszközölhetik. Ha a törvény ezen intézkedése daczára a választási elnök az ajánlást el nem fogadná, a választás eredménye törvényszerűnek tekinthető nem lévén, annak megsemmisítését lehet kérni. Visszaélések kizárása végett szükségesnek mutat-

kozott e pontnak végén világosan és szabatosan meghatározni azt is, hogy a választási eljárás megnyitását reggeli 9 óra után nem szabad elhalasztani. (Min. ind.)

18. Ha a választási elnök a jelen törvény 156. §-ának ellenére az ajánlást el nem fogadta, vagy ha a megválasztott képviselő törvényesen nem volt jelölve.

Jelölt el nem fogadása vagy nem jelölésre szavazás (feltétlen).

(E pont különös indokolást nem igényel.)

19. Ha a jelen törvény 156. §-a ellenére a választási elnök bizalmi férfiak alkalmazását nem engedte meg.

Bizalmi férfiak kizárása (feltétlen).

Magyarázat. Többszöri panasz tárgya volt, hogy egyes választási elnökök, illetőleg szavazatszedő küldöttségek elnökei egyáltalán nem engedték meg bizalmi férfiak alkalmazását vagy a kijelölt bizalmi férfiakat a választási helyiségbe be sem eresztették, vagy a szavazás helyén jelen volt bizalmi férfiakat törvényes ok nélkül eltávolították.

Minthogy pedig a bizalmi férfiak jelenléte a választás törvényes lefolyásának egyik fő biztosítéka s a szavazási eljárás ellenőrzésének egyik hathatós módja: ennél fogva a fennebb érintett visszaéléseket e törvény abszolút érvénytelenségi okká minősíti, s ezzel kapcsolatban a 156. §-ban az 1874 : XXXIII. t.-cz. 70. §-át a szükségesnek mutatkozó új rendelkezésekkel kiegészíti. (Min. ind.)

20. Ha a választási elnök a jelen törvény 157. §-ának első bekezdésében foglalt rendelkezés ellenére a választást befejezettnek nem nyilvánította, vagy ha több egyén képviselőjelöltnek ajánltatott s ennek daczára a választási elnök a szavazást valamennyi törvényszerűen ajánlott jelöltre el nem rendelte, vagy ha a választási elnök a szavazást szükség nélkül a törvényben meghatározott időn túl kezdette meg, vagy az ily halasztást, a választási elnök rendelete ellenére, szavazatszedő küldöttség elnöke követte el.

Választás bezárásának el nem rendelése, jelöltek mellőzése, időnkinti megkezdés (feltétlen).

Magyarázat. A szavazás megkezdésének elhalasztása reggeli 10 órán túl nem terjedhet;

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 71. §-ának, (e törvény 157. §.) első bekezdése értelmében, ha a választás megnyilta utáni fél

óra alatt csak egy egyén ajánltatott, a választási elnök a választást befejezettnek s az illető egyént megválasztott országgyűlési képviselőnek nyilvánítani tartozik.

Ezen szabály be nem tartása s a mi azzal egyértelmű, az ajánlásnak később történt elfogadása, valamint az az eset, ha kellő időben több egyén ajánltatott jelöltnek és a választási elnök a szavazást nem valamennyi törvényszerűen ajánlott jelöltre rendelte el, — a mennyiben a törvényellenesen ajánlott lett megválasztva, a választást érvénytelenné teszi.

Mert eltekintve attól, hogy a választási eljárásban szabályozott időpontokat a vezető közegek önkényére bízni nem lehet, a választás csélyei ily törvénybe ütköző ajánlás folytán teljesen megváltoznak, miért is azon körülmény, hogy a törvényellenesen ajánlott az általános többséget elnyerte, a tényálladék megállapításánál figyelembe nem jöhet. (20. pont.)

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 71. §-ának 2. bekezdése értelmében a szavazás 9 órakor kezdendő meg.

Ezen időpontnak elhalasztása, a választás eredményére kiszámíthatatlan befolyást gyakorolhat. De viszont előállhatnak esetek, a midőn különös körülmények folytán, a szavazás 9 órakor nem kezdhető meg.

Nehogy azonban az ily elhalasztások a választás eredményének befolyásolására használtassanak fel, a törvény a 3. §. 20. pontjában megállapította, hogy mikor tekintendő az elhalasztás törvényszerűnek és meghatározza egyuttal a halasztás időtartamát, mely egy órát tul nem haladhat.

Ha ezen haladék után sem kezdhető meg a szavazás, az eljárás a 80. §-nak megfelelően félbeszakítandó s új választási határnap tűzendő ki.

Ezen határozmányok a választási eljárás törvényszerű lefolyásának elengedhetlen feltételei, s így azok megsértése, a választás érvénytelenségét vonandja maga után. (Min. ind.)

Szavazási sorrend
meg nem tartása
(viszonylagos).

21. Ha az 1874 : XXXIII. t.-cz. 75. és 83. §-ai (jelen törvény 159. §.) ellenére azon községek vagy városrészek, a melyek a megállapított sorrendben meg nem jelentek, szavazásra fel nem hivattak és e mellett kimutattatik, hogy a képviselőre legalább annyi érvényes szavazat nem adatott, a mennyi a választói névjegyzékben foglalt összes választók általános többségének megfelel.

Magyarázat. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 62. és 75. §-ai értelmében a községeknek vagy városrészeknek megállapított

sorrendje a választási eljárásnak egyik lényeges alkatrészét képezi, s habár a sorrendnek megváltoztatása az eredmény mikénti alakulására egyes adott esetekben befolyással lehet, magát ezen esetet, tekintettel a hatás bizonytalan voltára és a bizonyítás nehézségeire, bírói utra terelni nem lehet.

A sorrend megváltoztatása, illetve annak hatása a választás eredményére csak akkor volt figyelembe vehető, ha az, mint a szavazati jog megtagadása, jelentkezik.

Ez utóbbi eset akkor áll be, ha községek vagy városrészek, melyek a megállapított sorrendben meg nem jelentek, szavazásra fel nem hivatnak.

Az 1874: XXXIII. t.-cz. 75. §-ának utolsó bekezdése értelmében a sorrendben meg nem jelent község utólag jogosítva van szavazni; de a törvény illető §-a nem rendeli, hogy ily esetben egyenes felhívás intéztessék. Ez okból a 21. pontban a tényálladék megállapításánál a hivatkozott törvény 75. §-a ezen intézkedéssel kiegészítendő volt s az érvénytelenségi ok fenforgása ez által kétségtelen ismérvhez van kötve. Ezenfelül utal a 3. §-nak 21. pontja az 1874: XXXIII. t.-cz. 83. §-ára (e törvény 159. §.) is, mert ez a pont az utóbbi §. megszegésének esetére is vonatkozik.

De a mint az egyes választók megakadályozása a választás eredményének törvényszerűségét egymagában meg nem szünteti, úgy egy községnek fel nem hívása, feltétlen érvénytelenségi okot nem képezhet.

A kérdés tehát az, mikép állapíttassék meg ily esetekben az általános többség?

Az egyik mód az lett volna, a fel nem hívott község választóit olyanoknak tekinteni, mint a kik nem a képviselőre, hanem a másik jelőltre szavaztak volna.

Ez azonban nem lett volna helyes megoldás.

Mert ily vélelem föllállítása mellett meg kellett volna engedni annak bizonyítását, hogy az illető községbeli választó melyik jelőltre adta volna szavazatát.

A másik mód pedig az, hogy egy egész község választó jogának elvonása a választás eredményére számszerűleg meg nem állapítható hatást gyakorolhat.

Ezen hatásnak mérlegelése pedig a tényálladékot határozatlanná, az ítéletet pedig oly discretionarius természetűvé változtatná át, mely ép a Curiához utasított esetekben feltétlenül kerülendő volt.

E 21-ik pont tehát az általános többség megállapítását oly ismérvekhez kötötte, a melyek az esetek legnagyobb részében megfelelőeknek ismerendők el.

Megkivánja ugyanis, hogy a képviselő, a névjegyzékben foglalt összes választókat számítva, az általános többséget elnyerte legyen. A 3. §. e 21. pontjával kapcsolatban a törvény 5. §-ának második bekezdése meghatározza, hogy ily esetekben mely választók nem veendők számításba. (Min. ind.)

Ha a szavazás nem nyilvános (feltétlen). 22. Ha a szavazásnál az 1874 : XXXIII. t.-cz. 76. §-ának azon rendelkezése, hogy a szavazás nyilvánosan és élő szóval történik, meg nem tartatott.

Magyarázat. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 76. §-ának rendelkezése, hogy a szavazás nyilvánosan, élő szóval történik, olyan, hogy annak meg nem tartása a választást érvényteleníti.

Ennek megfelelően lett a 3. §-nak 22. pontjába az ott foglalt érvénytelenségi ok felvéve. (Min. ind.)

Szavazás incorrect felfüggesztése (viszonylagos.) 23. Ha az 1874 : XXXIII. t.-cz. 80. §-a ellenére a szavazás két órát meghaladólag függesztetett fel és csak azután folytatott, és e mellett kimutattatik, hogy a képviselőre a megszakítás időpontjáig legalább annyi érvényes szavazat nem adatott, a mennyi a választói névjegyzékben foglalt összes választók általános többségének megfelel.

Magyarázat. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 80. §-a értelmében a szavazás a törvényben meghatározott feltételek fenforrásakor két órára felfüggeszthető. Az ezen idő után folytatott szavazás a választás eredményét lényegesen befolyásolja, még pedig akkép, hogy ezen befolyás számszerű meghatározása az esetek legtöbbszörében bizonyítás tárgyává nem tehető. A törvénynek ily megsértése, a mely a választók valódi többségét olyanmire kétséssé teszi, érvényében fenn nem tartható, kivéve, ha a törvénysértés daczára — még pedig elkövetésének időpontját megelőzőleg — kétségtelen módon megállapítható, hogy a képviselő a választókerület összes választóit számítva, az érvényes szavazatok általános többségét elnyerte. Ezen esetben ugyanis a szavazásnak két órát meghaladó felfüggesztése a választás végeredményére lényeges befolyással nem lehet.

E névjegyzékben foglalt választók leszámításának indokai teljesen megegyeznek azokkal, a melyek az 5. §. második bekezdése tekintetében fenforognak. (Min. ind.)

24. Ha a választási elnök oly jelölt visszalépését jelentette ki, a ki nem lépett vissza, és e mellett kimutattatik, hogy a képviselőre a kijelentés időpontjáig legalább annyi érvényes szavazat nem adatott, a mennyi a választói névjegyzékben foglalt összes választók általános többségének megfelel. (1874 : XXXIII. t.-cz. 81. §.).

A jelölt visszalépésének valóban kimondása (viszonylagos).

Magyarázat. A 24. pontban megállapítandó volt azon eset hatása a választás eredményére, ha a választási elnök az 1874 : XXXIII. t.-cz. 81. §-a ellenére, oly jelöltnek visszalépését jelentette ki, a ki tényleg vissza nem lépett.

Ily esetben a választás csak az esetben érvénytelenítendő, ha a képviselő nem tekinthető olyannak, mint a ki az általános többséget elnyerte.

A többség megállapítása ugyanazon elvek szerint történik, mint a melyek a 3. §-nak 21. pontjában megállapítást leltek, s így kétségtelenné van téve, hogy a képviselő a kerület többségét elnyerte.

Ezen bizonyosság fokoztatik az által, hogy e többség a kijelentés időpontjában kívántatik meg, így tehát később beadott szavazatok, a melyekről állitható, hogy a választók félrevezetésén alapulnak, a választás végeredményét egyáltalán meg nem változtatják. (Min. ind.)

25. Ha a választás az 1874 : XXXIII. t.-cz. 82. §-ában foglalt bármely rendelkezés ellenére történt.

Új választás helytelen constataciója (feltétlen).

Magyarázat. Az itt idézet törvény következőleg szól:

82. §. »Ha a jelöltek közül a szavazatok általános többségét egyik sem nyerte el, azon két jelöltre, kik aránylag legtöbb szavazatot nyertek, újabb szavazás történik, melyre a központi választmány ezen törvény 57. §-a szerint új határidőt tűz ki.

A szavazatok általános többségének az összes beadott érvényes szavazatok felénél nagyobb száma tekintetik, habár a szavazatok egy része időközben visszalépett más jelöltre adatott is.

Ha két jelölt egyenlő számu szavazatot nyert, vagy az egyik jelölt időközben az új határnap elérkeztéig meghált, szintén új választásnak van helye. Ha a két jelölt közül valamelyik időközben a jelöltségtől visszalép, az ellenjelölt nélkül maradt jelölt az új határnap elérkeztekor országgyűlési képviselőnek nyilvánittatik.«

E törvény megállapítja azon eseteket, a midőn új választásnak van helye s egyuttal azt, hogy az ellenjelölt nélkül maradt jelölt az új választás alkalmával mily feltételek mellett nyilvánítandó képviselőnek.

Ezen intézkedéseket több módon lehet megsérteni. E módok felsorolása felesleges, mert a törvény világos értelme szerint kétségtelen módon megállapítható az, hogy újabb választásnak volt-e helye, s hogy törvény szerint ki tekintendő megválasztott országgyűlési képviselőnek, mert továbbá a javaslatból világos, hogy az 1874: XXXIII. t.-cz. 82. §-ába felvett bármelyik rendelkezésnek megszegése meg fogja állapítani az érvénytelenségi okot. (Min. ind.)

**Záróra törvény-
telen kitűzése (vi-
szonylagos).**

26. Ha a jelen törvény 159. §-ának a záróra kitűzésére vonatkozó rendelkezései megsértettek, és e mellett kimutattatik, hogy azon időpontban, midőn a záróra a törvény szerint kitűzendő lett volna, a képviselőre legalább annyi érvényes szavazat be nem adatott, a mennyi a választói névjegyzékben foglalt összes választók általános többségének megfelel.

Magyarázat. Az 1874: XXXIII. t.-cz. idevonatkozó rendelkezése következőleg szól:

83. §. »Miután minden község a megállapított sorrend szerint szavazott és szavaztak, vagy szavazásra felhivattak azon községek is, melyek a megállapított sorrendben nem jelentek meg, a választási elnök legalább egy órai és két órán túl nem terjedhető határidőt tűz ki, melynek lefolyta után többé szavazat el nem fogadtatik.«

E törvény tehát megállapítja a választási eljárás befejeztének időpontját.

Az időpont megállapítása feltételekhez kötötten jelentkezik, a mely feltételek megsértése a 21. pontban külön érvénytelenségi ok gyanánt van megállapítva.

A 3. §. 26. pontjának célja a záróra megtartását biztosítani és meg nem tartásának hatását a választás eredményére megállapítani.

Az 1874: XXXIII. t.-cz. 83. §-ának első bekezdésében foglalt rendelkezések közül azokat, melyek a záróra kitűzésére vonatkoznak, több irányban lehet megsérteni. Megtörténhetik ugyanis, hogy a választási elnök: a) nem abban az időpontban tűzte ki a zárórát, mikor kellett volna; b) egy óránál rövidebb

vagy két órán túl terjedő zárórát tüzött ki; c) kitüzte a zárórát olyankor, midőn ennek feltételei akár positiv, akár negativ irányban nem forogtak fenn.

A szóban forgó rendelkezések megszegését a törvény nem minősíti abszolút érvénytelenségi oknak. A választás érvényben marad akkor, ha abban az időpontban, midőn a záróra törvény szerint kitüzendő lett volna, a képviselő megkapta a választói névjegyzékben foglalt szavazatoknak általános többségét.

A záróra meg nem tartásából eredő hatás az egyes esetekben a biztos számszerű megállapítást lehetetleníteni, mert a választás eredményét némelykor teljesen, más esetekben alig felismerhetően változtatja meg.

De ha a választás törvényszerű lefolyását biztosítani kívánjuk és azon elv szolgál alapul, hogy a választás eredménye olyan legyen, a mely a választók szabad akaratának kifolyásaként elismerhető, úgy kétségtelen ismérvről kell gondoskodni, melynek alapján a szabvány megsértése esetében is a választás végeredménye — mint a kerület választói többségének megfelelő — állapítható meg.

Ehhez képest a többség megállapításánál ez esetben is az 5. §-ban meghatározott elvek veendőek alkalmazásba. (Min. ind.)

27. Ha az, a kit a választási elnök országgyűlési képviselőnek kijelentett, az érvényes szavazatok általános többségét nem nyerte el. (4. és 5. §§.)

Álláspont
kijelentése (teljesen).

Magyarázat. Az 1874: XXXIII. t.-cz. 86. §-a értelmében a választási elnök azon jelöltet köteles a kerület országgyűlési elnökének kijelenteni, a ki a feljegyzett érvényes szavazatok képviselői általános többségét elnyerte. A kérvény, a mely a választás valódi eredményének megállapítására irányul, nem köthető a fenti szűk korláthoz. Mert a többséget elnyertnek nem az tekintendő, a ki a feljegyzett érvényes szavazatok általános többségét bírja, hanem az, a kire a beadott vagy beadottnak tekintendő érvényes szavazatok többsége esett, akár lettek a szavazatok kellően feljegyezve, akár sem.

Annak megállapításánál, hogy melyik szavazat érvényes vagy érvénytelen, irányadók: az 1874: XXXIII. és 1876: XXXIX. t.-czikkek, a jelen törvény 4. és 5. §-ai s a netán később hozandó törvények megfelelő határozatai. (Min. ind.)

Jegyzet. Érvénytelenek t. i. az utóbb id. törv. 8. §-a értelmében azon szavazatok, melyek oly egyénre adattak, a ki e

törvény 5. §-a értelmében megbízó-levelét az országgyűlés megnyitásától vagy az időközi választástól számított 15 nap alatt a Ház elnökének be nem mutatja még a felszólítást követő újabb 15 nap alatt sem. Az ily egyén 3 év alatt képviselővé többé nem választathatik, a rá netán mégis ez időben adott szavazatok nem létezőknek tekintetnek. E rendszabály meghozatalára annak idején Doda Traján nyug. cs. és kir. tábornok esete adott okot, a ki a karánsebesi kerületben megválasztatván, a román nemzetiségi passivitás miatt vonakodott megbízó-levelét bemutatni.

Ezzel az *érvénytelenségi okok* sorozata befejeztett, a melyek — *ismételjük* — *itt nem mint büncselekmények, hanem csakis mint érvénytelenségi okok állapíttatnak meg és mint ilyenek csakis a jelen törvényben megszabott jogkövetkezményeket vonják maguk után.*

4. §. Az 1874: XXXIII. t.-cz. és az 1876: Az egyes szavazatok érvénytelensége, számbavétele. XXXIX. t.-cz.-ben meghatározott eseteken felül érvénytelen a szavazat: ha az a 3. §. 2., 3., 4., 6., 9., 10. vagy 11. pontjaiban foglalt cselekmények valamelyike folytán adatott a képviselőre vagy más jelöltre.

Az általános többség megállapításánál úgy a képviselőre, mint a más jelöltre beadott szavazatokból levonandók azok, a melyekre nézve bebizonyíttatik, hogy az előző bekezdés értelmében érvénytelenek.

A képviselőre vagy más jelöltre beadott szavazatokhoz pedig hozzáadandó azon választók szavazata, a kikről bebizonyíttatik, hogy a szavazati jog gyakorlása tőlük törvény ellenére lett megtagadva, vagy szavazatuk törvény ellenére lett semmisnek vagy érvénytelennek nyilvánítva és e mellett ki lett mutatva, hogy az illető választó a képviselőre, illetőleg a más jelöltre akart szavazni. (1874: XXXIII. t.-cz. 85. §.; jelen törvény 160 §.)

A szavazatok levonásának vagy hozzáadásának hasonlóképp helye van: azon szavazatokra nézve, a melyek a szavazási rovatos ivekben éppen nem, vagy nem a valóságnak megfelelően lettek feltüntetve

továbbá azon szavazatokra nézve is, a melyeket jogosulatlan egyének adtak be.

5. §. Azon választók, a kik a 3. §. 12. és 13. pontjaiban meghatározott cselekmény folytán nem szavaztak, az általános többség megállapításánál olykép számíttatnak, mintha a képviselő ellen szavaztak volna.

A 3. §. 14. pontja alatt meghatározott esetben az általános többség csak akkor van meg, ha a képviselőre adott érvényes szavazatok száma, a beadott érvényes szavazatok és a meggátolt választók együttes számának fele részét meghaladja. A meggátolt választók számából leszámíttatnak azok, a kikre nézve a választás-védők kimutatják, hogy a képviselőre akartak szavazni. A 3. §. 21., 23., 24. és 26. pontjai alatti esetekben a névjegyzékben foglaltakból leszámíttatnak azok, a kiktől igazoltatik, hogy a választás idejekor már nem éltek, vagy pedig a választáskor a választás székhelyén jelen nem voltak, ugyszintén azok, a kik a törvény értelmében nem szavazhattak.

E két §. *együttes magyarázatot és indokolást* igényel:

Magyarázat. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 86. §-ának értelmében országgyűlési képviselőnek az jelentendő ki, a ki a feljegyzett érvényes szavazatok általános többségét megnyerte. A törvény 3. §-a ettől eltérőleg nem a feljegyzett, hanem az érvényes szavazatok általános többségét állítja föl kellékül.

Az eltérés abban találja indokát, hogy csakis ezen eljárás folyamán állapítható meg, hogy valamely beadott és feljegyzett szavazat érvénytelen; ugyszintén az, hogy valamely fel nem jegyzett szavazat, a mely a többség megállapításánál számon kívül hagyatott, mint érvényes számításba vétessék.

Ennek folytán első sorban megállapítandó volt, hogy melyik szavazat tekintendő érvénytelennek és ezzel kapcsolatosan meghatározandók voltak azon elvek, a melyek az általános többség megállapításánál követendők.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 78. §-a értelmében semmis a szavazat, ha nincs értelme, ha többféleképp magyarázható, vagy ha nem a képviselőjelöltek valamelyikére adatott.

Az 1876 : XXXIX. t.-cz. 8. §-a értelmében érvénytelen

a szavazat, a mely oly egyénre adatott, a ki az említett törvény értelmében jelölhető nem volt.

A törvénynek elvét képezi az: hogy az oly szavazat, mely névze a Curia előtti eljárásban kétségtelenné van téve, hogy az nem az illető választó szabad elhatározásának folyománya hanem valamely törvénybe ütköző s ilyenül a 3. §-ban feltüntetett cselekmény következménye, érvénytelen és az általános többség megállapításánál számításba nem jöhet.

Ha tehát ezen eljárásban az általános többség megállapítása forog szóban, ez csakis az érvényes szavazatok számbavételéből állhat és a megállapítás, a választásban szereplő jelöltekre adott szavazatok összvizsgálatára kell, hogy kiterjedjen.

Téves volna a megállapítás feladatát akkép körülírni, hogy: képviselőnek csak az tekintendő, a ki annyi érvényes szavazatot nyert, mint a mennyi a számbavehető szavazatok általános többségének megfelel és kizárni annak a kimutatását, hogy a másik jelöltre adott szavazatok közül az egyik vagy másik érvénytelen.

Ezeknek megfelelően iktattatott a 4. §-ba azon elv, hogy az általános többség megállapításánál úgy a képviselőre, mint a más jelöltre beadott érvénytelen szavazatok levonandók.

A midőn a Curia előtti eljárásban az érvényes szavazatok általános többségének megállapításáról van szó, számításba kell venni mindazon érvényes szavazatokat, a melyeknek érvényre jutása a választási eljárás folyamán, a szavazatszedő küldöttségek előtt törvény ellenére meg volt akadályozva.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 73. §-a értelmében a névjegyzékben foglaltak közül a szavazat senkitől meg nem tagadható. Az idézett t.-cz. 12. §-a megállapítja azon feltételeket, a melyek alatt a külön jegyzékben foglaltak szavazásra bocsáttatnak.

Az említett törvenyczikk 78. §-a meghatározza azon ismérveket, a melyek fenforgásakor a beadott szavazat a szavazatszedő küldöttség által a választás folyamata alatt érvénytelenítendő.

Mindazon esetekben, a midőn a szavazati jog törvény ellenére meg lett tagadva, vagy a beadott szavazat törvény ellenére semmisnek lett nyilvánítva, a szavazási rovatos ívek tartalma s az ennek alapján kihirdetett eredmény a valóságnak meg nem felel, s az ily alapon kiszámított általános többség az érvényes szavazatok többségének el nem ismerhető.

A törvény 4. §-a azonban az ily szavazatok számbavételét csak az esetre engedi meg, a mennyiben egyttal az is kimutatattatik, hogy az illető választó melyik jelöltre adta szavazatát.

Bizonyítási nehézségek e tekintetben fenn nem forognak, mert a törvény 160. §-a értelmében a bármi okból visszautasított választó megkérdendő, hogy melyik jelöltre szándékozik szavazni, s ezen nyilatkozat a visszautasítottokról vezetett külön jegyzékben megemlítendő.

Hasonlóan felveendő ezen jegyzékbe azon választó nyilatkozata, a kinek szavazata semmisnek lett nyilvánítva.

Az első esetben a bíróság a választás alapjául szolgáló érvényes névjegyzék alapján megállapítja az illető választó jogosultságát, mikénti szavazása pedig a jegyzékkel kétségtelenné van téve.

A második esetben pedig a felvett nyilatkozat alapján meghatározza, hogy az illető választó szavazata az 1874: XXXIII. t.-cz. 78. §-a alapján érvényesnek vagy érvénytelennek tekintendő-e.

Az ily szavazatoknak hozzáadását az esetre is meg kellett engedni, ha azok a fentemlitett jegyzékben elő nem fordulnak.

Az ellenkező felfogás vagy azt eredményezi, hogy ha a jegyzék egyáltalán nem vezetettett, a választás föltétlenül érvénytelenítendő, vagy pedig azt, hogy a jegyzék ellenében bizonyítás nem foghat helyt.

A törvény sem az egyik, sem a másik felfogást nem rehte magáévé.

Mert a választás valódi eredményének felismerése más módon és módon lehetséges, s míg e lehetőség megvan, az anyagi gazdaságot alaki kelléknek alárendelni nem szabad.

De ellenkezik a választás érvénytelenítésére irányuló eljárás természetével a választási eljárás folyamán felvett okiratok ellen a bizonyításnak kizárása, mert ez egyértelmű volna azzal: a választás eredményének meghamisítását törvényesíteni.

Ezen elvből folyólag az általános többség megállapítása céljából meg kellett engedni annak bizonyítását, hogy a szavazási rovatos ívekbe valamely beadott szavazat egyáltalán nem lett feljegyezve, vagy nem a valóságnak megfelelően.

Megállapítandó volt végül, hogy jogosulatlan egyének szavazatai, mint érvénytelenek, levonassanak.

Azon elvek, a melyek a 4. §-ban az általános többség megállapítása céljából fel lettek véve, biztosítékul szolgálnak arra nézve, hogy a választók többsége, úgy a mint az a választási eljárásban tényleg nyilatkozott, valójában kifejezésre jusson.

Ezen elvek meggátolják mindazon lehetséges visszaéléseket, a melyek a választási eljárás folyamata alatt oly célból követhetők el, hogy a szavazás eredményét a valóságtól eltérően tüntessék fel.

A 4. és 5. §. többi intézkedésének indokai már fenn előadattak. (Min. ind.)

Részesség. 6. §. Ezen törvény értelmében részesség forog fenn: ha a képviselő mást a cselekmény elkövetésére szándékosan reá bir; ha a cselekmény elkövetését szándékosan előmozdítja vagy könnyíti, vagy annak előmozdítására vagy könnyítésére mást reá bir; ugyszintén ha másokkal a cselekmény elkövetésénél vagy annak elkövetése után nyújtandó segély, vagy a cselekményből származó haszon biztosítása, vagy pedig a hatósági intézkedések meghiusítása iránt megelőzőleg egyetért;

Hozzá tartozók. hozzátartozóknak tekintetnek: a fel- és lemenő ágbeli rokonok és sógorok, a testvérek, unokatestvérek s azoknál még közelebbi rokonok, az örökbe fogadó és tápszülők, az örökbe fogadott és tápgyermekek, a házastársak és jegyesek, testvéreknek házastársai s a házastársnak testvérei.

1. *Magyarázat.* A 3. §. 2—4., valamint a 6—9. pontjaiban foglalt cselekmények érvénytelenségi okot képeznek nemcsak akkor, ha azokat a képviselő maga követte el, hanem akkor is, ha azokban részes.

A részesség megállapításánál az 1878: V. t.-cz. 69. §-ában foglalt meghatározás volt a 6. §-ba átveendő.

A 3. §. 2. és 3. pontjában felemlített »hozzátartozók« fogalmának meghatározásánál az 1878: V. t.-cz. 78. §-a szolgált alapul. (6. §.) (Min. ind.)

2. *Magyarázat.* Figyelmet érdemel itt, hogy a kormányi indokolásban határozottan ki lett emelve az, miszerint a »részesség« és »hozzátartozók« fogalmának megállapításánál a btkv. definitiói vétettek át; ebből a contrario jogos azon következtetés, hogy ott, a hol ez *nincs* így hangsúlyozva: — nem alkalmazandó eo ipso mint segédjogforrás a btkv., hanem, mint ezt az általános részben már fejtegettük, a bíró szabad meggyőződése a tételes jog rendelkezéseitől függetlenül képződhetik.

Vál. fuvarok. 7. §. Nem esik az 1878: V. t.-cz. 185. és 186. §§. és a jelen törvény 3. §-a alá:

a) választóknak a választás helyére való szállítása és visszaszállítása.

Ha a szállításra és viasszaszállítására a kérdéses választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel: a fuvarozási díj nem lehet nagyobb azon összegnél, a melyet a szabályrendelet (8. §.) megállapít. Az ezt túlhaladó összeg vesztegetés céljából adottnak tekintendő;

b) oly választókerületekben, melyek több községből állanak, a választóknak szükséges ellátása a választás helyén és annak ideje alatt. Vál. ellátás.

A megengedett szükséges ellátásnak túlágása, úgy az 1878 : V. t.-cz., mint a jelen törvény szerint etetésnek és itatásnak tekintendő;

c) választóknak zászlókkal és csekély értékű jelvényekkel való ellátása.

Választóknak szállítás vagy szükséges ellátás, ugyszintén zászlók és jelvények helyett pénz nem adható.

8. §. A fuvarozási díjat a választókerületet alkotó minden egyes községre nézve, az illető Fuvardíjak. törvényhatóság, még pedig tekintettel a közlekedési viszonyokra és az év különböző szakaira, 3 évről 3 évre állapítja meg.

Ezen szabályrendelet a belügyminiszternek jóváhagyása után lép hatályba.

Az ily szabályrendelet a 3 év lejártá után is mindaddig hatályban marad, míg az új szabályrendelet hatályba nem lép.

Vasúti és hajózási személyszállítási, valamint városokban a bérkocsi-díjak, a mennyiben hatóságilag jóvá vannak hagyva, a szabályrendeletnek körébe nem tartoznak.

9. §. Nem tekintendő etetésnek és itatásnak, és mint ilyen nem esik az 1878 : V. t.-cz. 186. §. és e jelen törvény 3. §-a alá: Vendéglátás.

a) ha tekintettel a megvendégelt személyekre, a

megvendégelés alkalmára és egyéb körülményeire, világosan kitűnik, hogy a megvendégelés nem azon célból történt, hogy az illetőknek szavazása ezáltal befolyásoltassék;

b) egy vagy több választónak szokásos alkalmakkor, a képviselő által saját házánál, vagy azon kívül történt megvendégelése, ha az a szokásos vendéglátásnak határain túl nem terjed.

E 3 §. együttesen indokolandó és magyarázandó:

1. *Magyarázat.* Az 1874 : XXXIII. t.-cz. VI. fejezetében a választási visszaélések eseteit meghatározván, a 96. és 97. §-okban a vesztegetést és etetést és itatást egész általánosságban s minden korlátozás nélkül állapította meg.

Az 1878 : V. t.-cz. 185. és 186. §-aiban e két cselekményt, mint a polgároknak választási joga elleni vétséget, a a fentemlitett törvénynek megfelelően ismeri.

(Az érvényben volt házszabályok 71. §-ának a) pontja úgy a vesztegetést, mint pedig az etetést és itatást, ha azt a képviselő, vagy megbízásából más valaki követte el, olyannak tekintette, mint a mely a választás érvénytelenítését vonja maga után.)

Daczára annak, hogy az idézett szakaszok e cselekmények körét azon tág, részben határozatlan terjedelemben állapították meg, a mint ez fentebb jelezve lett, úgy a birói gyakorlat, mint pedig maga a képviselőház, a választási visszaélés fogalmát a cselekmények egész sorozatára nem terjesztette ki, s azokat részben nem tekinti büntetendőeknek, részben pedig azoknak magára a választásra érvénytelenítő hatást nem tulajdonít.

A törvény célját kétségtelenül az is képezi, hogy a választási visszaélések lehetőleg megakadályoztassanak. És ha ez teljes mérvben nem sikerülhet is, legalább azoknak szándékolt hatása az adott esetben a választás érvénytelenítése által szüntettessék meg.

A mi a törvényben megállapítva lett, tekintettel erre az általános felfogásra és változatlanul követett gyakorlatra, — tekintettel a választó-kerületek területi és közlekedési viszonyaira, és a törvényeinkben megszabott összpontosított választási rendszerre — lőn megállapítva.

A törvény 7. §-ában nem tekinti a vesztegetés és az etetés és itatás fogalma alá esőknek a választóknak a választás

helyére való szállítását és az onnét való visszaszállítását, és azon kerületekben, a melyek több községből állanak, a választóknak a választás helyén a szükséges ellátásban részesítését, valamint azt, ha a választók zászlókkal és csekély értékű jelvényekkel láttatnak el. A törvény ekként arról is gondoskodik, hogy nagy értékű választási jelvények adásával ne legyen vesztegetés leplezetten üzhető.

A mire a törvényhozásnak törekednie kell, az: hogy ezen megengedett esetek visszaélésekké ne fajuljanak s azok ürügyül ne szolgáljanak arra, hogy e czimen vesztegetés vagy etetés és itatás történjék.

A mi a szállítást illeti, alig állitható, hogy ebben oly előny nyújtása rejljenek, a mely a választót szavazatának mikénti gyakorlása tekintetében befolyásolná.

Ezzé csak akkor válnék, ha a természetben teljesítendő szállítás helyett a választónak készpénzben való megtérítés adatnék; a mit pedig a törvény határozottan kizár. (7. §. utolsó bekezdés.)

A vesztegetés lehetősége és veszélye fenforoghat azon esetben, a midőn a szállításra a kérdéses választókerületben szavazásra jogosult egyén fogadtatik fel.

A törvény 7. és 8. §-aiban foglalt intézkedések azonban ezek lehetőségét kizárják.

A fuvardijak ugyanis a választókerületet alkotó minden egyes községre nézve szabályrendeletben nyerik meghatározásukat.

A megállapított fuvardij, a teljesítménynek a helyi, különösen a közlekedési viszonyok és évszakok figyelembevételével való oly megtérítését képezi, a mely a vesztegetést, a szolgálat és ellenszolgálat arányossága mellett kizárja.

A szabályrendeletben megállapított fuvardij tullépése, a cselekményt vesztegetéssé minősíti.

A törvény a választóknak a választás helyén és ideje alatt való szükséges ellátását megengedi.

Készpénzben való megtérítés adása itt is kizáratott, főleg abból az okból, mert az könnyen a vesztegetés elleplezésére lett volna felhasználható.

Indokát ez intézkedés részben a már fent előadottakban, részben az összpontosított választási rendszerben s ennek folyamánálja, a mely a községek szerinti felhívást és szavazást ismeri és szükségessé teszi, hogy a választók a választás színhelyén együtt tartassanak s elszéledésük lehetőleg kerültessek.

Ez ellátásnak azonban etetéssé és itatássá fajulnia nem

szabad. Mérve: a szükségben rejlik, a melyet a bíróság a helyi viszonyok gondos figyelembevételével, esetről-esetre állapít meg, és a melyet általános ismérvekhez kötni, a mint ez a fuvardíjnál történt, nem lehetett.

Igaz, ezen ismerv nélkülözi a teljes határozottságot. De az ellátás mérvét a törvényben másképp meghatározni nem lehet. Alig van más mód, mint megadni ebben a kérdésben az általános elvet és az alkalmazást az egyes eset összes körülményeinek figyelembevételével megtenni.

A választóknak zászlókkal és csekély értékű jelvényekkel való ellátása általános választási szokás, a melynek eltörlésére nézve elegendő indok nem forog fenn és kizártnak tekintendő azon lehetőség, hogy az ily csekély értékű tárgyak adása a választók akaratelhatározására döntő befolyást gyakoroljon.

Magától értetik, hogy ha kiderül, hogy a jelvények adásának színébe vesztegés van elleplezve, a cselekmény valódi természete szerint ítélendő meg. (7. 8. §-ok.) (Min. ind.)

2. *Magyarázat.* Kétségtelen, hogy a legtöbb kísérlet oda fog irányulni, hogy a fuvarozás- és ellátásnak itt megengedett czimei alá csempészték be a vesztegetést, etetést-itatást. A bíró ítélkezésének két támpontja lesz: az egyik a fuvarszabályrendelet (a függelékben *minden* törvényhatóságát közöljük) s az etetés-itatásra nézve az *ellátás mérvének*, szükségszerű voltának megállapítása. Erre nézve a törvényhozás nem birt tételes intézkedést megállapítani, tehát csak a jelzett elvi kijelentésre szorítkozott. A többi a gyakorlatnak tartotta fenn. E tekintetben utalunk a *választási kriminalistikát* tárgyzó alábbi külön fejtegetéseinkre s az annak kapcsán közölt eddigi bünt. bírói judicaturára.

Itt is felmerül azon, már fentebb vitatott kérdés, hogy ott, a hol ezen C. bir. törvény nem rendelkezik: subsidiariter mennyiben kötelezők a bünt. trvkv. vonatkozó rendelkezései? Kifejtettük álláspontunkat, hogy mi semmi subsidiarius jogforrást *kötelezőnek* el nem ismerünk s a bírói szabad arbitrium érvényesülését tartjuk főelvnek. Ez azonban nem zárja ki, hogy a bünt. trv. általános elvei, u. m. jogbölcseleti axiomák mérvadóul vehetők legyenek. Es ez korántsem valami elméleti szörszálhasogatás, hanem nagyon is az élet kérdése. Vegyük gyakorlatilag a törvény magyarázatát. Előfordul (már elő is fordult) azon eset, hogy némely választók (péld. éppen némely távolabbi községek) követelik a jelölttől (pártjától), hogy részükre a legális fuvardíj előre tétessék le, nem azért, hogy biztosan bemenjenek szavazni, hanem péld. ellenkezőleg ép azért, hogy

ne menjenek be. Vajjon nem-e a *burkolt vesztegetés* formája ez? E törvény csak elveket mond ki, de a bünt. törv. és az általános jogelvek szerint az ily eljárás legalább is mint kísérlet vagy előkészítő cselekmény lesz — *tiltottként* minősítendő — hogy ha nem a bttvkv., de a józan bírói arbitrium szerint stb.

A 9. §. határozatai bővebb indokolást nem igényelnek, de kívánatos azok felvétele a törvénybe, hogy a bírói megítélésre szilárd támpont nyujtassék.

3. *Magyarázat.* Visszatekintve e szakaszokra (7., 8., 9.) constatálnunk kell, hogy ezek is nemcsak a legvitatottabb §-ai voltak a javaslatnak, de már a parlamenti tárgyalás mutatta, hogy ha és a mikor e törvény revisiójának vagy érvénye meghosszabbításának kérdése fölmerül: ezeknek *mellőzését* s a törvényből kihagyását *sokan, erőlyesen fogják kívánni*, mert ép azon okból, hogy különösen az u. n. törvényszerű (legalis) ellátás mérve törvényileg szabatosan meg nem határozható: *ebben a tiszta választások elvének kompromittálását látják.*

10. §. A jelen törvény 3. §-ában a Curiához utasított eseteknek kivételével, a képviselő-
házat az 1848: V. t.-czikk 47. §-a alapján A képviselőház fentartott bíráskodási joga.
a választásoknak törvényszerűsége felett megillető bíráskodási jog, érintetlenül marad.

Ezen felül a képviselőház jogosítva van a választás érvényességét megvizsgálni és a felett dönten, ha a 3. §. első pontja alá eső oly érvénytelenségi ok forog fenn, melyre a kérvény ki nem terjedt.

A képviselőház bíráskodási jogát, házszabályaiban megállapított határozatok szerint gyakorolja.

Magyarázat. A vitássá vált választások törvényszerűségének megállapítása az általános indokolásban kifejtett elvek alapján, részben a Curiához lett utasítva, részben pedig az 1848: V. t.-cz. 47. §-a alapján a képviselőházat megillető jog érintetlenül hagyása mellett, továbbra is annak eldöntése alá tartozik.

A Curia hatáskörének megvonásával egyuttal a képviselőház hatásköre is nemleges irányban elhatárolást lelt. De szükséges volt annak positiv felismerhetése céljából a 10. §-ban foglalt szabályokat felállítani.

A képviselőház hatáskörének megállapításánál két megoldási mód kínálkozik: az egyik szerint megállapítandók lettek

volna azon egyéb érvénytelenségi esetek, a melyek alapján akár felek közbelépése mellett, akár a nélkül, a történt észlelés folytán a képviselőház a kérdéses választást eljárás tárgyává teheti; a másik szerint a törvényben a képviselőház hatásköre a törvényes alap megjelölésével csak általánosságban határozandó meg, és az egyes érvénytelenségi okok tényálladékának megállapítása, a törvény által vont korlátokon belül, a képviselőháznak egyébként függetlenül gyakorlandó jogát képezni.

A törvény ez utóbbit választotta, a mely az eddig fennállott jogállapotnak is megfelel.

A képviselőház azonban az érvénytelenségi okok felállításában nem járhat el korlátlanul, hanem csak a törvényvonta határokon belül.

Jogköre más irányban is korlátozandó volt, még pedig akkép, hogy a 3. §. értelmében a Curia hatáskörébe utalt érvénytelenségi okot — a 3. §. 1. pontjában körülírt esetet kivéve — vizsgálat és eljárás tárgyává nem teheti. A mennyiben azonban a képviselő a választás időpontjában a törvény értelmében nem volt választható, a képviselőház akkor is dönthet a választás érvényessége felett, ha a Curiához beadott kérvényben ezen az alapon nem volt kérve a választás megsemmisítése. (10. §.) (Min. ind.)

Ezen §. lényegét már a fejezet bevezető részében is commentáltuk; most még kiegészítésül a fentiekhez — utalunk a házszabályok illető §-aira.

A Curia által
visszautasított,
vagy a felek által
visszavont kérvény
sorsa, s a
Curia általi be-
szüntetés.

11. §. Azokban az esetekben, midőn a 3. §. alapján a Curia előtt kérvénnyel megtámadott választások tárgyában folyó eljárás során:

a Curia a kérvényt alaki kellékek hiánya miatt végleg visszautasította, vagy

a kérvényezők a kérvényt visszavonták, vagy

a Curia az eljárást a feleknek meg nem jelenése miatt megszüntette:

a képviselőház e választást a 3. §-ban felsorolt okokból, — kivéve a 3. §. első pontjában foglalt okot, — eljárás tárgyává nem teheti. A Curia határozatának kifüggesztésétől számított tizenöt nap alatt azonban tiz jogosult választó a 21—27. §-ok szabályainak megtartása mellett, a korábbi kérvényben megjelölt

érvénytelenségi ok alapján, kérheti a választás érvénytelenítését. Ez újabb kérvény felett a jelen törvény értelmében a Curia határoz.

A tizenöt nap lejártával, vagy ha a második kérvény is alaki okból elutasított, illetőleg a kérvényezők a második kérvényt visszavonták, vagy a Curia az eljárást a felek meg nem jelenése miatt megszüntette, újabb kérvényezésnek nincs helye.

Magyarázat. Intézkedni kellett még az oly választásokra nézve is, a melyek kérvénynyel meg lettek támadva, de a Curia a kérvényt alaki kellek hiánya miatt végleg visszautasította vagy a kérvényezők a kérvényt visszavonták, avagy annak tekintetében a Curia az eljárást, a felek meg nem jelenése folytán, megszüntette.

Ha ezekben az esetekben a szóban forgó választást érvényesnek kellene kimondani, többféle visszaélésre volna mód nyújtva.

Megtörténhetnék ugyanis, hogy egyes választók kérvényeznének valamely választás ellen azzal a célzattal, hogy a többi választókat a kérvényezéstől visszatartsák, s midőn a választás után a 30 nap már eltelt, tehát a kérvényezési határidő lejárt (20. §.), a kérvényezők corrupt indokból — p. a megválasztott által megvesztegetve, — visszavonnák a kérvényt vagy nem jeleznének meg a tárgyaláson, ilyen esetekben pedig a javaslat 54. §-ának *e)* és *f)* pontjai értelmében az eljárást meg kell szüntetni. Megtörténhetnék az is, hogy a kérvényezők a kérvényt célzatosan oly alaki hibákkal adnák be, hogy az a javaslat 31. §-ának rendelkezéseihez képest végleg visszautasíttassék s ekként az érvénytelen választás érvényben maradna, maga a törvény tehát utat nyitna a saját megkerülésére.

E visszaélések meggátlására a törvény abban látja a helyes remediumot, hogy tiz jogosult választó újabb záros határidő alatt, a korábbi kérvényben előadott, de érdemileg el nem döntött alapon újabb kérvénynyel kérhesse a választás megsemmisítését. (11. §.)

A többi választóknak ez a későbbi beavatkozása azonban a javaslat szerint csak egy ízben történhetik, ha a Curia az újabb kérvény alapján sem hozhat a választás érvénye kérdésében érdemleges határozatot, további kérvényezésnek nincs helye.

Az újabb kérvény beadásának határidejét rövidre kellett szabni, mert így is több hó szükséges ahhoz, hogy a választás érvénye jogerősen elbírálva legyen. (Min. ind.)

Ha a Curia magát
illetéktelennek
mondja.

Hatásköri össze-
ütközések.

12. §. Ha a Curia a kérvényben foglalt valamely érvénytelenségi ok felett a bíraskodást hatáskörébe nem tartozónak mondotta ki: az ily érvénytelenségi ok feletti bíraskodást a képviselőház gyakorolja.

Magyarázat. E kérdéssel s lehető consequentiáival is foglalkoztunk már fentebb, az általános indokolásban; de mégis szükségesnek véljük ennek kiegészítését a javaslat eredeti indokolásával.

A hatáskör megállapításával összefüggésben áll a hatáskörök összeütközésének mikénti megoldása.

Ugy a Curia, mint pedig a képviselőház hatásköre a törvény 3., 10., 11. és 12. §-aiban körül van írva. A törvényhozásnak azon feltevéséből kell kiindulnia, hogy úgy az ország legfőbb bírósága, mint pedig maga a képviselőház a törvény által felismerhetően vont határokat túllépni nem fogja.

A hatásköri összeütközés következő esetei merülhetnek fel:

A Curia vagy a képviselőház a kérvényt, panaszt, mint hatáskörébe nem tartozót utasítja el.

Ha az elutasítás a Curia által történt, az esetre az érvénytelenségi ok feletti bíraskodás a 12. §. értelmében a Ház hatáskörébe tartozik, a mely azt, a mennyiben házszabályainak megfelel, eljárás tárgyává teszi.

Ha a képviselőház a panaszt, mint hatáskörébe nem esőt utasítja el, úgy ezen elutasításban nem az van megállapítva, hogy a panaszban felsorolt okok és tények a 3. §. alá vonandók, hanem csak az, hogy a házszabályok értelmében nem esik a panasz a Ház bíraskodása alá. A mi tehát jogérvényes elintézkedést nyert, ez azon kérdés, vajjon az érvénytelenségi ok a házszabályokban — mint ilyen — meg van-e állapítva vagy sem? A Curia ily esetben a felhozott érvénytelenségi okot, feltéve, hogy az a törvényes formák közt elébe kerül, kizárólag azon szempontból bírálja, vajjon az a 3. §-nak megfelel-e?

Mindkét esetben azon elv, hogy úgy a Curia, mint pedig a képviselőház hatáskörét egymástól függetlenül állapítja meg, kifejezésre jut.

A második eset az: a midőn a Curia vagy a képviselőház, a törvény vagy a házszabályok ellenére oly érvénytelenségi ok felett ítélkezik, a mely hatáskörébe nem esik.

Eltekintve attól, hogy e kérdés felvetése inkább csak elméleti jelentőséggel bírhat: a hatáskörnek ily túlterjeszkedése

ellen, akár tétetett a fél részéről kifogás, akár sem, minden jogorvoslat természetesen ki van zárva.

Sem a Curia, sem pedig a képviselőház nem lehet azon joggal felruházni, hogy örködjék a felett, hogy a másik nem lépi-e túl hatáskörét. Ezen kölcsönös ellenőrzés, mely a felek közreműködésétől függetlenül gyakoroltatnék, a hatalmi körök összehangolását vonná maga után.

Képzeltetők módok, a melyek szerint ily esetekben, a Ház és a Curia tagjaiból alakult vegyes forum, a Ház elnökének elnöklete alatt döntene, de ezen mód javaslatba sem hozatott, mert a hatáskör túllépésének egyes felette ritkán előfordulható eseteiből előállható hátrányok sokkal kisebbek, mintsem ily rendkívüli és számos, nagy súlyu tekintetbe ütköző módhoz folyamodni szükséges volna.

A harmadik eset az, a midőn a Curia vagy a képviselőház hatáskörét túllépne s ugyanazon érvénytelenségi ok mindkettő előtt eljárás tárgyát képezi.

Ezen eset is a 13. §. szerint megoldható és az eljárásnak felfüggesztése a képviselőház előtt kizárja azt, hogy ugyanazon érvénytelenségi ok tekintetében ellentmondó határozatok keletkezzenek.

Ha a Curia ily esetben az érvénytelenségi ok fenforgását megállapította és a választást érvénytelenítette, a képviselőház előtt az eljárás nem folytatható. Ha pedig a kérvény érdemben elutasított, az abban felhozott érvénytelenségi ok többé nem érvényesíthető.

13. §. Ha valamely képviselőválasztás a Curia előtt kérvénnyel lett megtámadva és azon választásra nézve a képviselőház is, panasz folytán vagy a nélkül, eljárást rendelt el: ez utóbbi mindaddig függőben tartandó, míg a kérvényt a Curia végleg elintézte.

Kérvény és panasz egyszerre.

A mennyiben a Curia az előtte lefolyt érvénytelenítési eljárásban, valamely tény bebizonyított voltát ítélettel megállapította: az ily megállapítás a képviselőház előtti eljárásban ellenbizonyítás kizárásával az ítéletnél alapul veendő.

Res iudicata a ténykérdésben.

1. *Magyarázat.* E §. első rendelkezését már az előző §. magyarázatánál érintettük; azt t. i., a mely esetleges hatásköri összeütközésre vezethetne akkor, ha ugyanazon választás ellen kérvény is és panasz is adatnék be egyszerre. Jelezve lett

ugyan már előbb, hogy ily eset csak a tényálladék különböző eseteire alapítva fordulhat elő, a mennyiben az ezen törvény 3. §. alá eső 2—27. alpont alatt felsorolt esetek *kizárólag mind csak a Curia előtt*, vagyis *kizárólag csak kérvénnyel* érvényesíthetők, a tényálladék ezen elemei tehát annak útján bíráltnak el és pedig megelőzőleg, vagyis: Curia praecedit; azonban ugyanazon választási eljárás folyamán merülhetnek fel oly visszaélések, melyek nem a 3. §-ban felsorolt (2—27.) alpontok közé, hanem a képviselőház bíráskodási körébe — panasz-uton — tartoznak, s melyekre nézve a házszabályok elől ismer-tetett (s alább is közlendő) §§. rendelkeznek. Ám ezek és a kérvény tárgyai közt sem lehet összeütközés, mert a *megelőzési elv*nél fogva a Ház addig felfüggeszti a panasz tárgyalását, míg a Curia az előtte fekvő kérvény tárgyában nem döntött.

2. *Magyarázat.* E §. második bekezdése azon elvet foglalja magában, hogy a mennyiben a Curia az érvénytelenítési eljárásban valamely tény bebizonyított voltát érdemleges, ügydöntő határozattal megállapította, az ily megállapítás a képviselőház előtti eljárásban az ítéletnél alapul veendő.

A Curia és a képviselőház hatáskörébe utalt érvénytelen-ségi esetek egymástól lényegesen eltérnek, de nincs kizárva annak lehetősége, hogy a 3. §. egyes pontjai alatt felsorolt esetekben egyes ténykörülmények valósága megállapittatik, a mely ténykörülmény a képviselőház előtt fenforgó választási ügyben is a bizonyítási eljárásban mint jelentős körülmény szerepel.

Főleg ily esetekre vonatkozik a fennebbi intézkedés. (Min. ind.)

MÁSODIK CZIM.

A Curia előtti eljárás.

ELSŐ FEJEZET.

A bíróság alakítása.

14. §. A jelen törvény alapján kérvénnyel meg-támadott választásoknak érvényessége felett a magyar királyi Curia két öttagu tanácsban határoz.

15. §. A tanácsoknak tagjait és 6 póttagot, ren-des biráinak sorából minden év január havában, teljes ülésben, titkos szavazás után a Curia választja meg.

Az év lejártával a választott tagoknak fele része sorshuzás útján kilép.

A kilépett tagok újra választhatók.

A megválasztott tagokat a tanácsokba a Curia elnöke osztja be.

A tanácselnöki teendőket a rangban legidősebb bíró végzi.

Nem választható az, a ki a főrendiháznak tagja.

16. §. Ha valamely tanács az év lejártával az előtte folyamatba tett választási ügy tárgyalását be nem fejezte: az illető tanács megbízása az ügy befejeztéig tart.

17. §. Érdekelt a bíró az 1868 : LIV. t.-cz. 56. §-ában felsorolt eseteken kívül:

Bírói érdekeltség.

a) ha a kérdéses választásban mint választó részt vett vagy abba egyébként befolyt;

b) ha az 1868 : LIV. t.-cz. 56. §. b) pontjában érintett viszony közte és valamely jelölt vagy oly személy között forog fenn, a kinek cselekménye folytán a választásnak érvénytelenítését kérték.

18. §. A felek érdekeltség miatt kifogást emelhetnek.

A bíró tartozik a felmerült érdekeltségi okot, a mint tudomást nyert róla, habár a felek e miatt nem is tettek kifogást, a tanács elnökének bejelenteni.

Az érdekeltség felett a két tanács együttes ülésben határoz, melyben az a bíró, kire nézve érdekeltségi ok forog fenn, részt nem vehet.

19. §. A Curiának a választások körüli bíráskodásra vonatkozó ügyrendjét az igazságügyminiszter állapítja meg.

Magyarázat. A törvény második czime csupán az *eljárást* tárgyzván, abban új alapvető rendelkezések nem igen fordulnak elő, jelentőségük csakis processualis, mint ilyen inkább is lesz változásoknak alávetve; szóval a priori nehezen magyarázható anyag másképp, mint a hogy azt a kísérő indoklás tartalmazza; azért is szorítkozunk csak ennek a közlé-

sére s saját felfogásunknak csak az elkerülhetlenül szükséges kiegészítéseknél adtunk kifejezést.

A Curiára ruházott ezen különleges biráskodás természete szükségessé teszi, hogy a bíróság alakítására vonatkozó szabályok törvényben nyerjenek megállapítást.

Kiindulási pontul azon elvet kellett elfogadni, mely már az 1874 : XXXIII. t.-cz. 51. §-ában (149. §.) nyert kifejezést, t. i. hogy azon bírák meghatározása, kik bizonyos időn belül a biráskodást gyakorolják, a Curia által eszközözlendő, még pedig titkos szavazás útján.

A biráskodásban a Curiához beosztott kisegítő bírák nem vehetnek részt; a tanácsok tagjai csak a Curia rendes birái lehetnek.

A tanácsok állandók, az egyes bírának az elnök által az egyik vagy másik tanácsba leendő beosztása közelebbről az ügyvitelben állapittatik meg.

A tanácsok megbízatásának időtartamát a javaslat 15. §-a egy évben állapítja meg.

De e mellett a tanácsok összalakításában a követendő gyakorlat egyöntetűségének biztosítása céljából az állandóság elemeit is érvényre kellett juttatni.

Az egyik: hogy az év lejártával a tagok fele sorsolás útján kilép; a másik: hogy a kilépett tagok újra kijelölhetők.

A törvény kizárja a Curia azon bírait, kik a főrendiháznak tagjai.

Ezen intézkedés felvétele egyedül azon közjogi elvben gyökeredzik, hogy a törvényhozás egyik Házának tagjai sem folyhatnak be a másik Ház tagjainak igazolásába.

A 16. §. eltérést tartalmaz azon elvtől, mely a 15. §-ban a tanácsok időtartama tekintetében megállapítva lett.

Indokát a 119. §-ban foglalt intézkedésben találja, mert ha a tanács megbízása ily rendkívüli meghosszabbítást nem nyerne, a tárgyalás ismétlendő volna.

A felek perbeli nyilatkozatai és az eljárás folyamán véghezvitt cselekményei ily esetben szükségszerűleg hatályukat vesztenék, mert hisz azok írásbeli megállapítást nem nyernek, s ebből folyólag a szóbeli eljáráson alapuló birói intézkedések és határozatok is hatálytalanítandók volnának, a minek lehetőségét ki kellett zárni.

A 17. §-ban azon okok, a melyek fenforgása esetén a bíró törvény erejénél fogva valamely választás feletti biráskodásban részt nem vehet, első sorban az 1868 : LIV. t.-cz. 56. §-ára való hivatkozással voltak megállapítandók.

A választási ügy természetének szemmel való tartásával

meghatározandók voltak azon különleges viszonyok, melyek a bírót érdekeltnek, s így az egyik vagy másik fél előtt elfogultnak tüntethetik fel.

Tekintettel arra, hogy törvényhozásunk eddigelé az érdekeltségi okok megállapításában a taxatív felsorolási rendszert fogadta el, ezzel egybehangzóan az 1868: LIV. t.-cz. 56. §-ában foglalt esetek a 17. §. a) és b) pontjaival kiegészítve lettek.

Az érdekeltség fenforgása felett a két tanács együttes ülésben határoz.

A törvény e tekintetben eltér a polgári és bünvádi eljárásban alkalmazott azon szabálytól, a mely szerint, ha az érdekeltség fenforgását az illető bíró állítja, e felett az elnök dönt. (Min. ind. ad 19. §.)

Jegyzet. A curiának ezen ügyrendjét az igazságügyminiszter 1899 decz. 24-én 66,140. sz. a. rendelkezéssel állapította meg; ezt ezen törvénymagyarázatunk végén alább — szószerint közöljük.

MÁSODIK FEJEZET.

A kérvény kellékei.

20. §. A kérvény a választást követő 30 nap alatt adandó be közvetlen a Curianál. (177. §.)

21. §. A választás érvénytelenítését legalább 10 oly választónak együttesen kell kérnie, kik az illető választókerületnek a kérdéses választásra érvényes választói névjegyzékében mint választók fel vannak véve.

A jogosultság a kérvényben igazolandó, még pedig a választói minőség a névjegyzék hiteles kivonatával, a kérvényezőnek a névjegyzékben foglalt választóval való személyazonossága pedig a községi előljárásság vagy kir. közjegyző tanusítványával.

22. §. A kérvényezés joga nem illeti meg azokat: a kik a kérdéses választásban hivatalosan közreműködtek, a kik a képviselőre szavaztak, vagy ennek pártja részéről ajánlók vagy bizalmi férfiak voltak.

23. §. A kérvényben, hivatkozással a jelen törvény 3. §-ának illető pontjaira, megjelölendők az

érvénytelenségi okok, és felsorolandók azon tények, a melyek alapján a választás érvénytelenítését kéri.

Előadandók továbbá azon bizonyítékok, a melyekkel a tényeket és az érvénytelenségi okokat bebizonyítani kívánják.

24. §. A kérvény azon képviselő ellen intézendő, a kinek választása érvénytelenítését kéri.

Ha érvénytelenségi okkép a 3. §-ban felsorolt esetek alapján, a választásban hivatalosan közreműködő személyek cselekvése van felhozva: a kérvény ezek ellen is intézhető.

A kérvény annyi példányban nyújtandó be, hogy mindazoknak, a kik ellen intézve van, nemkülönben a bíróságnak és a képviselőháznak egy-egy példány jusson.

25. §. A kérvény az állam nyelvén szerkesztendő. Az első példányt a kérvényezők aláírni vagy kézjegyeikkel ellátni, és aláírásukat vagy kézjegyüket közjegyzőileg vagy bíróilag hitelesítettnek tartoznak.

26. §. Az okiratok, melyekre a kérvény hivatkozik, az első példányhoz eredetiben vagy hitelesített másolatban, a többi példányokhoz egyszerű másolatban csatolandók.

Oly okiratok, melyek nem az állam nyelvén vannak szerkesztve, hiteles fordítással látandók el.

A kérvényezőknek a kérvényben, vagy hozzá csatolt külön hitelesített meghatalmazásban meghatalmazottat kell vallani. A meghatalmazottnak, vagy ha több meghatalmazottat neveztek meg, ezek közül egyiknek, Budapesten kell laknia.

27. §. A kérvényezők az eljárási költségek előleges fedezésére, a budapesti m. kir. állampénztárnál, mint birói letét-hivatalnál három ezer koronát tartoznak letenni.

A letétel a kérvényben igazolandó.

28. §. Ha a kérvényezők érvénytelenségi okkép

a 3. §. 25. és 27. pontjaiban említett esetek valamelyikét hozzák fel, a kérvényben egyuttal annak birói megállapítását is kérhetik, hogy a megtörtént választáskor nem a képviselő, hanem egy másik jelölt nyerte el az érvényes szavazatok általános többségét; vagy pedig, hogy törvény szerint más jelöltet kellett volna megválasztott képviselőnek kijelenteni. (1876 : XXXIX. t.-cz.; 1874 : XXXIII. t.-cz. 82. §.)

29. §. A 28. §. esetében a választás-védőknek jogában áll a másik jelölt ellenében kifogásként mindazon okokat felhozni, a melyek a 3. §-ban mint érvénytelenségi okok vannak felsorolva.

Ezen kifogások ellenkérvény alakjában, legkésőbb az első tárgyaláskor, még pedig írásban terjesztendők elő. Az ellenkérvény tekintetében a jelen törvény 23—26. §-ai megfelelő alkalmazást nyernek.

Magyarázat. A 20. §. azon rendelkezést tartalmazza, hogy a kérvény közvetlenül a Curiánál adandó be.

Folyományát képezi ez azon elvnek, hogy úgy a Curia, mint a képviselőház, ezen törvény értelmében, hatáskörét önállóan állapítja meg.

De minden birói eljárásnak elve, hogy az eljárás közvetlenül azon bíróságnál indíttassék meg, a mely az ügy felett itélni hivatva van.

Ezen kétségtelen tétel daczára vizsgálat tárgyává kell tenni azt, vajjon a képviselőháznak igazolási eljárása e szabály alól nem kíván-e kivételt oly értelemben, hogy a kérvények nem a Curiánál, hanem a képviselőháznál volnának beadandók, még pedig a czélból, hogy ez utóbbi ily módon tudomást nyerjen arról, hogy megalakulása alkalmával, vagy azután bizonyos időpontban, valamely képviselő véglegesen igazoltnak kijelenthető-e vagy sem.

E tekintetben különbség teendő az általános és az időközi választások között.

A mi az elsőket illeti, a kérvény beadására szabott határidő s a Ház alakulásának időpontja között hosszabb időköz terjed, a mely alatt az eljárás a Curia előtt folyamatba tétetvén, az a megalakuláskor sok esetben már ítélettel befejezést fog nyerni.

Nagy érdek szól a mellett, hogy az általános választások

után az azokkal kapcsolatban álló vitás választási kérdések minél gyorsabb megoldást nyerjenek, egyrészt, hogy egyes vidékek a választásnak kérdésessé tétele folytán a birói elintézésig lehetőleg ne tartassanak azon izgatott állapotban, melyet a választás eredményének bizonytalansága maga után von; másrészt pedig, hogy a bizonyítás felvétele a választást követőleg minél előbb eszközölhető legyen.

Ezen érdekek nem érvényesülhetnének, ha a kérvények a képviselőháznál adatnának be. De az általános választások tekintetében ez a kérvényezési határidő nagymérvű meghosszabbítását is maga után vonná, miután a házszabályok 51. §-a értelmében a kérvény a Ház alakulásának kimondásáig adható be.

Annak megállapítása, hogy valamely képviselő végleg igazoltnak kijelenthető-e, vagy sem, a kérvénynek a Curiánál leendő beadása által sem gátolva, sem késleltetve nem lesz, mert a 30. §. értelmében a beadott kérvények egyik példánya azonnal átteendő a képviselőházhoz, s így a Ház az általános választások után, megalakulása időpontjában, biztos tudomást nyer arról, hogy melyik tagjának választása lett kérvénynyel megtámadva.

A házszabályokban a megfelelő intézkedések felveendők lesznek s megállapítandók — összhangzásban a jelen javaslattal — azon feltételek és módozatok, a melyek alatt a képviselő végleg igazoltnak kijelentendő.

Az időközi választásokra vonatkozólag a házszabályokban a végleges igazolás nem egy előre meghatározott határidőhöz kötendő, hanem a 17. §-nak megfelelően a választást követő 30 nap letelte után a képviselőház elnöke által kérdés lesz intézendő a Curia elnökéhez, hogy az illető választás kérvénynyel meg lett-e támadva, vagy sem?

A kérvényezési jogosultság az érdekeltek helyileg korlátozott körére szoríttatik, s már a kérvényben megkívántatik a jogosultság kimutatása, még pedig kettős irányban: a választói minőségnek és a kérvényezőnek a választóval való azonossága tekintetében.

Indokát ez abban találja, hogy a kérvény érdemleges tárgyalása előtt, a bíróság a kérvényezési jogosultságot hivatalból megállapítás tárgyává teszi; de ettől el is tekintve, az alakszerű kíváncsiak fenforgása olyanná teendő, hogy azok tekintetében a bizonyítás lehetőleg kizárva legyen, a kifogásolás pedig a lehető legszűkebb térre szoríttassék. (21. §.)

A 22. §. megjelöli azon választókat, a kiket a kérvényezési jog meg nem illet.

Kizárandók voltak a kérdéses választásnál hivatalosan közreműködő személyek, mert azok feladata a választás törvényszerűsége fölött örködni és ki kell zárni azon lehetőséget, hogy saját, törvénybe ütköző cselekményüket, kérvényezés tárgyává tehessék.

A 22. §-ban megnevezett egyéb választók kizárásának indoka részben azon bizalmi viszony, mely az illetők és a képviselő közt fenforog, részben pedig az, hogy visszatetszést keltené, ha a kérvényezési joggal oly személyek is élhetnének, kik a képviselő érdekében, törvényesen megengedett működést fejtettek ki.

A 23. §. a kérvény benső kellékeit állapítja meg, s e tekintetben oly ismérveket állít fel, melyek a tartalom határozottságát minden tekintetben biztosítják.

A kérvény az eljárásnak s az annak eredményekép hozott ítéletnek alapjául szolgál, az utóbbinak határozottsága a kérvény határozottsága nélkül nem lehetséges.

A kérvény tartalmában kell azon ismérveknek rejleniök, a melyek ugy a feleknek egymáshozí viszonyát, mint pedig az ítéletnek tárgyi terjedelmét meghatározzák.

Mert a bíró feladatát ezen eljárás körén belül nem az képezi, hogy a választás törvényszerűsége vagy törvénybe ütköző volta állapíttassék meg, hanem egyedül az, hogy tényleg fenforognak-e azon tények, a melyek a kérvényben elő vannak adva s vajjon e tények azon ismérveket magukban rejtik-e, melyek ugyancsak a kérvényben felhozott érvénytelenségi ok tényálladékanak megállapításához a törvény értelmében szükségesek.

A kérvény határozottságának kellékei: az érvénytelenségi oknak megjelölése, hivatkozással a 3. §. illető pontjára s azon tényeknek előadása, melyek az érvénytelenségi ok tényálladékat megállapítják.

Ezen utóbbi kíváncsalom adja meg az érvénytelenségi oknak individualisatióját, a mely pedig csak ugy lehetséges, ha a kérdéses választási eljárással összefüggő concret tények és ténykörülmények jelöltetnek meg, a melyek fölismerhetővé teszik, hogy a kérdéses választásból folyólag a törvényben meghatározott egyik vagy másik érvénytelenségi ok fenforog-e.

A kérvény határozottsága azonban teljesen megszűnnék, ha az az eljárás folyamán módosítást szenvedhetne.

Az eljárás egyszerű és gyors lefolyása uj érvénytelenségi okok felhozatala által gátoltatnék s a választás-védők helyzete bizonytalanná és szemben a kérvényezőkkel egyenlőtlenne válnék, a mit pedig egy oly eljárásban, mely a felek teljes perbeli egyenjoguságán épül fel, kerülni kell.

A kérvény határozottsága és változhatatlansága teszi egyedül lehetségessé az eljárás határozottságát annak minden egyes részében. (70. §.)

Az érdemleges tárgyalásnál a felek csak a kérvényben felhozott érvénytelenségi ok és az azt megállapító tények tekintetében nyilatkoznak.

Ez által a tárgyalás menetének ingadozása és határainak kiterjesztése el van kerülve.

A választás-védők védelme és az ellenbizonyítás alkalmazása a tárgyalás folyamán nem módosulhat.

A bizonyítás csak a kérvényben foglalt tények bebizonyítására vonatkozhatik.

A bíróságnak azon joga, hogy a felek indítványaitól függetlenül, hivatalból bizonyítékokat szerezhessen be, természetesen korlátját a kérvényben felsorolt tényekben találja. (86. §.)

Az ítélet csak a kérvényben felsorolt érvénytelenségi ok, és az azt alkotó tények fenn vagy fenn nem forgásának megállapítására vonatkozhatik.

A 21. §. meghatározza, hogy a kérvény azon képviselő ellen intézendő, a kinek választása érvénytelenítettetni kértik.

A bírói eljárás természete magával hozza, hogy megjelölendők azon személyek, a kik az eljárásba befolyhatnak s a befolyás mérve, az azzal járó jogok és kötelességek, egymástól elhatárolandók, vagyis a felek szerepköre élesen megvonandó.

Az eljárás azon elven alapszik, hogy az kizárólag közérdekű, s hogy a felek — ámbátor magánszemélyek — mint a közérdek képviselői lépnek fel.

Mert a közérdek egyaránt megkívánja, hogy a törvényszerű választás érvényében fentartassék, a törvénybe ütköző pedig érvénytelenítettessék.

Az első helyen említett közérdek hivatott képviselője maga a megválasztott képviselő, a kinek magánérdeke nem áll ellentétben a közérdekkel, s a kiről jogszerűleg feltehető, hogy a választás törvényszerűségének megállapításánál a megfelelő működést ki fogja fejteni.

Ha a felek megjelölésénél nem azon szempont fogadtatnék el ismervül, hogy ezen eljárás folyamán azok nem alaki, hanem anyagi értelemben vett felek, az esetre a kérvényezési jog csak azokat illetné meg, a kik jogaikban sérelmet szenvedtek és maga a kérvény azok ellen volna intézendő, a kik a jogsérelmet okozták.

Ezen kíváncsi eljárás szempontból csak akkor birna jogosultsággal, ha az eljárásnak célja nemcsak az volna, az érvénytelenségi ok fenforgása tekintetében határozni, hanem

azon személylyel szemben, a ki cselekvése vagy mulasztása által a választás érvénytelenségét okozta, a magánjogi vagy büntetőjogi következményeket is egyuttal megállapítani.

De ezen fölül az eljárásban még mindig egy oly közeget kellene szerepeltetni, ki a közérdek amaz irányzatát, mely a törvényes választás érvényességének fentartásában áll, képviselje.

A fent előadott elvvel nem áll ellentétben a 24. §. azon rendelkezése, hogy a kérvény a választásnál hivatalosan közreműködő személyek ellen is intézhető, ha azok cselekménye, az érvénytelenségi okot megállapító tényálladékként a kérvényben felsoroltatott.

A 26. §. azon rendelkezése, hogy a kérvényezők meghatalmazottjának, vagy azok egyikének Budapesten kell laknia, összefügg a 36. §-al, mely a kézbesítések gyors eszközlése végett minden féltől megkívánja, hogy azok elfogadására a bíróság székhelyén lakó meghatalmazottat nevezzen.

A 27. §. (eltérőleg az eddigi házszabályok 53. §-ának 6. pontjától) a költségek fedezésére szolgáló összeget, az ott megállapított 1000 frt helyett háromezer koronában határozza meg.

A felemelés indokát abban találja, hogy a képviselőház előtti eljárásban ezen összeg nagyobb terjedelmű vizsgálatoknál elegendőnek nem bizonyult; és hogy a Curia előtti eljárásban, ha a bizonyítás felvétele szélesebb körre fog terjedni, elegendő költségfedezetről eleve gondoskodni kell.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 86. §-a értelmében az tekintendő megválasztott képviselőnek, a ki az érvényes szavazatok általános többségét megnyerte.

Ugy a hivatkozott t.-cz., mint az 1876 : XXXIX. t.-cz. megállapítja azon eseteket, midőn vagy a szavazásnak, vagy a jelölésnek egyáltalán nem lett volna helye s egy meghatározott jelölt lett volna megválasztott képviselőnek kijelentendő.

Ha a törvény rendelkezése ellenére oly jelölt jelentetett ki megválasztott képviselőnek, a ki az érvényesen beadott szavazatok általános többségét el nem nyerte, vagy nem azon jelölt jelentetett ki, a ki a törvény értelmében megválasztottnak kijelentendő lett volna és a Curia előtti eljárásban a 3. §-nak illető pontjára való hivatkozással, ezen érvénytelenségi ok tényálladéka bírói megállapítást lelt, — azon kérdés merül fel, vajjon ily esetben a választás — mint ilyen — érvénytelenítendő-e s újabb választás tartassék, avagy azon jelölt, ki a többséget megnyerte, vagy egyébként megválasztott képviselőnek kijelentendő lett volna, a törvényellenesen kitüntetett eredmény helyreigazítása után megválasztott képviselőnek tekintessék-e vagy sem?

A törvény a 28. §-ban azon elvből indul ki, hogy ily esetben a választás ismételtsének szüksége fenn nem forog, mert nem a választás érvénytelenített, hanem csakis a törvényellenesen megállapított és kijelentett eredmény.

Az ítélet ily esetben declaratív természetét megtartja, mert megállapítván a választás törvényes eredményét, levonja azon következtetést, melyet a törvény maga ezen eredmény fenforgásához fűz.

A képviselői minőség megszerzését nem lehet egyedül a választási elnök kijelentéséhez kötni, mert e kijelentés a választásnak nem képezi constitutív elemét, hanem csakis a választás befejezésekor érvényesnek feltűnő eredmény declaratiója.

Ha maga a választás egyébként teljesen törvényszerűen folyt le, úgy a választást, mint közjogi actust, nem érvénytelenítheti magánszemélyeknek vagy hivatalos közegnek oly működése, mely a törvénybe ütközik ugyan, de a melynek az eredményre előidézett hatása ép ezen eljárás eredményekép hatálytalaníttatik s a valódi eredmény ítéletszerű megállapítást nyer.

A választó, a ki kétszer szavaz, a választási elnök, ki a szavazatokat helytelenül adja össze, ezen cselekménye által nem a választást magát semmisíti meg a törvényesség szempontjából, hanem csakis hozzájárult ahhoz, hogy az eredmény a valóságtól eltérően lett feltüntetve.

A valódi eredménynek bírói megállapítása ép ellenkezőleg a választási actusnak törvényszerűségét állapítja meg. S ha az utóbbi fenforog, nem hozható fel érv az ellen, hogy a választás eredményekép ne az tekintessék megválasztott képviselőnek, kit a törvény olyannak kíván tekintetni.

A bíróság ezen jogát azonban a 28. §-ban azon esetekre kellett szorítani, midőn érvénytelenségi okként a 3. §. 25. és 27. pontjai valamelyike hozatik fel.

Ki vannak zárva tehát mindazon esetek, midőn a választás érvénytelenített, tekintet nélkül arra, vajjon a képviselő elnyerte-e a beadott érvényes szavazatok általános többségét vagy nem és csak azon esetekre kellett szorítkozni, midőn az érvénytelenségi ok megállapítása maga után vonja a többség megállapítását s azt, hogy a másik jelölttel szemben szavazásnak vagy jelölésnek egyáltalán helye volt.

A 28. §. esetében, ha a bíróság a képviselő választását érvénytelenítve, a másik jelölt többségét állapította meg, ez tekintendő megválasztott képviselőnek s ennek folytán a választás ezen szempontból kell, hogy külön kérvényezés tárgyát képezhesse.

Ily esetben a kérvény beadásának időpontját nem a kerületben eszközölt választás napjától, hanem a Curia ítéletének kihirdetése napjától kellene számítani s az eljárás függetlenül az elsőtől volna folyamatba teendő.

Ily megoldás azonban nem bizonyult célszerűnek akkor, midőn a jogok teljes megóvása mellett lehetséges a megválasztásnak ezen kettős szempontból való elbírálását ugyanazon eljárás folyamán eszközölhetni.

A 29. §. az utóbbi szempontot fogadta el s a választásvédőknek megadja ily esetben a jogot, hogy azon jelölttel szemben, a kinek többsége megállapíttatni kéretik, a 3. §. alapján ellenkérvénynyel élhessenek.

Az ellenkérvény tekintetében ugyanazon alaki kellékek állapíttattak meg, mint a melyek a 23—36. §-okban a kérvényre nézve megállapítva lettek.

Ellenkérvény esetében azonban a költségek előleges fedezését kívánni nem látszik jogosultnak, mert az ellenkérvény, mint a védelem egyik eszköze, a kérvény folyamánya és az azzal való élés megnehezítése, mint a védelem korlátozása jelentkeznék.

Az ellenkérvény beadásának határidejét akkép kellett megállapítani, hogy az legkésőbb az első tárgyalás kezdetén terjesztendő elő.

Ezen határidő, tekintettel a 60. §-ra, elégségesnek látszik. (Min. ind.)

HARMADIK FEJEZET.

A kérvénynek előleges megvizsgálása.

30. §. A Curia elnöke a beérkezett kérvénynek előadót rendel és egyuttal a kérvénynek egyik példányát azonnal átteszi a képviselőházhoz.

31. §. A bíróság a kérvény beadásától számított 8 napon belül a kérvényt zárt ülésben vizsgálat alá veszi és azt a következő esetekben a felek meghallgatása nélkül, hivatalból visszautasítja:

a) ha a kérvényből kitűnik, hogy a 20., illetőleg a 11. §. szerint elkésztetten adták be;

b) ha a kérvény a 21. §. rendelkezéseinek meg nem felel;

c) ha benne az érvénytelenségi ok nem a 23. §. első bekezdésének megfelelően lett megjelölve;

d) ha a kérvény a 25. §. rendelkezéseinek meg nem felel;

e) ha a kérvényezők a 27. §-ban foglalt meghagyásnak eleget nem tettek.

A kérvény visszautasítását elrendelő határozat csak egyhangulag hozható.

A határozat a kérvényezőkkel kézbesítés útján közöltetik.

32. §. Ha a kérvény a 31. §-ban fel nem sorolt más kellékeknek meg nem felel: a kérvényezők a hiány pótlására felhivandók azzal, hogy ha a kitűzött határidőn belül a pótlás meg nem történik, a kérvény hivatalból lesz visszautasítandó.

A pótlásra engedett határidő, az azt elrendelő végzés kézbesítésétől számított 8 napnál rövidebb és 15 napnál hosszabb nem lehet.

Ha a pótlás az okból rendeltetett el, mert a 26. §-nak megfelelően meghatalmazott nem nevezte-tett: a pótlást elrendelő határozat a kérvényezők bármelyikének kézbesíthető.

33. §. A kérvény a visszautasító határozattal együtt a képviselőházhoz átteendő; hasonlókép értesítendő a képviselőház akkor is, ha a 11. §-ban megjelölt vagy a pótlásra engedett (32. §.) határidő eltelte után a kérvény ujjalag be nem adatott.

Magyarázat. A kérvény a második fejezetben foglalt határozatok szempontjából előleges megvizsgálás tárgya. Ezen alaki szempontból eszközendő megvizsgálás kettős célzattal bír: kizárni az oly kérvény feletti szóbeli tárgyalást, a mely helyrehozhatlan alaki hibában szenved, másrészt pedig megállapítani azon hiányokat, melyek pótlás vagy kiegészítés tárgyai lehetnek.

Az első esetben a felesleges tárgyalások kikerülése, a második esetben a tárgyalásnak lehetségesítése képezi az intézkedés indokát.

Szigoruan meg kellett határozni a 31. és 32. §-okban

azon alaki kellékeket, a melyeknek hiánya a kérvény végleges visszautasítását vonja maga után és azokat is, a melyek kiegészítés vagy pótlás tárgyát képezhetik.

Ezen határvonal megállapításánál döntő szempont az volt, hogy pótlás tárgya csak oly kellék lehet, a melynek utólagos helyrehozása nem olyan, mintha maga a kérvényezési határidő meghosszabbított volna.

A kérvény határozottsága és annak folyamánaképp annak változhatatlansága az eljárás egész tartamára szólván, kell, hogy a megindítástól egész a befejezésig teljes mérvben fenforogjon.

A törvény az előleges megvizsgálás tekintetében eltér az eljárás azon elvétől, a mely szerint minden birói határozatot a feleknek nyilvános ülésben való meghallgatása előz meg.

Ezen eltérő intézkedésnek két indoka van. Az egyik, hogy a hatáskör megállapítása egyes konkrét esetekben hivatalból eszközözendő. A másik, hogy az alaki kellékek hiányát a bíróság a felek közreműködése nélkül is alaposan megállapíthatja, mert e hiány megállapítása magából a beadott kérvényből, illetve annak tartalmából történik.

A biztosítékot, a mely a felek meghallgatásában s a kérdés nyilvános tárgyalásában rejlik, megfelelő módon kellett helyettesíteni. Ez okból foglaltatik a 31. §-ban azon intézkedés, hogy az ily visszautasító határozat csakis egyhanguan hozható.

A képviselőháznak a 33. §-ban elrendelt értesítését, mint az igazolási kérdéssel kapcsolatban állót, javaslatba kellett hozni. (Min. ind.)

NEGVEDIK FEJEZET.

A felek és meghatalmazottjaik.

34. §. A képviselő és azon személyek, a kik ellen a kérvény intézve van, az eljárásnak bármely szakában személyesen vagy meghatalmazott által járhatnak el.

Ha a felek meghatalmazottal jelennek meg, a szólás joga vagy a felet, vagy pedig a meghatalmazottat illeti.

35. §. A 24. §-ban említett személyeken kívül, az eljárásba befolyhatnak és a megtámadott választás

törvényszerűségét védhetik, ellenkérvényt is előterjeszthetnek: maguk az illető kerület választói.

E jogot azonban, ha többen vannak, csakis közös meghatalmazott által gyakorolhatják.

A választóknak e joggal legkésőbb az első tárgyaláson kell élniök.

A hitelesített meghatalmazás előterjesztésekor az aláírók választói minősége a 21. §-nak megfelelően igazolandó.

A jelen törvényben használt ezen kifejezés alatt »választás-védők«, az előző és ezen §-ban megjelölt személyeknek bármelyike értendő.

36. §. A 34. és 35. §-okban megnevezett személyek, a mennyiben meghatalmazott nevezésére nem kötelesek, vagy meghatalmazottuknak Budapesten lakása nincsen: kötelesek, legkésőbb az első tárgyaláson, a birói határozatok és a felek közt közvetlen eszközöndő értesítések elfogadására, Budapesten lakó külön meghatalmazottat megnevezni.

Ezen kötelezettség elmulasztása esetén, a birói határozatnak kézbesítését, a bíróságnál leendő kifüggesztése pótolja, az értesítés pedig megtörténtnek tekintetik.

37. §. A kérvényezők csak meghatalmazott által járhatnak el.

Ha két vagy több meghatalmazott van nevezve, a szólás joga csak egyet illet meg.

38. §. Meghatalmazottul nevezhető az ország minden nagykoru polgára, országgyűlési képviselők kizárásával.

39. §. Mindazon esetekben, midőn a felek jelen törvény értelmében meghatalmazottat nevezni tartoznak, vagy a bíróság által (51. §.) ilyennek nevezésére utasítottak: ennek elmulasztása ugyanazon következményeket vonja maga után, mintha az illető fél a tárgyaláson meg nem jelent volna.

Magyarázat. Az eljárásba befolyó személyek a felek fogalma alá esnek, szerepük a törvényben szabatosan meg van határozva, irányadó szempont volt, hogy a közérdeket képviselik, a mely a választás érvénytelenítésére irányuló eljárásban a döntő szempont és a mely mellett a sértett személyt megillető jogositvány háttérbe szorul.

Az eljárásban, mint felek szerepelnek: a kérdéses választókerület választói, mint kérvényezők, a képviselő, a kinek választása szóban forog, a választásnál hivatalosan közreműködő közegek, de csak annyiban, a mennyiben cselekményük a 3. §-ban foglalt pontok valamelyikének tényálladékát megállapítja — és végre a kérdéses kerület választói, mint választás-védők.

Képviseleti kényszer csak ott van előírva, a hol ugyanazon szempont alá eső személyek az eljárásban perjogilag egy félnek tekintendők. Ilyenek a kérvényezők és a választás-védő választók, ha többen vannak. Minden más fél a bíróság előtt személyesen járhat el.

A képviseleti kényszert elvként kimondani ott, a hol politikai természetű jogok érvényesítése forog szóban, igazoltaknak nem látszik még akkor sem, ha maga az eljárás megindítása szigorú alakszerűségektől van függővé téve.

A képviseleti jogot a legszélesebb alapra kellett fektetni és e tekintetben egyedül azon korlátokat szabni, a melyek a 38. §-ban foglaltatnak.

Az eljárásban irányadó elv, hogy az abba befolyó minden fél legitimációja határozott ismérvekhez legyen kötve és annak kimutatása olyan legyen, hogy maga a legitimatio kérdése az eljárás folyamán se kifogást, sem pedig különösen bizonyítást ne tegyen szükségessé. A kérdéses választókerület választóinak legitimációját, a kik akár a választás törvénybe ütköző voltát, akár pedig annak törvényszerűségét vitatják, ugyanazon feltételekhez kellett kötni.

Ezen feltételek a kérvényezőkre nézve a 21. §-ban lettek megállapítva és a 35. §-ban a választást védő választókra megfelelő alkalmazást nyernek.

Az eljárás rendes folyama szükségessé teszi azon időpontnak megjelölését, a melyben az egyes felek az eljárásba befolyhatnak; a választás-védő választókra ilyenül az első tárgyalás volt kijelölendő.

A törvény azon felek megjelölésére, a kik az eljárás folyamán a választás törvényszerűségét vitatják, a választás-védők elnevezését használja és csak ott, a hol ezen általános elnevezés alá foglalt egyes felek jogai és kötelességei eltérők, használja a megfelelő elnevezést.

A választás-védőket rendszerint ugyanazon jogok illetik meg. Ezek között legfontosabb az ellenkérvény beadása, és hogy e tekintetben minden kétség ki legyen zárva, a 28. §. rendelkezésének magyarázatakép a 35. §-ban ki van mondva, hogy e jog a választás-védő választókat is megilleti.

A képviseleti kényszertől lényegesen különbözik a 36. §-ban foglalt azon rendelkezés, hogy minden fél a birói határozatok és a felek közt közvetlenül eszközzendő értesítések elfogadására külön meghatalmazottat tartozik megnevezni. Ezen meghatalmazott, a mennyiben az eljárás folyamán általános meghatalmazottként nevezve nem lett, csak a kézbesítések elfogadására tekintendő feljogosítottnak. Az intézkedés az eljárás gyors lefolyásának egyik feltétele, annak elmulasztása különös perbeli hátrányokat nem von maga után.

A feleknek jogukban áll több meghatalmazottat nevezni; ezek joga egyenlő, de nem szolgálhat okul, hogy a tárgyalás menete ez által lassittassék. A törvény ugyanis úgy a 34. §-ban, mint pedig a 37. §-ban azon elvet állapítja meg, hogy a fél szólásjoga több meghatalmazott nevezése által nem többszörösítettik. Ezen szabály azon esetben is alkalmaztatik, a midőn a fél személyesen jár el és meghatalmazottat is nevezett.

A felek, a kik a jelen törvény értelmében meghatalmazottat vallani kötelesek, ha ezen intézkedésnek eleget nem tesznek, olyanoknak tekintendők, mint a kik a tárgyaláson meg nem jelentek. A képviseleti kényszer ezen folyamánya kiterjed azon esetekre is, a midőn a meghatalmazott nevezése birói meghagyáson alapszik.

A birói meghagyás hatálytalanná válnék, ha azon sanctiót nélkülözné, mely a képviseleti kényszernek szükségszerű folyamánya. (39. §.) (Min. ind.)

ÖTÖDIK FEJEZET.

A birói határozatok kézbesítése és közzététele.

40. §. Azon személyek, a kik ellen a kérvény intézve van, az első tárgyalásra a kérvény illető példányának kézbesítése mellett, a kérvényezők pedig és a netalán jelentkezett választás-védők végzésileg idézendők meg.

41. §. A kézbesítéseket a hely szerint illetékes járásbiróság végrehajtója által az 1868: LIV. t.-cz. 259—269. §§-nak megfelelően eszközli.

Az első tárgyalásra való idézés ugyanazon szabályok szerint eszközözendő, mint a melyek az 1868: LIV. t.-cz.-ben a keresetre hozott első végzésre vannak megállapítva.

Az ügygondnokot ugyanazon jogok illetik meg, mint a fél által nevezett meghatalmazottat.

42. §. A tárgyalási és bizonyítás-felvételi határnapokat kitűző birói határozatok, a törvény által elrendelt kézbesítésen felül, a bíróságnál kifüggesztendők.

Magyarázat. A birói határozatok kézbesítésére nézve a bünvádi eljárás szabályai nem nyerhetnek alkalmazást, mert a büntető birói határozatok kézbesítésének módja, alakja, az azzal járó hatályok lényegesen különböznek azoktól, melyeket a jelen eljárás természete szükségszerűleg megkíván.

A kézbesítések eszközlése és az azzal járó hatályok az 1868: LIV. t.-cz. 259—269. §-aira való hivatkozással voltak megállapítandók.

Ezen szakaszok megfelelő alkalmazása lehetségessé teszi, hogy az eljárás folyamatba tétessék még az estre is, ha azok, a kik ellen a 24. §. értelmében a kérvény intézendő, a távollevők fogalma alá esnek.

Azon szempont, mely a felek meghatározásánál mérvadó volt, ily esetben is kellőkép érvényesül.

A meg nem idézhető fél részére kirendelt ügygondnok a választás-védő fogalma alá esik s ugyanazon jogkörrel bír, mint a mely a fél által megnevezett meghatalmazottat megilleti.

Habár a képviselő vagy a választásnál hivatalosan közreműködő közeg ezen eljárás folyamán mint a közérdek képviselője jelentkezik; habár a kérdéses választókerület választói is a választás törvényszerűségének érvényesítése végett, mint a közérdek képviselői léphetnek fel, — mégis szükségessé vált az előbbi személyek képviseletéről gondoskodni.

Ily esetben az eljárás nem esik kizárólag azon szempont alá, mintha az távollevő ellen folynék le, mert az ügygondnok-kirendelés első sorban azért válik szükségessé, hogy a meg nem idézés esetében alaki szempontból legyen fél, a ki a választás törvényszerűségét képviseli s miután sem megjelenési, sem védelmezési kényszer nem forog fenn, a netán fellépő választóktól függetlenül, ilyenről gondoskodni kellett.

Az eljárás azonban azon személyek tekintetében, a kik ellen a kérvény intéztetett, egyuttal olyannak is tekintendő, mint a mely a távollévő elleni eljárás fogalma alá esik.

Ez azon esetre nézve áll, midőn az ítélet a 122. §-on alapuló valamely rendelkezést is magában foglal.

Az, hogy meg nem idézhető fél ellen ily megállapításnak helye lesz-e vagy sem, összefügg azon eljárási szabályokkal, melyek a meg nem jelenés folytán hozott ítélet tekintetében fennállanak.

Ezek bővebb kifejtését a hetedik fejezet indokolása tartalmazza, s itt csak annak megjegyzésére szorítkozunk, hogy a meg nem idézhető fél jogsérelmet alig szenvedhet, midőn a tényállások megállapítása oly módon eszközöltetik, mint a milyent a 3. és 76. §-ok rendelnek s ezenfelül az illető fél jogainak védelméről ügygondnok kirendelése által gondoskodva van.

Kétségtelen, hogy a 122. §. esetében a távollévővel szemben az ítéletben oly következmények állapíttatnak meg, melyek a büntető törvényben mint meghatározott cselekmények mellékbüntetései szerepelnek.

Igaz ugyan, hogy bűnvádi perrendtartásunk (1896: XXXIII. t.-cz.) 472. §-a értelmében a bíróság elé nem állítható távollévő ellen sem vád alá helyezésnek, sem főtárgyalásnak, sem ítélet hozásának nincs helye: de azért még sem állítható, hogy a törvény e részben oly intézményt honosítana meg, mely az e téren uralkodó jogi elvekkel ellentétben áll. Korábbi jogforrásaink közül az 1867. május 17-én kibocsátott igazságügyministeri rendelet »a sajtóvétségek felett ítélendő esküdtszékék felállítása iránt«, a távollévő elleni eljárást a 20. §. e) pontja és a 80. §. értelmében szabályozza.

Hasonlóan az 1884: XVI. t.-cz. alapján büntetés kiszabása történhetik oly fél ellenében, a ki mint távollévő, ügygondnok által volt az eljárás folyamán képviselve. (37—39. §-ok.)

A járásbíróság hatáskörébe utalt ügyekben pedig a bűnvádi perrendtartás 540. §-a szerint szintén helye van a távollévők elleni eljárásnak. (Min. ind.)

HATODIK FEJEZET.

Az eljárásra vonatkozó általános határozatok.

43. §. A Curia előtti eljárásban, a mennyiben a jelen törvény nem rendelkezik, a büntető eljárás szabályai oly módosításokkal alkalmazandók, hogy azok

a jelen törvényben foglalt eljárási elvekkel és rendelkezésekkel összhangban legyenek.

44. §. Ezen eljárás folyamán igazolásnak vagy ujtásnak nincs helye.

45. §. A tárgyalás elhalasztásának a jelen törvényben meghatározott eseteken kívül, a felek közös kérelme folytán sincs helye.

46. §. A bíróság, a mennyiben a jelen törvény mást nem rendel, csakis a felek kérelmére és az általuk előterjesztett indítványok határain belül jár el.

47. §. A bíróság előtti eljárás nyilvános és szóbeli. A felek élőszóval kötelesek tárgyalni.

48. §. A felek, vagy igazolt meghatalmazottjaik a bíróságnál levő iratokat megtekinthetik és ezeknek egyszerű vagy hitelesített másolatait vehetik.

A tárgyaláskor előterjesztett okirat az ellenféllel nyomban másolatban közlendő.

49. §. Ezen eljárásban a bíróság csak a jelen törvényben meghatározott bizonyítási szabályokhoz van kötve, egyébként a bizonyítékok erejét belátása szerint szabadon mérlegeli.

Az eskü általi bizonyításnak helye nincs.

50. §. A tárgyalás rendje felett az elnök örkődik. A ki megintés daczára a rendet zavarja, a bíróságot, a feleket, vagy a tanukat sérti, a bíróság által ezer koronáig terjedhető rendbüntetéssel büntetendő. Ha ez összeg be nem hajtható: két hónapig terjedhető elzárásra változtatandó át.

Súlyosabb esetekben a cselekményre nyomban az elzárás szabható ki.

Az ily büntetés azonnal végrehajtatik.

A kiszabott rendbüntetés sem a fegyelmi, sem a büntető uton való megtorlást nem zárja ki.

Büntetendő cselekmény elkövetése esetében a bíróság a nyomban való letartóztatást elrendelheti.

51. §. Az elnök az 50. § alapján kiszabandó

rendbüntetésen felül azt, a ki magaviselete által a tárgyalás menetét zavarja, a tárgyalási teremből ki tilthatja.

A kitiltott fél vagy meghatalmazott a bíróság előtt, csak a bíróság engedelmével vagy rendeletére jelenhetik meg.

Ha a meghatalmazott nélkül megjelent fél vagy a meghatalmazott tiltatott ki, az esetre a bíróság a tárgyalást az illető fél költségére elhalasztja és azt utasítja, hogy záros határidő alatt magát képviseltesse, illetőleg más meghatalmazottat nevezzen.

A jelenlevő fél erről szóval, a távollevő írásban értesítendő. Mindkét esetben az ügy folytatólagos tárgyalására a bíróság a határnapot nyomban kitűzi.

Az előző két bekezdésben foglalt eljárásnak van helye, ha a félnek vagy meghatalmazottjának nincsen kellő előadási képessége.

52. §. A tárgyalásról jegyzőkönyv vezetendő, a melynek a következőket kell tartalmaznia:

- a) a tárgyalásnak helyét és idejét;
- b) az ügy megjelölését;
- c) a bírák és a jegyzőkönyvvezető nevét;
- d) a felek és meghatalmazottjaiknak nevét;
- e) a felek által előterjesztett kérelmeket és indítványokat;

f) a bíróság részéről a felekhez intézett kérdéseket és az ezekre adott válaszokat, valamint a felek nyilatkozatait, a mennyiben az elnök a jegyzőkönyvbe való felvételüket elrendeli;

g) a hozott határozatokat és ítéletet, a mennyiben azok külön írásba foglalva nem lettek;

h) a határozat vagy ítélet kihirdetésének időpontját.

A jegyzőkönyvet az elnöknek és a jegyzőkönyvvezetőnek kell aláírni.

53. §. Ha ugyanazon választás érvénytelenítése

íránt több kérvény van beadva, a bíróság ezeknek együttes tárgyalását rendelheti el.

Az egyesítés folytán a felek jogai és kötelezettségei változást nem szenvednek.

54. §. Az eljárás megszüntetendő:

- a) ha a képviselő meghalt;
- b) ha a képviselői minőség egyébként megszűnt;
- c) ha az országgyűlés fölloszlattatott;
- d) ha ugyanazon választás ellen több kérvény adatott be és a Curia azok egyike alapján a választást érvénytelenítette;
- e) ha az első vagy a folytatólagos tárgyaláson a feleknek egyike sem jelent meg;
- f) ha a kérvényezők a kérvényt visszavonták.

A felek a megszüntetésről értesítendőek.

55. §. Az eljárás megszüntetésének az 54. §. a) és b) pontjai fenforgásakor nincs helye, ha a kérvényben a 28. §. alapján megfelelő kérelem emeltetett.

Az eljárás 54. §. d) pontja esetében az el nem intézett kérvények tekintetében csak az esetre folytatandó, ha ugy az elintézett, mint az el nem intézett kérvény a 28. §-on alapszik és a választást érvénytelenítő ítéletben a másik jelölt többsége megállapítva nem lett.

Ezen esetben ugy az eljárás, mint az ítélet, kizárólag a jelölt többségének megállapítására szorítkozik.

56. §. Egyes kérvényezők elállása az eljárás megszüntetését nem vonja maga után. Ugy szintén az sem, ha időközben egyes kérvényezők elhaláloztak, vagy cselekvési képességüket elvesztették.

57. §. Az elállás írásban jelentendő be és a 25. §-nak megfelelően aláírandó.

58. §. A kérvényezők a kérvényt csakis együttesen vonhatják vissza.

Egyes kérvényezők elállása, elhalálozása vagy

cselekvési képességének elvesztése esetében a fenti intézkedés a fenmaradó kérvényezőkre vonatkozik.

A visszavonás írásban jelentendő be és a kérvényezők által a 25. §-nak megfelelően aláírandó.

59. §. Az eljárás megszüntetéséről a képviselőház, még pedig az 54. §. e) és f) pontja esetében az összes iratok áttétele mellett, értesítendő.

Magyarázat. A 43. §-ban foglalt szabály értelmében a jelen törvényben szabályozott eljárás, a mennyiben maga a törvény nem intézkedik, a bünvádi eljárás szabályaival egészítendő ki.

E kiegészítésnek azonban csak akkor és annyiban lehet helye, a mennyiben az értelmezési szabályok fogamatba vétele után hézag vagy hiány mutatkoznék.

A bünvádi eljárás szabályai tehát csak akkor fognak alkalmazásba jöhetni, ha az eljárás alapelveinek és ezzel kapcsolatosan az egyes intézkedések értelmezésének segélyül vételével a kérdés megoldást nem nyerhet.

Kiegészítésnek csak akkor van helye, ha a jelen törvény maga nem rendelkezik.

A törvény rendelkezése pedig fenforog, midőn a törvényhozó akarata vagy az egyes intézkedés szavaiból, vagy az egész eljárásnak rendszeréből, a megengedett értelmezési eszközökkel megállapítható.

A törvény értelmezése megelőzi tehát és kizárja a bünvádi eljárás szabályai általi kiegészítést.

A bünvádi eljárásnak kiegészítési forrásként való megjelölése elvi okadatolását abban leli, hogy mindkét eljárás alapelvei, t. i. a szóbeliség, nyilvánosság és a bizonyítékok szabad méltatása: azonosak; mindkét eljárás kizárólag a közérdeknek szolgál; mindkettőben a felek csak alaki értelemben vett perfelek s az eljárás a maga egészében a vádelven alapuló bünvádi eljárással a legtöbb hasonzerőséget tűnteti fel.

De mindezek daczára a bünvádi eljárás szabályai feltétlen alkalmazást még hiány esetében sem lelhetnek, hanem csak annyiban, a mennyiben az ezen javaslatban szabályozott eljárással, illetve annak elveivel összhangzásban állanak. (43. §.)

A jelen törvényben megállapított határidők, melyek oly cselekmények véghezvitelére vonatkoznak, a melyek akár az eljárás megindítása, akár pedig folytatásának feltételét képezik, a záros határidő természetével bírnak, s a mennyiben a

cselekmény ezen határidőn belül nem foganatosittatik, az ahhoz való jog a törvény erejénél fogva megszűnik.

Az eljárás gyors lefolyásának biztosítása, ezen elvnek megfelelő alkalmazását a tárgyalási határnapok tekintetében is szükségessé teszi a mint a határidők záros természetűek, úgy a határnapok peremptorikusok.

Az előbbiek tekintetében az előbbi állapotba való visszahelyezésnek, az utóbbiak tekintetében pedig igazolásnak nincs helye. (44. §.)

Az eljárás gyors lefolyása függ a tárgyalási határidők és határnapok meghatározásától és azon befolyástól, mely a feleknek e tekintetben engedtetik.

A felek kölcsönös halasztási joga a 45. §-ban határozottan ki van zárva, mert őket az eljárás tárgya felett rendelkezési jog meg nem illeti s a közérdek sérelmével járna, ha a választás érvényessége felett a bírói ítélet hozatalának időpontja a felek megállapításától tételnék függővé.

A tárgyalás általános elvei a 46. és 47. §-okban vannak kifejezve. A 46. §-ban foglalt elv a törvénybe felveendő volt, mert világosan és minden kétséget kizárólag meg kellett jelölni a bírói hatáskör határvonalait. A törvény értelmében a bíróság hatásköre általában csak azon esetekre terjed ki, melyek a 3. §-ban fel vannak sorolva, azonban ezeknek a concret ügyben való megállapítása is csak annyiban foglalhat helyt, a mennyiben a kérvényben a törvénynek megfelelően fel vannak sorolva. Az eljárási szabályoknak a bünvádi eljárás szabályaival való kiegészítése a 46. §-ban foglalt elv kifejezését csak fokozottabb mérvben igazolja, mert ez által ki van zárva azon lehetőség, hogy a bünvádi eljárásnak oly szabványa nyerjen ezen eljárásban alkalmazást, a mely a fenti elvvel ellenkezik.

A bíróság tevékenysége azonban nem alapszik kizárólag a felek kérelmein és indítványain. Ugy a tényálladék megállapítása, mint pedig a megállapított tényekből vont bizonyos következmények levonása, meghatározott jogkövetkezmények kimondása, ezektől teljesen független és a bírói tevékenység körébe van utasítva.

Az eljárásnak másik alapelve a nyilvánosság. Ezen elv alól a törvény — a 31. §-ban foglalt kivételen felül — mi megszorítást sem ismer. Az ezen eljárás keretébe utalt ügyek természete kizárja annak lehetőségét, hogy oly esetek merüljenek fel, a melyek a bünvádi eljárásban a nyilvánosság korlátozását és csak a fél-nyilvánosságot igazolnák.

Az eljárás alapelvét képezi továbbá a szóbeliség. Hogy ettől mennyiben lehet eltérésnek helye, a törvény az illető

szakaszoknál állapítja meg. De az alapelvek meghatározásánál ki kellett zárni azon lehetőséget, hogy írásbeli beadványok és perbeszéddek váltása fogjon helyt és ekkép az eljárás valódi természetéből kivetköztessék.

Azon esetek, a melyekben írásbeli előterjesztéseknek van helye, a minimumra lettek szorítva és olyanok, a midőn a felek előterjesztései, mint az eljárás alapja, írásban leendő fixirozást tesznek szükségessé, — mint a kérvény vagy az ellenkérvény, — vagy pedig, a midőn módot kell nyújtani a feleknek arra, hogy az eljárás folyamata alatt a szóbeli tárgyaláson kívül a bíróságnak előterjesztést tehessenek, mint p. o. a kérvény visszavonása, elállás.

A tárgyaláskor előterjesztett okiratnak nyomban leendő közlése szükségessé válik a védelem szempontjából, mert az okmány tartalmának előadása, esetleg annak felolvasása nem pótolja azt, ha annak másolata a fél kezében van. Az előterjesztett okirat a tárgyalás folyamata alatt kell, hogy a bíróságnál legyen, mert ott, a hol több ellenfél van és azok a tárgyalás során az okiraatra nyilatkozni tartoznak, az okiratnak kézről-kézre adása és a fél által való betekintése, a tárgyalást hosszadalmassá tenné. (48. §.)

A tárgyalási rend fentartása érdekében az 50. §-ba kimerítő intézkedések vétettek fel. A választási ügyek természete és azon bíróság magas állása, a mely azok felett itélni hivatva van, igazolja azon szigort, a mely rendzavarások meggátlása és megtorlása tekintetében megállapittatik.

A bíróságot három rendbeli jog illeti meg: ezer koronáig terjedhető rendbüntetés kiszabása, — a mely be nem hajthatás esetén elzárásra változtatandó át; — másodszor: súlyosabb esetekben 2 hónapig terjedhető elzárást szabhat ki; végül: a mennyiben büntetendő cselekmény forog fenn, az illető letartóztatását azonnal elrendelheti.

Annak meghatározása, hogy mikor forog fenn súlyosabb eset, a törvényben ismérvekhez kötendő nem volt, mert a rendzavarás természetét eleve meghatározni nem lehet; az elítéltre nézve e tekintetben mi veszély sem forog fenn, a midőn e jog az ország legfőbb bíróságára ruháztatik.

A bíróság, a mennyiben büntett vagy vétség forog fenn, az illető letartóztatását elrendelheti. Büntetés kiszabásának nem lehet helye, mert a bíróság nem mint büntető bíróság jár el és a cselekmény azonnali megtorlása nincs közvetlen összefüggésben a tárgyalási rend fentartásával. A bíróság méltóságának megóvása szempontjából pedig elég van téve a letartóztatás által.

Ugy a pénzbüntetés, mint pedig az elzárás rendbüntetés természetével birnak, miért is a cselekménynek büntető vagy fegyelmi uton való megtorlása kizárva nincs.

A rendbüntetéstől teljesen független az elnököt megillető jog, hogy a rendzavarót kitilthatja. (51. §.)

A kitiltás azonban csak a fél meghallgatása után történhetik.

A kitiltás hatálya abban áll, hogy a személyes megjelenés joga megszűnik és azokban az esetekben, a midőn képviseleti kényszer rendszerint fenn nem forog, a kitiltás azt maga után vonja.

A meghatalmazott kitiltása a védelem jogának csorbitását nem vonhatja maga után és még azon esetekben is, a melyekben a képviseleti kényszer fenn nem forog, a félnek időt kell engedni más meghatalmazott nevezésére.

Mindkét esetben a tárgyalás elhalasztandó, de a fél, a ki azt okozta, annak költségeivel feltétlenül terhelendő, ha különben az ítéletben költségviselés nem terhelne is.

A kitiltás elnöki jog, mert a tárgyalási rend fentartásából folyik; azonban a kitiltás hatályának megszüntetése csak a bíróságot illeti meg.

A kitiltás daczára a fél, a tanu, vagy a szakértő megjelenni tartozik a bíróság előtt, ha azt a bíróság a tárgyalás folyamán szükségesnek találta.

Képviseleti kényszer áll be, ha a fél vagy meghatalmazottja kellő előadási képességgel nem bir. Az 51. §. utolsó bekezdésében foglalt intézkedés nem a személyes megjelenés jogát, hanem csak a személyes előterjesztések jogát szünteti meg.

A tárgyalási jegyzőkönyv tartalmának megállapításánál három szempont volt mérvadó:

Az egyik az eljárásnak szóbeli volta. A másik, hogy az ezen eljárás folyamán hozott határozatok jogorvoslat tárgyává egyáltalán nem tehetők. A harmadik végül az, hogy az ítélet alapja nem a jegyzőkönyv és az abban foglaltak, hanem maga a szóbeli tárgyalás.

A szóbeliség elve jelen eljárásban a legszigorubbán keresztülvitetik. Írásbeli megállapításnak csak két esetben: a cérvény és ellenkérvény tekintetében van helye a czélból, hogy az eljárási határok változhatatlansága biztosítva legyen.

A jegyzőkönyv tartalmát a legkisebb mértékre kellett szorítani.

Annak főcélja: igazolni az eljárás folyamatban létét a bíróság előtt és feltüntetni chronologikus sorrendben az eljárás egyes phazisait.

A tényállás felvétele nem a jegyzőkönyvben eszközölnödő, mert azt a bíróság az ítéletben állapítja meg, még pedig teljesen függetlenül attól, hogy az eljárás eredményeképp mi vétett fel a jegyzőkönyvbe.

Az *e)* és *f)* pontok alatti rendelkezések indokukat részben abban lelik, hogy az eljárás gyakran nem nyer egy tárgyaláson befejezést, részben pedig abban, hogy a bizonyítás fölvétele kiküldött bíró által eszközölhető.

A tárgyalás elhalasztása kívánatossá teszi a felek kérelmeinek és indítványainak feljegyzését, nehogy azok folytonos ismétlése által a tárgyalás gyors lefolyása gátoltassék.

A törvény kizárólag az elnökre bizza a döntést a felett, hogy a felekhez intézett kérdések, a válaszok és esetleg nyilatkozatok a jegyzőkönyvbe felvétenessenek-e? Az elnök ezt különösen akkor fogja elrendelni, a midőn azok tartalma a bizonyítási eljárással szoros összefüggésben áll és a bizonyítás felvételénél — különösen ha az kiküldött bíró által eszközöltetik — sok esetben a fölvétel helyességét és czélirányos voltát biztosítani van hivatva.

A határozatok és az ítélet vagy a jegyzőkönyvbe veendő, vagy külön írásba foglalandók.

Ez intézkedést czélszerűségi szempontok igazolják s az utóbbi esetben azok a jegyzőkönyvnek kiegészítő részét képezik.

A törvény a feleknek a jegyzőkönyv tartalmának megállapítására mi befolyást sem enged.

Ki van zárva ugy az ellenőrzés, mint a megállapítás joga.

E két jog alapja ugyanis abban rejlik, hogy a tárgyalás lefolyását a jegyzőkönyv hiven tüntesse fel és alapot szolgáltatson a bírói határozatnak megtámadására az alaki, vagy anyagi jog szempontjából.

Ezen eljárás folyamán azonban e két feltétel teljesen hiányzik.

A jegyzőkönyv nem bizonyít a felek mellett vagy ellen, annak felvétele nem a felek érdekében történik, azok közreműködését kizárja és a jegyzőkönyvbe foglalt ténybeli mozzanatok informatív jellegűek.

Ennek folytán mivel sem igazolható, hogy a feleknek jogukban álljon valamely nyilatkozatnak a jegyzőkönyvbe való szószzerinti felvételét követelhetni; de ezen jogot még a tanuvallomások és a szakértők nyilatkozataival szemben sem lehetett megadni, mert a bíróság valamely tényt be- vagy be nem bizonyítottak nem a jegyzőkönyvben foglaltak alapján, hanem a tárgyalás összeredményeképp állapít meg. (52. §.)

A választókat megillető jog, hogy kérvény útján a válasz-

tás érvényességét megtámadhatják, az által, hogy valamely kérdéses választás tekintetében kérvény adatott be, kimerítve nincs; mert a 20. §-ban meghatározott határidőn belül, ugy a kérvényező választók, mint pedig ezektől különböző választók, e joggal élhetnek s vagy ugyanazon, vagy más érvénytelenségi okokat hozhatnak fel.

Mert ha a kérvényezési jog az első kérvény beadása által kimerítettnek tekintetnék, ugy ez alkalmat szolgáltathatna arra, hogy e jog szinleges gyors használata által, annak érvényesülése megátoltassék.

Az ugyanazon választásra vonatkozó több kérvény esetében, azok tárgyalása tekintetében három megoldási mód kínálkozott.

1. A kérvények feltétlen egyesítése.
2. A feltétlen külön elintézés.
3. Az egyesítés elrendelése, mint a bíróság joga.

A törvény az utóbbi rendszert fogadta el, még pedig a következő okokból:

A feltétlen egyesítés akkor, midőn a kérvényekben felsorolt érvénytelenségi okok egymástól eltérők, az egyiknek gyors elintézése lehető, míg a másik hosszan tartó bizonyítási felvételt tesz szükségessé, czélszerűtlennek tűnik fel.

A feltétlen külön elintézés maga után vonná azt, hogy ugyanazon érvénytelenségi ok fenforgása tekintetében két ítélet keletkezhetnék.

Az egyesítés elrendelésének jogát a bíróságra bizni — még pedig minden közelebbi meghatározás nélkül — a fentelzett következetlenségek elkerülése céljából, okadatoltnak átszott.

Az elrendelés kizárólag a bíróság joga, melyre nézve a feleknek mi befolyás sem volt engedhető, mert az egyesítésnél az egyedüli és mérvadó szempont, a birói eljárás.

Ép így mellőztetett az 53. §-ban az egyesítés időpontjának meghatározása.

Az egyesítés az egyes kérvények alapján egymással szemközt álló kérvényezők és választás-védők jogain és kötelezettségein változást elő nem idézhet.

A felek az egyesítés után egymással szemben csak azon okokat gyakorolhatják, mintha egyesítés fenn nem forogna.

A kérvények az egyesítés folytán nem tűnhetnek fel újkép, mintha egy kérvényt alkotnának.

Ennek következtében a kérvényezők vagy választás-védők selekményei és mulasztása nem hatnak ki a többi kérvényezőkre vagy választás-védőkre.

Ezen egyesítés azonban csak formális természetű, mert az egyes kérvényekben felsorolt tények nem szerepelhetnek olyan érvénytelenségi ok tényálladéka gyanánt, mely a másik kérvényben van felhozva.

Ez ellenkeznék az eljárás azon elvével, hogy a kérvényben foglalt érvénytelenségi ok fenforgása tekintetében felhozott tények, a tárgyalás folyamán kiegészítést vagy pótlást nem nyerhetnek.

A mi tehát az egyesítés folytán úgy az egyik, mint a másik kérvény elintézésénél birói figyelembe jöhet, ez az ugyanazon tény tekintetében a különböző felek által szolgáltatott bizonyíték.

Az egyesítésnek lehetségesítése szükségessé teszi, hogy a különböző kérvények egy tanácsban nyerjenek eldöntést s egy előadónak osztassanak ki.

Az ez irányú intézkedések azonban az ügyrend körébe tartoznak és ott fognak megfelelő megoldást nyerni.

Az eljárás megszüntetésének az 54. §. szerint mindazon esetekben helye van, a melyekben az eljárás célja, t. i. a kérdéses választás érvénytelenítése, lehetetlenné vált.

Az *a)*—*f)* pontok alatt felsorolt megszüntetési okok két csoportra oszlanak: olyanok, melyek a képviselői minőség megszűnésén és olyanok, melyek a felek cselekményén alapulnak.

Az *a)*—*c)* pontok alatt felsorolt megszüntetési esetek fenforgása behatóbb indokolást nem tesz szükségessé.

A *d)* pontban foglalt megszüntetési ok az 53. §-ban kifejezett elvnek folyománya.

A megszüntetési okok második csoportját az *e)* és *f)* alatti esetek képezik, vagyis a kérvény visszavonása és a feleknek az első tárgyalásról való elmaradása.

A kérvényező az azon jogát, hogy a kérvényt visszavonhassák, s hogy ennek következtében az eljárás megszüntendő, — dacára annak, hogy azok csak alaki értelemben vett felek, — mégis el kellett ismerni.

Az eljárásnak ugyanis alapelve, hogy annak megindítása s az ügynek a törvényes formák közt való letárgyalása, a felek közreműködését tételezi fel.

E közreműködést a birói tevékenység által, az eljárás teljes megváltoztatása nélkül, nem lehet pótolni.

A törvény a választás-védőkre nézve sem megjelenési, sem védelmi kényszert nem ír elő.

Ha a kérvényező az ügy képviselétől elállanak, az eljárás tulajdonképpen felek nélkül folya le, s ha látszólag a fél közreműködése a kérvény beadása által szükségessé válnék

is: a választás érvénytelenségének megállapítása nem contradictorius eljárás, hanem hivatalból való nyomozás eredményekép tűnnek fel, a melyben a bíróság vagy mindkét fél szerepét, vagy pedig a kérvényezők szerepét vállalná magára.

Ezeknél fogva a bíróságnak hivatalból való eljárása nem lett volna indokolható, hanem a kérvény visszavonásából előállható visszásságokat a törvény a 11. §-ba felvett rendelkezésekkel igyekszik elhárítani.

A kérvény visszavonása esetében az eljárást azért kell megszüntetni, mert a felsorolt esetekben annak célja nem juthat érvényre. Azon esetekben azonban, a midőn az eljárás céljaként nem a választás megsemmisítése, hanem a választás eredményének a valóságnak megfelelő helyreigazítása van kijelölve, a cél az 54. §-ban felsorolt esetek némelyikétől teljesen függetlenül jelentkezik. A valódi eredménynek ítéletileg törtenendő megállapítása azonban csak ott engedhető meg, a hol annak ugy a jelenre, mint a jövőre nézve közjogi jelentősége lehet, a hol a jelölt, a ki az ítélet értelmében megválasztott képviselőnek tekintendő, tényleg e jogot gyakorolhatja is. Ez pedig ki van zárva az 54. §. c) pontja esetében, mert az országgyűlés feloszlata után, az ezen országgyűlésre vonatkozó ítéletek mi értelemmel sem birhatnak.

A képviselő halála és a képviselői minőség egyébkénti megszűnése a 28. §. alkalmazását ki nem zárja. Mert annak kijelentése, hogy ki lett volna az 1874: XXXIII. t.-cz. és 1876: XXXIX. t.-cz. értelmében megválasztott képviselőnek kinyilvánítandó, a választás befejezésének időpontjára visszahat és a törvényellenesen kijelentett képviselőnek személyes viszonyaitól teljesen független. (55. §.)

Az 54. §. d) pontja értelmében megszüntetési ok, ha több kérvény adatott be, a melyek egyesítve nem lettek és azok egyike alapján a választás érvénytelenítve lett.

A választás érvénytelenítése kizárja a 28. §. alkalmazását, mert az érvénytelen választás érvényes többség megállapítását kizárja. Ha tehát ugyanazon választás ellen több kérvény adatott be, a melyek egyesítve nem lettek, az eljárás folytatásának csak az esetben lehet helye, ha a kérvények a 28. §-ban megjelölt okok alapján adattak be és a Curia ezen okok egyikének fenforgását megállapította, de nem egyuttal annak a 28. §-ban megállapított következményeit is.

Ily esetben, ha a többi kérvény a 28. §-on alapszik, az eljárás folytatható, mert hisz az egyik pont fenforgásának megállapítása nem zárja ki azt, hogy az abból eredő következmények külön eljárásban ítéleti meghatározást ne leljenek.

Az eljárás folytatása azonban ezen esetben is ki lesz zárva, ha már az előbbi kérvény folytán hozott ítéletben, a másik jelölt ellenében felhozott érvénytelenségi ok, ellenkérvény alapján bebizonyítást nyert, a mely esetben annak kijelentése, hogy ő tekintendő megválasztott képviselőnek, ugy sem foghat helyt. (55. §.)

A törvény (56. §.) különbséget tesz egyes kérvényezőök elállása és a kérvény visszavonása között. (58. §.) Az elállás az egyes kérvényező cselekménye, a mely a többi kérvényező jogi állására az eljárásban, — kivéve a költség kérdését, — mi befolyással sem bir. A visszavonás a kérvényezőknak, mint perbeli feleknek cselekménye.

A kérvényezési jog gyakorlása a 21. §. értelmében tiz választó együttes fellépését kívánja meg, a kik az eljárás egész folyamán egy személynek tekintendők. A kérvény visszavonása által kifejezésre jutott rendelkezés ép oly együttes cselekményt kíván meg, mint annak beadása. A kérvényezők számának meghatározása az alaki kellék jellegével bir és mint ilyen, az eljárás megindításának feltétele. A kérvény beadása által a concret választási ügyre vonatkozólag a kérvényezési jog minden egyes kérvényező által meg van szerezve, a mely ugyan együttes gyakorlatot tételez fel, de a melyet az egyes kérvényezők elállása, halála vagy cselekvési képességük megszűnése, a fenmaradók személyében meg nem szüntet.

Az 57. és az 58. §-okba felvett szabályok azt czélozzák, hogy az elállás és a visszavonás esetében a kérvényezők akarata kétségtelen kifejezést nyerjen.

Az 59. §-ban foglalt intézkedés indokát a 10. §-ban és a harmadik czimben foglalt szabályokban találja. A képviselőház eljárása a kérvény tartalmától függ és elhatározására a tárgyalás során felvett jegyzőkönyv és a bemutatott okmányok befolyással lehetnek. (Min. ind.)

HETEDIK FEJEZET.

Eljárás az ítélet hozataláig vagy a bizonyítási eljárás elrendeléseig.

60. §. A bíróság a kérvényt, melyet előleges megvizsgálás után tárgyalásra alkalmasnak talált, idéző végzéssel látja el.

Az első tárgyalási határnap akkép tűzendő ki,

hogy az idézésnek valószínű vételétől a megjelenésig, választás-védőknek 20 napi időköz maradjon.

Hirdetményi idézés esetében, a 20 napi időköz a hirdetménynek a hivatalos lapban eszközölt első közzétételétől számíttatik.

A bíróság egyuttal a belügyminisztert az 1874: XXXIII. t.-cikk 88. §-ában felemlített és a kéréses választásra vonatkozó okiratok átküldése iránt megkeresi.

61. §. A választás-védők a 60. §-ban érintett határidő be nem tartása esetében, — a mennyiben husz napi időköz sem marad, — bizonyítékaik beszerzése végett a tárgyalás elhalasztását kérhetik.

Hasonlókép halasztást kérhetnek a kérvényezők, ha az ellenkérvény csak a tárgyalás alkalmával terjesztett elő.

A kérelem felett a bíróság nyomban határoz.

Az engedélyezett halasztás 15 napnál hosszabb nem lehet.

62. §. A bíróság hivatalból vizsgálja meg, hogy az ügy hatáskörébe tartozik-e?

Ha a kérvény oly érvénytelenségi okra van alapítva, mely a 3. §. alá nem tartozik, a bíróság a kérvényt a felek kifogása folytán vagy e nélkül, visszautasítja.

Ha pedig a megjelölt érvénytelenségi okok némelyike nem tartozik a 3. §. alá, az esetre ezen érvénytelenségi okot a tárgyalás köréből kizárja.

Ezen határozat a képviselőházzal közlendő.

63. §. A tárgyalás azzal veszi kezdetét, hogy a bíróság elnöke felhívja a választás-védőket, hogy a jelen törvény 17., 20—27. §-ain alapuló netáni kifogásaikat terjeszszék elő.

64. §. A szólás joga a választás-védőket a következő sorrendben illeti meg: a képviselőt, azokat, a kik ellen a kérvény intéztetett és végül a választás-védő választókat.

Kérvényezők a választás-védők előterjesztéseire együttesen tartoznak nyilatkozni.

65. §. Azon körülmény, hogy a bíróság a kérvényt tárgyalásra alkalmasnak találta, nem zárja ki, hogy a kérvényt a kifogás alapossága esetén visszautasíthassa.

66. §. Ha a bíróság a tárgyalást a kifogás tárgyában kimerítettnek találja, a felett azonnal határoz és a mennyiben azt elveti, a tárgyalást nyomban folytatja.

67. §. Kifogás folytán határozat előtt a bizonyítási eljárás elrendelhető:

ha a kérvényezők valamelyike ellen a 21. vagy 22. §. alapján kifogást emeltek.

Bizonyítás elrendelésének csak akkor van helye, ha a kifogás alapossága valószínűvé van téve.

68. §. Ha kifogást nem emeltek, vagy pedig az el lett vetve, a felek felhivandók az ügy érdemleges tárgyalására.

Az érdemleges tárgyalás kezdetén az elnök felhívja a kérvényezőket, hogy a kérvényben felsorolt érvénytelenségi okokat és tényeket és az abban foglalt kérelmet szóval terjeszszék elő.

69. §. A feleknek a kérvényben foglalt érvénytelenségi okok tekintetében, úgy a tény, mint a jog kérdésére, a jelen törvény 3. és 23. §-aiban meghatározott korlátok közt, együttevén kell nyilatkozniok.

70. §. A kérvény a tárgyalás folyamán újabb érvénytelenségi okokkal és tényekkel ki nem egészíthető. A kérvényezők azonban a felhozott érvénytelenségi okok és tények bizonyítására a tárgyalás bekezdéséig, a kérvényben ajánlott bizonyítékokon kívül, más bizonyítékot is indítványozhatnak.

71. §. Azon fél, a ki a kérvényben vagy ellenkérvényben foglaltakon kívül, a tárgyaláson új bizonyítékokra hivatkozni szándékozik, köteles erről ellen-

felét a bizonyíték megjelölése mellett, a tárgyalást megelőzőleg 8 napon belül írásban értesíteni.

Az értesítés kézbesítése, a fél által közvetlenül megkeresett bírósági végrehajtó által eszközölnöd.

A választás-védő választók az első tárgyaláson hivatkozott új bizonyítékokról csak az esetben értesítendők, ha a 35. §-nak megfelelőleg a tárgyalást megelőzőleg 15 nappal, a bíróságnál jelentkeztek.

Ha valamely fél ezen értesítési kötelezettségének egyáltalán nem, vagy pedig nem a meghatározott időn belül tett eleget, jogában áll az ellenfélnek ez okból a tárgyalás elhalasztását kérni.

A halasztási kérelemnek hely adandó, ha az az ügy állása szerint indokolt.

A fél, a ki mulasztása által a halasztást okozta, annak költségeiben marasztalandó.

72. §. A bíróság a tényállás megállapítása céljából a felekhez kérdéseket intézhet és személyes megjelenésüket elrendelheti.

73. §. Ha a bíróság a felek előadásával az ügyet kimerítettnek találja, a tárgyalást berekeszti és a mennyiben bizonyítási eljárásnak helyét nem látja, a kérvény érdemében határoz.

74. §. Ha az első tárgyaláson a választás-védőknek egyike sem jelent meg, a bíróság a kérvényezők indítványára az érdemleges tárgyalást elrendeli és a bizonyítási eljárás eredményéhez képest állapítja meg a kérvényben felsorolt érvénytelenségi ok fenforgását vagy fenn nem forgását.

Ha választás-védők az első tárgyalást megelőzőleg ellenkérvényt terjesztettek elő elmaradásuk esetében, az visszavontnak tekintendő.

75. §. A kérvényezőknek az első tárgyalástól való elmaradása esetében a kérvény visszautasítandó.

76. §. Ha a felek egyike a további tárgyalás folyamán nem jelent meg: a bíróság a meg nem

jelent fél eddigi előterjesztésének figyelembevételével és a 74. §-ban foglalt rendelkezések megtartásával határoz.

77. §. A bizonyítási eljárás elrendelése után az egyik fél elmaradása az ítélet hozatalára semmi befolyással sincs.

78. §. Az első vagy a további tárgyalásoktól való elmaradás, a jelen törvény 35. §-ának korlátai közt, nem akadályozza a felet abban, hogy az ügy folytatólagos tárgyalásában részt vehessen.

Magyarázat. A Curia előtti eljárás alakilag három részre oszlik:

eljárás az ítélet hozataláig, vagy a bizonyítási eljárás elrendeléséig,

a bizonyítási eljárás, — és végül tárgyalás a bizonyítás befejezése után.

Ezen hármas felosztás az oly peres eljárás természetében fekszik, melyet vizsgálat meg nem előz.

A felosztás jogosultsága abban rejlik, hogy a felek jogai és kötelezettségei az eljárás folyamán változók s bizonyos cselekmények teljesítése időhatárhoz kötött; ezen két elemnek egybevetéséből kellett az eljárásnak fenti tagolását eszközölni, a mely sem annak egységes voltát meg nem szünteti, sem pedig a gyors lefolyást meg nem akadályozza.

Az eljárás az ítélet hozataláig, vagy a bizonyítási eljárás elrendeléseig két — csak időben elhatárolt — részből áll: a bíró érdekeltsége miatt érvényesített, valamint az alaki kifogások feletti tárgyalás és az ügy érdemleges tárgyalása.

Habár a harmadik fejezet értelmében a kérvény előleges megvizsgálás tárgya, mégsem lehetett a feleket azon jogtól megfosztani, hogy a bíró érdekeltsége miatt, illetőleg a kérvény ellen a 17., 20—27. §-ok alapján kifogásaikat elő ne terjeszthessék.

A kérvénynek előleges megvizsgálás alapján eszközölhető visszautasítása ugyanis egyhangu határozatot tételez föl és gyakran megtörténhetik, hogy a kérvény azon okból nem lett visszautasítva, mert egyhangúság elérhető nem volt. Mint-hogy pedig a szóbeli tárgyaláson a határozatok szótöbbséggel hozatnak: meg kellett engedni, hogy az alaki kellékeket nélkülöző kérvényt a bíróság a tárgyaláson is visszautasíthassa.

A 63. §-ban foglalt intézkedés indokolt az oly eljárásban, a mely ügyvédi kényszerrel nem ismer.

A kifogások feletti határozatnál a bizonyítási eljárás rendszerint fölösleges s annak a törvény 67. §-a értelmében csak azon esetre lehet helye, ha a kérvényezők valamelyike ellen a 21. vagy 22. §-on alapuló oly kifogás emeltetik, melynek valósága esetében az illető kérvényezési joggal egyáltalán nem bír.

Hogy azonban az ilyenmü kifogások a tárgyalás ok nélküli elhalasztásának alapjául ne szolgáljanak, a bizonyítás elrendelése feltételhez volt kötendő, t. i. a kifogás alaposságának valószínűsítéséhez.

A kifogás valószínűsítése az okból volt kívánandó, mert az kizárólag okirat által eszközöltetik és eszközölhető, s a mi esetleg a bizonyítási eljárás folyamán megállapítandó, az rendszerint a személyazonosságra vonatkozik.

A 64. §-ban megállapítandó volt azon sorrend, melyben feleket a szólás joga megilleti.

Habár a választás-védőket az eljárás folyamán egyenlő jogok illetik meg, mégis a sorrend megállapításánál az érdekelttség fokára figyelemmel kellett lenni.

Kérvényezők a választás-védők előterjesztéseire együttesen tartoznak nyilatkozni.

Ez által kerültkik a tárgyalás hosszadalmassága, megóvatik annak egysége, a nélkül, hogy a kérvényezők szólásjoga ebből folyólag bármi korlátozást szenvedne.

Mert a választás-védők nyilatkozatai tárgyilag a legszorosabb összefüggésben állván, a választás törvényszerűsége tekintetében felsorolt egyes mozzanatok egybefoglalása nemcsak lehetséges, hanem a kérvényezők szempontjából is czélszerűbb.

Ellenkező intézkedés az ismétlést szükségszerűleg maga után vonná.

A törvény nem határozza meg a felek nyilatkozatainak számát s ekkép az esetről-esetre a bíróság által állapítandó meg, mely azt szabad belátása szerint határozza el, a szerint, a mint az ügyet kimerítettnek, avagy olyannak találja, mely az egyik vagy másik részéről még nyilatkozatot tesz szükségessé.

A nyilatkozatok számszerű korlátozásának mellőzése azonban nem teszi feleslegessé, hogy a felek előadásainak tárgyi korlátjai határozottan meg ne vonassanak.

A felek csak a kérvényben felsorolt érvénytelenségi okok tekintetében nyilatkozhatnak.

A tárgyalásnak átcsapongása oly térre, mely a bírói ítélet alapjául nem szolgálhat, feltétlenül kizárandó.

Ezt kívánja kifejezni a 69. §. azon kitétele, hogy a felek

nyilatkozatainak tárgyi korlátai a jelen törvényjavaslat 3. és 23. §-aiba vannak foglalva.

Ezen intézkedés teljes összhangzásban áll a 62. §-al, mely a tárgyalásból hivatalból kirekeszti az oly érvénytelenségi okot, melynek megállapítása a Curia hatáskörébe nem esik.

A törvény úgy a Curia, mint pedig a képviselőház hatáskörét önállóan állapítja meg. A vitás választási ügyeknek e két forum közt történt megosztása és az e tekintetben vont korlátok betartása szükségessé teszi azt, hogy a Curia hatáskörét minden egyes kérvénnyel szemben hivatalból állapítsa meg.

E megállapításnak a kérvényben foglalt érvénytelenségi okokkal szemben azon jelentősége van: kizárni az érdemleges tárgyalásból mindazt, a mire a Curia hatásköre ki nem terjed.

A hatáskör ezen megállapítása, habár hivatalból eszközendő, nem lett a kérvény előleges megvizsgálásának körébe utalva, mert az erre irányuló bírói működés, a mely a kérvény visszautasítását eredményezheti, az alaki kérdés jellegével nem bir, miért is az ily határozat meghozatalánál, a felek meghallgatása okszerűen nem mellőzhető.

A kérvényben felsorolt érvénytelenségi ok, a mely nem esik a 3. §. alá, a kérvény visszautasítását csak az esetre eredményezheti, ha az utóbbi kizárólag ezen okon alapszik.

Tulhajtott formalismus nyilvánulna abban, ha a kérvény oly esetben is visszautasíttatnék, a midőn oly érvénytelenségi okokat tartalmaz, a melyek csak részben nem eshetnek a 3. §. alá.

Ily esetben az illető érvénytelenségi oknak a tárgyalás köréből való kizárása által, a cél, t. i. a hatáskörnek szigorú betartása, el van érve.

A felek halasztást csak annyiban kérhetnek, a mennyiben ily kérelem a védelem szempontjából jogosult.

A 60. §. az idézési határidőt 20 napban állapítja meg.

Ezen 20 nap, mely az idézésnek valószínű vételétől a tárgyalási határnapig számítandó, oly időköznek tekintetik, mint a melyet a törvény a választás-védőknek bizonyítékaik beszerzésére enged, a melynek megvonása vagy rövidítése a védelem lehetőségét sok esetben megszüntetné.

Ugyanazon szempontok, melyek a kérvényre nézve a választás-védőkkel szemben fenforognak, az ellenkérvény tekintetében hasonló módon érvényesülnek.

Az eljárás azon elve, mely a kérvény határozottsága s ebből folyólag annak az eljárás egész folyamán való változhatatlanságára vonatkozik, határozottan ki van fejezve a 70. §. azon intézkedésében, hogy a kérvény a tárgyalás folyamán újabb érvénytelenségi okokkal és tényekkel ki nem egészíthető.

Ezen megszorítás azonban nem volna igazolható az újabb bizonyítékok tekintetében, melyek a tárgyalás berekesztéséig felhozhatók. (70. §.)

Az új bizonyítékra való hivatkozás azonban szükségessé teszi, hogy a védelem ez által korlátozást ne szenvedjen, s kerültségéig úgy a meglepetés, mint pedig a hivatkozás folytán a tárgyalások elhalasztása.

Ennek kikerülése céljából vétetett fel a 71. §-ban foglalt intézkedés, mely a fél kötelességévé teszi, hogy az esetben, ha a kérvény- vagy ellenkérvényben foglalt bizonyítékokon felül a tárgyaláson újabb bizonyítékra hivatkozni szándékozik, erről ellenfelét a bizonyíték megjelölése mellett értesíteni tartozik.

Ezen értesítéseknél a bíróság közreműködése mellőzhető, de azok kétségtelenné való tétele megkívánja, hogy az értesítés kézbesítése hivatalos személy által eszközöltessék, a melyre a fél által közvetlenül kerestetik meg.

A törvény ilyenül a bírósági végrehajtót jelöli meg.

Az értesítés elmulasztása egymagában a tárgyalás elhalasztásának indokául nem szolgálhat, mert a hivatkozott új bizonyítékok olyanok lehetnek, melyek teljesen irrelevans körülményekre vonatkozván, egyébként is mellőztetnének, vagy pedig oly bizonyítékkal állhatnak szoros kapcsolatban, melyre nézve a hivatkozó ellenfele kifogásait, esetleges ellenbizonyítékait már előterjesztette volt.

A halasztás jogosultsága ily körülmények közt más ismérvhez, mint az ügy állásához, nem volt köthető, s annak megadását az eset körülményeihez képest a bíróság belátására kellett bízni, de egyuttal meghatározni a halasztás mérvét s azt akképp megállapítani, hogy a törvényben kijelölt határon belül elegendő idő engedessék a hivatkozó fél ellenfelének az új bizonyítékra vonatkozó adatai beszerzésére.

A mennyiben a halasztás az ügy állása szerint indokoltnak mutatkozik, az értesítés elmulasztása a halasztás elrendelését vonja maga után és az ebből felmerülő költségek az azt okozót terhelik.

A 71. §. ezen intézkedése elejét veszi annak, hogy az értesítés elmulasztása egyik eszközéül szolgáljon az ügy eldöntése elodázásának.

A kérdezési jog és a személyes megjelenés elrendelésének joga, a mint az a 72. §-ban a bíróságnak megadatik, nélkülözhetlen, mert ennek hiányában a hízagos, ellentmondó, értelmetlen előadásokat kellene az ítélet alapjául venni.

A választási ügy ítélettel befejezést nyerhetne ugyan, de csakis alaki szempontból.

E kérdezési jog a tényállás megállapításának egyik eszköze.

Természetes határa a kérvényben vagy ellenkérvényben felsorolt tények, vagy a tárgyalás alkalmával a választást védők részéről felhozott tények, vagy az ezek ellen a kérvényezők által felhozottak megállapításában rejlik.

Ezen korlátozásnak fölemlítése kettős szempontból válik szükségessé: az egyik, hogy az eljárás azon elve, mely szerint a kérvény vagy ellenkérvény új tényekkel ki nem egészíthető, a bírói kérdezési jog által hatálytalanítva ne legyen; a másik: hogy azon nyomozási elem, mely a kérdezési jogban természetsszerűleg rejlik, tulsulyra ne emelkedhessék azon eljárási elvvel szemben, mely a 46. §-ban meg van állapítva.

E törvény értelmében a személyes megjelenés elrendelhető, de ezt az intézkedést nem lehet kényszereszközökkel fogatosítani.

E törvény nem határozza meg sem a meg nem jelenésnek, sem annak következményeit, ha a fél egy feltett kérdésre a választ megtagadja.

A meg nem jelenés az utóbbival egyenlő hatályu s a szabad méltatás tárgya.

Az eljárási szakoknak megfelelően volt szabályozandó az, hogy a kérvényezőknek vagy a választás-védőknek a tárgyalásokról való elmaradása minő következményekkel jár.

A törvény (74—77. §§.) különbséget tesz a szerint, a mint a fent megnevezett felek egyike vagy másika az első tárgyalástól, vagy az ügy érdemleges folytatólagos tárgyalásától — még pedig a bizonyítási eljárás elrendeléseig, avagy annak elrendelése után — maradt távol.

A meg nem jelenés következményei a felek perbeli állása szerint változnak. De mindezen különböző intézkedéseknél azon eszme az irányadó, hogy a vitás választási ügy eldöntése tisztán közérdekű természetű, továbbá, hogy a választás-védőkre nézve nincs megállapítva olyan védekezési kötelezettség, a melynek megtagadása egymagában a választás törvényszerűségének megállapításánál döntő befolyást gyakorolna.

A választás-védőknek az első tárgyalásról való elmaradása — miután őket védelmezési kötelezettség nem terheli — az érvénytelenségi ok fenforgására vagy fenn nem forgására befolyással nem birhat, s annak következménye csak az lesz, hogy az illetők nem érvényesíthetik azon jogokat, melyeket a törvény nekik biztosít.

A választás-védők elmaradása nem jelenti azt, hogy a kérvényben felsorolt érvénytelenségi okoknak és az ezeket

megállapító tényeknek fenforgását beismerik, hanem csak azt, hogy a védelem jogaival élni nem kívánnak.

Ez által sem a kérvényezők bizonyítási kötelezettsége, sem pedig a bíróságnak ez irányban szabályozott jogköre változást nem szenved és az érvénytelenségi ok fenforgására nézve a választás-védők elmaradása esetében is a bizonyosság azon fokát kell létrehozni, hogy az ítéletben a bíró meggyőződése juthasson kifejezésre.

Ezen eljárásban — a kérvény alakszerűségeitől eltekintve — az alakszerűségek meg nem tartásához nem fűződhetnek oly következmények, a melyek az anyagi bizonyosságot pótolva, megengednék, hogy az ítélet a bíró meggyőződése helyett az alaki bizonyosságra fektetessék.

A választás-védők a Curia előtti eljárásban a választás törvényszerűségének képviselőiül tekintetnek.

A törvény fenti általános indokolásában elő vannak adva azon okok, melyek folytán a törvény a 35. §-ban felsorolt személyeken kívül e közérdek képviselőjével más közeget fel nem ruház.

E törvény ugyanis azon elvből indul ki, hogy a választás törvényszerűsége érdekében a közreműködést a feleknek meg kell adni; de maga a közreműködés hiánya az eljárást közérdekű természetéből ki nem vetköztetheti s ezen utóbbi szempont csak úgy jut kellően érvényre, ha az érvénytelenségi ok fenforgásának kérdése az ítéletben a választás-védők közreműködésétől oly értelemben függetlenítettik, hogy az mint a bizonyítási eljárás eredménye jelentkezze, a melyen egyedül alapulhat a bírói meggyőződés.

A kérvényezőknek az első tárgyalástól való elmaradása a kérvény visszautasítását eredményezi azon fennebb kifejtett eljárási elvnel fogva, hogy az érvénytelenségi ok fenforgásának megállapítása, illetőleg az ezzel kapcsolatban álló bizonyítás kötelezettsége, első sorban a kérvényezőket terheli és csak ezek működése mellett kiegészítőleg és pótlólag szerez be a bíróság maga is bizonyítékokat.

A kérvényre nézve kifejtett elv hasonszerű alkalmazást nyer az ellenkérvény tekintetében.

Az utóbbi nem a kérvényben felsorolt érvénytelenségi ok ellen felhozott védelem, hanem ettől függetlenül, anyagi tekintetben ugyanazon szempont alá esik, mint maga a kérvény.

A választás-védők az ellenkérvényre nézve, a kérvényezők szerepét viszik s az elmaradásnak következményei úgy az egyik, mint a másik tekintetben kell, hogy egyenlők legyenek.

Ha a felek az első tárgyaláson megjelentek, azok egyikének vagy másikának elmaradása folytatódó tárgyalásoktól, a kérvény érdemleges elintézésének akadályaul nem szolgálhat. Hasonló szabály nyer alkalmazást akkor is, ha a felek egyike vagy másika a bizonyítási eljárás elrendelése után maradt el.

A kérvény érdemleges elintézése az eljárás bármely szakában a felek egyikének jelenlétét és közreműködését tételezi fel, s ezen szabály alól csak egy esetben van kivétel, a midőn a bizonyítás-felvétel történik.

A 78. §. értelmében a feleknek a 74., 75. §. korlátai közt jogukban áll, daczára annak, hogy az ügy egyik tárgyalásától elmaradtak, további tárgyalásokon résztvenni s azokba befolyjni.

A tárgyalástól való elmaradásnak következményei rendszerint csak arra szorítkoznak, hogy az illető fél azon perbeli cselekményt, a mely az eljárás egy bizonyos szakában és időpontjában teljesíthető, ennek elmúltával véghez nem viheti. Jelentősége továbbá az, hogy azon jogokat, a melyek időhöz kötöttek, az idő elmúltával nem gyakorolhatják.

Ebből folyólag az elmaradt fél az eljárásnak azon szakába léphet be, a melybe az utóbbi jutott. Gyakorolhatja mindazon jogokat, a melyek az eljárásnak még hátralevő szakáiban a javaslat értelmében gyakoroltatnak.

A feleknek ezen utólagos belépése az eljárásba nem okozhatja magának az eljárásnak hosszadalmasságát, de különösen igazolt az oly eljárásban, a mely ugy az igazolást, mint pedig az ujitást kizárja.

A 78. §-ban hivatkozás történik a 35. §-ra, mert a választást-védő választók belépése az eljárásba határozott időponthoz volt kötendő, a melyet azok annak elmulasztásával többé nem gyakorolhatnak. (Min. ind.)

NYOLCZADIK FEJEZET.

Bizonyítási eljárás.

79. §. A bíróság a tárgyalás berekesztése után a felek nyilatkozatait, beismerésüket, a hozzájuk intézett kérdésekre adott válaszokat, a válasz megtagadását, szabadon méltatja s ugy ezeknek, mint pedig a tárgyalás összeredményének alapul vétele mellett, megállapítja azon tényeket, a melyek bebizonyítandók és ezekre nézve a bizonyítási eljárást elrendeli.

80. §. A kérvényezők tartoznak bizonyítani azon ténykörülmenyeket és állításokat, a melyekre a választás érvénytelenségét alapítják. Ugyanezen kötelezettség terheli a választás-védőket az ellenkérvény tekintetében.

81. §. A 3. §. 1. pontja alapján felhozott amaz érvénytelenségi ok, hogy a képviselő valamely választói névjegyzékben felvéve nincs, csak annyiban vehető figyelembe, ha közokirattal bizonyittatik, hogy a képviselő azon kerület választói névjegyzékében elő nem fordul, a melyben megválasztották.

82. §. Ha a kérvényezők a 81. §-ban foglalt feltételnek eleget tettek, a bizonyítás a választás-védőket terheli. A bizonyításra elegendő, ha megnevezik azon község választói névjegyzékét, melyben a képviselő mint választó fel van véve. Az ily névjegyzék hivatalból szerzendő be.

83. §. Mindazon esetekben, a melyekben a kérvényezők a 3. §. illető pontjai alapján a választás érvénytelenítését abból az okból kéri, mert a képviselő az érvényes szavazatok általános többségét el nem nyerte, vagy pedig a 28. §-on alapuló kérelem van előterjesztve, a választás-védők a bizonyítási eljárás elrendelését oly czélból kérhetik, hogy a képviselő javára mindazon szavazatok hozzáadassanak és a más jelölt javára beadott szavazatokból mindazon szavazatok levonassanak, a melyek tekintetében a jelen törvény 3., 4. és 5. §-a alapján hozzáadásnak vagy levonásnak van helye.

84. §. A bizonyítást elrendelő határozatban megjelölendők a bizonyítandó tények, megnevezendők a felek, a kiket a bizonyítás terhel és határozottan megjelölendők a bizonyítási eszközök.

85. §. Ha az érvénytelenségi ok tényálladékát a büntető bíróság jogerejű ítélettel megállapította, a kérdéses tényálladék, az ellenbizonyítás kizárásával, bebizonyítottanak tekintendő.

86. §. A bíróság azon tények tekintetében, a melyekre nézve a bizonyítási eljárást elrendelte: okiratok beszerzését, szemle foganatosisát, szakértők meghallgatását, hivatalból elrendelheti. Ugy szintén a fent említett korlátok között elrendelheti az oly tanuk kihallgatását, a kikről a tárgyalás vagy bizonyítási eljárás folyamán tudomást szerzett.

87. §. A bizonyítási eljárás folyamata alatt a felek új tanukat nevezhetnek (92. §.), okiratokat előterjeszthetnek vagy azoknak hivatalból való beszerzése iránt indítványt tehetnek.

88. §. A választói névjegyzékek az azokban foglalt választók jogosultsága tekintetében, ellenbizonyítást kizáró, teljes bizonyítékot képeznek.

Ezen rendelkezés azonban nem zárja ki annak bizonyítását, hogy a képviselő vagy más jelölt, a törvény szerint a választhatóságra szükséges egyéb kelésekkel nem bír.

89. §. Közigazgatási hatóságok vagy bíróságok részéről hatáskörükön belül kiállított közokiratok, a mennyiben hatósági vagy bírói intézkedést vagy határozatot tartalmaznak, erre nézve az ellenbizonyítás kizárásával, teljes bizonyítékot képeznek.

90. §. A választási eljárás folyamán az 1874: XXXIII. t.-cz. értelmében vezetett és felvett közokiratok, míg tartalmuk valótlansága be nem bizonyítatik, az azokban tanusított tényeket bizonyítják. Ha valamely ténykörülmeny, a melyre a választás érvényessége vagy érvénytelensége alapittatik, ezen közokiratokból tisztába nem hozható: az a fél tartozik bizonyítani, a melyik a kérelmet vagy ellenkérelmet ezen ténykörülmenyre alapítja.

91. §. A fél, a ki tanuval akar bizonyítani, köteles megnevezni a tanunak nevét, lakását és polgári állását és megjelölni azon tényeket, a melyekre nézve a tanu kihallgatását kéri.

92. §. E törvény hatályának területén kívül tartózkodó tanuk nem idéztetnek meg. A félnek azonban jogában áll, az oly tanukat, a kik bármi okból megidézhetők nem voltak, a bíróság által meghatározott napon előállítani.

Hasonlóan jogukban áll a feleknek oly tény bizonyítása végett, a melyre nézve a bizonyítási eljárás el van rendelve, a felvételre kitűzött határnapra új tanukat állítani a bíróság elé.

Az ily tanuk kihallgatása iránt a bíróság a felek meghallgatása után nyomban határoz.

93. §. Hivatalból mellőzendők azon tanuk, a kik észleleteik előadására nem képesek, vagy pedig az észlelés időpontjában a kellő testi vagy szellemi képességgel nem bírtak.

94. §. A tanuságtételt megtagadhatja: a ki a képviselőnek, ellenjelöltnek, vagy azon személynek, a ki ellen a kérvény intézve van, fel- vagy lemenő ágban rokona, vagy sógora, oldalrokona unokatestvérig bezárólag, vagy hozzá örökbe fogadó szülő vagy örökbefogadott gyermek viszonyában áll, továbbá az illető személyeknek felesége vagy jegyese, avagy a feleségének testvére, vagy testvérének a házastársa.

95. §. A tanuságtételt bizonyos kérdésekre megtagadhatja:

a) a ki a feltett kérdésre adandó válaszzal magát, vagy a 94. §-ban érintett hozzátartozóit büntetendő cselekmény elkövetésével vádolná;

b) a feleknek ezen eljárás folyamán megnevezett meghatalmazottjai az 1874 : XXXIV. t.-cz. 49. §-ának korlátai közt.

96. §. A bíróság köteles a tanut a törvénynek azon rendelkezéseire figyelmeztetni, a melyek szerint a tanuságtételt megtagadhatja és ennek megtörténtét, valamint a tanunak erre vonatkozó nyilatkozatát jegyzőkönyvbe venni.

97. §. A tanuságtétel kötelezettsége terheli a kérdéses választásnál hivatalosan közreműködő közégeket, nemkülönbén a kérvényezőket és a választásvédő választókat.

A választásnál hivatalosan közreműködő közegek a tanuságtételt, hivatkozással a jelen törvény 94. §-ára, meg nem tagadhatják.

98. §. Ha a bíróság elrendelte a bizonyítási eljárást a képviselőnek vagy azon jelöltnek valamely cselekményére nézve, a ki ellen a kérvény, illetőleg ellenkérvény intézve van, az esetre az illető kívánhatja, hogy őt a kérdéses tényre nézve tanukép hallgassák ki.

E kérelem nem mellőzhető. A tanukép kihallgandó félhez azonban nem intézhető más kérdés, mint az, a mely az állított tényre vonatkozik.

Ezen tanu vallomására az 1878 : V. t.-cz. 224. §-ának első bekezdésében foglalt mentesség ki nem terjed.

99. §. A kérvényezők vagy ellenkérvényezők a képviselőnek, illetőleg más jelöltnek, a kik ellen a kérvény vagy ellenkérvény intézve van, tanukép leendő kihallgatását csak valamely a képviselő vagy jelölt által kiállított okirat kétségbe vont valóságának igazolása czéljából kérhetik.

100. §. A bíróság a tanukkal szemben mindazon kényszereszközökkel élhet, a melyek a bünvádi eljárásban alkalmazhatók.

A tanuk azzal idézendők meg, hogy igazolatlan elmaradásuk esetében elő fognak vezetetni.

101. §. A tanu első sorban neve, kora, foglalkozása, állása, a felekhez és a más jelölthöz való viszonya iránt, valamint az iránt is kikérdezendő, vajjon a választás érvénytelenítéséből nem háramlik-e reá kár vagy haszon?

A bíróság ezen felül a tanuhoz mindazon kér-

déseket intézheti, a melyek szavahihetőségének megállapítására befolyással lehetnek.

102. §. Ezután a tanu felhivandó, hogy összefüggésben adja elő mindazt, a mit a kihallgatás tárgya tekintetében tud,

103. §. A bíróság a vallomás kiegészítése vagy felderítése végett kérdéseket intézhet a tanuhoz.

A felek a bíróság útján intézhetnek kérdéseket a tanuhoz.

A bíróság egyes kérdések feltevését megtagadhatja.

104. §. A bíróság hivatalból vagy indítvány folytán elrendelheti az oly tanuknak szembesítését, a kiknek vallomása egymással ellenkezik.

105. §. A tanu vallomása jegyzőkönyvbe veendő, a melyet a tanu aláírni, a vallomást pedig a bíróság felhívására esküvel vagy a mennyiben azt állítja, hogy az eskütétel vallási meggyőződésével ellenkezik, ünnepélyes fogadással tartozik megerősíteni.

Az aláírás megtagadása a jegyzőkönyvben megemlítendő.

106. §. A tanu, a ki vallomást vagy esküt, illetőleg ünnepélyes fogadást tenni vonakodik, a bíróság által 6 hónapig terjedhető fogházzal büntetendő.

A fogház-büntetés megszüntetendő, ha a tanu véghatározat hozása előtt vallomást, esküt vagy ünnepélyes fogadást tett.

Az eljárás megszüntetése vagy az ügynek ítélettel történt befejezése, a kiszabott büntetés megszüntetését nem vonja maga után.

107. §. A bizonyítás felvétele a bíróság részéről közvetlenül, vagy kiküldött bíró által történhetik.

108. §. Ha a bíróság a bizonyítást közvetlenül veszi föl, jogában áll az eljárást azon törvényszék területén is megtartani, a melynek kerületében a választás helye fekszik.

109. §. A bizonyítás-felvételt kitűző első határnapról a felek értesítendők, a felvétel azonban a felek távollétében is eszközözlendő.

A bizonyítás felvételére kitűzött újabb határnapról a jelenlevő felek szóval értesítendők.

A meg nem jelent fél értesítése nem szükséges.

110. §. A bíróság elhatározhatja, hogy a bizonyítás felvétele kiküldött bíró által történjék.

E feladattal azon királyi tábla egyik bírója bizandó meg, a melynek kerületében a választás helye fekszik.

A kiküldött bírót esetről-esetre, megkeresés alapján az illető királyi tábla elnöke rendeli ki.

111. §. A kiküldött bírót a bizonyítás felvételénél mindazon jogok megilletik, melyeket maga a bíróság a jelen törvény alapján gyakorolhat, nemkülönben az 50—51. §§-ban foglalt jogok is.

Megkeresésének az ország bíróságai és más hatóságai eleget tartoznak tenni.

112. §. A kiküldött bíró előtti eljárás nyilvános.

113. §. A kiküldött bíró eljárásáról jegyzőkönyvet kell vezetni.

Jegyzőkönyvvezetőt az illető kir. ítélő-tábla elnöke rendel ki a kir. tábla területén alkalmazott bírósági segédszemélyzetből.

A jegyzőkönyvet a kiküldött bíró és a jegyzőkönyvvezető írják alá.

Magyarázat. E törvény nem fogadta el azon rendszert, melynek értelmében a tárgyalás alkalmával a bizonyítékok nemcsak ajánlatba hozatnak, hanem egyuttal az egyik vagy másik tényállítás mellett felhozott bizonyíték azonnal fel is vétetik.

A mellőzés oka kettős volt: az egyik, hogy a bizonyítékoknak ily felvétele előleges eljárási formákat tett volna szükségessé, melyek pedig ezen eljárásba alig illeszthetők be; a másik pedig az, hogy maga az eljárás ez által hosszadalmassá, a bizonyítás felvétele sok tekintetben feleslegessé vált volna.

De ezen okoktól eltekintve, nem lehetett e rendszert

alapul elfogadni, mert ez a bizonyításnak az illető bíróság általi felvételét feltételezi, holott a jelen törvény a felvétel tekintetében, ettől eltérően, a kiküldött előtti bizonyítás-fölvételt kénytelen volt megengedni, melyet az előbbi rendszer elvileg kizár.

A törvényben megállapítandók voltak azon általános elvek, melyek az ezen eljárásban követendő bizonyítási rendszert úgy a polgári, mint a bünvádi eljárásban követendő bizonyítási rendszertől megkülönböztetik.

A bizonyítási rendszer meghatározásánál négy különböző alapelv alkalmazásba vétele vált volna lehetségessé:

1. a bizonyítás kizárólag a felek feladata,
2. a bizonyítékok kinyomozása kizárólag a bíró feladata,
3. a bizonyítás a fél és a bíróság közös feladata,
4. a bizonyítékok kinyomozása első sorban a felek feladata s e mellett kiegészítéskép a bíróságé.

A 23. §. a kérvény benső kellékeit meghatározván, megkívánja, hogy úgy az érvénytelenségi okot megállapító tények, mint pedig az azok fenforgását igazoló bizonyítékok előadásának, illetve megneveztesenek.

A bizonyítékok pótlása és kiegészítése meg van engedve.

Már ezen határozmány a bizonyítási eljárás egyik alapelvét tartalmazza, t. i. a kérvényezők formális bizonyítási kötelezettségét azon tények tekintetében, melyek a kérvényben fel vannak sorolva.

Ezen elvnek határozott kifejezése a 80. §-ban foglaltatik, mely a kérvény és ellenkérvény tekintetében formális bizonyítási kötelezettséget állapít meg, s ez által a bizonyítási rendszer alapját és a bíróság jogkörét már eleve megvonja.

De ezen elv alapul vétele mellett, a felek kizárólagos bizonyítási kötelezettségét oly értelemben, hogy kizárólag a felek által nyújtott bizonyítékok alapján ítél, már azon okokból sem lehetett elfogadni, a miket a jelen eljárás általános ismertetéseül előadtunk.

Nem volt alapul elfogadható azon második elv sem, mely a bizonyítékok beszerzését kizárólag az ítélő bíróságra ruházza s a feleket a bizonyítási eljárásban szemlélőkké teszi, mert ez az eljárást tisztán nyomozatívvá változtatná át.

De nem volt elfogadható a bünvádi eljárás bizonyítási rendszere sem.

A bünvádi eljárásban a bíró előtt egy cselekmény elkövetettnek állittatik, melynek fenforgását és a törvénynek arra való alkalmazhatóságát a bíró tény- és jogbeli vonatkozásaiban a felektől függetlenül is megállapítja.

A választás érvénytelenítésére irányuló eljárásban a bíró feladatát nem az képezi, hogy a választásnak kétségbe vont törvényszerűségét minden irányban vizsgálat alá véve, megállapítsa. Az sem képezi feladatát, hogy a kérvényben felsorolt érvénytelenségi okot ténybelileg megállapítsa, hanem az ítélet feladata egyedül az: megállapítani, vajjon azon tények, melyek a kérvényben felsoroltatnak, bebizonyításuk esetében megállapítják-e a hivatkozott érvénytelenségi ok törvényileg meghatározott tényálladékát.

A bíróságnak ezen eljárás keretében nincs joga a felek ténybeli előadásaitól függetlenül, az érvénytelenségi ok tényálladékát megállapítani s a vizsgálódást oly irányba terelni, mely a felek által fel nem hozott tények megállapítására irányul.

A tények szolgáltatása kizárólag a felek kötelességévé válik és miután a tény a bíróság által fenforgónak csak annyiban ismerhető el, a mennyiben be is bizonyíttatik, a bizonyítás kötelezettsége, a tény előterjesztése kötelezettségének folyamánát képezi.

A bíróságnak a 86. §-ban szabályozott azon joga, hogy a felek mellett pótlólag és kiegészítőleg felléphet, indokolttá vált az eljárás közérdekű természete s az által, hogy az ítéletben esetleg oly következmények nyerhetnek megállapítást, melyek büntetés természetével bírnak s mint ilyenek a felek közreműködésétől független bírói tevékenységet tételnek fel.

A bíróságnak fent meghatározott jogköre a felek által nem ajánlott bizonyítékok alkalmazásában ellensúlyozásául szolgál azon következményeknek, melyek a bizonyítéknak megkívánt alakszerű ajánlásából és a felvétel iránti kérelemből folynak.

A formalis s ezzel kapcsolatos materialis bizonyítási teher az igazság megállapításának akadályául nem fog szolgálni, mert annak nem kellő alakban történt ajánlása, vagy a tárgyalás során a szabatosságot nélkülöző megjelölése, pótoltatik a bíróság kérdezési joga által.

A bíróság pótlási és kiegészítési joga tehát a formalis ajánlás helyébe lép s ekkép a jelzett eljárási elvek teljes épségben tartása mellett, mód és alkalom nyújtatik a bíróságnak, hogy a tárgyalás során felmerült minden bizonyítékot felhasználhat az ítélet alapjául.

A bizonyítás a kérvényezőket terheli, a választás-védőket pedig csak ellenkérvény esetében.

Ettől független azon bizonyítás terhe, melyet a felek önkényt az egymás ellen szolgáltatott bizonyítékok megerősítése céljából hoznak indítványba.

Azon esetben, midőn a választás érvénytelenítése oly ok alapján van kérve, melynek értelmében a képviselő az érvényes szavazatok általános többségét el nem nyerte, a választás-védőknek ellenbizonyítási jogát szabályozni kellett. (83. §.)

A törvény a választásnál beadott szavazatokat az általános többség megállapításánál mindaddig érvényeseknek veszi, míg azok érvénytelensége az eljárás folyamán be nem bizonyíttatott.

Ha az eljárás célja oda irányul, hogy az érvényes szavazatok általános többsége megállapíttassék, a választás-védőknek meg kell adni mindazon jogokat, melyek a valóságnak megfelelő megállapításhoz vezetnek.

Az általános többség bírói megállapítása szükségessé teszi, hogy a választási eljárásban törvényellenesen érvénytelenített szavazat érvényesnek, a törvényellenesen érvényesnek nyilvánított szavazat pedig érvénytelennek declaráltassék.

Az eredmény azonban a valóságnak meg nem felelne, ha az csak a képviselő ellen és a másik jelölt javára fogna helyt és nem viszont is.

A törvény 4. §-a megállapítja azon eseteket, melyekben valamely szavazat törvény szerint érvénytelen vagy érvényes.

Meghatározza ebből folyólag, hogy az általános többség megállapítása céljából mikor és mily feltételek alatt van hozzáadásnak vagy levonásnak helye.

Ezen intézkedésekkel összhangzásban áll a 83. §-ban foglalt szabály, mely a választás-védőknek megadja azon jogot, hogy a bizonyítási eljárás elrendelését az általános többségnek ily alapon való megállapítása céljából kérhetik.

A bizonyítást elrendelő határozat a tárgyalás összeredményének alapul vétele mellett hozatik. (79. §.)

Az utóbbira való utalás jelentősége abban rejlik, hogy a felek nyilatkozatai, egyes ténykörülmények beismerése, kérdésekre adott válaszok, vagy azok megtagadása, a kérvény vagy ellenkérvény kapcsán, vagy a tárgyalás alkalmával előterjesztett okiratok, amazoknak szabad, ezeknek pedig a törvény korlátain belül eszközzendő méltatása szolgáltatja azon alapot, melyből folyólag a bíróság a tényeknek relevans, bizonyításra szoruló, vagy azt nélkülöző voltát megállapítja.

A bizonyítást elrendelő határozat a bizonyítási eljárás alapjául szolgál.

A határozatnak a 84. §-ban megállapított kellékei, a feleket terhelő bizonyítási kötelezettségnek folyamányai s annak határozottságát két körülmény teszi egyaránt szükségessé.

Az egyik a bizonyítás felvételének módja, a mint ez a törvényben szabályozást nyer, különösen pedig a kiküldött által eszközzendő felvétel; a másik azon körülmény, hogy ezen eljárásban úgy a jogorvoslatok, mint az ügy újra felvétele ki vannak zárva s ennek folytán a bizonyítási eljárást elrendelő határozatnak, illetve tartalmának olyannak kell lennie, mely a felekre háramló hátrányok kikerülésére alkalmas.

A bizonyítást elrendelő határozat figyelmeztetés jellegével is bír és a 87. §. értelmében a felek azon helyzetbe jutnak, hogy a bizonyítás felvétele alkalmával pótolhatják azon bizonyítékokat, melyeket az érdemleges tárgyalás alkalmával felhozni vagy ajánlani elmulasztottak.

Gondoskodni kell azonban arról, hogy a feleket megillető ezen kiegészítési és pótlási jog se halasztásoknak forrásává ne váljék, se pedig magának a bizonyítás-felvételnek megszakítását ne vonja maga után.

Az okirat általi bizonyítás a felvételi eljárás folyamata alatt ily következményekkel nem járhat.

A tanu általi bizonyítás tekintetében pedig ezen lehetőség a törvény azon intézkedése által van kizárva, hogy csak oly tanuk hallgathatók ki, — a bizonyítást elrendelő határozatban megnevezettek kivül, — a kiket a hivatkozó fél a felvételre kitűzött határnapra a bíróság elé állit.

A bizonyítás-felvételi eljárásban használt új bizonyíték tekintetében, a 71. §-ban szabályozott értesítési kötelezettség fenn nem forog.

Kizárja ezt a felvételi határidők mikénti kitűzése, azok gyors lefolyása s azon elv, hogy a bizonyítás felvétele, a felek kérelme vagy bármi természetű mulasztása folytán el nem halasztható.

Vizsgálat tárgyát azon kérdés képezheti, vajjon ezen intézkedés a hivatkozó fél ellenfelének védelmi szabadságát nem korlátozza-e?

A korlátozás csak abban nyilvánulhat, hogy a fél az új bizonyítékkal szemben, az annak megerőtlenítésére szolgáló ellenbizonyítékait be nem szeresheti.

Ezzel szemben azonban megfontolás tárgyává teendő, vajjon nem nagyobb-e azon érdek, mely az új bizonyítékok használatának megengedésében rejlik, s a mely a valóság megállapítására nélkülözhetlen, mintsem azon esetleges hátrány, mely a felet az által éri, hogy az új bizonyíték megerőtlenítésére szolgáló bizonyítékot be nem szeresheti.

A jelzett hátrányok azonban a törvény 86. és 116. §-aiban foglalt rendelkezések folytán halasztások nélkül is

teljesen kikerülhetők. Mert a bíróságot azon jog, hogy a felek által nem ajánlott bizonyítékokat hivatalból felveheti, a bizonyítás-felvételi eljárásban is megilleti.

Az újonnan hivatkozott bizonyíték elleni kifogás, a mennyiben ez egy alkalmazandó bizonyítási eszközben testesül meg, az úgy állása szerint, ha a bíróság vagy a kiküldött annak jelentőségét és döntő befolyását a bizonyítás eredményének alakulására elismeri, általa még indítvány nélkül is figyelembe fog vétetni.

Ha a fél a bizonyítás felvételénél az idő rövidsége miatt a bizonyíték megerősítésére szolgáló ellenbizonyítékot meg nem nevezheti, az ebből eredő hátrány kikerültetik az által, hogy a bíróság a bizonyítási eljárás pótlását vagy kiegészítését hivatalból vagy indítvány folytán elrendelheti.

Megállapítandó volt a törvényben a büntető bíróság által hozott és jogerőre emelkedett ítéletnek befolyása az ezen eljárás alapján a Curia által hozandó ítéletre, ha mindkettő ugyanazon tényálladékokat teszi elbírálás tárgyává.

A 3. §-ban felsorolt érvénytelenségi okok egy része a büntető-törvénykönyvben foglalt cselekmények tényálladékanak változatlan átvételében áll.

A két eljárás e tényálladék megállapítására irányul. Változók azon következmények, melyek a megállapított tényálladékból levonandók.

Ha a büntető-bíróság megállapítja azon tényálladék fenforrását, melyhez a jelen törvény a választás érvénytelenségét, mint következményt fűzi s ez a törvényt szabta formák betartása mellett ítélet végett a Curia elé terjesztetik, a jogrend biztonságával s a büntető birói ítéletbe helyezendő közbizalommal ellenkeznek, ha ezen tényálladék fenn- vagy fenn nem forgása, újlag bizonyítás tárgyává tétetnék.

A büntető birói ítéletnek a polgári eljárásra s viszont az utóbbinak az előbbire való befolyása és e viszonynak szabályozásánál mérvadó elvek, lényegesen különböznek azoktól, melyek a fenforgó kérdésben követendők.

A törvény 85. §-ban foglalt szabály nem áll ellentétben sem a bizonyítékok szabad mérlegelésének rendszerével, sem pedig azon elvvel, hogy a bíróság a hatáskörébe utalt ügyek tényálladékát függetlenül állapítja meg.

Az előbbi csak akkor jogosult, ha a bizonyítási eszközök a két birói eljárásban természetükben és hatásukra nézve lényegesen különböznek.

De ha az egyik eljárásban a tényállás megállapításának czéljából a bíró számára több eszköz áll rendelkezésre, mint

a másikban, úgy ez által fokoztatik azon valószínűség, hogy azon eljárás, mely a bizonyítás lehetőségének többletét foglalja magában, a valóságot inkább megközelíti, mint azon eljárás, mely azt nélkülözi.

A Curia előtti eljárás nem ismeri a bizonyítékok kikutatásának azt a módját és oly terjedelmű jogát, mely a bünvádi eljárásnak elengedhetlen feltétele.

Ha immár mindkét eljárásban teljesen azonos tényálladékokat tartunk szem előtt és az a büntető eljárásban jogerejű megállapítást lelt, a Curia előtti eljárásban a tényálladékhöz fűzött közjogi következmény, a fentjelzettek folytán, igen gyakran megállapítást nem találhat.

Mert ha pl. a büntető törvénykönyv 178., 185. vagy 186. §-ában foglalt büntetendő cselekmény a büntető bíró által jogerejüleg meg lett állapítva s ugyanezen cselekmény a kérvényben a törvény 3. §-ának illető pontjai alapján érvénytelenségi okként felsoroltatnék s a Curia ítéletében csupán az okból nem nyerhetne megállapítást, mert meghatározott bizonyítékok alkalmazásba vehetők nem voltak, a jogérzületen oly sérelem ejtetnék, melyet megakadályozni a törvényhozás feladata.

A két eljárás közötti függetlenségnek a 85. §-ban foglalt megszorítása kifogás tárgyává csak akkor volna tehető, ha a tényálladék megállapításánál, illetve az abból levonandó következményeknél, eltérő jogi elvek szolgálnának alapul.

De teljes azonosság forog fenn és a következmények megállapításának ketté választását nem eljárási, hanem kizárólag közjogi szempontok teszik szükségessé.

Az okirat általi bizonyítást a törvényben szabályozni kellett s meghatározni az egyes okiratok bizonyító erejét, különös tekintettel azok vitássá vált tartalmára s magára a választási eljárásra.

A választás alapjául szolgáló névjegyzéket a választók jogosultsága tekintetében oly okiratnak kell tekinteni, a mely ellenbizonyítás kizárásával teljes bizonyítékot képez.

Ezen rendelkezés az 1874 : XXXIII. t.-cz. 73. §-ának folyománya, melynek értelmében a névjegyzékben foglalt választók minden körülmények között szavazásra jogosultak.

Az ily szavazat érvényessége, a jogosultság egyébkénti hiánya szempontjából a Curia előtti eljárásban vizsgálat tárgyává nem tehető s a választói névjegyzékek törvényszerűségét, a választás eredményének törvényszerűségével egybekapcsolni nem lehet.

A 88. §. második bekezdése ezen elv alól nem kivételt

állapít meg, hanem a netáni téves magyarázatok kizárása végett, megkülönbözteti a cselekvő és szenvedő választási képességet s az utóbbit, mint sok tekintetben a névjegyzéktől függetlent, bizonyíthatás tárgyává teszi.

A 89. §. a közokiratok azon körének bizonyító erejét határozza meg, melyek hatósági, vagy bírói intézkedést vagy rendelkezést tartalmaznak és ezekre nézve az ellenbizonyítást kizárja.

Ettől független annak bírói megállapítása, vajjon a közokiratban foglalt rendelkezés a kiállító hatóság hatáskörébe esik-e s az erre nézve törvényesen előírt alaki kellékekkel bir-e?

A közokiratok harmadik csoportját az 1874: XXXIII. t.-cz. értelmében a választási eljárás folyamata alatt vezetendő okiratok képezik.

Ezek vagy a választásnál hivatalosan közreműködő közegek intézkedéseit és rendelkezéseit, vagy pedig az előttük, mint hivatalos közegek előtt tett nyilatkozatokat tartalmazzák.

Az első tekintetében ezen okiratok bizonyító ereje a 90. §-ban nyert szabályozást, az utóbbiak tekintetében bizonyítják, hogy a nyilatkozat a megnevezett választótól ered.

Ezen közokiratokkal szemben, a tartalom valótlanosságának bizonyítását, teljesen függetlenül a valótlan tanusítványban rejlő büntetendő cselekménytől, — ezen eljárás folyamán meg kellett engedni.

A 89. és 90. §-okban felsorolt közokiratoktól meg kellett különböztetni azon közokiratokat, melyek sem intézkedést nem tartalmaznak, sem pedig a választási eljárás folyamán s annak tanusítása céljából felvéve nem lettek.

Ezen utóbbiak bizonyító erejének meghatározását, nemkülönben a magánokiratokét a bíróság szabad belátására kellett bízni. Ha valamely ténykörülmény, melyre a választás érvényessége vagy érvénytelensége alapittatik, a szóban forgó közokiratokból tisztába nem hozható: erre az esetre a 90. §-nak második mondata a bizonyítási terhet megfelelően szabályozza.

A tanubizonyításra vonatkozó szabályok a törvényben kimerítően voltak foglalandók, mert a bünvádi eljárás szabályaitól a jelen eljárásban lényeges eltérések váltak szükségessé.

Az eljárásnak gyors lefolyása, az e törvény hatályának területén kívül tartózkodó tanuk kihallgatásának mellőzését teszi szükségessé.

A fél által kijelölt lakhelyen fel nem található tanuk tekintetében, a tanu tartózkodási helyének hivatalos uton való

kinyomozása s a felet terhelő ezen kötelezettségnek a bíróságra való átruházása, egyrészt ezen eljárás alapelveivel ellenkeznek, másrészt az eljárás befejezésének nagymérvű késleltetését vonná maga után, mert nem létező és fel nem található tanúk megnevezését eredményezné.

A bizonyíték beszerzésének kötelezettsége, mint a fél kötelezettsége, a tanukra nézve is kiterjed.

De módot és alkalmat kell a hivatkozó félnek nyújtani arra nézve, hogy a bizonyítékot a bíróság elé terjeszthesse.

Ezt célozza a 92. §., midőn a meg nem idézhető tanukra nézve a fél közvetlen előállítási jogát elismeri.

A tanuzási kötelezettség aluli mentességet megállapító okok tekintetében a bünvádi eljárásra való utalás elégséges nem lett volna, mert a személyes viszony meghatározása, melynek folytán a tanu a vallomástétel alól felmentendő, választási ügyben s az azzal kapcsolatban álló ezen bírói eljárásban lényegesen különbözik attól, mely tanu és vádlott között fenforog. (94. §.)

Megállapítandók voltak a 95. §-ban foglalt mentességi okok is, és pedig az a) pontban foglalt ok a büntető törvénykönyv 224. §. 1. pontjában foglalt határozmányokra való tekintettel is.

Hasonlókép megállapítandó volt az ezen eljárásban megnevezett meghatalmazottak mentessége is.

Az 1874: XXXIV. t.-cz. 49. §-a az ügyvédre nézve általános tanuzási mentességet állapít meg, az eljárásra való tekintet nélkül.

Ha tehát a jelen eljárásban ügyvéd szerepelne meghatalmazottként, a tanuzási mentesség őt a fent hivatkozott törvény alapján megilletné.

Miután a törvény értelmében a feleket ezen eljárásban nem ügyvédek is képviselhetik, ezeknek mentessége amazokétól eltérő nem lehet, mert az ügyvédi minőség egymagában a felek képviselői tanuzási kötelezettségének megállapításánál ismérvül nem szolgálhat.

Ily körülmények között célszerűnek látszik az 1874: XXXIV. t.-czikben foglalt szabályt általánosítani s azt minden meghatalmazottra kiterjeszteni.

Tanuzási kötelezettség terheli a 97. §. értelmében a kérvényezőket, a választás-védőket és a választásnál hivatalosan közreműködő közegeket, még pedig tekintet nélkül arra, vajjon a kérvény ellenük is intéztetett-e vagy sem.

Ha az első helyen említett két csoportbeli személyek az okból, mert az eljárásban mint felek szerepelnek, a tanuzási

kötelezettség alól felmentetnének, az esetre a választási küzdelemben szereplő pártok mindegyike a fontos és a tényálladék megállapításánál nélkülözhetlen tanukat a kérvényezők vagy a választást védők között szerepeltetné s a legtöbb esetben ép ott, a hol a tényálladék megállapítása a tanubizonyítást tenné szükségessé, az lehetetlenné válnék.

A fentjelzett célszerűségi mozzanatnak érvényre jutása, a Curia előtti eljárás alapelveivel ellentétben nem áll.

Kérvényezők és választást védők csak alaki értelemben vett felck, a kik nem saját jogukat érvényesítik ezen eljárásban, s a kiknek tanuzási kötelezettsége hasonló ahhoz, mely a bünvádi eljárásban a sértett vagy károsult felet terheli, a hol azon érdek, mely a bűncselekmény megállapításához fűződik, sokkal inkább személyes irányzatú, mint az, mely a kérvényezők vagy a választás-védők tekintetében a kérdéses választás fenn- vagy fenn nem tartására vonatkozólag fennáll.

A 24. §. szerint a kérvény a választási eljárásban hivatalosan közreműködő személyek ellen is intézhető.

Az illető közeg ez által ép oly kevésbé válik anyagi értelemben vett perfélő, mint maga a kérvényező.

Midőn az érvénytelenségi okot megállapító tényálladék, az ily személy cselekvése vagy mulasztása, vagy pedig — mint a 3. §. 13. pontja esetében — ezen közeg intézkedése szükségsszerűségének megállapítása is szóban forog, ezen közeg valótlomása nélkül az eredmény megállapítása sok esetben lehetetlenné válnék.

Vizsgálandó, vajjon azon okok, melyek ez egyének tanukép leendő kihallgatása ellen felhozhatók, elég nyomatékosak-e arra nézve, hogy a bíróság ezen fontos bizonyítási eszköz igénybevételelől elzárassék.

Ezen tanuk mellőzésének indokául az szolgálhat, hogy a tanu saját cselekményének vagy mulasztásának megállapítása esetében büntető vagy fegyelmi uton felelősségre vonható.

A mi a büntetőjogi következményeket illeti, ugy ezen közegek állása egyenlő minden más tanuéval, mert hisz a választásnál hivatalosan közreműködő közeget, ha tanukép hallgattatik ki, megilleti azon mentesség, mely a 95. §. a) pontjában foglaltatik.

A fegyelmi következmények, a tanuzási kötelezettség alóli mentességi okként egyáltalán nem szerepelnek.

Azt pedig, hogy az ez irányban felmerülő netáni érdekelttség a tanu szavahihetőségére mily befolyással bír, a bizonyítási eljárás összeredményének megállapításánál a bíróság szabadon mérlegeli.

A tanuzási kötelezettséggel terhelt személyek körének meghatározásánál és a mentességi okok megállapításánál a választás törvényszerűségében rejlő közérdeknek tulsulyt kellett adni azon magánérdekkel szemben, mely a tanu részéről, mint a tanuzási kötelezettség alóli mentesség oka, figyelembe jöhetne.

A törvény azon elvből indul ki, hogy a bizonyítékok szabad méltatása lehetségessé teszi a tanukép kihallgatható személyek körének tágítását és a választáshoz fűzött politikai érdek, mely az egyik vagy másik tanunál többé-kevésbé érvényesül, kizárási ok gyanánt nem fogadható el, hanem annak megállapítása, hogy ez mennyire hat vissza az egyes tanu vallomásának bizonyító erejére, a bíróság szabad belátására bízandó.

A 98. §. értelmében a képviselő, vagy azon jelölt, a ki ellen a kérvény beadott, az esetre, ha a bizonyítási eljárás oly tény tekintetében lett elrendelve, mely az ő cselekményén alapszik, tanukép leendő kihallgatását kívánhatja.

Ezen intézkedés megállapításánál kiindulási pontul szolgál az eljárásnak azon elve, hogy az abban szereplő felek nem mint anyagi értelemben jogosultak, hanem tisztán alaki szempontból tekintendők peres feleknek; hogy az érdek, mely az egyik vagy másik fél részéről a választási ügy mikénti elintézéséhez fűződik, rendszerint a fél és a tanukép szereplő egyénekre egyaránt kiterjed; s hogy az érdeknek foka gyakran teljesen független azon perbeli szereptől, mely az illető félnek jut.

Az eljárás csak alakilag irányul a képviselő ellen.

Nem egyéni jogai vagy jogosítványai nyernek az ítéletben megállapítást, hanem a választás, mint közjogi actus, képezi — a törvény által meghatározott irányban — a vizsgálat tárgyát.

Ezen eljárásban a felek esküje általi bizonyítás ki van zárva; mert a mint az eljárás tárgya minden magánjogi elemet nélkülöz, úgy annak formája és bizonyítási módjai közösen volt felvehető az eskü, mely alapját a feleknek a per tárgya felett való rendelkezésében találja.

De a képviselő állása a Curia előtti eljárásban lényegesen különbözik attól is, mely a vádlottat a bünvádi perben úgy a jogok, mint a kötelességek tekintetében megilleti.

Ha az érvénytelenségi okot alkotó tényálladék egyuttal büntetendő cselekmény tényálladékát is megállapítja és e cselekmény úgy az egyik, mint a másik eljárásban a képviselő vagy más jelölt által elkövetettnek állittatik, vagy az abban

való részesség hozatik fel, az esetre, ha a Curia előtti eljárásban az illető személyek tanukép leendő kihallgatása mellőztetnék, a képviselő ezen eljárásban kedvezőtlenebb helyzetbe jutna, mint a bűnvádi perben.

A bűnvádi eljárásban őt ezen cselekményre nézve a vallomástétel joga illeti meg.

Ez utóbbi két elemet rejt magában, u. m. pernyilatkozatot és tanuságtételt.

A tanuságtétel, mely a vallomásban rejlik, a bírói ítélet alapjául szolgálhat s fölmentést eredményezhet, habár más bizonyítékokkal ellenkezik.

A vallomásban rejlő tanuságtétel ép úgy a szabad méltatás tárgya, mint más tanué s a vádlott szavahihetősége gyakran sokkal nagyobb lehet, mint az ellene valló tanuké.

A Curia előtti eljárásban azon személyek, kik ellen a kérvény intézve van, a bíróság előtt vallomást nem tesznek.

De ezen perjogi alakot az eljárás keretébe be sem lehet illeszteni, ha hiányzanak azon perjogi intézmények, melyek annak alapját és folyományát képezik.

Ezen eljárásban tehát arra kell törekedni, hogy a képviselőnek vagy más jelöltnek perbeli nyilatkozata élesen elhatároltassék attól, a mi a vallomásnak megfelel, t. i. az abban rejlő tanuságtétel elemétől.

Ezen elhatárolás alakilag is keresztülviendő, még pedig akkép, hogy a pernyilatkozatoktól különböző vallomás azon alakot öltse föl, a melyben vallomások ezen eljárás keretén belül egyáltalán tehetők.

Ha ezen személyek tanukép leendő kihallgatásának lehetősége korlátoztatnék, úgy okszerűleg ki kellene zárni azt is, hogy a kérvényezők vagy a választás-védők tanukép hallgatassanak ki.

Ki kellene továbbá zárni a választásban hivatalosan közreműködő vagy más hivatalos közegek kihallgatását is, a kiknek cselekménye érvénytelenségi okként felhozatik.

A tanuzási kötelezettség alól mentesített személyek körének ily megállapítása egyértelmű volna az eljárás lehetetlenségével.

Az eljárásban azon elvnek kell érvényesülnie, hogy a törvényszerű választás — megtámadtatás esetében is — érvényében fentartassék.

Ezen közérdek leghivatottabb személyesítőjét a képviselőben találja; az érdek érvényesülhetése szempontjából azonban meg kell teremteni mindazon perjogi alakokat, melyeket az megkíván.

Ezek közt pedig gyakran nélkülözhetlen magának a képviselőnek vallomása, a mely tárgyilagossítatik az által, hogy a bíró elé csak mint tanuvallomás kerülhet.

Ha p. o. érvénytelenségi okként ez hozatnék fel, hogy a képviselő bizonyos választókat megvesztegetni igyekezett s az illetők tanukép kihallgatva, ezt eskü alatt vallanák, azonban a képviselő ezzel szemben a cselekmény elkövetését tagadná, ezen tagadás csak perbeli nyilatkozat, mely a tagadott állítás bizonyítását teszi szükségessé.

De még ha ezen tanuk szavahihetőségének megingatása az eljárás folyamán többé-kevésbé sikerült volna is, a bíró helyzete a helyes ítélkezés szempontjából nehezítették, ha a képviselő vallomása ezen tanuk vallomásával nem áll szemközt, még pedig olyan alakban, mely az ellenbizonyítás jellegével bír.

A tanukép leendő kihallgatást nem pótolja a bíróságnak kérdésesi joga, mert a fél kikérdeztetésénél a másik fél közreműködése teljesen ki van zárva.

De az ily alakban tett nyilatkozatok nélkülözik azon sanctiót, mely valótlanság esetében a tanuvallomással szemben fennáll.

A törvény csak a képviselőnek vagy más jelöltnek adja meg azon jogot, hogy tanukép leendő kihallgatását kérheti s a bíróság ezt sem hivatalból el nem rendelheti, sem pedig a másik fél az illető személyek kihallgatását nem indítványozhatja.

E megszorítás indokát abban találja, hogy senki sem kényszeríthető arra, hogy önmagát büntetendő cselekménnyel vádolja és hogy a jelzett személyek kihallgatása kizárólag az ellenbizonyítás jellegével bír, a melyet fogamatba venni csak az jogosult, a kinek az ellenbizonyítás érdekében fekszik.

Ezt fejezi ki a törvény 98. §-a, midőn rendeli, hogy az illető személyek kihallgatásának csak akkor van helye, ha a kérdéses tény tekintetében a bizonyítás elrendeltetett.

Mert ha valamely tény tekintetében bizonyításnak nincs helye, ellenbizonyításról sem lehet szó.

Azon megszorítás, hogy a képviselő, vagy az illető jelölt csak az állított tényre hallgatható ki, indokát azon alapelvben találja, hogy a nevezett személyek sem a bíróság előtt személyesen megjelenni, sem pedig a feltett kérdésekre válaszolni nem tartoznak, s hogy ezen jogról csakis önmaguk mondhatnak le; de e lemondásnak olyannak kell lenni, hogy összhangzásban álljon azon elvvel, miszerint senki önmaga ellen vallani nem köteles.

Ha tehát önmagok kérik kihallgatásukat: ez elrendelendő

— az ő tényükre; de ez esetben nem élvezhetik a btk. 224. §. 1. pontjában azon kedvezményt, mely szerint »nem büntetetik (hamis tanuzás miatt) az, a ki a valónak megvallása által önmagát büntetendő cselekménynyel vádolná«, azaz ha a képviselő vagy jelölt netán hamisan vall: ellene igenis alkalmaztatik a btk. XII. fejezetében a hamis esküre szabott büntetés; sőt egy későbbi novella, t. i. az 1900 : XXII. t.-cz. e büntethetőségüket megszünteti a képviselőház bíráló bizottsága előtti eljárás tekintetében is; vagyis a netán ott tett hamis tanuzása is a képviselőnek vagy jelöltnek a törvényben előírt büntetést vonja maga után. *(Szerző.)*

A 98. §-ban foglalt elv alól a 99. §. kivételt állapít meg, midőn oly okirat kétségbe vont valóságának megállapítása forog szóban, melyet a képviselő vagy más jelölt állított ki.

A tanuzási kötelezettség megállapítása ezen esetben nem ellenkezik a fenti elvvel, mert el van ismervé, hogy az illető személy tanukép szerepelhet, a felek esküje általi bizonyításnak pedig ezen eljárásban nincs helye; ha tehát a képviselő vagy más jelölt egy állítólag általa kiállított okirat valóságát kétségbe vonja, annak megállapítása végett, hogy ez tőle ered-e, a fél esküjét helyettesítő bizonyítékról kell gondoskodni, a mely az ítélet számára biztosabb alapot nyújt, mint az írássok összehasonlítása.

A tanuhallgatást részletesen szabályozó intézkedések (100—106. §§.) indokukat az eljárás által elérni óhajtott célban találják. A bizonyíték, melyet a bíróság — ezen törvényben volt korlátok közt — alkalmazhat, terjedelme és felhasználása tekintetében azonos azzal, mely a bűnvádi eljárásban helyt fog.

A részletes intézkedések mellőzése, a 100. §-ban foglalt elv daczára, különösen a tanukra nézve azért nem volt czélszerű, mert ép itt nyilvánult a tárgyalási és nyomozási elv egyesülése és a birói eljárásnak e tekintetben ki kellett jelölni a betartandó határokat.

A 106. §-ban foglalt intézkedés felvétele szükségessé vált, mert a bűnvádi gyakorlat e tekintetben a bírónak nem nyújtja a kellő eszközöket arra nézve, hogy a vonakodó tanuval szemben az általános igazságszolgáltatási érdeket érvényre juttassa.

Törvényeink a használható kényszer tekintetében eltérők.

Az 1868 : LIV. t.-cz. 206. §-a értelmében, ha a tanu vallomást tenni vonakodik, annyiszor a mennyiszor, 10 frttól 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel sujtandó, mely be nem hajthatóság esetében szabadságvesztésre változtatható át, és

pedig minden 5 forint helyett egy napi szabadságvesztés büntetés szabandó ki.

Az 1877 : XXII. t.-cz. 20. §-a szerint a vonakodó tanu, annyiszor a mennyiszer, 5 frt pénzbüntetésben és ugyanazon t.-cz. 50. §-a szerint, annyiszor a mennyiszer, 50 frt pénzbírságban marasztható.

Az 1896 : XXXIII. t.-cz. (bűnvádi perrendtartás) 195. §-a értelmében a vallomástételt vagy az eskü letételét törvényes ok nélkül megtagadó tanu az okozott költség megfizetésére kötelezendő és ezer koronáig terjedhető, elzárásra átváltoztatható pénzbüntetéssel büntetendő. A mennyiben a büntetés kimondása eredménytelen maradt, a tanu letartóztatható; fogvatartása azonban, ha az eljárás kihágás miatt foly, hat héten túl, büntett vagy vétség esetében pedig hat hónapon túl semmi esetre sem terjedhet.

Ezen törvényes rendelkezésektől a törvény — tekintettel arra, hogy a benne szabályozott eljárás a gyors lefolyást kívánja — eltért és a pénzbüntetés mellőzésével, a hatályosabb eszközt javasolja igénybe vétetni.

A tanu ellen kiszabott büntetés kettős természete, t. i. az, hogy büntetés és kényszereszköz, indokolja, hogy az megszüntetendő, ha a tanu a véghatározat hozása előtt kötelezettségének eleget tett; büntetési természete pedig igazolja, hogy a tanu vonakodása esetében, ha mellőzésével hozatott ítélet, vagy az eljárás meg lett szüntetve, rajta a büntetés végrehajtható.

Ugy a közvetlenség, mint pedig a bizonyítékok szabad méltatása egyaránt megkívánna azt, hogy a bizonyítás felvétele kizárólag a Curia által eszközöltessék.

Ezen cél elérése gyakorlati nehézségekbe ütközik, a melyek teljes eltávolítása nem sikerülhet; de a fent jelzett elvek érvényesülhetésének mindenestre feltételét képezi, ha a Curianak megadatik ama jog, hogy az eljárást azon törvényszék területére helyezheti át, a melyben a választás helye fekszik.

Mikor lesz ez lehető vagy czélszerű, a bíróság megítélésére van bízva.

A törvény 107. §-a egyaránt megengedi, hogy a bizonyítás fölvétele közvetlenül, vagy kiküldött bíró által történhetik.

Ezen utóbbi esetnek föltételei a törvényben nem lettek megállapítva.

Ha a bizonyítás fölvétele kiküldött által történik, kétségtelenül czélszerűbbnek látszik ezen teendőkkal az ítélő bíróságnak egyik tagját megbízni, mint más bírót.

A törvény, ennek daczára, ilyenmü intézkedést nem enged meg.

A Curia tagjainak ily czélból való kiküldetése, ezen bíróság ügyforgalmára kedvezőtlenül hatná vissza, miután a kiküldetés folytán az illető bíró hetekig vagy hónapokig elvonatnék rendes munkakörétől. De ezen fölül a választási ügyekben itélni hivatott tanácsok, egyes tagjaiknak kiküldetése folytán, a többi ügyekben az eljárást fölfüggeszteni volnának kénytelenek.

A kiküldött bíró jogköre s a reá bízott teendők fontossága egyaránt indokoltta teszik azt, hogy az ily teendőkkal a bírói rangfokozatban magasabb állást elfoglaló bíró bizassék meg. (108. §.) (Min. ind.)

KILENCZEDIK FEJEZET.

Tárgyalás a bizonyítási eljárás befejezése után.

114. §. A bíróság a bizonyítási eljárás befejeztével, a mennyiben azt maga eszközölte, az ügynek érdemleges tárgyalását folytatja, vagy pedig e végből hivatalból újabb határnapot tűz ki.

Hasonlóan hivatalból tűzendő ki a határnap, ha a kiküldött bíró a jegyzőkönyvet bemutatja.

115. §. A kiküldött bíró által felvett bizonyítási eljárás eredményét az előadó terjeszti elő.

Az előterjesztés után a feleknek jogában áll, ennek kiegészítésekép, a bizonyítás felvétele alkalmával felvett jegyzőkönyvek felolvasását kérni.

116. §. A bíróság, a mennyiben a bizonyítás felvétele kiküldött bíró által történt, hivatalból vagy a felek indítványára a bizonyítás kiegészítését, ugyszintén egyes tanuk vagy szakértők ujólagos kihallgatását elrendelheti, nemkülönben az ítélet hozataláig a tényállásfelderítése végett kérdéseket intézhet a felekhez.

117. §. A bizonyítási eljárás befejezte, illetőleg eredményének előadása után, a felek előterjesztéseket tehetnek.

Előterjesztéseikben a bizonyítási eljárásnak eredményére és ennek méltatására tartoznak szoritkozni.

Uj tényállítások vagy uj bizonyítékok előterjesztésének nincs helye.

Magyarázat. A bizonyítási eljárás befejeztével, az ügy további tárgyalásának alapját azon eredmény képezi, melyet a felvétel szolgáltat.

A bizonyításnak kiküldött által történt felvétele szükségessé teszi, hogy annak eredménye a bíróságnak a tárgyalás alkalmával tudomására hozassék.

Ily esetben annak a felek általi előterjesztése, eltekintve attól, hogy a bíróságra nézve a tárgyilagos előterjesztés biztosítékait nem foglalja magában, tulajdonkép kétszeres előterjesztés volna.

Ezt kikerülendő, rendeli a törvény (115. §.), hogy a kiküldött bíró által felvett bizonyítási eljárás eredményét az előadó terjeszse elő.

A felek ellenőrzési joga kellően elismerésre jut s módjukban áll azt kiegészíteni.

A kiküldött bíró előtti eljárás sem jogorvoslat, sem panasz tárgyává nem tehető, de ha az általa eszközölt felvétel egyik vagy másik irányban nem megfelelően és czélszerűen történt, ha a felek indítványát, vagy az eljárás folyamán hivatkozott bizonyítékokat mellőzte, úgy az ítélő bíróságnak az alapos döntés szempontjából meg kell adni azon jogot, hogy mindezeket pótolthatja és a bizonyítás-felvételnek kiegészítését elrendelheti.

Ez az indoka a 116. §-ban foglalt szabályoknak, melyek folytán a kiküldött bíró eljárása oly felülvizsgálat tárgyává tétetik, mely sem annak önállóságát nem csorbitja, sem pedig magának a bizonyítás felvételének folytonosságát meg nem szakítja és a bíróság intézkedését oly időpontra halasztja, midőn a bizonyítási eljárás eredménye egész teljében előtte állván, mérlegelheti a kiküldött intézkedéseinek hézagos vagy kimerítő voltát.

TIZEDIK FEJEZET.

Ítélet.

118. §. A bíróság a kérvény érdeme felett ítéletben határoz.

Az ítélet bekezdésében ezen törvény 1. §-ára hivatkozni kell.

119. §. Az ítélet hozatalában csak oly bíró vehet részt, ki a tárgyalás egész folyamán mint a tanács tagja közreműködött, vagy mint meghívott pótbíró jelen volt.

120. §. A bíróság a kérvényben felemlített minden egyes érvénytelenségi ok tekintetében, a mennyiben az a feletti tárgyalást a 62. §. alapján előzőleg ki nem zárta, határozni köteles.

Az ítéletnek tartalmaznia kell a tényállás előadását, az okokat és bizonyítékokat, a melyek a bíróságot meggyőződése alkotásánál vezették.

121. §. A bíróság, a mennyiben a kérvényben felhozott érvénytelenségi okot törvény alapján fenforgónak és bebizonyítotttnak elismeri, a megtámadott választást érvénytelennek mondja ki, és ha a 28. §. alapján emeltek kérelmet, ennek megfelelően megállapítja a választás törvényes eredményét. E megállapítás azonban mellőzendő, ha az ellenkérvényben előadott érvénytelenségi ok fenforgása a másik jelölttel szemben bebizonyítotttnak veendő. Ha a bíróság a felhozott érvénytelenségi ok fenforgását bebizonyítotttnak nem találja, a kérvényt elutasítja.

A költségek kérdésében a bíróság mindkét esetben határoz.

122. §. A választás érvénytelenítése esetében, annak a személynek cselekvő és szenvedő választóképesége, a kinek cselekvése a jelen törvény 3. §-ának 2—11. pontjai alatt foglalt valamely érvénytelenségi ok tényálladékát magában foglalja, vagy valamely szavazat érvénytelenítését maga után vont, az ítéletben meghatározott időre, mely azonban 5 évnél hosszabb nem lehet, felfüggesztendő.

123. §. A Curia ítéletében, a választásnál hivatalosan közreműködő közeget, a ki ellen a kérvény intéztetett, négy ezer koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetheti, ha az illető közeg cselekménye vagy

mulasztása folytán, a választás a 3. §-ban felsorolt érvénytelenségi okok valamelyike alapján érvénytelenítve lett, a mennyiben a törvényszerű kötelesség megsértése szándékosan vagy gondatlanságból lett elkövetve.

124. §. Az eljárást és az ítélet meghozatalát nem gátolja az a körülmény, hogy a kérdéses választásból kifolyólag, más bíróság vagy hatóság előtt eljárás van folyamatban.

125. §. Az ítélet szóval hirdetendő ki és hiteles kiadványa a képviselőház elnökének átküldendő.

A feleknek az ítélet hiteles kiadványa, kérelmükre, kiadandó.

126. §. A mennyiben az eljárás folyamán büntetendő cselekmény vagy fegyelmi vétség jelenségei mutatkoznak, a bíróságnak e körülményt az ítéletben meg kell említeni és az összes iratokat az igazságügyminiszterhez áttenni, ki, ha fegyelmi ok forog fenn, átteszi az ítéletet az illetékes miniszterhez.

Ha a bíróság a kérvény tárgyalásakor vagy a bizonyítási eljárás folyamán olyan jelenségekről szerzett tudomást, a melyekből arra lehet következtetni, hogy a kérdéses választás alkalmából az illető választó-kerületben vesztegetés, etetés és itatás nagyobb mérvben üzetett, az ítéletben e jelenségek külön fel kell említenők.

Magyarázat. A Curiát — ezen törvény értelmében — választási ügyekben megillető bíráskodás az 1. §. szerint arra csak időlegesen ruháztatik át s nem képezi rendes bírói hatalmának kifolyását.

Ezen bíráskodási jog, mely a képviselőházat illeti meg, a Curiára csak törvény útján ruházható s a választási ügyekben való bíráskodási jog forrása ezek szerint maga a törvény, a mit az egyes ítéletek meghozatalában alakilag is ki kell fejezni.

Ezt célozza a 118. §. azon rendelkezése, hogy az ítélet a jelen törvény első szakaszára való hivatkozással hozandó meg.

Ha az érvénytelenségi ok fenforgása megállapíttatik,

ennek megfelelően levonatik az ahhoz fűzött törvényes következtetés, t. i. a választás érvénytelen voltának kimondása.

Viszont ha az érvénytelenségi ok fenforgását a Curia bebizonyítva nem találja, nem a választás törvényszerűségét állapítja meg, — mert annak megállapítása nem képezi az eljárás tárgyát, — hanem a kérvényt ily esetben elutasítja.

Hasonlóan, ha a 28. §. alapján a kérvényben azon kérelem emeltetett, hogy az érvénytelenségi ok fenforgásával egyidejűleg állapittassék meg az, hogy nem a képviselő, hanem más jelölt nyerte el az érvényes szavazatok többségét, az esetre az ítélet a választás eredményének megállapítására szorítkozik.

A Curia nem nyilvánítja a másik jelöltet megválasztott képviselőnek, hanem ítéletében az eredményt helyreigazítva, oly alapot szolgáltat, mely a képviselőház előtti igazolási eljárás alapját képezheti.

Ha a Curia ítéletében a 3. §. 2—11. pontjai alatt foglalt valamely érvénytelenségi ok alapján a választást érvénytelenítette, azon személy cselekvő és szenvedő választói képességét, a kinek cselekménye az érvénytelenségi ok tényálladékát megállapítja, a 122. §-ban meghatározott időtartamra felfüggesztheti.

A 3. §. 2—11. pontjai alatt foglalt esetek tényálladéka, büntetendő cselekmények tényálladékaival részben azonos, részben hasontermészetű.

De ezen cselekmények mindegyike olyan, hogy annak elkövetője érdemtlenné válik az országgyűlési képviselői állás betöltésére és kétségtelenné teszi azt, hogy az illetőben hiányzanak azon erkölcsi föltételek, melyek a választói jog gyakorlásánál megkívánhatók.

A választói jog gyakorlásának felfüggesztése ezen kettős irányban, a cselekménynek büntetéssel való sujtásától teljesen független.

A választási visszaélések megtorlásának egyik nemét képezi ez, melyet a választás-érvénytelenítési eljárással, mint annak szükségszerű folyamánnyal, egybe kell kapcsolni.

A 122. §. értelmében nem kívántatik meg az, hogy ama személy, ki az ítéletben ezen következményekkel sujtatik, az eljárásba mint fél befolyt légyen.

Ezen körülmény szükségessé teszi annak megvizsgálását, vajjon ily körülmények között a következmények megállapítására nézve az eljárás elég biztosítékot nyújt-e?

A jelzett következmények csak oly személylyel szemben állapíthatók meg, a kinek cselekménye az érvénytelenségi ok tényálladékát szolgáltatja, s ha maga a választás ennek folytán érvénytelenítve lett.

A választás érvénytelenítése, sulyában és következményeiben, sokkal nagyobb jelentőségű, mint azon büntetés, mely az illető egyént éri.

Már pedig azon felfogás, hogy a cselekmény megállapítása elegendő a választás érvénytelenítésére, de nem elegendő egy a cselekményhez fűzött törvényes következmény megállapítására, helyesnek el nem ismerhető.

A Curia előtti eljárás megindítása és ítélettel leendő befejezése, teljesen függetlenítendő azon eljárásoktól, melyek a kérdéses választással összefüggnek és a kérdéses tényálladékokat vagy annak egyes mozzanatait különleges elbírálás tárgyává teszik.

A Curia ezen közjogi biráskodása e tekintetben is a teljes függetlenséget kívánja meg, a mely sem előzetes kérdésnek más hatóság általi eldöntésével, sem pedig a cselekmény büntető következményeinek megállapításával kapcsolatba nem hozható.

Az eljárás és határozat önállósága, szemben a képviselőházzal és szemben más bíróságokkal s hatóságokkal, a 124. §-ban nyer kifejezést.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 92. §-a (a törvény 162. §-a) értelmében a választásnál hivatalosan közreműködő közeg, a kinek mulasztása vagy törvényszerű kötelességének megsértése a választás meghiusítását, esetleg megsemmisítését vonja maga után, négy ezer koronaig terjedhető pénzbírsággal büntethető.

A Curia előtti eljárásban, ha a fent megnevezett közegnek ily cselekménye vagy mulasztása alapján a választás érvénytelenítve lett, ezen bírság kiszabásának helye lehet, feltéve, hogy a kérvény az illető közeg ellen intézve van és ennek mód és alkalom nyújtott védelmének az eljárás folyamán való előterjesztésére.

A 123. §. szándékosságot vagy gondatlanságot kíván meg. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 92. §-a ezen utóbbi kelléket nem állítja fel. (Min. ind.)

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Költségek.

127. §. A választás érvénytelenítése esetében azon választás-védők, a kik az eljárásban résztvettek, a felmerült eljárási és a kérvényezők részére megállapítandó költségek megfizetésében egyetemlegesen marasztalandók.

Nem terhelhető költséggel azon választás-védő, a ki ellen a kérvény intézve van, és a kinek érvénytelenségi okként a kérvényben felhozott cselekménye az ítéletben megállapítva nem lett.

Ily esetben a bíróság a kérvényezőket az illető választás-védő javára a költségek megfizetésében elmarasztalhatja.

128. §. Ha az ellenkérvény vissza lett vonva vagy annak hely nem adatott, az esetben az azt előterjesztő választás-védők az ellenkérvény tárgyalása folytán felmerült azon költségeket tartoznak a kérvényezőknek megtéríteni, a melyeket az utóbbiak ezen eljárás folyamán számszerűleg kimutattak.

129. §. Az 54. §. esetében, nemkülönben ha a kérvénynek hely nem adatott, a kérvényezők a felmerült eljárási és a választás-védők részére megállapítandó költségek megfizetésében egyetemlegesen elmarasztalandók.

130. §. A választás-védők a 127. §. esetében egymás irányában visszatérítési igényt érvényesíthetnek. A költségek a választás-védőket személyenként egyenlő részben terhelik.

E felosztásnál mindazok, a kik ellen a kérvény intézve van, külön-külön, a választás-védő választók pedig együttesen, egy személynek tekintetnek.

Az utóbbiak egymás közt a költségeket fejenként viselik.

Visszatérítési igényt nem érvényesíthet azon választás-védő, a kinek cselekménye az ítéletben érvénytelenségi okként lett megállapítva.

Ha a kérdéses cselekmény elkövetése több választás-védő ellenében lett megállapítva, egymás közt a költséget egyenlő részben viselik.

Kérvényezők a 129. §. esetében a költségeket egymás közt fejenként osztják meg.

131. §. A 130. §. alapján indítható polgári kere-

setek, a per tárgyának értékére való tekintet nélkül, a járásbiróság hatáskörébe utaltatnak és sommás eljárás alá tartoznak.

132. §. A Curiának, a jelen törvény alapján bíróságot, vagy költséget megállapító határozatai, végrehajtható közokiratot képeznek.

A végrehajtás elrendelésére a budapesti IV. kerületi kir. járásbiróság illetékes.

Magyarázat. Az eljárás folytán felmerülő költségek két részre oszlanak: eljárásiakra és képviselietiekre. (127. §.)

A választás érvénytelenítése esetében ezen költségek a választás-védők által viselendők, de azon megszorítással, hogy e kötelezettség csak azokat terheli, a kik az eljárásban részt vettek, a kik tehát a költséget okozták. A képviselő, vagy a választásnál hivatalosan közreműködő közeg, — a ki ellen a kérvény intéztetett, — de az eljárásban részt nem vett, költségben nem marasztalható. Ez szoros összefüggésben áll azzal, hogy a meg nem jelenés következményei eltérők a polgári eljárástól. A félre nézve megjelenési kötelezettség fenn nem forog. Elmaradása nem a kérvény tartalmának elismerése, hanem csak annyit jelent, hogy a közérdek képviselétét el nem vállalja.

A választás érvénytelenítése esetében a költségek a választás-védőket egyetemlegesen terhelik. Ezen elv alól továbbá kivétel az, hogy azon választás-védő, a kinek cselekménye érvénytelenségi okként fel lett hozva, de az ítéletben, mint ilyen, megállapítást nem nyert, nemcsak hogy költségben nem marasztalható, hanem ellenkezőleg, a kérvényezőktől költségeinek megtérítését követelheti.

Ezen eset hatályában egyenlő a kérvény elutasításával és ezért az illető választás-védővel szemben beállanak azon következmények, a melyeket a törvény az elutasítás tekintetében megállapít. (127. §.)

Az ellenkérvény előterjesztése folytán felmerült költségek viselésére, ha az visszavonatott, vagy annak hely nem adatott, az azt előterjesztő választás-védő volt szorítandó. (128. §.)

Kérvényezőket a költség két esetben terheli: ha az eljárás meg lett szüntetve (54. §.), és ha a kérvény elutasított. Kétségtelen, hogy a megszüntetés okainak különfelesége szerint a kérvény alapossága vagy alaptalansága is változik. De ezen különfeleségek birói megállapítása a költség szempontjából mellőzendő volt, mert nem látszik czélirányosnak a Curia

előtti eljárást folytatni és a vitatott érvénytelenségi ok felforgását csupán a költségnek ki által leendő viselése céljából megállapítani. A költségnek ily esetben való kölcsönös megszüntetése sem nyújtott volna minden egyes esetben megfelelő megoldást, miért is a javaslat azon elvet fogadta el, hogy a kérvényezőket terheli a költség mindazon esetekben, a midőn a kérvényben felsorolt érvénytelenségi ok megállapítva nem lett. (129. §.)

A választás-védőkre és a kérvényezőkre nézve a költség megtérítése tekintetében megállapított egyetemleges kötelezettség szükségessé tette, hogy a visszatérítési igénynél mérvadó elvek e javaslatban kifejeztessenek. A választás-védők a költségeket egymás közt személyenkint egyenlő részben tartoznak viselni.

A választás-védők 3 csoportból állanak: a képviselő, a választásnál hivatalosan közreműködött személyek és a választás-védő választók. Az eljárásnál való szereplésben a két első helyen nevezettek külön-külön járnak el és csak az utóbbiak képeznek perjogi értelemben egy személyt, a kik csakis együttesen működhetnek közre. A költségnek ezen személyek közti egyenlő felosztása egyszerűbb megoldást nyújt, mint az, ha a bíróság a közreműködés mérve szerint a költséget külön-külön állapítaná meg. Ez utóbbi az ellenkérvény tekintetében lehetséges, de ha a választás-védők által felhozott kifogások és ajánlott bizonyítékok tekintetében kellene a költség viselésének mérvét megállapítani, úgy ez csak a Curia által történhetné, még pedig az eljárás gyors lefolyásának rovására; eltekintve attól, hogy a kifogáshoz való csatlakozás esetében, a mérv megállapításának ezen alapja is elesnék.

A visszatérítési igényt nem lehetett elismerni azon esetben, ha az egyik választás-védő cselekménye érvénytelenségi okként lett megállapítva. A költségnek ily esetben az illető választás-védő által történendő kizárólagos viselése törvénybe ütköző cselekménynek folyománya. (130. §.)

A visszatérítési igény külön peruttra tartozik s tekintettel a kérdés egyszerű voltára, a járásbíróóság hatáskörébe volt utalandó. (131. §.)

Tekintettel arra, hogy az 1881: LX. t.-cz. 1. §-a taxative felsorolja azon birói határozatokat, a melyek végrehajtható közokiratot képeznek, ennek folytán az ezen eljárásban a bíróságnak bírságot és költséget megállapító határozatát is olyanak kell tekinteni és ezen minőséget megállapítani. A budapesti IV. ker. kir. járásbíróóság illetékessége a végrehajtás elrendelésére az 1881: LX. t.-cz. 2. §-án alapszik. (132. §.) (Min. ind.)

HARMADIK CZIM.

A képviselőház előtti eljárás.

133. §. A képviselőház a választások ügyében való biráskodásra szükséges eljárási szabályokat az 1848 : IV. t.-cz. 15. §-a értelmében alkotott házszabályaiban állapítja meg.

134. §. Ha a Curia ítéletében megállapította, hogy nem a képviselő, hanem más jelölt nyerte el az érvényes szavazatok általános többségét, vagy azt, hogy törvény szerint más jelöltet kellett volna megválasztott képviselőnek kijelenteni: az esetre az ily ítélet az igazolásnál alapul veendő.

Az igazolás után felhivandó az illető törvényhatóság és megkeresendő a belügyminiszterium, hogy a kérdéses választásra vonatkozó általános választási jegyzőkönyvet mutassák be.

E jegyzőkönyvben, hivatkozással a hozott ítéletre, a ház igazoló határozata beirandó.

135. §. Azon jelölt választását, a kire nézve a Curia megállapította a többséget, vagy pedig azt, hogy a törvény szerint ezen jelöltet kellett volna megválasztott képviselőnek kijelenteni (28. §.), kérvénnyel megtámadni nem lehet.

Mindazáltal 15 nap alatt azon naptól számítva, melyen a Curia ítélete a képviselőháznak bejelentetett, a választás érvényessége a képviselőház előtt, ezen törvény 3. §-ának 1. pontja alapján, valamint azon okokból, melyeket a képviselőház ezen törvény 10. §-a alapján házszabályaiban megállapított, panasszal megtámadható.

136. §. Ha a Curia a kérvényt elutasította és a képviselőház előtt netalán függőben levő eljárás befejeztetett: a képviselőház az igazolás kérdésében határoz.

1. Magyarázat. E törvény, a mely az országgyűlési képviselő-választások feletti biráskodás szabályozását tűzte ki feladatul, ugy a képviselőháznak ez iránybani hatáskörét, mint pedig az ily ügyekben követendő eljárást érinti.

A hatáskör tekintetében — a 3. §-ban foglalt esetek kivételével — az 1848 : V. t.-cz. 47. §-a, az eljárás tekintetében pedig az 1848 : IV. t.-cz. 15. §-a szolgál alapul.

A képviselőház az eljárási szabályok megállapítása körüli függetlenséget a 133. §. szerint a jövőben is teljes mérvben fogja birni és a törvény e része (a harmadik czim 134—6.) csak azon elvek megállapítására szorítkozott, a melyek a Curia előtti eljárásnak mintegy folyamányát képezik és a két önálló hatáskör érintkezése folytán törvény útján való rendezést igényelnek. Ezek a következők:

Ha a Curia ítéletében megállapította, hogy nem a képviselő, hanem más jelölt nyerte el az érvényes szavazatok többségét, az esetre — miután ily jelölt megbízó-levél birtokában nincs — az igazolás alapját maga a curiai ítélet képezi. (134. §.) (Vagyis a Ház bizottsága *ezt egyszerűen csak constatálja* saját határozatával.)

A Curiának ily tartalmu ítéletében megállapított választási eredmény külön kérvénnyel meg nem támadható.

Mert, ha a kérvény a 28. §-ra lett alapítva, a választás-védők az ily jelölt ellen, *ellenkérvény* alakjában, mindazon érvénytelenségi okokat felhozhatják, a melyek kérvényezés tárgyát képezhetik.

De hogyha ily ellenkérvény az illető jelölt ellen beadva nem lett: választása olyannak tekintendő, mint a mely kérvénnyel megtámadva nem lett.

Más szempont alá esnek azon érvénytelenségi okok, a melyek a képviselőház előtt panasz útján érvényesíthetők.

Ily panasznak csak az ellen van helye, a ki megválasztott képviselőnek tekinthető, már pedig az illető jelöltre nézve ezen időpont a Curia ítéletének kihirdetésével esik össze.

A panasz beadásának határidejét azonban nem ezen, hanem azon naptól kellett számítani, a melyen az illető ítélet a képviselőháznak be lett jelentve.

A Curia előtt történt ítélethirdetés a nyilvánosság szempontjából nem egyenlő hatályu a képviselőházban eszközölt bejelentéssel.

Az érdekelt választók az ítélethirdetésről tudomást nem szerezhetnek, míg ellenben az országgyűlés egyik vagy másik Házában történtek, köztudomásuaknak tekintendők.

A 135. §. a képviselőház előtt érvényesíthető okok közül

a 3. §. 1. pontjában foglaltat külön említi fel, habár az rendszerint ellenkérvény útján érvényesítendő. A fenti szabály alóli kivételt maga az eset természete igazolja.

Ugyanezen esetre, mint pedig arra nézve, ha a Curia a kérvényt elutasította, az igazolás körüli részletes intézkedések a házszabályokban állapíttatnak meg. (Min. ind.)

Itt *újból* fel kell vennünk a külön elemző magyarázatot.

2. Magyarázat. A bifurcatio, a kettős birói illetékesség rendszerének további szabályozásával foglalkozik ezen harmadik czím; azon pontok tekintetében, melyeken a két competentia *határai egymást érintik*. A jogászai eruditióinak egyik fényes alkotása e két különböző illetékességi jogterület elhatárolása; de a mint erre a 3. §-nál is már utaltunk, a problema nehéz és *fölötte bonyolult* lévén, a megoldás sem lehet egyszerű, ez is complicált s azért azon jogeszközök, melyekkel ez az új rendszer operál, *élesen egyénesítendőek, terminológiájuk véglegesen megállapítva veendő használatba*. Verba valent sicut nummi. A pénzdarabok forgalmi értékének számszerű szabátossága szerint kell az e körbe eső fogalmakkal is bánni. Fentebb kifejtettük, hogy a törvény és házszabály a választások megtámadására a következő külön kategoriákat ismeri, u. m.: **kérvény** és emek egyik külön megjelenése, az u. n. **új** vagy **második kérvény**.

A kérvény öleli fel a legnagyobb visszaélések tág mezejét: a C. b. törv. 3. §. 1—27. pontjaiban körülírt visszaéléseket. Van u. n. első kérvény, melyet a kerület 10 vagy több választója a választást követő 30 nap alatt tartozik beadni a Curiához. (C. t. 20. §.) *E kérvény sorsa a következő esélyek szerint változik:*

a) három oly eset van, *melyekben*, ha a Curia határozott, határozatainak kifüggesztésétől számított tizenöt nap alatt 10 más választó, *de csak az előbbi kérvényben megjelölt érvénytelenségi ok alapján újabb*, vagyis *második kérvényt adhat be a Curiához*. E 3 eset a következő: 1. ha a Curia az első kérvényt *alaki kellékek hiánya miatt végleg visszautasította* (mert ha érdemi okokból nem ad neki helyt, — természetesen a megfelelő letárgyalás után, — akkor *elutasítja* (C. t. 121. §.); 2. ha kérvényezők a kérvényt visszavonták; 3. ha a Curia az eljárást a feleknek meg nem jelenése miatt megszüntette. Ezek mind az élet tapasztalataiból vett oly culposus esetek, midőn az eredeti, vagyis a választás után rögtön fellépő kérvényezők mellék indokokból egyszerűen manoeuvernek használják a kérvényezést olykép, hogy ők a 30 nap alatt beadják a kérvényt

s ezzel másokat, a kik tán a maguk részéről szinte petitió-nálnának: visszatartanak a kérvényezéstől, de azután a *kérvény sorsát nem véve komolyan*, azt egyszerűen *ott hagyják*; péld. az alaki hibákat (melyeket már meglehet, maguk, tudatosan követtek el a kérvény beadásakor) nem pótolják, avagy megvesztegetve, pénzért, vagy más feltétel ellenében, más utógondolattal azt visszavonják, vagy egyszerűen meg sem jelennek a tárgyaláson; szóval tudatosan vagy hanyagságból *kijátsszák* a többi választót, saját pártjukat, a mennyiben t. i. bizva bennük, jóhiszeműleg maguk nem kérvényeznek, s egyszer csak azt látják, hogy azok, a kiknek a fellépésében ők megbíztak, őket s az ügyet (a kérvényt) egyszerűen (mala fide) cserben hagyják. Nehogy már most ily esetekben, különösen ha a választás törvényessége különben is nagyon kétes: a 10 rosszhiszemű vagy hanyag választó eljárása az összesnek a jogát kijátssza: megadja a törvény *a többinek* azt a jogot és lehetőséget, hogy ezek erről a Curia határozatából értesülve, a maguk nevében új (második) kérvénnyel támadhassák meg a választást. (11. §.) Ha ily újabb kérvény nem adatik be: akkor a Házban az ily választás a 3. §. 2—27. czimén többé meg nem támadható; csak a 3. §. 1. p., t. i. ha a képviselő nem volna választható, érvényesíthető kifogással (hiv.-ból), avagy a panasz, ha t. i. kellő időben: általános választásoknál a Ház alakulásának kimondásáig adatott be, tárgyalandó le a maga útján;

b) ha a Curia a kérvényben foglalt érvénytelenségi okra nézve magát *illetéktelennek* mondja ki: akkor az e fölötti bíráskodás — hivatalból — egyszerűen átmegy a Házra (C. t. 12. §.);

c) ha a Curia a választást érvényesnek ismeri el, vagyis akár az eredeti, akár az a) a. második *kérvényt* szabályszerűen letárgyalja s azt nem találván alaposnak: *elutasítja*;

d) ha a Curia a kérvényt alaposnak találja, s ekkor ismét a következő alternatívák fordulhatnak elő:

1. egyszerűen érvénytelennek mondja ki a választást,

2. vagy (ha a kérvényben ez is kéretett) a 3. §. 25. és 27. pontjai esetében, midőn t. i. pótválasztás esetén az *egyedül maradt jelölt* vagy más választásnál *a többséget kapott jelölt* lett volna megválasztottnak kijelentendő, de ezt a választási elnök nem tévén, helyette a Curia nemcsak a megtámadott képviselőnek a választását mondja ki semmisnek, de egyben mindjárt annak *ellenjelöltjét mondja ki törvényesen megválasztott képviselőnek*, a mennyiben t. i. a választást védett választók az ez elleni kifogásaikat *ellenkérvény* formájában (C. t. 29. §.) nem érvényesítik. (Az ellenkérvény második alfaja

a kérvényi kategóriának; vagyis van most már: *alapkérvény*, *újabb* vagy *második* kérvény [1. fentebb a) a.] s *ellenkérvény*.)

Mind e határozatait a Curia a képviselőház elnökének hiteles kiadványban átküldi. (C. t. 125. §.)

II. *A panasz*. A panasznak foruma mindig a képviselőház, illetve annak azon bíráló bizottsága, a mely elé a panasz az új házszab. 39. §-a szerint a Ház elnöke által a gyűlés színe előtt kihuzott sors szerint esik.

III. *A kifogás* — mint már említettük — nem a közönség, hanem csupán a Ház tagjai által használható jogeszköz, valamely megbízó-levél érvényessége ellen. Ezt az új házszab. 12. §. b) szerint az alakulásban levő Ház illető osztálya, a 15. §. pedig bármely képviselő igénybeveheti, de csak azon az egyetlen jogcímen, hogy az ezzel megtámadott képviselő a választás idejekor nem birt a választhatóság kellékeivel.

E háromféle megtámadása valamely mandátumnak, forum szerint, úgy oszlik meg, hogy: a) kérvény csakis a Curiánál adható be, de ez azért még kerülhet a Ház elé is, péld. ha a Curia magát illetéktelennek mondta ki. (Ez esetben még 15 nap alatt panasz is adható be. Új házszab. 110. §.); b) a panasznak és c) a kifogásnak bírója azonban csakis a Ház bir. bizottsága (új házszab. 37. §.) végérvényes hatálylallyal, vagyis úgy, hogy annak *döntése ellen semmiféle jogorvoslatnak helye nincs*. (Új házszab. 69. és 78. §.)

Ezek után jónak látjuk az új házszab. *hetedik címét* szóról-szóra közölni, hogy ezek hiteles magyarázata a törvényerejű szakaszok ismertetésével nyerjen biztos alapot és nagyobb elterjedést. Az új házszabályok ide vonatkozó §-ai következőleg szólnak:

»A kérvénnyel megtámadott megbízó-levelekre vonatkozó igazolási eljárásról.

110. §. Ha a Curia a kérvényben foglalt valamely érvénytelenségi ok felett a bíraskodást hatáskörébe nem tartozónak mondotta ki: az ily érvénytelenségi ok feletti bíraskodást az illető bíráló bizottság gyakorolja.

A Curia erre vonatkozó határozatának a Házban történt bejelentésétől számítandó 15 nap alatt panasz adható be, de csak azon tényállásra nézve, mely a Curiához benyújtott kérvényben mint érvénytelenítési ok felhozott.

A bíráló bizottság az ilyen panaszt abból az okból, hogy az hatásköréhez nem tartozik, el nem utasíthatja.

111. §. Ha a Curia ítéletében a választást érvénytelennek

mondotta ki, ezen ítélet a Ház elnöke által a Háznak bejelentetik, a Ház új választást rendel s annak eszközzésére az elnököt utasítja.

Ugyanezen választásra nézve panasz vagy kifogás folytán a bíráló bizottság előtt netán folyamatban levő eljárás megszüntetendő.

Ha azonban a választás vesztegetés vagy etetés-ítatás okából semmisítettett meg, az új választás el nem rendelő, hanem a házszabályok VIII. czimében foglalt eljárásnak van helye (t. i. a vál. kerület képvis. küldési jogainak felfüggesztése).

112. §. Ha a Curia ítéletében megállapította, hogy nem a képviselő, hanem más jelölt nyerte el az érvényes szavazatok általános többségét, vagy más jelöltet kellett volna a törvényszerint megválasztott képviselőnek kijelenteni: ez esetben a Ház a curiai ítélet értelmében megválasztottnak kijelentett képviselőt 15 napi panaszlási határidő fentartásával föltételesen igazolt képviselőnek jelenti ki. (1899 : XV. t.-cz. 135. §. a)

113. §. A fenti 15 napi határidő elteltével, a mennyiben panasz be nem adatott, a Ház, elnökének erre vonatkozó bejelentése alapján, az illető képviselőt végleg igazolt képviselőnek jelenti ki.

Együttal elrendeli, miszerint a Ház igazolási határozata (1899 : XV. t.-cz. 134. §.) az általános választási jegyzőkönyvnek két hatósági példányára, valamint a Curia ítéletének hiteles kiadványára rávezetessék.

Az igazolási határozattal ellátott curiai ítélet hiteles másolata az illető igazolt képviselőnek kézbesítendő.»

NEGYEDIK CZIM.

A választókerület képviselőküldési jogának felfüggesztése.

137. §. Ha a képviselőház a Curia ítélete, vagy a Ház bizottságának jelentése folytán, tudomására jutott annak, hogy valamely érvénytelennek kimondott választás alkalmából a választókerületben nagymértvű vesztegetés vagy etetés és itatás gyakoroltatott: ennek kinyomozására házszabályaiban megállapított módon vizsgálatot rendelhet.

138. §. A képviselőház vizsgáló bizottsága előtt mindenki megjelenni és a hozzá intézett kérdésekre válaszolni köteles.

A vizsgálat eszközzésénél a vizsgáló bizottságot mindazon jogok megilletik, a hatóságok annak mindazon támogatást kötelesek nyújtani, a melyek a bíróság részére ezen törvényben meg vannak állapítva.

139. §. A tanuzási kötelesség alól nem mentesít azon körülmény, hogy a tanu a való megvallása által önmagát vagy hozzátartozóit az 1878 : V. t.-cz. 185. és 186. §-aiban meghatározott bűncselekménynyel vádolná.

A tanu és hozzátartozói (6. §.) a bevallott cselekményekért büntető felelősségre nem vonhatók.

Ezen mentesség csakis a való megvallására vonatkozik, de ha a tanu hamis vallomást tesz, a hamis tanuzás miatti elítéltetést ki nem zárja.

140. §. A vizsgálat eredménye a Háznak szabályaiban megjelölt bíráló bizottsága elé terjesztendő, mely, ha a vizsgálat kiderítettnek találja azt, hogy a választó-kerületben vesztegetés, vagy etetés és itatás nagy mérvben üzetett: a választó-kerület képviselőjének a folyó országgyűlés tartamára való felfüggesztését véleményes jelentésében indítványozza.

A vizsgáló bizottság indítványa felett a képviselőház, a bizottság és a netaláni kisebbségi vélemény előadóinak meghallgatása után, minden további vita kizárásával határoz.

Érvényes határozat hozatalához a képviselőház igazolt tagjai általános többségének — a horvát-szlavon képviselőket nem számítva — jelenléte szükséges.

Magyarázat. A választási visszaélések meggátlása és az azok által törvény ellenére előidézett eredmény hatálytalansítására két eszköz állott eddigelé rendelkezésre: az egyik a választási visszaélést büntetendő cselekménynyé minősíteni, a másik a visszaélést érvénytelenségi oknak elismerni és annak fenforgásakor a választást érvényteleníteni.

A választási visszaélések között van azonban kettő, a mely, ha bizonyos területen nagyobb mérvben lép fel,

különleges természetet ölt magára és nem csupán kisebb vagy nagyobb számú választó meglazult erkölcsi érzékére, hanem egy város vagy vidék ferde irányba terelt erkölcsi felfogására mutat, mely a választó-jog erkölcsi feltételeit gyökerében támadja meg.

A visszaélések e két faja: az etetés-itatás és a vesztegetés. A választó-jognak feltételei anyagi vagy erkölcsi természetűek. Az utóbbiak törvénybe foglalása nem köthető oly ismérvekhez, mint az előbbieké és azok hiánya a választó-jog gyakorlatának felfüggesztését, vagy a jog elvonását csak akkor teszi indokolttá, ha a hiány külsőleg felismerhetővé válik és annak megállapítása oly módon történik, hogy az nem válhatik oly eszközzé, a mely a választási szabadság megszorítását czélozza.

A választási vesztegetés és az etetés-itatás általános elterjedése ott foglal helyt, a hol azt a választók magok általánosan követelik, a hol az a választási szokások alkatrészévé vált.

Ily esetben minden új választás csak alkalom arra, hogy talán még fokozottabb mérvben ismétlődjenek ugyanazon visszaélések.

Elragad az oly községekre is, melyekben ismeretlen volt. A választási jog gyakorlata hasznot hajtó üzletté alakul át, mely a többet ígérővel köttetik meg.

Ily esetekben alig marad más mód hátra, mint az oly kerület képviseletét, hol az ily általános szokás meggyökeredett, időlegesen felfüggeszteni.

Ennek feltételei:

1. hogy az illető kerületben eszközölt választás bármi okból érvénytelenítve lett;
2. hogy ezen választás alkalmából az illető kerületben nagymérvű vesztegetés, vagy etetés és itatás üzetett;
3. hogy ez a képviselőháznak bármi uton tudomására jutott;
4. hogy ezen körülmény külön vizsgálat és megállapítás tárgyává tétetett.

A törvény 137. §-a értelmében nem szükséges, hogy a kérdéses kerületben történt választás, etetés és itatás vagy vesztegetés folytán lett érvénytelenítve, hanem csak az, hogy ily jelenségek a kérdéses választás alkalmából fölmerültek.

Az ezen körülmény megállapítására irányuló eljárás magánfelek közreműködésétől teljesen függetlenítendő. Ez a választás tisztasága feletti órködés folyamánya s a mikénti gyakorlás alaki feltételeinek megállapítása, magára a képviselőházra bízandó.

A vizsgálatnak nincs személyes irányzata, s ennek folytán annak el- vagy el nem rendelésénél a pártpolitikai szempontok nem érvényesülhetnek.

A vizsgálat elrendelésének módozatai és a vizsgálati eljárás részletei a házszabályokban oldandók meg.

A mi a törvényben különösen meghatározandó: ez a vizsgáló bizottság általános jogköre, hatóságok és egyesek kötelezettsége szemben a bizottsággal. Annak kiderítésére, hogy valamely választó-kerületben nagyobb mérvű etetés és itatás, vagy vesztegetés forgott fenn és rendkívüli eszközök foganatba vétele szükséges.

Az eljárás sikere megkívánja, hogy a fenti célra kirendelt bizottság a kellő intézkedési hatalommal birjon s az eljárás alatt a megkívántató védelemben részesüljön. Ezt czélozzák a 138. §-ban foglalt intézkedések.

Nagyobb mérvű etetés és itatás vagy vesztegetés kinyomozása csak úgy eszközölhető, ha azon egyének, a kik ezen visszaéléseket elkövették, vagy abban részesek, kihallgattatnak.

A kihallgatás csak tanukép történhetik. Általános elvek szerint a kihallgatott tanu nem tartozik sem önmagát, sem pedig hozzátartozóit büntetendő cselekmény elkövetésével vádolni. E szabály mellett előrelátható, hogy minden nyomozás sikertelen lesz. Mert mindkét rendű cselekmény, különösen a vesztegetés, az esetek legnagyobb számában csak a vesztegető vagy vesztegetett és hozzátartozói vallomása alapján állapítható meg.

Ezért felvétellett a 139. §-ba azon intézkedés, hogy a vallomás folytán sem a tanu, sem pedig annak hozzátartozói ellen az 1878 : V. t.-cz. 185. és 186. §-ai alapján bűnvádi eljárásnak nincs helye.

Ezen feltétel megállapítása mellett a vallomás a tanutól jogszerűleg követelhető.

A mentség azonban csak a való megvallására vonatkozik.

A hamis tanuzás büntethetősége ezen mentesség mellett is teljes mérvben megóvandó.

A tanu, a ki önmagáról, vagy más valakiről ily visszaélés elkövetését hamisan állítja, az 1878 : V. t.-cz.-ben meghatározott feltételek fenforgásakor hamis tanuzást követ el.

A képviselőház a 137. §-ban jelzett körülmények kinyomozására vizsgáló bizottságot küld ki, a mely eljárásának eredményét azon bizottság elé terjeszti, a mely e célra a házszabályokban ki lesz jelölve.

A bíráló bizottság eljárása és jogköre a házszabályokban lett részletesen megállapítva.

Ezen törvénybe csak azon elvek foglalandók, a melyek a képviselő-küldési jog felfüggesztésének elengedhetetlen feltételei.

A 140. §. értelmében a képviselőház a javaslatba hozott felfüggesztés felett vita kizárásával határoz.

Ezen intézkedés indokát abban találja, hogy a képviselőház határozatának tárgyát egyes-egyedül az képezi, vajjon a felhozott bizonyítékokat elegendőknek ismeri-e el.

Az előzetes vizsgálat által gondoskodva van arról, hogy úgy a ténykörülmények kellő mérvben kinyomoztassanak, mint arról, hogy a vizsgáló bizottság által előterjesztett adatok, minden irányban egy szűkebb bizottság által rendeztessenek, megvitattassanak és a Ház elé oly jelentés terjesztessék, mely azt minden irányban tájékoztatja.

A 140. §. (a házszabályok 145. §-ától eltérőleg) érvényes határozat hozatalához a Ház igazolt tagjai általános többségének jelenlétét kívánja meg. Ez intézkedés biztosíték jellegével bir. (Min ind.)

ÖTÖDIK CZIM.

**Az 1874 : XXXIII. t.-cz., úgy az ezzel kapcsolatos
1875 : VI., 1876 : XVIII. és 1881 : LIX. t.-cikkek módosításáról és kiegészítéséről.**

(Adóhátralék, $\frac{1}{4}$ urb. telek, vál. összeírás és eljárás correct menete, fegy. bünt.)

141. §. Ezen törvény életbeléptétől kezdve hatályukat veszti:

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 12. §-ának 5. pontja, mely szerint azok, a kik az összeírást, illetőleg kiigazítást megelőző évre a választó-kerületben fizetendő egyenes adójukat le nem fizették, választói jogot nem gyakorolhatnak s ennél fogva a választók jegyzékébe fel nem vétetnek;

az idézett t.-cz. 108. §-a, mely szerint a névjegyzékbe felveendő, a kik az összeírás, vagy kiigazítás megkezdéseig hátralékban lévő adójukból legalább annyit lefizettek, mennyit a megelőző évi egyenes állami adójuk kitesz;

végre az 1875 : VI. t.-cz. 1. §-a, mely szerint az

1874 : XXXIII. t.-cz. 12. §-a 5. pontjában és 108. §-ában foglalt intézkedések azzal egészítettnek ki, hogy a választók névjegyzékébe ennek évenkénti kiigazítása alkalmával azon jogosultak veendőik be, kik a megelőző évi egyenes adót, illetőleg az ennek megfelelő adóhátralékot ápril 15-ikéig bezárólag befizették.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 118. §-a akkép módosítatik, hogy a választói jog meghatározására mind a választók névjegyzékének első összeállításánál, mind annak évenkénti kiigazításánál a megelőző évre kivetett adó vétetik alapul.

1. Magyarázat. A törvény e czime alatt a régibb törvények azon módosításai foglaltatnak, melyek azon alapelveinek egyrészt szabadelvűbb reformját, másrészt a választások tisztaságának hatályosabb biztosítását czélozzák. Ezek leginkább gr. Apponyi Albertnek ismeretes indítványa alapján lettek elfogadva.

A magyarázat és indokolás szempontjából a czim rendelkezéseit az alapvető elvek szerint csoportosítjuk; tehát nem egyszerre az egész, mely több külön tárgyat ölel fel s nem is §-onként, mert az egyes szakaszok többször egy és ugyanazon eszmét tárgyalják, s csak azt fejtik ki részletesebben, de maguk között elválaszthatlan összefüggésben.

Első és legszabadelvűbb azon reform, mely szerint a 141. §. az adó meg-, vagy meg nem fizetésének tényét kiveszi a census köréből — s kimondja, hogy jövőre az adó lenemfizetése nem lesz ok a választói névjegyzékből való kihagyásra; — vagyis az adó csak mint census-alap elméletileg szerepel annyiban, hogy az illető polgárra ki van-e vetve a törvényben előírt azon adómenyiség, a mely őt a különböző czimek (föld-, ház-, kereseti adó stb) valamelyikénél fogva választóvá minősíti; s ha ez a mérték, a szükséges adóösszeg az előírt czimen őt terheli: akkor fel kell a választói névjegyzékbe venni akkor is, ha ő ezt az adót még nem fizette volna meg.

2. Magyarázat. Jelezve lett már, hogy — kapcsolatban az orsz. képv.-vál. feletti bíráskodással — az 1874 : XXXIII. t.-czikknek, valamint az 1875 : VI., az 1876 : XVIII. és az 1881 : LIX. t.-cikkeknek az adóhátraléokra mint a vál. jog elismerésének akadályára vonatkozó rendelkezései több irányban módosításra és kiegészítésre szorulnak. Jelesül:

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 12. §-ának 5. pontja, valamint 108. és 118. §-ai, melyek a választói jognak gyakorolhatóságát az előző évi egyenes adónak megfizetéséhez kötötték, még azon módosítás után is, melyet azokon az 1875 : VI. t.-cz. 1. §-a tett, a törvénynek szigorú alkalmazása mellett arra a következményre vezettek, hogy sok választó, néha saját hibáján kívül is, aránylag csekély adóhátralék miatt kihagyatott a választói névjegyzékből. Ezenfelül az előző évi adó megfizetésének feltételül kitűzése azzal a visszássággal is járt, hogy a választói névjegyzék kiigazításának munkálatai csak az adófizetési záros határidő lejárta után, tehát az évnek későbbi hónapjaiban voltak megkezdhetők, minél fogva az eddigi törvényes rendelkezések mellett nem maradt elégséges idő arra, hogy a Curia, midőn a választói névjegyzék összeállítása ellen beadott felebezések felett érdemben határoz, kiegészítést és a tényállásnak bővebb felderítését rendelhesse el.

Minthogy pedig a adófizetési kötelezettség teljesítése más módon is biztosítható: a törvény 141. §-a hatályon kívül helyezte azokat a rendelkezéseket, a melyek szerint a választók névjegyzékének összeállítását, illetőleg kiigazítását megelőző évi egyenes adónak le nem fizetése a választók névjegyzékébe való felvételt kizárta. (141. §.) (Min. ind.)

Sőt ez a rendelkezés már a törvény alkotásának évére is érvényesnek mondatván ki, már a legelső alkalommal ennek figyelembevételével lett a vál. névjegyzék összeállítva, vagyis abba az adóhátralékosok is felvételtek, a mi általában az ország összes választóinak a számát mintegy 20 százalékkal (tehát 2—300 ezerrel) emelte.

142. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 29. §-a helyébe:

A választók névjegyzéke ezen törvény első végrehajtása alkalmával hivatalból állittatik össze és az összeállítást követő minden esztendőben hivatalból igazittatik ki.

143. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 34. és 107. §-ai helyébe:

Azon községekben, melyekben az 1874 : XXXIII. t.-cz. 4. §-a értelmében a legkevesbé megrótt $\frac{1}{4}$ -ed urbéri telek adójának kinyomozása szükséges, ezt a birtokában lévő, továbbá az illető község által szolgáltatandó és más uton beszerzendő hivatalos adatok alapján az alispán teljesíti.

Ugyancsak az alispán hajtja végre a nyomozást az iránt is, hogy azon községekre nézve, melyekben urbériség nem létezett, melyik szomszéd községből véteség a legkevésbé megrótt $\frac{1}{4}$ -ed urbéri telek.

Az alispán eljárása eredményét mindkét esetben az adatokkal együtt haladék nélkül a központi választmány elé terjeszteni köteles.

A központi választmány, ha az előterjesztést kielégítőnek találja, a legkevésbé megrótt $\frac{1}{4}$ -ed urbéri telek adóját községről-községre megállapítja, illetőleg az urbériséggel nem birt községekre nézve azon községeket, melyekből a legkevésbé megrótt $\frac{1}{4}$ -ed urbéri telek veendő, kijelöli; ellenkező esetben pedig az előterjesztést pótlás, illetőleg kiigazítás végett az alispánhoz visszautasítja.

A központi választmány indokolt érdemleges határozata 8 napi közszemlére való kitétel végett az illető községeknek megküldendő. Ezen határozat ellen az érdekelt község és annak egyes polgárai a kitétel utolsó napjától számított újabb 8 nap alatt felebbezéssel élhetnek. A közvetlenül az alispánhoz benyújtandó felebbezés felett a Curia határoz. A Curia az ügyet, ha azt a döntésre érettnnek találja, érdemileg elintézi, ellenkező esetben pedig az iratokat kiegészítés, illetőleg kiigazítás végett az első fokozatban eljáró központi választmányhoz visszautasítja. A központi választmány jogerős, valamint a Curia érdemleges határozatai az illető községgel közlendők s a központi választmány által az összeíró küldöttségeknek esetről-esetre rendelkezésére bocsátandók.

A legkevésbé megrótt $\frac{1}{4}$ -ed urbéri telek adójának megállapítására és az urbériséggel nem birt községekre nézve irányadóul tekintendő szomszéd községek kijelölésére vonatkozó eljárás a választói névjegyzék összeállításának, illetőleg kiigazításának megkezdése előtt teljesen befejezendő.

A legkevesbé megrótt $\frac{1}{4}$ -ed telek adójának megállapítására és az urbériséggel nem birt községekben irányadóul tekintendő szomszéd községek kijelölésére vonatkozó határozatok mindaddig érvényesek, míg az azok alapjául vett földadókataszter változatlanul fennáll.

144. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 37. és 39. §-ai helyébe:

Az összeíró küldöttségek az összeírás alkalmával a választók összeírását minden községről külön egy példányban készítik el, a kiigazítás alkalmával pedig az ujonnan felvételtekéről és kihagyatottakról ugyan-csak községenként és egy-egy példányban külön névjegyzéket készítenek s mindezeket aláírásukkal ellátva, működésük befejezése után a központi választmány-nak azonnal megküldeni s egyidejűleg azokat, kiket a választók sorából kihagyandóknak találtak, erről a kihagyás okának közlésével a községi előljárátság útján írásban értesíteni kötelesek.

145. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 40. §-a helyébe:

A névjegyzék összeállítására és kiigazítására szükséges intézkedéseket a központi választmány minden év márczius hava első napjaiban köteles megtenni; az összeíró küldöttségek pedig a kívánt munkálatokat oly időben fejezik be, hogy a központi választmány ezen munkálatok alapján a névjegyzékek összeállítását minden év április 15-én megkezdhesse.

146. §. Az 1876 : XVIII. t.-cz. 2. §-a helyébe:

A választó-kerület összes választóinak ideiglenes névjegyzéke, a kihagyatottak névjegyzékével együtt, a központi választmány székhelyén, az egyes város vagy község választóinak ideiglenes névjegyzéke pedig a kihagyatottak névjegyzékével együtt, az illető városban, nagyközségben vagy körjegyzőségben tétetik ki közszemlére.

A központi választmány e végből a kerület min-

den városának, nagyközségének és körjegyzőségének saját választói ideiglenes névjegyzékét másodpéldányban megküldi s ez alkalommal az állam hivatalos nyelvén s a szükséghez képest a kerületben tömegesen használt más nyelven is hirdetményt bocsát ki, melybe felveendő, hogy az összeállított ideiglenes névjegyzékek hol és mely időben lesznek közszemlére kitéve; továbbá, hogy ezen névjegyzékek ellen az 1874 : XXXIII. t.-cz. 44. §-a (147. §.) értelmében felszólalni és ezen felszólalás ellen észrevételt tenni lehet; végre, hogy a felszólalások és az azokra tett észrevételek hol és mely határidő alatt adandók be.

147. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 44. §-ának utolsó bekezdése és 48. §-a helyébe:

1. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 44. §-ának utolsó bekezdése helyébe:

Ezen felszólalások beadásának határideje a névjegyzék nyilvános kitételét követő tizenöt nap.

2. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 48. §-a helyébe:

A felszólalások és észrevételek felett a központi választmány, a névjegyzék összeállítása és kiigazítása alkalmával minden év július 1-étől 20-áig köteles határozni.

A felszólalások és észrevételek felett hozott határozat mindig indokolandó.

Az első ülésre szóló meghívóban kiteendő a sorrend, melyben az egyes választókerületek és az azokhoz tartozó községek névjegyzékei át fognak vizsgáltatni.

Ezen sorrend az ülést megelőző napon nyilvános helyen is kifüggesztendő.

148. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 49. §-a helyébe:

A központi választmánynak a felszólalásokra vonatkozó határozatai a választók összeírása és a névjegyzék kiigazítása alkalmával minden évi július 20-ától 30-áig közszemlére kiteendők.

Mindazon határozat:

a) melylyel valamely magas felszólalás elutasított, vagy.

b) valamely név kitörlése elrendeltett, vagy

c) a mely oly felszólalás felett hozatott, melyre észrevétel adatott be, annak kézbesítendő, kinek választói jogára a határozat vonatkozik.

149. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 51. §-a, illetőleg az 1881 : LIX. t.-cz. 105. §-a helyébe:

A felebbezések felett a kir. Curia ezen törvény 14. és 15. §-ai értelmében alakított két tanácsban határoz.

Ezen tanácsok nyilvános ülésben határoznak.

A kir. Curia szükség esetén kiegészítést és a tényállásnak bővebb kiderítését is elrendelheti.

150. §. Az 1876 : XVIII. t.-cz. 3. §-a helyébe:

A kir. Curia határozatai alapján a központi választmány a választók állandó névjegyzékét véglegesen megállapítja.

Az állandó névjegyzéket a belügyminiszter által megszabott minta szerint négy hiteles példányban kell kiállítani. Az egyik teljes példány a belügyminiszterhez terjesztendő fel, a másik a törvényhatóság irattárába teendő, a harmadik a választók használatára a választókerület székhelyére nézve illetékes kir. közjegyzőnél helyezendő el, a negyedik pedig felosztandó az érdekelt városok és községek között. E negyedik példányt az illető város vagy község lakosai mindenkor betekintheik, illetőleg díjtalanul lemásolhatják, vagy lemásoltathatják, mire az előjáróság nekik kívánatra időt és alkalmat nyújtani köteles.

A kir. közjegyző az őrizetére bizott példányból egyesek részére kiszolgáltatandó másolatokért, kivonatokért, bizonylatokért vagy hitelesítésekért a szabályszerű díjakat számíthatja fel.

151. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 53. §-a helyébe:

A névjegyzék kiigazítása alkalmával a központi választmány akként köteles eljárni, hogy az ideiglenes névjegyzékek az 1874 : XXXIII. t.-cz. 43. §-a értelmében legkésőbb május hó 5-én közszemlére kitétethessenek.

A névjegyzékek kiigazítása iránti kérvények minden évben május hó 5-étől 15-éig adhatók be, az ezekre tett észrevételek pedig május 16-ától 25-éig fogadtatnak el.

152. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 54. §-a helyébe:

A névjegyzék összeállításánál és kiigazításánál a következő határidők tartandók meg:

A központi választmány a jelen törvény 147. és 148. §-aiban és az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §-ában megszabott eljárást szeptember hó 1-ig befejezni s a felterjesztést a kir. Curiahoz megtenni köteles. A kir. Curia a felterjesztett ügyeket deczember hó 1-ig érdemlegesen elintézni s a központi választmányhoz visszaküldeni tartozik.

A központi választmány pedig köteles a végleges összeállított névjegyzékeket deczember hó 30-áig az illető hatóságoknak és a kir. közjegyzőnek elküldeni.

Magyarázat. A törvénynek ezen 142—161. §§-ai mind az állandó vál. névjegyzék correct összeállítását tárgyazzák. Ezekkel jó részben foglalkoztunk már a vál. törvény, sőt ezen t.-czikk több rendelkezésének a glossálásánál is. S ezért, de meg azért is, mert bár több újítást tartalmaznak, — liberális irányban, péld. a könnyebb és biztos megszerezhetése a vál. névjegyzéknek — közjegyzőnéli letét, stb. — mindamellett kevésbé elvi, mint inkább csak kezelési természetűek, tüzetesebb elemzésük fölösleges. Magukat magyarázzák. Azért is szorítkozunk ezeknél csak az ált. indokolásra.

A választók névjegyzékét, — melynek az 1874 : XXXIII. t.-cz. megalkotásánál kifejezett intentio szerint is, — az állandóság jellegével kellene birnia, tapasztalás szerint legtöbb helyen évről-évre egészen újból állították össze. Ezzel a gyakorlattal szemben a törvény a választási törvénynek eredeti intentióját kívánja érvényre juttatni annak a rendelkezésnek

felvételével, hogy a választók névjegyzéke ezentul csakugyan *az éveknek hosszabb sorozatára* állittassék össze és a törvény kihirdetését követő második évtől fogva, a következő években *valóban csak kiigazítás* történjék. (142. §.)

Összhangban ezzel a rendelkezéssel, a törvénynek az 1874 : XXXIII. t.-cikknek 37., 39., 40., 48., 49., 53. és 54. §-ai helyébe lépő 144., 145., 147., 148., 151. és 152. §-aiban, a 142. §-ban érvényre emelt felfogás van kifejezésre juttatva.

A nagy- és kisközségekben a választói jogosultság meghatározása szempontjából nagyjelentőségű az 1874 : XXXIII. t.-cz. 4. §-ában említett »legkevésbé megrótt eddigi urbéri értelemben vett $\frac{1}{4}$ telek« adójának megállapítása. Egyes törvényhatóságokban ez a megállapítás nem egyszer s mindenkorra, hanem a választók minden összeírásánál külön-külön történt és panasz tárgyává volt téve, hogy a megállapítás körül követett eljárás számos visszaélésre adott alkalmat.

Ez okból a törvény 143. §-a a szóban forgó $\frac{1}{4}$ -ed urbéri telek adójának megállapítási módozatait kimerítően, s az egyöntetű és igazságos eljárást biztosító módon kívánja meghatározni.

A gyakorlat tapasztalatai fogyatékosaknak tüntették fel az 1874 : XXXIII. t.-cz. 37. és 39. §-ainak azokat a rendelkezéseit, melyek a névjegyzék összeállításának, valamint évenkénti kiigazításának módozatait meghatározzák.

Másrészt a végből, hogy azok, a kiket a törvény választói jogosultsággal ruház fel, a választók névjegyzékéből alapos ok nélkül ne legyenek kihagyhatók: módot kell nekik nyújtani arra, hogy kihagyásukról — az ok közlése mellett — hiteles, írásbeli értesítést kapjanak.

Ez a két szempont indokolja a 144. §-ba felvett rendelkezéseket (144. §.), s az utóbb érintett szempontból rendeli a 146. §., az 1876 : XVIII. t.-cz. 2. §-ának kiegészítése gyanánt azt, hogy a választói névjegyzékből kihagyatottaknak községenként elkészített külön névjegyzéke a központi választmány székhelyén, illetőleg az illető városban, nagyközségben vagy körjegyzőségben közszemlére legyen kitéve. (146. §. első bekezdés.)

Az 1874 : XXXIII. t.-cz.-nek az a rendelkezése, mely a választók névjegyzékébe való felvétel vagy abból való kihagyás miatt a központi választmányhoz intézhető felszólalás beadásának határidejét tíz napban állapítja meg (44. §.); továbbá a mely a központi választmánynak e tárgyban hozott határozata ellen a kir. Curiához beadható felebbezés elintézését szabályozza (51. §.), a gyakorlati tapasztalatokhoz képest meg nem felelőnek bizonyult.

Előbbi szempontból ugyanis panasz tárgyává volt téve hogy az említett felszólamlási határidő tulrövid, miért is a 147. §-nak 1. alatti részében e határidőnek megfelelő kiterjesztése lett törvénybe iktatva.

Utóbbi tekintetben a gyakorlati alkalmazásban meg nem felelőnek bizonyult az, hogy a kir. Curiahoz, mely a szóban forgó felebbezéseket csak a hozzá érkezett iratok alapján intézheti el, ezek az ügyek oly későn kerültek, hogy az idő rövidsége miatt a tényállásnak bővebb felderítése, illetőleg az ügy iratainak kiegészítése már nem volt elrendelhető. Ennek orvoslása végett el kellett rendelni, hogy a választók összeírásának, illetőleg a névjegyzékek kiigazításának munkálatai korábban, — nevezetesen május hó helyett márczius havának első napjaiban legyenek megkezdhetők (145. §.); ehhez képest a választási törvénynek idevágó rendelkezései megfelelően akként módosítottassanak, hogy a szóban forgó munkálatok az évek korábbi hónapjaiban legyenek befejezve (147., 148., 151. és 152. §§.) s a határidők előbbretolásának eredménye gyanánt lehetségesé váljék, hogy a Curia, midőn a névjegyzék kiigazítása tárgyában használt felebbezések felett határoz, a mennyiben szükségesnek találja, kiegészítést és a tényállásnak bővebb felderítését is elrendelhesse. (149. §.)

Kapcsolatban áll a választási eljárás törvényszerűségét fokozó rendelkezésekkel minden olyan intézkedés, mely azt czélozza, hogy a választók összeírása mindenben a törvény értelmében történjék, erről az érdekeltek meggyőződést szerezhessenek és a mennyiben szükséges, jogaik megővéséről gondoskodhassanak. Ehhez képest rendeli már most a törvény, hogy a választóknak állandó névjegyzékéből még egy hiteles példány készüljön, s az a választókerület székhelyére nézve illetékes kir. közjegyzőnél elhelyezve, ott az érdekelt választók rendelkezésére álljon (150. §. második bekezdés), illetőleg hogy a névjegyzéknek mind a kir. közjegyzőnél elhelyezett, mind az illető város vagy község előljáróságánál (150. §.), mind a törvényhatóság vagy város levéltárában őrzött (163. §.) példányáról az érdekelt választók másolatokat, kivonatokat, illetőleg bizonylatokat vehessenek. (Min. ind.)

153. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 63. §-a helyébe:

A választók személyazonosságának ellenőrzésére városokban a tanács megbízott tagja, községekben pedig a bíró vagy helyettese és valamelyik községi esküdt vannak hivatva, kik e czélból a választás

helyén megjelenni s a záróra alatt is jelen lenni tartoznak.

Ezenkívül minden jelöltnek bizalmi férfa is joggal bir arra, hogy akkor, midőn valamely községre vagy városra a szavazás sora reákerül, ezen városból vagy községből egy-egy lakost mint azonossági tanut jelöljön meg, kik mindaddig, míg azon város, vagy község választói szavaznak, a választók személyazonosságát ellenőrzik.

Az összes azonossági tanuk a szavazatszedő küldöttség színe előtt a következő esküt tartoznak tenni:

»Én N. N. esküszöm stb. (ünnepélyesen fogadom), hogy mindazon kérdésekre, melyek az országgyűlési képviselőválasztók személyazonosságára nézve hozzám intéztetnek, minden párt- és más mellékérdektől eltekintve, legjobb tudomásom és meggyőződésemszerint, a tiszta igazságnak megfelelően válaszolok. Isten engem úgy segítjen!«

154. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 67. §-a helyébe:

A választás vezetése és a rend fentartása a választás egész folyamata alatt a választási elnök feladata és kötelessége.

A választási elnök a szükséghez képest joggal bir és köteles a választók szabadságának biztosítására, különösen pedig azoknak bevonulására és a választási színhelyen leendő elhelyezésére nézve előlegesen is és pedig a választókerület egész területére kihatólag, az illetékes közigazgatási hatóság meghallgatásával intézkedni, intézkedéseit alkalmas módon köztudomásra juttatni s a közigazgatási hatóságoktól és közegektől azoknak pontos és szigorú végrehajtását követelni.

A választók elhelyezésére vonatkozó intézkedéseket, ha több jelölt áll szemben egymással, a választási elnök a pártok bizalmi férfiainak meghallgatásával, akképen tartozik megtenni, hogy a rend fentartása

és a szavazatszedő küldöttségekkel való érintkezést feltétlenül biztosítsák, hogy továbbá a választók számára kijelölt gyülekezési helyek a szavazási helyiségektől lehetőleg egyforma távolságra essenek, hogy végül a választók a szükséges élelmiszerekkel való ellátásukról gondoskodhassanak. Ha a választási elnök a választók és a szavazatszedő küldöttségek közt fentartandó összeköttetés céljából külön bizalmi férfiakat alkalmaz, úgy ezek minden pártból egyenlő számmal és egyenlő jogokkal az előbb említett bizalmi férfikkal egyetértőleg nevezendők ki. A mennyiben a választók igazolványokkal láttatnának el, ilyen igazolvány hiánya sem a szavazatszedő küldöttségekhez való megjelenésnek, sem a szavazat beadásának és érvényességének akadályául nem szolgálhat.

Az egyik vagy másik párt bizalmi férfiainak kívánatára az a kérdés, hogy melyik tartózkodási hely melyik pártnak jusson, sorshuzás útján döntendő el.

A rend fentartására kirendelt közbiztonsági közegek és a szükség esetében alkalmazandó fegyveres erő feletti rendelkezés joga a választási elnököt illeti meg. Ezen jog gyakorlásával esetről-esetre kizárólag a helyettes elnököt vagy az illetékes közigazgatási hatóság közegeit bizhatja meg.

A választási elnök kötelessége gondoskodni arról is, hogy a szavazatszedő küldöttségek azon tagjai, kik az 1874: XXXIII. t.-cz. 21. §-ában előírt esküt a választást megelőzőleg le nem tették, kötelességük hű és lelkiismeretes teljesítésére a választás megnyitásakor a szavazatszedő küldöttség előtt feleltessenek.

A szavazatszedő küldöttségek elnökeinek feladata és kötelessége az eléjük utasított választók szavazatainak összeszedése, ők határoznak a szavazatok ellen felmerült kifogások felett s a küldöttség szavazó helyiségében és annak közvetlen környékén ők ügyel-

nek a rend fentartására, e célból, a választási elnöknek rögtön teendő jelentés mellett, a fegyveres erővel is rendelkezhetnek.

Szükség esetén a szavazást ideiglenesen felfüggeszthetik; azt, hogy mikor kezdessék meg újra a szavazás valamely küldöttség előtt, a választási elnök határozza meg s neki áll kizárólag jogában a választást félbeszakítani s a központi választmánynak jelentést tenni.

155. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 69. §-a helyébe:

A választási elnök a kerület székhelyén a választási eljárást, a kitűzött napon és helyen reggeli 8 órakor nyitja meg.

Ha azonban oly akadályok merültek fel, melyek miatt a választási eljárás megnyitható nem volt, a választási elnök a megnyitást egy órára elhalasztja, és ha ezen idő eltelte után sem volna megnyitható, a választás meghiusultnak tekintetik és erről a választási elnök a központi választmánynak jelentést tesz.

A mennyiben a választási eljárás reggeli 8 óra előtt nyitattott meg, az ajánlás 8 és fél óráig elfogadandó.

A szavazás reggeli 9 óra előtt meg nem kezdhető,

156. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 70. §-a helyébe:

A képviselőjelöltet a kerület 10 választójának kell együttesen ajánlania. Ezen ajánlat írásban adandó át a választási elnöknek, ki azt az általa meghatározandó helyen és időben a választást megelőző napon is átveheti, legkésőbb azonban ily ajánlat fél órával a választás megnyitása után adandó át a választási elnöknek.

A választási elnök az ajánlatot azon okból, mert az ajánlott jelölt nem választható, az 1876 : XXXIX. t.-cz. 8. §-ában meghatározott esetet kivéve, vissza nem utasíthatja.

Az ajánlattal egyidejűleg minden jelölt részére minden szavazatszedő küldöttséghez egy bizalmi férfi

jelölendő; szabadságában áll azonban az ajánlónak minden küldöttséghez két bizalmi férfit jelölni.

Ha a választási elnök a bizalmi férfiakat a választás folyama alatt eltávolította, vagy azok működésüket abbanhagyták, az ajánlóknak jogukban áll azok helyett más bizalmi férfiakat jelölni.

Bizalmi férfiak csak az ugyanazon törvényhatóság területén lakó egyének közül jelölhetők.

Az ajánló kívánatára ajánlatáról térítvény adandó.

157. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 71. §-a helyébe:

Ha azonban a választás megnyilta után fél óra alatt csak egy egyén ajánltatott, a választási elnök a választást befejezettnek s az illető egyént megválasztott országgyűlési képviselőnek nyilvánítja.

Ha az ajánlásra meghatározott időben több egyén ajánltatott képviselőjelöltnek: a választási elnök a szavazást elrendelni köteles, s ez esetben a szavazás a kirendelt küldöttségek előtt reggeli 9 órakor megkezdendő s megszakítás nélkül folytatandó.

A választási eljárásnak a 155. §. alapján történt elhalasztása esetében úgy az ajánlat beadására meghatározott félóra, valamint a szavazás elrendelésére meghatározott egy óra is, a tényleges megnyitás időpontjától számítandó.

A választási elnök a szavazás megkezdését szükség esetére egy órára elhalaszthatja; ha a szavazás ezen idő eltelte után sem volna megkezdhető: a választás meghiusultnak tekintetik és erről a központi választmánynak jelentés teendő.

158. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 73. §-a helyébe:

A választásnál szavazati joggal csak azok birnak, kik a választói névjegyzékekben befoglaltatnak s csak azon kerületben birnak szavazati joggal, a melyben összeírva vannak.

A névjegyzékekben foglaltak közül a szavazat senkitől meg nem tagadható.

A szavazásra jelentkezett választó, ha személyazonossága máskülönben megállapítható, nevének, életkorának vagy foglalkozásának hibás vagy hiányos bejegyzése miatt a szavazástól el nem üthető.

159. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 83. §-ának első bekezdése helyébe:

Miután minden község vagy városrész a megállapított sorrend szerint szavazott és szavaztak, vagy szavazásra felhivattak, azon községek vagy városrészek is, a melyek a megállapított sorrendben meg nem jelentek, a választási elnök legalább egy órai és két órán túl nem terjedhető határidőt tűz ki a szavazásra való jelentkezésre.

Ha a szavazás több küldöttség előtt történik, a zárórát minden küldöttség elnöke külön tüzi ki.

A záróra letelte után is mindazon választók szavazásra bocsátandók, a kik a záróra letelte előtt a szavazásra jelentkeztek.

A míg a záróra tart, a jelentkező választók a többi választóktól elkülönítendők.

Az erre szükséges intézkedések megtétele a választási elnököt vagy helyettesét illeti meg.

160. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 85. §-a helyébe:

Minden szavazatszedő küldöttség a szavazás lefolyásáról jegyzőkönyvet vezet.

Ezen jegyzőkönyvben megemlítendő:

a) a szavazatszedő küldöttség tagjainak, s a jelöltek bizalmi férfainak neve;

b) a szavazás kezdete és a küldöttség előtti végeredménye;

c) a szavazás felfüggesztése esetében az, hogy mikor függesztetett fel a szavazás, ki volt ekkor az utolsó szavazó s mikor folytattatott a szavazás; továbbá — a mennyiben az elnök valamely jelölt visszalépését jelentette ki — ki volt ekkor az utolsó

szavazó; végre ki volt az utolsó szavazó akkor, midőn a záróra kitűzetett;

d) az elnök esetleges határozatait és a rend érdekében tett intézkedései.

A visszautasított szavazatokról külön jegyzék vezetendő, mely a jegyzőkönyvhöz csatoltatik.

A szavazásra jelentkező s bármi okból visszautasított választó, a szavazási küldöttség elnöke által megkérdezendő, hogy melyik jelöltre szándékozik szavazni.

A felhívás folytán tett nyilatkozat a visszautasított szavazatokról vezetett külön jegyzékben megemlítendő.

Hasonlóan felveendő a visszautasított szavazatokról vezetett jegyzékbe azon választó nyilatkozata, még pedig szószerint, a kinek szavazata az 1874:XXXIII. t.-cz. 78. §-a alapján semmisnek nyilvánított.

161. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 88. §-a helyébe:

Ha a választási elnök egyszersmind valamely szavazatszedő küldöttség elnöke: úgy a szavazás lefolyásáról (1874 : XXXIII. t.-cz. 85. §-a), mint a választás összes lefolyásáról (ugyanazon t.-cz. 87. §-a) külön jegyzőkönyv veendő fel.

Az általános jegyzőkönyv, a szavazatszedő küldöttségek jegyzőkönyve, a szavazási rovatos ívek és a külön névjegyzék a visszautasított szavazatokról az állam hivatalos nyelvén és három példányban vezetendők. Az említett okiratoknak kiállítására hivatalosan kötelezett egyének kötelesek azoknak netalán hiányzó példányait, mint eredetieket pótlólag kiállítani.

A három példány közül egy a megválasztott képviselőnek azonnal átadandó, vagy térítvény mellett elküldendő.

A másik két példány a központi választmánynak küldendő be, mely azok egy példányát a törvényhatóság vagy város levéltárába helyezi el, másikat a belügyminiszternek küldi meg.

A megválasztott képviselőnek a választási jegyzőkönyv szolgál megbízó-levél gyanánt.

Ugy jegyzőkönyvi mintákat, mint szavazási rovatos íveket a belügyminiszter az illető hatóságoknak elegendő mennyiségben küld.

Magyarázat. A választási eljárás törvényszerűségét kívánják hathatósabban biztosítani a törvénynek 153., 154., 158., 160—162., 167—169. §-aiba felvett rendelkezések is.

A törvény ez irányban mindenekelőtt arról kíván fokozottabb mérvben gondoskodni, hogy a választók személyazonossága a szavazási eljárás alatt hiven és pontosan ellenőriztessék s a személyazonosság megállapításánál egyedül az igazság szempontja legyen mérvadó. Felmerült ugyanis az a panasz, hogy az 1874: XXXIII. t.-cz. 64. §-ának az a rendelkezése, mely szerint a választók személyazonosságának ellenőrzése végett a választás helyére minden város tanácsa és minden község előljárósága részéről két tag küldendő ki, gyakran nem tartatik meg, hanem az említett hatósági személyek helyett más megbízottak küldetnek. A 153. §-nak két első bekezdése az azonossági tanuk kijelölésére nézve kimerítő és szabatos rendelkezéseket ír elő. A választók személyazonosságának lelkiismeretes és igazságos ellenőrzését a törvény az által is biztosítani kívánja, hogy az összes azonossági tanuk a szavazás színhelyén esküvel, illetőleg ünnepélyes fogadással ígérjék kötelelességeiknek pontos és hű teljesítését. (153. §. utolsó bekezdés.)

Hasonlóképen a választási eljárás törvényszerű lefolyásának egyik biztosítékául kell tekinteni azt is, hogy a választási elnökök hatásköre, valamint a szavazatszedő küldöttségek elnökeinek jogai és kötelességei szabatosan meghatározva és minden irányban, még pedig olyképen körvonalozva legyenek, hogy az említett elnökök a választás eredményének minden illetéktelen befolyásolásától szigorúan tartózkodjanak. (154. §.)

Az 1874: XXXIII. t.-cz. módosítását és kiegészítését tárgyzó rendelkezéseknek egy másik csoportja a törvény 3. §-ában megállapított új érvénytelenségi okok következtében vált szükségessé.

E módosítások a 3. §. illető pontjaiban már figyelembe vétettek. Az érvénytelenségi okok a módosított választási törvény határozatai alapján lettek megszabva, de szükséges ezeket újólág kifejezni, még pedig határozottan úgy, mint az 1874: XXXIII. t.-cz. módosításait.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 69. §-a értelmében a választási eljárás megnyitása el nem halasztható.

Igy tehát elhalasztás esetében vagy a választást meghiusultnak, vagy pedig a később eszközölt megnyitást törvénybe ütközőnek kell tekinteni.

Fenforoghatnak azonban oly körülmények, melyek a megnyitás elhalasztását indokolttá teszik és törvényhozási szempontból kerülendő a meghiusult választások eseteinek elegendő ok nélkül való szaporítása, midőn az elhalasztás a választás törvényes lefolyását különben nem érinti.

Az elhalasztás elrendelése a választási elnök jogkörébe esik, de az időhatár a törvényben jelölendő meg, nehogy ez a választók kifárasztására vezessen és a hosszú elhalasztás a választóknak a választás helyéről való eltávozását vagy elszéledését vonja maga után s ily módon a többségnek akarat-kifejezése meggátoltassék.

A választási eljárásnak reggeli 8 óra előtt történt megnyitása a választás eredményét törvényellenesen csak annyiban képes befolyásolni, ha ez által az ajánlásra meghatározott időben oly változás állt be, mely magát az ajánlást lehetetleníti.

A 8 óra előtt történt megnyitás a választás eredményére nézve teljesen irrelevans körülménynyé változik, ha ily esetben is az ajánlás beadására meghatározott idő $8\frac{1}{2}$ óráig terjed; valamint ha — a mint ezt a törvény 155. §-ának utolsó bekezdése világosan kimondja — a szavazást reggeli 9 óra előtt nem szabad megkezdeni.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 70. §-a minden egyes választónak megadja a jogot, hogy képviselőjelöltet állíthat.

A 71. §. értelmében a szavazást tiz választónak kell kérni.

A szavazás iránti kérelem az ajánlási jognak folyamánya s feltételei kell, hogy azonosak legyenek.

Mert valakit képviselőjelöltnek ajánlani és ezen jelölt tekintetében a szavazást nem kívánhatni, magát az ajánlást illusoriussá teszi.

Ezen ellenmondás megszüntetése céljából a 156. §. az 1874 : XXXIII. t.-cz. 70. §-ának módosítását vitte keresztül, mely szerint t. i. az ajánláshoz ép úgy tiz választó kívántatik meg, mint a szavazás elrendelése iránti kérelemhez.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 70. §-a értelmében a választási elnök az ajánlatot az okból, mert a jelölt törvény szerint nem választható, vissza nem utasíthatja. Daczára, hogy a hivatkozott t.-cz. ez irányu értelmezése kétségtelen, mégis a törvény világos intézkedése ellenére előfordultak esetek, a midőn a választási elnök ezen kérdés vizsgálatába bocsátkozott s a választ-

hatóság igazolását a jelölés alkalmával megkívánta. A 156. §. a törvény ily téves értelmezését a jövőben kizárja. Azonban az 1876 : XXXIII. t.-cz. 8. §-ának megfelelően világosan kifejeztetett a törvényben, hogy az ajánlás visszautasítható, ha az illető az idézett t.-cz. 6. §-a értelmében nem jelölhető. (156. §.) A 156. §-ba a bizalmi férfiakra vonatkozólag felvett többi új rendelkezés már a 3. §. 19. pontja kapcsán fel volt említve.

A 3. §. 20. pontjára való tekintettel az 1874 : XXXIII. t.-cz. 71. §-ának módosítása is szükségessé vált.

Ezen §. értelmében a szavazás reggeli kilencz órakor kezdendő meg.

A 157. §-ban a választási eljárás megnyitásának elhalasztása van szabályozva. Ily elhalasztás esetében a szavazás kilencz órakor meg nem kezdhető; ennek folytán gondoskodni kell a törvényben arról, hogy ily esetben a szavazás mikor kezdendő meg.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 71. §-a értelmében az ajánlás a megnyitástól számított félóra alatt eszközlendő, a szavazás pedig az előbbi idő után egy óra múlva kezdendő meg.

Ezen időhatárok fentartása mellett kimondandó volt az, hogy a választási eljárásnak a javaslat 155. §-a alapján történt elhalasztása esetében a jelzett fél-, illetve egy óra, a tényleges megnyitás időpontjától számítandó.

Ugyanazon okok, melyek a választás megnyitásának akadályául szolgálhatnak, a szavazás megkezdésénél is fölmerülhetnek.

Ezeknek elhárítására a választási elnöknek időt kell engedni, mely azonban tartamára nézve olyan legyen, hogy a választás eredményére lényeges befolyást ne legyen képes gyakorolni.

A 157. §. ezen időt egy órában határozza meg, melynek letelte után a szavazás kezdetét veszi, ellenesetben a választás meghiusultnak tekintetik.

A jelzett intézkedések az okból is szükségessé váltak, hogy azok megtartásának vagy nem tartásának következményei, szemben a választás érvényével, megállapíthatók legyenek.

A választók jogosulatlan és törvényellenes visszautasításának kizárása végett, az 1874 : XXXIII. t.-cz. 73. §-ának kiegészítésével el kellett tiltani azt a számos panaszra okul szolgált gyakorlatot, hogy egyes választók akkor is, ha személyazonosságuk megállapítható, a név, az életkor, vagy foglalkozásnak hibás vagy hiányos bejegyzése miatt a szavazásban akadályoztattak. (158. §.)

Az 1874: XXXIII. t.-cz. 83. §-a a záróra tekintetében oly intézkedéseket tartalmaz, melyek a választók többsége akaratkifejezésének akadályát képezhetik s mint ilyenek, már ez alkalommal megszüntetendők voltak.

A 83. §. szerint a záróra alatt jelentkező választó szavazati jogát nem gyakorolhatja feltétlenül, hanem csak annyiban, a mennyiben a záróra letelte előtt, a sorrend szerint erre alkalma nyílik.

A 83. §. a jelentkezés lehetőségét sem adta meg.

A záróra valódi értelme az, hogy annak letelte után, választó szavazásra nem jelentkezhetik; de a választási eljárás alapelveivel ellentétes, hogy a záróra letelte előtt jelentkezett választótól a jog gyakorlása az okból tagadtassék meg, mert a szavazat leadása csak a záróra után válik lehetségessé.

A 159. §. az ennek megfelelő módosításokat vette törvénybe, a melyek közül főlemlitendő azon intézkedés, hogy a jelentkező választók a többi választóktól elkülönítendők.

Ennek hiányában a záróra illusoriussá válnék, mert a választás befejezése egészen a választók tetszésére volna bízva, mert nem lehetne constataálni azt, ki jelentkezett a záróra alatt, ki pedig csak azután.

Az elkülönítési intézkedés a választási elnök jogát képezi s annak mikénti foganatosítása a törvényben meg nem határozható, miután az tisztán a helyi viszonyoktól függ. (159. §.)

A választás érvénytelenítése iránti eljárásban az általános többség megállapítása igen gyakran azon körülmény igazolásától függ, hogy a jogosult választók, a kik a szavazási küldöttségi elnök által joguk gyakorlatában akadályoztattak, vagy a kiknek szavazatát az elnök semmisnek nyilvánította, tényleg melyik jelöltre szándékoztak szavazni.

Az 1874: XXXIII. t.-cz. 85. §-a rendeli ugyan, hogy a visszautasított szavazatokról külön jegyzék vezetendő, de ezen jegyzék csak a visszautasított személyére, nem pedig mikénti szavazására szolgáltat bizonyítékot.

Annak megállapítása, hogy egy választó, a ki jogát gyakorolni akarta, miként szavazott volna, magában a választási eljárásban eszközzendő.

Későbbi megállapítás lehetőleg kerülendő és csak a leg-szükségesebb esetekre szorítandó.

A választás alkalmával visszautasított választó jogosultsága, a Curia előtti eljárásban a birói megállapítás tárgyát képezi.

De ha meg lett is állapítva a visszautasítottak jogosultsága, ezen választók szavazatai az általános többség megállapításánál

számba nem vehetők, ha egyuttal a visszautasítás alkalmával a választók szándéka, a jog mikénti gyakorlására nézve, kétségtelenné nem tétetik.

Ezt czélozza a 160. §., midőn rendeli, hogy a bármely okból visszautasított választó megkérdendő, hogy melyik jelöltre szándékozik szavazni, s e nyilatkozat a visszautasított szavazatokról vezetett külön jegyzékben kitüntetendő.

Hasonló feljegyzés szükséges az 1874 : XXXIII. t.-cz. 78. §-a alapján semmisnek nyilvánított szavazat tekintetében is, mert a Curia előtti eljárásban a szavazatszedő-küldöttségi elnöknek azon határozata bíraltatik felül, mely a szavazatot semmisnek nyilvánította.

Ezen felülbírlás alapját a választó által tett nyilatkozat képezi s ez az, a mit az ítélet lehetségesítése végett kétségtelen módon ki kell tüntetni. (161. §.)

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 59. §-a értelmében, ha több szavazatszedő-küldöttség alakítandó, az egyiknek elnöke a választási elnök. Ily esetben gyakran az általános jegyzőkönyv és a szavazatszedő-küldöttség jegyzőkönyve nem külön-külön lesz vezetve, hanem az utóbbi az előbbibe foglaltatik.

Ezen téves törvénytárgyarázatot alapuló gyakorlat megszüntetését czélozza a 161. §., a midőn az 1874 : XXXIII. t.-cz. 88. §-át ennek megfelelően kiegészíti. (161. §. első bekezdés.)

A választási eljárás törvényszerűségét kívánja biztosítani a törvényjavaslat abban az irányban is, hogy 1874 : XXXIII. t.-cz. kiegészítése gyanánt a szavazás lefolyásáról olyan hivatalos iratok vezetésének előírását javasolja, melyekből a jelenleg hatályban levő jogszabályoknál biztosabban lehessen megállapítani a törvény rendelkezéseinek megtartását és az általános többséget. (160., 161. §§.) (Min. ind.)

162. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 92. §-a helyébe:

Azon központi választmányi vagy összeíró küldöttségi tag, választási vagy küldöttségi elnök, jegyző, bizalmi férfi, vagy különös megbízatás folytán a választásnál közreműködő más közeg ellen, ki ezen eljárásában a fennálló törvényeket akár cselekvése, akár mulasztása által megsérti, fegyelmi eljárásnak van helye.

A fegyelmi eljárást illetőleg az ezt megelőző vizsgálatot akár hivatalból, akár feljelentés folytán, akár az illető közegnek saját kívánságára elrendelheti az illető központi választmány, közigazgatási

bizottság és a belügyminiszter. A központi választmány és a közigazgatási bizottság határozata 15 nap alatt a belügyminiszterhez felelkezhet.

A vizsgálat teljesítésére a közigazgatási bizottság egy vagy több tagját küldi ki.

A vizsgálat eredménye felett első fokon a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya, másodfokon a belügyminiszter, — választási elnök vagy küldöttségi elnökökre vonatkozólag pedig másodfokon a közigazgatási bíróság határoz.

A fegyelmi eljárás a törvényhatósági tisztviselők ellen hasonló eljárásra nézve érvényes törvények szerint folytatandó le. Ha a törvénytörés a választás megfuzítását, esetleg megsemmisítését vonná maga után, a kiszabandó pénzbírság 4000 koronáig terjedhet.

Ha a Curia valamely közeget a 123. §. alapján pénzbírságra ítél, ez esetben ugyanezen cselekmény miatt fegyelmi eljárásnak nincs helye.

1. Magyarázat. E §. igen fontos azon sanctió tekintetében, melyet fegyelmi uton azon közfunctionarius vétkez eljárásával szemben állapít meg, ki kötelességét, illetőleg a törvényt cselekvőleg vagy mulasztólag megsérti; s legislativ szempontból is figyelmet érdemlő, mert elvi praecedens képez azon rendelkezés, mely szerint ezentul az ily vétségek végső vonalban nem közigazgatási, hanem bírói uton lesznek megtorlandók a *közigazgatási bíróság által*, a vál. vagy küld. elnökökre vonatkozólag. Nagy hiányt pótol e rendelkezés s a gr. Apponyi módosítványainak egyik legfontosbikát képezi ez, mint komoly garancia a frivol párt-visszaélések ellen.

2. Magyarázat. Minthogy az 1874 : XXXIII. t.-cz. nem intézkedik a központi választmány és az összeíró küldöttség tagjai által elkövetett kötelességszegéseknek fegyelmi uton való megtorlásáról, ennél fogva e tárgyban az 1874 : XXXIII. t.-cz. 92. §-a helyett e törvény 162. §-ában megfelelő rendelkezést kellett felvenni;

s egyuttal a választási és küldöttségi elnökökre, az 1896 : XXVI. t.-czikkben szervezett magyar királyi közigazgatási bíróság volt másodfoku fegyelmi hatóság gyanánt (praecedens-kép is) elfogadandó. (162. §.)

A 123. §. értelmében, az ott meghatározott feltételek alatt, a választásban hivatalosan közreműködő közeg 4000 koronáig terjedhető pénzbírságban marasztalható.

Ezen bírság részben azonos azzal, mely az 1874 : XXXIII. t.-cz. 92. §. második bekezdése alapján, fegyelmi eljárás útján szabható ki.

Ugyanazon cselekmény vagy mulasztás kétszeres rendbírságolás tárgyát nem képezheti s a mennyiben a Curia azt ítéletében megállapította, fegyelmi eljárásnak nem lehet helyé, a melynek célja szintén csak bírság kiszabására irányul. (Min. ind.)

HATODIK CZIM.

Vegyes és átmeneti intézkedések.

(Vál. névjegyzékek lemásolhatása. Köztisztviselők jelöltségének kizárása és polit. szereplésük korlátozása. Szószék §§-ok. Bünt. rendelkezések az igazolási eljárás érdekében, stb.)

163. §. Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 88. §-ában említett általános választási jegyzőkönyv, a szavazatszedő küldöttségek jegyzőkönyvei, a szavazási rovatos ivec, nemkülönben a választók névjegyzékének a törvényhatóság vagy a város levéltárában őrzött példányáról teljes vagy részleges másolatot, a szokásos írásdíj lefizetése mellett, bárki kérhet.

A választók névjegyzékének másolata bárkinek, a ki kéri, a választást megelőzőleg is szintén a szokásos írásdíj lefizetése mellett kiadandó.

Ily kérelem az alispánnál avagy polgármesternél írásban terjesztendő elő.

A másolat a kérelem előterjesztésétől számított 8 nap alatt elismervény mellett kiadandó.

Ezen §-ban felsorolt okiratoknak a belügyminiszteriumban őrzött példányáról is másolat adandó.

164. §. Ha az alispán vagy polgármester a másolat kiadását megtagadja, vagy késlelteti, a Curia elnökénél panasz emelhető, a ki záros határidőt tűz ki és elrendeli, hogy az alatt a másolat kiadandó, illetőleg a megtagadás elegendő okai előterjesztendők.

A rendeletnek meg nem felelő tisztviselőre a Curia elnöke 2000 koronáig terjedhető bírságot szabhat, mely ismételt engedetlenség esetében, annyiszor mennyiszor ismételhető.

Ezen bírságon kívül, a fegyelmi uton való feleltre vonás fenmarad.

165. §. A 164. §. esetében az illető folyamodó fél, választói jogának igazolása, vagy azon választói névjegyzéknek megnevezése mellett, a melyben mint jogosult fel van véve, a jelen törvény 20. §-ában megállapított határidő meghosszabbítását a Curia elnökénél kérheti.

A Curia elnöke a választói jog fenforgása esetében, a kérdéses választás tekintetében a kérvény beadására szabott határidőt a 163. §-ban említett okiratok másolatának kézbesítésétől számított 14 nappal meghosszabbítja és erről a képviselőházat haladéktalanul értesíti.

Magyarázat. A kérvényezési jog gyakorlása is szükségessé teszi, hogy a felek azon okiratok másolatait megszerezhessék, a melyeken a választási eljárás alapszik és a melyek az 1874: XXXIII. t.-cz. 88. §-ának értelmében az eljárás mikénti lefolyását feltüntetik.

E jog eddigelé világos és határozott kifejezést törvényeinkben nem talált. Régibb törvényeink alapján, a megyei levéltárakban őrzött és közérdekű okiratok másolatai bárkinek kiadandók. Az 1868: LIV. t.-cz. 558. §-a ezen elvnek ujólag kifejezést adott azon rendelkezésében: »a közhatóságok és hiteles helyek tartoznak megkereső parancs nélkül, akár az egyes felek egyszerű kérelmére, akár a bíróságok megkeresésére, a gondviselésök alatt levő okiratokról a hiteles kiadványt, annyiszor, mennyiszor alkalmazandó, 500 forintnyi pénzbírság terhe alatt kiszolgáltatni.«

Daczára ezen fent jelzett törvényes intézkedéseknek, a másolat vételének jogát minden kétséget kizárólag meg kellett állapítani és tekintettel azon következményekre, a melyek a másolat ki nem adása, vagy késedelmes kiadásával járnak, úgy a kérelmet, mint pedig a másolat kiszolgáltatását oly feltételekhez kötni, a melyek ezen körülményeket s azok időpontjait, minden további vizsgálat nélkül felismerhetővé teszik. (163. §.)

A másolatok megszerzése a kérvényezési joggal oly szoros kapcsolatban áll, hogy annak megtagadása vagy késleltetése esetében, az ez irányú intézkedés, a jog gyakorolhatásának biztosítása végett, azon bíróságra volt bízandó, a mely a kérvény felett itélni hivatva van. De ezen esetek maguk után vonhatják a kérvényezési határidő meghosszabbítását is, a melyet a közigazgatási hatóságokra bízni nem lehet, mert azon elvet, hogy a vitás választási ügy elintézése a Curia vagy a képviselőház kizárólagos teendőjét képezi, sértetlenül fenn kell tartani. A késedelem megállapítását és ennek folytán a halasztás megadását bíróság és közigazgatási hatóság közt megosztani, késedellemmel járna és feltételleznő, hogy az előbbi a bíróságra nézve praejudicialis természettel birjon, a mely ujólag megvizsgálás tárgyává nem tehető.

A másolatok kiadása körüli intézkedés, ha az birói eljárással kapcsolatban állott, régibb törvény értelmében kizárólag a bíróság hatáskörébe esett. A másolat megtagadása esetében a rendbirságot, ugy a 1764/5 : XI. t.-cz., mint pedig az 1868 : LIV. t.-cz. 563. §-a értelmében, csakis bíróságok által, birói eljárás alapján, szabható ki.

Jogfejlődésünk a magánszemélyeknek az okirat másolatának beszerzése céljából, a birói védelmet biztosította. Választási ügyekben, a melyek elintézése a közigazgatási hatóságoktól teljesen függetlenitendő, jogunk ezen elvét ujólag ki kellett fejezni.

A törvény 164. §-a értelmében a késedelmes kiadás iránti panasz a Curia elnökénél emelendő, a ki a kiadás iránt parancsot bocsát ki és a késedelmező és magát nem igazoló közeget birsággal rójjá meg.

A másolat kiadásának megtagadása vagy késleltetése, egyuttal a hivatalos kötelesség megszegése és a mulasztás ezen jellege a Curia elnöke által kiszabott birsággal megtorlását nem leli. Maga a birság nem fegyelmi büntetés, annak kirovása nem fegyelmi eljárás eredménye, miért is a cselekmény fegyelmi uton való megtorlásának lehetőségét határozottan ki kellett fejezni.

A 163. §-ban felemlített okiratok másolatai a legtöbb esetben a kérvényezés nélkülözhetlen feltételét képezik, azok kiszolgáltatásának megtagadása vagy késedelmes kiadása a kérvényezési jog gyakorolhatását megszüntethetné.

Ez okból szükséges volt oly intézkedés felvétele, a mely ily esetekben a kérvény beadására meghatározott határidő meghosszabbítását lehetségessé teszi. A meghosszabbítás megadásának joga a Curia elnökére volt ruházandó. Ő állapítja

meg, hogy forog-e fenn késedelem s ennek folytán a határidő meghosszabbítása, mint a késedelem folyománya, szinte általa adandó meg. (165. §.) (Min. ind.)

166. §. Járásbírósnál vagy törvényszéknél alkalmazott ítélőbírák, úgy nemkülönben az elsőfoku bíróság mellett alkalmazott kir. ügyészek képviselőnek nem választhatók meg azon választókerületben, a melynek területére hatáskörük egészben vagy részben kiterjed. (3. §. 1. pont.)

Főszolgabírák és szolgabírák nem választhatók meg képviselőnek azon választókerületben, melynek területére hatáskörük egészben vagy részben a választás idejében vagy az azt megelőző három heti időben kiterjedt. (3. §. 1. pont.)

167. §. Állami és törvényhatósági közhivatalnok, a rendezett tanácsú városok polgármestere és rendőrkapitánya s a községi (kör-) jegyző nem vehet részt politikai pártgyűlések összehívásában, nem lehet azoknak elnöke vagy jegyzője és tőlük megbízást el nem fogadhat; nem vehet részt a képviselő-jelöltek körutazásában, továbbá valamely hatáskörébe eső cselekménye vagy mulasztása, illetőleg ezekre vonatkozó ígérete vagy fenyegetése által, vagy általában hivatali állásának felhasználásával valamely választót bizonys jelölt melletti vagy elleni szavazásra, vagy a szavazástól való tartózkodásra nem birhat; nem rendezheti a választók összeszedését és a választás székhelyére vezetését és azoknál nem működhetik közre; a csendőrséget, rendőrséget, vagy a fegyveres erőt más czélból, mint a csend és rend fentartása és a választói jog szabad gyakorlatának oltalma érdekében (3. §. 11. pont) igénybe nem veheti, sem pedig az azok feletti rendelkezési jogot másra, mint hatósági közege sem egészben, sem részben át nem ruházhatja, végre a hivatali felebbvaló a neki alárendelt köztisztviselőt nem utasíthatja arra nézve, hogy melyik jelöltre szavazzon vagy ne szavazzon, hogy szavazási

jogát egyáltalán és mikor gyakorolja vagy a szavazástól tartózkodják, vagy hogy befolyását valamely más módon az egyik vagy másik jelölt mellett vagy ellen, vagy a választóknak a szavazástól való tartózkodása érdekében érvényesítse.

168. §. Azon közhivatalnok, illetőleg rendezett tanácsu városi és községi hivatali alkalmazott ellen, ki a választási törvényeket — különösen jelen törvény intézkedéseit — és az ezekre alapított hatósági intézkedéseket megsérti, a mennyiben cselekvése, vagy mulasztása súlyosabb beszámítás alá nem esik, fegyelmi eljárásnak van helye.

A közigazgatási tisztviselők s a rendezett tanácsu városi és községi hivatali alkalmazottak ellen a választási törvények, különösen a jelen törvény és az erre alapított intézkedések folytán felmerülő fegyelmi ügyekben a vizsgálat elrendelése és végrehajtása s a vizsgálat eredménye feletti határozathozatal: jelesül a fegyelmi hatóságok tekintetében a 162. §-ban foglalt intézkedések szolgálnak szabályul.

Ezen szakasz intézkedései a bírákra és bírósági hivatalnokokra nézve fennálló fegyelmi törvényeket és szabályokat nem érintik.

169. §. Az a választási, illetőleg szavazatszedő küldöttségi elnök vagy helyettes elnök, a ki a választási törvényeknek s a jelen törvénynek intézkedéseit, akár cselekvése, akár mulasztása által azzal a szándékkal szegi meg, hogy egyik vagy másik jelölt megválasztását biztosítsa vagy a választást megghiusítsa, hatezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel és politikai jogainak felfüggesztésével büntetendő.

Ha pedig a választási elnök, illetőleg szavazatszedő küldöttségi elnök vagy a helyettes elnök abból a czélból, hogy az egyik vagy másik jelölt megválasztását biztosítsa vagy a választást megghiusítsa, a választási törvényekbe s a jelen törvénybe ütköző

valamely intézkedést tett és ezen intézkedés következtében a választásnak általa célba vett eredménye beállott, vagy a választás megghiúsult, vagy ha az említett célokból a csendőrség, a rendőrség, vagy a fegyveres erő feletti rendelkezést a 154. §. rendelkezéseinek megszegésével másra ruházta át, hat hónapig terjedhető fogházzal és hatezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, valamint politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésével büntetendő.

1. Magyarázat. A 166. §-ba azon intézkedés foglaltatott, hogy az elsőfolyamodású bíróságoknál alkalmazott ítélő bírák és ügyészek nem választhatók azon területben, a melynek egészére vagy részére hatáskörüik kiterjed.

Ezen személyek hivatalos állásával nem fér össze, hogy hivataloskodásuk ideje alatt azon területen, a hol működni hivatják, a politikai pártok küzdelmeiben mint jelöltek részt vegyenek. (166. §.)

Sokszoros panasz tárgyává volt téve, hogy egyes állami, törvényhatósági, városi és községi alkalmazottak az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával folyó pártküzdelmekben hivatali állásukat részben a választókkal, részben hivatali alárendeltjeikkel szemben jogtalan nyomásra használták fel, vagy hogy hasonló célból a csendőrséget, a rendőrséget vagy a fegyveres erőt a választás eredményének törvényellenes befolyásolása végett alkalmazták, végre hogy ugyane célból a csendőrség, a rendőrség és a fegyveres erő feletti rendelkezési jogot másra, mint hatósági közege ruházták át.

A törvény kifejezett és határozott tiltó rendelkezést tartalmaz e visszaélésekkel szemben (167. §.); s egyuttal kimondja azt is, hogy a közhivatalnokok, illetőleg a rendezett tanácsú városi és községi hivatali alkalmazottak, továbbá a választási vagy szavazatszedő küldöttségi elnök vagy helyettes elnök által a választás eredményének törvényellenes befolyásolása végett elkövetett mindennemű törvénysértések fegyelmi (168. §.), illetőleg büntetőjogi megtorlást nyerjenek. (169. §.)

A külföldi törvényeknek az utóbbi kérdésre vonatkozó rendelkezéseit a 3. §. 5. pontjánál soroltuk fel. (Min. ind.)

2. Magyarázat. A tiszta választások biztosítására irányuló reformok ezen rendelkezések sarkalatos részeit képezik, s ezekre úgy gr. Apponyi Albert, mint az egész ellenzék, mindig kiváló súlyt helyezett; — s nincs kétség az iránt, hogy a »jog,

törvény és igazság» jelszavai alatt haladó polit. életünkben a vezető államférfiak ennek komoly végrehajtását oly feladatnak tekintik, melynek elérésére őszintén kell törekedni annak, a ki a parlamentben a választók egyetemének, tehát a nemzet közfelfogásának megnyilvánulását keresi. Ennek *Széll Kálmán miniszterelnök is, úgy ált. programbeszédében, mint azóta is, concret esetek alkalmából, elismerésre méltó nyíltsággal és határozottsággal adott kifejezést.* Erről tanuskodnak a törvény végrehajtása tárgyában kijadott utasításai is, s hogy a kormány többi tagját is ugyanezen szellem vezeti, arról tanuskodik a jel. *igazságügyminiszternek* egyik körrendelete, melyből a következőket idézzük:

»A közeledő országgyűlési képviselőválasztások alkalmából indítatva érzem magamat a bírakat, kir. ügyészeket és bírósági hivatalnokokat egyik hivatali elődömnek 1884. évi május hó 22-én 1481. I. M. E. szám alatt kibocsátott ama körrendeletére emlékeztetni, mely szerint politikai jogaik gyakorlatában szabadon követhetik szavazatukkal meggyőződésüket, de másrésről összeférhetetlen volna bírói és hivatalos állásukkal s törvénybe, jelesen az 1869 : IV. törvényczikk 11. §-ába, illetőleg most már az 1891 : XVII. t.-cz. 39. §-ába is ütköznek, ha akár politikai véleményük, akár képviselőjelöltjük mellett korteskedést üznének, vagy ily célból nyilvános helyeken és gyülekezetekben fölszólalnának. Sulyos felelősségnek tenné ki magát még különösen az a bíró, kir. ügyész és bírósági hivatalnok is, a ki hivatalos állását felhasználva, pártfele, vagy az ő pártjára térőnek részére hivatalos állásától függő bármilyen előnyt helyezne kilátásba, vagy az ellenpártiak állásától függő hátránnyal fenyegetné. Egyébiránt remélem, hogy nem is fog e tekintetben eset előfordulni arra, hogy megtorló intézkedéshez nyulni kénytelen legyek.« (Pesti Hírlap 1900. december 30-iki sz.)

Valószínű, s joggal feltehető, hogy a kormány többi tagja is annak idején, az alárendelt közegekhez saját hatáskörükben hasonló utasításokat fog kibocsátani.

Mindamellett az alkotmányos élet correct fejlődése érdekében, a tulzások e téren is kerülendőek, mert a mily garantia egyrészt a közhatalom párturalmi használatának kizárása, másrészt hazánkban, főleg annak nemzetiségi, sokszor államellenes irányokra hajló vidékein komoly ellensúlyt kell, hogy képezzen a magyar állami hatalom eszméjének erőteljes fentartása, s az ez irányban megengedett politikai működésnek el nem tiltása; — illetve az, hogy az állami tisztviselők választási jogainak gyakorlása ne tekintessék mindjárt és mindig delic-

tumnak. Szóval itt is a *helyes középút* megtalálása az, a mit a *salus reipublicae* követel. *Ezen államraisonnak felel meg ismét a jel. kormányelnöknek* azon tisztult és mérvadó álláspontja, melyet egy konkrét eset alkalmából az *állami (közig.) tisztviselők* e tekintetbeni cselekvőségéről kifejezésre juttatott, melyet a lapok következő közlésével iktatunk ide, jelesül:

»*Pénzügyigazgató politikai pártbizottságban.* A brassói magyarság intéző bizottsága beválasztván tagjai közé az ottani pénzügyigazgatót is, kérdésessé tétetett, vajjon a curiai bíraskodási törvény 167-dik §-a értelmében elfogadhatja-e ő ezt a választást? A belügyi tárczát vezető miniszterelnök a pénzügyminiszterhez intézett átiratában annak a nézetének adott kifejezést, hogy a választás elfogadásának sem elvi, sem törvényes akadálya nincs, mert a törvény idézett szakaszának megalkotásakor a törvényhozás célja csak az volt, hogy a közhivatalnokok a képviselőválasztásoknak s a politikai pártélet küzdelmeinek közvetlen irányításától, a vezető szerepléstől távol tartassanak; azt azonban, hogy a közhivatalnok valamely politikai vagy képviselőválasztási kérdésekkel is foglalkozó párt — bizottság vagy egyesület tagjainak sorába léphessen, nem tiltják a törvény rendelkezései«.

Ugyanezen felfogásnak felel meg a *kir. közjegyzőkre* vonatkozólag a következő közlemény:

»*A curiai bíraskodási törvény és a kir. közjegyzők.* Az 1899: XV. törvénycikkelyből, mely a curiának képviselőválasztási ügyekben való bíraskodását szabályozza, mind e mai napig csakis a 141—152. szakaszok léptek életbe, a többire nézve maga a törvény akként rendelkezik, hogy azok csak a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lépnek érvénybe. Mind a mellett különböző vélekedések és contra-versiók merültek máris föl, a törvény még életbe sem lépett egynémely intézkedésének helyes értelmezésére nézve. A legfontosabbat e dispositiók közül a törvény hires 167-ik §-a foglalja magában, a mely tudvalevőleg kimondja, hogy az »állami és törvényhatósági közhivatalnok, a rendezett tanácsú városok polgármestere és rendőrkapitánya és a községi (kör-) jegyző nem vehet részt politikai pártgyűlések összehívásában, nem lehet azok elnöke vagy jegyzője, stb.« Kapcsolatban ezzel a törvényszakasszal, a melyről most sok szó esik politikusok és bírák körében, fölvetették azt a kérdést, vajjon az állami közhivatalnokok körébe, a kiket ez a tiltó rendelkezés a pártok funkcionáriusainak a köréből kirekeszt, oda értetnek-e a királyi közjegyzők is? A kérdésnek nem csekély a gyakorlati jelentősége. Már most is tudniillik több választókerületben a

királyi közjegyző viseli egyik vagy másik párt elnöki tisztét s előrelátható, hogy még szaporodni fognak ezek az esetek a curiai biráskodási törvény idézett szakaszának az életbeléptetése után, mely a törvényhatósági közhivatalnokok egész kategóriáját kizárja a pártelnöki tisztség viseléséből. A mi magát a fölmerült controversiát illeti, a legtekintélyesebb juristáink s előkelő politikusok egyező vélekedése szerint a 167-ik §. tiltó dispositiója nem vonatkozik a királyi közjegyzőkre. Igaz, hogy a királyi közjegyzőkről alkotott 1874: XXXV. törvénycikk több vonatkozásban a birákéval azonos rendszabályokat állapít meg a közjegyzők részére is, de ezek a rendszabályok majdnem kizárólag büntetőjogi természetűek s a közjegyzői állás karakterét egyáltalán nem érintik. Az egyetlen találkozó pont a közjegyzők s az állami közhivatalnokok között az, hogy egyaránt a kormányhatalomtól, illetőleg a kormányhatalom előterjesztésére nyerik hivatali jogosításukat. Ettől kezdve azonban egymástól merőben különböző caractert öltének az állami hivatalnoki és a közjegyzői állások s azoknak belső természetéből komoly argumentum egyáltalán nem faragható a mellett, hogy a curiai biráskodási törvény 167-ik §-ának tiltó rendelkezése a törvény intentiójának és betűjének ellenére a közjegyzőkre is kiterjesztessék.» (Budapesti Hírlap 1900. decz. 23.)

170. §. Az a lelkész, vagy vallási szertartás teljesítésére jogosított, vagy egyházi tisztséget viselő más személy, a ki a vallás szertartásainak végzésére rendelt helyiségben vagy vallásos jellegű gyülekezeten a választás eredményének befolyásolását célzó nyilatkozatot tesz;

vagy a ki abból a célból, hogy egy vagy több választó bizonyos jelöltre szavazzon, vagy ne szavazzon, vagy a szavazástól tartózkodjék, az egyházi kegyzserekben való részesítésre tesz ígéretet, vagy egyházi fenyték alkalmazásával, vagy a kegyzserek elvonásával, vagy tulvilági büntetéssel fenyeget;

vagy a ki a vallási tisztelet tárgyait vagy olyan tárgyakat, a melyek egyházi szertartások végzésére rendelvek, a választók gyülekezetén, vagy választási menetben használ;

vagy a ki ily tárgyaknak, ha azok felett ő ren-

delkezik, ezen célra való használását megengedi: egy évig terjedhető államfogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, valamint politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésével büntetendő.

171. §. A ki vallási tisztelet tárgyait, vagy olyan tárgyakat, melyek egyházi szertartások végzésére rendelvek, választók gyülekezetén, vagy választási menetben használ, — ha a 170. §-ban meghatározott eset nem forog fenn, — három hónapig terjedhető fogházzal és politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésével büntetendő.

Magyarázat. Párhuzamosan a 3. §-nak 9. pontjába foglalt érvénytelenségi okokkal és az állam belbékéjét, valamint a vallás tekintélyét egyformán veszélyeztető visszaélések megelőzése végett indokoltnak mutatkozott a 170. és 171. §-okba foglalt büntető rendelkezéseknek törvénybe iktatása.

Hasonló természetű bűncselekmények ellen irányulnak az 1882. szeptember 24-éről kelt olasz választási törvény 92. cikkének második bekezdése és az 1883. augusztus 25-iki angol törvény (46. et 47. Vict. c. 51.) 2. és 6. sections. (Min. ind.)

Jegyzet. E 170. és 171. §§-ok képezik az u. n. további *szószékszakaszokat*, melyekről már többször — s különösen e törvény 3. §. 9. és 10. alpontjainál — volt szó. Jogi tényállásuk ott, — polit. horderejük pedig leginkább a parlam. tárgyalásokban lett kifejtve. Itteni alakjuk nem egyéb, mint a büntető sanctiók felállítása s e tekintetben a bünt. törvénykönyv állandó jellegű kiegészítését alkotják.

172. §. A ki a képviselőház előtt emelt panaszban, vagy a Curiánál beadott kérvényben vagy ellenkérvényben a képviselő vagy más jelöltnek, vagy a választásnál hivatalosan közreműködő közegnek, avagy ezen eseteken kívül valakinek cselekménye vagy mulasztásakép tudva valótlan tényeket ad elő, a mennyiben azok eljárás alapjául szolgáltak s valódiságuk esetében a választásnak vagy valamely szavazatnak érvénytelenítését vonnák maguk után — a mennyiben súlyosabb beszámítás alá eső büntetendő cselekmény fenn nem forog — vétséget követ el és

kétezer koronaig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Hasonlóan büntetendő az, a ki a fent említett módon és célból, tudva hamis tartalmu nyilatkozatot vagy bizonyítványt állít ki, a mennyiben az a képviselőház vagy Curia előtti eljárásban használtatott, s a mennyiben súlyosabb beszámítás alá eső büntetendő cselekmény fenn nem forog.

A bűnvádi eljárás csak a sértett fél indítványa folytán, az érvénytelenítési eljárás befejeztétől számítandó 30 nap alatt indítható meg.

173. §. Az 1878 : V. t.-cz. 183. §-a hatályon kívül helyeztetik.

Az 1878 : V. t.-cz. 189. §-ában meghatározott határidő, a mennyiben a kérdéses választás iránt az eljárás a képviselőház vagy a Curia előtt megindítatott, ezen eljárás befejezésétől számíttatik.

174. §. A mennyiben oly személy, a kinek cselekvő és szenvedő választó-képessége a 122. §. alapján a Curia által fel lett függesztve, a kérdéses választásból kifolyólag az 1878 : V. t.-cz. II. R. VIII. fejezetében foglalt büntetendő cselekmények valamelyikében jogerejűleg elítéltetett: a büntető bíróság az 1878 : V. t.-cz. 56. §-ában foglalt következményeket a Curia ítéletére való hivatkozással megállapítja és a politikai jogok felfüggesztését az 1878 : V. t.-cz. 57. §-ának korlátaiban belül, a Curia ítéletében megállapított időtartamon túl, de annak beszámításával, határozhatja meg.

175. §. A Curia, vagy a képviselőház bizottsága, vagy kiküldöttje előtt választási ügyben tett hamis tanuzás az 1879 : V. t.-cz. XII. fejezetének alkalmazása szempontjából olyannak tekintendő, mintha polgári ügyben követtetett volna el; az ily hamis tanuzásra azon határozatok alkalmaztatnak, a melyek a kétszáz korona értéken fölüli polgári ügyben elkövetett hamis tanuzásra vannak megállapítva.

Magyarázat. A 172. §-ban foglalt vétség három egymástól különböző esetet foglal magában, a melyek feltüntetésénél — eltekintve az egyes eseteket alkotó tényálladék különböző voltától — mérvadó a személy perbeli állása és minősége, a ki ellen a cselekmény irányul.

Ezen esetek feltüntetésénél először a közös ismérvek állapítandók meg s annak utána azon külön tényálladáki mozzanatok, a melyek az egyik esetet a másik esettől lényegileg megkülönböztetik.

Közös ismerv:

hogy a vétség csak a képviselőház vagy a Curia előtt, panaszban, kérvényben vagy ellenkérvényben követhető el;

hogy az elkövetési cselekmény mindhárom esetben tudva, valótlán tények előterjesztésében áll;

hogy mindhárom esetben a panasz, kérvény vagy ellenkérvény, eljárás alapjául szolgált.

A cselekmény irányulhat a képviselő vagy valamely jelölt ellen, a midőn érvénytelenségi okként annak cselekménye hozatik fel. Ez föltételezi, hogy a képviselőről vagy más jelölről oly cselekmény elkövetése, vagy abban való részesség állittassék, a mely a 3. §. 2—9. pontjában foglalt érvénytelenségi ok valamelyikének tényálladékát megállapítja.

Vizsgálat tárgyává kell tenni azt, vajjon a 172. §-ban ezen tényálladék tekintetében megállapított vétség az 1878: V. t.-cz. rendelkezéseivel szemben külön meghatározást nyerhet-e, avagy azok egyikében vagy másikában befoglaltatik, s annak a fent előadott módon való elkövetése egyébként is büntetendő cselekményt képez, s mint ilyen, büntetéssel sújtva van-e?

A bűncselekmények két faja az, a mely e tekintetben a vizsgálat szempontjából figyelembe jöhet: a hamis vád s a rágalmazás és becsületsértés.

A hamis vád, az ily cselekmények elkövetésének tudva valótlán állítása által kizártnak veendő azon fogalom meghatározás folytán, a mely az 1878: V. t.-cz. 227. §-ában foglaltatik. De ettől eltekintve, a hamis vád büntette vagy vétsége már az okból sem foroghat fenn, mert a 2—9. pontokban foglalt érvénytelenségi okoknak nem mindegyike felel meg az 1878: V. t.-cz.-ben körülírt valamelyik büntetendő cselekménynek. Azon esetekben is, a melyekben az érvénytelenségi esetek tényálladéka azonos valamely büntetendő cselekmény tényálladékával, ezen eljárásban nem mint ilyen szerepel, hanem mint attól teljesen függetlenített, s az eljárás célja nem a büntetendő cselekmény megállapítására, hanem

a tényálladéknak mint érvénytelenségi oknak és az ahhoz fűzött közjogi következményeknek meghatározására irányul.

A panasz, kérvény vagy ellenkérvény nem bír a feljelentés természetével s a tény állítása nem valamely személy ellen irányuló vád emelése.

További kérdés az, vajjon ezen eset mennyiben állapít meg rágalmazást vagy becsületsértést? Az 1878: V. t.-cz. 266. §-ának első bekezdése értelmében: »Rágalmazás vagy becsületsértés miatt bünvádi eljárásnak nincs helye: ha a tény vagy gyalázó kifejezés a hatóság előtt folyamatban levő ügyben, ezen ügyre és az ügyfelekre vonatkozólag, tárgyalás alkalmával szóval vagy írásban állíttatik, illetőleg használtatik; vagy ha a becsületsértő következtetések az ügyben felmentő tényekből vagy körülményekből származtatnak.«

Az érvénytelenségi okot megállapító cselekmény mint tény, panasz, kérvény vagy ellenkérvényben állíttatik; már pedig ezen utóbbiak kétségtelenül az »írásban« természetével bírnak. Állíttatik a képviselővel vagy más jelölttel szemben, a ki a Curia vagy a képviselőház előtti eljárásban, mint az arra közvetlenül befolyást gyakorló, legalább formai értelemben az »ügyfél« fogalma alá esik.

A második eset az, midőn a választásnál hivatalosan közreműködő közeg cselekménye vagy mulasztása hozatik fel érvénytelenségi okképp.

Ezen esetben a hamis vád kizárása tekintetében ugyanazon szempontok jöhetnek figyelembe, a melyek a képviselő vagy más jelölt tekintetében felhozattak.

A midőn a kérvény ezen közeg ellen is intéztetett, a Curia a 123. §. alapján az illetőt pénzbírsággal büntetheti, a mely esetben oly kötelességmulasztást állapít meg, a mely a fegyelmi vétség tényálladékanak megfelel. Ezen esetben állítható, hogy a hamis vád ismérvei forognak fenn, a mennyiben a közegről, az állítás valótlanságának tudatában, oly fegyelmi természetű vétség elkövetése állíttatik, még pedig oly hatóság előtt, a mely hatóság ép az által, hogy a kérvény ezen közeg ellen is intéztetett, hivatva van az állított kötelességmulasztást nemcsak mint érvénytelenségi okot, hanem egyuttal mint fegyelmi vétséget is megállapítani s ugyanezen eljárás keretén belül a fegyelmi természetű büntetést is kiróni.

Ez okból vétetett fel a 172. §-ban ezen kitétel: »a mennyiben súlyosabb beszámítás alá eső büntetendő cselekmény fenn nem forog.«

A 172. §. utolsóelőtti bekezdése értelmében vétséget követ el és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel bün-

tetendő az, ki a fenti módon és czélból hamis tartalmu nyilatkozatot vagy bizonyítványt állit ki, a mennyiben az a képviselőház vagy a Curia előtti eljárásban használtatott.

Az 1878: V. t.-cz. 266. §-a értelmében, rágalmazás vagy becsületsértés miatt bünvádi eljárásnak nincs helye, — még pedig tekintet nélkül az állító félre, — ha az az ügyre és ügyfelekre vonatkozik, vagy az ügyben felmerülő tények- vagy körülményekből származik.

Az 1878: V. t.-cz.-nek hivatkozott §-a értelmében a mentesség azon felet, a ki az ily nyilatkozatot használja, föltétlenül megilleti. Kétség csak a kiállító személy büntethetőségére nézve merülhet fel.

De ugy ezen, mint a másik két esetben az 1878: V. t.-cz. 266. §-ában foglalt mentességet a tudva alaptalan kérvényre vagy panaszra, a fenti feltételek fenforgása mellett, kiterjeszteni nem indokolt.

A roszhiszemüleg tett ilynemü kérvényezést és panaszemelést lehetőleg meg kell akadályozni.

A megakadályozás egyik módja az lett volna, hogy a teljesen alaptalan kérvény vagy panasz benyújtói pénzbírsággal sújtassanak.

Ezen mód azonban a legtöbb esetben, a kérvényezők vagyoni viszonyai miatt, teljesen hatálytalannak bizonyulna.

Ha tehát a kérvényezőkkel szemben ily esetben a személyes felelősséget érvényre akarjuk juttatni, magát a cselekményt kell büntetendőnek minősíteni, annál is inkább, miután az magánszemélyek becsületét támadja meg, a mit teljesen megtorlatlanul hagyni nem lehet.

A törvény ennek daczára a fenti cselekményeket nem minősíti annak s a büntethetőség feltételeit azoktól eltérően állapítja meg és alkalmazkodik az ügy és eljárás különleges természetéhez.

A 172. §-ban meghatározott vétségnél megkivántatik, hogy az állító állításának valótlanságát tudja.

Ezen ismérv indoka abban rejlik, hogy annak elhagyása a kérvényezési jog és az az elleni védelmet nagy mérvben megnehezítené.

De a mentesség határát a tény roszhiszemü állításában találja, a melyet választási ügyekben büntetlenül hagyni, czélszerűnek nem mutatkozott.

A büntetendő cselekmény ugyan az igazságszolgáltatás ellen irányul, de praedominál benne a magánszemélyek becsülete ellen irányuló támadás.

Ennek folytán a bünvádi eljárás a sértett fél indítvá-

nyától volt függővé teendő, az indítvány előterjesztése határidejének kezdőpontja pedig az érvénytelenítési eljárás befejezési időpontjára volt teendő. (172. §.)

Az 1878 : V. t.-cz. II. részének VIII. fejezetében foglalt s büntetéssel sújtani rendelt választási visszaélések megtorlásának egyik akadálya az idézett törvény 183. és 189. §-aiban szabályozott elévülési idő volt.

Az 1878 : V. t.-cz. 183. §-a értelmében: »A 181. és 182. §§. eseteiben bünvádi eljárás csak akkor indítható meg, ha a visszaélés ellen a választás alatt, vagy legfőlebb nyolcz nappal a választás eredményének kihirdetése után a küldöttség vagy az ezt kiküldő hatóság előtt felszólamlás történt.«

Ezen rendelkezés folytán a 181. és 182. §-okban foglalt büntetendő cselekmények a legtöbb esetben megtorlás tárgyává nem tehetők, mert a szavazási rovatos íveknek a valóságtól eltérőleg történt vezetése föltételezi, hogy az érdekelt választók ezen okiratok eredetijeit megtekinthessék, vagy maguknak azokról hiteles másolatot szerezhessenek.

A megtekinthetés arra nézve, a ki a választásnál hivatalosan közre nem működik, ki van zárva és e jog a választóknak igen szűk körére terjed ki.

A másolatvétel 8 nap alatt rendszerint nem eszközölhető és hamisítás esetén annak késedelmes kiszolgáltatása, a cselekmény büntetlenségét vonná maga után.

A választási szabadság hathatós megvédése, az 1878 : V. t.-cz. ezen intézkedésének hatályon kívül helyezését teszi szükségessé.

Az 1878 : V. t.-cz. 183. §-ában foglalt intézkedés fenn nem tartható, mert oly érvényesítési módokat állapít meg, a melyek az 1874 : XXXIII. t.-cikkkel és a szavazatszedő küldöttség s a központi választmány törvényileg szabályozott hatáskörével ellentétben állanak.

A választás eredményének kihirdetése után ennek bármilyen okból leendő helyesbitése, a választást vezető bizottságok hatáskörén kívül esik és egyedül azon közeget illeti meg, a ki a törvény értelmében a választás érvényességét megállapítani hivatva van.

A hivatkozott t.-cz. értelmében a szavazási rovatos ívek helytelen és hamis vezetésének megállapítása jelenleg a központi választmány feladatát nem képezi és azzá nem is tehető.

Az ezen hatóság előtt teendő felszólamlás, a mely eljárás tárgyává nem tehető, a visszaélést nem constatálhatja s ily körülmények között minden értelmet nélkülöző alakszerűséggé válik.

Az 1878 : V. t.-cz. intézkedésének kettős indoka van: az egyik, hogy a választási izgalom által hullámszásba hozott és nem ritkán igen sokáig háborgó szenvedélyek a választás után ne folytathassák érdekharcukat; a másik, hogy a büntető törvénykönyv a szóban forgó cselekményeket legnagyobbbrészt olyanoknak tekintette, hogy azok megtörténte a választás után néhány nappal teljes biztonsággal nem constatálható.

Ezen indokokat, különös tekintettel a választás érvénytelenítésére irányuló eljárásra, nem lehet helyeseknek elismerni.

Ha ezen szempont állana, úgy a kérvényezési jogot meg kellene szorítani, másrészt pedig 8 nap letelte után ki kellene zárni az oly érvénytelenségi okot, a mely az 1878 : V. t.-cz. 181. §-ának 3., 4. vagy 5. pontjaiban foglaltakkal hasontermészetű. Mindezeknél fogva az 1878 : V. t.-cz. 183. §-ának hatályon kívül helyezését kellett kimondani. (173. §. bek.)

Az 1878 : V. t.-cz. 189. §-a értelmében: »A 178., 184., 185., 186., 187. §-ok eseteiben a bünvádi eljárás csak akkor indítható meg, ha a cselekmény elkövetése után harmincz nap alatt a bíróságnál feljelentetett.«

A törvény 173. §-ában az 1878 : V. t.-cz. ezen rendelkezése oda módosittatik, hogy a fent meghatározott határidő, a mennyiben a kérdéses választás iránt az eljárás a képviselőház vagy a Curia előtt megindított, ezen eljárás befejeztétől számítandó.

Az 1878 : V. t.-cz. 189. §-ában idézett szakaszokban meghatározott büntetendő cselekmények a javaslat 3. §-a értelmében egyuttal mint érvénytelenségi okok szerepelnek.

Az 1878 : V. t.-cz. 189. §-ában meghatározott elévülési idő folytán előállhat azon eset, hogy a tényálladék fenforgása az érvénytelenítési eljárásban megállapittatik, azonban a büntetetheőség elévülés folytán megszűnt.

Ezen büntetendő cselekmények bebizonyítása többé-kevésbé nehézségekkel jár és magánszemélyek a hamis vád vagy a rágalmazás következményei miatt feljelentést nem tesznek.

Ha azonban a feleknek mód és alkalom nyújtatik a Curia vagy képviselőház határozatát, a mely a cselekmény fenforgását vagy fenn nem forgását állapítja meg, bevárni, úgy annak eredménye kettős: az egyik, hogy az alaptalan feljelentések kerültenek; a másik, hogy az elkövetett visszaélés megtorlatlanul nem marad. (173. §. második bek.)

A 122. §. értelmében a Curia, az ott meghatározott feltételek mellett, valamely választónak cselekvő és szenvedő választóképeséget felfüggesztheti.

Ezen intézkedés a 174. §-ban összhangzásba volt hozandó azon esettel, ha az illető választó a 1878 : V. t.-cz. második részének VIII. fejezetében foglalt büntetendő cselekmények valamelyike miatt jogerejüleg elítéltetett. (174. §.)

A 175. §. a Curia, a képviselőház bizottsága vagy kiküldöttje előtt tett hamis tanuzás miként leendő megbüntetése iránt intézkedik.

Az 1878 : V. t.-cz. a hamis tanuzásnak két esetét különbözteti meg, a szerint, a mit az bünvádi vagy polgári ügyben tétetett.

A választási ügyeket az 1878 : V. t.-cz. szempontjából nem lehet a polgári ügy fogalma alá vonni.

Az 1878 : V. t.-cz. 215. és 216. §-ai értelmében a büntetés nagysága a polgári ügy tárgyának értékétől függ.

Ily értékmeghatározás választási ügyben ki van zárva. De hogy a törvényhozás a »polgári ügy« alatt nem értette a választási ügyeket, igazolását abban találja, hogy a 215. és 216. §-okban a szabadságvesztés büntetése mellett, mint mellékbüntetés, a pénzbüntetés szerepel.

Ennek indokakép felhozott: »A polgári ügyekre vonatkozólag ez indokolva van a büntett forrása által, mely ily esetekben, kivétel nélkül, más személy jogtalan nyerészkedési vágyának bünös előmozdítása.«

A pénzbüntetés tehát éppen gyökerén találja a büntettet s az ellen reagál leginkább, a miből a büntett származik.

Választási ügyekben történt hamis tanuszkodásra nem állitható, hogy az »más személy jogtalan nyerészkedési vágyának bünös előmozdítása« czéljából követtetett el. E tárgyban tehát kifejezett rendelkezést kellett a törvénybe felvenni. (175. §.) (Min. ind.)

176. §. Az 1876 : XXXIX. t.-cz. 5. §-ának helyébe:

Azon képviselőnek, a ki a 4. §-ban megszabott határidő alatt megbízó-levelét be nem mutatja, vagy annak elmaradását kellően nem igazolja: képviselői megbízása megszűnik, és az ily egyén a 7. §-ban említett bizottsági határozat keltét követő öt éven át országgyűlési képviselő nem lehet.

Magyarzat. Az 1876 : XXXIX. t.-cz. 5. §-a értelmében: »Azon képviselőnek, a ki a 4. §-ban megszabott határidő alatt megbízó-levelét be nem mutatja, vagy annak elmaradását kellően nem igazolja: képviselői megbízása megszűnik és az

ily egyén a 7. §-ban említett bizottsági határozat keltét követő három éven át országgyűlési képviselő nem lehet.»

Ezen intézkedés összhangzásban állott az 1848 : IV. t.-cz. 3. §-ával.

Az 1886 : I. t.-cz., az 1848 : IV. t.-cz. 3. §-át oda módosította, hogy az országgyűlés tartama öt évre terjed.

Miután az 1876 : XXXIX. t.-cz. ki akarja zárni, hogy képviselő, a ki megbízó-levelét be nem mutatta, ugyanazon országgyűlésre képviselőül ujólag megválasztható legyen, ennek megfelelően a 176. §-ba az 1876 : XXXIX. t.-cz. 5. §-ának módosított szövege foglaltatott. (176. §.) (Min. ind.)

Jegyzet. Ezen rendelkezés lényegével már fentebb (Doda Traján eseténél) foglalkoztunk; itt ez csak összhangba hozott az időközben — 1886-ban (I. t.-cz.) — kimondott öt évi orsz. gyűl. ciklussal.

177. §. Ezen törvény alapján a kir. Curia előtt folytatott eljárás bélyeg- és illetékmentes.

Magyarázat. Tekintettel az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásnak közérdekű voltára, indokoltnak mutatkozott kimondani azt, hogy a kir. Curia előtt folytatott eljárás bélyeg- és illetékmentes legyen. (177. §.) (Min. ind.)

178. §. A jelen törvény 141. §-a e törvény kihirdetésének napján, a 142—152. §-ok 1900. január 1-ső napján, az összes többi rendelkezések pedig a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lépnek hatályba.

A jelen törvény 141. §-át a választók névjegyzékének összeállításánál, illetőleg kiigazításánál már a folyó 1899. évben kell alkalmazni.

A belügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a jelen törvény 141. §-ának a folyó évben való alkalmazhatása végett a szükséges intézkedéseket rendeleti uton megtehesse, különösen hogy a folyó évre az 1874 : XXXIII. t.-cz. 40. és 48. §-aiban megállapított határidőket módosíthassa, a 49. és 53. §-okban említett határidőket áthelyezhesse és a már teljesített összeírási munkálatok kiegészítése czéljából esetleg szükséges póttösszeírásra nézve az újabb határidőket megállapíthassa.

179. §. A Curia ezen törvény hatálybalépte után az ítélő-tanácsokat azonnal megalakítja.

180. §. Az 1. §-ban megállapított nyolcz év letelte után is érvényben maradnak annak következő szakaszai:

7., 8., 9., 141—162., 166—173., 175., 176.

181. §. Az 1. §-ban megállapított nyolcz év leteltekor a Curiánál folyamatban lévő választási ügyekben az eljárás megszüntetendő és az összes iratok a képviselőházhoz átteendőek.

182. §. Jelen törvény végrehajtásával az igazságügyi és belügyi miniszterek bizatnak meg.

Magyarázat. A 178. és 179. §-ok rendelkezései nem szorulnak külön indokolásra.

A törvény az 1. §. értelmében a hatálybalépéstől számított nyolcz évig marad érvényben. Ezen idő lejártával hatálya megszűnik. Tartalmaz azonban oly intézkedéseket, a melyek részben az 1878: V. t.-cz., részben az 1874: XXXIII., az 1876: XVIII., az 1876: XXXIX. és az 1881: LIX. t.-czikkek módosítását és kiegészítését képezik, melyek tehát, mint időhatárhoz nem kötöttek, fentartandók.

Ezt czélozza a 180. §., felsorolván mindazon szakaszokat, a melyek a törvény hatályának megszűntekor továbbra is érvényben maradnak. (180. §.)

A törvény hatályának megszűntekor a Curia hatásköre is megszűnvén, az előtte folyamatban levő választási ügyekben az eljárás megszüntetendő.

Az ily választások feletti biráskodás a 2. §. értelmében a képviselőházat illeti meg, a mely házszabályaiban állapítja meg az eljárás folytatásának feltételeit és módzatait. (181. §.)

A törvény 182. §-a a szokásos felhatalmazási rendelkezést tartalmazza. (Min. ind.)

Jegyzet. A 180. §. különös fontossága szembeeszkő; a mennyiben maga az alapintézkedés a Curia biráskodása megszűnte esetére is életben maradását biztosítja oly intézkedéseknek, melyek alkotmányos életünk polit. pártmozgalmának szigorubb jogi és erkölcsi irányát s megítélését vonják maguk után. Ezek pedig főkép: a 142—161. §§-ok, az ötödik czimnek az adóhátralékok, az állandó névjegyzék s választ. eljárás correct menete, a közfunctionáriusok elleni

szigorubb fegyelmi jog, továbbá: a 166—173. §§-ok — a szolgabírák (fő-), a kir. bírák és ügyészek jelöltségének — általában pedig a köztisztviselők mértéktelen polit. és pártéletének kizárása, a bünt. szószék-szakaszok, a papi fanatizmus fékentartása tekintetében, stb. Ezek mindenestre a reformnak maradó s csupán a competenciális kérdést: a curiai biráskodást túlélő vívmányai, melyek magukban véve is nagy horderejű reformálását, erkölcsi s ugyyszólván törvénytiszteleti megújodását képezik választási jogunknak.

Ezzel glossátori tisztünknek végére jutottunk s nem fogtán inconveniensen s megengedhetlenné látszani az, ha záradékul idciktatjuk a curiai bir. törvény (akkor még: javaslat) előadójának — e szerény mű szerzőjének — bevezető beszédéből a végső apostrofálást, melylyel a törvényjavaslat 1899. ápril végén az ált. tárgyalással — győzelmes törvényhozási útját megkezdte, s mely a következőleg hangzik:

»E törvényjavaslatnak czime nem fedi annak egész tartalmát, mert ebben nemcsak a biráskodás átruházása, de oly intézkedések is foglaltatnak, a melyeknél fogva ezt a törvényjavaslatot kétségtelenül mintegy nagy darab parlamenti reformot kell a maga egészében tekintenünk, a melynek kihatása alatt ezen reformnak talán ma még nem érett eszméi, függőben hagyott részei is gyorsabban fognak megérlelődni. Bizonyos az is, hogy a választások végeredménye ezentul sokkal kevésbé lesz belátható, mint az eddig volt. Valószínű az, hogy a végeredményben nagy változások fognak beállni, nemcsak személyi, egyéni tekintetben, hanem talán a pártok számarányára, talán a pártok elvi irányára nézve is. Ezért vannak igen sokan, kik nem nézik aggodalom nélkül a jövőt, a mely ezentul az eddig megszokott erőtényezőknél változott, vagy talán egészen megszüntetett közreműködésével fog alakulni és előállni. Mi ezeket az aggodalmakat azonban nem osztjuk, mert azt hisszük, hogy bármilyen legyen is ez az átalakulás, abban kétségtelenül a magyar nemzet választói többségének akarata ezen törvény folytán tisztán fog kifejezésre jutni, már pedig nekünk történetünk adja a megnyugvást arra nézve, hogy a mit az egységes és osztatlan magyar nemzetnek akarata tisztán juttat kifejezésre, az ennek a nemzetnek, nemzeti létünknek kárára nem válhatik.« (Általános élénk helyeslés, stb.)

Curiai ügyrend.

A kir. igazságügyminiszternek 66,140—1899. I. M. számu rendelete

*az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §-a, valamint az 1899 : XV. t.-cz.
értelmében a kir. Curiahoz utasított ügyekre vonatkozó ügy-
rend megállapítása tárgyában.*

Az 1899 : XV. t.-cz. 19. és 182. §-aiban foglalt felhatalmazás alapján a kir. Curia ügyrendjét az országgyűlési képviselőválasztói jogosultság kérdésében az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §-ához képest hozzáintézett felebbezések elintézése körül, valamint az 1899 : XV. t.-cz. értelmében kérvénnyel megtámadott országgyűlési képviselőválasztások feletti bírászkodásra nézve következőleg állapítom meg:

1. §. A kir. Curia az 1874 : XXXIII. t.-cz. 50. §-a alapján az országgyűlési képviselőválasztói jogosultság kérdésében hozzáintézett felebbezések tárgyában, valamint az 1899 : XV. t.-cz. értelmében kérvénnyel megtámadott választásoknak érvényessége felett két öttagu tanácsban határoz. (1899 : XV. t.-cz. 14. és 149. §-ok.)

E tanácsok tagjait és a póttagokat a kir. Curia az 1899 : XV. t.-cz. 15. §-a értelmében, minden év január havában választja.

A törvény értelmében minden év lejártával kilépő tagok és póttagok a kir. Curia teljes ülésében sorshuzás útján határozatnak meg. A kilépő tagok és a póttagok külön sorsolandók ki. Azok a tagok, illetőleg póttagok, kik az év folyamán megszűntek a tanács tagjai lenni, a sorsoláskor a kilépők közé számítandók.

Ha évközben a megválasztott tagok száma annyira csökkenne, hogy bármelyik tanács működése nem válnék lehetővé, az összes hiányzó tagokra és póttagokra nézve pótválasztásnak

lesz helye. A pótlólag választott tagok vagy póttagok az év lejártával a kisorsolásnak szintén alá vannak vetve.

2. §. Mindkét tanácsba a tagokat és póttagokat a kir. Curia elnöke minden év január havában osztja be. Ugyanő rendeli ki mindkét tanács jegyzőjét és intézkedik az iránt, hogy az 1. §-ban megjelölt ügyekből kifolyólag a Curián teljesítendő kezelési teendőket a kezelőszemélyzetnek mely tagjai végezzék.

3. §. Ha ugyanazon választás érvénytelenítése iránt több kérvény van beadva, azokat egy előadónak kell kiosztani.

4. A nyilvános ülésben előadandó ügyek jegyzékét, — tanácsok szerint elkülönítve, — valamint a tárgyalás bizonyítás-felvételi határnapokat kitűző bírói határozatokat, az előadást, illetőleg a határnapot legalább két nappal megelőzőleg ki kell függeszteni.

5. §. Az 1. §-ban megjelölt ügyekre nézve értesítésnek (informatio) nincs helye.

6. §. A kiadmány tisztázatát a tanács vezetője és az előadó írják alá.

7. §. A kir. Curia, midőn az országgyűlési képviselőválasztás érvénytelenségének megállapítása végett beadott kérvényt érdemben dönti el, ítélettel, minden más esetben végzéssel határoz.

A határozat kiadmányának elején az országgyűlési képviselőválasztás érvénytelenségének megállapítása végett indított ügyben az 1899 : XV. t.-cz. 1. §-ára, a választói jogosultság kérdésében beadott felelkezés elbírálásakor pedig a most idézett t.-cz. 140. §-ára kell hivatkozni.

8. §. Az 1. §-ban megjelölt ügyekben hozott határozatok indokolandók. E szabály alól ki vannak véve az idéző levelek, a kiküldött bírónak szóló meghagyások és az ügyvitelre vonatkozó utasítások.

9. §. A kir. Curiának az 1. §-ban említett két tanácsa hivatalos kiadványaiban a következőképen jelöli meg magát: »Magyar kir. Curia«; hivatalos pecsétül pedig Magyarország czímerét használja a következő körirattal: »Magyar kir. Curia Budapestén«.

10. §. Az 1. §-ban megjelölt ügyeket a kir. Curián külön iktató, kiadó és irattári sorkönyvbe kell vezetni.

Az azokra vonatkozó iratokat — egyéb ügyek irataitól elkülönítve — év és iktatószám szerint kell kezelni. •

11. §. A kir. Curia elnöke az 1. §-ban körülírt ügyekre vonatkozó ügyforgalomról minden év január havában a követ-

kező rovatok szerint szerkesztendő kimutatást terjeszti fel az igazságügyminiszterhez :

I. Az országgyűlési képviselőválasztási jogosultság kérdésében :

1. Az előző évről hátralékban maradt beadványok száma :
2. Az 1900. évben érkezett beadványok száma :
3. Összesen elintézendő volt :
4. Elintéztetett :
5. Hátralékban maradt :
6. Helybenhagyó határozatok száma :
7. Megváltoztatott határozatok száma :
8. Hány egyénnek választói jogosultsága felett határozott a kir. Curia ?

II. Az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodás körében :

6. Az eljárás befejezésének módja :
 - a) a kérvény visszautasított esetben,
 - b) az eljárás megszüntetett esetben,
 - c) a kérvénynek hely nem adatott esetben,
 - d) a választás érvénytelennek mondatott ki esetben.

12. §. A mennyiben az 1874:XXXIII. és az 1899:XV. t.-cikkek, valamint a jelen rendelet eltérő intézkedéseket nem tartalmaznak, az 1. §-ban körülírt ügyek elintézése, illetőleg az ügykezelés körül az 1891. évi aug. hó 19-én 4291/I. M. E. szám alatt kelt rendelettel kibocsátott általános bírói ügyviteli szabályokat, valamint az 1891. évi 3206/I. M. E. számú rendelet VIII. pontját kell alkalmazni.

13. §. Ezen rendeletnek az országgyűlési képviselőválasztói jogosultság kérdésében használt felebbezések elintézésére vonatkozó rendelkezései 1900. évi január hó 1. napján ; a kérvénynyel megtámadott választásoknak érvényessége feletti bíráskodásra vonatkozó rendelkezései pedig a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lépnek hatályba.

Addig, a mig az 1899:XV. t.-cz. összes rendelkezései hatályba nem lépnek, a jelen rendelet 1. és 2. §-ai értelmében a tanácsok alakítása csak az országgyűlési képviselői választói jogosultság kérdésében használt felebbezések elintézése céljából történik.

Az 1899:XV. t.-cz. összes rendelkezéseinek hatályba lépte után, vagyis a jelen országgyűlés berekesztését követő nap után, az idézett törvény 179. §-a értelmében a kir. Curia az ítélőtanácsokat mind az országgyűlési képviselőválasztások érvényessége feletti bíráskodásra, mind pedig a képviselő-

választói jogosultság kérdésében használt felebbezések elintézésére kiterjedő hatáskörrel azonnal egészen újból alakítja meg. Az ekkor választott tagoknak fele a megválasztás évének lejártával a rendelet 1. §-a szerint kilép és új választással pótlendő.

14. §. Ezen rendelet életbeléptével minden ellenkező szabály, különösen az 1876. évi január hó 8-án 79/I. M. szám alatt kibocsátott rendelet hatályát veszti.

Kelt Budapesten, 1899. évi december hó 22-én.

Dr. Plósz Sándor s. k.
m. kir. igazságügyminiszter.

II. A HÁZ ALAKULÁSA ÉS MŰKÖDÉSE,

A képviselőház házszabályai.

A házszabályok — habár sajátkép csak a Ház önkormányzati életének jogi rendezésére hivatvák, — mégis, a mint már említettük, kihatásukban sokszor törvényt pótolnak s mint ilyenek közjogunknak is forrásai.

Az 1848 : IV. t.-cz. 10. és köv. §§-ai s az 1848 : V. t.-cz. 47. §. stb., biztosítván a Ház ezen autonom jogát, ennek megfelelőleg meg lett alkotva és többször, különösen oly nagyobb polit. fordulatok alkalmával, melyek egy-egy nagyobb szerves törvény megalkotására vezettek s ezekben a Ház szabályai is érintettek, — módosítva is lett a tanácskozási rend, a Ház alakulása, az igazolási eljárás s a bizottsági működésre vonatkozó jogrend, mindez oly souverainitással, a melynél fogva ezeknek a szabályoknak érvényéhez semmi további törvényhozási sanctió nem szükséges.

A házszabályok jelentékeny, sőt tulnyomó része a Ház belső életét tárgyalván, külső vonatkozásokkal, a polgári jog életet érintő hatálylyal nem bir; más részük azonban, péld. az igazolási eljárásra, az összeférhetlenségi kérdések elbírálására vonatkozólag tényleg külső kihatással is bir, a mennyiben a képviselői állást oly vonatkozásokban szabályozza, a melyek az ország választó, sőt lehet mondani, egész

A Ház a bizottság munkálátát 1900. január 22-iki ülésében vita és változtatás nélkül elfogadta (valamint a bizottság által beterjesztett határozati javaslatot is a képviselő tanuskodására nézve. Azóta ez a kérdés a C. b. t. novellájaként beterjesztett törvényjavaslattal — illetve most már mint 1900 : XXII. t.-cikkkel szabályozva lett).

A Ház ezen új szabályai, melyeknek a legközelebbi országgyűlésre való hatályba lépte már ki van mondva — két részben, 1—124. §-ban a Ház alakulását s az igazolási eljárást tárgyazzák. A harmadik részt, mely csupán a Ház belső szervezetét tárgyazza, itt fölöslegesnek véljük közölni, mivel azok tisztán csak a Ház belső életrendjét tartalmazzák s tárgyunkra kiható közjogi vonatkozásuk, mely azoknak a nagy közönséggeli megismertetését indokolná, nincsen.

A parlament történelmében zárópontot jelez az u. n. paktum, melyet 1899. február végén Széll Kálmán létrehozott — annyiban is, hogy a házszabályoknak már jelzett módosítása mellett alkalma nyílt a pártok vezérférfiainak egy emelkedett szellemű nyilatkozatra, mely mint a jelen miniszterelnök műve — aere perennius — megjelzi a képviselőház álláspontját a parl. élet egyik legkényesebb, t. i. a házelnök discret. hatalma s cenzurázási joga kérdésében: mikor s mennyiben kell kényszerrendszabályt (kizárást stb.) alkalmazni a renitens képviselő ellen. E declaratio mint a pártközi békeokmány utolsó pontja, így szól.

»A házszabályok 206. §-ának módosítása ez idő szerint nem tartatott sem czélszerűnek, sem szükségesnek. A magyar képviselőház önérzettel és elégtétellel tekinthet arra vissza, hogy 34 évi szakadatlan működése alatt 1865 óta nem forgott fenn eset, melyben ezen §. alkalmazásának szüksége előállott volna. A magyar parlament méltósága és tekintélye érdekében reméljük, hogy nem lesz erre szükség ezután sem. De ha azon sajnós eset beállana, hogy ezen §. alkalmazása elkerülhetetlené válnék: az összes pártok részéről kimondatik és megállapítá-

tik, hogy a házszabályok 206. §-a végrehajtandó. A képviselőház összes pártjai felteszik és elvárják minden egyes tagjától, hogy ha a Ház valamely tagjára a kizárás határozata kimondatnék, az minden peppressiv rendszabály alkalmazása nélkül, önként meghajol a házszabályok értelmében kimondott ítélet előtt és erkölcsi kötelességének ismeri magát annak alávetni.«
Aláírva: Széll Kálmán, gr. Apponyi Albert, Horánszky Nándor, Szentiványi Árpád, Kossuth Ferencz, Polónyi Géza, Bartha Miklós, Tóth János, Hentaller Lajos, Győry Elek, Thaly Kálmán, Molnár János, Rakovszky István.

A képviselőház házszabályai.

ELSŐ RÉSZ.

A képviselőház alakulásáról.

1. §. A képviselők a megjelenésre törvény által engedett napok harmadikán délelőtt 10 órakor a képviselőház ülés-termében összegyűlvén, a legidősebb tag mint korelnök az elnöki, a legfiatalabb hat tag mint korjegyzők a jegyzői helyeket elfoglalják.

A korelnök értesíti a képviselőket az országgyűlés megnyitásának helyéről, idejéről és rendjéről s a Ház alakulásának előkészítése végett, az országgyűlés megnyitása után legközelebb tartandó ülés óráját kitűzi.

2. §. Az országgyűlés ünnepélyes megnyitásán a képviselők a korelnök vezetése alatt jelennek meg.

3. §. A képviselőház minden hivatalnoka a Ház megalkulásáig a korelnök, illetőleg a korjegyzők rendelkezése alatt áll; szükség esetében a hiányzókat ideiglen a korelnök helyettesíti.

4. A ház alakulásának előkészítése végett kitűzött ülésben a megjelent képviselők megbízó-leveleiket (általános választási jegyzőkönyveket) a korelnök által kijelölt korjegyzőknek személyesen kézbesítik, a korelnök pedig a választások érvényessége ellen a képviselőházhoz benyújtott panaszokat, valamint a Curiánál benyújtott és a Házhoz áttett kérvényeket és a Curiának ezekre vonatkozó határozatait a Háznak bemutatja.

Az 1899 : XV. t.-cz. 135. §-a, valamint a házszabályok 110. §-ának esetében a Curia határozatának bemutatásakor a korelnök egyuttal kijelenti, hogy ezen választás érvényessége a

bejelentés napjától számított 15 nap alatt panasszal meg támadható.

5. §. A képviselő, ki személyesen meg nem jelenhet, megbízó-levelét a megjelent képviselők egyike által, vagy az elnökhöz intézett levél kíséréte mellett is benyújtathatja.

Azon képviselők, kiknek megbízó-leveli átadattak, a korelnök által nyílt ülésben eszközendő sorshuzás utján, a lehetőségig egyenlő számú kilencz osztályra osztatnak.

6. §. Az első osztálybeli képviselők megbízó-leveli megvizsgálás végett kiadatnak a második osztálynak, a másodikéi a harmadiknak s így sorban a kilencedik osztályig, melynek megbízó-leveli az első osztálynak adatnak ki.

A választás érvényessége ellen a Házhoz beadott panaszok, ugyszintén a Curiától áttett kérvények és ezekre vonatkozó curiai határozatok azon osztálynak adandók ki, melyhez az illető megbízó-level jutott.

7. §. Az osztályülések megkezdésének idejét és helyét a korelnök határozza meg.

8. §. Mindegyik osztály:

a) elnököt és jegyzőt s tárgyalásainak bevégeztével előadót választ;

b) tárgyalásairól a Háznak bemutatandó jegyzőkönyvet vezetett;

c) határozatait a jelenlevők szavazatainak általános többségével hozza; érvényes határozat hozatalára legalább 12 tag jelenléte szükséges.

9. §. Az osztályok megalakítása után megjelenő képviselők megbízó-leveliket a korelnöknek adják be, ki az ily képviselőket a korjegyzőkkel együtt tartandó sorshuzás utján, az osztályokba a lehetőségig egyenlő számmal utólagosan beosztja, egyszersmind pedig megbízó-leveliket az illető osztálynak megvizsgálás végett kiadja mindaddig, míg azon osztály, melynek az ily képviselő megbízó-levelé megvizsgálás végett kiadandó lett volna, tárgyalásait be nem végezte.

10. §. A korelnök a választások érvényessége ellen a Házhoz időközben benyújtott panaszokat, ugyszintén a Curiától időközben áttett kérvényeket és az ezekre vonatkozó határozatokat, beérkezésök után azonnal az illető osztályhoz átteszi mindaddig, míg az munkálkodását be nem fejezte.

11. §. Az osztály egyik tagja sem vehet az osztályülésben részt, azon képviselő megbízó-levelének megvizsgálásában:

a) a ki, vagy a kinek ellenjelöltje, fel- vagy lemenő ágban rokona vagy sógora, testvére, unokatestvére vagy közelebbi rokona, házastársának testvére vagy testvérének házastársa;

b) a kinek a választásnál ellenjelöltje volt;

c) kinek választásába tényleg befolyt.

Az e tekintetben felmerülhető kérdések iránt az osztály határoz.

12. §. Az osztályok a hozzájuk áttett iratokat megvizsgálván, külön-külön jegyzékbe foglalják:

a) azon megbízó-leveleket (általános választási jegyzőkönyveket), a melyek a kifogástalan választásokra vonatkoznak.

Kifogástalan választásnak az tekintetik, melynek általános választási jegyzőkönyve a törvény rendeletének megfelel s a mely kérvénnyel vagy panasszal megtámadva nincs.

Az általános választási jegyzőkönyv kapcsán netalán beadott szavazási jegyzőkönyvek, valamint az elutasítottak jegyzékei ez alkalommal bírálat tárgyát nem képezik.

b) Azon megbízó-leveleket, a melyek akár tartalmukra, akár kiállításukra nézve, vagy pedig azon okból esnek törvényes kifogás alá, mert a képviselő a választás időpontjában a törvény értelmében választható nem volt.

A kifogás a jelentésben tüzetesen megjelölendő.

c) Azon megbízó-leveleket, a melyek megfelelnek a törvény rendeletének, de a választás érvényessége panasszal vagy kérvénnyel meg van támadva.

d) Azon megbízó-leveleket, a melyek a fentebbi b) pont rendelkezése alá esnek, egyszersmind a választás panasszal vagy kérvénnyel meg van támadva.

Ezután kebelökből azok közül, kiknek választása kifogástalan, az igazolási állandó bizottságba titkos szavazással egy rendes és egy póttagot választanak. Mindezekről a Háznak jelentést tesznek.

13. §. Az osztályok jelentései a Ház elé terjesztetvén, a korelnök az osztályokhoz a 9. és 10-ik szakaszok szerint utólagosan beosztott képviselőkről, a nála időközben beadott megbízó-levelekről, valamint a választások ellen netalán intézett kérvényekről és panaszokról és azoknak az osztályok között miképen történt kiosztásáról jelentést tesz.

14. §. Az osztályok által kifogástalanoknak jelentett megbízó-levelek, ha a választás ellen az osztálytárgyalás befejezése után, de a Ház alakulása előtt (21. §.) panasz lett benyújtva, vagy kérvény tétetett át, a kifogástalan megbízó-levelek sorából kitöröltetnek s a kérvénnyel vagy panasszal megtámadottaknak jegyzékébe tétetnek át.

Az osztályokhoz a 9. §. szerint már nem utasíthatott megbízó-levelek, a Háznak csak megalakulása után mutatandók be.

15. §. Mindaddig, míg a Ház elnöke a házszabályok értelmében a képviselőt végleg igazoltnak ki nem jelentette, joga van bármely képviselőnek akár a korelnöknél (Ház elnökénél) írásban, akár a Ház ülésén szóval kifogást tenni a megválasztott képviselő választása ellen, azon az alapon, hogy az illető törvény szerint nem volt választható.

Az ily kifogás vissza nem vonható.

A benyújtott kifogást az elnök, ha a megbízó-levél panasszal vagy más kifogással már meg van támadva, ahhoz a bíráló bizottsághoz utasítja, a melynél a már beadott panasz vagy kifogás van és ezt utólag a Háznak bejelenti.

Ha ez az eset nem forog fenn, az elnök a benyújtott kifogást a Háznak bejelenteni, és azt — minden vita és határozat kizárásával — a nyílt ülésben teljesített sorshuzás útján meghatározott bíráló bizottsághoz utasítja.

Ugyanaz az eljárás követendő, ha a kifogás nyílt ülésben lett bejelentve.

16. §. Az osztályok jelentései a Ház előtt felolvastatván, a korelnök azok alapján kihirdeti az osztályok által megvizsgált megbízó-levelek számát, valamint azt, hogy azok közül:

a) hány találatotott kifogástalannak,

b) hány ellen tétetett az osztályok részéről kifogás, habár a választás sem panasszal, sem kérvénnyel nincsen megtámadva,

c) hány lett panasszal vagy kérvénnyel megtámadva, és

d) hány ellen tétetett az osztályok részéről kifogás, a melyek egyszersmind panasszal vagy kérvénnyel meg vannak támadva.

Bemutatja a Curiától időközben érkezett határozatokat s egyuttal kijelenti, hogy mindazon képviselők, kiknek megbízó-levele az a), b), c) és d) pontok alá soroztatott, kivéve azokat, a kiknek választását a Curia érvénytelennek nyilvánította, a Ház alakulásánál s utána az elrendelt szabályszerű eljárás folytán hozandó további határozatig tagsági jogukat ideiglenesen gyakorolandják.

Ezután az említett képviselőket a Ház tisztviselőinek még azon ülésben vagy a legközelebbi köznapon tartandó ülésben való megválasztására hívja fel; szükséges azonban, hogy ezen képviselők száma az összes képviselők számának általános többségét képezze.

A mennyiben a horvát-szlavon országgyűlés képviselőit még el nem küldötte volna, csak a magyarországi képviselők többségének jelenléte szükséges.

17. §. Először az elnökre történik szavazás, ekképen: a

korjegyzők egyike betűrend szerint felolvastván a 16-ik § értelmében jogosult képviselők neveit, ezek egyenkint a felállított szavazati vederbe teszik szavazati jegyeiket. — Az első felolvasás alkalmával jelen nem voltak nevei — szavazataik beadhatása tekintetében — még egyszer felolvastatnak, s azután a korelnök felügyelete alatt a korjegyzők a gyűlés színe előtt összeszámítják a szavazatokat s a korelnök kimondja az eredményt.

18. §. Ha általános többség nincsen, a szavazás azon két tag felett ismétlendő, kik mellett aránylag legtöbb szavazat nyilatkozott.

19. §. Ezt követőleg az előbbi módon és szintén általános többséggel, de egyszerre választatik a két alelnök.

20. §. Ugyanazon módon de egyszerre a viszonylagos szavazattöbbséggel választatik hat jegyző.

A Ház utóbb a szükséghez képest a jegyzők számát szaporíthatja.

Ugyanakkor választatik általános többséggel a háznagy is, ha a Ház annak választását későbbre halasztani nem akarja.

21. §. A választások befejeztével a megválasztott tisztviselők helyeiket elfoglalják s a megválasztott elnök kiemelve a képviselőre jogosított azon kerületek számát, melyekben a választás megtörtént s a megválasztott képviselők megbízóleveleiket bemutatják, bejelenti a többszörös választásokat és azon kerületeket, melyek a Házban még képviselve nincsenek, a Házat megalakultnak jelenti ki.

Együttal kijelenti, hogy a képviselők választása ellen többé panasz, az 1899 : XV. t.-cz. 135. §-a, illetőleg a házszabályok 110. §-ában foglalt esetek kivételével el nem fogadtatik.

A kik több kerületben választattak meg, a megbízóleveleik iránti igazolási eljárás befejeztétől számított nyolcz nap alatt tartoznak nyilatkozni az iránt, hogy melyik választókerület képviselőjét fogadják el.

A Ház azon kerületeket illetőleg, melyek a Ház alakulásakor még képviselve nem voltak, később intézkedik.

22. §. Az elnök, alelnökök, jegyzők és a háznagy nevei — a miniszterium által — Ő Felségének a királynak tudomás végett felterjesztetnek.

23. §. Az 1848 : IV. t.-cz. 8-ik §-a szerint a Ház elnöke az országgyűlés egész folyamára, többi tisztviselői pedig csak egy-egy évi ülőszakra választatván, az alelnökök, jegyzők és a háznagy minden évi ülőszak első három ülésének egyikeben a föntírt módon újból választatnak. Ezen új választás

eredményének kihirdetéseig az előbbi ülészakban választott alelnökök s jegyzők folytatják hivatalos működésüket.

24. §. Mihelyt az általános választásokra kitűzött legutolsó határnapot követő 30 nap eltelt, — a Ház elnöke azon képviselőknek névjegyzékét, kiknek választása ellen a házszabályok 12. vagy 15. §-a alapján kifogás nem tétetett, sem panaszszal vagy kérvénnyel nincs megtámadva, — a Háznak bemutatja s ezeket végleg igazolt képviselőknek jelenti ki.

Mielőtt az elnök e bejelentést eszközölné, a Curiától hivatalos uton beszerzi azon képviselők jegyzékét, kiknek választása kérvénnyel megtámadtatott.

Ha valamely képviselő megbízása az 1876 : XXXIX. t.-cz. 5. §-a alapján az összeférhetlenségi bizottság által megszüntnek nyilvánítatott, mielőtt a Curiánál ugyanazon választás ellen benyújtott kérvény folytán folyamatba tett eljárás befejeztetett volna: a Ház elnöke a Curia elnökét a képviselői megbízás megszüntéről értesíti.

MÁSODIK RÉSZ.

A z i g a z o l á s r ó l.

ELSŐ CZIM.

Az igazolási eljárásról.

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

25. §. A Ház alakulása után az igazolás:

- a) az igazolási állandó bizottság és
- b) a bíráló bizottságok által eszközöltetik.

Minden képviselő, ki arra megválasztatott, ezen bizottságokban a tagságot elfogadni s megbízatásában eljárni köteles. A megalakított igazolási állandó bizottság és bíráló bizottságok az országgyűlés egész folyama alatt működnek.

26. §. Az igazolási állandó bizottságnak és a bíráló bizottságoknak ülései nyilvánosak; a tanácskozás azonban zárt ülésben tartatik és a határozatok zárt ülésben hozatnak.

27. §. Ugy az igazolási állandó bizottságban, mint a bíráló bizottságokban érvényes határozathozatalra az elnökkel együtt legalább öt tagnak jelenléte szükséges.

A határozatok általános szótöbbséggel hozatnak. Az elnök csak akkor szavaz, ha a többi tagok szavazata egyenlően van megoszolva.

II. FEJEZET.

Az igazolási állandó bizottság.

28. §. Az igazolási állandó bizottság a 12. §. értelmében választott rendes tagokból alakul. Alakulására a Ház elnöke azon ülésben, a melyben a megbízó-leveleknek és a választások ellen beadott panaszoknak kisorsolása megtörténik (39. §.), a következő napnak délelőtti 10 óráját tüzi ki s ezt, valamint az ülés helyét nyilvánosan kihirdeti.

Az igazolási állandó bizottság maga választja elnökét, jegyzőjét és előadóját. Jegyzőkönyveit a bizottság időről-időre a Háznak bemutatni tartozik.

29. §. Ha az igazolási állandó bizottságnak egy vagy több rendes tagja a bizottsági ülésben való megjelenésben akadályozva van, azok helyett megfelelő számban a megválasztott póttagok hivatnak be.

Akadályozottnak tekintetik a bizottság azon tagja is, a kinek választása panaszszal vagy kérvénynyel meg lett támadva, mindaddig, míg az eljárás folyamatban van.

Ha a bizottság tagjainak számában halál vagy más ok miatt hiány támad, azok helyébe szintén a póttagok lépnek.

Az akadályozott vagy hiányzó tag helyébe az a póttag lép, kit az elnök a póttagok sorából a Ház nyílt ülésén kisorsol.

A mennyiben a hiány többé ez uton nem pótolható, a Ház új tagokat választ.

30. §. Az igazolási állandó bizottság az alább következő 31—33. §-ok értelmében intézkedik, ha a bíráló bizottságnak valamely tagja az ahhoz megbirálás végett utasított ügyre nézve a 38-ik §-ban körülírt kifogások valamelyike alá esik s e miatt azon ügy megbirálásában részt nem vehet.

31. §. A 38-ik §-on alapuló érdekeltségi kifogást, a választás ellen panaszlóknak, a választás ellen kérvényezőknek, továbbá a megválasztott képviselőknek meghatalmazottjai és a választást védő választók, illetőleg meghatalmazottjaik (42. §.) s ezeken felül bármelyik képviselő megteheti.

A bíráló bizottságnak azon tagja, a kire nézve a 38-ik §-ban felsorolt érdekeltségi eset merül fel, ezt, mihelyt megtudta, az igazolási állandó bizottságnak bejelenteni köteles.

32. §. A kifogásokat az illetők (31. §. 1. bekezdése) az igazolási állandó bizottság elnökének, ezen bizottság alakulásától (28. §.) számitott 48 óra alatt tartoznak írásban bejelenteni. Később tett kifogás tekintetbe nem vétetik.

33. §. Az igazolási állandó bizottság a tett bejelentéseket, illetőleg kifogásokat azonnal tárgyalás alá veszi, meghallgatásával az illető feleknek s mindazoknak, kik a fenforgó tényekről tudomással birnak, a mennyiben mindezek rögtön kihallgathatók; s ha a kifogást figyelembe veendőnek találja, az illető bizottsági tagot azon ügyre nézve, az állandó igazolási bizottság elnöke, a bizottság ülésében, a bíráló bizottság összes tagjaiból sorshuzás útján helyettesíti és szükség esetében az illetőt a helyettesítő tag helyébe teszi át. Az igazolási állandó bizottság, ha a tett bejelentések és kifogások mindegyikére nézve intézkedett, erről a bíráló bizottságok elnökeit, e bizottságok működésének megkezdhetése végett értesíti.

34. §. Az igazolási állandó bizottság a 33-ik §. által reá bízottakat a 32-ik §-ban meghatározott 48 órai határidő letelte után azonnal, vagy legfeljebb az azután következő napon tartandó ülésében teljesíti.

III. FEJEZET.

A bíráló bizottságok.

35. §. A 24. §-ban érintett bejelentés után a Ház titkos szavazás útján a véglegesen igazolt képviselők közül kilencz bíráló bizottságot választ, melyeknek mindenike hét tagból áll. Az egyes bíráló bizottságok megkülönböztetés végett folyó számmal jelölendők meg.

36. §. A 35-ik §. szerint megválasztott bíráló bizottságok tagjai bizottságokként, a bizottságok sorszámának rendében egymásután következő, a terem közepén, az elnöki szék előtt állva, nyílt ülésben a következő esküt teszik le.

»Én . . . esküszöm, hogy az előttem tárgyalandó képviselőválasztási ügyekben a képviselőház megállapított szabályai szerint s azokban kijelölt megbízatásom körében, részrehajlás és mellékes tekintetek nélkül járok el, minden ilyeközvetet az igazság felderítésére fordítom, és a törvény és lelkiismeretes meggyőződéseim szerint igazságos ítéletet mondok. Isten engem úgy segítjen!«

A bíráló bizottságoknak azon tagjai, a kik ezen eskü tételekor jelen nem voltak, tartoznak az esküt ugyanazon módon pótlólag letenni. A bíráló bizottságok működésének megkezdése előtt e bizottságok elnökei tartoznak meggyőződést szerezni a felől, hogy az illető bizottság mindegyik tagja az esküt már letette.

37. §. A bíráló bizottságok hatásköre, a megbízó-levelek ellen a házszabályok 12-ik §-ának *b)* és *d)* pontja, ugyszintén a 15. §. értelmében tett kifogásoknak és a választások érvényessége ellen beadott panaszoknak tárgyalására és elintézésére terjed ki.

38. §. Az ügy eldöntésében részt nem vehet a bíráló-bizottságnak azon tagja:

a) a ki a képviselőnek választását kérvénnyel vagy panasszal megtámadta;

b) a ki a képviselőnek vagy ellenjelöltjének, a választást megtámadó kérvényező, a választás ellen panaszlók vagy a választást védő választók valamelyikének avagy ezek meghatalmazottjának fel- vagy lemenő ágbeli rokona vagy sógora, testvére, unokatestvére vagy még közelebbi rokona vagy házastársának testvére vagy testvérének házastársa;

c) a ki a megválasztott képviselőnek a választásnál ellenjelöltje volt, vagy

d) ki azon választásba tényleg befolyt.

39. §. Az osztályok által a házszabályok 12-ik §-ának *b)* és *d)* pontja, ugy 15. §-a értelmében kifogás alá vett megbízó-leveleket, valamint a választások érvényessége ellen beadott panaszokat a Ház elnöke a gyűlés színe előtt sorshuzás útján az egyes bíráló-bizottságok között lehetőleg egyenlő számmal kiosztja s a bíráló-bizottságok alakulására a következő napnak délelőtt 10 óráját kitűzi s ezt, valamint üléseik helyét nyilvánosan kihirdeti.

A Curia által áttett kérvények és határozatok, ugyanazon bizottsággal közlendők, melyhez az illető megbízó-levél sorshuzás útján jutott.

40. §. Azok, kik valamely választás érvényessége ellen a képviselőházhoz panasszal járulnak, annak nevökben leendő védelmére, akár maguk közül, akár másokból egy vagy két meghatalmazottat tartoznak megbízni; meghatalmazott azonban a panasszal megtámadott képviselő ellenjelöltje nem lehet.

41. §. A képviselőnek, kinek választása ellen panasz adatik be, joga van megválasztását védeni vagy nem védeni. Azon esetre, ha választását védeni akarja, azt a bizonyítási eljárás befejeztéig bármikor megteheti, azonban személyesen nem, hanem csak a bizottság előtt megnevezendő egy vagy két meghatalmazottja által.

42. §. Azon választók, kik a megtámadott választást védeni akarják, erre szintén jogosítva vannak, akár védi azt az illető képviselő, akár nem. Tehetik ezt személyesen is, de ha kettőnél többen vannak, vagy az ügyet személyesen védeni

nem akarják, e végre részükről a bizonyítási eljárás befejezéseig egy vagy két meghatalmazottat tartoznak megbízni.

43. §. A panaszlók részéről kiállítandó meghatalmazást az 52-ik §-ban említett tíz panaszló, a választást védő választók részéről kiállítandó meghatalmazást pedig az illető választók és ha ezek ötnél többen vannak, közülök legalább öt tartozik aláírni.

Ezen meghatalmazásokon, valamint a megválasztását védeni kívánó képviselő által kiállított meghatalmazáson az aláírások közjegyzőileg vagy járásbiróságilag hitelesítendőek és a meghatalmazvány szövegébe a meghatalmazottnak állandó lakhelye kiteendő.

A választást a 42-ik §. értelmében személyesen védeni akaró választók pedig kötelesek állandó lakhelyüket bejelenteni.

44. §. A meghatalmazványokat a választást megtámadó panaszlók mindjárt a panaszhoz csatolják. A választást védő választók, vagy az érdekllett képviselő által kiállított meghatalmazványok pedig egyenesen az illető bíráló bizottsághoz nyújtandók be; kivéve a 31-ik §-ban említett kifogás érvényesítésének esetét, mely esetben a meghatalmazványok a 32-ik §-ban meghatározott záros határidő alatt az igazolási állandó bizottsághoz adandók be, mely bizottság azokat annak idejében az illető bíráló bizottságokhoz teszi át.

45. §. A választását védeni nem akaró képviselő tartozik ezen szándékáról írott nyilatkozatban az illető bíráló bizottságot annak megalakulását követő három nap alatt értesíteni; ellenkező esetben feltételeztetik, hogy megválasztását védeni akarja.

46. §. A 40., 41. és 42. §§. értelmében nevezett meghatalmazottak az illető felek által maguk közül vagy az ország más önjogu polgárai közül szabadon választhatók, és pedig a nem választók sorából is. Országgyűlési képviselők azonban meghatalmazottak nem lehetnek.

Ha a meghatalmazottak, illetőleg a választást személyesen védeni kívánó választók már a bizottság előleges tárgyalásaiban is részt kívánnak venni, Budapesten jelen lenni s lakásukat a Ház irodájában bejegyeztetni tartoznak.

47. §. A jelen szabályoknak a 30-ik §-tól a 34-ikig és a 40-ik §-tól a 46-ikig bezárólag terjedő §-ai azon ülésben, melyben a bíráló bizottságok tagjai első alkalommal fölesketetnek, nyilvánosan felolvasandók.

48. §. Bíráló bizottságok tagjainak számában támadott hiányokat a képviselőház, a 35-ik §. rendelkezése szerint pótolja.

49. §. Ha a bíráló bizottságnak valamely tagja a 36-ik §-ban előírt eskünek letételére vagy a bizottsági ülésekben, a bizottság elnöke által hozzá intézett felszólítás után is meg nem jelenik, a képviselőház, melynek az utóbbi eset haladéktalanul följelentendő, a körülmények szerint fog intézkedni.

50. §. Mindegyik bíráló bizottság elsőbbsen is titkos szavazással és általános többséggel elnököt, s a Ház elébe terjesztendő jegyzőkönyvének vezetésére jegyzőt választ s ekképen megalakulván, a bírálatára utasított tárgyakat előterjesztés végett egy vagy több előadó közt felosztja, azután az illető választó-kerületeknek Budapesttől való távolságára, s az esetek nagyobb vagy kisebb bonyolódottságára figyelembe véve, meghatározza a sorrendet és napot, a melyen ezen tárgyaknak mindegyikét bírálat alá veendi, s erről az érdekelt képviselőt vagy meghatalmazottjait, a választás ellen panaszlóknak s azt védő választóknak meghatalmazottjait, illetőleg magukat a személyesen fellépni kívánó választókat is, a mennyiben Budapesten jelen vannak s lakásukat a Ház irodájában bejelentették, nyomban értesített.

A mennyiben előre nem láthatott körülmények a sorrend megváltoztatását s a kitűzött határnapok elhalasztását teszik szükségessé, ez iránt a bizottság intézkedik és az érdekelteket, illetőleg meghatalmazottjaikat értesíti. (74. §.)

Azon választások felett, melyeknek érvényessége a Curiánál kérvénnyel lett megtámadva, az eljárás mindaddig függőben tartandó, míg a kérvényt a Curia végleg elintézte. (1899. évi XV. t.-cz. 13. §.)

MÁSODIK CZIM.

A választások elleni panaszok.

51. §. Az általános választások alkalmával választott képviselők megválasztatása elleni panaszok a Ház alakulásának kimondásáig (21. §.), az időközi választások elleni panaszok pedig a választást követő harmincz nap alatt adandók be.

Az 1899 : XV. t.-cz. 135. §-a, úgy a házszabályok 110. §-a alapján a panasz azon napot követő tizenöt nap alatt nyújtandó be, melyen a Curia ítélete a Háznak bejelentetett.

A panaszok a Ház alakulása előtt a korelnöknél, a Ház megalakulása után pedig a választott elnöknél adandók be.

Az elkésve beadott panaszokat az illető bíráló bizottság tárgyalás nélkül hivatalból utasítja vissza.

52. §. Panaszt valamely képviselő választásának érvény-

telenítése végett csak az illető választókerületi választók adhatnak be.

A panaszlók azt, hogy az illető kerület választói s hogy ők a választói névjegyzékbe beirt hasonnevű választókkal azonosak, előlegeesn a panasz beadása alkalmával igazolni nem kötelesek. Ha azonban a tárgyalás során a panaszlók választói jogosultsága vagy személyazonossága kétségbe vonatik és ezt a panaszlók szabályszerű közokirattal nem igazolják, e tény-körülmények felderítésére vizsgálat rendelendő. (93., 106. §§.)

53. §. A panasz kellékei a következők:

1. hogy az a képviselőházhoz legyen intézve;
2. hogy az állam hivatalos nyelvén legyen szerkesztve;
3. hogy a panasz legalább tíz panaszlónak közjegyzőileg vagy járásbírósigilag hitelesített aláírásával vagy kézjeggyével legyen ellátva;

4. hogy megjelölve legyenek azon okok, melyeknél fogva a panaszlók az illető választás érvényességét megtámadják;

5. hogy a panaszt a panaszlók nevében védő egy vagy két meghatalmazott részére a 43-ik §. szerint kiállított meghatalmazás a panaszhoz mellékeltessek;

6. hogy a panasz a Ház pénztárnokának vagy helyettesének eredeti elismerésével legyen ellátva arról, hogy az okozandó költségek fedezésére előleges biztosítékul a panaszlók vagy ezek közül egy vagy többen vagy meghatalmazottjuk, vagy habár megbízás nélkül a panaszlók helyett bárki 3000 koronát készpénzben a Ház pénztárába befizetett;

7. hogy a panaszhoz a nem az állam hivatalos nyelvén kiállított okiratoknak hiteles magyar fordítása s a panasznak és összes mellékleteinek másolata is csatolva legyen.

54. §. Ha a panasz az 53-ik §. 2-ik és 6-ik pontjaiban megállapított kellékekkel vagy ezek valamelyikével nem bír, a nélkül, hogy a Háznak bemutatattának, a korelnök, illetőleg választott elnök által visszautasítandó.

Ha a panasz az 53-ik §. 2-ik és 6-ik pontjaiban megállapított kellékekkel bír, az a Háznak bemutatandó s az illető bíráló bizottsághoz utasítandó. (39. §.)

A panasznak és mellékleteinek másolatát az érdekelt képviselő vagy a választást védők meghatalmazottja a Ház irodájából kivehetik.

55. §. A bíráló bizottság a hozzá áttett panaszt alaki kellék hiánya miatt csak akkor utasíthatja vissza, ha az már az elnök által hivatalból visszautasítandó lett volna, vagy ha a panasz az 53-ik §. 3., 4. és 5. pontjaiban megállapított kellékekkel nem bír, vagy ha a panaszlónak az illető kerületbeni

választói jogosultsága, illetőleg a panaszlónak a választók névjegyzékébe beirt hasonlóválasztókkal való személyazonossága kétségbe vonatván, ezen körülmények az e részben esetleg megtartott vizsgálat során nem lettek igazolva. Ha tiznél több panaszló van is, elegendő, ha a választói jogosultság és a személyazonosság tiz panaszlóra nézve bebizonyíttatik.

A fennebb elő nem sorolt esetben, különösen akkor is, ha a panasz az 53-ik §. 1-ső és 7-ik pontjaiban megállapított kellékekkel nem bír, a panasz a kézbesítéstől számítva legalább 15 napra, s legfeljebb 30 napra kitüzendő záros határidő alatt leendő hiánypótlás végett adandó vissza.

Ha a panaszon vagy a meghatalmazáson levő aláírások vagy kézjegyek hitelesítési záradéka hiányos vagy szabálytalan, ez a panasz visszautasítására indokul nem szolgálhat, hanem ezen okból a panasz a fentebbieknek megfelelően, szintén csak hiánypótlás végett adható vissza.

56. §. Ha a kitüzött zárhatáridő alatt a panasz a hiányok pótlásával be nem adatik, úgy tekintendő, mintha eredetileg nem lett volna beadva s ezen esetben, valamint akkor is, ha a panasz alaki kellékek miatt visszautasíttatik, a bíráló bizottság az illető képviselőt, ha megbízó-levele különben a házszabályok 12-ik §. *b)* és *d)* pontja, vagy 15. §-a szerint kifogás alá nem vétetett, végleg igazoltnak jelenti ki.

57. §. A választás érvényessége ellen a panaszban felhozott okokat a panaszlók a panasz benyújtása alkalmával bizonyító adatokkal támogatni nem kötelesek, hanem jogukban áll a bizonyító adatokat a tárgyalás során előadni. A mennyiben azonban a bizonyító adatok nem a panaszhoz csatoltattak, hanem csak a tárgyalás során adattak elő, az ellenfél — ellenadatainak beszerzése végett — a tárgyalásnak a panaszlók költségére való elhalasztását kívánhatja.

58. §. A választások ellen beadott panaszok szerkesztésénél, fölszerelésénél és benyújtásánál elkövetett hamisítások eseteit a képviselőház, a bíráló bizottságok jelentése folytán, elnöke útján az igazságügyi miniszternek, a büntető eljárás megindíthatása végett, tudomására hozza.

59. §. A panaszok és az igazolásra vonatkozó összes iratok bélyegmentesek.

HARMADIK CZIM.

Eljárás a bíráló bizottságok előtt.

60. §. A bíráló bizottság érdemleges működését a tárgyalási sorrend megállapítását (50. §.) követő három nap eltelte

előtt nem kezdheti meg, de nyolcz nap alatt megkezdeni és azután az általa megállapított, illetőleg módosított sorrendben lehetőleg naponként folytatni köteles.

Az érdekeltek, illetőleg meghatalmazottjaik az érdemleges tárgyalás határnapjáról a 74-ik §. szerint értesítendőek.

61. §. A bíráló bizottság a hozzá utasított megbízóleveleket és panaszokat, a mennyire lehetséges, a kitűzött napon és sorrendben veszi tárgyalás alá; a kitűzött napnál előbb tárgyalás alá nem veheti a tárgyalásuk megkezdéseig a házszabályok 12-ik §. *b)* és *d)* pontja, vagy 15. §-a szerint az osztály által emelt kifogásnak, illetőleg a választás ellen intézett panasz adatainak megczáfolására, úgy az érdekelt képviselő, mint az illető választók részéről egy-egy írott nyilatkozatot elfogad.

62. §. A tárgyalási határnap elérkeztével a bíráló bizottság, a mennyiben panaszszal megtámadott választás érvényességéről van szó, mindenekelőtt alaki szempontból veszi a panaszt bíráló alá, és a feleket, illetőleg meghatalmazottjaikat egyelőre csupán ezen kérdésben meghallgatva, ha a panasz az 55-ik §. első bekezdésében felsorolt alaki kellékekkel nem bír, azt szükség esetében a panaszlók választói jogosultságának és személyazonosságának kérdésében megtartandó előleges vizsgálat után, végzésileg visszautasítja, s a megválasztott képviselőt — a mennyiben a házszabályok 12-ik §. *b)* és *d)* pontjának esete fenn nem forog — igazolt képviselőnek nyilvánítja; az 55-ik §. 2. és 3-ik bekezdésének eseteiben pedig a panaszt hiány-pótlás végett záros határidő kitűzése mellett visszaadja.

Ha a panasz az előírt alaki kellékekkel bírónak kimondatott, valamint a házszabályok 12-ik §. *b)* és *d)* pontjának eseteiben is, az érdemleges tárgyalás nyomban megkezdendő.

63. §. Az érdemleges tárgyalás az osztály által a házszabályok 12-ik §. *b)* és *d)* pontja alá sorolt megbízólevél ellen tett kifogást tartalmazó jelentés kivonatának, a házszabályok 15. §-a szerint bejelentett kifogásnak, illetőleg a választás ellen beadott panasznak s a beérkezett írott nyilatkozatoknak felolvasásával veszi kezdetét.

Ezután a bíráló bizottság meghallgatja a panaszlóknak, a megválasztatását védeni kívánó képviselőnek s a választást védő választók meghatalmazottjainak, illetőleg magoknak a saját személyökben fellépő választóknak élő szóval teendő nyilatkozatait és ezeket az általok előterjesztett adatokra való hivatkozással, lényegökben röviden jegyzőkönyvbe iktatja.

Mindenik fél csak kétszer nyilatkozhatik, kivéve azon esetet, ha a bizottság az ügy felvilágosítása érdekében további

nyilatkozatokat kíván, de az utolsó szó minden esetre a választást védeni kívánó képviselőt vagy a választást védő választókat, illetőleg meghatalmazottjaikat illeti.

64. §. A bíráló bizottság eljárásának tárgyát csak a házszabályok 12-ik §. *b)* és *d)* pontja, ugy 15. §-a értelmében tett, illetőleg a panaszban előadott kifogások képezik.

A panaszlók meghatalmazottjai a tárgyalás folyamán a panaszban előadott tényállás támogatására új bizonyítékokra is hivatkozhatnak (57. §.), de a panaszban nem említett új kifogásokat nem tehetnek és az ilyen kifogások biróilag figyelembe nem vehetők.

65. §. Ha a felek értesítése a 74-ik §. értelmében szabályszerűen megtörtént, azon körülmény, hogy a felek, illetőleg meghatalmazottjaik a tárgyaláson meg nem jelentek, a tárgyalás megtartását s esetleg az ügydöntő ítélet meghozatalát nem akadályozza.

Ellenben, ha az értesítés szabályszerűen meg nem történt, újabb tárgyalási határnap tűzendő ki, kivéve azon esetet, melyben a felek, illetőleg meghatalmazottjaik, habár szabályszerűen értesítve nem voltak is, a tárgyalási határnapon megjelentek és a tárgyalás azonnali felvételébe beleegyeztek.

66. §. Ha a bíráló bizottság a szabályszerűen értesített felek meg nem jelenése esetében a beérkezett panasz és az esetleges nyilatkozatok alapján, a felek megjelenése esetében pedig a felek előadásai és az előterjesztett adatok alapján, a fenforgó kérdést elegendően tisztázottnak találja, azonnal érdemben dönt.

Ha pedig az előterjesztett adatokat a tényállás döntő körülményeinek felderítésére a bíráló bizottság elégségeseknek nem találja, a tárgyalás elnapolásával vizsgálatot rendel és a 37. és 64-ik §§. korlátai között kijelöli azon körülményeket, melyekre a vizsgálat kiterjesztendő.

67. §. A vizsgálat szükségképen elrendelendő:

a) ha indokolt kétely forog fenn arra nézve, vajjon a megválasztott képviselő bir-e a választhatóságra nézve megszabott törvényes kellékekkel?

b) ha számbavehető támpontok forognak fenn arra nézve, hogy a 71. §. *b)*, *c)* vagy *d)* pontjaiban körülírt cselekmények vagy mulasztások elkövetettek és azoknak a választás eredményére döntő befolyásuk volt.

68. §. A vizsgálatra a bizottság vagy saját kebeléből jelöl ki egy tagot, vagy pedig a jegyzőkönyv és a határozat közlése mellett a végleg igazolt képviselők közül a vizsgálatra kiküldendő egy tag kijelölése végett, az igazolási állandó bizott-

ságnak teszen jelentést. Utóbbi esetben az igazolási állandó bizottság késedelem nélkül ülést tartani és a vizsgálatra kiküldendő képviselőt kijelölve, ezt a Háznak bejelenteni tartozik.

69. §. Az érdemleges határozat ítélet alakjában hozandó és abban vagy a választás érvényben tartása mellett a megválasztott képviselő végleg igazoltnak kimondandó, vagy pedig a választás megsemmisítendő.

70. §. A bíráló bizottság a felek által előterjesztett bizonyítékokat szabadon mérlegeli; az előterjesztett okiratok azonban csak akkor vehetők figyelembe, ha eredetben vagy hiteles kiadványban csatoltattak, vagy ha valamely hatóságnál lévő okiratnak becsatolt másolata az ellenfél által elismertetett, illetőleg az eredeti vagy annak hivatalból hitelesített másolata — illetőleg kivonata — a bíráló bizottság megkeresésére az illető hatóság által áttétetett. Ha a megkeresésnek a hatóság eleget nem tesz, a képviselőház elnöke után a megkeresésnek foganasítottatása végett az illető miniszternek teendő jelentés.

Magántanuk által kiállított tanusítványok csak azon kérdés eldöntésénél vétethetnek figyelembe, hogy a vizsgálat elrendelendő-e, avagy pedig nem, s e tekintetben is csak akkor, ha a tanusítványon lévő névaláírások vagy kézjegyek közjegyzőileg vagy bíróilag hitelesítve vannak.

71. §. A választás érvénytelen és annak megállapítása panasz útján kérhető:

a) ha a képviselő a választás időpontjában akár egyáltalán, akár csak az illető kerületben, a törvény szerint választható nem volt, — a mennyiben a panasz az 1899 : XV. t.-cz. 3. §-ának 1. pontja alá eső oly tényállás alapján emeltetett, melyre a kérvény ki nem terjed (1899 : XV. törvénycikk 10. §. második bekezdés);

b) ha az 1899 : XV. t.-cz. 3. §-ának 7. és 8. pontjaiban meghatározott cselekményeket nem a képviselő, hanem más valaki követte el, és a felmerült és bebizonyított tényekből alaposan következtethető, hogy azok a cselekmények a választás eredményére döntő befolyással bírtak;

c) ha a választókerületben elkövetett erőszak vagy fenyegetés a választók körében oly mérvű megfélemlítést idézett elő, mely a választók, bár számszerűleg meg nem állapítható részét választási joga szabad gyakorlatában gátolta és ennél fogva alaposan következtethető, hogy a megfélemlítés oly terjedelmű volt, hogy az a választás eredményére döntő befolyással bírt;

d) ha az 1874 : XXXIII. törvénycikk vagy az ezt kiegészítő 1899 : XV. t.-cikknek szabályai, ideértve azokat is,

melyek fegyelmi vagy büntető határozatok alakjában rendelkeznek, akár cselekvés, akár mulasztás által oly mérvben sértettek meg, hogy alaposan következtethető, miszerint a felhozott és bebizonyított cselekmények vagy mulasztások a választás eredményére döntő befolyást gyakoroltak.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. 29.—55. és az 1899 : XV. t.-cz. 141—152. §-aiban foglalt rendelkezéseinek megsértése a *d)* pont intézkedései alá nem tartozik.

Ha a választás ellen panasz nem nyújtott be, vagy pedig a panasz alaki szempontból visszautasított, úgy a házszabályok 12., illetve 15. §-a alapján kifogásolt választás, csak a jelen szakasz *a)* pontjának fenforgása esetén semmisítendő meg.

72. §. A bíráló bizottságok tagjai a választás igazolása, megsemmisítése vagy vizsgálat elrendelése iránt élő szóval szavaznak, s mindenik bizottsági tagnak szavazata, valamint a szavazatok egyenlősége esetében az elnöknek a szavazata is jegyzőkönybe iktatandó, még pedig kívánatukra indokaival együtt, és e jegyzőkönyv a határozat hozatalában résztvevő bíráló bizottsági tagok által aláírandó.

A bíráló bizottságnak ítéletét, valamint a panasznak alaki kellékek hiánya miatti visszautasítását és a vizsgálat elrendelését tárgyzó végzések is kimerítőleg indokolandók.

73. §. Az ítélet és a panaszt alaki kellék hiánya miatt visszautasító, avagy vizsgálatot rendelő végzés az érdekelt felek előtt a tárgyalás befejezésétől számított 24 órán belül kitűzendő és a tárgyalás befejezése alkalmával a jelenlevőknek tudtul adandó időben kihirdetendő s innét számított három nap alatt az érdekelt felekkel, illetőleg meghatalmazottjaikkal másolatban közlendő.

74. §. Az eljárás során minden értesítés úgy a bizottságok által, mint a vizsgálatra kiküldendő képviselők által a panaszlóknak, a megválasztott képviselőknek és a választást védő választóknak meghatalmazottjaihoz, illetőleg a mennyiben utóbbiak a 42. §. szerint személyesen eljárni jogosítva vannak, magukhoz a választást védő választókhoz intézendő. Az értesítések postai úton térít-vevény mellett eszközözendők.

A bíráló bizottságok által kitűzött tárgyalások ideje és helye a képviselőház hirdetményi táblájára, a tárgy megjelölése mellett, legalább három nappal a tárgyalás előtt kifüggesztendő hirdetmény által is közölteendő.

75. §. A panaszlók, továbbá a választást védő választók és az érdekelt képviselő, a mennyiben egy vagy két meghatalmazottjukat kellő időben megnevezték és azok szabályszerű

meghatalmazását bemutatták, az eljárás folyamata alatt vannak jogosítva előbbi meghatalmazottjaik helyett egy vagy két más meghatalmazottat nevezni, a kiknek részére kiállítandó meghatalmazásra a 43-ik §. rendelkezései szintén alkalmazandók.

76. §. Ha a tárgyalás folyamán jelenségei mutatkoznak annak, hogy a kérdéses választás alkalmából valamely büntetendő cselekmény vagy mulasztás követtetett el, az iratok az eljárás befejezése után a képviselőház elnöke útján az illetékes hatósághoz teendők át.

77. §. Ha a tárgyalás folyamán az alatt, míg a bizottság az érdemleges határozat meghozatala végett visszavonul, az összes panaszlók, illetőleg azok meghatalmazottja vagy meghatalmazottjai a panaszt személyesen vagy hitelesített (43. §.) beadványban visszavonják, az eljárás, a mennyiben a házszabályok 12-ik §. b) és d) pontjának, vagy a 15. §-nak esete fenn nem forog, megszüntetendő ugyan, de a mennyiben valamely büntetendő cselekmény vagy mulasztás elkövetésének jelenségei forognak fenn, az iratok az illetékes hatósághoz ezen esetben is átteendők.

78. §. A bíráló bizottság határozatai illető elnökeik által a Háznak bejelentetvén, a Ház azon képviselőket, a kiket a bíráló bizottság végleg igazolt képviselőknek jelentett ki, a végleg igazolt képviselők jegyzékébe beiratja, azoknak helyébe, kiknek választása megsemmisítettett, új választást rendel, s ennek eszközzésére az elnököt utasítja és az elrendelt vizsgálatoknak a bizottsági utasítás szerint leendő végrehajtására a bíráló bizottságok, illetőleg az igazolási állandó bizottság által kijelölt tagokat kiküldi.

Azok, a kikre nézve a 38-ik §-ban felsorolt érdekeltségi esetek fenforognak, vizsgálatra ki nem küldethetnek.

79. §. Vizsgálatra lett kiküldetését mindegyik képviselő elfogadni köteles. Ha azonban a kiküldött képviselő magát ezen megbízatástól fölmentetni kéri, a Ház a körülmények szerint intézkedik, s ha a felhozott mentési okokat alaposaknak találja, elrendelheti, hogy új kiküldetés eszközöltessék.

80. §. Azon képviselőnek tagsági joga, a kinek választása iránt vizsgálat rendeltetett, ezen vizsgálat folytán hozandó döntő határozatig akkor is fenmarad, ha kinyilvánította, hogy megválasztását védeni nem akarja.

81. §. A vizsgálatra kiküldött képviselő nyílt ülésben, az elnöki szék előtt állva, a következő esküt teszi le:

»Én esküszöm, hogy a vizsgálatban, melyre a képviselőház által kiküldtettem, részrehajlás és mellékes tekintetek nélkül járok el, a törvény s a képviselőház megállapított sza-

bályai szerint, megbízatásom körében, minden igyekezetemet az igazság földerítésére fordítom, s a tapasztalandókról hű jelentést teszek. Isten engem úgy segéljen!»

NEGYEDIK CZIM.

A vizsgálat teljesítése.

82. §. A vizsgálatra kiküldött képviselő az illető városba vagy a törvényhatóságnak vagy az illető választókerületnek egyik helyére, a választás ellen panaszlok, az érdekllett képviselő és a választást védő választók meghatalmazottjait, a mennyiben megnevezve vannak, illetőleg a saját személyökben fellépni kívánó választókat, a 74-ik §. módoszatai szerint bizonyos napra megidézttetvén, azoknak, ha megjelennek, meghallgatásával a vizsgálatot végrehajtja.

83. §. Ha sem az érdekllett képviselőnek, sem választóinak részéről a választás megvédésére senki sem jelentkezett, a vizsgálatra a szavazatszedő bizottságnak a megválasztott képviselő részéről működött tagjai hivandók meg, s ha nyilatkozni akarnak, meghallgatandók.

84. §. A vizsgálat során a kiküldött képviselő által kihallgatandók azon tanuk, a kik a vizsgálat tárgyát képező döntő tényköörülmények igazolására a választás ellen beadott panaszban (57. §.), avagy a megválasztott képviselő vagy a választást védő választók által beadott nyilatkozatban, (61. §.) vagy pedig a tárgyalás során (63. §.) lakhelyök és polgári állásuk megjelölése mellett megnevezettek; a mennyiben a 86-ik §-ban megállapított kifogás alá nem esnek.

Az érdekllett felek által megnevezett azon tanuk, a kik az illető törvényhatóság területén kívül laknak, csak azon esetben hallgattatnak ki, ha azok a kiküldött képviselő által kitűzendő és a felek indokolt kérelmére egyszer meghosszabbítható határnapra az érdekllett felek által előállíttatnak.

Az érdekllett felek a tárgyalás során általok előre meg nem nevezett tanuknak kihallgatását is indítványozhatják, a mely indítvány felett a vizsgálatra kiküldött képviselő a fennforgó körülmények figyelembevételével határoz s indokolt elutasító határozatát a vizsgálati jegyzőkönyvbe iktatva, az érdekllett felek előtt kihirdeti.

85. §. A vizsgálatra kiküldött képviselő a felek által megnevezett tanukon felül mindazokat kihallgathatja, a kiknek kihallgatását a vizsgálat tárgyát képező tényállás felderítésére szükségesnek tartja. Ezen felül szakértőket hallgathat ki és

szakértők közbenjöttével vagy szakértő nélkül is helyszíni szemlét eszközölhet.

A tanukihallgatásnak, a helyszíni szemlének és a szakértők kihallgatásának helyéről és idejéről az érdekelt felek illetőleg meghatalmazottjaik mindenkor értesítendőek (74. §).

86. §. A tanuskodást megtagadhatják, illetőleg az ellenfe kifogására tanuskodásra és esküre nem bocsáthatók:

1. a megtámadott képviselőnek és ellenjelöltjének fel vagy lemenő ágbeli rokona és sógora, házastársa, testvére unokatestvére és ennél még közelebbi rokona, házastársának testvére, testvérének házastársa, gyámja és gyámoltja;

2. azoknak az előző pontban elősorolt hozzátartozói, kik a megtámadott választásra vonatkozólag törvényellenes cselekvénnyel vagy mulasztással vádoltattak;

3. a lelkészek oly ténykörülményekre nézve, melyek velök gyónás közben vagy egyébként egyházi titoktartás alatt közöltettek;

4. a köztisztviselők oly körülményre nézve, mely hivatalos titkot képez, vagy a miről a törvény rendelete szerint hivatalos okirat állítandó ki;

5. az ügyvédek az 1874 : XXXIV. t.-cz. 49-ik §-ának korlátai között.

87. §. A kiküldött képviselő a kihallgatandó tanuhoz hivatalból a következő általános kérdéseket intézi:

1. Mi a vezeték- és keresztnéve?

2. Hány éves?

3. Milyen vallása?

4. Mi az állása és foglalkozása?

5. Rokonságban vagy sógorságban van-e a megtámadott képviselővel vagy az ellenjelölt fél, avagy a panaszlók valamelyikével?

6. Nincs-e ellenségeskedésben az 5-ik pontban említettek valamelyikével?

7. Nem háramlik-e reá az ügy kimeneteléből haszon vagy kár?

8. Nem ígértetett vagy adatott-e valami a tanunak vallo-
másáért és ha igen, ki által?

9. Nem volt-e tanu teendő vallomása iránt utasítva vagy arra rábeszélve és ha igen, ki által?

88. §. Az általános kérdőpontokra adott felelet után a vizsgálatra kiküldött képviselő azon különös kérdéseket intézi a tanukhoz, a melyeket a vizsgálat tárgyát képező döntő ténykörülmény felderítése végett szükségesnek tart.

Ennek megtörténte után az érdekelt felek, illetőleg meg-

hatalmazottjaik, a mennyiben jelen vannak, a tanukhoz még pótlólag intézendő kérdéseket indítványozhatnak. A fölött, hogy a tanuk ezen kérdésekre is kihallgattassanak, a kiküldött képviselő dönt. Ha határozata elutasító, azt indokolni, s indokaival jegyzőkönyvbe venni köteles.

89. §. A tanuk és a szakértők hit alatt hallgatandók ki. A tanukat és szakértőket a vizsgálatra kiküldött képviselő az eskü szentségére és a hamis eskü következményeire előzetesen figyelmezteti és vallomásuk kivétele után önmaga hitelteti meg. A tanuknak és szakértőknek járandóságait a kiküldött képviselő a helyi gyakorlat szerint állapítja meg. A választást megtámadó fél ezen költségei a letett összegből fedezendő; ellenben a választást védőket terhelő költségek ezek által a helyszínen előlegezendők.

Azon tanu, a ki alapos ok nélkül meg nem jelen vagy vallomást tenni vonakodik, arra a büntető perrendtartás értelmében szorítható. A pénzbüntetést, illetőleg a szabadságvesztés-büntetést a vizsgálatra kiküldött képviselő megkeresésére az illetékes járásbiróság szabja ki.

Azon tanuk, kik az állam hivatalos nyelvén magukat kifejezni nem tudják, meghitelt tolmács alkalmazása mellett hallgatandók ki.

Hogyha a vizsgálat a képviselő vagy azon jelöltnek valamely cselekményére nézve lett elrendelve, ki ellen a panasz intézve van, az esetre az illető kívánhatja, hogy őt a kérdéses tényre nézve tanukép hallgassák ki.

E kérelem nem mellőzhető. A tanukép kihallgatandó félhez azonban nem intézhető más kérdés, mint az, a mely az állított tényre vonatkozik.

Ezen tanu vallomására az 1878: V. t.-cz. 224. §-ának első bekezdésében foglalt mentesség ki nem terjed.

90. §. A tanuk és szakértők kihallgatásáról és a helyszíni szemléről a vizsgálatra kiküldött képviselő jegyzőkönyvet vezet.

A tanuk és szakértők vallomása lehetőleg szó szerint jegyzőkönyvbe iktatandó és azon körülmény, hogy a tanu és a szakértő az esküt letette, megjegyzendő.

Az érdekelt felek, illetőleg meghatalmazottjaik, a mennyiben jelen vannak, a tanuk és szakértők vallomására észrevételt tehetnek, melyek lényegökben a jegyzőkönyvbe iktatandók.

A jegyzőkönyv az érdekelt felek, illetőleg meghatalmazottjaik által is aláírandó és ha ezek az aláírást megtagadják, az a netaláni indokolás rövid előadásával megjegyzendő.

91. §. A vizsgálatra kiküldött képviselő a tanuk és szakértők kihallgatásán felül köteles nyilatkozatra felszólítani:

a) azokat, kik a választás végrehajtására a törvény rendeleténél fogva hivatalból folytak be, ha a választás hiányainak okául az ő eljárásuk jelentetik fel; valamint

b) azokat is, kik a választás érvényét megerősítő törvénytelen cselekménynek vagy mulasztásnak, a választási eljárás folyama alatti elkövetésével alaposan vádoltatnak, legyenek azok akár közhivatalnokok, akár mások;

c) követelheti az illetőktől a választásra vonatkozó minden közokmányoknak vele leendő közlését.

92. §. Az állam közegei, bíróságok, közigazgatási hatóságok, azok tisztviselői és hivatalnokai kötelesek a vizsgálatra kiküldött képviselőnek kiküldetési körében tett megkereséseit teljesíteni, az általa kihallgattatni kívánt tanukat vagy szakértőket elébe rendelni, a kijelölt közokmányokat vele közleni, s általában a vizsgálat végrehajtásában neki hatóságuk köréhez képest segédkezet nyújtani; ezenkívül azonban a vizsgálatra más befolyást nem gyakorolhatnak és így a tanuk vagy vádlottak kihallgatásánál sem lehetnek jelen.

93. §. Ha a vizsgálat során azon kérdés deritendő ki, hogy a megválasztott képviselő, mint országgyűlési képviselő-választó, az érvényes névjegyzékbe fel van-e véve, a vizsgálatra kiküldött képviselő felhívást intéz a megválasztott képviselőhöz és ha ilyenek jelentkeztek, a választást védő választókhoz, illetőleg ezek meghatalmazottjához, hogy 15 napi záros határidő alatt a megválasztott képviselőnek valamelyik érvényes választói névjegyzékbe való felvétele szabályszerűen igazoltassék, vagy legalább bejelentessék azon választó-kerület, a melynek választói névjegyzékébe a megválasztott képviselő felvéve van. Utóbbi esetben azt, hogy a megválasztott képviselő az illető választó-kerület névjegyzékébe csakugyan fel van-e véve, a vizsgálatra megbízott képviselő az illető választói névjegyzéknek hivatalból való beszerzése által deríti ki.

Ha a 15 napi záros határidő alatt a megválasztott képviselő, illetőleg a választást védő választók vagy ezek meghatalmazottja a fentebbi bejelentést megtenni elmulasztják, az vélelmeztetik, hogy a megválasztott képviselő a képviselő-választók névjegyzékének egyikébe sincs felvéve és így választói és választhatói képességgel nem bír.

94. §. A vizsgálatra kiküldött képviselő jelentését, az eljárásról vezetett jegyzőkönyvvel együtt, a képviselőháznak az elnök útján benyújtván, az iratok a képviselőház által további tárgyalás végett azon bíráló-bizottságnak adatnak ki, mely a kérdéses választás megbirálásával már előbb is megbízva volt.

95. §. A vizsgálatról beadott jelentés folytán a bizott-

ság által a tárgyalás a jelentés beadását követő 14 napnál rövidebb, 30 napnál hosszabb időre nem tűzendő ki.

Az eljárásra, a netalán szükséges pótvizsgálat elrendelésére s a határozat hozatalára, valamint az azok foganatosítására a 62—78. §§. intézkedései alkalmazandók.

ÖTÖDIK CZIM.

Az igazolási eljárás költségeiről.

96. §. A bíráló bizottság jelentése folytán az elrendelt vizsgálat költségei a panaszlók által az 53-ik §. 6-ik pontja szerint letett összegből, a Ház elnökének utalványozása mellett, a vizsgálatra kiküldött képviselőnek előlegeztetnek,

97. §. Az igazolási tárgyalásban érdeklett felek, ha arra tett költségeiket megtéríttetni kívánják, azoknak fölszámítását az illető bíráló bizottságnak a véghatározat meghozása előtt bemutatni kötelesek.

98. §. A bíráló bizottság úgy a vizsgálatra kiküldött képviselő, mint az érdeklett felek által beadott költségjegyzékeket megvizsgálván, a megtérítendő költségek összegét a véghatározat hozatalával egyidejűleg külön végzésben állapítja meg.

A vizsgálatra kiküldött képviselőt a fuvarozási költségekben felül külön 30 korona napidíj illeti.

99. §. Ha a bíráló bizottság a beadott panaszt, mint alaptalant, visszautasítja, a panaszlók az ellenfelek részére megállapított összes költségek megtérítésében egyetemlegesen marasztalandók el.

A házszabályok 15. §-a szerint bejelentett kifogás alapján megindított eljárás költségeiben, a bejelentő képviselő csak akkor marasztalható el, ha kiderül, hogy bejelentését zaklatási czélzattal tette.

100. §. Ha ellenben a választás megsemmisíttetik, a panaszlók megállapított költségeinek megtérítésében elmaraszthatók:

a) az illető képviselő, ha megválasztatásának megvédéséről a 45-ik §. értelmében nem mondott le;

b) a választás védésére jelentkezett választók és ezeken kívül:

c) azok, a kiknek törvénybe ütköző cselekménye vagy mulasztása a választás megsemmisítésének indokául szolgált, ide értve a megválasztott képviselőt is, habár az megválasztatásának védelméről lemondott volna is.

101. §. A bíráló bizottság a ténykörülmények szerint határozza meg, vajjon a 100-ik §-ban elősoroltak a költségek megtérítésében mind egyetemlegesen, vagy az a), b), c) pontokkal jelölt osztályok szerint, akár egyénileg, akár egyetemlegesen is, mely összegben marasztaltassanak el.

102. §. Egyetemleges marasztalás esetében az egész marasztalási összeg az ilyképen elmarasztaltak bármelyikétől behajtható; ennek azonban a vele egyetemlegesen elmarasztaltak ellen, a törvény rendes útján visszkeresete van.

103. §. A bíráló bizottság a felforgó körülményekhez képest a költségek megtérítését kölcsönösen megszüntetheti. Ez esetben saját költségeit mindegyik fél maga, a vizsgálati költségeket pedig a felek közösen viselik.

104. §. A költségekre nézve nyertes fél a bíráló bizottság jelentésének a Ház elé lett terjesztése után, a bíráló bizottság által a költségek viselése tárgyában hozott végzést annak a törvény útján leendő érvényesítése végett, a Ház elnökétől, ennek és egy jegyzőnek aláírása alatt hiteles másolatban kikérheti.

105. §. Ha a panaszlók a költségekben egészen vagy a 102. §. szerint részben marasztaltattak el, az általuk biztosított letett összegnek a megállapított költségek fedezése után fenmaradt részét, ha pedig a költségek megtérítése alól felmentetnek, az egész letett összeget, az elnök utalványára mellett a Ház pénztárnokától törvényes meghatalmazottjuk által fölvehetik.

A megállapított költségeknek még ki nem szolgáltatott részét, a Ház elnöke a letett biztosítékból az illetőknek leendő kiszolgáltatás végett, az illető törvényhatóságnak küldi át.

106. §. Ha a panaszlók azt, hogy ők az illető választókerület választói névjegyzékébe felvéve vannak, akár a panasz beadásakor, akár az első tárgyalás alkalmával az illető központi bizottság elnöke vagy helyettese által, az alispáni vagy polgármesteri hivatalos pecsét alatt kiadott bizonyítványra vagy a választói névjegyzékből a központi bizottság elnökének vagy helyettesének, vagy jegyzőjének, avagy a törvényhatóság levéltárnokának, vagy helyettesének hivatalos aláírásával hitelesítve hivatalos pecsét alatt kiadandó kivonatával igazolják és a választást védő képviselő vagy választók részéről, a panaszlók választói jogosultsága, illetőleg a bejegyzett választóknak a panaszlókkal való azonossága mégis kifogásoltatik, az e tárgyban elrendelt előző vizsgálatnak költségeit a kifogásolók tartoznak előlegezni s a mennyiben kifogásuk alaposnak nem bizonyul be, viselni is.

HATODIK CZIM.

Az osztályokhoz nem utasíthatott megbízó-levelekre vonatkozó igazolási eljárás.

107. §. Azon megbízó-levelek, a melyek a 9. és 14. §§. értelmében megvizsgálás végett az osztályokhoz utasíthatók már nem voltak, valamint az időközi választás folytán időnkint benyújtott megbízó-levelek is, az azokra vonatkozó választások megsemmisítése tárgyában netalán beadott panaszokkal együtt, előzetes megvizsgálás végett az igazolási állandó bizottságnak adatnak ki.

Ugyanezen bizottsághoz tétetnek át a Curiától áttett s a fenti megbízó-levelekre vonatkozó kérvények s az arra hozott bírói határozatok.

Ezen megbízó-levelekre nézve az igazolási állandó bizottság a 12. §. megfelelő alkalmazása mellett jár el és a többszörös választásra vonatkozólag, a 21. §-ban foglalt rendelkezés bír érvénnyel.

108. §. Az igazolási állandó bizottságnak jelentése alapján a Ház azon képviselőket, a kiknek megbízó-levele az igazolási állandó bizottság által a házszabályok 12 §. b) és d) pontja, ugy a 15. §. értelmében kifogás alá nem vétetett, — a mennyiben a megállapított határidő lejártá folytán a választás ellen többé panasz vagy kérvény be nem adható, — végleg igazolt képviselőknek, ellenesetben pedig a panaszlási vagy kérvényezési jog fentartásával, feltételesen igazolt képviselőknek jelenti ki.

Ugyanezen eljárás alkalmazandó az időközi választásokra, mely a házszabályok 24. §. második bekezdésében van szabályozva.

109. §. Az igazolási állandó bizottság által a házszabályok 12-ik §. b) és d) pontja, ugy a 15. §. szerint kifogás alá vett megbízó-levelek, valamint a panaszszal megtámadott időközi választásokra vonatkozó megbízó-levelek, a 39-ik §-ban megállapított sorsolás után, a bíráló bizottságok valamelyikéhez utasíttatnak.

Ezen megbízó-levelekre vonatkozó igazolási eljárásra, a jelen szabályok intézkedései megfelelően, mindazonáltal azon eltéréssel alkalmazandók, hogy a bíráló bizottsági tagok netaláni érdekeltsége eseteiben (38. §.), az e tárgybeli kifogás az igazolási állandó bizottság elnökének azon napot követő három nap alatt adandó be, a mely napon a megbízó-levél sorsolás után a képviselőház ülésében valamelyik bíráló bizottsághoz utasíttatott.

HETEDIK CZIM.

A kérvénynyel megtámadott megbízó-levelekre vonatkozó igazolási eljárásról.

110. §. Ha a Curia a kérvényben foglalt valamely érvénytelenségi ok felett a bíraskodást hatáskörébe nem tartozónak mondotta ki: az ily érvénytelenségi ok feletti bíraskodást az illető bíráló bizottság gyakorolja.

A Curia erre vonatkozó határozatának a Házban történt bejelentésétől számítandó 15 nap alatt panasz adható be, de csak azon tényállásra nézve, mely a Curiához benyújtott kérvényben mint érvénytelenítési ok felhozott.

A bíráló bizottság az ilyen panaszt abból az okból, hogy az hatáshöréhez nem tartozik, el nem utasíthatja.

111. §. Ha a Curia ítéletében a választást érvénytelennek mondotta ki, ezen ítélet a Ház elnöke által a Háznak bejelentetik, a Ház új választást rendel s annak eszközzésére az elnököt utasítja.

Ugyanezen választásra nézve panasz vagy kifogás folytán a bíráló bizottság előtt netán folyamatban levő eljárás megszüntetendő.

Ha azonban a választás vesztegetés vagy etetés-itatás okából semmisített meg, az új választás el nem rendelendő, hanem a házszabályok VIII. czimében foglalt eljárásnak van helye.

112. §. Ha a Curia ítéletében megállapította, hogy nem a képviselő, hanem más jelölt nyerte el az érvényes szavazatok általános többségét, vagy más jelöltet kellett volna a törvény szerint megválasztott képviselőnek kijelenteni: ez esetben a ház a curiai ítélet értelmében megválasztottnak kijelentett képviselőt 15 napi panaszlási határidő fentartásával — föltételesen igazolt képviselőnek jelenti ki. (1899 : XV. t.-cz. 135. §-a.)

113. §. A fenti 15 napi határidő elteltével, a mennyiben panasz be nem adatott, a Ház, elnökének erre vonatkozó bejelentése alapján, az illető képviselőt végleg igazolt képviselőnek jelenti ki.

Együttal elrendeli, miszerint a Ház igazolási határozata (1899 : XV. t.-cz. 134. §.) az általános választási jegyzőkönyvnek két hatósági példányára, valamint a Curia ítéletének hiteles kiadványára rávezetessék.

Az igazolási határozattal ellátott curiai ítélet hiteles másolata az illető igazolt képviselőnek kézbesítendő.

114. §. Ha a Curia a kérvényt elutasította, végleg

visszautasította, vagy eljárását megszüntette — a bíráló bizottság, a mennyiben a választás ellen panasz van beadva, vagy kifogás emeltetett — eljárását megindítja, illetőleg folytatja.

Ha az illető választás ellen panasz benyújtva nincs, — vagy kifogás a házszabályok 12. §. vagy a 15. §. alapján nem tétetett, — a képviselő a végleg igazolt képviselők jegyzékébe beiktatandó.

NYOLCZADIK CZIM.

Eljárás a választókerület képviselőküldési jogának felfüggesztése tárgyában.

115. §. Azon esetben, ha akár a Curia ítélete, akár a bíráló bizottság jelentése folytán a képviselőháznak tudomására jutott, hogy valamely érvénytelennek kimondott választás alkalmával a választókerületben nagymérvű vesztegetés, vagy etetés-ítatás gyakoroltatott: a Ház elnöke a Curia ítéletét, illetve a bíráló bizottság jelentését hivatalból adja ki az igazolási állandó bizottságnak a végből, hogy ez véleményes jelentését 8 nap alatt előterjeszse az iránt, vajjon az 1899: XV. t.-cz. 137. §-a alapján a vizsgálat elrendelendő-e?

A véleményes jelentés beérkezése után a vizsgálat elrendelése fölött a képviselőház, az előadó és ha kisebbségi vélemény nyújtott be, ennek meghallgatása és legfeljebb négy szónok felszólalása után határoz.

116. §. A vizsgálat teljesítésére a képviselőház három tagu bizottságot küld ki, mely bizottság saját kebeléből elnököt és jegyzőt választ.

A bizottság megválasztását követő nyolcz nap alatt a vizsgálatot megindítani tartozik.

Ha a vizsgálat 30 nap alatt be nem fejeztetik, a vizsgáló bizottság a fenforgóakadályokról havonként jelentést tenni köteles.

117. §. A vizsgálat az 1899: XV. t.-cz. negyedik czímében foglalt határozmányok értelmében, a házszabályok 82—95. §-a szerint teljesítendő.

118. §. A kiküldött bizottság tagjai a házszabályok 81. §-ában megszabott esküt teszik le.

A bizottsági tagok utiköltsége és 30 korona napidija a képviselőház pénztárából fedeztetik.

119. §. A befejezett vizsgálatról szóló iratok, jelentés kapcsán a Ház elnökének nyújtandók be.

A Ház elnöke a bíráló bizottságok tagjai közül a Ház nyílt ülésében 11 tagot kisorsol, kik a Ház elnökének elnök-

lete alatt külön bíráló bizottsággá alakulnak, jegyzőt (előadót) választanak.

Az ekként megalakult bizottságban határozathozatalra az elnökön kívül hét tag jelenléte szükséges.

A jelenlevők általános többsége határoz.

Az elnök csak a szavazatok egyenlő megoszlása esetében szavaz.

120. §. A tárgyalás a vizsgálatra kiküldött bizottság jelentésének felolvasásával kezdődik.

Azután előterjeszti az előadó a vizsgálat során kiderített tényállást s az arra vonatkozó bizonyítékokat, végül javaslatot tesz a választókerület képviselőküldési jogának felfüggesztése vagy fentartása iránt.

Egyebekben úgy a tanácskozássra, mint a határozat hozatalára nézve e bizottság a bíráló bizottságokra vonatkozó szabályok szerint jár el.

121. §. A Házhoz benyújtandó véleményes jelentésben megokolt indítvány teendő az illető választókerület képviselőküldési jogának, a folyó országgyűlés tartamára való felfüggesztése vagy fentartása iránt.

122. §. A képviselőház határozata, melylyel a képviselőküldési jogot felfüggesztette, a hivatalos lapban közzéteendő s a választókerület községeiben hirdetmény útján közhirrre teendő.

E hirdetmény 60 napon át függesztendő ki.

A Ház elnöke e határozat végrehajtására a belügyminisztert megkeresi, ki a Háznak a határozat végrehajtásáról jelentést tesz.

123. §. Ha a Ház a vizsgálatot nem rendelte el, vagy a képviselőküldés jogát nem függesztette fel, — az új választás elrendelendő.

124. §. Ezen házszabályoknak az 1—123. §-aiban foglalt rendelkezései, az 1896—1901. időszakra összehívott országgyűlés berekesztését követő napon lépnek hatályba.

*

E szabályok §-onkinti commentálását nem tartottuk szükségesnek, — egyrészt mert lucidus szövegezésük folytán ez fölösleges, — s másrészt azért, mert a hol és a mennyiben a curiai biráskodással összefüggő elvi rendelkezéseket tartalmazznak, — már előbb igyekeztünk azokat az illető helyeken kifejtetni.

Jegyzet. A házszabályok további módosítása lesz még szükséges annak idején az összeférhetetlenségi törvény újabb meghozatala alkalmából.

III. A KÉPVISELŐI ÁLLÁS KÜLÖN JOGRENDSZERE.

A mentelmi jog.

Az immunitás jogi természete.

A mentelmi jog célja az országgyűlési tárgyalások szabadságának biztosítása. Az országgyűlés mindkét Házára és annak minden bizottságára, valamint a horvát országgyűlésre nézve egyaránt kiterjed ez a legfőbb szabadságjogok egyike. Ez a jog *az országgyűlést megillető jog* és nem személyes jog, mert ha személyes jog lenne, akkor úgy tünnék fel az egész mentelmi jog, mintha a képviselőknek szabadság adatnék, hogy bizonyos határok között jogsértéseket kövessenek el. Ez pedig ellenkeznék a törvényhozás erkölcsi céljaival.

A mentelmi jog helytelen elnevezés, mert a képviselő egyéni mentességének fogalmával zavarodik össze. A képviselőnek vagy a főrendiház tagjának pedig semmiféle külön mentessége, személyes kiváltsága nincs a többi polgárokkal szemben. A mentelmi jog alatt az *országgyűlés testületi szabadságát*, testületi sérthetetlenségét és felelőtlenségét kell értenünk. Nem az egyes képviselőt illetik meg a mentelmi jogban foglalt jogosítványok, hanem az országgyűlés egyetemét, valamint annak mindkét Házát, mint külön tanácskozó testületeket. A mentelmi jog éppen azért nem mehet túl azon határokon, a melyeket az országgyűlés tárgyalásának és határozata hozatalának szabadsága követel.

Az országgyűlés szótöbbséggel hozza határozatait. Már most a cél az, hogy ebben a szótöbbségben tisztán és sértetlenül nyilvánuljon a képviselőház és a főrendiház tagjainak, mint külön álló corporatióknak akarata. Erre nézve csak egy külső eszköz használható, a szóbeli meggyőzés, a szóbeli kapacitáció.

Az akarati elhatározásnak kettős rugója van. A meg-

fontolás és a kényszer. A megfontolás a lelki működésre tartozik. Az értelem és a kedély összműködéséből támad az akarat elhatározás. Ebből következik, hogy csak romlatlan értelmű és kedélyű ember lehet tagja az országgyűlésnek. Elmebeteg, rovott multu, becsületét veszített ember az országgyűlés tagsági helyéről kizárandó. A megvesztegetés szintén ezen szempontok alá tartozik. A képviselők és a főrendiházi tagok egyéni akaratnyilvánulásának integritását, szabadságát az összeférhetlenségi törvény van hivatva biztosítani. Ez a törvény meghatározza, hogy mely állások, állapotok és viszonyok veszélyeztetik az országgyűlés tagjainak *egyéni* függetlenségét. Ezek az összeférhetlenségi törvények óvrendszabályok, hogy a képviselő egyéni függetlensége meg ne metelyeztessék. De ez tisztán a lelkiismeret dolga. Éppen azért az összeférhetlenségi törvény korrumpált lelki emberrel szemben írott malaszt marad, mivel az összeférhetlenségi szabály tulajdonképpen erkölcsi törvény, a melyet alattomosan sem szabad megszegni. A választási törvény 13-ik szakaszánál felsorolt pozitív szabályokban, valamint az inkompatibilitási törvényben meg van határozva, hogy mely erkölcsi, politikai és társadalmi viszonyok veszélyeztetik az országgyűlés tagjainak egyéni függetlenségét.

A mentelmi jog ellenben az országgyűlés testületi függetlenségét van hivatva megvédeni a külső kényszerrel szemben, és pedig kettős irányban:

I. *Az országgyűlés illető Háza van hivatva megbírálni és alkalmas módon megtorolni tagjainak ezen képviselői vagy főrendiházi hivatásuk közben általuk akár szóval, akár tettel elkövetett jogsértéseket.* Vagyis a képviselő vagy a főrendiházi tagot csak a saját Háza vonhatja felelősségre az illető Ház tárgyalásain akár az összes ülésen, akár a bizottságokban vagy küldöttségekben mondott szavaiért vagy elkövetett tetteiért.

II. *Az országgyűlés tagjainak nem ezen minőségükben, hanem általuk más alkalommal, a házszabályok hatósági területén kívül elkövetett jogsértésekért a bünvádi eljárás csak azon testületnek beleegyezésével indítható meg, a tettenérés esetét kivéve, mikor a képviselő is azonnal a hatóság elé állítható.*

Mindkét esetben a Ház objectiv szempontokból határoz. A felelősségre vonásnál a Ház *a szót, a cselekvést bírálgatja* és kimondja a megtorlást. Ezenkívül megtorlásnak helye nincs. Hivatalos uton még akkor sem, ha abba az illető képviselő beleegyeznék. Mert például ha a képviselő becsületsértést vagy rágalmazást követ el a Házban mondott beszéd közben, e miatt

a királyi bíróság el nem járhat, még akkor sem, ha a képviselő ezt maga akarja. Az ügynek párbaj útján való elintézése van többnyire gyakorlatban, de bizonyítanunk sem kell, hogy az ilyen párbaj szintén alkotmányossáért, mert ez uton is bizonyos megfélemlítésekkel, zaklatásokkal korlátozni lehet a parlament ezen eminens szólásszabadság jogát. Sarkalatos jog kell, hogy legyen, miként az országgyűlési tagsági minőségben elkövetett bármely jogsértésért csak az illető Ház gyakorolhassa a megtorló hatalmat.

A házszabályok hatósági területén *kivül elkövetett jogsértések bírálatába azonban* a Ház nem bocsájtkozhatik. Itt a Ház csupán azt bírálja, hogy akár a közvádoló, akár a magánvádoló fellépése nem-e politikai okból történik, azért, hogy ezen zaklatás folytán az illető képviselő ezen hivatásában valamire kényszerítessék. Ha ez a kényszerítés gyanuja nem alapos, vagy ha a zaklatás bizonyítva nincs, a Ház nem akadályozhatja a törvénykezés rendes folyását. Mert így csakugyan a képviselőnek vagy főrendiházi tagnak nyujtana mentességet és kiváltságot jogsértésekre nézve.

A mentelmi jog a *modern parlamentarismus* talajából nőtt ki. Ennek természetéből folyik. Éppen azért a fogalomzavar kikerülése végett nem szabad a mentelmi jogot összekeverni a régi rendi alkotmányban ismert »*salvus conductus*«-okkal. A régi országgyűléseken csak nemes emberek vettek részt. Ezeknek a nemes embereknek pedig személyes kiváltságuk volt a *sérthetlenség* és felelőtlenség, abban az értelemben, hogy a nemes embert saját bíróságainak megtorló hatalma alól elvonni nem volt szabad. Letartóztatása is csak illetékes birói parancsra történhetett. Politikai vétségek miatt is csak ezen nemesi bíróságok ítékeztek. Az országgyűlésre menő vagy onnét jövő nemes elleni erőszak a régi törvényekben olyan közbüntényt alkotott, mint a minő a mostani büntetőtörvénykönyvünkben is ismeretes a hatóság elleni erőszak fejezete alatt. Ebben is az országgyűlés és a delegatio tagjai ellen elkövetett erőszakról külön intézkedés történik. Ebből egy »*sui generis*« büncselekményt alkot a törvény. Ismételjük, hogy a mentelmi jognak a modern parlamentarismus szólási és cselekvési szabadságában, a modern parlamentarismus természetében van az alapja. Valamint a mentelmi jog célja sem mehet túl ezen a határon, melyet a szólás és az akarati elhatározás szabadsága megvon.

Miután a modern parlamenteknek közös, általános természetük van, éppen azért a mentelmi jog majdnem mindenütt ugyanazon terjedelmű.

A mentelmi jog áttekintése egyes országok szerint.

Legelső helyen említjük a sorozatban *Angliát*, mert az ottani parlamentarismus legjobban ki van fejlődve. Tulajdonképen az angol parlamenti intézmények lettek mintái a többi modern parlamenteknek. Lássuk ezeket egyenkint.

Anglia. A parlament maga legfőbb bírója kiváltságainak és jogainak.

Egyetlen tagja sem felelős, csupán annak a kamarának, melynek tagja — a parlament üléseiben, vagy a bizottságokban nyilvánított véleményeért.

A ki azonban beszédét kinyomatja és közzéteszi, a sajtószabadságára vonatkozó törvények értelmében és korlátai között, felelősségre vonható.

A parlamenti ülészekok tartama alatt, annak bármely tagja, csak az illető Ház beleegyezésével tartóztatható le, kivéve a tettenkapatás esetét.

Ha honárulás, hűtlenség vagy békeháborítás czime alatt történt a letartóztatás, a Ház elnöksége azonnal értesítendő és a kamara határoz a fölött, hogy a szóban forgó tagot kiadja-e vagy reclamálja.

A pairek kamarájának egy tagja sem korlátozható személyes szabadságában adósság miatt, még a parlament szünetelése idején sem.

A képviselőház tagjai ugyan e szabadalmat élvezik a parlament összehívását megelőző negyvenedik naptól kezdve, valamint az elnapolást követő negyven napon át.

E kiváltság csőd vagy bukás esetén is érvényes.

Olaszország. Tettenkapatás esetét kivéve, a senatus tagjai csakis annak rendeletére tartóztathatók le; egyedül a senatus illetékes arra, hogy ítéljen a fölött a vétek fölött, melylyel valamely tagja vádolva van.

Az ülészekok tartama alatt a képviselők le nem tartóztathatók s perbe nem foghatók, az igazságszolgáltatásnak át nem adhatók a kamara előleges beleegyezése nélkül, csupán tettenérés esetén.

Adósságok miatt a képviselő személyének szabadsága az ülészekok egész tartama, valamint az összehívást megelőző és a felosztást követő három hónap alatt sem korlátozható.

Dánia. Tettenkapatás esetét kivéve, a két kamarának egyetlen tagja sem perelhető vagy tartóztatható le, az illető kamara beleegyezése nélkül.

Franciaország. A senatus és törvényhozó testület egy

tagja sem vonható felelősségre hivatásának teljesítése közben nyilvánított véleményeért.

Mindkét kamara tagjai ellen, rendőri vagy bűnügyekben, csak az illető kamara beleegyezése mellett indítható meg az eljárás, kivéven a tettenkapatás esetét.

Az illető kamara kívánságára, a tagjaik ellen foganatosított letartóztatás, vagy megindított eljárás, a kamara megbízatásának egész tartamára felfüggesztendő.

Spanyolország. A senatorok és képviselők, hivatásuk teljesítése közben nyilvánított véleményeik és szavazataikért felelősségre nem vonhatók.

A senatorok csak a senatus beleegyezésével perelhetők, vagy tartóztathatók le, — kivéven a tettenkapatás esetét, vagy ha a senatus ülései elnapolják; ez utóbbi esetben is lehetőleg gyorsan értesítendő, hogy beleegyezését megadhassa.

A képviselők, a cortes egész tartama alatt, — tettenkapatás esetét kivéve, — csak a kamara beleegyezésével perelhetők vagy tartóztathatók le; de ez esetben is, vagy ha a perbefogatás vagy letartóztatás a cortes elnapolása idején történt meg, a kamara lehetőleg gyorsan értesítendő, hogy akaratát nyilváníthassa.

Senatorok és képviselők elleni fenytő perekben a legfőbb ítélőszék ítél.

Belgium. A senatus tagjai és a képviselők, hivatásuk teljesítése közben nyilvánított véleményeikért, vagy adott szavazataikért felelősségre nem vonhatók.

A senatus tagjai és képviselők, a kamarák mandátumának egész tartama alatt — tettenkapatás esetét kivéve — csupán az illető kamara beleegyezésével perelhetők vagy tartóztathatók le. E beleegyezés, a senatorok és képviselők személyes szabadságának minden korlátozására vonatkozólag, elengedhetlenül szükséges.

A letartóztatást és pert a kamara az ülésszakok idejére felfüggesztheti.

Ausztria. A birodalmi tanács mindkét Házának tagjai, hivatásuk teljesítése közben mondott szavaik vagy adott szavazataikért, csupán az illető Háznak, melynek tagjai, tartoznak felelősséggel.

A birodalmi tanács tagjai, megbízatásuk egész idején, tettenkapatás esetét kivéve, csak az illető kamara beleegyezése folytán perelhetők vagy tartóztathatók le. Még tettenkapás esetén is azonnal jelentés teendő a bíróság által azon Ház elnökéhez, melynek az illető képviselő tagja és a Ház kívánságára, az összes ülésszakok idejére az eljárás felfüggesztendő.

Mindkét Háznak e jogai a parlament elnapolásának időszakaiban is érvényesek.

Württemberg. A rendek egy tagja sem perelhető, le nem tartóztatható a rendi gyűlések tartama alatt, az illető tábla beleegyezése nélkül, ha csak tetten nem érték, vagy legfőlebb még a tett elkövetése utáni napon.

A rendek kívánságára, tagjaikat illetőleg, minden bírói eljárás vizsgálati vagy adóssági fogság felfüggesztendő az ülések egész tartamára.

Sem az ülészakok tartama alatt, sem azok után bármikor, a rendek bármely tagja, nyilvánított véleménye vagy adott szavazataért, bíróilag vagy fegyelmileg nem büntethetők, s megbízatásuk tartama alatt egyedül az illető tábla fegyelmi hatósága alatt állanak.

Poroszország. A két kamara tagjai kimondott véleményük vagy adott szavazatukért csupán az illető kamara házszabályainak felelősek.

A Ház tagjai az ülések tartamán az illető kamara beleegyezése nélkül le nem tartóztathatók, csak tettenérés esetén a büntett elkövetésének napján, vagy legfőlebb még másnap.

Adóssági fogság végrehajtására szintén az illető kamara beleegyezése szükséges.

A kamarák kívánságára, az országgyűlés tartama alatt, minden fenyítő eljárás, vizsgálati vagy polgári fogság felfüggesztendő.

Bajorország. Az országgyűlés tagjai, a parlament működésének tartama alatt, tettenérés esetét kivéve, semmi ügyben nem perelhetők az illető kamara előleges beleegyezése nélkül.

A parlament kívánságára minden fenyítő eljárás vizsgálati vagy adóssági fogság felfüggesztendő a parlament tartamára.

Baden. A kamara tagok az ülészak alatt bíróilag nem üldözhetők, csak a kamara beleegyezésével, a melynek tagjai, vagy pedig tettenérés esetén.

Németország. A birodalmi gyűlés tagjai soha, semmi időben sem bírói, sem fegyelmi uton nem büntethetők, képviselői minőségükben mondott szavaik és adott szavazataikért, s általában a birodalmi gyűlésen kívül felelősségre nem vonhatók.

A birodalmi gyűlés beleegyezése nélkül, a birodalmi gyűlés tartama alatt, egyetlen tagja sem üldözhető oly tények miatt, melyekre a törvény büntetést szab, kivéve, ha tetten érték, vagy legfőlebb még az elkövetés utáni napon. Hasonlólag a birodalmi tanács beleegyezése szükséges adóssági börtön esetén is.

A birodalmi tanács kívánságára, ülészése alatt, annak

minden tagját illetőleg, minden fenytő, vagy polgári, vagy rendőri letartóztatás fel van függesztve.

Svédország. Az országgyűlés bármely tagja, hivatása teljesítése közben kiejtett szavai vagy elkövetett tetteiért csupán a kamara formaszerű határozata alapján vonható felelősségre. E határozat érvényességéhez a képviselők öt hatod részeinek szavazata szükséges.

Minden sértés és bántalom, mely az országgyűlés tagjai ellen az ülőszakok tartama, vagy az oda és onnan visszautazás ideje alatt elkövettetik, hatóság ellen elkövetett sértésnek minősítendő és a szerint büntetendő.

Norvégia. Az ülőszakok egész idején, valamint a storting székhelyére való utazás és onnan haza utazás alatt, annak tagjai le nem tartóztathatók, csak tettenkapatás esetén.

Hivatásuk teljesítése közben nyilvánított véleményükért még a storting feloszlása után sem vonhatók felelősségre.

Portugália. A két kamarának tagjai egyike sem vonható felelősségre hivatásuk teljesítése közben nyilvánított véleményekért.

A két kamara egyikének tagjai sem tartóztathatók le bármely hatóság által, a tettenkapatás esetét kivéve, csupán az illető kamara beleegyezésével.

Ha valamely pair vagy képviselő fenytőbiróság elé idéztetik, az eljáró bíróság felfüggeszti ténykedését, míg a kamarához haladéktalanul tett jelentés folytán a parlament illető Háza nem határoz a fölött, vajjon felfüggesztessék-e az eljárás, vagy kiadassék-e az illető tag.

Románia. A két kamara egyikének tagjai sem vonhatók felelősségre hivatásuk teljesítése közben nyilvánított véleményekért.

Sem senatorok, sem képviselők az ülőszak tartama alatt, tettenkapatás esetét kivéve, perbe nem foghatók, le nem tartóztathatók.

Az illető kamara kívánságára, valamely tagja ellen már folyamatba tett eljárás vagy foganatosított letartóztatás, az ülőszakok egész tartamára felfüggesztendő.

Törökország. Az általános birodalmi gyűlés tagjai szabadon nyilvánítják véleményeiket és adják szavazataikat, s azokért felelősségre nem vonhatók, hacsak ellenkezésbe nem jöttek az illető kamara házszabályaival.

Tettenkapatás esetét kivéve, a birodalmi gyűlés tagjai csupán a kamara előleges beleegyezése folytán foghatók perbe vagy tartóztathatók le és pedig szavazat többség utján.

Miként látjuk, lényegben majdnem azonos a mentelmi jog az egyes parlamentekben. Egyrésztől az illető testület gyakorolja a megtorló hatalmat a parlamenti tagsági minőségben elkövetett jogsértések miatt; másrésztől a parlamenti tag ellen, a tettenérés esetét kivéve, bünvádi eljárás csak az illető törvényhozó testület beleegyezésével, mint mondani szokták, *a mentelmi jog felfüggesztésével, az illető képviselő vagy főrendiházi tag kiadatásával* indítható.

A magyar országgyűlés mentelmi joga.

A magyar országgyűlést megillető mentelmi jog nincs még egyöntetűen szabályozva. A mi mentelmi jogunk tulajdonképpen szokásjogon alapszik. Azt lehetne mondani, hogy *döntvény-jogon*, mivel a képviselőháznak vagy a főrendiháznak az egyes konkrét esetek alkalmával felmerült határozataiban foglalt *elvi kijelentések* szolgálnak zsinórmértékül az egyes mentelmi ügyek elintézésénél és pedig az 1867-iki országgyűléstől kezdve, mivel tulajdonképpen ettől az időtől fogva működik szakadatlanul az 1848-ik törvények által modern alapokra fektetett magyar parlament és a mentelmi jog ennek a talajából, a régi magyar diétális jogra való tekintet nélkül fejlődött ki. A szórványosan, esetről-esetre hozott szabályokat a következőkben állítjuk össze.

I. A delegatio mentelmi joga.

1867 : XII. t.-cz. 47. §-a. A bizottságok tagjai (t. i. a delegatiók) a jelen határozat szerint közösekül kijelölt ügyeknek tárgyalása közben tett nyilatkozataikért feleletre soha sem vonathatnak, sőt megbízatásuk megszűntéig se oly kereset miatt, mely személyes letartóztatást vonhat maga után, se büntény vagy vétség miatt, a tettenérés esetét kivéve, az illető országgyűlésnek, ennek együtt nem léte esetében pedig azon bizottságnak, melynek tagjai, előleges jóváhagyása nélkül se le nem tartóztathatnak, se közkereset alá nem vétethetnek. Tagjai tettenérés esetében történt letartóztatásának folytathatása vagy megszüntetése iránt, az illető országgyűlés együtt nem léteben hasonlóképpen maga a bizottság rendelkezik. Egyéb-iránt a tanácskozások alkalmával netalán történhető rendeltetések megelőzése végett, az ügyrendi szabályzat által fognak intézkedések tétetni.

II. A képviselőház 1867. november 18-án hozott határozata.

(Böszörményi-féle Senatus Consultum.)

»Véleményes jelentése a királyi ügyek igazgatója, mint közvádlo által Böszörményi László orsz. képviselőnek sajtóvétség miatt vizsgálat, illetőleg közkereset alá vételére kért engedély tárgyában, a képviselőház 1867-ik évi október 23-án 1253. szám alatt kelt határozatával kiküldött 10 tagu bizottságnak.

A bizottság nézete szerint az országgyűlési tag sérthetetlensége két irányban jut gyakorlati eredményre, t. i.:

1. hogy a mit az országgyűlési tag, mint olyan, a Házban és a Házon kívül mond vagy tesz, azért csak az országgyűlés, és pedig annak azon Háza által vonathatik feleletre, melyhez tartozik;

2. hogy a mit az országgyűlési tag, nem mint olyan, és nem törvényhozói hivatásának gyakorlása közben mond vagy tesz, azért csak a Ház engedelmével állíttathatik bíró elé; csak a Ház engedelmével vonathatik közkereset alá, s a tettenérés esetét kivéve, csak a Ház előleges engedelmével zárathatik el.«

Amaz biztosítja az országgyűlési tanácskozás szabadságát kívülről származó minden nyomás ellenében.

Emez biztosítja a törvényhozó testület épségét arra nézve, hogy tagjai, az ügymenet és törvényhozói tevékenység sérelmére el ne vonassanak törvényhozó tisztük gyakorlásától s ne gátoltassanak a törvényhozásban való részvétben se a hatalom, se bizonyos czélokra felhasznált vagy sugalmazott egyesek által.

E kettős sérthetlenség nem annyira az egyéni mentességnek előjoga, mint inkább a törvényhozó testület politikai teljes szabadságának és függetlenségének elengedhetlen föltétele követelménye.

Ebből következik, hogy a mentelmi jog nem terjedhet addig, hogy az országgyűlés egyes tagjai föltötte álljanak a törvénynek, s olyan tetteikért se vonathassanak feleletre,

melyeket nem mint országgyűlési tagok követtek el. Ez oly indokolhatlan kiváltság volna, melyet az országgyűlés tagjai, saját érdekében bizonyosan még akkor sem vennének igénybe, ha világosan biztosítaná számukra a törvény az abszolút mentességet.

A mentelmi jog ekként megállapított fogalmánál fogva csak a felett van hivatva őrködni a törvényhozó testület, hogy a törvény álczája alatt megkísérlett erkölcsi és anyagi nyomás és zaklatás ellen véde legyen minden egyes tag, midőn tehát a Ház concret esetekben kénytelen határozni, csak e szempontot veheti figyelembe, s vizsgálódásának csak az lehet egyedüli tárgya, vajjon az állítólagos vád, melynek alapján a Ház egyik vagy másik tagjainak perbe foghatására engedély kérik, olyan-e, mely hazai törvényeink szerint és törvényes bíróság előtt indítandó keresetre alkalmas alapul kínálkoznék, ha valóban bizonyulna be? s vajjon az állítólagos büntény vagy véttség s a vád alá helyezendő országgyűlési tag egyénisége közt mutatkozik-e összefüggés, vagy a vonatkozás némi jelensége? s végre vajjon jogosult-e vádemelésre az, a ki a perbefogatási engedélyért folyamodik? de nem lehet soha eldöntés tárgya ama másik kérdés, vajjon az emelt vád objectiv és subjectiv tényálladéka megvan-e valósággal.

Ezen kérdés eldöntése — a mennyiben a törvényhozó testület a vádnak nem bírja — már tul haladná a Háznak hatáskörét és hivatását, s káros eredményekre vezetne, mert a vád jogosultságának indokolt megállapítása által vagy olyan erkölcsi nyomás gyakoroltatnék a bíróra, mely a vád független megállapítását, s a kereset független elítélését sok esetben kétséssé tenné, sőt meghiusítaná, vagy pedig a törvényhozó testület tekintélyének ártana az által, hogy a bírói eljárás, a vád jogosultságára nézve, a Ház nézetével ellenkező eredményt mutatna fel.

Jegyzet. A főrendiház az első eset alkalmával, melyet egy mentelmi ügyben hozott, a mentelmi esetek elbírálására nézve kimondta, hogy *törvények, sőt előzményekül szolgáló esetek teljes hiányában* szükségesnek tartotta bizonyos általános elveknek előleges megállapításába és elfogadásába ereszkedni, melyek e tárgyra vonatkozó véleménynek irányadásul szolgálhatnak. Vagyis a mentelmi jog a szokásjog, vagyis inkább a döntvényi jog alapján fejlődik nálunk. Erre nézve fontos határozatok a képviselőházban 1867. február 4-én, 1876. október 9-én, 1878. máj. 24., 1878. december 9-én, 1883. február 17-én és 1889. április 10-én stb. tárgyalt mentelmi ügyek-

ben. A képviselőházi és főrendiházi tagok elleni bünvádi eljárás megindítására nézve már pozitív törvényünk van az 1896: XXXIII. t.-czikkben foglalt bünvádi perrendtartásban, melynek 32. §-ban kimondatik, hogy ez a törvény nem érinti a mentelmi jogot.

A mentelmi jog felfüggesztése.

A bünvádi perrendtartásnak a mentelmi jog felfüggesztésére vonatkozó rendelkezéseit a következőkben ismertetjük:

1896: XXXIII. t.-cz. 32. §-a. Az országgyűlés, ugyancsintén a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottság tagjainak mentelmi jogát jelen törvény nem érinti.

Jegyzet. E szakasz egyszerűen utal az országgyűlés mentelmi jogára, figyelmeztetvén a hatóságokat, hogy az országgyűlés tagjaival szemben a mentelmi jog felfüggesztéseig úgy a bünvádi eljárás *lefolytatása*, valamint az 1896: XXXIII. t.-cz. 194., 195., 199., 379. stb. szakaszaiban az előzetes letartóztatásra, házkutatásra, vizsgálati fogságra vagy bármely tekintetben szükséges *kényszerintézkedések* alkalmazása bizonyos korlátoknak van alávetve. De a nyomozás és egyéb előnyomozati sürgős intézkedések a mentelmi jog felfüggesztéséig is foganatosíthatók.

1896: XXX. t.-cz. 40. §-a. A mentelmi jog felfüggesztése végett a megkeresést az illetékes bíróság a *főügyész* útján terjeszti az illető Ház vagy bizottság elé.

Jegyzet. A mentelmi jog felfüggesztése iránti kérelem eme jogát azért ruházta a törvényhozás a főügyészre, mert egyrészt ily módon a bíróság nem jut azon kényes helyzetbe, hogy oly határozatát, melylyel az eljárást objective helyen levőnek találta, egy nem bírói forum (ügyészség) felülbírálja. Másrészt a törvényhozás tényezőinek közjogi kiváltsága folytán célszerű volt a nyomozás adatainak felülvizsgálását és az ezek alapján eszközözlendőket *főbb hatóságra* bízni. De ebben a szakaszban is ki van fejezve az eddig követett gyakorlat, hogy a mentelmi jog felfüggesztésének egyik alapfeltételét az képezi, hogy a megkeresés *illetékes bíróságtól* eredjen.

AZ ÖSSZEFÉRHETLENSÉGI JOG.

I. Jog-politikai előzmények.

A törvényhozó testület erkölcsi integritását s tagjainak politikai függetlenségét minden művelt nemzet a közélet nélkülözhetlen attributumának tekinti, s ámbár elismerik, hogy ez egyénileg nem az állásban és helyzetben, hanem a jellemzilárdság-, tisztult kötelességérzet- s fokozottabb egyéni önbecsérzetben fekszik, mégis ennek garantiáit tételes törvényekben keresték és keresik. Az összehasonlító törvényhozási történet az incompatibilitás kérdésében politikusra úgy mint jogászra és közigazdára nézve a legérdekesebb kor-tükör marad; ebben tükröződik vissza ugyanis leghivebben a nemzetek közfelfogása, politikai életük etikája s törvényhozóiknak ugyszólván fegyelmi joga tekintetében, mert a hullámzó politikai élet erőtenyezői: egyrészt a közerkölcsiségi követelmények s másrészt a közgazdasági élet benyúlásai a közhatalmi körbe e kérdésben igyekeznek egymással ellen- és egyensúlyba helyezkedni.

Hazánkban is e kérdést a politikai pártoknak az 1875-iki fusiót megelőző kiélesedett harcrai vetették fölszínre s itt is — mint másutt — nyomában járnak az u. n. parlamenti reformnak, melynek első problémája a választói jog s a kamarák szervezete — azután pedig a törvényhozás Házaik belső, erkölcsi organisatiója volt. A mint tehát az 1874 : XXXIII. t.-cz. a választási törvényt reformálta, — nyomban

következett az összeférhetlenségi kérdés rendezése az 1875 : I. t.-cz.-kel. Ennél két szempont vezetett: első sorban a Ház tagjainak közjogi (hivatali) függetlensége, — a mely maga után vonta az állami tisztviselői állás incompatibilitását a képviselőséggel és *akkor inkább ez a szempont* volt domináló, másodszorban pedig a Ház tagjainak erkölcsi hozzáférhetlensége oly anyagi kérdésekben, melyekben — magánérdekből — a képviselő a kormányra, vagy a kormány a képviselőre gyakorolhat illetéktelen befolyást, s ez szülte meg az u. n. érdek-incompatibilitást.

Mindkettőnek hátterét pedig a haza bölcsének s a közélet tisztasága nagy apostolának s őrének: Deák Ferencznek ismert álláspontja képezte, a mely az u. n. *collisio officiorum*-ot: a képviselő közkötelességének egyéb tekintetekkel való összeütközését tartotta főkép kizárandónak. Az ezek szem előtt tartásával létrehozott 1875 : I. t.-cz. az első követelmény, t. i. az u. n. hivatali összeférhetlenség codificálásában szerencsésebb volt; úgy hogy e tekintetben a revisió szükségessége nem volt oly érezhető; ellenben az anyagi jellegű összeférhetlenségnek ott lerakott jogrendszere nem vált be, — részint a törvény hézagossága, részint a végrehajtás lazasága folytán, — a mint arról alább bővebben szólnunk.

Egyelőre itt elégségesnek tartjuk magát e törvényt közölni, — a mennyiben az még ma is (e orok írásakor) élő jogot képez s kiindulási pontja munkában levő reform-nak is; — annak akkori indokolását s törvényhozási tárgyalását azonban nem tartjuk indokoltnak egész terjedelemben közölni, mert maga az élet tagadta meg ettől a törvény igazi hatályát, praeventiv erejét úgy mint sanctióját, s különben s jogi conceptióját a meghozatala óta lefolyt negyedszázad közgazdasági fejlődése annyira túlhaladta, hogy

egészben véve ma csakis mint történeti anyag jöhet figyelembe. Részleteiben ma már inkább csak tiszteletreméltó törekvést látunk a megoldás felé — bizonyos idejét mult naivsággal — úgy, hogy akkori indoklásában a modern törvénykritika megmentendő anyagot keveset talál, s a mit talál: azt az alább közölt újabb javaslat ugyis kimerítőleg felöleli; habár a történeti igazság szempontjából el kell ismerni, hogy meghozatala korában nem állott hátrább a nyugateurópai törvényhozás casuistikus alkotásainál. — E törvénynek időközben kevéssé módosított szövege így hangzik:

1875 : I. Törvényczikk, az összeférhetlenségről.

1. §. Országgyűlési képviselő nem viselhet olyan hivatalt, nem foglalhat el olyan állást, mely a korona kijelölésétől, vagy a korona, a kormány, a kormányközegek kinevezésétől függ és fizetéssel vagy díjjal jár.

Kivételek ez általános szabály alól:

- a) a miniszterek;
- b) minden szakminiszteriumnak egy államtitkára s ha az államtitkári állomás betöltve nincs, helyettes államtitkára;
- c) a budapesti országos intézetek igazgatói;
- d) a fővárosi közmunkatanács elnöke vagy alelnöke s kinevezett tagjai;
- e) a közoktatási és egészségügyi tanács tagjai;
- f) a budapesti királyi egyetem és műegyetem tanárai;
- g) a biztosok, kiküldöttek, megbízottak, ha a megbízás ideiglenes jellegű, rendszeres fizetéssel összekötve nincs s egy évnél hosszabb időre nem terjed és a Ház a távozásra az engedélyt megadja.

2. §. Az országgyűlési képviselő nem lehet egyszersmind:

- a) a hadseregnek (hadi tengerészetnek) és a honvédségnek tetteles szolgálatban álló tagja;

az 1868 : XL. törvényczikk 36. §-a, az 1871 : VI. t.-cz. 2. §-a, és az 1873 : XXXII. t.-cz. 1. §-a értelmében teljesített fegyvergyakorlat tényleges szolgálatnak nem tekintetik:¹

- b) a kormánnyal szerződési viszonyban álló vállalkozó, a mennyiben a vállalat esetleges nyereséggel van összekötve.

¹ Az 1868 : XL. t.-cz. helyébe lépett a véderőről szóló 1889 : VI. t.-cz. — A véderő kötelékében álló országgyűlési tagok katonai szolgálatra behívásának szabályozásáról intézkedik az 1889 : XXII. t.-cz.

Nem értetnek ide a közkereseti társaságok és intézetek részvényesei, ha a társaság vagy intézet a vállalatától függetlenül vagy azt megelőzőleg alakult és szabályszerűen bejegyeztetett; továbbá a királyi értékkel (*pretium regale*) terhelt postaállomások birtokosai;

c) a kormányval szerződés alapján állandó vagy tartós üzleti viszonyban álló pénzügyintézet, vagy a kormányval a b) pontban körülírt vállalatra nézve szerződési viszonyban álló társulat elnöke, igazgatója, igazgatótanácsosa, jogtanácsosa és hivatalnoka.

E szabály ki nem terjed a Magyar Földhitelintézet igazgatóságára.

d) Az állam által engedélyezett vasut és csatorna engedélyese, elnöke, alelnöke, igazgatótanácsosa, jogtanácsosa és hivatalnoka, míg a vasut vagy csatorna építése be nem fejeztetett, a forgalomnak a maga teljességében át nem adott s egyfelől a felülvizsgálatból, másfelől a tulépitésből folyó követelések végleg el nem intéztettek.

E szabálynak az engedélyesekre vonatkozó intézkedése ki nem terjed azon engedélyesekre, a kik az állam által segélyezett vasutra vagy csatornára jelen törvény előtt eszközölték ki az engedélyt.

e) A korona kegydíjasa.

3. §. Az országgyűlési képviselőséggel össze nem férő állást foglalnak el:

a) a törvényhatósági és községi tisztviselők és hivatalnokok, odaértve a polgári iskolák tanárait s az elemi s felsőbb községi népiskolák tanítóit;

b) a szerzetes rendek tagjai, a premontreiek, cisterciták, benczék és kegyesrendiek kivételével.

4. §. Az országgyűlési képviselőséggel össze nem férő helyzetbe jut azon képviselő:

a) a ki a választási törvény 13. §-ában foglalt bűntények miatt jogérvényesen elítéltetett (e bűntények: gyilkosság, rablás, gyújtogatás, lopás és orgazdaság, okmányhamisítás, csalás, hamis bukás, hamis eskü);

b) a kinek a napidíjára vagy lakbérilletményére valamely jogérvényesen megítélt követelés erejéig kielégítési végrehajtás intéztetett, ha a bírói zár a foganatosítás napjától 3 hó alatt fel nem oldatott.¹

¹ E szakasz b) pontja hatályát veszítette az 1893 : VII. t.-cz. 2. §-a folytán; ellenben e helyett e 4. §. kibővítettett a vagyonbukottakra vonatkozólag az 1895 : X. t.-czikkel, mely következőleg szól:

1. §. Az összeférhetlenségről szóló 1875 : I. t.-cz. 4-ik §-a azzal

5. §. Azt, hogy a megbízás a vállalat, az üzleti viszony minő jelleggel bír, és általában azt, vajjon alá esik-e valamely állás az 1., 2., 3. §-ok határozmányainak, felmerült kétség esetében, a képviselőház a végből választott állandó bizottsága jelen törvény értelmében, esetről-esetre dönti el.

Az eljárás módját a képviselőház a házszabályokban állapítja meg.

6. §. A megválasztott képviselő, ha olyan állást foglal el, mely az 1., 2., és 3. §-ok szerint a képviselői megbizással össze nem fér, köteles azt megbízó-levele bemutatásakor a Ház elnökének bejelenteni, a végleges igazolástól számított 8 nap alatt pedig az állásról lemondani s egyszersmind a Ház elnökét a lemondásról értesíteni.

Az ilyen képviselő, e határidőn belül a Ház tárgyalásaiban részt nem vehet és szavazattal nem bír.

7. §. Ha a már igazolt képviselő időközben olyan állást foglal el, vagy olyan helyzetbe jut (4. §.), mely a képviselői megbizással össze nem fér, tartozik a képviselőségről, a Ház elnökéhez intézett nyilatkozatában, 48 óra alatt leköszönni.

8. §. Azon képviselő, ki időközben kinevezéstől függő olyan állami szolgálatba lép, mely a képviselőséggel összefér, csak úgy tarthatja meg a képviselői helyét, ha arra újból megválasztatik.

E végből a kinevezési okmány kézbesítésétől, vagy a megnyílen a kézbesítést a kinevezés kihirdetése előzte meg, a kihirdetéstől számított 48 óra alatt a képviselőségről leköszönni tartozik.

E szabály kiterjed azon képviselőkre is, kik a képviselőséggel összeférő oly állomásról, mely csak díjjal jár, vagy a melytől az elmozdítás csak rendszeres fegyelmi eljárás útján eszközölhető, oly más, a képviselőséggel hasonlóan összeférő állomásra tételnek át, melylyel rendes fizetés van összekötve, vagy a melytől az elmozdítás a kormány által rendszeres fegyelmi eljárás nélkül történhetik.

9. §. Azon képviselő ügyében, a ki a 6., 7. és 8. §-okban megszabott kötelezettségének eleget nem tesz, az állandó bizottság azonnal összeül s meggyőződven arról, hogy gátló akadály csakugyan fenforog s a képviselő tudva követte el a mulasztást, a képviselői megbizást megszüntnek nyilvánítja s eljárásáról a képviselőháznak jelentést tesz.

egészítették ki, hogy az országgyűlési képviselőséggel össze nem férő helyzetbe jut az a képviselő, a ki ellen jogérvényesen csőd nyitottatott.

2. §. Jelen törvény kihirdetése napján lép életbe. (Folytat. az 1875 : I. t.-cz.)

10. Képviselők, kik az állam szolgálatában állanak és mint olyanok lakbért huznak, vagy lakással láttatnak el, képviselői lakbérilletményben nem részesülhetnek.

11. §. Az 1869 : IV. 8-ik, az 1870 : XVIII. 4-ik, az 1873 : XXVI. 13. §-ának rendeletei jelen törvény által nem érintetnek.

(Jegyzet. Az itt idézett törvények rendelkezése szerint bírák, az állami főszámszék hivatalnokai és a nem létesült m. leszámítoló és a kereskedelmi bank igazgató-tanácsosai nem lehetnek a képviselőház tagjai.)

12. §. Azon viszony, melyben a horvát-szlavon képviselők saját országgyűlésükhöz és saját kormányukhoz állanak, a jelen törvény által nem érintetik.

13. §. Jelen törvény a jövő országgyűlés megnyitása napján lép életbe s érvényes a képviselőház minden tagjára.

E törvény végrehajtása a házszabályok szerint az u. n. *állandó összeférhetlenségi bizottság*ra ruházott át — a Harmadik rész II. fejj. 129—138. §-ai értelmében. E bizottság a 111. §. szerint 9 tagból áll, az országgyűlés egész tartamára választatik, tagjai külön esküt tesznek le, — ítéleteit jury-szerűleg hozza meg annyiban, hogy az ellen semmiféle jogorvoslatnak helye nincs: a Ház az erről szóló jelentést egyszerűen tudomásul veszi.

Több mint két évtized folyt le anélkül, hogy a bizottságnak a sajátképi (érdekeltségi) incompatibilitási esetekben dolga akadt volna; néha-néha utasított hozzá egy-egy olyan képviselőnek az ügye, a kinek például képviselői napidijai 3 hónál tovább lévén lefoglalva, rá nézve beállott az incompatibilitás (a régebbi, azóta megszűnt törvény szerint), vagy ha valamely képviselő több kerületben választatván meg, nem mondott le, vagy vonakodott megbízó-levelét bemutatni (Doda Traján), vagy állami kinevezéstől függő állásba jutván, vonakodott lemondani (S. Gy. stb.). Az 1892—96-iki országgyűlés vége felé s a most folyó országgyűlés alatt azonban mind vehemensebb lőn az a mozgalom, mely czélul tűzte ki az u. n. érdek- (anyagi) incompatibilitás eseteinek szigorú elbi-

ráltatását, s e czélból tömegesen adattak be a Házhoz ily összeférhetlenségi bejelentések, melyek — egy csődbejutás esetét (S. F.) kivéve, — *mind felmentő ítélettel* lőnek befejezve. A bizottság tanácskozásai nyilvánosak voltak, ítéleteit részletesen indokolta, s így mutatva be a Házban, — sokszor különvéleményekkel együtt, — ott felolvastattak, többször vita tárgyává is tétettek, de érdemileg természetesen meg nem változtathattak. Hatásuk alatt fejlődött ki ama mozgalom, mely a törvény most folyamatban levő revisiójára vezetett (s melylyel alább foglalkozunk); itt azonban rövid kivonatokban közöljük a főbb eseteket — pusztán mint történeti anyagot, mint *lezárt bírói gyakorlatot*, mely a felmerült kérdésekben *res judicatát* teremtett.

A képviselőház összeférhetlenségi bizottságának judicaturája.

1. 1897. márcz. 29. *B. Gy., S. L. és T. L.* képviselők, a Budapesti takarékpénztár és zálogkölcson r. t. igazgatósági tagjai, *N. Á.* képv. mint ugyanannak jogtanácsosa ellen összeférhetlenségi bejelentés történt, mert ez a pénzügyi az Allg. Elsässische Bankg. in Strassburg-gal egyesülve vállalkozott az osztálysorsjáték rendezésére.

A bizottság ítélete *fölmentő*: mert a szerződés a kormány és társulat közt állandó tartós üzleti viszonyt nem eredményez, minthogy a társulat jogait május 1-ig egy alakítandó új társaságra köteles átruházni.

Gr. Andrássy Tivadar biz. elnök, továbbá *Ráttkay László* és *László Mihály* különvéleményt jelentettek be.

2. 1897. május 12. *Sz. D.* mint bérleje a tanulmányi alapnak.

Ítélet: *fölmentetik*: a) ez a bérlet nem incompatibilis, b) s különben is időközben megszűnt.

3. 1897. május 13. *Gr. T. I. és R. Gy.* mint igazgatók az *Adriánál*.

Ítélet: *fölmentés*: mert állásuk az 1875 : I. t.-cz. 2. §-ának d) pontja szerint akkép ítéendő meg, mint a többi közlekedési vállalatoknál elfoglalt állások, ezek pedig nem összeférhetetlenek.

Rátkay László *különvéleményt* jelent be.

4. *E. L. és H. K.* az Agrár- és Járadékbanknál elfoglalt ig. állás.

Ítélet: *fölmentés*: mert nincs elszámolási viszony az állam és a bank között.

5. *T. L., B. Gy. és S. L.* a budapesti takarékpénztár és zálogkölcson r. t. ig. tagjai, *N. Á.* ugyanannak jogtanácsosa. Az újabb bejelentés azon az alapon történt, hogy az intézet a kormánytól újabb engedélyt kapott zálogüzlet folytatására.

S. L. időközben állásáról lemondott, rá nézve tehát a bejelentés tárgyaltalan. A többi képviselőre a bizottság *fölmentő* ítéletet hozott, mert oly engedélyről van szó, a mely nem állapít meg elszámolási viszonyt a kormánynyal s a melyhez hasonlókat másoknak is adtak.

6. 1897. május 22. *B. A.* a Rigler-féle papirgyár r. t. elnöke.

Ítélet: *fölmentés*: nincs szerződési viszony az államnyomdával.

7. *Ch. F.* a kassa-somodi kőszénbánya r. t. igazg. tagja s a mármarosai sóvasut elnöke.

Ítélet: *fölmentés*: az előbbiből már kilépett, az utóbbit pedig nem segíyezi ugy az állam, hogy abból nyereség származnék.

8. *F. M.* a kassa-oderbergi vasutnál elfoglalt igazg. állás.

Ítélet: *fölmentés*: a vasut építését már 25 év előtt befejezték, törvény szerint tehát nincs összeférhetetlenség.

9. *Gr. B. T.* Jordán-börgyár igazg. tagja.

Ítélet: a bejelentés tárgyaltalan, nem igazg. tag, csak részvényes.

D. G. Jordán-börgyár és erdélyi erdőipar r. t. igazg. tagja.

Ítélet: *fölmentés*: az előbbiből kilépett, az utóbbinak csak felügyelő biz. tagja, ez pedig nem incompatibilis.

10. *N. Á.* Jordán-börgyár ügyvéde.

Ítélet: *fölmentés*: mert az ügyvédnek nincs befolyása az üzleti részre.

11. 1897. július 22. *Br. N. E.* intendáns.

Ítélet: *fölmentés*: az intendánsi állás törvény szerint compatibilis.

12. *Gr. T. I.* az ipar- és keresk. bank; a takarékpénztárak központi jelzálog-intézete; a Walser-féle aradi waggonygyár; a bihari vasutak; a rima-murány-salgótarjáni vasművek igazg. tagja.

Ítélet: *fölmentés*: mert a négy elsőnél nincs szerződéses

viszony az állammal, az utolsónál van ugyan vele adás-vétel szerződés, de ez a törvény szerint nem tekintendő vállalatnak, tehát nem összeférhetetlen.

Ez utolsóra *Rátkay László* különvéleményt jelent be.

13. *P. B.* a waggonkölcsonzó r. t. alelnöke.

Ítélet: *fölmentés*: mert az nem incompatibilis, akitől az állam bérel.

Rátkay László különvéleményt jelent be.

14. 1897. decz. 14. *H. F.* a Vasuti és Közlek. Közlöny szerkesztője.

Ítélet: *fölmentés*: nincs szerződéses viszony az állammal.

15. *K. T. M.* a magy. kir. csillagvizsgáló intézet igazgatója.

K. T. M. kijelenti, hogy ilyen intézet nincs, ő az orsz. meteorologiai intézet igazgatója, de ez törvény szerint compatibilis.

A bizottság ez alapon hozott *fölmentő* ítéletet.

16. 1899. február 2. *M. S.* a zalatnai kénkovand-ipar r. t. igazg. tagja.

Ítélet: *fölmentés*: nincs szerződési viszony az állammal.

17. 1899. február 17. *A. M.* a New-York társaság vezérigazgatója, a kormánnyal üzleti viszonyban nincs.

18. *B. A.* a Magy. Leszámitoló és Pénzváltó bank r. t.-nak *csak* felügy. biz. tagja.

19. *B. A.* Danubius hajógyár elnöke, az állammal nincs tartós üzleti viszonyban.

20. *B. Gy.* a szilágy-vidéki olajipar r. t. igazg. tagja. A társulat néha árlejtések útján szállít az államnak, de rendes szerződési viszony nincs.

21. *Cs. B.* az »Első bizt. intézetnek katonai szolgálat esetére« csak felügy. biz. tagja, s e társaság a kormánnyal semmi összeköttetésben nincs.

22. *F. Th.* mint állítólagos kegydíjas: okmányokkal igazolja, hogy a törvényszerű illetményein kívül semmiféle javadalmat az államtól nem huz, kegydíja nincs.

Mindezen képviselőkre a bizottság az általuk kifejtett okok alapján *fölmentő* ítéletet hozott vagy a bejelentést tárgyalannak nyilvánította.

23. 1899. február 18. *K. E.* a Hidegkut-tamási vasut igazg. tagja.

24. *M. M.* a Belvárosi takarékpénztár igazg. tagja.

25. *M. A.* Első magy. szövő- és kötőgyár igazgatója; az Első bizt. intézet katonai szolgálat esetére elnöke; a Belvárosi takarékpénztár elnöke.

26. *N. Á.* a magy. kiviteli és csomagszállító r. t. igazg. tagja.

27. *M. P.* a Felső magyarorsz. bánya- és kohómű r. t. igazg. tagja, a Jelzálog-Hitelbank jogtanácsosa.

28. *K. J.* az arad-csanádi vasut igazg. tagja.

29. *L. L.* a Pesti magy. keresk. bank elnöke; a magy. helyiérd. vasut r. t. igazg. tagja.

30. *L. L.* a magy. orsz. központi takarékpénztár igazg. tagja.

Mindezen képviselőkre a bizottság *fölmentő* ítéletet hozott, mert állásuk nincs szerződéses viszonyban az állammal.

31. *M. K.* a fegyvergyár felügy. biz. tagja, a törvény szerint *nem összeférhetlen.*

32. *M. A.* az Ált. visszatérítési pénztár elnöke.

33. *M. M.* a Boldva-völgyi vasut igazg. tagja.

34. *L. L.* a Nobel-dynamitgyár igazg. tagja.

35. *L. K.* a Magy. keresk. r. t. igazg. tagja.

36. *N. Á.* az első magy. szállít. vállalat igazg. tagja.

E bejelentések alaptalanok lévén, ítéletre nincs szükség.

N. Á. a bejelentő megbírságolását kéri jótékonycélra.

37. 1899. február 20. *O. F.* a Budapesti acetylen gázgyár r. t. igazg. tagja.

38. *P. B.* a Bankegyesület-váltóüzlet r. t. igazg. tagja.

39. *Br. P. F.* az Adria bizt. társ. és déli jégkár bizt. társ. igazg. tagja.

40. *R. J.* az Első magy. iparbank jogtanácsosa; Rigler papírnemű-gyár igazg. tagja.

41. *R. Gy.* Danubius hajógyár és vasmegeyi cukorgyár igazg. tagja.

42. *S. L.* Rigler papírnemű-gyár igazg. tagja.

43. *Sz. Gy.* a Debreczen-füzesabonyi vasut alelnöke.

44. *O. S.* az Egyesült téglá- és csementgyár igazg. tagja.

45. *P. Á.* a Nicholson gépgyár igazg. tagja.

Ítélet: *fölmentés*: nincs szerződéses viszony az állammal.

Tárgytalan a bejelentés a következő esetekben:

46. *P. B.* a Nemzetközi waggonkölcsönző r. t. alelnöke. (A bizottság már ítelt ez ügyben, l. 5.)

47. *P. A.* a Rima-murány-salgótarjáni r. t. felügy. biz. tagja. (A felügy. biz. tagság *compatibilis*).

48. 1899. febr. 21. *P. Á.* a kaláni bánya r. t. ig. tagja.

Ítélet: *fölmentés*: a társaságnak vasérc szállítására vonatkozó szerződése egyszerű adás-vétel, a volt brassói bányatársaságtól átvett szerződése pedig közönséges haszonbéri szerződés. Állandó üzleti viszony a kormánnyal nincs.

49. 1899. február 22. *Sz. A.* a Langer-féle szabadalmakat érvényesítő r. t. igazg. tagja.

50. *Sz. Gy.* az Első bizt. int. katonai szolgálat esetére igazg. tagja.

51. *Cs. L.* a Debreczen-füzesabonyi vasut igazg. tagja. Kijelenti, hogy állása után semmi javadalomban nem részesül.

52. *V. I.* a Fehér-tolnamegyei vasutak igazg. tagja; a Temesvár-buziási h. érd. vasut elnöke.

Ítélet: *fölmentés*: mert nincs szerződéses viszony az állammal.

A következő esetekben a *bejelentés tárgyaltan*:

53. *Sz. A.* az Urikány-zsilvölgyi kőszénbánya igazg. tagja. (Lemondott.)

54. *Gr. T. I.* a Magy. ipar és keresk. bank; a Takarékpénztárak központi jelzálogbankja; a Bihari vasutak igazg. tagja. (Ezeket már tárgyalta a bizottság, l. 5.)

55. *T. B.* a Békés-csanádi vasut igazg. tagja. (Lemondott.)

56. *W. B.* az Ipar- és keresk. bank igazg. tagja. (Lemondott.)

57. *T. K.* az Első magyar gyapjumasó gyárnak egyáltalában nem tagja.

58. *N. Gy.* a New-York bizt. társ.-nak nem igazg. tagja.

59. *Gr. S. B.* a Magy. ált. kőszénbánya társulatnak csak felügy. biz. tagja volt, de már erről is lemondott.

60. 1899. márcz. 2. *S. Gy.* a Duna-szerdahely-komáromi vasut igazg. tagja.

Ítélet: *fölmentés*: mert a vasut már kiépült és nincs szerződéses viszony az állammal.

61. *S. V.* a magy. fém- és lámpaáru gyár igazg. tagja.

Ítélet: *fölmentés*: nincs szerződéses viszony az állammal.

62. 1899. márcz. 16. *G. O.* a magy. papirgyár elnöke; az automata és kölcsönzőgyár igazg. tagja; a magy. építő r. t. elnöke; az ált. kőszénbánya r. t. igazg. tagja; a pesti magy. keresk. bank igazg. tagja.

Ítélet: *fölmentés*: mert nincs olyan szerződéses viszony, mely a kormánytól függést vonna maga után.

63. *M. S.* a hazai asphalt-ipar r. t.; a Kancer-féle ólom- és ónárugyár; a magyar pamut- és szövőgyár igazg. tagja; a magyar villamossági r. t. elnöke.

64. *I. O.* a Tattersall r. t. igazg. tagja.

65. *M. L.* a Magyarország lapkiadó r. t. igazg. tagja.

Ítélet: *fölmentés*: nincs szerződéses viszony az állammal.

66. 1899. április 20. *H. L.* és *Sz. I.* a Magyarország lapkiadó r. t. igazg. tagjai.

Ítélet: *fölmentes*: nincs üzleti viszony az állammal.

67. L. M. szerzetes.

Ítélet: *fölmentés*: kilépett a szerzetből.

68. 1899. jun. 23. S. F. csőd.

Ítélet: *mandátumát megszünteti a bizottság*. (A Ház formai okokból visszautasította a bizottsághoz.)

1899. decz. 16. Ítélet: *mandátumát megszünteti a bizottság*. (Az ítéletet a Ház tudomásul vette.)

69. 1900. márcz. 21. T. B. a budapesti bankkegyesület elnöke.

Ítélet: *fölmentés*: nincs szerződéses viszony az állammal.

70. 1900. máj. 9. U. G. zabszállítás a cs. és kir. hadseregnek.

Ítélet: *fölmentés*: a szerződések már megszűntek.

71. 1900. jun. 13. R. L. a fehér-tolnamegyei vasutak felügy.-biz. tagja volt, de már lemondott.

Ítélet: *fölmentés*: a felügy.-biz. tagság nem összeférhetlen, de különben már erről is lemondott.

72. H. F. a »Vasuti és Közlek. Közlöny« szerkesztője.

Ítélet: *fölmentés*: mert a bizottság ez ügyet már kétszer is letárgyalta s azóta a helyzet nem változott.

73. Br. F. G. a katonai sematizmus szerint alkalmazott tábornok.

Ítélet: *fölmentés*: alkalmazott tábornok az is, a ki polgári szolgálatban van. Br. F. miniszteri kinevezésekor katonai szolgálaton kívüli viszonyba helyeztetett.

74. 1900. jun. 16. U. G. talpfa, tűzifa, padló koczka és téglaszállítás a M. A. V.-nak.

Ítélet: *fölmentés*: mindezeket mint termelő szállította, már pedig a termelőt a törvényhozás nem akarta a vállalkozó fogalma alá vonni.

75. U. G. szerződést kötött a keresk. miniszteriummal Udvarhelymegye Nyikómenti lakosságának pokróczkító háziiparba való beoktatására és ez iparral télen való foglalkoztatására. Kapott e célra 1000 frt segítséget és 5000 frt kamatmentes kölcsönt.

Ítélet: *fölmentés*: a szerződésben olynemű vállalat nem foglaltatik, melynek nyereségi vagy veszteségi esélyei a kormánytól vagy annak közegeitől függenek, üzleti viszonyon alapuló elszámolás közte és az állam között nincs. Az átvett összeg nem ismétlődő ténykörülmeny, a mely az incompatibilitás tekintetében azért se jön tekintetbe, mert ez nem adatott Ugornnak saját céljaira s arra az esetre, ha az általa kért újabb határidőre az elvállalt feladatot meg nem oldaná, ugyan-

azon összegben visszafizetni tartozik. *Rátkay László* különvéleményt jelentett be.

76. 1900. nov. 12. *Gr. T. S.* és *R. Gy.* textilipar r. t. igazg. tagjai.

Itélet: *fölmentés*: lemondtak állásukról.

77. *N. A.* Ferencz-csatorna igazg. tagja.

Itélet: *fölmentés*: mert a Ferencz-csatorna építése már régen befejeztetett és nincs szerződéses viszony az állammal.

78. 1900. nov. 14. *L. B.* magyar vasutforgalmi és győri waggongyár elnöke.

79. *H. K.* az aradi Walser-féle waggongyár igazg. tagja.

80. *Ch. F.* salgótarjáni kőszénbánya r. t. elnöke.

81. *N. A.* vasutforgalmi r. t. ig. tagja.

82. *R. J.* magyar villamossági r. t. ig. tagja.

83. *F. M.* pesti könyvnyomda r. t. ig. tagja, a Kassa-oderbergi vasut elnöke.

84. *Gr. N. K.* az osztrák-magyar áll. vasut magy. bányái, hutái és uradalmi vezérigazgatóságának tagja.

85. *Br. N. E.* déli vasut ig. elnöke.

Itélet: *fölmentés*: nincs szerződéses viszony az állammal.

86. 1900. nov. 15. *V. J.* 87. *M. J.* 88. *L. K.* laptulajdonosok vagy szerkesztők.

89. *O. S.* Ganz-gyár r. t. ig. tagja.

90. *F. L.* Danubius hajógyár ig. tagja.

91. *D. M.* Nobel-dynamitgyár ig. tagja.

Itélet: *fölmentés*: nincs szerződéses viszony az állammal.

92. *A. K.* az Athenaeum r. t. felügy. biz. tagja.

Itélet: *fölmentés*: a felügy. biz. tagság nem incompatibilis.

93. *H. L.* lapszerkesztő.

94. *R. Gy.* Adria r. t. ig. tagja.

A bejelentések tárgytalanok, mert egyszer már letárgyaltak.

95. 1900. nov. 16. *M. A.* Paragon hirdetési vállalat és Urikány-zsilvölgyi kőszénbánya r. t. ig. tagja.

96. *M. S.* Adria ig. tagja.

97. *L. L.* salgótarjáni kőszénbánya r. t., rima-muránsalgótarjáni vasművek, Adria, nemzetközi waggonkölcsonzó r. t. ig. tagja.

Itélet: *fölmentés*: nincs szerződéses viszony az állammal.

98. *M. A.* Hernádvölgyi vasipar r. t. felügy. biz. tagja. Ez törvény szerint nem incompatibilis.

99. 1900. nov. 17. *G. O.* Nobel-dynamitgyár ig. tagja.

100. *H. L.* magy. ált. takarékpénztár ig. tagja.

Itélet: *fölmentés*: nincs szerződéses viszony az állammal.

101. *G. Ö.* Athenaeum felügy.-biz. tagja.
102. *P. Á.* salgótarjáni kőszénbánya felügy. biz. tagja.
Ezekben nincs szükség ítéletre, minthogy felügyelő tagságról van szó. A következő két bejelentés alaptalan:
103. *H. K.* a szegedi pályaudvar építéséhez téglák szállítása.
104. *N. Á.* az *Entreprise des pompes funèbres* felügy. biz. tagja.
105. 1900. nov. 19. *W. B.* magyar szövő- és kötőgyár r. t. elnöke.
106. *T. L.* Pallas irod. és nyomda r. t. ig. tagja.
107. *B. A.* Észak-magyarországi kőszénbánya r. t. elnöke.
108. *T. J.* a Hazai asfalt-ipar r. t. ig. tagja.
Ítélet: *fölmentés*: nincs szerződéses viszony az állammal.
A következőkben felügy. biz. tagságról lévén szó, indoklásra nincs szükség.
109. *Sz. P.* Esztergom-szászvári kőszénbánya r. t.
110. *G. G.* magy. szövő- és kötőgyár.
111. *W. T.* a Wolfner Gyula és társa czég tagja volt, de kilépett 1896. nov. 20. A bejelentés tehát tárgyitalan.
112. *O. S.* a közuti villamos vasut elnöke.
113. *M. P.* Hungária műtrágya és vegyipar r. t. ig. tagja.
114. *K. F.* szolnoki takarékpénztár ig. tagja.
115. *P. B.* a Vulkán gépgyár r. t. alelnöke.
116. *M. S.* a magyar papiripar r. t. ig. tagja.
Ítélet: *fölmentés*: mert nincs szerződéses viszony az állammal.
117. *Gr. W. F.* az első magyar ált. bizt. társ. vál. tagja.
Ítélet: a választmányi tagság nem incompatibilis. Ugyanez áll a következő esetre:
118. *R. J.* Schlick-féle vasöntőde felügy. biz. tagja.
119. 1900. nov. 21. *O. L.* Hontmegye árvaszéke gyámnak nevezte ki.
Ítélet: *fölmentés*: mert a magángyámi kirendelés nem esik az 1875. I. t.-cikk alá.
120. *F. F.* budapest-esztergom-füzitői vasut ig. tagja.
121. *Gr. B. L.* sárvári villamos műmalom tulajdonosa, szombathely-rumi h. érd. vasut és a vas megyei villamos művek elnöke.
122. *Gr. K. J.* a zsebely-csákova-bókai vasut, a torontáli h. érd. vasutak ig. tagja.
Ítélet: *fölmentés*: nincs szerződéses viszony az állammal.
123. *Gr. A. Gy.* és 124. *gr. K. J.* magy. ált. bizt. társ. vál. tagjai. A választmányi tagság nem incompatibilis.

125. 1900. nov. 22. *Gr. A. G.* a rimamurány-salgótarjáni vasművek igazg. elnöke.

126. *Gr. T. G.* magy. ált. kőszénbánya r. t. igazg. elnöke.

127. *Gr. E. Gy.* szombathely-pinkafői vasut ig. alelnöke.

128. *L. B.* magy. waggon- és gépgyár r. t. elnöke.

Ítélet: *fölmentés*: nincs szerződéses viszony az állammal.

129. *K. E.* Hidegkut-tamási vasut ig. tagja.

Ítélet: a bejelentés tárgytalan, már clintéztetett (l. 10.).

130. 900. decz. 11. *V. I.* a fehér- és tolnamegyei, az ung-völgyi, a temesvár-nagyszentmiklósi h. érd. vasutak ig. tagja.

Ítélet: *fölmentés*: nincs szerződéses viszony az állammal.

II. A törvény revisiója.

Végigtekintve az állandó összeférhetlenségi bizottság judicaturáján, — nem érintve az abban megnyilvánult birói meggyőződést, — kétségtelenül szembeötlik bizonyos egyoldalúság, a melynél fogva t. i. a bizottság soha, az érdek-incompatibilitás egyetlen bejelentett esetében sem látta fenforogni az összeférhetlenséget. Akár ez, akár a politikai életnek számos egyéb mozzanata hatott is közre, — tény az, hogy a közvélemény a törvény illetén alkalmazásában megnyugodni nem tudott; a bizottság consequens enyhe felfogásában párt- és személyi tendenciákat keresett, a pártok küzdelmeiben, a Ház fontosabb vitáiban mind sürűbben és erélyesebben kifejezésre jutott azon nézet, hogy a képviselői magán-érdekeltség illetén felfogása tarthatatlan s annak további fennmaradása a Ház tekintélye s erkölcsi reputációjának elhanyaglására fog vezetni s midőn az előbbi kormány helyét elhagyta, s az u. n. pártközi egyezményt aláírt pártvezetők a parlamenti élet purificatióját elsőrendű czélul tűzték ki, és ehhez a mostani kormányelnök s később a szabadelpvűpárt is hozzájárult: a purificálási programmba felvétellett egyrészt a tiszta választás biztosítására a curiai biráskodás behozatala s másrészt azzal kapcsolatosan (épp úgy, mint 1875-ben) az összeférhetlenségi törvény revisiója is. — *Maga*

a *pactum e tekintetben részleteket nem tartalmaz*, csak IV. pontja vonatkozott erre. a követk. kijelentéssel: »Az új miniszterelnök a béketárgyalások folyamán felmerült és még a jelen országgyűlés tartama alatt megalkotandó törvényekre vonatkozólag a Házban fogván nyilatkozni, — e helyen külön megállapodások felvételének szüksége fenn nem forog.«

Erre aztán Széll Kálmán miniszterelnök a Ház 1899. márczius 1-én tartott programbeszédében a következő nyilatkozatot tette:

»Lesznek talán még apróbb kérdések, a melyek közelebbi időben fogják a t. Házat foglalkoztatni, habár nem is a legközelebbi hónapokban, de még ez országgyűlésen. Ilyen pl. az incompatibilitási törvény már folyamatba tett revisiója. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Én ama nézetem vagyok és azon leszek, hogy a bizottság, a melyhez ez az ügy utalva van, ezzel a nagyon complicált, nehéz kérdéssel tüzetesen és lehetőleg sietve foglalkozzék tovább is és tárgyalja a kérdést. Nem merem a legközelebbi hetekben való megoldást remélni, mert a kérdés sokkal fontosabb, semhogy ily gyorsan meg volna oldható. Én azt hiszem, hogy mindenkinek érdekében van (Ugy van! jobbfelől.) ebben a Házban és e Házon kívül, hogy az a törvény világossá és szabatosá tétessék (Élénk helyeslés jobbfelől.) és az adott viszonyokhoz képest revisió alá vétessék.« (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Azután az összeférhetlenségi törvény revisiójára kiküldött bizottság több ülést tartván, mindenekelőtt formulázta azon kérdéseket, melyek keretében a revisionális munkálatot Rohonyi Gyula előadó által javaslatba hozatni kívánta. E kérdőpontok a következők:

1. Kiterjesztendő-e az összeférhetlenségi törvény a főrendiházra?

2. A két Ház közti incompatibilitás csak egyoldaluan

lévén szabályozva, szükséges-e, hogy annak másik része is szabályoztassék?

3. A közös miniszterek állása incompatibilis-e a képviselőséggel vagy a főrendiházi tagsággal?

4. A megbízó-levél bemutatásának elmulasztása vagy megtagadása fölveendő-e az összeférhetlenségi esetek közé?

5. Összeférhetlenségi esetet képez-e a »gondnokság alá jutás«?

6. A »reverzális« adása összeférhetlenségi helyzetbe hozza-e a képviselőt?

7. Az érdekeltségi incompatibilitás, milyen elvek szerint volna szabályozandó — általában?

8. Miként volna megoldandó a társulatok és pénzüzetek igazgatósági tagjai s alkalmazottjainak összeférhetlensége?

9. Fölveendő-e a javaslatba a »disqualification of voters«, vagyis az illető Ház érdekelt tagjainak a szavazástól való eltiltása?

10. Szükséges-e, hogy a kivételesen compatibilis állásokra kinevezett képviselők (különösen miniszterek és államtitkárok) magukat újabb választásnak alá vessék?

11. Ki legyen jogosítva az összeférhetlenségi esetek bejelentésére?

12. Milyen eljárás volna szükséges az összeférhetlenségi esetek hatályosabb ellenőrzésére, másrészt az ezzel járó zaklatások elhárítására?

Budapesten, 1897. december hó 14-én.

Időközben az előadó tervezetét bemutatta s ennek előleges megbirálására a bizottság kebeléből egy albizottság küldetett ki, a mely munkálatát 1901. márczius 2-án megkezdvén s több ülésen át folytatván, az új összeférhetlenségi törvény anyagi részével elkészült s az általa szövegezett albizottsági javaslatot a Háznak 21-es bizottsága elé terjesztette, a mely is annak tárgyalását megkezdette. E munkálat elvi taxatiókon épült fel s az albizottság csak két kérdésben nem jutott megállapodásra, t. i. 1-ször az eljárás tekintetében az ítélő forumra nézve, hogy t. i. a Háznak jüryszerűleg eljáró bizottsága ítéljen-e az összeférhetlenségi bejelentések érdemében, avagy bizassék-e az e tekintetbeni biráskodás a Curiára — 8 évre — ugy,

mint ez a képviselőválasztások érvényessége kérdésében történt? s 2-szor, hogy az alkotandó törvény kiterjesztessék-e a főrendiház tagjaira is?

A bizottság tárgyalása nyilvános lévén — a további birálatnak átadjuk az albizottságilag szövegezett javaslatot, úgy, a mint az itt következik és *pedig az 1—5. §-okat már a 21-es bizottság szövegezése szerint:*

Törvényjavaslat az összeférhetlenségről.

1. §. Országgyűlési képviselő nem viselhet olyan hivatalt, nem foglalhat el olyan állást, mely a korona kijelölésétől, vagy a korona, a kormány, a kormányközegek kinevezésétől függ és fizetéssel vagy díjazással jár.

Kivételnek az általános szabály alól:

1. a magyar kir. miniszterek,
2. mindegyik m. kir. miniszt. tárczának egy-egy államtitkára,
3. a budapesti országos intézetek igazgatói,
4. a fővárosi közmunkatanács elnöke vagy alelnöke és kinevezett tagjai,
5. az orsz. közoktatási, közegészségügyi, igazságügyi orvosi, orsz. ipar- és keresk. szakoktatási és orsz. ipartanács tagjai,
6. a budapesti kir. egyetem és műegyetem tanárai.

2. §. Országgyűlési képviselő nem lehet a külföldi államok diplomatai vagy konzuli testületének tagja.

3. §. Országgyűlési képviselő nem lehet egyszersmind:

1. a főrendiház tagja,
2. a közös hadseregnek és haditengerészetnek, úgy a honvédségnek tényleges szolgálatában álló tagja.

Kivételnek e szabály alól a véderő kötelékébe tartozó azon tartalékosok és póttartalékosok, kik fegyvergyakorlatra vagy mozgósítás esetén tényleges szolgálattételre behivattak.

3. A kir. közjegyző és

4. a korona kegydíjasa.

4. §. Az országgyűlési képviselőséggel össze nem férő állást foglalnak el:

a) a törvényhatósági és községi tisztviselők, a törvényhatósági és községi közép- és polgári iskolák tanárai és az elemi és a felsőbb népiskolák tanítói,

b) a szerzetes-rendek tagjai, a premontreiek, ciszterciek, benczések és kegyesrendiek kivételével.

5. §. Országgyűlési képviselő nem lehet:

1. a kormánynak vállalkozója vagy szállítója.

Nem szállító az, a ki saját meglevő eladásra kész gazdasági terményeit (ideértve saját állatait is) vagy saját iparának meglevő, eladásra kész ipari termékeit előleges megrendelés vagy a vételre vonatkozó előleges ígéret nélkül eladja.

Nem terjed ki a fönnbbi tilalom arra:

a) a ki a magyar kormány engedélye mellett a maga által termesztett dohányt a kincstár részére szállítja.

b) a ki a kormány részére szállít, ha a szállítás csak egy évre kötött és az összes, a kormánynyal szemben vállalt szállítás vagy szállítások ára 10,000 koronát meg nem halad;

c) a vállalkozóra, a kinek szerződése egy évnél hosszabb időre nem szól és az összes vállalkozásaiért járó egész fizetés a 10,000 koronát meg nem haladja.

2. A kormány és mások közötti ügyletek közvetítője vagy bizományosa;

3. az állami vagy a kormány kezelése alatt álló alapítványi javak, javadalmak, jövedékek és haszonhajtó jogok bérelője.

E szabály nem terjed ki

a) azokra a bérelőkre, a kik évi 3000 koronát meg nem haladó bért fizetnek.

b) azokra a haszonbérelőkre, a kik évi 3000 koronát meg nem haladó haszonbért fizetnek, ha nyilvános verseny útján szerezték meg a haszonbérletet.

4. A kormánynyal oly szerződési viszonyban álló fél, a melyben a kormány a szállító vagy bérbe-vevő.

E szabály nem terjed ki oly bérletre vagy szállításra, a melynél az évi bérösszeg vagy az évi szállítás értéke 6000 koronánál nem nagyobb.

E § 3. és 4-ik pontjában foglalt tilalom nem terjed ki iparvágányok, állomások és vasutvonalak együttes használatára (pèage) vonatkozó szerződésekre.

5. A kormány által engedélyezett közhasználatu vasut, közhasználatu csatorna vagy bármely közhasználatu közlekedési vállalat engedélyese.

Mihelyt a közhasználatu vasut vagy csatorna építése befejeztetett és az a forgalomnak teljesen átadatott s az építésből és felülvizsgálatból folyó összes kérdések végleg elintéztettek: e tilalom hatálya az engedélyesre nézve megszűnik.

6. A kormány által engedélyezett bármely haszonhajtó jog engedélyese, a mennyiben ez utóbbi az engedélyezésből kifolyólag a kormánynyal leszámolási vagy üzleti viszonyban áll.

7. A kormányval üzleti viszonyban álló egyéni cég, bank vagy pénzváltói üzlet tulajdonosa vagy alkalmazottja.

8. A kormányval üzleti viszonyban álló pénzügyi igazgatósági, felügyelő bizottsági tagja, vagy bármely más alapszabályszerű közege, állandóan alkalmazott jogtanácsosa (ügyész, ügyvédje) vagy más alkalmazottja és felszámolója.

E szabály nem terjed ki a Magyar Földhitelintézetre és a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetére, továbbá az 1898 XXIII. t.-cz. alapján alakult országos központi hitelszövetkezet igazgatósági és felügyelő bizottsági tagjaira, a mennyiben nem esnek ezen törvény 1. §-ának első bekezdése alá.

A 8. pont rendelkezése alá nem esik az olyan szerződés, amely valamely pénzügyi intézet a kormányval az 1876 : XXXVI., az 1889 : XXX. t.-cz., ugy az 1897 : XXXII. t.-cz. rendelkezései alá eső közszélű kölcsön tárgyában köt.

Jegyzet. A 21-es bizottság 1901. márczius 26-iki (a husvéti ünnepek előtti utolsó) ülésében eddig haladt s a mint látszik, a 6-os albizottság munkáját sok részben módosította, de kevésbé elvi irányban. Megváltoztatta a §-ok és ezek alpontjainak sorszámozását is s ehhez képest fog természetesen a hátralevő szakaszok sorszámozása is változni. A bizottság legközelebbi ülése csak a husvéti ünnepek után fogván tartatni, ennek eredményét nem várhatjuk be s nem közölhetjük, mert ezen művünk éppen ez idő alatt kerülven ki a nyomdából, a javaslatnak hátralevő részeit most csak az albizottság szövegében közölhetjük.

Szerző.

h) A kormányval üzleti viszonyban álló bármely részvénytársaság és szövetkezet elnöke, igazgatósági, igazgatótanácsai, felügyelő-bizottsági, választmányi tagja, állandóan alkalmazott jogtanácsosa (ügyész, ügyvédje) vagy más alkalmazottja, ugy szintén a kormányval üzleti viszonyban álló közkereseti, betéti vagy nyereségre alakult alkalmi egyesülés tagja vagy alkalmazottja. Az a), c) és d) pontnál megállapított kivételek a g) és h) pontra vonatkozólag is megfelelően alkalmazandók.

i) Az állam által segélyezett, vagy kamatbiztosítással ellátott kereskedelmi társaság, pénzügyi intézet, nyereségre alakult alkalmi egyesülés, gazdasági, ipari, kereskedelmi vagy közlekedési vállalat tulajdonosa, illetőleg elnöke, igazgatósági, igazgató-tanácsai, felügyelő-bizottsági, választmányi tagja, állandóan alkalmazott jogtanácsosa (ügyész, ügyvédje) vagy más alkalmazottja.

E szabály alá esnek azok a vasutak is, a melyeknek üzemét a magyar államvasut kezeli.

6. §. Az összeférhetlenség a termelőre nézve akkor is fönforog, ha a szállítási szerződés nem közvetlen közte és a kormány között, hanem az ő termékeire nézve valamely közvetítő vagy bizományos és a kormány között létesül.

E szabály a vállalkozási szerződésre is megfelelően alkalmazandó.

7. §. Az 5-dik §. *g)* és *h)* pontjaiban foglalt határozatok érvénye kiterjesztetik arra a pénzintézetre vagy kereskedelmi társaságra is, mely a kormánynyal üzleti viszonyban álló más pénzintézet vagy kereskedelmi társaság alapításában részt vesz, vagy a részvények vagy részesedés legalább felével van érdekelve.

8. §. Országgyűlési képviselő, képviselői megbízatásának tartama alatt, közhasználatu vasut, csatorna, közlekedési vállalatra, állami engedélyezés alá eső hasznóhajtó jogra, szeszfőzésre és dohánytermelésre engedélyt nem nyerhet, valamint a már engedélyezett dohánytermelési terület megnagyobbitása nem engedélyezhető.

9. §. Az országgyűlési képviselőséggel össze nem férő helyzetbe jut azon képviselő, a ki pénzért vagy bármi anyagi előnyökért vagy ellenszolgáltatásért bárkinek érdekében bármely ügyben, ide értve czimek, kitüntetések, rendjelek adományozását is, a kormánynál közbenjár.

10. §. Az országgyűlési képviselőséggel össze nem férő helyzetbe jut azon képviselő:

a) a ki az 1874: XXXIII. t.-cz. 13. §-ában foglalt büntények miatt jogérvényesen elítéltetett;

b) a ki politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésére jogérvényesen elítéltetett, és végre

c) a ki ellen jogérvényesen esőd nyitott vagy a ki gondnokság alá jutott.

11. §. Az országgyűlési képviselő a kormánynál közben nem járhat oly ügyekben, melyek czimek, kitüntetések adományozására, vasutak engedélyezésére, állami építkezések megszerzésére, jövedelmező jogok adományozására vagy átruházására, kincstári vagy alapítványi birtokok cladására és bérletére, ingó vagy ingatlan javaknak az állam által való megvételére vagy bérbevételére, italmérési engedélyek kieszközlésére, állami jövedékeknek hasznosítására, állami megrendelésekre és szállításokra, tarifakedvezményekre, végül állami segélyezést igénybe vevő ipari vagy közlekedési vállalatokra vonatkoznak.

Nem értetnek ide azon esetek, midőn az országgyűlési képviselő a fentebb felsorolt ügyekben választókerületének törvényhatósága vagy választókerületéhez tartozó városok, köz-

ségek, nem nyereségre alakult szövetkezetek, kereskedelmi és iparkamarák és gazdasági egyesületek vagy választókerületétől is eltekintve, egyházi, iskolai vagy egyéb kulturális testületek érdekében ezek fölhívására díjtalanul jár el.

12. §. A »kormány« alatt értendő minden állami hatóság vagy hivatal, állami üzem, állami kezelés alatt álló alap, alapítvány, intézet vezetősége, mely szerződések kötésére jogosítva van.

13. §. Az összeférhetlenségi esetek elbírálására hivatott bíróság alakítását, valamint a bíróság eljárási szabályait a házszabályok (e törvény . . . §-ai) állapítják meg.

14. §. A megválasztott képviselő, a ki az 1., 2., 3., 4. és 5. §§-ok bármelyikének hatálya alá esik, köteles azt megbízólevele bemutatásakor a Ház elnökének írásban bejelenteni és végleges igazolásától számított 30 nap alatt az összeférhetlenségi helyzetet megszüntetni, s egyszersmind a Ház elnökét erről értesíteni.

Az ilyen képviselő e határidőn belül a Ház tárgyalásaiban részt nem vehet és szavazattal nem bír.

15. §. Ha a már igazolt képviselő időközben olyan helyzetbe jut, mely a képviselői megbízással össze nem fér, tartozik a képviselőségről a Ház elnökéhez intézett nyilatkozatban negyvennyolcz óra alatt lemondani.

16. §. Azon képviselő, a ki időközben kinevezéstől függő olyan állami szolgálatba lép, mely a képviselőséggel összefér, magát új választásnak tartozik alávetni.

E végből a kinevezési okmány kézbesítésétől, vagy, a mennyiben a kézbesítést a kinevezés kihirdetése előzte meg, a kihirdetéstől számított 48 óra alatt a képviselőségről lemondani tartozik.

E szabály kiterjed azokra a képviselőkre is, a kik a képviselőséggel összeférő egyik állásból időközben másik, nagyobb javadalmazású állásra neveztetnek ki.

17. §. Ha a képviselő a 14., 15. és 16. §§-okban meg szabott kötelességének eleget nem tesz, ez esetben a szabályszerű eljárásnak előrebocsátása és az összeférhetlenségi esetnek megállapítása után a képviselő, a mennyiben e mulasztása miatt nyilvánvaló rosszhiszeműség nem terheli: az eljáró bíróság által ítéletileg felhívandó, hogy 8 nap alatt vagy az összeférhetlenségi helyzetet magára nézve megszüntesse, vagy a képviselői megbízásról mondjon le.

A mennyiben pedig a fent hivatkozott §§-okban meg szabott kötelességét a képviselő nyilvánvaló rosszhiszeműséggel mulasztotta el, vagy a fent jelzett 8 napi határidő alatt a fel-

hívásnak eleget nem tett, a bíróság az illető képviselőnek megbízó-levelét, annak további meghallgatása nélkül, ítéletileg megszüntnek nyilvánítja s erről a Háznak jelentést tesz.

Ha a 9-ik §-nak esete forog fenn, a képviselőre nézve a megbízás megszüntetésén kívül az ítéletben egyúttal az is kimondandó, hogy az illető a folyó országgyűlési időszakban képviselővé meg nem választható.

18. §. Képviselők, a kik az állam szolgálatában állanak és mint olyanok lakbért huznak vagy lakással láttatnak el, képviselői lakbér-illetményben nem részesülhetnek.

19. §. Azon viszony, melyben a horvát-szlavon képviselők saját országgyűlésükhöz és saját kormányukhoz állanak, a jelen törvény által nem érintetik.

20. §. Jelen törvény a jövő országgyűlés megnyitása napján lép életbe s egyidejűleg az 1875: I. t.-cz. hatályát veszti.

III. Modern szempontok az incompatibilitási kérdésben.

A nagy eszmeharcznak, mely ma az összeférhetlenségi kérdés körül folyik, a legerősebb lökést azon visszahatás adta, mely az összeférhetlenségi bizottság consequens felmentő ítéletei alapján keletkezett s betetőzését az u. n. pártközi pactumban nyerte. Irányelv lőn a szigorítás úgy az anyagi, mint az alaki jog terén. Eredete kétségtelenül ellenzéki felfogásra viendő vissza s hátterét azon gondolat képezte, hogy — jóllehet a bizottság is önállóan s tisztán saját birói meggyőződését követve működött — ebben mégis a kormánynak kell, hogy döntő része legyen, mert az ismert parlam. viszonyok között a Ház többségét, a hatalmon levő pártot a kormány *kell, hogy vezesse az elvi irányzatokban, — tehát ez a felelős akár azért, hogy úgy vezette — akár azért, hogy másképp vezetni elmulasztotta.* Ideális végcélul tehát e szerint a *parlament függetlensége* tüzendő ki, vagyis az az állapot, a midőn nálunk is — mint a valódi parlamentarismus alapján álló egységes nagy nemzeteknél — a többség szabja meg az elvi irányt, ez vezeti a kormányt és nem megfordítva. Tisztán áll

az így gondolkozók előtt az is, hogy régi, meggyökeresedett állapotok máról-holnapra nem változnak gyökeresen meg, mert hisz a régi fogalmak által kötött *egyének*, *nemzedékek* a régi tradíciók hivei maradnak, — kevés kivétellel; — de ha az *egyén* ellenében *intézmények* állittatnak: akkor ezeknek eszméi, ereje és jogi hatálya áttöri a régi előítéleteket, lerontja lassanként a megszokott kereteket, s ezek helyébe új és új, független s más eszméktől áthatott egyének lépven, — *lassan de biztosan* beáll az új *rend* s ennek *productuma: a politikai függetlenség!*

E célra szolgáló *intézményes* törekvés hozta létre a curiai biráskodást a választ. ügyekben; — s ugyanez vezeti ma az incompatibilitási harczot! *Nem egyének* elleni küzdelem ez, — s ezért nem is purifikáció, — s nem osztályok harcza, — ezért nem is ezeknek ismert elválasztó jelszavai jegyében születik meg az új jogrend, hanem a vezető eszme egy új, független parlament alapjainak lerakása, *jövő felépítése!* *Hogy* az ily küzdelem, mely annyi egyéni s osztályérdeket is érint, — külső látszatában sokszor érdekek harczának a színét is viseli: ez valószínű, de a mozgató eszmék ismerőjét ez nem vezeti félre: az ideál felé törekvő elvi irány *egységes* jogalapon kell, hogy haladjon s ha mégis ettől itt-ott elhajlások tapasztalhatók, azt kétségtelenül a mindenkori többségi irány önzése iktatja a törvénybe. Oly egyoldalúság az, a mi aztán megint az elfogulatlan közvélemény előtt megmarad mint további tárgy az egyenlősítő küzdelemre. A mi tehát — mondjuk — mint az agrár-iránynak adott kedvezmény, ma per maiora törvénybe jön is: csak rövid ideig élhet, hiányzik belőle az igazság egyenlősítő ereje, a revisiót kihívja s nem is kerülheti ezt ki.

Ha már aztán a reform a törvény anyagi részében a szigorú taxatiót viszi is keresztül: ezzel még

fele sincs a munkának keresztül vive, — mert fönnmarad még mindig a *végrehajtás mikéntje!* Ez olyan lehet, hogy lanyhaságával megöli a legerőteljesb törvény *elveit* is, ha az alkalmazás a papir §-okba nem önt életet. Láttuk, hogy az 1875-iki törvény is alapelveiben egészséges szigort követett, — de nem követett az élet! Mi birta a törvény erejét letörni, mi volt az, a mi nem engedte azt az életben érvényesülni? *Az érdek*, és pedig kettős: az egyének s a kormányhatalom érdeke; s főkép ez utóbbi, a mely nem szívesen válik meg a hatalom azon eszközeitől, melyekkel az elvileg fölötte álló nemzeti képviselőt befolyásolhatja... S mi az, a mitől e tekintetben a viszonyok javulását várni lehet? Az eszme, az idealistikus vonás, *a nagy érdekeletlen tömegek közvéleményszerű nyomása*, a mely irányt ad a bíróságnak, de csak két feltétel alatt: először, ha *a nép ethikai erejénél* fogva erősebbé teszi az eszmét, s ha az intézményes berendezés erősebbé teszi a törvényt alkalmazó *független bíróságot!*... Ha ugyan *ez a bíróság összealkotásánál fogva magában hordja a függetlenség biztosítékait!* Ha nem, akkor nem... vagyis a bírósággal bukik az eszme is, a parlamenti függetlenség eszméje is, s az incompatib. törvényhozás conventiónális formaság marad!...

Az új törvényjavaslat, mely az albizottság által megállapított szövegben most (1901. márczius 26.) van a 21-es bizottság tárgyalása alatt, egészében szigorú eclecticizmussal állította össze az összeférhetlenségi eseteket; alig van a külföldi törvényhozásokban egyetlen categoria, a mely fel nem vétetett, s a hazai viszonyokra való tekintettel meg nem szigorítottatott volna.

Az összeférhetlenség eseteit három főosztályba sorozza a javaslat s ezeken kívül még külön behozza az u. n. közbenjárási tilalmat.

Az *első* főosztály az u. n. *közjogi vagy hivatal-*

(állás-)beli incompatibilitás, mely azon alapelvből indul ki, hogy az, a ki a korona vagy kormány kinevezésétől függő állást fogad el, képviselő nem lehet, valamint azok sem, a kik tényleges katonai szolgálatot teljesítenek. Ez alóli kivételek: a miniszterek, egy-egy államtitkár, a budapesti egyetemi tanárok s országos intézetek igazgatói.

További szigorítás czéljából felmerült eszmék voltak még: kimondása annak, hogy orsz. képviselő mandátumának tartama alatt vagy annak megszűnésétől két évig kormányhivatalra ki nem nevezhető: hogy a lelkészkedő papság és minden egyetemi tanár egyáltalán incompatibilis legyen stb.; de ezek nem lettek elfogadva, s egészben véve az 1875: I. t.-cz. ide vonatkozó része változatlanul fenntartatott.

A második főosztály az u. n. *érdek-incompatibilitás*, melynél fogva a képviselők (főrendiházi tagok) egyes vállalati állásai, vagy bizonyos cselekményei a képviselői állással összeférhetetlenek, s a ki ily helyzetbe jut: lemondani köteles, mert ha mégis mandátumát roszhiszemüleg megtartja, attól a birói fórum által megfosztatik.

Az összeférhetlenség ezen köre az, melyben az 1875: I. t.-czikk a legerősebb revisió alá vétetett. A hibák is e téren követték el s a mostani kormányelnöknek iránytjelző nyilatkozata is, mely szerint a képviselői állás utilizálását kizárandónak véli, erre a körre vonatkozott.

Minden *nyereséggel járható üzlet*: szállítás, vállalkozás, bérlet, engedélyesi minőség, valamint a nyereségre alakult keresk. társaságoknak, pénzintézeteknek a kormánynynali *minden üzleti viszonya* incompatibilitást szül; hasonlólag az ilyeneknél és a subventiónált ipari s közlekedési vállalatoknál foglalt igazgatói, felügyelő bizottsági tagság, jogtanácsosság s bárminemű alkalmazotti minőség.

Kivételt képez, vagyis nem jár incompatibilitással a dohánytermelési engedély, kisebb bérlet (verseny útján). Ellenben nemcsak a fent elősorolt direct viszonylatok, de az ezekkel járó közvetett érdekeltségek is incompatibilisek, milyenek: a bizományos (közvetítői) eladás, s az u. n. mellékcreatiók, külön vállalatokbani tárcza (portefeuille) és betéti részvétel (commandite).

A szigor kétségtelen, de az is tény, hogy a kivételeknél nincs meg a paritás a közgazdasági ágak közt, mert az ipari és kereskedelmi vonatkozásokban megfelelő kivétel nincs. E ponton *tehát keresztül van vive a politikai életnek elválasztása a közgazdasági élettől, de nem egészen pariteticus alapon.*

Concret esetek alkalmából született meg az u. n. *lex honestatis*, — a 9. §. — mely szerint az a képviselő, a ki pénzért vagy bármi ellenszolgáltatásért mások érdekében bármi ügyben, ideértve czimek, rendjelek adományozását, közbejár: incompatibilis lesz. Ennek az eszmének a nyomán további tilalom vétetett fel még a képviselői *díjtan* közbenjárásokra is — a 11. §-ban — lucrativ természetű ügyekben (s némi kivételekkel a választókerület javára), de *sancio nélkül*, vagyis csupán csak mint *erkölcsi tilalom praeventiv célzattal*, s utólagos vagyis *összeférhetlenségi sanctio nélkül* — tehát a mandátum elvesztésének terhe nélkül.

A javaslat 10. §. *kizárja a képviselőségből* azt, a ki a választási törvény 13. §-ában foglalt u. n. *diffamáló büntettek* (gyilkosság, rablás, gyujtogatás, lopás, orgazdaság, okmányhamisítás, csalás, hamis bukás, hamis eskü) miatt jogérvényesen elítéltetett, a ki ellen csőd nyitvatott, vagy gondnokság alá helyeztetett, vagy politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésére ítéltetett.

Ezek az összeférhetlenségnek nem eredeti és sajátképi, hanem csak származékos esetei. Itt áll elő a

külföldi jognak az a sajátyszerűsége (francia. olasz és angol), melyet a mi jogrendszerünk formailag még nem recipiált, de érdemileg igen. T. i. a francia jog négy külön terminológiát ismer: inéligibilité, incapacité, indignité, incompatibilité. Ám ezek közül a három első tényleg nem összeférhetlenség, hanem a polgári jogi állásnak valamely oly hiánya, a romai capitis diminutiónak egy oly neme, mely az illetőt a *priori* kizárja már a választói jogosultak köréből, tehát eo ipso és még inkább a képviselőségből, mert a ki választó *nem lehet*, annak megválasztása is ipso facto ki van zárva.

A mi törvényünk, s illetve a javaslat ezeket mint összeférhetlenségi eseteket tárgyalja, pedig ezek voltakép nem azok, Inéligible: nem választható nálunk még némely oly egyén is, a ki különben a választhatóságnak minden kellékével bir, de specialis törvény tiltja meg azt, hogy az illető még csak mint jelölt is szerepeljen s annál inkább meglesz semmisítendő ennek a választása, illetve kimondandó az incompatibilitása; mert pl. az 1899: XV. t.-cz. 166. §-a értelmében kir. ítélőbirák, ügyészek vagy szolgabírák területükön meg nem választhatók, valamint az 1876: XXXIX. t.-cz. 8. §-a értelmében az olyan képviselő, a ki mandátumának célzatos be nem nyújtása miatt fosztatott meg attól: ez inéligible; — az incapacité = alkalmatlanság. képtelenség esete fennáll: az elmebeteg, gondnokság alantiakra; — indignité: érdemtelenség a diffamáló büntettek elkövetői vagy részeseire. Ez az, a mit a javaslat 10. §-a, illetve az 1875: I. t.-cz. 4. §-a *improprie* összeférhetlenségnek minősít, holott ez nem az, mert itt a képviselőség megszűntének oka már a mandátum megszerzését megelőző tényekben benne van. (*Az érdemtelenséget* mint kizáró okot, az itt felsorolt esetekben említi a kormány indoklása a Curiai birósági törvénynek illető helyén.)

Ezek után csatlakozunk a jelenlegi kormányel-

nők azon óhajtasához: vajha az új törvény már fennállása tényénél fogva, valamint a tisztult közvélemény szigorú felfogása már praeventive gyakorolnák hatásukat azon irányban, hogy minél kevesebb valószínű incompatibilitási eset álljon be!

Az a kérdés, hogy a főrendiházra kiterjesztés-e a törvény hatálya, még függőben van, noha minden érv e mellett szól.

IV. Az incompatibilitás a külföldi törvényhozásokban.

E fejezet főforrásául a következő munka lett használva: *Organisation électorale et représentative de tous les pays civilisés* par *J. Charbonnier*. 2. kiadás, Páris, 1883. — Ezenkívül forrásul szolgált még: *Traité de droit politique électorale et parlementaire* par *Eugène Pierre*. Paris, 1893. (*Az egyes államok betürendben tárgyaltnak.*)

Angolország. A törvényhozói mandátummal össze nem férők a következő állások: a felsőbb bíróságok, grófságok és rendőri bíróságok bírái, a felülvizsgáló bíróságok melletti ügyvédek, minden vallás papjai, a hadsereg számtisztjei, a sherriffek tisztjei, az 1692 óta alkotott adók behajtásának hivatalnokai, a korona fizetett összes ügynökei, a kik 1718 óta alkotott állásokat töltenek be, s mindazok, a kik a kormányval szerződéses viszonyban vannak, kivéve az angol bank kormányzóit.

Ha a kormányval szerződéses viszonyban álló személy megválasztatja magát, a választás érvénytelen s az illető minden napra 500 font sterling bírságot fizet. Ugyanez áll arra is, ki a parlament valamely tagja és a kormány között ilyen szerződést létrehoz, valamint arra a papra is, a ki a törvény fentebb említett tilalmánál fogva választhatlan lévén, magát megválasztatja, a Házba belép és a szavazásban részt vesz. (May Erskine Tamás: Az angol parlament és eljárása. Pest, 1866. 19. l.)

Ha egy parlamenti tag a korona által fizetett állást fogad el, mandátuma megszűnik, de újra választható. Ez a szabály nem terjed ki a hadsereg vagy tengerészet tisztjeire, a kik új megbízatásban részesülnek.

Egy újabb törvény (1867.) azt rendeli, hogy a törvényhozó, miután már elfogadott egy olyan állást, a mely új választást kíván, elfogadhat másikat, a nélkül, hogy mandátumát elvesztené.

Az állami kegydíjasok és a kormány szállítói nem választ-

hatók; a grófságok sheriffjei és a városok polgármesterei nem választhatók működésük helyén.

Ez a *jelenleg érvényben levő incompatibilitás*. A következőkben bemutatjuk azt, hogy Angliában, e kiválóan parlamenti államban, hogyan fejlődött a *kérdés történelmüleg*?

Az összeférhetlenségre vonatkozó első intézkedés a house of commons egy 1606-ban elfogadott határozati javaslata, mely a gyarmatok helytartóit, az irlandi bírákat és még néhány hivatalnokot kizár a Házból. A parlament ezen tilalmat és pedig mindkét Háza nézve, 1644-ben kiterjeszti az összes katonai parancsnokokra.

Majd 1649-ben az angol törvényszékek bíráit felmentik az ülésekben való részvétel alól, a nélkül azonban, hogy mandátumuk megüresedettnek tekintetnék, mignem II. Károly alatt a bírói karra nézve a teljes összeférhetlenség kimondott. Ezen törvény alapján sokáig az attorney general állását is összeférhetlenné tartották, de 1670-től kezdve ezen állásra nézve az összeférhetőség mindig megengedett.

1680-ban végre a képviselőház elhatározta, hogy egy tag sem viselhet a parlament engedélye nélkül bármily javadalma-zott hivatalt. Ezen határozatnak eredménytelensége folytán hosszabb tárgyalások után egy kevésbé radicalis összeférhetlenségi szabály emeltetett törvényerőre, mely szerint a Lords of treasury kivételével, a képviselői mandátum minden pénzügyi és vámhivatallal összeférhetlen.

1702-ben minden a korona kinevezésétől függő állásra nézve az összeférhetlenség kimondatott olyképen, hogy ily állásra kinevezett tag köteles ugyan lemondani, de azért újból megválasztható s új megválasztás esetén mandátumát hivatala mellett szintén megtarthatja. Mig ezen törvény a már rendszeresített állásokra nézve ilykép intézkedett, az 1705-ik évtől fogva rendszeresítendő összes állásokra nézve a legszigorubb összeférhetlenséget mondotta ki. Ennek következménye, hogy az azóta rendszeresített ministerialis állások, mint a board of trade vagy local government board elnökei részére az összeférhetőséget külön törvény útján kellett megállapítani.

Daczára ennek II. György idejében (1727—1760.) 257 hivatalt viselő tag ült a Házban, míg 1743-ban, Walpole bukása után egy új törvény az összeférhetlen állásokat névleg fel nem sorolta, úgy hogy az ily képviselők száma IV. György idejében (1820—30.) 89-re apadt, míg végre 1867-ben már csak 43 volt.

1881-ben a Ház elvetett egy törvényjavaslatot, a mely

arról szólt, hogy a clerus tagjai a képviselőházba megválaszthatók legyenek.

Ezen szorosabban vett összeférhetlenségi eseteken kívül az angol jog még az összeférhetlenség más nemét ismeri, de a mi sajátkép nem összeférhetlenség, vagy csak időleges, partialis, ad-hoc-összeférhetlenség, vagy *lényegileg egy-egy érdekelt szavazatnak semmis volta* — az adott esetben. Az eddig elősorolt esetekben — *disqualification of members* — az illető egyéb hivatása miatt nem lehet a Ház tagja egyáltalában; ezenkívül a jogszokás és a parlamentaris gyakorlat, a nélkül, hogy összeférhetlenségi esetet állítana fel, egyes tagokat bizonyos esetekben eltilt a szavazástól — *disqualification of voters*. Erre nézve bő, úgy történelmi, mint actualis felvilágosítást nyújt a »select committee on members of parliament personal interest« 1896. július 2-án a képviselőház elé terjesztett jelentése:

»A bizottság a rendelkezésére álló adatok, szakvélemények, precedensek és határozatok alapján azon meggyőződésre jutott, hogy egy tag szavazata a Házban vagy a bizottságban oly kérdés felett, melyben személyesen és különösen és nemcsak általános és nyilvános módon érdekelve van, mindig helytelenített. A legavatottabb államférfiak azonban, mint Sir Robert Peel vagy Canning, fölöslegesnek tartották ezen elvet törvényben vagy házszabályban meghatározni és így az elv interpretációja a felmerült alkalmakkor a speakerre, vagy a bizottságok elnökeire volt bízva és a Ház azt belátása szerint alkalmazhatta.

A Ház két esetben tiltotta el a szavazat beadását; 1623 óta ily eset nem fordult elő, de a már beadott szavazat több ízben érvénytelenítve lett.

A Ház a régiebb időkben egyáltalában szigorubb volt, de miután 1855-ben a private billeg tárgyalása quasi-bírói bizottságokra lett bízva, melyeknek tagjai az ügykörüket érintő minden anyagi érdekelttségükről lemondanak, nem látszott szükségnek a szavazási jogot a plenumban elvonni.

Nincs eset szavazat érvénytelenítésre public billegnél, de előfordult, mikor közpénzekből nyújtott segítezésről volt szó.

Igy 1797-ben a loyalty loan aláíróinak szavazandó indemnitásnál Addington mint speaker az aláírókat nem bocsátotta szavazáshoz. 1892-ben egy a British East Africa Company részére a kormány óhajtatására épített vasut fejében fizetendő kárpótlásnál a Ház a társulat igazgatói és részvényesei szavazatát érvénytelenítette. Ellenben a kormány tagjai mindig

szavazhattak fizetésük leszállítása ellen, mivel ily indítvány bizalmatlanságot involvál és a dolog így inkább politikai, mint magánkérdés.

A praecedensek különben több esetben egymásnak ellentmondanak, úgy hogy az elv egyöntetű keresztülvitele csak házszabály útján volna biztosítható. A bizottság ezt nem javasolhatja. Mert a mennyiben a házszabályokat szorosan és stricte kell interpretálni, a jelenlegi rendszer inkább alkalmas a visszaélések meggátlása mellett a representatív jogok védelmére is, miután oly házszabály nem gondolható, mely minden jelenben létező és jövőben jelentkezhető egyéni anyagi érdeket előre látna. Sőt egy ily szabály éppen strict interpretatiojánál fogva, jogtalan szavazatok elcsuszását még meg is könnyíthetné.

Lehetne ugyan a concret összeférhetlenségi esetek elbírálását egy állandó bizottságra bízni; de ez sem tanácsos, mert ezáltal esetleg a tagok jelleme ok nélkül volna a bizottság tárgyalási ideje alatt kitéve nyilvános gyanúsításoknak. Szükséges azonban, hogy a szavazatok elbírálására lehetőleg könnyű alkalom nyujtassék, miért is a bizottság a házszabályok következő kiegészítését hozza javalatba:

Az indítvány egy tag szavazatának érvénytelenítésére közvetlen azon szavazás kihirdetése után terjesztendő be, melynél az illető szavazat beadatott; egy ilyen indítvány a házszabályok szokásos korlátozásaitól teljesen ment legyen.»

Újabb, vagy további törvényhozási momentumok nem merültek fel.

Ausztria. A választói törvény az incompatibilitásról hallgat, de azt kimondja, hogy a hivatalnok lehet a törvényhozás tagja, a nélkül, hogy szabadságoltatná magát. Azonban jelenlenleg van tárgyalás alatt egy javaslat, a mely több incompatibilitási esetet állapít meg.

Kimondja, hogy nem választhatók a közmunkák vállalkozói, a kik szerződésben vannak az állammal, a papok azon a helyen, hol tisztüket gyakorolják, különböző administratív tisztviselők saját kerületükben. Elveszti mandátumát az a képviselő, a ki tulajdonosa, engedményese, administratora vagy igazgatója lesz egy vállalatnak, a melyet az állam subventionál, szintugy a ki fizetéses hivatalt vállalt vagy előléptetésben részesül; — de a kinek ilyen módon mandátuma megszűnt, újra választható. Kötelező utasítás elfogadása tilos.

Belgium. A fizetéses állami hivatalnok nem lehet képviselő vagy senator, szintugy nem lehetnek az államtól fizetett felekezetek papjai, az állami igazgatás részéről megbízott ügy-

védek, a kincstár hivatalnokai, a kormány biztosai a részvénytársaságoknál, a nemzeti bank igazgatója, a takaré- és nyugdíjpénztár főigazgatója.

Ha incompatibilis állásban levő polgár választatik képviselőnek vagy senatornak, mielőtt az esküt leteszi, köteles választani a mandátum vagy az állása között.

A kamarák tagjai mandátumuk megszűnte után csak egy év múlva nevezhetők ki állami fizetési hivatalra. — Kivételnek a miniszter, diplomatai ügynök és kormányzó hivatala.

Dánia. Nincs incompatibilitás a törvényhozói mandátum és a közhivatal között. A hivatalnokok mind választhatók és nincs szükségük a kormány engedélyére.

Külön törvény szabja meg azon eseteket, a mikor a *Rigsdag* tagja, a ki fizetési közhivatalra neveztetett ki, köteles magát új választásnak alávetni.

Kötelező utasítás elfogadása minden jelöltnek tilos.

Francziaország. Az 1877. december 26-iki törvény kimondja, hogy az incompatibilitás tekintetében a törvényhozás két Háza, a képviselőház és senatus egymással egyenlő. Nem kell tehát a kettőt külön tárgyalni, hanem közösen, mint törvényhozást.

A törvényhozói mandátummal összeférhetlen a fizetési állami hivatal. Tehát a törvényhozóvá megválasztott hivatalnok köteles hivataláról lemondani.

Azonban vannak compatibilis hivatalok is, még pedig a következők:

A miniszter, államtitkár, nagykövet, meghatalmazott miniszter, Seine megye prefetje, a rendőr-prefet, a semmitőszék első elnöke (legfőbb törvényszék), a számvevőszék első elnöke, a párisi felebbezési bíróság elnöke, a semmitőszék főügyésze, a számvevőszék főügyésze, a párisi felebbezési bíróság főügyésze, érsek és püspök, a protestáns consistorium elnöke, ha kerületében legalább 2 lelkész van, — a központi consistorium főrabbi, a párisi főrabbi, rendes tanára egy oly tanszéknek, mely üresedés esetén pályázat vagy a testület kijelölése alapján tölthet be. Szintugy kivételnek az incompatibilitás alól az ideiglenes megbízások, ha hat hónapnál tovább nem terjednek. Ily megbízatás tárgya lehet gyarmati kormányzóság vagy diplomatai megbízott miniszterség is.

Mind az itt felsorolt állásokban levők hivataluk megtartásával lehetnek képviselők vagy senatorok. Természetesen ingyen hivatal, tisztség is compatibilis.

Képviselők és senatorok az esküdtszéktagjai nem lehetnek.

A hivatalnok megtartja pensióra szerzett jogát és mandátuma megszűnte után hivatalába visszahelyezhető. A compatibilis hivatalra kinevezett képviselő köteles magát új választásnak alávetni, a *senator nem*. Ha azonban miniszterré vagy államtitkárrá nevezetetik ki, a képviselőre nézve sincs új választás.

A legujabb incompatibilitást az 1897. nov. 17-iki törvény alkotja, a mely kimondja, hogy a Nemzeti Bank (Banque de France) kormányzója és alkormányzója nem lehet a törvényhozás tagja.

Ha kétség merül fel, hogy valamely esetben van-e incompatibilitás vagy nincs, az ilyen vitás esetben nem a kormány dönt, hanem az illető kamara (senatus vagy képviselőház), de a kormánynak joga van kifejezni véleményét.

Van időleges incompatibilitás is. Hogy ugyanis a választók kivonassanak azon befolyástól, a melyet bizonyos hivatalnokok gyakorolhatnának rájuk, az 1875. aug. 2-iki t.-cz. 21. §-a kimondja, hogy azon megyében vagy gyarmatban, a mely egészben vagy részben működési körükbe esik, hivataluk ideje alatt és megszűnte után még 6 hónapig senatorrá vagy képviselővé nem választhatók a következők: a felebbezési bíróságok első elnökei, elnökei és tagjai, az elsőfoku bíróság elnökei, alelnökei, vizsgálóbírái és tagjai, a gyarmati rendőrfőkapitány, a préfet-k és souspréfet-k, a préfectura főtitkára, a kormányzók, igazgatók és főtitkárok, a járási és főmérnökök és közutak felügyelői, az akadémiai rectorok és felügyelők, az elemi iskolák tanfelügyelői, az érsekek, püspökök és nagyprépostok, minden rangu szárazföldi és tengeri katonatisztek, a katonai intendánsok és alintendánsok, a pénzügyi főpénztárnokok és adószedők, az egyenes és közvetett adók, bejegyzési hivatalok és posták igazgatói, az erdők gondnokai és felügyelői.

Meg kell itt jegyezni, hogy a *sous-préfet* hatásköre csak egy járásra (arrondissement) terjed ki, de nem választhatók sehol a département-ban.

A törvényhozó nem lehet tagja a megyei választmányoknak, melyeket a megyei közgyűlés évenként választ.

Csakis a senatus szabályaiban fordul elő a következő incompatibilitás: Tilos a senatornak, hogy parlamenti minőségét pénzügyi, ipari vagy kereskedelmi vállalatban felhasználja vagy felhasználni engedje.

Ellenben általános törvény a következő: »Minden képviselő vagy senator, a ki vasutársulat igazgatói állását elfogadja, mandátumáról lemondottnak tekintetik és köteles magát új választásnak alávetni.« Ez a rendelkezés csak azon vasutakra

terjed ki, a melyek állami subventiót élveznek vagy kamattörlesztésük az állami budgetbe van fölvéve.

Éppen így az 1883. június 30-iki törvény, mely egyrésről Franciaország, másrésről New-York, az Antillák és Mexico közötti postahajó-közlekedésről intézkedik, kimondja, hogy az államtól subventionált társulat igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagja senator vagy képviselő nem lehet, mandátuma elvesztésének terhe alatt.

Bár szorosan véve nem az incompatibilitás rovatába tartozik, de elvi fontosságánál fogva felemlítjük itt az 1889. július 4-iki törvényt, mely az *összeférhetlenség* bizonyos eseteit egyenesen *bűncselekménynek* minősíti s *criminalis sanctio* alá helyezi, — s így hangzik: A *büntetőtörvény* 177. §-a a következő szakaszokkal bővített ki: »Minden választói mandátummal felruházott személy (tehát a megyei tanácsok tagja is), a ki ajándékot vagy jutalmat fogad el a végből, hogy kiesziköljön vagy próbáljon kieszikölni rendjelet, érdemrendet, kitüntetést, állást, hivatalt, alkalmazást vagy bármiféle kedvezést, a mit a közhatóság adhat, adás-vételt, szerződést vagy másféle kedvezményt, a mely közhatósággal kötött szerződésből származik, ugyanazon büntetéssel sújtatik (t. i. *polgári jogainak elvesztése és az ígért vagy elfogadott érték kétszerese, de legalább is 200 franc*). Minden más személy, a ki hasonló tettet követ el, 1—5 évig terjedhető fogsággal és a föntebb említett birsággal bünhődik. A bűnösök azonkívül megfoszthatók a jelen codex 42. §-ában említett jogoktól legalább 5 és legfőlebb 10 évig azon naptól kezdve, a mikor kiállották büntetésüket.«

(A büntetőtörvény ezen módosítása Grévy köztárs. elnök képviselő-vejének, Wilsonnak rendjelszerzési üzelmei folytán jött létre. Egyébként a francia legfőbb törvényszék e paragrafust már azelőtt is úgy értelmezte és alkalmazta, hogy közhivatalnoknak tekintette azokat is, a kik választói mandátummal vesznek részt az állam, vármegye [département] vagy község ügyeinek intézésében).

Ez az *incompatibilitás jelen állása Franciaországban*. Hogy az elvi szempontokat lehető teljessé tegyük, beszámolunk még mindazon törvényjavaslatokról, a melyek újabb időben a francia képviselőházban benyújtattak de törvénynyé eddig nem lettek. Az erre vonatkozó *teljes anyag rendelkezésemre áll*. Eugène Pierre ur, a francia képviselőház elnöki főtítkára, s az e téren elismert nagynevű szakíró a kinek e helyen is kifejezem őszinte köszönetemet, volt szíves kérésemre megküldeni, a következő levél kíséretében:

Képviselőház. (*Chambre des députés.*)

Elnöki főtítkárság.

Páris, febr. 7. 1901.

Képviselő ur!

Hogy megfeleljek azon kívánságnak, a melynek nyilvánításával megtisztelt, van szerencsém e levéllel egyidejűleg Önnek elküldeni a parlamenti incompatibilitásokra vonatkozó irományok szövegét, a melyek a múlt és a jelen országgyűlés alatt közzététettek. A mi a végleg elfogadott, megszavazott módosításokat (t. i. az utolsó törvényhez) illeti, más nincsen, csak az, a mely az Ön levelemben említve van. (*T. i. az 1893-iki törvény s ennek 1897-iki novellája* — a mit ez fent kiemelve lett vagyis tehát újabb törvény nincs, csak javaslat a többi 11, — a melyek ez idő szerint bizotts. tárgyalás alatt állanak.)

Fogadja Képviselő ur nagyrabecsülésem kifejezését

E. Pierre.

elnöki főtítkár.

Dr. Szivák Imre urnak, a Magyar Képviselőház tagjának
Budapesten.

Összesen 11 törvényjavaslat nyújtatott be, azonban közülök kettő nem a parlamenti, hanem a département-i (megyei) incomp.-ra vonatkozik, egy pedig ismétlése egy előbbi, az országgyűlés feloszlása miatt érvénytelenné vált törvényjavaslatnak; 8 törvényjavaslat vonatkozik tehát a mi tárgyunkra. Ezeket — egynek kivételével — egyes képviselők nyújtották be, egyet maga a kormány. Ezeket ismertetjük a következőkben:

1. *1893. december 5-iki ülés.* Törvényjavaslat arról, hogy a szenatori és képviselői mandátum incompatibilis legyen a miniszterséggel. Benyújtja *Michelin* képviselő.

Indokolás. A miniszter, a ki törvényhozó is, nem ellenőrizheti önmagát. Helytelen, hogy önmagának szavazzon bizalmat és mégis többször láttuk, hogy a kormányt saját tagjainak szavazata mentette meg.

A parlament tagjának van programja, de erről, mint a kormány tagja, a leggyakrabban lemond. Tehát lemond azon kötelezettségről, a melyet választóival szemben magára vállalt. Másrésről pedig kezében tartván a hatalmat, evvel választókerületében visszaélhet pressió vagy corruptió alakjában.

Szükséges megakadályozni azt is, a mit úgy neveztek el: vadászat a tárczára. Ez megcsökken, ha a tárcza kedvéért a mandátumról kell lemondani.

A köztársaság elnöke nem lehet a parlament tagja, ne

lehessenek tehát az ő segédei, a miniszterek se. Ez meg is van Észak-Amerikában és részben Angliában is.

2. 1894. ápril 28. Törvényjavaslat arról, hogy incompatibilitás legyen a törvényhozói mandátum és az oly társulatok directori vagy administratori állása közt, a melyek concessióval bírnak az államtól, megyéktől vagy községektől. Benyújtják *Pierre Richard* és *Ernest Roche* képviselők.

Indokolás. A czimben említett társulatok szeretnek élükre parlamenti tagot állítani. Ez a társulat érdeke, a mi gyakran ellentétes az engedélyt adó érdekével. Az ilyen törvényhozó helyzete is különös, mert ha a társulat érdekét nem védi, mint törvényhozó, vét a társulat iránti kötelessége ellen. A törvényhozó független kell, hogy legyen.

Ezen törvényjavaslat kiadatván az 5-ik (parlamentaris iniciativa) bizottságnak, ezen bizottság véleményét 1894. június 7-én a következőkben terjesztette be:

P. R. és E. R. urak javaslata komoly erkölcsi természetű megfontolások eredménye; célja a törvényhozó-testület tagjai függetlenségét olyképen biztosítani, hogy ne jöhessenek oly helyzetbe, melyben a magán- és közérdek között kellene választaniok. Ezen elv gyakorlati alkalmazása oly nehézségekbe ütközik, melyeket kívánatos jelezni.

»Szükséges ugyanis praecisirozni, vajjon az összeférhetlenség tisztán az engedményből ered-e, vagy pedig azon financialis összeköttetésekből, melyek az ily engedménnyel, ha nem is mindig, de mégis gyakran járnak. Ezen körülményeket, úgy mint a közvélemény nyilvánulásait tekintetbe véve, mely a vasuti társaságok összeférhetlenségéről szóló, máris fennálló törvényben ugyis visszhangra talált, a bizottság a javaslat tárgyalás alá vételét hozza javaslatba.«

3. 1895. ápril 2. Törvényjavaslat, a melynek célja incompatibilitást mondani ki egyrészről a törvényhozói mandátum, másrészről a Földhitelintézet és Francia Bank (*Banque de France*) kormányzói és alkormányzói állása, valamint minden olyan hitelintézet igazgatói állása között, a mely az állam ellenőrzése alá van rendelve. Benyújtják *Brincard*, *Gauthier* (de *Clagny*), *Marcel Habert* képviselők.

Indokolás. A czimben említett két intézet oly nagyfontossággal bír a közhitel terén, hogy a kormány fentartotta magának a kormányzó és alkormányzó kinevezését; ezek tehát a kormánytól függenek. Ámde ha ugyanakkor senatorok vagy képviselők, mandátumuknál fogva a kormány ellenőrzői kell hogy legyenek. Ez a kettő tehát összeütközik. (Ez részben törvénynyé vált, a mint arról más helyen szólunk.)

4. 1895. június 1. Törvényjavaslat, a melynek célja megtiltani a parlament tagjainak, hogy résztvegyenek pénzintézetek igazgatásában.

Benyújtja *Marcel Habert* képviselő.

Indokolás. Azon visszasságok, a melyek abból származnak, hogy a parlament tagjai résztvesznek a pénzintézetek műveleteiben, ismertebbek, sem mint szükséges lenne azokat felsorolni.

Ez a résztvétel lehet direct és indirect. A milyen nehéz utólréni azon titkos összeköttetéseket, a melyek a közszereplő férfiak és a financierek közt létezhetnek, épp olyan könnyű megakadályozni azt, hogy a törvényhozók odaadják nevüket azon intézeteknek, a hová a köztakarékosság gyümölcse összefolyik. Van szerencsém tehát benyújtani a következő törvényjavaslatot:

1. §. Tilos a senatoroknak és képviselőknek résztvenni pénzintézetek igazgatásában, részvénykibocsátó syndicatusban vagy ügyvédje lenni ilyen intézeteknek.

2. §. Ha egy senator vagy képviselő az igazgató-tanács tagjává választatik, részvénykibocsátó syndicatusban vesz részt, vagy ügyvédként képviseli a pénzintézetet, köteles azonnal lemondani mandátumáról.

3. §. Ha 8 nap alatt nem mond le, hivatalból kimondatik a mandátum megszűnése.

5. 1895. június 8. Törvényjavaslat, a melynek célja a parlament tagjainak megtiltani minden részvételt a pénzintézetekben.

Benyújtja *Maurice Faure* képviselő.

Indokolás. Azon viták után, a melyek legközelebb itt lefolytak, szükségtelen hosszasan tárgyalni azon bajokat, a melyeket okoz a parlamenti tagok bevegyülése a pénzintézetekbe. A képviselőház világosan kifejezte felfogását, a mikor megszavazta *Marcel Habert* ur javaslatát. (L. fentebb 4. alatt. Mert eddig még csak a képviselőház szavazta meg, törvény csak 2 évvel később lett belőle, változott alakban.)

Ez a platonikus nyilatkozat nem elég, szükséges visszateríteni részben egy régebbi javaslatra (1889. június 17. *Maurice Faure* törvényjavaslata a parlamenti incompatibilitásról) és világos javaslatban fejezni ki a Ház csaknem egyértelmű felfogását.

1. §. Minden képviselő vagy senator, a ki megengedi, hogy neve szerepeljen hirdetések, falragaszok, reclamokban, a melyek a közhittelhez fordulnak kereskedelmi vagy pénzügyi vállalatok alapítása vagy továbbfejlesztése végett, az illető törvényhozó kamara által mandátumától megfosztottnak jelentetik ki.

2. §. Minden képviselő vagy senator, a ki elfogad állást egy pénzintézet vagy társaság vezetésében, résztvesz részvénykibocsátó syndicatusban, vagy közbenjár concessió megszerzése végett állami munkákat vagy szállításokat illetőleg, — ezen tétl folytán *mandátumáról lemondottnak tekintetik*. Ugyanez áll a senatorra és képviselőre, a kit directornak vagy adminisztratornak választ meg egy hitelintézet, a mely állami ellenőrzés alatt áll.

6. 1895. július 6. Törvényjavaslat a kölcsönös összeférhetlenségről a választás útján nyert és az adminisztratív tisztségek, és az olyan pénzintézetek vezetése között, a melyek szerződéses viszonyban vannak az állammal, megvével vagy községgel.

Benyújtják *Chabrie* és *Bazille* képviselők.

Indokolás. Egy köztársaság ügyének vezetésében kell hogy a polgárok lehető legnagyobb száma vegyen részt. A demokratiában minden tisztségnek legyen meg a maga tisztviselője, minden mandátumnak a mandatariususa. Bárkinek is összes ideje, egész tevékenysége, egész értelmisége nem tulajdossék sok arra, hogy állását betöltse. De azt látjuk, hogy a valóságban ez nem így van. Hány senator vagy képviselő egyszermind megyebizottsági tag vagy városi biz. tag, vagy polgármester (községi bíró) avagy mindez együttvéve? És mennyien vesznek részt ezek közül pénzintézetekben? A legközelebbi kínos események ne szolgáljanak-e tanuságnul? (A Panama-üzelmekre czéloz.)

Azt sem lehet megengedni, hogy valamely jelölt a választók előtt kivételes súlylyal bírjon azért, mert polgármester, megyebizottsági tag stb., szóval olyan ember, a kitől kedvezményeket lehet várni. Legyen a jelöltek küzdelme egyenlő. ezért nem kell megengedni, hogy valaki tisztviselő és megválasztott mandatarius legyen egyszerre. Azonkívül az ilyen halmozás nem enged álláshoz jutni másokat, kik haszonnal szolgálhatnak a közügyet. Mindezeket tekintetbe véve, előterjesztjük a következő törvényjavaslatot:

1. §. Két vagy több állást akár választás, akár kinevezés folytán senki se tölthet be. Ennélfogva a képviselők, senatorok vagy hivatalnokok nem lehetnek tagjai (biz. tagok) a megyei, járási vagy községi tanácsnak.

2. §. Képviselők, senatorok, megyei és járási tanácsosok (biz. tagok), állami, megyei és községi hivatalnokok nem lehetnek tagjai semmiféle községi vagy megyei bizottságnak, a melynek feladata a megyei és községi alapoknak ellenőrzése vagy az ezek feletti rendelkezés; ilyenek a közjótékonyosság, egészségség-

ügy, kórházak stb. Nem nevezhetők ki küldöttségre, alkalmazásra vagy oly tisztségre, a melynek kinevezése vagy ellenőrzése a parlament, az állam, a megyei vagy községi bizottság feladata.

3. §. A választói mandátummal összeférhetlenek az igazgatósági vagy felügyelőbiz. tagság a pénzügyi, ipari és kereskedelmi intézetekben, a melyeknek szerződése van az állammal, megyével vagy községgel.

4. §. A választás útján nyert mandátummal összeférhetlen minden tisztség, mely állami, megyei vagy községi fizetéssel jár. (Ide értetnek az államtól fizetett papok is.)

5. §. A tisztviselők a jelöltség elfogadásakor rendelkezési állományba helyeztetnek. Nyugdíjra szerzett joguk megmarad, de a mandátum tartama nem számít a szolgálatba. Ha pedig ilyen módon 12 évet eltöltöttek, a tisztviselői létszámból kitöltetnek.

6. §. Mindaz a tisztviselő vagy mandatarius, a ki az előbbi szakaszokban felsorolt feltételek vagy rendelkezések ellen vét, rögtön bíróság elé állittatik. Ha megválasztatott, választása érvénytelen és az mondatik ki megválasztottnak, a ki utána legtöbb szavazatot kapott, ha első szavazásnál megnyerte a beírt választók egy negyedének szavazatát, vagy második szavazásnál megnyerte a relatív többséget.

A bűnös büntetése 100—5000 frank pénzbírság és polit. jogainak elvesztése 5—10 évig.

Ismétlődés esetében a bírság kétszeres.

7. §. A kik e törvény kihirdetésekor oly helyzetben vannak, hogy választaniok kell valamelyik állásukat a több közül, azok egy év alatt tartoznak választani; ha ezt elmulasztják, a 6. §. szerint bűnhődnek, azonkívül hivatalukat is elvesztik, ha hivatalnokok.

8. §. Jelen törvény érvényes Franciaországra és az összes gyarmatokra.

7. 1895. november 14. Törvényjavaslat a parlamenti incompatibilitásokról. (Kiadatott az incompatibilitási bizottságnak.)

Benyújtják *Felix Faure*, a francia köztársaság elnöke, *Léon Bourgeois*, miniszterelnök, belügyminiszter, *Louis Richard*, pecsétőr, igazságügyminiszter.

Indokolás. »Urak, eddig nem kifogásolt elv az, hogy parlamenti rendszerben minden eszközzel biztosítani kell a törvényhozók függetlenségét. A mi törvényhozásunk alkalmazza ez elvet; a legtöbb állami közhivatal összeférhetlen a törvényhozói mandátummal.

De a tapasztalás azt mutatja, hogy ez nem elég; a közhivatal elfoglalása nem az egyetlen, a mit meg kell gátolni. Vannak magánintézmények, a melyek fontossága oly nagy az állam gazdaságára nézve, miszerint az állam, a nélkül, hogy segíeyné, magának tartotta fenn, hogy vezetőiket kinevezze. Ha ez a kinevezés a parlament tagjára esik, félni lehet, hogy ellenőrző kötelességét a kormányval szemben — a mi egyik legfőbb kötelessége — nem gyakorolja elég szabadon. Továbbá ha a nép képviselője a parlamenten kívül olyan állást foglal el, a mely személyes érdekét összeütközésbe hozni látszik a közérdekkel, ebből folytonos gyanúsítás támad.

Nem szólva arról, hogy mennyire lehet feszélyezve az olyan parlamenti tag, a ki a kormányval adás-vételi vagy szállítási viszonyban van, attól lehet félni, hogy az állam hivatalnokai a választott törvényhozóval szemben nem tudják mindig megőrizni azt a szabadságot, mely szükséges, hogy a szerződések pontos végrehajtását megköveteljék.

Másrésről a pénzügyi, kereskedelmi és ipari vállalatok nagy terveik megvalósításában rászorulnak a közhatalomtól nyrendő concessiókra, szabadalmakra vagy monopoliumokra. Ha vezetőik a törvényhozásban ülnek, felhasználhatják személyes befolyásukat azon társulat érdekében, a melytől gyakran vagyónuk függ. Ezt el kell kerülni. Hogy elkerültessék, alkalmazni kell az incompatibilitást mindazokra, a kik mint vállalkozók, az állammal állandó szerződéses viszonyban vannak, valamint azokra is, a kik részt vesznek oly intézet igazgatásában, a mely a közhatalom segítségét igénybe veszi.

Jelenleg semmi sem tiltja meg a senatoroknak és képviselőknek, hogy részt vegyenek az u. n. biztosítéki syndicatusban, a mikor a nagy pénzintézetek kibocsátják értékpapirjaikat. Ez a részvétel kisebb baj akkor, a mikor az intézet az államtól nem kap subventiót, szabadalmat vagy monopoliumot, de ellenkező esetben a törvényhozó szavazatát gyanúsítani lehet. Erre pedig nincs szükség. Úgy gondoljuk tehát, hogy ki kell mondani a tilalmat a jövőre és alkalmazni a büntető törvény 175. §-át arra, a ki e tilalmat áthágja.

Az eszme különben nem új, ilyen már az 1883. június 30-iki törvény (New-York, Mexico stb. L. főntebb), ilyen az 1883. nov. 20-iki törvény. (L. ezt is.)

Ez a két törvény olyan elvet állapít meg, a mely aztán nem fejtetett ki eléggé. Nem lehet pl. megérteni, hogy az egyik senator vagy képviselő, a ki egy szállítási vállalatban részes, incompatibilis, míg egy másik egészen olyan viszonyok közt — nem az. A parlament érezte ezt, azért 1884-ben

kiterjesztette az incompatibilitást mindazokra, a kik elfogadnak társulatban vagy egyletben olyan fizetések állását, a mely állami kinevezéssel jár, vagy a kik állami munkák vállalkozói.

Hogy e javaslatból nem lett törvény, az az oka, hogy későn jött vissza a senatustól a képviselőházhoz a végett, hogy végleg megszavazzassék.

Az 1883-iki törvények nem hajtottak végre a miatt, mert nem szabták meg a mandátum elvesztése következményeit és nem kötelezték a kormányt megszabott idő alatt a választók összehívására. A jelen javaslat ezt is pótolja.

A mikor ezt önök elé terjesztjük, csak folytatni akarjuk az 1883-iki törvények útját, kiterjeszteni mindazon esetekre, a melyeket az eddigi tapasztalás alapján előre látunk. Hogy megfelelünk a Ház többször kifejezett óhajtásának és teljesítjük a kormány ígérését, a melyet a hatalom átvételekor tett. Ugy gondoljuk, hogy a közfelfogásnak is megfelelünk, a mely azt kívánja, hogy a politika lehetőleg külön választva legyen a *financiától*, és reméljük, hogy elégtételt szolgáltatunk a közvéleménynek, a mely méltán féltékeny a nemzet képviselőinek becsületére és méltóságára.

Törvényjavaslat. A francia köztársaság elnöke elrendeli, hogy az alább következő törvényjavaslat a képviselőháznak benyújtassék a miniszterelnök és az igazságügyminiszter által, a kik megvannak bizva az indokok kifejtésével és a vitában való részvétellel.

1. §. A törvényhozói mandátummal összeférhetlen: a) directori vagy administratori állás olyan pénzügyi vagy ipari intézetekben, a hol ez a kinevezés állami, b) az állam által subventionált pénzügyi vagy ipari intézetben tulajdonos, direktor, ügyvivő, administrator vagy censor állása, c) szállítási vállalkozás, állami közmunka vagy más bármilyen állami szolgálat.

2. §. Az 1. §-ban megjelölt személyek képviselőnek vagy senatornak választatván, kötelesek igazolásuk után 8 nap alatt választani állásuk vagy mandátumuk közt. Ha ezt elmulasztják, mandátumukról lemondottnak tekintetnek.

3. §. Minden képviselő vagy senator, a ki az 1. §-ban jelzett helyzetbe jut, lemondottnak tekintetik, ha azon helyzetbe jutástól számított 8 nap alatt ki nem jelenti, hogy megszűnt rá nézve az incompatibilis helyzet.

4. §. Ha a 2. és 3. §-ban kitűzött határidő lejárt, a választó testületeket össze kell hívni olyan módon, a mint az a képviselő és senator választásról szóló törvényben meg van szabva.

5. §. Azok a senatorok és képviselők, a kik incomp. állásban vagy helyzetben vannak, e törvény kihirdetése után 2 hónap alatt kötelesek választani állásuk vagy mandátumuk között. A ki ezt elmulasztja, lemondottnak tekintetik és ellene a 4. §. értelmében járnak el.

6. §. A büntető törvény 175. §-a szerint büntetettik minden senator vagy képviselő, a kiről kitudódik, hogy mandátuma tartama alatt akár nyíltan, akár más személy által részt vett értékpapír kibocsátási syndicatusban olyan intézet részéről, a mely a közhatóságtól subventióban, concessióban, szabadalomban vagy monopoliumban részesült.

Ez a rendelkezés nem akadályozza meg, ha szükséges, a büntető törvény 177. §-ának alkalmazását.

7. §. Minden eddigi törvényes intézkedés, mely jelen törvénnyel ellenkezik, hatályon kívül helyeztetik.

A kormány javaslata a Ház asztalán lévő magániuditványokkal együtt kiadatott egy választott bizottságnak, melynek jelentését 1896. február 6-án Maurice Faure előadó a következőkben terjesztette be:

»A Ház ismételt határozatai és a közvélemény egyhangu megnyilatkozása több év óta jelezték oly törvényhozási aktusok szükségét, melyek alkalmasak megszüntetni azon visszaéléseket, melyek a törvényhozás tagjainak finaciális vállalatokba merüléséből keletkeznek.

Az ország nem engedi, és képviselői nem tűrhetik, hogy senatorok és képviselők a közérdek rovására használhassák fel befolyásukat, saját egyéni érdekeik és anyagi hasznuk javára.

Új és új leleplezések és pörök, melyekben nyilvánvaló botrányok a közháborodást felkeltették, lehetetlenné teszik ez ügy halogatását és a Ház egyhangulag hozott napirendje utasította is a kormányt, hogy a déli vasut ügyében felmerülő felelőségek felderítésén kívül kezdeményező lépést tegyen, vagyis javaslatot terjesztszen elő a képviselőknek finaciális syndicatusokban való részvétele ellen.

A kormány ezen kötelezettségének mult évi nov. 14-én eleget is tett és a többi hasonló irányban indítványozók a javaslat irányát annyira helyeselték, hogy némi módosítások fentartásával a kormány javaslata körül csoportosultak. Az egész mozgalom egy magas színvonalu erkölcsi elvből indul ki, hogy egy törvényhozási tag se legyen érdekelve oly ügyben, melyhez szavazata kívánatos, vagy melynek érdekében latba vethetné befolyását.

Ezen elv hozzáférhetlensége daczára ellenvetésekkel álltak elő; nem maga az elv ellen, hanem annak állítólagos

végrehajtási nehézségei ellen, ilykép támadván meg a terv ellenzői nagyon is ismeretes mód szerint ál-utakon a kormány javaslatát.

Azt állították különösen, hogy ily intézkedés kizárítaná a parlament kiegészítésének forrásait, »mert, mondták ad absurdum okoskodva, miért sujtsuk a ti tervetek szerint csak a hitel-társulatok némely tagjait, vagy a vállalkozókat, s a syndica-tusokban résztvevőket? Minden nap, minden kérdésnél szavaz-nak érdekelt képviselők, kik a szavazás eredményében érdekelve vannak mint földművelők, szőlőbirtokosok, iparosok, cukor-gyárosok, állattenyésztők stb., avagy a tanárok, ügyvédek, orvosok nem törvénykeznek-e saját hivatásuk felett?»

Nem tartanánk érdemesnek ezen sophisma megczáfolását, ha ez nem nyújtana alkalmat a felállított elv horderejét job-ban precizirozni.

A nemzeti tevékenység különféle módon manifestálja magát, és kell, hogy az országgyűlésben minden irány képv-iselve legyen. De ha a földművelő, a szőlőtulajdonos, etc. a föld-művelés, a szőlészet etc. érdekét képviselik, ez teljesen jogos, sőt kötelességük, mert hivatásuknak *általános érdekeit* képv-iselik, *a sajátukat épp úgy, mint versenytársaikét, s ha a jogos* határokon túl mennének, a többi érdekkörök képviselőin áll a tulkövetelések leszállítása.

Ez semmiben sem azonos az esettel, ha egy képviselő saját czégének, saját üzemének hasznára segélyt szavaz meg, vagy vállalatokat nyer el, a melyekre vonatkozó ajánlat, ha a miniszter ratifikálása alá kerül, egy befolyásos képviselő nevével van jegyezve. A mit a törvényjavaslat meg akar gátolni, nem egyéb, mint a befolyással való kereskedés, a mandatum-mal való visszaélés. Ezért kell megtiltani a két Ház tagjainak a részvételt oly vállalatokban, melyek érdekében, illetve melyek specialis érdekében esetleg szavazhatnak.

A bizottság ezek után foglalkozik némi stylistikus módo-sításokkal, majd áttér Henri Blanc és Popelier képviselők ellenindítványára és arra nézve a következőket jegyzi meg:

Ezen javaslat célja finaciális alapon az összeférhetlen-séget csak oly megszorítással alkalmazni, hogy az összeférhet-len állás folytán lemondott senator vagy képviselő választói előtt újból jelentkezések és megválasztatás esetén az elébb összeférhetlen állásokat élvezhesse.

A bizottság nem fogadhatja el ezen elvet.

Mert ha a mandátum cumulására bizonyos functiókkal veszedelmesnek látszik, hogy lehetne állítani, hogy ezen veszély egy — esetleg vesztegetés útján elért — új megválasztatás

által el volna hárítható? Hiába való a választási törvény azon intézkedésével argumentálni, mely bizonyos, de különben is megszorított számú hivatalok elnyerőit kötelezi új választásnak alávetni magukat.

Ha a kormány azt találja, hogy egy képviselő p. o. mint nagykövet nagyobb szolgálatokat tehet hazájának, és az országgyűlés ebbe hallgatólag belenyugszik, érthető, hogy a törvény ezen esetet autorizálja; de a mennyiben ily eset a választók érdekeit is érinti, csak igazságos, hogy ez utóbbiaknak alkalom nyujtassék előbbi választásukat jóváhagyni vagy megsemmisíteni. De hol van az analog azzal az esettel, ha az összeférhetlenség erkölcsi szempontból és az országgyűlés méltósága érdekében lett kimondva? Meg lehet engedni egy választókerületnek, hogy egy ily szempontból declarált cumulatiót megengedjen?

Mindezen okoknál fogva a bizottság egy szavazat híján egyhangulag a kormány törvényjavaslatát elfogadásra ajánlja.

8. Az előbbi törvényjavaslatot, mely az országgyűlés feloszlátása miatt érvényét veszítette, az új országgyűlésnek 1899. márczius 25-én beterjesztette 19 képviselő.

9. 1899. márczius 24. Törvényjavaslat, a melynek czélja megtiltani a parlament tagjainak, hogy bármilyen czímen részt vehessenek pénzintézetekben. Benyújtja Berton képviselő.

Indokolás. Egy képviselője a népnek egész idejével, működésével és értelmével annak a magas küldetésnek tartozik, a mely rábízott és nem hanyagolhatja el az ország érdekét magánérdekért.

Meg nem engedhető, hogy egy senator vagy képviselő drága idejét választóitól, a köztársaságtól elvonja és pénzintézetekre fordítsa.

Törvényjavaslat. 1. §. Senator vagy képviselő nem lehet tagja egy pénzintézet igazgató-tanácsának, nem lehet ügyvéde vagy tanácsosa, nem lehet társ vagy segéd állami szállításokban, stb.

2. §. Ha egy képviselő vagy senator igazgató-tanácsosa, jogtanácsosa vagy ügyvéde lesz egy pénzintézetnek, köteles azonnal lemondani mandátumáról.

3. §. Ha 8 nap alatt le nem mond, hivatalból lemondottnak tekintetik.

Ez az utolsó törvényjavaslat a mai napig. A mint mondtuk, ezek közül egy se emelkedett eddig még törvény erejére, az sem, a melyet a kormány nyujtott be. De éppen ez a sok kísérlet mutatja, hogy az eszme élénken foglalkoztatja

a közvéleményt; ebben pedig jó része van a 90-es évek óriás botrányának: a *Panamának*.

Görögország. A fizetési közhivatalnokok és polgármesterek (városbírák) csak akkor választhatók képviselőkké, ha állásukról lemondanak legalább 40 nappal a szavazás napja előtt.

A lemondás, ha egyszer megtörtént, visszavonhatlan és a lemondott hivatalnok abban a tartományban, a hol képviselőjelölt volt, fizetési hivatalnoknak nem nevezhető ki, csak hat hónap múlva a lemondása után.

A katonatisztek megválaszthatók, de szolgálaton kívüli viszonyba helyeztetnek rögtön megválasztásuk után, sőt még mandátumuk lejártá után is, egész addig, a míg activ szolgálatra föl nem hivatnak. Minden tisztnek joga van 5 hónapi szabadsághoz, a ki azt kéri egy hónappal a választások megkezdése előtt.

Minden képviselő, a ki kineveztetik állami fizetési hivatalra, kivéve a miniszterséget, elveszti mandátumát.

Island. Az islandi alkotmány nem szól összeférhetlenségi esetről. A képviselővé választott hivatalnoknak nincs szüksége királyi engedélyre (dán királyság). Csak arra kötelesek, hogy hivatalukat tovább is ellássák a nélkül, hogy az államkincstárra újabb teher háramlanék.

Luxemburg. A képviselőséggel összeférhetlenek a következő állásai: a kormány tagja, a bíróság; számvevőség, államtanács tagja; a kerületi biztos, az állami számviteli ügynök, a katonatiszt a kapitányon alul, a kormánytanácsos, az államtól fizetett vallás papja, a községi tanító.

Apa és fiu, após és vő nem lehetnek egyszerre képviselők. Ha mind a kettő megválasztatott, az apát és apóst illeti az elsőség.

A hivatalnokok, a kik incompatibilitás esetébe jutottak, választhatnak hivataluk és a mandátum közt.

Ha a képviselő fizetési hivatalra neveztetik ki, rögtön megszűnik a törvényhozás tagja lenni és csak új választás után foglalhatja el helyét.

Németalföld (Hollandia). Nem lehet képviselő a legfőbb bíróság bírása vagy ügyésze, a számvevőség tagja, a tartományok királyi biztosa, valamely felekezet lelkésze.

Azok a hivatalnokok, a kik a választásokon elnökölnek, saját elnöki kerületükben nem választhatók.

Az activ szolgálatban lévő katonák, a kik törvényhozái mandátumot vállalnak, mandátumuk tartama alatt szolgálaton kívüli viszonyba helyeztetnek, de aztán visszatérnek az activ szolgálatba.

Az a képviselő, a ki fizetési állami hivatalt fogad el vagy a ki nyilvános szolgálatban előléptetésben részesül, köteles magát új választásnak alávetni.

Mindezen incompatibilitási esetek érvényesek mind a két kamarára. Szükségtelen mondani, hogy senki se lehet egyszerre mind a két kamara tagja.

Német birodalom. 1. *Német császárság.* A *Bundesrath* tagsága incompatibilis a *Reichstag*-képviseelő tagságával.

A *Reichstag*-képviseelőre nézve csak egy összeférhetlenség van: a *Bundesrath* tagsága. A hivatalnokok megválaszthatók és nincs szükségük szabadságolásra, hogy a *Reichstag*ba meheszenek; ha azonban mandátumuk tartama alatt előléptetésben részesülnek, kötelesek új választásnak alávetni magukat. Ugyanez áll arra a képviselőre is, a ki választása után fizetési állást elvállal.

A *Reichstag* tagjai a német nép összességét képviselik és semmi különös utasítással nincsenek megkötve.

2. *Anhalt.* Nem lehet a diéta tagja, a ki nem tartozik valamely keresztény felekezethez és nem lakik az országban legalább 3 év óta.

3. *Baden.* A kerületi főnökök (Amtmann), papok, orvosok, polgári és egyházi tisztviselők saját kerületükben meg nem választhatók.

Kötelező utasítás elfogadása határozottan tilos.

4. *Bajorország.* Az incompatibilitás esete nagyon kevés. Említsük fel, hogy az urakházának tagja nem lehet egyszerre mind képviselő is.

A nyilvános hivatalnokok megválaszthatók és szabadságolásuk meg nem tagadható. Ugyanez áll a hadsereg tisztjeire és hivatalnokaira is, ha csak rendkívüli körülmények szabadságolásuknak útjában nem állanak.

Minden képviselő, a ki elfogad valamely állami hivatalt, előléptetést vagy udvari tisztséget, köteles magát új választásnak alávetni.

5. *Hamburg.* Egy senator közeli rokonai — ha mindjárt házasság útján is — nem választhatók, szintugy a közhivatalnokok és jegyzők. A senatoroknak a senatus engedélye nélkül tilos pénzügyi társaságok elnökségében vagy igazgatásában résztvenni.

6. *Lübeck.* a) *Senatus.* Egy senator közeli rokonai — ha mindjárt házasság útján is — nem választhatók.

b) *Polgárság* (Bürgerschaft). A senatorok nem választhatók.

A fordító jegyzete. *Hamburg* és *Lübeck* alkotmánya sze-

rint a senatorok élethossziglan, a polgárság képviselői 6 évre választatnak.

7. *Poroszország.* A közhivatal nem összeférhetlen a törvényhozói mandátummal, a hivatalnokoknak még szabadságot se kell kérni, hogy a kamarába mehessenek. De ha egy képviselő hivatali előléptetésben részesül vagy hivatalt vállal a kormánytól, ezáltal mandátuma megszűnik és köteles magát új választásnak alávetni.

Mondani se kell, hogy egyszerre mind a két kamarának nem lehet tagja senki.

Kötelező utasítás elfogadása tilos.

8. *Szász királyság.* Az incompatibilitás szűk körre van szorítva. Az 1831-iki törvény kötelezte a hivatalnokot, hogy képviselővé választatását felsőbb hatóságának bejelentse, a mely vagy megadta az engedélyt a mandátum elfogadására, vagy megtiltotta azt. Ezt az 1868-iki törvény eltörölte. Azóta itt is, mint csaknem minden német államban, a képviselővé választott hivatalnoknak nincs szüksége engedélyre, sőt még szabadságra se.

9. *Sachsen-Altenburg.* Mint minden német államban, itt is szűk körre van szorítva az incompatibilitás. Apa és fiu egyszerre nem lehet a *diéta* tagja.

10. *Württemberg.* Az incompatibilitás szűk körű. A főuri családok tagjai, a kiknek t. i. az urakházában van a helye, szintugy a lovagi rend tagjai, nem választhatók kerületi vagy városi képviselőknek.

Apa és fiu nem lehetnek egyszerre tagjai a *Landtag*-nak. Ha mind a kettő megválasztott és az atya nem mond le, a fiu elveszti mandátumát.

A közhivatalnokok és papok nem választhatók saját kerületükben, de ha másutt megválasztattak, nincs szükségük engedélyt kérni a választás elfogadására. (Az 1874-iki törvény előtt engedélyt kellett kérniök felsőbb hatóságuktól.)

Ha egy képviselő országos vagy császársági (birodalmi) hivatalt vállal el, vagy ha már hivatalnok és előléptetik, elveszti mandátumát és köteles magát új választásnak alávetni.

Norvégia. A törvényhozói mandátummal csak a következő állások összeférhetlenek: államtanácsos, valamely udvari méltóság vagy hivatal.

Olaszország. Elvileg a képviselői mandátum összeférhetlen olyan hivattal, a mely fizetést huz az állampénztárból, a vallásügyek költségvetéséből, az általános gazdasági hivatalokból, az üresedésben lévő javadalmakból, a czivillistából, a Szent Móríc-zrend kancelláriájától és az államtól subventionált bármiféle iskolától.

Azonban az 1877. május 17-iki törvény kivételt alkot a következőkre: miniszterek, a miniszteriumok főtítkárai, a Szent Mór-cz-rend első titkára, az államtanács, a legfőbb törvényszék és másodfoku bíróság tagjai, a hadsereg és tengerészet tábornokai és főtisztjei, a felső közoktatási tanács, a felső egészségi tanács, a felső közmunka-tanács tagjai, a bánya-tanács tagjai, a királyi egyetemek rendes tanárai és egyéb olyan tanintézetek rendes tanárai, a melyek akadémiai felsőbb rangokat osztanak.

Azonban a másodfoku bíróság tagjai, szintugy a tábornokok és főtisztek nem választhatók meg azon a területen, a hol hivatalukat végzik, sem azon, a hol végezték a választást megelőző hat hónapon át.

A clerus tagjai nem választhatók, ha egy lelkészi kerületet adminisztrálnak vagy ha valamely káptalan vagy collegium tagjai.

A fizeteses ideiglenes állami megbizátások közhivatalnak tekintetnek és incompetibilitást okoznak. Ugyanez áll az államtól subventionált kereskedelmi és ipari vállalatok igazgatói, administratorai, ügynökei, ügyvédei és jogtanácsosaira, ha csak ez a subventio valamely általános állami törvénnyel nem adatott.

Az állami közmunkák és szállítások engedményesei szintén nem választhatók az üzlet tartama alatt.

Végre a diplomaták, consulok és egyéb alkalmazottai valamely idegen hatalomnak nem választhatók, hacsak a kormány engedélyét meg nem nyerték arra, hogy a választást elfogadhatják, a nélkül, hogy a nemzetiségüket elvesztenék. A választható hivatalnokok száma a kamarában nem lehet több 40-nél, nem számítva azonban a minisztereket és miniszteriumi főtítkárokat. A legfőbb törvényszék és másodfoku bíróság, szintugy az egyetemi tanárok száma nem lehet több tiznél. Ha ezt a számot meghaladja, sorshuzás útján szállítják le a törvényes számra.

A mandátum tartama alatt és utána még 6 hónapig a képviselő nem vállalhat fizeteses hivalt, kivéve valamely külföldön lévő megbizátást.

Ez nem alkalmazható a miniszterekre és min. főtítkárokra, a kik azonban új választásnak tartoznak magukat alávetni. Sem azokra közülük, a kik miniszteri vagy min. főtítkári állásuk elhagyása után kineveztetnek azon katonai vagy polgári állásra, a melyet előbb elfoglaltak.

A hivatalnok képviselők, kivéve a katonatiszteket, nem részesülhetnek más előléptetésben, mint a mi szigoruan a rangsor (ancienneté) szerint őket megilleti. Ez esetben is megzúnik mandátumuk, de újra választhatók.

A kötelező utasítás elfogadása tilos.

Portugal. Senki se lehet egyidőben mindkét kamara tagja. A törvényhozói mandátummal minden hivatal összeférhetlen, kivéve az állami tanácsos és miniszter állását. A választott hivatalnokok mandátumuk tartama alatt hivataluktól fel vannak függesztve.

A pairek és a képviselők kinevezhetők miniszternek vagy államtanácsosnak; a pair-ek ez esetben megtartják törvényhozói állásukat, a képviselők azonban új választásnak vannak alávetve.

Ha a király az ülésszakok között egy képviselőt a királyságon kívül valamely megbízatásra alkalmaz, úgy, hogy az illető az új ülésszak megnyitásától kezdve nem jelenhet meg a törvényhozásban, köteles letenni mandátumát.

Ha azonban egy előre nem látott körülmény mellett az állam érdeke azt kívánja, hogy a képviselő megbizassék valamely feladattal, a Ház megadhatja az engedélyt.

Románia. a) *Senatus.* A senator mandátuma összeférhetlen az adminisztratív és az államtól függő hivatalokkal. Kivétel a miniszter és a *maire* (polgármester, városi, községi bíró).

A hivatalnok csak lemondása után 15 nappal választható.

Az *activ* katonák nem választhatók, kivéve a tábornokot és az ezredest.

b) *Képviselőház.* Ugyanaz, mint a *senatus*-ra, csakhogy itt a katonák teljesen ki vannak zárva, a tábornokok és ezredek is.

A bírósági tisztviselő nem lehet választói gyűlésnek tagja vagy bizottsági tagja saját és a szomszédos kerületben. Az adminisztratív hivatalnok pedig, kivéve a *maire*-t, egyáltalán nem lehet választói bizottsági tag.

San-Marino. Két rokon, egészen a negyedik fokig, nem lehet egyszerre a törvényhozó testület (*conseil souverain*, legfőbb tanács) tagja.

Spanyolország. a) *Senatus.*

A senator állása összeférhetlen az államtól, tartományoktól vagy községektől fizetett hivattal. Kivételek: miniszterek, püspökök, tábornokok és viceadmirálisok két éves ranggal, nagykövetek két évi, meghatalmazott miniszterek négy évi tényleges szolgálattal, államtanácsosok, az államtanács főügyésze, a legfőbb törvényszék és számvevőszék miniszterei és főügyészei, a legfőbb hadi és tengeri törvényszék tanácsosai, a katonai rendeletek bíróságának *doyen*-je (legöregebb) 2 éves rang után, az utak, bányák és erdők mérnöki testületének első osztályú főigazgatói, az egyetemi tanárok 4 évi szolgálat után.

Mind e felsorolt személyek kötelesek kimutatni 7500 peseta évi jövedelmet, akár birtokból, akár fizetésből, a mit másképp el nem veszthetnek, mint pensióba menés vagy hivataluk elvesztése által.

Az itt felsoroltak lehetnek a senatus élethosszig kinevezett tagjai. Vannak hivatalból tagjai is.

A senator állása incomp. továbbá a képviselőséggel vagy községtanácsosi (bizottsági tag) állásával, kivéve Madrid városát.

A senatorok nem fogadhatnak el más állást, mint a miniszterit, sem előléptetést a hierarchicus soron kívül, sem czimeket vagy kitüntetések az országgyűlés ülésezése alatt.

De hivataluk szerint a kormány adhat nekik különös megbízatást, ha a közszolgálat kívánja.

b) *Képviselőház.* A mandátummal összeférhetlen a közhivatal, kivéve azt, a melynek székhelye Madridban van és legalább 12,500 peseta fizetéssel jár. Az ilyen hivatalnok-képviselők száma nem lehet több 40-nél; ha ennél többet választanak meg, sorshuzás dönti el, kiknek kell lemondani a mandátumról. A képviselő, a ki compatibilis hivatalt fogad el a kormánytól, új választásnak tartozik magát alávetni.

Szerbia. Nem választhatók az ügyvédek, hivatalnokok még nyugdíjban sem és a segélyezett szegények.

Svédország. Nem lehet törvényhozó, a ki nem protestáns vallásu, vagy a ki gyámság alatt van.

Svájcz. A törvényhozás 2 kamarából áll: nemzeti tanács és államtanács. A nemzeti tanács tagja nem lehet az államtanács és szövetségtanács (7 tagu miniszterium) tagja vagy a szövetségtanácsból kinevezett hivatalnok. Ha valaki ez incomp. állásokból megválasztatik, választania kell állása vagy a mandátum között.

Törökország. A képviselőséggel összeférhetlen a közhivatalnok állása, kivéve a minisztert. Ha hivatalnok választatik meg, le kell mondania állásáról.

Amerika. *Argentina köztársaság.*

a) *Senatus.* Senatorok nem lehetnek az egyházi rendhez tartozók és hivatalt nem fogadhatnak el a kormánytól a senatus engedélye nélkül.

b) *Képviselőház.* Ugyanaz, mint a senatusra.

Bolivia. A törvényhozás (senatus és képviselőház) tagja megválasztható vagy kinevezhető a köztársaság elnökének vagy alelnökének, miniszternek, diplomatai ügynöknek vagy katonai parancsnoknak háboru esetében, de ezáltal törvényhozói mandátuma megszűnik. Másféle hivatalt nem foglalhat el. Polgári, egyházi és katonai tisztviselők nem választhatók.

Brazília. A senator és képviselő mandátumával összeférhetlen a közhivatal, kivéve a miniszter és államtanácsos állását.

Ha ez állásra senator neveztetik ki, megtartja székét a senatusban, ha képviselő, akkor új választásnak tartozik magát alávetni.

A két kamarának egyszerre nem lehet valaki tagja.

Ha a császár az ülésszakok között egy senatort vagy képviselőt a császárságon kívül valamely megbízásra alkalmaz, úgy, hogy az illető az új ülésszak megnyitásától kezdve nem jelenhet meg a törvényhozásban, köteles letenni mandátumát.

Ha azonban egy előre nem látott körülmény mellett az állam érdeke azt kívánja, hogy a képviselő vagy senator megbízassék valamely feladattal, az illető kamara megadhatja az engedélyt (l. Portugal).

Chili. Nem lehetnek képviselők vagy senatorok a szerzetesek, a világi papok, a kik lelkipásztorsággal foglalkoznak, az első folyamodású bírák, a főispánok (intendant, préfet) vagy kormányzók abban a megyében vagy tartományban, a melyet igazgatnak azok a személyek, a kik nem születtek *Chiliben*. Ha azonban ezek az utóbbiak naturalizálva (honosítva) vannak legalább 6 év óta, akkor választhatók.

Columbia. A congressus (senatus és képviselőház) tagjai nem lehetnek a köztársaság elnökétől kinevezett hivatalnokok: a ki ilyen hivatalt elfogad, mandátumát elveszti. Kivétetik azonban az államtitkár, diplomatai ügynök és katonai főnök háboru esetében. A congressus tagja sem önmaga által, sem közvetítő által nem léphet szerződéses viszonyba a szövetségi kormányval.

Costa-Rica. Nem lehet senator vagy képviselő: a köztársaság elnöke, miniszter, a legfőbb bíróság tagja vagy olyan közhivatalnok, a kinek hatásköre egész tartományokra kiterjed.

Ecuador. Senator vagy képviselő nem lehet a köztársaság elnöke, államtanácsos és bírósági hivatalnok.

Észak-amerikai egyesült államok. Teljes összeférhetlenség van a congressusi tagság (senator és képviselő) és mindenféle polgári hivatal között, a mely a szövetséges kincstárból fizettetik. A congressus tagja megválasztása után nem fogadhat el olyan polgári hivatalt, a melyet azon országgyűlés alkotott vagy fizetését fölemelte.

Guatemala. Incompatibilitás van a törvényhozói mandátum és a következő tisztségek között: szerzetes, pap azon választókerületben, a hol működik, a főispán (préfet), adószedő, első folyamodású bíró és megyei commandant (parancsnok).

Haiti szigete. Incomp. minden hivatal, a mely állami fizetéssel és kormányi kinevezéssel jár.

A képviselők és senatorok mandátumuk tartama alatt, még ha lemondanak is, nem vállalhatnak el állami hivatalt, sem katonai előléptetést. Kivétel az államtitkár és a köztársaság ügynöke idegen államban. Ez utóbbi úgy tekintetik, mint lemondott törvényhozó és helye új választással betöltetik.

Honduras. (Egy kamara rendszer.) Összeférhetlen minden állami fizetéses hivatal.

Mexico. A képviselőséggel összeférhetlen minden hivatal vagy megbízatás, a mely az Uniótól kap fizetést; a képviselő hivatalt vagy megbízatást nem vállalhat el a congressus bejegyzése nélkül.

Paraguay. A képviselő vagy senator állásával összeférhetlen minden egyházi állás és minden, a nemzettől fizetett hivatal, ide értve a miniszterséget is.

Salvador. A törvényhozó (senator és képviselő) állásával összeférhetlen minden egyházi méltóság és a kormánytól függő hivatal; ez összeférhetlenség megmarad a hivatalról lemondás után is még 10 hónapig. Senator vagy képviselő mandátuma tartama alatt nem fogadhat el a kormánytól semmi hivatalt, tisztséget, kitiüntetést vagy bármilyen segítséget mandátumának és polgári jogainak 5 évre elvesztése terhe alatt.

Uruguay. A törvényhozás (senatus és képviselőház tagjai) nem lehetnek a kormánytól kinevezett polgári és katonai hivatalnokok, a szerzetesrendek tagjai és az állami kegydíjasok.

Venezuela. a) *Senatus és képviselőház.* A mandátummal összeférhetlen a közhivatal, nemcsak a mandátum tartama alatt, hanem még azután is egy évig. A törvényhozó csak a következő állásokat fogadhatja el: miniszterség, diplomatiai tisztség és katonai parancsnokság háboru esetén, de a mint elfogadta, mandátuma megszűnik.

A senator vagy képviselő nem köthet szerződést vagy adás-vételt a szövetségi kormánnyal, sem föl nem léphet ellene valaki másnak a nevében.

b) *A szövetségi felső bíróság.* Nemcsak bíróság, hanem egyszersmind joga van megsemmisíteni a törvényhozás minden határozatát, a mely az alkotmányt sérti. Mandátumuk tartama alatt a tagok nem fogadhatnak el a kormánytól semmi hivatalt.

Afrika. *Egyiptom.* Az országgyűlés tagja nem lehet a kormánytól függő hivatalnok, továbbá a katona, akár activ, akár tartalékos.

IV. A KÉPVISELŐHÁZ BIRÁLÓ BIZOTTSÁGA- NAK JUDICATURÁJA.

A következőkben közöljük az uj (1874:XXXIII.) választ. és bünt. (1878: V.) törvény életbe lépte utáni választások ellen intézett petitiók főbbjeit mint szemelvényeket — és pedig idősz szerinti sorrendben egész napjainkig — a *kérvényeket* s az azokra hozott bir. biz. *ítéleteket* — kivonatossan, pártokra való tekintet nélkül s szorítkozva főkép az egész országban ismertté lett választásokra s azokra, melyek tárgyalása *bizonyos elvi kijelentésekre* adott alkalmat az illető bir. bizottságoknak.

1. Az *abonyi* (Pestm.) Degré-féle választás 1878-ban. (A képviselőház ez ügyben eljár VII. bíráló bizottságának 1878. nov. 8-án hozott ítélete eredeti szövegében nem volt feltalálható sem a képviselőház irattárában. sem az orsz. levéltárban.)

A *kérvény*, melyet a volt Gulner-párti választók adtak be, arra volt alapítva, hogy a választás törvénytelen, mert Degré Alajos ugyan 93 szótöbbséget kapott ellenjelöltje: Gulner Gyula ellenében, azonban e többség illegitim, mert a bírói vizsgálat irataiból kitünőleg már eddig is (t. i. a választás júniusban volt, a kérvény pedig szeptemberben adott be), a Degrére szavazott választók közül 155-en önkényt beismerték, hogy szavazataikért pénzt (fejenként 5—10—20 frtot) kaptak; — tehát evidens, hogy a megválasztott képviselőnek 93 szótöbbsége teljesen le van rontva s meg van semmisítve azon sokkal nagyobb számú törvénytelen szavazattal, a melyeket — mivel vesztegetés után szereztek — nem szabad számbavenni, illetve le kell vonni a Degrére adott szavazatok összeségéből, vagyis a 155 törvénytelen szavazat levonása után a 93-as többség azonnal leolvad 62 szavazatos kisebbségre, illetve Gulner javára áll elő 62 szavazattöbbség, s így többsége nem Degrének lévén. hanem Gulnernak, a törvényes szavazatok többsége szerint *ezt* kell megválasztott orsz. képviselőül kijelenteni és igazolni stb.

A *bíráló bizottság ítélete* — bár a most előadott tényállást valónak ismerte el — mégis elutasította a kérvényt s igazolta Degré Alajost. azon egyetlen indokból, mert a vesztegetést — ugymond — nem a megválasztott képviselő (Degré A.), hanem az ő párthívei követték el s nincs igazolva, hogy ebben neki része s illetve erről tudomása lett volna. (Önkényt értetik, hogy a Cur. bir. törvény jövőre az ily ítélkezést kizárja, mert az ily eljárást világosan az érvénytelenségi okok közé sorozza. 1899: XV. t.-cz. 3. §. 10. s 4. §. stb.)

1. *K. L. szentendrei választása* 1884. június 15.

A II. bir. bizottság a vizsgálat és pótvizsgálat alapján a választást igazolja.

1. A kérvény fölpanaszolja, hogy 12 választót, a ki L. P.-re akart szavazni, visszaütött, bár föl vannak véve a választói jegyzékbe. — Erre nézve be van bizonyítva, hogy a megnevezett választókat részint jogosan, részint pedig nem utasították vissza.

2. A kérvény szerint 6 hamis szavazat adatott be K. L.-ra halottak, betegek és távollévők helyett. — Ez nincs bebizonyítva, mert a bizonyítványok vagy nem hitelesek, vagy más okból el nem fogadhatók.

3. A kérvény főrésze a vesztegetés kérdésével foglalkozik, a következő pontokba foglalva:

a) *Zsámbék* községben a jegyző Krausz nevében kinyilatkoztatta, hogy ha ő reá szavaznak, a község összes adóhátralékát kifizeti, a községi kutat megcsináltatja és minden egyes választónak 10 frtot és fuvar czímen 6 frtot fizet. — E kérdésben a vizsgálat és pótvizsgálat során kiballagott tanuk olyan ellenmondóan vallanak, hogy vallomásukat biznyitékul elfogadni nem lehet. Mindössze 4 tanu fogadható el szavahihetőnek, ezek szerint pedig a jegyző nem tette az említett nyilatkozatot.

b) *Perbál* községben a kisbíró kidobolta, hogy a ki Krausz Lajosra szavaz, 8—10 frtot kap. — Ez adatot a vizsgálat tényleg igaznak bizonyította be, ámbár a kisbíró maga vallja, hogy a bíró és jegyző tudta nélkül, két idegen kérésére tette, a kiknek kiletét nem sikerült megállapítani. Lehet, hogy az ellenpárthoz tartozók fogása volt a Krausz-párt compromittálása végett.

c) *Tök* községben több választó 10 forintot és 3 forint fuvardíjt kapott. — Ez is igaznak bizonyult, azonban az illető választók már előbb beiratkoztak a Krausz-pártra, a nélkül, hogy nekik bármilyen ígért tétetett volna. Ez tehát nem megvesztegetés.

d) *Szigetmonostor* községbeli választók szintén kaptak pénzt. — Ezt sem lehetett bebizonyítani, mert az erre vonatkozó vallomások keletkezettek a szentendrei polgármester terrorizálása folytán, valamint a czélból, hogy a községi bíró megbukassák, azért fogják reá a pénz osztogatását. A vizsgálat legfőképp azt bizonyította be, hogy a kik tanuszerzésre és haszon reményében tanuskodásra képesek, azok politikai joguk gyakorlására nem méltók. Itt nem a választópolgároknak meggyőződésüktől pénzzel való eltántorításáról, hanem kizárólag az adott helyzetnek törvénytelen kizsákmányolásáról lehet szó. A választási törvény intencziója az volt, hogy csak azon párt tagjait illeti meg jogosan a kérvényezés, a mely az elvnek tisztaságával lépven a küzdő térre. elveinek diadalát bünös üzemek buktatták meg.

Mínthogy a kifogásolt üzemekkel K. személyét kapcsolatba hozni nem lehet és különben is 43 szótöbbséggel választatott meg, tehát a választás eredményét a kifogásolt szavazatok levonása se változtatná meg: választását igazolni kellett.

3. *Gr. Sz. P. kaposvári választása* 1887. június 18.

A III. bir. bizottság ülése 1887. nov. 3.

1. A választáson K. S. nyert többséget, de az elnök nem őt jelentette ki képviselőnek, hanem Sz.-it. Erre nézve felhozzák a kérvényezők, hogy a központi választmány június 28., 29. tartott ülésében megállapította, hogy K. S. 28 szótöbbséget nyert.

Ez okirat azonban figyelembe nem vehető, mert egyrészt a belügyminiszter megsemmisítette, másrészt mert a központi választmány hatásköréhez a többség megállapítása nem tartozik. Különben is a választási jegyzőkönyv szerint kétségtelen, hogy Széchenyi kapott többséget.

2. Sz. többsége úgy állt elő, hogy 19 taszári szavazatot, a melyet K.-re adtak, Sz.-re írtak. Ámde ezt az állítást a rovatos lajstrom megcáfolja, mert a megnevezett taszári választók K.-nek vannak beírva.

3. Kérvényezők fentartják maguknak, hogy panaszukat elő fogják adni. Ez a fentartás a Házszab. 57. és 64. §§-ai értelmében figyelembe nem vehető.

4. A kérvényezők meghatalmazottjai élő szóval azt adták elő, hogy 20 szennai választó szavazata Sz.-nek iratott be, pedig K.-re adott. Ez a kifogás figyelembe nem vehető, mert elkésett. Különben nem is alapos, mert a Sz. szavazatai állandóan az iv baloldalára, K. szavazatai pedig a jobb oldalára irattak. A kérdéses szavazatok pedig a baloldalra irattak, tehát a lap tetéjén a K. névének Sz.-re kijavítása nem képez sérelmet.

5. Hogy a mandatum hamisítva van, kérvényezők azzal bizonyítják, hogy a megyci levéltárban elhelyezett szavazási lajstrommal nem egyezik meg. Ámde a bir. bizottság csakis a mandatumot veheti tekintetbe, a másik két példány öréá nézve nem bizonyíték.

6. Kérvényezők szerint simonfai választók az ő szemük láttára 15—16 frtot kaptak azért, mert Sz.-re szavaztak. Ámde ezt az összeget a szavazás után kapták s nincs bebizonyítva, hogy a szavazás előtt ígérték meg.

7. Kérvényezők előtt összesen 45 választó beismerte, hogy 15 frtot kapott fejénként azért, mert Sz.-re szavazott. Ámde ugyanezen választók más okmányokban ezt tagadják. Egyébként sincs róluk bebizonyítva, hogy a szavazás előtt tettek nekik a szavazatuk odaadásaért ígéretet, e nélkül pedig nincs vesztegetés.

8. Hogy 2 halott névében is szavaztak Sz.-re, még ha igaz is, nem jöhet tekintetbe, mert viszont K.-re is szavazott 3 halott.

Mindezek alapján a bizottság gr. Sz. P. választását igazolta.

4. *L. I. stomfai választása* 1895. december 5. és 6-án.

A IV. bir. bizottság 1896. márczius 12-én a választást igazolta.

1. A kérvényezők felhozzák, hogy a szavazóknál 2—3—4 év kor-különbséget elnéztek, de ezen fölül már visszautasították a szavazatot, szintugy a név eltérése miatt is. Azonban ez a visszautasítás egyformán történt mindkét párttal szemben, tehát nem történt pártérdekből. Hogy egy betű eltérése miatt is visszautasították a szavazatot, azt teljesen törvényesnek mutatja az a helyi körülmény, hogy pl. *Daniel* és *Danikel*, *Zajcsek* és *Zajicesk*, *Chorváth* és *Horvát*, *Viczen* és *Viczena* a kerületben tényleg létező különböző személyeket jelentenek.

2. A kérvény vádolja az elnököt a pártok elhelyezése és a rend fentartására tett intézkedései miatt. — Ámde maguk a kérvényezők is elismerik, hogy a pártok elhelyezése az előbbi választásoknál is úgy történt, mint most és nem is szólalt fel senki ellene néppárti részről se. — Hogy az elnök a pártok elválasztására katonaságot is vett igénybe, magyarázata az, hogy Stomfán kívül 19 község választói kérték a személy- és vagyonbiztonság megvédését a kerületben uralkodó nagy izgatottságra való tekintettel. Hogy ez izgatottság milyen nagy volt, mutatja pl. az, hogy Latkóczy program-beszéde alkalmával a hazatérő választókat a néppártiak közáporral fogadták, hogy máshelyen a szabadelvű párt zászlót elégették, hogy néppárti választók bevallották, hogy csak azért szavaztak, mert a pap azzal fenyegette, hogy elvesztik lelki üdvösségüket, gyermekeiket nem keresztelik meg stb.

3. Kérvényezők panaszozzák, hogy állami és megyei tisztviselők résztvettek a választási mozgalmakban. — Minthogy azonban ettől senki sincs eltiltva, az figyelembe nem vehető. Különben is sokkal nagyobb

befolyással volt a választásra az az izgatás, a melyet kathol. papok kifejtettek a néppárt mellett.

4. Hogy a választás megnyitása és vezetése nem történt törvényes módon, azt megegyeztetve a választási jegyzőkönyv.

5. Hogy a L.-párt tűzifa-utalványokkal és pénzigérettel vesztegetett, nincs bebizonyítva.

Mindezek folytán a választást igazolni kellett.

5. *H. L. kunfélegyházi választása* 1896. okt. 28. — VIII. bíráló bizottság.

1. A kérvényezők főargumentuma, hogy csakis B.-párti választót utasítottak vissza, összesen 84-et és a visszautasításról jegyzéket nem vezettek.

Ez azonban meg van czáfolva, mert vezettek jegyzéket és ebből kitűnik, hogy 45 H.-párti választót is visszautasítottak.

2. Kérvényezők szerint 144 választójukat erőszakkal nem engedték be a szavazó helyiségbe. Ámde ez sem áll, mert e felsorolt választók közül 20 leszavazott, 14 nem volt felvéve a választók névjegyzékébe, 31 pedig önként tartózkodott a szavazástól. Fenmarad tehát 79; hogy ezek se voltak erőszakkal visszatartva, bizonyítja kérv. szerint a rendőrkapitány. De ha még úgy lett volna is, 79-et levonva H. 180 szótöbbségéből, a választás eredménye nem változik stb.

Mindezek alapján a bizottság a választást igazolta.

6. *M. P. somlyó-vásárhelyi választása* 1896. okt. 28. — Az V. bír. bizottság ülése 1897. február 11.

Összesen van a kerületben 2933 szavazó, leszavazott 2675 — és pedig: *M. P.*-ra 1359, *B. B.*-ra 3316, nem szavazott 258, körülbelül 8%, nem áll tehát az, hogy fenyegetés és hitfelekezeti izgatás miatt a választók tömegesen visszatartattak a szavazástól. A kérvényezők a terrorizálás igazolására több bizonyítványt mutatnak be; azonban az aláíró választók egy része visszavonja a vallomását, más része pedig tiltakozik ellene, hogy tudtukon kívül került oda a nevük. Mindössze 11 választó vallja, hogy B.-re akart szavazni, de kénytelen volt M.-re szavazni. Ez tehát kitenne B. javára 22 szavazatot, minthogy azonban M.-nek 43 szótöbbsége van, a választás eredménye úgy sem nem változnék meg.

A hitfelekezet elleni izgatás nincs bebizonyítva.

Mindezek alapján a bizottság M. P.-t végleg igazolt képviselőnek jelenti ki.

7. *I. Gr. Z. J. surányi választása*. Az I. bír. bizottság ülése 1897. jan. 22.

1. A *vesztegetés* vádja bizonyíték hiányában elejtetik.

2. *Vallási izgatás* történt ugyan a megválasztott képviselő hívei által meg nem engedett módon is, de ennek befolyása a választók lelkiületére oly módon, hogy határozott vallási izgatásnak lehetne nevezni, igazolva nincsen.

3. A *választási elnök állítólagos visszaélései* közül a következők, vétettek bíráló alá: 1. egy harmadik jelölt ajánlása el nem fogadtatott, 2. szavazók visszaütattak. Az elsőre nézve igaz, hogy az elnök az ő eltávozása által, helyettese pedig az ajánlás rögtöni el nem fogadása által mulasztást követett el, de nincs bebizonyítva, hogy az elnök visszatérte után is vonakodott elfogadni az ajánlást. A második vád hiteles bizonyítványokkal van ugyan igazolva, de minthogy maga a kérvény csak 143 visszaütött választót említ, ez a 182 szótöbbséget le nem rontja.

Mindezek folytán a bizottság nem tartja kívánatosnak a kerület békéjét vizsgálát elrendelésével újra feldolgozni a választást igazolja.

8. *Gr. A. A. jászberényi választása* 1896. IX. bíráló bizottság.
A kérvényezők a következő okok alapján támadják a választást:

1. A rovatos ívekben nincs mindenütt feltüntetve a szavazó neve mellett a városrész, pedig Jászberényben sok egyenlő nevű lakos van, így tehát nem tudhatni, hogy a személyazonosság helyesen állapított-e meg?

2. A kerületek sorrendjét sem tartották meg, szavazásra bocsátván mindjárt reggel tanyai választókat, a kiknek csak sokkal később lett volna joguk szavazni. Ezen Apponyi-párti választók tehát jogtalan előnyben részesültek.

3. Visszautasítottak összesen 26 választót, akik mind E.-pártiak voltak.

4. A.-ra leszavaztak nem választók, sőt halottak is.

A bíráló bizottság a 3. első pontot bebizonyítottak veszi, a 4-iket nem. Egészen vége nem talál elegendő támpontot a vizsgálat elrendelésére s a választást egyhangulag igazolja.

9. *W. T. gödöllői választása.* A II. bir. bizottság 1897. évi január 18. és 19-iki ülése.

1. A tanuk által kiállított és nagyrészt nyomtatott bizonyítvány. Összesen 118, figyelembe nem vehető, nemcsak mert tartalmilag értéktelen, hanem főképp azért, mert az aláírások nincsenek közjegyzőileg vagy bíróilag hitelesítve.

2. 41 bizonyítványnak aláírása hitelesítve van; ezek azt állítják, hogy maga W. és mások etetéssel, itatással és pénzzel vesztegették. Amde a választás védője mindezeket megerőtlenítette, meg is czáfolta. Különben is az aláírók nagy része vádját mások elbeszélésére alapítja.

3. Állítatott, hogy közhivatalnoki visszaélések is követték el: ezen kívül W.-re beadatott 34 hamis és 70 érvénytelen szavazat, melyek nem választóktól származtak.

Mindez semmivel sincs bizonyítva. Mindössze 4 szavazat jöhetne tekintetbe, de minthogy W.-nek 371 szótöbbsége volt, a vizsgálat sem rendelkezhető el és a választás igazoltatik.

10. *H. J. mezőkövesdi választása* 1896. A VIII. bíráló bizottság (Gajári Géza vizsgáló biztos pótvizsgálati jelentését meghallgatta és tárgyalta a következő vádpontokat:

1. *Vesztegetés.* Azok a választók, akik vesztegetési kísérlet miatt panaszt emeltek, kijelentették, hogy ők azért az ellenpártra szavaztak. Csak egy esetben van bebizonyítva, hogy egy H.-párti főkortes 18 választó korcsmai számláját kifizette, de ez a választás eredményére döntő befolyással nem birt.

2. *Vallási izgatás.* Egyes kathol. papok részéről történtek ilyen izgatások, de csak általánosságban. Hogy egyes választókat ezzel megtáncoltattak volna, nem volt constatálható.

3. *Általános izgatottság.* A kerületben heteken keresztül veszélyeztetve volt a testi épség, egy emberölési kísérlet is történt, a választást 2 órán át fel kellett függeszteni a végből, hogy a katonaság helyreállítsa a rendet annyira, hogy a T.-párti választók szavazhassanak.

Mindezeket tekintetbe véve is nem volt bebizonyítható, hogy az előadott cselekmények nélkül más jelölt nyerhetett volna többséget, a bizottság tehát a választást igazolja.

11. *E. C. nagyszombati választása* 1896. október 28-án. III. bíráló bizottság.

Semmiféle bizonyíték nincs arra nézve, hogy Gr. Z. N. választói polgári joguk gyakorlásában megakadályoztattak volna. Ellenkezőleg be van bizonyítva, hogy katonai cordonon akadály nélkül átkelhettek az

első felhívásnál elkésett választók a második felhívásnál szavazhattak, a kik tehát önként eltávoztak, azok nem akartak szavazni.

A szavazati jogukkal élők nagy többsége E. C.-ra szavazott, ennél fogva végleg igazolt képviselőnek jelentetik ki.

12. *M. E. alsó-lendvai választása* 1896. okt. 28.

A VIII. bir. bizottság az elrendelt vizsgálat alapján a választást megsemmisíti 1898. január 22-én tartott ülésében.

1. Be van bizonyítva, hogy a szavazók tekintélyes számától meg se kérdezték, hogy kire szavaz, hanem beírták tetszés szerint; volt olyan, a ki a jelölt nevét nem mondta meg, hanem rámutatott a kalapja mellett lévő tollra és ezt elfogadták szavazásnak. — Ezek és ehhez hasonló egyéb visszaélések az 1874: XXXIII. t.-cz. 76., 77., 78. §-aiba ütköznek és semmisségi okot képeznek.

2. A vallási izgatás oly óriási volt a kerületben, hogy a nép még a választás után sem tudott megnyugodni, hanem halottak napján az egyik MI-párti választó gyermekeinek sirját megrugdosta e szavakkal: »Ezt a két zsidó gyereket ki kellene ebből a szentelt földből dobni.« A vallási izgatás hatása alatt 87 falu közül csak 25-ben, ahol kevés szavazó van, nem történt zavargás. A vallási izgatást katolikus papok végezték. nappal a templomban a szöszékről, éjjel pedig kereszttel kezükben házról-házra járva hirdették, hogy: »A róm. kath. vallás veszélyben forog, azt kell most megvédeni, mert ha a kormánypárti MI-ra szavaznak, az oltárokat lerombolják, a templomokból zsidó gabona-raktárakat csinálnak, a keresztelést és más szertartást megszüntet a kormány s a templomokba nem eresztenek be.« Volt olyan pap, aki papi ornátusban, kereszttel a kezében körmenetet vezetett s a tömeget azzal izgatta, hogy ezt azért teszi, mert veszélyben van a vallás. Volt olyan pap, a ki kocsin ment temetni, kezében néppárti zászlóval s azt kiabálva: Éljen a néppárt. Ehhez hasonló volt mindenfelé az izgatás, a melyet összesen 147 tanu bizonyít.

3. Az izgatás hatása alatt a nép mindenfelé erőszakoskodott, nemcsak fenyegette a MI-pártiakat, hanem tettelesen is bántalmazta, kocsmába beszorítva csak katonaság birta őket megszabadítani, sőt még a katonaság védelme alatt haladó MI-pártiakat is kövel megdobálta. Az erőszakosság efféle példáit 191 tanu igazolja.

4. 82 tanu bizonyítja, hogy MI-párti választókat a szavazásra menésben akadályoztak.

Mindezek alapján, mivel az ellenpárti választók akadályozva vagy terrorizálva voltak a szavazati jog gyakorlásában, föltehető, hogy M. P. nyert volna többséget. A bizottság tehát M. E. választását megsemmisíti.

13. A *csik-karczfalvi* kerületben 1896. október 29-én megválasztott képviselő ügyében ítéletetett: V. Gy. végleg igazoltnak kimondatik.

Indokok: Kérvényezők a választási eljárás befolyásának törvényességét, a választási elnök és szavazatszedő küldöttségek eljárásának törvényes voltát nem támadják meg; s kifogásként nem is érvényesítik, mintha a választás helyére lovassági fedezet mellett tényleg bevont szabadelvű Boeskor-párti szavazók a szavazatszedő küldöttségek által szavazatuk beadásában gátoltattak, vagy hogy pártjukbeli egyes választók szavazatuktól megfosztattak volna. — Kérvényezők a választást azonban megsemmisíttetni kéri azért, mert a választási szabadság teljes mérvben nem érvényesülhetett, törvénybe ütköző izgatások és a választók megfélemlítése miatt; mert ugy a képviselőjelölt maga, valamint a kerülethez tartozó községek katolikus lelkészei és segédlelkészei s más kortések törvénybe ütköző izgatásokkal és ígéretekkel, a személy- és vagyonbiztonságot veszélyeztető fenyegetésekkel. büntettek, vétségek és

kihágások elkövetésével a szabadelvűpártiakat annyira megfélemlítették, hogy sokan egyáltalán nem, sokan pedig meggyőződésük ellenére V. Gy.-ra szavaztak; s ha utóbb nevezettre beadott 1223 szavazatból leszámítatnék azon 321 szavazat, melyet szabadelvűpártbeliek megfélemlítés folytán V. Gy.-ra adtak, de tényleg a szabadelvűpárti jelöltre, dr. B. B.-ra szándékoztak adni, s ha a félélemből nem szavazott 215 választó szava zata is jelöltjük javára vétetnék számításba. akkor utóbbinak lett volna 210 szavazattöbbsége.

Ugy de ezen állítólagos, törvénybe ütköző izgatások és megfélemlítések tényei bebizonyítva nem lettek. Kérvényezők egyesek megfélemlítési ténykedéseinek beigazolására részben írásbeli bizonyíték nélkül tanukra csak hivatkoznak, s a bemutatott írásbeli tanusítványok és nyilatkozatokon levő névaláírások és kézjegyek közjegyzőileg vagy bírósági hitelesítve nincsenek; s ezért a házszabályok 70. §-a értelmében a kérdéldöntésénél figyelembe vehetők nem voltak; — annál kevésbé, mert még azon esetben is, ha a házszabályok értelmében bizonyítékul el nem fogadható, a tárgyalás során bemutatott — közjegyzőileg nem hitelesített nyilatkozatokban foglalt — gyergyó-csanafalvi, hilyénfalvi és gyergyó-tekcső-pataki, összesen 218 szavazat V. Gy. 1223 szavazatából levonatának s B. B. 576 szavazatához hozzászámítatnék is, még ez esetben is a választásnál eredményezett 647 szavazattöbbségből fennmaradna V. Gy. javára 211 szavazattöbbség, stb.

14. A *magyar-óvári* kerületben megválasztott dr. R. J. képviselő mandátumra vonatkozólag következőleg ítélte: dr. R. J. igazolt képviselőnek jelentetik ki.

Megokolás: Kérvényezők a választás megsemmisítését azon alapon kérik, hogy megválasztott dr. R. J. és pártja saját érdekében hitelesítkezett ellen, izgattak, a választókat megfélemlítették; továbbá, ha a választási elnök ugyancsak dr. R. J. érdekében szabálytalanul, sőt törvénytelenül járt el.

A hitelekezetek elleni izgatás vádját kérvényezők az A), B), E), F) és J) jegyek alatt becsatolt tanusítványokkal igyekeznek bizonyítani. Ugy de ezen bizonylatok nem nyújtanak elég támpontot a vizsgálat elrendelésére azon okból, mert azoknak nagyobb része nem közvetlen tanuk által van kiállítva, már pedig ha azon izgatások, miként kérelmezők állítják, templomozás alatt vagy más nyilvános helyen követtettek volna el, módjukban lett volna kérelmezőknek azokat közvetlen tanuk által bizonyítani.

A választók megfélemlítését kérelmezők szintén nem közvetlen tanuk által kiállított nyilatkozatokkal s így is a kérelemben felsorolt eseteknek nem mindenikét kísérelték meg bizonyítani. Azonban a választást védő képviselő részéről 21., 22/3. és 23. jegyek alatt benyújtott ellenbizonyítékok kérvényezőknek azon hiányos bizonyítékait teljesen megsemmisítették.

Végül: kérelmezőknek azon állítása, hogy a választási elnök több irányban szabálytalanul, sőt törvénytelenül járt volna el, annyiban beigazolást nyert ugyan, hogy a kitűzött sorrendben való szavazás alkalmával a választási elnök több esetben a választókat nem is kérdezte meg, hogy mire szavaznak, hanem nevüket megkérdezve és tolljaikat megnézve, a szavazatot azon jelölt nevére íratta be, a melyiknek tollát a szavazó viselte.

Jóllehet a választási elnöknek ezen eljárása szabálytalan volt, de ebből sem az egyik, sem a másik párt jelöltjével szemben joghátrány nem származott s ilyenek bizonyítása kérvényezők részéről meg nem kíséreltetett.

Mindezeknek mérlegelésével s különösen annak megfontolásával, hogy a választást védő képviselő részéről beigazolt elhalt vagy eltávozott választó-jogosultak levonásba vételével az összes választók szavazatainak fele mennyiségét dr. R. J. megnyerte s hogy ellenfelénél 561 szavazattöbbséget vívott ki maga részére, — megválasztását igazolni kellett, stb.

15. *R. I. kisucza-ujhely-várnai választása* 1898. február 10., 11.

VII. bir. bizottság.

1. Kérvényezők szerint a választási elnök 22 M.-párti választót visszautasított. Azonban ez a panasz nem képezhet argumentumot, mert a visszautasítás okát magánpanaszosok másképp adják elő, mint a választási jegyzőkönyv, a mi pedig hiteles okirat.

2. Az elnök csak azután utasította őket vissza, miután azok kijelentették, hogy M.-ra akarnak szavazni. Ebben nincs sérelem, az elnöknek mindig van joga kérdést intézni.

3. Azt elhallgatják, hogy az elnök 33 szavazatot visszautasított olyan községekből, a hol M.-nak nem voltak párthívei. Az elnök tehát egyformán mért mindkét pártnak, mert a visszautasítás itt ugyanazon okból történt, mint az előbbi esetben.

4. A községek leszavazása után az elnök kitűzte a zárórát a nélkül, hogy szavazásra felszólította volna azokat, a kik saját községükkel nem szavaztak. Ebben azonban nincs semmi sérelem, mert a törvény nem rendeli azt, hogy az elkészt szavazók a szavazásra külön felhívandók.

5. A záróra alatt a M.-párti választók közül egyet se bocsátottak be a szavazóhelyiségbe, az elnök az egész zárórát 16 R.-párti választó leszavaztatásával huzta ki, s e szavazatok közül 11 hamis volt. — Erre nézve több magánbizonyítványt csatolnak, de ezek nem jöhetnek figyelembe nagyrészt azért, mert semmi hitelességük sincs.

6. Kérvényezők azt kérik, hogy az egyéb üzemekre (vesztegetés, hivatali pressio stb.) vonatkozó bizonyítékokat később terjeszthessék elő. Azonban a jelenleg felhozott bizonyítékok nem alkalmasak arra, hogy alapos gyanút keltsenek.

Mindezek alapján R. I. végleg igazolt képviselőnek jelentetik ki.

16. *Z. B. nemes-ócsai választása* 1899. február 24. (Megválasztott egy szavazattöbbséggel.)

1. Hogy megyei tisztviselők részt vettek Z. kortes útjában, nem képez sérelmet, mert a törvény ezt nem tiltja.

2. Hogy a pártok elhelyezése által a M. Á. pártja hátrányt szenvedett, meg van czáfolva. Különben a kérvényezők sem állítják, hogy ez szavazási akadály lett volna.

3. Hogy a főispán megjelent a szavazás helyisége előtt, a nélkül, hogy a választókat befolyásolta volna, nem képez sérelmet.

4. Hogy egy szavazó visszautasított, mert *Mákos* nevű jelöltre akart szavazni, ez törvényes. Szintugy törvényes a többi szavazók visszautasítása is nagy körkülönbség stb. okából.

5. Hogy a II. szavazatszedő küldöttség a záróra alatt az I. küldöttség helyiségébe lett átköltöztetve, az nem sérelem, mert K. megyében ez mindig így volt szokásban, mert az elnök kihirdette előre és mert megbízottak maradtak a II. helyiségben, hogy utasítsák a netán itt jelentkező szavazókat, stb.

Mindezek alapján vizsgálatnak nincs helye s a választás igazoltatik.

V. A CURIAI BIRÁSKODÁS PARLAMENTI TÁRGYALÁSÁNAK KIVONATA.

1. Az 1896-iki képviselőházi tárgyalás. (Kivonat.)

1896. évi május hó 29-én.

Rohonyi Gyula, előadó: A biráskodásnak elfogulatlannak, részrehajlatlannak, igazságosnak, szigorúnak és szakyszerűnek kell lennie; de feltalálhatók-e ezen tulajdonságok mindig és minden körülmények között a képviselői kamarákban? Nézetem szerint, sajnos, mindezek a tulajdonságok a bíráló-bizottságok minden tagjánál — abstrahálva saját speciális viszonyainktól — mindig nem találhatók fel, mert a képviselőház politikai testület hivatásához nem is tartozik az, hogy a törvény rendelkezéseit, dispositiót, az élet jogeseteire hivatásszerűleg applikálja. Eljárásában a politikai veszély és célszerűség vezérli és nem az igazságosság szempontja.

Másodszor minden biráskodásnak első processzualis elve az, hogy senki oly ügyben, melyben maga vagy hozzátartozója érdekelt, ne bíraskodjék. — Az ezzel ellenkező eljárás mindenütt semmiségi esetet képez.

Ámde a képviselők már pártállásuknál fogva is érdekeltek, a mennyiben saját pártjuk hatalmi erejét kiterjeszteni, számbeli növekedését elősegíteni fognak igyekezni.

Jól tudjuk azt is, hogy a bíráló-bizottságok közvetlenül a Ház megalakulása után szoktak a többi bizottságokkal egyetemben megalakulni. Így már a megalakulás is, különösen az általános választásoknál, a mikor sok új erő kerül a parlamentbe, oly időben történik, mikor az egyes képviselők, különösen az újak egymást, de a régiek képviselőket is tehetségeik, hajlamuk, készségük, szakképzettség tekintetéből alig ismerik.

Mindezek a körülmények eléggé igazolják, hogy ezen bíráló-bizottságoknak rendszerint már megalakítása sem olyan, a milyennek lennie kell.

Ha a választások érvényessége kérdésében beadott panaszok mind oly természetűek volnának, a melyek bírói eljárásra alkalmasak, nem haboznám elfogadni azt az elvet, hogy minden megtámadott választás a Curiához utasíttassék. De nagyon sokszor fordulhatnak elő oly esetek, midőn nem egyes, szabatosan körülírható és concret jogsérelemlről van szó, a mely bírói eljárásra alkalmas, hanem egyszerűen csak a törvényt kell alkalmazni a fennálló jogsérelem és tényállással szemben, hanem lehetnek és bizonyosan elő is fognak fordulni oly panaszok, melyek általánosságban vannak tartva és csupán azt az impressiót akarják a bíróban kelteni, hogy annak a választásnak egész lefolyása nem volt törvényes, hogy az a választás a választók szabad akaratára kifolyásának nem tekintendő. Ezeket az eseteket semmi körülmények közt nem lehet a Curiára

bizni, hacsak a Curiát eredeti hivatásának teréről a politikai appreciációk fölötti bíraskodásra terelni nem akarjuk.

Az érvénytelenségi okokat néhány szóban már ismertettem; szükséges, hogy ismertessem már most a törvényjavaslat néhány kiváló, fontosabb rendelkezését. (Halljuk! Halljuk!)

Mindenesetre feltűnt a képviselőház tagjainak a törvény azon intézkedése, hogy némely szolgáltatásokat a büntető törvénykönyv, illetőleg ezen törvény 3. §-ának rendelkezései alól kivon. Ez a szolgáltatások pedig a választóknak a választás székhelyére való fuvarozásában és azoknak ott szükséges ellátásában állanak.

A ki ismeri választókerületeinket; a ki tudja, hogy egy-egy választókerülethez 10—20—30, sőt hetven község is tartozik; a ki tudja, hogy órákon keresztül kell egyes községek lakóinak kocsin menniök, a míg a választókerület székhelyére érnek, az be fogja látni, hogy a választók fuvarozását megengedni szükséges és czélszerű. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Viszont a ki tudja, hogy a választások székhelyén a választók oly nagy számának befogadására és ellátására alkalmas helyiségek, vendéglők nincsenek, az kétségkívül be fogja látni azt is, hogy a választóknak szükséges ellátása világosan megengedett dolog kell, hogy legyen.

Nem új dolog ez, t. képviselőház. Hivatkozom a képviselőházi bíráló-bizottságoknak több mint huszéves gyakorlatára, hol a választók ellátását és fuvaroztatását — mint szükségességet — mindig készséggel elismerték és soha még kísérlet sem történt abban az irányban, hogy valamely választás érvénye szóba hozatott volna ezen szolgáltatások következtében.

De t. Ház, szükség volt erre a rendelkezésre (Halljuk! Halljuk!) különösen azon okból, mert a választások érvénye fölött most már jó részben a királyi Curia lesz hivatva ítélkezni, ha pedig az fog bíraskodni s ezt a rendelkezést a törvénybe föl nem vesszük, akkor két eset állana elő: vagy a választók ellátásának és fuvarozásának szükségességét be nem látva, a törvényt egész szigorával alkalmazná a Curia, s akkor attól félek, alig maradt volna eddig Magyarországon egyetlen egy választás, a melyet a Curia meg nem semmisíthetett volna (Mozgás a szélső baloldalon), vagy pedig, ha a törvényt nem alkalmazná szigoruan, hanem önbeltetésére lenne bízva, hogy mit tekint és mely fokig szükségesnek és mit nem, akkor viszont igen tág tért és hatalmat adnának a Curia fel fogásának e választások érvényességének elbírálásában, s bizonytalan értékű volna e jogszolgáltatás.

Háttra van még, hogy kiterjeszkedjem azon módosítványokra, melyekkel foglalkozott a harminczas bizottság, a melyhez ez a törvényjavaslat ismételten utasított tárgyalás végett, értem a gróf Apponyi Albert képviselőtársunk által beterjesztett módosítványokat. (Halljuk! Halljuk!) Ezen módosítványok közül az érvénytelenségi okokra vonatkozók közül egyet elfogadott a bizottság.

Gróf Apponyi t. képviselőtársunk felvételni kérte azt, hogy ha a képviselő választásának idején közhivatalt viselt és hatalmával visszaélve követi el a visszaéléseket, ez is feltétlenül érvénytelenségi oknak vétessék fel. A bizottság ezt elfogadta.

Az első a választási törvényre vonatkozó elvi jelentőségű az volt gróf Apponyi Albert módosítványában, hogy az 1874: XXXIII. t.-cz. 12. §-ának ötödik pontját és az ezzel összefüggő későbbi törvényeket kihagyatni indítványozta, abból indulva ki, hogy a választónak a névlajstromba való felvétele és így a jogosítvány megszerzése ne kötéssék az előző évi adónak tényleges megfizetéséhez. A bizottság készséggel meghallgatta az indoklást és azt találta, hogy a választási törvénynek,

mely censuson nyugszik, ezen módosításába bele nem mehet: mert nem is igazságos, nem is méltányos, hogy az, a ki az állammal szemben polgári kötelezettségeit, különösen az adófizetés tekintetében vagy éppen nem, vagy igen hanyagul teljesíti, mindazon jogokat gyakorolja tehát, a melyek az országnak nem is minden adóval megterhelhet lakosát, de csak bizonyos részét illetik. De t. képviselőház, az indokolás, a melylyel gróf Apponyi Albert képviselőtársunk ez indítványt megtette, arra bírta a bizottságot, hogy az indokok alapján a választási törvény e hivatkozott ötödik pontjának módosításába a következő tartalommal belemenjen. Készséggel elismerjük, hogy vannak választók, a kik több száz, több ezer forint évi adót fizetnek, ezeknél megesik, hogy akár az összeírás helytelensége, akár más ok folytán néhány forint vagy néhány hatos hátralék miatt kihagyatnak a névjegyzékből. Ez formális vexálással járhat, miért is a bizottság készséggel módosította az ötödik pontot oly irányban, hogy ha az illető február 15-ig megfizette előző évi adójának háromnegyed részét s esetleg még a 75%-ból is csak 5%-kal marad hátralékban, tőle a lajstromba való felvétel megtagadható ne legyen.

T. Ház! Ezzel röviden, vázlatosan befejeztem volna előadásomat a törvényjavaslat és gróf Apponyi Albert módosítványai felett. Záradékul vagyok bátor a képviselőháznak kiváló figyelmébe ajánlani a bizottsági jelentésnek azt a részét, a melyben a képviselőháznak kiváló figyelmét hívja fel a bizottság abban az irányban, hogy mivel ezen javaslat folytán, ha az törvényerőre emelkedik, a bíraskodásnak bifurcatiója áll be, ennél fogva a házszabályoknak a bíraskodásra és igazolási eljárásra vonatkozó részei átdolgozandók és a javaslattal összhangba hozandók lesznek. Erre én, mint a bizottság előadója, újból vagyok bátor a tisztelt Ház figyelmét felhívni.

Gróf Apponyi Albert: T. Ház! Az 1874: XXXIII. t.-cz. 89. §-a szerint a kérvénnyel megtámadott választások érvénye felett a Curia ítél. Ez a szakasza nem azt mondja, hogy a kérvénnyel megtámadott választások egy része felett ítél a Curia, hanem egyenesen azt mondja, hogy a kérvénnyel megtámadott választások felett, tehát azok összességére felett ítél. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Hiszen végre egy későbbi törvény megváltoztathatja a régi törvényt; csak ne méltóztassanak a dolgot akképen a közönség elé állítani, hogy e törvényjavaslat az 1874: XXXIII. t.-cz. 89. §-ának megvalósítása. Ez a törvényjavaslat egy novum, ennek alapeszméje egy egészen új kísérlet a magyar törvényalkotás terén, ez nem továbbfonása annak a fonálnak, a melyet megkezdtünk fenni az 1874: XXXIII. t.-cz. megalkotása alkalmával.

Vagy alkalmas a képviselőház a maga egészében vagy bizottságai által megfelelő, pártatlan és részrehajlatlan bíraskodás gyakorlására, és akkor felesleges, hogy e jogról bármily kiterjedésben is lemondjon. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon) s akkor tartsa meg azt és gyakorolja tovább, vagy nem alkalmas, és akkor nem lehet ennek a bíraskodási funkciónak éppen azt a részét az ő kezében hagyni, mely a legkényesebb. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Mert azok az esetek, melyekben a bíraskodást ez a javaslat a Curia-ra ruházza, háromfélék. Az esetek egyik csoportja az, midőn maga a képviselőjelölt oly ügyetlen és tanulatlan, a milyen alkotmányos fejlettségünk mai állapotában igen kevés van. (Ugy van! Derűltség balfelől) t. i. midőn a visszaéléseket az illető képviselőjelölt személyesen követi el. Az esetek ezen egész csoportja tisztán theoretikus értékkel bír, a gyakorlatban vajmi ritkán fog előfordulni. Az esetek 2-ik csoportja az, midőn a visszaélések mindenféle nemét nem maga a képviselőjelölt, hanem más valaki követte el, és számszerint be lehet bizonyítani, hogy ezek a visszaélések

annyi szavazatot befolyásoltak, hogy ezeknek a szavazatoknak leszámításával és egyéb, ezen az alapon véghezviendő számviteli műveletek alapján, a megválasztott képviselő nem nyerte meg a beadott érvényes szavazatok abszolút többségét. Ezek tehát azok az esetek, a melyekben az elkövetett visszaélést és annak hatását számszerint lehet igazolni. Ki nem látja azt, hogy éppen ezekben az esetekben volna legalkalmasabb még egy gyengébb bíróság is, meg egy ellentétes és a bírói hivatással ellenkező lélektani momentumoktól befolyásolt bíróság is, mondom, hogy ezekben az esetekben volna talán legalkalmasabb arra, hogy bíraskodhassék. Miért? Mert hiszen mikor a visszaélések eredményét matematikai precisióval lehet feltárni, akkor még a legelfogultabb bírónak is nehéz a maga elfogultságát az ítéletben érvényesíteni.

Harmadik csoportja az eseteknek pedig a választást vezető közegek bizonyos törvénytulajdonosai, melyet teljesen concrete körül vannak írva; tehát ismét oly fogható alapja az ítélkezésnek, melylyel szemben az elfogult bírónak is nehéz, legalább sokkal nehezebb elfogult ítéletet hozni. De az az egész nagy csoportja a tényeknek; az pedig, gondolom, igen nagy többsége lesz a visszaélésektől érintett választásoknak — a hol a visszaéléseket oly módon, oly furfanggal követték el, oly alakra rejtették el, hogy annak számszerinti eredményét konstatálni nem lehet, a hol tehát a bírói functio a legkényesebb, a legnehezebb, a hol az elfogulatlanság, a pártatlanság a tárgyilagosságnak legnagyobb mértékét kívánja, mert az elfogultság legkönnyebben bujhat el a teljesen ki nem derített tényálladék köpenye alá; épp ezen legnehezebb esetekben fogja a törvény az ítélkezést annak a factornak a kezében hagyni, melynek képtelen volta elfogulatlan ítélethozatalra az egész törvényhozási actiónak kiindulási pontja. (Igaz! Ugy van! a baloldalon.)

T. képviselőhöz! Eredményében a bifurcation tudományosan tetszetős elmélete nem csupán ulla vezet, hogy éppen a legnehezebb esetek fognak elvonatni a Curia ítélkesése alól, hanem oda is vezet, hogy az intézkedésben egy bizonyos pártosság fog beállani, míg ma — annyit concedálok szívesen — az általános elnézésben bizonyos pártatlanság érvényesül. Tényleg odaféjlódhatnak a dolgok, hogy a törvény egész szigorú ellenzékét sújtja, a törvénynek egész indulgentiája pedig a hatalmon levő pártnak javára fog érvényesülni.

Ha a hivatalnok emberi és honpolgári méltósága iránti buzgókodásuk őszinte és mély, akkor valóban zárkózzanak el az elől az elvi követelmény elől, hogy a hivatalnokot sem szabad pariává tenni. Pedig higgyék el nekem, a politikai jogok gyakorlása terén a hivatalnok ma paria; (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon) a hivatalnokot emancipálni kell az ő egyéni jogainak gyakorlásában; nem abban kell az ő hivatali tekintélyét, nem abban kell az ő honpolgári jogának megóvását látni, hogy ő másokat terrorizálhasson, hanem abban, hogy maga minden terrorizáló befolyástól meneküljön. (Helyeslés. Ugy van balfelől.)

Es továbbra mellőzte az igen t. bizottság az én indítványaimnak azt az egész részét, mely a büntetőjogi intézkedéseknek és szabályoknak, a megtorló intézkedéseknek szigorítására vonatkozik. A kisebb dolgokat mellőzőm, csak a legfőbbeket emelem ki. Ide tartozó javaslataimnak sorából kettő az, melyre különös súlyt helyeztem. Az egyik az, hogy a választási elnököknek és a választásnál közreműködő egyéb közegeknek rosszhiszemű visszaélései, azok, melyekben az a dolosus szándék érvényesül, hogy a választás eredményét meghiusítsák vagy megamisítsák, büntetőjogi felelősség alá vonassanak. Ezt a t. bizottság azzal az indoklással utasította vissza, hogy az én indítványomban jogilag construálható

tényálladék nem foglaltatik. Meglehet, t. Ház, hogy az én formulázásom gyarló, meglehet, hogy nem találtam meg annak a módját, hogy a construálandó tényálladékot körülírjam; de akkor a tisztelt bizottságnak jogász tagjai tették volna meg nekem vagy nem nekem, tették volna meg az országnak, az ügynek azt a szívesseget, hogy ők egy jobb formulát állítottak volna fel.

Nem fogadta el a bizottság indítványomnak azt a részét sem, a mely a büntető jognak egy általános elve alól akar kivételt tétetni a választók jogai elkövetett bűntényekkel szemben, t. i. az alól az elv alól akartam kivételt tétetni, mely szerint — rendkívül enyhítő körülmények felforgása esetén — a bíróságnak jogában áll a törvényben előírt büntetésnem helyett az azt közvetlenül követő büntetési fokozatot alkalmazni, például fogság helyett pénzbüntetést. Indítványomnak célja az volt, hogy a választók szabadsága ellen elkövetett vétség alkalmából a fogházbüntetés semmiesetre se legyen pénzbüntetéssé átváltoztatható. (Helyeslés balfelől.)

T. képviselőház! Ennek az én javaslatomnak indokolása annyira kézzelfogható, hogy szinte feleslegesnek tartom ismételni. (Helyeslés balfelől.) Pénzbírság ezekben az esetekben egyáltalában nem bírhat a büntetés természetével; annak a lehetőségnek fentartása, hogy a választók szabadsága jogaival szemben garázdálkodó tisztviselő csupán pénzbírsággal büntetessék, csak annyi, mint ezekkel a bűntényekkel szemben az immunitásnak biztosítása. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Mert nagyon jól tudjuk, hogy az ilyen pénzbírság a legritkább esetben fogja tényleg azt sújtani, a kit arra a bíróság elítélt. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)

A mi már most, t. Ház, ennek a törvényjavaslatnak egyik-másik részét illeti, csak általánosságban akarok ráutalni, hogy a vesztegetés, etetés, itatás, mely harmadfél deczennium óta Magyarország közérkölciségét végsúlyedőssel fenyegeti, mely egyedül képes a parlament tekintélyének decompónálására, ezen törvényjavaslat útján nemcsak nem lesz kiküszöbölve, de akceptáltatik, hogy így fejezzem ki magam, és legalizáltatik is fuvarbér alakjában, vendéglátás alakjában és pedig mindenféle czirkumspektus módon, körülírva.

A vesztegetés, etetés, itatás elfajzása veszélyes nemcsak azért, mert a közérkölcösöt és morált súlyesztí alá, nemcsak azért, mert a vesztegetésen, etetésen, itatáson felépült képviselőház tekintélyét súlyesztí alá, de azért is, mert kölcsönösen a középosztályt, melynek fentartására pedig ennek a nemzetnek még nagy szüksége van, anyagi romlásra is vezetí. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Legyünk óvatosak, hogy a nemzetet a bukás ezen örvényének ki ne szolgáltatassuk. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Mi megmondtuk már ismétlen a panacéat, a melylyel orvosolni véljük a bajt: községenkinti, vagy ha jobban tetszik, körjegyző-községenkénti választás, a titkos szavazás és az általános szavazati jog.

Most t. képviselőház, méltóztassanak nekem megengedni, van ebben a törvényjavaslatban egy más cardinalis kérdés is, a melyet soha semmi körülmények között nem helyeselhetünk, nem helyeseltünk és elfogadni hajlandók nem vagyunk, és itt szíves türelmüket kérem, mert érdemes, hogy meghallgassák, ez az a princípális kérdés, hogy a választói jog gyakorlata az adó kifizetéséhez köttetik. Nem is szólva elméletileg a dologról, hogy a jog és kötelezettség recziprocitása semmi körülmények között fenn nem állhat, mert az a választó, ha nem fizette is be az adóját, azt rajta természetsszerűleg megveszik, de már meg van büntetve, hogy szavazati jogát elvesztette.

De ha csak idáig volna a dolog. De az elv maga nyilvánvalólag

hamis, mert ki nem tudná azt, hogy míg Magyarországon minden ember ki van téve annak, hogy választójogát elveszitheti, a hivatalnok ezen csapástól teljesen mentesítve van. Azt a hivatalnokot, kiért az állam vagy a község fizeti az adót, nem érheti semmiféle csapás, sem aszály, sem betegség, ő szavazatát el nem veszitheti, mert az ő szavazatára a kormánynak szüksége van.

1896. évi május hó 30-án.

Gr. Batthyány Tivadar: A javaslat 152. §-a ugyanis elrendeli, hogy bírósági alkalmazottak és ügyészek saját kerületükben képviselő-jelöltek nem lehetnek. Én, t. képviselőház, igen helyesnek tartom ezen intézkedését a törvényjavaslatnak, de mulhatlanul szükségesnek tartom azt, hogy ugyanezen intézkedés terjesztessék ki a közigazgatási tisztviselőkre nézve is. Hiszen milyen immoralis helyzetek állhatnak itt elő például akár az alispánnal, akár a főszolgabíróval szemben.

Herman Ottó: Én nem ismertem, t. Ház, soha curiai bírót, a ki óhajtotta volna hogy őt választási dolgokban vizsgálattal vagy ítélethozatallal bizzák meg. A dolog nagyon természetes. A curia bírait az illető hatalmon levő kormányok ajánlatára a korona nevezi ki. Már ezen egy körülménynél fogva is rendkívül nehéz annak a curiai bírónak, a ki a kinevezést elfogadta, ellene fordulni annak a hatalomnak, a mely hatalmának összes érdekei a választásban vannak összpontosítva és a hatalom megtartására nézve pedig a többség elnyerésére.

A t. képviselőház, a mint látom, pártkülönbség nélkül óriási többséggel el fogja fogadni általánosságban ezt a törvényjavaslatot és tegyük hozzá, hogy talán sikerül, hogy részleteiben is meg fogja szavazni. Ekkor mi következik? Ez a törvényjavaslat át fog küldetni a főrendekhez, a törvényhozás ugynevezett második faktorához és itt kezdődik első foka a hatáskörök összezavarásának, még pedig a legveszedelmesebb formában. Mert azt kérdezem én, hogy egy még ma is feudális alapokon álló, születési joron szervezett testületnek, a melyet mindössze azzal ujitottak fel, hogy jóviselkedésű kinevezett elemekkel is megsza porították, mi köze van a nép bizodal mából itt tanácskozó testületnek belügyeihez.

De még ennél is több, t. Ház. Annak a főrendháznak abszolote semmi beleszólása sem lehet, mert ha lehet, hát akkor tessék egyszersmind ennek a háznak a házszabályait is a főrendház elé terjesztetni és megkérdezni, valjon a méltóságos és nagyméltóságú uraknak tetszik-e ez a házszabály, igen vagy nem? S a midőn majdan a főrendház meg fogja mégis kegyesen szavazni, hogy hogyan szabályozza ez a választott képviselőház a maga belügyeit, akkor a törvényjavaslat odakerül a korona elé, a mely ezt a törvényt majd sanctionálni fogja. De mi ennek a consequentiája? az, hogy az a korona, a mely ezzel a választott képviselőházzal a szuverénításban osztoz kodik, ennek szuverén testületnek belügyeibe beleszól. Ez az összezavarás!

1896. évi június hó 2-án.

Eötvös Károly: Ha egy választási eljárás végeredményeként, kitűnik, hogy a megválasztott képviselőnek ezer vagy kétezer többsége van, ez, mikor a politikai okok mérlegeltetnek, megdönthetlen nagy és biztos ok és körülmény, a mely vitát alig tűr; de a bíróság a processualis jog keretén belül vegye észre, hogy a választási mandátumnak a dátuma hiányzik, akkor azt mondja rögtön: ime hiányzik a dátum és aztán megsemmisíti a választást semmiségi ok alapján.

Politikailag ő nem mérlegelhet, mert nem szabad, de a formáság

miatt végiggázolhat egy ily bíróság 50—60 választási actuson, összerakhatja kegyetlen kézzel az egész igazságot és minden ilyen esetben bekövetkeznek aztán az új választás izgalmai, költségei, 10,000—20,000 ember mozgósítása stb.

Ez a legfőbb oka Curia bíraskodása elleni aggodalomnak.

Erdély Sándor, igazságügyminiszter: Félrendszabálynak mondja azonban Apponyi képviselő ur ezen törvényjavaslatot azon oknál fogva is, mert azt az indítványát, hogy a közigazgatási és általában véve a politikai tisztviselők a politikából kizárassanak és pedig sokkal szigorubb szabályokkal, mint a mennyire már ma a bírák kirekesztve vannak, a törvényjavaslatba fel nem vettük. Én azt hiszem, t. Ház, hogy ez a rendelkezés, melyet Apponyi Albert képviselő ur felvételni akart, ellenkezik ennek az országnak egész történelmi, politikai fejlődésével.

Most méltoztassék azt a helyzetet elképzelni, a melybe ily tilalom megalkotása esetén az a mai municzipális tisztviselő ott a megyéjében kerül, az a tisztviselő, a ki politikai pártjának husából és véréből van, hogy az a tisztviselő akkor, mikor a legnagyobb politikai érdek forog kockán a képviselőválasztásnál, akkor az tétlenségre kényszerítettessék, hogy akkor az összetett kézzel legyen kénytelen nézni pártjának politikai küzdelmét. (Ugy van! jobbfelől. Zaj és mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.)

Ezt, t. képviselő urak, lehetetlen embértől megkivánni. Mi lehetne ennek eredménye más, mint az, hogy az a tisztviselő nem nyílt homlokkal, nem őszintén, nem a törvény alapján, hanem titokban, leplezetten, erkölestelen módon mégis kénytelen volna azokban a választásokban részt venni, kénytelen volna pártjának érdekeit előmozdítani. (Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) Hát ez volna a tiszta választás? Ez volna a politikai erkölcsök gyarapodása? (Nyugtalanosság a bal- és szélsőbaloldalon.)

1896. évi június hó 12-én.

Horváth Gyula: T. képviselőház! Annak, hogy a választásból a megvesztegetés kizárassék, egy utja és módja van, ez pedig az, hogy határozzák meg törvényhatóságilag azon költségeket, a melyekbe az illető egyes választónak belekerül az, hogy bejön a választásra és ott köteleiségeit teljesíti. Ha ez a költség meg van határozva, uraim, ajánlok az országnak egy megtakarítást s ez pedig az, hogy ezeket a költségeket fedezze az ország maga. (Helyeslés balfelől. Derűtség.)

1896. évi június hó 19-én.

Hodossy Imre: T. Ház! A törvényeknek, melyek az izgatások ellen szólnak, különösen preczizeknek és világosaknak kell lenniök, (Helyeslés balfelől.) mert különben önkényre és zsarolásra vezetnek. (Igaz! Ugy van! balfelől.) Ezt pedig épen nem akarjuk elérni. Ez a célom, midőn felszólalok, és ép úgy, mint a 3. §-ra nézve t. barátom, bátor vagyok erre a szakaszra nézve is indítványozni, hogy ezt a kijelölt cél érdekében újabb, de világos szövegezés végett a bizottsághoz visszatüsitani sziveskedjék. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Ugron Gábor: A mi büntetendő cselekmény, arról rendelkezék az állam, sujtja azt, de én, t. Ház, nem akarom, hogy a katolikus clerus tagjai üldözésnek legyenek kitéve; nem akarom, hogy egy politikai pártnak kivételesen az az előny nyujtassék, hogy ő vértanúsághoz is juthasson Magyarországon. Nem szabad egy politikai párttal szemben az államnak intézkedéseket tenni, legyen az a párt akár szocziálista, akár

nihilista, mert mihelyt egy nemzet és egy állam a maga fennállását, a maga létérdekeit a szabadság alapján nem tudja megvédelmezni: ez azt mutatja, hogy azon állam belső szervezete hiányos és az államhatalmat kezelő férfiak gyengék vagy elfogultak, a minőknek lenni nem volna szabad. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

1896. június 3-án.

Pázmándy Dénes: Szükségesnek tartana egy oly választási törvényt, a mely lehetővé tenné, hogy a nemzetiségek képviselői e Házban nagyobb számban megjelenhessenek. Ha e Házban helyet foglalnak, az sokkal kisebb baj volna, mintha ők most künn a nép közt izgatnak és kérdésükből nemzetközi kérdést csinálnak. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Helyteleníti Kossuthnak azt a nézetét, hogy a választási jogot a magyar nyelv tudásától kell függővé tenni, mert a ki nem tud magyarul, az még nem szükségképen ellensége a magyarnak. Kossuth Ferencz sokkal rövidebb ideig volt még közöttünk, sem hogy viszonyainkat e tekintetben is alaposan ismerhetné. Ő, miként elvtársai, az általános szavazati jognak hive, mert ez elől az egész világot meghódító áramlat elől Magyarországnak sem lehet elzárkóznia.

Ugron Gábor: Az általános választói jog az az elv, mely nagyon egyszerű és nagyon világos, annak alkalmazása a közéletben, hogyha az össze van kötve a titkos szavazással, a corupciót teljesen kiirtja, lehetlenné teszi, hogy ajándék, kedvezés, vesztegetés útján jusson valaki a politikai hatalomhoz, hanem kénytelen lesz keresni mindenki az alkotmányos élet természetes útját, hogy a nép érdekeinek kifolyása, önfeláldozó tevékenység, a közjólét szerezzé meg a politikai hatalmat, semmi más. Akkor az erény, az erkölcs, a hazaifiság lesz az, a mi ajánló levélül fog szolgálni minden képviselőjelöltnek, nem pedig az a cselédkönyv, a melyet megváltanak a Lloydtól. (Élénk helyeslés és tetszés a szélsőbaloldalon.)

Az általános szavazati jog módot és alkalmat nyújt arra, hogy a harmincz év alatt felgyült szemetet, szennyet és corupciót a nemzet életéből kiktűzőbőljék. Azért e törvényjavaslatot csak szükségből, kényszerűségből és ideiglenesen fogadja el. (Zajos helyeslés, éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.)

Kossuth Ferencz: Az általános szavazati jogot elfogadja olykép, hogy a választó az lehessen, a ki írni és olvasni tud (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.), mert a statisztika arra tanítja, hogy az írni és olvasni tudók közül elenyésző csekély az idegen nemzetiségűek száma.

Kívánjuk a főrendiháznak képviseleti alapon való újjászervezését.

1896. június 10-én.

Ugron Gábor: Azt elfogadja és helyesli, hogy a vallás szertartásainak végzésére rendelt helyiségben politika ne üzessék, politika oda be ne vitessék, — de mit teszen ez? hol van ennek határa? mi ennek értelme, »hogy vallásos jellegű gyülekezetek«?

Ha már most egyik egyházi jelölt, tesztem egy protestáns pap, egy vallásos jellegű gyülekezetben, a melynek tagjai véletlenül választókerületébe tartoznak, nyilatkozatot tesz, akkor rögtön megtámadható legyen a választás?

Veress József: Ha templomban történik!

Ugron Gábor: Vallásos jellegű gyülekezet. Az helyesen van kimondva, hogy a vallás szertartásainak végzésére rendelt helyiségben; de mit tesz az, hogy vallásos jellegű gyülekezetet? Ennek nincsen határozott szabatos értelme.

A 9. §-ból egyes részleteket kihagyandóknak tart, még pedig az a) pontból e szöveget: »vagy vallásos jellegű gyülekezetek«, a b) pontból e szöveget: »vagy tulvilági büntetéssel fenyegetett«. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Polónyi Géza: A törvényhozásnak nem szabad most, a felekezeti ingerlékenység ezen pillanatában oly intézkedéseket statuálni, a melyek egyikének vagy másikának az éle egyes felekezetek által van kihegyezve, vagy így magyarázható. Ez az intentió vezet a fölszólalásra és éppen azért kéri a köz- és felekezeti béke érdekében a minisztert, hogy egyezzzék bele abba, hogy megfontolás céljából és újabb szövegezés végett e szakasz a bizottsághoz visszautasíttassék. A vallás szentségével üzőtt visszaélésnek egyetlen orvossága van és ez az, ha a fanatikusokat mindenünnen kizárjuk, ez pedig csak úgy lehetséges, hogy ha az amugy is helyhez kötött papokat jártkülönbség nélkül incompatibiliseknek nyilvánítjuk ki. (Élénk helyeslés a jobb- és a baloldalon.)

Erdély Sándor, igazságügyminiszter: Mindenekelőtt egész határozottan constatálom kell, hogy a törvényjavaslat azon intézkedéseinek, a melyeket itt tárgyalunk, egyáltalán semminemű vallási felekezet ellen irányuló éle nincs. (Mozgás a baloldalon.) Egész objectiv szempontokból vannak megállapítva az ott előforduló rendelkezések, objectiv mérlegelése a körülményeknek és cselekményeknek, a melyek az utóbbi időben felmerültek és amelyek azt a tanúságot szolgáltatják, hogy a cselekmények korlátozására és megtorlására a vallás és erkölcs érdekében feltétlenül szükség van.

Kétely merült fel az iránt, precíz-e és helyes-e ennek a pontnak azon kifejezése: »vallásos jellegű gyülekezetek»? Ez, tisztelt Ház, teljesen correct. Ezt precízebben kifejezni nem lehet, (Ellenmondás a szélsőbaloldalon.) a vallás szertartásainak végzésére, tehát istentiszteletre szánt helyről beszél előbb e pont és aztán vallásos jellegű gyülekezetéről, a mely szintén nem egyéb, mint isteni tisztelet céljából összejött gyülekezet. (Felkiáltások a baloldalon: Tessék ezt bevenni!) Ezt sem bíró, sem jogász (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) nem fogja összezavarni azzal, a mit Ugron Gábor képviselő ur mondott, a ki egyházi gyülekezetéről beszél, a melyeken az egyes egyházaknak folyó ügyei nyerne elintézt, a melyek tehát nem isteni tisztelet végzésére, hanem ügyeik elintézésére jönnek össze.

A második pont szövegezése ellen is merült fel kifogás. (Zaj.) Ugron Gábor képviselő ur különösen a »vagy tulvilági büntetéssel fenyegetett« szavakat kívánja kihagyni. Ezt azonban én kihagyhatónak nem tartom (Mozgás és nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.), mert esetek merültek fel, amidőn izgatás céljából egyeseket azzal fenyegettek, hogy »ha »A«-ra nem szavazol, el fogsz kárhozni, bűneid megbocsátva nem lesznek«.

Ilyenféle esetek ismételve fordultak elő. A tulvilági büntetéssel való fenyegetés pedig azzal a néppel szemben alkalmazva, a mely éppen kisebb értelmiséggel bír, annak a kedélyére, lelkiületére (Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.) nagy hatással szokott lenni. A ki azonban mégis gondolkodik és rájöhethet arra, hogy ennek a fenyegetésnek semmi értelme nincs, hogy ő azért »A«-ra szavazott, el nem kárhozhatik. Méltóztassék már most meggondolni, hogy egy ilyen lelkiületre és kedélyre micsoda hatása van az ilyen izgatásnak (Helyeslés a jobboldalon.), ha megtudja, hogy az mind ámitás, hogy az hazugság. Egész vallásos érzületére, egész erkölcsiségére micsoda befolyása van az ilyen izgatásnak. Kérem tehát ezt, a mint szövegezve van, elfogadni. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zajos ellentmondások a bal- és szélsőbaloldalon.)

1896. június 13-án.

Visontai Soma nem tartja helyesnek, hogy a társadalmi élet erkölestelen tüneteit törvénybe iktassák. Nagyon szerencsétlen kísérlet olyan kivételek statuálása, amelyek az etetést stb. megengedik. Nagyon rossz következménye lesz annak a gyakorlati életben, mert a mi eddig kivétel volt, az most szabály lesz, mert még a gazdagabb választók is a törvénykönyvvél a kezükben fognak a képviselőjelölt elé lépni és követelni fogják a nekik törvényileg megállapított díjat. Az aztán már teljesen lehetetlenség, hogy a szokásos vendéglátást iktatják törvénybe.

Erdély Sándor igazságügyminiszter: Csodálja, hogy oly hevesen támadják e szakaszt és oly imputációval, mintha a kormány az etetés-ítatást akarná törvénybe iktatni. Ennek épp az ellenkezője áll. Ez a szakasz arra törekszik, hogy az etetéseket és itatásokat lehetőleg megakadályozza. Ismerteti a büntető-törvénykönyv illető paragrafusát, a mely az etetést-ítatást súlyos börtönnel sújtja. Tehát az ellenvetéseket józan észszel megérteni nem lehet. A 7. szakaszban foglalt intézkedés csaknem minden alkotmányos ország törvénytarában foglaltatik. Az etetés-ítatás nálunk évszázadok óta uralkodik és hogy ez így volt, annak oka, hogy törvényhozásilag nem akadályozták meg. Az ország politikai és geográfiai viszonyainak megfelelőleg készült ez a javaslat, ez a szakasz. Azoknak a szegény választóknak, a kik messze laknak a kerület középpontjától, a választás alkalmával tett költségeiket meg kell téríteni. Ha nem adnók meg e költségeket, akkor nem lenne módja a választóknak alkotmányos jogukat gyakorolni és így több százezer választó kiesnék. (Helyeslés jobbfelől.)

Ez a szakasz precíz, a közélet minden kívánalmainak megfelel. Nem állapít ez meg kötelezettséget a képviselőre és nem jogot a választóra; ez a határvonal megállapítása a törvényes és törvénytelen költségek közt. (Helyeslés jobbfelől.) Kéri a szakasz elfogadását. Hiába utasítanak vissza a bizottsághoz, már jobban lehetetlen megszővegezni. Indítványozták itt az egy korona megállapítását; ez a korona némely helyütt igen kevés, máshelyütt sok. Hogy minden törvényhatóság területén maga a törvényhatóság állapítsa meg az ellátási és a fuvardíjat, ezt a módosítást hajlandó a 8. §-ba fölvenni. Végül kijelenti, hogy Szalay Imrének a »csekély értékű« zászlókra vonatkozó módosítását elfogadja. Kijelenti, hogy a kormányt nem vezeti pártérdek és az ellenzék játszik színjátékot, mikor folyton akadékoskodik. (Ugy van! jobbfelől.)

1896. június 17-én.

Sima Ferencz a választási jog alapjául szolgáló földadó aránytalanságáról szól, kimutatja, hogy mily nagy anomáliákkal állunk szemben e téren. Tekintettel arra, hogy a jelen törvényjavaslat e téren semmi változást nem tesz, indítványozza, hogy addig is, míg a választási jog az irni- és olvasnitudás határáig ki nem terjesztetik, e szakasz pótlásául mondassék ki, hogy a földadó alapján a választói lajstromba felveendő mindenki, a ki öt forint adót fizet. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

1896. június 18-án.

Hortoványi József: Az u. n. szószerk-szakaszoknak elfogadása nem volna egyéb, mint egy újabb culturharcz felidézése. Bármint van is elburkolva a szakasz második pontja, mindenki tudja mégis, hogy az a polgári házasságra vonatkozik.

Polónyi Géza: Bevezetésül kijelenti, hogy Sima Ferencz intentionál egyet nem ért. Ha normális viszonyok közt élénk, mint jogász arra kérné a Házat, mert büntetőjogi természetű intézkedéseknek felvétele egy sporadikus törvénybe, különösen akkor, midőn módosítás alatt áll a büntető-törvénykönyv, nézete szerint nem helyes — ne szavazza meg e szakaszt; de ha e szakasz dispositióit elvileg mégis elfogadja, annak súlyos és fontos oka van.

Megszavazza azt mint magyar ember és megszavazza mint katolikus. Mint magyar ember minden olyan eszközhöz hozzájárul, a mely továbbra lehetetlenné teszi azt, hogy ez a nemzet oly elemekre tagoltassék szét, a mely széttagolás nem vezethet másra, mint a magyar állam teljes szétbomlására.

Tisztelt Ház! Mit láttam most röviddel ezelőtt? Láttam azt, hogy Magyarországon egy különben egyéniségére nézve tiszteletreméltó apátplébánosnak vezetése alatt, a kinek a kánon szent törvényei szerint Komárom városában az Isten igéjét kellene hirdetnie és beneficizumára rászolgálni a tridentinai zsinat törvényei értelmében, mondom, láttam azt, hogy egy apátplébános vezérlete alatt, a ki egyenesen kiszemelve volt arra, hogy egy maga mellé rendelt hadsereggel, a melynek tagjai mind reverendában járnak, végtelen szenvedélyeskedéssel, a vallási gyűlölet fegyvereivel harcra szólítsa a nemzetet. Én találkoztam ezekkel az urakkal ott, a hová én el szoktam menni, hogy ha felvilágosításkérésre van szükség, találkoztam és láttam őket a Szűz Mária zászlaja alatt, mellette tett kézzel, felszaggatva a reverendát, a keresztet a szívre téve esküdni a hét szentségre és láttam őket felhívni a közönséget arra, hogy higgyék el, hogy a törvény, a mely meghozatott, nem kötelező a katolikus emberre nézve, mert ő rá nem az emberi, hanem az isteni törvények irányadó. Én láttam azt a rettentő féktelen fanatizmust, a mely nem kiméli isteni és emberi törvényeket, nem kiméli semmit, hogy megtéphesse azt az amugy is laza köteléket, a mely egymáshoz, mint polgárokat összefűz bennünket, a vallás szentsége örvé és pecsétje alatt.

Sajnálja, hogy a tisztviselőkkel szemben a kormánypárt és a többség nem olyan rigorózus és a kormány nem veszi észre, hogy az a tisztviselő, a ki visszaél oly célból, hogy hatalmával a választókat befolyásolja, legalább is olyan bűnös (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.), mint az a pap, a ki kegyzserekekkel és a vallás segélyével visszaél.

Amazokkal szemben csak pénzbírságot állapítsanak meg, de a pappal, az egyházzal és a harangozóval szemben a fogházbüntetést alkalmazták: ez mélyen stigmatizálja a többség törekvéseit. Az elmondottak és meggyőződése által vezéreltetve, szükségesnek tartotta a szakaszbeli intézkedést s azt megszavazza és azzal a módosítással, a melyet Sima Ferencz a gyülekező helyre nézve benyújtott, szívesen elfogadja.

Még Hortoványinak módosítására jegyzi meg azt, hogy ahhoz nem járulhat hozzá, mert úgy fogja fel ezt a törvényjavaslatot, hogy a vallás tanának hirdetése e szakasz által tiltva nincs. De még kevésbé járulhat hozzá oly szöveghez, a mely a katolikus egyház tanainak hirdetését engedi meg, mert álláspontja az, hogy Magyarországon legyen vallás-szabadság és ennek az az értelme, hogy nemcsak a katolikus vallásnak, de mindenkinek egyaránt szabad az állam törvényeivel nem ellenkező vallási meggyőződését hirdetni és annak hívőket szerezni. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

2. A curiai biráskodásról szóló törvényjavaslat főrendiházi tárgyalásának kivonata.

1896. szeptember 18-án.

Elnök: Most következik az országgyűlési képviselőválasztások feletti biráskodásról szóló törvényjavaslat. Kérem méltóztassék felolvasni a bizottság jelentését.

Erdély Sándor, igazságügyminiszter: Az ország érdekeivel, de különösen magyar nemzeti jellegének fentartásával ellenkeznek azon indítványnak elfogadása, a mely az előzetes tárgyalás folytán tétetett és a mely odairányult, hogy a politikai tisztviselők, a kik e nemzetnek évszázadok óta politikai vezéreiként szerepeltek, e térről leszoríttassanak.

De nem lehet elfogadni azon indítványt sem, a mely szintén az előzetes tárgyalás folytán merült fel s mely a választási elnökök ellen irányult. Előjótaná a politikai élet iránti érdeklődést a nemzet legjobbjaiban, ha azon férfiakat, a kik a képviselőválasztások alkalmával szereplésre vannak hivatva, a választások alkalmával, azok hevében felmerülő, akarva, nem akarva elkövetett kisebb jelentőségű törvénysértésekért dehonostáló büntetéssel sújtanók. Erre az alapra a világnak egyetlen egy törvényhozása sem merészelt ráállani, mert sehol ilyen kisebb jelentőségű törvénysértések egyébnek, mint fegyelmi vétségnek minősítve nincsenek.

A másik kérdés, a mely szintén e javaslat létkérdését képezi, össze van foglalva a 169. és 170. §. rendelkezéseiben, melyek alapján a 3. §. 9. pontjában érvénytelenségi okul bizonyos praecise meghatározott események fel vannak véve. A törvényszakasz e rendelkezései ellen az előzetes tárgyalások folyamán igen vehemens támadások intézettek.

Ezen szakaszok megsértése mellett meggyőződéseim szerint kétségtelen, hogy az azokban foglalt rendelkezések általános jellegűek, hogy azok nem irányulnak egy vallásfelekezetre, vagy annak lelkészei, hanem az országban létező minden felekezet lelkészei és egyházfőfiai ellen. De kétségtelen az is, hogy e szakaszokban egyetlen egy betű sincs, mely megtiltaná a római katolikus papságnak azt, hogy az egyházpolitikai törvények revisiója mellett tevékenységet fejtsen ki, agitáljon, harcoljon, azonban a fennálló törvények korlátai között, azon módon, azokkal az eszközökkel és azokról a helyekről, a honnan az ország minden más politikai pártja a maga elvi meggyőződése mellett harcol.

E törvényjavaslat nem tilt semmi egyebet, mint — hogy röviden fejezzem ki magamat — a korteskedést az imaházban, az istenitiszteltetre összejött gyülekezetben, a korteskedést az oltár előtt, Isten igéjének, az örök igazságnak hirdetésére felszentelt helyen, a korteskedést a felszentelt egyházi jelvényekkel, a kegyszerekkel és az egyházi fenytékekkel. E szert nincs itt semmi egyéb megtiltva, mint csak isten nevének hiába felvétele, az istenségnek, a szentnek földre huzcolása, a vallásnak profanálása, porba tiprása.

Ő nagyméltósága Zichy Nándor kifogása ezen kitétel ellen irányul: »vagy a házasság jogintézménye«. Ez át van véve a büntetőtörvény 173. §-ából. Ez alatt semmiféle jogász, semmiféle bíró egyebet nem ért, ebbe bele nem értelmezhet és másként azt alkalmazni senki sem fogja, mint hogy a házasság jogintézménye ellen általában az izgatás, nem a kötelező polgári házasság, vagy a házasságnak bármely formája ellen, hanem általában az országban létező házasság jogintézménye ellen való izgatásról szól. úgy, hogy e tekintetben félreértés nem lévén, sokkal

célszerűbbnek tartom és a javaslat rendszerével sem ellenkezik, hogy ha ennek a systemáját tiltjuk meg és itt ezen 3. §-ban mint érvénytelenségi okokat csak az itt megjelölt cselekményeket, melyek különben a büntető-törvényt eléggé kimerítik, vesszük fel.

Zichy Nándor gr.: Miben áll a katolikus egyháznak lényege, legfőbb ténykedése? A fegyelemben, a malasztoknak osztogatásában és megvonásában; ezzel és e világon s mindenesetre pedig a tulvilágon a jóknak megjutalmazására és a rosszakat büntető isteni igazságszolgáltatásra való utalással vezeti a lelkeket. Ebben a lelkipásztorkodó papság, az egyház feje és az egyház törvényei és rendeletei szerint, melyeket a püspököktől mint az apostolok utódaitól átvessz, a lelkipásztorkodó papság eljárni köteles, mert különben hitszegővé lesz és magát teszi az örök büntetésre méltóvá. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.)

Ez a legnagyobb conflictus a lelkiismeretben, sokkal súlyosabb, mint az elkeresztelési rendeletről támadt conflictus. És kérem, van-e erre szükség? Hiszen a kormánynak tulságos a katolikus egyházra való befolyása ebben az országban. Hiszen a miniszteriumok folyton támadják a püspököket, hogy ezt a lelkészt vagy káplánt innen oda mozdítsa és tegye rosszabb helyre, zsarolja, erőszakolja (Ugy van! jobbfelől.), hogy az ő szolgálatában és nem az egyház szolgálatában járjanak el. Hát nincs ennek más útja és módja? Hát vajjon azóta, hogy a katholicizmus az országban létezik, az állam nem tudott-e azzal meglegni, éppen a püspökök útján, a szentszékekkel való kapcsolat útján? A lelkiismeret feletti hatalmaskodás útja s módja sérelmes és az egyházra nézve lealacsonyító; azért e javaslatot katolikus szempontból, katolikus lelkiismerettel elfogadni lehetetlen.

Elnök: A méltóságos főrendek az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról szóló törvényjavaslatot tehát elfogadták azokkal a változásokkal, hogy a 3. §-nak 7. és 8. pontjai egy külön pontra változtattassanak át, a 9-dik pontja pedig kihagyassék, továbbá kihagyassanak a 169. és 170. §-ok. A jegyző urra bízatik a szakaszok számolásának megfelelő kiigazítása, és a javaslat azután a képviselőházzal közöltetni fog.

3. A curiai bíráskodási javaslat újabb (utolsó) tárgyalása a képviselőházban.

1899. ápril 27.

Elnök: Következik a curiai bíráskodásról szóló törvényjavaslat általános tárgyalása.

Szivák Imre, előadó: Ismerteti a törvényjavaslat eredetét; utal a gróf Apponyi Albert kezdeményezésére, azután elmondja a javaslat vizsgátsági sorsát, mely azt az első tárgyalás alkalmával érte. A javaslat nem tűnt le a napirendről, hanem folyton újabb és újabb tért hódított magának. Ezután ismerteti a javaslat jelenlegi tartalmát, mely pártközi egyezmény megállapodásai alapján jött létre. Az igazságügyi bizottság a bíráskodás fórumát azért választotta a Curiat, mert ez legtávolabb áll a politikai eseményektől és az ország legfüggetlenebb testülete is. Rámutat a javaslatban foglalt újításokra, melyek a törvény és a jog uralmát biztosítják az egész vonalon. A javaslat egy nagy darab parlamenti reform.

A javaslat életbeléptetése után nemcsak személyi, hanem elvi változások fognak beállni a pártok keretében. Az egységes magyar

nemzet akarata fog ezentul érvényesülni. Ezért ajánlja a javaslatot elfogadásra.

Molnár János: Hivatkozik arra a szakaszra, a mely szerint tilos a házasság jogintézménye elleni izgatás. Pedig a néppárt programjának sarkalatos pontja a polgári házasság eltörlése. Ha tehát a néppárt a polgári házasság ellen agít, az a kérdés, nem veszik-e azt úgy, mint a házasság jogintézménye elleni izgatást? (Fölkiáltások a középben: Nem! Nem!) Hiszen a házasság egyedüli törvényes formája most a polgári, éppen úgy, mint 1895. évi október elseje előtt az egyedüli törvényes forma az egyházi volt, és a mely ellen mégis izgattak. (Ugy van! belfelől.) Kéri, hogy ebbe a szakaszba több világosságot vigyenek és mondják ki, hogy abba nincs befoglalva a polgári házasság elleni törvényes küzdelem.

Az egyház mindig elismerte az állam szuverénitását a maga szférájában, s ezért illő, sőt követelendő, hogy az államnak ne legyen joga megállapítani azt, hogy mit szabad a szószékről mondani és mit nem, elvonhatók-e a kegyzserek, vagy sem. (Ugy van! a néppárton.) Persze ott, a hol az állam érdekében történik, szabad a szószékről politizálni. Vajjon a socialismus elleni prédikálás, melyre a papokat felszólították, nem politizálás? Nem tud eszket, hogy a vallás szereit valahol választás alkalmával profanizálták volna.

Az inkriminált szakaszokat csak azért vették bele ebbe a törvénybe, hogy megfélemlítsék a püspököket és papokat. Minden új miniszterelnök azt mondja, hogy az egyházpolitika terén nem fog elégedetlenséget, békétlenséget teremteni. Pedig nem úgy van. Védelmébe veszi azokat a papokat, a kik fenyegettek egyeseket, ha az ő pártja mellett nincs. Ilyesmit a pap nem mondhat komolyan, hogy nem adom össze a lányodat, nem kereszteltem meg gyermekedet. (Derűtség a jobboldalon.) A kath. egyház és papság már nagyon sok ellen küzdött, erős csatákat vívott, s ez a kanczelparagrafus is csak növelni fogja harczi kedvüket. (Helyeslés és éljenzés a néppárton.)

Madarász József: Jól tudom, hogy a történtek után a javaslatból törvénynek kell lenni. Azt is tudom, hogy ezen javaslat, viszonyítva az eddigi általános törvényekhez, ha nem is sok, de valamelyes javítást mindenestre tartalmaz.

De mert nekem első, hogy a képviselőház fenségi jogát maga gyakorolja, másodszor, mert annak az erkölcstelenségnek, a polgári jog megfizetésének törvényesítése előttem a legnagyobb veszedelmet tárja fel, ez indokokból kötelességemnek tartom a törvényjavaslatot általánosságban nem fogadni el. (Helyeslés a szélsőbalon.)

1899. ápril. 28.

Plósz Sándor, igazságügyminiszter: Molnár Jánossal szemben, ki a javaslat részleteit támadta leghevesebben, kifejti, hogy az, a ki a polgári házasság ellen izgat, az büntetendő cselekményt követ el. Törvényes eszközökkel az intézmény ellen legfőlebb argumentálni lehet, de izgatni ellene tiltott cselekményt képez. A 3-dik szakasz 9. pontja és 170. §. ellen felhozottakra nézve kijelenti, hogy ez a gyakorlati életből merített intézkedéseket tartalmaz. Perrendszerű bizonyítékokat nem lehet erre nézve felhozni, ez igaz, mert nálunk, hol a vallásos érület nagy mérvben van meg, roppant nagy befolyást lehet gyakorolni vallási agitációval. A politizálás nem való a templomba, a lelkész ne korteskedjék. Mint állampolgár, a lelkész is teljesítheti polgári jogait, de gyakorolja ezeket politikai gyülekezetekben, nem pedig a templomban. Mint a hogy a közhivatalnok ellen is súlyos intézkedések vétettek fel a javas-

latba, úgy a vallás szolgája ellen is kellett a viszonyok által parancsolt intézkedésekről gondoskodni. Ezzel a felekezetek szabadsága nem korlátoztatik. Az egyházak érdekei ezzel nem támadtak meg. A 9. pont kihagyásával tárt kapu nyitnának a felekezeti agitációnak.

Molnár a szakasz egyes szavait, kifejezéseit is kifogásolja. E kifogások alaptalanok. Tagadja Molnár állítását, hogy a javaslat lerontja az egyház tekintélyét. Várossy Gyulával szemben, ki lehetetlennek tartja, hogy a szöszök felhasználtassék a választási korteskedésre, kifejti, hogy a mult tanuságai másról győznek meg. Az egyháznak az állam mellé való coordinációja nem felel meg a magyar közjognak. Az államnak védekeznie kell minden jogtalan befolyás ellen. Az állam ott, a hol az egyház kereteit nem érinti, teljes szabadságát meghagyja az egyháznak. Molnár a 3. §. 9. pontját egészen veszedelmesnek tartja, s azt mondja, hogy éppen az ellenkezőt érik el majd, mint a mit czéloznak vele. Azt hiszi, nincs bíró, a ki a törvényt frandem legis alkalmazná. Ugy kell ezt alkalmazni, hogy az eredménye okos legyen. Az a véleménye, hogy a 9. pont egyáltalában nem veszélyes; nem egyházellenes. Ilyen intézkedése van a hasonló angol törvénynek. Ez a szakasz megadja az államnak azt, a mi az államé, s meghagyja az egyháznak azt, a mi az egyházé. Kéri a javaslatnak általánosságban való elfogadását. (Helyeslés jobbfelől.)

A Ház a 11-ik alpontot változtatlanul elfogadta.

Az alkotmányos költségek.

A 7. §-nál.

Polczner Jenő: Az a nézet, hogy ezt a javaslatot abban a szövegben kell elfogadni, a mint előttünk fekszik. Ezt kívánja a pactum. Ezt nem helyeselheti és el nem is fogadhatja.

Tiltakozik a javaslatban foglalt etetés-ítatás törvénybe foglalása ellen. Ez ellenkezik minden politikai tisztességgel. A javaslat 7., 8. és 9. §§-nak megtartása lehetetlenné teszi a választások tisztaságát, mert lehetővé teszi a vesztegetéseket. A parlament tekintélyével nem tartja összeegyeztethetőnek a fuvarozási díjak és az élelmezési költségek engedélyezését. Ha ezt megengedik, a képviselőknek Krözusoknak kell lenniök.

Magyarországon még mindig vannak választókerületek, hol a választás nem kerül pénzbe. E kerületek elromlanának e szakaszok által. Indítványozza, hogy a 7. §. hagyassék ki.

1899. április 29.

Endrey Gyula: Nem liberálisak és demokratikusak a 7., 8. és 9. §-ban foglalt intézkedések, mert ezek folytán meg van engedve a választóknak étellel-italal való ellátása és a választási helyre való szállítása. Ez sértés a választókra, úgy mint a képviselőkre és az országgyűlésre. Az olyan választók, a kik a képviselőtől elvárják az eszemizomot, nem érdemlik meg, hogy az ország egyik legfontosabb alkotmányos jogát gyakorolják. A függetlenségi választók, a kik tiszták eddig minden vesztegetéstől ezt vissza fogják utasítani. Csatlakozik Polczner indítványához. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Veszter Imre: Mivel ez a javaslat egy pactum eredménye, csak a Ház egyhangu szavazatával fogadható el Polczner indítványa. A maga részéről elfogadja az indítványt. (Helyeslés a bal- és szélsőbalon.) Ez a szakasz azt jelenti, hogy ezentul minden kerületnek meg lesz a maga megállapított minimális ára, a minek következménye az lesz, hogy a plutokratia lassanként kiszorítja a Házból a középosztályt. Az etetés-ítatást egyáltalában föltétlenül kell eltörölni. Még helyesebb volna, ha

a választás decentralizáltatnék s a választók községenként szavaznának le.

Széll Kálmán, miniszterelnök: T. képviselőház! A beadott indítvány ezen szakaszoknak kihagyását óhajtja. Azon motívumok, a melyek mellette felhozattak, körülbelül kettőre redukálhatók. Az egyik az, hogy a választások tisztasága csak úgy óvható meg, ha a törvény nem engedi meg ezeket az ugynevezett legitim költségeket sem, t. i. a választóknak a választás helyére való beszállítást és ellátását, és azt követeli, hogy a maga abszolút tisztaságában biztosítsák a választás ennek az elminálá-ával. Ez az egyik motívum. A másik motívum az, hogy a büntető törvénykönyvnek idevágó szakaszait töröljék el, ha ezeket a szakaszokat elfogadjuk.

A mi az elsőt illeti, szívesen, egész melegével üdvözlöm azt az ideális felfogást, hogy a választások abszolút tisztaságára törekedni kell, és én örülnék legjobban, ha azt hihetném, hogy Magyarországon a választásokat úgy lehet keresztül vinni, hogy a választók még a jelvényt és a zászlót is repudeálják és 30—35 kilométernyire, a választási színhelyre, gyalog mennének be.

Gyakorlatilag véve a dolgot, ezt a maga abszolút tökélyében keresztülvihetővé nem tartom. A feladat az, hogy a lehető és a gyakorlati életben mutatkozott visszaéléseket meggátoljuk és lehetőleg minimumra szorítsuk és mindenütt, a hol a korrumpálás és a vesztegetés szándéka meg van, azt sujtjuk és a törvény egész szigorát alkalmazzuk. De a hol korrumpálási szándék nincsen, hanem a hol bizonyos adott és gyakorlati követelményekkel való számolásról, vagyis arról van szó, hogy a választás helyére bejövő választónak a bejövetelét megkönnyítsék, hogy neki mód adassék, hogy ott, a mikor kötelességét teljesíti és legszébb jogát gyakorolja, ne legyen kénytelen fájni, éhezni és szomjazni, ha csak erre is tudjuk redukálni a dolgot, és én örülni fogok, ha az erre való redukálás ha ennek a törvénynek a hatása, — akkor a választások tisztasága kérdésében már is igen nagy és hatalmas lépést tettünk előre. Hiszen a büntetőtörvény 180. §-ában a megvesztegetést, vagyis azt, hogy ha valaki a választónak pénzbeli előnyt nyújt, vagy pénzt ad, büntetéssel sujtja. Azóta 24 év telt el és azt gondolom, csak tényt constátálok, ha azt mondom, hogy senki sem tekintette a tisztán fuvarozásra kiadott költségeket vesztegetésnek.

Polczner Jenő: De az alföldnek minden polgára annak tekintette!

Széll Kálmán, miniszterelnök: De hogy a fuvarozás ürügye vagy czime alatt ne történjék vesztegetés, azt kell és azt akarja clarifikálni ez a törvény, hogy ne történjék etetés és itatás abban a mértékben, a mint eddig a szomorú tapasztalat mutatja, ezt akarja ez a törvényjavaslat korlátozni. Hogy nem teszi oly szigorral, mint az angol törvény, azt megengedem. De azért nem teszi, mert a gyakorlati élet követelményeivel számol.

És mit mond az angol törvény? Az angol törvény minden etetést, itatást, minden étel és ital nyújtását tilalmazza, de csak akkor, ha az corrupt szándékkal történik, és ennek meghatározását a bíróra bizza. Mit jelent ez, t. Ház? Hogy a bírónak jogában áll meghatározni, hogy lehetnek oly esetek, a mikor nem corrupt szándékkal történik az ellátás, a vendéglés, és akkor ez nem esik a törvény szigorá alá. Ez már magában véve azt jelenti, hogy lehetnek esetek és bizonyára ott is vannak, hogy olyan forma felfogás lép érvénybe a gyakorlatban, a mely felfogásnak ez a törvényjavaslat hódol. Ez a törvényjavaslat világosan definiálja, hogy csakis fuvarozási költséget, — és pedig a törvényhatóság által megállapítandó fuvarozási költséget és ellátási költséget enged meg, minden,

egyebet pedig kizár. Ez a definitió, a mely azt kimondja, hogy csak oly vendéglátás van megengedve, a mely szokásos alkalmakkor, a saját házában, oly módon, a mint különben is az illető vendégeit szokta látni, az a definitió, mely ezen határok közé szorítja az etetést és itatást, elég szigorú és ha ez keresztül vitetik gyakorlatilag, akkor az etetést és itatást, melyet a vesztegetésnek és corrumválásnak kell méltán bélyegezni, ez a törvény ki fogja zárni.

Polczner Jenő: Hatezer választó beszállítása, ez ugyan szép költésbe fog kerülni. (Zaj.)

Széll Kálmán, miniszterelnök: Ha majd komolyan eljött az ideje annak, hogy Magyarországon a választás ténye szempontjából decentralizáció álljon be (Helyeslés a szélsőbalon.); ha majd községekben fogunk választani (Élénk helyeslés a szélsőbalon.) akkor lehet ezt megcsinálni. De ez a törvény különben is azt az elvet már előre kimondja, hogy csak ott van megengedve a fuvarozás legitim czime, a hol a választókerület több községből áll. Ha majd úgy lesz a választási reform keresztül-vive, akkor az ezen elvből kifolyólag igen könnyen létesíthető és keresztül-vihető lesz. De addig t. Ház, a míg a választókerületek az ország némely részében oly nagyok, míg a községek a választás helyétől oly messze vannak, ezen, a választási ciklusonként, az illető törvényhatóság által szabályozandó és bizonyosan nagyon mérsékelt tételekben megállapítandó fuvarozási költségekben én, megvallom, nagymérvű reduktióját látom azon visszaéléseknek, melyek eddig történtek; ez a szakasz a gyakorlati élet követelményeivel számol s azért azt gondolom, hogy nagy lépést tettünk előre azon ideális nagy cél felé, melynek létesítése mindnyájunk szeme előtt lebeg: hogy a választások tisztaságát megóvjuk. (Helyeslés jobbfelől.)

Egyébiránt t. Ház, nem is törvények vagy törvényes intézkedések visznek bennünket ahhoz a célhoz közelebb, hanem a morál, az egyéni integer jellem, s a vesztegetésektől való horror, iktózat és megbélyegzése annak, a ki veszteget és annak, a ki meghagyja magát vesztegetni. A közszellemnek ilyen irányban való ébredése, ápolása és terjedése fogja azt meggátolni. (Helyeslés és tetszés.)

És minthogy erre ezen törvény impulzust ad és a visszaélések lehetőségét szűk határok közé korlátozza. ellenőrzés alá helyezi és lehetőleg minimumra szállítja le; azért én mind a mellett, hogy ezen ideális szempontoknak hódolok, lelkem egész erejével a gyakorlati élet követelményei szempontjából, a már 1896-ban is megvitatott és elfogadott ezen szakaszokat elfogadásra ajánlom. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Az u. n. kanczelparagrafok.

1899. május 1-én.

Rakovszky István: Ezeket a szakaszokat olyan kormányának köszönhetjük, melyről még ma sem tudjuk, hogy nevetéses volt-e vagy lelkiismeretlen. (Helyeslés a néppárton.) Ismerteti a német cultur-harcot s összehasonlítást tesz a magyar és német culturharc között. Németországban egy hatalmas államférfi állt a küzdelem élére, míg nálunk egy bukott államférfi, a ki azt hitte, hogy minél nagyobb a zavar, minél több a kormánybukás, annál biztosabb sikere lesz actiójának. Tisza Kálmán annak idején Rómához fordult azért, hogy a választásoknál a katolikus papság támogassa. Ismerve az ő szent meggyőződését, igazságszeretetét és hatalmi önzetlenségét, meg van győződve, hogy Tisza akkor is a bíróság elé hurcolta volna azokat a papokat, a kik tullepték!

a határokat. (Derültség.) Ez a § egy egészen tiszteletre méltó osztályt bélyegez meg a nélkül, a hogy perrendszeri bizonyítékok volnának ellene, a mint az igazságügyminiszter is elismerte.

Ezt a szakaszt kakuktojásként csempészték a Széll kormány alá, azzal a, nem mondom hazugsággal, de a tényekkel való kollízióval, hogy a kanczelparagrafust a nemzeti-párt akarja. Abból, hogy most a volt nemzeti-párt tagjai hallgatnak, arra a következésre jut, hogy a szabad-
elvű-pártban a régi szellem megfojtja az ujat. A függetlenségi-párttal is van számadása. Ő nem osztja azt a nézetet, hogy a vallási gyűlölet az oka, a miért a függetlenségi-párt támogatja ezt a szakaszt. De Kossuth Ferencznek atyja iránti kötelessége volna azzal róni le háláját, azok iránt a katolikus papok iránt, akik 50 év előtt az ő atyja szavára meghaltak, hogy tiltakozó szavát felemelje e szakasz ellen.

Azt a kérést intézi a miniszterelnökhöz, tessék tiszta helyzetet teremteni. Vagy a Tisza-rendszer folytatása, vagy új rendszer. A szabad-
elvű-pártnak azt mondja, hogy lesz még idő, a mikor folyamodni fognak ahhoz a szöszékhez, a melyet most el akarnak némitani, ha majd a pánczélos kasszák ellen indul meg az izgatás. Határozati javaslatot nyújt be az iránt, hogy a 3. §. 9. pontja, a 170. és 171-dik §§. töröl-
tessenek. (Helyeslés a néppárton.)

Olay Lajos: Tisza esete bizonyítja, hogy Rómának még mindig nagy befolyása van a papságra. Tehát, ha Róma érdeke összeütközik az ország érdekével, a papság Rómával fog tartani.

1899. május 2-án.

Visontai Soma: Az esetre, ha Rakovszky indítványát nem fogadják el, a maga részéről egy másik indítványt nyújt be, mely így hangzik:

A Ház a 170. és 171. §§-at az igazságügyi bizottsághoz utasítja azzal, hogy a büntető-törvénykönyv IX. fejezetében lerakott büntető-
elvek szerint és megszabott határokon belül, valamint a jelen javaslat III. §. 9. fejezetében lefektetett elveknek megfelelően módosítsa ezen szakaszokat és erről tegyen sürgősen jelentést. (Éljenzés balfelől.)

Széll Kálmán, miniszterelnök: Ennek a törvényjavaslatnak nemcsak az a természete van nézetem szerint, hogy egy kompromisszumot képez ezen politikai helyzet megalkotásakor a pártok között és ezen kompromisszum kifolyásaként igenis ezt a törvényjavaslatot én magamévá-
tettem, úgy, a mint van, ahhoz ragaszkodom, úgy, a mint van (Éljenzés jobb felől.), mert lojálisan akarom megtartani azt, a mit azon a napon e Házban, midőn ezen helyet elfoglaltam, kifejtettem, midőn politiká-
mnak alapelveit fejtegettem (Éljenzés jobb felől.); nemcsak ez a természete a javaslatnak, a kompromisszum természete teszi azt sajátosságossá, hanem nézetem szerint ebben a törvényjavaslatban magában van egy bizonyos megalkuvás, bizonyos transactió az eltérő felfogások közt. És ezt nem hibául rovom fel.

Nem transigál-e maga-magával mindenki akkor, midőn reáruházza a Curiára azt a jogot, a mi elvi szempontból kétségtelenül ennek a Háznak szuverén joga. (Ugy van! Ugy van! jobb felől.) Miért teszi ezt? Egy nagy célért. Mert csak nagy célért szabad ezt tenni. Azért tesszük, mert a közudatba ment át bizonyos gyanu, a választások tisztaságát megtámadó bizonyos gyanu. A választások tisztasága felett őrködő eljárás iránti kétélyek és aggrályok terjedtek el a közudatban. És azt hiszem, a parlament tartozik önmagának azzal, hogy legalább megkísérelje a legnagyobb tekintéllyel bíró forumot, a legmagasabb bíróságot bizonyos időre felruházni azzal, hogy a kérvényekkel megtámadott válasz-

tások feletti bíráskodást gyakorolja. (Élénk helyeslés a jobboldalon és a szélsőbaloldalon.) Ezzel a tekintettel a váasztások tisztaságának nagy céljáért lép kompromisszióra, ezzel transigál mindenkép az, a ki a törvényjavaslatot támogatja.

Megakarjuk tisztítani a választókat azoktól a befolyásoktól, a mely befolyások a meggyőződés önállóságát zavarják és a meggyőződést meg hamisítják. Kivánjuk ezt tenni három irányban; a pénzbeli előnyök nyújtása, a hivatalos hatalommal való visszaélés és a lelki hatalom útján való presszió gyakorlásának korlátozása által. (Élénk helyeslés a jobb- és szélsőbaloldalon.)

Már most t. képviselőház, ezt a célzt a javaslat bizonyos tiltó és korlátozó rendelkezéssel akarja elérni, a melyek az első fejezetben vannak lefektetve, — és sanctióval vannak ellátva — igyekezzünk ezt különbözö rendelkezésekkel elérni. Lehet, hogy ezeknek egyike-másika kifogásolható bizonyos egyoldalu szempontból, talán nem is tökéletes, mert hiszen semmi emberi mű sem tökéletes.

Az nem járja, hogy valaki a javaslatból kivegye azt, a mi neki nem tetszik és megtartsa azt, a mi neki tetszik; bele tegye azt, a mi neki kedves, és kihagyja azt, a mi neki nem kedves. (Igaz! ugy van! a jobb- és szélsőbaloldalon.) A ki biztosítani akarja az egyik részt, fogadja el a másikat is, vagy legalább méltányolja azt, akkor, azt hiszem, helyesen fog a törvényjavaslat felett itélai. (Helyeslés a jobb- és a szélsőbaloldalon.)

Már most rátérve e szempontból magára a szakaszra, mindekelőtt bátor vagyok egyet előre bocsátani: figyelemmel kísértem a felszólaló képviselő urak beszédeit és minden argumentatióit (Zaj a baloldali hátsó padjain. Elnök csenget.), a mely a javaslat ezen szakasza ellen felmerült és egy benyomás alul nem szabadulhatok. Ez az a körülmény, hogy nem is annyira azokat a tényeket támadják, a melyekről ezek a cikkek a választásokat megóvni és megtorolni akarják, hanem azt mondják, hogy ezek a cikkek a vallás ellen és a vallás képviselői és első sorban kiszolgálói, a lelkészek ellen vannak irányozva. Az a körülmény, hogy az mondatik, hogy üldözni akarjuk a vallást és erre fektetik a fösulyt és nem arra, hogy ezen tények szabadok, megengedettek; ez a körülmény maga mutatja, ennek a szakasznak jogosultságát és szükségességét. (Mozgás balfelöl. Helyeslés jobbról.)

T. képviselőház! Ennek a szakasznak nem célja és szándéka a vallás ellen hadjáratot folytatni, nem, de azon visszaélések vagy azon tények ellen igen, melyek a vallásnak ürügye és öröme alatt a választás tisztaságát befolyásolni akarják. (Igaz! Ugy van! jobbfelöl.)

Az a forum, a mely itélai fog, Magyarországnak legelső és legnagyobb bírói foruma, a mely minden párttekinetektől és minden üldözési tendenciától mentes kell hogy legyen. és mentes is; az képez egy garantiát, hogy ezen törvény végrehajtásánál azok a veszedelmek a vallásra nem állanak be, a miket a képviselő urak mondanak. Nem fog itt üldözteni senki, csak az, a ki világosan és határozottan vét a törvény ellen. Én megengedem, hogy talán lehetett volna jogászilag precizebb formulát találni erre a szakaszra, valamint a törvényjavaslat többi szakaszaira nézve is; de nem lehet azt mondani, a mit a képviselő ur mond, mert az nem fog bekövetkezni, az ki van zárva. garantia erre az a forum, mely előtt ezen ügyek folyni fognak. Nem áll az, és óriási tulzás, hogy ne mondjam ferdítés, hogy most már a keresztvetés, a kalaplevétel, a kereszt viselése s nem tudom miféle dolgok büntettni fognak. Hiszen ilyen tulzással minden világos rendelkezést ki lehet forgatni. Azok nem vallási szertartás teljesítésére rendelt eszközök, a miket a képviselő ur felhozott.

Senki sem gátolja a lelkészt politikai jogaiban, ő sokkal szabadabb, mint a tisztviselők. A tisztviselő incompatibilissé van téve. A tisztviselő részt vehet ugyan és politikai meggyőződését vallhatja — e részben Örley t. barátom skrupulusára felelek, igen is nem lett volna helyes odáig menni, hogy részt nem vehet a politikai mozgalmakban, meggyőződését nem vallhatja, — de minden a közhivatalnok — nemcsak a szolgabíró, korlátok közé van szorítva, nem hívhat össze választó gyűlést, körmenetben nem vehet részt, nem vezetheti, nem szedheti össze a választókat. Ezt a lelkész mind teheti, senki sem gátolja abban. A szolgabírónak le kell mondania, ha fel akar lépni, a papnak nem kell lemondania, a pap nem incompatibilis (Mozgás balfelől.), kapacitálhat, véleményét terjesztheti. Az a lelkész, ki hiveivel jó egyetértésben van, sok alkalmat talál arra, hogy a maga tanait hirdesse, hogy a maga legitim politikai befolyását gyakorolja. (Helyeslés a jobboldalon.) De itt az illegitim befolyásokról van szó, arról, ha midőn a lelkész a vallásnak szánt helyen, a hitélet szentélyeiben, vagy a vallás legszentebb eszközeivel a választásra akarna pressiót gyakorolni. Ezt akarja a törvény kizárni. (Helyeslés a jobboldalon.)

Még egyet akarok erre nézve mondani. Azt mondják a t. képviselő urak, hogy az első bekezdés szerint nem szabad tanítani sem, nem szabad a hiveket oktatni, nem szabad a hiveket jóra figyelmeztetni, buzdítani. Kérem ennek a világos értelme szerint szabad. Ha a lelkész, — csak példát hozok fel — arra figyelmezteti a maga hiveit, hogy ne hagyják magukat megvesztegetni, a tiszta választások szempontjából hirdeti a közmorált, hirdeti az erkölcs tanait, senki sem fog abban vétséget találni. (Helyeslés a jobboldalon.) Hanem hogyha a választás eredményét akarja befolyásolni és korteskedő nyilatkozatot tesz, az egészen más. Ne méltoztassék odáig menni s azt mondani, hogy itt minden fel fog forgattatni; hol van a gyónás szentsége? Erre is reflektálok. A gyónás szentségébe senki sem fog beleavatkozni. Hiszen a curiai bíraskodói eljárásnak normatívuma a büntető perrendtartás lesz; abban pedig meg van mondva, hogy a lelkész nem lehet tanuskodásra felhívni arról a dologról, a mely neki a gyónás szentsége alatt volt mondva. A gyónás szentségét senki sem fogja bántani. Szóval tulozni, ezeket a dolgokat végletekig kifonni, és a végletekig kifont dolgokból mindenféle ijesztő következtetéseket levonni minden törvéynél, minden intézkedésnél lehet, de nem helyes bírálát ez. És a mellett fogunk maradni, hogy azok, a kik ezt a törvényt megtartják, nyugodtan lehetnek az iránt, hogy semmiféle üldözést nem fognak szenvedni.

Rakovszky képviselő ur egy igen kimerítő és kétségtelenül sok tanulmányról tanuskodó beszédben sokat beszélt a német culturharczról. T. képviselő ur, az egyházpolitikai törvények és alkotások nem céloztak culturharczot Magyarországon, ez a törvény sem céloz culturharczot.

Ebben a javaslatban az van, hogy a templomban, in der Kirche, nem szabad befolyásolni a választót oly módon, hogy a választás eredménye ez által befolyásoltassék. Azt az általános tant, hogy a templom, az egyház a maga nagy általánosságában a politikától tartózkodjék, vagyis az állam ügyei iránt ne érdeklődjék, ezt ebben a törvényjavaslatban lefektetve nem találom. Mert hiszen akkor olyan dolgok volnának abban eltiltva, a melyekről szóltam, a melyek pedig meg vannak engedve. Én is azt tartom, hogy igenis az államnak nagy társadalmi és egyéb kérdéseiben az egyházzal való belső egyetértésre szüksége van, és igenis az egyház támogatja az államot ezekben a társadalmi és egyéb nagy kérdésekben, támogatását keresni és fentartani kell.

Legyenek kegyesek megengedni egyet. Azt mondja egy hosszabb

körülírással Rakovszky képviselő ur, hogy ha a miniszterelnök ezt a törvényjavaslatot elfogadja, akkor az ő politikája szemfényvesztés. A t. képviselő ur igen jól tudja, hogy akkor, midőn én ezt a javaslatot a magamévá tettem, a maga egészében, és egész lojalitással, a képviselő ur is ott volt, tudta, hogy mit akarok, és én nem hallottam tőle olyan nyilatkozatokat, a melyekből jogosan formálhatja ellenem ezt a vádat, mert ha akkor természetesnek tartotta és kontrovertálta, mikor én oda ígértem ezt a törvényjavaslatot a maga egészében, akkor ha én annak egyes részeit megtartom, nincs joga a t. képviselő urnak engem szemfényvesztőnek nevezni. (Zajos tetszés és helyeslés a jobboldalon.) És tovább megyek. Ha a képviselő ur ottan a tárgyalások alatt ezen §-ok precízebb, határozottabb, codificationalis szempontból talán világosabb szövegezését kérte volna, az elvek határozott fentartásával meg lehetett volna beszélni körülményesebben a dolgot. Ez nem történt Beismerem, a képviselő urnak teljes joga van, mert azt fentartotta magának és fentartotta pártjának azokban a tárgyalásokban, — nem is diffikultálom — a javaslat ellen küzdeni, de viszont én meg kijelentettem, hogy ezt a törvényjavaslatot egész becsületességgel fogadom el. Tehát ez az én jogom, egyuttal kötelességem is. Hát ha én azt megtartom, a mit ígértem és a mit világosan fogadtam, lehet-e akkor engem ilyen váddal illetni? Azt hiszem, hogy egy szemernyi igazságérzettel nem lehet.

Azt mondja Visontay képviselő ur, és ez is egyike azoknak az okoskodásoknak, a melyek nézetem szerint inkább egy sofistikus körben mozognak, semmint ennek a törvényjavaslatnak nyugodt, higgadt, érdemleges méltatásából erednek, hogy itt a terroristikus és preventív elv van érvénybe léptetve és azért a t. képviselő ur a javaslatot nem fogadja el. Az nincsen benne, hanem igenis mást látok a javaslatban. Ennek a javaslatnak egyik intenciója és egyik célja az, hogy maga magát tegye feleslegessé. Ez a törvényjavaslat egyik intenciója és ezt a javaslat előnyének tudom be. (Helyeslés a jobboldalon.) Adja Isten, hogy e törvényjavaslatnak, ha törvénynyé válik, az az eredménye legyen, hogy Magyarországon a választások tisztaságát emberileg lehetőleg határok között megóvja, biztosítsa. És akkor elérte a maga célját. A választás meghamisításának minden eszköze meg van tiltva, a vesztegetés hivatali előny, a hivatalos hatalommal való visszaélés és a vallás eszközeivel való presszió gyakorlás. Nagyon fogok örülni, ha mind a három irányban a törvényjavaslat a represzív rendszabályok, vagyis büntetések alkalmazását lehetőleg legszűkebb korlátok közé szorítja, lehetőleg eliminálja.

És ha ezt elérjük, akkor azután a represszáliákra sem lesz szükség és nem lesz szükség a büntetésekre sem. Ezen bevallott intenciója a törvényjavaslatnak igen is meg van és én ezért főleg ajánlom a t. képviselőháznak ezt a javaslatot, hogy egyfelől magamagát feleslegessé tegye a választások tisztaságának nagy célja felé minket közelebb vigyen és másfelől, hogy ne vállalja szükségessé ezen javaslat egyetlen büntető szakaszának sem alkalmazása. (Élénk tetszés és éljenzés a jobboldalon.)

1899. május 2-án.

Horánszky Nándor: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Volt szerencsém megmondani a képviselőházban egy alkalommal, nem habozom tehát ez alkalommal sem kijelenteni, hogy én a confessionális politika kérdéseivel nem szívesen szólok. Okot nekem erre az a körülmény szolgáltat, hogy az egyoldalúság, a tulzás, a szenvedély és az izgatottság oly mértékben vegyül bele ezen politika kezelésébe, a melyből azt látom és azt kell látnom, hogy minden argumentáció hiábavaló, mert semmi-

féle argumentációval nem fogjuk elérni azt a célt, hogy egymást capacitálva igyekezzünk olyan törvényt alkotni, a mely közmegnyugvással találkozik. Pedig ha valamely téren szükség van erre, ugy szükség van a confessionális téren, mert ezen a téren is megnyilatkozik az a szét-húzó tendentia, mely a magyar állam egysége érdekében nem való. Ezt, sajnos, ugy látom, hogy csak az idő fogja meggyógyítani, és erősen meg vagyok arról győződve, hogy mindazok, a kik ezt a politikát csinálják, mind pedig azok, a kik ezt a politikacsinálást követik, működésükben nem fogják szerencsés napoknak találni azon tevékenységet, mely ezen politika érdekében buzog, és a melynek más következménye nem lehet, mint reményilem, ideig-óráig való megzavarása azon felekezeti békének, melyre pedig az országnak olyan nagy szüksége van.

Hogy mindennek daczára mégis felszólalok, erre engem több körülmény indít. Az egyik az, hogy tegnap Rakovszky István t. képviselő-társam apostrofálta a volt nemzeti párt tagjait s ezek között engem is. A másik pedig az, hogy ő vallási üldözéssel vádolt és vádol mindenkit, a ki ezt a törvényjavaslatot, illetőleg ennek 170. §-át elfogadja. És ismét újabb szempont az, hogy én ezen törvényjavaslatban, mind pedig az ellene történt felszólalásokban, állami érdeket látok érintve. Ily körülmények közt pedig nem hallgatni, hanem felszólalni egyenes kötelességemnek ismerem. (Halljuk! Halljuk!)

Felhozott az üldözési tendentia, a mely sokak szerint ebben a szakaszban kifejezésre jut és ebben czéloztatik. Az üldözés, t. képviselő-ház, egyáltalában egyetlen törvényhozásnak sem lehet feladata, és a mely törvényhozás ilyenre vállalkoznék, nagy hibát követne el. A szóban forgó szakaszban sincsen üldözés, és meg vagyok győződve róla, hogyha valaki ezt a szakaszt komolyan, nyugodtan, higgadtan és hideg fővel megfontolja, — a mint arra rá fogok térni, — üldözési tendenciát ebben nem találhat; és hiába keresi. Vallásüldözési tendentia-e az, a mikor mi az ország érdekeit akarjuk megoltalmazni oly törekvésekkel szemben, a melyek kizárólag a választásokra és a korteskedésekre vonatkoznak? Hiszen kérem, ha ez üldözés, akkor ennek más téren is meg kell nyilatkoznia, pedig más téren nem hallottunk t. szomszédaink részéről semmiféle oly vádat, hogy üldözés forogna fenn, csak ezen az egyetlen téren, a melyet ők képviselnek.

Hogy áll a kérdés, t. ház? Tiszta választásokról van szó és ezek érdekében akarjuk megalkotni a törvényt. Ezen választások meghamisíthatók, megmérgeezhetők erőszakkal, ha a választáson hatalmi nyomást gyakorolnak, meghamisíthatók vesztegetésekkel, melyek felmerülhetnek, meghamisíthatók erkölcsileg izgatással. Mi hatályos törvényeket és intézkedéseket vettünk fel a törvényben ugy a hatalmi nyomás és a hatalmi erőszak ellen, valamint a megvesztegetés ellen is, mert hiszen ezen egy tételből a vallás őrve alatt üzhető izgatásoktól eltekintve, hatályos intézkedések vannak a törvényben akár az állam területének, akár az állam megbontására irányuló izgatásokkal szemben, hatályos intézkedések a tulajdonnal és a vagyonnal szemben. Nos hát mit kívánnak, t. szomszédaim? Csak a vallás őrve alatt üzhető izgatások ellen ne vegyünk fel intézkedéseket? Pedig, hogy ez a tendentia fenforog, arra nekem támpontot ad az az előterjesztés, a mely itt kezemben van. A jelentésben a többek közt a következő foglaltatik (olvassa):

»A 3. §. 8. pontjának ezen kifejezésére vonatkozólag: a tulajdon vagy a házasság jogintézménye ellen izgatott, Molnár János képviselő a házszabályok 113. §-ára hivatkozva, azon indítványt terjesztette a bizottság elé, hogy ezen szó után: tulajdon, szurassék be a következő néhány szó: nem a házasság kötési formája, hanem a házasság jogintézménye ellen.«

Mit jelent ez, t. Ház? Jelenti azt, hogy tehát a házasságkötés formája ellen izgatni szabad legyen. (Zaj balfelől.) Bocsanatot kérek, más az izgatás és más a capacitatio. Ha törvénybe iktattatik ez úgy, a mint t. képviselőtársam, Molnár János kívánta, akkor igenis lehetővé válik az izgatás. (Felkiáltások balfelől: Szabad!) Engedelmet kérek, izgatni semmi körülmények közt nem szabad és nem lehet. (Élénk helyeslés jobbfelől.) És azután azon tendenciákkal szemben, a melyek itt fenforognak, hol az izgatásnak a határa? Az izgatás és a capacitatio közt lényeges különbség van. És ha ez szabad a házasság jogintézményének a formájánál, akkor mért nem kívánják t. szomszédaink, hogy engedjék meg az izgatás az állam területi és jogi egysége ellen, engedjék meg a tulajdon ellen, a mi bizonyos túlzó socialis tendenciákkal szemben elég nagy jelentőséggel bír, engedjék meg a családdal szemben? Hová fog ez vezetni? Az államnak egyszerű szétbontására a törvényhozásnak belenyugvásával és beleegyezésével, a mely állami érdekből ezen izgatás elé zsillipet vonni vagy nem akar, vagy nem tud. Itt tehát nem az egyenlő igazság méréséről van szó, hanem arról, hogy privilegium adassék olyan a választást befolyásoló izgatásnak, a mely a vallás örve alatt üzetik a nélkül, hogy maguknak a vallási kötelességeknek és feladatoknak betöltését a legmesszebb menő mértékig akadályozná. Ez volt és ez az én felfogásom ma is. Semmiféle apostrophálás, tisztelt szomszédaim, nem használ, mert én előttem itt vallási üldözésről szó sincs és szó nem lehet. Elsőrangú szempont, elsőrangú érdek az államnak az oltalma. (Mozgás balfelől. Egy hang: Bismarck!) Bismarck mondhatta a vallással szemben, én mondom a vallás mellett, mert szerintem e kettő közt disharmonia nincs, ha csak azt mindenáron előidézni nem akarjuk. (Élénk helyeslés a jobboldalon és a baloldalon.) Tisztelt szomszédaim meghatározhatják a vallás feladatait a maguk jogkörében. De tovább menve, ezen törvényjavaslat fegyverrel büntet és mindenkit, a ki a választásoknak meghamisítására vagy megmérgezésére illegális eljárást követ, fegyvermezi és bünteti az állami tisztviselőt, fegyvermezi és bünteti a választási elnököket, fegyvermezi és bünteti magát a jelöltet, fegyvermezi és bünteti magát a választót is, mert hiszen ezen törvénynek kiegészítő részét képezik a büntető törvénykönyvnek bizonyos rendelkezései, a melyek életben vannak. Nos tehát, csak egyetlen egy ily választást meghamisító tendentia legyen kivétel? Ez nem az igazságnak mértéke, hanem egy egyoldalú politika istápolására szánt, nem mondom tendentiosus, de élelmes törekvés, de a melyet az államnak megfigyelni, éles szemmel látni kötelessége, és ha felfedezi, azzal szemben az államnak saját érdekeit megóvni, megoltalmazni is hasonló kötelesség. (Helyeslés a jobboldalon.) Azt a kérdést intézem azokhoz, kik ezen szakasznak elvi rendelkezését — mert módosítást nem hoztak javaslatba — perhorrescálják, akarják-e ők azt, hogy a tiszta választás megfiúsítására a templom és a szószerk felekezeti különbség nélkül felhasználassék? Akarják-e t. képviselőtársaink azt, hogy az egyházi functiók megvesztegetési czélokra erkölcsileg felhasználhatók legyenek? (Mozgás és zaj balfelől.) Akarják-e, t. képviselőtársaim, azt, hogy a vallási tisztelet tárgyát képező jelvények ilyen czélokra használ-tassanak fel? (Felkiáltások balfelől: Nem akarja senki!) Ha nem akarják, méltóztassanak azt nyíltan és őszintén megmondani. (Felkiáltások balfelől: Senkisé nem akarja! Nem akarjuk!) De a megmondás nem elég, tessék correctivumot ajánlani, hogy ha ezek az esetek mégis előjönnek. (Zaj balfelől és felkiáltások: Nem forogtak fenn!) A törvényhozásnak olyan feladatai is vannak, a melyek preventiv természetűek; mert a mely törvényhozás bizonyos fejleményekkel szemben előre nem lát: az vagy nem áll hivatásának magaslatán, vagy megfelelkezik kötelességéről. Ha

ilyen esetek fenn nem forogtak és fenn nem fognak forogni, ez a törvény hatálytalan és holt betű marad; ha fenforogtak vagy fenn fognak forogni, nem kívánhatja senki, hogy az állam védtelenül álljon (Élénk helyeslés a jobboldalon és a szélsőbaloldalon) ily törekvésekkel szemben. Ez az intézkedés a vallást nem üldözni, azzal egyáltalában foglalkozni nem is kíván, hanem védi az államot azon szerencsétlen fejleményekkel szemben, a melyek előállhatnak akkor, ha minden téren ennek az államnak szétbontására törekvő irányzatok lábra kapnak.

Ezeket a törvényhozás tétlenül nem nézheti. (Helyeslés jobbfelől. Mozgás és zaj balfelől.)

Ha a szószékről azt hirdetik, a mi azt a szószéket nem illeti meg, és nem is tartozik hozzá, akkor ebben valóban csak a legnagyobb sajnálkozással látom dolgot. (Egy hang balfelől: Például?) Ha például olyan dolgot hirdet, a mi az egyes intézmény ellen, az állami egység ellen, a család ellen egyenes izgatást tartalmaz, ha azt hirdetik, hogy ne X-re, vagy Y-ra szavazz. (Nagy zaj balfelől. Elnök csenget. Felkiáltások balról: Concrét tényeket!) Bocsnatot kérek, concrét tényeket nem hozhatok fel, mert a jövővel állunk szemben, és én próféta nem vagyok. És ha ilyen tények követtetnek el, akkor azon a helyen, (A miniszteri székre mutat.) hol a felelősség érzetében kell cselekedni, és érezni kell azon nagy felelősséget, a melylyel az állammal szemben ott tartoznak, önök sem fognának másképp cselekedni, és megkövetelnék, hogy minden tényező, legyen az az egyház, vagy legyen az az állam, a maga jogkörébe, a maga hatáskörébe szoríttassék vissza, és az ellenkező beavatkozást, a melynek közveszélyességét nem tagadja senki, önök is perhorrescálni fognák. (Helyeslés jobbfelől.)

A másik alineája ennek a szakasznak az, a melynek szerencsésebb szövegezését én is óhajtottam volna. (Halljuk! Halljuk! balfelől.) Csodálatos dolog, t. ház, hogy ebben a nem egész szerencsés szövegezésben azok, a kik ezt a szakaszt elítélik, a gyónás kérdését és az e körül felmerülhető kérdéseket is szóba hozták. Csodálkozom azért, mert a törvényjavaslat ezen alineájában ilyen tendentia nem is feküldhetett, és hiába is feküdnék. most ennek érvényt nem is szerezhetne. Hiszen positiv törvénnyel állunk szemben. Itt van a bűnvádi eljárás, a mely bizonyára alkalmaztatni fog azon büntetendő cselekményekre is, a melyek e téren elkövetettek; ez a törvény világosan megmondja, hogy lelkesz arra nézve, a mit vele a gyónásban, vagy egyébként a titoktartás egyházi kötelezettsége alatt közöltek, tanu gyanánt a vizsgálat semmisségének terhe mellett ki nem hallgatható.

Molnár János: De vádlott lesz!

Horánszky Nándor: Hát kérde, hogy fogják megállapíthatni azt a cselekményt, ha a bizonyításnak a lehetősége teljesen ki van zárva? Azt méltóztatik mondani, hogy itt büntetendő cselekmény lévén konstruálva, ennek az eshetősége is fenforoghat, fenforoghat jelesen az az eset, hogy a bíró ezt nem fogja a szóban forgó szakasz alá subsummálni. Én ennek a lehetőségét kizártnak tartom. A bíró positiv törvénnyel és positiv joggal áll szemben, a mely positiv joggal szemben soha és semmiféle körülmények között a törvény ezen kijelentése ellen nem cselekedhetik. De megtörténhetik az is, hogy nem a fülbe való gyónásnál, vagy a gyónató-székben fognak ezek a dolgok felmerülhetni, hanem nyilvános gyűlekezetben, vagy esetleg általánosságban a templomban, a hol nem egyesekkel, hanem a nagy tömegekkel szemben hirdethetik például azt, hogy a ki ezt, vagy azt cselekszi, az egyháznak ebben, vagy abban a funkciójában részesülni nem fog.

Molnár János: Fogjuk is! (Zaj.)

Horánszky Nándor: No, t. képviselőtársam, ha ilyen történnék, az már bizonyára ezen szakasznak rendelkezéseibe ütközik, mert ez már nem a fülbe való gyónás, hanem az izgatás körébe tartozik.

Molnár János: Ez nem izgatás!

Horánszky Nándor: E felett ne vitatkozzunk; az izgatást más-kép fogja fel t. képviselőtársam és másképp fogom fel én; majd itélni fog ilyen esetekben a bíró. De az eset megtörténhetik s épen azért a szakasz-nak az a rendelkezése, a mely ilyen dolgot esetleg büntetendő cselek-vénynyé construál, nem a fülbe való gyónásra, hanem azon általános izgatásra vonatkozik, a mely így felmerülhet. Nincs tehát és nem lehet arra eset nézetem szerint, hogy a gyónás kérdése ezen szakasz alá sub-summáltassék. Ez bizonyára senkinek sem volt esze ágában sem, és ha t. szomszédaink a magyar bírói karról azt tételeznék fel, hogy esetleg a fülbegyónást is ezen szakasz rendelkezései alá vonnák, az olyan bal-vélemény, az olyan hátrányos vélemény lenne a magyar bírói karral szemben, a melyet bizonyára sokkal jobb és sokkal czélszerűbb lett volna elhallgatni.

T. képviselőház! Ha valaki, én bizonyára nem vagyok barátja semmiféle téren sem a szabadság megszorításának, sem az üldözésnek. Ennek tanubizonyosságát adtam egész politikai életemen keresztül és bízom abban, hogy ennek tanuságát fogom adni a jövőben is. De bocsássanak meg nekem azok, a kik a törvényjavaslat ezen szakaszát ellenzik, ha kijelentem, hogy az én szemeimet nem lehet bekötni olyan okoskodásokkal olyan felfogásokkal, a mely felfogások semmi körülmény között meg nem állhatják a helyüket, és a törvénynek sem intenciójával, sem nyílt rendelkezéseivel meg nem egyeznek. Én érzem, hogy vallásomnak elég hü fia vagyok.

Molnár János: No! (Derűtséggel a baloldalon.)

Horánszky Nándor: Én az ellenkezőnek tanujelét nem adtam! Ha t. képviselő ur e felet kételkedik, ezt szívesen concedálom, csak azt ajánlom, hogyha valaki valami felett kételkedik, tessék annak okát is adni. Ismételtem, hogy én úgy érzem, hogy vallásomnak hü fia vagyok, de épen azért sajnálom, hogy azon tendenciák, a melyek megnyilatkoznak az én t. képviselőtársaim részéről, nemcsak az állam érdekeit érintik illegálisan igen közelről, de kárára vannak magának azon vallásnak is, a melynek érdekeit vélik képviselni. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Méltóztassanak csak visszaemlékezni a reversálisok nagykorára és emlé-kezzenek arra, hogy az egyház ellen a legnagyobb és legsúlyosabb hibákat épen azok követték el, a kik akár tévedésből, akár tulzásból anyira védeni akarták az egyháznak érdekeit, hogy ezen védekezésben saját céljaikat is agyonszorították. Csak agítani kell, csak agítani, és legyenek meggyőződve, hogy ez uton fognak érlelődni oly kérdések is, a mely kérdéseket az országtól állami, társadalmi és vallási szempontból minden komolyan és józanon gondolkodó embert eltávolítani óhajt. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Nyugodt és higgadt megfontolás, az állam és az egyházi érdekeknek saját szféráikban való kielégítése, és e kettőnek az össz-hangja az, a mely a törvényhozást helyesen vezetheti olyan, megengedem kényes kérdések megoldásában, mint a minőkről itt szó van. És ha az én t. barátom, Rakovszky István hivatkozik Deák Ferenczre és arra a szellemre, a melyet a miniszterelnök úrtól megtagadott, akkor arra kérem, kövesse is azon tanokat, ne csak szóval, hanem tettel és meggyőződéssel, és akkor nem lesz ellensége a polgári házasságnak sem, (Élénk derűt-ség a jobboldalon.) a melyet Deák Ferencz annak idején egyedül logicus-nak, az állam és a házasságkötés érdekében egyedül tartott helyesnek olyan országban, mint a minő a mi országunk, a hol számos jelentékeny

felekezettel állunk szemben. (Egy hang a baloldalon: A kötelező polgári házasságok?) Igen, a kötelező polgári házasságot világosan kijelentvén, hogy ez az egyedüli logikus és egyedüli helyes intézmény. (Mozgás balfelől.) Ne méltóztassék Deák Ferencznek sem a szabadelvűségében, sem hazaszeretében, sem józanágában kételkedni, és ha nem kételkedik, kövesse azon irányokat, a melyet ő követett, és a melyeket követ, és remélem követni fog a jövőben is a jelenlegi kormányelnök ur. Ezzel zárom be beszédemet és elfogadom a szóbanforgó szakaszt. (Élénk helyeslés és éljenzés a jobboldalon.)

Plósz Sándor, igazságügyminiszter: Teljesen egyetértek Rakovszky István képviselő urral abban, hogy valamely törvényes intézkedés megalkotásánál abból kell kiindulnunk, hogy szükség van-e arra az intézkedésre? Én és mi mindnyájan abban a nézetben vagyunk, hogy olyan esetek, a melyek a 3. §. 9. pontja alá esnek, tényleg előfordultak. Molnár János képviselő ur ezt kétségsbevonja, habár megengedi, hogy előfordulhatott, hogy a lelkész mondta: »No megállj, nem keresztelek meg a fiadat, ha tőlünk elpártolsz, és nem tartasz velünk.« Szerinte ezek lappaliak, mert a köznép sokkal józanabb, semhogy az ilyen efemer nyilatkozatokat komolyan venné. De ha valakinek itt kételye volna arra nézve, hogy csakugyan szükségese-e ezek az intézkedések, erre nézve épen a néppárt igen tisztelt vezérének nyilatkozata minden kétséget elhárít, mert hiszen ő nemcsak jogosítottnak, hanem egyenesen kötelezettnek tekintette az egyházat, hogy a szószékről is politizáljon, még pedig a választások befolyásolása céljából. (Ugy van! jobbfelől.)

Molnár János: Nem tagadom, meg is fogom erősíteni.

Plósz Sándor, igazságügyminiszter: Visontai t. képviselő ur azt hiszi, hogy mivel az állam a 9. pont által kellően megvédi érdekeit, nem szükséges a 170. és 171. szakaszokban foglalt büntető határozatokat fölállítani. Hát, t. Ház, ha a választás érvénytelenítése által az állam kellően megvédné az érdekeit, és ennek folytán fölöslegesnek tartanók a büntető határozatokat, akkor az ilyen fölfogásból kiindulva, igen sok büntető határozatot lehetne törölni. Hiszen ugyanily érvénytelenítések vannak abban az esetben is, ha a közhivatalnok visszaél hivatalos hatalmával, vagy ha izgatások történnek, mindezekben az esetekben szintén lehetne mondani, hogy minék büntetni, elég, ha a választást érvénytelennek declaráljuk. Egyébiránt ha a 9. pontban foglalt cselekmények nem tilosak, akkor kár őket érvénytelenítési okul felvenni, ha pedig tilosak, akkor meg kell őket büntetni.

Zichy János t. képviselő ur igen tetszetősen fejtegette azt, hogy a szóban forgó intézkedések ellenkeznek a szabadelvűséggel, a szólásszabadsággal, a vélemény szabad nyilvánításával. Hát, t. Ház, ezen tetszetős fejtegetésekben azonban a t. képviselő ur egyet figyelmen kívül hagyott. Figyelmen kívül hagyta azt, hogy itt a választás szabadságának megvédéséről van szó és valahányszor valamely szabadságot meg akarunk védeni, az azt korlátozó, azzal ellenkező ténykedést korlátozunk kell, el kell tiltanunk. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) Ez szükségképeni következmény. Elfelejtette továbbá a t. képviselő ur azt, hogy itt nem vélemény-nyilvánításról, hanem itt egy hatalomnak illetéktelen gyakorlásáról van szó. Ez az intézkedés egészen analóg a 3. §. 5. pontjával, a hol a közhivatalnoknak meg van tiltva az, hogy illetéktelen befolyást gyakoroljon hivatalos hatalmával a választókra. Valamint ezen hivatalos hatalom nincs arra rendelve, hogy választási célokra felhasználtassék, épp úgy az egyházat megillető hatalom, melyet az állam is istápol, véd és támogat, sincsen arra rendelve, hogy választási célok érdekében használtassék fel és annak minden felhasználása ily választási célokra tulajdonképen ezen

hatalommal való visszaélést képez. (Ugy van! jobbfelől. Mozgás a baloldalon.) A kérdés voltaképen az, hogy meg kell-e védeni a választások szabadságát, hogy van-e hatalom a vallásban, a vallás tanításában és annak kezelésében és ezen hatalommal lehet-e visszaélni a választások céljaira, igen, vagy nem? (Igaz! jobbfelől.)

Polónyi t. képviselő ur kifogásolja a javaslatot azért, hogy nem illeszkedik a mi büntető törvénykönyvünk rendszerébe. Hát, t. Ház, én azt hiszem, hogy ez a kifogás meg nem áll. A mi büntetőtörvénykönyvünk igenis a szóval elkövetett büntetendő cselekményeknél majdnem mindenütt megelégszik egy oly nyilatkozattal, a melyből a sértő szándék kivehető. Így pl. hogy egyebet ne említsek, a btk. 134. §-ában felségsértésre való felhívásnál, a 149-ik §-ban a hűtlenségre való felhívásnál, a 158. §-ban a lázadásra való felhívásnál, a 171-ik §-ban az izgatásnál mindenütt csak maga a nyilatkozat kívántatik, sőt a törvény egyik-másik helyen ki is mondja, hogy eredményt nem is kíván.

Kifogásolják továbbá a »kegyszer« kitéltét és helyette az egyházi funkciók teljesítésének megtagadását kívánják felvételni.

Kegyszerei és pedig a szentség értelmében vett kegyszerei nemcsak a római és görög katolikusoknak, hanem a görög nemegyesülteknek, továbbá mindkét felekezeti evangélikusoknak is vannak, úgy hogy nem lehet mondani, hogy ezen szakasz egyedül a katolikusok ellen irányul. (Ellenmondások balról.)

Szilágyi Dezső: Arról van szó, hajlandó-e a magyar törvényhozás, midőn a választási visszaéléseket jogrend által fékezni akarja, kizárni a vesztegetést, hajlandó-e kizárni a hivatallal való visszaélést, hajlandó-e kizárni a társadalmi hatalommal való kényszert és nyomást is és midőn mindehhez vonatkozó tilalmakat a jogi rend alkatrészévé nyilvánítja, hiszi-e a magyar törvényhozás, hogy megoldotta feladatát, ha annak a kényszernek és annak a nyomásnak, annak a hatalmi túlvágásnak, a mely a lelkiekben való hatalom terén is történhetik, jogrendjében korlátokat nem szab és azon korlátok fentartása felett nem órkodik? Hiszi-e, hogy ekkor megoldotta feladatát a Ház? Igen, vagy nem? Ez itt a kérdés és hogy visszaélések történtek a lelkiekben való hatalommal, azt senki sem tagadja önök közül sem, sőt ha jól emlékszem egy bizonyos fölszólalásra, az azt mondta, hogy ha a lelkiekben való hatalommal ilyen visszaélések történnek és a választók szabadsága megtámadatik, magának az egyháznak áll érdekében, hogy ezt vétségnek tekintse a saját körében is és leghatályosabban meggátolja. De azért ezt az egyházra bízni nem lehet, hanem minden irányban, mint a visszaélést, itt is az állami jogrend alkatrészévé kell nyilvánítani annak fékezését. Midőn egyrészt egyenletes mértékkel mér a törvény és midőn ez a törvény a lelkiekben való hatalommal való megtámadását a választási szabadságnak is az érvénytelenítési esetek körébe foglalja és kisebb bűncselekménynek nyilvánítja: akkor nem az egyházat támadja meg, hanem tiltja azt, a minek az egyház tevékenysége körében nem volna szabad előfordulnia. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) tiltja a visszaélést, a mely megtámadja a választási szabadságot, melyet megvédeni első sorban az államnak kötelessége. (Helyeslés jobbfelől.)

Ha már most t. képviselőtársam ebből azt következteti, hogy illetéktelenül jár el az állam akkor, mikor semmiesnek nyilvánítja azt a választást, melyben a lelkész önmaga mellett tiltott módon korteskedik, az állam visszaél a hatalmával akkor, mikor bünteti azt a cselekményt, mely a lelkiekben való és a lelki hatalommal visszaél és a választói jog szabad gyakorlását megtámadja, — akkor következetesen csak egy eredményre jut, hogy a visszaélések ezen fajtát szabadon kell burjánozni engedni, minden más hatalmi visszaélést ők is törvénnyel fékezni akar-

nak. Az ezekre vonatkozó rendelkezéseket helyeselték, meg is szavazták, a szigorítást kívánták és azt is megszavazták, csak egyetlen irányban, a belkisebben való hatalommal visszaélés ellen állítják, nem szabad az államnak garanciát alkotni saját jogrendjében — ez a néppárt álláspontja. Ezt az álláspontot soha el nem fogadhatja egy törvényhozás sem. Angolországra hivatkoznak és a t. képviselő ur fölolvastott egy részt egy bírói ítélet indokolásából. A bírói ítélet indokolásában benne van az, a mit felolvasott a képviselő ur: s igenis, mondja a bíró, hogy a papnak joga van kérni, kapacitálni, egész súlyát, tekintélyét latba vetni, ajánlani az egyik jelöltet, lebeszélni a másik jelölt megválasztásáról és erre összes befolyásával működni. Igenis — és most fognak önök csodálkozni, — ezt megengedi a törvényjavaslat is. (Mozgás balfelől.) A pap, bármely vallású, mindezt megteheti és minél inkább megszerezze hiveinek bizalmát, minél inkább ragaszkodnak azok hozzá, minél inkább tapasztalták róla, hogy nemcsak jó pap, hanem egyszersmind derék ember is, a ki az élet egyéb viszonyaiban is okosat és helyeset tanácsol, minél erősebbek az erkölcsi befolyás szálai, annál nagyobb súlylyal fog bírni szava hívei előtt, mint fog a bíróé, mint fog az ügyvédé, mint fog minden emberé bírni, ki a maga hivatásában és az élet egyéb viszonyaiban megbízható, józan ítéletű, igazságos és derék ember. (Helyeslés.) Ez egy legitim befolyás. A magyar törvényhozásnak sohasem volt álláspontja az, hogy ettől a papot elzárja.

De az a bíró ugyanabban az ítéletben, melynek egy részét t. képviselőtársam fölolvasta, azt is mondja: nem szabad pedig neki tenni azt, hogy az illető választó félelmére, rémületére, sőt babonás hitére hivatkozzék. Nevezetesen nem szabad azt tennie, hogy ezen, vagy a tulvilágon valami jutalmat, sérelmet, büntetést vagy kárhozatot kilátásba helyezzen. Nem szabad őket semminemű egyházi büntetéssel fenyegetni. (Élénk tetszés jobbfelől. Mozdás, zaj balfelől.) A t. képviselő ur is úgy olvasta, mint én, de ő az egyik részt idézte, én a másikat. (Zajos derűtség. Elnök csönget.) Én idéztem az egyik oldalát a kérdésnek, ő a másikat. (Élénk derűtség.) Semmit szűpíteni nem akarok. Nincs-e a magyar törvényhozás az angollal, egy különbség leszámításával, tökéletesen azonos alapon. Én azt hiszem, hogy igen. És miben van az az egy különbség? Ez az egy különbség abban van, hogy az angol törvényhozás a kápolnában való rábeszélést nem tiltja el. De vajjon, t. Ház, ha nem tiltja el, következik-e ebből az, hogy követendőnek tartja?

A magyar törvényhozás álláspontja ma is, eddigi törvényeinkben is, ebben a javaslatban is, ha törvényt válik, hogy a pap a választási mozgalmakban részt vehessen, mint jelölt és úgy is, mint a ki az egyik vagy másik jelölt mellett egész befolyását latba vetheti, épp úgy, mint más állampolgár, ha ezt a magyar törvényhozás abban a széles keretben, mint Angolországban megengedi, helytelenül cselekszik-e, ha azt mondja, hogy legyen bizonyos egyenletesség ebben az eljárásban és ha a pap, mint más állampolgár, úgy vesz részt ebben a mozgásban, akkor a maga papi állásának különös előnyeivel ne jöjjön ebbe az ütközetbe. (Élénk tetszés a jobb- és szélsőbaloldalon.) Akkor álljon ugyanazon szabályok alatt és ugyanazon korlátok között és csak a személyi jelesség, csak a személyébe vetett bizalom és hit és életének példaadó tisztasága legyen az, (Zajos tetszés a jobboldalon.) a mely tán a világiakkal szemben őt előnyösen tünteti ki. (Helyeslés jobbfelől. Zaj balfelől.) Ha ő nemes értelemben korteskedni akar, szálljon le a katedréről, mert a katedra arra van rendelve, hogy onnan vallási és erkölcsi igazságokat hirdessen, vallási meggyőződéseket és érzelmeket felkeltsen és ébrentartsa. (Egy hang a baloldalon: A polgári életben is!) Kérem, azok kihatnak a pol-

gári életre is. Minél tökéletesebben teljesíti egy pap hivatását, annál biztosabb lehet abban, hogy azok választási jogukat ezen elveknek megfelelőleg fogják felhasználni. Ha egy pap elmegy egy választói gyülekezetbe, magával viszi oda összes befolyását, erkölcsi erejét és az összes bizalmat, a melyet kiérdemelt, de ott nem úgy beszél, mint a katedrálról, ott tudják, hogy ez olyan állampolgár mint a többi, ennek ez a véleménye, a mely ellenmondás, kritika, czáfolat, helyeslés és kárhoztatás tárgyát képezi. (Zajos tetszés és helyeslés a jobb- és a szélsőbaloldalon.) Ha a katedrán veszi fel ezt a szerepet, kilép papi hivatásából, ott el kellene tűrnie az ellenmondást, a kárhoztatást, a helyeslést, a czáfolatot. (Élénk helyeslés a jobb- és a szélsőbaloldalon.)

Nincsen ebben semmi üldözés, t. uraim, csak fékezzeék magukat a t. lelkész urak is! Magyarországon — én nem merem állítani — a törvényhozás és az állami politika barátságos az egyházak iránt. (Derűtség balfelől.) Mielőtt olyan könnyedén nevetnénk, várjunk egy perczig. (Halljuk! Halljuk!) Hát az a híres egyházpolitika hogyan lett megoldva? Én fennen merem hirdetni, hirdettem már a polgári házasságra nézve, hogy a mit az állam parancsolólag rendel, mindenki megteheti, lelkiismereti meggyőződésének legkisebb sérelme nélkül. (Igaz! Ugy van! a jobb- és szélsőbaloldalon.)

Visontai Soma t. képviselőtársam felhozta itt a büntető törvénykönyvnek 190. és 191. szakaszát, a melyek különös büntetőjogi védelmet biztosítanak a lelkésznek, a mikor funktióban van. Egy magasabb büntetőjogi védelmet és helyesen. Magasabb büntetőjogi védelmet biztosítanak a hely számára, a hol istentisztelet tartatik. A mikor a pap egy politikai beszédet tart, akkor nem szabad sem a személynek, sem a helynek magasabb büntetőjogi védelem alatt állni. (Helyeslés jobbfelől.) Akkor ki lesz téve a pap is mindennek, a miben politikai gyülekezetben kell, hogy kitéve legyen az, a ki bár megengedett módon, meggyőződése szerint kapacitál. (Helyeslés jobbfelől.)

A mi már most illeti a jelenleg fenforgó szakaszt, ér azt hiszem, hogy a t. képviselő ur azt elfogadja. Vagy azt sem?

Molnár János: Semmit sem fogadok el!

Szilágyi Dezső: Ezt sem fogadja el? (Olvassa.) A ki a vallási tisztelet tárgyait, vagy olyan tárgyakat, a melyek egyházi szertartások végzésére rendelvek, a választók gyülekezetén, vagy választási menetben használ, vétséget követ el és büntetendő. Ezt sem fogadja el?

Molnár János: Nem! Majd megmondom miért!

Szilágyi Dezső: Tudom én is abba a hibába estem, a mibe a t. képviselő ur; mondjuk tehát, hogy ez a bevezetés, mert ő is még csak ezen túl fogja megmondani, hogy miért nem fogadja el, (Derűtség.) eddig ugyanis nem mondta ezt meg. Már most, a ki tudja, hogy a vallási tisztelet tárgyai vagy azok, a melyek egyházi szertartások végzésére szánvák, profanálva lesznek és pedig bűnösen, a választók vallási érzésének megsértésével, ha oda hurcoltatnak a választói gyülekezetbe, (Helyeslés a jobb- és szélsőbaloldalon.) mert a másik párt gyűlésének tagjai talán ugyanazon vallás hívei közé tartoznak. Minő érzelmekkel fognak tekinteni arra, ha ily módon ellenük, politikai célokra felhasználtatnak azok a tárgyak, melyekre vallási tisztelettel tekintenek, vagy a melyek csak vallási szertartások cselekvényekre rendelvek? Nem fogják-e ebben és méltán, vallási érzéseiknek legmélyebb megsértését látni?

Ha valakinek kellene kérnie az államot, hogy ezeket a tárgyakat a profanálástól, a visszaéléstől megóvja, és megóvásukat a büntetőjogi alkatrészek elemévé tegye, hát bizonyosan az egyháznak kellene ezt tennie. (Igaz! Ugy van! a jobb- és a szélsőbaloldalon.) És itt legalább

t. képviselőtársamtól és pártjától is támogatást várhatnak, mert, engedelmet kérek, ha még ebben sem pártolnak bennünket, akkor azt kell hinnem, hogy helyesnek, vagy legalább elnézhetőnek tartják azt, a mi a javaslat szerint büntetőjogilag tilos. (Zaj és mozgás balfelől.)

Ha vallásos tisztelet tárgyait és a vallási szertartások végzésére rendelt tárgyakat, a melyeket megszokott a nép és még kell szoknia a művelteknek is, még a más vallásuaknak is tisztelettel szemlélni s a melyet nem szabad nekik máskor használatban látniok, csupán istentiszteleteknél és a vallásos szertartási cselekményeknél, ha ezeket a nép kortesmenetekkel látja körülhordoztatni, azt hiszik-e, hogy ugyanazon tárgyai az istentiszteletnek, ugyanazon tárgyai a vallásos szertartás végzésének, ha majd a templomban lesznek kiállítva, ugyanazon tisztelettel fognak tekinteni, a melylyel tekinténének akkor, ha ily visszaélés nem történik. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) Az önök fölfogása szerint is mindenkinek érdekében áll, hogy az ily visszaélések ki legyenek zárva. És mert az egyház ezeket maga nem képes feltartóztatni, mert hiszen ismételve történtek ily visszaélések, — azt már csak nem fogják tagadni. (Mozgás és zaj balfelől. Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Tessék csak megfigyelni; én Erdélyben, nemzetiségi kerületekben tudok példákat és még ha nem is tudnék, akkor tudom azt, hogy a kísértés a választási küzdelmekben olyan nagy, a közeli győzelem kilátása annyira megrészegeti a kedélyeket, hogy a kik nyugodt állapotban visszaélést nem követnének el, ilyenkor erre ragadtatják magukat s a kik nyugodt kedély állapotban kárhozzátanak egy visszaélést, ilyenkor elnézők lesznek és utólag aztán meddő sajnálkozásukat nyilvánítják e fölött. Az eredmény ugyanaz. De az ily meddő sajnálkozás felett, midőn az érdekek nagy küzdelme, harca folyik, napirendre szoktak térni azok, a kik tüzesebbek, erőlesebbek és lelkiismeretlenebbek. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.)

Tehát önöknek uraim, csak örömmel kell üdvözlőlnök, hogy ez a szakasz itt benn van.

Rakovszky István: Ha jobban lenne szövegezzé!

Szilágyi Dezső: Rátérek ezen szövegezési scrupulusra is. Hogy örülnék én t. képviselőtársam, ha Rakovszky István t. képviselőtársamtól ebben az elmúlt vitában a következő beszédet hallottam volna: »T. Ház! Itt van egy helyesen gondolt, helyes czélokra irányzott és helyes tartalommal bíró intézkedés a törvényben; (Derűtség jobbfelől.) ezt én, mikor arra vonatkozott, hogy a kormány, meg a hivatalnokok, meg azok a többi társadalmi befolyást gyakorló egyének hatalmukkal ne élhessenek vissza, elfogadtam úgy a mint javasolva volt, itt azonban már szabatosabb szöveget kérek. Nem a dolog, nem a lényeg ellen van kifogásom; abban osztozom és helyeslem; meg is szavazom; csak fejezzük ki egy kissé szabatosabban, hogy jobban lehessen alkalmazni.« (Derűtség jobbfelől. Mozdás balfelől.) Hát t. képviselőtársam, ha így beszélt volna, és még inkább ha azon t. képviselőtársam beszélt volna így, a ki előtte még élesebben beszélt e javaslat ellen — Molnár t. képviselőtársamat értem — akkor mondhatom az uraknak, hogy akkor a miniszterelnök felállott volna és azt mondta volna: szívesen (Zaj.) állapítunk meg egy szabatosabb szerkezetet. Nem azért, hogy kicsusszanak a visszaélések formulázás czime alatt, hanem, megmaradjon a tartalom, legyen szabatos és világos és akkor fogadjuk el egyértelműleg. (Élénk derűtség és tetszés jobbfelől.) Ezt mondotta volna a miniszterelnök ur. De legyünk őszinték, önöknek a tartalom nem kellett. (Ugy van! Élénk tetszés jobbfelől.) (Egy hang balfelől: Nem is tagadjuk!) Nem is azért állítok én valamit, hogy tagadják, sőt nem is akarok állítani olyat, a mit tagadhatnak. Párhuzamosan azzal is érvelhetek, hogy a dolog is rossz és veszedelmes,

de a szöveg is méltó hozzá, az is rossz. (Derűtség.) Szóval a lehető leg-alaposabban ellenezték. Hanem, t. Képviselőház, emmél a szakasznál Molnár János t. képviselőtársam sem a tartalom ellen, sem a szöveg ellen nem tett kifogást, még azt sem mondta meg, hogy elfogadja-e vagy nem, csak azt mondta, hogy nem fogadja el, ránk bízva, hogy miért? (Élénk derűtség jobbról. Zaj balfelől.)

Hát kérem, én nem a humoros hatásra dolgozom.

Semmi figyelembe veendő aggodalmat nem hallottam, természetesen magát a szakaszt pártolom. És már most a legvégén arra a bizonyos megvédésre, arra a nyilatkozatra akarok kitérni, a melyet udvarias formában bár, nem is nevezve meg engem, t. képviselőtársam felemlített. Mi az a mit én mondtam? Én azt mondtam és ez az, a mit ismétlek, semmi befolyás, a melylyel a választások szabadságát meg lehet támadni, nem tarthat igényt arra, hogy a törvény korlátozása, és ha kell, büntetése alá ne vetessék. Nem tarthat erre igényt t. képviselőház, a lelkiekben való hatalom sem, illetőleg hatalommal való visszaélés sem és úgy véltem e nyilatkozatot tenni, hogy ha daczára hogy ezen tilalmak benne lesznek a törvényben, a törvénnyel szemben mégis fogják ezeket a cselekvényeket elkövetni, erre mondtam és mondom jelenleg is, hogy én azt hiszem, hogy a magyar államnak és az állam birói hatalmát kezelő szervezetnek mindig lesz az az elhatározottsága és kötelességérzete, hogy az állami rend megtartására mindenkit fog kényszeríteni különbség nélkül. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Es kérem, ezzel szemben mártirokra hivatkozni nagyon naiv dolog. Ha ezek a tilalmak olyan dolgokat tárgyaznának, olyan visszaéléseket sujtának, a melyeket az egyház helyeseknek tart, sőt kötelesség gyanánt előír, a melyek hitelveiből folynak az illetőnek, akkor érteném, hogy itt egy összeütközés volna az egyház hitelveiből folyó kötelesség és az állam követelményei között; de minthogy ezek mind olyanok, a melyek ha megtörténtek, önök sem tagadják, hogy visszaélések, pl. sacramentumokkal való fenyegetés, vagy visszaélés, minthogy ez a másik része, t. i. hogy templomban meghatározott módon lehessen így a választásokat befolyásolni, az, semminemű hitcikkeket, semmi pozitív parancsát az egyháznak nem is érinti, akkor ez mártírság nem lehet. Tulajdonképen a mit féltének itt, az hatalmi eszközeiknek a megszorítása, semmi egyéb. (Zajos helyeslés a jobboldalon.) Ezért lehet mártírságba rohanni, a ki akar, ámbár ez a csekély büntetések alapján igen olcsó volna. (Derűtség a jobboldalon.) De nem is fogják ezt megadni. Én meg vagyok győződve, hogy nem az lesz az eredmény, hogy mártiroknak fogják tekinteni, hanem az, a mik lesznek: a törvény megszegői, a kik a maguk vélekedését, a maguk tetszését, talán pártérdeküket a törvény ellenére, a törvénnyel szemben érvényesíteni akarják. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Ezek pedig, igen t. Ház, kivált ha a hatalmi eszközök birtokáért történnek, nem hiszem, hogy a mártírdicsőséget akárkinek meg tudniak szerezni és félek tőle, hogy ebben a tekintetben — de ez nem a mi dolgunk — alaposan tévednek számításukban.

Páder Rezső: A mártírok is törvényszegők!

Szilágyi Dezső: De nem minden törvényszegő mártír is. Össze nem tartozókat ne hasonlítsanak össze. Az ártatlanul égó pipát nem szabad az inquisitio tüzéhez hasonlítani. (Élénk tetszés, éljenzés és taps a jobboldalon.) Mikor egy rombadőlő világgal, egy szerencsétlenségében süllyedő társadalommal egy nemes, isteni új hit küzdött, és mikor azok, a kik az új hitet vallották, életüket örömmel vitték a máglyára, mert tudták, hogy ebből épül fel az új egyház, melynek isteni alapítója örök életet ígért. Ezekhez nem lehet hasonlítani ezen szakasznak leendő

mártirjait. A kik nem egyebet akarnak, mint hogy a választások szabadságának oly visszaélések ellen felállított korlátait, a melyeket, ha valóban megtörténnek, a t. képviselő ur sem tartana helyeseknek, ha, mondom, ezen korlátokat mégis a törvény ellenére meg akarnák szegni uralmi czélokért, hatalmi czélok kedvéért, azok sokkal önzőbb, sokkal kicsinyebb, hogy úgy mondjam közönségesebb szempontból megítélendő cselekményt követnének el. Nem kell tehát ezen nagy és fenséges példákkal élnünk, mert hiszen nem is életüket és vérüket viszik a kegyetlen államhatalommal szemben, hanem legfőleg egy kis pénzbirsaót. (Élénk derült-ség.) államfogházat kockáztatnak. (Derűtség. Ugy van! jobbfelől.) Ha ezt mártiromságnak tekintik, izlés dolga, mi azt tartjuk: helyes és alkotmányos törvényelleni küzdelemnek, nyilvános ellenszegülésnek a büntetése sohasem mártiromság. (Élénk helyeslés. Ugy van! jobbfelől.)

Beszédem első részében foglalt kitérésemért a Háztól bocsánatot kérek, tudom, csakis a Ház engedelmevel tehettem ezt, magát a szakaszt pedig még a képviselőtársaim szempontjából is igazoltnak tartom és úgy hiszem, hogy az egyház érdekében helyesen teszik, ha elfogadják ezt a szakaszt még azon vád árán is, a mit különben én nem emelnék, hogy következetlenek. (Hosszantartó zajos tetszés, éljenzés és taps. Szónokot számosan üdvözlik.)

4. A curiai bíráskodás újabb (utolsó) tárgyalása a főrendiházban.

1899. május 10-iki ülés.

Vaszarj Kolos: A püspöki kar ad utasítást papjainak, mert a templom és a szószék fölött csak az egyház rendelkezik. Az egyház ugyanis nem az állam productuma; az egyház isteni jogintézmény, mely önálló hatalommal, független tanítói hatáskörrel bír. Az egyház ezen hatáskörébe a felekezeten állam nem avatkozhatik. Ezek alapján kérem a sérelmes intézkedések kihagyását. (Éljenzés jobbfelől.)

Samassa József, egri érsek: A méltányosság és igazság közérzetét mi sem sértené inkább, mint a lelkiismeret- és vallásszabadság fennn hangoztatása mellett a szabad vélemény, a szabad szó, szabad törekvések e korszakában, állítólagos tulkapások ürügye alatt, az egyház működésének megbénítása, gyanakvó bizalmatlansággal tekintése azon egyháznak, melynek üdvösen közreható munkássága hazánk megalapításának és legdicsebb napjainak fényes történetével válthatlanul összeforrt.

Széll Kálmán, miniszterelnök: Mit akar ez a javaslat? Ez a javaslat egy nagy elvért, a választások tisztaságának lehető biztosításáért egy másik elvet megtör: a parlament szuverénitálásának elvét és opportunitási okból, mert mással nem lehet motiválni, de azért a nagy elvért — és ez talán kellően erős indok — ki akarja venni a parlament kezé-
ből saját forrásának, saját alkatelemei keletkezésének megbírálását és át akarja adni egy idegen testületnek. A cél a választások tisztasága.

Mert ha el kell venni azt a mérget és mételet, a mely pénzben és pénzzel megrontja az erkölcsöket és jellemet, akkor nem kell-e lelki hatalommal való visszaélésnek is elejét venni?

Én vagyok bátor állítani, hogy azért veszszük a lelki hatalommal visszaelő lelkész büntetés alá, mert igenis a közszolgálati hatalommal való visszaélést is korlátozzuk és büntetjük. A lelkész szabadon kapacizálhat, szabadon taníthat, szabadon oktathat és minden irányban agitálhat önmaga mellett, más mellett, mindenki mellett, minden párt mellett,

minden politika mellett vagy ellen, csak ott nem, a hol a lelki hatalmat gyakorolja, a hol az Isten képviselője: a szószéken nem, de másutt mindennél. (Élénk helyeslés és tetszés a baloldalon.) Ha mi a papot, mint papot nem engednők általában a politikába belemenni, akkor meghajolnék excellentiád érvelése előtt; de így fentartom az enyémnek helyességét, hogy a papnak, tehát az egyháznak is meg van engedve minden legitim befolyás gyakorlása, csak az nincs megengedve, hogy a lelkész ott, a hol a hívó a maga lelkének fogékonyságával, hitével, vallásos érzületével az istentiszteleten van jelen, ott, azon a szószéken, a hol Urunknak parancsa szerint tanítani kell, de nem kell mást tanítani és hirdetni, mint Isten ígését, (Igaz! Ugy van! a baloldalon) hogy ott befolyásolja a választókat. (Élénk tetszés és helyeslés a baloldalon.) Bocsanatot kérek excellenciádtól, ez nem legitim hatásköre az egyháznak, erről intézkedni legitim hatásköre és jogköre az államnak van.

És nagyméltóságod nekem igazat fog adni, ha azt mondom, hogy az a hívó, a ki a maga politikai meggyőződésében gyarló, tudatlan és hajlékony, nagyon nehéz helyzetbe jön éppen politikai meggyőződésének megalkotásában és gyakorlásában, ha azzal, a kivel lelki kapcsolatban áll, szemben találja magát, nem kint, nem az ő lakásán, nem egy más helyiségben, hanem a templomban. A mely állam ennek szabályozásáról lemond, — az az állam önmagáról mond le. Akkor, midőn mi egyszerűen az állam jogrendjét állapítjuk meg, midőn egyszerűen szabályozzuk a választási visszaélések ellen rendszabályokat, és nem teszünk egyebet, mint azt szabályozzuk, nem hogy a pap, mint pap mit beszéljen, hogy az egyház mint egyház mit tanítson, hogy a vallás mint vallás mit tartson, hanem azt mondjuk: nem szabad a vallást hirdetőnek, a szertartást kiszolgáltatónak ebből a körből kimenni, a kölesönös jogkörök respectálása pedig egyedüli biztosítéka az egyetértésnek.

A Code Napoleont, ismerem annak 20-ik szakaszát, egészen másról szól, abban Napoleon egész más célzattal megtiltott minden papnak, minden egyháznak, minden bírálatot, minden remonstrációt bárhol és bármi kormányi intézkedés ellen. Ez a javaslat egymagában nem jelentéktelen, de ahhoz képest oly kicsi, oly aprólkos visszaélést akar csak megfékezni, és nem egyebet, hogy arra azt, a mit excellentiád ráolvasott, a Code Napoleonnak 250. szakaszát, vagy a német büntetőtörvénykönyv 130. szakaszát, nézetem szerint alkalmazni nem lehet. (Helyeslések.)

Tulmegy ennek a javaslatnak a keretén az a kép, a melyet excellentiád oly nagy ékesszólással, annyi elmeéllel és philosophiával megrajzolt, nagyobb az, mintsem hogy e keretbe beleférjen. Mi egyszerűen, egyenesen és egyedül csak azt akarjuk, hogy a lelkész akkor, a mikor egyházi funktióban van és egyházi funktiót teljesít, ne akarjon politikát csinálni.

Én azt tartom, hogy az, hogy a lelkésznek megengedtéssék a szószéken is befolyásolni a választást az egyháznak sincs érdekében.

És, engedje meg nekem ő exczellenciája, valamint ő eminenciája is, én azt tartom: hogy minden államnak szüksége van arra, hogy az egyházak a maguk működési szabadságában és intergritásában neveljék vallásban és erkölcsben a népet. Én azt vallom, és azt tartom, hogy minden államnak arra szüksége van, hogy egyetértésben legyen az egyházzal és vallással, és az én politikai működésem alatt egy vallásfelekezet sem fog tapasztalni semmi olyant, a mi e politikával ellenkezni fog. (Helyeslés a jobboldalon.)

Azt mondja ő eminenciája és ő exczellenciája, hogy mondotta a miniszterelnök is, hogy nem precíz ezek a szakaszok és hogy ebben van a veszély, valamint ő eminenciája is kegyes volt erre kitérni. Én, a ki semmi kérdésben a magam természetes őszinteségét és nyíltságát meg nem

tagadom, bevallom, hogy ezen szakaszt jogászilag szerencsésebben is lehetne formulázni, helyesebben és precízebben lehetett volna szövegezni. De engedjen meg nekem excellenziád, hogy a jó sokszor ellensége a jobbnak és talán ez esetben is az. Ha a kérdés mai stádiumában újra akarnók ezt csinálni, méltóságos főrendek, engedjenek meg ezt én aggályosnak tartanám. Megvallom őszintén, hogy ha abban az időben, melybe visszanyulnak ezen szakaszok keletkezésének gyökerei, azok részéről, a kiknek azon szakaszok nagyon aggályosoknak látszottak, felhozattak volna ezen aggályok, akkor az elvnek... (Egy hang jobbról: Felhozattak!) bocsánatot kérek, akkor már késő, én nem azt az időt értem, mikor e javaslat a képviselőházban tárgyalatott, hanem a mikor az a nagy politikai helyzet integritásában lett pártközi egyezményként elfogadva; — hogyha akkor, abban az időben, a midőn ezen egyezkedések folytak, felhozatott volna az, hogy »a javaslat tartalma, a lényege ám maradjon meg, de a szövegezése nem precíz: jogbizonytalanságra vezethet; aggályokat kelt; tégy róla: szövegezd jobban, szövegezzük jobban, akkor én az elvnek és a célnak fenntartásával nem zárkoztam volna el ez elől. Ezt egész ünnepélyesen kijelentem, de azt hiszem, hogy két dolog megnyugtathatja mindazokat és különösen ő eminenciáját és excellenziáját és a kik hátmögött állanak is, az általam mélyen tisztelt egyházfőket. Ezen aggályok: megengedem, abból vétetnek, hogy ők tartanak valamitől, mert ébren és féltékenyen őrzik a rájuk bízott nagy értékeket és nagy javakat. Hát ne tartsanak tőle. Két dolog az, a mely azon aggályok megnyugtatóására, nézetem szerint, ha valaki elfogulatlanul veszi szemügyre a dolgot, alkalmas. Az egyik az, hogy a formula, habár lehetett volna precízebb is, de mégis olyan, hogy ez a célzatot, az intencziót egész világosan kifejezi. Én már képviselőházi beszédemben megmondottam, hogy én ezt egészen világosnak tartom, hogy soha pl. azt a lelkeszt azért feleletre nem lehet vonni, a mit neki a gyónás titka alatt és szentségében elárultak nem egyszer. Egyszerűen azért, mert a büntető perrendtartás gondoskodik erről. Sohasem lehet, nézetem szerint a lelkeszt feleletre vonni azért, ha ő arra oktat és tanít, hogy a polgárok ne hagyják magukat megvesztegetni, hanem erkölcsös és tiszta alapon válasszanak; hogy meggyőződésüket ne hagyják megvásároltatni és ne engedjenek a presszióknak. Ilyen irányu oktatást és tanítást akkor sem fog soha senki ellenezni, ha a szószékről történik, nem fogja soha senki azokat a bizonyos tárgyakat, a melyek nem tartoznak az isteni tiszteletre, — mint sokszor hallottam az ellenvetést — így a keresztet, a gyűrűt stb. idetartozóknak tekinteni. Nem fog ez tulságba vitetni. És miért nyugodhatnak meg a §. szövegében? Azért, mert a szakasz rendelkezése célja, intencziója világos és határozott. Nem szándéka a törvényjavaslatnak az üldözés és azért nyugodhatnak bele, mert azon fórumra van bízva az ítélkezés, a mely fórum minden üldözési, minden elfogultsági tekinteteken felülállónak van, gondolom, ezen Házban is elismerve. Magyarország magasabb bírói fórumára, a hol nem a politikai, nem a párttekinetek a mérvadók, hanem a mely ezek felett áll, mint szikla a tenger felett, a hova a párthullámzások és az ilyen tendenciózus irányzatok hullámai többé nem is csapkodhatnak fel. És ez egy nagy garancia. Ő eminenciája kegyes volt nekem egy első sorban magamat is meglepő argumentumot felhozni, t. i. azt, hogy ez a javaslat nem tartalmazta ezt eredeti szerkezetében, hanem csak most jött ez a javaslatba és nem volt benne azon javaslatban, a mely 1892-ben terjesztetett elő és 1896-ban tárgyalatott. Hát engedje meg eminenciád erre kijelentem, hogy ez igaz, de tartalmazta azután azon szövegben, a melyben ide ájtott, és azon szövegben, a melyben fölvetetett a javaslat abba a nagy politikai tranzakcióba, a melynek alkatelemét

képezi. És miért vették föl? És miért tartották ezt szükségesnek? Mert a régi javaslatokban a közhatalmi visszaélések ellen nem voltak intézkedések. Ma vannak; ma a közhivatalok visszaélései ellen az intézkedések föl vannak véve, és természetesen az egyformaság, az egyenlőség és az ellen- és egyensúlyozás követelményének látszott az, hogy ezt itt fölvegyék.

Gyürky Ábrahám gróf: Ez a törvényjavaslat leszereli a hivatalos nyomást, de fájdalom, tehetetlen maradt egynémely dologgal szemben. Így a 7-ik és 9-ik §. megengedettnek tartja a fuvarozást és napi élelmezést. Ez nem helyes. A tisztviselők eltiltása a korteskedéstől ugyan helyes dolog, mert ez által a közigazgatás remélhetőleg javulni fog. Mint pártatlan ember nagyon helyesli a 171. §-t is. (Helyes. Felkiáltások: Szavazzunk!)

A 3. §-nál.

Schlauch Lőrincz, nagyváradi bíboros püspök: Azt indítványozza, hogy e §. 9. pontja 170. és 171. §§-okkal együtt tárgyalassék.

Széll Kálmán, miniszterelnök: Ehhez hozzájárul, valamint a Ház is.

A 170. §-nál

Schlauch Lőrincz, bíboros: A szakaszokat el nem fogadja, ellenben indítványozza, hogy a szakasz III. §. a) b) c), valamint a 170. és 171. §§-ok hagyassanak ki. (Eljenzés.)

Zichy Nándor gróf: A katolikus felfogás nem engedi meg hit-tani dolgokban a szabad vizsgálódást. Minden katolikus hűen engedelmeskedik egyháza tanainak. Ezért járul ő mindenhez, a mit oly előkelő egyházfejedelmek, mint a mai vita papi szónokai, itt kifejtettek.

A szavazás.

Elnök: Elrendeli a szavazást.

A Ház nagy többsége fölállással elfogadja a szakaszt és *Schlauch Lőrincz törlési indítványát* elveti.

VI. A VÁLASZTÁSI VISSZAÉLÉSEK (DELICTUMOK) JOGRENDSZERE.

1. A törvény által tiltott cselekmények.

A) Büntető határozatok.

(Anyagi jog.)

Az állampolgárok választási jogának szabad és sértetlen gyakorlata törvénytárunk tanúsága szerint minden időben súlyos büntetőjogi sanctióval volt biztosítva. Az országgyűlési képviselők választása körüli visszaélések különösen szigorú büntetőjogi következményeket vonnak maguk után.

Sokkalta szélesebb keretben mozognak törvényeinknek ez iránti határozmányai, mint a külföldi codexekéi és bíróságaink gyakorlata is visszatükrözi az alkotmánytiszteletből fakadó azon mély érzéket, melylyel a társadalom a közhatalomban való részesedés törvényszerűségének szükségessége iránt viseltetik.

Tételes jogunk két irányu védelmet nyújt a visszaélések ellen.

Először *büntetéssel sújtja* azokat, kik a választások menetére illetéktelen befolyást gyakorolnak és másodszor azon czímen, hogy a választás akár anyagi, akár erkölcsi eszközökkel jogosulatlanul befolyásoltott, *a választás eredményének megtámadását* engedi meg, illetve a választás érvényének vizsgálatát rendeli el.

A vonatkozó rendelkezések főleg a következő három törvényben vannak codifikálva: az 1874 : XXXIII., 1878 : V. és 1899 : XV. törvénycikkekben.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz. VI. fejezetében (L. 168. oldalon) intézkedik az összeírás és választásnál közreműködő közegek felelőssége s a választási visszaélések tárgyában. Azonban a választási törvényben nem szorosan csak választási delictumok nyertek szabályozást, hanem oly cselekvények is, melyek más alkalommal, nem a választásra vonatkozólag elkövetve is — büntendő tényálladékokat alkotnak. Foglaltatnak továbbá abban rendőri kihágások, mely intézkedések annak idején általános büntetőtörvény híján, helyén valók voltak a specialis törvényben, de már nem vétethettek fel a büntetőjog szerves codexébe, miért is azok tulnyomó részét a büntettek és vétségekről szóló, továbbá a kihágási törvény, illetve az ezeket életbe léptető 1880 : XXXVII. t.-cz. abrogálta.

Nevezetesen hatályukat veszítették:

a) *A vál. törv. 91. §-a*, melynek helyébe az 1878 : V. t.-cz.-nek, a hatóságok, országgyűlési tagok vagy hatósági közegek elleni erőszakról szóló V. fejezete lépett;

b) *a vál. törv. 95., 96., 97., továbbá a 100., 101. és 102. §§-ai*, a melyeknek helyébe az 1878 : V. t.-cz.-nek a polgárok választási joga ellen elkövetett büntettekéről és vétségekről szóló VIII. fejezet 178—189. §§-ai léptek;

c) *a vál. törv. 98. és 99. §§-ai*, a melyeknek helyébe az 1878 : V. t.-cz.-nek az izgatásról szóló 171., 172. és 173. §§-ai léptek.

Ugy hogy — miként a választási törvény VI. fejezetében kifejtettük, — ma már csak a vál. törv. 93., 94. s a 103., 104-ik §. büntető határozmányokat tartalmazó s a fejezetnek fegyelmi jogi intézkedéseket tárgyzó, de az 1899 : XV. t.-cz. 162. §-a által módosított szakaszai maradtak érvényben.

A büntettek és vétségekről szóló 1878 : V. t.-cz. 178., 189. §§-ban vannak meghatározva a) a válasz-

tók összeírása körül, *b)* a választás alkalmával elkövethető delictumok. Az 1899 : XV. törvényben foglalt büntető határozatok pedig főleg abban az irányban oltalmazták a választási jog szabadságát, nehogy közfunktóban eljáró vagy közhatalmat gyakorló egyén részéről (ideértve az egyházi hatalmakat is), illetéktelen nyomás gyakoroltassék a választó polgárságra, mely tekintetben az előző törvényben foglalt intézkedések elégteleneknek bizonyultak. E törvény kihe-lyezte hatályából a btk. 183. §-át.

I. FEJEZET.

Választási visszaélések és azok megtorlása.

A) Anyagi jogszabályok.

A választók összeírásánál, a választók névjegyzékének összeállításánál, annak évenkénti kiigazításánál, a választások előkészítése körül s a választások megtartása alkalmával elkövethető jogellenes cselekvények három csoportba sorolhatók:

a) *Fegyelmi vétségek.* Egyszerűen tiltott cselekvények, incorrectségek, melyek nem tárgyai a criminalis jellegű megtorlásnak, de a melyek közfunktóban eljárók ellenében fegyelmi eljárás alapját képezhetik, eshetőleg pénzbírsággal, valamint rendbüntetéssel sújtatnak ;

b) *választási kihágások.* Oly cselekmények és mulasztások, melyek törvény vagy rendelet értelmében kihágásnak minősülnek ;

c) *vétségek és büntettek.* Vagyis olyan tiltott cselekvények, melyek az általános büntető törvények sulya alá esnek.

I. Csoport. Fegyelmi vétségek.

Azon központi választmányi, vagy összeíró küldöttségi tag, választási vagy küldöttségi elnök, jegyző, bizalmi férfi vagy különös megbízatás folytán

a választásnál közreműködő más közeg ellen, ki ezen eljárásban a fennálló törvényeket akár cselekvése, akár mulasztása által megsérti, fegyelmi eljárásnak van helye. Ha a törvénysértés a választás megghiusítását vagy esetleg megsemmisítését vonná maga után, a kiszabandó pénzbírság 4000 koronáig terjedhet.

(1899 : XV. t.-cz. 162. §. L. bővebben vál. törv. 92. §-nál.)

Nem fegyelmi uton, de a kir. Curia által, a választást érvénytelenítő ítéletben, a választásnál hivatalosan közreműködött azon közeg, ki ellen a kérvény intéztetett, 4000 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntethető, ha az illető közeg cselekménye vagy mulasztása folytán lett a választás érvénytelennek nyilvánítva, a mennyiben a törvényszerű köteleesség megsértése szándékosságból vagy vétkes gondatlanságból eredt. (1899 : XV. t.-cz. 123. §.)

Állami és törvényhatósági közhivatalnok, a rendezett tanácsú városok polgármestere és rendőrkapitánya s a községi (kör-) jegyző nem vehet részt politikai pártgyűlések összehívásában, nem lehet azoknak elnöke vagy jegyzője és tőlük megbízást el nem fogadhat; nem vehet részt a képviselőjelöltek körutazásában, továbbá valamely hatáskörébe eső cselekménye vagy mulasztása, illetőleg ezekre vonatkozó ígérete vagy fenyegetése által, vagy általában hivatali állásának felhasználásával valamely választót bizonyos jelölt melletti vagy elleni szavazásra, vagy a szavazástól való tartózkodásra nem birhat; nem rendelheti a választók összeszedését és a választás székhelyére vezetését és azoknál nem működhetik közre; a csendőrséget, rendőrséget, vagy a fegyveres erőt más célból, mint a csend és rend fentartása és a választójog szabad gyakorlatának oltalma érdekében igénybe nem veheti, sem pedig az azok feletti rendelkezés jogot másra, mint hatósági közegre, sem egészben

sem részben át nem ruházhatja, végre a hivatali felelős a neki alárendelt köztisztviselőt nem utasíthatja arra nézve, hogy melyik jelöltre szavazzon vagy ne szavazzon, hogy szavazási jogát egyáltalán és mikor gyakorolja, vagy a szavazástól tartózkodjék, vagy hogy befolyását valamely más módon az egyik vagy a másik jelölt mellett vagy ellen, vagy a választóknak a szavazástól való tartózkodása érdekében érvényesítse. (1899 : XV. t.-cz. 167. §.)

Azon közhivatalnok, illetve rendezett tanácsu városi és községi hivatali alkalmazott ellen, a ki a választási törvényeket avagy az azokra alapított hatósági intézkedéseket megszegi, a mennyiben cselekménye vagy mulasztása súlyosabb beszámítás alá nem esik, fegyelmi eljárásnak van helye. (1899 : XV. t.-cz. 168. §.)

Az alispán, illetve polgármester, kinél a választók névjegyzéke, az általános választási jegyzőkönyv, a szavazatszedő küldöttség jegyzőkönyvei, a szavazási rovatos ívek másolata kérelmeztetik, s az ezeknek kiadását jogos indok nélkül megtagadja vagy késlelteti, ha a Curia elnöke által, a kérelmező panasza folytán, hozzája intézett ez irányu rendeletnek meg nem felel, a Curia elnöke által annyiszor a mennyiszor 2000 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntethető. Ezenkívül a fegyelmi uton való felelősségre vonás fennmarad. (1899 : XV. t.-cz. 164. §.)

II. Csoport. Választási kihágások.

Ki a választás színhelyén a rendet zavarja, vagy oda fegyvert vagy botot visz és azt a Fegyvernek, botnak tilos viselése. rendre ügyelő közeg felhívására rögtön át nem adja, 3 naptól 1 hóig terjedhető elzárással büntetendő. (1874 : XXXIII. t.-cz. 103. §.) Ez a kihágás 30 nap alatt elévül.

A párt vagy jelölt zászlóját, jelvényét imaházra,

Zászlónak jogosu- állami, törvényhatósági, városi vagy köz-
latlan kitűzése, ségi középületre, vagy nyilvános iskolára
zászlósértés. kitűzni tilos; tilos továbbá a zászló vagy jelvény
erőszakos eltávolítása oly helyről, hova azoknak kitű-
zése törvényesen meg van engedve.

Pártgyűlés stb. Nyilvános pártgyűlés, pártünnepély, kör-
be nem jelentése. menet rendezett tanácsu városokban a
polgármesternél, másutt a törvényhatósági tisztviselő-
nél, s ha ilyen helyben nincs, a községi előljáróságnál
a megelőző napon mindig bejelentendő, ezeken a polgár-
mester, illetőleg a tisztviselő személyesen jelen lehet, az
előljáróság pedig magát megbízott által képviseltetheti.

A ki a zászlót, jelvényt a fentebb megjelölt til-
tott helyekre kitűzte vagy kitűzését elrendelte, vagy
ki a zászlót vagy jelvényt oly helyről, hova annak
kitűzése meg van engedve, erőszakosan eltávolítja
vagy megrongálja, vagy a be nem jelentett nyilvános
pártgyűlést, körmenetet rendezte, 200 koronáig ter-
jedhető pénzbüntetéssel, vagy 20 napig terjedhető el-
zárással büntetendő.

A tiltott helyre kitűzött zászlót, jelvényt az elől-
járóság eltávolítani köteles. (1874 : XXXIII. t.-cz. 104.
§.) Ez a kihágás 30 nap alatt elévül.

Azon közhivatalnok vagy lelkész, ki a választók
összeírására szükséges adatokat, illetőleg okiratokat a
Okiratok kiadásá- kellő időben ki nem adja, vagy azok ki-
nak jogtalan meg- adását megtagadja, 1000 koronáig terjed-
tagadása. hető pénzbüntetéssel büntetendő. (1874 : XXXIII.
t.-cz. 93. §.) Ez a kihágás 30 nap alatt elévül.

A ki saját vagy más nevének a választók név-
jegyzékébe leendő fölvétele, vagy a fölvettnek abból
való kitörlése végett az összeíró-küldöttség, vagy a
központi választmány előtt tudva hamis, hamisított
Hamis okirat vagy lényegében valótlanyságot tartalmazó
használatát vá- okiratot használ, 1000 koronáig terjedhető
lasztási czélokra. pénzbüntetéssel vagy 3 hónapig terjedhető elzárással

büntetendő. (1894:XXX. t.-cz. 94. §.) Ezen törvényszegés miatt a bünvádi eljárás csak akkor indítható meg, ha a cselekmény elkövetése után 6 hó alatt feljelentetett.

Ezen delictumok, az utóbbi két pontban körülírtak kivételével, policialis természetű rendsértések, melyeknek megtorlása administratív uton történik. Nem úgy az utóbbiak, melyek már valóságos jogsértést képeznek; mégis mindazonáltal, tekintettel a választási küzdelmek szitotta szenvedelmekre, az érdekharcznak a cselekvények mérlegelésére éppen nem kedvező hevességére, továbbá az előterjesztett okiratok alapján döntő testülettől elvárható fokozott figyelem és gondosságra, indokolt volt a jelzett törvényszegéseket a legenyhébb büntetéssel járó delictumok sorába iktatni. Egy ízben az első foku bíróság okirathamisításban mondotta bűnösnek azt a vádlottat, ki a központi választmányhoz benyújtott felszólaláshoz meghamisított adókönyvecskét mellékel. Holott a büntetőtörvénykönyvek életbeléptetéséről szóló 1880: XXXVII. t.-cz. 5. §-a kihágásnak minősíti a vál. törv. 94. §-ába foglalt delictumot és ez alapon a Curia az 1874: XXXIII. t.-cz. 94. §-ába ütköző kihágást állapított meg. (L. az 1. sz. a. esetet.)

Az ezen pontokban felsorolt kihágások, s főleg a gyülekezési jogra vonatkozók, teszik ki a tulnyomó részét a hatósági elbirálás elé kerülő választási delictumoknak. Mig a következő (III.) szakaszban felsorolandó büntettek és vétségek, továbbá az 1874: XXXIII. t.-cz. 93—94. §§-aiban meghatározott kihágásokban az utolsó 5 esztendőben évente átlag 5 egyén mondatott bűnösnek (1895-ben 9, 1896-ban 2, 1897-ben 5, 1898-ban 3, 1899-ben 6), addig a hivatkozott törvény 103., 104. §§-aiba ütköző kihágások valamelyikében 1895-ben 42, 1896-ban, az általános képviselőválasztások évében, 220; 1897-ben 81, 1898-ban 8, 1899-ben 4 egyén ítéltetett el.

III. Csoport. Büntettek és vétségek.

1. A választók összeírásával megbízott küldöttség elnöke, tagja vagy jegyzője, a ki a választók összeírása alkalmával a jogosultnak talált választó nevét a választók névjegyzékébe nem írja be, úgy szintén az, a ki azon jegyzékbe olyan személy nevét írja be, a ki a küldöttség által jogosítottnak nem találhatott, két évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Ugyanazon büntetés éri a központi választmány azon tagját vagy jegyzőjét is, a ki az ezen §-ban meghatározott cselekményt a választók névjegyzékének összeírásánál követ el. (1878 : V. t.-cz. 179. §.)

»Választók összeírásával megbízott küldöttség« alatt az 1874 : XXXIII. t.-cz. 30. §-a értelmében megalkotott bizottság, »központi választmány« alatt pedig ugyanezen törvény II. fejezete szerint megválasztott bizottság értendő. »Választók összeírása« nemcsak az első feltételt, »választók névjegyzékének összeállítása« pedig nem csupán a végleges, az esetleges felsőbb foku határozatokat figyelembe vevő lajstrom elkészítését jelenti, mert így kiesnének a büntetőjogi sanctio alól azok a hamisítások, melyek nem az évenkénti kiigazításnál (u. ott 29. §.), hanem időközben történnek, s a melyek az ideiglenes névjegyzék egybeállításánál, avagy annak felülvizsgálatánál követtetnek el.

Külső ismérveire nézve okirathamisítási jellege van a delictumnak. Ki lehet azonban emelni az okirathamisítások közül, mert nyilvánvaló, hogy egészen más jogtárgy ellen irányult itt a támadás, mint a btk. XXXII. fejezetében körülírt büntettek és vétségeknél és nem lehetett közömbös a törvényhozásra, hogy ezen falsificatio a cselekvény nyilvános voltánál fogva könnyen constatálható és gyorsan helyreigazítható.

2. Azon közhivatalnok, a ki az országgyűlési

képviselőválasztási törvény szerint az összeíró küldöttség rendelkezésére bocsátandó valamely okiratba hamis adatot jegyez be azon czélból, hogy ez által valaki választó jogától jogtalanul megfosztassék, vagy jogtalanul választó legyen; ugyszintén azon küldöttségi tag, a ki a választásra vonatkozó, vele hivatalosan közlött valamely okiratot meghamisít vagy elsikkaszt, megsemmisít vagy használhatatlanná tesz, két évig terjedhető börtönnel és négyezer koronaig terjedhető bírsággal büntetendő. (Btk. 180. §.)

Okirathamisítás
közhivatalnok
által választási
czielokra.

Formaliter az ezen §-ban körülírt delictum is okirathamisítás; kiemeltetett azonban a btk. illető fejezetéből és — miként az előbbi delictum is — enyhébb büntetési tétel alá helyezettetett a visszaélés orvosolhatásának könnyüése miatt s a pártmozgalmak által előidézett izgatott közhangulat figyelembevételével. (Lásd a miniszteri indokolást Löw: »Anyaggyűjtemény« II. 270. l.)

3. Hat hónapig terjedhető fogházzal, valamint egyenkint 400 koronaig terjedhető pénz-
büntetéssel büntetendők azok, a kik valamely országgyűlési képviselőválasztót erőszak vagy fenyegetés által választói jogának szabad gyakorlatában megakadályoznak. (Btk. 178. §.)

Erőszak, fenyegetés.

Elkövethetik e vétséget mindazok, kik a választásnál hivatalosan közre nem működnek, mert ezek, a mennyiben hivatali hatalmukat használják fel a választási jog gyakorlatának meggátlására, a btk. XLII. fejezetében körülírt delictumok valamelyikében válnak bűnösökké.

A cselekmény eszköze: erőszak vagy fenyegetés.

Az erőszak fogalma az egész btk.-ben nincs körülírva. A gyakorlat oda fejlődött, hogy erőszak azon esetben vétetik fenforgónak, mikor az illető egyénnel szemben a választás lehetőségét kizáró s közvetlen

fizikai vagy pszichikai kényszer gyakoroltatik. Megállapította az erőszakot a Curia, mikor a vádlottak az ellenpártiak kocsiját megállították, felborították, a kocsin ülteknek utját állották, s azokat visszatérésre kényszerítették (l. a 2. sz. a. ítéletet), fenforgónak vétetett az erőszak, mikor vádlottak az ellenpártiak szekerét megállították, a vádlottak egyike a szekérre fölkapaszkodott, a gyepőt kezébe ragadta s a kocsin ülőket lezavarva, elhajtott, noha az illető választópolgárok még idejekorán a választás színhelyére érkezhetek volna (l. a 3. sz. a. ítéletet); ugyancsak erőszaknak vétetett a választási elnök parancsa, hogy a csendőrök ne bocsássák a választók egy részét a szavazóhelyiségbe, azután pedig a választást szavazók hiánya miatt berekesztette s ezáltal az ellenpárt jelöltjét megbuktatta. (Vizsgálatot elrendelő végzés, l. a 4. sz. a.)

Ellenben nem állapítottatott meg erőszak, mikor a vádlott választási elnök oly utasítást adott a fegyveres erőnek, hogy annak foganatosításával számosan elűtettek választói joguk gyakorlásától, mert vádlott erőszakot ki nem fejtett (l. az 5. sz. eljárást megszüntető végzést, melylyel a legutóbb idézett végzéssel folyamatba tett eljárás megszüntettetett), és bár utóbbi esetben a képviselőház a mandátumot megsemmisítette, a Curia a btk. 471. §-ának elhanyagolásával, az ilyen visszaélést meg nem büntethetőnek nyilvánította.*

A fenyegetés fogalmát sem állapítja meg a törvény, eltérőleg egyéb olyan delictumoktól, melyeknél a fenyegetés tényálladási elem.

Miután a §-ban semmi irányu megszorítása nincs a fogalomnak, ismét az következtethető, hogy a törvényhozó minden oly esetet büntetés alá akart helyezni, hol erőlyesen és határozottan komoly veszély bekövetkezése helyeztetik kilátásba.

* Lásd erről Dr. Varga Ferencz értekezéseit: a »Bünt. Jog Tára« XXIII. kötetében, továbbá Dr. Bernáth Béla cikkét u. ott.

Megkivánja a törvény a megakadályozást. Ennél fogva az a cselekmény, mely a 187. §-ban jelzett célra irányul, de nem eredményes, e delictumnak csupán kísérletét képezi, mely azonban a btk. 65. §. 2. bekezdése értelmében nem büntethető.

4. Öt évig terjedhető börtönnel büntetendő a szavazatszedő küldöttség azon tagja, a ki az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával:

Választás eredményének meghamisítása vagy meghiúsítása a szavazatszedő küldöttség tagjai által.

a választási helyiségben, hivatalánál fogva átvett szavazási jegyet rendeltetésétől elvonja, vagy az által, hogy arra a szavazó beleegyezése nélkül más nevet ír, mint a mely azon az átvétel alkalmával írva volt, meghamisítja;

a szavazásra használt golyókat vagy egyéb szavazási eszközöket kicseréli, azokból elvesz, vagy azokhoz hasonló neműt jogtalanul hozzátesz; vagy

a szavazatot más jelöltnek nevére írja be, mint a kire a választó szavazott; vagy oly választónak szavazatot ír be, a ki nem szavazott; vagy nem írja be oly választó szavazatát, a ki szavazott;

a ki a szavazatok lajstromát, vagy a szavazatokat tartalmazó tárgyat rendeltetésétől elvonja vagy megsemmisíti, vagy a szavazatok összeszámitását más módon meghiúsítja;

a ki a szavazatokat hamisan számítja össze. (Btk. 181. §.)

E delictumok alanya csak szavazatszedő küldöttség tagjai lehetnek. A szavazásnál csupán jelenlevő, bár hatósági functiót teljesítő közeg az e §-ban megjelölt bűncselekményt nem követheti el.

Edvi Illés Károly szerint (a magyar büntető törvények magyarázata II. 114. lap) e kifejezés alatt »szavazatszedő küldöttség« mindazok értendők, kiknek közreműködése a szavazatok felvételéhez és a szavazás eredményének megállapításához szükséges.

Tehát mindazok elkövethetik e delictumot, kik hivatalos minőségüknél vagy közmegebizásnál fogva a szavazásnál jelen lenni tartoznak. Szerintünk e nézetre a törvényben nincs támpont. »Szavazatszedő küldöttség« egy törvényileg körülírt fogalom (l. különösen 1874 : XXXIII. t.-cz. 59. §.), mely körét, hogy a büntetőjogi magyarázat útján tágítsa, még az eshetőség súlyosabb repressio biztosítása szempontjából sem indokolt. Itt említhetjük meg a Curiának azt az ítéletét, melyben felmentette vádlottakat, kiknek bűnvádi eljárás alá vont cselekményeit az képezte, hogy az elhalt apa helyett annak fiát bocsátották szavazásra, s önhatalmulag tévedésen alapulónak nyilvánítatván a szavazás alapjául szolgáló lajstromban foglalt bejegyzést. (L. a 6. sz. esetet.)

5. Az a választási, illetőleg szavazatszedő-küldöttségi elnök, vagy helyettes elnök, a ki a választásra vonatkozó törvényeknek intézkedéseit akár mulasztása által azzal a szándékkal szegi meg, hogy egyik vagy másik jelölt megválasztását biztosítsa vagy a választást meghiusítsa, 6000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Választás eredményének jogosulatlan befolyásolása, a választás meghiusítása a választást (szavazatszedő küldöttséget) elnök által.

Ha pedig a választási, illetőleg szavazatszedő küldöttségi elnök vagy helyettes elnök abból a célból, hogy egyik vagy másik jelölt megválasztását biztosítsa vagy a választást meghiusítsa, a választási törvényekben ütköző valamely intézkedést tett, és ezen intézkedés következtében a választásnál általa célba vett eredmény beállott, vagy a választás meghiusult, vagy ha az említett célokból a csendőrség, a rendőrség vagy a fegyveres erő fölötti rendelkezést a törvény ellenére másra ruházta át: hat hónapig terjedhető fogházzal és 6000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, valamint politikai jogainak felfüggesztésével büntetendő. (1899 : XV. 169. §.)

A választás lezajlásánál dominans állása van a választási elnöknek. Erélyétől, pártatlanságától sok függ; hatalmával könnyen visszaélhet — és pedig a fegyveres erőnek indokolatlan felhasználása nélkül, másrészt a szavazási eszközök stb.-nek rendeltetésüktől való elvonása nélkül is; pótolni kellett tehát a btk.-nek ez irányban mutatkozott hiányait.

6. Egy évig terjedhető fogházzal büntetendő a szavazatszedő küldöttséghez nem tartozó azon egyén, a ki választás alkalmával:

Választás eredményének meghamisítása vagy meghiusítása harmadik személyek által.

neki átadott szavazati jegyet eltulajdonítja, vagy az által meghamisítja, hogy arra a szavazónak beleegyezése nélkül más nevet ír, mint a mely azon az átvétel alkalmával írva volt;

szavazásra használt golyókat vagy egyéb szavazási eszközöket kicseréli, azokból elvesz, vagy azokhoz hasonló nemüeket jogtalanul hozzá tesz;

a ki a szavazatok lajstromát vagy a szavazatokat tartalmazó tárgyat elveszi vagy megsemmisíti, vagy a szavazatok összes számítását más módon meghiusítja. (Btk. 182. §.)

Ezen § párdarabja a btk. 181. §-ának.

Amaz a szavazatszedő küldöttség tagjai ellenében nyújt védelmet, ezen §. arra az esetre provideál, hogy ha a küldöttséghez nem tartozó egyén követi el a hamisítást, vagy hiusítja meg a szavazatok összehszámítását.

7. A ki másnak neve alatt szavaz, vagy jelentkezik a szavazásra: vétséget követ el és egy hónappal terjedhető fogházzal és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Szavazás másnak neve alatt, vagy kétszer.

Ugyanezen büntetés alá esik azon választó is, a ki egy választókerületben többször szavaz, vagy miután valamely választókerületben már szavazott, más választókerületben is szavaz. (Btk. 184. §.)

Az első pontban jelzett vétség alanya minden

egyén, jelesül választási joggal nem bíró egyén is lehet, ha avval a szándékkal, hogy törvényellenes választási eredményt idézzon elő, illetve ennek létrehozásában közremunkáljon, valamely választójoggal bíró polgár neve alatt leszavaz, vagy szavazásra jelentkezik.

Elítéltetett vádlott, ki apja neve alatt jelentkezett a szavazásra, s vallomása szerint csak akkor tudta meg cselekményének tilos voltát, mikor jelentkezése után ez neki megmagyaráztatott (l. a 7. szám alatti esetet), ugyancsak elítéltetett, ki atyja helyett leszavazván, cselekménye jogellenességének nem tudásával védekezett (l. a 8. szám a. esetet). Ellenben megszüntetett az eljárás vádlott ellen, midőn az jóhiszeműségét vitatta s ennek ellenkezőjére kellő súlyú bizonyíték nem producáltatott (l. a 9. számú végzést) s felmentetett, kinek előzőleg volt választói joga, de azt időközben elveszti, s arra, hogy azt elvesztette, figyelmeztetve nem lett (l. a 8. sz. esetet).

A második pontban körülírt delictum alanya csak választópolgár lehet, s elkövetetik a cselekmény az ismételt leszavazás által. (Illés szerint itt is elegendő a jelentkezés. Id. m. 118. l.)

Elítéltetett, ki magát két kerületbeli névjegyzékbe vétette fel s ugyanegy évben mindkét helyütt leszavazott (l. a 8. sz. ítéletet).

Valamennyi e §-ban meghatározott vétség mellett subsidiárius delictum az intellectuális okirathamisítás, úgy hogy minden, a mi ezen §-ból valamely tényelem hiányánál fogva kizorul, eshetőleg a btk. 400. §-a alá esik.

Választási rész-
tegetés. 8. A ki a választónak vagy annak tudtával hozzátartozójának azon czélból, hogy az bizonyos jelöltre szavazzon, vagy ne szavazzon, vagy hogy a szavazástól tartózkodjék, pénzt vagy pénzértéket vagy más előnyt ad vagy ígér, hat hónapig terjedhető fogházzal és ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanazon büntetéssel büntetendő azon választó is, ki a neki, vagy tudtával hozzátartozójának, a jelen §-ban megjelölt célból adott pénzt vagy más előnyt elfogadja. (Btk. 185. §.)

Három hónapig terjedhető fogházzal és ötszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az, a ki az előbbi §-ban említett Etetés, itatás s annak elfogadása. célból etet és itat; valamint az is, ki ezen etetést és itatást elfogadja. (Btk. 186. §.)

Nem esik azonban az 1878 : V. t.-cz. 185. és 186. §-ai alá:

a) Választóknak a választás helyére való szállítása és visszaszállítása.

Ha a szállításra és visszaszállításra a kérdéses választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel: a fuvarozási díj nem lehet nagyobb azon összegnél, a melyet a szabályrendelet megállapít. Az ezt túlhaladó összeg vesztegetés céljából adottnak tekintendő.

b) Oly választókerületekben, melyek több községből állanak, a választóknak szükséges ellátása, a választás helyén és annak ideje alatt.

A megengedett szükséges ellátásnak tulhágása, ugy az 1878 : V. t.-cz., mint a jelen törvény szerint, etetésnek és itatásnak tekintendő.

c) Választóknak zászlókkal és csekély értékű jelvényekkel ellátása.

Választóknak szállítás vagy szükséges ellátás, ugy szintén zászlók és jelvények helyett pénz nem adható.

A fuvarozási díjat a választókerületet alkotó minden egyes községére nézve az illető törvényhatóság, még pedig tekintettel a közlekedési viszonyokra s az év különböző szakaira, 3—3 évre állapítja meg. Ezen szabályrendelet a belügyminiszter jóváhagyása után lép hatályba, s a három év lejártá után is mindaddig

marad hatályban, a míg az új szabályrendelet hatályba nem lép.

Nem tekintendő etetés-itatásnak az sem:

a) ha tekintettel a megvendégelt személyekre, a megvendégelés alkalmára és egyéb körülményeire, világosan kitűnik, hogy a megvendégelés nem azon célból történt, hogy az illetőknek szavazata ez által befolyásoltassék;

b) egy vagy több választónak szokásos alkalmakkor, a jelölt által saját házában vagy azon kívül történt megvendégelése, ha az a szokásos vendéglátás határain túl nem terjed. (1899:XV. t.-cz. 7., 8., 9. §§.)

E rendelkezésekkel a vesztegetés fogalma iratik körül.

A vesztegetés megállapításánál első sorban az vizsgálandó, vajjon az, a ki másnak szavazását befolyásolni akarja, e végből adott vagy ígért annak vagy hozzátartozójának előnyt; másodszor tisztába hozandó az, vajjon az adott vagy ígért előny a concret esetben alkalmas volt-e az illető választót oly módon befolyásolni, hogy elhatározására az önző érvek döntő befolyást nyerjenek.

A Curia gyakorlata a következőképen alakult:

Megállapított a vesztegetés, mikor vádlott kortesek a rendelkezésükre bocsájtott pénzüsszezből több környékbeli választónak kocsifuvar, illetve napidíjak czimén ugyan, de azon előre meghatározott célból, hogy X jelöltre szavazzanak, pénzt ígértek s az ígért összeget részben a választás előtt, részben annak utána ki is fizették (l. a 10. sz. ítéletet); mikor vádlott képviselőjelölt néhány választóval akként egyezett meg, hogy templomjavítási célokra 300 frtot adott azon kikötéssel, hogy bizonyos számú polgárok részére gyűjtetni fognak, mert a templomjavítás terhe a hivekre nehezedik s ennek felvállalásával vádlott előnyben részesítette a választókat (l. a 11. sz. ítéletet): mikor

vádlott 10—10 frtot adott uti és élelmezési költség és munkamulasztás czimén csekély napszámmal dolgozó földműveseknek, kik azonban a közeli falvakban laktak, úgy hogy tetemesen felülhaladja a kapott összeg a tényleges kiadásokat (vád alá helyező végzés, l. a 12., 13. sz. a); mikor oly választóknak adatott munkamulasztás és fuvardij czimén pénz, kik saját gazdaságukból élnek, saját fogatukon járnak, illetve ingyen vonaton szállítottak, s mikor a pénzkiosztás minden polgárnak vagyonos, vagyontalannak egyenlő összegben és négyszem között történt (l. a 14. sz. a. esetet).

Ellenben nem állapított meg a vesztegetés mikor a pénz — előleges megegyezés fenn nem forogván — utólagosan adatott a választóknak költségeiknek visszatérítése czimén (l. a 15. sz. esetet); mikor vádlott 800 frtot helyezett kilátásba az eklézsia javára, a mennyiben a választók legalább is tartózkodni fognak a szavazástól, minthogy az ígélet nem az egyes személyeknek szólt (l. a 16. sz. esetet); valamint felmentetett az is, ki öt forintot kapott, hogy választókat fuvarozzon a választás színhelyére s ő e kötelezettségének eleget tett (l. a 10. a. esetet).

Nem kívántatik meg a vesztegetés fenforgásához, hogy a megvesztegetett a vesztegető intenciójának tetteleg eleget tett legyen, és a hatálya, tekintet nélkül, következetesen bűnösséget állapít meg a vesztegetési cselekménynek úgy activ, mint passiv alanyával szemben, mihelyt a vesztegetési szándék bizonyított (l. a 13. sz. esetet).

Nagyjelentőségű a kir. Curiának 2194/1894. sz. határozata, melylyel kimondotta, hogy a választóknak megvesztegetése céljából való etetése és itatása a törvény által tiltva lévén, az arra fordított kiadások bíróilag nem érvényesíthetők (l. a 17. sz. esetet).

9. Azon közhivatalnok, ki hivatali hatáskörébe

Közhivatalnok
 presztója vala-
 mely jelölt érde-
 kében.

eső cselekménye vagy arra vonatkozó igé-
 rete által valamely választót bizonyos jelölt
 melletti vagy elleni szavazásra vagy a szavazástól való
 tartózkodásra birni törekszik, két évig terjedhető
 fogházzal büntetendő. (Btk. 187. §.)

A Btk. 461. §-a állapítja meg, hogy kik követ-
 hetik el ezen delictumot?

A delictum be van fejezve, mihielyt a választó
 akaratanak befolyásolására irányuló szándék a tör-
 vényben körülírt módon valamely külső tényben
 megnyilvánul. Nem szükséges, hogy a célba vett
 eredmény tényleg beálljon.

Visszasítés a val-
 lást (lelkilekben)
 hatalommal.

10. Az a lelkész vagy vallási szertar-
 tás teljesítésére jogosított vagy egyházi
 tisztséget viselő más személy, a ki a vallás szertartá-
 sának végzésére rendelt helyiségben, vagy vallásos
 jellegű gyülekezeten a választás eredményének be-
 folyásolását célzó nyilatkozatot tesz;

vagy a ki abból a célból, hogy egy vagy több
 választó bizonyos jelöltre szavazzon, vagy ne szavazzon,
 vagy a szavazástól tartózkodjék, az egyházi kegy-
 szerekben való részesítésre tesz ígéretet, vagy egyházi
 fenyték alkalmazásával, vagy a kegyzserek elvoná-
 sával, vagy tulvilági büntetéssel fenyeget;

vagy a ki a vallási tisztelet tárgyait vagy olyan
 tárgyakat, a melyek egyházi szertartások végzésére
 rendelvek, a választók gyülekezetén, vagy választási
 menetben használ;

vagy a ki ily tárgyaknak, ha azok felett ő ren-
 delkezik, ezen célra való használatát megengedi: egy
 évig terjedhető államfogházzal és ezer koronáig ter-
 jedhető pénzbüntetéssel, valamint politikai jogai
 gyakorlatának felfüggesztésével büntetendő. (1899:
 XV. t.-cz. 170. §.)

A ki vallási tisztelet tárgyait, vagy olyan tár-
 gyakat, melyek egyházi szertartások végzésére rendel-

vék, választók gyülekezetén, vagy választási menetben használ, — ha a 170. §-ban meghatározott eset nem forog fenn, — három hónapig terjedhető fogházzal és politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésével büntetendő. (1899 : XV. t.-cz. 171. §.)

11. A Curia vagy a képviselőház bizottsága, vagy kiküldöttje előtt választási ügyben tett hamis tanuzás az 1878 : V. t.-cz. XII. fejezetének alkalmazása szempontjából olyannak tekintendő, mintha polgári ügyben követetett volna el; az ily hamis tanuzásra azon határozatok alkalmaztatnak, melyek kétszáz korona értéken felüli polgári ügyben elkövetett hamis tanuzásra vannak megállapítva.

Hamis tanuzás a Curia vagy a Ház bizottsága, vagy kiküldöttje előtt.

12. A ki a képviselőházban emelt panaszban vagy a kir. Curiánál beadott kérvényben vagy ellenkérvényben a képviselő vagy más jelöltnek vagy a választásnál hivatalosan közreműködő közegnek, avagy ezen eseteken kívül valakinek cselekménye vagy mulasztásakép tudva valótlan tényeket ad elő, a mennyiben azok eljárás alapjául szolgáltak, s valódiságuk esetében a választásnak, vagy valamely szavazatnak érvénytelenítését vonnák maguk után, a mennyiben súlyosabb beszámítás alá eső büntetendő cselekmény fenn nem forog, vétséget követ el és 2000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Hasonlóan büntetendő az is, ki a fent említett módon és célból tudva hamis tartalmu nyilatkozatot vagy bizonyítványt állit ki, a mennyiben ez a képviselőház vagy a Curia előtti eljárásban használtatott s a mennyiben súlyosabb beszámítás alá eső büncselekmény fenn nem forog. (1899 : XV. t.-cz. 172. §.)

Valótlan tényeknek tudatos állítása az érvénytelenítési kérvényekben.

13. A választási törvény értelmében (13. §.) nem választható meg országgyűlési képviselőnek, a ki ezen törvény hatályba lépte után gyilkosság, gyujtogatás, lopás, orgazdaság, okirathami-

Polit. jogvesztés (felfüggesztés) kérdése.

sítás, csalás, hamis bukás, hamis eskü miatt jogerős ítélettel elmarasztaltatott; azok tehát, kik a felsorolt delictumok elkövetésében jogerős ítélettel bűnösöknek nyilvánítottak, élethossziglan ki vannak rekesztve a passiv választói jog élvezetéből.

Ezzel szemben a Btk. 57. §-a azt rendeli, hogy a politikai jogok gyakorlása felfüggesztésének tartamát legfeljebb 10 évben esetenként a bíróság állapítja meg.

Felmerült az a kérdés ezek alapján, vajjon a Btk. e rendelkezése derogál-e a választási törvény jelzett határozmányainak?

A helyes megoldás az, hogy nem derogál, mert a Btk. valamennyi politikai jogok gyakorlásának felfüggesztéséről szólva, egy általános rendelkezést tartalmaz, mely a választási törvény specialis intézkedéseit hatályon kívül nem helyezte.

»Elmarasztaltatott« — mondja az idézett törvény. Innen következik, hogy a királyi kegyelem nem szünteti meg az elítélésnek jogfosztó hatályát.

A fentebb 1—12. alatt felsorolt büntettek és vétségek elkövetői ellen, kivéve mindazáltal a 12. pontban körülírt delictumban bűnösöknek nyilvánítottakat, a büntetésen felül a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztése is alkalmazandó.

Hivatalvesztés csak az ellen állapítandó meg, a ki a büntett vagy vétség elkövetésekor hivatalt viselt.

A curiai biráskodásról szóló törvény megállapítja a Curia azon jogát, hogy a választás érvénytelenítése esetén annak a személynek cselekvő és szenvedő választóképességét, kinek cselekvése valamely érvénytelenségi ok tényálladákat magában foglalja, vagy valamely szavazat érvénytelenítését maga után vonja, legfeljebb 5 esztendőre felfüggeszse. Ha már most az illető ellen egyszersmind bűnvádi

eljárás is indított, s jogerős ítéletben büntetendősége megállapíttatik: úgy a politikai jogok gyakorlata felfüggesztésének tartama a curiai ítéletben kiszabott időtartam betudásával állapítandó meg. (1899 : XV. t.-cz. 122., 174. §§.)

B) Alaki jogszabályok.

I. Hatáskör és illetékesség.

A rendbüntetéssel sújtandó törvényszegések mindegyikénél fel volt tüntetve a competens hatóság.

Fegyelmi ügyekben.

A választásnál különös megbízás folytán közreműködő közegek elleni eljárás azon törvények szerint folytatandó le, melyek a törvényhatósági tisztviselőkre nézve érvényesek.

Az eljárást, illetőleg az ezt megelőző vizsgálatot akár hivatalból, akár feljelentés folytán, akár az illetőnek kérelmére elrendelheti az illető központi választmány, a közigazgatási bizottság s a belügyminiszter. A közigazgatási bizottság s a központi választmány határozata 15 nap alatt a belügyminiszterhez felelbevezhető.

A vizsgálat vezetésére a közigazgatási bizottság egy vagy több tagját küldi ki.

A vizsgálat eredménye fölött első fokon a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya, másodfokon a belügyminiszter, a választási elnök vagy küldöttségi elnökre vonatkozólag másodfokon a közigazgatási bíróság határoz.

A közigazgatási tisztviselők és rendezett tanácsu városi, községi, hivatali alkalmazottak ellen a választási törvények s az ezekre alapított hatósági intézkedések megsértése folytán felmerülő ügyekben ugyanezen szabályok irányadók.

Illetékes lesz az eljárásra az a központi választmány, mely a fegyelmi eljárás alá vont közeget kiküldötte, illetve az a közigazgatási bizottság, melynek területén a delegáló központi választmány működik. Közigazgatási tisztviselőkre, a mely közigazgatási bizottság különben is competens fegyelmi hatóságuk.

Bűnvádi ügyekben.

a) a kir. törvényszékek illetékesek a Btk. 178., 179., 180., 181., 182., 184., 185., 186., 187. §-aiba, továbbá az 1899 : XV. t.-cz. 169., 170., 171. §-aiba ütköző büntettek, illetve vétségek fenforgása esetén;

b) a kir. járásbiróságok illetékesek az 1874 : XXXIII. t.-cz. 93., 94. §-aiban megállapított kihágások esetén;

c) a közigazgatási hatóságok illetékesek az 1874 : XXXIII. t.-cz. 103., 104. §-aiba ütköző kihágások esetén.

Még pedig ez utóbbi esetben, első fokon megyékben a főszolgabíró, városokban a rendőrkapitány, vagy a tanács által megbízott tisztviselő, Budapesten a ker. kapitány; másodfokon megyékben az alispán, városokban a tanács, Budapesten rendőrfőkapitány; harmadfokon a belügyminiszter illetékes.

Bűnvádi eljárásra általában az a bíróság (hatóság) illetékes, melynek területén az illető delictum elkövettetett, bárha az eredmény máshol állott is be. Ha a büntetendő cselekmény több bíróság területén követtetett volna el, a megelőzés ténye lesz irányadó. Megelőzés pedig akkor forog fenn, ha az illető ügyben egyik bíróság a másiknál korábban tett valamely büntető intézkedést.

Az a bíróság, a melynek területén a terhelt lakik vagy tartózkodik, illetékes lesz akkor, ha az elkövetési hely bíróságát megelőzte. Ily esetben is

azonban átteendő az ügy az elkövetés helye szerint illetékes hatósághoz, ha ezt a kir. ügyészség a vádirat benyújtása előtt indítványozza; a magánvádoló kérelmére pedig a vádtanács átteheti az ügyet.

A tettes bírósága illetékes a részesre, az orgazdára, bünpartolóra, valamint ezeknek külön vagy másokkal együtt elkövetett büntetendő cselekményeire is.

Ha ugyanazon egyént több büncselekmény terheli, az ügyek lehetőleg egyesítendők, azonban lehetőleg együttes ítélet hozandó.

Hatásköri vagy az illetékességre nézve felmerülő *összeütközések kérdésében határoz:*

a) kir. bíróságok közt felmerülő összeütközési esetekben;

a kir. törvényszék a kir. ügyész meghallgatásával, ha a conflictus a területén fekvő kir. járásbíróságok között történt;

a kir. ítéletábla a főügyész meghallgatásával, ha az összeütközés a területén fekvő egyéb kir. bíróságok között merült fel;

a kir. Curia a koronaügyész meghallgatásával, ha az összeütközés különböző kir. táblák területén fekvő bíróságok, avagy több kir. tábla között merült fel;

b) kir. bíróságok és közigazgatási hatóságok között felmerült conflictus esetén a m. kir. miniszterium;

c) az említett közigazgatási hatóságok közötti összeütközés esetében a belügyminiszter.

A *bíró-küldés* jogát a kir. Curia gyakorolja.

II. Az eljárás megindítása.

Azon jogsértések esetén, melyek rendbűntetést vonnak maguk után, az ennek kiszabására hivatott hatóság vagy önkezdemenyezésből (a kiderített tény-

állás alapján), vagy panasz, illetve feljelentés nyomán intézkedik.

Fegyelmi eljárás rendelhető: *a)* az illetőnek kívánságára, *b)* hivatalból.

Büntett, vétség, illetve kihágás esetén a kir. ügyészségnek kötelessége a tudomására jutott s hivatalból üldözendő delictumok tárgyában a nyomozást eszközölni, illetve az összes hatóságok és hatósági közegek kötelesek a hivatali hatáskörükben tudomásukra jutott, nem magánindítványra üldözendő bűncselekményeket a kir. ügyészségnél feljelenteni; — minden polgár pedig jogosítva van minden bűncselekménynek szóval vagy írásban való feljelentésére, ha az a bűncselekmény nem magánindítványra üldözendő.

Oly bűncselekmények esetén, melyek a törvény értelmében magánindítványra üldözendők, a nyomozás előfeltételét a magán indítvány megtétele képezi, a mi kir. ügyészségnél, közigazgatási hatóságnál vagy kir. bíróságnál eszközölhető.

Ha azonban a vád tárgya *a)* a választói jog szabad gyakorlásának megakadályozása erőszak vagy fenyegetés által; *b)* a szavazási jognak gyakorlása másnak neve alatt vagy többször; *c)* vesztegetés, etetés-ítás; *d)* hivatalos hatalomnak visszaéléssel való felhasználása (Btk. 178., 184—187. §§): a bűnvádi eljárás csak akkor indítható meg, ha a cselekmény elkövetése után 30 nap alatt a bíróságnál feljelentett. (Btk. 189. §.)

A Curia szorosan ragaszkodik a törvénynek azon határozmányához, hogy »bíróság«-nál kell hogy megtétetett az indítvány, s következetesen megszünteti az eljárást, ha a feljelentés nem bíróságnál, hanem pl. kir. ügyészségnél történt. (Lásd a 18., 19. sz. eseteket.)

A 30 napos határidő szakadatlanul folyik

(tempus continuum) és ezt semmi körülmény meg nem szakíthatja, illetve meg nem hosszabbíthatja.

Ha a vád tárgyát az 1899: XV. t.-cz. 172. §-ában megjelölt vétség képezi, a bünvádi eljárás csak a sértett fél indítványára, s az érvénytelenítési eljárás befejeztétől számított 30 nap alatt indítható meg.

Az érvénytelenítési eljárás befejezésétől számítható az előbbi esetben is a 30 napos határidő, a mennyiben a kérdéses választás kérvényezés, illetve panasz tárgyává tétetett.

A bünvádi perrendtartás (1896: XXXIII. t.-cz.) 13. §-ában körülírt ezen fogalomnak »sértők«, a választási bűncselekményekre vonatkozólag kettős értelme van.

Valamely választópolgárnak jogát sértette vagy veszélyeztette egy harmadik személynek közvetlenül ő ellene irányuló cselekménye, pl. az ellene használt erőszak, de »sértett« lesz a választópolgár akkor is, ha az ő anyagi választói joga a választás eredményében hiúsult meg, annál fogva, minthogy más választók százai megvesztegettek, pressió alá vettek stb. hogy az ő jogosultsága már közvetve van sértve, illetve — kísérlet esetén — veszélyeztetve.

A perrendtartás tárgyalásánál a képviselőházban fel is vettetett a kérdés, van-e jogsérelemért vád joga annak a választónak, a kinek jelöltje számos visszaélések folytán meg nem választatott képviselőnek?

Az akkori igazságügyminiszter a következő választ adta:

»A jelen bünvádi perrendnek általában álláspontja az, hogy minden sértettnek megadja a vádemelés és vádképviselés jogát, de nem létesíti az actio popularis rendszerét. Mert a sértett *jogának* kell lenni annak, a mit a cselekmény megsértett; az pedig nem közérdek. Ezen körön belül azután a javaslat lehető legszélesebb határok közt mozog, mert azt mondja:

»sértett az, a kinek bármely jogát«, nem tesz tehát különbséget magán vagy közjogon alapuló jog között. Ebből kétségtelenül következik, hogy ha valakinek a jogát, — tehát választási jogát is, — valamely választási büntetendő cselekmény megsérti, ennek megtorlása czéljából, neki a vád képviselőjére s beavatkozásra joga van. Ha már most abban az esetben, midőn a választó joga a választás eredményében hiúsul meg és ez az eredmény büntetendő cselekménynek a következése és ha az eredmény s cselekmény közt az okozati összefüggés helyreállítható, a szövegezésből kétségtelennek tűnik elő, hogy ebben az esetben megvan a választónak a vádképviselői joga. És ha férne is ehhez kétely, a késő nemzedékeknek — a mint kifejeztetett — segélyére jövend a mai birói gyakorlat, mely habár nem oly esetben, mint az említett, — mert olyan még nem fordult elő, — hanem ahhoz hasonló és ugyanazon elven nyugvó esetekben ezt az elvi felfogást a gyakorlatba átvitte s megtestesítette«.

A birói gyakorlat, melyről a miniszter megemlékezett, a kir. Curiának 38. számú teljes ülési határozatában csucosodik ki, melyről a következő szakaszban szólunk.

III. Perorvoslatok.

A fegyelmi és közigazgatási utra tartozó ügyekről már volt szó.

Bűnvádi ügyekben:

a kir. járásbiróság ítélete ellen a kir. törvényszékhez felebbezéssel, ennek másodfoku ítélete ellen a Curiához semmiségi panasszal lehet élni; a kir. járásbiróság büntető parancsát kifogással lehet megátámadni;

a kir. törvényszéknek első fokban hozott ítélete ellen a felebbezés a kir. ítélőtáblához megy, ennek

másodfoku ítélete ellen a kir. Curiahoz lehet semmisségi panaszszal élni.

A koronaügyész a jogegység érdekében élhet perorvoslattal. (Bünv. elj. trv. 441—2. §.)

B) Toldalék.

A tételes törvények birói alkalmazása (Judicatura).

Döntvények.

1. Ki a központi választmányhoz benyújtott felebbezéséhez meghamisított adókönyvecskét mellékelte: az 1874 : XXXIII. t.-cz. 94. §-ába ütköző kihágásban bűnös.

A kir. Curia: A kir. ítélőtábla ítélete azzal a változtatással hagyatik helyben, hogy a vádbeli cselekmény az 1874 : XXXIII. t.-cz. 94. §-ába ütköző és az 1880 : XXXVII. t.-cz. 5. §-ának végpontja szerint minősülő kihágásnak minősítettik, Tajti Gábor vádlott abban mondatik ki vétkesnek, a reá kiszabott pénzbüntetés száz forintban, az annak behajthatatlansága esetében alkalmazandó szabadságvesztés - büntetés pedig az 1880 : XXXVII. t.-cz. 12-ik §-a és a BTK. 22. §-a alapján tíz napi elzárásban állapittatik meg.

Indokok: A másodbírószág ítéletét az 1874 : XXXIII. t.-cz. 94. §-ára helyesen állapította meg és csak annyiban volt megváltoztató, a mennyiben az idézett törvénybe ütköző cselekmény az 1880 : XXXVII. t.-cz. 5. §-ának végpontja szerint kihágást képez és a mennyiben vádlott büntetése, tekintettel a hamis okmány felhasználásának eredménytelenségére és nyomban történt felfedezésére, tulságos szigoruan kiszabottnak találtatott.

Ennélfogva vádlott bűncselekményét kihágásnak minősíteni, büntetését leszállítani, az esetleges szabadságvesztés-büntetést elzárásban megállapítani, egyebekben pedig a másodbírószág ítéletét indokainál fogva helybenhagyni kellett. (1882. november 4-én, 4123. sz. a.) (BJT. V. 164.)

2. Vádlottak az ellenpártiak kocsiját megállították, felborították, a kocsin ülteknek utját állították, s azokat visszaterésre kényszerítették: megállapított az erőszak.

A zilahi kir. törvényszék: I. Bogyán Ilie 1892. évi február hó 2-án a Pap János ellen elkövetett s a BTK. 178. §-ába ütköző, minősülő és büntetendő választási jog megsértés vétségében, továbbá az ugyanakkor Láll Krecsun sérelmére elkövetett, a BTK. 350. §-ába ütköző, minősülő és büntetendő zsarolás vétségében vétkesnek mondatik ki s ezek miatt a BTK. 178., 350., 97. és 96. §§-ok alapján összbüntetésül öt havi fogházra, és az 1887 : VIII. t.-czikkben meghatározott czélra fordítandó, behajthatatlanság esetén még két napi fogházra átváltoztató, tíz forint pénzbüntetésre ítéltetik. II. Csorba Julián, az 1892. február 2-án Láll Krecsun sérelmére elkövetett s a BTK. 350. §-ába ütköző, minősülő és büntetendő zsarolás vétségében vétkesnek mondatik ki s ezért a BTK. 350. §-a alapján egy havi fogházra ítéltetik. III. Bogyán Flore, IV. Resnyik Juon, V. Czok Tanászia az 1892. évi

február 2-án Pap János ellen elkövetett s a BTK. 178. §-ába ütköző, minősülő és büntetendő választói jog megsértésének vétségében mint tetteestársak vétkesnek mondatnak ki s emiatt a BTK. 178. §-a alapján fejenként két-két havi fogházra és az 1887 : VIII. t.-cikkben meghatározott czélokra fordítandó s behajthatatlanság esetén egy-egy napi fogházra átváltoztatandó öt-öt forint pénzbüntetésre ítéltetnek. VIII. Kotor Mitru, IX. Ilyis Floare, előbbi mint felbujtó, utóbbi mint tetteestárs, az 1892. évi február hó 2-án Pap János sérelmére elkövetett, a BTK. 178. §-ába ütköző, minősülő és büntetendő választási jog megsértésének vétségében vétkesnek mondatik ki és emiatt Kotor Mitru öt havi fogházra és az 1887 : VIII. t.-cikkben meghatározott czélokra fordítandó s behajthatatlanság esetén két napi fogházra átváltoztatandó tíz forint pénzbüntetésre, ellenben Ilyis Floare három napi fogházra és az 1887 : VIII. t.-cikkben meghatározott czélokra fordítandó s behajthatatlanság esetén egy napi fogházra átváltoztatandó öt forint pénzbüntetésre ítéltetnek.

VI. Kotor Vasilika, VII. Mokán Szimion, X. Resnyik Garuilla, XI. Olár Gligor, XII. Illés Ile, a magánosok elleni erőszak büntette miatt ellenök emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetnek.

Indokok: A megejtett vizsgálat és végtárgyalás adataiból az a tényállás derült ki, hogy Pap János csiszéri körjegyző 1892. évi február 2-án többedmagával felfogadott fuvaros Láll Krecsun szekeren utnak indult, hogy azon napra Zilah városába kitűzött országgyűlési képviselő-választáson több társaival egyetemben választói jogát gyakorolja. A bűnvádi vizsgálat adataiból kitűnik, hogy midőn Guzsfalva községén keresztül hajtván, a község végére ért, több emberből álló csoporttal találkozott, kik közül valaki azt kiáltotta. »ezek jobbpártiak, fel kell szekérüket borítani«, mire nyomban egyik a szekér mellé állott, azt a továbbbhalásban erőszakosan feltartóztatta, majd más három kivált a csoportból és megragadván a jegyzőt, Pap János által elfoglalt szekér tengelyét, tiltakozás daczára felfordították, úgy hogy a szekér az abból kibukott panaszló Pap Jánosra esett, a ki a kellemetlen helyzet és bekövetkezett veszedelem elől csak a vele volt társai által nyújtott segélylyel volt képes menekülni. Igazolva van, hogy azután göröngy és botokkal hajigálták Pap Jánost és a vele volt választókat, sőt a Guzsfalva község határában levő szőlők közelében és a község határszélén levő háznál szintén elibök áltak karók és botokkal felfegyverkezve és igyekeztek őket elriasztani és utjukban visszatartani. Meg van állapítva, hogy fuvaros Láll Krecsunt hasonló bánásmódban részesítették, mert a midőn a felborult szekeret rendbeszedve Pap János jegyző és társai után, kik az alatt gyalogszerrel előrehaladtak, igyekezett volna, szekere rudját megragadták, szekérét visszafordították s botokkal felfegyverkezve tőle pálinkára való 20 krt kicsikartak.

Ugy a megejtett vizsgálat, mint végtárgyalás során, vádlott Bogyán Ile beismeri, hogy ő volt az, a ki Kotor Mitru biztatására elsőlül Pap János panaszos szekere elé állott, a szekér rudját megragadta és a szekeret feltartóztatta. Hasonló beismerésben vannak vádlottak Bogyán Flore, Resnyik Juon és Czok Tanászia, kik a vizsgálati adatok által megállapítottakkal egyezőleg őszintén beismerik, hogy ők voltak azok, a kik hasonlóul Kotor Mitru biztató nyilatkozatára megragadták a panaszos Pap János által elfoglalt szekér tengelyét és ellenzése daczára azt felborították. Kotor Mitru vádlott ugyan úgy a vizsgálat, mint a végtárgyaláson határozottan tagadja, hogy a szekér feltartóztatása és panaszos által elfoglalt szekér felborítására Bogyán Ile és társait biztatta volna; ez irányban tett tagadása azonban nem érdemel figyelmet,

mert panaszos Pap János a végtárgyaláson személyében azonnal föllimerte azon egyént, ki a szekér feltartóztatása és annak felfordítására vádlottakat buzdította, s minthogy panaszló ez állítását vádlottak Bogyán Ilie, Bogyán Flore, Resnyik Juon és Mokán Szimion támogatják, sőt azt az eszközölt szembesítés alkalmával a leghatározottabban szembe mondják, eltekintve pusztá tagadásától, beigazoltak volt veendő, hogy a szekér feltartóztatása és felborítására vádlottakat ő biztatta fel. Vádlott Ilie Floare hajadon beismeri, hogy látván maga előtt egy csoport embert, ő egy száraz faágat vett fel és azt a csoport közé hajította és bárha a végtárgyalás során a beismerő vizsgálati vallomását oda módosította, hogy ő bizonyos sertések után hajított, hogy azokat az emberek közé vegyüléstől leterelje, még sem lehetett azt elfogadni, mert a vizsgálóbíróság előtt tett vallomásában e körülményről egy szóval sem tett említést, s miután ezt máskülönbben sem bizonyítja, vizsgálati vallomásának módosítására irányzott ez utóbbi állítása figyelmen kívül volt hagyandó. A fentiekhez képest tehát, minthogy Kotor Mitru felbujtónak szándéka kizárólag oda irányult, hogy panaszos Pap Jánost és a vele volt választókat a választástól visszatartsa, a mit igazol az a körülmény, hogy vádlottak mindegyike ténykedése alapján azt hozta fel, miként Kotor Mitru biztatta őket, hogy a szekeret ne hagyják, miután a benne ülők jobboldalra szavaznak; minthogy a szándék vezette Kotor Mitrut, hogy a szekér felfordítására vádlottakat buzdítsa és ugyanezen szándéktól vezéreltetve kiáltotta ki azt is vádlottak még sikeresebb biztatására, hogy az ily visszaélések és tényeknek ma nincs törvénye; mindezekből nyilvánvaló, hogy úgy Kotor Mitru, mint Bogyán Ilie, Bogyán Flore, Resnyik Juon, Czok Tanászia és Ilyés Floare célja nem volt más, mint az, hogy elkövetett erőszakoskodásuk által Pap János és társai választókat választási jogaik szabad gyakorlatában megakadályozzák, a mit el is értek az által, hogy látva a választók egy része jegyző Pap János és társainak megtámadtatását, mint azt a tanuk igazolják, elszórt és visszatért a nélkül, hogy a választás helyén jelentkezett volna; következképpen vádlottaknak cselekményét a BTK. 178. §-ában meghatározott választási jog megsértése vétségének minősíteni, abban Kotor Mitrut mint felbujtót és a többi vádlottakat, névszerint Bogyán Ilie, Bogyán Flore, Resnyik Juon, Czok Tanászia és Ilyés Floarét mint tettestársakat vétkeseknek kimondani kellett.

Vádolva vannak továbbá Csorba Julián és Bogyán Ilie, hogy ugyanazon alkalommal Láll Krecsun fuvarost szekerevel való visszatérésre és 20 kr. pálinkára való pénz átadására kényszerítették. Ámbár mind Csorba Julián, mind Bogyán Ilie tagadják, hogy Láll Krecsun akár fenyegetés, akár erőszakkal kényszerítették volna a szekérrel való visszatérésre és a pénz átadására, ennek dacára tagadásukat figyelembe venni nem lehetett, mert beismeri Bogyán Ilie, hogy a kérdéses alkalommal ütőeszköz, bot, volt a kezében, Csorba Julián pedig elismeri, hogy a pálinkára való pénzt ő követelte és ugyancsak ő utasította panaszlót, miként a pénzt Bogyán Ilie kezéhez fizess: következképpen e jelenségekből nyilvánvaló a panaszossal szemben tanusított ellenséges magatartásuk, a mi egyértelmű a fenyegetés és erőszakkal, főleg ha tekintetbe vétetik, hogy vádlottak Csorba Julián és Bogyán Ilie panaszos Láll Krecsunt szekere visszatérésének eltűrésére és a pénz adására akkor és oly időpontban kényszerítették, a mikor a közelükben erőszakot kifejtett egy ellenséges indulatu csoport volt, mely panaszos szekeret kevéssel ezelőtt felborította, az azon volt utasokat szétűzte és a mely csoport által elkövetett erőszakoskodásban vádlottak egyike Bogyán Ilie-nak a fentebb kifejtettek szerint jelentékeny szerepköre volt. Ezekhez

képest bíróilag kizártnak volt veendő vádlott Csorba Julián és Bogyán Ilie ama mentsége, hogy Láll Krecsun szekerét egyszerű felhívásukra fordította vissza és önként adta a pálinkára a pénzt, mert míg egyfelől képtelenségnek tűnik fel, hogy a fuvaros szekerére felfogadott embereit kényszer nélkül önként az uton hagyja és oly embereknek, kikkel soha érintkezésben nem állott, jószántából pénzt adjon, másfelől a mentség tarthatatlansága felmerült körülményekben és panaszlónak e körülményekkel megegyezőleg tett és esküvel megerősített vallomásaiban határozott tanusítást nyert. Minélfogva Csorba Julián és Bogyán Ilie azon cselekményét, hogy jogtalan vagyoni haszonszerzés céljából panaszos Láall Krecsunt 20 kr. pálinkára való pénzadásra és szekere visszatérítésének eltűrésére erőszakkal kényszerítették, a BTK. 350. §-ában meghatározott zsarolás vétségének minősíteni és abban őket vétkeseknek kimondani kellett.

A vádlottak által elkövetett e cselekmények miatt az ítélet szerint voltak különböző büntetési tételek szabandók, mert vádlott Kotor Mitru büntetlen előéletű, de mivel a községben előkelő állást, az egyházgondnokságot viseli, már annál fogva is kötelességében állott volna a képviselőválasztásra indult, italtól másként is felizgatott népet csillapítani, ő a helyett maga kiáltotta, hogy a szekeret fel kell borítani, mert a benne ülők a jobbpartra mennék szavazni és ezzel sem elégedve meg, a sikeresebb ellentállás fokozásával azt is kiáltotta, hogy ma az ily tényeknek nincs törvénye, miáltal a felbujtásban tette magát bűnössé. Bogyán Ilie vádlottnál figyelembe volt veendő, hogy elsőül ő ugrott a panaszos Pap János szekere elé azt feltartóztatni, továbbá, hogy résztvett másodrendű panaszos Láall Krecsun ellenében elkövetett zsarolás vétségében, továbbá, hogy kihágásért már büntetve volt. Bogyán Flora, Resnyik Juon és Czok Tanaszjánál, tekintettel büntetlen előéletükre, a választásnál szokásos italok élvezete miatt keletkezhettek felhevült lelkiállapotukra; Ilyés Flodrenál fiatal kora, műveltség hiánya és ténykedésének csekély mérvű jelentőségére, eme büntetési tételek elkövetett cselekményükkel arányban állóknak találtattak.

Végül Kotor Vaszilika, Mokán Szimion, Resnyik Gavrilla, Allár Gligor és Ilyes Ilie vádlottak az ellenök emelt vád és következményeinek terhe alól fel voltak mentendők, mert tagadásukkal szemben sem a vizsgálat, sem a végtárgyalás során nem merült fel oly bizonyíték, mely a vád alapjául szolgáló bűncselekmény elkövetésében való részességüket igazolná. (1892. november 15-én, 4058. szám.)

A debreczeni kir. ítélőtábla: Bogyán Ilie és Csorba Julián a BTK. 350. §-ába ütköző magánosok elleni erőszak büntetében, Bogyán Flore, Resnyik Gavrilla, Ollár Gligor és Ilyés Ilie a BTK. 176. §-ába ütköző s a BTK. 92. §-ának alkalmazásával, a 20. §. értelmében vétséggé minősített magánosok elleni erőszak vétségében, a BTK. 70. §-a alapján társtettesekként bűnösöknek nyilváníttatnak s a jogerős ítélet foganatba vételétől számítva: Bogyán Ilie a BTK. 176., 96. és 89. §§. alapján összbüntetésül kilencz hónapi, Csorba Julián pedig hét hónapi börtönre ítéltetnek; Bogyán Ilie vádlottnak börtönbüntetéséből az 1892. február hó 5-től 1892. évi február hó 20-ig tartó vizsgálati fogságával, a BTK. 94. §-a alapján nyolcz nap kitöltöttek vétetik. Bogyán Floare és Czok Tanaszja a BTK. 176. §-a alapján egyenkint nyolcz hónapi, Resnyik Juon pedig a BTK. 91. §-ának alkalmazásával hat hónapi börtönre ítéltetnek s büntetésükből az 1892. évi február hó 5-től—8-ig tartó vizsgálati fogságukból semmi sem vétetik kitöltöttek. A BTK. 176., 92. és 20. §§-ai alapján Kotor Mitru négy hónapi, Kotor Vaszilika, Mokán Szimion, Resnyik Gavrilla, Ollár Gligor és Ilyés Ilie egyenkint három

hónapi, végül Ilyés Floare tizennégy napi fogházra ítéltek; ennyiben a kir. törvényszék ítélete megváltoztatik, egyebekben ugyanaz az ítélet helybenhagyatik.

Indokok: Habár Bogyán Ilie, Bogyán Flore, Czok Tanaszia és Resnyik Juon vádlottak azt vallották, hogy Láll Krecsun fuvaros szerkerét azért állították meg s e szerkeret a rajta ülő Pap Jánossal azért fordították föl, hogy Pap Jánost és vele utazó társait Zilahra a képviselőválasztásra bemenni ne engedjék; habár vádlottak eme vallomásukban azt igyekeznek hihetővé tenni, hogy szándékuk csupán arra irányult, miként Pap Jánost és utitársait, kikről abban a véleményben voltak, hogy a képviselőválasztáson az ellenpárt jelöltjére fognak szavazni, a választási joguk szabad gyakorlásában megakadályozzák; mindamellett viselkedésük és cselekvéseikből vádlottaknak nem ily irányu szándéka tűnik ki, hanem meg kellett ellenükben állapítani, hogy Láll Krecsunt és Pap Jánost, valamint utitársaikat nyílt helyen erőszakoskodási céllal támadták meg. Vádlottaknak ez a szándéka bebizonyítottan volt tekintendő, mert Pap János vallomása szerint tizenöt—tizenhét emberből álló csoport azzal a kiáltással fogadta őket: *»Éljen a balpárt»*, s midőn erre mitsem válaszolt, a csoport azonnal erőszakoskodni kezdett s a csoport négy tagja szerkerét vele együtt egy mély árokba belefordította. A Pap Péter vallomása szerint a csoport tagjai azt kiáltották: *»vigyázzatok, ezek a zsidók a jobbpárthoz mennek»* s e figyelmeztetésre a csoport a békés utasokra rohant s nemcsak Pap Jánost fordították be szerkerestől az utszéli árokba, hanem valamennyi utast ellenséges céllal fenyegették s botokkal, göröngyökkel dobálták, a szomszédos Egres-patak felé üldözték s karókkal rohantak rájuk. Kornhauser Jakab 27. naplószámu vizsgálati vallomása szerint a csoportból az a kiáltás hallatszott: *»jertek, fogjátok meg a szerker tengelyét, borítsátok az árokba, mert ezek a zsidók a jobbpártra mennek szavazni»*. Ezekből az adatokból nyilvánvaló, hogy vádlottak nem csupán a választókat igyekeztek választási joguk szabad gyakorlatában megakadályozni, hanem céljuk arra irányult, miként az ellenpárthoz tartozók ellen, pártgyűlöletből, nyílt helyen, csoportosan erőszakot kövessenek el. Minthogy pedig az eljárás adatai szerint ily erőszakoskodásra irányuló szándékukat botokkal s göröngyökkel való megtámadáson kívül Pap Jánosnak és szerkerének az árokba fordításával megvalósították is; minthogy vádlottaknak egymás elleni vallomásai, továbbá a Láll Krecsun, Pap János, Pap Péter, Orbán Lajos és Kronhauser Jakab tanuk vallomásaiból bebizonyítottan tekintendő, hogy az erőszakoskodásban vádlottak valamennyien résztvettek; minthogy vádlottak cselekményében a fentebb kifejtettek szerint nem a BTK. 178. §-ában meghatározott választói jog megsértése vétségének, hanem a BTK. 176. §-ába ütköző magánosok elleni erőszak büntetettének alkotó elemei ismerhetők fel; ezeknél fogva, tekintettel arra, hogy a BTK. 176. §-a szerint az erőszakoskodó csoport mindenik tagja az erőszakoskodásban tetteles részt nem vettek is — azért, mert az erőszakoskodókat jelenlétükkel bátorították, e törvényszakas szerint tettestársakként büntetendők; a kir. törvényszék ítéletének részben való megváltoztatásával valamennyi vádlott bűnösségét a BTK. 176. §-a értelmében kellett megállapítani.

Minthogy pedig Bogyán Ilie és Csorba Julián nemcsak az erőszakoskodó csoportban vettek részt, hanem az elsőfoku bíróság ítéletében helyesen felsorolt okoknál fogva együtt és közösen a zsarolás vétségét is elkövették; továbbá mert Bogyán Ilie állítván meg a Pap János szerkerét, az erőszakoskodás kezdeményezőjeül tekintendő, ezek szerint valamennyi vádlott között Bogyán Ilie volt a legsúlyosabban büntetendő,

Csorba Juliánra enyhébb büntetés azért szabadt, mert ellenében a bűnhalmazat ugyan súlyosító körülményül szolgál, de a szekér tettesleges felfordításában részt nem vevén, az erőszakoskodásban kisebb tevékenységet fejtett ki. Bogván Flora, Resnyik Juon, Czok Tanaszia büntetésük kiszabásánál mérlegeltetett, hogy a szekér felfordításával nagyobb foku erőszakot követtek el. Resnyik Juon büntetése a BTK. 91. §-ának alkalmazásával azért szabadt ki, mert a bűncselekmény elkövetésekor 20. évét még el nem érte.

Kotor Vaszilika, Kotor Mitru, Mokán Szimion, Ilyés Floare, Resnyik Gavrilla, Ollár Gligor és Illés Ilie mindannyian tagadták ugyan, hogy az erőszakoskodásban részt vettek volna, azonban a fentebb megnevezett tanúk s vádlottársaik vallomásával bizonyítottak volt tekintendő, hogy az erőszakoskodás színhelyén az erőszakot elkövetett csoport tagjaként jelen voltak. Kotor Mitru a vádlottársak és Pap János vallomásai szerint a csoport tagjait a szekér felfordítására buzdította s bátorítá, minélfogva az elsőbíróság ítélete szerint felmentett vádlottak bűnössége is megállapítandó volt.

Tekintve azonban, hogy eme vádlottak a szekér felfordításában tettleg részt nem vettek, tekintve, hogy Kotor Vaszilikát kivéve, előéletük büntetlen, Kotor Vaszilika is hasonló bűncselekményért még büntetve nem volt; tekintve, hogy a bűncselekményt a pártmozgalomtól izgatott kedélyállapotban követték el; tekintve, hogy a hatósági bizonyítványok szerint erkölcsi viseletük kifogástalan, eme nyomatékos és számos enyhítő körülmény folytán az utóbb nevezett vádlottak cselekményét a BTK. 92. és 20. §§-ainak alkalmazásával vétségé minősíteni s eme bűnösségüknek megfelelő fogházzal büntetni kellett. Kotor Mitru büntetésének kiszabásánál az erőszakoskodásra buzdítás súlyosítól, Ilyés Floare vádlottnál pedig a 17 éven aluli életkor enyhítő körülményül mérlegeltettek. Egyebekben a kir. törvényszék ítélete vonatkozó indokainál fogva hagyatott helyben. (1893. ápril 13-án, 52. sz.)

A kir. Curia: Minthogy a személy ellen intézett erőszak, illetve fenyegetés a BTK. 178. §-ában meghatározott vétségnek egyik ismérvét képezi; minthogy továbbá több vádlottnak, valamint a tanuknak e részben egyező előadása szerint, a jelen esetben az erőszak és fenyegetés célja az volt, hogy több választójogosult megakadályoztassék abban, hogy választási joguk gyakorlata végett a választás helyére: Zilah városába juthassanak, a mint ez különösen Pap Péter és Kornhauser Jakab tanuknak abbéli vallomásából kitűnik, hogy a csoportnak több tagja őket és társaikat a szekér felborítása után tovább is követte, utjokat állották s őket veszélyes fenyegetéssel a visszatérésre kényszeríteni igyekeztek; minthogy a kir. tábla ítéletének indokaiban kiemelt körülmények szintén arra mutatnak, hogy a választók élén haladt Pap János és társai ellen intézett támadás az előljelzett célra irányult s ez a cél a hátrább közeledő nagyobb számú választók elriasztása által el is éretett; ezeknél fogva a BTK. 178. §-ának a jelen esetre alkalmazása indokoltnak mutatkozik.

Minthogy azonban másfelől Pap János és társai ellen az erőszakot és fenyegetést nagyobb embertömeg követte el, az pedig a kir. ítélőtábla ítéletének vonatkozó indokai szerint megállapítottak veendő, hogy az első bíróság által felmentett vádlottak is az erőszakoskodó csoport tagjai voltak s ebből folyólag ezek is, nemkülönben a tömeget buzdító Kotor Mitru, a BTK. 178. §-ában meghatározott vétség tettesének tekintendők; minthogy végül a választások idején a pártmozgalmak által előidézett izgatottság, mint a BTK. 178. §-a megalkotása alkalmával már figyelembe vett tény a jelen esetben külön enyhítő körülményt nem

képez ugyan, egyébként azonban, az egyes vádlottak bűnössége fokának mérlegelésénél, a kir. ítélőtábla ítéletének indokaiban felsorolt enyhítő és súlyosító körülményeken kívül az a veszély is tekintetbe veendő, melynek Pap János testi épsége, szekeresről árokba történt befordítása következtében kitéve volt: ezek alapján a debreczeni kir. ítélőtábla fent idézett ítéletének, illetve mindkét alsóbbfoku bíróság ítéleteinek részben való megváltoztatásával Bogyán Ilie, Resnyik Juon, Kotor Mitru és Ilyés Floare vádlottakat illetőleg, úgy a minősítés, mint a büntetés tekintetében, Bogyán Flora és Czok Tanaszia vádlottakat illetőleg pedig a minősítés és a pénzbüntetésre nézve az eljáró elsőfoku bíróság ítélete hagyatik azzal a kiigazítással helyben, hogy mindezen vádlottak Pap János és több más választó ellen elkövetett BTK. 178. §-ában meghatározott vétségben, még pedig Kotor Mitru is tettes minőségében bűnösök, s hogy a pénzbüntetések az 1892 : XXVII. t.-czikkben megjelölt czélokra fordítandók.

Ellenben az előnevezett vádlottak közül Bogyán Flora és Czok Tanaszianak főbüntetése három-három havi fogházban állapittatik meg. Csorba Julián vádlott pedig, a zsarolás vétségén felül a BTK. 178. §-ában meghatározott, Pap János és társai ellen elkövetett vétségben mint tettes és ugyanezen vétségben Kotor Vaszilika, Mokán Szimion, Resnyik Gavrilla, Olár Gligor és Illés Ilie vádlott fő-egyszersmind összbüntetésül a BTK. 178., 350., 96., 97. §§. alapján három havi fogházra és mellékbüntetésül a BTK. 178. §-a alapján 5 frt pénzbüntetésre, Kotor Vaszilika, Mokán Szimion, Resnyik Gavrilla, Olár Gligor, Illés Ilie vádlottak pedig a BTK. 178. §-a alapján egy-egy havi fogházra és öt-öt frt pénzbüntetésre ítéltetnek, azzal a meghatározással, hogy a pénzbüntetések az 1892 : XXVII. t.-czikkben meghatározott czélokra 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett a zilahi kir. ügyészéhez fizetendő, behajthatatlanság esetében pedig egy-egy napi fogházzal helyettesítendők.

Egyebekben a debreczeni kir. ítélőtáblának fentidézett ítélete az abban felhozott, illetve az elsőfoku bíróság ítéletéből átvett vonatkozó indokainál fogva helybenhagyatik azzal a megjegyzéssel, hogy Bogyán Ilie és Csorba Julián vádlottaknak az a cselekménye, hogy Láll Krecsun fuvarost szekere visszatérésének eltűrésére kényszerítették. tekintettel arra, hogy ez a részselekedet nem vagyoni haszon szerzése végett történt, a zsarolás tényálladéka kívül esik s a választási jog megsértésével kapcsolatban áll. (1894. május 22-én, 1893. évi 8084. sz.) (Büntetőjog Tára XXVIII. 289.)

3. A választóknak megakadályozása a kocii feltartóztatása által akkor is büntettetett, midőn a leszállás után a választás színhelyére kellő időben érhetek volna.

A zilahi kir. törvényszék: Barbur Gavrilla lui Juon, Barbur Nyikuláj, Barbur Ilie a Lupi, Barbur Filip, Becse Irimia, Marosan Stéfán, Záh Filip, Kornics György, Barbur Nucz, Becse János, Girbován Vaszilika, Barbur Gavrilla lui Szimeon, Becse Gavrilla, Motisán Mihály, Marosán Juon, Lui Jákob, Girbován Ilie és Barbur Szimayion a Vasziliki terheltek az 1892. évi február hó 1-ső napján Buzsor Endre és társai h.-ujfalusi képviselőválasztók sérelmére elkövetett s a BTK. 178. §-ában meghatározott választói jog megsértése vétségének, Kába Lőrincz vádlott pedig ezen vétségre a BTK. 69. §. 1. pontja szerint való felbujtás büncselekményeinek vádja és következményeinek terhe alól felmentetnek. Román Stéfán ellenében a választói jog megsértése vétsége miatt folyamatba tett bünvádi eljárás megszüntetetik.

Indokok: Az ezen ügyben megtartott végtárgyalás alapján, a felsorolt vádlottak, illetve terheltek mindegyike ellen választói jog megsértésének vétsége miatt emelt vádját a közvádó a végtárgyalás megtartása után csakis Barbur Gavrilla elsőrendű és Kába Lőrincz harmadrendű vádlottakkal szemben tartotta fenn, amaz a választói jog megsértésének vétségével, emezt ezen vétségre való felbujtás bűncselekményével vádolva. A végtárgyalás rendén azonban ama tényállás nyert beigazolást, hogy Buzsor Indre h.-ujfalusi községi bíró a Sztezserán Vaszilika szekeren Buzsor Demeter és Sztezserán Zaharia választókkal elindult s midőn Nagyporoszlóra értek, az utcán nagy néptömeg állt s ezek közül barbur Gavrilla lui Juon kilépven, minden engedély nélkül szekerekre ült s miután kitudakolta, hogy hová mennek s kié a szekér, a tulajdonosnak 5 frtot ígért és adott, hogy szekerét engedje át neki, mit ez elfogadván, a szekeret saját udvarára hajtott, s annak után a rajta levőket onnan leszállítván s udvaráról kiutasítván, a szekeret éjfélig magánál tartotta s csak akkor bocsátotta ki udvaráról s engedte át Sztezserán Vaszilikának.

Ezen cselekménye azonban a választási jog megsértését nem képezi; Sztezserán Vaszilika ugyan azt állítja, hogy ő csak a néptömegtől megijedve fogadta el az 5 frtot s engedte meg szekerét behajtani, azonban ő maga sem állítja, hogy akár vádlott, akár a néptömeg közül valaki fenyegette volna, vagy hogy ellenükben egyéb, bár a legcsekélyebb erőszakot is alkalmazták volna; sőt maga Sztezserán Vaszilika és Buzsor Indre elismeri, hogy meg sem kísérelték tovább menni, holott meglehet, bántódás nélkül tovább mehettek volna, de a néptömegtől ok nélkül megijedve, tovább nem mentek; Sztezserán Vaszilika pedig a Barbur által adott 5 frtot elfogadta és sem ő, sem a szekeren ülők nem ellenezték, hogy vádlott a szekeret udvarára behajthassa. Ily körülmények közt vádlott jogosan kívánhatta, hogy a szekéren ülők leszálljanak s a szekér rendelkezésére bocsájtsák. Vádlott a szekéren ülőket azonnal kiutasítván, ha vádlott eljárása által sértve érezték magukat, s ha el akartak volna menni a szavazásra, módjukban állott volna akár a községi előjáróság, akár később a megjelent csendőr segélyét igénybe venni, de ők ezt nem tették, a választásra elmenni meg sem kísérelték, hanem elszéledve, minden bántódás nélkül estig azon helyen tartózkodtak. Tekintve még, miszerint elég idő és alkalom lett volna még Sz.-Csehbe eljutni, nem lehet azt megállapítottak venni, hogy erőszakkal lettek a választók a szavazásban megakadályozva.

Vádlott cselekménye egy alattomos kortesfogás és hiányzik belőle az az erőszakosság, mely a BTK. 178. §-ában meghatározott választói jog megsértésének tényálladákaéhoz megkívánatik.

Kába Lőrincz ellenében be van ugyan igazolva, hogy a nagy-szebeni román comité határozatainak követésére a hiveit felhívta; be van az is igazolva, hogy a képviselőválasztásra menni akaró h.-ujfalusiakat korholta s őket fertelmeseknek nevezte s ilyképen azokat a szavazástól visszatartani igyekezett; de a szavazóknak ily módon való visszatartóztatása, ha máskülönbén kifogás alá esik is, bűncselekményt nem képez. Az pedig, hogy hiveit szándékosan arra reá birta volna, hogy a h.-ujfalusiakat választói joguk gyakorlatában erőszakkal vagy fenyegetéssel vagy bármi módon akadályozzák meg, beigazolva nincsen. Ugyanis Barbur Gavrilla tagadásával szemben semmi által sincs igazolva, hogy ezt a választók feltartóztatására ő kérte volna, Vicsze Juon és Mindru Moisse tagadásával szemben nem lehetett bizonyítottak venni, hogy ezen tanukat, mint mezei öröket, azon utasítással küldte ki a mezőre, hogy a h.-ujfalusiakat feltartóztassák. Miután pedig sem Barbur Gavrilla;

sem Vincze Juon és Mindru Maxim egyetlen választót sem akadályoztak meg a választói jog gyakorlatában, sőt ezt meg sem kísérelték, a felbujtás, daczára annak, hogy Kába Lőrincz tényleg mindenütt jelen volt s főintézőként szerepelt, mert a hol sem büncselekmény, sem kísérlet nincsen, ott felbujtásról sem lehet szó s a büncselekmény vagy kísérlet hiányában a felbujtás sem létezhetett, s így nem is büntethető.

Barbur Nyikulaj ellenében csak az bizonyult be, hogy fenyegetéssel meg akarta akadályozni a házára tüzött zászló levételét. Ezen cselekménye pedig annál kevésbé képezi a választási jog megsértésének vétségét, mert a zászló levétele a csendőr fedezete mellett szabadon megtörtént. A többi terheltekre nézve is csak az nyert beigazolást, hogy a hosszú-ujfalusi szavazókat a szavazástól elvonni akarták; de miután e végre sem erőszakot nem alkalmaztak, sem azokat meg nem félemlítették, hanem csak elámitották és félrevezették, cselekményük bünvádi eljárás tárgyát nem képezheti, s ennél fogva a megjelent s kihallgatott Barbur Ilie, Barbur Filip, Becse Irimia, Marosán Stefán, Zak Filip, Kornis György, Becse Juon, Bárbur Náth, Girbován Vaszilika, Barbur Gavrilla lui Szimnyion, Becse Tyirilă, Motisan Mihály, Morsán Juon, Girbován Ilie és Barbur Szimeon a vád és következményeinek terhe alól felmentendők voltak, míg a jelen nem volt Román Stefán ellenében a további eljárást beszüntetni kellett. (1893. szeptember 20-án, 3006. sz.)

A debreczeni kir. ítélőtábla: A kir. törvényszék ítéletének azon nem felelbezzeti része, a mely szerint Barbur Nyikulaj, Barbur Ilie a Lupia, Barbur Filip, Becse Irimia, Marosán Stefán, Zak Filip, Kornis György, Becse János, Barbur Náth, Girbován Vaszilika, Barbur Gavrilla lui Szimion, Becse Tyirilla, Motisan Mihály, Marosán Juon, Lui Jákob, Gorbosán Ilia és Barbur Simion a Vasziliki vádlottak a vád és következményeinek terhe alól felmentettek, valamint az a része, a mely szerint Román Stefán ellen a büntető eljárás megszüntetett, érintetlenül marad; ugyanannak az ítéletnek az a felelbezzeti része, a mely szerint Kába Lőrincz a vád és következményeinek terhe alól felmentetett, helybenhagyatik; ellenben a Barbur Gavrilla lui Juonra vonatkozó, szintén felelbezzeti része megváltoztatik s Barbur Gavrilla lui Juon vádlott a BTK. 178. §-ába ütköző választási jog megsértésének vétségében bűnösnek nyilvánítottatik és a BTK. 178. §-a alapján, a jogerős ítélet fogamatba vételétől számított egy hónapi fogházra és husz forint pénzbüntetésre, valamint a BTK. 188. §-a alapján egy évre a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztésére ítéltetik. A pénzbüntetés az 1892 : XXVII. t.-cz. 3. §-ában meghatározott czélokra fordítandó, 15 nap s végrehajtás terhe alatt fizetendő, behajthatlansága esetében pedig a BTK. 53. §-a értelmében további négy napi fogházra változtatattik át.

Indokok: Helyben volt hagyandó a kir. törvényszék ítéletének az a felelbezzeti része, a mely szerint Kába Lőrincz a vád és következményeinek terhe alól felmentetett; mert a Buzsor Indre, Goldberger Farkas, Grünberger Ignác, Marosán Jozsif a luki és Wachter János tanuk vallomásából merithetők ugyan gyanuok, a melyek arra engednek következtetni, hogy Kába Lőrincznek érdekközösség fűzte községének ama lakosaihoz, a kik arra törekedtek, hogy a hosszú-ujfalusi választókat választási joguknak szabad gyakorlatában megakadályozzák; e gyanujelenségek azonban összességükben sem szolgáltatnak bizonyítékot arra, hogy Kába Lőrincznek bűnössége megállapítható különösen azért, mert az eljárás adatai nem nyújtanak bizonyítékot arra, hogy ez a vádlott bárkit rábirt és felbujtott arra, hogy valamely választó választási jogának szabad gyakorlatában erőszakkal megakadályoztassék,

Minthogy azonban Barbur Gavrilla lui Juon ellenében, Buzsor Indre, Buzsor Demeter, Sztezserán Vaszilika és Sztezserán Zaharia tanuk vallomásával bebizonyították, hogy ellenséges indulatu csoporttól környezetten megállította azt a szekeret, a melyen Buzsor Indre választó társaival a választás helyére igyekezett, sőt bottal kezében a szekérre felült s a Sztezserán Vaszilika kezében a gyeplőt megfogván, a szekeret udvarára terelte, ott pedig a kaput bezáratván, a szekeren ülő választókat elkergette; minthogy ilyen módon a választókat utjok folytatásában megakadályozta; minthogy a választók a csoportosuló néptömeg bántalmazásától méltán tarthattak, minek folytán a fenforgó körülmények között a vádlott fellépésében és erőszakoskodásában a fenyegető veszélyt is felismerhették; minthogy ezek szerint a vádlott cselekvésében a megfélemlítésre alkalmas erőszak nyilvánvalóan fenforog; minthogy a vádlott az erőszak alkalmazásával azt a czélt akarta elérni, hogy a választókat választási joguk szabad gyakorlatában megakadályozza, s azzal, hogy a szekeret udvarából éjfélig, vagy legalább késő estig ki nem adta, czélját el is érte: ezeknél fogva Barbur Gavrilla lui Juon vádlottát a BTK. 178. §-ába ütköző választási jog megsértésének vétségében bűnösnek kellett nyilvánítani s tekintve, hogy több választót akadályozott meg választási jogának szabad gyakorlatában, enyhítő körülményül pedig előélete sem szolgálhat, mivel, habár másnemű büncselekményért is, büntetve volt; enyhítő körülményül mérlegelve azonban szeszies italtól felhevült állapotát, büntetése bűnösségi fokához mértén szabattott ki. (1894. márczius 14-én. 4927. sz.)

A kir. Curia: A kir. ítélőtábla ítéletének felebbezett része indokaiból helybenhagyatik. (1895. április 2-án, 1894. évi 6110. sz.) (Büntetőjog Tárgya XXX. kötet 210. l.)

4. A választói jog szabad gyakorlásának megakadályozása, választóknak a szavazási helyiségből való kirekesztése által.

A szabadkai kir. törvényszék: A központi vizsgáló bírónak végzése megváltoztatatik, a további büntető eljárás megszüntetetik s a magyar képviselőház elnöke által megküldött iratok ezen végzés jogerőre emelkedése után visszaküldetni rendeltetnek.

Indokok: Az előnyomozat adataival igazolva van, hogy vádlott 1887. évi június 22-én Szabadkán megtartott II. kerületi országgyűlési képviselőválasztás alkalmával mint választási elnök a záróra kitűzése körül az 1879. évi XXXIII. t.-cz. 83. §-a rendelkezései ellenére járt el, a mennyiben a zárórát kitűzte, habár tudomásának kellett lennie arról, hogy a szabadkai VI. kerületi választók közül még mintegy 300 szavazásra várakozott, hogy továbbá ezen törvényellenes eljárást azzal tetézte, hogy a záróra alatt oly hosszú időközökben és csak harmasával bocsátotta a választókat szavazásra, hogy mindannyian a választójogukat nem érvényesíthették és daczára ennek, a záróra elteltével a szavazást beszüntette, s illetve a csendőröket a választási helyiség ajtaja elé állítva, többé senkit szavazásra nem bocsátott. Habár ebből kétségtelen, hogy vádlott az idézett törvény rendelkezését tudatosan és szándékosan mellőzte, s ezen okból az általa ejtett választás a magyar képviselőház IX. bíráló bizottsága által 1888. évi február 8-án hozott ítéletével megsemmisítetett, mégis vádlottnak eme kétségtelenül önkényes eljárása a BTK. 178. §. sulya alá nem vonható, miután abban sem erőszak, sem a veszélyes fenyegetés lételemei fel nem találhatók. Ugyanis az 1874. XXXIII. t.-cz. 92. §-a nem tesz különbséget, hogy a jelzett törvény ren-

delkezései szándékosan vagy pedig gondatlanságból lettek-e megsértve, hanem mindkét esetben a cselekvő vagy mulasztó választási elnököt az 1870 : XLII. t.-cz. VI. fejezetében körülírt eljárás mellett fegyelmi-leg rendeli büntetni; minthogy pedig vádlott a záróra kitűzése körül követett eljárásával a választókat választási joguk gyakorlatától nem physikai erőszak, hanem a választási törvény rendelkezésének szándékos, sőt önkéntes megsértése által fosztotta meg, cselekménye nem a BTK. 178. §-a súlya alá esik. (1888. deczember hó 19-én, 12.268. szám.)

A budapesti kir. ítélőtábla: A kir. törvényszék végzését megváltoztatja és a vizsgálóbíró végzését hagyja helyben.

Indokok: A teljesített nyomozat alkalmával számos tanu vallotta, hogy Mamusits Ágoston mint választási elnök az 1887. évi június 22-én Szabadkán tartott képviselőválasztás alkalmával több választót az által akadályozott meg a szavazásban, hogy a csendőröket utasította, miszerint a választókat mind be ne bocsássák a szavazási helyiségbe, minek folytán azok egyrésze csakugyan szavazási jogát nem gyakorolhatta. A képviselőház IX. bíráló bizottsága megsemmisítette a kérdéses választást azért, mert számos választó Mamusits Ágoston választási elnök eljárása folytán szavazati jogától meg lett fosztva. A fent említett tanu-vallomások tehát gyanúkokokat szolgáltatnak arra nézve, hogy Mamusits Ágoston ellen a vizsgálat a BTK. 178. §-ába ütköző vétség miatt elrendeltessék. Ezért a kir. törvényszék végzésének megváltoztatása mellett, a vizsgálóbíró végzését helyben kellett hagyni. (1889. május 20-án, 1935. sz.)

A kir. Curia: Tekintve, hogy a kir. ítélőtábla a szabadkai törvényszéknek 1888. évi 12.268. számú végzését felülvizsgálta s ennél semminemű alaki hibát el nem követett; továbbá tekintve, hogy az 1880 : XXXVII. t.-cz. 45. §-a értelmében az ügy érdemében döntő határozati joggal bíró alsóbb bíróságok vizsgálatot rendelő határozatai ellen felelbezésnek helye nincsen; a semmiségi panaszszal egybekapcsolt felelbezés visszautasítatik. (89. nov. 14., 8.363. sz.) (BJT. XIX. 225.)

5. A választási elnök, ki a csendőröknek parancsot ad, hogy ne engedjék a választókat a szavazási helységbe, nem követ el büntetendő cselekményt.

A szabadkai kir. törvényszék: A további eljárás megszüntetetik.

Indokok: A vizsgálat adataival igazolva van, hogy Szabadka szabad kir. város II. képviselőválasztó kerületében az 1887—92. évi országgyűlésre való képviselőválasztásnak 1887. évi június hó 22-én leendő megejtésére a központi választmány által választási elnökül Mamusits Ágoston választatott meg és küldetett ki. Mig a délelőtti órákban rendszeren folyt a választás, a délutáni órákban Mamusits Ágoston mint választási elnök a záróra kitűzése körül az 1874 : XXXIII. t.-czikk 83. §-a rendelkezése ellenére járt el, a mennyiben a zárórát kitűzte, habár tudomásának kellett lenni arról, hogy a szabadkai VI. kerületi választók közül még mintegy 300 ember szavazásra várakozott, sőt egy óra tájban, midőn a VI. kerületi Mukits-párti szavazók jutottak volna szavazásra, a Horváth-pártiakat szavaztatta előbb; igazolva van, hogy a választási törvény rendelkezése ellenére a záróra alatt oly hosszú időközben és csak hármával bocsátotta a választókat szavazásra, úgy, hogy mindannyian választói jogukat nem érvényesíthették s daczára ennek, a záróra elteltével a szavazást beszüntette s illetve a csendőröket a választási helyiség ajtaja elé állítva, többé szavazásra senkit sem bocsátott.

Habár ebből kétségtelen, hogy Mamusits Ágoston vádlott az 1874 : XXXIII. törvény rendelkezését tudatosan és szándékosan mel-

lőzte s ezen okból az általa ejtett választás a magyar képviselőház IX. bizottsága által 1888. február 8-án hozott ítélettel megsemmisítettett, mégis nevezett vádlottnak eme kétségtelenül önkényes eljárása a BTK. 178. §-ának sulya alá nem vonható, mert a vizsgálat folyamata alatt nem merült fel adat arra nézve, hogy a nevezett vádlott valamely választót erőszak vagy fenyegetés által választási jogának szabad gyakorlatában megakadályozott volna; vádlott e cselekményében a BTK. 178. §-ába ütköző választási jog megsértése vétségének alkatelemei hiányozván, az eljárás e részben megszüntetendő volt.

Megszüntetendő volt nevezett vádlott ellen a feljelentésben panaszolt többi cselekmények miatt is az eljárás; mert az azonossági tanuk alkalmazásának megtagadása a büntető törvénykönyvbe ütköző cselekményt nem képez; mert a nevezett vádlott azon eljárása, hogy a választók névjegyzékébe beirt Szvircev Szilvesztert és társait a szavazáskor elutasította, a midőn ezek arra nézve, hogy ők is választók, hivatalos bizonyítványukat a városi levéltárnoktól hozták, várakozásra utasította, azonban a választás a már fentemlített módon berekesztetett, őket a szavazástól elütötte, a BTK. 178. §-a szerinti vétség fogalmi körébe külön nem vonható; s végre mert a szavazat elfogadásának bár önkényes megtagadása az erőszak ismérveit nélkülözi; annak tárgyában pedig, hogy Horváth János és Balázsevis Albert annak daczára Horváth Móricz jelöltre szavazóként Mamusits Ágoston ténykedése vagy más szándékos cselekvése és nem előfordulhatott tévedés folytán tűntettek fel, bizonyíték előállítható nem volt.

Csajkás Mihály vádlott ugyan beismeri, hogy Horváth Móricz jelöltre szavazott, mivel nevezett jelölt kortesei mondták, hogy menjen szavazni, arról azonban, hogy volt-e szavazati joga vagy nem, tudomással nem birt; miért is ellene a BTK. 82. §-a alapján az eljárás megszüntetendő volt; mivel a választási jog megsértése vétségének tényálladákhöz tartozó ténykörülményekből a cselekmény elkövetésekor tudomással nem birt s ezeken kívül, mert ellene a vizsgálat elrendelve nem volt. Sándorkits Lukács ellen pedig megszüntetendő volt az eljárás, mert tagadása ellenében bizonyíték nem merült fel arra nézve, hogy szavazattal birt valódi Sándorkits Lukács helyett Horváth Móricz jelöltre szavazott volna. (1890. október 27-én, 8586. szám.)

A budapesti kir. ítélőtábla: A kir. törvényszék végzését Mamusits Ágostonra nézve megváltoztatja, ezen vádlottat a BTK. 178. §-a alapján vád alá helyezi; Csajkás Mihály és Sándorkits Lukácsra nézve helybenhagyta a kir. törvényszék végzését azzal, hogy a nevezettek ellen a bünvádi eljárást nem rendeli el.

Indokok: Az elsőbíróági végzésben előadott és e helyütt is helyesnek elfogadott tényállás elégséges gyanuokokat szolgáltatott arra nézve, hogy Mamusits Ágoston választási elnök intézkedése folytán több szavazó fegyveres erővel akadályoztatott a szavazásban. A képviselőház IX. bíráló bizottsága meg is semmisítette a kérdéses választást azért, mert számos választó Mamusits Ágoston választási elnök eljárása folytán szavazati jogától meg lett fosztva. És minthogy a BTK. 178. §-a a választási küldöttségek tagjaira nézve kivételt nem tesz, hanem mindenikét az ott jelölt büntetés terhe alatt eltiltja a választási jognak erőszakkal való megakadályozásától; minthogy a fegyveres erő felhasználása a 178. §-ban tiltott czélra olyan erőszakot képez, melynek használata a BTK. 178. §-a értelmében büntetendő; Mamusits Ágostont a BTK. 178. §-a értelmében vád alá helyezni kellett.

Ellenben Mamusits Ágostonnak azon panaszolt cselekménye, hogy ő nem választókat mint választókat a szavazásnál elfogadott és hogy

választókat bővebb igazolásra felhívott, azután pedig szavazásuk előtt a választást bezárta, nem volt a vád alá helyezés alapijául elfogadható, mert ezen cselekmények megtorlása nem a büntető bíróság hatáskörébe tartozik.

Csajkás Mihály és Sándorkits Lukács ellen az állítólag 1887. évi június hó 22-én elkövetett cselekmények miatt vád csak a kir. ügyésznek 1890. évi október 22-én 8586. szám alatt iktatott indítványában emeltetett és ők mint terheltek előbb meg sem nevezettek. Ezen vád alapján a BTK. 183., 189., illetve 106. §. utolsó pontja értelmében a bekövetkezett elévülés folytán a bünvádi eljárás meg nem indítható. Azért ezen két egyén ellen az elsőbírósági végzést helybenhagyni kellett oly értelemben, hogy ellenük a bünvádi eljárás a fentjelzett indokokból meg nem indítható. (1891. február 17-én, 46,639. sz.)

A kir. Curia: Minthogy az eljárás adatai szerint Mamusits Ágoston oly erőszakot, minő a BTK. 178. §-a tényálladékat képezi, ki nem fejtett, a kir. ítélőtábla végzésének megváltoztatásával a kir. törvényszéknek a bünvádi eljárást megszüntető végzése hagyatik indokainál fogva helyben. (1891. augusztus 25-én, 6282. szám.) (BJT. XXIII. 69.)

6. Nem képez büntetendő cselekményt vádlottnak az a cselekménye, hogy a névjegyzéket önhatalmulag tévesnek nyilvánítván, oly személyt bocsátott szavazásra, a ki a lajstromban nem volt benn.

A szavazatszedő küldöttség tagjainak panasz tárgyává tett egyik cselekedete arra szorítkozik, hogy a régebben elhalt, azonban az 1885. állandó névjegyzékben előforduló P. Rókus földbirtokos helyett annak András nevű egyetlen fiát szavazásra bocsátotta, a nem létező P. Rókus nevének az állandó névjegyzékbe való felvételét pedig tévedésen alapulónak nyilvánította. A szavazatszedő küldöttség elnökének és vonatkozó többi tagjainak ezen intézkedése ellenkezik egy a választási tvnek a névjegyzék elleni felszólalásokat szabályozó rendelkezéseivel és különösen annak 73. §-ába ütköztvén, esetleg a megejtett választás érvényességét kétségessé teheti; ugyanaz azonban a BTK. VIII. fejezetének egyik tétele alá sem vonható s azért nem büntetendő. (86. szept. 22., 2137.) (Márkus: 9254. sz.)

7. Vádlott, ki azzal védekezett, miszerint ő nem tudta, hogy tilos dolog a másnak neve alatti szavazás: elítéltetett.

A debreczeni kir. törvényszék: Kovács István a választási jog ellen elkövetett vétségben vétkesnek kimondatik és ezért 8 napi fogházra és a BTK. 27. §-ában megjelölt célra 10 frt pénzbüntetésre, behajthatlansága esetén újabb egy napi fogházra, s egy évig terjedő politikai jogok gyakorlásának felfüggesztésére ítéltetik.

Indokok: Debreczen város központi választmányának 1881. július 6-áról 19/81. sz. a kelt jelentésével meg van állapítva, miszerint Debreczen sz. k. város Péterfia és Csapó-utca első választókerületében a f. é. június 30-án megtartott országgyűlési képviselőválasztás folyamán Csapó utca 3212. sz. a lakó Kovács István apja neve alatt jelentkezvén szavazásra, a választási elnök által el nem fogadtatott. A tettességet illetőleg vádlott a vizsgálat folyamán önként beismerte, miszerint az apja, id. Kovács István (apja neve alatt jelentkezvén szavazásra, a választási elnök) részére kiállított szavazójegyet átvévén, azzal a szavazást saját személyében megkísérlette, mentségül azt hozván fel, hogy ezt jóhiszeműleg s azért tette, mert apja akkori tartózkodási helyét nem

tudta, s mert az adót is ő fizeti; viszont a végtárgyalás folyamán azt részben oda kívánta módosítani, hogy a cselekménynek tilos voltát csak azután tudta meg, midőn szavazásra nem bocsátatása után a választási szabályokat előtűntető körözüényből erről meggyőződött. Vádbeli ezen cselekmény a BTK. 184. §-ában meghatározott választási jog elleni vétséget képezi, s éppen ezért vádlott a vizsgálóbíró előtt tett s indokolatlanul módosítani kívánt vallomása alapján ebben volt vétkesnek kimondandó. (1881. december 7-én, 15,775. sz. a.) (BJT. VI. 366.)

8. A bűnösség megállapítása, midőn a választó egy évben két helyen, vagy nem választó a választói joggal bíró atyja helyett szavazott; felmentés, midőn az előzőleg választói joggal birt egyén tévedésből szavazott.

A nagyváradi kir. törvényszék: I. Veres Imre és ifj. Vincze Péter vádlottakat a BTK. 184. §-ába ütköző és ugyanezen szakasz első bekezdése szerint minősülő s III. Roth Sámuel vádlottat a BTK. 184. §-ába ütköző és ugyanezen szakasz második bekezdése szerint polgároknak választási joga ellen elkövetett vétség vádja s következményei terhe alól a BTK. 75. §-a alapján felmenti.

Indokok: Előrebocsátva, miként a tárgyalás alapjául szolgáló feljelentés a BTK. 189. §-ában előszabott időben tétellett, fölmenteni kellett vádlottakat, mert habár vádlottak beismerésben vannak, hogy a panaszolt 1892. évi augusztus 10-én a képviselőválasztáskor lesavazottak; Roth Sámuel vádlott pedig, hogy 1892. január 28-án K.-Pályiban az ugyanazon év augusztus 10-én B.-Ujfaluban a képviselőválasztásoknál szavazott; s habár igazolva van, hogy Veres Imre és ifj. Vincze Péter a választók jegyzékébe nem voltak felvéve, annak dacára lesavaztak, Roth Sámuel pedig más választókerületben is szavazott; mégis: miután Veres Imre vádlottat illetőleg maga egyik feljelentő, Kovács Ferencz is hit alatt tanuzta, miként valószínű eme mentése, hogy a szavazásnál nem lett figyelmeztetve arra, miként nem bír szavazati joggal, s hogy annak azelőtt is volt szavazati joga; miután a 11. naplószám alatt fekvő helyhatósági bizonyítvány szerint ugyanezen vádlott 10 frt 09 kr., tehát tíz forinton felüli egyenes földadóval van felvéve, és miután ifj. Vincze Péter vádlottat érdeklőleg, első helyen feljelentő Deli Imre pártelnök hit alatt tanuzza ennek a vádlottnak azt a védekezését, hogy 73 éves öreg atyja helyett ő vezeti a gazdálkodást és atyját mindenben helyettesíti; annak valószínűségét, hogy ez a vádlott sem lett figyelmeztetve szavazási jogosulatlanságáról, nem czáfolta meg azt az állítást, hogy jóhiszeműen szavazott az atyja helyett; s miután a 8. naplószám alattval igazolva van, hogy ez a vádlott vezeti a gazdálkodást atyja helyett már 14—15 év óta; végre miután Roth Sámuel vádlottat tekintve igazolva van, hogy nem ugyanegy választókerületben és nem többször s nem ugyanazon időben, hanem két különböző választókerületben és különböző időben szavazott; hogy a 9. naplószám alatt levő okmányok szerint ugyanezen vádlott a gáborjáni és vancsodi községek részére az 1892. évi képviselőválasztásra jogosultak névjegyzékébe mint földbérő felvéve volt; tekintve, hogy a BTK. 184. §-ának második bekezdésében nincs teljes határozottsággal megszabva a határ, a melyen túl a szavazásra jogosult törvénysértést követ el, a mennyiben az, hogy egy választókerületben többször szavazni tiltott cselekmény, a szakaszból kétségtelenül kitűnik; illet ezen vádlott el sem követett, de már az, hogy ha más választókerületben is szavaz a szavazó, mit tétel fel a törvény? hogy ugyanegy időben, avagy különböző időben, s ugyanegy

helyen, mert ugyanott több választókerület is lehet és tényleg van, vagy más helyen levő választókerületben történik a szavazás, esik az büntetés alá? minden kétségt kizáróan meg nem állapítható: mind a három vádlottra nézve a végtárgyalás adatai igazolják, hogy jóhiszeműen szavaztak, a polgárok választási joga ellen véteni nem szándékoztak; minthogy pedig a BTK. 75. §-a értelmében a vétséget is csak szándékosan elkövetett cselekmény képezi s ilyet vádlottak el nem követtek: mind a három nevezett vádlott a terhükre rótt cselekmény vádjá és következményei terhe alól felmentendő volt. (1893. október 12-én, 10.608. sz.)

A nagyváradi kir. ítélőtábla: A kir. törvényszék ítéletét részben megváltoztatja; ifj. Vincze Péter és Roth Sámuel vádlottakat a polgároknak választási joga ellen elkövetett vétség miatt, még pedig ifjabb Vincze Péter vádlottat a BTK. 184. §-ának első pontja, Roth Sámuel vádlottat pedig ugyanannak a szakasznak 2. pontja alapján bűnösöknek mondja ki s ezért a BTK. 92. §-ának alkalmazásával őket az 1892: XXVII. törvénycikkben meghatározott célra fordítandó s behajthatatlanság esetén a BTK. 53. §-a alapján minden tíz forintot egy-egy napi fogházzal helyettesítendő husz-husz forint fő és tíz-tíz forint mellék-büntetésnek 15 nap s különbeni végrehajtás terhe alatt leendő megfizetésére ítéli. Ugyanannak az ítéletnek Veres Imre vádlott felmentését tárgyzó részét helybenhagyja.

Indokok: Ifjabb Vincze Péter és Roth Sámuel vádlottak a terhükre rótt cselekmények elkövetését, illetőleg ifjabb Vincze Péter azt, hogy bár szavazati joggal nem bírt, az 1892. évi augusztus hó 10-iki képviselőválasztáskor hasonnevű édesatyja helyett leszavazott, Roth Sámuel pedig azt, hogy 1892. évi január hó 28-án Hosszu-Pályiban s augusztus 10-én B.-Ujfaluban megtartott országgyűlési képviselőválasztáskor, tehát két helyen jelentkezett szavazásra és mindkét helyen tényleg le is szavazott, beismerték; miáltal megállapítható, hogy a vádlottak és pedig az előbb nevezett vádlott azzal, hogy választói képesség hiányában — másnak neve alatt — választói jogot gyakorolt, az utóbb nevezett pedig az által, hogy az ugyanazon évre megállapított összeírás alapján és annak ellenére, hogy ugyanazon évben választói jogát más helyen már gyakorolta, más választói kerületben is szavazott, a BTK. 184. §-ába ütköző vétséget követték el; Roth Sámuel vádlott ellenében különösen a bűnösség meg volt állapítandó azért, mert az 1874: XXXIII. t.-cz. 38. §-a szerint minden választó csak egy község névjegyzékébe veendő fel s ugyanannak a törvénycikknek 39. §-a szerint, a választónak csak a névjegyzék évenkénti kiigazításánál van joga magát egy névjegyzékből a másikba áthelyeztetni; ki van zárva tehát annak a megengedhetősége, hogy egy választó ugyanabban az évben egyik választókerületbeli község névjegyzékéből a másikba áthelyeztessék s két választókerületben szavazzon. Vádlottak beismerésével szemben nem volt figyelembe vehető jóhiszeműségükre alapított védekezésük, mert cselekményük törvényellenes voltáról tudomást szerezni módjukban állott; s mert a BTK. 81. §-a szerint a büntető-törvény nem tudása vagy téves felfogása a beszámítást ki nem zárja; mindezeknél fogva őket a fentebb minősített cselekményük miatt bűnösöknek kimondani kellett; tekintettel azonban arra, hogy hason cselekmény miatt még egyikük sem volt büntetve és hogy nem nyert igazolást, hogy eljárásaik törvénybe ütköző voltáról már a szavazást megelőzőleg figyelmeztetve lettek volna: ezeknek a nyomatékos enyhítő körülményeknek kellő méltatása mellett, a vádbeli cselekményre meghatározott szabadságvesztés-büntetés tulzsigorúnak mutatkozván, vádlottak büntetése a BTK. 92. §-ának alkalmazásával enyhébb büntetési nemben volt kiszabandó.

A kir. törvényszék ítéletének Veres Imre felmentését tárgyzáo része vonatkozó indokai alapján hagyatott helyben. (1894. január 30-án, 4167. sz.)

A kir. Curia: A kir. ítélőtábla ítélete indokainál fogva helyben hagyatik. (1895 február 6-án, 1894. évi 3440. sz. BJT.) (XXX. 19.)

9. Megszüntetés jóhiszeműség czimén, midőn a választók névjegyzékébe be nem vétetett férfi szavazott és e szavazat más, ugyanazon vezetéknevű férfié gyanánt lett kiüntetve.

A nyitrai kir. törvényszék: A kir. törvényszék a Zsigmond Antal. Árpási Imre és Gerstl Gyula ellen a BTK. 184. §-a alapján választói joggal való visszaélés vétsége miatt folyamatba tett ügyben a további eljárást megszünteti.

Indokok: Kubinyi Endre nyitrai választópolgár 4704/95. sz. feljelentésében és a kihallgatás folyamán azzal panaszkolja Zsigmond Antal volt polgári iskolai tanárt, hogy a Nyitrán 1895. április 24-én megtartott országos képviselőválasztás alkalmával a választók névsorában foglalt Zsigmond János piarista tanár neve alatt szavazott. Gerstl Gyulát és Árpási Imrét pedig azzal panaszkolja, hogy nevezettek Zsigmond Antalnak Zsigmond Jánossal való személyazonosságát tudva, hamisan bizonyították. Zsigmond Antal másodrendű vádlott a kihallgatás során határozottan tagadja, hogy ő a kérdéses alkalommal másnak neve alatt szavazott volna s azt adja elő, hogy a választások előtt többektől, kiknek neveire nem emlékszik s közöttük Reiszner Ede tanártársától is értesült, hogy Halasi nevű collegájuknak és neki, t. i. Zsigmondnak van szavazati joga a polgári iskolai tanárok közül, ennek valósága fölött ő nem is kétségeskedett, mert hisz neki tanári oklevele van s e czimen őt a választási jogosultság a törvény erejénél fogva megilleti. Minthogy pedig tudta, hogy Nyitrán hasonnevű és állásu egyén nincs, arról pedig nem birt tudomással, hogy Zsigmond nevű piarista tanár létezett-e valaha Nyitrán, ennél fogva tehát azon meggyőződésben szavazott le, hogy a választási névjegyzékben Zsigmond nevű tanár más nem is lehet, mint ő és pedig annál is inkább, mivel ő a választók névjegyzékét soha sem látta s így meggyőződést nem szerezhett arról, hogy az abba szavazóként felvett Zsigmondnak micsoda utóneve van. Azt pedig határozottan tagadja, hogy feljelentő kérdezte volna tőle, ő-e Zsigmond János tanár, hogy ő e kérdésre hebegve és reszkette »igent« mondott volna s azt állítja, hogy Kubinyi Endre csak azt nevezte meg, hogy nincsen szerencséje őt ismerni, mire Gerstl Gyula és Árpási Imre azt mondták, hogy ők ismerik.

Vizsgálat folyamán kihallgatott tanuk egyike sem állítja, hogy Zsigmond Antal magát Zsigmond Jánosnak kiadta s ennek neve alatt szavazott volna. A feljelentő által felhívott Schnoch Róbert tanu csak arra tud emlékezni, hogy Gerstl Gyula és Árpási Imre mondták, hogy az az ur Zsigmond tanár, és hogy ők jól ismerik, arra azonban, hogy Zsigmond Jánosnak nevezte volna magát, nem emlékszik. Ilyen értelemben vallottak Sonnenschein Samu és Mészáros Károly is, sőt ez utóbbi egészen tisztán emlékszik, hogy a személyazonosság tekintetében más irányban nyomozás nem is történt, hanem az egész abban állott, hogy a választási elnök a szavazásra jelentkezőkhöz kérdést intézett, mire nevezett azt válaszolta, hogy ő Zsigmond polgári iskolai tanár s midőn pedig Kubinyi azt felelte, hogy nincsen szerencséje őt ismerni, Árpási Imre és Gerstl Gyula, de maga a tanu is azt mondta, hogy ismeri Zsigmond tanár urat. Ezzel Zsigmond leszavazott és távozott. Ezen

tanu vallomása szerint az egész oly gyorsan, rövid idő alatt történt, hogy nem is volt idő a feljelentő által előadott párbeszédék folytatására.

Tekintettel arra, hogy Árpási Imre és Gerstl Gyula tagadásával szemben semmi terhelő adat nem merült fel arra nézve, hogy nevezettek Zsigmond Antalnak Zsigmond Jánossal való személyazonosságát tanusították volna s a kihallgatott tanuk is az általuk előadott tényállást erősítették meg; tekintve továbbá, hogy Zsigmond Antal Reiszner Ede tanu útján a polgármestertől tudta meg, hogy Zsigmond tanárnak is van szavazata s ennél fogva nevezett csakugyan azon huszemben lehetett, hogy neve a választók névjegyzékében előfordul; tekintve végül, hogy Zsigmond Antal csakugyan diplomás ember és hasonló tanár Nyitrán a kérdéses időben nem létezett, a szavazáshoz pedig dr. Sonnenschein Samu vallomása szerint ez utóbbi által hivatott s így, ha választói jogosultsága iránt még némi kételyei lettek volna is, ezeket azon körülmény, hogy a szavazáshoz direct meghívott, elosztatta s így, szavazatának gyakorlatánál jóhiszeműleg járt el. Minthogy pedig a vizsgálat során semmi adat nem merült fel arra nézve, hogy akár Zsigmond Antal, akár pedig Árpási Imre vagy Gerstl Gyula szándékosan közreműködtek volna arra, hogy a BTK. 184. §. 1. bekezdésébe ütköző vétséget létrehozzák, terheltek ellen a további eljárást megszüntetni kellett. (1896. április 30-án, 4170. sz.)

A pozsonyi kir. ítélőtábla: Az elsőbíróságnak végzését helybenhagyja indokai alapján, mert Zsigmond Antalnak az a védekezése, hogy ő Zsigmond János tanár létezéséről, nemkülönben arról, hogy a választók névjegyzékében Zsigmond János tanár van bevezetve, tudomással nem bírt, megczáfolva nem lévén, ellenben az, hogy őt választási jogáról Reiszner Ede és dr. Sonnenschein Samu értesítették, bizonyítva lévén, nem bír valószínűséggel az, hogy Zsigmond Antal magát a szavazatszedőbizottság előtt Zsigmond Jánosnak mutatta volna be, továbbá, mert Kubinyi Endre tudomással bírván arról, hogy a választók névjegyzékében csak az általa jól ismert Zsigmond János piarista tanár van bevezetve, ellenben arról, hogy Nyitrán egy Zsigmond nevű polgári iskolai tanár is létezik, tudomással nem bírván, elfogadhatónak jelentkezik az, a mit Árpási Imre és Gerstl Gyula állítanak, dr. Mészáros és dr. Sonnenschein tanuk pedig bizonyítanak, hogy Kubinyi Endre Zsigmond Antalra vonatkozólag nem azt kifogásolta, vagy legalább is nem arra fektetett súlyt, hogy a szavazásra jelentkezett Zsigmond nem azonos a választók névjegyzékébe bevezetett Zsigmond Jánossal, hanem hogy a jelentkezett egyén nem Zsigmond tanár, minél fogva Árpási Imre és Gerstl Gyula, kik Zsigmond Antal polgári iskolai tanárt jól ismerték, a legjobb huszemben erősíthették azt, hogy a kifogásolt egyén valóban Zsigmond tanár. Mert ilyen körülmények között, tekintettel arra, hogy a szavazatszedő bizottság Zsigmond Antalhoz a választók névjegyzékében előforduló Zsigmond Jánossal való személyazonosságának megállapíthatása végett kérdéseket nem intézván s akként a fenforgott tévedés felderítésére módot nem nyújtván, nem mutatkozik megállapíthatónak, hogy Zsigmond Antal tudva, hamisan szavazott Zsigmond János neve alatt, sem azt, hogy Árpási Imre és Gerstl Gyula Zsigmond Antalnak Zsigmond Jánossal való személyazonosságát kívánták volna bizonyítani, a vádlottaknak a vád alá helyezésére tehát elegendő törvényes alap fenn nem forog. (1896. június 3-án, 1451. sz.)

A kir. Curia: A kir. ítélőtábla végzése az abban felhozott s az elsőbíróság végzéséből elfogadott indokoknál fogva helybenhagyatik. (1897. márczius 30-án. 8302. sz.) (BJT. XXXIV. 100.)

10. Kocsifuvar, illetve napidij czimén pénzt ígérték a kortesek azzal a kikötéssel, hogy X. jelöltre fognak az illetők szavazni, s az ígért összeget részben a választás előtt, részben a választás után kifizették.

A pestvidéki kir. törvényszék: Vaczó Sándor, Kovács István, J. Szenté István, Benedek Bálint, F. Szabó Mihály, öreg Maróti János, J. Szenté János, Vaczó Mihály, Rajos István és öreg Nagy István szabad lábon levő vádlottak mind a tizen a BTK. 185. §-a alá eső polgárok választási joga ellen elkövetett vétségben vétkeseknek kimondatnak s ezért ugyanazon, valamint a 188. §. alapján ezen ítélet jogerőre emelkedésétől számítva: Vaczó Sándor első-, Kovács István második-, J. Szenté István harmad-, Benedek Bálint negyed-, öreg Maróti János hatod-, J. Szenté János heted-, és Vaczó Mihály nyolczadrendű vádlottak egyenkint hat napi, F. Szabó Mihály ötöd-, Rajos István kilenczed- és öreg Nagy István tizedrendű vádlottak pedig egyenkint három napi fogházra, továbbá mind a tíz vádlott az 1887: VIII. törvénycikkben meghatározott célokra, jogerőre emelkedéstől, 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett egyenkint befizetendő 10 frt pénzbüntetésre, ennek behajthatlansága esetére még további egy-egy napi fogházra, ezenkívül külön-külön szabadságvesztés-büntetésük kitöltése napjától kezdetét veendő egy évi időtartamra politikai jogaik gyakorlatának felfüggesztésére ítéltetnek.

A Szenté János a BTK. 185. §-a alá eső polgárok választási joga ellen elkövetett vétség vádja és következményeinek terhe alól felmentetik.

S. Varga András, továbbá Szombati János és A. Csereklye Mihály időközben elhalt vádlottak irányában pedig a további bünvádi eljárás a BTK. 105. §-ának 1. pontja alapján megszüntetetik.

Indokok: Vádlottaknak a vizsgálat és végtárgyalás folyamán tett beismerésével, továbbá Verebes István, Csizmadia János és Ruza István tanuk vallomásával bizonyítva van, hogy Szent-Endrén 1887. évi július hó 19-én történt országgyűlési képviselőválasztást megelőző napokon, Tótfalu községében Vaczó Sándor, Kovács István, J. Szenté János, Benedek Bálint, öreg Maróti János, J. Szenté István és Vaczó Mihály mint a »Luppa-párt« kortesei, a rendelkezésükre bocsájtott pénzösszegekből több községbeli választónak, kocsifuvar-, illetőleg napidijak czimén ugyan, de azon előre meghatározott czélból, hogy Luppa Péter egyik képviselőjelöltre szavazzanak, pénzt ígérték és az ígért összegeket részint előlegesen, részint a választás utáni napon ki is fizették. Ugyanis azon választóknak, a kik saját fogatukon akartak elmenni a választásra, 5 frt volt ígérve, ebből előlegként a választás előtt 1 forintot adtak, a 4 frtot pedig mindenkinek, a ki Luppa Péterre szavazott és előleget kapott, a választás utáni napon fizették meg; azok pedig, a kik saját fogattal nem rendelkeztek, egyszersmindenkorra 1 frtot kaptak, maguk a fentebb megnevezett vádlottak mint választók, hasonló czélból, saját személyükre a reájuk bízott pénzből 5—5 forintot tartottak meg maguknak; igazolva van továbbá: hogy F. Szabó Mihály, Rajos István és öreg Nagy István mint választók, s részint Vaczó Sándor, részint pedig J. Szenté István kortesektől szintén 5 frtot fogadtak el hasonló czélból, sőt Rajos István ezenkívül — saját beismerése szerint — kortesborban is részesült, melyért literenkint — csakis a látszat kedvéért — 2 krt kellett fizetnie.

Vaczó Sándor vádlott és fentebb megnevezett kortestársai tagadják ugyan, hogy a választókat fenti összegekkel megvesztegetni s ez által őket a Luppa Péter jelölt részére megnyerni szándékozták volna, s azt

állítják, hogy csak azon választóknak tettek ígéreteket, illetőleg fizettek, — kik önként jelentkeztek s ajánlkoztak, hogy Luppá Péter jelöltre fognak szavazni, ezeknek pedig a fentebb kített összegeket nem megvesztegetésként, hanem — a mint ezt az ellenpárt is tette — csakis fáradozásuk és költségeik némi megtérítésül ígérték és fizették, mi által alkalmat akartak adni arra, hogy egyes választók jogaitak annál biztosabban gyakorolhassák. — Tekintve azonban, hogy Ruzsa István, Csizmadia János és Verebes István tanuknak, továbbá Rajos István és F. Szabó Mihály vádlottaknak, valamint az időközben elhalt Szombati János, S. Varga András és A. Cserekllye Mihálynak vallomásaival való-lannak bizonyult az, hogy fentebb nevezett vádlottak, mint kortesek, csak az önként jelentkező választóknak ígértek és fizettek volna, mert ezek egybehangzóan azt igazolják, hogy Vaczó Sándor és fentebb nevezett kortestársai a választás előtt egyenkint szolgáltatták fel a választókat s pénzt ígértek azoknak, — fenti czímen, — a kik Luppá Péter jelöltre fognak szavazni; kétségtelen tehát, hogy a választók részére — fenti feltétel mellett — tett ígértük és fizetésnek kocsifuvarok, illetőleg napi-díjak formájába öntését csak ürügyül használták fel arra, hogy ily módon a törvény által tiltott megvesztegetés tényét elpalástolhassák; mert valódi céljok az volt, hogy ígérlet és fizetés folytán azon választók Luppá Péter jelöltre adják szavazatukat;

tekintve továbbá, hogy egyes választónak jogában áll választási jogát gyakorolni vagy azt nem gyakorolni, de ennek szabad gyakorlása esetében ezert költségmegtérítést nem igényelhet, bármi díjazást senkitől el nem fogadhat, mert ez által egyik legsarkalatosabb — a közérdekre is kiható — alkotmányos jogát üzérkedés tárgyává tehetné s a törvényt szabadon kijátszhatná;

tekintve végül, hogy a vádlottaknak igazolt cselekménye a BTK. 185. §-ának első, illetve második bekezdése alá eső polgárok választási joga ellen elkövetett vétség tényálladékát állapítja meg s e miatt a BTK. 189. §-a értelmében kellő időben feljelentés tételével, a fentebb megnevezett vádlottakat ezen vétségben vétkeseknek kellett kimondani. (1888. április 13-án, 3638. sz.)

A budapesti kir. ítélőtábla: Az első bíróság ítéletét felebbezett részében részben megváltoztatja; Kovács István, öreg Maróti János, J. Szenté János, Vaczó Mihály és öreg Nagy István vádlottakat az ellenük emelt vád alól felmenti; ezzel a változtatással egyebekben ugyanazt az ítéletet felebbezett részében a büntetési tételre nézve a BTK. 91. §-ának felhívásával helyben, — nem felebbezett részében érintetlenül hagyja.

Indokok: A kir. törvényszék felebbező vádlottak bűnösségét, Ruzsa István, Csizmadia János és Verebes István tanuk, továbbá Rajos István, F. Szabó Mihály, Szombati János, S. Varga János és A. Cserekllye Mihály vádlottársak vallomásai alapján állapította meg. Tekintve, hogy Ruzsa István tanu vallomásában egyedül Kovács Istvánt illetőleg foglaltatik az, hogy nevezett tanut felszólította, miszerint szavazzon Luppá Péterre, azonban eme tanu is a végtárgyaláson akként nyilatkozott, hogy ő úgy vélte, arra gondolt Kovács István, hogy az ő, t. i. a tanu kocsiját lefoglalja, tanu is át fog menni a Luppá-pártra; tekintve, hogy más terhelő adat Kovács István ellenében a tekintetben, hogy nevezett vádlott valamelyik választónak, vagy annak tudtával hozzátartozójának abból a célból, hogy bizonyos jelöltre szavazzon, pénzt vagy más előnyt ígért vagy adott volna, határozottan fel nem hozott, ugyanazért a tagadásban levő Kovács István ellenében az említett tanu-vallomást csakis gyanuokul lehetett tekinteni; öreg Maróti János,

J. Sente János, Vaczó Mihály és öreg Nagy István vádlottak úgy a vizsgálat, mint a végtárgyalás során tagadásba vevén, hogy a fentebb említett czélból valamely választónak pénzt adtak és az elől említett tanuk, valamint vádlott társak vallomásaikban e tekintetben bizonyítékul elfogadható adat nem foglaltatván; ehhez képest a jelen ítéletben megnevezett vádlottakat az ellenük emelt vád alól fel kellett menteni. Egyéb itt nem érintett részében az elsőbíróság ítéletének felebbezett része a büntetési tételre nézve a BTK. 91. §-a felhívásával indokolásánál fogva és azért hagyatott helyben, mert a vizsgálat során J. Sente István beismerte, hogy Szombati János és F. Szabó Mihály választónak azért, hogy Luppára szavazzanak, fuvardiját fizetett, valamint Benedek Bálint és F. Szabó Mihály elismerték, hogy az előbbi hason czélból 1 frtot adott sajátjából. A. Cserekye Mihálynak, F. Szabó Mihály pedig az őt eme czélzattal felkereső J. Sente Istvántól 5 frt ígéretet elfogadott s abból 1 frtot előlegül felvett, a hátralékban maradt 4 frtot később Vaczó Sándortól kapta. (1889. május 21-én, 48009. sz.)

A kir. Curia: Tekintve, hogy F. Szabó Mihály vádlott végtárgyaláskor tett előadása szerint nem azért kapott 5 frtot, hogy Lupa Péterre szavazzon, hanem azért, hogy a választás helyére választókat fuvarozzon s ebbeli kötelezettségét teljesítette is:

ennek következtében F. Szabó Mihály mindkét alsóbírósági ítélet megváltoztatásával az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetik, egyebekben azonban a kir. ítélőtábla ítélete indokainál fogva helybenhagyatik. (1899. évi november 14-én, 7891.) (BJT. XIX. 305.)

11. Választási vesztegetés.

A nagyváradi kir. törvényszék: Bélteki János, öreg Mészáros Lőrincz, Orosz Tógyer, Papp Miklós, ifj. Mészáros Lőrincz, Orosz János, öreg Mészáros Péter, ifj. Hangu Pál és Galucz Pál mindnyájan, nemkülönbön Rigó Ferencz, előbbie a BTK. 185. §. 2. bekezdése és a 186. §-a szerinti, utóbbi pedig a BTK. 185. §. 1. bekezdése és a 186. §. szerinti, végre Balogh Imre a BTK. 185. §. 1. bekezdése szerinti polgárok választási joga elleni vétség vádja és következményei terhe alól felmentetnek.

Indokok: A végtárgyalás adatai szerint Pupi Kovács Jánost 1887. évi június 2-án a deszkásbeli kocsmáros azon üzenettel küldte át Csóhajba, az időközben elhalt ifj. Lőrincz Jánoshoz, hogy mondja meg ennek, miszerint jöjjön át, mert Rigó Ferencz bort és szivart hagyott a kocsmában. Ezen üzenet folytán az említett nap délutánján ifj. Lőrincz János vezetése alatt I—IX. rendű vádlottak a deszkás kocsmában megjelentek és az ott talált több emberekkel, beismerés szerint, a kocsmáros által az asztalra elibük tett egy-egy üveg bort és egy szivart elfogyasztottak; vádlottak közül, előadás szerint, az elhalt ifj. Lőrincz Jánoson kívül még Orosz János, öreg Mészáros Péter és ifj. Hangu Pál ez alkalommal Rigó Ferencz képviselőjelölttől romladozott templomuk kijavítására 300 frtot kértek, és ennek kinyerése esetében a képviselőválasztáskor szavazatuk reáadásával és 30—35 szavazat szerzéssel nevezett képviselőjelölt választásának előmozdítását helyezték kilátásba, pénzt azonban ekkor Rigó Ferencztől nem kapván, ez ígéretet tett, hogy részükre kölcsönpénzt eszközölni fog; ennek folytán másnap, vagyis június 3-án Rigó Ferencz lakására Nyüvedre, a nevezett három vádlott kivételével, a társaik által értesített többi vádlottak átmentek és ott ezen napon előbb 200 frtot, és a visszatartott 100 frtot Orosz János, öreg Mészáros Péter és ifj. Hangu Pál megjelenése után, és így összesen 300 frtot kézjegyeikkel ellátott írásbeli kötvény mellett a templom javítására olyformán vették fel, hogy ezen összeget csak Rigó Ferencz meg nem választása esetében lesznek

kötelesek visszafizetni, ellenkezőleg azt, mint ajándékot, a templom javítására megtarthatják; minthogy pedig az eset csakhamar tudomásra jutott, és e miatt ellenük közigazgatási vizsgálat kezdetett, ifj. Hangu Pál a pénzt Magyar Józsefnek a végből, hogy ez azt Rigó Ferencznek Nyüvedre visszavigye, átadta, ettől azonban Ercsey Jenő szolgabíró a 300 frtot a deszkás korcsmában lefoglalta, az Nyüvedre Rigó Ferenczhez vissza nem került.

Első kilenczedrendű vádlottaknak ezen előadásával szemben Rigó Ferencz, a bihari választókerület 1887. évi egyik képviselőjelöltje annyit beismer, hogy azon évi június hó 2-án többet magával a »deszkás« korcsmában jelen volt és hogy ott saját szobájába bort és szivart hozatott, azt azonban, hogy ő a vádlottakat egy-egy üveg borral itatta és szivarral vendégelte és hogy ezek árát ő fizette volna, valamint azt, hogy szavazatukért vádlottaknak és különösen azért, hogy részére 30—35 szavazatot szerezzenek, 300 frtot olyformán ígért volna, hogy ezt megváltatása esetében visszafizetni nem tartoznak, ugy a vizsgálat, mint a végtárgyalás során tagadta és előadta, hogy mind az, a mi a kérdéses alkalommal és időközben elhalt ifj. Lőrincz János magyarul beszélő csőhaji lakos között történt, abból állott, hogy most nevezett a roskadozó állapotban levő községi templom javítására tőle kölcsönpénzt kért, azonban mert kölcsönzni való pénze nem volt, annak annyit ígért, hogy egyetemleges kötelezettség mellett, a templomjavításra kölcsönpénzt eszközölni fog; így történt, hogy az első kilenczedrendű vádlottak közül az ifj. Lőrincz János által értesített Bélteki János, öreg Mészáros Lőrincz, Orosz Tógyer, Papp Miklós, ifj. Mészáros Lőrincz és Galus Pál másnap, vagyis június 3-án Nyüveden lakásán megjelentek; a midőn is Rigó Ferencz az éppen nála kint volt Balogh Imre nagyváradi hentes iparost a kölcsönpénzadásra felszólítván, ez az iratok között 9. sz. vallomás mellett olvasható kötvény igazolása szerint 300 frtot nevezetteknek kölcsön olyformán adott, hogy előbb csak 200 frtot és a kötvény mellett olvasható nyilatkozat szerint Orosz János, ifj. Hangu Pál és Mészáros Péter meg nem jelenése miatt visszatartott 100 frtot ezek megérkezése és a kötvények ezek által is történt kiegyenlítése után fizette ki, figyelemmel időközben elhalt ifj. Lőrincz János 2. szám alatti vallomásra, ki igazolta, hogy a kölcsön iránti megbeszélés a »deszkás« korcsmában június hó 2-án csakugyan közte és Rigó Ferencz között történt, és hogy a vele másnap Nyüvedre átmentek a kölcsönről és irásadról általa lettek értesítve, azon — a végtárgyaláson is igazolt — körülmény pedig, hogy egyik vádlott, Bélteki János a kötvényt nem kézjegyelte és ezt a végtárgyalás alkalmával azzal indokolta, hogy szegény ember léte nem akart kölcsönügyletbe bocsátkozni; kétségtelen, hogy az írásbeli egyetemleges kötelezettséggel kiállított és Bélteki Jánoson kívül a többi vádlottak által elfogadott s előttemező tanuk Felföldi Zsigmond és Sáfán Károly vallomásaik szerint vádlottak előtt megmagyarázott kötvény, a képviselőválasztási szavazatok ígérétének s illetve lekötésének keretén kívül mint visszafizetendő kölcsönügylet hitelező Balogh Imre és az azt kézjegyelte vádlottak között jött létre; miért is azon körülményből folyólag, hogy vádlottak a bekövetkezett képviselőválasztáskor beismerésük szerint nem Rigó Ferencz képviselőjelölthe szavaztak, mint érdekelt feleknek azon előadása, hogy őket Rigó Ferencz hívta a »deszkás« korcsmába, tanu Pupa Kovács János eskü alatti vallomásával, az pedig, hogy a bort és szivarokat szavazatok biztosításáért Rigó Ferencz fizette volna ki, ennek nem kifogásolt tagadásával, a vádlottak által felvett 300 frtnak templomjavítási célra állított ajándékozási minősége, továbbá magával az írásbeli kötvénnyel megegyeztetve, végre azon körülmény, hogy a 300 frt kölcsön

vádlottaknak Balogh Imre által adatott, előttemező tanuk Felföldi Zsigmond és Sáfán Károly részéről bizonyíttatván: első kilenczrendű vádlottakat, tekintettel még arra, hogy a fenforgó esetben az egy üveg bornak jóval a képviselőválasztás előtti elfogyasztása, a törvényben jelzett »ítatás« tényálladékát különben sem állapítja meg, a BTK. 186. §; továbbá ugyanazon vádlottakat a BTK. 185. §. 2. bekezdése, úgy Rigó Ferenczet a BTK. 185. §. 1. bekezdése és 186. §.; valamint Balogh Imrét a BTK. 185. §. 1. bekezdése szerinti polgárok választási joga ellen vétség vádjá és következményei terhe alól, tényálladék meg nem állapíthatása miatt felmenteni kellett. Nem vétethetett figyelembe Balogh Imre irányában a kiállított és 25. szám alatt olvasható azon helyhatósági bizonyítvány, hogy nevezett pénzkölcsönzéssel nem foglalkozván, a szó alatti kölcsönt nem adhatta; mert hentesiparosi minősége annak lehetőségét, hogy a kérdéses alkalommal 300 frtot kölcsön nem adhatott volna, ki nem zárja. (1889. augusztus 28-án, 5951. sz.)

A budapesti kir. ítélőtábla: A védelem által a tárgyalás során hozott határozat ellen közbevetett semmiségi panasz, mint tárgytalan. felülvizsgálat tárgyát nem képezhetvén, jelen ügyet érdemben a kir. ügyész felebbezése folytán veszi felülvizsgálat alá a kir. ítélőtábla és az első-bíróság ítéletét felebbezett részében részben megváltoztatja; kimondja: hogy Béltéki János, öreg Mészáros Lőrincz, Orosz János, öreg Mészáros Péter, ifj. Hangu Pál, Galucz Pál vádlottak bűnösök a BTK. 185. §. 2. bekezdése, Rigó Ferencz és Balogh Imre vádlottak pedig a 185. §. 1. bekezdése alá eső polgárok választási joga ellen elkövetett vétségben; ezért elítéli a 92. §. alkalmazásával Béltéki János, öreg Mészáros Lőrincz, Orosz Tógyer, Pap Miklós, ifj. Mészáros Lőrincz, Orosz János, öreg Mészáros Péter, ifj. Hangu Pál, Galucz Pál vádlottakat 20—20 frt fő- és 10—10 frt mellékbüntetésre, Rigó Ferenczet 100 frt fő- és 30 frt mellék-, Balogh Imrét pedig 50 frt fő- és 20 frt mellék-pénzbüntetésre, valamint elítéli a most nevezett vádlottakat 3—3 évi, a fentebb megnevezett többi vádlottakat pedig 2—2 évi tartamban politikai jogaik gyakorlatának felfüggesztésére; a pénzbüntetések az 1887: VIII. t.-czikkben meghatározott célra 15 nap s különbeni végrehajtás terhe alatt lesznek fizetendők és behajthatatlanság esetén minden 10 frt egy napi fogházra lesz átváltoztatandó; ezzel a változtatással az elsőfoku bíróság ítéletét egyéb felebbezett részében helyben, nem felebbezett részében érintetlenül hagyja.

Indokok: A tárgyalás során hozott közbenszóló határozatok ellen a fennálló joggyakorlat szerint a jogorvoslat nem önállóan, hanem az ügydöntő határozat elleni jogorvoslattal érvényesíthető. Jelen esetben vádlottak egyike sem, de a védelem sem élt felebbezéssel, sem más jogorvoslattal, e szerint az ügydöntő ítéletbe belenyugodván, a közbenszóló határozat ellen a védelem részéről bejelentett semmiségi panasz, mely a bizonyítási eljárás kiegészítését célozta, tárgytalanná vált, minélfogva felülvizsgálat tárgyát nem is képezheti.

Ennek előre bocsátása után a BTK. 185. §-ára alapított vád tekintetében a fent megnevezett vádlottak bűnössége megállapítandó volt, mert Orosz János, öreg Mészáros Péter és ifj. Hangu Pál vádlottak lényegileg egyezően azt adták elő, hogy a deszkási korcszmában Rigó Ferenczcel abban egyeztek meg, hogy Rigó Ferencz templomjavítási célra 300 frtot fog nekik adni, azzal a feltétellel, hogy 25—35-en reá fognak szavazni. Béltéki János, Mészáros Lőrincz, Orosz Tógyer, Papp Miklós, ifj. Mészáros Lőrincz és Galucz Pál vádlottak azt is beismerték, hogy eme megállapodás után másnap el is mentek Rigó Ferenczhez Nyüvedre és ott ifj. Lőrincz János tényleg 200 frtot felvett, 100 frtot pedig ifj. Hangu Pál és Orosz János ugyanaz nap ugyan, de más alkalommal vették kézhez;

tekintve, hogy nevezett vádlottak egyértelműleg azt adták elő, hogy a pénzfelvételkor kölcsönről szó sem volt, sőt ifj. Mészáros Lőrincz, öreg Mészáros Péter, ifj. Hangu Pál határozottan állították, hogy Rigó Ferencz kijelentette, miszerint rá nem szavazás esetén vigyék vissza a pénzt; tekintve, hogy nevezett vádlottaknak ezt az előadását támogatja az a körülmény, hogy nem szavazván Rigó Ferenczre, a feltételnek eleget teendő, a kérdésben forgó 300 frtot visszaküldötték, illetőleg azt e célból Magyar Józsefnek átadták, kitől a közigazgatási hatóság eme pénzüsszeget le is foglalta, minthogy Rigó Ferencz és Balogh Imre azt a védekezést, hogy a többször említett összeget kölcsönképen, visszafizetési kötelezettséggel adták, a napló 9. szám alatti kötelezvény annál kevésbé bizonyíthatja, mert azt, hogy ily tartalmu kötelezvény előttük felolvastatott és általuk elfogadva kézjeggyel ellátott, valamennyi vádlott egyértelműleg tagadja, ennek ellenkezője pedig, minthogy Sáfian Károly tanu vallomása Rigó Ferencz vádlotthoz való alárendelt szolgálati viszonyánál fogva nyomatékkaal nem birhat, a Felföldy Zsigmond egyedüli vallomása alapján bizonyítottak el nem fogadható, de különben is eme jogügylet természete, a fentebbiek szerint, az előzmények egybevetéséből ítélhető meg, arról pedig Füredi Zsigmondnak tudomása sincsen; mint-hogy Béltéki János vádlott a tárgyalás során eme kötelezvényre vonatkozóan a tárgyalási jegyzőkönyv tartalma szerint nem adott kifejezést annak, hogy nem akart kölcsönügyletbe bocsátkozni, hanem azt nyilvánítá: »hívtak, hogy tegyem oda keresztvonásomat, de én nem voltam hajlandó, mert szegény vagyok és bajtól tartottam, azt azonban mondta ifj. Lőrincz, hogy nem kell visszafizetni a pénzt,« minélfogva Béltéki János az a ténye, hogy ő a kérdéses kötelezvényt keresztvonással nem látta el, a kölcsönügylet olyképeni fenforgására nézve, mint az a kötelezvény tartalmával bizonyíthatni céloztatik, súlylval éppen nem bír, sőt annak ellenkezőjére utal; minthogy végre mi körülmény sem szól a mellett, hogy a fent megjelölt vádlottak, érdek nélkül, saját személyükben kötelezték volna magukat, nem az ő, hanem az egyházköztség javára szolgáló kölcsön felvételére; ellenben, mint fentebb kiemeltetett, a pénzüsszeg visszaküldése, mely a többször említett kötelezvény kelte (1887. évi június 3-ika) után alig egy két nap mulva (június 7-én) eszközöltetett, a mint ezt az 1. naplósám alatti jegyzőkönyv tanusítja, nyomatékkaal támogatja nevezett vádlottak azt az előadását, hogy a szóban forgó pénzüsszeg részökre kölcsön czimén ugyan, de azon feltétel alatt adatott, hogy szavazatukat Rigó Ferencz vádlottra adják és minthogy vallomásukban önmagukat is terhelik, vallomásuk értékét nyomatékkaalannak tulajdonítani nem lehet; tekintve, hogy Balogh Imre beismerte, hogy a 300 frt ő töle származik, azt pedig, hogy nevezett vádlott tudta, mily célra szolgál ezen pénzüsszeg, Béltéki János és ifj. Hangu Pál vallomásaiból megállapítható; minthogy a bizonyítási anyag szerint a templomjavítási költség a biveket terheli, kétségtelenül anyagi előnyben részesülendettek volna, a feltétel, t. i. Rigó Ferenczre való szavazás esetében; ezekből folyólag bizonyítottak kellett elfogadni, hogy Rigó Ferencz és Balogh Imre akarategységben állva, együttesen előnyt adtak a fent megnevezett választóknak, hogy azok bizonyos jelöltre szavazzanak, másfelől hogy a megnevezett többi vádlottak mint választók, ezen előnyt elfogadták; minélfogva őket a jelen ítélet rendelkező részében foglalt megkülönböztetés szerint a BTK. 185. §-ába ütköző vétségben bűnösnek kimondani kellett. A büntetés kiszabásánál mérlegeltetett Rigó Ferencz és Balogh Imre vádlottak irányában, hogy cselekményük az óhajtott eredményt nem érte el, se az általuk adott előny közvetve kegyeletes célzt segített volna elő; mérlegeltetett továbbá a többi vádlottaknak alacsonyabb műveltsége és mind-

annyira nézve bünper alatt hosszabb idő óta való állásuk; minél fogva büntetésük a BTK. 92. §-a alkalmazásával a fent kitett mértékben találattatott kiszabandónak. Az ítélet egyéb felebbezett részében indokolásánál fogva hagyatott helyben. (1890. december 16-án, 20,392. sz.)

A kir. Curia: A kir. ítélőtábla ítélete felhozott indokainál fogva helybenhagyatik. (1891. október 29-én, 2901. sz.)

12. Választási vesztegetés.

A pestvidéki kir. törvényszék: Polgárok választási joga ellen elkövetett vétség miatt terhelt Jamriska Lajos és társai elleni bűnügyben a további eljárást megszünteti.

Indokok: A vizsgálat adatai szerint Tankó János és társai péczeli választók azért jelentették fel Jamriska Lajos, Fontányi György, Kohn Izidor, Singer Manó, Winkler József és Keller Márkus péczeli lakosokat, mert ezek az 1896. évi október havában a gödöllői választókerületben lefolyt választási mozgalmak alatt a választópolgároknak pénzt adtak a végből, hogy Wolfner Tivadar mint országgyűlési szabadelvűpárti képviselőjelöltre szavazzanak és mert hasonló czélból a polgárokat vendégelték is. Másfelől öreg Belcsik Mihály, Seprűs István, Karsai István, Dobos János, Boda Mihály, Márkus István, Sz. Bene István, Pemetei ifj. Kiss Pál, Katona János, Manyák Zsigmond, öreg Sallai István, Sallai István, Pálincás Ferencz, Kafka János, Tóó György, Kókai János, Szabó József, Cselőtei János, Bolcsik Antal, Bagó András, Juhász János, Dobi Antal választópolgárokat ugyancsak a panaszosok azért jelentették fel, mert szavazataikért pénzt fogadtak el, és résztvettek a megvendégeltetésben. Ezen cselekmények a BTK. 185. és 186. §-ai alá eső vétségek tényálladékat képeznek.

Azonban bár a vizsgálat adatai szerint igazolást nyert az, hogy Jamriska Lajos községi jegyző a választópolgároknak pénzt adott; bár az imént felsorolt s állítólag megvesztegetett polgárok csaknem valamennyien elismerik, hogy fejenként 10 forintot utazási, ételmezesi költség és mulasztási díjak czimén kaptak, minthogy azt valamennyien tagadják, hogy a pénz megvesztegetésként azért adatott volna, hogy erre vagy amarra a jelöltre adják szavazatukat, az ellenkező állítás bizonyítására pedig egyetlen terhelő adat szerzhető nem volt, azért az eljárás megszüntetése volt elrendelendő. (1897. február 27-én, 1722. sz.)

A budapesti kir. ítélőtábla: A kir. ítélőtábla a kir. törvényszék végzését helybenhagyja.

Indokok: Tankó János és társai 1896. november 9-én 10,783. sz. a. beadott feljelentésükben BTK. 185. és 186. §-aiba ütköző, a polgárok választási joga ellen elkövetett vétségek miatt csupán Jamriska Lajos, Fontányi György, Kohn Izidor, Singer Manó, Winkler József és Keller Márk ellen emeltek panaszt azért, mert nevezettek abból a czélból, hogy Wolfner Tivadar képviselőjelöltre szavazzanak, a feljelentésben felsorolt választóknak pénzt adtak és azokat ugyanabból a czélból ettették és itatták, a pénzt elfogadók és az etetésben és itatásban résztvevő választópolgárok ellen azonban panasz nem emeltetett, sőt azokat kifejezetten mint tanukat kérték a vizsgálat rendén kihallgattatni. Az elsőbíróági végzés indokolásának az a megállapítása tehát, hogy a panaszosok az állítólag megvesztegetett választópolgárok ellen is panaszt emeltek, tévedésen alapszik.

Az elsőbíróági végzés indokaiban foglalt téves megállapításnak helyreigazítása és annak kijelentése után, hogy a kir. törvényszék a csupán magánfél indítványára üldözendő cselekvények miatt megindított bűnvádi eljárást a BTK. 115. §-ának 1. bekezdése szerint helyesen ter-

jesztette ki az állítólag megvesztegetett polgárookra is: a kir. ítélőtábla az ügy érdemében a kir. törvényszéknek végzését helybenhagyja a következő indokokból:

A BTK. 185. és 186. §-ába ütköző tényálladékhöz ugyanis az idézett törvényszakas határozott és világos rendelkezése szerint az szükséges, hogy a pénz vagy pénzérték adása vagy ígérese s az etetés és itatás abból a célból történjék, hogy a választó bizonyos jelöltre szavazzon vagy ne szavazzon, vagy a szavazástól tartózkodjék. Fontányi György, Kohn Izidor, Singer Manó, Winkler József és Keller Márk terheltek ellen arra nézve, hogy a választóknak pénzt vagy pénzértéket adtak vagy ígérték, vagy a választókat etették vagy itatták volna, a vizsgálat rendén legkisebb terhelő adat sem merült fel, ellenükben tehát az eljárás ebből az okból helyesen szüntettetett meg. De helyesen szüntettetett meg az eljárás Jamriska Lajos és a többi terheltek ellen is, mert nincs terhelő adat arra nézve, hogy Jamriska Lajos a pénzt abból a célból adta volna a választóknak, hogy Wolfner Tivadar képviselőjelöltre szavazzanak, és hogy ez utóbbiak a pénzt azért fogadták el, hogy a megnevezett jelöltre fognak szavazni, mert a vizsgálat rendén kihallgatott valamennyi választó azt vallotta, hogy ők kezdettől fogva Wolfner Tivadar pártján állottak, hogy Jamriska Lajos nekik nem mondotta azt, hogy kire szavazzanak, s fejenként a 10 frtot nem is ebből a célból adta nekik, hanem fuvar, étellemezési és munkamulasztási költségek fejében. Minthogy pedig az etetésre és itatásra nem merült fel semmi adat, az eljárásnak megszüntetése az összes terheltek ellen indokolva lévén, a kir. törvényszéknek végzését a fent felhozott indokok alapján helyben kellett hagyni. (1897. április 27-én, 3873. sz.)

A kir. Curia: Mindkét alsófoku bíróság végzése részben megváltoztattatik, Jamriska Lajos a BTK. 185. §-ába ütköző, polgárok választási joga ellen elkövetett tizenöt rendbeli vétség miatt, szabadlábbon hagyása mellett vád alá helyeztetik és irányában a kir. törvényszék további szabályszerű intézkedésre utasittatik. Egyebekben a kir. ítélőtábla végzése helybenhagyatik.

Indokok: Jamriska Lajos vádlott beismerte a vizsgálóbíró előtt, hogy az 1896. október 26-án Gödöllőn tartott országgyűlési képviselőválasztás alkalmából, mint a Wolfner-párt bizalmi férfia, több választónak 10—10 forintot adott. Kassai István, Dobos János, Boda Mihály, Márkus István, Sz. Bene István, ifj. Pemetei Kis Pál, Katona János, O. Sallai István, Koczka János, Fog György, Kókai János, Oselőtei József, Juhász János, Dobi András és Sallai József terheltek pedig a vizsgálóbíró előtt hasonlóképp beismerték, hogy az említett választást megelőző napokban, mint Wolfner-pártbeli választók, Jamriska Lajos vádlottól egyenkint 10 frtot kaptak. Nevezett vádlott és terheltek azt állítják, hogy a 10—10 frt nem a Wolfnerre való szavazásért, hanem csak a választás napján felmerült uti és étellemezési költség, továbbá munkamulasztás fejében volt adva. Mindazonáltal a terheltek lakhelye (Pécel) és a választás helye közötti távolság oly csekély és az ut vaspályán oly csekély költséggel megtehető, a földműves osztályhoz tartozó terheltek 1 napi munkamulasztása és étellemezése pedig oly jelentéktelen összegre rug, hogy a felvett 10 frt ezeket tetemesen meghaladja. Az említett összegek továbbá a választás napja előtt, a Wolfner-párt egyik vezetője által a párthoz csatlakozott választóknak, és pedig nem csupán a szegénysorsuaknak voltak fizetve.

Ezenfelül Juhász János, Dobi András és Sallai József terheltek beismerték, hogy a feljelentéshez másolatban csatolt nyilatkozatnak eredetijét, mely szerint a kérdéses 10 frtot a Wolfnerre való szavazásért

kapták, aláírták s csak azzal mentegetődznek, hogy akkor tartalmát nem ismerték.

A felsorolt adatoknál fogva alapos az a gyanu, hogy Jámriska Lajos vádlott a 10—10 frtnyi összeget a pártjabelieknek azért adta, hogy azok a párt jelöltjére szavazzanak. Minthogy eme tényállásban felismerhetők a BTK. 185. §-ába ütköző vétségnek alkotó elemei, minthogy továbbá 15 terhelt ismerte el a 10 frtnyi összeg felvételét, Jámriska Lajos vádlottat eme vétség 15 rendbeli elkövetése miatt vád alá kellett helyezni.

Fontányi György terhelt ellen Manyák Zsigmond és öreg Sallai István tanuk azt vallották, hogy az előbbinek szavazataért 10—20 frtot kínált. Továbbá panaszlók a másodfoku végzés elleni felebbezésükhöz csatolták Hoffmann Sándornak nyilatkozatát, mely szerint neki nevezett terhelt 3 ízben ajánlott volna 10 frtot szavazataért. Minthogy azonban Manyák és Sallai maguk is azt vallották, hogy Fontányi Györgynek ajánlatát tréfának tartották, minthogy továbbá a vizsgálat befejezése után bemutatott magánnyilatkozatra suly nem fektethető és Hoffmann Sándornak magában álló vallomása bizonyítékot úgy sem szolgáltatna, eme terhelt ellenében kellő vádlási alap hiánya miatt helyesen szüntettetett meg a további büntető eljárás.

A vesztegetési összeg felvételével terhelt egyének ellen, nem ugyan a BTK. 115. §-a alapján, mely csak a sértett fél indítványára büntethető cselekmények esetében alkalmazható, hanem annál fogva, hogy cselekményük a 30 napi határidőn belül beadott feljelentésben meg volt említve, folyamatba volt tehető a büntető eljárás. Minthogy azonban az alsóbb foku bíróságok megszüntető végzéseit ellen csak Jámriska Lajos, Fontányi György, Kohn Izidor, Singer Manó, Winkler József és Keller Márkus terheltre nézve felebbeztek, a többi terhelt irányában felülvizsgálatnak nem volt helye. Egyebekben a kir. ítélőtábla végzése a fentebbiek által nem érintett indokainál fogva hagyatott helyben. (1897. november 10-én, 10,500 sz.) (BJT. XXXV. 197.)

13. Választási vesztegetés.

A kaposvári kir. törvényszék: A BTK. 185. §-ába ütköző vesztegetés vétsége miatt vádolt Biats János és társai ellen a további eljárás megszüntetetik.

Indokok: Szalay Károly országgyűlési képviselő azt a feljelentést tette, hogy a csurgói országgyűlési képviselőválasztó kerületben a legközelebbi országgyűlési képviselőválasztást megelőzőleg a szabadelvűpárti Kenedi Géza pártbívei közül a fentnevezettek nagy mérvben vesztegették s pénzbeli és más előnyök ígéretével bírták rá a választókat, hogy ne reá, a függetlenségi párti Szalay Károlyra, hanem Kenedi Gézára szavazzanak, s hogy Mihácz József a szavazatjegyeket nem osztotta ki rendesen.

Az előnyomozat során azonban e vádak mivel sem nyertek beigazolást. Ugyanis nincs bizonyíték arra, hogy fentnevezettek közül bárki is valamely választónak, vagy annak tudtával hozzátartozójának azon célból, hogy az ne Szalay Károlyra, de Kenedi Gézára szavazzon, vagy a szavazástól tartózkodjék, pénzt vagy pénzértéket, vagy más előnyt adott vagy ígért, vagy hogy a fentnevezettek közül bárki is az e célból adott pénzt vagy előnyt elfogadta volna.

Arra sincs bizonyíték, hogy Mihácz József a választók igazolására kiadott lapokat szabálytalanul osztotta ki, vagy jogtalanul visszatartotta s hogy Gerencsér József nem szavazhatott, sőt az előnyomozat adatai szerint Mihácz József a szavazatlapok szétosztása körül lelkiismeretes

gondossággal járt el s Gerencsér József saját mulasztása által s azért nem kapta meg a szavazatlapot, mert nem azon időben jelentkezett, a mikor a szétosztásra a határidő ki volt tűzve és kellő módon közhírré téve, hanem akkor akarta azt átvenni, a mikor már Mihácz József a választókkal a választásra elindult, a választás helyén pedig Gerencsér József meg sem kísérlette a szavazójegy megszerzését.

Az előnyomozat adataiból csak az tűnik ki, hogy az egyes községekben közhírré volt téve, hogy azok, a kik szabadelvűpárti választók és Kenedi Gézára akarnak szavazni s e szavazásra bemennek Csurgóra, költségeikre fejenként 5 frtot fognak kapni a párt pénztárából és hogy Schertz Géza Szentá községben az összegyűlt szabadelvűpárti választók előtt kijelentette, hogy ha Szentá községben 40 Kenedi-párti választó összegyűl, az esetre a községnek, mint jogi személynek 26 hold föld egy évi haszonélvezetét ingyen átengedi. E tények azonban a BTK. 185. §-ában meghatározott vesztegetés ismerveit egyáltalán nem tüntetik fel. Mindezeknél fogva az eljárást, mert büntetendő cselekmény jelensége fenn nem forog, megszüntetni kellett. (1897. márczius 8-án, 1140. sz.)

A pécsi kir. ítélőtábla: A kir. ítélőtábla az elsőbírósági végzés részben való megváltoztatásával Schertz Géza terheltet a polgárok választási joga ellen s a BTK. 185. §-ába ütköző vétség miatt vád alá helyezi, a többi terheltre vonatkozóan pedig az elsőbírósági végzést helybenhagyja.

Indokok: Szalay Károly feljelentőnek jogos érdeke forgott fenn arra nézve, hogy a mikor ő az 1896. évi országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a csurgói választókerületben jelöltkép fellépett, a választók irányában ne érvényesüljön az ő hátrányára oly befolyás, melyet a BTK. 185. §-a büntetés terhe alatt tilt. A mennyiben tehát a nevezett feljelentő eme jogos érdekét a terheltnek tiltott cselekményei által megsértettnek tartja, nem vitatható el tőle az a jog, hogy annak megvédése czéljából a bünvádi törvénykezés segítségét vegye igénybe s a reá nézve sérelmes határozatok ellen birói felebbezéssel is éljen (3. sz. curiai döntvény). Ezért a kir. ítélőtábla Szalay Károly sértett fél felebbezése folytán ezt az ügyet érdemileg felülvizsgálat alá tette, habár a nevezett sértett fél magánjogi elégtétel iránt igényt be nem jelentett.

Az ügy érdemében az elsőbírósági végzésnek Schertz Géza terheltre vonatkozó részét azért kellett megváltoztatni és a nevezett terheltet a BTK. 185. §-ában körülírt vétség miatt vád alá helyezni, mert az említett terhelt részbeni beismerése, ugy Laki György, Felső Ferencz, Bali István, Bali Anna, Takács Ferencz és Varga József tanuk vallomásai alapján megállapíthatónak mutatkozik, hogy a nevezett terhelt Szentán 1896. október 26-án a községi kocsmában egybegyűlt választók előtt azt az ígéretet tette, hogy arra az esetre, ha Szentá községből 40 választó Kenedi Géza-jelöltre szavaz, 26 hold földet ingyenes használat végett egy évre átenged; mert továbbá a terheltnek az a védekezése, hogy ő ezt az ígéretet nem a választók, hanem a község, mint jogi személy javára tette, már azért sem mutatkozik elfogadhatónak, mivel az ígéretről kiállított okiratot nem a kérdéses alkalommal szintén jelen volt Takács Ferencz községi birónak, mint község képviselőjének, hanem Varga Józsefnek adta át; mert végül még abban az esetben is, ha az ígéret tényleg a község számára tétetett volna, ez ígéret által oly pénzértékkel bíró előny helyzetetett volna kilátásba a községi közköltségek viselésére kötelezett választók számára, a mely előnnyel való kecségtetés alkalmasnak mutatkozik arra, hogy a választók elhatározását befolyásolja annál is inkább, mert a szentai választók részére még emez ígéreten jelül még költségek czimén külön 5 forintnak kifizetése is kilátásba helyeztetett.

Egyebekben a kir. ítélőtábla az elsőbírósági végzést az abban felhozott vonatkozó indokok alapján és azért hagyta helyben, mert a BTK. 185. §-ának 2. bekezdése szerint a választó csak akkor követi el a szóban forgó vétséget, ha magát a tényleg adott pénzt vagy más előnyt elfogadja, nem pedig már akkor is, ha az ígéretet vissza nem utasítja s az ígért pénz vagy más előny elfogadására hajlandónak mutatkozik, miből folyóan, habár Varga József ama tényből, hogy a 26 hold földre vonatkozó ígéretről kiállított okiratot magához vette, következtetni lehet arra, hogy a kérdéses ígérettel kilátásba helyezett előny elfogadására a jelen volt többi választóval együtt hajlandónak mutatta magát, mégis mivel Schertz Géza terhelt ígértét másnap visszavonta s a kilátásba helyezett vagyoni előnyt ki nem szolgáltatatta s így azt a választók tényleg el nem fogadhatták, annál fogva sem Varga Józsefet, sem az ígért tételekora jelen volt többi választót a BTK. 185. §-a alapján vád alá helyezni nem lehetett; mert továbbá habár kétségtelen, hogy a mikor a választók a képviselőválasztás alkalmával az őket megillető legmagasabb polgári jogot gyakorolják, csupán saját jogaikat érvényesítik s azért az eme joguk gyakorlatával felmerülő költségek megtérítését jelöltjeiktől nemcsak nem igényelhetik, hanem ezeknek a költségeknek a jelöltekre hárítása ugy a választók polgári tiszttségével, mint a felmerülhető visszaéléseknél fogva a közérdekkel is ellenkezik; habár továbbá valószínűnek mutatkozik az is, hogy a Kenedi-párt legtöbb választójának a szavazás alkalmával felmerült költsége a párt részéről kifizetett 5 frtnál kevesebbre rугott és így egyes választók költségeik megtérítésén felül is részesültek vagyoni előnyben; mindazonáltal tekintettel arra, hogy több tanu vallomása szerint a szavazásból tényleg felmerült költségek a párt részéről e célra fizetett 5 frtot felemésztették; tekintettel továbbá, hogy a vizsgálat adatai szerint az ellenpárt szintén ígért saját választóinak napidíj fejében egy forintot és azonfelül a fuvarozás költségeinek viselését is megígérte, mihez képest az egymással szemben állott pártok által választók részére költségek czimén ígért szolgáltatások értéke között oly csekély különbözet mutatkozik, hogy az arra való tekintet alig lehetett alkalmas a választók elhatározását befolyásolni, a mit maga a választás eredménye is bizonyít, mindezeknél fogva a költségek czimén 5 frtnak kifizetése iránt tett ígéretekben, ugy az e czimen kifizetett 5 frtnyi összegeknek a választók részéről történt elfogadásában a kir. ítélőtábla sem látta a BTK. 185. §-ában körülírt vétség tényálladékát fenforogni. (1897. április 20-án, 1087. sz.)

A kir. Curia: Mindkét alsóbbfoku bíróság végzése részben megváltoztatik: Biats János, Varga János, Zakocs Ferencz, Harangozó Nagy Sándor a polgárok választási joga ellen elkövetett s a BTK. 185. §-ába ütköző vétség miatt vád alá helyeztetnek és az eljáró kir. törvényszék további szabályszerű intézkedésre utasíttatik. Egyebekben a kir. ítélőtábla végzése helybenhagyatik.

Indokok: Biats János vádlott a vizsgálóbíró előtt beismerte, hogy az egybegyűlt községi választók előtt mint volt községi bíró 1896. október 26-án kijelentette, mikép mindegyik szabadelvűparti választó költségei fejében 5 frtot kap, mely összeg az illetőknek ki is fizettetett. Varga Mihály, Varga János (felső) és Balázs György tanuk azt vallották, hogy Biats ama választóknak helyezett 5 frtot költség fejében kilátásba, kik Kenedi Géza jelöltre szavaztak, Varga József vádlott hasonlóképp beismerte a vizsgálóbíró előtt, hogy a Kenedi-párt vezetőinek megbízásából a szentai szabadelvűparti választóknak költségeikre fejenként 5 frtot fizetett. Takács Ferencz vádlott a vizsgálóbíró előtt azt a vallomást tette, miként a községben közhírré volt téve, hogy a szabadelvűparti választók 5 frtot, a függetlenségek pedig 1 frt napi költséget kapnak, melyet a

szabadelvűpártiak közt ő osztott ki. Ezt Novák János tanu is megerősítette. Harangozó Nagy Sándor ugyan tagadta, hogy a választás alkalmával bárkinek adott vagy ígért valamit, de vallotta, hogy a szegényebb szabadelvűpártbeli választók költség fejében 5—5 frtot kaptak. Mester István és Csire István tanuk pedig vallották, hogy 5 frtnyi költséget Nagy Sándortól vettek fel.

Ezekkel az adatokkal bebizonyíthatónak látszik, hogy a nevezett vádlott a csurgói járás egyes szabadelvűpártbeli választóinak, vagyis azoknak, kik Kenedi Géza jelöltre szavazni hajlandók voltak, illetőleg szavaztak, ezért bizonyos összegeket ígértek és részben adtak is.

Mínthogy eme tényállásban a BTK. 185. §-ába ütköző vétségnek alkotó elemei fellelhetők; minthogy a mellett, ha a pénz a szavazásért adatott, a czim, mely alatt az fizettetett, közönyös; minthogy abból, mikép a választók a kapott 5 frtot elköltötték, még nem következik, hogy egy napi rendes ételmezési és fuvarozási költség csakugyan 5 frtot tett ki; minthogy végre a törvény értelmében éppen nem szükséges, hogy a pénz adása vagy ígérese valamely eredményt biztosítson, vagyis a választót bizonyos irányu szavazásra tényleg rábírja: mindezeknél fogva a fent nevezett 4 vádlott a BTK. 185. §-a alapján a polgárok választási joga ellen elkövetett vétség miatt vád alá volt helyezendő.

Egyebekben a kir. ítélőtábla végzése a felhozott és az elsőbíróság végzéséből elfogadott indokok alapján hagyatott helyben. (1897. évi 7505. sz.) (BJT. XXXV. 197.)

14. A valóságos fuvar- és ételmezési költséget meghaladó pénzadomány választási jog elleni vétséget képez.

A m. kir. Curia: Mindkét alsóbb fokú bíróság ítélete részben megváltoztatatik és Janvika Lajos bűnösnek mondatik ki a BTK. 185. §-ának I. bekezdésébe ütköző, Karsai István, Dobos János, Boda Mihály, Márkus István, Temetei ifj. Kis Pál, Katona János, Ó. Sallai István, Sz. Bene István, Koczka János, Fog György, Cselőtei József, Juhász János, Dobi András és Sallai József választókkal szemben elkövetett tizennégy rendbeli választási jog elleni vétségben és ezért az idézett törvényszakas, valamint a BTK. 96. és 97. §§-ai alapján a 92. §. alkalmazásával tizennégy rendbeli tiz-tiz frtnyi, összesen 140 frtnyi pénzbüntetésre mint főbüntetésre, továbbá tizennégy rendbeli öt-öt frtnyi, együttvéve 70 frtnyi pénzbüntetésre, mint mellékbüntetésre és a felmerült és még felmerülendő bünyügyi költségeknek az 1890 : XLIII. t.-cz. 9. §-a szerint való megtérítésére ítéltetik. A kitett pénzbüntetések az 1892 : XVII. t.-cz. 3. §-ában meghatározott czélokra 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett a pestvidéki kir. ügyészségnél fizetendők le és behajthatatlanság esetén a BTK. 53. §-a alapján minden 5 frt után egy-egy napi fogházzal helyettesítendők. A BTK. 188. §-ában meghatározott hivatalvesztés a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése a BTK. 54. §-a alapján mellőztetnek. A Kókai Jánosnak adott összeg tekintetében, a vádlottnak a vád alól történt felmentésére nézve a kir. ítélőtábla ítélete helybenhagyatik. Jelen ítélet vádlott felettes közigazgatási hatóságával közölni rendeltetik.

Indokok: Vádlottnak beismerésével és Karsai István, Dobos János, Boda Mihály, Márkus István, Sz. Bene István, Temetei ifj. Kis Pál, Katona János, Ó. Sallai István, Koczka János, Fog György, Cselőtei József, Juhász János, Dobi András és Sallai József tanuknak eskü alatti vallomásával be van bizonyítva, hogy vádlott az 1896. október 28-án Gödöllőn tartott képviselőválasztás előtt a nevezett tanunak, mint választóknak tiz-tiz frtnyi összegeket fizetett ki.

Vádlott és a felsorolt tanuk ugyan azt állítják, hogy az említett összegeket csak utazási, ételmezési költségek és munkamulasztás fejében adta, illetőleg kapták, a közvetlen érdekeltiségnél és az eltérő értelemben adott magányilatkozatnál fogva különben sem sok hitelt érdemlő eme vallomások azonban meg vannak czáfolva. Sprinczer János vasuti hivatalnoknak és a már megnevezett tanuk nagyobb részének vallomása szerint a választás napján mindkét párt választóit ingyenes különvonatok szállították a választás helyére és vissza, utiköltségre tehát nem volt szükség. A napi ételmezési és esetleges szállás költségei fejenként alig rughattak 1—2 frtra. Munkamulasztás fejében legfeljebb a napszámból élők tarthattak igényt némi kárpótlásra, mely a Juhász János, Sallai József és id. Sallai István tanuk vallomása szerint a választás idején 70 kr. egész 1 frt 20 krnyi napszámot meg nem haladhatta, de egyuttal magában foglalta az ételmezés költségét is. A gazdasággal és fogattal és saját, valamint id. Sallai István tanu vallomása szerint 3—6 frtnyi napi keresményenyl bíró választóktól, mint Karsai István, Boda Mihály, Márkus István, Temetzi ifj. Kis Pál, Katona János, O. Sallai István, Koczka János, Cselőtei József tanuktól méltán megkövetelhető, hogy választói jogukat kárpótlás nélkül teljesítsék.

Mint hogy e szerint a kérdéses 10 frtnyi összegek a választók kárpótlásául részben nem is voltak adhatók, de a felmerült napi költségeket tényleg többszörösen meghaladták, kétségtelen, hogy azokat vádlott egyáltalán nem, vagy legalább nem kizárólag utazási, ételmezési költség vagy munkamulasztás fejében osztotta ki.

Tekintettel arra, hogy az a cél, melyet vádlott és a tanuk a 10 frtnyi összegek kifizetésére nézve felhoztak, valótlannak bizonyult; hogy vádlott saját beismerése szerint a fizetést mint az egyik képviselő-jelölt bizalmi férfa a párt vezetőségétől kapott összegekből, közvetlenül a választás előtt négy szemközt teljesítette, hogy a fizetés vagyonosok és kevésbé vagyonosok részére egyenlő összegekben oly egyének részére történt, kik vádlottnál mint a Wolfner-párt választói jelentkeztek; hogy a BTK. 185. §-a nem követeli, hogy a fizetés valamely szavazat megnyerésére, az ellenpárthoz tartozó választónak elcsábítása végett történjék, tehát rendelkezése arra az esetre is kiterjed, ha a pénz vagy más előny a párthoz csatlakozott választó szavazatának biztosítása végett adatott; hogy a tettes szándéka beismerés esetén kívül csak a tettek körülményeiből, de ezeknek egybevágó volta mellett ép oly biztossággal állapítható meg, mint a vádlott beismerésével: bebizonyítva találtatt, hogy vádlott a tiz-tiz frtnyi összegeket a fentebb nevezett választóknak a végett adta, hogy Wolfner Tivadar jelöltre szavazzanak.

Ezekkel a BTK. 185. §-a első bekezdésébe ütköző vétségnek alkotó elemei, még pedig 14 különálló esetben megállapítva lévén, vádlottat eme 14 izben elkövetett vétségben bűnösnek kellett nyilvánítani.

Vádlott terhére súlyosító körülmények fel nem merültek, ellenben rovatlan előélete, a választási mozgalmakkal járó izgatottság s ez által a higgadt megfontolásnak megnehezített volta oly nyomatékös enyhítő körülményeket állapítanak meg, melyeknél fogva a büntetés kiszabásánál a fenforgó bűnhatalmazat daczára a BTK. 92. és 54. §-ai alkalmazandók voltak. A bűnügyi költségekben való marasztalás vádlott elítél-tetésének törvényszerű folyománya.

Kókai János tanu a végtárgyaláson eskü alatt vallotta, hogy a 10 frtot három nappal a választás után kapta vádlottól a nélkül, hogy az neki e részben előző ígéretet tett volna. Mint hogy tehát ez esetben a szavazat végett adás nem tekinthető bebizonyítotttnak, vádlott a Kókai Jánosnak adott összegre nézve a vád alól fel volt mentendő és a kir.

ítélőtábla ítéletének vonatkozó része ez okból hagyatott helyben. (Jogtudom. közl. Mellékl. 1898. évi 203.)

15. Utólagos költségviszatérítés nem képez vesztegetést.

Budapesti tábla: Az a cselekmény, hogy vádlott a W. T. megválasztott képviselő egyik pártmberétől megbízás folytán a rákos-csabai választóknak, de nem is a szavazás előtt, hanem miután már leszavaztak s részben a választás után előzetes ígéret nélkül uti és ételmezei költségeik megtérítésére 10—10 frtot adott, a BTK. 185. és 186. §-aiba ütköző vétségek tényálladékát nem képezi. (97. máj. 24., 5568.) — *Curia:* Hhagyja. (97. szept. 15., 8472. BT. XXXV. 14.) (Márkus, Elvi határozatok 15,752. sz.)

16. Választók vesztegetése.

A veszprémi kir. törvényszék: Sörös Zoltán ügyvéd és dr. Rosenberg Jenő orvos veszprémi lakosok, a polgárok választási joga ellen elkövetett vétség miatt (BTK. 185. §.) vád alá helyeztetnek.

Indokok: A veszprémi választókerületben folyó évi július havában lezajlott képviselőválasztási mozgalmak alkalmával a függetlenségi párt jelölte Kopácsy Viktor ezen kir. törvényszékhez intézett beadványában Sörös Zoltán és dr. Rosenberg Jenő vádlottakat feljelentette azért, mert ők állítólag a kádártai függetlenségi választópolgárokat pénzigérekkel arra akarták bírni, hogy a kormánypárt jelöltjére szavazzanak vagy legalább is a szavazástól tartózkodjanak. E feljelentés folytán a vizsgálat megindított. Ennek folyamán nevezett vádlottak kihallgatván, ők határozottan tagadták a vádbeli bűncselekmény elkövetését s azt állították, hogy a folyó évi június hó 28-án megjelentek ugyan Kádártán, de tisztán magánügyeik, illetve hivatali kötelességük elintézése végett a korcsmába, hol a választópolgárok tartózkodtak, csupán kíváncsiságból mentek s ott természetesen a szóban forgó választásról beszélgetve, felemlítették ugyan a választók előtt azt, hogy hallomásuk szerint jelöltjének egyhangú megválasztása esetén, a kormánypárt az esetleges választási költségeket jótékonycélra fordítaná s ekkor abban minden község részesülne, de ők a választók szavazati jogának befolyása céljából azoknak sem pénzt vagy pénzértéket, sem más előnyt nem ígértek s nem adtak.

Ezzel szemben a vizsgálat során kihallgatott tanuknak és pedig: Vajda Dániel községi bíró, Péter János, Vajda Lajos, Molnár Péter, Zsoldos István, Molnár Gábor, Kántás Lajos, Arany Sándor, Dömény Zoltán, Felső Vajda Sándor, Szűcs János, öreg Vajda Gábor, öreg Molnár István és öreg Vajda József kádártai lakosoknak egybehangzó és egymást kiegészítő vallomása beigazolni látszanak azt, hogy nevezett vádlottak részint maguk, részint az előljárók útján határozot ajánlatot tettek a kádártai választóknak az esetre, ha a kormánypárt jelöltjére szavaznak, vagy legalább is a szavazástól tartózkodnak, azon ígérettel, hogy nekik akkor az eklézsia pénztárába 800 frt fog fizettetni. Minthogy pedig ezen ígéret — teljesítés esetén — a választóknak anyagi előnyt nyújtott volna, vádlottak ellenében a BTK. 185. §-ába ütköző, a választók joga ellen elkövetett vétség tényálladéka megállapíthatóan mutatkozik, miért is nevezett vádlottak vád alá helyezendők voltak. (1890. szeptember 10-én, 3895. sz.)

A győri kir. ítélőtábla: A kir. törvényszék végzését megváltoztatja és a vádlottak ellen megindított bünvádi vizsgálatot megszünteti.

Indokok: Alkotmányos országokban a társadalmi élet szabad fejlődése csak azon esetre remélhető, ha a választások a nép szabad akara-

tának hű kifejezését képezik. A szabad választás azonban csak ott tekintendő biztosítottnak, a hol a választó nemcsak másoknak erőszakos, hatalmi vagy család befolyása ellen kellő védelemben részesítettik, hanem a hol maga a választó is arra köteleztetik, hogy a választások körül való elhatározásainál minden önző érdeket mellőzve, irányadónak csakis jobb meggyőződését, a közönség javát tekintse. Hazánk törvényhozása a választás ezen szabadságát biztosítani akarta, midőn a BTK. VIII. fejezetébe a polgárok választási joga ellen elkövetett büncselekmények megtorlását rendelte el.

A BTK. 185. §-át figyelemre méltatva azonban azt látjuk, hogy a törvényhozás nem elégedett meg azzal, hogy a választót büntesse, hogy a választó magasztos kötelességéről megfélekezve, alkotmányunk biztosította jogával önző érdekei megvalósítása végett visszaél, hanem hogy azt is büntetni rendelte, a ki polgártársát bizonyos önzérdekű előnyök nyújtása vagy azoknak ígérete által ebbeli jogával való visszaélésre készíteti. Az alkotmányos életnek pezsgő hullámszárait figyelemmel kísérve, azt lehet tapasztalni, hogy az egyes polgároknak polgártársaik elhatározásaira való befolyása sok uton-módon és különböző alapon érvényesül. Ezen befolyás azonban nemcsak hogy nem hat kártékonyan az állam életének szabad fejlődésére, hanem ellenkezőleg, bizonyos akarategységnek az államok életerejének feltételét képezi.

Midőn tehát ennek daczára a törvényhozás az egyes polgárok akaratbeli elhatározását a polgártársak befolyásától bizonyos irányban megmenteni akarja, ebbeli rendelkezése, mint kivételes törvény, a legszigorubb magyarázat alá esik. Ezen magyarázat elvét követve, tehát a BTK. 185. §-ában jelzett büncselekmény megállapításánál első sorban vizsgálándó, vajjon az illető, a ki másnak a szavazatát befolyásolni akarja, e végből adott avagy ígért-e neki vagy hozzátartozójának pénzt vagy más előnyt? másodsorban pedig tisztába hozandó az is, vajjon az adott vagy ígért jutalom alkalmas volt-e egyáltalán az illető szavazót oly módon befolyásolni, hogy elhatározására az önző érdek döntő befolyást nyerjen.

A kir. ítélőtábla a vádlottak terhére rótt ténykedések megbírálásánál ezen irányelveket követve, az ellenük megindított bűnvádi eljárást a vád tárgyát képező büncselekmény alkatelemei hiányában megszüntette; mert habár a vizsgálat eddigi adatai kétségen kívül helyezik, hogy vádlottak a kir. törvényszék végzésében jelzett képviselőválasztást megelőzőleg Kádártán megjelenve, a választókat a szabadelvűpárt részére megnyerni iparkodtak és e végből a választókat azzal kecsgettették, hogy ha a szabadelvűpárthoz szegődnek, eklézsiájuk 800 frtot, esetleg pedig még többet is kap: ebbeli nyilatkozatuk sokkal hézagosabb, mintsem hogy azt határozott ígéretnek lehetne tekinteni; a kilátásba helyezett előny pedig az egyesek önző érdekétől sokkal távolabb esik, mintsem hogy azt a törvény határozott szavai ellenére az egyes választó vagy pedig hozzátartozója részére biztosított oly egyéni érdekekkel azonosítani lehetne, melynek erkölcsrontó befolyása ellen a törvény a választókat megvédeni szükségesnek találta.

A kir. ítélőtábla azonban ettől eltekintve, a vádlottak nyilatkozatát az adott szó erkölcsi biztosítékával ellátott ígéretnek, tehát büncselekmény elkövetésére alkalmas ténykedésnek sem tekinthette; mert a tanuk arról egyáltalán semmit sem tudnak, hogy vádlottak valakit megneveztek volna, a ki a kérdéses 800 frtot az eklézsia részére fizetni fogja. A tanuk azt vallják ugyan, hogy vádlottak kilátásba helyezték, miszerint az eklézsia részére esetleg nagyobb segély is kieszközölhető, de azt a tanuk nem mondják, hogy a vádlottak oly nyilatkozatokat tettek volna,

a melyből következtetni lehetne, ki fogja ezen pénzt kiszolgáltatni, mivel kell a választóknak érintkezésbe bocsátkozniok, hogy a kilátásba helyezett nagyobb előnyt az eklézsia részére biztosítsák; mivel kell azt megértetniük. Oly határozatlan nyilatkozatok tehát, mint a milyeneket a vádlottak Dömény Zoltán vallomásaához képest hallomás után tudomásukra hivatkozva tettek, határozott ígéret jellegével nem bírván: a BTK. 185. §-ának sulya alá nem esnek, mert az ily nyilatkozatok, mások elhatározására oly döntő befolyással nem is bírnak, hogy azok ellenében is a szavazat szabadságát a törvény biztosítandónak találta volna. Az oly állam polgárai, a kik ily nyilatkozatok által is szabad elhatározásukban befolyásolhatók lennének, sokkal szűkebb látkörrel, sokkal csekélyebb akaraterővel rendelkeznének, mintsem hogy az alkotmányos életre való érettségük mellett szabadságukat ez irányban a törvények kellőleg biztosíthatnák. (1891. június 16-án.)

A kir. Curia: A másodbiróság végzése helybenhagyatik.

Indokok: A vizsgálat alatt kihallgatott tanuk vallomái alapos gyanukokat szolgáltatnak arra nézve, hogy Sörös Zoltán és dr. Rosenberg Jenő terheltek Kádárta községben több választó előtt kijelentették, hogy azon esetre, ha a kádártai választók a kormánypárti jelöltre szavaznak vagy a szavazástól tartózkodnak, a kádártai eklézsia 800 frtot fog kapni; különösen pedig Péter János kurátor vallomásából kiderül, hogy ezen 800 frt nem az egyes választóknak, hanem az egyháznak lett volna szánva. Ezen tényállás alapján nevezettek ellen a BTK. 185. §-a alapján vád emeltetik.

Mint hogy azonban a BTK. 185. §-a szerint büntetendő, a ki a választóknak vagy annak tudtával hozzátartozójának a szavazásért vagy a szavazástól való tartózkodásért ígér pénzt vagy pénzértéket; mint hogy a jelen esetben terheltek pénzt sem maguk részéről, sem más határozottan megjelölt személy részéről egyes választóknak vagy azok hozzátartozójának nem ígértek; a másodbiróság végzését ezen indokokból helyben kellett hagyni. (1891. évi november 6-án, 8693. sz.)

17. A választók etetése és itatása czéljából kiszolgáltattott áruk árát követelheti-e a vendéglős megbízójától?

Ügyállás: Az 1892. évi általános képviselőválasztás alkalmával X., a nagyköldi választókerület képviselőjelölt meghatalmazottja J., azzal bizta meg Z.-t, hogy a képviselőjelöltséget támogató választókat, a választást megelőző napon hívja magához Dengelegre és az nap éjjel lássa el élelemmel és itallal, kötelezettséget vállalván az ekként fölmerülő költségek s a választók által netán okozandó károk megtérítésére. Z. e megbízás folytán 411 választót gyűjtött magához és azokat élelemmel és itallal ellátta, minek folytán neki 321 frt 50 kr. kiadása és kára támadt. Ezen összeg iránt Z. felperes X. és J. alperes ellen a szamosújvári kir. járásbiróság előtt pert indított. A bíróság felperest keresetével elutasította következő indokokból: Felperes keresetét elsőrendű alperes országgyűlési választóinak a képviselőválasztással felmerült kiadásai iránt támasztván és a valódinak elismert 2. alatti levél szerint (fel-támasztván), felperes a választóknak 10 frt egyenkinti ígérttétel mellett befolyásolására nyert megbízást, a fennálló törvények szerint azonban a választóknak az ily ígérttétel melletti befolyása tiltva lévén, ha állana is, hogy elsőrendű alperes másodrendű alperest a választók összegyűjtése és ellátásával megbizta, és ha ennek alapján másodrendű alperes mint ennek meghatalmazottja adott volna erre nézve felperesnek további megbízást, akkor is az ily megbízás a BTK. 878. §-a szerint érvényes szerződés tárgya nem lehet; s így az ily megbízásból származó kötele-

zettségek bírói uton nem lévén érvényesíthetők, felperes törvényes jogczim hiányában a képviselőválasztással felmerült kiadásai iránt támasztott keresetével mindkét alperessel szemben feltétlenül elutasítandó volt.

A kolozsvári kir. ítélőtábla: az elsőbíróság ítéletét megváltoztattatta s alpereseket a felperes által esküvel bizonyítandó összeg megfizetésében marasztalta és pedig következő érdemleges indokokból: Az alpereseknek az a kifogása, hogy a felperest, miután a választók etetése és itatása tiltott dolog, s ekként ellenkezik a jó erkölcsökkel, ezek értéke megtérítése iránt kereseti jog nem illeti meg, azért nem volt figyelembe vehető, mert az alperesek nem igazolták, hogy felperes az ellátást azzal a céllal tette, hogy szavazataikat J.-r. alperesre adják, de különben is a tanuk vallomása által igazolva van, hogy a felperesnél a választást megelőző napon összegyűlt választók a J.-r. alperes képviselőjelöltségét támogatták s így rájuk ez irányban az ellátással hatni nem is volt szükség, mit azonban a választók tekintélyes számára és a választás napjának közel voltára, tekintettel az ellátásra fordított összeg csekélységénél fogva, valószínűnek tekinteni nem lehetett.

A kir. Curia: A kir. tábla ítéletének megváltoztatásával az első bíróság ítéletét hagyta helyben.

Indokok: Azon élelem és ital, melynek vételárát a felperes kereketileg követeli, olyan 411 választó etetésére és itatására fordítottat, a kik fejenként felperesnek erről való tudomása mellett 10 frtnyi jutalom ígérete mellett birtak arra, hogy az 1892. évi januári nagyiklódi képviselőválasztás alkalmával X. képviselőjelöltre adják szavazatukat, s a kik nem kapván meg az ígért jutalmat, elszéledtek. A felperes állítása szerint X. alperes megbízásából történt etetésnek és itatásnak is tehát ugyanaz a törvény által tiltott cselekmény, t. i. a szavazóknak megvesztegetés lévén indító oka, ilyen költség bíróilag meg nem ítéltető. (1894: 2194.)

18. Választási delictumoknál az indítvány érvényesen csak a bíróságnál tehető.

Rózsahegyi törvényszék: Az 1871: XXXIII. t.-cz. 21. §-a szerint feljelentéseket ugyan az ügyész is elfogadhat s általános szabály, hogy vádindítványt az ügyre nézve illetékes ügyészségnél vagy bíróságnál joghatálylallyal előterjeszthetni, sőt az állandó bírói gyakorlat megengedi, hogy a vádindítvány más hatóságoknál, u. m. az állami, a törv.-hatósági és községi rendőri hatóságoknál is teljes joghatálylallyal megtehető. A BTK. 189. §-ának szó szerinti világos rendelkezése azonban határozottan előírja, hogy a BTK. 178., 184., 185., 186., 187. §§-aiba ütköző büncselekmény miatti feljelentésnek a bíróságnál és 30 nap alatt kell megtétni. A bünvádi eljárást kizáró elévülés tekintetében pedig a BTK. IX. fejezetének vonatkozó rendelkezései irányadók, a mennyiben ugyanezen törv. különösen nem intézkedik és kivételt nem tesz. Minthogy a feljelentés szerint panaszolt cselekmény 1896. okt. 28. követetett el; minthogy a feljelentés, habár az ügyészséghez 1896. nov. 26. adatott be, a tsz.-hez indítvánnyal ellátottan csak 1896. nov. 18. érkezett, minthogy az ügyészség az 1871: XXXIII. t.-cz. értelmében a bíróság mellé rendelt hatóság, de nem bíróság; minthogy az elévülés hivatalból észlelendő és a 189. §-ban megállapított 80 napi határidő a BTK. 106. §-ával szemben kivételes elévülési időnek tekintendő; minthogy ezen elévülési idő különben a BTK. 107. §-a szerint büncselekmény elkövetése után következő nappal bevén kezdetét, az innen számított s minden megszakítás nélkül folyó 30. napon befejeztetett; minthogy a feljelentés a tör-

vényes 30 napi elévülési határidőn túl a 31. napon érkezett be a bírósághoz (a tsz.-hez); minthogy az elévülés megszorítólag magyarázandó: mindezek alapján nyilvánvaló, hogy az indítványozási jog elévült s így a bünvádi eljárásnak megindítását az elévülés kizárja. Mindezeknél fogva s mert különben is a BTK. 189. §-ának határozott rendelkezése szerint a feljelentés joghatályllyal csak a bíróságnál (tsz.-nél) tehető meg s a feljelentés nem ide nyújtatott be, a tsz. a feljelentést mint bünvádi eljárásra alkalmatlant elvetette s a bünvádi eljárást el nem rendelte. (96. decz. 4., 4902.)

Pozsonyi tábla: Helybenhagyja a BTK. 106. §. 1. pontja helyett a 108. §. 1. pontjának felhívásával, oly értelemben, hogy a feljelentést nem mint bünvádi eljárásra alkalmatlant, hanem csakis a beállott elévülés alapján tekinteli elvetettnek.

Indokok: A feljelentés a BTK. 185. §-ában meghatározott cselekmény miatt tétetvén, tárgyánál fogva nem mondható alkalmatlannak a bünvádi eljárás megindítására. A BTK. 189. §-a 105. §-ának 3. pontja és 107. §-ának 1. pontja alapján helyesen utasítottat el, azonban a tsz. által az indítványozási jognak elévülése folytán; mihez képest a tábla a tsz. végzését a rendelkező résznek most jelzett helyesbítésével helybenhagyta indokainál fogva, mellőzésével azonban az indokolás ama részének, mely szerint a feljelentés a BTK. 189. §-a szerint joghatályllyal csakis a tsz.-nél tehető meg és egyenesen ehhez nyújtandó be, mivel ezen törv.-szakasz rendelkezésének értelme csakis az lehet, hogy a feljelentésnek, hogy annak alapján a bünvádi eljárás megindítható legyen, a tsz.-hez a meghatározott 30 napon belül be kell érkeznie, a mi nem zárja ki azt, hogy a feljelentés alapján abban az esetben is megindítandó az eljárás, ha az nem közvetlenül az eljárásra hivatott tsz.-nél, hanem az általános büntetőgyakorlat szerint feljelentések elfogadására jogosított bármely bíróságnál vagy hatóságnál tétetett is meg, ez utóbbitól azonban a meghatározott 30 napon belül a tsz.-hez beérkezett. (97. jan. 13. 3300.)

Curia: Helybenhagyja. (97. ápr. 2., 2632. sz. B. XXXIV. 10.) (Márkus, id. m. 14114. sz.)

19. A polgárok választási joga elleni bűncselekmények esetén az indítvány csak a bíróságnál tehető meg.

A budapesti kir. ítélőtábla: Az elsőbírósági ítéletet megsemmisíti s a bünvádi eljárást a vádlottak irányában megszünteti.

Indokok: A vádbeli cselekmény elkövetésének a napló 1. alatti feljelentés szerint 1887. évi június 21-ik napja volt, a kir. ügyészégnél a cselekmény elkövetése után a 30-ik napon tett feljelentés szerint pedig a bírósághoz 1887. évi július 25-én 1954. szám alatt, vagyis a BTK. 189. §-ában meghatározott 30 napi határidő lejártával érkezett csak be, a mikor a bünvádi eljárás, az indítványozási jog elévülése folytán nem lett volna megindítható; a kir. törvényszék tehát az ellenkező eljárással oly alaki szabálytalanságot követett el, mely miatt tekintve, hogy az elévülés hivatalból figyelembe veendő, az elsőbírósági ítéletet megsemmisíteni s a bünvádi eljárást megszüntetni kellett. (1889. évi szeptember 18-án, 11,299. sz.)

A kir. Curia: A budapesti kir. ítélőtábla végzése az abban felhozott indokoknál fogva, különösen pedig azért hagyatik helyben, mert a BTK. 189. §-ának szó szerinti világos határozománya szerint a bíróságnál kell a feljelentésnek 30 nap alatt megtétni; a kir. ügyesség pedig az 1871: XXXIII. t.-cz. szerint a bíróság mellé rendelt hatóság ugyan, de nem bíróság. (1890. május 6-án, 1889. évi 11,466. sz.) (BJT. XX. 193.)

20. Élhet-e a bírósági határozatok ellen felebbezéssel azon fél, ki választói jogának szabad gyakorlatában megakadályozása miatt (BTK. 178. §.) feljelentést tett, egyáltalában s különösen a marosvásárhelyi kir. ítélőtábla hatósága területén hatályban levő büntető perrendtartással szemben. (7870/84. B. számhoz.)

9260. *Curia*: Tekintve azon általános érvényű, a tvek concordantiájára vonatkozólag mellőzhetlen jogszabályt, mely szerint a magánjog a közjognak van alárendelve akként, hogy ez utóbbi a magánjognak vele ellentétes rendelkezéseit önnön hatályával érvényből kihelyezi (»jus publicum derogat juri privato«, továbbá »jus privatum sub tutela juris publici latet«); tekintve, hogy azon választási törvények, melyek alapján az országgyűlés képviselőháza létrejön, vagy bizonyos közigazgatási hatóságok alakíttatnak, illetőleg ennek közegei hivatalos állásukat nyerik: az ország közjogának lényeges alkatelemét képezik; tekintve, hogy a BTK. VIII. fejezete azon rendelkezéseinek, melyek által a 178. §-ban megjelölt választásokra vonatkozó, a törvényben körülírt visszaélések büntetendő cselekményeknek nyilváníttatnak s az esetekhez mért büntetés terhe alatt tiltatnak, egyedüli célját a választók szabad akarata nyilvánításának és érvényesítésének az ezt akadályozó vagy kijátszó befolyások elleni biztosítása képezi; tekintve, hogy különösen a BTK. 189. §-ának rendelkezése, melylyel a választási jog ellen elkövetett büntett vagy vétség esetében a bünvádi eljárás megindulása a politikai jogukban megsértett érdekeltnek indítványától tétetik függővé — természetes alapját és indokát szintén az imént kiemelt elvi szempontban, s illetőleg az irányadó czélnek a közhatalomtól való független oltalmazásában találja; tekintetbe véve ezen irányadó szempontnak azon szükségszerű folyományát, mely szerint azok, kik a törvény által leghivatottabbnak ismertettek el a bünvádi tevékenységnek megindítására, ezen, az ő fellépésük következtében megindított eljárásnak netalán tévedésből, vagy bármely más okból származó megszüntetése esetében, okszerűleg nem foszthatók meg az említett sarkalatos jogot alkalmazó perorvoslatok használatától; tekintve különösen az országgyűlési képviselők választására vonatkozólag az alkotmányosság elvéből kifolyó azon származatot, hogy az országgyűlés és főleg ennek képviselőháza a kormány ellenőrzésére is hivatva van és hogy ebből következőleg a képviselői választások eredménye a kormány érdekeivel elválaszthatlan összefüggésben áll: az ily választások közben felmerült visszaélések miatti bünvádi eljárásnak akár megindítása, akár az erre vonatkozó indítvány elejtése, akár végre a megindított eljárást megszüntető, vagy a vádlottat érdemileg felmentő határozatok ellen való jogorvoslat alkalmazása már ezen oknál fogva sem bízható kizárólag a kormány utasításainak alávetett s egyedül ennek felelős ügyészre; tekintve végre, hogy ugyanazon államban ugyanazon közjogi intézménynek lényeges biztosítékai, vidék és területek vagy egyes magánjogi törvények eltérő rendelkezései szerint nem változhatnak, mindezekből azon következmény származik, hogy a kérdés tárgyát képező cselekmények miatt a sértett fél indítványára megindított bünvádi eljárásnak, az alsóbbfoku bíróságok általi megszüntetése esetében az indítványozót a felebbezés joga az ország egész területén még az esetben is illetné, ha a felebbezhetőség tekintetében a BTK. életbelépte előtti időből származó eljárási jogszabályokban, s különösen a marosvásárhelyi ítélőtábla területén ideiglenesen hatályban hagyott perrendtartásban az ellenkező rendelkezés állt. Tekintve azonban, hogy a budapesti ítélőtábla terü-

letén a törvénykezési gyakorlatban követett bűnvádi eljárási szabályok ilyen ellenkező rendelkezést nemcsak nem tartalmaznak, sőt a 4. és 115. §§-okban a felelőzést magánvádlónak kifejezetten megengedik; tekintve továbbá, hogy az ország erdélyi részeiben érvényben volt ausztriai BTK. helyett a magyar BTK.-ek életbelépte folytán beállott változás következtében az ottani büntetendő perrendtartásnak azon rendelkezései, melyek az érdekelt indítványa nélkül nem üldözhető büntetendő cselekmények iránti eljárásról s a »magánvádlónak« ezen eljárás alatti jogköréről rendelkeznek, csupán annyiban érintettek, a mennyiben azon büntető perrendtartás negyedik fejezete, továbbá 200. és 300. §-ai alkalmazásának alapjául 1880. szept. 1. napjától fogva nem a fennállott ausztriai büntető törvény megfelelő helyei, hanem a magyar BTK-ekben meghatározott azon cselekmények szolgálnak, a melyek miatt a bűnvádi eljárás ezen törvénykönyv rendelkezéseiből csupán a sértett, illetőleg károsított fél indítványára indítható meg; tekintve, hogy az említett perrendtartás negyedik fejezetének czime szerint a büntetendő cselekmény által érintett azon személy, a kinek indítványától függ a bűnvádi eljárás megindítása, »magánvádlónak« neveztetik, és hogy a magánvádlónak a büntető perrendtartás 202. §-a szerint joga van az általa indítványozott büntető eljárásnak »megszüntetése« esetében, ezen határozat ellen, vádlottnak ítélet általi felmentése esetében pedig a 300. §. első bekezdése és a) pontja alapján az ítélet ellen is felelőzést használni; tekintve, hogy a többször említett büntető perrendtartás negyedik fejezetében, valamint annak 202. és 300. §-aiban a magánvádlónak engedett jogok a fentebb kifejtetteknel fogva most már a BTK. 189. §-a alapján fellépőt is megszorítlanul illetik, és az idézett szakaszok hatálya ennek jogkörére is kiterjed. Mindezeknél fogva kimondja a Curia büntető tanácsainak teljes ülése, vonatkozólag a 7870/84. sz. a. felmerült elvi kérdésre:

A választási, különösen a képviselőválasztási jognak a magyar BTK. VIII. fejezetében meghatározott, a magánfél feljelentésére üldözhető valamely büntett vagy vétség által való megsértése esetében joga van annak, a ki a bűnvádi (büntető) eljárás megindítása végett feljelentést tett, mindazon bírósági határozatok ellen, melyek ellen a bűnvádi törvénykezési gyakorlat, illetőleg a büntető perrendtartás szerint a felelőzés meg van engedve, vagy a BTK. 183. és 189. §§-ainak a közjogra alapított rendelkezés folyományánál fogva, valamint a budapesti ítélőtábla területén az ideiglenes törvénykezési szabályok 115. §-a, a marosvásárhelyi ítélőtábla területén pedig az ott hatályban levő büntető perrendtartás 202. és 300. §§-ai alapján is felelőzést használni.

Kelt Budapesten, a Curia büntető szakosztályának 1884. decz. 17-én tartott teljes üléséből. Hitelesített az 1885. évi jan. 30-án tartott teljes ülésben. (38. sz. t. ü. döntv.)

2. A törvény tárgyát nem képező visszaélések.

A politikailag meg nem engedett cselekmények.

Az orsz. képviselőválasztások körül előforduló büntetendő cselekményeket, mint az előbbi részben láttuk, szabályozza a törvény, s megfelelő sanctióival védi a társadalom jogrendjét s a tiszta választást; az összeférhetlenségi törvénnyel védi a parlament ethikai tisztaságát s a képviselői állás függetlenségét. Azonban ezen tételes törvényekbe foglalt rendelkezések még mindig nem biztosítják azon ideális függetlenséget, melyre a parlament tagjainak törvényhozói és kormányellenőrzői tisztük gyakorlásánál szüksége van. Sajnos, az élet még mindig sok inconvenientiát mutat fel, s a pártfanatizmus még mindig sok oly eszközzel dolgozik, melyek alkalmasak a parlamenti függetlenség veszélyeztetésére, de teljes kiirtásukra vagy megtorlásukra positiv törvények nincsenek, a miből azonban nem következik az, hogy azokat bárki is büntetlenül követheti el. A parlamenti jogban ezek az *uszó határok* a *büntető jog és a politikai élet ethicája* között. Sanctiójukat a pártok *lelküismerete* adja. Birájuk a mindenkori tisztult közvélemény s büntetésüket a »*parlamenti társadalmi codex*« szabja meg. Mindenki tudja, hogy tiltva vannak, de senki se azt, hogy hol, ki által, mikor lettek eltiltva, de elkövetőjüket megbélyegzi mégis a közfelfogás, mely e cselekményekben a parlamentarismus tisztasága, függetlensége elleni merényleteket kell, hogy lássa. E lebegő joghatárok közé esnek jelesen a magyar pártélet külön viszás-

ságai: a *reversalisok*, a *hivatalos jelöltségek*, a *pártkasszák* ügyei. Munkánk határán túl esnék ezek kimerítő publicistikai tárgyalása; s azért itt szorítkozunk csupán az *aktuális mozzanatokra*.

I. Az u. n. *politikai reversalisok* (nem a felekezeti) a képviselő előleges lekötöttségének szomorú documentumai. Nem azonosak a régi »követi utasításokkal«, mert ezeket az akkori választók egyeteme nyíltan, politikai discussiók eredményeként állította fel, mint erkölcsi féket azért, hogy a megválasztott követ működése közben ezektől, mellékérdekekből, el ne térjen. Bizonyos kétoldalu pactumszerű biztosíték akart ez lenni, főképp a hatalom azon vadászata ellen, melyet ez a gyengébb jellemek leterítésére indított. Azonban mint zárt és kötött utlevél lenyűgözte az egyént s sokszor nem engedte meg azt, hogy ez a fejlődő discussio meggyőző eredményeit szelleme szabad szárnyalásával követhesse, tehát a parlamenti viták meggyőződés-képző ereje lőn ezzel megbénítva s mint ilyen nem is fért bele a parlamenti rendszerbe. Az újabb időben felmerült reversálisok nem bírtak ily egyetemes, nyílt jelleggel, *titokban*, s csak a *választók egy-egy töredéke* igyekezett azzal a képviselőt (jelöltet) bizonyos concret *politikai kérdésekre* — mondjuk az egyházpolitikaiakra — megkötni; de hatásuk így is végzetes, romboló volt, s ezért fel is merült az eszme, hogy ezek törvényileg tiltassanak el; eddig azonban nem ment a Ház, hanem megelégedett azzal, a mint alább történetileg megvilágítjuk, hogy általában *elítélte* azokat, mint a melyek a *törvényekkel* (?) *ellenkeznek*, mert a képviselőt *erkölcsi kényszer* alá helyezik. És úgy látszik, e kijelentés hatása oly erős és általános volt, hogy azóta ez elfajulási tünettől nem találkozottunk többé.

II. A *hivatalos jelöltségek* — Franciaország egyik szomorú korszakának rossz emlékei — bizonyos spe-

ciális magyar színezettel kezdtek hazánkban is tért foglalni. Ha csak arról volna szó, hogy az országos pártok vezető központjai — adott esetben — megjelöljék azt a jelöltet, a ki a pártcentrum szerint az illetékes helyen legalkalmasbnak látszik a párt elvei képviselésére, a ki tehát a pártközpontok erkölcsi támogatására, társadalmi erőforrásaira számot tarthat s ha a pártalakulások jól ismert benső viszonyai egyforma alapokon nyugodnának: ez ellen szólani nem lehetne. De az élet itt is kicsufolja az elméletet. Az a párt, mely magát a kormányhatalommal azonosítja, nem a társadalom körében képződő erőforrásokra, hanem az egész közhivatali apparatus kész nagy hatalmára támaszkodik, tehát azon állami tényező erő kifejtésére, a mely természeténél fogva kell, hogy semleges, a pártokon felül álló legyen.

Ezt a hatalmat anyagi és egyéb szolgáltatásaival egyformán táplálja és tartja fenn az ország minden lakosa; azért ahhoz mindenkinek egyforma joga van, de mégis a viszonyok természetében fekszik, hogy a hatalmon levő párton kívül vagy azzal éppen szemben álló más pártokra nézve ez a hatalom hozzáférhetlen, a kezelők személyiségénél fogva; azért is minden ellenzéki párt mindig oda törekedett, hogy az uralkodó párt hivatalos vezetői ne álljanak be a pártok tusájába, mert éppen Magyarországon e hatalom tulsulya páratlan, semmivel nem ellensúlyozható s annak egyoldalu, kizárólagos működtetése sérti a jogegyenlőséget s a nemzeti akarat szabad nyilvánulását képes merőben meghamisítani.

III. Ugyanily szempontok szólnak az u. n. *pártkasszák* ellen, a mennyiben a hatalmon levő párt ezek gyűjtése körül nem áll meg a saját tagjai körében, s nem csupán ezek magán- vagy társadalmi hozzájárulását veszi igénybe, hanem oly közforrásokat is, melyek a többi pártra nézve nem hozzáférhetők.

S úgy erre, mint a hivatalos jelöltségekre vonatkozólag a tilalom criteriuma abban van, vagyis ezeknek jogi és erkölcsi alapja ott hiányos és sérti a *közérzületet*, az egyenlőséget, a hol és a mennyiben az egyik párt oly eszközöket is visz be a politikai harciba, a melyeket *nem csupán az ő tagjainak áldozatkészsége* állított elő, mint a többi pártnál, hanem ellenkezőleg: ezek előállításánál a *köz*, a közös kormányi hatalomnak egyik pártot sem illető eszközei *sajátíttatnak ki az egyik párt* céljaira s ez az, a mit megengedni nem lehet; a mi a tisztult politikai lelkiismeretbe ütközik s egészen természetes, hogy az utóbbi idők általános purificáló törekvései e kérdéseket is szőnyegre hozták s el lett érve az, hogy mai állásuk autoritativ nyilatkozatokkal lőn tisztázva, a mint ezt alábbiakban historiai tárgyilagossággal megvilágítjuk. Mert a parlamenti erkölcsi káté nem lenne teljes, ha ezek fölött hallgatással siklanánk át.

I. A reversalisokról.

Az egyházpolitikai harcok idejében sokat foglalkoztatta a közvéleményt a *reversalisok* ügye. Azzal vádolták ugyanis a szabadelvűpárti képviselőket, hogy egy jó részük az 1892-iki általános választás alkalmával reversalist adott a kerületbeli katolikus papságnak arra nézve, hogy az egyházpolitikai reformokat nem fogja megszavazni. A kérdés akkor lett igazán actualis, a mikor a kormány betערjesztette az egyházpolitikai törvényjavaslatokat és azok a képviselők, a kik e javaslatokat nem fogadták el, kiléptek a szabadelvűpártból.

E kilépések 1894. január havában történtek. A sajtó ez időben heteken át tárgyalta a reversalisok ügyét; ellenzéki részről azt állították, hogy *Báró Atzél Bélának*, a ki szintén ekkor lépett ki a szabadelvűpártból, több mint 80 reversalist küldtek be kath. papi részről. Ennek ellenében *Rohonczy Gedeon* azt állította, hogy Atzél mindössze 3 reversalist tud felmutatni. Rohonczy e nyilatkozatot a szabadelvűpárt január 15-iki értekezletén tette. Itt ugyanis *gr. Károlyi István* szóba hozta a reversalisokat, annak kijelentését kívánván a kormánytól és párttól, hogy az adott szót a politikában is mindenki szentnek tartsa.

Wekerle Sándor miniszterelnök válaszában kijelentette, hogy a választóknak nyíltan és határozottan tett ígérek föltétlenül köteleznek. A ki titokban olyan ígéretet tett, a mivel nyilvános működése ellentétben áll, az tegye le mandátumát, mert az adott szó megtartását a politikában is kötelezőnek tartja. Egyszermind annak kimondását kívánta a párttól, hogy a ki az egyházpolitikai javaslatok ellen izgat vagy szavaz, az a pártnak tagja nem maradhat. A párt ezt határozattá emelte.

Néhány nappal később a reversalisok ügye a képviselőházban is szóba került. Ugyanis *Perczel Dezső*t, a Ház egyik alelnökét azzal vádolták, hogy a Bonyhád kerületi kath. papságnak reversalist adott arról, hogy egyházpolitikai kérdésekben a hercegprimás nézetét fogja vallani. Perczel a Ház január 20-iki ülésében napirend előtt kijelentette, hogy ő tőle reversalist senki nem kért s ő nem is adott. A Házban e nyilatkozattal az ügy el volt intézve.

Az egyházpolitikai reversalisok ügye még egyszer a Ház elé került. Ez időben ugyanis több törvényhatóság, köztük *Debreczen* városa, *Szabolcs*, *Hajdu*, *Zemplén* stb. vármegye kérvényt intézett a Házhoz a választási visszaélések, különösen a reversalisok meggátlása végett. A kérvényi bizottság erről jóval később, 1895. márczius 28-án tett jelentést. A Ház hozzászólás nélkül elfogadta a bizottság javaslatát, hogy minden kérvények adassanak ki annak a bizottságnak, a mely a választási bíráskodásról szóló törvényjavaslatot előkészíti.

Volt azonban egy másik reversalis ügy, a mely nagy vitát idézett elő a Házban. 1895. nov. 6-án az elnök bejelentette a Házban, hogy *Jellacsics Gyula* és *Czrnkovics Miklós* horvát képviselők lemondtak. *Szederkényi Nándor* e lemondást mint mentelmi ügyet jelentette be, minthogy az illető képviselőket a horvát nemzeti párt klubja kényszerítette lemondásra. Az ügy 1896. január 18-án került a Ház elé.

Rohonyi Gyula a mentelmi bizottság nevében előadta, hogy a bizottság nem talált sérelmet, mert igaz ugyan, hogy az említett klub alapszabályai lemondás terhe alatt kötelezik a tagokat, hogy a klub utasításait kövessék, azonban a szóban lévő képviselők maguk kijelentették, hogy ez alapszabályokat ő ellenük nem alkalmazták és ők önként mondtak le. A kérdéshez többen hozzászóltak.

Olay Lajos valóságos reversalist lát a dologban, már pedig minden reversalis incorrect dolog s ezen segíteni kell. Határozati javaslatot nyújt be: Küldjön ki a Ház egy 15 tagu bizottságot, hogy a reversalisok megtorlására szükséges intéz-

kedésekről javaslatot tegyen. *Issekutz Győző* másik hat. javaslatot terjeszt elő: *A Ház kimondja, hogy minden olyan megállapodás és kötelezettség elfogadása, a mely az orsz. képviselőt erkölcsi kényszer alá helyezi, a fennálló törvényekkel ellenkezik.*

Hozzászóltak még *Szederkényi Nándor*, *Szalay Károly*, *gr. Apponyi Albert*, *Ugron Gábor*, horvát részről *Gyurkovics György*, *Josipovics Géza*, *Tomasics Miklós*. Végre *Erdélyi Sándor* igazságügyminiszter kijelentette, hogy mivel már van egy bizottság kiküldve a választási bíráskodásról szóló javaslat elkészítésére és mivel eddig a reversalisok tárgyában beadott kérvények e bizottsághoz utasítottak (l. fentebb), nem fogadhatja el *Olay* javaslatát új bizottság kiküldésére nézve. Ellenben elfogadja *Issekutz* javaslatát.

Erre a Ház elfogadta a mentelmi bizottság jelentését és *Issekutz* hat. javaslatát.

»Az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról« jelenleg az 1899: XV. t.-cz. intézkedik, ez azonban a reversalisokról nem szól. Mindazáltal a bizottság, mely e törvényt mint törvényjavaslatot tárgyalta, nem mellőzte hallgatással a reversalisok ügyét. Az 1895. május 21-én beterjesztett jelentés e tárgyról a következőket mondja:

Ambár a reversalis adása oly cselekmény, mely a választók háta megett titokban megkötött pactumon alapul, melynek folytán a képviselő választói politikai elvei irányának hű képviselője lenni megszűnt, sőt saját nyíltan vallott elveivel is ellenkezésbe jött s így oly kényszerhelyzetbe jutott, mely őt véleménye, meggyőződése szabad nyilvánításában akadályozza;

ámbar ez eljárás ellenkezik nemcsak a politikai, de a közmorállal is és így a reversalisok adása meggátlandó volna;

mindazáltal e bizottsághoz utasított feliratok azon megjegyzéssel terjesztetnek vissza a t. képviselőházhoz, hogy a reversalisok adása a jelen javaslat érvénytelenségi okai közé beilleszthető nem volt, mert e cselekménynek mint érvénytelenítő oknak elbírálása az esetek nagy részében bírói eljárásra nem alkalmas, hanem politikai appreciatio tárgyát képezi.

Ily természetű érvénytelenségi okok a képviselőház által lévén elbírálandók, inkább a Hárszabályok átdolgozásánál volna ezeknek fölvétele vagy mellőzése eldöntendő.

De különben is a reversalisok titokban adatván, általában csak a választások megtámadására megszabott határidő után jutnak nyilvánosságra, s így mint érvénytelenítő oknak a jelen javaslatban kellő gyakorlati értéke nem is volna. (Aláírva: *Fest Lajos* biz. elnök, *Rohonyi Gyula* biz. előadó.)

Akár azért, mert e sorok fejezték ki a képviselőház fel-

fogását is, akár más okból, de tény az, hogy az 1899: XV. t.-cz. tárgyalásakor a reversalisok ügye a Házban szóba nem jött.

Hőzzátchetjük még, hogy az 1899. május 15-én módosított Házzsabályokban szintén nem fordul elő.

II. Legitim költségek. Pártkassza. Hivatalos jelöltek.

1901. február havában a képviselőház a marosvásárhelyi véres választással foglalkozott és *Szell Kálmán* min. elnök ez alkalommal néhány fontos elvi nyilatkozatot tett. Kijelentette, hogy politikai pályája alatt 12-szer választották meg képviselőnek, mindig utálta a befolyásolást és vesztegetést, azonban neki is kellett viselni a legitim költségeket, néha elég terheseket. Ez elől kitérni nem lehet, az ellenzéken se. Hogy nem lehet kitérni, mutatja az is, hogy az élet kényszere alatt a curiai biráskodási törvénybe is be kellett venni. Ideális szempontból ugyan nem helyes, de az élet követeléseivel számolni kell.

Arra a kérdésre, hogy küldött-e pénzt a marosvásárhelyi választásra, tagadólag felel és kijelenti, hogy neki pártkasszája nincs, a legitim költségeket viselje a helyi párt.

Éppen úgy nincs hivatalos jelöltje. Minden kerületnek megvan a maga szabadelvűpártja és annak a hivatalos jelöltje. Ha ő tőle tanácsot kérnek, mindig azt ajánlja, hogy jelöljék azt, a kinek a kerületben *legerősebb gyökere van*.

Ezek voltak a miniszterelnök beszédének főbb mozzanatai. De tekintettel a tárgy kiváló fontosságára s azon actualitásra, melylyel e kérdés az idei általános választások szempontjából bir — mi legjobbnak látjuk a rövid vitát egész terjedelmében közölni; és ugyan (a Ház 1901. febr. 12-iki ülésében)

»*Fapp* Elek hivatkozik a miniszterelnök kormányzási elvére s ezzel szembeállítja azt, hogy Mikó főispán utasítást kapott a miniszterelnöktől, hogy a kormánypárti jelölt győzel-

mét biztosítsa. Marosvásárhelyt vesztegettek és titkolt eszközökkel dolgoztak. A kormánynak hivatalos jelöltje volt, a ki az agrárbankot képviseli. A miniszterelnök tegnapi nyilatkozataiban a bünyügyi vizsgálat dolgában megnyugszik, de kéri, hogy a politikai részt is vizsgálja meg. Felolvassa kérdéseit, melyek a következők:

Igaz-e és van-e tudomása arról, hogy a marosvásárhelyi szabadelvűpártnak a most lefolyt szomorú kimenetelű választásra pénz küldetett és hogy ezen pénz a választásra fel is használtatott a szabadelvűpárt által?

Szándékozik-e a miniszter ur vizsgálatot tartani az iránt, hogy kik küldték a pénzt és micsoda forrásból származott ezen pénz?

Igaz-e, hogy a miniszterelnök ur szigoruan utasította Mikó Árpád főispánt, (Halljuk! Halljuk!) hogy minden eszköz felhasználásával hasson oda, hogy a marosvásárhelyi választásnál a kormánypárt jelöltje jusson a győzelemre?

Szél miniszterelnök a választásokról.

Szél Kálmán miniszterelnök: A ki higgadtan és elfogulatlanul, a szerencsétlenségtől és attól a kínos érzülettől, a melyet az mindnyájunkban keltett, elvontan volt szíves mérlegelni azt, a mit én a történt sajnós és kínos esemény okának kiderítésére és a vizsgálat teljesítésére nézve előterjesztettem a t. Háznak, az kénytelen elismerni, hogy az igazság megállapításában, felderítésében, a valónak, az igaz valónak keresésében és abban, hogy azután mindenki elvegye abból a vizsgálatból azt, a mi neki kijut, akár a felmentő, akár az elítélő ítéletet: nem lehet correctebb és kielégítőbb álláspontot elfoglalni, szigorubban, részrehajlatlanabbul, pártatlanabbul, (Ugy van! Ugy van! jobbfelől és középen.) elfogulatlanabbul és messzebbmenőleg intézkedni, a mint én intézkedtem. (Élénk helyeslés. Ugy van! Ugy van! Élénk tetszés a jobboldalon.) És én a t. képviselő uraknak igazságszeretetére appellálok (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középen.) lehet-e többet követelni, mint a mennyit én önként felajánlottam. A tényállás megismerése után, rögtön a visszaérkezésem után, mielőtt még lakásomra mentem volna, a pályaudvaron határoztam el a szigorú pártatlan vizsgálatot és a vegyes bizottság kiküldését. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Én régibb tagja vagyok ennek a Háznak, mint a t. képviselő ur és talán Madarász József képviselő ur kivételével régibb, mint önök ott mindannyian. Mióta közpályán működöm; a mióta mint

fiatal kezdő ember a közpályára. hivatam kerületem bizalma által, ideálként állítottam magam elé, hogy az, a ki ebbe a terembe belép, *a nép bizalmának letéteményese és a tiszta bizalomnak képviselője legyen.* (Élénk általános helyeslés.) Én ideálként állítottam magam elé a *tiszta választásokat, a nép akarata és bizalma spontán, közvetlen és tiszta megnyilatkozásának az ideálját.* (Élénk általános helyeslés.)

Olay Lajos: Tessék azt megtartani!

Széll Kálmán miniszterelnök: Olay képviselő ur nem fogja rám fogni és bizonyítani az ellenkezőt, a mennyire tőlem telik és általában lehetséges.

Olay Lajos: Azt mondtam, hogy helyes, csak tessék megtartani. (Mozgás.)

Széll Kálmán miniszterelnök: .Én tizenkétszer lettem megválasztva (Eljenzés a jobboldalon.) és ebben a tizenkétszeri választásomban azok, a kik velem érintkeztek, tudták, hogy én repudeáltam és utáltam mindent, a mi csak messziről is befolyásolás, vagy a megvesztegetés színét hordja magán. És mégis nekem is kellett hordani mindig a magam erejéből, beszélünk őszintén, legitimus költségeket néha elég terheseket, (Zaj balfelől. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) a mint önöknek is kellett, a melyek elől kitérni legtöbbszörre nem lehetett és önöknek sem lehet. *És hogy nem lehet az ugynevezett legitim költségek elől kitérni az életben, mutatja a curiai bíráskodási törvény, a melybe az élet kényszere alatt* (Ellentmondások a szélsőbaloldalon.) ideális szempontból nem helyes — tudom, — de az élet exigenciáival számolni kellett. Ez az én felfogásom ma is. Az én regimém alatt 35 választás történt és éles küzdelmek is voltak a szabadelvűpárt és a függetlenségi párt jelöltje között is többször. És a 35 választás lefolyt a nélkül, hogy egyetlen egy panaszt hallottam volna. Ez a 36-ik választás járt egy, a választás tényén kívül álló szerencsétlen incidenssel. A 36-ik választás tanusítja, hogy milyen correct eszközökkel dolgozom én, hogy milyen szellem vezet, mert ha más szellem vezetett volna — nem mondom, hogy a képviselő ur mondja, vagy vele gyanusítana — de a mi felett nyugtalan-ságot áruul el, akkor az a 35 választás vetett volna föl jelenségeket, a melyeket e Házban szóvá tettek volna és a melyeket a közvélemény felkapott volna, de ez nem történt. (Ugy van! jobbfelől.) Hivatkozhatom arra is, hogy volt választás, a hol a szabadelvűpárt az illető kerületben jelöltet sem állított, (Mozgás a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) mert siker kilátása nélkül minden áron való küzdelemre nem helyes vállalkozni (Általános helyeslés.) és én nem biz-

tattam az ellenkezőre, sőt ebben megerősítettem, (Általános helyeslés.) hozhatok föl magam mellett nemcsak kijelentéseket, de tapasztalatokat is, (Helyeslés a jobboldalon. Felkiáltások: Tényeket!) melyek két év alatt megmutatták az életben, miképen gyakorlom a választások vezetését. Immár tényeket hozhatok fel, a melyek mind nem ellenem, hanem mellettem bizonyítanak. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Nekem választási kasszám nincs; (Általános helyeslés.) e dolgokba nem elegyedem; minden párt a maga legitímus költségeit viseli és hozza össze úgy, ahogy tudja. (Élénk helyeslés.)

Tegnap már felemlítettett, hogy küldetett a maros-tordai főispánnak Kolozsvárról Gajzágó Ferencz részéről pénz. Nem reagáltam rá, mert nem tudok róla, nem ismerem azt az urat, hírét sem hallottam, nem tudok arról a pénzküldeményről, melyről a t. képviselő ur megemlékezett; nem tudok e fajta pénzküldeményekről, a melyek a marosvásárhelyi szabadelvűpárthoz érkeztek volna, a mint a képviselő ur kérdezte.

A mi a második kérdést illeti: hogy igaz-e, hogy a kormány a marosvásárhelyi választást megelőzőleg úgy a kinevezett rendőrkapitánynyal, valamint a polgármesterrel a betöltendő polgármesteri állásra vonatkozólag előre megállapodott, erre nézve megjegyezhetem, hogy én a kinevezett rendőrkapitánynyal semmi érintkezést a választást megelőzőleg nem folytattam azóta, hogy megszűnt a képviselőház tagja lenni. (Helyeslés.) A mi pedig a főispánt és a polgármestert illeti, a betöltendő polgármesteri állás kérdése nem lévén az én hivatalos hatáskörömbe tartozó, ahhoz semmi közöm sincs, arra vonatkozólag eszem ágában sincs bármi néven nevezendő megállapodásra jutni. (Helyeslés.) Nem az én dolgom, ki lesz megválasztva, ki nem lesz megválasztva. (Élénk helyeslés.) Ez Marosvásárhely képviselőtestületének a dolga, a melybe nem avatkozom. (Általános helyeslés.) Hanem egyet még hozzá teszek. Tessék elhinni, hogy ha az én egyéni óhajtásom szerint ment volna a dolog, mert nekem is, mint a ki ez idő szerint ez ország kormányának és a szabadelvűpárt élén állok, óhajaim lehetnek és kell, hogy legyenek a választásokat illetőleg. (Helyeslés.) Mondom, ha az én óhajom szerint ment volna a dolog, valóban a marosvásárhelyi választás el is maradt volna, ha az a szerecsétlenség be nem következik, a mely Marosvásárhely városának első kerületét, mindnyájunk és az ország fájdalomra megfosztotta attól a képviselőtől, a ki oly méltán képviselte, valószínűleg ezek a választások elmaradtak volna. Ezt mellékesen teszem hozzá, hogy a képviselő urak belém lássanak és illusztrálva

lássák, hogy midőn a választási kérdés megmozdult, általában nem is óhajtottam, hogy Marosvásárhelyen ez idő szerint választások legyenek. (Általános helyeslés.) És erre igen sok tanut tudok állítani. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon! Elhiszszük! Nem kételkedünk benne!) Ennek idejében heteken keresztül, a midőn megkérdeztettem, azt a nézetet fejtettem ki, hogy én általában nem óhajtok Marosvásárhelyt választást ez idő szerint és azt sem óhajtottam, a mi a választást előidézte. (Élénk helyeslés.)

»Igaz-e, kérdi végre harmadszor a képviselő ur, hogy a miniszterelnök ur szigorúan utasította Mikó Árpád főispánt, hogy minden eszköz fölhasználásával hasson oda, hogy a marosvásárhelyi választáson a kormánypárt jelöltje jusson győzelemre?«

Egyszerűen azt felelem az előbb mondtak alapján, hogy ez nem igaz, (Élénk helyeslés.) mert sem Mikó Árpád, sem mást nem utasítottam, hogy minden eszközt használjon föl, hogy a győzelem a szabadelvűpárt jelöltjéhez fűződjék. Még egy megjegyzést teszek, mert azokra illik, a miket Papp Elek képviselő ur mondott.

Azt mondja nekem, hogy én fölhevíttem ide a maros-tordai főispánt és mi megválasztottuk itten a szabadelvűpárt vagyis a kormány hivatalos jelöltjét. Én általában hivatalos jelöltet nem ismerek. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ezt a szót valódi értelmében értem. (Élénk helyeslés.) Minden kerületnek meg van a maga szabadelvűpártja és annak meg van a maga hivatalos jelöltje. Hogy annak a kerületbeli szabadelvűpártnak hivatalos jelöltje azután a szabadelvű központi párttal érintkezésben áll, az a dolog természetében rejlik, azt önök, a kikkel a külső függetlenségi pártok vezetősége összeköttetésben áll, igen jól tudják. Én mindig azt tartottam és vallom, — hisz a lefolyt választások, melyekre előbb hivatkoztam, e mellett tanuskodnak — hogy ez a leghelyesebb politika és a szabadelvűpárt győzelmének fő biztosítékát abban a nagy harcban, mely előtt állunk és a mely, remélem, lojális lesz mindkét oldalról és a mely remélhetőleg a szabadelvűpártnak fogja a többséget megszerezni, abban látom, hogy én igenis lojális eszközökkel dolgozom, morális és elvi eszközökkel, (Élénk helyeslés.) és mikor szabadelvűpárti mozgalomról van egy kerületben szó, mindenkinek, a ki onnan jön, akár szabadelvűpárti ember, akár az ottani szabadelvűpárt elnöke, akár más hivatalos vagy nem hivatalos egyén, én mindig azt mondom, ha véleményt kérnek, hogy azt jelöljék, a kinek legerősebb gyökere van a kerületben, (Helyeslés.) a kit a kerület

szabadelvüpartja és a kerület többsége a legalkalmasabbnak tart arra, hogy bizalmával fölruházza (Élénk helyeslés jobb-felől.) és *a kinek ottan gyökere van*, azt én morális támogatásban részesítem, olyanban, a milyent a törvény megenged, mert én a törvényt respektálok. (Élénk, általános helyeslés, éljenzés és taps a jobb- és baloldalon.)«

III. Egyéb választási visszaélésekre vonatkozólag kiemeljük itt még a Curiai két döntvényét *a legitim* költségek tekintetében:

a) Turpis causa. A választóknak megvesztegetése céljából való etetés, itatás törvény által tiltott cselekvény lévén, az arra fordított kiadások biróilag *nem érvényesíthetők*. (Curia 1894/2194. sz.)

b) A valóságos fuvar és élelmezési költséget meghaladó pénzadomány vesztegetésnek tekintetik és vétséget képez. (Curia 1898/5076. sz.)

VII. FÜGGELÉK.

1. A vármegyéknek a fuvarozási díjak tárgyában alkotott szabályrendeletei.

A belügyminiszteri jóváhagyó rendeletek számai a törvényhatóságok nevei után 1900. évben keltek.

1. Abauj-Torna, 87,644.	33. Mármaros, 89,423.
2. Alsó-Fehér, 87,645.	34. Maros-Torda, 89,424.
3. Arad, 13,888/901.	35. Moson, 89,425.
4. Árva, 87,647.	36. Nagy-Küküllő, 89,426.
5. Bács-Bodrog, 87,648.	37. Nográd, 89,427.
6. Baranya, 87,649.	38. Nyitra, 89,428.
7. Bars, 87,650.	39. Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun,
17,423/901.
8. Békés, 87,661.	40. Pozsony, 89,430.
9. Bereg, 87,662.	41. Sáros, 89,432.
10. Besztercze-Naszód, 87,663.	42. Somogy, 90,312.
11. Bihar, 88,192.	43. Sopron, 90,313.
12. Borsod, 88,193.	44. Szabolcs, 90,314.
13. Brassó, 88,194.	45. Szatmár, 90,315.
14. Canád, 88,195.	46. Szeben, 90,316.
15. Csik, 92,700.	47. Szepes, 90,317.
16. Csongrád, 88,196.	48. Szilágy, 90,318.
17. Esztergom, 88,197.	49. Szolnok-Doboka, 90,319.
18. Fejér, 88,198.	50. Temes, 90,320.
19. Fogaras, 88,199.	51. Tolna, 90,321.
20. Gömör-Kis-Hont, 88,200.	52. Torda-Aranyos, 90,322.
21. Győr, 88,202.	53. Torontál, 90,845.
22. Hajdu, 89,021.	54. Trencsén, 90,846.
23. Háromszék, 89,022.	55. Turóc, 90,847.
24. Heves, 89,023.	56. Udvarhely, 90,848.
25. Hont, 89,024.	57. Ugocsa, 90,849.
26. Hunyad, 89,025.	58. Ung, 90,850.
27. Jász-N.-Kun-Szolnok, 89,026.	59. Vas, 90,851.
28. Kis-Küküllő, 89,027.	60. Veszprém, 90,852.
29. Kolozs, 89,028.	61. Zala, 90,853.
30. Komárom, 89,029.	62. Zemplén, 90,854.
31. Krassó-Szörény, 89,030.	63. Zólyom, 90,855.
32. Liptó, 89,422.	

Abauj-Tornavármegye.

Abauj-Torna vármegye törvényhatóságának az 1899 : XV. t.-czikk 8. §-a
alapján alkotott

szabályrendelete.

1. §. Az 1899 : XV. t.-cz. 7. és 8. §§-ainak rendelkezései értelmében országgyűlési képviselőválasztás alkalmával a választóknak a választás helyére való szállításáért és visszaszállításáért, ha e célra fuvarosul az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel, a törvényhatósági szabályrendeletben megállapított fuvardíjak keretén belől fuvardíjat kaphat a nélkül, hogy azt követelni joga lenne, és a választóknak szállítás helyett pénz nem adható.

Minthogy a törvény célzata az, hogy a megállapított fuvardíjak vesztegetésre, visszaélésekre ürügyül ne szolgálhassanak, hanem különösen az, hogy a távolabb lakó szegény sorsu választóknak is lehetővé tétessék a honpolgári jogok gyakorlása, és minthogy a törvény világosan kijelenti azt, hogy a szabályrendeletben megállapított legmagasabb fuvardíjat felülhaladó összeg vesztegetés céljából adottnak tekintendő, Abauj-Torna vármegyében az a választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója, a ki országgyűlési képviselőválasztás alkalmával a képviselőválasztóknak a választás helyére való szállítására és visszaszállítására fuvarosul fogadtatik föl, legfeljebb a következő 2. §-ban meghatározott fuvardíjat kaphatja, nem lévén szabad semmi néven nevezendő ezimen más költségeket sem fölszámítani, sem megadni, sem elfogadni, kivéve a hid- és kövezet-vám ezimén, a vámdíj-szabályzat szerint tényleg fizetendő díjakat.

2. §. A megadható legmagasabb fuvardíjak, minden egyes községre nézve, a következő táblázat szerint állapíttatnak meg, úgy mint :

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
	Gönczi választókerület.		
	Választási hely : Göncz.		
1	Alpár	24:3	6
2	Arka	17:9	5
3	Abauj-Szántó	24:5	6
4	Alsó-Czéceze	16:7	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
5	Barkó	35.1	8
6	Bodókó-Ujfalu	24.3	6
7	Bodókó-Váralja	21.3	6
8	Czekeháza	23.9	6
9	Felső-Czéceze	15.2	5
10	Felső-Dobsza	35.0	8
11	Filkeháza	29.0	6
12	Fony	13.7	5
13	Gibárt	24.4	6
14	Göncz	—	—
15	Göncz-Runka	4.9	4
16	Hejcze	6.8	4
17	Hernád-Büd	27.8	6
18	Hernád-Kéres-Prépost	37.4	8
19	Kis-Bózsva	25.0	6
20	Kér	21.1	6
21	Korlát	15.1	5
22	Kovács-Vágás	29.4	6
23	Kovács-Vágási-Huta	33.7	7
24	Mogyoróska	17.7	5
25	Nagy-Bózsva	22.6	6
26	Nyíri	17.0	5
27	Nagy-Kinyizs	39.7	8
28	Pálháza	19.1	5
29	Pere	28.9	6
30	Radvány	21.9	6
31	Regéczeke	19.2	5
32	Sompataki-Kis-Huta	28.6	6
33	Sompataki-Nagy-Huta	31.2	7
34	Sima	29.8	6
35	Szent-István-Baksa	41.7	8
36	Telkibánya	9.4	4
37	Vilmány	8.7	4
38	Vilmány-Kisfalu	7.9	4
39	Vízoly	12.5	5
Szikszoí választókerület.			
Választási hely: <i>Szikszo</i> .			
1	Alsó-Fügöd	20.2	6
2	Alsó-Kázmárk	13.9	5
3	Alsó-Méra	24.4	6
4	Alsó-Szend	23.0	6
5	Alsó-Vadász	4.6	4
6	Aszaló	3.6	4
7	Bakta	20.7	6
8	Berencs	13.9	5
9	Beret	18.7	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
10	Csobád	11·7	5
11	Detek-Tenger	17·2	5
12	Deveceser	21·1	6
13	Enes	22·0	6
14	Fancsal	22·8	6
15	Felső-Fügöd	21·1	6
16	Felső-Kázmárk	14·7	5
17	Felső-Méra	26·1	6
18	Felső-Szend	23·5	6
19	Felső-Vadász	20·8	6
20	Forró	17·9	5
21	Halmai	7·7	4
22	Hernád-Szent-András	18·9	5
23	Homrogd	10·1	5
24	Ináncs	15·8	5
25	Jánosd	5·4	4
26	Kéty	22·2	6
27	Kis-Kinyizs	11·0	5
28	Kupa	15·8	5
29	Léh	12·3	5
30	Monaj	13·8	5
31	Nyésta	21·3	6
32	Onga	10·6	5
33	Orosz-Gadna	25·0	6
34	Rásony	15·1	5
35	Saáp	15·4	5
36	Selyeb	17·4	5
37	Szala	24·2	6
38	Szikszó	—	—
39	Szolnok	22·1	6
40	Tomor	16·3	5
41	Ujlak-Szanticska	28·6	6
Garbóc-bogdányi választóker.			
Választási hely: <i>Garbóc-Bogdány.</i>			
1	Abaujvár	21·2	6
2	Alsó-Csaj	1·5	4
3	Alsó-Hutka	3·5	4
4	Alsó-Kéked	17·4	5
5	Alsó-Kemencze	15·7	5
6	Alsó-Mislye	6·0	4
7	Alsó-Olesvár	19·8	5
8	Bátyok	15·1	5
9	Benyék	26·3	6
10	Beszter	10·6	5
11	Bologd	1·5	4
12	Bőöd	10·5	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
13	Csákány	14-0	5
14	Felső-Csáj	4-0	4
15	Felső-Hutka	6-7	4
16	Felső-Kéked	16-4	5
17	Felső-Kemencze	17-8	5
18	Felső-Mislye	3-5	4
19	Felső-Olesvár	19-5	5
20	Füzér	24-1	6
21	Garbócz-Bogdány	—	—
22	Györgyi	12-6	5
23	Györke	7-2	4
24	Haraszi	27-7	6
25	Hollóháza	19-4	5
26	Kajata	27-5	6
27	Kalsa	11-9	5
28	Kassa-Ujfalu	23-9	6
29	Kelecsény-Borda	15-3	5
30	Királynép	29-3	6
31	Kis-Szaláncz	10-6	5
32	Komlós	33-4	6
33	Lengyelfalva	8-6	4
34	Nádasd	13-2	5
35	Nádaska	14-9	5
36	Nagy-Szaláncz	6-9	4
37	Ósva	8-2	4
38	Pányok	18-9	5
39	Pető-Szinyo	11-7	5
40	Pusztafalu	27-9	6
41	Raás	22-8	6
42	Rákos	2-9	4
43	Rank	21-9	6
44	Rankfűred	20-4	6
45	Regete-Ruszka	4-1	5
46	Rozgony	22-2	6
47	Szalánczhuta	12-0	5
48	Széplak	7-0	4
49	Széplak-Apáti	7-3	4
50	Szilvás-Apáti	12-3	5
51	Szkáros	12-4	5
52	Tihany	20-5	6
53	Ujváros	10-5	5
54	Ujszállás	10-4	5
55	Vajkócz	26-7	6
56	Zdoba	11-6	5
57	Zsadány	9-3	4
58	Zsir	18-3	5
59	Zsujta	26-0	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
	Nagyidai választókerület.		
	Választási hely: <i>Nagyida.</i>		
1	Alsó-Tökés	16·3	5
2	Aranyidka	30·7	7
3	Bárcza	15·3	5
4	Baska	16·9	5
5	Bernátfalva	13·4	5
6	Bocsárd	6·2	4
7	Bölzse	10·4	5
8	Bukócz	13·7	5
9	Buzafalva	13·7	5
10	Buzinka	4·5	4
11	Csány	14·3	5
12	Csécs	8·7	4
13	Csontosfalva	13·8	5
14	Enyiczke	8·8	4
15	Felső-Tökés	18·9	5
16	Geese	13·4	5
17	Gönyű	11·7	5
18	Hatkócz	11·8	5
19	Hidas-Németi	11·7	5
20	Hilyő	18·1	6
21	Jászó-Mindszent	27·7	6
22	Jászó-Ujfalu	14·8	5
23	Kassa-Béla	34·6	7
24	Kassa-Hámor	38·4	8
25	Kenyhecz	9·5	4
26	Kis-Ida	9·4	4
27	Koksó-Baksa	15·1	5
28	Koksó-Mindszent	12·9	5
29	Komároc	4·6	4
30	Lőrinczke	15·3	5
31	Migléc	10·7	5
32	Miszlóka	14·6	5
33	Nagy-Ida	—	—
34	Opáka	44·6	8
35	Páng	14·7	5
36	Polyi	8·5	4
37	Réka	29·2	6
38	Rudnok	27·0	6
39	Sacza	4·9	4
40	Semse	11·4	5
41	Szakaly	5·9	4
42	Szeszta	5·5	4
43	Szina	8·2	4
44	Tornynos-Németi	12·8	5
45	Zsebes	13·0	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
	Szepsi-i választókerület.		
	Választási hely: <i>Szepsi.</i>		
1	Alsó-Gagy	26'9	6
2	Alsó-Láncz	16'7	5
3	Alsó-Meczenzéf	16'0	5
4	Alsó-Novaj	35'4	8
5	Apáti	30'9	7
6	Bodolló	2'9	4
7	Buzita	13'2	5
8	Büttös	21'4	6
9	Csenyéte	27'6	6
10	Debrőd	6'1	4
11	Fáj	30'3	7
12	Felső-Gagy	23'8	6
13	Felső-Láncz	16'7	5
14	Felső-Meczenzéf	17'9	5
15	Felső-Novaj	36'0	8
16	Fuló-Kéres	26'7	6
17	Gagy-Bátor	26'1	6
18	Gagy-Vendégi	23'9	6
19	Garadna	33'1	7
20	Hernád-Petri	30'0	7
21	Hernád-Szölled	30'9	7
22	Hernád-Vécese	30'2	7
23	Hym	20'2	6
24	Idrány	35'6	8
25	Jánok	7'8	4
26	Jászó	8'6	4
27	Jászó-Váralja	8'9	4
28	Kány	13'8	5
29	Keresztéte	15'9	5
30	Krasznik-Vajda	20'4	6
31	Litka	25'2	6
32	Makrancz	2'6	4
33	Pamlény	16'8	5
34	Péder	6'3	4
35	Perecse	15'4	5
36	Perény	21'6	6
37	Pusztá-Radvány	26'2	6
38	Reste	13'9	5
39	Somodi	3'4	4
40	Stoósz	24'5	6
41	Szászfa	23'9	6
42	Szemere	22'7	6
43	Szepsi	—	—
44	Szurdok	28'9	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
Szini választókerület.			
Választási hely: <i>Szin.</i>			
1	Barakony	17·2	5
2	Becksháza	18·8	5
3	Bódva-Lenke	15·0	5
4	Bódva-Vendégi	18·7	5
5	Derenk	11·0	5
6	Dobódöl	7·1	4
7	Egerszög	10·2	5
8	Hidvég-Ardó	16·7	5
9	Horváti	20·7	6
10	Jósvafő	9·2	4
11	Kápolna	6·4	4
12	Komjáti	9·9	4
13	Nádaska	12·4	5
14	Perkupa	5·8	4
15	Rákó	7·9	4
16	Szent-András	12·4	5
17	Szent-Jakab	21·0	6
18	Szila	7·6	4
19	Szin	—	—
20	Szinpetri	3·2	4
21	Szögliget	5·8	4
22	Szöllős-Ardó	9·3	4
23	Teresztene	10·6	5
24	Varbócz	4·8	4
Görgői választókerület.			
Választási hely: <i>Görgő.</i>			
1	Áj	14·2	5
2	Almás	6·5	4
3	Falucska	42·2	8
4	Görgő	—	—
5	Jabloneza	13·2	5
6	Körtvélyes	10·8	5
7	Méhész	5·8	4
8	Szadelő	8·3	4
9	Torna	9·7	4
10	Torna-Ujfalu	14·4	5
11	Udvarnok	6·8	4
12	Zsarnó	13·9	5

3. §. A választási hely területére nézve fuvardij nem adható.

4. §. Julius és augusztus hónapokban foganatósítandó képviselő-választás esetére az előző §-ban megállapított legmagasabb fuvardijak 1 — azaz egy — koronával emelhetők föl.

5. §. Oly esetben, a midőn a képviselőválasztók a választási helyre vasuton szállíttatnak, a 2. §-ban meghatározott fuvardijak nem fizethetők, ellenben a választók lakóhelyéről a felszállási vasuti állomásig és innen vissza a lakóhelyre való szállításért, fuvardij fejében fuvaronként legfeljebb 2 — azaz kettő — korona fizethető az 1. §-ban említett fuvarosnak.

6. §. Minden esetben egy fuvaron, a kocsison kívül legalább 3 — azaz három, — az illető képviselőválasztás alkalmával és kerületben szavazni jogosult választó szállítandó. — Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben háromnál kevesebb választó van, vagy az illető községből háromnál kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

Ha a fuvaros háromnál több választót szállít, ez esetben minden, a háromnál több választóért egyenként 50 fillérrel több díjat kaphat, a 2. §-ban meghatározottnál.

7. §. Az ezen szabályrendeletben megállapított díjtételek azon legfelső határt jelölik meg, a melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardiját adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

8. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 87,644/900. sz. rendeletével.

Alsó-Fehérvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztóknak a választási székhelyre szállítása és visszaszállításánál fizethető fuvarozási díjakról.

Az 1899 : XV. t.-cz. 8. §-a értelmében Alsó-Fehér vármegye területére nézve az 1900—1902. évekre az országgyűlési képviselőválasztóknak, a választás helyére való szállítása- és visszaszállítására az 1899 : XV. t.-cz. 7. §-a szerint felfogadott fuvarosok díjazása következőleg szabályoztatik.

1. §. A választási székhelyek területén, valamint az azoktól 5 km. távolságon belül fekvő községekre nézve fuvardíj nem állapítatik meg.

A választási székhelyektől 5 kilométernél távolabb fekvő községekre nézve, a fuvarozási díj egy kétfogatu ló- vagy ökör-szekér után minden egyes községre nézve következőleg állapittatik meg :

Sorszám	K ö z s é g	A választási székhelytől való távolság kilo- méterekben	Megállapított rendes fuvaro- zási díj koro- nában	Ehez november 1-től április 15-ig adható pótdíj
	Alvinczi választókerület.			
	Választási hely : <i>Alvincz-Borberek-Sibisan.</i>			
1	Aknár	12:3	4	—
2	Alamor	53:2	13	4
3	Alsó-Maros-Váradja	7:6	4	—
4	Alvincz-Borberek-Sibisan	—	—	—
5	Berve	25:6	7	—
6	Besenyő	32:9	9	2
7	Borsómező	7:2	4	—
8	Buzd	30:5	9	2
9	Csieső-Holdvilág	64:8	15	—
10	Csóra	13:3	4	—
11	Demeterpataka	23:8	6	2
12	Drassó	25:9	6	—
13	Drombár	16:1	5	—
14	Farkastelke	48:1	12	2
15	Felső-Maros-Váradja	9:5	4	—
16	Gergelyfája	32:3	10	2
17	Henningfalva	27	8	2
18	Hosszutelke	32:9	9	2
19	Karna	8:5	4	—
20	Kis-Cserged	44	12	2
21	Kis-Enyed	37:8	10	2
22	Kiskerek	50:9	12	4

Sorszám	Község	A választási székhelytől való távolság kilo- méterekben	Megállapított rendes fuvaro- zási díj koro- nában	Ehez november 1-től április 15-ig adható pótdíj
23	Kis-Ludas	44	12	—
24	Koneza	23·1	6	—
25	Kutfalva	20·6	6	—
26	Ladamos	60·15	15	4
27	Limba	10·4	4	—
28	Maros-Csüged	12·7	4	—
29	Monora	53·9	13	—
30	Nagy-Cserged	45·2	12	2
31	Ohába	26·8	8	2
32	Oláh-Bogát	45	12	4
33	Oláh-Dálya	16·7	5	—
34	Oláh-Girbó	20·2	6	—
35	Oláh-Herepe	19·9	6	—
36	Örményszékes	48·9	12	4
37	Pókafalva	44·3	12	4
38	Rakató	15·7	6	—
39	Sorostély	59·1	14	4
40	Sóspatak	15	5	—
41	Spring	29·6	8	—
42	Strázsa	22·8	6	—
43	Szarakszó	17	5	—
44	Szász-Csanád	48·4	12	4
45	Szászpatak	51·5	12	—
46	Székás	36·8	9	—
47	Székás-Preszáka	38·9	10	4
48	Tartaria	9·5	4	—
49	Táté	22·8	6	—
50	Tóhát	36·8	9	2
51	Veresegyháza	38·8	10	2
52	Vingárd	24·6	6	—
Magyarigeni választókerület.				
Választási hely: <i>Magyar-Igen.</i>				
1	Abrudfalva	60	15	—
2	Borbánd	8·4	4	—
3	Bucsum	62·2	15	—
4	Czelna *	3·3	—	—
5	Fenes	26·1	7	—
6	Galacz	27	7	—
7	Gáldtő	17·7	5	—
8	Gaurény	13·4	4	—
9	Igenpatak *	3·3	—	—
10	Intregáld	26·1	8	2
11	Kerpenyes	60·3	15	—

* 5 kilométeren belül fuvar díj nem állapittatik meg.

Sorszám	K ö z s z é g	A választási székhelytől való távolság kilo- méterekben	Megállapított rendes fuvaro- zási díj koro- nában	Ehez november 1-től április 15-ig adható pótdíj
12	Királypatak	8-9	4	—
13	Kisfalud	7	4	—
14	Kozsbárd	18-5	5	—
15	Krakkó	6-1	4	—
16	M.-Boros-Bocsárd *	3-4	—	—
17	Magyar-Igen	—	—	—
18	M.-Szt.-Imre	14-2	4	—
19	Metesd	14	4	—
20	Muska	73-6	16	—
21	Ó-Boros-Bocsárd *	4-4	—	—
22	Ompoicza	10-3	4	—
23	Ompoly-Preszaka	22-3	6	—
24	Petrozsán	28	7	—
25	Pojána	16-6	5	—
26	Poklos	17-2	5	—
27	Sárd *	2-8	—	—
28	Szohodol	72-6	16	—
29	Tibor	8-9	4	—
30	Tótfalud	7	4	—
31	Trimpoel	36	9	—
32	Vajasd	9-7	4	—
33	Valea-Doszulni	35	9	—
34	Zalatna	29-1	8	—
Maros-ujvári választókerület.				
Választási hely: <i>Maros-Ujvár.</i>				
1	Asszonynópe	18-4	6	—
2	Batizháza	18-6	6	—
3	Buzás-Bocsárd	40-8	10	2
4	Czintos	25-6	7	—
5	Csekelaka	18-6	6	—
6	Csombord	24-6	6	—
7	Csongva *	1-9	—	—
8	Elekes	18-2	6	2
9	Felső-M.-Ujvár*	1-9	5	—
10	Fugad	19-4	6	—
11	Gabud	15-2	5	—
12	Gambuer	23	7	2
13	Háporton	13-7	4	—
14	Hari	12-6	4	2
15	Ispánlaka	9-9	4	—
16	Istvánháza	28-2	8	—
17	Karácsonfalva	52-2	12	—
18	Kisakna	25-1	7	2

* 5 kilométeren belül fuvardíj nem állapíttatik meg.

Sorszám	K ö z s é g	A választási székhelytől való távolság kilo- méterekben	Megállapított rendes fuvaro- zási díj koro- nában	Ehez november 1-től április 15-ig adható pótdíj
19	Kis-Solymos	29.8	8	2
20	Kutyfalva	31.3	9	—
21	Lándor	25.5	7	—
22	Lőrinczréve	29.8	8	—
23	M.-Bagó	22.2	6	—
24	M.-Becze	25.1	7	—
25	M.-Bükkös	26.8	7	—
26	M.-Csesztve *	2.8	—	—
27	M.-Forró	16.3	5	—
28	M.-Herepe	29.1	8	2
29	Magyar-Lapád	19.4	6	—
30	Magyar-Sülye	25.3	8	2
31	Maros-Csucs	12.3	4	—
32	Maros-Gezse	19.9	6	2
33	Maros-Gombás	12.8	4	—
34	Maros-Kapna	39.1	9	—
35	Maros-Káptalan	8.0	4	—
36	Maros-Koppánd	10.4	4	—
37	M.-Szent-Benedek	23.9	7	—
38	M.-Szent-Király	24.6	6	—
39	M.-Szent-Jakab	27.5	8	2
40	Maros-Ujvár	—	—	—
41	Medvés	24.8	7	—
42	Megyerék	32.7	9	—
43	Miklóslaka *	4.7	—	—
44	Nagylak	6.5	4	—
45	Oláh-Apahida	10.4	4	—
46	Oláh-Csesztve	44.6	10	—
47	Oláh-Péterlaka	30.3	9	—
48	Oláh-Szilvás	10.3	4	—
49	Oláh-Tordos	16.2	6	—
50	Oroszi	29.4	8	—
51	Ozd	30.6	9	2
52	Paczalka	35.5	9	—
53	Szász-Ujfalu	26	7	—
54	Tompaháza	27	7	—
55	Vadverem	24.1	7	—
Nagyenyedi választókerület.				
Választási hely : <i>Nagy-Enyed.</i>				
1	Alsó-Gáld	18	5	—
2	Alsó-Orbó	8.5	4	—
3	Balászfalva város	39	9	—
4	Balászfalva falu	38	9	—

* 5 kilométeren belül fuvardíj nem állapíttatik meg.

Sorszám	Község	A választási székhelytől való távolság kilo- méterekben	Megállapított rendes fuvaro- zási díj koro- nában	Ehez november 1-től április 15-ig adható pótdíj
5	Benedek	22·8	6	—
6	Csáklya	20·8	6	—
7	Csufud	38·6	9	—
8	Diód	16·1	5	—
9	Diomál	13·3	4	—
10	Felenyed *	2·8	—	—
11	Felgyógy	21·8	6	—
12	Felső-Gáld	26·6	7	—
13	Felső-Orbó	7·6	4	—
14	Havasgyógy	41·7	10	2
15	Kisgyógypatak	39·2	9	—
16	Közép-Orbó	6·6	4	—
17	Maros-Béld	7·6	4	—
18	Miháلعzfalva	21·5	6	—
19	Mindszent	20·9	6	—
20	Miriszló	6·6	4	—
21	Mágos	60	15	—
22	Mázsina	8·5	4	—
23	Nagy-Enyed	—	—	—
24	Nyírmező	13·3	4	—
25	Óbrásza	25·7	7	—
26	Óláh-Lapád	9·5	4	—
27	Óláh-Rákos	13·3	4	2
28	Ponor	39·2	9	—
29	Remete	27·4	8	—
30	Szabaderdő	19	6	—
31	Tövis	12·3	4	—
32	Tür	36·4	9	—
33	Véza	40·2	9	—
34	Vládháza	10·4	1	—
Adrubbánya-verespataki választókerület.				
Választási hely: <i>Adrubbánya.</i>				
1	Adrubbánya r. t. város	—	—	—
2	Korna *	3	—	—
3	Verespatak	10·5	4	—
Vizaknai választókerület.				
Választási hely: <i>Vizakna.</i>				
1	Mundra	7	4	—
2	Vizakna r. t. város	—	—	—
Gyulafehérvári választókerület.				
Gyulafehérvár r. t. város*				

* 5 kilométeren belül fuvardíj nem állapíttatik meg.

Egyfogatu szekerekre nézve a fent megállapított díjaknak $\frac{2}{3}$ -a számítható fel.

2. §. Minden felfogadott kétfogatu fuvar a kocsison kívül legalább négy választót, minden egyfogatu fuvar legalább két választót köteles szállítani. Kivételt képez azon eset, midőn valamely községben a meghatározott számnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni. Ha a fuvaros az előbb megállapított számnál több választót szállít, az ezen számon felül levő minden egyes választó után az 1. §-ban meghatározott díjak 20%-kali emelésének van helye.

A komp- és hidvámok a megállapított fuvardíjakban nem foglaltnak benn.

3. §. Az ekként meghatározott fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatott fel a fuvarozásra. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és a választás végével visszaszállítására szólván, egyéb költségek a fuvaros által fel nem számíthatók.

4. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, az ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

5. §. Az ezen szabályrendeletben megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt, vagy megbízottja vesztegetés gyanuja nélkül fuvardíjat adhat, minél fogva a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

6. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 87,645/900. sz. rendeletével.

A r a d v á r m e g y e.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztók által netalán igénybe veendő fuvarozási díjak megállapítása tárgyában.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztók fuvarozási díjai az 1899 : XV. t.-cz. 8. §-a értelmében, választókerületenként és községenként a következőképen állapíttatnak meg :

Sorszám	A választó lak- helye	A két község közötti távolság kilométe- rekben	A választó lakhelyé- nek távolsága a leg- közelebbi vasuti álló- mástól km.-ekben	Megállapított fuvarozási díj K	Megjegyzés
I. Pécskai választókerület.					
Választási hely : <i>M.-Pécska.</i>					
1	F.-N.-Iratos	18	—	5	vasut használendő
2	Glogovác	—	—	—	
3	K. és N.-Varjas	15.5	—	5	
4	Kis-Pereg	14	—	3	vasut használendő
5	Kurtics	—	—	—	
6	M.-Pécska	—	—	—	Mácsától Kurticsig kocsin, onnan vasut Mikalakától Aradig kocsin, onnan vasut M.-Pécskával való összeépített- ségénél fogva díjak meg nem állapíttatnak
7	Mácsa	—	5.5	2	
8	Mikalaka	—	3	2	
9	Német-Pereg	16	—	5	
10	Ó-Bodrog	10	—	2	
11	Ó-Pécska	—	—	—	Zsigmondházától Aradig kocsin, onnan vasut
12	Szemlak	14.5	—	3	
13	Zsigmondháza	—	3	2	
II. Radnai választókerület.					
Választási hely : <i>Radna.</i>					
1	Baja	—	13.7	3	Földváraddig kocsin, onnan vasut
2	Battuceza	—	9.5	2	Berzováig kocsin, onnan vasut
3	Berzova	—	—	—	vasut használendő
4	Csicsér	18	—	5	

Sorszám	A választó lak- helye	A két község közötti távolság kilométe- rekben	A választó lakhelyé- nek távolsága a leg- közelebbi vasút álló- mástól km.-ekben	Megállapított fuvarozási díj K	Megjegyzés
5	Dumbrovia	—	8.5	2	Berzováig kocsin, onnan vasut
6	Govosdia	—	4.5	2	Tótváradig kocsin, onnan vasut
7	Gyorok	14.5	—	—	vasut használandó
8	Gross	—	13.5	3	Berzováig kocsin, onnan vasut
9	Gyulicza	—	6	2	Tótváradig kocsin, onnan vasut
10	Halalis	—	3	2	Soborsinig kocsin, onnan vasut
11	Iltyó	—	—	—	vasut használandó
12	Kaprueza	—	4	2	Berzováig kocsin, onnan vasut
13	Kladova	7.5	—	2	—
14	Konop	—	—	—	vasut használandó
15	Korbest	—	10.1	2	Iltyóig kocsin, onnan vasut
16	Kujás	—	6.5	2	Soborsinig kocsin, onnan vasut
17	Kúvin	14	—	3	—
18	Lupést	—	11	3	Földváradi kocsin, onnan vasut
19	Ménés	11	—	3	—
20	Milova	11	—	3	—
21	Mondorlak	19	—	5	—
22	Monovostia	—	2.5	2	Berzováig kocsin, onnan vasut
23	M.-Szlatina	—	21	6	Berzováig kocsin, onnan vasut
24	Obertia	—	15.6	3	Iltyóig kocsin, onnan vasut
25	Odres	14.5	—	3	—
26	Ó- és Uj-Paulis	—	—	—	vasut használandó
27	Pernyest	—	14.4	—	Tótváradig kocsin, onnan vasut
28	Petrís	—	6.6	2	Iltyóig kocsin, onnan vasut
29	Radna	—	—	—	—
30	Rossia	—	14.1	—	Iltyóig kocsin, onnan vasut
31	Soborsin	—	—	—	vasut használandó
32	Solymos	2	—	—	Radnával való összeépíté- sége folytán díj meg nem állapít- tatik
33	Szabadhely	14.5	—	3	—
34	Szelistye	—	5.1	2	Iltyóig kocsin, onnan vasut
35	Szorosság	—	2.5	2	Tótváradig kocsin, onnan vasut
36	Temesest	—	6	2	Soborsinig kocsin, onnan vasut
37	Tok	—	10.5	2	Soborsinig kocsin, onnan vasut
38	Tótvárad	—	—	—	vasut használandó
39	Trajas	—	12	3	Soborsinig kocsin, onnan vasut
40	Vinyest	—	1.5	—	vasut használandó a vasut- állomás közelsége folytán

Sorszám	A választó lak- helye	A két község közötti távolság kilométe- rekben	A választó lakhelye- nek távolsága a leg- közelebbi vasúti álló- mástól km.-ekben	Megállapított túrazozási díj K	Megjegyzés
III. Világosi választókerület.					
Választási hely : <i>Pankota.</i>					
1	Agris	8·5	—	2	
2	Aranyág	12	—	3	
3	Dezsőháza	20	—	5	
4	Drausz	15	—	3	
5	Dund	17·5	—	5	
6	Felménés	31	—	9	
7	Galsa	5·5	—	2	
8	Járkos	29·5	—	8	
9	Kavna	26·5	—	8	
10	Kerek	8·5	—	2	
11	Korasznicz	16·5	—	5	
12	Kreszteménés	30·5	—	8	
13	Kurtakér	14	—	3	
14	Lugozó	23·5	—	6	
15	Magyarád	4·5	—	2	
16	Muszka	4	—	2	
17	Nádas	32	—	9	
18	Pankota	—	—	—	
19	Silingyia	21·5	—	6	
20	Tancz	23	—	6	
21	Ternova	12	—	3	
22	Világos	8·5	—	2	
IV. Szentannai választókerület.					
Választási hely : <i>Uj-Szt-Anna.</i>					
1	Almás-Kamarás	—	5·5	2	bankuti állomásig kocsin, onnan vasut
2	Elek	—	—	—	vasut használandó
3	Fakert	16	—	—	
4	M.-Bodzás	—	8·5	2	M.-Egyházáig kocsin, onnan vasut
5	M.-Egyháza	—	—	—	vasut használandó
6	N.-Kamarás	—	6·5	—	bankuti állomásig kocsin, onnan vasut
7	Ó- és Uj-Fazekas, Varsánd	7·5	—	2	
8	Ó-Szt-Anna	—	—	—	Uj-Szt-Annával való összeépí- tettségénél fogva díj nem álla- pittatik meg

Sorszám	A választó lak- helye	A két község közötti távolság kilométe- rekben	A választó lakhelyé- nek távolsága a leg- közelebbi vasúti álló- mástól km.-ekben	Megállapított fuvarozási díj K	Megjegyzés
9	Ottlaka	—	—	—	vasut használandó
10	Sikló	—	—	—	vasut használandó
11	Simánd	—	—	—	vasut használandó
12	Szt-Leányfalva	17:5	—	5	
13	Szt-Márton	13:5	—	3	
14	Uj-Panát	16:5	—	5	
15	Uj-Szt-Anna	—	—	—	
16	Zimándköz	13	—	3	
17	Zimándujfalu	10	—	2	
V. Kisjenői választókerület.					
Választási hely : <i>Kisjenő.</i>					
1	Agya	7	2	—	
2	Bélzerind	15	3	—	
3	Csintye	11	3	—	
4	Erdőhegy	—	—	—	Kisjenővel való összeépített- ségénél fogva díj meg nem állapittatik
5	Feketegyarmat	13:5	—	3	
6	Gyulavarsánd	25	—	6	
7	Kerülös	17:5	—	5	
8	Kisjenő	—	—	—	
9	Miszke	12:5	—	3	
10	Nadab	5	—	2	
11	Nagy-Pál	20	—	5	
12	Nagy-Zerind	11:5	—	3	
13	Seprős	19	—	5	
14	Simonyifalva	20:7	—	6	
15	Szapáryliget	13:5	—	3	
16	Székudvar	7	—	2	
17	Szintye	16:5	—	5	
18	Szintye	7	—	2	
19	Talpas	32	—	9	
20	Vadász	18:5	—	5	
21	Zaránd	18:5	—	5	
VI. Borosjenői választókerület.					
Választási hely : <i>Borosjenő.</i>					
1	Álgyest	17:5	—	5	
2	Apatelek	5:5	—	2	

Sorszám	A választó lak- helye	A két község közötti távolság kilométe- rekben	A választó lakhelyé- nek távolsága a leg- közelebbi vasúti álló- mástól km.-ekben	Megállapított fuvarozási díj		Megjegyzés
				K		
3	Apáti	—	12	3		Csermőig kocsin, onnan vasut
4	Barakony	—	10	2		Csermőig kocsin, onnan vasut
5	Bernidia	—	3·4	2		Kocsubaig kocsin, onnan vasut
6	Bohány	—	6	2		Borossebesig kocsin, onnan vasut
7	Berza	20	—	5		Borossebesig kocsin, onnan vasut
8	Bokszeg	8·5	—	2		Borossebesig kocsin, onnan vasut
9	Borosjenő	—	—	—		vasut használandó
10	Borossebes	—	—	—		vasut használandó
11	Csermő	—	—	—		
12	Dézna	—	11	3		B.-Sebesig kocsin, onnan vasut
13	Doncsény	—	4	2		B.-Sebesig kocsin, onnan vasut
14	Gerosdia	—	6	2		B.-Sebesig kocsin, onnan vasut
15	Gyarmata	10·5	—	2		
16	Garba	10·5	—	2		
17	Hodos	26	—	8		
18	Ignest	—	0·5	2		B.-Sebesig kocsin, onnan vasut
19	Kertes	—	5·5	2		B.-Sebesig kocsin, onnan vasut
20	Kocsuba	—	—	—		vasut használandó
21	Kujed	25	—	6		
22	Laáz	—	9·5	2		B.-Sebesig kocsin, onnan vasut
23	Minyád	—	8	2		
24	Monyásna	—	16	5		
25	Monyoró	12·5	—	3		
26	Moroda	12	—	3		
27	Nadalbert	—	12	3		B.-Sebesig kocsin, onnan vasut
28	Nyágra	—	9·5	2		B.-Sebesig kocsin, onnan vasut
29	Prezest	—	1·5	—		Borostól vasuton, az állomás közelsége folytán díj meg nem állapittatik
30	Ravna	—	13·5	3		B.-Sebesig kocsin, onnan vasut
31	Repszeg	—	—	—		vasut használandó
32	Sikula	7·5	—	2		
33	Somoskesz	—	4	2		Csermőig kocsin, onnan vasut
34	Szelezsány	—	4·5	2		B.-Sebesig kocsin, onnan vasut
35	Szlatina	—	10	2		B.-Sebesig kocsin, onnan vasut
36	Szöllős-Csigerél	13	—	3		
37	Szucsány	—	12	3		B.-Sebesig kocsin, onnan vasut
38	Vojvagyon	16·5	—	5		

Sorszám	A választó lak- helye	A két község közötti távolság kilométe- rekben	A választó lakhelyé- nek távolsága a leg- közelebbi vasúti álló- mástól km.-ekben	Megállított fuvarozási díj		Megjegyzés
				K		
	VII. Jószáshelyi választókerület.					
	Választási hely: <i>Jószáshely.</i>					
1	Acsucza	—	—	—	—	vasúti állomás
2	Acsúva	20·5	—	—	5	
3	Al.-Csill	8·5	—	—	2	
4	Almás	11	—	—	3	
5	Banesd	—	2	—	—	N.-Halmágytól vasut használ- landó; az állomás közelsége folytán díj meg nem állapítatik
6	Baltyele	7	—	—	2	
7	Bodesd	—	5·8	—	2	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
8	Bugyesd	—	8·5	—	2	Acsuczaig kocsin, onnan vasut
9	Bogyesd	11	—	—	3	
10	Bonczesd	5·5	—	—	2	
11	Bansztur	—	12·4	—	3	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
12	Brusztureszk	12	—	—	3	
13	Buttyin	—	5·5	—	2	B.-Sebesig kocsin, onnan vasut a nagyhalmágyi vasúti állomás közvetlen szomszédságában lé- vén, fuvardíj meg nem állapít- tatik
14	Czermina	—	—	—	—	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
15	Czokesd	—	5·8	—	2	vasúti állomás
16	Csúcs	—	—	—	—	
17	Diées	10	—	—	2	
18	Dumbráva	12·1	—	—	3	
19	Dulesele	11·5	—	—	3	
20	Fényes	3·5	—	—	2	
21	Guravaj	6·5	—	—	2	
22	Gross	—	11·9	—	3	Csucsig kocsin, onnan vasut összeépítve Jószáshellyel, fuvardíj meg nem állapítatik
23	Gurahonez	—	—	—	—	
24	Holdmészes	4·5	—	—	2	
25	Honezisor	4·5	—	—	2	
26	Icsonesd	—	2·6	—	2	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
27	Jószás	2	—	—	—	a választási székhelyhez való közelsége folytán, díj meg nem állapítatik
28	Jószáshely	—	—	—	—	
29	Kakara	16	—	—	5	
30	Kis-Halmágy	—	6·8	—	2	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
31	Kiszindia	26	—	—	8	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut

Sorszám	A választó lak- helye	A két község közötti távolság kilométe- rekben	A választó lakhelyé- nek távolsága a leg- közelebbi vasúti állo- mástól km-ekben	Megállapított fuvarozási díj K	Megjegyzés
32	Krisztesd	—	7·7	2	
33	Krokna	10	—	2	Csuesig kocsin, onnan vasut
34	Lazur	—	7·2	2	
35	Leásza	—	8·6	2	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
36	Lestyora	—	5·8	2	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
37	Laugsóra	—	11·5	3	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
38	Madrizest	11	—	3	
39	Magulina	—	5·3	2	Csuesig kocsin, onnan vasut
40	Mermesd	—	10·5	2	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
41	Musztesd	10·5	—	2	
42	N.-Halmágy	—	—	—	vasuti állomás
43	Ócs	—	6·4	2	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
44	Ocitor	—	4·5	2	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
45	Pajtán	34	—	10	
46	Pleskucza	9·3	—	2	
47	Pojána	23·5	—	6	
48	Pojenár	—	6·8	2	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
49	Revetés	14·5	—	3	
50	Rossia	17	—	5	
51	Rosztocs	8·5	—	2	
52	S.-Bucsáva	9	—	2	
53	Szaturó	5·5	—	2	
54	Székács	8	—	2	
55	Szirl	—	13·4	3	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
56	Taláss	—	—	—	vasuti állomás
57	Tirnoricza	—	11·5	3	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
58	Tisza	—	5·8	2	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
59	Valemáre	4·5	—	2	
60	Vaszoja	34·5	—	10	
61	Vidra	—	6·3	2	Csuesig kocsin, onnan vasut
62	Vozdocs	—	11·5	3	Nagyhalmágyig kocsin, onnan vasut
63	Zimbró	8	—	2	
64	Zöldes	7	—	2	

2. §. Az első szakaszban feltüntetett fuvardíjak megállapításánál irányelvül szolgált, hogy a közúti távolságok zónák szerint osztatnak be s minden egyes zónára nézve fuvarossági egységár állapittatik meg.

Az I-ső zónába eső 0—2 kilométer távolságra a távolság csekély-sége folytán fuvardíj meg nem állapítottatott.

II. zóna	2—10 kilométerig, fuvardíj	2 korona
III. »	11—15 » »	3 »
IV. »	16—20 » »	5 »
V. »	21—25 » »	6 »
VI. »	26—30 » »	8 »
VII. »	30—32 » »	9 »
VIII. »	32—35 » »	10 »

A helyi viszonyok tekintetbe vételével alapelvül szolgált továbbá, hogy két koronánál kisebb és tíz koronánál nagyobb fuvardíjak meg nem állapítottatnak.

3. §. A fuvardíjak megállapításánál egy fuvarra három választó számítottatott, vagyis egy kocsí három választó továbbítására használandó.

Ha a fuvaros háromnál több választót szállít, az 1. §-ban fuvaronként megállapított díjak a szállított több személy után személyenként 10%-kal felemelhetők, ha pedig kevesebbet szállít, minden hiányzó személyért 10%-os díjleszállításnak van helye. Ugy a díjfelemelés, mint a díjleszállítás azonban a 20%-ot meg nem haladhatja.

4. §. A 3. §. azon rendelkezése alól, hogy egy kocsin legalább három választó szállítandó, kivétel engedtetik az esetben, midőn valamely községben a meghatározott létszámnál (háromnál) kevesebb választó van, ki fuvardíjra igényt tart, vagy az illető községhől kevesebb választó ohajt a szavazásban résztvenni.

5. §. A fuvardíjak az egész évre egyenlően állapítottatnak meg, mivel a közlekedési viszonyok az évnél különböző szakaiában lényegesebb és tekintetbe veendő eltérést nem mutatnak.

6. §. A megállapított fuvardíjra az illető szavazásra jogosult fuvarosnak követelési joga nincsen, hanem a törvény értelmében csakis türetek, illetőleg a képviselőjelölt s megbízottja részéről megvesztegetésnek nem tekintetik, ha a választó fuvarkölsége az 1. §-ban megállapított mérvben megtérítettik.

7. §. A fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

8. §. A választóknak szállítás helyett pénz nem adható.

9. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

10. §. A választási székhelyre, azzal összeépült vagy kilométer-távolságon belül fekvő községekre fuvardíjak meg nem állapítottatnak.

11. §. Abban az esetben, ha választók szállítása vasuton vagy hajón történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizet-hetők ki, illetve az 1. §. értelmében díjfizetésnek az ott meghatározott mérvben csak az esetben van helye, ha a választó lakhelye a vasuti vagy hajóállomástól két kilométernél nagyobb távolságra fekszik.

12. §. A vámok, kompdíjak, hidpénzek stb. hasonló illetmények az 1. §-ban megállapított fuvardíjakban benn nem foglaltatnak és a jelölt által külön fedezhetők.

13. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszer-nek helye nincsen.

14. §. Ezen szabályrendelet a jelenleg együttlevő országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba és három évig érvényes.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 13,888/901. sz. rendeletével.

Á r v a v á r m e g y e .

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztóknak a választás helyére s onnan vissza kocsin való szállításáért járó fuvarbérek megállapítása tárgyában.

(Alkotva az 1899 : XV. t.-cz. 8. §-a alapján).

1. §. Az országgyűlési képviselők választása alkalmával a választóknak lakóhelyükről a választás helyére s onnan vissza való szállításáért fizethető fuvardíj, a mennyiben akár egy-, akár kétfogatú koesi vagy szekér használtatik szállító-eszközü, az 1899 : XV. t.-cz. 7. §-ának a) pontjában, illetve 8. §-ában foglalt rendelkezések alapján, tekintet nélkül az év szakára, Árva vármegye két választókerületére nézve következőleg állapittatik meg :

Sorszám	K ö z s é g	Távolság a választás székhelyétől kilométerek- ben	A fuvarokért megállapi- tott díjak koronákban
I. Alsó-kubini választókerület.			
1	Alsó-Kubin	—	—
2	Alsó-Lehota	14:1	5
3	Alsó-Stepanó	38:9	8
4	Árva-Váralja	11:2	4
5	Balin	22:5	8
6	Benyó-Lehota	4:7	2
7	Bezine	5:7	2
8	Bjelipotok	33:1	8
9	Breza	30:1	8
10	Chlebnice	24:5	8
11	Dluha	19:8	7
12	Felső-Kubin	2:8	2
13	Felső-Lehota	15:0	6
14	Felső-Stepanó	39:8	8
15	Geczell	2:8	2
16	Habovka	37:8	8
17	Hrustin	19:7	7
18	Isztebne	7:6	3
19	Jaszenova	4:7	2
20	Kis-Bisztorocz	2:8	2
21	Knyazsa	4:7	2
22	Kralován	19:0	7
23	Krasznahorka	34:0	8
24	Kriva	23:6	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolság a választás székhelyétől kilométerek- ben	A fuvarokért megállapi- tott díjak koronákban
25	Krusetnicza	33·9	8
26	Lestin	6·5	2
27	Lokcza	27·3	8
28	Lonina	36·8	8
29	Malatina	13·3	5
30	Medvecze	37·0	8
31	Medzibrogy	7·6	3
32	Medzibradve	1·9	2
33	Mokrogy	3·8	2
34	Nagy-Biszterecz	1·9	2
35	Nagyfalu	4·8	2
36	Nemes-Dedina	32·1	8
37	Nizsna	30·2	8
38	Oláh-Dubava	9·5	3
39	Oszádka	7·6	3
40	Paraszt-Dubova	18·8	7
41	Párnicza	9·1	3
42	Podbjel	27·4	8
43	Pokrivács	9·5	3
44	Poruba	3·8	2
45	Pribis	14·2	5
46	Pnezó	10·6	4
47	Revisnye	5·7	2
48	Szrunyacze	5·7	2
49	Turdossin	35·1	8
50	Tyapessó	31·1	8
51	Vanyovka	24·4	8
52	Vasziló	24·4	8
53	Vavreszka	31·1	8
54	Zábidó és Hánricskó	43·9	8
55	Zábrezs	4·7	2
56	Zászkal	2·8	2
57	Zázriva	20·6	8
58	Zsaskó	11·4	4
59	Zuberecz	39·7	8
II. Bobrói választókerület.			
1	Alsó-Lipnicza	9·5	3
2	Alsó-Zubricza	20·8	8
3	Benedikó	29·4	8
4	Bobró	—	—
5	Brezovicza	15·1	6
6	Bukovina	31·3	8
7	Chizene	19·9	7
8	Csimhova	17·0	6
9	Erdódka	30·3	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolság a választás székhelyétől kilométerek- ben	A fuvarokért megállapi- tott díjak koronákban
10	Felső-Lipnicza	11.4	4
11	Felső-Zubricza	23.7	8
12	Háinri	10.4	4
13	Harkabúz	33.2	8
14	Hladovka	23.7	8
15	Jablonka	16.1	6
16	Jaszenicza	7.6	3
17	Klin	14.2	5
18	Ljeszek	16.0	6
19	Mutne	22.8	8
20	Námesztó	4.7	2
21	Novoty	32.2	8
22	Orávka	19.9	7
23	Oszada	8.5	3
24	Pekelnik	21.2	8
25	Podvilk	25.6	8
26	Polhora	17.1	6
27	Rabcsa	13.5	5
28	Rabescze	18.0	7
29	Szárnya	28.4	8
30	Szchelne	17.1	6
31	Szlanicza	1.9	2
32	Szuchahora	25.6	8
33	Treztana	11.3	4
34	Usztye	6.6	2
35	Veszele	18.0	7
36	Vitanova	18.9	7
37	Zakomene	24.7	8
38	Zubrohlava	6.6	2

2. §. Olcsóbb fuvarbérek kikötése meg van engedve; magasabb díjtételek azonban el nem számolhatók.

3. §. A fuvardíj a választóknak lakóhelyükről a választás helyére és onnan vissza való szállításért értendő.

A használatnak avagy a választási eljárásnak kiterjedhető időtartama, vagyis azon körülmény, vajjon a választás, illetve az ahhoz való s onnan vissza történő szállítás egy vagy esetleg több napot vesz-e igénybe, a megállapított díjtételeken mit sem változtat.

Egy-egy járművön, a kocsison kívül, legalább is 5 (öt) választó szállítandó; több személy felvétele a fuvardíjra befolyással nincs. — Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben a meghatározott létszámnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

5. §. a) A fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra;

b) a megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók;

c) a megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardíjat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

6. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, a jelen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

A vasuti szállítási díjak, vagy a szállításnál kötelező vasuti osztály megjelölése épen úgy mint a hatóságilag jóváhagyott bérkocsidíjszabályzat ezen szabályrendelet keretébe nem tartozik.

A vámok, kompdíjak, hidpénzek stb. hasonló illetmények a szabályrendeletileg megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak benn.

7. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál előfogati kényszernek helye nincs.

8. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba és a hatályba lépéstől számítandó három évig marad érvényben.

Jóváhagyott a belügyminiszter 87,647/900. sz. rendeletével.

Bács-Bodrogvármegye.

Szabályrendelet

az 1899 : XV. t.-cz. 7. §-a alapján a választóknak a választás helyére való szállítása és visszaszállítása alkalmából fizethető fuvardijokról.

1. §. Országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választókerület székhelyére és onnan vissza székhelyükre való szállításaért fizethető legmagasabb fuvardijak — ha a szállításra a választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel — figyelemmel a közlekedési viszonyokra, a vármegye összes községeire nézve a következőkben állapítatnak meg :

Sorszám	K ö z s é g	Távolság oda és vissza kilométerek- ben	Fuvar- díj koronákban oda és vissza
I. Apatini választókerület.			
Választási hely : <i>Apatin</i> .			
1	Bács-Doroszló	41·8	8
2	Bezdán	43·6	9
3	Bodrogh-Monostorszegh	30·4	6
4	Kupuszina	19	5
5	Ó-Sztapár	38	8
6	Prigl-Szt.-Iván	17	5
7	Szóna	30·4	6
II. Bács-Almási választókerület.			
Választási hely : <i>Bács-Almás</i> .			
1	Bács-Madaras	17	5
2	Bikity	26·6	5
3	Borsod	28·4	6
4	Csávoly	36	7
5	Felső-Szt.-Iván	28·4	6
6	Jankovác	43·6	9
7	Mélykut	28	6
8	Kisszállás	54·6	11
9	Kunbaja	17	5
10	Matheovits	11·4	5
11	Rém	45·6	9
12	Tataháza	11·4	5
III. Hodsági választókerület.			
Választási hely : <i>Hodság</i> .			
1	B.-Bresztovác	28·4	6
2	B.-Keresztur	28·4	6
3	Cservenka	47·4	10
4	Deronya	15·2	5
5	Filipova	15·2	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolság oda és vissza kilométerek- ben	Fuvardíj. koronákban oda és vissza
6	Gombos (Bogojena)	17	5
7	Karavukova	7·6	5
8	Lality	15·2	5
9	Parabuty	15·2	5
10	Rác-Militics	15·2	5
11	Veprovác	30·4	6
IV. Kernyajai választókerület.			
Választási hely: <i>Kernyaja.</i>			
1	Bajmok	58·8	12
2	Bajsa	49·4	10
3	Csonopla	7·6	5
4	Gyulafalva	16·6	5
5	Nemes-Militics	19	5
6	Ó-Moravicza	36	7
7	Ó-Szivác	22·8	5
8	Pacsér	41·8	8
9	Uj-Szivác	22·8	5
V. Kulpini választókerület.			
Választási hely: <i>Kulpin.</i>			
1	B.-Cséb	34·2	7
2	Begecs	41·3	8
3	Bulkesz	13·2	5
4	Deszpot-Szt.-Iván	17	5
5	Glozsán	28·4	6
6	Kiszács	24·6	5
7	Ó-Futtak	47·6	10
8	Ó-Kér	19	5
9	Ó-Soóve	13·2	5
10	Petrovác	4·4	5
11	Piros	36	7
12	Uj-Futtak	43·6	9
13	Uj-Soóvé	13·2	5
VI. Ó-Becsei választókerület.			
Választási hely: <i>Ó-Becse.</i>			
1	Bács-Földvár	22·8	5
2	Bács-Petrovoszelló	26·6	5
3	B.-Szt.-Tamás	45·9	9
4	Jaré	70·2	12
5	Temerin	62·6	12
6	Turia	38	8
VII. Ó-Kanizsai választókerület.			
Választási hely: <i>Ó-Kanizsa.</i>			
1	Ada	76	12
2	B.-Martonos	15·2	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolság oda és vissza kilométerek- ben	Fuvardíj koronákban oda és vissza
3	Csantavér	53	11
4	Mohol	85·4	12
5	Sándor	60·6	12
VIII. Rigyiczai választókerület.			
Választási hely: <i>Rigyicza.</i>			
1	Baracska	38	8
2	B.-Vaskut	30·2	6
3	Báth-Monostor	43·6	9
4	Béreg	38	8
5	Csataalja	30·4	6
6	Dantova	30·4	6
7	Gara	15·2	5
8	Gákova	24·6	5
9	Katymár	19	5
10	Kolluth	45·6	9
11	Kruseolya	13·2	5
12	Szántova	32·2	7
13	Sztanicsics	17	5
IX. Titeli választókerület.			
Választási hely: <i>Titel.</i>			
1	A-Kolsóvil	45·6	9
2	Csurogh	83·4	12
3	Felső-Kovil	45·6	9
4	Gardinoveze	30·4	6
5	Goszpodimre	75·8	12
6	Gyurgyevó	53·2	11
7	Káty	60·6	12
8	Kovil-Szt.-Iván	38	8
9	Lok	15·2	5
10	Mosorin	30·4	6
11	Nádaly	98·6	12
12	Tizsakálmánfalva	54	11
13	Vilova	22·8	5
14	Zsablyu	60·6	12
X. Tovarisojai választókerület.			
Választási hely: <i>Tovarisoa.</i>			
1	Bács	22·8	5
2	B.-Bukin	15·2	5
3	B.-Novoszello	38	8
4	B.-Ujfalu	13·2	5
5	Bogyán	45·6	9
6	Gajdobra	17	5
7	Német-Palánka	30·4	6
8	Obrovác	7·6	5
9	Ó-Palánka	30·3	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolság oda és vissza kilométerek- ben	Fuvardíj koronákban oda és vissza
10	Paraga	17	5
11	Pivnicza	30.4	6
12	Plávna	45.6	9
13	Szilbás	24.6	5
14	Uj-Palánka	30.4	6
15	Vaiszka	45.6	9
16	Vekerlefalva	23.8	5
XI. Uj-Verbászi választókerület.			
Választási hely: <i>Uj-Verbász.</i>			
1	B.-Feketehegy	22	5
2	B.-Kula	22.8	5
3	B.-Topolya	56.8	11
4	Kishegyes	32.2	7
5	Kis-Kér	15.2	5
6	Kuczura	13.2	5
7	Óverbász	1.5	5
8	Szeghegy	26.6	5
9	Torzsa	24.6	5

2. §. Julius és augusztus hónapokban az első szakaszban megállapított fuvardíjaknál fuvaronként kettő (2) koronával több fizethető.

3. §. A fuvaros az 1., illetőleg a 2. §-ban megállapított fuvardíjért egy kocsin a kocsián kívül legalább három választót köteles szállítani.

Azon esetben, ha a fuvaros háromnál több választót szállít, a megállapított fuvardíj minden községre nézve egy koronával felemelhető — ellenben ha csak egy vagy két választót szállít: a megállapított fuvardíj személyenként egy korona levonással fizethető, kivételt képez azon eset, ha a községből háromnál kevesebb választó kíván a választási székhelyre menni, avagy a fuvaros kocsijára háromnál kevesebb választót kerül, mely esetben, habár a fuvaros nem is szállít három választót, a megállapított fuvardíj egészben kifizethető.

4. §. A fuvarosok részére az 1. és 2. §-ban említett fuvardíjon és a 7. §-ban említett díjakon kívül semminemű költség nem fizethető.

5. §. A választási székhely belterületén fuvardíj egyáltalában nem fizethető.

6. §. Azon esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, az 1. §-ban megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

7. §. A váмок, hidpénzek a jelen szabályrendelettel megállapított fuvardíjakban bent nem foglaltatnak s így azok a fuvaros részére a fuvardíjon felül kifizethetők.

8. §. Jelen szabályrendelet azon legmagasabb fuvardíjakat állapítja meg, melyeken belül a képviselőjelölt avagy megbízottjai fuvardíjat — a nélkül, hogy őket vesztegetés vádjá érhetné, — adni jogosultak, a szabályrendelet intézkedései azonban a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

9. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba, és hatályba lépte napjától számított három évig érvényes.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 87,648/900. sz. rendeletével.

Baranyavármegye.

Szabályrendelet.

Baranya vármegye szabályrendelete az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával igénybe vehető fuvarozási díjnak az 1899 : XV. t.-cz.

8. §-a értelmében való megállapítása tárgyában.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztóknak a választási (szavazási) helyre való fuvarozásáért, azon esetben, ha a szállításra és visszaszállításra az illető választókerületben szavazásra jogosult, tehát az azon évre érvényes képviselőválasztói névjegyzékbe fölvetett választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik, a képviselőjelölt, vagy megbízottja által a fuvarozó részére fogatonkint akár egy, (akár kétfogatu) alábbiak szerint megállapított fuvardijak adhatók.

2. §. A megállapított fuvardij a választási (szavazási) helyre és a választó lakhelyére való oda- és visszaszállításra szól; egyéb költségek föl nem számíthatók; mégis a vámok, kompdijak, hidpénzek stb. hasonló illetmény a megállapított fuvardijakban nem foglaltatnak benn.

3. §. A választási székhelyen a belterületre nézve fuvardij nem adható.

4. §. Azon esetben, ha a választók szállítása vasuton, vagy hajón történik, a megállapított fuvardijak nem fizethetők ki.

5. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszerlek helye nincs.

6. §. A megállapított fuvardijtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardijat adhat, ellenben ezen szabályrendelet intézkedései fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

7. §. A fuvardijak a választó lakhelyének a választási székhelyével való távolságához s az utak minőségéhez képest az évszakra való tekintet nélkül, az egyes községekre nézve a következőleg állapittatnak meg:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megengedhető legmagasabb fuvardijak koronákban
I. A szalántai választókerület.			
Választási hely: <i>Szalánta.</i>			
1	Arányos	16-10	7
2	Árpád	13-00	6
3	Ada	7-06	5
4	Belvárd	20-82	7
5	Birján	15-50	7
6	Bosta	2-44	4
7	Cserkut	21-17	8
8	Devecser	17-07	7

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardijak koronaiban
9	Egerágh	7-81	5
10	Gadány	14-91	6
11	Garé	6-89	5
12	Göresöny	11-06	6
13	Gyód	10-73	6
14	Gyula	23-22	8
15	Hásságy	19-54	7
16	Herend	12-47	6
17	Hird	24-45	8
18	Hosszu-Hetény	31-23	10
19	Kassa	16-53	7
20	Keszü	11-03	6
21	Kis-Budmér	22-89	8
22	Kis-Kozár	12-53	6
23	Kökény	8-29	5
24	Kővágó-Szöllös	22-75	8
25	Lothárd	13-11	6
26	Magyar-Peterd	15-82	6
27	Magyar-Soros	17-05	7
28	Magyar-Ürögh	20-70	7
29	Málom	10-20	5
30	Martonfa	26-75	9
31	Mislény	12-23	6
32	Nagy-Budmér	21-71	8
33	Nagy-Kozár	18-97	7
34	Németi	0-93	4
35	Németh-Ürögh	18-15	7
36	Ocsárd	11-69	6
37	Patacs	19-67	7
38	Pellérd	15-27	6
39	Pogány	5-00	5
40	Püspök-Bogád	21-09	7
41	Rác-Petre	12-91	6
42	Regenye	7-78	5
43	Romonya	22-09	8
44	Somogy	25-97	8
45	Szaboles	24-43	8
46	Szemely	12-43	6
47	Szent-Kut	23-24	8
48	Szent-László	34-96	12
49	Szilvás	4-38	5
50	Szöke	6-37	5
51	Szökéd	5-31	5
52	Töltös	25-80	8
53	Udvard	9-25	5
54	Uj-Bánya	38-93	12
55	Vasas	27-13	9

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardijak koronákban
II. Dárdai választókerület.			
Választási hely: <i>Dárda.</i>			
1	Albertfalu	12:56	6
2	Baán	21:93	8
3	Baranyavár	20:57	7
4	Bellye	6:05	4
5	Benge	21:73	8
6	Bezedekek	29:41	9
7	Bodolya	25:07	9
8	Bolmány	18:70	7
9	Csuza	22:18	8
10	Darázs	31:26	12
11	Daróc	9:08	5
12	Eugenfalu	11:97	6
13	Herczeg-Márok	32:27	12
14	Herczeg-Szt.-Márton	38:55	12
15	Herczeg-Szöllős	17:35	7
16	Illocska	29:82	10
17	Iván-Dárda	25:85	9
18	Kácsfalu	12:62	6
19	Karancs	15:10	7
20	Keskend	10:80	5
21	Kis-Dárda	6:77	5
22	Kis-Kőszeg	32:52	10
23	Kisfalud	24:37	8
24	Kovács	10:32	5
25	Keő	17:51	7
26	Lapanca	33:21	12
27	Laskafalu	6:80	5
28	Laskó	13:80	6
29	Lipova	30:93	10
30	Lipovicza	28:39	9
31	Lócs	27:42	9
32	Magyar-Boly	32:57	10
33	Monostor	18:07	6
34	Német-Márok	37:06	12
35	Sárok	27:48	9
36	Sepse	21:82	8
37	Szent-István	23:32	12
38	Villány	38:27	12
39	Virágos	36:31	12
40	Vörösmarth	25:17	8
III. Mohácsi választókerület.			
Választási hely: <i>Mohács.</i>			
1	Babarcz	13:29	6
2	Baar	9:89	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronaiban
3	Borjád	22-09	8
4	Dályok	14-49	5
5	Doboka	10-50	6
6	Duna-Szekeső	15-06	8
7	Izsép	19-02	7
8	Kis-Nyárad	14-06	6
9	Kölked	5-91	5
10	Lancsuk	6-93	5
11	Liptod	18-77	8
12	Maiss	14-27	6
13	Nagy-Nyárad	11-19	5
14	Német-Boly	16-26	7
15	Pócsa	22-88	10
16	Rácz-Göresöny	11-69	6
17	Rácz-Töltő	16-21	7
18	Somberek	13-05	6
19	Szabar	12-16	5
20	Szajk	13-75	6
21	Udvár	11-33	5
22	Versend	15-67	7
IV. Siklósi választókerület.			
Választási hely: <i>Siklós.</i>			
1	Aderjás	20-96	8
2	Beremend	15-13	6
3	Besencze	35-17	12
4	Bisse	9-34	6
5	Csarnota	8-90	5
6	Csehi	14-26	6
7	Csepely	15-45	7
8	Czun	21-80	8
9	Dráva-Palkony	13-16	6
10	Dráva-Szabolcs	10-50	6
11	Dráva-Szt.-Márton	7-35	5
12	Gordisa	9-14	5
13	Gyüd	3-55	5
14	Haraszi	6-77	5
15	Harkány	5-99	5
16	Hidvég	24-44	8
17	Hirics	29-16	9
18	Ipacsfa	8-88	5
19	Iván-Battyán	13-60	6
20	Jakabfalu	14-60	6
21	Kassád	15-33	7
22	Kémes	16-85	7
23	Kis-Harsány	5-77	5
24	Kis-Szt.-Márton	26-47	9

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
25	Kis-Tótfalu	7-77	5
26	Koros	19-21	7
27	Kovácskida	10-48	5
28	Kövesd	13-03	6
29	Luzsok	31-82	10
30	Márfa	11-36	6
31	Matty	7-39	5
32	Nagy-Harsány	7-74	5
33	Nagy-Tótfalu	4-60	5
34	Nagyfalu	9-15	5
35	Német-Palkonya	13-02	6
36	Old	10-49	5
37	Páprád	32-31	10
38	Petárda	20-25	7
39	Piski	16-92	7
40	Raad	15-92	7
41	Samod	23-04	8
42	Szapocza	18-64	8
43	Száva	13-41	6
44	Szerdahely	11-56	5
45	Tapolecza	8-22	5
46	Terehegy	8-22	5
47	Tésenfa	18-10	8
48	Torjancz	14-71	7
49	Turony	9-54	5
50	Uj-Bezdan	23-06	8
51	Vaiszló	27-84	8
52	Vejtí	32-22	10
53	Viszló	11-79	6
54	Vokány	8-53	5
V. Sásdi választókerület.			
Választási hely: <i>Sásd</i> .			
1	Abaliget	14-80	7
2	Bakóca	12-32	6
3	Bános	15-58	7
4	Barátur	10-80	5
5	Battyán	19-07	8
6	Bikal	23-65	8
7	Bisztrice	11-21	5
8	Bodolya	7-38	5
9	Budafa	18-95	7
10	Császa	28-60	9
11	Csikos-Tóttós	12-39	6
12	Egerszeg	2-31	4
13	Egyházber	7-64	5
14	Felső-Mindszent	6-77	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardijak koronákban
15	Gerényes	12:05	6
16	Godisa	4:72	4
17	Gödre	13:15	6
18	Gyümölcsány	6:71	5
19	Hetvehely	19:99	8
20	Hörnyék	2:08	4
21	Husztót	12:40	6
22	Jágonok	7:93	5
23	Jánosi	16:13	7
24	Jenő	5:80	5
25	Kaán	18:75	7
26	Kapos-Szekeső	10:14	5
27	Karaczodfa	11:95	6
28	Kárász	24:57	8
29	Kis Hajmás	8:74	5
30	Kis-Hertelend	9:46	5
31	Komló	17:36	7
32	Kovaczéna	12:54	6
33	Köblény	19:98	8
34	Liget	9:04	6
35	Magocs	19:01	7
36	Magyar-Egregy	22:34	8
37	Magyar-Hertelend	10:00	5
38	Magyar-Szék	11:45	6
39	Mánfa	17:68	7
40	Marócz	31:81	10
41	Mekényes	31:04	10
42	Mezód	4:99	5
43	Mocsolád	18:64	7
44	Nagy-Agh	13:65	7
45	Nagy-Hajmás	26:10	9
46	Német-Szék	11:75	6
47	Ökörvölgy	16:93	7
48	Orfü	16:40	7
49	Oroszló	3:96	4
50	Palé	4:02	4
51	Pölöske	12:31	6
52	Rác-Kozár	27:13	8
53	Rákos	14:58	7
54	Szágy	18:33	7
55	Szakál	13:90	7
56	Szalatnak	18:15	7
57	Szárász	32:75	10
58	Szászvár	27:18	9
59	Szatina	8:82	5
60	Szent-György	10:54	6
61	Szent-Katalin	14:33	7

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
62	Szopok	14:26	6
63	Tarros	5:52	5
64	Tekeres	12:28	7
65	Tékes	8:44	5
66	Tófü	31:70	10
67	Tormás	12:93	7
68	Varga	3:85	4
69	Vásáros-Dombó	8:76	5
70	Vaszar	12:17	7
71	Vásznok	2:42	4
72	Vekény	26:49	8
VI. Pécsváradi választókerület.			
Választási hely: <i>Pécsvárad.</i>			
1	Berkesd	11:60	6
2	Bozsok	23:60	8
3	Ellend	15:73	7
4	Fazekas-Boda	8:58	5
5	Feked	15:21	7
6	Geresd	14:89	6
7	Hidas	15:57	6
8	Hidor	21:32	8
9	Himesháza	18:76	7
10	Kátoly	12:07	6
11	Kékesd	10:30	5
12	Kéménd	15:37	7
13	Lovász-Hetény	6:37	5
14	Maráza	15:22	7
15	Monyoród	17:89	7
16	Nádasd	10:64	5
17	Nagy-Pál	4:30	4
18	Nyomja	19:25	7
19	Ó-Bánya	15:58	7
20	Ó-Falu	16:77	7
21	Olasz	21:92	8
22	Pereked	11:16	6
23	Pusztafalu	6:17	5
24	Püspök-Lak	14:26	6
25	Püspök-Márok	19:30	7
26	Püspök-Szt.-Erzsébet	8:76	5
27	Rác-Mecske	11:13	6
28	Szebény	18:19	7
29	Szederkény	19:52	7
30	Szellő	11:81	6
31	Szilágy	6:96	5
32	Szűr	19:24	7
33	Varasd	9:13	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
34	Várkony	1:93	4
35	Véménd	20:13	8
36	Zsibrik	22:26	8
VII. Szentlőrinci választókerület.			
Választási hely: <i>Szentlőrincz.</i>			
1	Babarcz-Szöllös	23:00	8
2	Bagota	10:25	6
3	Bakonya	11:29	6
4	Baksa	15:42	7
5	Bánfa	12:64	6
6	Beczefa	12:71	5
7	Boda	8:65	5
8	Bodony	21:11	8
9	Bogdása	32:45	12
10	Botyka	9:78	5
11	Bükkösd	7:84	5
12	Csebény	20:56	8
13	Cserdi	4:68	5
14	Csonka-Mindszent	2:69	4
15	Czinderi-Bogád	22:73	8
16	Dencsháza	15:11	6
17	Dinnyeberki	8:04	5
18	Egerszeg	21:34	8
19	Gerde	9:78	5
20	Gilvánfa	15:14	7
21	Goricza	13:07	6
22	Gyűrűfü	11:61	6
23	Hegy-Szt.-Márton	22:35	8
24	Helesfa	6:34	5
25	Hernádfa	10:37	6
26	Horvát-Hertelend	19:30	7
27	Ibafa	16:26	7
28	Iványi	31:43	10
29	Kacsota	2:32	4
30	Kákics	21:74	8
31	Katádfa	12:33	6
32	Kemse	28:02	9
33	Kis-Bicsérd	10:27	5
34	Kis-Csány	22:25	8
35	Kis-Dér	18:86	8
36	Kis-Peterd	9:53	5
37	Kis-Telek	12:10	6
38	Kisasszonyfa	14:32	7
39	Korpád	11:89	6
40	Magyar-Mecske	12:60	6
41	Marocsa	23:81	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
42	Megyefa	9:26	5
43	Monosokor	16:86	7
44	Monyorosd	22:20	8
45	Nagy-Bicsérd	10:53	5
46	Nagy-Csány	21:40	8
47	Nagy-Peterd	7:15	5
48	Nagy-Váty	6:20	5
49	Nyugot-Szent-Erzsébet	10:37	6
50	Ökörág	18:38	7
51	Osztó	22:72	8
52	Ozd	16:78	7
53	Pázdány	14:23	7
54	Piskó	28:93	9
55	Ronádfa	10:37	6
56	Rózsafa	8:89	5
57	Rugásd	8:97	5
58	Sellye	27:88	9
59	Sosvertike	32:76	10
60	Sumony	12:27	6
61	Szabad-Szent-Király	7:25	5
62	Szent-Dienes	7:50	5
63	Szent-Gál	3:85	5
64	Szent-Iván	5:93	5
65	Tengerin	19:44	8
66	Tésény	14:98	7
67	Uj-Mindszent	17:84	8
68	Varjas	9:91	5
69	Velin	11:46	6
70	Zaláta	31:34	10
71	Zsók	12:61	6

Ezen fuvardíj a kocsison kívül legalább 3 választót szállító fuvaronkint állapittatik meg. Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben a meghatározott létszámnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a szavazásban részt venni.

Ha a fuvaros a meghatározott létszámnál több választót szállít, díjfelemelésnek, ha kevesebbet szállít, díjleszállításnak van helye, mely felemelés és leszállítás minden több vagy kevesebb választó után fuvardíj 25%-ában állapittatik meg.

8. §. Jelen szabályrendelet joghatálya a jelen országgyűlés berekesztését követő napon kezdődik.

Jóváhagyott a belügyminiszter 87,649/900. sz. végzésével.

Barsvármegye.

Szabályrendelet.

Az 1899. XV. t.-cz. 7. és 8. §-a alapján az országgyűlési képviselő választók szállításáért s az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy hozzátartója részére fizethető fuvarozási díjakról

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztás alkalmával, a mennyben a választóknak lakhelyükről a választás székhelyére való szállítására és a visszaszállítására az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel: a fuvarozási díj az oda- és visszaszállításért az év bármely szakában nem lehet nagyobb a 2. §-ban általánosságban és a 3. §-ba választókerületenkint és községenkint a kilométertávolság kitüntetés mellett részletesen megállapított összegnél.

2. §. A választókerület székhelyén, a székhelytől 5 kilométerre fekvő községek, valamint a Körműezbánya városhoz tartozó 7 közsé választói részére fuvaroköltség egyáltalán nem adható.

5 kilométeren felül 10 kilométerig legfeljebb		3 korona
10	»	» 4 »
15	»	» 5 »
20	»	» 6 »
25	»	» 7 »
30	»	» 8 »
35	»	» 9 »
40	»	» 10 »
45	»	» 11 »
tovább pedig		

fuvarozási díj fizethető.

3. §. A 2. §. alapján tehát a fuvarozási díjak az egyes választókerületeket alkotó községekre nézve a kilométertávolságok kitüntetés mellett a következőképpen állapítatnak meg.

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
I. Aranyosmaróthi választókerület.			
Választási hely: <i>Aranyos-Maróth.</i>			
1. Aranyosmaróthi járás.			
1	Aranyos-Maróth	—	—
2	Bélád	11.4	4
3	Csárad	9.5	3
4	Ebedecz	7.6	3
5	Fekete-Kelecsény	3.8	—
6	Fenyő-Kosztolány	15.2	5
7	Garam-Szent-Benedek	14.4	4
8	Gesztőcz	5.7	3
9	Hecse	7.6	3
10	Hizér	1.9	—

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
11	Keresztur	9·5	3
12	Kis-Apáthi	3·8	—
13	Kis-Aranyos	11·4	4
14	Kisfalud	9·5	3
15	Kis-Herestyén	11·4	4
16	Kis-Szelezsény	5·7	3
17	Kis-Tapolcsány	4·5	—
18	Kis-Valkvér	7·6	3
19	Lédecz	11·2	4
20	Loóc	9·5	3
21	Maholány	5·7	3
22	Malonya	5·7	3
23	Mankóc	7·6	3
24	Nagy-Herestyén	11·4	4
25	Nagy-Szelezsény	5·7	3
26	Némethi	11·4	4
27	Néver	11·4	4
28	Perlep	3·8	—
29	Peszér	15·2	5
30	Szelepcsény	9·5	3
31	Szent-Márton	3·8	—
32	Szkiezó	15·2	5
33	Taszár	5·7	3
34	Valkóc	7·6	3
35	Velsicz	9·5	3
36	Zeikva	7·6	3
37	Zsitva-Kenéz	3·8	—
2. Verebélyi járás.			
38	Aha	15·2	5
39	Bellegh	34·1	8
40	Bessenyő	39·8	9
41	Füss	28·4	7
42	Hull	34·1	8
43	Kis-Lóth	43·6	10
44	Kis-Verekény	11·4	4
45	Nagy-Lóth	43·6	10
46	Nagy-Süle	26·6	7
47	Nagy-Mánya	30·0	7
48	Nagy-Valkhár	30·3	8
49	Nagy-Verekény	7·6	3
50	Mellek	22·8	6
51	Néved	13·3	4
52	Ohaj	39·0	9
53	Pozba	32·2	8
54	Rendve	41·7	10
55	Szencse	34·1	8
56	Tajna-Sári	17·1	5
57	Verebély	17·1	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
58	Zsitva-Gyarmat	24.2	6
59	Zsitva-Ujfalu	12.9	4
3. Oroszlányi járás.			
60	Alsó-Kamenecz	41.7	10
61	Bisztricsény	39.8	9
62	Brogyán	32.2	8
63	Cserenye	36.0	9
64	Felső-Kamenecz	41.7	10
65	Kalacsna	28.4	7
66	Kis-Bisztricsény	39.8	9
67	Kis-Keresnye	34.1	8
68	Kis-Ugrócz	30.3	8
69	Nagy-Keresnye	36.0	9
70	Nagy-Ugrócz	30.3	8
71	Nemes-Kosztolány	41.7	10
72	Nyitraszegh	37.9	9
73	Oszlány	35.7	9
74	Pázsit	34.1	8
75	Simony	34.1	8
II. Lévai választókerület.			
Választási hely: Léva.			
1. Lévai járás.			
1	Ághó	24.7	6
2	Alsó-Várad	15.2	4
3	Bajka	13.3	4
4	Bars-Endréd	15.2	5
5	Csata	36.0	9
6	Csejki	9.5	3
7	Dobó-Berekalja	5.7	3
8	Felső-Várad	15.2	5
9	Garam-Apáti	10.4	4
10	» Damánd	28.4	7
11	» Kelecsény	3.8	—
12	» Keczi	7.6	3
13	» Lök	13.3	4
14	» Mikola	22.8	6
15	» Szentgyörgy	11.4	4
16	» Szöllös	9.5	3
17	» Ujfalu	10.1	4
18	» Vezekény	28.4	7
19	Hölvény	17.1	5
20	Kis-Kálna	7.8	3
21	» Koczmály	15.2	5
22	Léva	—	—
23	Kis-Oroszka	32.2	8
24	» Sáró	19.0	5
25	» Szece	5.7	3

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
26	Lekóz	32·2	8
27	Málas	22·8	6
28	Marosfalva	9·5	3
29	Mező-Kis-Salló	17·1	5
30	Nagy-Kálna	7·6	3
31	Nagy-Koczmály	9·5	3
32	Nagyod	7·6	3
33	Nagy-Salló	17·1	5
34	Nagy-Sáró	19·0	5
35	Nagy-Szecse	7·6	3
36	Nemes-Oroszi	25·0	6
37	Nyir	24·7	6
38	Ó-Bars	7·6	3
39	Óvár	9·5	3
40	Solymos	16·4	5
41	Szódó	20·9	6
42	Tolmács	10·8	4
43	Tőre	9·5	3
44	Új-Bars	9·5	3
45	Vámos-Ladány	7·6	3
46	Zseliz	24·7	6
47	Zsemlér	11·4	4
2. Verebélyi járás.			
48	Alsó-Győröd	13·3	4
49	Alsó-Pél	19·0	5
50	Baracska	20·9	6
51	Besse-Setétkut	37·9	9
52	Cseke	26·6	7
53	Csiffár	19·0	5
54	Ény	24·7	6
55	Fajkúrt	24·7	6
56	Fakó-Vezekény	22·8	6
57	Felső-Győröd	13·3	4
58	Felső-Pél	17·1	5
59	Gyékénés	11·4	4
60	Mohi	17·1	5
61	Tild	19·0	5
62	Töhöl	20·9	6
63	Vörösvár	26·6	7
3. Aranyosmaróthi járás.			
64	Kovácsi	15·2	5
65	Nemcsény	24·7	6
66	Új-Petend	24·7	6
III. Ujbányai választókerület.			
Választási hely: <i>Ujbánya.</i>			
1. Garamszentkereszt-i járás.			
1	Alsó-Hámor	17·1	5
2	Alsó-Tárnok	24·7	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
3	Alsó-Zsadány	24·7	6
4	Apát-Hegyalja	24·7	6
5	Bartos	41·7	10
6	Bezeréte	41·9	10
7	Bükköskut	19·0	5
8	Dallos	47·4	11
9	Dóczy-Fűrézse	22·8	6
10	Erdő-Surány	20·9	6
11	Felső-Apáthi	26·5	7
12	» Bessenyő	46·5	11
13	» Hámor	17·8	5
14	» Tárnok	26·5	7
15	» Zsadány	24·7	6
16	Garam-Kürtös	34·1	8
17	» Mindszent	28·4	7
18	» Rév	9·5	3
19	» Szent-Kereszt	32·2	8
20	Geletnek	22·8	6
21	Gyertyánfa-Élesmart	22·8	6
22	Határ-Kelecsény	43·6	10
23	Irtványos	20·9	6
24	Jallna	39·8	9
25	János-Gyarmat	43·6	10
26	Kaproncza	45·5	11
27	Karvaly	43·6	10
28	Kelő	32·2	8
29	Kis-Lótsa	34·1	8
30	Kiszelfalu	41·7	10
31	Koszorus	41·7	10
32	Ladomér	28·4	7
33	Lenge	36·0	9
34	Lutilla	36·0	9
35	Madarasalja	26·5	7
36	Mailáth	30·3	8
37	Mocsár	41·8	10
38	Mogyorómál	41·7	10
39	Nagy-Lócsa	30·3	8
40	Ó-Körmöcske	37·9	9
41	Repistye	34·1	8
42	Revistyevárja	17·1	5
43	Rudnó	5·7	3
44	Saskóvárja	32·2	8
45	Sekély	36·0	9
46	Szénásfalu	19·0	5
47	Szklenó	30·3	8
48	Tormáskert	47·4	11
49	Ujbánya	—	—
50	Uj-Gyarmat	47·4	11

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
51	Vihnye-Peszerény	24·7	6
52	Zsarnóca	13·3	4
53	Zsarnóca-Kohó	15·8	5
2. Aranyosmaróti járás.			
54	Berzencze	5·7	3
55	Kis-Üllés	13·3	4
56	Magasmaró	7·6	3
57	Nagy-Üllés	11·4	4
58	Orovnice	5·7	3
3. Oszlányi járás.			
59	Felfalu	41·2	10
60	Pálos-Nagymező	28·3	7
61	Radóc	38·0	9
IV. Körmöcbányai választókerület.			
Választási hely: <i>Körmöcbánya.</i>			
1	Felső-Tóti	3·3	—
2	Jánoshegy	5·7	—
3	Jánosrét	7·6	—
4	Kékellő	5·7	—
5	Körmöcbánya	—	—
6	Körmöczliget	1·2	—
7	Kunosvágása	9·5	—
8	Sváb	4·4	—

4. §. Egy fuvaron a kocsison kívül legalább három (3) az illető választókerületben szavazni jogosult választó szállítandó. Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben a meghatározott létszámnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

Ha a fuvaros három választónál többet szállít, minden további választó után részére 50 fillér díj fizetendő. Ha három választónál kevesebbet szállít, a 3. §-ban megállapított fuvardíjból minden kevesebb választó után 50 fillérrel kevesebb díj fizethető.

5. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, a 3. §-ban megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki, s ez esetben a választók lakhelyétől a felszállási vasuti állomásig és innen vissza a lakóhelyre való szállításért fuvarozási díj nem fizethető.

6. §. A vámok, kompdíjak, hidpénzek és hasonló illetmények a 3. §-ban megállapított fuvardíjakban nem foglalhatók benn s ezekből a fuvarosnak megtéríthetők.

7. §. Ezen szabályrendelet hatálya a jelen országgyűlés berekesztését követő naptól kezdődő három évig tart, de ezen idő lejártá után s mindaddig hatályban marad, míg az új szabályrendelet hatályba nem lép.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 67,650/900. sz. rendeletével.

Békésvármegye.

Szabályrendelet

az 1899: XV. t.-cz. 7-ik és 8-ik §§-ai alapján az országgyűlési képviselő-választók fuvarozási díjainak megállapítása tárgyában.

I. Általános rendelkezések.

1. §. Békés vármegye hat választókerülete közül négy, u. m. Gyula rendezett tanácsu város, Csaba, Békés és Szarvas községek, egymagokban választván országgyűlési képviselőt, fuvarozási díj csupán az orosházi és gyomai választókerületekhez tartozó községekre nézve állapítatik meg.

2. §. Az ezen szabályrendeletben meghatározott fuvarozási díjak csakis azon esetekre állapítatnak meg, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a választóknak a választás helyére való szállítására és visszaszállítására.

A fuvardíj csak a tényleg teljesített fuvarozásért és csak a fuvarosnak kezelhez fizethető; a választóknak szállítás helyett pénz nem adható. A fuvardíj egyébként követelés tárgyát nem képezheti s ezen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

3. §. Azon esetben, ha a választók szállítása vasuton, vagy hajón történik, az ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

Valamint a választási székhelyen a belterületre nézve sem állapítatik meg az 1899: XV. t.-cz. 7. és 8. §-ainak megfelelő fuvardíj.

Vámok, hidpénzok és kompdíjak stb. hasonló illetmények, a szabályrendeletileg megállapított fuvardíjban nem foglaltatnak benn.

4. §. A fuvardíjak a földutakra nézve a téli és nyári időszakra különböző összegekben állapítatnak meg.

A műutakra nézve a fuvardíj minden időszakban egyforma. Téli időszak alatt értetik: az október hó 15-től április 15-ig terjedő időszak; nyári időszak alatt pedig az április 15-től október 15-ig terjedő idő.

5. §. A fuvardíjak kocsinként állapítatnak meg, még pedig akként, hogy minden kocsira a kocsison kívül legalább három választó számíttatik. Ha kevesebb választó szállíttatik, háromnál, az esetben fuvardíj nem jár, csakis azon kivételes esetekben, ha beigazoltatik, hogy a kocsira egy vagy két választónál már több nem jutott. Ily esetben a megállapított fuvardíj annyi koronával kevesbedik, a hány választóval kevesebb szállíttatott az ezen szakaszban meghatározott létszámnál a kocsin. Ha a kocsison kívül három választónál több szállíttatik, minden több választó után egy korona pótlék jár.

6. §. A fuvardíj által nemcsak a választás székhelyére és onnan a választó lakhelyére való visszaszállítás van megfizetve, hanem a fuvarosnak a választás tartama alatt a választási székhelyen való várakozása is.

7. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja vesztegetés nélkül fuvardíjat adhat.

8. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál előfogati kényszernek helye nem lehet.

II. A fuvardíjak megállapítása a gyomai választókerületre nézve.

9. §. Doboz község választói fuvar a csabai vasuti állomásig, vagy közvetlen Gyomaig vehetnek igénybe. Első esetben a 15 kilométernyi hosszú műtra a fuvardíj oda és vissza 6 koronában állapítatik meg, második esetben pedig a 40 kilométernyi földutra a fuvardíj oda és vissza a nyári évszakban 16 koronában, a téli évszakban 20 koronában határozatik meg.

10. §. Endrőd község választói a választási székhelyig és vissza műton közlekedvén, ezen 4·8 klm. hosszú ut után oda és vissza télen és nyáron egyaránt két koronában állapítatik meg a fuvardíj.

11. §. Füzes-Gyarmat község választói vasuton utazhatnak a választási székhelyre. A mennyiben fuvart vennének igénybe, a 43·5 klm. hosszú földut után a fuvardíj nyári időszakban 16 koronában, téli időszakban 20 koronában állapítatik meg.

12. §. Kondoros község választási székhelytől 20·5 klm. távol-ságra lévén, ezen földutra a fuvardíj oda és vissza nyári évszakban 8 koronában, téli évszakban 10 koronában állapítatik meg.

13. §. Körös-Tarcsa község választói vagy a mezőberényi vasut-állomásig, vagy közvetlenül a választási székhelyig vehetnek igénybe fuvar.

Első esetben a 10 klm. hosszú műtra a fuvardíj oda és vissza 4 koronában, második esetben a 19 klm. hosszú földutra oda és vissza a fuvardíj nyáron 8 koronában, téli időszakban 10 koronában állapítatik meg.

14. §. Körös-Ladány választói vasuton utaznak Gyomára. A mennyiben fuvart vennének igénybe, a fuvardíj a 20·7 klm. földut után oda és vissza nyáron 8 koronában, télen 10 koronában állapítatik meg.

15. §. Mező-Berény választói vasuton utazhatnak Gyomára. A mennyiben fuvart vennének igénybe, a fuvardíj a 19 kilometer hosszú földutra oda és vissza nyáron 8 koronában, téli időszakban 10 koronában állapítatik meg.

16. §. Szeghalom község választói vasuton utazhatnak Gyomára. A mennyiben fuvart vennének igénybe, a fuvardíj a 32·5 klmnyi földutra oda és vissza nyáron 12 koronában, téli időszakban 16 koronában állapítatik meg.

17. §. Vésztő község választói vasuton utazhatnak a választási székhelyre. A mennyiben fuvart vennének igénybe, a fuvardíj a 37·8 klmnyi földuton oda és vissza nyáron 14 koronában, téli időszakban 18 koronában állapítatik meg.

III. A fuvardíjak az orosházi választókerületre nézve.

18. §. Bánfalva község választói a választási székhelyig vehetnek igénybe fuvar, mely 16·7 klm. földutra a fuvardíj oda és vissza nyári évszakban 6 koronában, téli évszakban 8 koronában állapítatik meg.

19. §. Csorvás község választói a választási székhelyig vehetnek igénybe fuvar, mely 15·2 kilométer földuton a fuvardíj oda és vissza nyári évszakban 6 koronában, téli évszakban 8 koronában állapítatik meg.

20. §. Gyula-Vári község választói a gyulai vasuti állomásig esetleg közvetlen a választási székhelyig vehetnek igénybe fuvar. Első esetben a 7 klm. műton a fuvardíj az állomásig és vissza 3 koroná-

ban állapítatik meg, utóbbi esetben az 55 kilométer hosszú utra, melyből 23 klméter műút, oda és vissza a fuvardíj nyáron 20 koronában, téli időszakban pedig 25 koronában határozottat meg.

21. §. Kétegyháza község választói a választási székhelyre vasúton utazhatnak, ha mindazonáltal fuvar vennének igénybe, ezen 42·2 klm. hosszú földutra a fuvardíj oda és vissza nyáron 16 koronában, télen 20 koronában állapítatik meg.

22. §. Kigyós község választói a csabai vasúti állomásig vagy közvetlenül a választási székhelyig vehetnek igénybe fuvar. Első esetben a fuvardíj a 19 klm. földuton az állomásig és vissza nyáron 6 koronában, télen 10 koronában; második esetben pedig a 29·4 klm. földuton a fuvar Orosházaig és vissza nyári évszakban 12 koronában, téli évszakban 15 koronában állapítatik meg.

23. §. Öcsöd község választói a szarvasi vasútállomásig, esetleg közvetlen a választási székhelyig vehetnek igénybe fuvar. Első esetben a 16 kilométer műuton oda és vissza a fuvardíj 7 koronában, utóbbi esetben az 54·8 klm. hosszú utra, melyből 16 klm. műút, oda és vissza nyáron 20 koronában, télen 25 koronában állapítatik meg.

24. §. Pusztá-Földvár község választói a székhelyig jogosultak fuvar igénybe venni s ezen 12·6 kilométer földuton a fuvardíj oda és vissza téli évszakban 7 koronában, nyári évszakban 5 koronában állapítatik meg.

25. §. Pusztá-Szent-Tornya község választói a székhelyig vehetnek igénybe fuvar s ezen 5·3 klm. földutra a fuvardíj oda és vissza nyári időszakban 2 koronában, téli időszakban 3 koronában állapítatik meg.

26. §. Sámson község választói a székhelyig vehetnek igénybe fuvar s ezen 17 kilométer földuton oda és vissza a fuvardíj nyári évszakban 6 koronában, téli évszakban 9 koronában állapítatik meg.

27. §. Szabad-Szent-Tornya választói a székhelyig vehetnek igénybe fuvar s ezen 6·3 kilométer földutra a fuvardíj oda és vissza nyári évszakban 3 koronában, a téli évszakban 4 koronában állapítatik meg.

28. §. Szent-András község választói a szarvasi vasúti állomásig, esetleg közvetlen a választási székhelyig vehetnek igénybe fuvar. Első esetben a 6 kilométer műutra a fuvardíj oda és vissza 3 koronában, második esetben a 44·6 kilométer hosszú utra, melyből 6 klm. műút, oda és vissza nyáron 16 koronában, télen 20 koronában állapítatik meg.

29. §. Szénás község választói a választási székhelyig vehetnének igénybe fuvar, ezen 14 kilométer földuton oda és vissza a fuvar nyári évszakban 6 koronában, téli évszakban 8 koronában állapítatik meg.

30. §. Tót-Komlós község választói a székhelyig vehetnek igénybe fuvar s ezen 17·2 kilométer földuton a fuvardíj oda és vissza nyári évszakban 7 koronában, téli évszakban 10 koronában állapítatik meg.

31. §. Ezen szabályrendelet az 1896—1901-ik évekre egybehívott országgyűlés berekesztését követő napon 3 évi érvénynyel lép hatályba; hatálya azonban esetleg a 3 éven túl is mindaddig érvényben marad, míg az e tárgyú új szabályrendelet életbe nem lép.

Jóváhagyott a belügyminiszter 87,661/900. sz. rendeletével.

Beregvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával igénybe vehető fuvardijokról.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával az ugyanazon választókerületben lakó azon fuvarosok, kik egyzersmind választók is, valamint ezeknek egy háztartásban élő hozzátartozóik, a választóknak a kerület székhelyére való be- és visszaszállításáért a képviselőjelölttől vagy megbízottjától fuvardijakat fogadhatnak el, anélkül azonban, hogy azokra követelési joguk lenne.

2. §. Ezen fuvardijak csupán a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

3. §. A választóknak szállítás helyett pénz nem adható.

4. §. A fuvardijak a fuvarosok által eltöltött idő nagyságához képest állapíttatnak meg akként, hogy egy fuvarosnak egy napra 4 korona, egy és fél napra 6 korona és két napra 8 korona adható.

5. §. Szorgos munkaidőben, milyennek a július 1-től augusztus 31-ig terjedő időköz tekintetik, valamint tartós esőzésekor ott, hol a közlekedés az utak rosszasága miatt meg van nehezítve, a fuvarosoknak az előző szakaszban megállapított összegeken felül még egy-egy korona adható.

6. §. Minden egyes fuvar a kocsison kívül három választó számára felfogadottnak tekintendő.

7. §. Azon esetben, ha a fuvaros három választónál több választót szállít, egy korona mérsékelt díjfelemelésnek, ha pedig három választónál kevesebbet szállít, 1 korona mérsékelt díjleszállításnak van helye.

8. §. A 4. szakaszban felsorolt fuvardíjtételek megállapításánál egy napi eltöltött idő gyanánt a választók be- és visszaszállítása után a választókerület székhelyétől számítva 0—20 kilométert, egy és fél napnak 20—30 kilométert, két napnak megfelelően pedig 30 kilométert meghaladó távolság vétetett.

9. §. Az egyes községeknek a választási székhelytől kilométer távolsága és a megfelelő fuvardíjtételek választókerületenkint betűsoros rendben ezen szabályrendelet függelékét képező kimutatásban vannak feltüntetve.

10. §. A választási székhelytől 65 kilométeren túl fekvő községek fuvarosainak 12-korona fuvardij adható. A 7. szakaszban megállapított mérsékelt díjfelemelés és díjleszállítás ez esetben is helyt foglalhat.

11. §. A 4., 5. és 10. szakaszokban megállapított fuvardíjtételek azon maximális határnak tekintetnek, melyen belől a képviselőjelölt, vagy megbízottja, vesztegetés nélkül, fuvardijat adhat.

12. §. A választási székhelyen a belterületre nézve fuvardij meg nem állapíttatik.

13. §. Azon esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, a jelen szabályrendeletben megállapított fuvardijak ki nem fizethetők.

A vasuti szállítási díjak, vagy a szállításhoz kötelező vasuti osztály megjelölése épen úgy, mint a hatóságilag jóváhagyott bérkocsi-szabályzat jelen szabályrendelet keretébe nem tartozik.

14. §. A vámok, kompdíjak, hídpenzok stb. hasonló illetmények ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjakban ben nem foglalhatnak.

15. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek, minthogy ez elvi és gyakorlati akadályokon kívül az 1899: XV. t.-cz. 7. szakaszába is ütközik, helye nincs.

16. §. Képviselőválasztásra nem jogosult, vagy más választókerületben lakó fuvarosok fuvardíjaira ezen szabályrendelet nem vonatkozik.

17. §. Jelen szabályrendelet a nagyméltóságu m. kir. belügyminiszter ur által történt jóváhagyás után a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Kimutatása

annak, hogy az egy választókerületet képező községek a választókerület székhelyétől hány km. távolságra fekszenek.

Sorszám	A választókerületet képező községek	A választási székhelytől távolsága kilométerekben	A szabályr. 4. §-ában megállapított fuvardíjak koronákban
I. Tiszaháti választókerület.			
Választási hely: <i>Beregszász.</i>			
1	Asztély	4·7	4
2	Badaló	11·4	4
3	Barabás	25·2	6
4	Bátyu	31·8	8
5	Beregszász	—	—
6	Borzsova	11·4	4
7	Bótrágy	28·8	6
8	Bucu	2·7	4
9	Csaroda	16·2	4
10	Csetfalva	19	4
11	Csoma	7·6	4
12	Cs.-papi	25	6
13	Daróc	11·4	4
14	Déda	7·6	4
15	Fehércse	13·3	4
16	Gergelyi	27·5	6
17	Gelénos	29·9	6
18	Gecse	9·5	4
19	Gulács	20·9	6
20	Halábor	15·2	4
21	Harangláb	29·9	6
22	Hetyen	33·7	8
23	Hete	22·8	6
24	Homok	9·5	4

Sorszám	A választókerületet képező községek	A választási székhelytől távolsága kilométerek- ben	A szabályr. 4. §-ában megállapított fuvardíjak koronákban
25	Jánd	28.4	6
26	T.-Kerecseny	43.2	8
27	N.-Lónya	37.5	8
28	K.-Lónya	39.4	8
29	Macsola	5.7	4
30	Márok	11.4	4
31	M.-papi	13.4	4
32	Mátyus	41.3	8
33	V.-Namény	30.3	8
34	Som	22.3	6
35	Surány	9.6	4
36	T.-Szalka	37.5	8
37	T.-Adony	36.4	8
38	Tákos	19.1	4
39	Tarpa	15.2	4
40	Tivadat	18	4
41	Ugornya	26.6	6
42	V.-Atya	29.8	6
43	T.-Vid	39.4	8
44	M.-Vári	15.2	4
II. M.-Kászonyi választókerület.			
Választási hely: <i>M.-Kászony.</i>			
1	B.-V.-Ardó	19.9	4
2	N.-Bégány	9.5	4
3	K.-Bégány	12.3	4
4	Balazsér	10.4	4
5	Barkaszó	13.3	4
6	Benedike	63.5	8
7	B.-Sárrét	74	10
8	Balázsfalva	74.9	12
9	B.-Halmos	77.8	12
10	B.-Szöllős	65.4	12
11	Bubuliska	48.3	8
12	Cserlenő	54.7	8
13	Cserejőcz	64.5	8
14	Csapóczka	68.3	12
15	Csomonya	22.8	6
16	N.-Dobrony	28.4	6
17	K.-Dobrony	32.2	8
18	Fedelesfalva	77.8	12
19	Gorond	44.3	8
20	Gombás	70.2	12
21	Herczfalva	77.8	12
22	Izsnyéte	15.2	4
23	Ignécz	59.5	8
24	Iványi	64.6	8

Sorszám	A választókerületet képező községek	A választási székhelytől távolsága kilométerek- ben	A szabályr. 4. §-ában megállapított fuvardíjak koronákban
25	Ilykőcz	70·2	12
26	M.-Jánosi	14·2	4
27	M.-Kászony	—	—
28	Kis-Gut	12·2	4
29	Klucsárka	50	8
30	Klaesánó	63·3	8
31	Kajdanó	65·7	12
32	K.-Mogyorós	74·9	12
33	Lanka	62·6	8
34	Medvegyőcz	74	12
35	Nagy-Gut	13·3	4
36	Nagy-Lucska	46·2	8
37	N.-Mogyorós	72·1	12
38	Ó-Dávidháza	60·7	8
39	Ó-Kuesova	75·9	12
40	Patkanyőcz	77·7	12
41	Puznyákfalva	79·7	12
42	Raf-Ujfalv	9·5	4
43	Rákos	63·5	8
44	Ruszkőcz	63·5	8
45	Szerencsfalva	74	12
46	Sztrabicsó	42·4	8
47	Szernye	16·1	4
48	Trosztnyanicza	81·6	12
49	Uj-Dávidháza	62·6	8
50	Váralja	53·8	8
51	Zápszony	3·8	4
52	Zsukó	64·4	8
III. Munkácsi választókerület.			
Választási hely: <i>Munkács.</i>			
1	A.-Schönborn	3·8	4
2	A.-Viznicze	11·4	4
3	A.-Hrabonicza	11·4	4
4	A.-Vereczke	57·7	8
5	Ábránka	60·6	8
6	Berezinka	7·2	4
7	Bubuliska	7·6	4
8	Belebele	11·4	4
9	Brusztópatak	34·4	8
10	Bukőcz	70·1	12
11	Bilaszovicza	70·1	12
12	Borszucsina	73·8	12
13	Derczen	10·4	4
14	Dunkófalva	11·4	4
15	Diszkovicza	32·1	8
16	Dombostelek	35·9	8

Sorszám	A választókerületet képező községek	A választási székhelytől távolsága kilométerek- ben	A szabályr. 4. §-ában megállapított fuvardíjak koronákban
17	Duszina	36.3	8
18	Frigyesfalva	7.6	4
19	Fornos	8.5	4
20	F.-Viznicza	13.3	4
21	F.-Hrabonicza	45.4	8
22	F.-Vereczke	59.6	8
23	F.-K.-Bisztra	68.2	10
24	Gát	15.1	4
25	Holubina	24.9	6
26	Hársfalva	27	6
27	Hánykovicza	39.1	8
28	Iglénéz	5.7	4
29	Izvorhuta	40.2	8
30	Izvor	46.4	8
31	Jalova	60.6	8
32	Jobbovicza	17	4
33	Klastromalja	2.8	4
34	Kölesin	3.8	4
35	Kendereske	3.8	4
36	Kustánfalva	4.7	4
37	Koczkaszállás	11.4	4
38	Kloczkófalva	12.3	4
39	K.-Szolyva	24.9	6
40	Kotilnicza	69.2	12
41	Kicsorna	73.8	12
42	Kanora	72	12
43	K.-Rosztoka	75.7	12
44	Liszárnya	15.2	4
45	Laturka	70.8	12
46	Munkács	—	—
47	Malmos	29.6	6
48	Medvezsa	64.6	8
49	Miskarovicza	70.1	12
50	Mártonka	83.3	12
51	N.-Kuesova	20.9	6
52	N.-Tibava	35.3	8
53	N.-Rosztoka	74.8	12
54	Oroszvég	2	4
55	Olenyova	41.6	8
56	Pósaháza	5.2	4
57	Podhering	3.5	4
58	Polena	31.2	8
59	Pászika	15.2	4
60	Pálos	34	8
61	Perekreszna	71	12
62	Plávai	38.2	8
63	Páskócz	68.2	12

Sorszám	A választókerületet képező községek	A választási székhelytől távolsága kilométerek- ben	A szabályr. 4. §-ában megállapított fuvardíjak koronákban
64	Rónafalu	9·5	4
65	Roszos	41·1	8
66	Rákóczi szállás	64·4	8
67	Selesztó	5·7	4
68	Serbócz	64·4	8
69	B.-Szt.-Miklós	10·1	4
70	Szuszkó	16·1	4
71	Szuszkó-Ujfalu	19·6	4
72	Szinyák	19	4
73	Szidorfalva	19	4
74	Szolyva	24·9	6
75	Szolocsina	28·7	6
76	Szászoka	36·3	8
77	Tövisfalva	24·6	6
78	Tisova	64·4	8
79	Timsor	68·2	12
80	Uj-Rosztoka	74·8	12
81	Ukliva	39·9	8
82	Uj-Klenócz	9·5	4
83	Várpalánka	2·8	4
84	Vezérszállás	59·6	8
85	Verebes	66·3	12
86	Völőcz	81·4	12
87	Zagyilszka	57·7	8
88	Zbun	64·4	8
89	Zugó	89	12
90	Zsdenyova	60·6	8
IV. Felvidéki választókerület.			
Választási hely: <i>N.-Bereg.</i>			
1	A.-Remete	7·6	4
2	Árdánháza	28·8	6
3	Bene	7·6	4
4	B.-Ujfalu	7·6	4
5	Bárdháza	16·1	4
6	Bábakut	33·9	8
7	Bród	36·3	8
8	Bilke	38·2	8
9	Cserhalom	30·6	8
10	Dávidfalva	26·3	6
11	Drágabártfalva	28·8	6
12	Dubi	36·4	8
13	F.-Remete	9·5	4
14	Falucska	15·4	4
15	F.-Patak	17·8	4
16	Fogarás	34·2	8
17	Gázló	31·5	8

Sorszám	A választókerületet képező községek	A választási székhelytől távolsága kilométerek- ben	A szabályr. 4. §-ában megállapított fuvardíjak koronákban
18	Gálfalva	36.1	8
19	Hátmeg	22.4	6
20	Kigyós	2.9	4
21	Iloneza	32.9	8
22	Ilosva	26.8	6
23	Ivaskőfalva	39.9	8
24	Kovácsó	3.8	4
25	Komlós	13.5	4
26	K.-Martinka	17.1	4
27	Kövesd	17.5	4
28	Kis-Almás	20.6	6
29	Kis-Falud	21.7	6
30	K.-Lúcska	25.7	6
31	K.-Ábránka	42.8	8
32	Leányfalva	26.3	6
33	Léczfalva	40.9	8
34	Bukova	43.9	8
35	Makaria	13.8	4
36	Manárfalva	25.3	6
37	Medenceze	29.9	6
38	Miszticze	42	8
39	Nagy-Bereg	—	—
40	Nagy-Muzsaly	7.6	4
41	N.-Almás	24.4	6
42	Nyíresfalva	25.1	6
43	Nagy-Ábránka	30	6
44	O.-Csertész	43.9	8
45	Ormód	46.6	8
46	Papgyörgyfalva	15.2	4
47	Pálfalva	15.4	4
48	Pisztrahána	17.6	4
49	Polyánka	25.5	6
50	Papfalva	53.9	8
51	Romocsaháza	17.6	4
52	Repede	50.1	8
53	S.-Oroszi	11.4	4
54	Sarkad	13.3	4
55	Sztánfalva	29.1	6
56	Szobatin	33.2	8
57	Szajkófalva	38.2	8
58	Tökés	35.2	8
59	Zsófiafalva	28.2	6

Jóváhagyott a belügyminiszter 87,662/900. sz. rendeletével.

Besztercze-Naszódvármegye.

Szabályrendelet

a képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választási székhelyre való szállításáról.

1. §. Az 1899: XV. t.-cz. 7. §-a értelmében a képviselőjelöltnek jogában áll a választókat a választási székhelyre saját költségén beszállítani.

Ezen beszállítás azonban a jelölt tetszésétől függ és a választók azt a magok részére nem igényelhetik.

2. §. A választóknak szállítás helyett pénz nem adható.

3. §. A fuvardíjak mindkét választókerületben fuvaronként a következőképen állapítottak meg:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
	Beszterczei választókerület.		
1	Aldorf	4-1	3
2	Asszu-Besztercze	14-1	3
3	Ardány	33-9	9
4	Alsó-Sebes	28-2	6
5	Besenyő	4-7	3
6	Bilak	17-2	6
7	Berlád	17-0	6
8	Dipse	21-7	6
9	Felső-Szt-Ujfalu	12-7	3
10	Fris	32-0	9
11	Felső-Sebes	31-9	9
12	Fehéregyház	22-7	6
13	Galacz	18-9	6
14	Gledény	30-9	9
15	Harina	15-1	6
16	Jaád	8-5	3
17	Kis-Demeter	13-3	3
18	Kis-Budak	8-5	3
19	Kis-Sajó	25-2	6
20	Király-Némethi	11-3	3
21	Kusma	17-4	6
22	Lekencze	23-6	6
23	Malomárka	10-3	3
24	Monor	29-0	6
25	Nagy-Demeter	12-3	3
26	Neez	21-5	6
27	Nagyfalu	21-2	6
28	Nagy-Sajó	20-5	6
29	Pintak	8-5	3
30	Petres	12-7	3

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
31	Rágla	13.3	3
32	Román-Budak	16.1	6
33	Sajó-Solymos	19.1	6
34	Szász-Budak	5.7	3
35	Simontelke	13.2	3
36	Sófalva	8.5	3
37	Serling	21.0	6
38	Sajó-Szt-Iván	17.9	6
39	Szeretfalva	11.3	3
40	Sz.-Szt-György	23.6	6
41	Szépnyir	6.6	3
42	Szász-Bongárd	27.4	6
43	Tacs	18.9	6
44	Vinda	6.8	3
45	Várhely	10.0	3
46	Vermes	26.4	6
47	Zsolna	7.0	3
48	Zselyk	25.9	6
Naszódi választókerület.			
1	Alsó-Borgó	36.7	9
2	Alsó-Balázsfalva	23.9	6
3	Borgó-Pruna	37.9	9
4	Borgó-Tiha	39.5	9
5	Bikis	21.7	6
6	Borgó-Besztercze	39.9	9
7	Csepán	9.5	3
8	Entrádám	1.9	3
9	Felső-Balázsfalva	20.9	6
10	Felső-Borgó	34.2	9
11	Földra	14.2	3
12	Gaurény	27.4	6
13	Hordó	12.3	3
14	Közép-Borgó	38.0	9
15	Kajla	25.6	6
16	Kosna	82.4	9
17	Kis-Ilva	22.7	6
18	Kis-Rebra	3.8	3
19	Luska	3.8	3
20	Lajosfalva	85.2	9
21	Less	30.3	9
22	Mitilet	8.5	3
23	Májer	37.5	9
24	Magura	38.1	9
25	Makod	12.3	3
26	Magyar-Nemegye	14.2	3
27	Maros-Borgó	47.4	9
28	Nagy-Ilva	44.7	9
29	Neposz	11.4	3

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
30	Nagy-Rebra	14.2	3
31	Oláh-Nemegye	19.9	6
32	Oláh-Szt-György	30.3	9
33	Ó-Radna	44.5	9
34	Oláh-Németi	17.0	6
35	Orosz-Borgó	37.0	9
36	Priszlop	5.7	3
37	Párva	27.5	6
38	Pojény	27.4	6
39	Runk	16.1	6
40	Romuli	37.9	9
41	Szálva	4.7	3
42	Szuplai	35.0	9
43	Szent-József	32.1	9
44	Teles	21.8	6
45	Tohát	21.7	6
46	Tihucza	58.8	9
47	Törpény	17.1	6
48	Uj-Radna	51.1	9
49	Zágra	18.9	6

4. §. Mindenik fuvaron a fuvaroson kívül 4 választó szállítandó. Ha a fuvaros önhibáján kívül e létszámmal kevesebb választót kénytelen szállítani, azt úgy tekintik, mintha a teljes létszámot szállította volna.

Ha azonban a fuvaros saját hibájából e létszámmal kevesebb választót szállít, ez esetben megfelelő díjszállításnak, ha pedig a létszámmal többet szállít, az esetben arányos díjfelemelésnek van helye.

A leszállítás és felemelés díja a 3 koronába beosztott községekben személyenként 1 koronában lesz, a 6 koronába beosztottakban személyenként 2 koronába, a 9 koronába beosztottakban személyenként 3 koronában állapítatik meg.

5. §. A fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

6. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás színhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

7. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belől a jelölt vagy megbízottja fuvardíjat adhat, ellenben jelen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

8. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, az ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki,

9. §. A vámok, hídpénzek és hasonló illetmények ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak benn.

10. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nem lehet, vagyis fuvarozásra egy választó sem kényszeríthető.

11. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 87,663/900. sz. rendeletével.

Sorszám	Község	A választókerü- lek székhelyéhez távolság kilo- méterekben	A távolság alapján a fuvardíj tekín- tetében esik az I., II., III. csoporthoz	A fuvardíj összege koronákban
8	Belényes-Lázur	11.4	I.	6
9	Belényes-Szelistye	9.6	I.	6
10	Belényes-Szt.-Márton	8.5	I.	6
11	Belezenseny	11.4	I.	6
12	Bragyet	20.4	II.	8
13	Briheny	31.7	III.	10
14	Brost	18.9	II.	8
15	Budurásza	12.3	I.	6
16	Burda	12.3	I.	6
17	Burtyesd	14.2	I.	6
18	Dombrovány	26.7	II.	8
19	Dragonyesd	7.6	I.	6
20	Felső-Kimpány	28.2	II.	8
21	Felső-Poeny	20.7	II.	8
22	Felső-Valenyágra	34.8	III.	10
23	Felső-Verzár	30.6	III.	10
24	Fenes	3.8	I.	6
25	Fericsé	18.6	II.	8
26	Fonácza	29.1	II.	8
27	Füzegy	7.6	I.	6
28	Gurány	24.5	II.	8
29	Gyalány	3.5	I.	6
30	Gyigyiseny	20.2	II.	8
31	Határ	24.3	II.	8
32	Henkeres	13.3	I.	6
33	Herzest	26.1	II.	8
34	Jánosfalva	6.6	I.	6
35	Kakacsény	17.6	II.	8
36	Kaluger	36.8	III.	10
37	Karbunár	13.2	I.	6
38	Kebeds	24.5	II.	8
39	Kerpenyét	29.2	II.	8
40	Kinip	33.7	III.	10
41	Kis-Belényes	10.4	I.	6
42	Kiskóh	32.0	III.	10
43	Kocsuba	22.6	II.	8
44	Kollest	38.3	III.	10
45	Köszvényes	14.2	I.	6
46	Kreszulya	14.2	I.	6
47	Kristyor	36.2	III.	10
48	Kuraczell	6.6	I.	6
49	Lehecsény	30.2	III.	10
50	Lelesd	14.2	I.	6
51	Lunka	23.3	II.	8

Sorszám	Község	A választókerület székelyéhez távolság kilométerekben	A távolság alapján a fuvardíj tekintetében esik az I., II., III. csoporthoz	A fuvardíj összege koronákban
52	Magura	32.9	III.	10
53	Meziád	11.4	I.	6
54	Mirág	10.4	I.	6
55	Mézes	4.7	I.	6
56	Nyégerfalva	5.4	I.	6
57	Nyímoesd	4.7	I.	6
58	Pantesesd-Pakalesd-Cziganyesd	9.5	I.	6
59	Petrileny-Zavoeny	19.3	II.	8
60	Petrósz	26.0	II.	8
61	Pocsavalesd	7.5	I.	6
62	Pojana	37.0	III.	10
63	Rézbányafalu	32.4	III.	10
64	Rézbányaváros	33.7	III.	10
65	Rieny	16.3	II.	8
66	Sebes	12.3	I.	6
67	Segyest	23.2	II.	8
68	Segyestel	29.5	II.	8
69	Sonkolyos	8.8	I.	6
70	Sust	26.7	II.	8
71	Stejj	21.3	II.	8
72	Száka	11.8	I.	6
73	Szerbest	26.1	II.	8
74	Szoód	17.0	II.	8
75	Szudrics	13.5	I.	6
76	Talp	7.5	I.	6
77	Tatárfalva	7.5	I.	6
78	Tarkaicza	11.4	I.	6
79	Tárkány	4.7	I.	6
80	Telek	7.5	I.	6
81	Urzest	23.3	II.	8
82	Vaskóh	26.2	II.	8
83	Vaskóh-Szelistye	32.5	III.	10
84	Vaskóh-Szohodol	34.3	III.	10
3. Berettyóújfalui választókerület.				
Választási hely: <i>Berettyó-Ujfalu.</i>				
1	Ártánd	22.4	II.	8
2	Bedő	25.0	II.	8
3	Berek-Böszörmény	25.4	II.	8
4	Berettyó-Szent-Márton	3.0	I.	6
5	Berettyó-Ujfalu	—	—	—
6	Bojt	26.4	II.	8
7	Bors	27.2	II.	8

Sorszám	Község	A választókerü- lek székhelyéhez távolság kilo- méterekben	A távolság alapján a fuvardíj tekín- tetében esik az I., II., III. csoporthoz	A fuvardíj összege koronákban
8	Csökmő	36·2	III.	10
9	Darvas	25·8	II.	8
10	Furta	15·3	II.	8
11	Kis-Szántó	31·8	III.	10
12	Mezőkeresztes	19·2	II.	8
13	Mezőpéterd	10·0	I.	6
14	Mező-Sass	14·2	I.	6
15	Pusztá-Told	17·8	II.	8
16	Szent-János	32·5	III.	10
17	Szent-Péterszeg	8·6	I.	6
18	Váncsod	11·4	I.	6
19	Vekerd	22·9	II.	8
20	Zsáka	17·2	II.	8
4. Bihari választókerület.				
Választási hely: Bihar.				
1	Alpár	26·0	II.	8
2	Betfúr	25·2	II.	8
3	Bihar	—	—	—
4	Bihar-Félegyháza	12·0	I.	6
5	Bihar-Püspöki	7·6	I.	6
6	Borzik	27·8	II.	8
7	Csatár	8·6	I.	6
8	Csohaj	20·6	II.	8
9	Csujafalva	24·7	II.	8
10	Farnos	18·2	II.	8
11	Fegyvernek	20·0	II.	8
12	Fugyi	24·8	II.	8
13	Fugyi-Vásárhely	22·6	II.	8
14	Görbesd	28·9	II.	8
15	Hagymádfalva	25·0	II.	8
16	Hegyköz-Kovácsi	2·0	I.	6
17	Hegyköz-Pályi	4·7	I.	6
18	Hegyköz-Száldobágy	12·3	I.	6
19	Hegyköz-Ujlak	7·6	I.	6
20	Jákó-Hódos	10·8	I.	6
21	Kis-Almás	22·4	II.	8
22	Kiskér	27·5	II.	8
23	Kismarja	13·6	I.	6
24	Kis-Ujfalu	31·1	III.	10
25	Kövesegyháza	29·2	II.	8
26	Kügypuszta	4·8	I.	6
27	Nadántelek	23·6	II.	8
28	Nagy-Kér	22·8	II.	8

Sorszám	Község	A választókerü- lek székhelyéhez távolság kilo- méterekben	A távolság alapján a fuvardíj tekin- tetében esik az I., II., III. csoporthoz	A fuvardíj összege koronákban
29	Nagykerek	12.1	I.	6
30	Nagyszántó	9.8	I.	6
31	Nagy-Tótfalu	19.6	II.	8
32	Nyüved	19.9	II.	8
33	Paptamási	8.4	I.	6
34	Pelbárhida	12.6	I.	6
35	Síter	13.0	I.	6
36	Sitervölgy	17.4	II.	8
37	Szalárd	11.0	I.	6
38	Szarkó	22.6	II.	8
39	Tóttelek	9.6	I.	6
40	Vajda	15.6	II.	8
5. Élesdi választókerület.				
Választási hely: <i>Élesd.</i>				
1	Alsó-Lugos	3.8	I.	6
2	Bánlaka	27.2	II.	8
3	Beznye	21.8	II.	8
4	Birtyni	16.1	II.	8
5	Bogdán-Szóvárhegy	22.9	II.	8
6	Borostelek	22.2	II.	8
7	Bottyán	20.7	II.	8
8	Brátka	31.3	III.	10
9	Bucsa	29.4	II.	8
10	Bukorvány	38.5	III.	10
11	Csarnoháza	37.0	III.	10
12	Czéczeke	8.6	I.	6
13	Cséklye	17.1	II.	8
14	Czigányfalva	22.5	II.	8
15	Dámos	36.0	III.	10
16	Dubricsony	12.3	I.	6
17	Élesd	—	—	—
18	Eskülő	4.4	I.	6
19	Fancsika	12.9	I.	6
20	Feketetó	35.6	III.	10
21	Feketepatak	23.6	II.	8
22	Felső-Lugos	4.7	I.	6
23	Gálosháza	14.1	I.	6
24	Gégény	10.4	I.	6
25	Izsópallaga	14.3	I.	6
26	Kabaláspatak	20.7	II.	8
27	Kalota	8.2	I.	6
28	Keszteg	5.8	I.	6
29	Kigyik	32.1	III.	10

Sorszám	Község	A választókerü- lek székhelyéhez távolság kilo- méterekben	A távolság alapján a fuvardij tekín- tetében esik az I., II., III. csoportoz	A fuvardij összege koronákban
30	Kis-Bárod	15.8	II.	8
31	Kis-Jenő	22.4	II.	8
32	Kistótfalu	27.3	II.	8
33	Kopacsél	34.0	III.	10
34	Kotyiklet	43.6	III.	10
35	Korbest	45.4	III.	10
36	Korniczél	22.8	II.	8
37	Kőalja	11.4	I.	6
38	Kőrös-Topa	13.2	I.	6
39	Kővág	30.9	III.	10
40	Kövesd	18.0	II.	8
41	Krajnikfalva	10.9	I.	6
42	Lokk	14.2	I.	6
43	Lózó	37.0	III.	10
44	Magyar-Kakucs	14.2	I.	6
45	Mező-Telegd	15.1	II.	8
46	Mező-Telki	13.5	I.	6
47	Nagy-Bárod	18.6	II.	8
48	Nagy-Patak	16.1	II.	8
49	Oláh-Kakucs	16.1	II.	8
50	Örvénd	8.5	I.	6
51	Össi	3.5	I.	6
52	Pestes	2.5	I.	6
53	Pestere	5.3	I.	6
54	Ponor	46.5	III.	10
55	Pósalaka	17.7	II.	8
56	Pusztá-Ujlak	14.2	I.	6
57	Remezz	50.0	III.	10
58	Rév	15.1	II.	8
59	Ríkosa	9.5	I.	6
60	Serges	25.5	II.	8
61	Sólyomkő	20.1	II.	8
62	Szabolcs	20.8	II.	8
63	Szakadát	26.2	II.	8
64	Szaránd	31.9	III.	10
65	Szászfalva	10.4	I.	6
66	Szurduk	31.7	III.	10
67	Tataros	25.2	II.	8
68	Telkesd	20.6	II.	8
69	Tinód	3.8	I.	6
70	Tötös	6.6	I.	6
71	Úrgeteg	8.5	I.	6
72	Vársonkolyos	25.4	II.	8
73	Viresolog	16.2	II.	8

Sorszám	Község	A választókerü- lek székhelyéhez távolság kilo- méterekben	A távolság alapján a fuvardíj tekin- tetében esik az I., II., III. csoportoz	A fuvardíj összege koronákban
6. Hosszupályi választókerület.				
Választási hely: <i>Hosszupályi.</i>				
1	Esztár	14·1	I.	6
2	Gáborján	25·8	II.	8
3	Hajdubagos	5·5	I.	6
4	Henczida	22·0	II.	8
5	Hosszupályi	—	—	—
6	Konyár	11·9	I.	6
7	Monostor-Pályi	4·3	I.	6
8	Nagy-Léta	12·9	I.	6
9	Pocsaj	15·3	II.	8
10	Sáránd	8·3	I.	6
11	Uj-Léta	16·4	II.	8
12	Vértés	10·4	I.	6
7. Magyar-csékei választó- kerület.				
Választási hely: <i>Magyar-Cséke.</i>				
1	Albest	10·4	I.	6
2	Almamező	17·5	II.	8
3	Alsó-Topa	5·7	I.	6
4	Belényes-Ujlak	31·9	III.	10
5	Belényes-Valány	24·6	II.	8
6	Bucsum	2·8	I.	6
7	Csehi	26·4	II.	8
8	Cseszora	2·8	I.	6
9	Dekanyesd	10·4	I.	6
10	Dobrest	13·7	I.	6
11	Dsoszán-Forró	24·9	II.	8
12	Dsoszán-Gurbesd	19·3	II.	8
13	Drágcséke	5·6	I.	6
14	Dragottyán	17·5	II.	8
15	Dusesd	2·8	I.	6
16	Farkaspatak	14·2	I.	6
17	Felső-Topa	6·6	I.	6
18	Feneres	26·1	II.	8
19	Forrószeg	7·6	I.	6
20	Harangmező	15·2	II.	8
21	Hájó	23·3	II.	8
22	Hogyes	9·5	I.	6
23	Hogyis	8·5	I.	6
24	Hollád	15·8	II.	8
25	Hosszu-Liget	7·6	I.	6
26	Jancsesd	4·7	I.	6

Sorszám	Község	A választókerü- lek székhelyéhez távolság kilo- méterekben	A távolság alapján a fuvardíj tekín- tetében esik az I., II., III. csoporthoz	A fuvardíj összege koronákban
27	Kapocsány	13·3	I.	6
28	Kis-Dombroviceza	18·0	II.	8
29	Kis-Terpett	4·7	I.	6
30	Kosgyán	12·5	I.	6
31	Krancsesd	10·4	I.	6
32	Lunkaszprie	16·9	II.	8
33	Magyar-Cséke	—	—	—
34	Magyar-Gyepes	13·3	I.	6
35	Mikló-Lázur	12·3	I.	6
36	Nánhegyesd	10·3	I.	6
37	Nagy-Kerpest	8·5	I.	6
38	Nagy-Patak	23·7	II.	8
39	Oláh-Hodos	9·5	I.	6
40	Papmező	16·8	II.	8
41	Papmező-Kimpány	18·7	II.	8
42	Papmező-Selistye	15·2	II.	8
43	Papmező-Valány	23·4	II.	8
44	Pecze-Szent-Márton	24·1	II.	8
45	Pecze-Szöllős	29·1	II.	8
46	Petrány	27·5	II.	8
47	Pokola	25·7	II.	8
48	Preszáka	25·1	II.	8
49	Pusztá-Bikács	13·8	I.	6
50	Pusztá-Nagy-Karánd	17·4	II.	8
51	Remete	23·1	II.	8
52	Robogány	18·7	II.	8
53	Rontó	24·7	II.	8
54	Rossia	28·5	II.	8
55	Rotarest	8·5	I.	6
56	Solymos-Petrász	21·9	II.	8
57	Szent-Elek	14·3	I.	6
58	Szelistye-Száldobágy	20·8	II.	8
59	Szítány	19·6	II.	8
60	Szohodol-Lázur	27·0	II.	8
61	Szombatság	8·5	I.	6
62	Szokány	23·7	II.	8
63	Szpinus	16·1	II.	8
64	Sztrakos	11·2	I.	6
65	Tasádfő	11·4	I.	6
66	Topest	4·7	I.	6
67	Varosány	13·3	I.	6
68	Venter	17·0	II.	8
69	Venter-Rogoz	17·5	II.	8

Sorszám	Község	A választókerü- lek székhelyéhez távolság kilo- méterekben	A távolság alapján a fuvardíj tekín- tetében esik az I., II., III. csoporthoz	A fuvardíj összege koronákban
8. Margittai választókerület.				
Választási hely: <i>Margitta.</i>				
1	Albis	10'4	I.	6
2	Almás	18'8	II.	8
3	Almaszeg	19'3	II.	8
4	Almaszeghuta	33'1	III.	10
5	Alsó-Derna	22'0	II.	8
6	Apátkeresztur	10'0	I.	6
7	Bályok	19'0	II.	8
8	Baromlak	22'1	II.	8
9	Bártfalva	12'0	I.	6
10	Bisztra-Ujfalu	16'6	II.	8
11	Bogyoszló	9'0	I.	6
12	Bodonos-Patak	23'0	II.	8
13	Bozsaly	11'4	I.	6
14	Csanálos	23'1	II.	8
15	Cséhtelek	14'2	I.	6
16	Déda	11'7	I.	6
17	Dizsér	11'5	I.	6
18	Ér-Fancsika	9'1	I.	6
19	Fekete-Erdő	28'1	II.	8
20	Felső-Ábrány	7'0	I.	6
21	Felső-Derna	26'3	II.	8
22	Genyéte	7'3	I.	6
23	Höke	20'4	II.	8
24	Kécz	8'0	I.	6
25	Királyi	10'0	I.	6
26	Kohány	8'3	I.	6
27	Középes	22'1	II.	8
28	Lüki	8'9	I.	6
29	Margitta	—	—	—
30	Micske	13'8	I.	6
31	Monos-Petri	4'4	I.	6
32	Ottomány	19'2	II.	8
33	Papfalva	16'7	II.	8
34	Piskolt	25'4	II.	8
35	Poklostelek	18'9	II.	8
36	Sárszeg	20'9	II.	8
37	Sástelek	27'3	II.	8
38	Szalacs	14'0	I.	6
39	Szent-Lázur	9'2	I.	6
40	Széltalló	11'0	I.	6
41	Széplak	21'0	II.	8
42	Szoeszt	30'6	III.	10

Sorszám	Község	A választókerü- lek székhelyéhez távolság kilo- méterekben	A távolság alapján a fuvardíj tekinté- tében esik az I., II., III. csoporthoz	A fuvardíj összege koronákban
43	Szoldobágy	13.4	I.	6
44	Szunyoga	10.3	I.	6
45	Terebes	4.5	I.	6
46	Terje	21.0	II.	8
47	Tóti	9.5	I.	6
48	Vámos-Láz	13.9	I.	6
49	Várvíz	18.7	II.	8
50	Vasad	22.3	II.	8
51	Vedres-Ábrány	7.6	I.	6
52	Verzár	22.0	II.	8
9. Nagyszalontai választó- kerület.				
Választási hely: <i>Nagyszalonta.</i>				
1	Ant	23.7	II.	8
2	Bajj	17.2	II.	8
3	Erdő-Gyarak	11.7	I.	6
4	Illye	10.4	I.	6
5	Jánosda	14.0	I.	6
6	Kardó	37.1	III.	10
7	Kis-Ürögd	28.2	II.	8
8	Kötegyán	16.1	II.	8
9	Madarász	5.7	I.	6
10	Marcziháza	9.0	I.	6
11	Nagyszalonta	—	—	—
12	Nyárszeg	22.4	II.	8
13	Oláh-Apáti	32.2	III.	10
14	Oláh-Homoróg	9.2	I.	6
15	Poósa	28.5	II.	8
16	Sarkad	22.8	II.	8
17	Székelytelek	26.4	II.	8
18	Tamása	23.5	II.	8
10. Székelyhidi választó- kerület.				
Választási hely: <i>Székelyhid.</i>				
1	Álmosd	13.0	I.	6
2	Asszonyvásár	8.2	I.	6
3	Bagamér	15.8	II.	8
4	Bihar-Diószeg	11.8	I.	6
5	Csokaly	4.7	I.	6
6	Ér-Adony	13.6	I.	6
7	Ér-Kenéz	15.1	II.	8
8	Ér-Keserű	7.0	I.	6

Sorszám	K ö z s é g	A választókerü- lek székhelyéhez távolság kilo- méterekben	A távolság alapján a fuvardíj tekin- tetében esik az I., II., III. csoporthoz	A fuvardíj összege koronákban
9	Érmihályfalva	23:2	II.	8
10	Ér-Olaszi	5:7	I.	6
11	Ér-Selind	12:3	I.	6
12	Ér-Semjén	17:3	II.	8
13	Ér-Tarcsa	10:6	I.	6
14	Gálos-Petri	24:0	II.	8
15	Hegyköz-Szt-Imre	17:7	II.	8
16	Hegyköz-Szt-Miklós	7:7	I.	6
17	Jankafalva	13:0	I.	6
18	Kakad	16:1	II.	8
19	Kis-Kágya	2:5	I.	6
20	Kis-Kereki	5:0	I.	6
21	Köbölkut	7:7	I.	6
22	Kóly	6:4	I.	6
23	Nagy-Kágya	5:0	I.	6
24	Székelyhid	—	—	—
25	Szent-Jobb	8:5	I.	6
11. Tenkei választókerület.				
Választási hely: <i>Tenke.</i>				
1	Ágriss	38:8	III.	10
2	Árkus	42:8	III.	10
3	Árpád	24:3	II.	8
4	Barzest	48:7	III.	10
5	Belényes-Örvényes	24:9	II.	8
6	Belényes-Szt-Miklós	21:2	II.	8
7	Beél	36:7	III.	10
8	Beél-Örvényes	43:1	III.	10
9	Beél-Rogsz	22:5	II.	8
10	Bélfenyér	4:7	I.	6
11	Bonyesd	32:0	III.	10
12	Bogy	18:8	II.	8
13	Bokkia	32:3	III.	10
14	Borz	27:0	II.	8
15	Botfej	37:7	III.	10
16	Csontaháza	26:8	II.	8
17	Fekete-Bátor	17:8	II.	8
18	Fekete-Győrös	7:6	I.	6
19	Fekete-Tót	14:2	I.	6
20	Görbed	6:6	I.	6
21	Gross	48:4	III.	10
22	Gyanta	17:1	II.	8
23	Hagymás	40:5	III.	10
24	Havas-Dombroviceza	27:8	II.	8

Sorszám	K ö z s é g	A választókerü- lek székhelyéhez távolság kilo- méterekben	A távolság alapján a fuvardíj tekín- tetében esik az I., II., III. csoporthoz	A fuvardíj összege koronákban
25	Hosszu-Aszó	4·7	I.	6
26	Kalácsa	15·3	II.	8
27	Karaszó	15·5	II.	8
28	Kápolna	17·1	II.	8
29	Kávasd	10·4	I.	6
30	Kisháza	11·4	I.	6
31	Kislaka	27·1	II.	8
32	Kis-Maros	28·8	II.	8
33	Kocsuba	8·5	I.	6
34	Koroj	26·4	II.	8
35	Krajova	24·4	II.	8
36	Kumanyesd	38·1	III.	10
37	Márkaszek	41·7	III.	10
38	Mihellő	19·2	II.	8
39	Mocsár	11·4	I.	6
40	Mocsirla	31·6	III.	10
41	Nagy-Maros	28·1	II.	8
42	Nyárló	22·5	II.	8
43	Nyermegy	45·4	III.	10
44	Oláh-Gyepes	15·2	II.	8
45	Olesa	12·8	I.	6
46	Ökrös	17·4	II.	8
47	Petegd	15·2	II.	8
48	Poklusa	27·3	II.	8
49	Pusztá-Hodisel	23·3	II.	8
50	Pusztá-Kis-Káránd	13·6	I.	6
51	Pusztá-Szuszag	24·2	II.	8
52	Pusztá-Tolmács	24·8	II.	8
53	Rippa	7·6	I.	6
54	Rózsafalva	9·5	I.	6
55	Sályi	25·6	II.	8
56	Siád	23·2	II.	8
57	Somogy-Uzsopa	17·5	II.	8
58	Sólyom	20·9	II.	8
59	Szakács	30·5	III.	10
60	Széplak	19·9	II.	8
61	Tagadó-Medgyes	34·9	III.	10
62	Tenke	—	—	—
63	Toplicza-Káránd	47·2	III.	10
64	Tulka	14·2	I.	6
65	Urszád	20·1	II.	8
66	Vasand	12·3	I.	6

Sorszám	Község	A választókerü- lek székhelyéhez távolság kilo- méterekben	A távolság alapján a fuvardíj tekintetében esik az I., II., III. csoporthoz	A fuvardíj összege koronákban
12. Ugrai választókerület.				
Választási hely: <i>Ugra.</i>				
1	Alyás	14·2	I.	6
2	Barakony	13·3	I.	6
3	Bikács	25·9	II.	8
4	Cséffa	19·0	II.	8
5	Geszt	9·5	I.	6
6	Gyapju	20·7	II.	8
7	Gyires	18·8	II.	8
8	Inánd	22·8	II.	8
9	Komádi	14·7	I.	6
10	Körösszeg	13·5	I.	6
11	Körösszeg-Apáti	11·3	I.	6
12	Körös-Tarján	19·6	II.	8
13	Less	22·2	II.	8
14	Magyar-Homoróg	11·9	I.	6
15	Méhkerék	37·0	III.	10
16	Mező-Gyán	15·2	II.	8
17	Nagy-Harsány	6·2	I.	6
18	Nagy-Ürögd	26·7	II.	8
19	Oláh-Szt-Miklós	11·4	I.	6
20	Okány	23·9	II.	8
21	Rajt	9·9	I.	6
22	Sarkad-Keresztur	30·3	III.	10
23	Szakáll	7·5	I.	6
24	Szent-András	25·9	II.	8
25	Ugra	—	—	—
26	Uj-Palota	24·7	II.	8
27	Vizes-Gyán	13·8	I.	6
28	Zsadány	10·8	I.	6

2. §. Az 1-ső §-ban megállapított fuvardíjak április 1-től október 1-ig terjedő időben igényelhetők, illetve fizetendők.

November 1-től márczius 31-ig terjedő idő alatt a fentebb megállapított fuvardíjak az első csoportnál 1 koronával, a második csoportnál 2 koronával, a harmadik csoportnál 3 koronával emelkednek.

3. §. Az országgyűlési képviselőválasztás alkalmával igénybe tett minden egyes előfogat, a kocsison kívül, legalább három (3) választót köteles a választási székhelyre s onnan vissza is szállítani.

Kivételt képez azon eset, midőn valamely községben, a meghatározott létszámmal kevesebb választó van, vagy az illető községből evesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

4. §. A fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn

az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

5. §. A megállapított fuvardijak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

6. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardijat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései, a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

7. §. A mennyiben a választók szállítása vasuton történik, a megállapított fuvardijak nem fizethetők ki.

8. §. A vámok, kompdijak, hidpénzek és a többi hasonló illetmények az itt megállapított fuvardijakban nem foglaltatnak benn.

9. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba és hatálya az 1900., 1901. és 1902. évekre terjed ki.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 88,192/900. sz. rendeletével.

Borsodvármegye.

Szabályrendelet.

Borsod vármegye közönsége az 1899: XV. t.-cz. 8. §-ában gyökerező jogánál fogva, az országgyűlési képviselőválasztóknak a szavazási helyre való fuvarozásáért fizethető díjakat 1900., 1901. és 1902. évekre következőleg állapítja meg.

1. §. Ha oly egyének, vagy ezek hozzátartozói teljesítik a képviselőválasztóknak a szavazási színhelyre való szállítását, a kik az ezen évre érvényes képviselői választói névjegyzékben fel vannak véve, a választók szállítása után fuvardíjként minden egyes községben azon összeg fizethető, melyet ezen szabályrendelet 2-ik §-ában részletesen felsorol és megállapít.

2. §. A fizethető fuvarbér-illetmény táblázata a következő:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
Mező-Csáthi választókerület.			
1	Ároktő	10-8	3
2	Heő-Bába	13-6	3
3	Heő-Keresztur	17-3	4
4	Heő-Papi	9-3	2
5	Igriczi	6-9	2
6	Nemes-Bikk	13-9	3
7	Nyék	20-3	5
8	Loga	22-0	5
9	Szakáld	15-4	4
10	Tisza-Koszi	8-2	2
11	» Kürth	8-5	2
12	» Oszlár	11-4	3
13	» Tarján	9-3	2
14	Emőd	20-9	5
15	Heő-Szalonta	13-6	3
16	Ládháza	22-2	5
17	Mályi	23-1	5
18	Mező-Csáth	—	—
19	Nagy-Csécs	21-9	5
20	Ónod	25-2	6
21	Sajó-Örös	20-7	5
22	Sajó-Petri	29-5	6
23	Sajó-Szöged	18-6	4
24	Tisza-Szederkény	26-6	5
25	Tisza-Balkonya	13-8	3
Szirmabesenyői választóker.			
1	Alsó-Zsolca	18-0	4
2	Alsó-Hámor	19-5	5
3	Felső-Hámor	27-2	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
4	Belső-Böcs	27.0	6
5	Diós-Győr	14.1	4
6	Felső-Zsolca	12.4	3
7	Görömböly	13.3	3
8	Heő-Csaba	10.3	3
9	Kis-Győr	27.7	8
10	Kis-Tokaj	18.9	4
11	Külső-Böcs	27.4	6
12	Ó-Huta	18.0	4
13	Répáshuta-Gyertyánvölgy	33.9	7
14	Sajó-Arnóth	17.5	4
15	Sajó-Lád	22.0	5
16	Sajó-Pálfalva	19.4	4
17	Szirma	13.3	3
18	Alacska	16.7	4
19	Bábony	7.0	2
20	Berenk	16.2	4
21	Kápolna	15.8	4
22	Kondó	19.1	4
23	Lászlófalva	17.5	4
24	Parasznya	20.8	4
25	Radistyan	19.9	4
26	Sajó-Ecseg	3.0	2
27	Sajó-Keresztur	1.9	2
28	Sajó-Szt-Péter	11.4	3
29	Sajó-Vámos	4.5	2
30	Senye	6.5	2
31	Szirmabesenyő	—	—
32	Sajó-Besenyő	1.9	—
33	Varbó	22.4	5
34	Uj-Huta	21.5	6
Dédesi választókerület.			
1	Arló	22.4	5
2	Bolyok	25.1	6
3	Bóta	10.6	3
4	Csermely	13.8	4
5	Csépány	25.9	6
6	Csókva	9.4	2
7	Czenter	22.7	5
8	Disznósd	27.9	6
9	Domaháza	54.0	8
10	Járdánháza	23.9	5
11	Királd	28.7	5
12	Lenárd-Darócz	10.5	3
13	Mercze	25.7	6
14	Nádazsd	28.1	6
15	Omány	9.4	2
16	Ózd	30.0	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
17	Sajó-Németi	27.4	6
18	Sáta	9.2	2
19	Sikátor	50.0	8
20	Uppony	7.4	2
21	Sajó-Várkony	22.3	5
22	Apátfalva	19.9	4
23	Balaton	25.8	6
24	Barczika	22.3	5
25	Bánfalva	9.6	2
26	Bánhorváth	9.8	2
27	Dédes	—	—
28	Mályinka	2.7	2
29	Mogyorósd	15.8	4
30	Monosbél	21.2	5
31	Nagy-Barcza	12.3	3
32	Nekérsény	5.7	2
33	Sajó-Ivánka	18.9	4
34	Sajó-Kazincz	22.7	5
35	Sajó-Velezd	21.3	5
36	Szentmárton	23.3	5
37	Szilvás	11.5	3
38	Tapolesány	1.0	—
39	Tardona	3.7	2
40	Vadna	15.7	4
41	Visnyó	4.7	2
Mező-Kövesdi választókerület.			
1	Bogács	11.3	3
2	Eger-Lövő	11.2	3
3	Négyes	18.9	4
4	Novaj	10.9	3
5	Noszvaj	17.6	4
6	Szemere	13.4	3
7	Szihalom	8.8	3
8	Tisza-Valk	22.9	5
9	Zsércz	19.1	4
10	Andornak	12.9	3
11	Borsod-Ivánka	15.3	4
12	Cserépváralja	18.3	4
13	Eger-Farmos	16.6	4
14	Kács	23.6	5
15	Kis-Tálya	14.4	4
16	Mező-Kövesd	—	—
17	Ostoros	13.1	3
18	Szomolya	15.9	4
Mező-Keresztesi választóker.			
1	Aranyos	22.4	5
2	Alsó-Ábrány	8.1	2

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
3	Cserépfalu	21·3	5
4	Felső-Ábrány	8·4	2
5	Gelej	7·8	2
6	Harsány	16·0	4
7	Szentistván	7·5	2
8	Tard	11·4	3
9	Tibold-Darócz	14·0	3
10	Vatta	14·2	3
11	T-Bábolna	20·1	5
12	Dorogma	32·8	6
13	Geszt	17·3	4
14	K-Püspöki	2·2	2
15	Mező-Keresztes	—	—
16	Mező-Nyárad	4·5	2
17	Nagy-Mihály	4·0	2
18	Sály	15·4	4
Edelényi választókerület.			
1	Balajt	5·9	2
2	Borsod	2·1	2
3	Damak	7·2	2
4	Disznós-Horváth	15·0	4
5	Dubicsány	25·1	5
6	Edelény	—	—
7	F-Kelecsény	21·3	5
8	F-Nyárad	17·9	4
9	Finke	2·0	2
10	Hangács	16·3	4
11	Hegymég	10·7	3
12	Kurittyán	15·4	4
13	Lak	13·2	3
14	Martenyi	22·9	5
15	Menes	23·6	5
16	Sajó-Kaza	16·2	4
17	Szalonna	20·3	4
18	Szendró	14·8	3
19	Szendró-Lád	6·8	2
20	Ziliz	8·5	2
21	Abod	14·0	5
22	Alsó-Telekes	23·9	6
23	Bódva	10·3	3
24	Debriete	33·3	7
25	Dövény	22·6	5
26	F-Telekes	27·6	6
27	Csalvács	20·5	5
28	Irota	19·3	4
29	Jákfalva	20·2	4
30	Ládbesenyő	9·8	2
31	Mucsony	7·7	2

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
32	Nyomár	12·9	3
33	Rakasza	31·6	7
34	Rakasza-Szend	28·1	6
35	Rudobánya	24·1	5
36	Sajó-Galgóc	24·9	5
37	Szakácsi	17·9	4
38	Szirák	5·6	2
39	Szuha-Kálló	11·0	3
40	Szuhegy	21·2	5
41	Viszló	35·1	8

3. §. A 2-ik §-ban megállapított fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben a szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel fuvarozásra.

4. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek nem fizethetők.

5. §. Egy-egy kocsira a kocsison kívül legalább 3 választó számíttatik. Ha a fuvaros a meghatározott létszámmal több választót szállít, az ezen szabályrendeletben fuvaronként három személy után pontosan megállapított díj arányos felemelésének, ha kevesebbet szállít, megfelelő leszállításának van helye.

6. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belől a képviselőjelölt vagy megbízottja vesztegetés nélkül fuvardíjat adhat. A szabályrendelet intézkedései azonban a fuvarozások javára kereseti jogot nem biztosítanak.

7. §. Miután Borsodvármegye területén a közutak általában megfelelő jó állapotban vannak, a közlekedés az év minden szakában mindenfelé szabad és biztos, nem forog fenn szüksége annak, hogy a november hó 15. és április 1-e közötti esős, vagy téli időszakra való tekintettel a 2-ik §-ban érintett és a tényleges fuvaroknak megfelelő díjazástól eltérés vagy díjfelemelés engedessék meg.

8. §. A választási székhelyen, a belterületre nézve fuvardíj nem állapítható meg. Belterületnek vétetik a székhely körül minden olyan hely, a mely a székhelytől 2 km.-nél nagyobb távolságra nem esik.

9. §. Ha a választók szállítása vasuton történik, csupán a vasuti szállítási díj számítható fel; s így az ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők.

10. §. A vámok, kompdíjak és hidpénzek az ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak benn.

11. §. Választókat fuvarozó egyes fogatok után, melyekre az 5. §-ban meghatározott elvek szintén irányadók, a 2. §-ban megállapított fuvardíjak $\frac{2}{3}$ -ad része fizethető.

12. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 88,193/900. sz. rendeletével.

Brassó vármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztások céljaira előállítandó fuvarok után járó díjakról.

1. §. Brassó vármegye országgyűlési választókerületeihez tartozó községekre nézve az 1897. XV. törvénycikk 8. §-a alapján a fuvarozási díj külön a nyári időszakra, vagyis április hó 1-től október végéig és külön a téli időszakra, vagyis november hó 1-től márczius végéig állapittatik meg, a mint következők:

Sorszám	Község	Távolsága a választási székhelyig és onnan vissza kilométerekben	Megállapított fuvardíj nyári időszakra ápril 1-től október végeig koronákban	Megállapított fuvardíj téli időszakra nov. 1-től márczius végeig koronákban
I. Szászhermányi választókerület.				
Választási hely: <i>Szászhermány.</i>				
1	Bácsfalu	28.4	5	4
2	Csernátfalva	24.4	5	4
3	Hosszúfalva	23.6	5	4
4	Prázsmár	14.8	4	3
5	Pürkerecz	28.4	5	4
6	Szászhermány	—	—	—
7	Szentpéter	8.8	4	3
8	Tatráng	25.8	5	4
9	Türkös	26.6	5	4
10	Zaizon	28.4	5	4
II. Vidombáki választókerület.				
Választási hely: <i>Vidombák.</i>				
1	Apáca	81.2	8	6
2	Barcsa-Ujfalu	40.4	6	4
3	Botfalva	42.0	6	4
4	Feketehalom	12.2	4	3
5	Földvár	48.2	6	4
6	Höltövény	34.0	5	4
7	Keresztényfalva	11.0	4	3
8	Krizba	52.4	8	6
9	Rozsnyó	17.8	4	3
10	Veresmart	56.2	8	6
11	Vidombák	—	—	—
12	Volkány	21.0	5	4

2. §. Az 1-ső §-ban megállapított fuvardij mellett köteles a fuvaros a kocsis kivételével legalább 3 választópolgárt szállítani, kivéve azon esetet, midőn valamely községben ezen meghatározott létszámnál kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

Ha pedig a fuvaros ezen meghatározott létszámnál több választót szállít, ez esetben az 1-ső §-ban foglalt alapidij mellett a meghatározott létszámon felül szállított minden egyes választó után 50 fillér felemelt díjösszeg állapittatik meg, míg ellenben, ha a fuvaros a meghatározott létszámnál kevesebb választót szállít és ezen §. első bekezdésében említett kivételes helyzet nem forog fenn, az 1. §-ban megállapított díjösszeg fuvaronkint 50 fillérrel kevesebb.

Ezen díjfelemelés illetve díjleszállítás a választókerületek minden egyes községére kivétel nélkül állapittatik meg.

3. §. A választóknak a választás székhelyére lóháton való szállítása esetében egy hāti ló után az 1-ső §-ban részletezett díjak egyharmada állapittatik meg.

4. §. A fuvardijak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn a választókerületekben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

5. §. A megállapított fuvardijak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállításra szólnak és azokon felül egyéb költségek fel nem számíthatók.

6. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja vesztegetés nélkül fuvardijat adhat, ellenben ezen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

7. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, ezen megállapított fuvardijak nem fizethetők ki.

8. §. Vámok, hidpénzek és hasonló illetmények ezen megállapított fuvardijakban nem foglaltatnak benn.

9. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nincsen.

10. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 88,194/900. sz. rendeletével.

C s a n á d v á r m e g y e .

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával *Csanád* vármegye területén a választási székhelyre utazás alkalmával fizethető fuvardijokról

Az 1899: XV. t. cz. 7-ik és 8-ik §-ának rendelkezéséhez képes *Csanád* vármegye területén az országgyűlési képviselőválasztóknak a választás helyére való szállításáért ezen szabályzatban megállapított fuvardijak fizethetők.

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardijak koronákban
I. A nagylaki választókerületben.			
Választási hely: <i>Nagylak</i> .			
1	Alberti	20-67	4
2	Ambrózfalva	21-51	4
3	Apátfalva	14-02	3
4	Cs.-Palota	9-37	2
5	Földeák	36-0	5
6	Kis-Királyhegyes	19-7	2
7	Köveg	9-2	2
8	Lele	35-5	5
9	Magyar-Csanád	11-30	2
10	Nagy-Majláth	23-8	3
11	Pitvaros	17-8	2
12	Sajtény	10-28	2
II. A battonyai választókerületben.			
Választási hely: <i>Battonya</i> .			
1	Apácza	33-5	5
2	Dombiratos	23-7	3
3	Kevermes	19-7	2
4	Kis-Iratos	21-6	3
5	Kunágota	16-9	2
6	Mezőhegyes	17-20	2
7	Magyar-Bánhegyes	25-2	3
8	Mező-Kovácsháza	16-4	3
9	Marcz-Dombegyháza	11-1	2
10	Matt-Dombegyháza	14-9	3
11	Ref.-Kovácsháza	20-2	3
12	Ref.-Dombegyháza	17-7	3
13	Tornya	9-33	2
14	T.-Bánhegyes	23-6	4
15	Végegyháza	21-6	4

Ezen megállapított díjaknál magasabb összegek fuvardijaknak nem tekinthetők.

Ezen szabályzatban megállapított fuvardijak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élője fogadtatik fel avarozásra.

Minden olyan kocsin, melyért a megállapított fuvardij fizettetik, legalább 4 választónak kell ülni, kivéve azon esetet, a mikor a kocsi kocsin ülő valamelyik választónak háztartásbelije, mely esetben a kocsiön kívül 3 választónak kell ülni.

Az esetre, ha valamely kocsin 4 választónál több, vagy ennél, illetve 3 választónál kevesebb ül, minden egyes választó után egy koronával több-kevesebb fizethető.

A megállapított fuvardijak a választóknak a lakhelyüktől a választási székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

A választási székhely sem belső, sem külső területén fuvardij nem számítható.

Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, fuvardijfizetésnek helye nincs.

Jelen szabályrendelet felsőbb jóváhagyás megtörténte és ennek kihirdetése után lép életbe.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 88,195/900. sz. rendeletével.

C s i k v á r m e g y e .

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztóknak fizetendő fuvardijak megállapítás-
tárgyában.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával, és pedig úgy az általános, mint az időszaki választásokkor, a választóknak a: illető választókerület választási helyére fuvarral való szállításaért és onnét való visszaszállításaért, ha az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtat fel a fuvarozásra, a képviselőjelölt vagy megbízottja által fuvar díj czimen az alábbi paragrafusban megállapított összegek fizethetők.

2. §. A szállításnál, tekintettel a választó lakhelyének a választó kerület választási helyétől való távolságára, 10 kilométer távolságig téli (november hó 1-től április 30-ig) időben 4 korona, nyári (május 1-től október 31-ig) időben pedig 5 korona összegben, 20 km. távolságig 6 korona, illetőleg 7 korona összegben, 40 km. távolságig 10 korona illetőleg 11 korona összegben, 40 km. távolságon felül 20 korona, illetőleg 22 korona összegben, a szerint, a mint téli vagy nyári időben történik a fuvarozás, állapittatik meg a fuvardij minden egyes fuvar után. Ennek alapján választókerületenkint az illető választókerülethez tartozó minden egyes községre nézve úgy a téli, mint a nyári fuvar díjakat a jelen szabályrendelet mellékletét képező táblás kimutatás tűnteti fel.

3. §. A 2-ik §. értelmében s illetőleg a mellékletet képező táblás kimutatás szerint meghatározott fuvardij oly fuvar után fizetendő, mely (a kocsison kívül) legalább 3 választót szállít. Ha ugyanazon fuvaron 3-nál több választó szállittatik, a 10 kilométerig meghatározott fuvar díjhoz 1 korona, a 20 km.-ig meghatározott fuvardijhoz 2 korona, a 40 km.-ig meghatározott fuvardijhoz 3 korona és a 40 km.-en felüli távolságra meghatározott fuvardijhoz 4 korona pótdíj számítható úgy a téli mint a nyári szállítás idején a három felüli minden egyes választó után. Három választónál kevesebb egyugyanazon fuvaron csak azor esetben szállítható, ha a községből háromnál kevesebb választó óhaj tana a szavazásban résztvenni, mely esetben a 2. §. értelmében s illetőleg a mellékletet képező táblás kimutatás szerint meghatározott 2, 3, 4 és illetőleg 5 koronával a díjfelemelésre nézve fennebb a távolság aránya szerint megállapított fokozatban választó-személyenként leszállítandó.

4. §. A jelen szabályrendeletben megállapított fuvardijak iránt intézkedés oly esetekre, midőn fuvarozásra az illető választókerületben szavazásra nem jogosult egyén, vagy a választásra jogosult választóva egy háztartásban élő hozzátartozóján kívül álló személy fogadtat fel továbbá oly esetekre, midőn a választók szállítása vasuton történik ki nem terjed s nem érinti a választás székhelyére nézve netalán máli létező, hatóságilag jóváhagyott bérkocsi-díjsszabályzat rendelkezéseit sem végre a jelen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereset jogot nem biztosítanak.

5. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba s érvényessége a hatálybalépés napjától zámitott 3 egymásután következő évre terjed.

Sorszám	Betűrendes megnevezése a köz- ségeknek, melyekből a választó a választás székhelyére és innen vissza szállítandó	A választó lakhe- lyének a választás székhelyétől tá- volsága km.-ekben	Fuvardíj koronában	
			téli (nov. 1-től ápr. 30-ig) időben	nyári (máj. 1-től okt. 31-ig) időben
			egy fuvaron (a kocsi- son kívül) 3 választó- t számítva	
I. A csikszentmártoni választó- kerületben.				
1	Altiz	20:2	6	7
2	Bánkfalva	3:8	4	5
3	Csekefalva	0:9	4	5
4	Feltiz	21:3	10	11
5	Impér	20:9	6	7
6	Jakabfalva	20:9	6	7
7	Kozmás	3:8	4	5
8	Lázárfalva	8:5	4	5
9	Menaság	11:4	6	7
10	Szentmárton	—	—	—
11	Szentgyörgy	5:7	4	5
12	Tusnád	10:4	6	7
13	Ulfalu	15:2	6	7
14	Verebes	7:6	4	5
II. A gyergyószentmiklósi választókerületben.				
1	Alfalu	7:6	4	5
2	Békás	85:2	20	22
3	Bélbor	57:4	20	22
4	Borszék	38:9	10	11
5	Ditró	15:2	6	7
6	Holló	48:4	20	22
7	Remete	19:0	6	7
8	Salamás	27:1	10	11
9	Szárhegy	7:6	4	5
10	Szentmiklós	—	—	—
11	Tölgyes	49:8	20	22
12	Várhegy	34:1	10	11
III. A csikkarczfalvi választó- kerületben.				
1	Csomafalva	36:6	10	11
2	Dánfalva	1:9	4	5
3	Göröcsfalva	13:3	6	7
4	Gyimesbükk	50:3	20	22
5	Gyimesközéplak	41:7	20	22

Sorszám	Betűrendes megnevezése a köz- ségeknek, melyekből a választó a választás székhelyére és innen vissza szállítandó	A választó lakhe- lyének a választás székhelyétől tá- volsága km.-ekben	Fuvardij koronában	
			téli (nov. 1-től ápr. 30-ig) időben	nyári (máj. 1-től okt. 31-ig) időben
			egy fuvaron (a kocsi- son kívül) 3 választ- tót számítva	
6	Gyimesfelsőlok	37.9	10	11
7	Jenőfalva	0.9	4	5
8	Karczfalva	—	—	—
9	Kilyénfalva	31.7	10	11
10	Madaras	6.6	4	5
11	Rákas	12.3	6	7
12	Szenttamás	2.8	4	5
13	Szentdamokos	6.6	4	5
14	Szentmihály	19.9	6	7
15	Szépvíz	19.9	6	7
16	Tekerőpatak	31.3	10	11
17	Vacsárcsi	17.1	6	7
18	Vasláb	23.7	10	11
19	Ujfalu	34.0	10	11
IV. A csikszeredai választó- kerületben.				
1	Borzsova	10.4	4	5
2	Csatószeg	14.7	6	7
3	Csicsó	7.6	4	5
4	Csobotfalva	3.8	4	5
5	Csomortán	6.6	4	5
6	Delne	7.6	4	5
7	Madéfalva	10.4	4	5
8	Mindszent	7.6	4	5
9	Pálfalva	5.7	4	5
10	Szentimre	10.9	6	7
11	Szentkirály	10	4	5
12	Szentsimon	12.8	6	7
13	Szentlélek	3.8	4	5
14	Szentmiklós	9.6	4	5
15	Szereda város	—	—	—
16	Taplocza	2.8	4	5
17	Várdótfalva	2.8	4	5
18	Zsögöd	2.8	4	5

Jóváhagyatott a belügyminiszter 92,700/900. sz. rendeletével.

Csongrádvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával használt fuvarok
díjairól.

Az 1899. évi XV. t.-cz. 8. §-a alapján.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választás helyére való szállítására és visszaszállítására használt fuvarok után — az 1899. XV. t.-czikk 7. §-a értelmében — fizetendő legmagasabb díjtételek, — amennyiben a szállításra és visszaszállításra az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel, — a következő összegekben állapítatnak meg:

A választókerületekhez tartozó község, vagy községi határrész		község távolsága a választási székhelytől kilométerekben	Megállapított fuvardíj koronákban
Sorszám	megnevezése		
I. Szegvári választókerület.			
1	Csány község egész határterületére	24·5	8
2	Derekegyház község központi, ördögösi, tompaháti és kenyeretglási határrészeire	15	6
3	Derekegyház község kis királysági, újvárosi, csereszéntlászlói és istvánhegyesi határrészeire ..	34	11
4	Felgyő és Fehértó pusztákra	30	10
5	Fábián-Sebestyén község egész határterületére ...	21	7
6	Mágocs község nagymágocsi, lászólótelki, lajossalási, lajostanyai, zoltántéri, szendrei, majori és árpádhalmi határrészeire	23	8
7	Mágocs község györgykirálysági, lajoshalomi, józsefszállási, vizesrátai és cserebökényi határrészeire	40	12
8	Mindszent község egész határterületére	9·1	6
9	Sővényháza I. község egész határterületére	22	7
10	Teés község egész határterületére	16	6
11	Tömörkény község egész határterületére	25	8
II. Tápéi választókerület.			
1	Algyő község egész határterületére	11·4	6
2	Dorosma egész határterületére	12·6	6

Sorszám	A választókerületekhez tartozó község, vagy községi határ rész		Megállapított fuvardíj koronákban
	megnevezése	község távolsága a választási székhelytől kilométerekben	
3	Horgos község és Kis-Horgos pusztája egész határterületére	22	7
4	Kistelek község egész határterületére	34.4	11
5	Felsőpusztaszer csatolt pusztája egész határterületére	37.4	12
6	Sándorfalva község egész határterületére	18.2	6
7	Öttömös pusztája egész határterületére	46.5	12
8	Sövényháza II. község egész határterületére	33	10

A választási székhelyeket képező Szegvár és Tápé községek valamint az önálló választókerületeket alkotó Szentest rendezett tanács város és Csongrád község külhatárterületeire vonatkozólag — tekintve nélkül a távolságokra — a fuvardíjak 4 koronában állapíttatnak meg.

2. §. Az 1. §-ban meghatározott legmagasabb fuvarozási díjtételei csak akkor érvényesek, ha egy fogaton a kocsison kívül legalább három választó szállíttatik, kivéve azon esetet, ha az illető községben vagy községi határterületen 3-nál kevesebb választó van, vagy 3-nál kevesebb választó óhajta a szavazásban résztvenni; amennyiben pedig ezen kivétel esetektől eltekintve egy fogaton 3-nál több vagy kevesebb választó szállíttatnék, a meghatározott díjtételek a különbözethez megfelelően személyenként 1 koronával emelkednek vagy csökkennek.

3. §. Az ekként megállapított fuvardíjak a választóknak lakóhelyüktől a választás székhelyére tengelyen való oda- és visszazállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók s a esetben, ha a választók szállítása vasuton vagy gőzhajón történik a fuvardíjak ki nem fizethetők.

4. §. A vámok, hid- és révdíjak s hasonló illetmények a megállapított fuvardíjakban bent nem foglaltatnak.

5. §. Az 1899: XV. törvényezikk 7. §-a értelmében a jelen szabályrendelettel megállapított fuvardíjak csak azokra az esetekre vonatkoznak, a midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra, mely esetekben a megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, a melyen belől a képviselőjelölt vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardíjat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

6. §. Ezen szabályrendelet a m. kir. belügyminiszter ur jóváhagyása után a jelen országgyűlés berekesztését követő napon léphet hatályba s ezen naptól számítva 3 év tartamára érvényes, azonban a három év lejártá után is mindaddig hatályban marad, míg az 1. szabályrendelet hatályba nem lép.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 88,196/900. sz. rendeletével.

Esztergomvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselők választása alkalmával a választóknak a kerület választási színhelyére való szállításáért felszámítható fuvardijokról.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak Dorogh, illetve Köbölkuth községekbe, mint választási szék-helyekre s vissza való fuvarozásáért az 1899. XV. t.-cz. 8. §-a alapján egy-egy fogatra a kocsissal együtt legalább 3 és legföllebb 6 választót számítva és figyelemmel az ápril 1-től szeptember 30-ig terjedő nyári, az október 1-től márczius 31-éig terjedő téli időszakra, valamint a június 25-től augusztus 15-éig terjedő nagy munkaidőre, az ide 'l. alatt mellékelt »Kimutatás«-ban feltüntetett fuvardijak számíthatók föl és fizethetők ki. Egyéb költségek a fuvaros által föl nem számíthatók s neki ki nem fizethetők.

2. §. Ha a fuvaros 3-nál kevesebb választót szállít, minden egyes hiányzó választónál 2 korona levonásnak van helye, ellenben ha a kocsissal együtt megállapított 6 választónál több szállítatik, ezért a fuvaros magasabb fuvardijat nem kaphat.

3. §. Az 1. §-ban, illetve annak mellékletében megállapított fuvardijak csak azokra, az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik föl a fuvarozásra; ellenben az egyes választóknak szállítás helyett (fuvarváltság avagy egyéb czimen) pénz nem adható.

4. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton, vagy gőzhajón történik, az ezen szabályrendelet mellékletében megállapított fuvardijak nem fizethetők ki.

5. §. Vámok, kompdijak, hidpénzek stb. és hasonló illetmények a szabályrendeletileg most megállapított fuvardijakban benn nem foglaltnak s a képviselőválasztók fuvarozásánál előfogati kényszernek helye nincsen.

6. §. A jelen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

7. §. E szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba s a naptól számított 3 éven belül érvényes.

K i m u t a t á s

az országgyűlési képviselők választása alkalmával a választóknak a terület választási színhelyére való szállításáért felszámítható fuvardíjakról.

Sorszám	K ö z s é g		Távolság kilométerek- ben		Fuvardíj		
					ápril 1-től szeptember 30-ig terjedő nyári időszakra	október 1-től március 31-ig terjedő téli időszakban	a június 25-től aug. 15-ig terjedő aratási időszakban
	-től	-ig	oda	oda és vissza	koronákban		
1	Barth		12·5	25·0	4	5	6
2	Bátorkesz		7·5	15·0	4	5	6
3	Béla		7·0	14·0	2	3	4
4	Bény *		16·3	32·6	4	5	6
5	Bucs		8·5	17·0	4	5	6
6	Ebed		13·5	27·0	4	5	6
7	Farnad		19·5	39·0	6	8	12
8	Gyiva		6·0	12·0	2	3	4
9	Karva		15·0	30·0	4	5	6
10	Kéménd *		12·3	24·6	4	5	6
11	Kéty		15·0	30·0	4	5	6
12	Kiesind		17·8	35·6	6	8	12
13	Kisujfalu		4·5	9·0	2	3	4
14	Kőhidgyarmat *		13·5	27·0	4	5	6
15	Kural		18·0	36·0	6	8	12
16	Libád		7·0	14·0	2	3	4
17	Mocs (Duna)		14·0	28·0	4	5	6
18	Muzsla		9·5	19·0	4	5	6
19	Ölved (Nagy)		14·0	28·0	4	5	6
20	Sárkány		4·0	8·0	2	3	4
21	Szölgyén magyar		6·5	13·0	2	3	4
22	Szölgyén német		6·5	13·0	2	3	4

* Vasutállomás.

Folyó szám	K ö z s é g	Távolság kilométerek- ben	Fuvardij				
			oda	oda és vissza	koronákban		
					ápril 1-től szeptember 30-ig terjedő nyári időszakra október 1-től márcz. 31-ig terjedő téli időszakban a június 25-től aug. 15-ig terjedő aratási időszakban		
	-tól	-ig					
23	Bajna		17·0	34·0	4	5	6
24	Bajóth		16·5	33·0	4	5	6
25	Csév		10·2	20·4	4	5	6
26	Csolnok		6·5	13·0	2	3	4
27	Dágh		10·5	21·0	4	5	6
28	Dömös		28·5	57·0	6	8	12
29	Epöl		16·0	32·0	4	5	6
30	Kesztölez		5·5	11·0	2	3	4
31	Kirva		14·5	29·0	4	5	6
32	Lábatlan *		20·2	40·4	6	8	12
33	Leányvár		5·7	11·4	2	3	4
34	Mogyorós		11·5	23·0	4	5	6
35	Nagysáp		14·5	29·0	4	5	6
36	Nána		13·2	26·4	4	5	6
37	Nyerges-Ujfalu *		15·0	30·0	4	5	6
38	Párkány		10·4	20·8	4	5	6
39	Piszke *		20·2	40·4	6	8	12
40	Pilis-Maróth		24·0	48·0	6	8	12
41	Sárisáp		10·5	21·0	4	5	6
42	Süttő		24·0	48·0	6	8	12
43	Szentlélek		21·5	43·0	6	8	12
44	Táth		7·5	15·0	4	5	6
45	Tokod *		7·5	15·0	4	5	6
46	Ung		13·5	27·0	4	5	6

* Vasutállomás.

Jóváhagyott a belügyminiszter 88,197/900. sz. rendeletével.

Fejérvármegye.

Szabályrendelet.

Az 1899: XV. t.-cz. 8. §-a alapján a képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választás színhelyére és vissza szállításához igénybe vehető fogatok fuvardijának megállapítása tárgyában.

1. §. Minthogy az 1899: XV. t.-cz. 7. §-a nem tekinti a vesztegetés fogalma alá esőnek a választóknak a választás helyére való szállítását és visszaszállítását, — az esetre, ha a választók fuvarozására a választókerület szavazásra jogosult választója vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel, — annak a képviselő-jelölt fuvardij fejében a következő kules szerint megállapítandó összeget adhatja u. m.:

1.	5	kilometer	távolságra	3	koronát
2.	10	"	"	5	"
3.	20	"	"	7	"
4.	20	kilométernél	nagyobb	távolságra	10 koronát.

Az ezen kules szerint kiszámított fuvardijak az ezen szabályrendelet kiegészítő részét képező kimutatásban számszerint és községenként kitüntetve vannak.

2. §. Egy fogat legalább 3 választót tartozik szállítani.

Ha a fuvaros 3-nál több választót szállít, a megállapított fuvardijon felül még egy koronát kaphat; viszont ha 3 választónál kevesebbet szállít, a fuvardijból 1 korona levonandó.

Ezen szakasz rendelkezései alól kivételt képez az olyan eset, a midőn valamely községben az egy-egy kocsiira meghatározott létszámnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

3. §. A megállapított fuvardijak a választóknak a választás színhelyére és visszaszállítására szólnak; a fuvarosnak egyéb költségei a felfogadó által meg nem téríthetők.

A megállapított díjtételek azt a legmagasabb határt jelölik, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja vesztegetés nélkül fuvardijat adhat, — ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

4. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton vagy gőzhajón történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardijak nem fizethetők ki.

A vasúti (hajózási) szállítási díjak, vagy a szállításhoz kötelező vasúti (hajó) osztály megjelölése épen úgy, mint a hatóságilag jóváhagyott bérkocsi-díjszabályzat, a fuvardij-szabályrendelet keretébe nem tartozik.

5. §. A választási székhelyen a belterületre nézve fuvardij nem adható.

6. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba, érvényes 3 évre és azon túl is, ha új rendelkezéssel hatályon kívül nem helyeztetik.

Kimutatás

a választókerületek székhelyei és az azokhoz tartozó községek közti távolságokról kilométerekben és az ezen szabályrendelet 1. §-a alapján megállapított fuvardijokról.

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
Vaáli választókerület.			
Választási hely: <i>Vaál.</i>			
1	Alesúth	6:55	5
2	Bicske	9:60	5
3	Csabdi	20:03	10
4	Doboz	23:97	10
5	Felcsúth	8:32	5
6	Mány	13:65	7
7	Ó-Barok	25:81	10
8	Tabajd	18:70	7
9	Batta	6:18	5
10	Bóth	28:47	10
11	Diósd	15:88	7
12	Érd	23:97	10
13	Ettyek	24:02	10
14	Gyuró-Kuldó	13:47	7
15	K.-Sz.-Péter	6:17	5
16	Martonvásár	5:50	5
17	Pa-Zámor	11:76	7
18	Rác-Szt.-Miklós	9:96	5
19	Sóskút	15:77	7
20	Sz.-László	14:45	7
21	Tárnok	15:08	7
22	Tordas	14:91	7
23	Vaál	—	—
Rác-Almási választókerület.			
Választási hely: <i>Rác-Almás.</i>			
1	Baracska	36:55	10
2	Börgönd	39:80	10
3	Gárdony	36:54	10
4	Hantos	24:71	10
5	Herczegfalva	18:21	7
6	Kis- és Nagy-Perkáta	13:42	7
7	Sárosd	24:79	10
8	Seregélyes	31:13	10
9	Szolgáegyháza	23:51	10
10	Rác-Almás	—	—

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
11	Duna-Adony	14:15	7
12	Baracs (Községháza)	19:61	7
13	Duna-Pentele	7:11	5
14	Ercsi	29:56	10
15	Iváncsa	19:64	7
16	Kis-Apostag	17:64	7
17	Rácz-Keresztur	35:47	10
18	Szaboles	23:60	10
Csákvári választókerület.			
Választási hely: <i>Csákvár.</i>			
1	Csákvár	—	—
2	Acsa	10:17	7
3	Bodmér	9:98	5
4	Vértés-Boglár	6:31	5
5	Kozma	10:47	7
6	Szaár	14:05	7
7	Uj-Barok	14:34	7
8	Zámoly	10:46	7
9	Lovasberény	12:36	7
10	Magyar-Almás	16:46	7
11	Nadap	20:00	7
12	Kápolnás-Nyék	25:55	10
13	Pettend	29:44	10
14	Pákozd	24:89	10
15	Pátka	14:85	7
16	Pázmánd	22:68	10
17	Sukoró	22:19	10
18	Velence	23:54	10
19	Vereb	18:25	7
Sár-Kereszturi választókerület.			
Választási hely: <i>Sár-Keresztur.</i>			
1	Alsó-Alap	26:52	10
2	Czecze	28:53	10
3	Egres	29:33	10
4	Igar	30:41	10
5	Káloz	8:05	5
6	Sárbogárd	15:17	7
7	Szt.Iván (Alsó)	31:52	10
8	Sár-Szt-Miklós	18:68	7
9	Vajta	35:11	10
10	Sár-Keresztur	—	—
11	Aba	4:85	3

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
12	Ágotha	6:14	5
13	Csösz	12:38	7
14	Füle	32:41	10
15	Láng	6:06	5
16	Look	10:74	7
17	Polgárdi	27:61	10
18	Soponya	8:15	5
19	Tácza	15:95	7
20	Felső-Töbörzsök	12:54	7
21	Alsó-Töbörzsök	8:76	5
Bodajki választókerület.			
Választási hely: <i>Bodajk.</i>			
1	Bodajk	—	—
2	Csákberény	10:69	5
3	Csókakő	5:49	5
4	Gáuth	21:92	10
5	Kőhányás	29:86	10
6	Moór	6:25	5
7	Ondód	14:07	7
8	Bakony-Sárkány	18:59	7
9	Söréd	4:96	3
10	Veleg	11:04	7
11	Balnika	4:42	3
12	Csoór	18:11	7
13	Csurgó	4:03	3
14	Falu-Battyán	31:44	10
15	Guth-Tamási	8:32	5
16	Inota	17:50	7
17	Iszka-Szt.-György	11:78	7
18	Isztimér	9:08	5
19	Jenő	30:08	10
20	Keresztes	12:63	7
21	Kis-Klozi	31:14	10
22	Kuti	11:48	7
23	Moha	13:07	7
24	N.-Ladány	26:72	10
25	Szabad-Battyán	30:30	10
26	Szt.-Mihály	30:75	10
27	Urhida	30:69	10

Jóváhagyott a belügyminiszter 88,198/900. sz. rendeletével.

Fogarasvármegye.

Szabályrendelet.

Az országgyűlési képviselőválasztóknak a választás helyére való szállítása és onnét való visszaszállításáért fizetendő fuvarozási díjaknak mennyisége megállapításáról (1899: XV. t.-cz. 8. §-a alapján).

1. §. Fogarasvármegyében az országgyűlési képviselőválasztóknak a választás helyére való szállításáért fizetendők az 1899: XV. t.-cz. 7. §. a) pontja értelmében megengedett fuvarozási díjak, tekintettel a községeknek a választási helytől való távolságára és a fennálló közlekedési viszonyokra, az év bármely időszakában az egyes községekre nézve egy-egy kétfogatu fuvar után három választóval (a kocsison kívül) következőleg állapittatik meg:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
	I. A felső választói kerülethez tartozó községekre nézve.		
	Választási hely: <i>Fogaras.</i>		
1	Almásmező	48	10
2	Alsó-Komána	26	6
3	Alsó-Moees	70	15
4	Alsó-Venicze	22	5
5	Bucsum	17	4
6	Felső-Komána	29	6
7	Felső-Moees	73	15
8	Felső-Venicze	24	5
9	Fundata	79	16
10	Grid	21	5
11	Herszény	10	3
12	Holbák	75	15
13	Illény	6	3
14	Kucsuláta	32	7
15	Lupsa	33	7
16	Magura	74	15
17	Marginén	15	3
18	Mundra	6	3
19	Óhába	22	5
20	Ó-Tohán	55	11
21	Ó-Sinka	23	5
22	Paró	19	4
23	Persány	22	5
24	Predeál	63	13
25	Pestera	76	15
26	Rensor	5	3
27	Sárkány	15	3
28	Sarkaicza	21	5
29	Simon	71	15

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
30	Sirnea	78	16
31	Szohodol	61	13
32	Szunyogszék	46	10
33	Todoricza	11	3
34	Törösvár	65	13
35	Uj-Sinka	35	7
36	Uj-Tohán	60	12
37	Vaad	19	4
38	Vledény	40	8
39	Zernest	59	12
II. Az alsó választókerülethez tartozó községekre nézve.			
Választási hely: <i>Alsó-Árpás.</i>			
1	Alsó-Ucza	4	3
2	Alsó-Porumbák	14	3
3	Alsó-Szombatfalva	16	4
4	Alsó-Vist	8	3
5	Besimbak	12	3
6	Bethlen	25	5
7	Brsáza	25	5
8	Dezsány	30	6
9	Dridiff	21	5
10	Dragus	13	3
11	Földvár	9	3
12	Felső-Árpás	6	3
13	Felső-Ucza	4	3
14	Felső-Porumbák	19	4
15	Felső-Vist	14	3
16	Gainár	10	3
17	Huréz	34	7
18	Jaás	29	6
19	Kercz	5	3
20	Kolun	12	3
21	Kopacsel	34	7
22	Korb	7	3
23	K. Felső-Szombatfalva	16	4
24	Kis-Berivoi	33	7
25	Kis-Vajdafalva	24	5
26	Lissza	23	5
27	Lucza	25	5
28	Ludisor	24	5
29	Netot	26	6
30	Nagy-Vajdafalva	23	5
31	Nagy-Berivoi	34	7
32	Ny. F. Szombatfalva	17	4
33	Oláh-Ujfalu	8	3
34	Opsea-Kerczisora	8	3

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
35	Pozsorta	23	5
36	Rukkor	15	3
37	Sebes	43	9
38	Scoré	8	3
39	Szeráta	12	3
40	Szeszesor	28	6
41	Szevesztrény	27	6
42	Streza-Kerzisor	7	3
43	Teleki-Récese	26	6
44	Vajda-Récese	26	6
45	Vojla	18	4

2. §. A választási székhelyen, valamint a választási székhelytől 3 km.-en belül eső községi választók részére fuvardíj nem állapítatik meg.

3. §. Ha a fuvaros az első (1.) §-ban meghatározott három választónál többet szállít, minden további választó után csak akkor kapja a megállapított fuvardíjon felül annak egy harmadrészét, ha még egy harmadik lovat fog be, azonban a megállapított fuvardíj kétszeresénél többet semmi esetre sem kaphat és pedig akkor sem, ha három lónál többet fog be s több mint hat választót szállít. Ellenben, ha a fuvaros a meghatározott három választónál kevesebbet szállít, akkor a megállapított fuvardíjnak csak a szállított egy, illetve két választóra eső részét kapja.

4. §. A fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

5. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

Ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak keretén belül az illető választókerületben szavazásra jogosult fuvarosok fuvardíja saját személyükre is kaphatnak, a nélkül azonban, hogy ezt követelnünk lenne, miért is ezen szabályrendelettel megállapított fuvardíjal a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

6. §. A választóknak szállítás helyett pénz nem adható.

7. §. Választók vasuton való szállításáért semmi fuvardíj senki fizethető ki.

8. §. Vámok, kompdíjak, hidpénzek és hasonló illetmények a megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak benn.

9. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nem lehet.

10. §. Ezen szabályrendelet érvényessége három évre terjed k és a magas m. kir. kormány által történendő jóváhagyás és kihirdetés után a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 88,199/900. sz. rendeletével.

Gömör-Kishontvármegye.

Szabályrendelet

a képviselőválasztások alkalmával fizethető fuvardijak tárgyában.

1. §. A képviselőválasztások alkalmával a fuvardijak a helyi közlekedési és kereseti viszonyokhoz képest, a szokásos díjazásnak megfelelőleg, oly összegben lévén megállapítandók, hogy azok mint reális fuvarbérek egyrészről a vesztegetést kizárják, másrészről pedig a szükséges számú fuvarosok felfogadását minden egyes községben lehetővé tegyék, a fuvardij minden községre nézve, annak a választási székhelytől való távolsága szerint — értve az oda- és visszautazást — kilométertávolságok kitüntetése mellett kerek összegekben és korona-értékben, községenként, a jelen szabályrendelethez fűzött s választókerületenként betűsorrendbe szedett táblás kimutatás szerint állapítatik meg.

2. §. Az előző §-ban, illetve a csatolt kimutatásban meghatározott fuvardijért a fuvaros a kocison kívül legalább három választót tartozik elszállítani, mely általános szabály alól kivételnek csak azon esetben van helye, midőn valamely községben a meghatározott létszámnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

3. §. A megállapított fuvardijak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak s egyéb költségek felszámíthatók nem lévén, ezen fuvardijak azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja vesztegetés nélkül tehet folyóvá s melynek keretén belül a fuvarosok javára külön kereset biztosítottak nem tekinthető.

A választás székhelyén a belterületre nézve fuvardij nem jár.

4. §. Ezen vármegyében a választási székhelyek az egyes oda-csatolt községek lakosai által az év mindenik szakában egyformán megközelíthetők lévén, a megállapított fuvarvételek felemelése avagy leszállítása a különböző évszakokban történhető választásokra nézve a fuvarbérek minden községet illetőleg a kimutatásban feltüntetett összegben állapíttatnak meg oly módon, hogy a fuvarbér két koronánál kevesebb és 10 koronánál magasabb sehol sem lehet.

5. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardijak nem fizethetők; ha azonban a választók nem a felvevő vasuti állomás községében laknak, a választóknak a legközelebbi vasuti állomáshoz fuvarozása meg van engedve s ekkor, a kocison kívül három szavazót számítva egy fuvarra, a fuvarosnak kilométerenként 20 fillér fizetendő.

6. §. Vámok, hídpenézek s hasonló illetmények a fuvardijakban nem foglaltatnak benn.

7. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nincs.

8. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
	Rimaszombati választókerület.		
	Választási hely: <i>Rimaszombatv.</i>		
1	Antalfala-Gyürbákó	37·0	7
2	Alsó-Szkalnok	10·4	2
3	Alsó-Pokorágy	2·8	2
4	Bakos-Törék	7·6	2
5	Cserencsény	3·8	2
6	Dolina-Gyürkőka	45·5	9
7	Drabszko-Ottílsa	48·4	10
8	Fazekas-Zsalursány	11·4	2
9	Felső-Szkalnok	11·4	2
10	Felső-Pokorágy	4·7	2
11	Forgácsfalva	49·3	10
12	Fűrész	33·2	7
13	Haczava	30·3	6
14	Keczege	13·3	3
15	Kraszkó	17·1	3
16	Klenócz	30·3	6
17	Kokova	28·7	6
18	Likér	22·8	5
19	Nagy-Szuha	12·3	2
20	Nyustya	24·7	5
21	Orlaj-Törék	8·5	2
22	Osgyán	10·4	2
23	Pongyelok	13·3	3
24	Priboly	17·1	3
25	Ráhó	11·4	2
26	Rimabrézó	20·9	4
27	Rimabánya	18·9	4
28	Rimaszombat	—	—
29	Rimalehota	19·9	4
30	Rimazsaluzsány	16·1	3
31	Rimócza	19·9	4
32	Susány	10·4	2
33	Szeleze	17·1	3
34	Tiszolez	37·0	7
35	Tót-Hegymeg	9·5	2
36	Tamásfala	0·9	2
37	Válykó	22·8	5
38	Varbócz	9·5	2
39	Zeherje	5·0	2
	Rimaszécsi választókerület.		
	Választási hely: <i>Rimaszécs község.</i>		
1	Ajnácskő	34·1	7
2	Almágy	37·9	8

Sorszám	Község	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
3	Alsó-Hangony	15.2	3
4	Alsó-Felső-Bátka	10.9	2
5	Babaluska	33.5	7
6	Balogfalva	25.6	5
7	Bellény	15.2	3
8	Béna	37.9	8
9	Bugyikfalva	25.6	5
10	Czakó	5.7	2
11	Csiz	3.8	2
12	Csoma	35.1	7
13	Danya	10.4	2
14	Derencsény	27.5	6
15	Détér	19.0	4
16	Dobfenék	26.5	5
17	Dobócsa	5.7	2
18	Dúlhaza	10.4	2
19	Dusa	18.0	4
20	Egyházasházt	41.7	8
21	Esztrény	30.2	6
22	Felső-Hangony	16.1	3
23	Feled	14.2	3
24	Gesztete	16.1	3
25	Gortva-Kisfalud	19.0	4
26	Guszona	31.3	6
27	Harmacz	3.8	2
28	Hrussó	33.0	7
29	Iványi	4.7	2
30	Jánosi	12.3	2
31	Jéne	2.8	2
32	Jeszte	19.0	4
33	Kerekgede	22.8	5
34	Kis-Gömöri	18.0	4
35	Lukovistye	30.0	6
36	Majom	19.9	4
37	Magyar-Hegymeg	26.0	5
38	Martonfalva	3.8	2
39	Pápoes	26.0	5
40	Pálfalva	10.4	2
41	Péterfalva	24.7	5
42	Radnót	5.7	2
43	Rakottyás	14.2	3
44	Rimaszécs	—	—
45	Serke	12.3	3
46	Sid	38.9	8
47	Simonyi	9.5	2
48	Sőreg	37.9	8
49	Sitsa	7.6	2

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
50	Szent-Simon	13·3	3
51	Szűtor	12·3	2
52	Tajti	43·0	9
53	Tamási	13·3	3
54	Ujfalu	7·6	2
55	Uraj	11·4	2
56	Uzapanyit	17·1	3
57	Várgede	20·9	4
58	Zádorháza	2·8	2
59	Zabar	33·2	7
60	Zsip	8·5	2
Rozsnyói választókerület.			
Választási hely: <i>Rozsnyó város.</i>			
1	Alsó-Sajó	13·3	3
2	Barka	23·3	5
3	Berdárka	21·8	4
4	Betlér	4·7	2
5	Berzéte	4·7	2
6	Borzova	21·0	4
7	Csucsom	2·8	2
8	Dernő	10·7	2
9	Dobsina	26·5	5
10	Fekete-Patak	17·1	3
11	Felső-Sajó	27·5	6
12	Geczelfala	18·0	4
13	Genes	9·5	2
14	Gócs	17·1	3
15	Hankova	23·7	5
16	Hárskút	8·5	2
17	Henczkó	11·4	2
18	Henzlova	19·0	4
19	Sólész	5·7	2
20	Kis-Szlabos	20·5	4
21	Kis-Veszverés	6·6	2
22	Kovácsvágás	15·0	3
23	Körös	7·6	2
24	K.-H.-Hosszurét	6·5	2
25	K.-H.-Váralja	4·7	2
26	Lucska	18·0	4
27	Markuska	20·9	4
28	Nadabula	2·8	2
29	Nagy-Hnyilecz	26·5	5
30	Nagy-Szlabos	19·9	4
31	Nagy-Veszverés	7·6	2
32	Oláh-Patak	19·0	4

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
33	Pacsa	7.6	2
34	Pétermány	19.0	4
35	Rédova	30.3	6
36	Rekenye-Ujfalu	4.7	2
37	Restér	16.1	3
38	Rochfala	18.0	4
39	Rozsnyó	—	—
40	Rudna	2.8	2
41	Sebespatak	6.6	2
42	Szalóczi	10.4	2
43	Szilicze	24.8	5
44	Uhorna	19.0	4
45	Vágtelke	14.2	3
Putnoki választókerület.			
Választási hely: <i>Putnok.</i>			
1	Abafala	9.5	2
2	Aggtelek	37.9	8
3	Alsó-Szuha	21.8	4
4	Baracza	32.2	6
5	Bánróve	6.6	2
6	Beretke	29.4	6
7	Beje	22.8	5
8	Csoltó	29.4	6
9	Felső-Szuha	20.9	4
10	Füge	28.4	6
11	Gömör-Panyit	26.5	5
12	Hanva	13.3	3
13	Horka	36.0	7
14	Héth	4.7	2
15	Hosszuszó	35.1	7
16	Hubó	19.9	4
17	Imola	30.3	6
18	Kánó	35.1	7
19	Kecsó	42.7	9
20	Kelemér	12.3	2
21	Királyi	18.0	4
22	Kövecses	12.3	2
23	Lénártfala	9.5	2
24	Lekenye	32.2	6
25	Máté	5.7	2
26	Melléte	32.2	6
27	Méhi	17.1	3
28	Migléczi	42.0	8
29	Mikolcsány	42.7	9
30	Naprágy	11.4	2

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
31	Nusztraj	41·7	8
32	Oldalfala	25·6	5
33	Pelsücz-Ordó	37·0	7
34	Poszoba	15·2	3
35	Putnok	—	—
36	Ragály	26·5	5
37	Recske	10·4	2
38	Runya	17·1	3
39	Sajó-Gömör	23·7	5
40	Sajó-Lenke	17·1	3
41	Sajó-Keszi	15·2	3
42	Sajó-Püspöki	8·8	2
43	Szent-Király	8·5	2
44	Sztárnya	22·8	5
45	Tornallya	19·9	4
46	Tiba	32·2	6
47	Trizs	25·6	5
48	Velkenye	12·6	3
49	Zubogy	30·3	6
50	Zádorfala	22·8	5
51	Zsoór	25·6	5
Jólsvai választókerület.			
Választási hely: <i>Jólsva város.</i>			
1	Csetnek	13·3	3
2	Fekete-Lehota	19·0	4
3	Gacsalk	21·8	4
4	Holt-Lehota	8·5	2
5	Helpa	49·3	10
6	Hámosfalva	22·8	5
7	Hisnyó	3·8	2
8	Jólsva	—	—
9	Jólsva-Taplocza	4·7	2
10	Kis-Rőcze	15·2	3
11	Koprás	7·6	2
12	Kúntaplocza	19·9	4
13	Lubenyik	4·7	2
14	Mnisány	5·7	2
15	Murányalja	19·9	4
16	Murány-Hosszurét	16·4	3
17	Murány-Hutta	27·5	6
18	Murány-Lehota	19·9	4
19	Murány-Zdichava	19·0	4
20	Nagy-Rőcze	12·3	2
21	Ochtina	11·4	2
22	Pelsücz	27·5	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
23	Páskaháza	21·8	4
24	Polonka	57·5	10
25	Pohorella	44·6	9
26	Sunyácz	37·0	7
27	Telgárt	38·9	8
28	Verszár	52·4	10
29	Vizesrét	8·5	2
30	Závadka	53·1	10
Kövii választókerület.			
Választási hely: <i>Kövi község.</i>			
1	Alsó-Balog	29·7	6
2	Alsó-Falu	16·1	3
3	Alsó-Kálósa	23·7	5
4	Alsó-Vály	24·7	5
5	Baradna	23·0	5
6	Bikkszög	26·5	5
7	Borosznok	18·0	4
8	Deresk	5·7	2
9	Dobrapatak	23·7	5
10	Felső-Balog	28·5	6
11	Felső-Kálósa	21·8	4
12	Felső-Vály	27·5	6
13	Felfalu	16·1	3
14	Fillér	18·0	4
15	Gergelfala	25·6	5
16	Gerlicze	16·1	3
17	Gesztes	23·7	5
18	Gicze	19·0	4
19	Harkács	14·2	3
20	Ispánmező	19·9	4
21	Kiette	36·8	7
22	Kövi	—	—
23	Krokova	19·0	4
24	Levárt	9·5	2
25	Licze	15·2	3
26	Lipócz	27·2	5
27	Lőkősháza	16·1	3
28	Meleghegy	25·4	5
29	Mihályfala	23·7	5
30	Nandrás	3·8	2
31	Otrokocs	17·1	3
32	Pádár	28·2	6
33	Perjése	29·2	6
34	Perlász	7·6	2
35	Ploszkó	11·7	2

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
36	Polom	22·8	5
37	Poprócs	19·9	4
38	Rákos	4·7	2
39	Raás	18·0	4
40	Ratkó	9·5	2
41	Ratkó-Bisztró	17·1	3
42	Ratkó-Lehota	13·3	3
43	Ratkó-Zdichava	17·1	3
44	Ratkó-Szuha	13·3	3
45	Répás	8·5	2
46	Rónapatak	15·2	3
47	Sánkfala	13·3	3
48	Süvete	11·4	2
49	Szásza	7·6	2
50	Szilistye	22·0	4
51	Szkaros	14·2	3
52	Szirk	14·2	3
53	Sztrizs	36·6	7
54	Turesok	8·5	2
55	Ujvásár	15·2	3
56	Visnyó	17·1	3

Jóváhagyatott a belügyminiszter 88,200/900. sz. rendeletével.

Győrvármegye.

Szabályrendelet.

Országgyűlési képviselőválasztások alkalmából fuvardijokról.

1. §. Az 1899 : XV. t.-cz. rendelkezése értelmében a választóknak szállításáért és visszaszállításáért ezen szabályrendeletben megállapított fuvardijak keretén belül az illető választókerületben szavazásra jogosult fuvarosok fuvardiját kaphatnak, a nélkül azonban, hogy ezt követelni joguk lenne, kivéve, ha arra felfogadva lettek.

2. §. A választóknak szállítás helyett pénz nem adható.

3. §. Győr vármegye mindhárom választókerületének községei, a választási székhelyek kivételével, hol fuvar egyáltalán nem fizethető, távolság szerint hét fuvardijosztályba soroztatnak és pedig a választási székhelytől 6 km. távolságig fekvők az I-ső, 6-tól 10-ig a II-ik, 10-től 15-ig a III-ik, 15-től 20-ig a IV-ik, 20-tól 25-ig az V-ik, 25-től 30-ig a VI-ik és 30 kilométernél távolabb eső községek a VII-ikbe.

4. §. Az 1. §-ban foglaltaknak megfelelően:

A). A győrszigeti választókerületben Bácsa 4·8, Győr-Ujfalu 4, Pinnyéd 2·3, Révfalu-Pataház község 2·2 km. távolság után az I-ső, Abda 9·7, Kis-Bajcs 7, Nagy-Bajcs 9·4, Ladamér 9·8, Szabadi 8·8, Szögye 10, Vámos 7·8 és Zámoly község 7·5 km. távolság után a II-ik, Böres 12·5, Dunaszeg 12·6, Dunaszentpál 15, Kunsziget 11·3, Medve 14, Öttevény község 13·5 és Vének község 13·1 km. távolság után a III-ik, Ballony község 17·6, Csiliz-Radvány 19, Kulesod 18·8, Ráró 19·8 és Szap község 18·3 km. távolság után a IV-ik, Ásvány 20·4, Bezi 23·7, Hédervár 22·6, Nyárad 20·2 és Patas község 24·2 km. távolság után az V-ik, Fehértó 27·5 és Sövényház 26·7 km. távolság után a VI-ik, Czakóháza 33·2, Kapi 33·7, Markota-Bödöge 30·8 és Réti község 34·2 km. távolság után a VII-ik fuvardijosztályba.

B) A téthi választókerületben Gyömöre község 4·8 km. után az I-ső, Csikvánd 8, Felpéc 7·5, Gyarmath 7·1, Kis-Móriczhida 8·1, Kispéc 9·8, Nagy-Móriczhida 7·5, Rába-Szt-Mihály 9·4, Rába-Szt-Miklós 8·8, Szemere 6·7 és Szerecseny 9·1 km. távolság után a II-ik, Csécsény 10·3, Kajár 11·5, Kis-Babóth 10·8, Koronczó 11, Mérges 11·7, Ménfő 14·7, Ó-Malomsok 13·5, Uj-Malomsok 13·5, Tényőfalu 13·5 és Tényőhegy 15 km. távolság után a III-ik, Csanakfalu 16, Csanakhegy 16, Enese 18, Gyirmoth 17·5, Köny 17·5, Pátka 16·6 és Rába-Patona 15·3 km. távolság után a IV-ik, Ikrény 20·9 km. távolság után az V-ik fuvardijosztályba.

C) A peéri választókerületben Pázmányfalu 4·5 km. távolság után az I-ső, Böny 9, Mező-Eörs 8·9, Nagy-Écsfalu 9, Nagy-Écshegy 10, Nyalka 8, Nyulfalu 9·6, Pázmándhegy 6·5 és Saagh 6·9 km. távolság után a II-ik, Győr-Szt-Márton 11, Győr-Szt-Iván 12·6, Kis-Barátfalu 13·8, Kis-Baráthegy 15·8, Nagy-Barátfalu 11, Nagy-Baráthegy 13, Nyulhegy 11·6, Ravazd 13·7, Taáp 11·5 és Taáp-Szt-Miklós község 14·1 km. távolság után a III-ik, Asszonyfa 19·8 és Gönyű 19 km. távolság után a IV. uvardijosztályba osztatnak be.

Az egyes puszták azon fuvardijosztályba soroztatnak, a melybe azon község tartozik, a melyhez közigazgatásilag csatolva vannak.

5. §. A fuvardíj az I-ső osztályba sorozott községekre 4, a II-ikba 6, a III-ikba 6, a IV-ikbe 7, az V-ikbe 8, a VI-ikba 9 és a VII-ik díjosztályba sorozott községekre nézve 10 koronában állapittatik meg.

6. §. Az 5. §-ban megállapított fuvardíjért tartozik a vállalkozó fuvaros az év bármely szakában három választót a választási székhelyre és onnan visszaszállítani. Kivételt képez azon eset, midőn valamely községben háromnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt valamely pártnál a szavazásban résztvenni.

7. §. Azon fuvaros, ki a 6. §-ban meghatározott három választónál többet szállít, minden egyes fölös számú választó után az 5. §-ban megszabott fuvardíjon felül egy-egy koronával díjazható, a ki pedig három választónál kevesebbet szállít, fejenként két koronával kevesebbet kap.

8. §. Az 5. §-ban megállapított fuvardíjtételek azonban csak azon fuvarosokkal szemben kötelezők, kik magok is azon kerületbeli választók, vagy ilyen választóval egy háztartásban élnek.

9. §. Az 5. §-ban meghatározott maximális fuvardíjtételeknél kevesebbért való szállítás szabad egyezkedés tárgyát képezi.

10. §. E szabályrendelettel megállapított fuvardíjak, ha a választók szállítása vasuton vagy gőzhajón történik, nem fizethetők.

11. §. A vámok, kompdíjak, hidpénzek s hasonló illetmények a szabályrendeletileg megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak benn.

12. §. Képviselőválasztók fuvarozásánál előfogati kényszernek helye nincs.

13. §. Ezen szabályrendelet a nagyméltóságu m. kir. belügyminiszter ur jóváhagyása után a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép életbe.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 88,202/900. sz. rendeletével.

Hajduvármegye.

Szabályrendelet.

Az országgyűlési képviselőválasztóknak a választási székhelyre és onnan haza szállítása biztosítására szükséges fuvardíj megállapításáról.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választók a választási székhelyre és visszaszállításánál felhasznált lófogatokért a választói joggal bíró polgárok és azok hozzátartozói mint fuvarosok az alább meghatározott fuvardíjakat fogadhatnak el.

2. §. Minden kiállított fogatra 3 választó, tehát a kocsissal együtt négy ember számítottatik.

3. §. Minden egyes fogatért fizethet az illető képviselőjelölt vagy megbízottja legfeljebb:

I. A nádudvari választókerületben Nádudvarra, mint választási székhelyre és vissza:

1. Csegéről, 56 km., május 1-től október 31-ig 10 koronát, a többi hónapokban 14 koronát;

2. Egyekről, 30·3 km., május 1-től okt. 31-ig 7 koronát, a többi hónapokban 10 koronát;

3. Földesről, 22·8 km., mindenütt kövezett uton, az év minden szakában 6 koronát;

4. Kabáról, 13·3 km., mindenütt kövezett uton, az év bármely szakában 4 koronát;

5. P.-Ladányról, 13·3 km., május 1-től október 31-ig 4 koronát, a többi hónapokban 6 koronát;

6. Tetétlenről, 19 km., mindenütt kövezett uton, az év minden szakában 5 koronát.

II. A h.-szoboszlói választókerületben H.-Szoboszlóra, mint választási székhelyre és vissza:

1. Alsó- és Felső-Jócsa községtől, 30·4 km., május 1-től október 31-ig 7 koronát, a többi hónapokban 10 koronát;

2. Mike-Péres községtől, 18 km., május 1-től okt. 31-ig 5 koronát, a többi hónapokban 7 koronát;

3. Szovát községtől, 7·6 km., május 1-től október 31-ig 4 koronát, a többi hónapokban 5 koronát;

4. B.-Ujvárosról, 25·6 km., május 1-től október 31-ig 6 koronát, a többi hónapokban 8 koronát;

5. H.-Vámos-Péres községtől, 42·7 km., május 1-től október 31-ig 8 koronát, a többi hónapokban 10 koronát.

III. A h.-nánási választókerületben, H.-Nánás városba, mint választási székhelyre és vissza:

1. H.-Dorog községtől, 5·7 km., május hó 1-től október 31-ig 3 koronát, a többi hónapokban 4 koronát;

2. H.-Hadházról, 24·6 km., május 1-től október 31-ig 6 koronát, a többi hónapokban 8 koronát;

3. H.-Sámson községtől, 38·9 km., május 1-től október 31-ig 6 koronát, a többi hónapokban 10 koronát;

4. Téglás községtől, 22·8 km., május 1-től okt. 31-ig 6 koronát, a többi hónapokban 8 koronát.

Azon esetre, ha a vasuti állomással nem bíró H.-Sámson községről a választók részben tengelyen, részben vasuton szállíttatnának: egy fuvardíj H.-Sámson községről a debreczeni vasuti állomásig és onnan vissza, 18 km. távolság, az év minden szakában 6 koronában állapittatik meg.

4. §. Ha a fentirt rendelkezések szerint felfogadott fuvaros a fogatján 3 választónál többet szállít, a feles számban szállított minden választóért még egy korona fuvardíjra tarthat igényt; ha pedig három választónál kevesebbet szállít, az esetben a meghatározott fuvardíjból az el nem szállított minden választó után egy koronát le kell vonni.

5. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,021/900. sz. rendeletével.

Háromszékvármegye.

Szabályrendelet

a Háromszék vármegye területén fekvő, nagyajtai, illyefalvi, kovásznai és kézdívasárhely vidéki választókerületre nézve az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával az 1899: XV. t.-cz. 8. §-a alapján fizethető fuvarbérékről.

1. §. A fuvarbér a választójogosultaknak a választás helyére s onnan visszaszállítása fejében, tekintettel a közlekedési viszonyok fejlett voltára, az év minden szakában egyenlően mind a négy választókerületre nézve a választási hely távolsága szerint, fuvaronként 1 km.-től 20 km.-ig 4 koronában, 20 km.-től 30 km.-ig 5 koronában, 30 kilométeren felül 6 koronában állapittatik meg.

2. §. Ennek megfelelően a négy választókerület községeinek távolsága szerint, a fuvarbér a következő:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
a) Nagy-Ajtai választókerület.			
Választási hely: <i>Nagy-Ajta.</i>			
1	Árapatak	23·2	5
2	Baróth	16·1	4
3	Bodos	21·5	5
4	Bólsü	3·8	4
5	Előpatak	29·0	5
6	Erősd	29·0	5
7	Hidvég	17·2	4
8	Köpecz	10·4	4
9	Közép-Ajta	4·2	4
10	Lüget	11·0	4
11	Miklósvár	5·7	4
12	Nagy-Baczon	22·2	5
13	Száraz-Ajta	19·0	4
14	Zalánpatak	16·0	4
b) Illyefalvi választókerület.			
Választási hely: <i>Illyefalva.</i>			
1	Aldobaly	2·3	4
2	Angyalos	17·5	4
3	Arkos	13·6	4
4	Besenyő	23·1	5
5	Bikfalva	11·2	4

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
6	Bodok	20·8	5
7	Bodola	19·3	4
8	Bodzaforduló	36·6	6
9	Bodzavám	38·6	6
10	Bükszád	37·6	6
11	Dobolló	12·2	4
12	Egerpatak	19·3	4
13	Eresztevény	23·0	5
14	Étfalva-Zoltán	16·0	4
15	Feldoholy	29·2	5
16	Fotos-Martonos	17·5	4
17	Gidófalva	15·0	4
18	Kálnok	18·7	4
19	Kilyény	6·8	4
20	Kisborosnyó	25·0	5
21	Komolló	12·6	4
22	Kökös	5·5	4
23	Köröspatak	14·9	4
24	Lisznyó	10·0	4
25	Málnás	26·9	5
26	Márkos	17·4	4
27	Mikó-Ujfalu	33·5	6
28	Nagy-Borosnyó	20·5	5
29	Nyén	15·5	4
30	Oltszem	20·6	5
31	Réty	20·6	5
32	Sepsi-Magyarós	14·7	4
33	Sepsi-Szentkirály	4·6	4
34	Szacsva	18·9	4
35	Szentiván-Laborfalva	10·4	4
36	Szitabodza	55·6	6
37	Szotyör	3·5	4
38	Uron	6·0	4
39	Zalán	20·1	5
c) Kovásznai választókerület.			
Választási hely: Kovászna.			
1	Baráta	7·3	4
2	Czofalva	11·4	4
3	Gelencze	12·3	4
4	Haraly	12·6	4
5	Hilib	20·9	5
6	Imeczfalva	12·8	4
7	Kőrös	3·5	4
8	Papolez	8·5	4
9	Páké	3·6	4

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardijak koronákban
10	Páva	6·4	4
11	Petőfalva	12·2	4
12	Szőrese	8·0	4
13	Tamásfalva	7·0	4
14	Telek	14·1	4
15	Zabola	8·4	4
16	Zágon	13·3	4
d) Kézdivásárhelyvidéki választó- kerület.			
Választási hely: Kézdi-Vásárhely.			
1	Albis	13·2	4
2	Almás	17·6	4
3	Alsó-Csernáton	9·4	4
4	Bélafalva	12·6	4
5	Bitá	25·3	4
6	Csomortán	19·1	4
7	Dálnok	16·4	4
8	Esztelnek	15·4	4
9	Felső-Csernáton	9·9	4
10	Futásfalva	11·3	4
11	Hatolyka	9·0	4
12	Ikafalva	11·2	4
13	Karatna-Nolál	9·2	4
14	Martonfalva	12·8	4
15	Kézdi-Martonos	12·8	4
16	Kézdi-Polyán	9·2	4
17	Kézdi-Szentlélek	5·0	4
18	Kurtapatak	15·3	4
19	Lemhény	12·7	4
20	Léczfalva	24·7	5
21	Maksa	20·2	5
22	Márkosfalva	15·0	4
23	Mátisfalva	13·9	4
24	Nyujtód	7·6	4
25	Oroszfalu	2·0	4
26	Ozsdola	10·4	4
27	Peselnék	9·2	4
28	Sárfalva	4·0	4
29	Soósmező	40·0	6
30	Szárazpatak	10·0	4
31	Szászfalu	6·2	4
32	Szentkatolna	4·4	4
33	Torja	5·2	4

3. §. Egy fuvaron, a fuvaroson kívül, az előbbi §-ban megállapított fuvarbérért legalább 3 választó szállítandó.

Ha a fuvaron a fuvaroson kívül 3-nál kevesebb választó szállítatik, a fuvarbér 1 koronával kevesebb, ha több szállítatik, 1 koronával több lesz.

4. §. A jelen szabályrendeletben megállapított fuvardijak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

5. §. A megállapított fuvardijak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

6. §. A választási székhelyek belterületeire nézve fuvarbér nem állapittatik meg.

7. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nem lehet.

8. §. Ezen szabályrendelet a m. kir. belügyminiszter ur ő nagyméltóságának jóváhagyása után, a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba, s a jóváhagyástól számított (3) három évig tartó hatályal bir, és mindig érvényben marad, míg a három év lejártá után új szabályrendelet hatályba nem lép.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,022/900. sz. rendeletével.

Hevesvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztóknak a választási székhelyre való fuvarozásáért felszámítható díjak megállapítása tárgyában.

1. §. Hevesvármegye közönsége az országgyűlési képviselőt választóknak a választás színhelyére való fuvarozásáért felszámítható díjakat az 1899 : XV. t.-cz. 8. §-a értelmében a vármegye területén levő öt képviselőválasztó-kerületet alkotó minden egyes községre nézve a következőkép állapítja meg:

Sorszám	A község neve, melyből a választók a választás színhelyére és vissza szállítandók	Távolság kilométerekben	Fuvardíj fuvaronként oda és vissza utazásra az ápr. hó 1-től okt. hó 31-ig terjedő időszakra		Fuvardíj fuvaronként oda és vissza utazásra a nov. hó 1-től márcz. hó 31-ig terjedő időszakra	
			koronákban			
I. Gy.-patai választókerület.						
Választási hely: <i>Gyöngyös-Pata.</i>						
1	Apez	11.4	3	4		
2	Atkár	15.2	5	6		
3	Csány	24.3	5	6		
4	Ecséd	13.3	3	4		
5	Gyöngyös-Halász	17.1	5	6		
6	Gyöngyös-Orosz	11.4	3	4		
7	Gyöngyös-Pata	—	—	—		
8	Gyöngyös-Püspöki	13.3	3	4		
9	Gyöngyös-Tarján	7.6	3	4		
10	Hatvan	27.5	7	8		
11	Horth	19.0	5	6		
12	Pásztó	17.1	5	6		
13	Rhéde	7.6	3	4		
14	Rócsa-Szt.-Márton	7.6	3	4		
15	Solymos	15.2	5	6		
16	Szt.-Jakab	11.4	3	4		
17	Szurdok-Püspöki	9.5	3	4		
18	Szücsi	3.8	3	4		
19	Vámos-Györk	19.0	5	6		
II. Kápolnai választókerület.						
Választási hely: <i>Kápolna.</i>						
1	Aldebrő	3.8	3	4		
2	Bessenyő (F.-Abonyon át)	22.8	5	6		
3	Deménd	13.3	3	4		
4	Dormánd (F.-Abonyon át)	20.9	5	6		
5	Eger-Szalók	17.1	5	6		
6	Erdőtelek	11.4	3	4		

Sorszám	A község neve, melyből a választók a választás színhelyére és vissza szállítandók	Távolság kilo- méterekben	Fuvardíj fuvaron- ként oda és vissza utazásra az apr. hó 1-től okt. hó 31-ig terjedő idő- szakra	
			koronákban	
7	Feldebrő	7-6	3	4
8	Füzes-Abony	17-1	5	6
9	Kaál	3-8	3	4
10	Kápolna	—	—	—
11	Kerecsend	9-5	3	4
12	Kompolt	3-8	3	4
13	Maklár	15-2	5	6
14	Mező-Tárkány	22-8	5	6
15	Nagy-Táiya	15-2	5	6
16	Szent-Mária	15-2	5	6
17	Szóláth	19-0	5	6
18	Tófalu	1-9	3	4
19	Verpelét	11-4	3	4
III. Poroszlói választókerület.				
Választási hely: <i>Poroszló.</i>				
1	Atány	22-8	5	6
2	Kis-Köre (T.-Nánán át)	23-8	5	6
3	Kömlő	17-1	5	6
4	Lőrinczfalva	4-8	3	4
5	Nagy-Iván	32-2	7	8
6	Pély (Kis-Körén át)	39-9	7	8
7	Poroszló	—	—	—
8	Sarna	9-5	3	4
9	Tarna-Szt.-Miklós	27-8	7	8
10	Tisza-Füred	11-4	3	4
11	Tisza-Igar	22-8	5	6
12	Tisza-Nána	17-1	5	6
13	Tisza-Örs	24-7	5	6
14	Tisza-Örvény	19-0	5	6
15	Tisza-Szöllős	27-8	7	8
16	Vezekény	27-8	7	8
IV. N.-Fügedi választókerület.				
Választási hely: <i>Nagy-Füged.</i>				
1	Adács	11-4	3	4
2	Boczonád	7-6	3	4
3	Detk	7-6	3	4
4	Domoszló	17-1	5	6
5	Felső-Nána	20-9	5	6
6	Halma	11-4	3	4
7	Heves	17-1	5	6
8	Karácsond	9-5	3	4
9	Ludas	5-7	3	4

Sorszám	A község neve, melyből a választók a választás színhelyére és vissza szállítandók	Távolság kilométerekben	Füvedtől füvönként oda és vissza utazásra az ápr. hó 1-től okt. hó 31-ig terjedő időszakra	
			koronákban	
10	Markaz (Sáron át)	24·7	5	6
11	Nagy-Füged	—	—	—
12	Saár	19·0	5	6
13	Torna-Bod	9·5	3	4
14	Tarna-Erk (T.-Mérán át)	13·3	3	4
15	Tarna-Méra	5·7	3	4
16	Tarna-Eörs	15·2	5	6
17	Ugra	9·5	3	4
18	Vécs	15·2	5	6
19	Visonta	15·2	5	6
20	Visznek	9·5	3	4
21	Veresmarth	20·9	5	6
22	Zaránk (T.-Mérán át)	9·7	3	4
23	Zsadány	3·8	3	4
V. Pétervásári választókerület.				
Választási hely: <i>Pétervásár.</i>				
1	Aranyos (Bátoron át)	22·0	5	6
2	Bakta	19·0	5	6
3	Balta	11·5	3	4
4	Bátöny	26·6	7	8
5	Bátor	19·0	5	6
6	Bekölcze (Szucs és Leleszen át)	20·9	5	6
7	Bocs (Bátoron át)	23·0	5	6
8	Bodony	15·2	5	6
9	Csehi (Szucs és Leleszen át)	19·6	5	6
10	Derecske (Bollán át)	22·2	5	6
11	Dorogháza	19·0	5	6
12	Erdőkövesd	3·8	3	4
13	Fedémes P. (Pósváron át)	9·5	3	4
14	Felnémet (Eger és Baktán át)	34·5	7	8
15	F.-Tarkány (Felnémeken át)	40·2	7	8
16	Füzes	5·7	3	4
17	Hasznos	36·0	7	8
18	Istenmezeje	9·5	3	4
19	Ivád	3·8	3	4
20	Lelesz	9·5	3	4
21	Macsonka	22·8	5	6
22	Mikófalva (Csehin át)	24·8	5	6
23	Mindszent	15·2	5	6
24	Nádujfalu	11·4	3	4
25	Parád (Bodonyon át)	20·9	5	6
26	Pétervásár	—	—	—
27	Recsk (Pósváron át)	13·3	3	4

Sorszám	A község neve, melyből a választók a választás színhelyére és vissza szállítandók	Távolság kilo- méterekben	koronákban	
			Fuvardíj fuvaron- ként oda és vissza utazásra az apr. hó 1-től okt. hó 31-ig terjedő idő- szakra	Fuvardíj fuvaron- ként oda és vissza utazásra a nov. hó 1-től márcz. hó 31-ig terjedő idő- szakra
28	Sirok (Pósváron át)	15.2	5	6
29	Szajla	9.5	3	4
30	Szarvaskő (Boeson át)	31.0	7	8
31	Szent-Domonkos	11.4	3	4
32	Szent-Erzsébet	7.6	3	4
33	Szék	7.6	3	4
34	Szucs (Leleszen át)	17.1	5	6
35	Szuha	17.1	5	6
36	Tar	32.2	7	8
37	Terpes (Pósváron át)	7.6	3	4
38	Váraszó	7.6	3	4

2. §. Az 1. §-ban meghatározott fuvardíjak, tekintet nélkül a járművet vonó állatok számára, akként értendők, hogy a kocsison kívül legalább 3 (három) választó szállítandó. — Kivételt csupán az képez, ha a választáson megjelenő választók számánál fogva a községből elinduló járművek egyikére a meghatározott számú választónál kevesebb jutna. Díjleszállításnak azonban ez esetben helye nincs. A meny nyílen azonban a fuvaros a meghatározott számmal (három választónál többet szállít, úgy minden személy után, legfeljebb azonban két személyig, egyenként 1 (egy) korona díjfelemelésnek van helye.

Ezen díjfelemelés úgy a november hó 1-től márczius 31-ig valamint az április hó 1-től október hó 31-ig terjedő időszakban egyenlő.

3. §. Az 1. §-ban meghatározott fuvardíjakra vonatkozólag a következők mondatnak ki:

a) Ezen fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn a fuvarozásra az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel.

b) A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választó színhelyére való oda- és visszaszállítására — bele értve a várakozási időt is — szólván, egyéb költségek felszámításának helye nincs.

c) A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, a melyen belül a képviselőjelölt avagy megbízottja — veszteség nélkül — fuvardíjat adhat; ellenben ezen szabályrendelet intézkedése a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

d) Azon esetben, ha a választók szállítása a választás színhelyére vasuton vagy hajón történne, az ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak ki nem fizethetők.

e) A megállapított fuvardíjakban a vámok, kompdíjak, hidpénz és más hasonló illetmények benn nem foglalván, azok ott, a ho azok megfizetése szabályszerűen engedélyezve van, minden fuvar után a hatóságilag jóváhagyott árszabály szerint lesznek fizetendők.

4. §. Ezen szabályrendelet, jóváhagyás után, a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba s joghatálya az 1899. XV. t.-cz

8. §-a értelmében az életbeléptetés napjától számított három évig tart. Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,023/900. sz. rendeletével.

Hontvármegye.

Szabályrendelet

a képviselőválasztók fuvarozási díjáról.

1. §. Hontvármegye három választókerületét alkotó összes községekre nézve az 1900. évtől kezdődő három évre a képviselőválasztók fuvarozási díjai az 1899 : XV. t.-cz. 8. §-a alapján, tekintettel a közlekedési viszonyokra és az év különböző szakaira, következőképen állapíttatnak meg.

Sorszám	A község neve	Távolság kilo- méterekben	A közlekedés		Két fogatú kocszi apr. 1-től október 31-ig koronákban	Két fogatú kocszi nov. 1-től márcz. 31-ig koronákban
			kövezett	vagy nem kövezett		
			uton történik			
I. Ipolysági választó- kerület.						
Választási hely: <i>Ipolyság.</i>						
1	Apafalva	34·9	$18/14$ r.	$1/14$ r.	14	12
2	Apáti	34·9	1	—	14	12
3	Balog	18·17	1	—	7	6
4	Baráti	5·8	1	—	5	4
5	Bátorfalu	37·4	1	—	15	13
6	Bereklak	39·7	$10/20$ r.	$1/20$ r.	16	14
7	Bernecze	6·2	1	—	5	4
8	Csáb	35·6	1	—	14	12
9	Csall	29·6	$2/3$ rész	$1/3$ rész	12	10
10	Csalomia (Kis)	30·0	$14/15$ r.	$1/15$ r.	12	10
11	Csalomia (Nagy)	24·8	1	—	10	8
12	Dacsókeszi	33·2	1	—	13	11
13	Drégely-Palánk	9·3	1	—	5	4
14	Egeg	14·5	1	—	6	4
15	Erdőmeg	37·4	1	—	15	13
16	Fehérkut (Alsó)	39·5	1	—	16	14
17	Fehérkut (Felső)	38·3	$10/20$ r.	$1/20$ r.	15	13
18	Födémes (Ipoly)	22·3	1	—	9	7
19	Gyerk	4·5	1	—	5	4
20	Gyürki	25·7	$12/13$ r.	$1/13$ r.	10	8
21	Haraszti	30·2	1	—	12	10
22	Házasnénnye	39·5	1	—	16	14
23	Hidvég	11·3	1	—	5	4
24	Hont	4·8	1	—	5	4
25	Horvátí	8·9	1	—	5	4

Sorszám	A község neve	Távolság kilo- méterekben	A közlekedés		Két fogatu koci apr. 1-től október 31-ig koronákban	Két fogatu koci nov. 1-től márcz. 31-ig koronákban
			kövezett	vagy nem kövezett		
26	Inám	21·6	$\frac{9}{7}$ rész	$\frac{1}{7}$ rész	8	6
27	Ipolság	—	—	—	—	—
28	Ipolykeszi	21·9	1	—	8	6
29	Kelenye	20·2	$\frac{9}{7}$ rész	$\frac{1}{7}$ rész	8	6
30	Kemencze	7·5	1	—	5	4
31	Kóvár	27·5	1	—	11	9
32	Kökeszi	27·0	1	—	11	9
33	Leszenye	32·1	1	—	12	10
34	Lukanénye	39·5	1	—	16	14
35	Magas-Majthény	24·9	1	—	10	8
36	Nagyfalu	14·3	1	—	6	5
37	Nyék (Alsó)	19·6	1	—	8	6
38	Nyék (Felső)	19·6	1	—	8	6
39	Palást	11·3	1	—	5	4
40	Palojta (Alsó)	49·2	1	—	20	18
41	Palojta (Felső)	53·8	1	—	20	18
42	Palojta (Közép)	52·4	1	—	20	18
43	Peresztlény	4·6	1	—	5	4
44	Rakoncza (Alsó)	16·8	1	—	6	5
45	Rakoncza (Felső)	17·4	1	—	6	5
46	Sírák	28·4	$\frac{9}{20}$ r.	$\frac{1}{20}$ r.	11	9
47	Szalatnya	12·0	1	—	5	4
48	Szelestény	36·1	1	—	14	12
49	Szelény (Alsó)	29·9	1	—	12	10
50	Szelény (Felső)	29·9	1	—	12	10
51	Szemeréd (Felső) és Ki- rályfia pusztá	11·0	1	—	5	4
52	Szécsénke (Ipoly)	17·0	1	—	7	6
53	Tesmag	3·30	1	—	5	4
54	Terbegecz	28·9	$\frac{8}{9}$ rész	$\frac{1}{9}$ rész	12	10
55	Tompa	7·9	1	—	5	4
56	Tur (Kis)	3·4	1	—	5	4
57	Tur (Közép)	4·6	1	—	5	4
58	Tur (Felső)	6·7	1	—	5	4
59	Ujfalu	34·9	1	—	14	12
60	Vecze	13·9	1	—	5	4
II. Szalkai választó- kerület.						
Választási hely: Szalka.						
1	Bajta	4·2	1	—	5	4
2	Bél	14·0	1	—	6	5
3	Borfő (Kálna)	45·5	$\frac{8}{9}$ rész	$\frac{1}{9}$ rész	18	16
4	Borfő (Tegzes)	45·2	$\frac{8}{9}$ rész	$\frac{1}{9}$ rész	18	16

Sorszám	A község neve	Távolság kilo- méterekben	A közlekedés		Két fogatú kocsi apr. 1-től október 31-ig koronákban	Két fogatú kocsi nov. 1-től márcz. 31-ig koronákban
			kövezett	vagy nem kövezett		
			uton történik			
5	Bori	41.1	$\frac{1}{8}$ rész	$\frac{1}{8}$ rész	16	14
6	Börzsöny	12.5	1	—	5	4
7	Csank	44.7	$\frac{8}{9}$ rész	$\frac{1}{9}$ rész	18	16
8	Dalmád	42.6	$\frac{8}{9}$ rész	$\frac{1}{9}$ rész	17	15
9	Damásd (Ipoly)	8.3	1	—	5	4
10	Deménd	33.1	$\frac{6}{7}$ rész	$\frac{1}{7}$ rész	13	11
11	Fegyvernek (Alsó)	32.4	$\frac{5}{6}$ rész	$\frac{1}{6}$ rész	13	11
12	Fegyvernek (Felső)	32.4	$\frac{5}{6}$ rész	$\frac{1}{6}$ rész	13	11
13	Füzes-Gyarmat	35.0	$\frac{6}{7}$ rész	$\frac{1}{7}$ rész	14	12
14	Helemba	9.8	1	—	5	4
15	Horhi	53.0	$\frac{9}{10}$ r.	$\frac{1}{10}$ r.	20	18
16	Kér (Kis)	48.2	$\frac{8}{9}$ rész	$\frac{1}{9}$ rész	20	18
17	Kereskény (Kis)	49.7	$\frac{9}{10}$ r.	$\frac{1}{10}$ r.	20	18
18	Kereskény (Nagy)	48.4	$\frac{8}{9}$ rész	$\frac{1}{9}$ rész	20	18
19	Keszi (Kis)	4.2	1	—	5	4
20	Kis-Salló (Garam)	19.0	$\frac{1}{2}$ rész	$\frac{1}{2}$ rész	8	6
21	Kis-Gyarmat	10.2	$\frac{1}{10}$ r.	$\frac{9}{10}$ r.	5	4
22	Kis-Ölved	16.9	$\frac{1}{2}$ rész	$\frac{1}{2}$ rész	6	5
23	Kóspallag	26.5	$\frac{3}{4}$ rész	$\frac{1}{4}$ rész	10	8
24	Kövesd (Garam)	7.1	1	—	5	4
25	Leléd	3.4	—	—	5	4
26	Letkés	1.6	1	—	5	5
27	Lontó	22.7	$\frac{4}{5}$ rész	$\frac{1}{5}$ rész	9	7
28	Magyarád	36.3	$\frac{6}{7}$ rész	$\frac{1}{7}$ rész	14	12
29	Maros (Nagy)	24.9	1	—	10	8
30	Mária-Nosztra	19.2	1	—	10	8
31	Páld	8.2	—	—	5	4
32	Pásztó (Ipoly)	10.4	1	—	5	4
33	Perőcsény	20.3	1	—	8	6
34	Pesztek (Nagy)	27.6	$\frac{2}{3}$ rész	$\frac{1}{3}$ rész	11	9
35	Pesztek (Kis)	30.4	$\frac{2}{3}$ rész	$\frac{1}{3}$ rész	12	10
36	Szakállos (Ipoly)	19.0	$\frac{3}{4}$ rész	$\frac{1}{4}$ rész	8	6
37	Szalka	—	—	—	—	—
38	Szántó	38.0	$\frac{6}{7}$ rész	$\frac{1}{7}$ rész	15	13
39	Százd	27.9	$\frac{5}{6}$ rész	$\frac{1}{6}$ rész	11	9
40	Szete	24.4	$\frac{4}{5}$ rész	$\frac{1}{5}$ rész	10	8
41	Szemeréd (Alsó)	32.7	$\frac{4}{5}$ rész	$\frac{1}{5}$ rész	13	12
42	Szob	12.6	1	—	5	4
43	Szokolya	36.0	1	—	14	12
44	Tergenye	25.9	$\frac{2}{3}$ rész	$\frac{1}{3}$ rész	10	8
45	Tésa	21.7	1	—	8	6
46	Tölgyes	6.0	1	—	5	4
47	Vámos-Mikola	13.0	1	—	5	4
48	Varsány	48.9	$\frac{9}{10}$ r.	$\frac{1}{10}$ r.	20	18

Sorszám	A község neve	Távolság kilo- méterekben	A közlekedés		Két fogatu kocsi ápr. 1-től október 31-ig koronákban	Két fogatu kocsi nov. 1-től márcz. 31-ig koronákban
			kövezett	vagy nem kövezett		
			uton történik			
49	Visk	25·5	1	—	10	3
50	Zalaba	13·9	$\frac{2}{3}$ rész	$\frac{1}{3}$ rész	5	4
51	Zebegény	16·7	1	—	7	6
III. Korponai választó- kerület.						
Választási hely : <i>Korpona.</i>						
1	Alsók (Alsó)	7·5	1	—	5	4
2	Alsók (Felső)	8·7	1	—	5	4
3	Almás (Alsó)	37·4	$\frac{2}{3}$ rész	$\frac{1}{3}$ rész	15	13
4	Almás (Felső)	37·4	$\frac{2}{3}$ rész	$\frac{1}{3}$ rész	15	13
5	Apát-Marót	32·7	1	—	13	12
6	Bagonya	40·7	$\frac{2}{3}$ rész	$\frac{1}{3}$ rész	16	14
7	Bát	49·8	1	—	20	18
8	Bakabánya	55·7	1	—	20	18
9	Bácsfalu	20·4	1	—	8	6
10	Bágyon (Felső)	11·0	1	—	5	4
11	Bágyon (Alsó)	12·4	1	—	5	4
12	Bagyan	33·1	$\frac{4}{5}$ rész	$\frac{1}{5}$ rész	13	11
13	Baka (Alsó)	55·2	1	—	20	18
14	Baka (Felső)	55·1	1	—	20	18
15	Bacsófalva	47·3	$\frac{4}{5}$ rész	$\frac{1}{5}$ rész	19	17
16	Béld	25·6	1	—	10	8
17	Berencsfalu	22·3	1	—	9	7
18	Borók	6·2	1	—	5	4
19	Csákócz	11·3	$\frac{4}{5}$ rész	$\frac{1}{5}$ rész	5	4
20	Cseri	17·3	1	—	7	6
21	Dacsólam (Alsó)	25·2	1	—	10	8
22	Dacsólam (Felső)	24·3	1	—	10	8
23	Darázsi	18·5	1	—	7	6
24	Derzsénye	53·9	1	—	20	8
25	Devicse	6·6	1	—	5	4
26	Dömeháza	13·8	1	—	5	4
27	Egyház-Marót	31·7	1	—	12	10
28	Élesfalu	48·6	1	—	20	18
29	Gyekés	47·4	1	—	19	17
30	Gyűgy	26·9	1	—	10	8
31	Hegybánya	37·3	1	—	15	13
32	Hont-Besenyőd	52·2	1	—	20	18
33	Hont-Somos	17·7	1	—	7	6
34	Illés	37·1	1	—	15	13
35	Kalászi	31·0	$\frac{5}{6}$ rész	$\frac{1}{6}$ rész	12	10
36	Királyfalu	20·3	$\frac{3}{4}$ rész	$\frac{1}{4}$ rész	8	6
37	Kormosó	20·1	$\frac{3}{4}$ rész	$\frac{1}{4}$ rész	8	6

Sorszám	A község neve	Távolság kilo- méterekben	A közlekedés		Két fogatu kocsi ápr. 1-től október 31-ig koronákban	Két fogatu kocsi nov. 1-től márcz. 31-ig koronákban
			kövezett	vagy nem kövezett		
38	Korpona sz. kir. város ...	—	—	—	—	—
39	Lászlód ...	18·6	1	—	7	6
40	Legénd (alsó) ...	10·3	1	—	5	4
41	Legénd (felső) ...	13·4	1	—	5	4
42	Ledény ...	17·8	1	—	7	6
43	Lehotka (Szitnya) ...	17·7	1	—	7	6
44	Lissó ...	37·5	1	—	15	13
45	Litva ...	15·5	1	—	6	5
46	Magaslak ...	47·7	1	—	20	16
47	Mere ...	28·2	1	—	11	9
48	Méznevelő ...	17·5	$\frac{1}{2}$ rész	$\frac{1}{2}$ rész	7	6
49	Nádas ...	37·2	1	—	15	13
50	Németi ...	11·0	1	—	5	4
51	Ösöd ...	35·3	1	—	14	12
52	Rákóczi ...	9·9	1	—	5	4
53	Sipék (Alsó) ...	22·3	1	—	9	7
54	Sipék (Felső) ...	22·3	1	—	9	7
55	Szolencz ...	15·3	$\frac{4}{5}$ rész	$\frac{1}{5}$ rész	6	5
56	Szent-Antal ...	30·0	1	—	12	10
57	Szebeléb ...	13·3	1	—	5	4
58	Szénavár ...	18·5	1	—	7	6
59	Szitnyató ...	35·0	1	—	14	12
60	Szud ...	34·5	1	—	14	12
61	Szuhány ...	21·5	1	—	8	6
62	Terény (Alsó) ...	25·2	1	—	10	8
63	Terény (Felső) ...	25·2	1	—	10	8
64	Terpény ...	11·6	1	—	5	4
65	Teszér ...	22·3	1	—	9	7
66	Tópaták ...	34·7	1	—	14	12
67	Udvarnok ...	23·3	1	—	9	7
68	Unyad ...	9·7	1	—	5	4
69	Varbók (Csábrág) ...	14·5	1	—	6	5
70	Varbók (Kecske) ...	9·2	1	—	5	4
71	Varbók (Nemes) ...	12·4	1	—	5	4
72	Zsember (Alsó) ...	46·3	1	—	19	17
73	Zsember (Felső) ...	6·9	1	—	19	17
74	Zsibritó ...	9·1	1	—	5	4

2. §. Kétfogatu kocsi legalább négy választót, egyfogatu kocsi legalább két választót tartozik beszállítani, kivételt képez az az eset, midőn valamely községben a megállapított létszámnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

Ha a fuvaros a meghatározott létszámnál több vagy kevesebb választót szállít be, a megállapított fuvardíj személyenkénti hányadával többet vagy kevesebbet kaphat.

3. §. Egyfogatu kocsi a kétfogatu fuvardíjának felét kapja. A választóknak szállítás helyett pénz nem adható.

4. §. A megállapított fuvardíjban a választóknak a választási székhelyről való hazaszállítása is befoglaltatik.

5. §. A fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

6. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja vesztegetés nélkül fuvardíjat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

7. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton vagy gőzhajón történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

8. §. A vámok, kompdíjak, hidpénzek és hasonló illetmények a szabályrendeletileg megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak benn.

9. §. A választási székhelyeken a belterületre nézve fuvardíj nem állapittatik meg, azonban 2 kilométernél távolabb fekvő külterületekre nézve hasonló kilométertávolságu községekre megállapított fuvardíj fizethető.

10. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nincs.

11. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,024/900. sz. rendeletével.

Hunyadvármegye.

Szabályrendelet.

Hunyadvármegye képviselőválasztó fuvardíjainak az 1899: XV. t.-cz. alapján történt szabályozása tárgyában.

1. §. Hunyadvármegye összes képviselőválasztó kerületében az 1899: XV. t.-cz. 7. §-a alapján a fuvardíjak a választási székhelytől való távolságok tekintetbevételével alkotott alábbi §-ban megállapított összegekben fizethető, tekintet nélkül arra, hogy a fuvarozás az év bármely szakában is történik.

2. §.

Sorszám	A választókerülethez tartozó község neve	A választókerület székhelye és a köz- ség közötti távol- ság kilométerekben	Egy- fogatu	Két- fogatu
			f u v a r	
			A kifizethető fuvar- díj koronákban	
I. Dévai választókerület.				
Választási hely: Déva.				
1	Alpestes	12-5	3	4
2	Alsó-Városvíz	37-4	5	6
3	Arki	5-0	2	3
4	Bánpatak	20-3	4	5
5	Barbura	27-8	4	5
6	Bácsi	16-0	3	4
7	Batiz	19-0	3	4
8	Berekszó	12-8	3	4
9	Boholt	11-2	3	4
10	Bujtúr	22-0	4	5
11	Burjánfalva	10-3	3	4
12	Bucsum	37-4	5	6
13	Bojabírz	25-6	4	5
14	Brettyelin	11-4	3	4
15	Cserna-Keresztúr	9-0	2	3
16	Déva	—	—	—
17	Dedács I.	12-5	3	4
18	II. Piskitelep	11-0	3	4
19	Erdőhátrunk	22-0	4	5
20	Erdőhát	25-7	4	5
21	Felpestes	17-0	3	4

Sorszám	A választókerülethez tartozó község neve	A választókerület székhelye és a köz- ség közötti távol- ság kilométerekben	Egy- fogatu	Két- fogatu
			f u v a r	
			A kifizethető fuvar- díj koronákban	
22	Felső-Csértés	17.8	3	4
23	Felső-Városviz	39.3	5	6
24	Füzesd	18.0	3	4
25	Gredistye	56.3	7	8
26	Grid	32.7	5	6
27	Haró	6.0	2	3
28	Herepe	9.5	2	3
29	Hondol	21.6	4	5
30	Kann	14.2	3	4
31	Kerges	20.9	4	5
32	Kis-Denk	43.0	5	6
33	Keménd	17.5	3	4
34	K.-Almás	13.2	3	4
35	Kézsetz	15.2	3	4
36	Kecskedágya	12.5	3	4
37	Kosztcsd	44.0	5	6
38	Kozolya	11.4	3	4
39	Kis-Barcsa	5.5	2	3
40	Kőboldogfalva	23.0	4	5
41	Lesnyek	15.2	3	4
42	Loszád	20.6	4	5
43	Ludesd	42.1	5	6
44	Martinesd	24.6	4	5
45	Magura	27.3	4	5
46	Magura	25.6	4	5
47	Magureny	25.6	4	5
48	Maros-Solymos	6.0	2	3
49	Maros-Németi	7.6	2	3
50	Mesisor	33.1	5	6
51	Nagy-Tóti	16.8	3	4
52	Nagy-Denk	38.0	5	6
53	Nagy-Ág	25.0	4	5
54	Nyavalyásfalva	15.9	3	4
55	Nagy-Barcsa	9.6	2	3
56	Nándorválya	20.1	4	5
57	Nándor	21.1	4	5
58	Nozság	24.9	4	5
59	Paad	18.0	3	4
60	Piski	13.5	3	4
61	Petrény	18.5	3	4
62	Popesd	20.3	4	5
63	Répás	18.0	3	4
64	Szántóhalma	6.0	2	3
65	Sárfalva	10.0	2	3

Sorszám	A választókerülethez tartozó község neve	A választókerület székhelye és a köz- ség közötti távol- ság kilométerekben	Egy- fogatu	Két- fogatu
			f u v a r	
			A kifizethető fuvar- díj koronákban	
66	Sz.-Almás	8:5	2	3
67	Szent-András	7:6	2	3
68	Szentgyörgy-Válya	32:2	5	6
69	Tamáspatak	26:2	4	5
70	Tompa	12:8	3	4
71	Toplicza	24:5	4	5
72	Tormás	22:8	4	5
73	Ulm	28:1	4	5
74	Veczel	11:4	3	4
75	Vormaga	22:5	4	5
76	Vulesesd	11:4	3	4
77	Zsoszány	18:5	3	4
II. Dobrai választókerület.				
Választási hely: <i>Dobra</i> .				
1	Almasel	32:2	5	6
2	Alsó-Boj	11:2	3	4
3	Alsó-Csértés	17:8	3	4
4	Alsó-Lapugy	12:3	3	4
5	Abucsa	4:7	2	3
6	Almás-Szelistye	34:2	5	6
7	Baresd	33:3	5	6
8	Branicska	22:5	4	5
9	Boóz	22:8	4	5
10	Bradaczel	21:1	4	5
11	Bezsán	31:5	5	6
12	Batrina	29:7	4	5
13	Brassó	40:0	5	6
14	Burzsuk	9:7	2	3
15	Bácsfalva	14:3	3	4
16	Briznik	6:6	2	3
17	Bástya	15:2	3	4
18	Cserbia	24:6	4	5
19	Dumbravicza	18:0	3	4
20	Dobra	—	—	—
21	Danulesd	20:7	4	5
22	Dumesd	23:8	4	5
23	Felső-Boj	13:1	3	4
24	Turksora	32:3	5	6
25	Füzesd-Bogára	35:1	5	6
26	Felső-Lapugy	15:2	3	4
27	Fazacsél	5:7	2	3
28	Fintóág	15:2	3	4

Sorszám	A választókerülethez tartozó község neve	A választókerület székhelye és a köz- ség közötti távol- ság kilométerekben	Egy- fogatu	Két- fogatu
			f u v a r	
			A kifizethető fuvar- díj koronákban	
29	Foruddia	36.0	5	6
30	Gothátya	7.2	2	3
31	Guraszáda	5.5	2	3
32	Glodgilesd	14.4	3	4
33	Godinesd	27.6	4	5
34	Gyalakuta	37.0	5	6
35	Gerend	7.6	2	3
36	Guradobra	0.9	2	3
37	Gyalumáre	36.3	5	6
38	Grujelács	45.0	5	6
39	Holgya	19.0	3	4
40	Kimpenyszurduk	11.2	3	4
41	Kimpur	11.2	3	4
42	Kabesd	28.5	4	5
43	Kulyes	14.3	3	4
44	Kocsa	20.9	4	5
45	Karmazinesd	14.0	3	4
46	Kosesd	13.3	3	4
47	Kis-Muncsel	28.4	4	5
48	Kajanel	33.4	5	6
49	Lunksora	37.0	5	6
50	Lapusnyak	3.8	2	3
51	Laszó	6.6	2	3
52	Maros-Brettye	16.2	3	4
53	Maros-Illye	10.5	3	4
54	Mikanesd	28.4	4	5
55	Mihalesd	7.7	2	3
56	N.-Muncsel	28.4	4	5
57	Ohába	12.3	3	4
58	Peczest	24.8	4	5
59	Poganesd	26.5	4	5
60	Pánk	11.4	3	4
61	Runksor	10.2	3	4
62	Roskány	5.7	2	3
63	Radulesd	9.5	2	3
64	Szirb	16.2	3	4
65	Szakamás	9.5	2	3
66	Szelistye	2.8	2	3
67	Sz.-Ohába	12.3	3	4
68	Sztregonya	12.3	3	4
69	Sztrettye	2.8	2	3
70	Szuliget	37.7	5	6
71	Szelistyora	39.1	5	6
72	Sztojenyásza	41.0	5	6

Sorszám	A választókerülethez tartozó község neve	A választókerület székhelye és a köz- ség közötti távol- ság kilométerekben	Egy- fogatu	Két- fogatu
			f u v a r	
			A kifizethető fuvar- díj koronákban	
73	Tirnova	27.5	4	5
74	Tirnavicza	22.8	4	5
75	Tyej	7.6	2	3
76	Tisza	8.5	2	3
77	Tataresd	12.5	3	4
78	Tamasesd	21.8	4	5
79	Ulyes	14.3	3	4
80	Varcza	27.4	4	5
81	Viszka	31.4	5	6
82	Valisora	43.8	5	6
83	Vika	12.1	3	4
84	Valcalunga	20.0	4	5
85	Zám	19.9	3	4
III. Hátszegi választókerület.				
Választási hely: <i>Hátszeg.</i>				
1	Alsó-Banczár	37.5	5	6
2	Alsó-Barbatyen, Inkrony	57.5	7	8
3	Alsó-Szálláspatak	10.6	3	4
4	Balomir	5.7	2	3
5	Banicza	36.8	5	6
6	Baresd	5.8	2	3
7	Borbátviz	21.7	4	5
8	Bukova	30.3	5	6
9	Brázova	16.1	3	4
10	Bajesd	11.2	3	4
11	Csopea	6.2	2	3
12	Farkaspatak	23.6	4	5
13	Füzesd	24.5	4	5
14	Fehérviz	14.0	3	4
15	Felső-Szálláspataka	14.5	3	4
16	Felső-Bancsár	34.7	5	6
17	Felső-Barbatyen	71.0	7	8
18	Fegyver	27.5	4	5
19	Galacz	15.5	3	4
20	Hátszeg	—	—	—
21	Hobieseny-Urikány	76.0	7	8
22	Hobicza-Várhely	18.0	3	4
23	Hobicza	20.5	4	5
24	H.-Livádia	23.7	4	5
25	Kernyesd	9.5	2	3
26	Klopotiva	17.0	3	4
27	Korojesd	22.9	4	5

Sorszám	A választókerülethez tartozó község neve	A választókerület székhelye és a köz- ség közötti távol- ság kilométerekben	Egy- fogatu	Két- fogatu
			f u v a r	
			A kifizethető fuvar- díj koronákban	
28	Kőalja-Ohába	8-8	2	3
29	Kis-Baár	24-5	4	5
30	Kimpulujnyág	86-0	7	8
31	Kis-Pestény	15-2	3	4
32	Krivádia	28-8	4	5
33	Livazeny	51-8	7	8
34	Lupeny	61-7	7	8
35	Maczesd	12-6	3	4
36	Malajesd	36-6	5	6
37	Malomviz	19-1	3	4
38	Merisor	31-4	5	6
39	Mező-Livádia	21-5	4	5
40	Nuksora	24-5	4	5
41	Nagy-Baár	25-4	4	5
42	Nagy és Kis-Osztró	11-4	3	4
43	Nagy-Pestyén	13-3	3	4
44	Nalácsvád	1-9	2	3
45	Ohába-Sibisel	12-8	3	4
46	Ohába-Panor	28-1	4	5
47	Ó-Boldogfalva	2-8	2	3
48	Paucsinesd	19-9	3	4
49	Páros-Pestere	18-2	3	4
50	Petrozseny	48-0	5	6
51	Puj	18-0	3	4
52	Petrilla	55-6	7	8
53	Petrosz	30-3	5	6
54	Ponor	25-3	4	5
55	Poklisa	6-6	2	3
56	Rea	4-7	2	3
57	Rusor	12-2	3	4
58	Serél	17-9	3	4
59	Szt.-Péterfalva	8-6	2	3
60	Szacsal	7-7	2	3
61	Tatesd	6-5	2	3
62	Urik	20-5	4	5
63	Uncsukfalva	13-4	3	4
64	Várhely	18-0	3	4
65	Váralja	4-5	2	3
66	Vajdej	17-8	3	4
67	Válya-Dílsi	15-3	3	4
68	Zájkány	22-7	4	5
69	Zsity-Vajdej-Vulkán	65-8	7	8
70	Zsity-Maczesd-Paroseny	66-0	7	8
71	Zsity-Korojesd	64-5	7	8

Sorszám	A választókerülethez tartozó község neve	A választókerület székhelye és a köz- ség közötti távol- ság kilométerekben	Egy- fogatu	Két- fogatu
			f u v a r	
			A kifizethető fuvar- díj koronákban	
IV. Kőrösbányai választókerület.				
Választási hely: <i>Kőrösbánya.</i>				
1	Alvácza	14:2	3	4
2	Alsólunkoj	15:6	3	4
3	Baszarabasz	14:2	3	4
4	Báldovin	6:6	2	3
5	Brád	8:0	2	3
6	Blezensy	38:3	5	6
7	Birtin	8:1	2	3
8	Boicza	28:6	4	5
9	Brotuna	11:4	3	4
10	Bucesd	31:3	5	6
11	Bukuresd	24:0	4	5
12	Bulzesd	31:3	5	6
13	Czebe	1:9	2	3
14	Csnugány	24:7	4	5
15	Czereczel	11:2	3	4
16	Dupapiátra	38:3	5	6
17	Dobrócz	18:0	3	4
18	Felvácza	17:0	3	4
19	Felső-Kajanel	30:7	5	6
20	Felső-Lunkoj	18:1	3	4
21	Grohot	32:2	5	6
22	Herczegány	33:6	5	6
23	Karács	5:7	2	3
24	Karasztó	5:7	2	3
25	Kazanesd	21:8	4	5
26	Kőrösbánya	—	—	—
27	Kristyor	14:2	3	4
28	Kurety	20:9	4	5
29	Krescsunesd	35:5	5	6
30	Lyancz	15:2	3	4
31	Lunka	3:8	2	3
32	Mesztakon	7:6	2	3
33	Mihelény	22:9	4	5
34	Obersia	19:9	3	4
35	Ormingya	30:6	5	6
36	Pestyese	30:3	5	6
37	Potyingán	23:2	4	5
38	Pogyele	23:2	4	5
39	Prevaleny	20:9	4	5
40	Prihodesd	12:3	3	4
41	Riskulicza	13:3	3	4

Sorszám	A választókerülethez tartozó község neve	A választókerület székhelye és a köz- ség közötti távol- ság kilométerekben	Egy- fogatu	Két- fogatu
			f u v a r	
			A kifizethető fuvar- díj koronákban	
42	Riska	2-8	2	3
43	Ribicsora	16-0	3	4
44	Ribicze	6-0	2	3
45	Rovina	24-1	4	5
46	Ruda	19-4	3	4
47	Sztanizsa	34-3	5	6
48	Sztrimba	18-0	3	4
49	Steja	9-5	2	3
50	Szkrofa	17-0	3	4
51	Szelistye	42-9	5	6
52	Sessur	25-0	4	5
53	Tataresd	11-4	3	4
54	Tesnava	10-0	2	3
55	Tomesd	11-4	3	4
56	Tomnatek	32-0	5	6
57	Tresztia	32-7	5	6
58	Tynlesd	13-3	3	4
59	Ujbared	11-4	3	4
60	Válenmáre	5-7	2	3
61	Váka	15-6	3	4
62	Váleabrád	12-7	3	4
63	Zsunk	20-8	4	5
64	Zdrapez	18-2	3	4
V. Szászvárosi választókerület.				
Választási hely: <i>Szászváros.</i>				
1	Arany	16-3	3	4
2	Balomir	19-5	3	4
3	Balsa	33-2	5	6
4	Bakonya	26-2	4	5
5	Bábolna	9-0	2	3
6	Benczecz	12-3	3	4
7	Berény	7-0	2	3
8	Bokaj-Alfalu	19-7	3	4
9	Bokaj-Felfalu	25-2	4	5
10	Boj	10-6	3	4
11	Bozes	18-6	3	4
12	Bulbuk	36-6	5	6
13	Cseb	32-8	5	6
14	Csigmó	10-4	3	4
15	Erdőfalva	23-3	4	5
16	Felkenyér	20-0	4	5
17	Feredő-Gyógy	17-6	3	4

Sorszám	A választókerülethez tartozó község neve	A választókerület székhelye és a köz- ség közötti távol- ság kilométerekben	Egy- fogatu	Két- fogatu
			f u v a r	
			A kifizethető fuvar- díj koronákban	
18	Folt	6 8	2	3
19	Gyertyános	19 1	3	4
20	Gyalmár	8 5	2	3
21	Glod	34 7	5	6
22	Gyógyfalu	13 0	3	4
23	Gyógyalfalu	11 0	3	4
24	Homoród	19 5	3	4
25	Kasztó	3 4	2	3
26	Kis-Almás	38 5	5	6
27	Kurpeny	32 8	5	6
28	Kúdszir	27 8	4	5
29	Közép-Almás	43 2	5	6
30	Kis-Rápolc	16 3	3	4
31	Máda	27 1	4	5
32	Nagy-Almás	48 9	5	6
33	Nádosdia	39 4	5	6
34	Nagy-Rápolc	13 4	3	4
35	Nyirmező	28 1	4	5
36	Ó-Sebeshely	10 4	3	4
37	Perkász	3 8	2	3
38	Pojana	44 1	5	6
39	Porkura	54 6	7	8
40	Piskinecz	15 2	3	4
41	Reuget	20 5	4	5
42	Romosz	13 3	3	4
43	Romoszhely	19 0	3	4
44	Szászváros	—	—	—
45	Szeseka	7 6	2	3
46	Tekerő	43 2	5	6
47	Tordos	5 7	2	3
48	Új-Sebeshely	13 3	3	4
49	Vájdej	13 3	3	4
50	Valeamára	32 8	5	6
51	Valea-Jepi	46 1	5	6
52	Voja	37 5	5	6
53	Zsibolt-Alkenyér	18 9	3	4
VI. Vajdahunyadi választó- kerület.				
Választási hely: <i>Vajdahunyad.</i>				
1	Alun	37 9	5	6
2	Alsó-Nádasd	9 4	2	3
3	Aranyos	33 1	5	6

Sorszám	A választó kerülethez tartozó község neve	A választókerület székhelye és a köz- ség közötti távol- ság kilométerekben	Egy- fogatu	Két- fogatu
			f u v a r	
			A kifizethető fuvar- díj koronákban	
4	Alsó-Nyiresfalva	62.9	7	8
5	Alsó-Farkadin	35.1	5	6
6	Alsó-Szilvás	29.7	4	5
7	Bacsalár	17.4	3	4
8	Boos	9.5	2	3
9	Bosorod	20.8	4	5
10	Boicza	35.4	5	6
11	Bunyilla	45.5	5	6
12	Cserna	12.3	3	4
13	Cserbel	28.4	4	5
14	Csernisora-Floreca	34.1	5	6
15	Cserisor	24.6	4	5
16	Csolnakos	11.4	3	4
17	Demsus	37.0	5	6
18	Doboka	27.5	4	5
19	Felső-Szilvás	33.0	5	6
20	Felső-Farkadin	31.0	5	6
21	Felső-Nádasd	7.5	2	3
22	Felső-Nyiresfalva	69.9	7	8
23	Feresd és Pojana Rekičzeli	37.9	5	6
24	Gauricsa	31.0	5	6
25	Gonczága	26.2	4	5
26	Goles	26.5	4	5
27	Govajdia	15.2	3	4
28	Gyalar	20.9	4	5
29	Hazacsél	33.5	5	6
30	Hosdát	4.7	2	3
31	Hosdó	31.3	5	6
32	Jóvalcsd	16.3	3	4
33	Kis-Oklos	22.7	4	5
34	Kitid	16.2	3	4
35	Kragnis	28.8	4	5
36	Kovrágy	28.0	4	5
37	Kékesfalva	68.6	7	8
38	Kis-Csula	36.4	5	6
39	Kis-Kalán	12.0	3	4
40	Királybánya-Toplicza	22.8	4	5
41	Lindzsina	15.3	3	4
42	Lelesz	30.3	5	6
43	Lunkány	47.5	5	6
44	Magyarosd	7.6	2	3
45	Magyar-Brettye	18.0	3	4
46	Macsó	17.7	3	4
47	Nagy-Oklos	13.3	3	4

Sorszám	A választókerülethez tartozó község neve	A választókerület székhelye és a köz- ség közötti távol- ság kilométerekben	Egy- fogatu	Két- fogatu
			f u v a r	
			A kifizethető fuvar- díj koronákban	
48	Nagy-Runk és Vódu dobri	50·9	7	8
49	Nagy-Csula	34·8	5	6
50	Ó-Brettye	19·8	3	4
51	Pusztá-Kalán	14·0	3	4
52	Pokolvalesd	23·7	4	5
53	Pojény	53·7	7	8
54	Pojenicza-Tomi	32·2	5	6
55	Pojenicza-Vojni és Buldulár	32·2	5	6
56	Plop	20·9	4	5
57	Rákosd	3·8	2	3
58	Reketyefalva	39·2	5	6
59	Russ	13·0	3	4
60	Ruda	24·9	4	5
61	Szentkirály	8·5	2	3
62	Szohodol	34·0	5	6
63	Szocest	34·1	5	6
64	Sztrigy-Ohába	15·8	3	4
65	Sztrigy-Plop	25·0	4	5
66	Sztrigy-Szent-György	12·0	3	4
67	Sztrigy-Szaacsál	14·1	3	4
68	Stey	43·0	5	6
69	Telek	10·4	3	4
70	Tustya	33·0	5	6
71	Vajda-Hunyad	—	—	—
72	Vallár	30·8	5	6
73	Valiora	36·4	5	6
74	Zalasd	3·5	2	3
75	Zeykfalva	10·0	2	3

3. §. A 2. §-ban meghatározott teljes fuvardíj azon esetben fizethető, ha azt, a kocsison kívül, legalább 3 választó használja; a mennyiben 3 választónál kevesebb választó venné igénybe a fuvar, az esetben aránylagos leszállításnak van helye; kivételt képez azon község, melyben egy párton levő 3 választónál kevesebb van; mely esetben teljes fuvardíj fizethető.

4. §. A mennyiben a fuvar 3 választónál több venné igénybe, z ezen számon felüli választók után személyenként még 1—1 korona ötfuvar díj fizethető.

5. §. A mennyiben a választóközönség lóháton tenné meg az utat a választás székhelyéig és vissza, az esetben a jelen szabályrendelet 1. §-ában megállapított egyfogatu fuvardíjtételek fele fizethető.

6. §. A fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn z illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy áztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

A megállapított fuvardijak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardijat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

7. §. Jelen szabályrendelet, belügyminiszter ur ő nagyméltóságának jóváhagyásától feltételezotlen, a jelen országgyűlés berekosztését követő napon lép érvénybe, és hatálya 1900., 1901. és 1902. évekre terjed ki.

8. §. Jelen szabályrendelet áthágójával szemben az 1899 : XV. t.-cz. az irányadó.

A 2. §-ban foglalt táblázatos kimutatásban jelzett fuvardijak az alábbi táblázatban felvett kulcs szerint vétettek fel:

Távolság kilométerekben	Egyfogatu- fuvar	Két fogatu- fuvar
	dija koronákban számítva	
0—10	2	3
10—20	3	4
20—30	4	5
30—50	5	6
50—	7	8

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,025/900. sz. rendeletével.

Jász-Nagy-Kun-Szolnokvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával felmerülő fuvardíjaknak az 1899 : XV. t.-cz. 7. és 8. §-a alapján való megállapítása tárgyában.

1. §. Jász-Nagykun-Szolnokvármegyében az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választási székhelyekre kocsin az illető választókerületbeli választók vagy velük egy háztartásban élő hozzátartozóik, mint fuvarosok által való elszállítása és visszaszállításaért a fuvardíj nem lehet nagyobb azon összegnél, a melyet jelen szabályrendelet megállapít.

2. §. E díjak választókerületek szerint a következőekben állapítatnak meg:

Sorszám	A község neve	Távolság a választási székhelytől km.-ekben	Megállapított fuvardíjak	
			jun. 1-től szept.30-ig	okt. 1-től máj. 31-ig
			k o r o n a	
1	I. Választó-kerület : Jászberény. Jászberény	—	4	6
	II. Választókerület : Jász-Jákóhalma.			
2	Alattyán	13:16	6	8
3	Jász-Apáti	12:27	6	8
4	Jász-Árokszállás	19:00	6	7
5	Jász-Dósa	7:60	5	7
6	Jász-Felső-Szent-György	19:00	6	8
7	Jász-Fényszaru	25:00	7	9
8	Jász-Jákóhalma	10:00	4	6
9	Jánoshida	19:14	6	8
10	Jász-Mihálytelek	5:26	5	7
11	Monostor	18:00	6	8
12	Jász-Szent-András	29:90	6	8
	III. Választókerület : Szolnok.			
13	Jász-Alsó-Szent-György	25:00	7	9
14	Bessenszőgh	17:10	6	6
15	Jász-Kisér	38:00	10	12
16	Kötelek	34:00	10	12
17	Jász-Ladány	28:10	7	9
18	Nagy-Kürü	27:00	7	9
19	Rákóczi	11:50	6	8
20	Tisza-Súly	7:10	10	12
21	Szolnok	—	4	6
22	Tisza-Verseny	24:60	7	9
23	Tisza-Várkony	16:60	6	8

Sorszám	A község neve	Távolság a választási székhelytől km.-ekben	Megállapított fuvar-díjak	
			jun. 1-től szept.30-ig	okt. 1-től máj. 31-ig
			k o r o n a	
	IV. Választókerület: Mezőtúr.			
24	Dévaványa	28:40	7	9
25	Mezőtúr	—	4	6
26	Túrkeve	16:00	6	8
	V. Választókerület: Kunszentmárton.			
27	Czibakháza	18:00	6	8
28	Csépa	15:50	6	8
29	Kun-Csorba	43:60	10	12
30	Tisza-Földvár	20:90	6	8
31	Tisza-Inoka	14:00	6	8
32	Tisza-Kürth	16:50	6	6
33	Kunszentmárton	—	4	6
34	Mesterszállás	20:50	6	8
35	Tisza-Nagy-Rév	19:50	6	8
36	Tisza-Sass	19:50	6	8
37	Szelevény	8:50	5	7
38	Tisza-Ugh	22:00	7	9
	VI. Választókerület: Karczag.			
39	Karczag	—	4	6
40	Kisujszállás	18:00	6	8
41	Kunhegyes	24:00	7	9
42	Madaras	16:40	6	8
	VII. Választókerület: Török-sztniklós.			
43	Tisza-Abád-Szalók	41:20	10	12
44	Tisza-Beó	20:90	6	8
45	Tisza-Bura	39:00	10	12
46	Tisza-Derzs	47:00	10	12
47	Fegyvernek	15:50	6	8
48	Kenderes	22:08	7	9
49	Tisza-Püspöki	8:90	5	7
50	Tisza-Roff	35:00	10	12
51	Tisza-Szajol	8:90	5	7
52	Tisza-Szent-Imre	47:40	10	12
53	Török-Szent-Miklós	—	4	6

3. §. A megállapított fuvardíjak kizárólag a választóknak lak helyüktől a választás székhelyére való oda- és viaszállítására szólnak vámok, kompdíjak, hidpénzek s más hasonló, nem a fuvarost illeté illetmények a megállapított fuvardíjban nem foglaltatnak benn; az e czimen felmerült tényleges kiadások a fuvaros által a fuvardíjor kívül felszámíthatók, egyéb költségek azonban egyáltalán fel nem szá míthatók.

4. §. Egy kocsin a kocsison kívül legalább három választó szállítandó; ha azonban a fuvaros egy kocsin háromnál több választót szállít, a 2. §-ban megállapított fuvardijon felül a hármat meghaladó választók után személyenként külön egy koronát számíthat fel és követelhet. Ha ellenben valamely községben háromnál kevesebb választó van, vagy ha háromnál kevesebb választó óhajt a szavazásban részt venni, vagy végre ha a felfogadott fuvaros-kocsik legutolsójára nem jut három választó, a 2. §-ban megállapított fuvardij személyenként annyi koronával szállítandó le, a mennyivel háromnál kevesebb választó jut a felfogadott kocsira.

5. §. A választási székhelyet képező községekre megállapított fuvardijak csak a község külső határbeli választók szállításáért fizethetők; a belterületen való szállításért fuvardij egyáltalán nem fizethető.

6. §. A 2. §-ban megállapított fuvardijaknál magasabbak semmi körülmények között, különösen akkor sem fizethetők, ha a választók a választási székhelyre nem községeik belterületéről, hanem annak külhatárából szállíttatnak.

A megállapított fuvardijtételeken belül a képviselőjelölt vagy megbízottja és a vállalkozó fuvarosok között a fuvardij megállapítása szabad megegyezés tárgyát képezi. Megegyezés hiányában a jelen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak, megegyezés esetén is fuvardij csak a tényleg használt fuvarok után követelhető és fizethető; tehát abban az esetben, ha a választók szállítására vasuton vagy gőzhajón történik, a jelen szabályrendelet értelmében megállapított fuvardijak megegyezés esetén sem követelhetők s nem fizethetők.

7. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,026/900. sz. rendeletével.

Kis-Küküllő vármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztási fuvardíjak megállapításáról.

1. §. A mennyiben az országgyűlési képviselők választóinak fuvarozására az illető választókerületekben szavazásra jogosult választók, vagy velük egy háztartásban élő hozzátartozók fogadtatnak fel, azoknak a választás helyére való szállításaért és visszaszállításaért a jelen szabályrendelet 2-ik §-ában megállapított fuvarozási díjknál nagyobb összeg nem adható.

2. §. A fuvarozási díj a választási székhelyre való szállítást és visszaszállítást a választókerületeket alkotó minden egyes községre nézve és pedig 3 évig terjedő érvényességgel következő aránykules szerint állapítatik meg:

A választási székhelytől számítva

0— 5 km. távolság után	3	koronában
5—10 „ „ „	4	„
10—15 „ „ „	5	„
15—20 „ „ „	6	„
20—25 „ „ „	7	„
25—30 „ „ „	8	„
30—35 „ „ „	9	„
35 kilométert meghaladó	10	„

Ehhez képest a fuvardíj összegét minden egyes községre vonatkozólag az alábbi táblázat tünteti fel:

Sorszám	A község neve	A választási székhelyhez viszonyított távolság km.-ekben	A szállításért és visszaszálli- tásért összesen felszámítható fuvardíj maxi- muma
			korona
I. Felső választókerület.			
Választási székhely: <i>Balavásár.</i>			
1	Balavásár	—	—
2	Bernád	20·7	7
3	Bún	27·2	8
4	Buzás Besenyő	37·7	10
5	Czikmaútar	8·5	4
6	Dárlacz	47·2	10
7	Dúsfalva	29·3	8
8	Damáld	16·8	6
9	Egrestó	5·2	4
10	Erdőalya	33·9	9
11	Fülelelke	9·5	4

Sorszám	A község neve	A választási székhelyhez viszonyított távolság km.-ekben	A szállításért és visszaszálli- tásért összesen felszámítható fuvardíj maxi- muma
			korona
12	Gagán	34.8	9
13	Gagán-Váralya	32.2	9
14	Gyákas	40.9	10
15	Gyulas	37.7	10
16	Harangláb	35.0	9
17	Héderfája	16.7	6
18	Hétur	22.8	7
19	Hundorf	17.8	6
20	Kerelő	38.7	10
21	Kerelő-Szent-Pál	41.5	10
22	Kis-Cserged	27.0	8
23	Kis-Kend	2.6	3
24	Kis-Szőllős	13.7	5
25	Kis-Szt-László	21.6	7
26	Kis-Teremi	19.0	6
27	Karád	4.0	3
28	Karád-Szent-Márton	6.4	4
29	Kund	37.6	10
30	Laczkad	29.6	8
31	Leppend	24.4	7
32	Mikefalva	23.4	7
33	Nagy-Cserged	23.2	7
34	Nagy-Kend	4.7	3
35	Nagy-Teremi	22.9	7
36	Oláh-Solymas	12.1	5
37	Ó-Szent-László	18.1	6
38	Ó-Zsákad	19.9	6
39	Pipe	18.0	6
40	Sára	28.0	8
41	Samagyam	45.3	10
42	Samastelke	27.0	8
43	Szász-Bonyha	18.8	6
44	Szász-Csávás	25.5	8
45	Szász-Dányán	27.2	8
46	Szász-Ernye	36.2	10
47	Szász-Kis-Almás	40.3	10
48	Szász-Magyaras	13.8	5
49	Szász-Nádas	12.3	5
50	Szász-Szent-Iván	22.0	7
51	Szász-Örményes	29.2	8
52	Szénaverős	13.3	5
53	Széplak	12.2	5
54	Teremi-Ujfalu	21.0	7
55	Vámos-Udvarhely	9.0	4
56	Vidrátzeg	35.8	10
57	Vajdahuta	13.0	5
58	Zágor	11.0	5

Sorszám	A község neve	A választási székhelyhez viszonyított távolság km.-ekben	A szállításért és viszaszálli- tásért összesen felszámítható fuvardíj maxi- muma
			korona
II. Alsó választókerület.			
Választási székhely : <i>Dicső-Szent-Márton.</i>			
1	Abasfalva	12·3	5
2	Alsó-Bajom	21·4	7
3	Adámos	5·7	4
4	Alsó-Kápolna	20·2	7
5	Bábalalma	5·0	3
6	Balázstelke	14·8	5
7	Bard	13·7	5
8	Bagács	15·1	6
9	Borzás	1·9	3
10	Balkács	28·4	8
11	Boldogfalva	17·0	6
12	Bethlen-Szent-Miklós	24·5	7
13	Csapó	16·0	6
14	Csüdötélke	4·1	3
15	Deég	23·2	7
16	Dicső-Szent-Márton	—	—
17	Dombó	3·8	3
18	Fajsz	18·0	6
19	Felső-Bajom	18·5	6
20	Felső-Kápolna	18·1	6
21	Glogavétz	49·4	10
22	Hosszuaszó	44·5	10
23	Hosszupatak	26·7	8
24	Járedics	26·3	8
25	Keszlér	38·4	10
26	Kincses	11·5	5
27	Királyfalva	7·6	4
28	Kis-Ekemező	34·8	9
29	Kis-Iklad	35·6	10
30	Körös	19·2	6
31	Küküllővár	14·2	5
32	Ladormán	52·1	10
33	Lunka	52·0	10
34	Maros-Ugra	20·0	6
35	Magyar-Sáros	11·4	5
36	Magyar-Benye	28·1	8
37	Magyar-Péterfalva	38·6	10
38	Mikeszása	45·6	10
39	Nagy-Ekemező	30·6	9
40	Oláh-Bükkös	27·6	8
41	Ó-Karácsonyfalva	23·4	7
42	Ó-Kocsárd	10·5	5
43	Ó-Sályi	14·3	5

Sorszám	A község neve	A választási székhelyhez viszonyított távolság km.-ekben	A szállításért és visszaszálli- tásért összesen felszámítható fuvardíj maxi- muma
			korona
44	Pánád	32·8	9
45	Pácsfalva	7·6	4
46	Páceltelke	18·0	6
47	Radnóth	18·5	6
48	Sövényfalva	7·6	4
49	Szancsal	35·0	9
50	Szász-Vesszős	21·1	7
51	Sz.-Völgy	31·6	9
52	Szélkut	23·3	7
53	Szépmező	29·7	8
54	Szőkefalva	4·1	3
55	Szpin	33·1	9
56	Tatárlaka	19·1	6
57	Vámos-Gálfalva	8·5	4
58	Völez	12·0	5
59	Zsidve	21·8	7

Vámok, kompok, hidpénzek stb. hasonló illetmények az ezen táblázatban megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak benn.

3. §. A 2-ik §-ban megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja, vesztetés nélkül, fuvardíjat adhat, ellenben ezen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

4. §. Az ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjban csak azon fuvaros részesíthető, kinek fogatát a kocsison kívül legalább 3 választó használja; ha pedig kevesebb választó által vétetik használatba, a fuvardíj a 2-ik §-ban meghatározott díjtételek kétharmadánál magasabb nem lehet.

Kivételt képez az az eset, midőn a községben a meghatározott létszámnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni, mikor is a fuvaros teljes fuvarilletményt nyerhet.

Ha a fuvaros háromnál több választót szállít, személyenkint 1 korona díjfelemelésnek van helye.

5. §. A választói székhelyen a belterületre nézve fuvardíj nem számítható fel.

Ugy viszont abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton vagy gőzhajón történik, a jelen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak sem fizethetők ki.

6. §. Ezen szabályrendelet az 1896. évben összehívott jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,027/900. sz. rendeletével.

K o l o z s v á r m e g y e .

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztóknak a választás helyére való szállítása és visszaszállítása alkalmával a felfogadott fuvaros részére adható fuvarozási díjakról.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztóknak lakhelyüktől a választás helyére való szállítása alkalmával az 1899: XV. t. cz. 7. §. a) pontjában említett fuvarosok részére adható fuvardíj nagyságát ezen szabályrendelet állapítja meg.

2. §. Alapdíj gyanánt az év bármely szakában úgy az egy, mint a kétfogatu fogat fuvardija:

a) a 10	kmig terjedő távolságokra	3	koronában
b) a 10—15	»	6	»
c) a 25—40	»	9	»
d) a 40—50	»	12	»
e) az 50 kmen felül	»	15	»

állapítatik meg.

Ezen fuvardíjak azonban csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

3. §. A választási székhelyen a belterületre nézve fuvardíj nem állapítatik meg.

4. §. A 2. §-ban megállapított összegekért úgy az 1 fogatu, mint a 2 fogatu fuvar a fuvaroson kívül legalább 3 választót köteles szállítani.

Kivétel csak azon esetben lehet, midőn valamely községben a felfogadott fuvarossal együtt négynél kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

A mennyiben azonban a fuvaros saját elhatározásából szállít a meghatározott számnál kevesebb választót, a fuvardíj személyenként, az alapdíj egy harmadával szállítandó le, ha pedig több választót szállít, személyenként az alapdíj egy harmadával emelhető a fuvardíj.

5. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

6. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt, vagy megbízottja vesztegetés nélkül, fuvardíjat adhat, ellenben ezen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

Fuvardíj csak a fuvarosnak adható, a választónak azonban szállítás helyett pénz nem adható.

8. §. A vámok, kompdíjak, hídpenzek stb. hasonló illetmények a megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak benn.

9. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nem lehet.

10. §. A 2-ik §. rendelkezéseinek figyelembevételével a fuvarozási díjak minden egyes községre nézve a választási székhelytől való távolság kitüntetése mellett a következőkben állapítatnak meg:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
	I. Gyalui választókerület. Választási hely: <i>Gyalu</i> .		
1	Babucz	41·0	12
2	Bács	25·2	9
3	Bánffy-Dongó	23·7	6
4	Berend	31·9	9
5	Bodonkut	36·0	9
6	Csomafája	38·2	9
7	Diós	35·5	9
8	Egerbegy	14·2	6
9	Fejérd	31·9	9
10	Felek	25·8	9
11	Gesztrágy	10·4	6
12	Gyalu	—	—
13	Gyerőffy-Dongó	24·6	6
14	Gyerő-Vásárhely	18·0	6
15	Hideg-Havas	21·8	6
16	Hideg-Szamos	4·7	3
17	Hosszu-Macskás	33·3	9
18	Krajásztó	29·8	9
19	Kide	57·4	15
20	Kis-Kapus	12·3	6
21	Kolozs-Gyula	36·3	9
22	Kolozs-Monostor	13·9	6
23	Kóród	15·8	6
24	Kovácsi	42·4	12
25	Lapistya	36·0	9
26	Magyar-Fenes	11·4	6
27	Magyar-Fodorháza	46·9	12
28	Magyar-Gorbó	11·0	6
29	Magyar-Macskás	32·4	9
30	Magyar-Nádas	15·3	6
31	Magyar-Sárd	21·0	6
32	Magyar-Szt-Pál	20·5	6
33	Magyar-Ujfalu	45·9	12
34	Magura	56·9	15
35	Mákó	14·5	6
36	Marisel	49·3	12
37	Meleg-Szamos	6·6	3
38	Méra	12·6	6
39	Nagy-Kapus	8·5	3
40	Pányik	21·4	6
41	Papfalva	24·3	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
42	P.-Topa	30.0	9
43	Sólyomkő	43.1	12
44	Sólyomtelke	23.4	6
45	Szász-Fenes	8.5	3
46	Szász-Lóna	4.7	3
47	Szt-Márton-Macskás	33.8	9
48	Szentmihálytelke	24.3	6
49	Sztolna	8.5	3
50	Szucsák	15.5	6
51	Szumurduk	22.8	6
52	Tótfalu	13.2	6
53	Türe	21.0	6
54	Visla	5.8	3
II. Bánffy-Hunyadi választókerület.			
Választási hely: <i>B.-Hunyad.</i>			
1	Argyas	25.6	9
2	Alsó-Föld	7.5	3
3	Adalui	48.5	12
4	B.-Hunyad	—	—
5	Bogártelke	24.3	6
6	Bedecs	16.1	6
7	Bercse	29.5	9
8	Bocs	15.2	6
9	Bányika	38.7	9
10	Bábony	11.3	6
11	Bökény	12.3	6
12	Csucsá	21.8	6
13	Czold	17.0	6
14	Damos	3.8	3
15	Derite	11.4	6
16	Dank	28.5	9
17	Daál	31.0	9
18	Drág	45.8	12
19	Daróc	22.8	6
20	Erdőfalva	13.3	6
21	Egeres	21.9	6
22	F.-Föld	16.4	6
23	Farnos	7.5	3
24	Forgácskut	30.3	9
25	Hódosfalva	12.3	6
26	Hidalmás	37.8	9
27	Incel	14.2	6
28	Inaktelke	18.8	6
29	Jegeristye	27.5	9
30	Jákótelke	5.7	3
31	Jegenye	14.8	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
32	K.-Sebes	15·2	6
33	Körösfő	7·6	3
34	Ketesd	4·7	3
35	Közép-Föld	13·2	6
36	K.-Szt-Király	6·1	3
37	Kelessel	14·9	6
38	K.-Ujfalu	14·2	6
39	Kökényes	14·5	6
40	Középlak	21·2	6
41	Kendermal	28·0	9
42	Kis-Petri	29·3	9
43	Kis-Esküllő	58·3	15
44	Lapupatak	27·0	9
45	Meregyó	16·1	6
46	M.-Valkó	14·0	6
47	M.-Bihal	4·7	3
48	M.-Gy.-Monostor	17·1	6
49	Marótlaka	11·0	6
50	Magyarókerke	9·8	3
51	Malomszeg	8·5	3
52	M.-N.-Zsombor	28·1	9
53	Milvány	34·7	9
54	N.-Sebes	19·9	6
55	N.-Kalota	10·0	3
56	Nyárszó	5·7	3
57	N.-Almás	15·1	6
58	Nyires	15·1	6
59	N.-Petri	28·3	9
60	Nyerne	24·5	6
61	N.-Esküllő	63·0	15
62	Ó-Nádas	13·3	6
63	Ó-Bihal	9·5	3
64	Ó-Gy.-Monostor	17·1	6
65	Ó-Köblös	29·3	9
66	Ó-Keresztur	66·8	15
67	P.-Szt-Mihály	33·0	9
68	Retyicsel	31·1	9
69	Rogozsel	27·5	9
70	Sárvásár	4·8	3
71	Székelyó	13·2	6
72	Sztána	11·3	6
73	Sebesvár	14·2	6
74	Szt-Mária	38·7	9
75	Trányis	20·8	6
76	Tamásfalva	21·7	6
77	Tóttelke	35·9	9
78	Topa-Szt-Király	35·2	9

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
79	Ugnucz	42·3	12
80	Viság	27·3	9
81	Vásártelke	29·5	9
82	Zentelke	5·2	3
83	Zsobok	9·4	3
84	Zuton	27·4	9
III. Kolozsi választókerület.			
Választási hely: <i>Kolozs.</i>			
1	Ajton	11·9	6
2	Alsó-Szováth	17·0	6
3	Alsó-Zsuk	16·2	6
4	Apahida	10·8	6
5	Aranykut	15·2	6
6	Bádok	37·3	9
7	Báld	35·3	9
8	Báré	13·5	6
9	Berkényes	21·2	6
10	Bogács	24·6	6
11	Bonczhida	29·3	9
12	Boós	7·7	3
13	Borsa	32·3	9
14	Botháza	24·7	6
15	Csehtelke	24·7	6
16	Dezmér	14·3	6
17	Felső-Szováth	17·8	6
18	Felső-Zsuk	15·3	6
19	Gyeke	31·9	9
20	Györgyfalva	14·9	6
21	Gyulatelke	20·7	6
22	Kara	5·4	3
23	Katona	37·6	9
24	Keszű	20·8	6
25	Kis-Sármás	37·0	9
26	Kolozs	—	—
27	Korpád	5·6	3
28	Kötelend	15·2	6
29	M.-Fráta	23·1	6
30	M.-Légen	31·1	9
31	M.-Kályán	11·3	6
32	M.-Palatka	22·5	6
33	Marokháza	18·5	6
34	Mező-Ór	9·5	3
35	Mező-Szombattelke	29·4	9
36	Mező-Szopor	23·1	6
37	Mocs	22·7	6
38	Nagy-Sármás	35·3	9

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
39	Nemes-Zsuk	15·2	6
40	Novaly	27·1	9
41	Ó-Gyéres	18·0	6
42	Ombuz	22·5	6
43	Pata	10·7	6
44	Pete	27·3	9
45	Pusztá-Kamarás	31·5	9
46	Pusztá-Szt-Miklós	12·5	6
47	Rööd	15·8	6
48	Szamosfalva	17·6	6
49	Szava	21·3	6
50	Tótháza	27·5	9
51	Vajda-Kamarás	18·0	6
52	Válaszul	23·3	6
53	Visa	20·0	6
IV. Tekei választókerület.			
Választási hely: <i>Teke.</i>			
1	Barátfalva	16·1	6
2	Bátos	19·9	6
3	Budurló	12·3	6
4	Budatelko	25·3	9
5	Dedrád	22·1	6
6	D.-Széplak	27·8	9
7	Fűzkút	24·6	6
8	Faragó	26·7	9
9	Harasztos	19·7	6
10	K.-Fülpös	21·1	6
11	Kozmatelke	22·0	6
12	Komlód	11·9	6
13	Köbölkut	20·8	6
14	K.-Czég	35·2	9
15	Lompérd	25·6	9
16	M.-Erked	7·6	3
17	M.-Örményes	32·2	9
18	M.-Szilvás	30·3	9
19	M.-Királyfalva	25·1	9
20	M.-Kecsed	19·3	6
21	M.-Ujlak	27·7	9
22	M.-Szt-Mihálytelke	19·0	6
23	M.-Domb	36·4	9
24	M.-Szt-György	39·7	9
25	N.-Ida	5·2	3
26	N.-Nyulas	19·5	6
27	N.-Czég	29·7	9
28	Ó-Solymos	13·4	6
29	Ó-Ujfalu	11·6	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométer- ekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
30	Oroszfája	14·0	6
31	Paszmos	10·4	6
32	Septér	27·9	9
33	Sz.-Akna	6·6	3
34	Sz.-Banyicza	23·6	6
35	Sz.-Ludvég	11·7	6
36	Sz.-Péntek	5·7	3
37	Sz.-András	19·6	6
38	Szokol	25·8	9
39	U.-Szt-Péter	39·5	9
40	Tancs	23·9	6
41	Teke	—	—
42	Tuson	40·3	12
43	Vajda	11·4	6
44	Viszolya	23·7	6

11. §. Ezen szabályrendelet 3 évre érvényes, de ennek lejártá után is mindaddig hatályban marad, míg az új szabályrendelet hatályba nem lép.

12. §. Ezen szabályrendelet belügyminiszteri jóváhagyás után a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,028/900. sz. rendeletével.

Komáromvármegye.

Szabályrendelet.

Az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választás helyére való szállítása s visszaszállításáért fizethető fuvar-dijakról.

1. §. Az 1899: XV. t.-cz. 7. és 8. §-aiban foglaltak alapján az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választás székhelyére való szállítása s visszaszállításáért a választókerületben szavazásra jogosult vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója mint fuvaros részére fizethető fuvardij maximuma a törvényhatóság községeire nézve a választási székhelytől való kilométer-távolságok feltüntetése mellett a kocsison kívül legalább 4 választót szállító fuvaronként általánosságban az alábbiakban állapittatik meg. Ezen általános megállapítástól való eltéréseket a következő szakaszok szabályozzák.

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvar-dij koronákban
I. A nemes-ócsai választókerületre nézve.			
Választási székhely: <i>Nemes-Ócsa</i> .			
1	Alsó-Gellér	6-32	3
2	Ap.-Szakállos	14-51	5
3	Aranyos	9-85	3
4	Bogya	6-11	3
5	Csicsó	11-12	5
6	Duna-Ujfalu	15-39	5
7	Ekecs	12-86	5
8	Ekel	4-57	3
9	Felső-Gellér	07-07	3
10	Füss	7-89	3
11	Gúta	17-45	5
12	Izsap	15-29	5
13	Kamocza	24-39	7
14	Keszegfalva	16-36	5
15	Kis-Keszi	7-37	3
16	Kolos-Néma	11-17	5
17	Lak-Szakállas	8-9	3
18	Megyeres	10-90	5
19	Nagy-Keszi	5-71	3
20	Nagy-Megyer	11-85	5

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
21	Nagy Tany	3·05	3
22	Szilás	9·50	3
23	Szimő	30·70	7
II. A n.-igmándi választókerü- letre nézve.			
Választási székhely: <i>Nagy- Igmánd.</i>			
1	Ács	10·87	5
2	Aszár	19·71	5
3	Bana	13·41	5
4	Bokod	21·98	7
5	Császárs	19·66	5
6	Csep	7·25	3
7	Dad	19·04	5
8	Ete	12·58	5
9	Kéthely	18·66	5
10	Kisbér	17·80	5
11	Kis-Igmánd	2·73	3
12	Kocs	11·32	5
13	Kömlöd	19·70	5
14	Moosa	10·87	5
15	Ó-szóny	17·95	5
16	Szák	14·26	5
17	Szend	11·69	5
18	Tárkány	8·45	3
III. A tatati választókerületre nézve.			
Választási székhely: <i>Tata.</i>			
1	Agostyán	6·34	3
2	Alsó-Galla	13·89	5
3	Baj	4·90	3
4	Bánhida	12·15	5
5	Duna-Almás	11·87	5
6	D.-Szt.-Miklós	10·32	5
7	Felső-Galla	18·60	5
8	Gyermely	31·61	7
9	Herégh	18·61	5
10	Keeskéd	16·66	5
11	Környe	11·47	5
12	Naszály	7·76	3
13	Neszmély	14·24	5
14	Oroszlány	19·18	5
15	Szomód	5·76	3

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fúvardij koronákban
16	Szomor	33-20	7
17	Szöllős	7-31	3
18	Tardos	13-48	5
19	Tarján	19-81	5
20	Tolna	14-45	5
21	Tóváros	1-18	3
22	V.-Somlyó	16-95	5
IV. Az udvardi választókerületre nézve			
Választási székhely: <i>Udvard.</i>			
1	Bagota	13-56	5
2	Bajcs	8-53	3
3	Baromlak	5-14	3
4	Csehi	11-63	5
5	Csúz	14-35	5
6	Duna Radvány	40-36	7
7	Für	14-13	5
8	Hetény	29-59	7
9	Imely	19-91	5
10	Irsa	35-31	7
11	Jászfalu	10-12	5
12	Koltha	13-29	5
13	Kurtakeszi	31-39	7
14	Kürth	18-7	5
15	Madar	20-28	7
16	Marczelháza	30-90	7
17	Martos	24-64	7
18	Naszvad	15-65	5
19	Ó-Gyalla	15-59	5
20	Perbete	15-22	5
21	Szemere	7-79	5
22	Szent-Péter	23-28	7
23	Uj-Gyalla	19-88	5

2 §. Az előző §-ban megállapított fuvarozási díjtételek a szorgos nyári munkaidőben, vagyis az év június, július, augusztus és szeptember hónapjaiban fuvaronként egy koronával emelhetők.

3. §. Ha a fuvaros 4 választónál többet szállít, fuvaronként egy korona díjemelésnek van helye.

4. §. Ha a fuvaros 4 választónál kevesebbet szállít, a megállapított fúvardij maximuma egy koronával leszállítottatik. Ez alól kivételt képez azon eset, ha valamely községben a meghatározott létszámnál kevesebb választó van, vagy az illető községtől kevesebb választó öhajt a szavazásban résztvenni, vagy végül az illető községből részt-

venni óhajtó szavazók elosztásánál az utolsó fuvarosra 3-nál kevesebb választó jutna, mely esetekben egy községből egy — bár háromnál kevesebb választót szállító fuvarosnak a megállapított fuvardij maximuma kifizethető.

5. §. A választók részére a fuvar csak természetben szolgáltatható ki, szóval szállítás helyett egyes választóknak pénz nem adható.

6. §. A megállapított fuvardijakban úgy a választási székhelyre való szállítás, valamint onnan a választó lakhelyére való visszaszállítás is befoglaltatik.

7. §. A vámok, kompdijak, hidpénzek s hasonló illetmények a szabályrendeletben megállapított fuvardijakban benn nem foglaltatnak.

8. §. A választók szállításáért fizetendő fuvardij nagysága a fenti korlátok között szabad egyezkedés tárgya s a fuvaros részére az itt megállapított maximum követelésére a szabályrendelet kereseti jogot nem biztosít.

9. §. A megállapított fuvardij-maximumok esakis azon esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel fuvarozásra.

10. §. Azon esetben, ha a választók szállítása vasuton vagy gőzhajón történik, ezen szabályrendeletben megállapított fuvardijak nem fizetendők, hanem a vasuti (hajózási) szállítási díjak irányadók.

11. §. Jelen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba s mindaddig hatályban marad, míg a három év elteltével újból alkotandó szabályrendelet hatályba nem lép.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,029/900. sz. rendeletével.

Krassó-Szörényvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választási székhelyekre való oda- és visszazállításáért a választásra jogosult fuvartulajdonosoknak, vagy velük egy háztartásban élő hozzátartozójuknak fizethető fuvardijak mérvének az 1899 : XV. t.-cz. 8. §-a értelmében való megállapításáról.

1. §. A képviselőválasztóknak a választási székhelyekre való oda- és visszazállításáért egy-egy fuvar után, melyen a kocsison kívül legalább 4 választónak kell helyet foglalnia,

5 kilométernyi távolságig 2 korona

10 » » » 3 »

15 » » » 4 »

20 » » » 6 »

25 » » » 8 »

30 » » » 9 »

35 » » » 10 »

40 » » » 11 »

45 » » » 12 »

50 » » » 14 »

55 » » » 16 »

60 » » » 18 »

70 » » » 20 »

80 » » » 25 »

80 kilométeren felül 30 » fizethető

és ennél fogva a fuvardijak községről községre következőleg állapítottak meg :

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
I. A facseti választókerületben.			
Választási székhely : <i>Facset.</i>			
1	Bakamező	21·5	8
2	Ballosest	14·3	4
3	Baszest	3·8	2
4	Batta	28·6	9
5	Battyest	2·2	2
6	Bikis	3·4	2
7	Birkis	15·1	6
8	Bozsur	12·3	4
9	Branyest	7·5	3
10	Brazova	10·8	4
11	Bruznik	46·5	14
12	Bukovecz	9·0	3

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
13	Bules	23-6	8
14	Bulza	20-1	8
15	B.-Szegszárd	12-8	4
16	Czella	24-3	8
17	Drascinest	11-0	4
18	Dubest	20-1	8
19	Forasest	20-9	8
20	Gójzest	13-5	4
21	Gróss	14-9	4
22	Hauzest	18-0	6
23	Homosdia	15-4	6
24	Kápolnás	15-2	6
25	Kapriora	26-0	9
26	Kis-Mutnik	12-0	4
27	Kis-Szurduk	17-5	6
28	Kossova	11-4	4
29	Kossovicsa	19-0	6
30	Kostej	17-0	6
31	Krivina	24-1	8
32	Kurtya	13-7	4
33	Lalasinceza	35-8	11
34	Lunkány	30-3	10
35	Marzsina	8-0	3
36	Nemesest	12-3	4
37	Ném.-Gladna	14-1	4
38	Ohabalunga	23-9	8
39	Ohába-Szerb	32-0	10
40	Osztrov	18-9	6
41	Padurány	13-0	4
42	Petrosza	20-9	8
43	Pojén	30-0	9
44	Poverzsina	6-4	3
45	Pozsega	35-5	11
46	Remete-Lunga	14-0	4
47	Román-Bunya	11-1	4
48	Román-Gladna	14-8	5
49	Rumunyst	16-0	6
50	Szelesova	37-4	11
51	Szintyest	6-8	3
52	Temerest	4-4	2
53	Tomest	22-0	8
54	Topla	16-3	6
55	Valeamere	22-2	8
56	Vörösmart	17-4	6
57	Zabálec	38-2	11
58	Zorány	8-6	3
59	Zsupunyst	10-9	4

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
II. A lugosi választókerületben.			
Választási székhely: <i>Lugos</i> .			
1	Bálinez	16·5	6
2	Barra	27·1	9
3	Bethlenháza	25·7	9
4	Birna	18·7	6
5	Bodófalva	18·7	6
6	Boldur	12·4	4
7	Botinyest	24·0	8
8	Bottyest	25·6	8
9	Cserestemes	12·2	4
10	Daruvár	15·3	6
11	Dobrest	30·0	9
12	Drinova	22·8	8
13	Fadimák	21·0	8
14	Furdia	34·3	10
15	Gruin	10·9	4
16	Harmadia	8·2	3
17	Herendjest	6·7	3
18	Hezeres	5·7	3
19	Hódos	10·8	4
20	Igazfalva	26·6	9
21	Imrefalva	19·0	6
22	Istvánfalva	14·0	4
23	Jersnik	33·0	10
24	Kis-Kostély	7·2	3
25	Kladova	29·1	9
26	Kliesova	14·1	4
27	Kuttina	22·9	8
28	Lopusnik	28·1	9
29	Leukusest	23·3	8
30	Lugoshely	6·4	3
31	Monostor	25·4	9
32	Nagy-Kostély	7·6	3
33	Neorinesa	14·5	4
34	Perul	11·8	4
35	Poganyest	11·4	4
36	Radmanest	34·4	10
37	Rakitta	26·3	9
38	Szapárfalva	10·0	3
39	Szarazány	15·8	6
40	Szatumik	6·7	3
41	Szécsény	21·6	8
42	Szilha	6·1	3
43	Szpatta	31·1	10
44	Szudriás	17·1	6

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
45	Szuszány	21·3	8
46	Tápia	5·7	3
47	Tergovest	19·5	6
48	Valealunga	9·3	3
49	Vecseháza	10·3	4
50	Zold	42·7	12
51	Zsábár	8·9	3
52	Zsuppány	18·8	6
53	Zsürest	20·8	8
III. A zorlenczi választókerületben.			
Választási székhely: <i>N.-Zorlencz.</i>			
1	Alsó-Krivina	30·8	10
2	Apádia	10·6	4
3	Dragomirest	23·3	8
4	Delinyest	13·7	4
5	Ebendorf	18·0	6
6	Ezeres	17·2	6
7	Ferenczfalva	49·9	14
8	Furlug	10·1	4
9	Fülöpháza (telep)	24·3	8
10	Gavosdia	22·3	8
11	Honoris	23·7	8
12	Istvánhegy	31·9	10
13	Kavarán	30·6	10
14	Kis-Zorlencz	5·3	3
15	Kricsova	25·5	9
16	Magur	27·2	9
17	Macsova	36·6	11
18	Nagy-Mutnik	16·2	6
19	Nadrág	34·6	10
20	Ohába-Mutnik	10·0	3
21	Ohábieza	15·6	6
22	Ollóság	19·2	6
23	Pestyere	15·4	6
24	Prebul	4·9	2
25	Fríszáha	36·3	11
26	Rem-Poganyest	9·1	3
27	Resiczabánya	29·3	9
28	Rom-Resicza	28·3	9
29	Rúzs	18·6	6
30	Ruzsinósz	13·2	4
31	Szákül	25·5	9
32	Szendelak	28·4	9
33	Szilvánhely	16·8	6
34	Szekens	23·1	8

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
35	Szoecásny	11.5	4
36	Tinkova	28.3	9
37	Tirnova	17.9	6
38	Valeaboul	24.5	8
39	Valeadény	8.9	3
40	Viszág	16.1	6
41	Zagwisén	37.9	11
42	Zgribest	11.9	4
49	Zsena	21.7	8
44	Zsidóvár	25.1	9
45	Zsuppa	33.3	10
IV. A bogsáni választóker.			
Választási székhely:			
<i>Rom.-Bogsán.</i>			
1	Barboszsza	14.7	4
2	Binis	5.7	3
3	Czerova	20.2	8
4	Dezezt	22.6	8
5	Dognácska	24.5	8
6	Domán	20.5	8
7	Doklin	11.4	4
8	Duleo	22.9	8
9	Füzes	9.8	3
10	Gerlistye	45.2	14
11	Izgár	29.2	9
12	Jabálcza	28.1	9
13	Jerszeg	20.3	8
14	Királyhegy	10.0	3
15	Klokoties	32.0	10
16	Kölnik	15.9	6
17	Kuptore-Szekul	27.7	9
18	Lupák	25.4	9
19	Monio	13.3	4
20	Nemverk	4.7	2
21	Nagy-Szunduk	17.4	6
22	Ném.-Bogsán	6.7	3
23	Raffna	8.5	3
24	Rafnik	38.5	11
25	Valeamare	25.9	9
26	Valeapaj	15.7	6
27	Vaskó	15.0	4
28	Vasziova	5.7	3
29	Vermes	24.3	8
30	Vodnik	33.0	10
31	Zsidovin	9.5	3
32	Zsurzsova	41.2	12

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
V. Az oraviczai választóker.			
	Választ. székh.: <i>Rom.-Oravicza.</i>		
1	Agadies	9·3	3
2	Anina	20·9	8
3	Brezonfalva	27·4	9
4	Brostyán	4·2	2
5	Csiklovabánya	4·5	2
6	Csudanovecz	31·4	10
7	Forotik	27·4	9
8	Gornja	30·9	10
9	Greovácz	9·5	3
10	Kallina	30·5	10
11	Kákova	13·6	4
12	Kemecsa	27·6	9
13	Kis-Tikvány	18·3	6
14	Komoristye	21·7	8
15	Krassova	39·2	11
16	Majdán	6·8	3
17	Nagy-Tikvány	17·8	6
18	Nermeth	42·8	12
19	Oraviczabánya	1·9	2
20	Ó-Ruszova	20·8	8
21	Rakittova	3·4	2
22	Stayerlak	17·6	6
23	Székás	23·9	8
24	Szuboticza	29·0	9
VI. A szászkai választóker.			
	Választ. székhely: <i>Szászabánya.</i>		
1	Berlistye	26·2	9
2	Bogodinecz	10·3	4
3	Csorda	31·7	10
4	Csukies	13·7	4
5	Heuerdorf	25·8	9
6	Illádia	16·1	6
7	Jám	31·7	10
8	Karlsdorf	17·7	6
9	Kohldorf	7·2	3
10	Makovistye	10·2	4
11	Mária-Schnee	5·3	3
12	Meresina	29·2	9
13	Mirkovácz	27·8	9
14	Nikolinecz	18·6	6
15	Padina-Mathei	20·9	8
16	Petrillova	10·9	4
17	Pottok	10·3	4

Sorszám	A község neve	Távol- ság	Fuvar- díj	Távol- ság	Fuvar- díj
		a választási székhelyig		a legközelebbi vasúti állomásig	
		km.- ben	koro- nában	km.- ben	koro- nában
18	Rakasdia	17·4	6	—	—
19	Román-Csiklova	20·8	8	—	—
20	Román-Szászka	2·4	2	—	—
21	Szlatina	6·5	3	—	—
22	Szokolár	11·6	4	—	—
23	Udvarszállás	35·5	11	—	—
24	Uj-Moldova	24·6	8	—	—
25	Uj-Ruszova	21·8	8	—	—
26	Vrány	29·1	9	—	—
27	Vrányucz	22·6	8	—	—
VII. A karánsebesi választóker.					
Választási székhely: <i>Karánsebes.</i>					
1	Bánia	91·4	—	45·5	14
2	Bogoltin	60·4	—	19·0	6
3	Bolvasnieza	10·8	4	—	—
4	Borlova	12·3	4	—	—
5	Börza	79·0	—	24·0	2
6	Bozoviec	86·0	—	40·8	12
7	Bukin	6·1	3	—	—
8	Bukosnieza	13·7	4	—	—
9	Csiklény	14·8	4	—	—
10	Csirősex	20·9	8	—	—
11	Csutta	11·7	4	—	—
12	Dalbosetz	92·8	—	47·0	14
13	Dales	9·5	3	—	—
14	Domásnia	43·2	—	5·8	3
15	Dubova	110·4	—	16·7	6
16	Eibenthal	131·7	—	38·0	11
17	Fényes	30·0	9	38·0	2
18	Gerbovecz	93·3	—	47·5	14
19	Glimboka	14·3	4	—	—
20	Globukrajova	57·8	—	5·6	3
21	Gloruren	66·2	—	12·1	4
22	Golecz	16·5	6	—	—
23	Herkulesfürdő	77·9	—	5·0	3
24	Illova	19·4	6	—	—
25	Jablanicza	63·4	—	1·1	2
26	Járz	6·3	3	—	—
27	Jeselnicza	98·1	—	7·8	3
28	Kanicsa	49·8	—	6·6	3
29	Koramnik	87·5	—	5·5	3
30	Kornya	49·0	—	2·2	2
31	Kornyaréva	56·3	—	24·4	8
32	Körpa	7·6	3	—	—
33	Krőcsma	22·9	8	—	—

Sorszám	A község neve	Távol- ság	Fuvar- díj	Távol- ság	Fuvar- díj
		a választási székhelyig		a legközelebbi vasuti állomáshoz	
		km.- ben	koro- nában	km.- ben	koro- nában
34	Krussovecz	53·7	—	0·9	2
35	Kuptore	57·8	—	1·9	2
36	Lapusniczel	59·3	—	11·2	4
37	Lapusnik	97·5	—	51·6	16
38	Lindenfeld	20·9	8	—	—
39	Lunkavicza	42·7	—	10·0	3
40	Maál	22·0	8	—	—
41	Márga	33·1	10	—	—
42	Mehádia	67·6	—	00·8	2
43	Mehádika	51·2	—	10·0	3
44	Mocseris	98·5	—	52·7	16
45	Mórus	29·4	9	—	—
46	Nándorhegy	19·6	6	—	—
47	Obrezsa	8·9	3	—	—
48	Ó-Borlovény	70·7	—	24·9	8
49	Ohába-Bisztra	17·2	6	—	—
50	Ó-Ogradéna	103·6	—	11·4	4
51	Orsova	93·7	—	2·5	2
52	Örményes	26·6	9	1·2	2
53	Ó-Sopot	92·4	—	46·5	14
54	Ó-Szadova	20·5	8	—	—
55	Pattás	71·7	—	25·9	9
56	Pécseneska	75·0	—	1·7	2
57	Pervova	61·6	—	15·8	6
58	Petrozsnicza	10·8	4	—	—
59	Pettnik	59·7	—	3·7	2
60	Plavisevicza	117·6	—	23·9	8
61	Plugova	60·8	—	6·8	3
62	Pojána	11·4	4	—	—
63	Prigor	77·2	—	31·3	10
64	Prilipecz	75·5	—	29·6	9
65	Priszian	8·0	3	—	—
66	Putna	83·1	—	37·2	11
67	Ravenszka	109·9	—	61·0	20
68	Rudána	84·6	—	38·7	11
69	Rujén	8·5	3	—	—
70	Ruszká	34·7	10	4·6	2
71	Ruszkabánya	33·0	10	—	—
72	Ruszkicza	43·5	12	—	—
73	Sumicza	65·0	—	16·9	6
74	Szervesty	5·7	3	—	—
75	Szlagna	7·6	3	—	—
76	Temes Szlatina	19·4	6	2·5	2
77	Teregova	34·7	10	1·7	2
78	Tiszovicza	124·1	—	30·4	10
79	Toplecz	80·9	—	1·4	2

Sorszám	A község neve	Távol- ság	Fuvar- díj	Távol- ság	Fuvar- díj
		a választási székhelyig		a legközelebbi vasuti állomásig	
		km.- ben	koro- nában	km.- ben	koro- nában
80	Tuffter	97.5	—	3.8	2
81	Turnul	8.5	3	—	—
82	Uj-Borlovény	67.9	—	22.7	8
83	Uj-Karánsebes	1.5	2	—	—
84	Uj-Ogradena	102.1	—	10.9	4
85	Uj-Sopot	105.9	—	60.0	18
86	Uj-Szadova	24.3	8	6.6	3
87	Vaár	12.0	4	—	—
88	Valeaboulvasnicza	65.5	—	5.7	3
89	Valeamare	24.8	—	—	—
90	Valisora	12.7	4	—	—
91	Vamamarga	34.6	10	—	—
92	Weidenthal	37.4	11	—	—
93	Vereserova	16.1	6	—	—
94	Verendin	46.5	—	11.8	4
95	Voiszlova	26.5	9	—	—
96	Wolfsberg	42.1	12	—	—
97	Zavojs	22.8	8	—	—
98	Zsupánék	91.0	—	5.4	3
VIII. A fehértemplomi választó- kerületben.					
Választ. székhely: <i>Fehértemplom.</i>					
1	Báziás	12.6	4	—	—
2	Belobreska	27.7	9	—	—
3	Berbzaszka	66.1	20	—	—
4	Divics	23.3	8	—	—
5	Dolyna-Lyubkova	60.1	20	—	—
6	Gornya	59.6	18	—	—
7	Koronini	40.7	12	—	—
8	Langenfeld	4.4	2	—	—
9	Leskovicza	12.3	4	—	—
10	Macsevics	30.9	10	—	—
11	Najdás	14.3	4	—	—
12	Ó-Moldova	33.1	10	—	—
13	Radimna	31.0	10	—	—
14	Rom-Pozsezsara	35.6	11	—	—
15	Schmellersruhe	88.8	30	—	—
16	Szt-Helena	44.5	12	—	—
17	Szerb-Pozsezsena	34.8	10	—	—
18	Szikevicza	55.4	18	—	—
19	Szokolovác	6.6	3	—	—
20	Szvinicza	90.1	30	—	—
21	Suska	27.0	9	—	—
22	Weitzenried	63.9	20	—	—
23	Zlaticza	9.1	3	—	—

Azon községekre nézve, melyeknek lakossága a választás székhelyét képező községbe, illetve városba való utazáskor — a nagy távolságnál fogva — vasutat kénytelen igénybe venni, a fuvardijak csak a legközelebbi vasuti állomásig állapítottak meg.

A vámok, hidpénzek stb. hasonló illetmények a fentebb megállapított fuvardijakban nem foglaltatnak benn.

2. §. Ha a fuvaros az 1. §-ban megállapított létszámnál több választót szállít, személyenkint 20% díjfelemelésnek van helye.

3. §. Junius, július, augusztus, szeptember és október hónapokban, melyekben a földmivelő lakosság mezei munkával nagyobb mérvben el van foglalva, az 1. §-ban megállapított fuvardijak a választási székhelytől, illetve a legközelebbi vasuti állomástól 20 kilométernyi távolságon belül fekvő községekben 50%-kal, a 20 kilométeren felüli távolságra fekvő községekben pedig 25%-kal felemelhetők.

4. §. A fuvardijak csak azon esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

A fuvardijak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardijat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései kereketi jogot nem biztosítanak.

5. §. Jelen szabályrendelet, mely a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba, 3 évre, illetve mindaddig érvényes, míg az új szabályrendelet hatályba nem lép.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,030/900. sz. rendeletével.

Liptóvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztóknak a választás helyére s onnan vissza kocsin való szállításáért járó fuvarbérek megállapítása tárgyában.

(Alkotva az 1899: XV. t.-cz. 8. §-a alapján.)

1. §. Az országgyűlési képviselők választása alkalmával a választóknak lakóhelyükről a választás helyére s onnan vissza való szállításáért fizethető fuvardíjak, amennyiben koei vagy szekér használatik szállító eszközül, az 1899: XV. t.-cz. 7. §-ának *a)* pontjában, illetve 8. §-ában foglalt rendelkezések alapján következőképen állapítatnak meg:

a) a választás helyéhez 5 (öt) kilométernél közelebb eső községekből fuvardíj fel nem számítható s nem is fizettethetik;

b) a választás helyétől 5—12 kilométernyi távolban fekvő községekből egy-egy fuvar után 4 korona;

c) a választás helyétől 12—20 kilométernyi távolban fekvő községekből egy-egy fuvar után 7 korona;

d) a választás helyétől 20—40 kilométernyi távolban fekvő községekből egy-egy fuvar után 9 korona;

e) a választás helyétől 40 kilométert meghaladó távolban fekvő községekből egy-egy fuvar után 18 korona jár szállítási díj fejében.

Az egyes községekből ezen megállapítás értelmében fizetendő fuvardíjak táblázatát, a liptómezei kir. államépítészeti hivatal hiteles távolsági adatai alapján az ezen szabályrendelethez függelékként csatolt kimutatás tünteti fel.

2. §. Oly megállapodást, mely olcsóbb fuvarbéreket köt ki, a szabályrendelet nem érint, magasabb díjtételeket fizetni és elszámolni azonban nem szabad; a megállapított mértéken túl fizetett összeg az 1899: XV. t.-cz. 7. §-ának 3. kikezdése értelmében vesztegetés czéljából adótnak tekintendő.

3. §. A fuvardíj a választóknak lakóhelyükről a választás helyére s onnan vissza való szállításáért értendőik, a használatnak, avagy a választási eljárásnak kiterjedhető időtartama, vagyis azon körülmény, valjon a választás, illetve az ahhoz való s onnan vissza történő szállítás egy vagy esetleg több napot vesz-e igénybe, a megállapított díjtételeken mit sem változtat.

4. §. Egy-egy járművön a kocsison kívül legalább is 5 (öt) választó szállítandó, kivételt képez azon eset, midőn valamely községben a meghatározott létszámmal kevesebb választó van, vagy ha az illető községekből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

Ha a fuvaros ötnél több választót szállít, díjfelemelésnek lehet helye, még pedig:

az 1. §. *b)* és *c)* pontjai alá eső községeknél az ötön felül szállított választók mindegyike után egy-egy korona;

a *d)* és *e)* pontok alá eső községeknél pedig ötön felül minden egyes választó után két-két korona erejéig.

Ha ellenben öt választónál kevesebb vitetik, az 1. §-ban megállapított díjak leszállítandók, még pedig: a *b)* és *c)* pontok alá eső

községeknél annyszor egy-egy, a *d)* és *e)* pontok alá eső községeknél pedig annyszor két-két koronával, a hánynyal kevesebb választó szállítatik ötnél.

5. §. A fuvarbörben befoglaltatik a kocsisnak s a vonó állatnak a használat időtartama alatt való ellátásával kapcsolatos költség is; miért is a szállításért a fuvardíjon s a netán még fizetendő vám- és kompdíjakon, hidpénzen és hasonló illetményeken kívül egyéb költség fel nem számítható.

A járműveken szállított választók ellátási költsége (1899: XV. t.-cz. 7. §-ának *b)* pontja) azonban a fuvardíjba beleszámítva nincsen.

6. §. A fuvardíjak csak azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

Egyebekben e szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

7. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, a fentiekben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

Ha azonban a választók szállítására fuvar s folytatólag vasut vétetik igénybe, az illető községből a legközelebbi vasuti állomásig és visszafelé az állomástól a községbe, a mennyiben az ezek közti távolság az öt kilométert meghaladja, fuvardíj-felszámításnak van helye, még pedig az illető községnek a legközelebbi vasuti állomástól való távolságához mérten az 1. §. *b)—e)* pontjaiban megállapított díjszabás s az ezen szabályrendelet többi szakaszában foglalt szabályok szerint.

8. §. E szabályrendelet, kormányhatósági jóváhagyás után, a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép életbe.

Kimutatás

az országgyűlési képviselőválasztóknak az egyes községekből a választás helyére s onnan vissza való szállításáért az 1899: XV. t.-cz. 7. §-ának *a)* pontja értelmében fizethető fuvarbörökről.

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
	I. Liptószentmiklósi választó- kerület.		
	Választási hely: <i>Liptó-Szt-Miklós.</i>		
1	Alsó- és Felső-Ráasztok	5·7	4
2	Andic-Benicz-Csernicz	4·7	—
3	Andrásfalu	2·8	—
4	Behárfalu-Beniki	8·5	4
5	Benedekfalva	5·7	4
6	Benyusháza	10·4	4
7	Bodafalu	4·7	—
8	Csorba	39·8	9
9	Deménfalva	4·7	—
10	Dovalló	14·2	7
11	Hóra	11·4	4

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
12	Hybbe	18·9	7
13	Illanó	3·8	—
14	Jakabfalu	12·3	7
15	Jalócz	6·6	4
16	Jamnik	9·2	4
17	Király-Bocza	27·5	9
18	Király-Lehota	17·0	7
19	Kis-Bobrócz	9·5	4
20	Kis-Palugya	1·9	—
21	Kis-Poruba	12·3	7
22	Kokava	18·9	7
23	Konszka	13·3	7
24	Laziskó	11·4	4
25	Lipto-Szt-Miklós	—	—
26	Lipto-Ujvár	10·4	4
27	Magyarfalu	6·3	4
28	Maluzsina	21·8	9
29	Nádasd	4·7	—
30	Nagy-Bobrócz	4·7	—
31	Nagy-Palugya-Gálfalu	5·7	4
32	Német-Poruba	8·5	4
33	Okolicsnó-Stosháza	2·8	—
34	Pálfalu	6·6	4
35	Pancsina-Lehota	7·6	4
36	Plostin	3·8	—
37	Pottornya-Prekáska	7·6	4
38	Pribilina	21·8	9
39	Szeles-Poruba	8·5	4
40	Szent-András	10·4	4
41	Szent-Iván	7·6	4
42	Szentiván-Bocza	24·4	9
43	Szent-Kereszt	10·4	4
44	Szent-Péter	14·2	7
45	Szmrecsán	8·5	4
46	Tarnócz	7·6	4
47	Teplieska	51·2	18
48	Vavrisó	18·0	7
49	Vázsecz	22·2	9
50	Verbiez	0·6	—
51	Vichodna-Svarin	24·6	9
52	Vitalisfalu	5·7	4
53	Zsár	9·5	4
II. Rózsashegyi választókerület.			
Választási hely: <i>Rózsashegy.</i>			
1	Alsó-Mattyasócz	24·6	9
2	Bernicz	20·8	9

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
3	Bessenyőfalu	10·4	4
4	Bobrovnik-Hlinik-Tvarozma-Nezsit- háza	18·0	7
5	Bukovina-Jánosháza	19·9	7
6	Dechtár	16·1	7
7	Dubrava	24·6	9
8	Felső-Mattyasócz	29·4	9
9	Fiacsicz	19·9	7
10	Gombás-Fenyőháza	12·0	4
11	Gwotfalu	20·8	9
12	Három-Malatin	18·0	7
13	Három-Revnicza	23·7	9
14	Három-Szlécs	7·6	4
15	Hosszurét	22·7	9
16	Hrboctó	5·7	4
17	Hutti	30·3	9
18	Ivachnófalv	10·4	4
19	Izsépfalu	20·8	9
20	Kelecsény	22·7	9
21	Kelemenfalv	11·4	4
22	Király-Lubella	19·9	7
23	Kis-Borove és Novotti	30·3	9
24	Kis-Olaszi	12·3	7
25	Kis-Selmecz	4·7	—
26	Komjatna	11·4	4
27	Körmös	16·1	7
28	Kvacsán	22·7	9
29	Likavka	0·9	—
30	Liszkófalv	4·7	—
31	Lueski	12·3	7
32	Luzsna	20·9	9
33	Madocsán	9·5	4
34	Nagy-Borove	31·3	9
35	Nagy-Olaszi	13·3	7
36	Nagy-Selmecz	5·7	4
37	Nemes-Lubella	20·8	9
38	Nemes-Ludrova	4·7	—
39	Német-Lipcese-Magurka	17·1	7
40	Oszada	16·1	7
41	Párisháza	17·0	7
42	Patak	11·4	4
43	Prószók-Zadjel	22·7	9
44	Rózsahegy és négy külön utcája ..	—	*
45	Soóssó	9·5	4

* A külutczáknak Rózsahegyől számított távolsága: Csernova 4·7 km., Fehérpatak 4·7 km., Villa-Ludrova 4·7 km., Vlkolinecz 5·4 km. Fuvarbér tehát csak Vlkolinecz külutczából jár, még pedig fuvaronkint 4 korona.

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
46	Szent-Anna	22·7	9
47	Szent-Mária	14·2	7
48	Szent-Márton	3·8	—
49	Szent-Mihály	15·2	7
50	Szielnicz	19·9	7
51	Szokoles	16·1	7
52	Stankován	16·1	7
53	Tepla	8·5	4
54	Thurik	6·6	4
55	Verbó	12·3	7

Jóváhagyott a belügyminiszter 89,422/900. sz. rendeletével.

Mármarosvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztás alkalmával a választóknak a választás helyére való szállítása és visszaszállítása fejében igényelhető fuvardíjak megállapításáról.

1. §. Az 1899: XV. t.-cz. 7. §-a értelmében nem esik vesztegetés fogalma alá a választóknak a választás helyére való szállítása és visszaszállítása.

Azon esetben, ha a szállításra és visszaszállításra az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel, a fuvardíj nem lehet nagyobb a törvény 8. §-a alapján jelen szabályrendelet 2. §-ában megállapított összegnél.

Más esetekre e fuvardíjak nem vonatkoznak.

2. §. Az első szakaszban körülírt fuvardíjak a következőleg állapítatnak meg, figyelemmel arra, hogy:

0— 5 kilométerig	—	korona
5—20	»	5 »
20—40	»	7 »
40—60	»	9 »
60—70	»	11 »
70—80	»	12 »

veendő számítás alapjául és pedig:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megengedhető legmagasabb fuvardíjak koronákban
I. Sziget választási székhelyre:			
1	Akna-Szlatina	5·7	5
2	Alsó-Apsa	11·4	5
3	Bilin	55·8	9
4	Bogdán	62·8	12
5	Borkut	60·1	11
6	Falu-Szlatina	3·8	—
7	Fejéregyháza	7·6	5
8	Felső-Apsa	15·2	5
9	Kabolapatak	3·8	—
10	Kabolapolyána	22·6	7
11	Karácsonyfalu	9·7	5
12	Kaszópolyána	27	7
13	Körösmező	77·1	12
14	Közép-Apsa	11·4	5
15	Nagy-Boeskö	11·2	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardijak koronákban
16	Rahó	46.6	9
17	Roszuska	20.7	7
18	Szarvaszó	7.2	5
19	Trebusa-Fejérpatak	27.8	7
20	Veresmart	6.2	5
II. Felső-Vissó választási szék- helyre :			
1	Alsó-Vissó	5.7	5
2	Borsa	20.9	7
3	Dragomérfalva	22.5	7
4	Felső-Szelistye	26.3	7
5	Joód	22.5	7
6	Kis-Bocskó	13.3	5
7	Konyha	18.7	5
8	Közép-Vissó	2.5	—
9	Leordina	18.8	5
10	Mojszin	11.9	5
11	Petrova	24	7
12	Rozávllya	26.3	7
13	Ruszkirva	31	7
14	Ruszkova	17.7	5
15	Ruszpolyána	34.8	7
16	Sajó	24.3	7
17	Szaacsál	33.9	7
III. Akna-Sugatag választási szék- helyre :			
1	Alsó-Róna	29.03	7
2	Barczánfalva	12.81	5
3	Batiza	40	7
4	Bárdfalva	8.1	5
5	Bréb	5.7	5
6	Budfalva	8.5	5
7	Desze	11.4	5
8	Disznópatak	17.8	5
9	Falu-Sugatag	3.8	—
10	Farkasrét	12.3	5
11	Fehérfalva	6.97	5
12	Felső-Kálfalva	3.8	—
13	Felső-Róna	26.3	7
14	Gloód	24.8	7
15	Gyulafalva	7.6	5
16	Hernécs	7.6	5
17	Hotinka	3.8	—
18	Kis-Lonka	27.7	7
19	Krácsfalva	13.6	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
20	Mikolapatak	7:15	5
21	Nánfalu	12:8	5
22	Rónaszék	21:93	7
23	Sajó-Polyána	29	7
24	Somfalu	6:74	5
25	Szerfalu	2:8	—
26	Szlatinka	21:4	7
27	Szurdok	20:1	7
28	Váncsfalu	9:8	5
IV. Técső választási székhelyre:			
1	Alsó-Kálinfalu	31:7	7
2	Alsó-Neresznice	22:7	7
3	Bedő	6:92	5
4	Brusztura	63:07	11
5	Dombó	35:51	7
6	Dulfalva	21:8	7
7	Ferenczvölgy	7:6	5
8	Felső-Neresznice	26:5	7
9	Gánya	26:5	7
10	Hosszumező	17:6	5
11	Irholez	18:73	5
12	Kerekhegy	15:2	5
13	Királymező	55:66	9
14	Kis-Kirva	11:18	5
15	Kökényes	22:7	7
16	Körtvélyes	17:1	5
17	Krasznisora	42:69	9
18	Nagy-Kirva	15:2	5
19	Német-Mokra	65:5	11
20	Nyágova	14:93	5
21	Orosz-Mokra	59:8	9
22	Pudpleša	26:6	7
23	Remete	6:9	5
24	Szaploncza	11:6	5
25	Széles-Lonka	34:1	7
26	Talaborfalva	18:0	5
27	Taraczköz	11:4	5
28	Tereselpatak	37:9	7
29	Uglya	25:6	7
30	Ujbárd	16:1	5
31	Urmező	6:3	5
32	Vajnág	10:4	5
V. Huszti választási székhelyre:			
1	Alsó-Bisztra	31	7
2	Alsó-Szelistye	16:9	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
3	Berezna	21·8	7
4	Bustyaháza-Falu	18·8	5
5	Bustyaháza-Handal	22·6	7
6	Csománfalva	33	7
7	Darva	37·8	7
8	Gernyes	20·7	7
9	Herincse	13·5	5
10	Huszt-Baranya	10·57	5
11	Huszt-Csebrénytelep	4·7	—
12	Husztköz	13·1	5
13	Iza	5·5	5
14	Keselymező	8·3	5
15	Kövesliget	26·4	7
16	Kriesfalva	30·2	7
17	Lipese	12·1	5
18	Mihálka	17·8	5
19	Ötvösfalva	29·2	7
20	Sándorfalva	26·3	7
21	Soófalva	21·6	7
22	Szaldobos	14	5
23	Szeklencze	12·3	5
24	Visk	23·5	7
VI. Ökörmező választási szék- helyre:			
1	Alsó-Hidegpatak	27	7
2	Alsó-Kalocsa	26·5	7
3	Bereznik	45·6	9
4	Bukóc	22·2	7
5	Dolha	45·5	9
6	Felső-Hidegpatak	30·8	7
7	Felső-Kalocsa	20·9	7
8	Iszka	22·3	7
9	Kelecsény	16·6	5
10	Kerecske	41·8	9
11	Kusnieza	36·1	7
12	Lipsepolyána	53·1	9
13	Lozánzska	7·6	5
14	Lyahovecz	28·6	7
15	Majdánka	11·5	5
16	Ó-Holyatin	19·1	5
17	Pilipecz	29·9	7
18	Podobócz	33·7	7
19	Priszlop	29·6	7
20	Rekita	24·8	7
21	Ricska	14·7	5
22	Ripinye	9	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
23	Rókamező	28·5	7
24	Rosztoka	29·9	7
25	Szinevér	15·2	5
26	Szinevérpolyána	32·3	7
27	Szolyma	6·2	5
28	Szuha-Bronyka	40·8	9
29	Toronya	23·9	7
30	Tyuska	13·3	5
31	Új-Holyatin	26·7	7
32	Vucskómező	15·2	5
33	Zádnya	49·3	9

A választási székhelyekre fuvardíj nem állapítatik meg.

3. §. Ezen fuvardíjak alatt a választás helyére és onnan az illető községbe való visszaszállítás költségei értendők akként, hogy egy fuvaron — a kocsison kívül — legalább három választó szállítandó. Ha egy fuvaron háromnál több választó szállítatik, távolságra való tekintet nélkül a három felüli választókra vonatkozólag személyenként 1—1 korona díjfelemelésnek van helye.

E fuvardíjakon, valamint a vámok, kompdíjak, hidpénzek és hasonló illetményekeken kívül, egyéb költségek fel nem számíthatók.

4. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt, vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardíjat adhat; ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

Ha a választók szállítása vasuton történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

5. §. Ezen szabályrendelet a m. kir. belügyminiszter jóváhagyása után a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép életbe.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,423/900. sz. rendeletével.

Maros-Tordavármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztóknak a választási kerület székhelyére való szállításáért és visszaszállításáért fizethető fuvarozási díjak megállapítása tárgyában.

1. §. Országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választás helyére való szállítás- és visszaszállításáért, ha e célra a kérdéses választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel, a fuvarozási díj az ezen szabályrendelet 10. §-a szerinti kimutatásban kitüntetett összegben állapittatik meg.

Ezen összegben felül a választás székhelyére való oda- és visszaszállításért egyéb költségek fel nem számíthatók.

2. §. A választási székhelyen a belterületre nézve fuvardíj nem állapittatik meg.

3. §. Minden kettős fogatra három s a mennyiben a kocsis is választói joggal bir, négy választó, minden egyes fogatra kettő s a mennyiben a kocsis is választói joggal bir, három választó számítatik. Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben a meghatározott létszámnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

4. §. Ha a fuvaros a 3. §-ban meghatározott létszámnál több választót szállít, az alább közölt kimutatásban kitüntetett díjfelemelésnek, ha kevesebbet szállít, a szint ott megjelölt díjleszállításnak van helye.

5. §. A fuvar a választók részére az 1899: XV. t.-cz. 7. §-a utolsó bekezdése értelmében csak természetben szolgáltatható ki, tehát e helyett pénz nem adható.

6. §. Abban az esetben, ha a választók szállítását vasuton történni, a szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki. A vasuti szállítási díjak, vagy a szállításnál kötelező vasuti osztály megjelölése, épen úgy, mint a hatóságilag jóváhagyott bérkocsi-díj-szabályzat, ezen szabályrendelet keretébe nem tartozik.

7. §. A vámok, kompdíjak, hidpénzek és hasonló illetmények a szabályrendeletileg megállapított fuvardíjakban nem foglaltnak benn.

8. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek, mely nemcsak elvi és gyakorlati akadályokba, hanem az 1899: XV. t.-cz. 7. §-ába is ütközik, helye nincs.

9. §. A 10. §-ban megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt, vagy megbízottja, vesztetés nélkül, fuvardíjat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

10. §. Az alábbi választókerületekhez tartozó községekre nézve az 1899: XV. t.-cz. 8. §-a alapján megállapított fuvardíjtételek kimutatása:

Sorszám	Község	A választási székhelytől való kilométer távolság	Kettős fogat			Egyes fogat		
			szept. 1-től apr. 30-áig	május 1-től aug. 31-éig	szept. 1-től apr. 30-áig	május 1-től aug. 31-éig	szept. 1-től apr. 30-áig	május 1-től aug. 31-éig
			3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal
			korona	korona	korona	korona	korona	korona
I. Gernyeszegi kerület.								
1	Alsóköhér	25 535	6 8 4	7 9 5	4 5 3	5 6 4	4	4
2	Alsóoroszi	29 179	6 8 4	7 9 5	4 5 3	5 6 4	4	4
3	Ehed	14 652	4 6 4	5 7 5	3 4 2	4 5 3	4	4
4	Erdőcsinád	7 055	3 5 3	4 6 3	2 3 1	3 4 2	3	2
5	E.-Szengyel	5 554	2 4 2	3 5 3	1 2 1	2 3 2	2	2
6	Felsőköhér	36 274	7 9 5	8 10 6	5 6 4	6 7 5	5	5
7	Felsőoroszi	28 883	6 8 4	7 9 5	4 5 3	5 6 4	4	4
8	Gernyeszeg	—	—	—	—	—	—	—
9	Görgény-Adorj.	22 425	6 8 4	7 9 5	4 5 3	5 6 4	4	4
10	G.-Hodák	30 497	6 8 4	7 9 5	4 5 3	5 6 4	4	4
11	G.-Libánfalva	30 497	6 8 4	7 9 5	4 5 3	5 6 4	4	4
12	G.-Oroszfalu	18 082	4 6 4	5 7 5	3 4 2	4 5 3	4	3
13	G.-Orsova	28 593	6 8 4	7 8 5	4 5 3	5 6 4	4	4
14	G.-Sóakna	20 705	6 8 4	7 9 5	4 5 3	5 6 4	4	4
15	G.-Szentimre	23 480	6 8 4	7 9 5	4 5 3	5 6 4	4	4
16	G.-Üvegestűr	34 085	7 9 5	8 10 6	5 6 4	6 7 5	5	5
17	Hétfükk	15 095	4 6 4	5 7 5	3 4 2	4 5 3	4	3
18	Hódos	16 875	4 6 4	5 7 5	3 4 2	4 5 3	4	3
19	Iszló	13 785	4 6 4	5 7 5	3 4 2	4 5 3	4	3
20	Jobbágytelke	19 324	4 6 4	5 7 5	3 4 2	4 5 3	4	3
21	Kakucs	23 530	6 8 4	7 9 5	4 5 3	5 6 4	4	4
22	Kásva	25 551	6 8 4	7 9 5	4 5 3	5 6 4	4	4
23	Kincses	37 407	7 9 5	8 10 6	5 6 4	6 7 5	5	5
24	Kisilye	9 786	3 5 3	4 6 3	2 3 1	3 4 4	3	3
25	Kisszederjes	11 825	4 6 4	5 7 5	3 4 2	4 5 5	4	5
26	Körtéféja	2 900	2 4 2	3 5 3	1 2 1	2 3 3	2	3
27	M.-Bölkény	18 634	4 6 4	5 7 5	3 4 2	4 5 5	4	5
28	Marosjára	8 495	3 5 3	4 6 3	2 3 1	3 4 4	3	4
29	M.-Péterlaka	10 164	3 5 3	4 6 3	2 3 1	3 4 4	3	4
30	N.-Szederjes	13 556	4 6 4	5 7 5	3 4 2	4 5 5	4	5
31	Ó-Bölkény	20 663	4 6 4	5 7 5	3 4 2	4 5 5	4	5
32	Ó-Nádas	17 587	4 6 4	5 7 5	3 4 2	4 5 5	4	5
33	Ó-Telek	14 439	4 6 4	5 7 5	3 4 2	4 5 5	4	5
34	Petele	8 300	3 5 3	4 6 3	2 3 1	3 4 4	3	4
35	Radnóthfája	12 100	4 6 4	5 7 5	3 4 2	4 5 5	4	5
36	Sáromberke	3 400	2 4 2	3 5 3	1 2 1	2 3 3	2	3
37	Sárpatak	6 084	3 5 3	4 6 3	2 3 1	3 4 4	3	4

Sorszám	Község	A választási székhelytől való kilométer távolság	Kettős fogat						Egyes fogat					
			szept. 1-től ápr. 30-áig			május 1-től aug. 31-éig			szept. 1-től ápr. 30-áig			május 1-től aug. 31-éig		
			3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerintiét na- gyobb létszámmal	3. §. szerintiét keve- sebb létszámmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerintiét na- gyobb létszámmal	3. §. szerintiét keve- sebb létszámmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerintiét na- gyobb létszámmal	3. §. szerintiét keve- sebb létszámmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerintiét na- gyobb létszámmal	3. §. szerintiét keve- sebb létszámmal
38	Soropháza	31.671	7	9	5	8	10	6	5	6	4	6	7	5
39	Szentmihály	35.055	7	9	5	8	10	6	5	6	4	6	7	5
40	Vadad	15.587	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
II. Maros-Vásár- helyi kerület.														
1	Agárd	9.580	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
2	Bazéd	18.966	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
3	Bárdos	8.323	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
4	Csejdtófalva	9.231	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
5	Cs.-Szentivány	13.315	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
6	Egerszeg	4.428	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
7	Galambod	12.707	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
8	Harczó	15.360	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
9	Hídvég	3.050	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
10	Ikland	14.126	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
11	Jedd	6.686	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
12	Kaál	17.897	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
13	Kebele	12.077	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
14	K.-Szentivány	10.119	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
15	Kisfalud	7.917	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
16	K.-Lekenceze	21.486	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
17	Malomfalva	14.209	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
18	M.-Szentanna	5.152	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
19	M.-Szentgyörgy	4.880	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
20	M.-Szt.-Király	5.394	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
21	M.-Bánd	21.800	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
22	M.-Bergenye	13.300	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
23	M.-Csávas	12.064	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
24	M.-Fele	14.692	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
25	M.-Kölpény	17.531	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
26	M.-Kövesd	12.495	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
27	M.-Madaras	22.191	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
28	M.-Ménés	14.963	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
29	M.-Pogocsa	34.047	7	9	5	8	10	6	5	6	4	6	7	5
30	M.-Rücs	24.235	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
31	M.-Sámsond	24.543	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
32	M.-Szabad	8.966	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
33	M.-Panit	12.640	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3

Sorszám	Község	A választási székhelytől való kilométer távolság	Kettős fogat						Egyes fogat					
			szept. 1-től apr. 30-áig			május 1-től aug. 31-éig			szept. 1-től apr. 30-áig			május 1-től aug. 31-éig		
			3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti lét- számmal
			korona			korona			korona			korona		
34	M.-Szt.-Márton	29:306	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
35	M.-Ernye	9:850	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
36	M.-Ölyves	33:405	7	9	5	8	10	6	5	6	4	6	7	5
37	Nárnánfalva	6:451	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
38	Remeteszeg	4:120	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
39	Szabéd	20:424	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
40	Szátelek	26:034	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
41	Székely-Uraly	20:688	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
42	Sz.-Sóspatak	18:901	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
43	Szókes	13:146	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
44	Udvarfalva	7:662	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
45	Várhegy	9:215	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
III. Ákosfalvi kerület.														
1	Ákosfalva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	B.-Madaras	5:122	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
3	Bálintfalva	7:116	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
4	Bede	14:434	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
5	Boos	10:139	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
6	Böő	18:253	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
7	Cserefalva	1:362	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
8	Csiba	5:215	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
9	Csóka	7:380	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
10	Erdő-Sz.-György	22:383	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
11	Fintaháza	9:140	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
12	Folyfalva	3:012	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
13	Göcs	7:395	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
14	Gyalakuta	16:196	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
15	H.-Bodon	7:944	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
16	Harasztkerek	5:184	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
17	Havadtó	18:740	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
18	Illenczfalva	9:284	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
19	Kakasd	8:102	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
20	K.-Szent-Miklós	6:520	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
21	Kelementelke	12:818	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
22	K.-Adorján	14:120	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
23	K.-Görgény	4:080	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
24	Koronka	5:860	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2

Sorszám	Község	A választási székhelytől való kilométer távolság	Kettős fogat						Egyes fogat					
			szept. 1-től apr. 30-áig			május 1-től aug. 31-éig			szept. 1-től apr. 30-áig			május 1-től aug. 31-éig		
			3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti na- gyobb létszámmal	3. s. szerinti na- gyobb létszámmal	3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti na- gyobb létszámmal	3. s. szerinti na- gyobb létszámmal	3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti na- gyobb létszámmal	3. s. szerinti na- gyobb létszámmal	3. s. szerinti lét- számmal	3. s. szerinti na- gyobb létszámmal	3. s. szerinti na- gyobb létszámmal
			korona			korona			korona			korona		
25	Lőrinczfalva ...	12-760	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
26	Lukafalva ...	10-520	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
27	M.-Keresztur ...	15-001	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
28	Megyesfalva ...	11-686	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
29	Moson ...	19-436	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
30	N.-Adorján ...	15-605	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
31	Ny.-Gálfalva ...	11-500	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
32	Ny.-Karácsonyf.	3-725	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
33	Ny.-Szt.-Benedek	1-890	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
34	Ny.-Szt.-László ...	9-250	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
35	Nyárádtó ...	16-565	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
36	Nyomát ...	13-427	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
37	Sárd ...	16-963	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
38	Somosd ...	6-337	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
39	Szentgericze ...	7-853	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
40	Szentháromság ...	11-267	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
41	Szentlőrincz ...	18-010	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
42	Szövérd ...	10-583	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
43	Tompa ...	14-618	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
44	Vadasd ...	19-452	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
45	Vaja ...	3-850	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
46	Vecze ...	18-926	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
IV. Nyárad-Szeredai ker.														
1	Abod ...	11-390	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
2	Atosfalva ...	13-386	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
3	Bere ...	6-125	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
4	Berekeresztur ...	8-097	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
5	Buzaháza ...	8-286	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
6	Csikfalva ...	5-252	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
7	Csokfalva ...	12-776	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
8	Deményháza ...	11-691	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
9	Demeterfalva ...	3-558	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
10	Geges ...	9-101	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
11	Havasd ...	7-944	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
12	Ilyésmező ...	32-817	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
13	Jobbágyfalva ...	3-281	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
14	Kendő ...	11-717	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3

Sorszám	Község	A választási székhelytől való kilométer távolság	Kettős fogat						Egyes fogat					
			szept. 1-től apr. 30-áig			május 1-től aug. 31-éig			szept. 1-től apr. 30-áig			május 1-től aug. 31-éig		
			3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti lét- számmal
			korona			korona			korona			korona		
15	Kibéd	20:332	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
16	Köszvényes	15:787	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
17	Köszvényesrem.	18:371	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
18	Magyarós	9:491	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
19	Mája	10:317	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
20	Makfalva	16:102	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
21	Márkod	10:767	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
22	Mikháza	15:247	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
23	Ny.-Andrásfalva	1:367	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
24	Ny.-Szt.-Anna	1:771	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
25	Ny.-Szentimre	6:898	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
26	Ny.-Szentmárton	5:680	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
27	Nyarádszereda													
28	Rigmány	4:598	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
29	Selye	13:111	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
30	Seprőd	4:960	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
31	Sóvárad	22:480	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
32	Süketfalva	3:592	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
33	Szentistván	14:322	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
34	Szentsimon	6:408	3	5	3	4	6	4	2	3	1	3	4	2
35	Szováta	26:979	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
36	Toboszló	8:888	3	5	3	4	6	4	2	3	1	3	4	2
	V. Szász-Régeni kerület.													
1	Abafája	3:707	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
2	A.-Idecs	5:708	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
3	A.-Répa	22:237	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
4	Bala	22:064	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
5	Beresztelke	5:590	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
6	Déda	24:000	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
7	Disznajó	15:077	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
8	Erdőszakáll	13:748	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
9	Felfalu	4:639	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
10	F.-Idecs	12:312	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
11	F.-Répa	24:197	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
12	Füleháza	24:767	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
13	Gödemesterháza	56:363	12	15	10	12	15	10	9	11	8	9	11	8
14	Holtmaros	13:105	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3

Sorszám	Község	A választási székhelytől való kilométer távolság	Kettős fogat						Egyes fogat					
			szept. 1-től ápr. 30-áig			május 1-től aug. 31-éig			szept. 1-től ápr. 30-áig			május 1-től aug. 31-éig		
			3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti na- gyobb létszámmal	3. §. szerinti na- gyobb létszámmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti na- gyobb létszámmal	3. §. szerinti na- gyobb létszámmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti na- gyobb létszámmal	3. §. szerinti na- gyobb létszámmal	3. §. szerinti lét- számmal	3. §. szerinti na- gyobb létszámmal	3. §. szerinti na- gyobb létszámmal
korona	korona	korona	korona											
15	Idecspatak	14:540	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
16	Kisnyulas	22:968	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
17	Körtékapu	12:841	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
18	Liget	23:300	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
19	Lövér	9:252	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
20	M.-Fülpös	9:940	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2
21	Magyaró	16:970	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
22	Magyar-Régen	1:000	2	4	2	3	5	3	1	2	1	2	3	2
23	Maros-Huduk	17:000	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
24	Maros-Kövesd	21:187	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
25	Maros-Oroszfalu	20:290	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
26	Maros-Vécs	10:000	3	5	3	4	6	4	2	3	1	3	4	2
27	Mojos	18:572	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
28	Monosfalu	19:670	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
29	Nagy-Erese	17:317	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
30	Orosz-Idecs	11:511	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
31	Palota-Ilva	48:000	11	13	9	12	14	10	9	11	7	10	12	8
32	Poka	17:801	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
33	Poka-Keresztúr	22:344	6	8	4	7	9	5	4	5	3	5	6	4
34	P.-Almás	16:751	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
35	Ratosnya	34:500	8	10	8	9	11	8	6	8	5	7	9	6
36	Szász-Régen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37	Toplicza	69:150	16	19	13	16	19	13	13	15	11	13	15	11
38	Toldalag	18:255	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
39	Unoka	14:108	4	6	4	5	7	5	3	4	2	4	5	3
40	V.-Szentivány	9:672	3	5	3	4	6	3	2	3	1	3	4	2

11. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba s csak újabb szabályrendelet életbeléptével válik hatályon kívülé.

Jóváhagyott a belügyminiszter 89,424/900. sz. reuoleletével.

Mosonvármegye.

Szabályrendelet

az 1899: XV. t.-cz. 8-ik §-a alapján megállapított fuvarozási díjakról.

1. §. Az 1899: XV. t.-cz. 7. és 8. §§-aira való tekintettel az országgyűlési képviselőválasztóknak a választás helyére való szállítása és onnan való visszaszállításáért az esetben, ha az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik föl, Mosonvármegyében a fuvarozásra 10 kilométeren belül 4 korona, 11—20 kilométer távolságra 6 korona, 20—35 kilométer távolságra 8 korona és 35 kilométeren túli távolságra 9 koronánál nagyobb díjak nem fizethetők; ebből folyólag a vármegye itt felsorolt közsegeire a fuvardíj következőleg állapittatik meg:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
I. A m.-óvári választókerület.			
1	Alsó-Ilmlitz	46:06	9
2	Arak	9:69	4
3	Bánfalu	43:06	9
4	Bezenye	10:09	4
5	Darnó	14:42	6
6	Felső-Ilmlitz	46:06	9
7	Feketeerdő	7:22	4
8	Halászi	5:12	4
9	Horvát-Kimle	12:51	6
10	Kálnok	4:94	4
11	Kisbodak	12:76	6
12	Lébeny	23:07	8
13	Levél	6:80	4
14	Lipót	17:04	6
15	Magyar-Kimle	13:51	6
16	Mecsér	22:32	8
17	Pomogy	37:27	9
18	Pusztá-Somorja	17:39	6
19	Püski	11:08	6
20	Remete	14:28	6
21	Szent-András	32:60	8
22	Szt-János	15:19	6
23	Szt-Miklós	23:75	8
24	Szt-Péter	14:78	6
25	Szólnok	9:55	4
26	Taresa	23:39	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
27	Tétény	27.41	8
28	Valla	33.28	8
29	Zselyi	15.27	8
II. A zurányi választókerület.			
1	Barátfalu	13.84	6
2	Boldogasszony	18.92	6
3	Bruck-Ujfalu	21.14	8
4	Csuny	19.78	6
5	Féltorony	16.25	6
6	Gálos	13.33	6
7	Gáta	3.80	4
8	Hegyeshalom	14.64	6
9	Horvát-Járfalu	18.68	6
10	Kiliti	25.06	8
11	Királyudvar	28.13	8
12	Kőbánya (Császárszár)	30.62	8
13	Köpcsény	16.06	6
14	Körtvélyes	9.55	4
15	Lajtafalu	8.21	4
16	Miklósfalu	7.05	4
17	Nemesvölgy	15.18	6
18	Nezsider	16.60	6
19	Német-Járfalu	9.41	4
20	Nyulas	20.56	6
21	Oroszvár	15.83	6
22	Párendorf	14.24	6
23	Pátfa	20.98	8
24	Rajka	16.49	6
25	Sáson	24.68	8
26	Ujfalu	8.56	4
27	Védeny	13.56	6

Lucsény községre nézve, mely M.-Óvár községével ugyyszólván össze van építve, fuvardíj egyáltalán nem, míg Moson községre nézve ennek közlése folytán a fuvardíj 2 koronában állapították meg.

2. §. Az 1-ső §-ban megjelölt fuvardíjakért a kocsison kívül legalább is három választó szállítandó a választás helyére és vissza.

Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben három választónál kevesebb választó van, avagy midőn valamely községből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

Ha a fuvaros háromnál több választót szállít, a fönt megállapított díjon felül minden egyes választó után személyenként 1 korona díj jár neki.

3. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás helyére való és onnan vissza is szállítására szólnak; miért is egyéb költségek föl nem számíthatók.

4. §. A kérdéses díjtételek azon maximális határt jelölik me a melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja, vesztegetés n kívül, fuvardíjat adhat; ellenben a jelen szabályrendelet intézkedései fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

5. §. Magától értetődik, hogy abban az esetben, ha a választ szállítása vasuton történik, a szabályrendeletben megállapított fuva díjak nem fizethetők.

6. §. A vámok, kompdíjak, hidpénzek és hasonló illetménye a szabályrendeletileg megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak ber

7. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kénysz nek, mely nemcsak elvi és gyakorlati akadályokba, hanem az 1899: X t.-cz. 7. §-ába is ütközik, helye nem lehet.

8. §. A fuvardíjak, — tekintettel a téli időben a rossz időjár és kevésbé jó utakra, s viszont nyáron a nagy munkaidőre, — évnék minden időszakára nézve egyformán érvényesek.

9. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekeszté követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,425/900. sz. rendeletével.

Nagy-Küküllővármegye.

Szabályrendelet.

Az országos képviselőválasztások alkalmával felszámítható fuvar-
díjakról.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztásoknál, ha a választóknak a választás helyére való szállítására és visszaszállítására az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel, a fuvardíj a választókerület székhelyéig és vissza (egy szekér [kocsi] után) a kocsison kívül leg-
alább 4 választót szállító fuvaronként, az egyes községekre nézve a következőképen állapittatik meg:

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható* légmagassabb fuvardíj koronákban
I. Közhalmi választókerület.			
Választási székhely: <i>Kőhalom.</i>			
1	Ágostonfalva	35·3	7
2	Alsó-Rákos	18·0	4
3	Czelina	34·5	7
4	Datk	16·2	4
5	Felmér	35·3	7
6	Garat	6·5	2
7	Halmágy	27·7	6
8	Hévíz	9·5	3
9	Hidegkút	13·1	3
10	Homoród	4·7	2
11	Kacza	18·8	3
12	Királyhalma	17·3	4
13	Kóbor	19·1	5
14	Lemnek	19·8	5
15	Longodár	12·5	3
16	Mátéfalva	14·6	4
17	Mirkvásár	10·6	3
18	Moha	27·6	6
19	Oláh-Tyukos	19·6	5
20	Ott-Bogáth	14·0	3
21	Pálos	16·0	4
22	Rádos	16·4	4
23	Réten	50·2	10
24	Sővényység	8·5	3
25	Sóna	35·9	7
26	Sász-Buda	17·4	4

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
27	Szász-Fehéregyháza	13·8	3
28	Szász-Tyukos	19·4	5
29	Ürmös	40·4	8
30	Ugra	8·8	3
31	Voldorf	24·2	5
32	Zsiberk	13·8	3
II. Szent-Ágothai választó- kerület.			
Választási székhely : <i>Szt.-Ágotha.</i>			
1	Apátfalva	14·2	3
2	Alsó-Gezés	22·8	5
3	Báránkyút	33·8	7
4	Boholez	35·5	7
5	Boldogváros	28·8	6
6	Bolya	36·5	7
7	Brullya	15·4	4
8	Bürkös	9·0	3
9	Felső-Gezés	19·4	5
10	Gerdáty	21·1	4
11	Hidegvíz	46·3	9
12	Jakabfalva	13·3	3
13	Ingodály	42·2	8
14	Isztina	41·2	8
15	Kálbor	32·8	7
16	Kis-Sink	29·6	6
17	Kövesd	5·7	2
18	Leccses	6·7	2
19	Magaré	16·0	4
20	Mártonfalva	23·7	5
21	Mártonhegy	16·8	4
22	Mártontelke	32·2	6
23	Mihályfalva	44·4	9
24	Morgonda	10·0	3
25	Nádpatak	29·0	6
26	Nagy-János	34·5	7
27	Nagy-Sink	20·5	4
28	Néthus	16·2	4
29	Oláh-Ivánfalva	13·6	3
30	Péterfalva	36·9	7
31	Prázmár	20·0	5
32	Prépostfalva	10·0	3
33	Rovás	27·4	5
34	Rozsonda	7·2	2
35	Sáldorf	30·5	6
36	Salkó	35·2	7

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
37	Szászhalom	20·9	4
38	Sz.-Vessződ	47·8	10
39	Sz.-Zalathna	21·2	4
40	Ujváros	17·2	4
41	Vecsérd	16·6	4
42	Vérd	4·7	1
43	Vessződ	7·7	2
III. Medgyesi választókerület.			
Választási székhely: <i>Medgyes.</i>			
1	Asszonyfalva	14·2	3
2	Baráthely	6·6	2
3	Baromlaka	14·2	3
4	Berethalom	25·5	5
5	Buzd	8·0	2
6	Eczel	12·4	3
7	Egerbegy	17·3	4
8	Hásság	33·7	7
9	Kis-Kapus	9·5	3
10	Kis-Selyk	28·4	6
11	Mardos	20·5	4
12	Muzsna	9·5	3
13	Nagy-Kapus	29·6	6
14	Nagy-Selyk	23·7	5
15	Nemes	12·5	3
16	Eczel	12·4	3
17	Sálya	23·6	5
18	Szász-Almád	20·9	4
19	Szász-Ivánfalva	6·0	2
20	Szász-Sáros	17·0	4
21	Táblás	16·1	4
IV. Segesvári választókerület.			
Választási székhely: <i>Segesvár.</i>			
1	Almakerék	23·6	5
2	Apold	15·3	4
3	Bese	14·0	3
4	Dános	8·5	3
5	Fehéregyháza	5·2	2
6	Földszin	18·0	4
7	Hégen	22·0	4
8	Héjjasfalva	11·0	3
9	Holdvilág	16·2	4
10	Keresd	17·6	4
11	Mese	37·6	8

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabbi fuvardíj koronákban
12	Miklóstelke	27·2	5
13	Nagy-Szöllös	11·0	3
14	Prod	15·0	4
15	Rudály	18·5	4
16	Sárpatak	12·6	3
17	Segesd	8·8	3
18	Szász-Dálya	15·5	4
19	Szász-Keresztúr	32·1	6
20	Szász-Kézd	20·6	4
21	Szász-Szt-László	12·5	3
22	Szász-Újfalu	25·0	5
23	Váldhid	23·2	5
24	Volkány	9·8	3
25	Zoltán	28·0	6

Azon esetben, midőn valamely községben 4-nél kevesebb választó van, vagy az illető községből 4-nél kevesebb választó öhajta a szavazásban résztvenni, egy szekéren (kocsin) 4 választónál kevesebb szállítható és ekkor a fent megállapított fuvardíj 1 koronával leszál-
tatik, ha a fuvaros azonban több mint 4 választót szállít, a fent megállapított fuvardíj 1 koronával felemeltetik.

2. §. Fenti fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozás.

3. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyük a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért egyéb költségek fel nem számíthatók.

4. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelö-
meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja — vesztege nélkül — fuvardíjat adhat, de ezen szabályrendelet intézkedései a fu-
rosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

5. §. A választási székhelyen fuvardíj nem állapíttatik meg.

6. §. A megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki abban
esetben, ha a választók szállítása vasuton történik.

7. §. A vámok, kompdíjak, hídpénzek stb. hasonló illetmény
a megállapított fuvardíjakban nem foglaltnak benn.

8. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszer-
helye nincs.

9. §. Ezen szabályrendelet a felsőbb jóváhagyás után a je-
országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,426/900. sz. rendeletével.

N ó g r á d v á r m e g y e.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztóknak a választás helyére való szállításáért és visszaszállításáért fizethető fuvardíj megállapítása tárgyában.

1. §. Országgyűlési képviselőválasztás alkalmával a választóknak a választókerület székhelyére és onnan való visszaszállításáért a fuvardíj a választás székhelyétől 15 kilométernyire eső községekből 6 koronánál, 15 km.-től 25 km.-ig eső községekből 8 koronánál, ennél távolabb fekvő községekből pedig 10 koronánál nagyobb nem lehet.

Ehhez képest a fizethető legmagasabb fuvardíj:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
B.-Gyarmati választókerület.			
Választási hely: <i>B.-Gyarmat.</i>			
1	Bakó	7·6	6
2	Bussa	24·6	8
3	Csalár	20·8	8
4	Csesztve	7·6	6
5	Dejtár	11·9	6
6	Ebeczk	13·3	6
7	Esztergály (alsó)	23·7	8
8	Esztergály (felső)	28·4	10
9	Galábocs	23·6	8
10	Hugyag	11·2	6
11	Kékkő	21·8	8
12	Kér	13·3	6
13	Kis-Kürtös	15·2	8
14	Kis-Sztraczin	20·9	8
15	Kis-Ujfalu	12·3	6
16	Kis-Zellő	19	8
17	Lest	23·2	10
18	Marczal	11·4	6
19	Nagy-Kürtös	18	8
20	Nagy-Lam	36	10
21	Nagy-Sztranciz	17·1	8
22	Nagy-Zellő	22·8	8
23	Óvár	14·2	6
24	Patak	19·3	8
25	Patvarcz	4·7	6
26	Riba	6	6
27	Szárarabrézó	32·2	10

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
28	Szelez	20·9	8
29	Szentpéter	23·7	8
30	Szklabonya	11·4	6
31	Szécsénykovácsi	14·1	6
32	Szügy	5·7	6
33	Trázs	8·5	6
34	Vadkert	14·6	6
35	Varbó	10·4	6
36	Zobor	20·8	8
37	Zsély	7·6	6
38	Zsiklava	21·8	8
Losonczi választókerület.			
Választási hely: <i>Losonc.</i>			
1	Abelova	22·8	8
2	Borosznok	28·2	10
3	Budalehota	23·7	8
4	Bzova	26·5	10
5	Divény	19	8
6	Divényoroszi	27·5	10
7	Dobrocs	18	8
8	Fürész	21·8	8
9	Gács	7·6	6
10	Gácsfalu	9·5	6
11	Gácslehota	10·4	6
12	Gergelyfalva	11·4	6
13	Jelsőcz	7·6	6
14	Kis-Liberese	15	6
15	Kis-Tugár	19	8
16	Kotmanlehota	19·9	8
17	Lentvora	19·9	8
18	Lónyabánya	14·2	6
19	Losoncz-Apátfalva	1·8	6
20	Losoncz-Kisfalu	2·2	6
21	Lupocs	10·4	6
22	Madaczka	31·3	10
23	Markova	8·5	6
24	Miksi	2·8	6
25	Nagyfalva	6·6	6
26	Nagy-Liberese	14·2	6
27	Nedelistye	28·4	10
28	Ó-Huta	40·8	10
29	Panyidarócz	5·1	6
30	Parócza	20·9	8
31	Podrecsány	12·9	6
32	Poliehnó	16·1	8
33	Prága	15·2	8
34	Priboj	25·6	10

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
35	Rárosmulyad	20.4	8
36	Rózsalehota	18	8
37	Süllye	24.7	8
38	Szena	30.1	10
39	Sztregova (alsó)	19.7	8
40	Sztregova (felső)	25.4	10
41	Tamási	6.6	6
42	Tiszovnyik (alsó)	29.4	10
43	Tiszovnyik (felső)	33.2	10
44	Tosonca	11.4	6
45	Tót-Hartán	20.9	8
46	Tót-Kelecsény	23.5	8
47	Tót-Kisfalu	21.6	8
48	Törincs	13.7	6
49	Turopolya	33.2	10
50	Udornya	12.3	6
51	Vámosfalva	18	8
52	Veres	28.4	10
53	Videfalva	3.8	6
54	Vilke	8.3	6
55	Závoda	18	8
Füleki választókerület.			
Választási hely: <i>Füle</i> .			
1	Andrásfalva	23.9	8
2	Bárna	35.1	10
3	Berzencze	28.1	10
4	Bisztricska	35.9	10
5	Bolgárom	3.8	6
6	Csákányháza	7.6	6
7	Csehbrezó	39.5	10
8	Czered	27.5	10
9	Fülek-Kelecsény	6.3	6
10	Fülek-Kovácsi	4.7	6
11	Fülek-Püspöki	2.8	6
12	Galsa	9.1	6
13	Hidegkut	26.5	10
14	Homokterenne	37.2	10
15	Hradistya	37.6	10
16	Ipoly-Bolyk	9.5	6
17	Ipoly-Nyitra	7.6	6
18	Kálnó	24.3	8
19	Kálnó-Csarab	25.2	10
20	Kalonda	13.7	6
21	Karancsalja	23.7	8
22	Karancsapátfalva	20.1	8
23	Karancsberény	17.1	8
24	Kazár	30.5	10

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
25	Keresztur	13	6
26	Kis-Mulyad	9·5	6
27	Korlát	9·5	6
28	Korna	39·5	10
29	Lapujtó	20·9	8
30	Málnapataka	39·5	10
31	Mátra-Novák	40	10
32	Mátraszele	32·4	10
33	Mucsiny	11·4	6
34	Nagy-Darócz	11·1	6
35	Nemesfalva	31	10
36	Nemti	38·1	10
37	Ó-Bást	20·9	8
38	Ozdin	37·6	10
39	Pálfalva	23·9	8
40	Perse	4·7	6
41	Pilis	7·6	6
42	Pincez	13·3	6
43	Pogony	28·4	10
44	Poltár	33·8	10
45	Ragyolecz	6·6	6
46	Rapp	11·4	6
47	Rónya	31·9	10
48	Salgó-Tarján	20·1	8
49	Sávoly	4·7	6
50	Somoskő	15·2	8
51	Somosujfalu	13·3	6
52	Sós-Lehota	36·6	10
53	Szinobánya	30	10
54	Tarnócz	17·2	8
55	Terbeléd	8·5	6
56	Turicska	32·9	10
57	Uhorszka	26·7	10
58	Vecseklő	23·7	8
59	Zagyvaróna	21·8	8
60	Zelene	31·9	10
Nógrádi választókertület.			
Választási hely: <i>Nógrád.</i>			
1	Agárd	13·3	6
2	Bánk	11·4	6
3	Berkenye	3·8	6
4	Berki	15·2	8
5	Bodony (alsó)	19·9	8
6	Bodony (felső)	20·9	8
7	Borsosberinke	12·3	6
8	Debercsény	25·6	10
9	Diósjenő	4·7	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
10	Guta	31·3	10
11	Horpács	15·2	8
12	Katalin	9·8	6
13	Keszeg	18	8
14	Kis-Ecset	22·8	8
15	Kis-Maros	19	8
16	Kosd	20·9	8
17	Legénd	26·5	10
18	Mohora	31·3	10
19	Nagyoroszi	16·3	8
20	Nándor	32	10
21	Nézsá	22·8	8
22	Nóti	8·5	6
23	Pencz	22·8	8
24	Petény (alsó)	18	8
25	Petény (felső)	13·3	6
26	Pusztá-Szántó	10·4	6
27	Rád	24·7	8
28	Rétság	7·5	6
29	Romhány	18	8
30	Sáp (alsó és felső)	27·5	10
31	Szátok	17·1	8
32	Szendehely	9·5	6
33	Szente	24·7	8
34	Szécsényke (alsó és felső)	25·6	10
35	Tereske	14·2	6
36	Tolmács	5·7	6
37	Verőce	17·1	8
Nagyszécsényi választókerület.			
Választási hely: Nagy-Szécsény.			
1	Baglyasalja	29·8	10
2	Csitár	11·4	6
3	Dolány	4·7	6
4	Endrefalva	6·6	6
5	Etes	19	8
6	Felfalu	9·5	6
7	Haláp	19·9	8
8	Halászi	5·7	6
9	Hollókő	11·4	6
10	Illy	5·2	6
11	Karancseszti	19	8
12	Karancsság	13·4	6
13	Kis-Bárkány	19·6	8
14	Kis-Gerge	24·7	8
15	Kis-Hartyán	18	8
16	Kis-Terenne	33	10
17	Lipta-Gerge	23·7	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
18	Litke	21:3	8
19	Lócz	8:2	6
20	Luczin	21:5	8
21	Ludány	6:9	6
22	Megyer	9:5	6
23	Mihálygerge	26:9	10
24	Nagy-Bárkány	22:4	8
25	Nagy-Géc	6:6	6
26	Piliny	9:5	6
27	Rimóc	4:7	6
28	Ságújfalu	16:2	8
29	Sipek	10:4	6
30	Sóshartyán	15:2	8
31	Surány	15:2	8
32	Szakal	12:8	6
33	Szalmateres	11:8	6
34	Szúpatak	29:1	10
35	Tótmárokháza	23:4	8
36	Varsány	5:7	6
37	Vizslás	28:6	10
Sziráki választókerület.			
Választási hely: <i>Szirák.</i>			
1	Bágyon	4:4	6
2	Becske	21:2	8
3	Berczel	13:6	6
4	Bér	5:1	6
5	Bokor	16:4	8
6	Buják	9:8	6
7	Csengerháza	30	10
8	Csécs	10:1	6
9	Dengeleg	3:8	6
10	Ecség	13:9	6
11	Erdőkürth	10:4	6
12	Erdőtarcsa	8:5	6
13	Garáb	25:9	10
14	Héhalom	7:6	6
15	Heréd	17:1	8
16	Herencsény	27:9	10
17	Jobbágyi	11:9	6
18	Kálló	13:3	6
19	Kozárd	16:1	8
20	Kutaszó	18:3	8
21	Kökényes	13:3	6
22	Kövesd	16:4	8
23	Lőrinczi	18:9	8
24	Mátra-Szőllős	24:3	8
25	Mátraverebély	27:1	10

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
26	Palotás	7·6	6
27	Samsonháza	32·8	10
28	Szanda	14·6	6
29	Szarvas-Gede	9·1	6
30	Szentiván	18·4	8
31	Terény	16·5	8
32	Told (alsó)	21	8
33	Told (felső)	23·1	8
34	Vanyarcz	6·6	6
35	Zagyva-Szántó	14·2	6

2. §. Az előző §-ban megállapított ez a legmagasabb fuvardíj csak akkor fizethető a fuvarosnak, hogyha fuvarán, a kocison kívül, legalább három választót szállít.

Ez alól a rendelkezés alól kivételt az az eset képez, midőn valamely községben háromnál kevesebb választó van, vagy az illető községből háromnál kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni, a mikor is — hogy a szükséges fuvar felfogadása lehetővé tétessék — az illető községre nézve megállapított legmagasabb fuvardíj fizethető.

Ha pedig a fuvaros a fentebb meghatározott létszámmal, vagyis háromnál több választót szállít, az ezen létszámon felül levő minden egyes választó szállításáért külön díjazásban részesülhet, a mely díjazás azonban egy-egy választó után a fentebb megállapított fuvardíjon felül 15 kilométerig 1 koronánál, 15-től 25 kilométerig 2 koronánál, ezentul pedig 3 koronánál nagyobb nem lehet.

3. §. Az ekként megállapított fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás színhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

Ezek a díjtételek azt a végső határt jelölik meg, melyen belől a képviselőjelölt vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardíjat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

4. §. A választási székhelyen a belterületre nézve fuvardíj nem állapítható meg.

5. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

6. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nem lehet.

7. §. Ez a szabályrendelet, kormányhatósági jóváhagyás után, a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép életbe.

Jóváhagyatott a belügyminister 89,427/900. sz. rendeletével.

Nyitravármegye.

Szabályrendelet.

az országgyűlési képviselők választásánál megengedett fuvardijakról

Az országgyűlési képviselőválasztások felett való biráskodásról szóló 1899. XV. t.-cz. 7. §-a értelmében nem esik tilalom alá a választóknak lakhelyükről a választás helyére való szállítása és onnan való visszaszállítása.

Erre való tekintetből az ilyen szállításoknál fizethető fuvar díjakra nézve megállapítatnak a következők:

1. §. Azon esetekben, midőn a szállításra és visszaszállításra a kéréses választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel: egy-egy ily célra használt és a kocsison kívül egyszerre legalább 4 választót szállító koezi fuvardija nem lehet nagyobb az alábbi összegeknél:

a) ha a távolság a választás székhelyéig nem nagyobb 10 kilométernél: 6 korona;

b) ha a távolság nagyobb 10 kilométernél, de nem nagyobb 20 km.-nél: 8 korona;

c) ha a távolság nagyobb 20 km.-nél: 10 korona.

Ezen maximális díjtételekben már a visszaszállítás költsége is benfoglaltatik.

Az egyes választókerületekhez tartozó községeknek a választószékhelytől való távolságuk és az ezen távolságoknak megfelelő maximális fuvardíjtételek az ezen szabályrendelet kiegészítő részét képező kimutatásban vannak feltüntetve.

A pusztákra nézve azon fuvardíjtételek irányadók, melyek azok anyaközségeire nézve megállapítvák.

2. §. A sürgősebb gazdasági munkákra való tekintettel a június hó 1-től augusztus hó 31-ig terjedő időszakban az 1. §-ban megállapított fuvardíjtételek minden egyes távolsági viszonylatban még 2—2 koronával emelhetők.

3. §. Ha a fuvaros egy kocsin egyszerre négynél több választót szállít, akkor ilyen koezi után a fentebbi távolsági viszonylatok egységtételén felül még két korona fizethető.

Ha ellenben a fuvaros egy kocsin egyszerre négynél kevesebb választót szállít, akkor az 1. §-ban megállapított díjtételek helyett a fuvardíj maximuma — a szállított személyek számára való tekintet nélkül — következőkép állapítatik meg:

a) a 10 km.-nél kisebb távolsági viszonylatokban 2 korona,

b) a 10—20 kilométer „ „ 3 „

c) a 20 km-eren felüli „ „ 4 „

A 2. §-ban a kivételes időszakra nézve megállapított díjkezdmény érvényét ezen rendelkezések nem érintik.

Ha egy községben négynél kevesebb választó van vagy onnan négynél kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni, akkor az 1., illetve 2. §-ban megállapított maximális díjtételek minden mérséklés nélkül nyerhetnek alkalmazást. Ezen fuvardíjakon kívül egyéb költségek föl nem számíthatók.

4. §. A választók szállításánál fizetett vám- és kompdijak az ezen szabályrendeletben megállapított fuvardijakban benn nem foglaltatnak.

5. §. Ha a választók szállítása vasuton vagy gőzhajón történik, a fentebb megállapított fuvardijak nem fizethetők.

6. §. A választó-székhelyen a belterületre nézve fuvardij nem fizethető.

7. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál előfogati kényszer nem alkalmazható.

8. §. Ezen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

9. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

K i m u t a t á s .

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
I. Érsekújvári választókerület.			
1	Érsekújvár r. t. város	—	—
	<i>Bánkeszi körjegyzőség :</i>		
2	Bánkeszi	7·6	6
3	Kis-Keszi	8·5	6
	<i>Egyháznagyszeghi körjegyzőség :</i>		
4	Kisvárad	10·4	8
5	Malomszeg	15·7	8
6	Egyháznagyszeg	15·2	8
	<i>Eözdöghe körjegyzőség :</i>		
7	Zsitva-Födemes	16·9	8
8	Eözdöghe	18·2	8
9	Csornok	23·7	10
10	Alsó-Szöllős	26·6	10
11	Felső-Szöllős	27·5	10
	<i>Nagy-czétényi körjegyzőség :</i>		
12	Nagy-Czétény	31·5	10
13	Kis-Czétény	34·3	10
14	Nemes-Pann	36·2	10
15	Dieske	31·0	10
16	Vajk	29·0	10
	<i>Nagy-kéri körjegyzőség :</i>		
17	Nagy-Kér	22·6	10
18	Kis-Kér	21·4	10
	<i>Szentmihályuri körjegyzőség :</i>		
19	Szentmihályur	23·8	10
20	Gyarak	21·8	10
21	Kis-Mánya	22·4	10
22	Mártonfalu	27·4	10
	<i>Tótmegyeri körjegyzőség :</i>		
23	Tótmegyer	11·4	8
24	Andód	4·7	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
25	Tardoskedd nagyközség	14'2	8
26	Komjáth »	19'9	8
27	Nagy-Surány »	14'2	8
II. Vágvecsei választókerület.			
1	Soponya nagyközség	13'3	8
	<i>Baábi körjegyzőség :</i>		
2	Nagy-Baáb	22'2	10
3	Kis-Baáb	22'2	10
	<i>Ivánkai körjegyzőség :</i>		
4	Ivánka	28'2	10
5	Berenes	25'8	10
6	Nagyfalu	22'5	10
7	Lükigergelyfalu	31'0	10
	<i>Magyar-soóki körjegyzőség :</i>		
8	Magyar-Soók	10'5	8
9	Szelőcze	11'0	8
10	Negyed nagyközség	21'4	10
	<i>Mocsonoki körjegyzőség :</i>		
11	Mocsonok	10'0	6
12	Királyi	10'0	6
13	Farkasd nagyközség	18'2	8
14	Sempthe »	20'0	8
15	Vágsellye »	4'2	6
16	Vágkirályfa »	4'6	6
	<i>Pattai körjegyzőség :</i>		
17	Patta	17'2	8
18	Köpösd	10'0	6
	<i>Tornóczy körjegyzőség :</i>		
19	Tornócz	3'4	6
20	Hosszúfalu	3'0	6
21	Vágvecse	—	—
	<i>Újlaki körjegyzőség :</i>		
22	Újlak	17'6	8
23	Üregh	13'8	8
	<i>Ürményi körjegyzőség :</i>		
24	Ürmény	19'7	8
25	Salgó	15'9	8
III. Nyitra-zsámbokréti választókerület.			
1	Chinorán nagyközség	3'1	6
	<i>Divékujfalusi körjegyzőség :</i>		
2	Banka	35'6	10
3	Divék	28'6	10
4	Jaskafalva	34'9	10
5	Mácsó	29'8	10

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
6	Divékujfalu	26·4	10
7	Verbény	28·1	10
	<i>Bélaudvarnoki körjegyzőség :</i>		
8	Nyitra-Szucsán	21·6	10
9	Racsicz	18·5	8
10	Bélaudvarnok	18·0	8
11	Alsó-Ve ztenicz	13·8	8
12	Felső-Vesztenicz	19·0	8
	<i>Kovarczi körjegyzőség :</i>		
13	Kovarcz	25·9	10
14	Nyitra-Zerda hely	23·6	10
15	Szolicsány	20·5	10
16	Családka	24·7	10
17	Appony	29·7	10
18	Szulóc	32·2	10
	<i>Nagy-béliczi körjegyzőség :</i>		
19	Navojóc	6·6	6
20	Szkacsán	9·8	6
21	Nagy-Bélicz	4·9	6
22	Nyitra-Nádas	5·4	6
23	Hradistye	10·8	8
	<i>Nagy-bossányi körjegyzőség :</i>		
24	Bacskafalu	17·4	8
25	Krenes	20·2	10
26	Praznóc	15·5	8
27	Nagy-Bossány	14·7	8
28	Kis-Bossány	13·1	8
	<i>Nováki körjegyzőség :</i>		
29	Novák	25·3	10
30	Alsó-Lelőcz	22·9	10
31	Felső-Lelőcz	25·9	10
32	Kis-Lehota	46·0	10
33	Laszkár	28·0	10
34	Nagy-Lehota	47·0	10
35	Podhragy	33·4	10
	<i>Nyitra-zsámbokrétai körjegyzőség :</i>		
36	Nyitra-Zsámbokrét	—	—
37	Lévna	9·2	6
38	Lévna-apáti	9·3	6
39	Nadlány	6·3	6
40	Kis-Bélicz	2·1	6
	<i>Rudnői körjegyzőség :</i>		
41	Dizsin	35·6	10
42	Dobrocsna	37·1	10
43	Kosztolnafalu	33·4	10
44	Terestyénfalva	32·0	10
45	Lomnicza	36·9	10

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
46	Lestyén	35·7	10
47	Nevidzén	37·4	10
48	Rúdnó-Lehota	34·3	10
49	Rudnó	32·4	10
50	Szees	35·7	10
	<i>Sissói körjegyzőség :</i>		
51	Aranyosd	21·4	10
52	Kis-Vendég	19·6	8
53	Nagy-Vendég	17·1	8
54	Pohába	18·7	8
55	Libichava	15·8	8
56	Chudo-Lehota	11·9	8
57	Sissó	13·4	8
	<i>Tőkésujfalvi körjegyzőség :</i>		
58	Nédanocz	11·1	8
59	Ó-Széplak	10·7	8
60	Turesány	12·9	8
61	Kolos-Hradistye	25·7	10
62	Kolos	25·0	10
63	Kolos-Jaskafalva	23·5	10
64	Janofalu	21·0	10
65	Tőkésujfalu	19·7	8
	<i>Bélpataki körjegyzőség :</i>		
66	Csávoj	45·2	10
67	Temes	43·1	10
68	Bélapatak	47·8	10
	IV. Galgóczi választókerület.		
1	Galgócz nagyközség	—	—
	<i>Bankai körjegyzőség :</i>		
2	Szokolócz	14·2	8
3	Banka	21·2	10
4	Ratnócz	17·6	8
	<i>Bucsányi körjegyzőség :</i>		
5	Karkócz	7·5	6
6	Bucsány	10·8	8
7	Maniga	10·3	8
8	Zslkócz	9·2	6
9	Ratkócz	9·2	6
10	Jókeő nagyközség	33·8	10
	<i>Lopassói körjegyzőség :</i>		
11	Lopassó	33·6	10
12	Sterusz	38·3	10
13	Kocsin	40·1	10
14	Lanesár	40·8	10
	<i>Nagy-kosztolányi körjegyzőség :</i>		
15	Nagy-Kosztolány	19·8	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
16	Zakosztolány	19·5	8
17	Petheőfalu	16·5	8
18	Alsó-Dubován	16·8	8
19	Felső-Dubován	17·3	8
	<i>Szent-péteri körjegyzőség :</i>		
20	Szent-Péter	1·8	6
21	Kaplath	6·1	6
22	Jalsó	10·3	8
	<i>Sziládi körjegyzőség :</i>		
23	Szilád	11·1	8
24	Alsó-Zéle	8·3	6
25	Felső-Zéle	6·9	6
26	Drahóc nagyközség	15·2	8
27	Pöstyén	25·7	10
	<i>Vigvári körjegyzőség :</i>		
28	Vigvár	19·6	8
29	Tyapkó	18·3	8
30	Rakovicz	20·2	10
	<i>Újvároskai körjegyzőség :</i>		
31	Újvároska	4·3	6
32	Beregszeg	2·3	6
33	Vörösvár	6·2	6
34	Vágmedencze	8·5	6
	<i>Vittenczi körjegyzőség :</i>		
35	Vittencz	31·8	10
36	Nizsna	26·8	10
37	Radosóc	17·8	8
	V. Verbói választókerület.		
1	Verbó nagyközség	—	—
2	Miava	23·3	10
3	Brezova	19·0	8
	<i>Kosztolnai körjegyzőség :</i>		
4	Vagyóc	17·9	8
5	Kosztolna	17·9	8
6	Visnyó	17·5	8
7	Hrachovistye	14·9	8
8	Sipkó	5·7	6
	<i>Krajnai körjegyzőség :</i>		
9	Krajna	9·9	6
10	Podkilava	13·9	8
	<i>Krakováni körjegyzőség :</i>		
11	Osztro	4·7	6
12	Krakován	3·8	6
13	Vágór	2·8	6
14	Trebetó	4·7	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
	<i>Podolai körjegyzőség :</i>		
15	Oeskó	13·3	8
	<i>Veszelei körjegyzőség :</i>		
16	Bori	6·3	6
17	Koczuricz	9·5	6
	VI. Vágujhelyi választókerület.		
1	Vágujhely nagyközség	—	—
2	Ó-Tura	15·2	8
	<i>Bankai körjegyzőség :</i>		
3	Hubina	28·5	10
4	Duczó	26·5	10
5	Moraván	30·3	10
	<i>Csejthei körjegyzőség :</i>		
6	Csejthe	6·6	6
7	Komarno	5·7	6
8	Zsolnafalu	6·5	6
	<i>Hradeki körjegyzőség :</i>		
9	Huorka	12·3	8
10	Hradek	14·2	8
11	Luka	15·2	8
12	Kis-Modró	17·1	8
13	Nagy-Modró	18·2	8
14	Ó-Lehota	21·8	10
15	Uj-Lehota	30·5	10
	<i>Leszétei körjegyzőség :</i>		
16	Császtkócz	9·5	6
17	Leszéte	12·3	8
18	Koritnó	11·4	8
	<i>Lubinai körjegyzőség :</i>		
19	Alsó-Bottfalu	7·6	6
20	Felső-Bottfalu	7·7	6
21	Hrussó	7·6	6
22	Lubina	11·4	8
	<i>Pobedini körjegyzőség :</i>		
23	Pobedin	15·2	8
24	Basócz	17·1	8
25	Vágszerdahely	11·5	8
	<i>Püstyéni körjegyzőség :</i>		
26	Nagy-Eőrvistye	10·0	6
27	Kis-Eőrvistye	10·9	8
	<i>Szent-keresztí körjegyzőség :</i>		
28	Mosócz	4·7	6
29	Szent-Kereszt	5·7	6
30	Vieszka	6·7	6
31	Patvarócz	8·5	6
32	Brunócz	9·5	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
VII. Nyitrai választókerület.			
<i>Czabaji körjegyzőség :</i>			
1	Czabaj	9·4	6
2	Csápor	9·5	6
<i>Ghymes körjegyzőség :</i>			
3	Ghymes	13·3	8
4	Ghymes-Kosztolány	19·0	8
5	Kolon	9·5	6
6	Zsére	15·2	8
<i>Ivántai körjegyzőség :</i>			
7	Alsó-Köröskény	5·7	6
<i>Kis-baábi körjegyzőség :</i>			
8	Pusztá-Kürth	24·3	10
9	Románfalu	20·4	10
<i>Kis-hindi körjegyzőség :</i>			
10	Kis-Hind	20·9	10
11	Nagy-Hind	19·0	8
12	Kalar	15·2	8
13	Bábindal	15·2	8
14	Család	13·2	8
<i>Lapás-gyarmati körjegyzőség :</i>			
15	Lapás-Gyarmat	11·4	8
16	Nagy-Lapás	8·5	6
17	Kis-Lapás	8·5	6
18	Csehi	11·4	8
<i>Pogrányi körjegyzőség :</i>			
19	Pográny	7·6	6
20	Bodok	10·4	8
21	Gesztthe	11·8	8
22	Csitár	6·6	6
23	Gerencsér	3·8	6
<i>Tormosi körjegyzőség :</i>			
24	Tormos	1·9	6
25	Molnos	2·8	6
26	Felső-Köröskény	3·8	6
27	Könyök	3·8	6
28	Nagy-Emőke	7·6	6
<i>Récsényi körjegyzőség :</i>			
29	Kelecsény	22·0	10
30	Alsó-Récsény	18·0	8
31	Felső-Récsény	19·1	8
32	Ság	20·9	10
33	Elecske	17·0	8
34	Nyitra rend. t. város	—	—
<i>Alsó-elefánti körjegyzőség :</i>			
35	Szalakusz	11·4	8
36	Menyhe	11·4	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
37	Beéd	13·3	8
38	Alsó-Elefánt	20·9	10
39	Felső-Elefánt <i>Udvarnoki körjegyzőség :</i>	22·8	10
40	Udvarnok	36·6	10
41	Bajmócska	32·5	10
42	Salgócska	20·9	10
43	Nemeskürth	19·0	8
44	Poszátka <i>Ujlaki körjegyzőség :</i>	34·5	10
45	Aba-Lehota <i>Üzbéghe körjegyzőség :</i>	7·6	6
46	Üzbéghe	4·5	6
47	Sarló-Kajsza	4·7	6
48	Darázsi	7·6	6
49	Andacs	15·2	8
VIII. Nagytapolcsányi választó- kerület.			
<i>Assakürthi körjegyzőség :</i>			
1	Assakürth	32·5	10
2	Csabb	31·3	10
3	Szill	32·0	10
4	Ujlacska	24·3	10
5	Suránka	21·3	10
<i>Bajnai körjegyzőség :</i>			
6	Bajna	10·8	8
7	Bellesz	11·7	8
8	Kis-Dobrován	9·2	6
9	Nagy-Dobrován	8·3	6
10	Kakasfalu	10·8	8
11	Vitkócz <i>Felső-attraki körjegyzőség :</i>	7·4	6
12	Alsó-Attrak	24·8	10
13	Felső-Attrak	25·8	10
14	Fornószeg	28·9	10
15	Ardanócz	25·6	10
16	Tót-Dió	23·4	10
17	Tót-Sóók	24·1	10
18	Szorbiez	25·4	10
19	Tököld	25·5	10
20	Felső-Vásárd	28·0	10
<i>Korosi körjegyzőség :</i>			
21	Koros	4·7	6
22	Alsó-Helbény	5·9	6
23	Szolesánka	8·9	6
24	Onor	10·5	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
25	Kis-Bölgvény	4.9	6
26	Nagy-Bölgvény	6.6	6
	<i>Lakácsi körjegyzőség :</i>		
27	Lakács	30.2	10
28	Kaáp	22.7	10
29	Gellénfalva	24.4	10
30	Pásztó	28.9	10
31	Merasicz	22.2	10
32	Alsó-Vásárd	26.0	10
	<i>Ludányi körjegyzőség :</i>		
33	Nyitra-Ludány	8.5	6
34	Chrabor	4.0	6
35	Falkas-Dovorán	10.1	8
36	Vámos-Ujfalu	9.8	6
	<i>Nagy-bodoki körjegyzőség :</i>		
37	Nagy-Bodok	14.3	8
38	Paczolaj	15.7	8
39	Csitár	10.5	8
40	Csermend	15.4	8
41	Kis-Vicsáp	19.8	8
42	Kis-Szulány	19.0	8
43	Nagy-Szulány	19.3	8
	<i>Nagy-rippényi körjegyzőség :</i>		
44	Nagy-Rippény	16.9	8
45	Kis-Rippény	20.3	10
46	Nezsette	19.3	8
47	Sarluska	14.1	8
48	Bófalva	19.4	8
49	Püspökfalu	21.9	10
	<i>Nyitra-egerszeghi körjegyzőség :</i>		
50	Nyitra-Egerszegh	20.9	10
51	Csekej	22.8	10
52	Lajosfalva	19.3	8
53	Vicsáp-Apáthi	19.9	8
54	Nemes-Perk	24.1	10
	<i>Pereszlényi körjegyzőség :</i>		
55	Pereszlény	13.9	8
56	Belincz	20.0	8
57	Körtvélyes	15.1	8
58	Szomorfalva	16.0	8
59	Lovászi	16.4	8
	<i>Prasieci körjegyzőség :</i>		
60	Prasicz	10.7	8
61	Nemecske	14.1	8
62	Podhragy	14.9	8
63	Závada	11.2	8
64	Velusócz	9.6	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
65	Tordomeszticz	11-0	8
66	Teszér	8-4	6
	<i>Radosnai körjegyzőség :</i>		
67	Radosna	20-6	10
68	Nyitra-Sárfő	18-1	8
69	Vezekény	15-7	8
70	Lipovnok	14-6	8
71	Krtócz	15-8	8
72	Szeptencz-Ujfalú	14-2	8
73	Bzincz	23-1	10
	<i>Tavarnoki körjegyzőség :</i>		
74	Tavarnok	2-5	6
75	Jác	3-7	6
76	Nemsicz	4-6	6
77	Kuzmiez	8-7	6
78	Űrmicz	7-5	6
	<i>Nyitra-zsámbokréti körjegyzőség :</i>		
79	Rajcsán	7-4	6
80	Nagy-Tapolcsány nagyközség	—	—
	IX. Privigyei választókerület.		
1	Privigye nagyközség	—	—
	<i>Bajmóczy körjegyzőség :</i>		
2	Alsó-Sütőcz	13-5	8
3	Bajmócz	3-0	6
4	Bajmócz-Apáti	6-0	6
5	Dubnicza	4-4	6
6	Felső-Sütőcz	13-7	8
7	Koczur	9-0	6
8	Neczpál	1-4	6
	<i>Gajdéli körjegyzőség :</i>		
9	Chovnicza	15-0	8
10	Czách	10-1	8
11	Gajdel	17-3	8
12	Majzel	12-8	8
13	Szolka	10-5	8
14	Tuzsina	14-0	8
	<i>Handlovai körjegyzőség :</i>		
15	Handlova	14-8	8
16	Morovná	11-9	8
17	Német-Próna nagyközség	12-4	8
	<i>Nádaséri körjegyzőség :</i>		
18	Berzeny	5-6	6
19	Lazán	6-8	6
20	Kanyánka	9-4	6
21	Kis-Próna	9-1	6
22	Nádasér	6-0	6

Sorszám	Község	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
23	Pollusz	5·6	6
24	Poruba	9·2	6
	<i>Nagycsancsai körjegyzőség :</i>		
25	Nagy-Csancsa	5·7	6
26	Brusznó	7·9	6
27	Chrenócz	7·8	6
28	Lipník	6·7	6
29	Hradec	5·0	6
30	Jalovec	9·2	6
31	Kis-Csancsa	7·0	6
32	Nagy-Lehotka	4·1	6
33	Ráztócsnó	10·1	8
34	Kis-Lehotka	3·7	6
	<i>Nováki körjegyzőség :</i>		
35	Czigel	7·0	6
36	Koós	4·8	6
37	Szebedrázs	4·6	6
	X. Szeniczi választókerület.		
1	Szenicz	—	—
	<i>Csácsói körjegyzőség :</i>		
2	Csácsó	2·3	6
3	Ribék	3·8	6
4	Szmrák	7·3	6
	<i>Dojcsi körjegyzőség :</i>		
5	Dojes	8·3	6
6	Nagy-Kovaló	7·7	6
	<i>Hlubokai körjegyzőség :</i>		
7	Nagy-Pritrzd	5·8	6
8	Hluboka	6·0	6
	<i>Jabloniczi körjegyzőség :</i>		
9	Jablonicz	9·3	6
10	Hradist	14·3	8
11	Oszuszkó	11·0	8
	<i>Korlátközi körjegyzőség :</i>		
12	Korlátköz	14·3	8
13	Rozbehi	16·9	8
14	Sandorf	20·2	10
	<i>Morva-őri körjegyzőség :</i>		
15	Morvaőr	17·9	8
16	Szmolinszkó	21·7	10
	<i>Radosóczi körjegyzőség :</i>		
17	Lopassó	10·0	6
	<i>Szobotisti körjegyzőség :</i>		
18	Szobotist	8·0	6
19	Csasztkó	9·6	6
20	Berenesváralja	13·6	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
	<i>Szottinai körjegyzőség :</i>		
21	Kunó	4-0	6
22	Rohó	6-7	6
23	Szottina	1-3	6
24	Rovenszkó	4-4	6
25	Csári nagyközség	22-0	10
26	Sasvár »	19-8	8
27	Stepano »	14-4	8
	<i>Turolukai körjegyzőség :</i>		
28	Turoluka	22-1	10
29	Bukóc »	30-1	10
	<i>Véskai körjegyzőség :</i>		
30	Chropo	15-6	8
31	Kis-Kovaló	10-0	6
32	Óreszko	8-5	6
	XI. Szakolczai választókerület.		
1	Szakolcza sz. kir. város	—	—
	<i>Péterfalvi körjegyzőség :</i>		
2	Lettnicz	19-9	8
3	Péterfalu	18-9	8
4	Broczkó nagyközség	28-4	10
5	Egbell »	19-0	8
6	Holics »	8-5	6
7	Kopcsány »	11-4	8
8	Kutti »	36-0	10
9	Verbóc »	36-3	10
	<i>Radosóczi körjegyzőség :</i>		
10	Radosóc »	14-2	8
11	Vidován	15-2	8
12	Vleskován	14-2	8
	<i>Szent-istvánfalvi körjegyzőség :</i>		
13	Czoborfalu	9-2	6
14	Szent-Istvánfalu	10-4	8
15	Tövisfalu	12-3	8
	<i>Unini körjegyzőség :</i>		
16	Radimó	15-2	8
17	Unin	19-9	8
	<i>Véskai körjegyzőség :</i>		
18	Vészka	19-0	8
	<i>Vradisti körjegyzőség :</i>		
19	Kis-Pritrzd	6-0	6
20	Kató	5-4	6
21	Mokriháj	9-7	6
22	Vradist	4-7	6

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89.428/900. sz. rendeletével.

Pest-Pilis-Solt-Kiskunvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselő választóknak a választás helyére való szállítására és visszaszállítása tárgyában.

1. §. A vármegye területén levő országgyűlési képviselőválasztó-kerületekben szavazásra jogosult fuvarosok a 2. §-ban meghatározott összegben fuvardíjat kaphatnak. Maga a szabályrendelet azonban a fuvardíjak kereshetőségét nem állapítja meg.

2. §. A fuvardíjak következőleg állapítatnak meg:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
I. Szent-Endrei kerület.			
1	Békásmegyer	9'59	3'—
2	Borosjenő	12'02	4'—
3	Budakalász	6'10	2'—
4	Csobánka	10'95	3'50
5	Duna-Bogdány	15'70	4'50
6	Kis-Oroszi	18'58	5'40
7	Nagy-Kovácsi	21'98	8'—
8	Perbál	33'66	10'50
9	Pilis-Csaba	24'37	7'50
10	Pilis-Szent-Kereszt	16'86	6'—
11	Pilis-Szent-László	9'76	4'—
12	Pilis-Szántó	19'15	7'—
13	Pomáz	5'60	2'50
14	Pócsmegyer	6'47	2'50
15	Solymár	16'93	6'—
16	Szent-Iván	20'14	6'50
17	Sziget-Monostor	3'27	1'50
18	Tótfalu	10'65	3'—
19	Tök	37'46	12'—
20	Tinnye	28'88	9'—
21	Üröm	9'89	3'50
22	Visegrád	21'85	6'—
23	Vörösvár	17'48	5'50
24	Zsámbék	39'90	14'—
II. Ráczkevei kerület.			
1	Albertfalva	38'37	11'—
2	Bia	49'01	16'—

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
3	Budaörs	41'41	13'—
4	Budafok	36'46	10'50
5	Budakesz	48'25	16'—
6	Csepel	34'98	10'—
7	Hidegkut	57'29	19'—
8	Jenő	57'49	19'50
9	Kis-Tétény	34'23	10'—
10	Laczháza	6'97	2'—
11	Lóré	7'50	3'—
12	Makád	8'70	3'50
13	Nagy-Tétény	29'83	8'50
14	Páty	51'90	17'50
15	Pereg	4'67	1'50
16	Szigetesép	12'55	4'50
17	Sziget-Becse	3'07	1'50
18	Sziget-Szt-Miklós	28'79	9'—
19	Sziget-Szt-Márton	8'12	3'—
20	Sziget-Ujfalu	9'38	2'50
21	Telki	57'12	19'50
22	Torbágy	47'72	16'—
23	Tököl	20'54	6'—
24	Török-Bálint	37'36	11'50
III. Váczi kerület.			
1	Acsa	27'08	8'—
2	Aszód	32'06	9'—
3	Bottyán	17'01	5'—
4	Csomád	20'96	7'—
5	Csővár	21'79	6'—
6	Domony	30'95	9'—
7	Duka	9'19	3'50
8	Iklád	29'16	8'—
9	Kartal	37'04	10'—
10	Kis-Némedi	16'78	5'—
11	Kis-Szt-Miklós	16'48	5'—
12	Kis-Ujfalu	19'99	5'50
13	Mácsa	23'57	6'50
14	Püspökatvan	30'29	8'50
15	Rátót	12'60	4'—
16	Szada	23'48	8'—
17	Szilágy	19'67	6'—
18	Szód	9'57	3'50
19	Tót-Györk	28'73	8'—
20	Váczhartyán	12'61	3'50
21	Verseg	43'79	12'—
22	Veresegyháza	19'88	6'50
23	Zsidó	26'12	7'50

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
IV. Gödöllői kerület.			
1	Bagh	13:13	4.—
2	Boldog	31:52	11.—
3	Csömör	13:13	4.—
4	Csiktarcsa	14:27	4:50
5	Czinkota	14:62	4:50
6	Dány	20:98	8:50
7	Dunakesz	18:98	7.—
8	Ecser	25:35	9.—
9	Fóth	13:17	4:50
10	Héviz	18:49	6.—
11	Héviz-Györk	15:13	4:50
12	Isaszegh	9:89	3.—
13	Kerepes	7:42	2.—
14	Kis-Tarcsa	11:08	3.—
15	Maglód	23:94	9.—
16	Mogyoród	9:15	3.—
17	Pécel	18:54	6:50
18	Rákospalota	20:49	7.—
19	Rákos-Csaba	21:83	7.—
20	Rákos-Keresztur	25:39	9.—
21	Tura	22:64	7.—
22	Újpest	23:21	7:50
23	Vác-Szt-László	16:82	7.—
24	Valkó	14:44	6.—
25	Zsámbok	22:86	9.—
V. Monori kerület.			
1	Bénye	8:41	3:50
2	Gomba	7:75	3.—
3	Gyömrő	9:08	3:50
4	Káva	13:11	5.—
5	Kispest	27:31	8.—
6	Kóka	22:93	8:50
7	Mende	12:44	5.—
8	Nagy-Káta	28:71	10:50
9	Pánd	17:36	7.—
10	Péteri	5:27	2.—
11	Szent-Márton-Káta	26:86	11.—
12	Szent-Lőrincz-Káta	36:39	14:50
13	Tápióság	16:93	7.—
14	Tápióság	20:90	8.—
15	Tápió-Szecső	21:03	8.—
16	Tápió-Bicske	20:66	8.—
17	Tápió-Súly	17:06	7.—

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardijak koronákban
18	Tó-Almás	30:53	12'—
19	Üllő	9:80	3'—
20	Uri	12:56	5'—
21	Vecsés	15:39	4:50
VI. Abonyi kerület.			
1	Alpár	51:18	20'—
2	Cz.-Berczel	27:69	10'—
3	Farmos	23:73	9'—
4	Jász-Karajenő	16:25	7'—
5	Kocsér	24:14	9'—
6	Ó-Kécske	35:91	14'—
7	Rékas	15:14	6'—
8	Szt-Lőrincz	42:51	16'—
9	Tápió-Györgye	18:92	7:50
10	Tápió-Szt-Márton	29:95	12'—
11	Tápió-Szele	19:66	7:60
12	Tószög	16:99	6'—
13	Törtel	9:68	5'—
14	Uj-Falu	53:89	21'—
15	Ujszász	14:38	6'—
16	Uj-Kécske	34:31	14'—
VII. Alsó-Dabasi kerület.			
1	Aporka	31:50	12:50
2	Alberti	28:67	10'—
3	Alsó-Némedi	18:70	7:50
4	Bugyi	16:63	6:50
5	Felső-Dabas	1:67	2'—
6	Gyón	1:88	2'—
7	Haraszti	27:52	11'—
8	Irsa	29:93	10'—
9	Mike-Buda	32:58	13'—
10	Kakucs	9:77	4'—
11	Majosháza	32:44	13'—
12	Vasad	21:82	8'—
13	Felső-Nyáregyháza	21:80	8'—
14	Alsó-Nyáregyháza	18:43	7'—
15	Uj-Hartyán	7:48	6'—
16	Csév	19:23	7'—
17	Ócsa	14:92	6'—
18	Tatár-Szt-György	13:65	5:50
19	Örkény	11:74	5'—
20	Peszér-Adacs	27:28	11'—
21	Pilis	30:72	11'—

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
22	P.-Vacs	19:67	8.—
23	Sári	5:02	4.—
24	Soroksár	30:16	11.—
25	Taksony	29:97	12.—
26	Erzsébetfalva	34:43	12.—
VIII. Dunavecsei kerület.			
1	Akasztó	34:72	12.—
2	Apostag	4:23	2.—
3	Dab	20:43	6.—
4	Dömsöd	20:98	6.—
5	Duna-Egyháza	9:47	4.—
6	Kis-Harta	26:38	7.—
7	Solt	13:48	4.—
8	Szalk-Szent-Márton	8:88	2:50
9	Tass	14:47	4.—
IX. Dunapataji kerület.			
1	Foktő	18:83	6:50
2	Géderlak	8:18	3.—
3	Homokmőgy	25:33	8.—
4	Kalocsa	15:06	4.—
5	Kis-Körös	26:67	10:50
6	Ordas	3:73	2.—
7	Szakmár	21:53	7.—
8	Szent-Benedek	10:48	4.—
9	Uszód	13:54	5.—
10	Vadkert	36:40	14:50
X. Keczei kerület.			
1	Bátya	34:65	13.—
2	Bogyiszló	46:84	18.—
3	Csanád	38:33	11.—
4	Császártöltés	12:35	3:50
5	Dusnok	33:61	12:50
6	Fajsz	38:63	14:50
7	Hajós	19:32	6.—
8	Miske	24:40	9.—
9	Nádudvar	27:79	8.—
10	Sükösd	35:01	10.—
11	Szeremle	54:65	15.—
12	Szent-István	44:38	12.—
13	Tázlár	24:26	10.—

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
XI. Fülöpszállási kerület.			
1	Izsák	12'64	4'—
2	Jász-Szent-László	54'16	21'—
3	Jász-Lajos-Mizse	47'53	19'—
4	Jász-Kerek-Egyháza	30'75	12'—
5	Kiskun-Majsa	59'99	23'—
6	Kun-Szt-Miklós	26'59	10'—
7	Páhi	23'02	8'—
8	Alsó-Pusztá-Péteri	64'76	25'—
9	Felső-Pusztá-Péteri	59'66	23'—
10.	Szabad-Szállás	6'60	2'50
11.	Szank	49'31	19'—

3. §. Ezen fuvardíjak azonban július és augusztus hónapokban fuvaronként 2 koronával magasabb összegben fizethetők.

4. §. Az előbbi szakaszban megállapított fuvardíjakért a fuvaros, a kocsison kívül, 3 választót köteles kocsiján vinni, a mennyiben háromnál többet visz, a 4. és 5. stb. választó mindegyike után 50 fillér pótdíj fizethető. Ha pedig a fuvaron háromnál kevesebb választót szállít, a megállapított fuvardíj személyenként egy koronával kevesebb lesz; kivételt csakis azon eset képez, ha a felfogadott fuvaros kocsijára három választó már nem jut, mely esetben a megállapított rendes fuvardíj fizethető.

5. §. A fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

6. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak és a 2. §-ban már így vannak felszámítva.

7. §. A megállapított díjtelek azt a maximális határt állapítják meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja vesztegetés nélkül fuvardíjat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései a fel nem fogadott fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

8. §. A választási székhely határán belül a belterületre nézve fuvardíj meg nem állapíttatik.

9. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton vagy gőzhajón történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

10. §. A vámok, kompdíjak, hidpénzek stb. hasonló illetmények, a szabályrendeletileg megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak benn.

11. §. A szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 17,423/901. sz. rendeletével.

Pozsonyvármegye.

Szabályrendelet.

Az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával igénybe vehető fuvar-
díjakra vonatkozólag.

1. §. Az 1899: XV. t.-cz. 7. és 8. §-aira való tekintettel, az országgyűlési képviselőválasztóknak a választás helyére való szállítása és onnan való visszaszállításaért az esetben, ha az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik föl a fuvarozásra, a vármegyének alább megjelölt városai és községeire nézve itt megállapítottaknál nagyobb díjak nem fizethetők.

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvar- díj koronákban
I. Szentjánosi választókerület.			
1	Bikszárd	32-65	6
2	Búrszentgyörgy	4-74	6
3	Búrszentmiklós	17-80	6
4	Búrszentpéter	19-39	6
5	Detrekőszentmiklós	26-59	6
6	Detrekőszentpéter	27-27	6
7	Detrekőváralja	26-90	6
8	Gajar	17-92	6
9	Kislévárd	13-66	6
10	Kukló	9-24	6
11	Laksárujfalu	14-75	6
12	Miklóstelek	16-75	6
13	Nagylévárd	10-93	6
14	Rohrbach	23-11	6
15	Széleskút	25-62	6
16	Szentistván	14-46	6
17	Závod	6-27	6
II. Stomfai választókerületben.			
1	Almás	13-41	6
2	Besztercze	3-73	6
3	Borosnyánkő	5-48	6
4	Detrekőcsütörtök	13-45	6
5	Dévény	13-82	6
6	Dévényujfalu	9-44	6
7	Dimburg	25-95	6
8	Hidegkút	12-53	6

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
9	Jakabfalu	20:56	6
10	Kiripolez	21:60	6
11	Konyha	22:56	6
12	Láb	13:95	6
13	Lamacs	10:02	6
14	Lozornó	8:73	6
15	Magasfalu	11:77	6
16	Magyarfalva	19:89	6
17	Malaczka	18:86	6
18	Máriavölgy	4:03	6
19	Pernek	17:91	6
20	Zohor	6:37	6
III. Nagyszombati választó- kerületben.			
1	Alsódombó	14:21	6
2	Alsókorompa	13:68	6
3	Alsólőcz	10:36	6
4	Bélaház	12:70	6
5	Binócz	17:10	6
6	Bogdány	7:78	6
7	Bohunicz	13:52	6
8	Dejte	21:04	6
9	Fehéregyház	5:72	6
10	Felsódombó	18:65	6
11	Felsőkorompa	18:86	6
12	Felsőlőcz	9:05	6
13	Gerencsér	4:21	6
14	Harangfalu	7:64	6
15	Istvánlak	11:15	6
16	Jánostelek	31:68	6
17	Jászlőcz	13:70	6
18	Kátlőcz	17:64	6
19	Keresztúr	8:63	6
20	Kisbresztován	9:75	6
21	Kosolna	11:04	6
22	Losoncz	31:56	6
23	Modorfalu	3:36	6
24	Nádas	19:97	6
25	Nagybresztován	10:62	6
26	Nahács	21:68	6
27	Pagyerőcz	15:52	6
28	Rózsavölgy	7:92	6
29	Selpőcz	7:95	6
30	Spácza	7:90	6
31	Szárazpatak	9:27	6

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
32	Szilincs	5:35	6
33	Szomolány	19:78	6
34	Zavar	8:46	6
IV. Bazini választókerület.			
1	Alsódiós	21:17	6
2	Báhony	14:90	6
3	Cseszte	16:33	6
4	Csukárd	3:34	6
5	Dubova	11:52	6
6	Felsődiós	27:14	6
7	Fenyves	21:82	6
8	Goeznód	16:43	6
9	Grinád	2:92	6
10	Halmos	17:26	6
11	Hosszúfalu	23:97	6
12	Istvánfalu	19:33	6
13	Ligetfalu	25:45	6
14	Limbach	4:40	6
15	Modor	7:52	6
16	Neustift	7:84	6
17	Ottóvolgy	19:55	6
18	Pila	15:82	6
19	Pudmericz	14:85	6
20	Réceze	14:12	6
21	Szentgyörgy	6:65	6
22	Terling	4:19	6
23	Vistuk	12:10	6
V. Szempci választókerület.			
1	Ábrahám	19:67	6
2	Apaj	24:04	6
3	Boldogfa	3:27	6
4	Borsa	8:90	6
5	Csataj	9:04	6
6	Cseklész	8:48	6
7	Cziffer	14:32	6
8	Dunaujfalú	5:27	6
9	Egyházfa	5:03	6
10	Geszt	21:74	6
11	Hegysur	6:44	6
12	Horvátgurab	9:69	6
13	Igrám	9:55	6
14	Iványi	11:53	6
15	Jánosháza	11:91	6

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
16	Kápolna	10:5	6
17	Királyfa	5:20	6
18	Kismáczéd	22:16	6
19	Kissenkvecz	11:34	6
20	Magyarbél	4:02	6
21	Majtény	20:98	6
22	Nagymácséd	25:10	6
23	Nagysenkvecz	12:69	6
24	Németbél	2:55	6
25	Németgurab	9:01	6
26	Páld	15:78	6
27	Papfa	11:82	6
28	Papkörmösd	4:23	6
29	Pénteksúr	6:28	6
30	Pusztafödémes	15:24	6
31	Pusztapát	14:37	6
32	Réte	4:53	6
33	Sárfő	5:59	6
34	Schweinsbach	9:16	6
35	Szóllós	17:25	6
36	Torony	4:03	6
37	Tótgurab	11:22	6
38	Tótfalu	15:93	6
39	Vedród	15:50	6
40	Zonez	4:01	6
VI. Galántai választókerület.			
1	Alsócsöpöny	13:40	6
2	Alsószeli	10:80	6
3	Barakony	4:31	6
4	Deáki	12:52	6
5	Eperjes	19:37	6
6	Farkashida	15:13	6
7	Felsőcsöpöny	15:61	6
8	Felsőszeli	9:51	6
9	Gány	5:28	6
10	Hegy	8:50	6
11	Hidaskürt	8:27	6
12	Hodi	2:41	6
13	Kajal	4:50	6
14	Királyrév	17:64	6
15	Kosut	5:84	6
16	Közécsöpöny	14:65	6
17	Magyardioszeg	7:36	6
18	Nádszeg	23:86	6
19	Nagysúr	17:01	6

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
20	Nebojsza	3·73	6
21	Nemessúr	17·33	6
22	Németdiószeg	8·31	6
23	Nyék	11·36	6
24	Pired	17·54	6
25	Szered	11·94	6
26	Taksony	3·11	6
27	Tallós	15·08	6
28	Tósnýárasd	6·67	6
29	Vága	9·23	6
30	Vágszerdahely	9·26	6
31	Valtasúr	16·91	6
32	Varrasur	18·31	6
33	Vezekény	12·25	6
34	Vizkelet	7·63	6
35	Zsigárd	22·24	6
VII. Dunaszerdahelyi választó- kerület.			
1	Albár	5·61	6
2	Alistál	10·87	6
3	Alsónýárasd	15·27	6
4	Baka	14·04	6
5	Balázsa	4·05	6
6	Beketfa	10·38	6
7	Benkepatony	11·17	6
8	Bögellő	11·00	6
9	Bögölypatony	7·03	6
10	Bős	13·03	6
11	Csécénypatony	10·55	6
12	Cséfa	11·98	6
13	Csenkeszfa	3·68	6
14	Csentőfa	12·51	6
15	Deresika	10·57	6
16	Diósförgopatony	7·68	6
17	Egyházgelle	11·16	6
18	Egyházkarcsa	3·52	6
19	Erdőhátamazérkarcsa	4·58	6
20	Etrekarcsa	5·94	6
21	Felbár	15·94	6
22	Felistál	9·63	6
23	Felsónýárasd	14·18	6
24	Gönczölkarcsa	5·75	6
25	Hegybeneéte	3·56	6
26	Hodos	4·41	6
27	Királyfiakarcsa	5·69	6

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
28	Kisbuda	13-03	6
29	Kisfalud	7-45	6
30	Kislúcs	10-30	6
31	Kisudvarnok	2-67	6
32	Kulcsárkarsa	7-36	6
33	Kürt	7-16	6
34	Lidértejed	2-93	6
35	Lögerpatony	12-20	6
36	Mad	5-80	6
37	Móroczkarsa	5-75	6
38	Nádasd	13-32	6
39	Nagyabony	4-01	6
40	Nagybodak	17-29	6
41	Nagybuda	12-59	6
42	Nagylúcs	7-84	6
43	Nagyudvarnok	2-93	6
44	Nyék	6-24	6
45	Ógelle	12-05	6
46	Ollétejed	2-96	6
47	Padány	9-22	6
48	Pinkekarsa	4-76	6
49	Póda	3-07	6
50	Pósfa	11-81	6
51	Sikabony	2-08	6
52	Siposamadékar	5-70	6
53	Solymoskarsa	5-80	6
54	Süly	17-85	6
55	Szentmihályfa	9-55	6
56	Töböréte	3-77	6
57	Tökés	8-58	6
58	Tönye	10-53	6
59	Vámosfal	11-99	6
60	Várkony	7-04	6
61	Vásárút	10-54	6
VIII. Somorjai választókerületben.			
1	Alsócsölle	9-93	6
2	Alsójányok	16-70	6
3	Bacsfa	6-06	6
4	Béke	7-82	6
5	Bélvata	16-13	6
6	Bucsúháza	3-02	6
7	Bústelek	20-49	6
8	Csákány	15-20	6
9	Csenke	14-09	6

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
10	Csölösztő	2:42	6
11	Csukárpaka	6:95	6
12	Csötörtök	7:71	6
13	Dénesdi	7:33	6
14	Doborgaz	9:37	6
15	Éberhard	17:42	6
16	Előpatony	16:06	6
17	Fél	15:84	6
18	Felsőcsölle	10:51	6
19	Felsőjányok	19:79	6
20	Főrév	21:94	6
21	Gomba	10:45	6
22	Gútor	4:69	6
23	Hidas	16:39	6
24	Hideghét	13:59	6
25	Illésháza	16:98	6
26	Jóka	21:95	6
27	Keszölczés	11:57	6
28	Királyfia	3:51	6
29	Kislég	17:51	6
30	Kismagyar	14:97	6
31	Kispaka	7:86	6
32	Maczháza	10:72	6
33	Madarász	18:20	6
34	Misera	7:93	6
35	Nagyfödémes	27:67	6
36	Nagylég	14:07	6
37	Nagymagyar	13:83	6
38	Nagypaka	9:32	6
39	Nagyszarva	8:31	6
40	Olgya	11:26	6
41	Püspöki	14:22	6
42	Sáp	17:85	6
43	Sárosfa	11:21	6
44	Szász	13:28	6
45	Szemet	5:82	6
46	Szunyogdi	15:25	6
47	Tárnok	8:35	6
48	Tonkháza	15:30	6
49	Tórcs	6:87	6
50	Ujhelyjóká	21:67	6
51	Uztor	2:40	6
52	Vajaszvata	13:60	6
53	Vajka	8:75	6
54	Vereknye	16:95	6
55	Vök	19:16	6

Székelyfalu, Mászt, Czajla és Tejfalu községekre nézve, a melyek az illető választókerület székhelyéhez két kilométernél kisebb távolságra vannak és azokkal ugyyszólván összeépülvék, fuvardijak nem állapíttatnak meg.

2. §. A fönt megjelölt fuvardijakért, a kocsison kívül, legalább is három választó szállítandó a választás helyére és vissza.

Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben háromnál kevesebb választó van, avagy midőn valamely községből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

Ilyenkor, ha a fuvaros csupán egy vagy két választót szállít a választás helyére és vissza, a fent megjelölt dijnak fele jár neki.

Ha pedig a fuvaros háromnál több választót szállít, a fönt megállapított dijon felül minden egyes választó után az illető dijnak még egy negyedrésze jár neki.

3. §. A fuvardijak a választóknak lakhelyüktől a választás helyére való és onnan vissza is szállítására szólnak; miért is egyéb költségek föl nem számíthatók.

4. §. A kérdéses díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, a melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardijat adhat; ellenben a jelen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

5. §. Magától értetődik, hogy abban az esetben, ha a választók szállítására vasuton vagy gőzhajón történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardijak nem fizethetők.

6. §. A vámok, kompdijak, hidpénzek és hasonló illetmények a szabályrendeletileg megállapított fuvardijakban nem foglaltatnak benn.

7. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek, mely nemcsak elvi és gyakorlati akadályokba, hanem az 1899 : XV. t.-cz. 7. §-ába is ütközik, helye nem lehet.

8. §. Ez a szabályrendelet a jelen országgyűlés bekezdését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyott a belügyminiszter 89,430/900. sz. rendeletével.

S á r o s v á r m e g y e .

Szabályrendelet

az 1899: XV. t.-czikk 7. és 8. §-ain alapuló fuvardijak megállapítása tárgyában.

1. §. Oly czélból, hogy képviselőválasztások alkalmával a választás helyétől távolabb lakó választóknak a választásban való részvétele lehetővé tétessék, az illető választókerületben szavazásra jogosult fuvarosok az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról szóló 1899: XV. t.-cz. 8. §-a értelmében a választóknak a választás helyére való oda- és visszaszállításáért a jelen szabályrendelet 2. §-ában meghatározott fuvardijat kaphatnak, a nélkül azonban, hogy ezt követelni joguk lenne s hogy annak nyújtása avagy elfogadása vesztegetésnek lenne minősíthető.

2. §. Az 1. §. értelmében adható és elfogadható fuvardijak, az évszakokra való tekintet nélkül, községenként az alábbi kimutatás szerint állapíttatnak meg:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvar- dij koronákban
I. Az eperjesi választókerület.			
Választási hely: <i>Eperjes.</i>			
1	Ábos	18'0	6
2	Ábrány	13'3	6
3	Aranybánya	16'1	6
4	Berettő	19'9	6
5	Bogdány	19'0	6
6	Bolgár	34'1	8
7	Boroszló	22'8	7
8	Bőki	17'1	6
9	Budamér	23'7	7
10	Bunyita	22'8	7
11	Eperjes sz. kir. város	—	—
12	Enyiczke	4'7	5
13	Erdőcske	19'0	6
14	Gulyvész	7'5	5
15	Harságh	7'6	5
16	Huvész	21'8	7
17	Jánocska	18'0	6
18	Kakasfalu	11'4	6
19	Kavecsán	31'5	8
20	Keczer-Kosztolán	31'3	8

Sorszám	Község	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
21	Keczer-Lipócz	32.2	8
22	Keczer-Peklén	31.3	8
23	Kende	8.5	5
24	Kisfalu	26.6	7
25	Köszegh	21.8	7
26	Lapispatak	23.7	7
27	Lemes	16.1	6
28	Licsért	14.2	6
29	Mérk-Alsó	17.1	6
30	Mérk-Felső	13.3	6
	és Dubrava p.	15.2	6
31	Mocsármány	8.5	5
32	Mudrócz	34.1	8
33	Ófalu	35.1	8
34	Patacskó	22.8	7
35	Salgó	2.8	5
36	Senyék	19.9	6
37	Soóbánya	4.6	5
38	Soóvár-Német	3.8	5
39	Soóvár-Tót	3.8	5
40	Soósujfalu	7.6	5
41	Somos	14.2	6
42	Somosujfalu	11.4	6
43	Szt.-István	27.5	7
44	Szt.-Péter	7.6	5
45	Szokoly	28.4	7
46	Tapolcsán	28.4	7
47	Terebő	21.8	7
48	Terjékfalu	4.7	5
49	Tizsite	27.5	7
50	Tuhrina	20.9	7
51	Vargony	21.8	7
52	Vörösvágás	24.7	7
53	Zsegnye	17.1	6
II. A kis-szebeni választókerület.			
Választási hely: <i>Kis-Szeben.</i>			
1	Andrásvágás	20.8	7
2	Bajor	30.4	8
3	Berki	28.5	7
4	Berthót	11.3	6
5	Berzenke	28.5	7
6	Bodonlaka	9.5	5
7	Buják	28.3	7
8	Csipkés	8.5	5
9	Deléthe	9.4	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
10	Finta	24·7	7
11	Frics	15·8	6
12	Gergelylaka	9·3	5
13	Hedri	13·3	6
14	Hermány-Sztanka	10·3	6
15	Hrabkó	24·5	7
16	Istvánvágás	15·2	6
17	Izsép	31·3	8
18	Jakabfalu-Magyar	5·7	5
19	Janó	27·0	7
20	Jernye	6·5	5
21	Kajatha	16·0	6
22	Klembérk	25·7	7
23	Kvacsán	31·7	8
24	Lacsó	20·9	7
25	Ladna-Kis	50·3	8
26	Ladna-Nagy	47·4	8
27	Lászka	11·2	6
28	Lubócz	36·8	8
29	Megye	10·4	6
30	Miklósvágás	38·9	8
31	Mochnya	18·8	6
32	Mocsolya	5·6	5
33	Nyársardó	2·8	5
34	Német-Jakabvágás	23·5	7
35	Osztropatak	6·6	5
36	Orkuta	1·9	5
37	Ó-Ruzsin	53·1	8
38	Phönixhuta	44·6	8
39	Piller-Peklén (Orosz)	38·0	8
40	Radács	31·3	8
41	Rencsissó	17·0	6
42	Sáros-Nagy	10·4	6
43	Sáros-Kis	15·1	6
44	Singlér	19·7	6
45	Siroka	18·9	6
46	Som	5·7	5
47	Száravölgy	18·0	8
48	Szeben (Kis) sz. kir. város	—	—
49	Szedlicze	36·2	8
50	Szt.-Imre	31·8	8
51	Szt.-Kereszt	22·6	7
52	Szt.-Mihály	3·8	5
53	Szinye	14·1	6
54	Szinye-Lipócz	20·7	7
55	Szinye-Ujfalu	17·9	7
56	Tolesemes	7·6	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
57	Úszfalu	10·4	6
58	Úsz-Peklén	11·0	6
59	Úsz-Salgó	2·8	5
60	Vitéz (Kis)	24·6	7
61	Vitéz (Nagy)	22·7	7
62	Zsebfalu	16·9	6
III. A héthársi választókerület.			
Választási hely: <i>Héthárs.</i>			
1	Bajorvágás	17·1	6
2	Balázsvágás	17·1	6
3	Berzevicze	9·5	5
4	Csires	18·0	6
5	Darócz	10·4	6
6	Décső	2·8	5
7	Dobó	0·9	5
8	Feketekút	19·9	6
9	Gromos	19·9	6
10	Hamborg	11·4	6
11	Hajtuvka	25·6	7
12	Harcász-Lucska	4·7	5
13	Hönigh-Milpos	9·5	5
14	Héthárs	—	—
15	Jakabvolya	4·7	5
16	Jakoris	12·3	6
17	Jesztreb	13·3	6
18	Krivány	3·8	5
19	Kijó	9·5	5
20	Litinye	10·4	6
21	Lubotin	13·7	6
22	Lagnó	33·2	8
23	Lipnik (Kis)	31·3	8
24	Matiszova	27·5	7
25	Olejnok	12·3	6
26	Obrucsnó	10·4	6
27	Olysó	7·6	5
28	Oroszvolya	6·6	5
29	Orló	16·1	6
30	Palocsa	17·1	6
31	Péchujfalu	6·6	5
32	Plavnicza	22·8	7
33	Polom	10·4	6
34	Pusztamező	11·4	6
35	Roskovány	2·8	5
36	Szalók-Alsó	12·3	6
37	Schönviz	14·2	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
38	Sztarina	32·2	8
39	Stelbach	14·2	6
40	Szulin	34·1	8
41	Tareza	5·7	5
42	Tarkeő	3·8	5
43	Ujak	23·7	7
44	Viszoka	6·6	5
45	Vörösalma	4·7	5
IV. A girálti választókerület.			
Választási hely: <i>Girált.</i>			
1	Ásguth (Alsó)	18·0	6
2	Ásguth (Felső)	18·0	6
3	Bábafalu	4·7	5
4	Benedikőcz	17·1	6
5	Bisztra-Taplyi	12·3	6
6	Cselfalu	12·3	6
7	Dubnie	17·1	6
8	Dukafalu	8·5	5
9	Fias	5·7	5
10	Fulyán	20·9	7
11	Girált	—	—
12	Györgyös	6·6	5
13	Hankőcz	14·2	6
14	Hamisfalu	13·3	6
15	Herhej	11·4	6
16	Hermány-Taplyi	29·4	7
17	Hrabócz	21·8	7
18	Kálnás	1·9	5
19	Kapi	18·0	6
20	Kaproncza	11·4	6
21	Kapi-Németfalu	14·2	6
22	Kapivágás	13·2	6
23	Kapi-Pálvágás	20·9	7
24	Karácsonmező	1·9	5
25	Keczer-Pálvágás	20·9	7
26	Kellemes	23·7	7
27	Kellemesi-rétek	26·0	7
28	Kobulnyicza	2·8	5
29	Komarócz	24·6	7
30	Komlós	14·2	6
31	Komlós-Keresztes	8·5	5
32	Kökény	17·1	6
33	Kőrösfő	19·0	6
34	Kohány	14·2	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
35	Kozsán	14·2	6
36	Kerekkrét	10·4	6
37	Krucsó	8·5	5
38	Kucsin	11·4	6
39	Kurima	14·2	6
40	Kükemező	4·7	5
41	Láda	16·1	6
42	Lapos	17·1	6
43	Laszczó	5·7	5
44	Lipova	19·9	6
45	Longh	0·9	5
46	Lucska-Taplyi	3·8	5
47	Margonya	9·0	5
48	Mátévágás	9·7	5
49	Mátyáska	15·9	6
50	Megyes	11·4	6
51	Micsák	2·8	5
52	Nádfő	15·2	6
53	Nyirjes	2·8	5
54	Németfalu-Taplyi	12·3	6
55	Oroszvolya	21·8	7
56	Orsócz	18·9	6
57	Ortutó	19·9	6
58	Pétervágás	13·3	6
59	Pósfalu	9·5	5
60	Polyakócz	19·9	6
61	Porubka	12·3	6
62	Prócs	13·2	6
63	Proszács	7·9	5
64	Radoma	12·3	6
65	Radvány	11·4	6
66	Remenye	13·6	6
67	Sapinyecz	15·2	6
68	Sassova	19·0	6
69	Sebes (Alsó)	23·7	7
70	Sebes (Felső)	27·5	7
71	Sebes-Váralja	30·3	8
72	Sebes-Scsavnyik	14·2	6
73	Stefuró	12·3	6
74	Szobos	6·6	5
75	Töltszék	21·8	7
76	Valykócz	10·4	6
77	Varjufalu	15·2	6
78	Vaspataka	3·8	5
79	Vavrinecz	9·8	5
80	Vlacsá	7·6	5
81	Zsálmány	6·6	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
V. A bártfai választókerület.			
Választási hely: <i>Bártfa</i> .			
1	Ábrahámfalu	20·9	7
2	Ádámfölds	27·5	7
3	Balpataka	23·7	7
4	Bartosfalu	12·3	6
5	Bártfa sz. kir. város	—	—
6	Bártfa-Ujfalu	2·8	5
7	Béreczalja	14·4	6
8	Boglyárka	16·1	6
9	Brezuvka	12·2	6
10	Buczló	22·8	7
11	Czigelka	20·9	7
12	Deméthe	23·7	7
13	Fricske	20·9	7
14	Gáboltó	13·3	6
15	Gerlachó	12·3	6
16	Gerált	19·9	6
17	Gombosfalu	33·1	8
18	Hazslin	12·3	6
19	Hertnek	10·4	6
20	Hervartó	9·5	5
21	Hradiszko	22·8	7
22	Hrabszke	18·0	6
23	Kruzslo	12·3	6
24	Klyussó	5·7	5
25	Krive	14·2	6
26	Krizse	19·9	6
27	Kuró	12·3	6
28	Lófalú	9·5	5
29	Lénártó	19·9	6
30	Livó	22·8	7
31	Livóhutta	25·6	7
32	Lukó	19·0	6
33	Lukavicza	3·8	5
34	Malyeczó	17·1	6
35	Ossikó	16·1	6
36	Pitrova	15·2	6
37	Raszlavicza (Magyar)	19·0	6
38	Raszlavicza (Tót)	18·0	6
39	Rátvaj	25·6	7
40	Ressó	6·6	5
41	Richwald	9·5	5
42	Siba	7·6	5
43	Sznakó	18·0	6
44	Szilva (Nagy)	25·6	7

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
45	Szilva (Kis)	27·5	7
46	Szedikert	25·6	7
47	Szt.-György	28·4	7
48	Tarnó	8·5	5
49	Ternye	23·7	7
50	Trocsán	15·2	6
51	Vanyiskőcz	16·1	6
52	Volya (Alsó)	11·4	6
53	Volya (Felső)	8·5	5
54	Veneczia	19·9	6
55	Zavadka	19·0	6
56	Zsettek	20·9	7
VI. A zborói választókerület.			
Választási hely: Zboró.			
1	Andrejova	4·7	5
2	Aranypatak	17·1	6
3	Bányavölgy	34·1	8
4	Beheró	6·6	5
5	Belejőcz	36·1	8
6	Bodruzsál	38·9	8
7	Belovezsa	13·3	6
8	Csarnó	7·6	5
9	Czernina	26·6	7
10	Czigla	7·6	5
11	Dolhonya	36·0	8
12	Dobroszlava	35·2	8
13	Dubova	13·3	6
14	Fricska	31·3	8
15	Gavranycz	38·9	8
16	Gribó	42·7	8
17	Hosszúrét	4·7	5
18	Hrabovesik	29·4	7
19	Hunkőcz	34·1	8
20	Hutka	10·4	6
21	Jedlova (Alsó)	23·7	7
22	Jedlova (Felső)	20·0	6
23	Jedlinka	5·7	5
24	Jurkovolya	20·9	7
25	Kapissó	26·6	7
26	Keeskőcz	19·9	6
27	Kurimka	12·3	6
28	Komarnik (Alsó)	37·9	8
29	Komarnik (Felső)	40·8	8
30	Korejőcz	37·9	8
31	Komlósa	4·1	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
32	Krusinyecz	41·7	8
33	Krajno-Csarnó	35·1	8
34	Krajno-Bisztra	51·3	8
35	Krajno-Polyana	37·0	8
36	Krajno-Porubka	41·7	8
37	Kruzslyova	31·3	8
38	Kozsuhócz	44·6	8
39	Ladomér	30·4	8
40	Mesztiszkó	31·3	8
41	Mergeska	30·4	8
42	Miranócz	36·4	8
43	Medvedze	39·8	8
44	Mirolya	42·7	8
45	Mirossó (Alsó)	14·2	6
46	Mirossó (Felső)	12·3	6
47	Niklova	9·5	5
48	Olysavka	38·9	8
49	Ondavka	13·3	6
50	Orlich (Alsó)	21·9	7
51	Orlich (Felső)	19·0	6
52	Polyanka (Alsó)	9·5	5
53	Polyanka (Felső)	11·4	6
54	Potoka	35·1	8
55	Piszana (Alsó)	37·0	8
56	Piszana (Felső)	39·8	8
57	Pikra	41·7	8
58	Psztrina	44·6	8
59	Rákócz	34·1	8
60	Regettő	7·6	5
61	Rokító	17·1	6
62	Rosztoka	19·0	6
63	Rovno	36·4	8
64	Sarbó	41·7	8
65	Sárpatak	15·2	6
56	Semetkócz	35·1	8
67	Sverzsó	19·9	6
68	Szorocsin	30·4	8
69	Smilno	3·8	5
70	Sztebnik	4·7	5
71	Sztebnikhutta	8·5	5
72	Szuha	45·5	8
73	Szvidnik (Alsó)	25·6	7
74	Szvidnik (Felső)	24·7	7
75	Szvidnieska	34·0	8
76	Tisinyecz	36·0	8
77	Tvaroszez (Alsó)	23·7	7
78	Tvaroszez (Felső)	27·5	7

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
79	Váradka	9·5	5
80	Vagrinyecz	32·3	8
81	Vapenyik	36·0	8
82	Viskócz	44·6	8
83	Viszlava	49·3	8
84	Zboró	—	—

Megjegyeztetik, hogy a fentebbi kimutatás szerint a választás székhelyétől:

10 km. távolságon belül fekvő községekben 5 korona,

10—20 » » » » » 6 »

20—30 » » » » » 7 »

és 30 » » » » » 8 »

fuvardíj lett, a helyi közlekedési és kereseti viszonyokhoz képest, a szokásos díjazásnak megfelelően, megállapítva.

3. §. Egy fuvarra, a kocsison kívül, legalább négy választónak a szállítása számítandó.

Ha a fuvaros a meghatározott létszámnál több választót szállít, azon esetben díjfelemelésnek helye nincs, ha azonban kevesebb választót szállít, minden egyes elmaradó választó után egy korona díjleszállításnak van helye.

4. §. A fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

5. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók s a fuvardíjak a választóknak szállítás helyett nem adhatók, nehogy ezen körülmény visszaélésekre alkalmul vagy ürügyül szolgáljon.

6. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardíjat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései nélkül a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

7. §. A választási székhelyen a belterületre nézve fuvardíj nem állapíttatik meg.

8. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, a jelen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

9. §. A vámok, hídpenzek a megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak benn.

10. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek, mely nemcsak elvi és gyakorlati akadályokba, hanem az 1899 : XV. t.-cz. 7. §-ába is ütközik, helye nem lehet.

11. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 89,432/900. sz. rendeletével.

Somogyvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztók fuvardijairól.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról szóló 1899: XV. t.-cz. 7. és 8. §-ainak czélzata az, miszerint nem tekintetik vesztegetésnek, ha különösen azon okból, hogy a távolabb lakó szegénysorsu választóknak a választásban való részvétele lehetővé tétessék, a szállító fuvarosok a tényleges szolgálattal aránylagos ellenszolgáltatásban részesülnek. Ezen ellenszolgáltatást képező fuvardijak azonban visszaélésekre ürügyül és alkalmul nem szolgálhatnak. Mert ugyanis a hivatkozott törvény rendelkezései értelmében a választók szállításaért és visszaszállításaért a szabályrendeletileg megállapított fuvardijak keretén belül az illető választókerületben szavazásra jogosult fuvarosok fuvardijat kaphatnak, a nélkül azonban, hogy ezt követelni joguk lenne és a választóknak szállítás helyett pénz nem adható.

Ehhez képest Somogyvármegye területén országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választás helyére való szállítása- és visszaszállításaért az 1899: XV. t.-cz. 7. §-a értelmében fizethető legmagasabb fuvardij az esetben, ha a szállításra és visszaszállításra ugyanazon választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel, minden községre nézve fogatonként, tekintettel a fennforgó közlekedési viszonyokra, az alábbi összegekben állapittatik meg oly hozzáadással, hogy egy-egy fogaton legalább három választó szállítandó, ha pedig egy képviselőjelöltnek egy községben kevesebb választója van háromnál, vagy pedig háromnál kevesebb marad fenn a nagyobb számú választókból, ily esetekben a fuvaros fejenkénti egy-egy koronával kevesebb díjban részesül, míg ha a meghatározott három főnyi létszámnál több választót szállít, fejenkénti egy-egy korona díjfelemelésnek lehet helye.

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
I. Csurgói választókerületben.			
Választási hely: <i>Csurgó.</i>			
1	*Alsók	—	—
2	Antalfalu	20.58	4
3	Bagolasáncz	22.85	6
4	Belezná	19.88	5
5	Berzencze	6.92	3
6	Bolhás	16.90	4
7	Bükkösd	12.73	3
8	Csicsó	8.53	3

A *-gal jelölt községek a választási székhellyel össze vannak épülve.

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
9	Csurgó	—	—
10	Gyékényes	11-10	3
11	Iháros	9-98	3
12	Ihárosberény	13-67	3
13	Inke	21-21	4
14	Liszó	19-58	4
15	Miháld	23-84	6
16	Nagymárton	5-15	3
17	Nemespátró	14-60	4
18	Órtilos	19-65	5
19	Porrog	8-18	3
20	Pogányzstpéter	16-74	4
21	Porrogsztpál	10-30	3
22	Porrogsztkirály	6-02	3
23	Szentmiklós	26-02	6
24	Sand	21-78	5
25	*Sarkad	—	—
26	Surd	18-41	4
27	Szenta	8-02	3
28	Szobb	21-00	4
29	Udvarhely	12-78	4
30	Zákány	15-41	4
II. Kaposvári választókerület.			
Választási hely: <i>Kaposvár.</i>			
1	Almamellék	26-24	10
2	Bárdszerásló	17-59	3
3	Bécz	26-68	10
4	Boldogasszonyfa	22-79	8
5	Bószénfa	15-82	6
6	Cserénfa	10-39	4
7	Gálosfa	14-39	6
8	Gyarmat	18-81	4
9	Hárságy	24-84	8
10	Hajmás	15-99	6
11	Hedrahely	27-61	10
12	Hencse	27-42	8
13	Homok	11-87	4
14	Juta	6-98	3
15	Kadarkut	24-36	8
16	Kaposvár	—	—
17	Kaposfüred	6-22	3
18	Kapospmérő	7-26	3
19	Kaposujlak	5-94	3
20	Kapos-Keresztur	17-03	6
21	Kercseliget	27-38	6
22	Kis-Keresztur	20-14	6
23	Magyarlad	33-37	10

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
24	Magyarlukafa	23·84	10
25	Németlad	33·73	10
26	Orczi	9·71	3
27	Patorfa	37·55	10
28	Patcza	11·97	4
29	Sántos	9·13	3
30	Simonfa	9·35	4
31	Szena	8·00	3
32	Szentbalázs	12·03	4
33	Szentbenedek	10·80	3
34	Szentjakab	3·56	3
35	Szentlászló	25·24	10
36	Szilvássztrmárton	14·17	4
37	Taszár	11·88	4
38	Toponár	5·70	3
39	Töröcske	6·48	3
40	Visnye (Alsó)	26·32	10
41	Zimány	13·68	4
42	Zs.-Kislak	5·68	3
43	Zs.-Sztpál	5·79	3
44	Zs.-Kisfalud	12·82	4
III. Lengyeltóti választókerület.			
Választási hely: <i>Lengyeltóti.</i>			
1	Bodrog	22·20	6
2	Boglár	13·06	4
3	Buzsák	7·30	3
4	Balatoncsehi	10·30	3
5	Csombárd	24·56	6
6	Csoknya	27·38	8
7	Csömend	18·89	5
8	Edde	20·09	6
9	Fajsz	22·49	6
10	Gamás	12·94	4
11	Geszti	21·68	6
12	Hetes	29·04	8
13	Jád	23·37	6
14	Kisberény	4·87	3
15	Látrány	14·72	4
16	Lelle	14·55	4
17	Lengyeltóti	—	—
18	Libiczkozma	24·36	6
19	M.-Egres	28·20	8
20	Mikla	18·04	4
21	Nagybajom	36·94	10
22	Orda	9·20	3
23	Öreglak	8·69	3
24	Osztopán	12·29	4

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
25	Pamuk	13:08	4
26	Polány	18:80	6
27	Pusztakovácsi	18:66	6
28	Sárd	31:08	8
29	Somogyvár	11:08	3
30	Szöllősgyőrök	5:44	3
31	Szöllőskislak	8:00	3
32	Szomajom	36:48	10
33	Táska	13:99	4
34	Tótguyugy	4:82	3
35	Tótsztpál	27:34	6
36	Tur	13:72	5
37	Vámos	14:55	3
38	Varjaskér	26:70	6
39	Visz	17:01	5
40	Vrácsik	28:51	8
41	Várda	28:67	8
IV. Marczali választókerület.			
Választási hely: <i>Marczali.</i>			
1	Alsóseged	31:81	10
2	Bal-Berény	18:71	5
3	Bal-Keresztur	13:62	3
4	Bal-Szt-György	17:89	5
5	Bal-Ujlak	10:64	3
6	Bize	4:78	3
7	Boronka	3:95	3
8	Böhönye	21:68	8
9	Csákány	16:81	4
10	Fehéregyház	13:08	3
11	Felsőseged	29:31	10
12	Felsőzsitfa	14:28	4
13	Főnyed	17:38	6
14	Gadány	8:28	4
15	*Gomba	—	—
16	Hollád	12:84	5
17	Horvátkut	7:26	3
18	Kelesiz	6:58	3
19	Kéthely	7:43	3
20	Marczali	—	—
21	Mesztegnő	10:07	4
22	Nemesdéd	25:86	8
23	Nemeskislud	17:27	8
24	Nemesvid	18:71	6
25	Path	28:47	10
26	Sámson	11:08	3
27	Sávoly	13:11	3
28	Simonyi	22:64	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
29	Szakácsi	16:65	4
30	Szenyér	14:47	6
31	Szőkedences	17:92	4
32	Tapsony	16:65	4
33	Tikos	15:20	6
34	Vése	24:07	8
35	Vörs	19:46	6
36	Vrászló	27:98	8
V. Nagy-Atádi választókerület.			
Választási hely: <i>Nagy-Atád.</i>			
1	Aracs	21:82	6
2	Babócsa	24:30	6
3	Barcs	34:38	10
4	Beleg	15:62	4
5	Bélavár	21:51	4
6	Besenyő	15:97	3
7	*Bodvicza	—	—
8	Bolhó	25:21	6
9	Csokonya	20:98	5
10	Csököly	18:87	6
11	Gige	23:10	6
12	Görgeteg	13:93	3
13	Háromfaagakér	15:96	4
14	Heresznye	24:83	6
15	*Henész	—	—
16	Hosszúfalu	9:79	3
17	Homokszentgyörgy	22:92	7
18	Jákó	23:51	7
19	Kisbajom	17:14	4
20	Kisasszond	27:28	8
21	Kiskovácsi	23:10	8
22	Komlósd	25:55	6
23	Kónyi	6:22	3
24	Kutas	17:32	4
25	Kivadár	5:19	3
26	Kiskorpad	27:13	8
27	Labod	8:18	3
28	Mike	15:57	4
29	N.-Atád	—	—
30	Nagykorpad	9:26	3
31	Ötvös	5:62	3
32	Péterhida	25:87	6
33	Rinyaszkirály	9:83	3
34	Rinyaujlak	18:45	5
35	Szabás	11:67	3
36	Szentés	29:16	8
37	Tarnóca	28:59	8

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
38	Tarany	8:43	3
39	Ujnép	17:21	4
40	Visonta	18:34	4
41	Vizvár	20:90	5
VI. Szigetvári választókerület.			
Választási hely: <i>Szigetvár.</i>			
1	Apáti	6:51	3
2	Basal	4:22	3
3	Bürös	12:68	4
4	Csertő	6:98	3
5	Dombó (Kastélyos)	23:36	6
6	Darány	21:24	5
7	Drávafok	22:21	6
8	Drávakeresztur	27:33	10
9	Drávaszentmárton	27:31	8
10	Drávatamási	25:70	6
11	Endrőcz	17:64	4
12	Gárdony	25:71	6
13	Görösgal (kistamási)	7:19	3
14	Gyöngyösmellék	12:78	4
15	Hatvan	10:90	3
16	Hobol	3:65	3
17	Istvándi	15:60	4
18	Kálmánca	16:06	4
19	Kisdobsza	11:98	3
20	Lakócsa	20:65	5
21	Markócz	24:87	6
22	Magyarujfalu	12:67	3
23	Merenye	9:97	3
24	Molvány	5:58	3
25	Mozsgó	9:44	3
26	Nagydobsza	11:25	3
27	Nemeske	8:30	3
28	Németujfalu	11:89	4
29	Pálfalu	29:64	10
30	Pata	5:29	3
31	Pettend	12:06	4
32	Poklosi	5:95	3
33	Potony	21:12	5
34	Révfa	31:11	10
35	Szentborbás	25:02	6
36	Szigetvár	—	—
37	Sztára	32:03	10
38	Szőrény	17:44	4
39	Szulimán	10:55	3
40	Szulok	22:66	5
41	Teklafalu	13:51	4

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
42	Tótkeresztur	12:41	3
43	Tótszentgyörgy	7:60	3
44	Tótujfalu	24:94	6
45	Várad	10:49	3
46	Viszló	9:78	3
47	Zádor	16:88	5
48	Zsibóth	6:66	3
VII. Szilli választókerület.			
Választási hely: <i>Szill</i> .			
1	Andocs	16:74	5
2	Acsa	9:89	4
3	Aszaló	19:22	6
4	Attala	18:40	6
5	Baté	20:92	6
6	Bonnya	14:04	6
7	Bürsü	7:69	4
8	Csoma	18:86	6
9	Döröcske	9:22	4
10	Ecseny	19:11	5
11	Fiad	20:10	6
12	Fonó	16:34	6
13	*Gadács	—	—
14	Gyalán	13:34	5
15	Gölle	9:38	4
16	Igal	6:07	3
17	Kára	12:83	5
18	Kazsok	5:52	3
19	Kisbár	16:13	5
20	Kisberki	22:66	6
21	Magyaratád	11:05	4
22	Mernye	17:53	5
23	Miklósi	16:54	5
24	Mocsolád	23:85	6
25	Mosdós	22:99	6
26	Nagyberki	20:58	6
27	Nágoes	19:24	6
28	Németegres	20:53	6
29	Patalom	10:85	4
30	Pula	20:15	6
31	Ráksi	8:23	3
32	Somodor	18:22	5
33	Szabadi	18:32	6
34	Szorosad	12:18	4
35	Szill	—	—
36	Szentgáloskér	11:71	4
37	Törökkoppány	14:65	5
38	Zich	19:22	5

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
VIII. Táb választókerület.			
Választási hely: <i>Táb.</i>			
1	Ádánd	22:85	8
2	Bábony	6:22	3
3	Bálványos	12:26	4
4	Csepely	18:71	6
5	Endréd	15:81	6
6	Faluhidvég	25:87	10
7	Faluszenes	28:46	10
8	Inth	24:10	8
9	Kapoly	6:29	3
10	Karád	17:26	5
11	Kereki	16:06	5
12	Kiliti	20:88	7
13	Köröshegy	19:86	6
14	Köttse	16:63	6
15	Megyer	8:13	3
16	Nagyberény	15:57	5
17	Nyim	13:12	6
18	Órzöd	26:41	8
19	Pusztaszemes	14:96	4
20	Ságvár	18:21	6
21	Som	15:01	5
22	Szabadhegy	25:27	10
23	Szakszó	28:72	8
24	Szálád	21:73	7
25	Táb	—	—
26	Teleki	21:39	7
27	Tokvaj	4:60	3
28	Városhidvég	25:77	10
29	Zala	3:66	3
30	Zamárdi	21:36	7

2. §. A fennebb megállapított fuvardíjak a választóknak lak-helyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

3. §. A megállapított díjtételek azt a legmagasabb összeget jelölik meg, melyen felül fuvardíj nem adható, ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

4. §. A választóknak vasuton vagy hajón szállítása esetében a jelen szabályrendeletben foglalt fuvardíjak nem fizethetők.

5. §. A vámok, kompdíjak, hídpénzek stb. hasonló illetmények a fennebb megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak benn.

6. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál előfogati kényszernek helye nincs.

7. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés bekezdését követő napon lép hatályba és három évre, esetleg, az 1899 : XV. t.-cz.

8. §-a értelmében, az új szabályrendelet hatálybalépéig érvényes.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,312/900. sz. rendeletével.

Sopronvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztók fuvarozása tárgyában.

1. §. Az 1899 : XV. t.-cz. 8. §-a értelmében az országgyűlési képviselőválasztások alkalmára, hogyha szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra, a fuvarozási díjak a választókerületeket alkotó minden egyes községből a választás székhelyére és vissza, a kilométertávolságok feltüntetése mellett, az év bármely szakában egész napra akként állapíttatnak meg, hogy a választás székhelyétől

0— 5 km. távolságra eső községekből 2 korona

5—10 „ „ „ „ 5 „

10 km.-től pedig bármely távolságra 6 „

fuvarozási díj számítható fel.

2. §. A fuvarozó a kocsison kívül legalább három választót tartozik a meghatározott fuvarbérért a választási székhelyre és vissza szállítani. Ha háromnál több választót szállít, úgy a megállapított fuvardíjon felül fuvaronként, tekintet nélkül a választók számára, még egy koronát számíthat fel, ellenben, hogyha háromnál kevesebbet szállít, ez esetben fuvarbére egy koronával leszállítható.

3. §. A megállapított fuvardíjon kívül egyéb költséget, ide nem értve a vám- és kompdijakat, a fuvarozó nem számíthat. Magasabb fuvardíj fizetése és elfogadása megvesztegetést képez.

4. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

5. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek nincsen helye.

6. §. A választási székhelyen fuvardíj nem jár.

7. §. Jelen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

8. §. Az 1. §. intézkedéséhez képest a fuvarozási díj külön minden egyes községből a választási székhelyekre, választókerületenkint a következőleg állapíttatik meg, és pedig :

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
I. Nagymartoni választókerület.			
Választási helye: <i>Nagymárton.</i>			
1	Ágfalva	12-76	6
2	Balf	27-15	6
3	Bánfalva	18-23	6
4	Borbolya	1-92	2

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
5	Büdöskút	17-81	6
6	Czundra	17-37	6
7	Darufalva	8-88	5
8	Felső-Péterfa	17-96	6
9	Fraknó	5-43	5
10	Harka	22-97	6
11	Kisboldogasszony	6-95	5
12	Kertes	10-37	6
13	Klimpa	13-55	6
14	Kópháza	25-50	6
15	Lépesfalva	8-88	5
16	Lajta-Szent-Miklós	11-71	6
17	Lajta-Ujfalu	26-72	6
18	Mészvezem	15-44	6
19	Márczfalva	3-01	2
20	Nagymarton	—	—
21	Nádasd	5-17	5
22	Ottova	7-65	5
23	Petőfalva	3-68	2
24	Pecsenyéd	11-67	6
25	Rétfalva	6-20	5
26	Siklós	6-70	5
27	Stodra	6-41	5
28	Somfalva	11-26	6
29	Szikra	12-04	6
30	Tormafalu	9-07	5
31	Ujtelek	8-54	5
32	Völgyfalu	14-76	6
33	Zemenye	5-27	5
34	Zárány	10-97	6
II. Kismartoni választókerület.			
Választási hely: <i>Kismarton.</i>			
1	Alsókismartonhegy	1-19	2
2	Czinfalva	8-43	2
3	Darázsfalva	5-46	5
4	Felső-Kismartonhegy	1-19	2
5	Feketeváros	17-86	6
6	Félszerfalu	13-14	6
7	Fehéregyház	14-47	6
8	Kismarton	—	—
9	Kishőflány	2-64	2
10	Kismartonváralja	0-19	2
11	Lajta-Pordány	18-62	6
12	Loretton	10-92	6
13	Medgyes	20-91	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
14	Nagyhöflány	4:51	2
15	Oszlop	8:80	5
16	Oka	12:06	6
17	Rákos	22:39	6
18	Ruszt	15:57	6
19	Stóczing	8:07	5
20	Sérez	8:85	5
21	Szent-György	3:36	2
22	Széleskut	23:61	6
23	Szarvó	11:34	6
24	Szárzavám	6:00	5
25	Szent-Margita	10:12	6
26	Vulka-Pordány	7:67	5
27	Vimpác	16:06	6
III. Szabadbárándi választó- kerület.			
Választási helye: <i>Szabad-Báránd.</i>			
1	Alsó-László	12:63	6
2	Alsó-Rámóc	20:71	6
3	Alsó-Péterfa	8:42	5
4	Alsó-Pulya	7:55	5
5	Borisfalva	2:67	2
6	Borosd	20:48	6
7	Bónya	17:41	6
8	Borsmonostor	15:80	6
9	Császárfalu	20:25	6
10	Csáva	9:73	5
11	Derecske	17:37	6
12	Dörföl	10:61	6
13	Doborján	3:70	2
14	Felső-Pulya	6:41	5
15	Frankó	13:81	6
16	Felső-László	16:38	6
17	Felső-Rámóc	25:81	6
18	Gyirót	14:68	6
19	Haracsöny	5:70	5
20	Hasfalva	8:92	5
21	Horvát-Zsidány	26:81	6
22	Kabold	18:06	6
23	Közép-Pulya	7:99	5
24	Küllő	11:04	6
25	Kisujfalu	20:29	6
26	Karló	22:49	6
27	Kéthely	13:71	6
28	Kóhalom	12:57	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
29	Ligvánd	3:36	2
30	Langató	4:25	2
31	Lakompak	12:74	6
32	Lakfalva	9:46	5
33	Loók	6:48	5
34	Landzsér	23:81	6
35	Lacsmánd	16:64	6
36	Mieske	14:52	6
37	Nemestelek	14:31	6
38	Nyék	7:15	5
39	Ostoros	20:09	6
40	Olmod	18:19	6
41	Pervány	10:40	6
42	Ritzing	11:66	6
43	Répczefő	23:10	6
44	Sopron-Ujlak	12:93	6
45	Sopron-Hársfalva	20:33	6
46	Szabad-Báránd	—	—
47	Szent-Márton	15:59	6
48	Udvard	11:09	6
49	Veperd	14:37	6
50	Virány	26:16	6
IV. Lövői választókerület.			
Választási helye: <i>Lövő.</i>			
1	Alsó-Bük	21:01	6
2	Alsó-Szopor	8:05	5
3	Alsó-Szakony	13:85	6
4	Beő	20:47	6
5	Berekalja-Tompaháza	15:67	6
6	Boz	18:09	6
7	Csáford	20:14	6
8	Csepreg	17:26	6
9	Csermelháza	20:86	6
10	Csér	18:54	6
11	Damonya	21:91	6
12	Dasztifalu	7:96	5
13	Egyházassfalu	6:85	5
14	Felső-Szakony	13:35	6
15	Felső-Szopor	6:83	5
16	Felső-Bük	18:87	6
17	Füles	13:95	6
18	Gyalóka	10:89	6
19	Gógánfa	6:61	5
20	Gyüleviz	10:75	6
21	Hidegség	17:85	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
22	Horpács	4:50	2
23	Homok	18:58	6
24	Iklan-Berény	10:26	6
25	Jánosfa	19:96	6
26	Káptalan-Vis	12:33	6
27	Keresztény	8:79	5
28	Kis-Geresd	19:96	6
29	Kövesd	6:21	5
30	Közép-Bük	19:77	6
31	Lédecz	5:70	5
32	Lozs	9:48	5
33	Lács	14:28	6
34	Lövő	—	—
35	Malomháza	15:18	6
36	Makkos-Hetye	9:33	5
37	Mesterháza	18:56	6
38	Nagy-Czenk	13:83	6
39	Nagy-Geresd	18:92	6
40	Nemeskér	2:97	2
41	Nemesládony	15:12	6
42	Nemes-Vis	11:90	6
43	Németkeresztur	20:35	6
44	Német-Zsidány	18:38	6
45	Peresztég	13:22	6
46	Peresznye	15:07	6
47	Pórládony	16:96	6
48	Répeze-Szemere	20:49	6
49	Salamonfa	9:99	5
50	Sajtoskál	13:24	6
51	Ság	10:59	6
52	Simaháza	10:88	6
53	Szécseny	14:58	6
54	Und	9:22	5
55	Ujkér	5:18	5
56	Völcsej	1:86	2
57	Zsira	11:75	6
V. Eszterházi választókerület.			
Választási hely: <i>Eszterháza.</i>			
1	Agyagos	8:24	5
2	Babot	20:84	6
3	Beled	28:06	6
4	Csapod	12:91	6
5	Czirák	21:71	6
6	Dénesfa	24:24	6
7	Ebergöcz	12:41	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
8	Endréd	4:58	2
9	Eszterháza	—	—
10	Fertő-Szent-Miklós-Szerdahely ..	4:46	2
11	Garta	17:12	6
12	Gyóró	21:25	6
13	Hegykő	5:44	5
14	Himod	21:87	6
15	Hövej	18:62	6
16	Iván	25:80	6
17	Kapuvár	16:11	6
18	Kisfalud	24:82	6
19	Miháli	26:43	6
20	Muzsaj	9:85	5
21	Osli	23:38	6
22	Petőháza	4:77	2
23	Pinnye	11:30	6
24	Pusztá-Család	16:65	6
25	Röjtök	9:84	5
26	Sarród	2:08	2
27	Süttör	1:65	2
28	Szárföld	25:09	6
29	Széplak	2:31	2
30	Szergény	7:49	5
31	Veszkény	23:25	6
32	Vicza	29:60	6
33	Vittnyéd	12:44	6
VI. Csornai választókerület.			
Választási helye: <i>Csorna.</i>			
1	Árpás	22:16	6
2	Acsalag	10:14	6
3	Alsó-Felső-Pásztori	10:73	6
4	Bágyog	9:94	5
5	Barbacs	8:74	5
6	Bogyoszló	8:91	5
7	Bodonhely	16:13	6
8	Beőszárhány	9:30	5
9	Csorna	—	—
10	Dór	5:29	5
11	Egyed	17:08	6
12	Edve	24:38	6
13	Farád	3:99	2
14	Jobbaháza	6:80	5
15	Kistata	14:07	6
16	Keczől	27:70	6
17	Maglócza	8:59	5

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
18	Németi	12:62	6
19	Pali	20:30	6
20	Potyond	13:12	6
21	Rába-Csanak	13:24	6
22	Rába-Pordány	11:77	6
23	Sebes	22:78	6
24	Sobor	23:26	6
25	Szany	17:61	6
26	Szilsárkány	8:90	5
27	Szil	14:82	6
28	Szent-András	21:35	6
29	Szóvát	12:00	6
30	Tamási	7:86	5
31	Tótkeresztur	14:25	6
32	Vág	21:96	6
33	Vadosfa	20:60	6
34	Vásárosfalu	25:63	6
35	Zsebeháza	19:56	6

9. §. Ezen szabályrendelet érvényessége a jelen országgyűlés berekesztését követő napon kezdődik és három évig tart; ezen három év lejártá után is mindaddig hatályban marad, míg új szabályrendelet nem alkottatik.

Jóváhagyott a belügyminiszter 90,313/900. sz. rendeletével.

Szabolcsvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választókat szállító fuvarosok részére fizethető szállítási (fuvar) díjak megállapítás tárgyában.

I.

1. §. A Szabolcsvármegye területén foganatositandó országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választási székhelyet képező község határában, valamint a külön választókerületet képező Nyiregyháza rendezett tanácsú város belterületén kívül lakó s valamelyik jelöltre ténylegesen leszavazott választókat szállító fuvarok után (fuvarosok részére) szállítási díj visszatérítésének van helye.

2. §. A választási székhelyen kívül eső községekből a választás székhelyre és vissza, Nyiregyházán pedig a város külterületéről a belterületre és vissza megtett utért fuvaronként a jelen szabályrendelet 13. szakaszában megjelölt fuvarbér fizethető; tehát akár a képviselő jelölt, akár annak megbízottja részéről e szabályrendelet 13. szakaszában megállapított vagy annál csekélyebb összegű fuvarbér fizetése, a 1899 : XV. t.-cz. értelmében, vesztegetésnek nem tekintetik.

3. §. A jelen szabályrendelet 13. §-ában megállapított fuvarbér teljes összege csak akkor számítható fel, ha az 1899 : XV. t.-czikl 7. §-ában megjelölt s felfogadott fuvaros szekeren a kocsison kívül legalább három szavazót szállított.

Ha egy fuvaros háromnál több szavazót szállít, a szállítási bé az egy választóra eső fuvarbér hányadával felelmeztethető, ha pedig háromnál kevesebbet szállít, abban az esetben szintén az egy választóra eső fuvarbér hányadával leszállítandó. (Például, ha valamely községből a rendes fuvar összege három korona, akkor négy választófuvarozása esetén négy, öt választó fuvarozása esetén öt korona fizethető, két választó fuvarozása esetén két, egy választó fuvarozása esetén egy korona fizetendő.)

Ezen megszorítás alól csupán az az eset képez kivételt, a midőn valamely községben a fentebb meghatározott létszámnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó öhajjt a szavazásban résztvenni.

II.

4. §. A jelen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak csak azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületbe szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel fuvarozásra.

5. §. A megállapított fuvardíjak a szavazóknak lakhelyüktől választás székhelyére való oda- és visszaszállítására vonatkoznak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

6. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belől a képviselőjelölt vagy megbízottja vesztegetés nélkül fuvardíjat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

7. §. A vármegye kiépített utainak csekély kiterjedésére s sajátos talajviszonyaira és a talaj minőségétől, valamint az időjárástól, de nem az évszakoktól függő könnyebb vagy nehezebb közlekedési viszonyaira való tekintettel, az egyes fuvarok után megállapított szállítási költségek az év bármely szakában tartandó választásnál kivétel nélkül irányadók.

8. §. Nyiregyháza r. t. város belterületén a választási székhelyet képező egyéb községek határában fuvardij felszámításának helye nincs.

9. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton vagy hajón történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardijak nem fizethetők ki, mivel a vasuti (hajózási) szállítási díjak, vagy a szállításhoz kötelező vasuti (hajó-) osztály megjelölése éppen úgy, mint a hatóságilag jóváhagyott bérkocsi-szabályzat, e szabályrendelet keretébe nem tartozik.

10. §. A vámok, kompdíjak, hidpénzek s ehhez hasonló illetmények a szabályrendeletileg megállapított fuvardijakban bent nem foglaltatnak.

11. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszer nem alkalmazható.

12. §. A mennyiben a Nyiregyháza város külterületén levő valamely határrész az alább közölt kimutatásban felvéve nincs, az onnan szállított szavazók után esedékes fuvardij felszámításánál a kimutatásba felvett szomszédos hely távolsága irányadó.

13. §. A vármegye területén levő községeknek a választókerület székhelyétől és Nyiregyháza város egyes határrészeinek a város belterületétől való távolságát, a választókerületbe tartozó egyes községeknek betűrendben való felsorolását, valamint az egyes fuvarok után felszámítható rendes fuvardijak kikerekített összegét az alábbi kimutatás ismerteti:

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
I. Nagykállói választókerület.			
	Választ. székhelye: <i>Nagy-Kálló.</i>		
1	Szt.-Gy.-Ábrány	41'44	16
2	B.-Ábrány	45'03	18
3	Ny.-Acsád	34'08	13
4	Ny.-Adony	22'41	8
5	Biri	7'35	3
6	Balkány	12'43	4
7	Bököny	19'29	8
8	Geszteréd	14'65	6
9	Gelse	17'58	7
10	Hugyaj	12'97	5
11	N.-Kálló	—	—
12	K.-Kálló	1'24	1
13	Mihálydi	21'01	8
14	Martonfalva	33'64	13
15	Szakoly	14'22	5
16	Ujfehértó	15'99	6

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
II. Nyirbátori választókerület.			
	Választ. székhelye: <i>Nyir-Bátor.</i>		
1	Nyir-Bátor	—	—
2	Ny.-Béltek	16:78	6
3	P.-Bánháza	28:78	11
4	Ny.-Bogát	7:32	2
5	Ny.-Bakta	20:56	8
6	Besenyőd	18:05	7
7	P.-Dobos	37:39	15
8	Encses	11:42	4
9	Eőr	37:79	15
10	Ó-Fehértó	13:91	5
11	Gyulaj	6:70	2
12	Ibrony	26:34	10
13	Jákó	23:92	9
14	Kéres	23:65	9
15	Ny.-Lugos	19:67	8
16	K.-Léta	11:73	4
17	Levelek	19:64	8
18	Lórántháza	21:32	8
19	Laskod	28:37	11
20	Magy	19:46	8
21	Ny.-Mada	34:19	13
22	Piricse	8:25	3
23	Pilis	7:40	3
24	M.-Pócs	9:85	4
25	P.-Petri	12:05	4
26	Petneháza	27:30	10
27	Rohod	26:91	10
28	Ramocsaháza	29:04	12
29	K.-Semjén	16:36	6
30	Vaja	27:68	11
III. Kisvárdai választókerület.			
	Választ. székhelye: <i>Kis-Várda.</i>		
1	Ajak	6:11	2
2	Anarcs	5:93	2
3	B.-Aranyos	15:56	6
4	K.-Apáti	15:82	6
5	Ágtelek	36:20	14
6	Berenes	7:13	3
7	Bezdéd	17:83	7
8	Benk	17:90	7
9	K.-Báka	10:55	4
10	N.-Báka	9:75	4
11	Döghe	4:56	2
12	Dombrád	16:63	6

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
13	Eperjeske	18:06	7
14	Eszeny	26:23	10
15	Gemzse	56:06	22
16	Gyulaháza	10:72	4
17	Gyüre	19:10	6
18	Karász	14:91	6
19	Komoró	11:35	4
20	Kékese	7:92	3
21	Kanyár	13:67	4
22	Cs.-Kenéz	14:62	6
23	F.-Litke	6:47	2
24	M.-Ladány	14:37	6
25	Lövő	9:30	4
26	Mándok	14:12	6
27	Mogyorós	18:10	7
28	Örmező	13:74	5
29	Pap	5:54	2
30	T.-Pálca	10:60	4
31	L.-Petri	12:83	5
32	P.-Rozsály	9:89	4
33	Szalóka	27:13	11
34	T.-Szt.-Márton	22:07	9
35	Thuzsér	19:91	7
36	Kis-Várda	—	—
37	Veresmart	10:33	4
38	K.-Varsány	23:03	9
39	N.-Varsány	21:40	8
40	Zéke	6:18	4
41	Zsurk	26:65	11
IV. Bogdányi választókerület.			
Választási székhely: <i>Bogdány.</i>			
1	Apagy	13:33	5
2	Bogdány	—	—
3	Berczel	28:54	11
4	Buj	26:10	10
5	Berkesz	11:77	4
6	Beszterecz	13:64	5
7	Demecester	8:66	3
8	Gáva	33:45	13
9	Gégény	14:30	5
10	Halász	14:34	5
11	Ibrány	20:66	8
12	Kótaj	15:51	6
13	Kemece	6:88	3
14	Keék	7:56	3
15	Vas-Megyer	9:68	4

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
16	Napkor	13:09	5
17	Oros	13:93	5
18	Paszab	26:05	10
19	Pazony	10:44	4
20	Pátroha	21:67	8
21	Raad	12:20	5
22	Sényő	6:48	2
23	Székely	5:95	2
24	Téth	8:29	3
25	Thass	17:29	7
26	Tura	5:61	2
V. Tiszaölvi választókerület.			
Választ. székhelye: <i>Tisza-Lök.</i>			
1	Tisza-Büd	7:70	3
2	Báj	8:93	3
3	Balsa	25:53	10
4	Csobaj	6:06	2
5	T.-Dob	17:58	7
6	T.-Dada	18:81	8
7	T.-Eszlár	7:16	3
8	Takta-Kenez	13:82	5
9	Kenézlő	29:03	12
10	T.-Lök	—	—
11	T.-Ladány	6:43	2
12	Nagyfalu	12:29	4
13	T.-Polgár	32:17	13
14	Pthügy	14:51	5
15	Rakamaz	16:63	6
16	Szentmihály	7:22	3
17	Szabolcs	22:11	9
18	Tardos	2:60	1
19	Timár	20:54	8
20	Vencsellő	25:12	10
21	Viss	31:11	12
22	Zalkod	25:28	10
Nyiregyháza tanyái.			
1	Antalszállás	6:07	3
2	Antalszállás	6:07	3
3	Belegrád	17:06	6
4	Betkovszki bokor	10:00	4
5	Badur tanya	10:00	4
6	Benyiczky tanya	18:08	7
7	Czigányki szállás	11:07	4
8	Csengeri t. és környéke	9:02	3
9	Cserkesz csárda	12:07	5

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
10	Dankó bokor tanya	8-02	3
11	Görög szállás	17-01	6
12	Gerhard bokor tanya	8-09	3
13	Hornyák bokor tanya	10-01	4
14	Henzsel bokor tanya	9-00	3
15	Hankószki bokor tanya	7-09	3
16	Jus halom	14-00	5
17	Jakus bokor	6-07	2
18	Királytelek pusztá	10-00	4
19	Királytelki szőlő	8-08	3
20	Kazár bokor tanya	9-00	4
21	Kordovány bokor	9-07	4
22	Kloska bokor	10-04	4
23	Kisteleki szőlők	3-06	1
24	Lakatos bokor	14-07	5
25	(Lehóczki) Pampuch	—	—
26	Magyar szállás	15-00	6
27	Mokriánszky szállás	11-04	4
28	Manda b. és környéke	7-00	3
29	T.-Messzelátó	12-04	5
30	Mezey szőlő telep	5-00	2
31	Őszlő	2-00	1
32	Putnoczki b. és környéke	7-09	2
33	Polyák bokor	8-03	3
34	Racsó bokor (Nádasi)	12-09	5
35	Róka bokor (Liskány)	8-09	3
36	Rozsrét t.	6-03	2
37	Sulyán bokor	10-04	4
38	Sima pusztá	13-05	5
39	Sóstó fürdő	5-07	2
40	Tamasovszky szállás	15-00	6
41	Ujtelek tanya (szélső bokor)	6-08	2
42	Varju lapos	15-09	6
43	Vajda (Hajdu b.)	8-09	3
44	Varga bokor	7-06	3
45	Vrobszky szállás	11-05	4
46	Veres csárda	14-07	5

14. §. E szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba s ezt követőleg három évig, illetőleg mindaddig érvényes, a míg ezt a törvényhatóság belügyminiszteri hozzájárulással hatályon kívül nem helyezi.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,314/900. sz. rendeletével.

Szatmárvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával Szatmárvármegye területén adható fuvardijokról.

1. §. Ha és a mennyiben az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választási székhelyre való beszállítására szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel, a fuvarért az ezen szabályrendelet mellékletét képező táblás kimutatásban kitüntetett és minden egyes községre külön-külön kilométertávolság szerint megállapított fuvardij adható és annak adása, az 1899: XV. t.-czikk 7. §-a értelmében, vesztegetésnek nem tekinthető.

2. §. Az ezen szabályrendelet mellékletét képező kimutatásban kitüntetett fuvardijak a választóknak lakhelyüktől a választási székhelyre való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

3. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja fuvardijat adhat a nélkül, hogy vesztegetést követne el, magasabb díjtételek felajánlása ellenben mint vesztegetés, az 1878: V. t.-cz. 185. és 186. §-ai és az 1899. évi XV. t.-cz. 3. §-a alá eső büntetendő cselekményt képez.

4. §. Az ezen szabályrendeletben megállapított s az annak mellékletét képező kimutatásban feltüntetett fuvardijak csupán azon szolgáltatást jelölven meg, melyet a képviselőjelölt választóinak azért adhat, hogy azokat polgári és politikai jogaik gyakorlásához hozzájuttathassa s minthogy a fuvardij adása az 1899: XV. t.-cz. szelleméből kifolyólag csakis azért engedtetik meg, hogy a képviselőjelölt választóinak szavazatát a maga részére lehetővé tegye és biztosíthassa, tehát csak egy engedmény az a képviselőjelölt javára, ennél fogva a fuvarosok részére, kiknek politikai jogaik gyakorlásának ingyenes teljesítése és azok teljesítéséhez másoknak is hozzájárultatása erkölcsi kötelességük, e szabályrendelet intézkedései a képviselőjelölttel szemben kereseti jogot nem biztosítanak.

5. §. Minden egyes felfogadott fuvar a megállapított díjtételek keretén belül, a kocsison kívül legalább három választót köteles a választási székhelyre és vissza szállítani.

6. §. Ha a fuvaros három választónál többet szállít, ezen fuvaros részére a képviselőjelölt vagy megbízottja a megállapított fuvardij össztételének $\frac{1}{4}$ -ét felülfizetheti, ha pedig kevesebbet szállít, az össztételt $\frac{1}{4}$ -ével kevesebbet köteles adni.

7. §. A választási székhelyen, annak belterületére nézve, fuvardij meg nem állapíttatik.

8. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, fuvardijak nem fizethetők.

9. §. A vámok, kompdijak, hidpénzek az itt megállapított és az ezen szabályrendelet mellékletét képező kimutatásban feltüntetett fuvardijokban bent nem foglaltatnak.

10. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek, mely nemcsak elvi és gyakorlati akadályokba, hanem az 1899: XV. t.-cz. 7. §-ába is ütközik, helye nincs.

11. §. Jelen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba és attól számított három éven keresztül érvényes.

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
I. A nagy-károlyi választóker.			
Választási hely: <i>Nagy-Károly.</i>			
1	Bere	10-98	6
2	Börvely	7-29	6
3	Csanálos	7-38	6
4	Csomaköz	11-40	6
5	Dengeleg	21-81	8
6	Esztró	17-84	8
7	Ér-Endréd	23-49	8
8	Ér-Körtvélyes	26-77	10
9	Fény	5-77	4
10	Gencs	8-28	6
11	Irény	17-46	8
12	Kaplony	4-04	4
13	Kálmánd	5-26	4
14	Mező-Petri	13-03	6
15	Mező-Terem	8-71	6
16	Nagy-Károly	—	—
17	Penészek	30-30	12
18	Portelek	15-63	8
19	Reszege	18-53	8
20	Szaniszló	16-52	8
21	Szent-Miklós	14-36	8
22	Verend	13-90	6
II. A mátészalkai választóker.			
Választási hely: <i>Mátészalka.</i>			
1	Derzs	14-94	8
2	Fábiánháza	12-63	6
3	Gebe	12-52	6
4	Győrtelek	9-96	6
5	Hodász	11-15	6
6	Iklód	15-25	8
7	Ilk	21-52	8
8	Jármí	6-42	4
9	Kántor-Jánosi	16-50	8
10	Keér	13-76	6
11	Kocsord	4-82	4
12	Mátészalka	—	—
13	Mérk	20-26	8
14	Nagy-Dobos	11-72	6
15	Nagy-Ecsed	12-99	6

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
16	Nyir-Csaholy	5'67	4
17	Nyir-Császári	16'25	8
18	Nyir-Megyes	7'21	6
19	Nyir-Vasvári	21'40	8
20	Ólesva	17'18	8
21	Ólesva-Apáti	18'58	8
22	Ó-Pályi	5'13	4
23	Papos	8'32	6
24	Parasznya	11'41	6
25	Szamoszeg	11'65	6
26	Tunyog	14'20	8
27	Vállaj	22'34	8
28	Viska	19'39	8
III. A fehérgyarmati vál.-ker.			
Választási hely: <i>Fehér-Gyarmat.</i>			
1	Borzova	10'98	6
2	Borpalád	28'09	12
3	Czigény	7'32	6
4	Czigény-Dányád	8'95	6
5	Csaholez	18'38	8
6	Császló	19'54	8
7	Cseke	18'95	8
8	Csecse	26'23	10
9	Darnó	14'44	8
10	Fehér-Gyarmat	—	—
11	Fülesd	13'65	6
12	Fülpös	10'01	6
13	Fülpös-Daróc	13'02	6
14	Gacsály	23'59	8
15	Geberjén	9'77	6
16	Gyügye	11'92	6
17	Istvándi	13'94	6
18	Jánk	13'93	6
19	Keér-Semlyén	8'59	6
20	Kis-Ar	5'61	4
21	Kis-Hados	31'85	12
22	Kis-Namény	17'65	8
23	Kis-Palád	32'03	12
24	Kis-Szekeres	13'16	6
25	Kölse	18'00	8
26	Kömörő	8'29	6
27	Magosliget	30'51	12
28	Majtis	11'85	6
29	Matoles	5'73	4
30	Mánd	7'58	6
31	Milota	27'93	10

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
32	Nagy-Ar	8:29	6
33	Nagy-Hodos	33:27	12
34	Nagy-Palád	16:65	12
35	Nagy-Peleske	29:14	12
36	Nagy-Szekeres	10:62	6
37	Nábrád	5:49	4
38	Panyola	11:67	6
39	Penyige	4:25	4
40	Ricse	23:74	8
41	Rozsály	27:05	10
42	Sonkád	20:80	8
43	Szamos-Újlak	12:52	6
44	Tatárfalva	20:38	8
45	Tisza-Becs	29:25	12
46	Tisza-Kóród	28:03	12
47	Tisza-Berek	27:10	10
48	Uzka	34:28	12
49	Vámos-Oroszi	14:49	8
50	Zajta	26:66	10
51	Zsarolyan	8:08	6
IV. A csengeri választókerület.			
Választási hely: Csenger.			
1	Angyalos	5:80	4
2	Atya	11:56	6
3	Csegöld	10:90	6
4	Csenger	—	—
5	Csenger-Bagos	9:16	6
6	Csenger-Újfalu	5:80	4
7	Dara	7:79	6
8	Domahida	19:87	8
9	Egri	34:53	12
10	Garbold	24:22	8
11	Gilvács	21:37	8
12	Hermánszeg	15:92	8
13	Homok	22:56	8
14	Kis-Majtény	20:31	8
15	Kis-Peleske	18:96	8
16	Komlód-Tótfalu	2:13	4
17	Lázári	21:66	8
18	Méhtelek	22:63	8
19	Mikola	29:26	12
20	Nagy-Géc	7:06	6
21	Nagy-Majtény	20:09	8
22	Óvári	4:88	4
23	Ökörítő	16:34	8
24	Pálfalva	25:48	10

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
25	Pátyod	6:28	4
26	Pete	10:64	6
27	Piskárkos	27:37	10
28	Poresalma	10:22	6
29	Pusztá-Darócz	12:71	6
30	Rápolyt	15:23	8
31	Saár	26:68	10
32	Sályi	11:90	6
33	Sima	6:19	4
34	Szamos-Becs	4:54	4
35	Szamos-Dob	14:26	8
36	Szatmár-Zsadány	20:52	8
37	Száraz-Berek	21:82	8
38	Tőke-Terebes	24:86	10
39	Tyukod	13:03	6
40	Ura	6:45	4
41	Vetés	12:76	6
V. A krassai választókerület.			
Választási hely: <i>Krassó.</i>			
1	Alsó-Boldád	37:00	12
2	Alsó-Homoród	11:03	6
3	Amacz	16:78	8
4	Balotafalu	23:58	8
5	Barlafalu	21:65	8
6	Borhid	8:59	6
7	Dobra	41:52	12
8	Dobrács-Apáti	9:82	6
9	Erdőd	22:20	8
10	Erdőszáda	25:85	10
11	Felső-Boldád	44:42	12
12	Felső-Homoród	18:52	8
13	Géres	31:48	12
14	Gyöngy	34:62	12
15	Hirip	9:56	6
16	Ivacko	8:56	6
17	Király-Darócz	37:22	12
18	Kis-Köles	5:71	4
19	Kis-Szokond	38:70	12
20	Közép-Homoród	16:72	8
21	Krassó	—	—
22	Kraszna-Bélték	34:66	12
23	Lippó	3:96	4
24	Lophágy	37:05	12
25	Madarász	23:64	8
26	Nagy-Köles	3:41	4
27	Nagy-Szokond	31:63	12

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
28	Nánfű	46:28	12
29	Oláh-Gyűrűs	27:90	10
30	Oláh-Hodos	28:41	12
31	Oláh-Meddes	24:13	8
32	Oláh-Mogyorós	11:99	6
33	Oláh-Ujfalu	31:58	12
34	Ombod	12:84	6
35	Oroszfalu	14:80	8
36	Ó-Huta	17:80	8
37	Papbikó	18:75	8
38	Pácza-falu	13:83	6
39	Pettyen	11:17	6
40	Rákos-Terebes	50:55	12
41	Remetemező	18:37	8
42	Réztelek	9:45	6
43	Sándorfalu	33:44	12
44	Szakasz	29:50	12
45	Szamoskőröd	6:96	4
46	Szinfalu	8:90	6
47	Száldobágy	20:84	8
48	Tománya	34:20	12
49	Uj-Huta	22:06	8
50	Választ	14:52	8
51	Veresmart	12:65	6
VI. Az aranyos-megyesi vál.-ker.			
Választ. hely : <i>Aranyos-Megyes.</i>			
1	Adorján	14:16	8
2	Apa	5:42	4
3	Aranyosmegyes	—	—
4	Avasfelsőfalu	32:39	12
5	Avasujfalu	37:39	12
6	Avasujváros	19:40	8
7	Batiz	18:12	8
8	Batizvasvári	18:82	8
9	Berencze	4:45	4
10	Berend	13:09	6
11	Bikszád	37:48	12
12	Bujánháza	31:33	12
13	Görbed	1:90	4
14	Józsefháza	3:62	4
15	Kaák	16:24	8
16	Kaák-Szent-Márton	18:29	8
17	Kányaháza	28:57	12
18	Komorzán	41:89	12
19	Kőszegremete	25:23	10
20	Lekencze	30:40	12

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
21	Mózesfalu	41·86	12
22	Patóháza	4·02	4
23	Raksa	23·21	8
24	Rózsapallag	23·11	8
25	Sárköz	9·44	6
26	Sárköz-Ujlak	6·14	6
27	Szamostelek	8·19	6
28	Tartolez	34·71	12
29	Terep	33·39	12
30	Turvékonya	28·86	12
31	Udvari	12·79	6
32	Vámfalu	27·03	10
VII. A nagybányai választóker.			
Választási hely: <i>Nagy-Bánya.</i>			
1	Alsó-Fernezely	6·10	4
2	Alsó-Újfalu	6·04	4
3	Buság	12·74	6
4	Feketefalu	9·41	6
5	Felső-Bánya	9·27	6
6	Felső-Fernezely	13·71	6
7	Felső-Újfalu	3·80	4
8	Giród-Tótfalu	4·61	4
9	Hidegkut	9·11	6
10	Iloba	21·33	8
11	Iloba-Bánya	26·33	10
12	Kis-Bánya	16·98	8
13	Kis-Sikárló	16·21	8
14	Laczfalu	13·08	6
15	Lápos-Bánya	13·74	6
16	Lenárfalu	6·07	4
17	Magyar-Kekes	10·40	6
18	Misztbánya	16·76	8
19	Misztmogyorós	8·89	6
20	Misztótfalu	9·55	6
21	Monostor	14·87	8
22	Nagy-Bánya	—	—
23	Nagy-Sikárló	16·31	8
24	Sebespatak	24·00	8
25	Szinérváralja	28·05	12
26	Tokes	5·70	4
27	Zazar	7·00	6
VIII. A nagysomkuti vál.-ker.			
Választási hely: <i>Nagy-Somkut.</i>			
1	Alsó-Kapnik	42·53	12
2	Bajfalu	31·03	12

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
3	Berkeszpataka	8:68	6
4	Butyásza	10:12	6
5	Csolt	4:42	4
6	Dánfalu	11:81	6
7	Dióshalom	34:01	18
8	Duruzsa	13:17	6
9	Erdőaranyos	10:47	6
10	Farkasaszó	18:27	8
11	Fehérszék	7:81	6
12	Felső-Kapnik	46:15	12
13	Felső-Sándorfalu	27:95	10
14	Fericsé	16:03	8
15	Gaura	8:47	6
16	Gyökeres	12:57	6
17	Győrkefalu	31:35	12
18	Hagymáslapos	18:14	8
19	Hosszúfalu	8:88	6
20	Horilla	6:32	4
21	Jávorfalu	7:70	6
22	Jeder	7:70	6
23	Jóháza	17:50	8
24	Karulya	15:92	8
25	Kékes-Oroszfalu	25:25	10
26	Kis-Bozinta	19:84	8
27	Kis-Fentos	7:87	6
28	Kolczér	15:64	8
29	Koltókatalin	17:63	8
30	Kovács	12:45	6
31	Kővár-Kölce	11:49	6
32	Kővárremete	7:58	6
33	Lukácsfalu	10:07	6
34	Magosfalu	11:51	6
35	Mezőaranyos	21:99	8
36	Nagy-Fentő	4:49	4
37	Nagy-Körtvély	10:09	6
38	Nagynyíres	11:96	6
39	Nagysomkut	—	—
40	Nyegrefalu	33:45	12
41	Oláh-Kékes	17:53	8
42	Oláh-Tótfalu	16:41	8
43	Ó-Bozinta	21:43	8
44	Pribékfalva	11:86	6
45	Pusztafentős	7:31	6
46	Pusztá-Hidegkut	12:76	6
47	Pusztatelek	29:71	12
48	S.-M.-Berkesz	3:58	4
49	Somkútpataka	3:74	4

Sorszám	A község neve	Távolság a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
50	Szakállasdombos	21'92	8
51	Szakállasfalu	14'73	8
52	Szapannataka	9'19	6
53	Tölgyes	9'32	6
54	Törökfalv	3'49	4
55	Varalyu	16'44	8

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,315/900. sz. rendeletével.

S z e b e n v á r m e g y e .

Szebenvármegyének az 1899 : XV. t.-cz. 8. §-a alapján a fuvardíjról alkotott

Szabályrendelete.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választók szállításáért az 1899 : XV. t.-cz. 7. és 8. §§-ai alapján adható fuvardíjak a következőkben állapítatnak meg :

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
I. Szászsebesi választókerület.			
Választási hely : <i>Szász-Sebes város.</i>			
1	Alsó-Pián	10:5	5
2	Deál	16:7	6
3	Felső-Pián	10:5	6
4	Kakovicza	11:5	5
5	Kápolna	15:6	6
6	Kelnek	11:8	5
7	Kerpenyes	21:9	7
8	Lánkerék	3:8	4
9	Láz	11:2	5
10	Lomán	18:3	6
11	Péterfalva	4:0	4
12	Récse	15:2	5
13	Rehó	8:2	4
14	Rekitta	11:8	5
15	Sebeshely	8:2	4
16	Sinna	39:1	12
17	Sugág	28:0	12
18	Szászcsor	9:9	4
19	Szászorbó	19:8	6
20	Szász-Sebes város	—	—
21	Szerdahely	20:3	7
22	Sztrugár	19:6	7
II. Keresztényszigeti választókerület.			
Választási hely : <i>Kereszténysziget.</i>			
1	Doborka	27:8	9
2	Ecellő	18:0	6
3	Gális	14:9	5
4	Guráró	5:7	4
5	Kakova	11:3	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
6	Kereszténysziget	—	—
7	Kis-Apold	29·2	9
8	Kis-Csűr	8·9	4
9	Kis-Torony	7·6	4
10	Mág	12·1	5
11	Nagy-Apold	20·5	7
12	Nagy-Ludas	26·0	9
13	Omlás	16·2	6
14	Orlát	6·4	4
15	Poplaka	7·8	4
16	Polyán	36·0	12
17	Ród	23·3	9
18	Roszsűr	9·7	4
19	Szeesel	7·2	4
20	Szelistye	12·6	5
21	Szt-Erzsébet	14·7	5
22	Szibiel	11·0	5
23	Tiliska	16·4	6
24	Toporesa	23·0	8
25	Vále	12·4	5
III. Nagydisznói választókerület.			
Választási hely: <i>Nagy-Disznód.</i>			
1	Alsó-Sebes	21·2	8
2	Boicza	17·3	7
3	Czódt	6·1	4
4	Felek	24·2	8
5	Felső-Sebes	21·7	8
6	Fenyőfalva	19·9	7
7	Kakasfalva	20·5	7
8	Kis-Disznód	3·3	4
9	Nagy-Csűr	17·8	6
10	Nagy-Disznód	—	—
11	Porcest	21·0	8
12	Rakovicza	20·7	8
13	Resinár	9·8	4
14	Rüzs	32·8	12
15	Sellenberk	7·8	4
16	Szelindek	26·6	12
17	Nagy-Talmács	13·1	5
18	Kis-Talmács	16·3	6
19	Vesztény	10·7	5
IV. Vurpodi választókerület.			
Választási hely: <i>Ujegyház.</i>			
1	Alczina	4·4	4
2	Bendorf	12·3	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
3	Bongárd	31·3	12
4	Czikendál	8·6	4
5	Dolmány	20·9	7
6	Főfeld	12·0	6
7	Glimboka	27·3	12
8	Hermány	21·5	7
9	Holcsmány	8·9	4
10	Hortobágyfalva	14·9	5
11	Illenbák	9·8	5
12	Kürpöd	14·3	6
13	Márpod	6·2	4
14	Móh	42·5	12
15	Szakadát	20·8	7
16	Szászahuz	20·2	8
17	Szászujfalu	23·3	7
18	Szentjánoshegy	21·1	7
19	Ujegyház	—	—
20	Vörösmart	19·3	6
21	Vurpod	10·3	5

2. §. Egy kocsira a kocsison kívül legalább három választó számtattik.

Kivételt képez azon eset, midőn valamely községben háromnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a választásban résztvenni.

Ha a fuvaros háromnál több választót szállít, a fuvardíj az 1. §-ban megállapított összegnél egy koronával többet tesz ki.

3. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

A vámok, kompdíjak, hidpénzek stb. hasonló illetmények a megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak benn, tehát külön megte-
rithetők.

4. §. A megállapított fuvardíjak csak azon esetre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

5. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja, — anélkül, hogy megvesztegetést követne el, — fuvardíjat adhat, ellenben ezen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

6. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton törté-
nik, a szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

7. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba és annak végrehajtásával a vármegye alis-
pánja bizatik meg.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,316/900. sz. rendeletével.

S z e p e s v á r m e g y e.

Szabályrendelet.

Szepesvármegye közönsége az 1879 : XV. t.-cz. 8. §-ában gyökerző jogánál fogva az országgyűlési képviselőválasztóknak a szavazási székhelyre való fuvarozásáért felszámítható díjakat a következőkép állapítja meg :

1. §. A fuvardij a kocsison kívül 3 választót szállító fuvaronként állapittatik meg és pedig :

a) a szavazási székhely belterületére nézve, valamint ha a szavazási székhely a választó lakhelyétől 5 kilométernél távolabb nem fekszik, fuvardij egyáltalában nem számítható fel ;

b) ha a szavazási székhely a választó lakhelyétől 20 kilométernél távolabb nem fekszik, a fuvardij minden fuvar után 8 koronánál,

c) ha a távolság 40 kilométernél nem nagyobb, 12 koronánál több nem lehet,

d) ha pedig a választó lakhelye a választási székhelytől 40 kilométernél is távolabb fekszik, a fuvardij fuvaronként számított 16 koronát meg nem haladhat.

2. §. Ha a fuvaros a meghatározott létszámnál több választót szállít, az 1. §-ban megállapított fuvardijon kívül a három választónál szállított több választó minden egyes személye után a távolságra való tekintet nélkül 1 koronánál magasabb fuvardijemelésnek helye nincsen, ha pedig az 1. §-ban megállapított három választónál kevesebbet szállít, a fuvardij minden a létszámból hiányzó választó után az 1. §-ban jelzett távolságok szerint a következő összegben leszállítandó :

a) az 1. §. b) pontjában jelzett távolságnál 2 koronával ;

b) » 1. §. c) » említett » 3 »

c) » 1. §. d) » jelzett » 4 »

3. §. Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben az egy fuvarra meghatározott létszámnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni, mely esetben az 1. §-ban megállapított fuvardij követelhető.

4. §. A fent meghatározott fuvardijak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

5. §. A megállapított fuvardijak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

6. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja vesztegetés nélkül fuvardijat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

7. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton vagy gőzhajón történik, jelen szabályrendeletben megállapított fuvardijak fizethetők ki.

8. §. A vámok, kompdijak, hidpénzek stb. illetmények a szabályrendeletileg megállapított fuvardijakban nem foglaltnak benn.

9. §. A szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

10. §. A vármegye területén levő községeknek a fentebbi elvek alapján kiszámított fuvardíjilletmény-táblázata a következő:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
I. Ó-Lublói választókerület.			
Választási hely: Ó-Lubló.			
1	Folyvárk	17·1	8
2	Forbasz	7·6	8
3	Frankvágás (kis)	50·2	16
4	Frankvágás (nagy)	45·5	16
5	Friedman	46·5	16
6	Gibely	38·0	12
7	Gnézda	5·7	8
8	Granasztó	11·4	8
9	Hafka	30·4	12
10	Hági	38·9	12
11	Hanusfalu	40·6	16
12	Helivágás	23·8	12
13	Hobgart	4·7	—
14	Jarembina	5·7	8
15	Jereszkó	41·8	16
16	Kaczvin	42·7	16
17	Kanyonka	9·5	8
18	Kahlenberg	35·2	12
19	Kolacsó	9·5	8
20	Krompach (L.)	9·5	8
21	Laszkova	10·4	8
22	Lápos (alsó)	42·7	16
23	Lápos (felső)	47·5	16
24	Lápos (kis)	52·2	16
25	Lechnicz	31·3	12
26	Lechnicz-Lub	28·5	12
27	Leschnitz	35·2	12
28	Lipnik (nagy)	20·0	8
29	Littmanova	13·3	8
30	Lomnicz (kis)	21·7	12
31	Lublói (új)	3·8	—
32	Mátyásfalu	38·0	12
33	Mnisek és pusztái	17·1	8
34	Nedecz	38·0	12
35	Ófalu	34·2	12
36	Ó-major	31·3	12
37	Pilhó	15·2	8
38	Podolin	17·0	8
39	Relyov	38·0	12
40	Relyov (Ófalun át)	45·5	16

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
41	Richwald	27.6	12
42	Rusbach (alsó)	12.3	9
43	Rusbach (felső)	13.2	8
44	Szadek-Lublóvár	1.9	—
45	Szulin	26.6	12
II. Késmárki választókerület.			
Választási hely: <i>Késmárk.</i>			
1	Béla	6.6	8
2	Busóc	11.3	8
3	Csarnagura	46.4	16
4	Durand	7.6	8
5	Durstin	57.7	16
6	Eőr (nagy)	4.7	—
7	Forberg	5.7	8
8	Hodermárk	17.1	8
9	Hunfalu	4.7	—
10	Javorina	36.9	12
11	Jurgó	40.7	16
12	Keresztfalu	9.4	8
13	Krompach (D.)	55.9	16
14	Kriegh	16.1	8
15	Landok	18.0	8
16	Leibicz-Kénfűdő	10.4	8
17	Lomnicz-Holló	17.0	8
18	Maldur	14.1	8
19	Majerka	15.2	8
20	Oszturnya	36.9	12
21	Repiszkó	44.5	16
22	Rokus	7.6	8
23	Ruszkín	9.5	8
24	Szálók (kis)	2.8	—
25	Szent-György	20.8	12
26	Toporez	17.0	8
27	Tótfalu	12.3	8
28	Trips	50.2	16
29	Uj-Béla	55.9	16
30	Viborna	14.2	8
31	Zsdjár	25.5	12
III. Szepes-Szombati választó- kerület.			
Választási hely: <i>Szepes-Szombat.</i>			
1	Ábrahámfalva	18.9	8
2	Batizfalva	15.0	8
3	Bethlenfalva	14.1	8
4	Csontfalva	16.9	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
5	Csütörtökhely	13·1	8
6	Erdőfalu (alsó)	8·5	8
7	Erdőfalu (felső)	17·0	8
8	Parkasfalu-Lőkfalu	17·0	8
9	Felka	4·6	—
10	Filefalu	6·6	8
11	Gánócz	7·6	8
12	Gerlaskfalu	12·2	8
13	Horka	11·3	8
14	Hozelec	6·6	8
15	Izsákfalu	11·3	8
16	Jánosfalu	14·1	8
17	Kisócz	9·4	8
18	Kravján	19·9	8
19	Kubasch	16·1	8
20	Lomnicz (nagy)	6·6	8
21	Lucsivna	13·3	8
22	Mahalfalu	15·0	8
23	Matheócz	1·9	—
24	Menguszfalu	15·2	8
25	Ménhárd	13·2	8
26	Miklósfalv	10·3	8
27	Mühlenbach	6·6	8
28	Pikfalu	20·8	12
29	Poprád	1·9	—
30	Princzfalu	11·2	8
31	Sávník (Kástélylyal)	13·1	8
32	Stóla	16·2	8
33	Sunyava (alsó)	18·0	8
34	Sunyava (felső)	19·9	8
35	Svabócz	8·5	8
36	Szálók (nagy)	4·7	—
37	Szent-András és Komarócz	10·4	8
38	Sztrázsa	1·9	—
39	Teplicz (Szepes-)	7·6	8
40	Véghely (Szepes-)	11·4	8
41	Vidernik	15·0	8
42	Vikartócz	23·7	12
IV. Iglói választókerület.			
Választási hely: <i>Igló</i> .			
1	Arnóthfalu	6·6	8
2	Dénesfalu	5·7	8
3	Gellértfalu	26·5	12
4	Hadusfalu	8·5	8
5	Haraszt	13·3	8
6	Hnilesz (kis)	13·1	8

Sorszám.	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható logmagasabb fuvardij koronákban
7	Igló-Nagy-Hnilecz	24.9	12
8	Illésfalu	9.5	8
9	Imrichfalu (Káposztafalván át)	42.6	16
10	Imrichfalu (Iglóhuttán át)	18.0	8
11	Istvánfalu (Káposztafalván át)	43.5	16
12	Istvánfalu (Iglóhuttán át)	18.0	8
13	Jamnik	11.4	8
14	Káposztafalu	16.1	8
15	Kolinfalu	28.3	12
16	Kotterbach	11.4	8
17	Körtvélyes	16.1	8
18	Kurimján	11.7	8
19	Leszkovján	3.8	—
20	Lethánfalu	9.5	8
21	Márkus-Csepánfalu	5.7	8
22	Majetőcz	10.5	8
23	Mecsedelfalu	8.5	8
24	Merény	21.6	12
25	Odorin	7.6	8
26	Olaszi	23.6	12
27	Oleznó	23.7	12
28	Pálmafalu	4.1	—
29	Pórács	16.1	8
30	Sümegh	3.8	—
31	Sztraczena (Iglóhuttán át)	23.7	12
32	Sztraczena (Káposztafalván át)	37.0	12
33	Tamásfalu	9.5	8
34	Teplicska	5.7	8
35	Víthfalu	16.1	8
36	Welbach	20.8	12
37	Zavadka	15.2	8
V. Lőcsei választókerület.			
Választási hely: <i>Lőcse.</i>			
1	Almás	13.2	8
2	Baldócz	12.2	8
3	Beharócz	20.8	12
4	Durócz	9.5	8
5	Dolyán	10.4	8
6	Domány	13.2	8
7	Dubrava	25.5	12
8	Drovecz	9.5	8
9	Göbölfalu	12.2	8
10	Görgő	6.6	8
11	Grancs-Petrócz	21.7	12
12	Harakócz	24.6	12
13	Hinczócz-Nádasd	16.0	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
14	Hradiszko	8:5	8
15	Jakabfalu	68:3	16
16	Kattuny	16:0	8
17	Kolbach	17:0	8
18	Kolesó	8:5	8
19	Konesán	9:5	8
20	Korotnok	21:7	12
21	Kunchfalu (kis)	8:5	8
22	Laronpatak	24:6	12
23	Lengvart	7:6	8
24	Lőcse-Alsó-Major	6:6	8
25	Lueska	15:1	8
26	Mindszent	19:8	8
27	Nemessán	9:4	8
28	Olysavicza	21:8	12
29	Olysavka	24:5	12
30	Polyanócz	23:6	12
31	Pongráczfalu	21:7	12
32	Ragyócz	19:8	8
33	Répás (alsó)	16:1	8
34	Répás (felső)	12:3	8
35	Roskócz	12:3	8
36	Szálok (felső)	31:2	12
37	Szent-Lőrincz	26:5	12
38	Szepeshely	14:2	8
39	Szepes-Szent-Pál	18:9	8
40	Szlatvin	27:4	12
41	Toriszka	14:2	8
42	Ulozsa	7:6	8
43	Ujvár	18:4	8
44	Váralja	15:1	8
45	Vojkfalu	29:3	12
46	Zavada	10:4	8
47	Zsegra	21:7	12
VI. Gölniczbányai választókerület.			
Választási hely: Gölniczbánya.			
1	Folkmár (kis)	18:9	8
2	Folkmár (nagy)	9:4	8
3	Hrisócz	20:8	12
4	Jekelfalu	6:6	8
5	Kalyava	26:5	12
6	Kluknó	18:0	8
7	Kojsó	14:1	8
8	Krompach	20:8	12
9	Krompach-Nemessor	20:8	12
10	Kunchfalu (nagy)	10:4	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
11	Lassupatak	38·0	12
12	Margittfalu	8·5	8
13	Opaka	23·7	12
14	Óviz	27·5	12
15	Prakfalu	6·6	8
16	Remete	16·1	8
17	Richnó	18·0	8
18	Svedlér	24·7	12
19	Szlovinka (alsó)	25·6	12
20	Szlovinka (felső)	26·5	12
21	Szomolnok	26·5	12
22	Szomolnokhutta	22·7	12
23	Zakárfalu	8·5	8

Indokolás.

A szóbanforgó szabályrendelet összeállításánál a vármegye közönségét ama vezérelv vezette, hogy a politikai jogok gyakorlása a választók honpolgári kötelességét képezi.

Midőn tehát a vármegye közönsége ezen vezérelvet szem előtt tartotta, a képviselőválasztók fuvardíjának megállapításánál első sorban a törvény intencziója értelmében kívánt eljárni és elejét akarta venni annak, hogy a szavazó honpolgárok fuvarozása keresetforrásnak tekintessék, avagy nyereszkeskedési üzelmekre alkalmat nyújtson. E mellett azonban a vármegye közönsége nem hagyhatta figyelmen kívül a fuvardíjak maximumának megállapításánál a különleges helyi viszonyokat sem, a melyek szerint az itteni szegény nép majdnem kizárólagos keresetforrását a fuvarozás képezi.

A nép mostoha anyagi helyzete folytán nem támaszkodhatván a választók áldozatkészségére, alapul kellett venni a napi fuvardíj ama minimumát, mely a helyi fuvarozási viszonyok szerint a fuvaros tényleges keresetét képezi.

A fuvar utáni napikereset minimuma pedig még a kis- és szegény községekben is 8 korona.

Mellőzve a magasabb bérkocsidíjakat, a fuvarozás utáni keresetnek jelzett minimális összege még azon oknál fogva is volt alapul veendő, nehogy a képviselőjelölt ki legyen téve annak az eshetőségnek, hogy a fuvarkeresettel arányban nem álló csekély fuvardíjak folytán a választók a szavazás színhelyére be ne jöjjenek s a képviselőjelölt kénytelen legyen a jóval drágább bérkocsikon a választók fuvarozásáról gondoskodni, avagy egy szomszéd kerületből fuvarokat szerezni, a mely esetben a fuvarozás már könnyen nyereszkeskedési üzelmekre vezethetne.

Ezen körülmények mérlegelése indította a vármegye közönségét arra, hogy a fuvardíjak maximumát oly összegben állapítsa meg, a mely által a fuvarozás körül felmerült tényleges kiadások megtérítettnek

A tényleges kiadás alapjául vétetett pedig ama összeg, mely a fuvar utáni napikereset minimális összegének megfelel.

Mivel a fuvardijnak személyenkénti megállapítása a gyakorlatban esetleg azt eredményezné, hogy a fuvardijakat az 1899. XV. t.-cz. 7. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezés ellenére nem a fuvarosok, hanem egyes választók kapnák, azért szükséges volt, hogy a fuvardij meghatározott számu, azaz a kocsison kívül legalább három választót szállító fuvaronként legyen megállapítva.

Ha azonban a fuvaros a meghatározott létszámnál több választót szállít, a megállapított létszámot meghaladó minden választó után csupán 1 korona díjfelemelés állapított meg azon oknál fogva, mivel a létszámot meghaladó választóknak szállítása által a fuvaros időre nézve nem tesz nagyobb szolgáltatást s így a fuvaros a fuvarnak nagyobb megterheltetése fejében a fenti díjfelemelés által nyer kárpótlást.

Ellenben ha a fuvaros a megállapított létszámnál kevesebb választót szállít, a fuvardijleszállítás az 1. §-ban részletezett távolságokhoz képest arányosan magasabb összegben volt megállapítandó, annak elkerülése végett, hogy a fuvaros a választóknak megosztása és több fuvaron történő szállítása által esetleg aránytalanul nagyobb fuvardijat biztosítson magának.

Kivételnek vétetett azon eset, midőn valamely községben a meghatározott létszámnál kevesebb választó van, vagy a meghatározott létszámnál kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni, akkor ugyanis méltányosságból az 1. §-ban meghatározott fuvardijak számíthatók fel.

A fuvardijak megállapításánál a kilométer-távolságok vétettek figyelembe 4-es beosztással.

Az 5 kilométernél nem nagyobb távolságoknál fuvardij nem állapított meg, mivel az eddigi tapasztalatok szerint a szavazási székhelyhez legközelebb fekvő községekből a választók fuvarra nem szoktak igénybe venni.

Az 5 kilométernél nagyobb távolságoknál a fuvardij egy napra számított, de tekintetbe vétetett ama körülmény is, hogy a választók még az nap lakhelyükre visszatérhetnek, a középtávolságoknál — bár a választók a szavazás napján szintén elérhetik lakhelyüket — már a fuvarnak hosszabb időre való tényleges igénybevétele indokolta tette a fuvardij aránylagos felemelését, míg a 40 kilométeren felüli távolságoknál még az esetben is, ha a távolabb fekvő községek kezdik meg a szavazást, az oda- és visszafuvarozás két napot vesz igénybe, miért is a második napot magasabb fuvardijjal kellett kárpótolni.

Nem volt irányadó az utvonalak kiépített vagy kiépítetlen volta, mivel a vármegye területén fekvő községek legnagyobb része az év majdnem minden szakában járható utakkal vannak összekötve.

Végül nem vétettek figyelembe az évszakok sem, mert az őszi és téli idején kevesebb ugyan a munka, de nehezebb az út, tavasz és nyár vagyis munka idején a fuvarozás könnyebb és gyorsabban eszközölhető.

Jelen határozat közzététel végett valamennyi főszolgabíró és polgármester urnak s a felelősségi határidő leteltével a netalán beadandó észrevételekkel együtt, jóváhagyás végett a m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztetni, jogerőre emelkedés után pedig a vármegyei alispánnak kiadatni rendeltetik.

Jóváhagyott a belügyminiszter 90,317/900. sz. rendeletével

Szilágyvármegye.

Szabályrendelet

az 1899 : XV. f.-cz. 8. §-a értelmében megállapított fuvarozási díjakról

1. §. Országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választás helyére való szállítása- és visszaszállításáért, ha arra az illető választókerületben szavazatra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel: a fuvarozási díj megengedett legmagasabb összege a kocsison kívül legalább három-három választót szállító egy-egy fuvarért vármegyénk községeire nézve a követ-kezőkben állapittatik meg :

Sorszám	Község	A választási székhelytől valótávolság km.-ben	Megállapított fuvardíj	
			május— szept.	október— április
			hónapokban	hónapokban koronákban
I. Tasnádi választókerület.				
Választási hely: <i>Tasnád.</i>				
1	Ákos	19'01	4	5
2	Alsó-Szopor	17'08	4	5
3	Balásháza	4'00	2	3
4	Csány	7'00	2	3
5	Csekenye	18'07	4	5
6	Csög	7'00	2	3
7	Domoszló	21'00	6	7
8	Ér-Girolt	17'04	4	5
9	Ér-Hatvan	12'08	4	5
10	Ér-Kávás	11'00	4	5
11	Ér-Kisfalu	15'05	4	5
12	Ér-Körös	13'00	4	5
13	Ér-Mindszent	14'02	4	5
14	Ér-Szentkirály	13'00	4	5
15	Ér-Szodoró	12'01	4	5
16	Felső-Szapor	17'03	4	5
17	Girókuta	20'05	6	7
18	Kegye	8'06	2	3
19	Keszi (Nemes)	13'07	4	5
20	Kis-Derzsida	26'03	6	7
21	Kis-Paczal	19'00	4	5
22	Korond	25'02	6	7
23	Kr.-Czégény	18'03	4	5
24	Kr.-Mihályfalva	16'03	4	5
25	Kr.-Pacalusa	23'00	6	7
26	M.-Csaholy	9'00	2	3
27	N.-Bajom	15'07	4	5
28	N.-Derzsida	23'08	6	7

Sorszám	Község	A választási székhelytől való távolság km.-ben	Megállapított fuvardíj	
			május— szept. hónapokban	október— április hónapokban
			koronákban	
29	N.-Pacal	17-07	4	5
30	Ó-Csaholy	14-05	4	5
31	Orbó	9-05	2	3
32	Pele	12-08	4	5
33	Pele-Szarvad	15-08	4	5
34	Peér	20-08	6	7
35	Szakácsi	8-08	2	3
36	Szódemeter	8-05	2	3
37	Szilvás	5-00	2	3
38	Sz.-Pacalusa	24-00	6	7
39	T.-Szántó	7-03	2	3
40	T.-Szarvad	3-06	2	3
41	Ujnémet	14-06	4	5
42	Usztató	12-02	4	5
43	Zálnok	17-05	4	5
II. Szilágy-Somlyói választóker.				
Választási hely: <i>Szilágy-Somlyó.</i>				
1	Alsó-Kamaes	18-09	4	5
2	Badaeson	5-00	2	3
3	Bagos	15-05	4	5
4	Borzás	17-03	4	5
5	Bürgezd	8-00	2	3
6	Cserese	26-01	6	7
7	Detrehem	15-04	4	5
8	Doh	19-05	4	5
9	Elytüs	18-04	4	5
10	Felső-Kaznacs	21-07	6	7
11	Gyümölcsénes	18-05	4	5
12	Halmosd	20-09	6	7
13	Hármaspatak	27-09	6	7
14	Hidvég	13-05	4	5
15	Hosszuaszó	15-05	4	5
16	Ilosva	9-05	2	3
17	Ipp	19-02	4	5
18	Jaáz	21-02	6	7
19	Kárásztelek	12-07	4	5
20	Kerestelek	10-00	2	3
21	Kómer	19-02	4	5
22	Lecsmér	20-08	6	7
23	Lempért	13-01	4	5
24	M.-Patak	25-03	6	7
25	M.-Valkó	19-00	4	5
26	Maladé	11-02	4	5
27	Márkaszék	20-03	6	7
28	Nagyfalu	9-05	2	3
29	Oláh-Valkó	21-03	6	7

Sorszám	Község	A választási székhelytől való távolság km.-ben	Megállapított fuvardíj	
			május— szept. hónapokban	október— április hónapokban
			koronákban	
30	Perecsen	5'06	2	3
31	Porez	24'02	6	7
32	Sarmaság	19'03	4	5
33	Somlyó-Csehi	4'00	2	3
34	Somlyó-Győrtelek	11'07	4	5
35	Somlyó-Ujlak	7'05	2	3
36	Somály	23'08	6	7
37	Szécs	8'05	2	3
38	Ujvágás	24'00	6	7
39	Váralja	23'02	6	7
40	Zovány	14'07	4	5
III. Zilahi választókerület.				
Választási hely: Zilah.				
1	Alsó-Bán	33'04	6	7
2	A.-K.-Nyárló	15'05	4	5
3	Bagolyfalu	37'03	6	7
4	Ballaháza	40'03	6	7
5	Bodja	22'00	6	7
6	Bogdánháza	34'05	6	7
7	Boján	36'03	6	7
8	Boronamező	38'02	6	7
9	Csiszér	37'09	6	7
10	Csömörlő	12'00	4	5
11	Egrespatak	4'07	2	3
12	Felegvegy	19'00	4	5
13	Felső-Bán	36'04	6	7
14	F.-K.-Nyárló	13'05	4	5
15	Felső-Szék	39'04	6	7
16	Füzes	41'09	6	7
17	Füzes-Paptelek	46'05	6	7
18	Galponya	21'04	6	7
19	Gurzófalva	7'05	2	3
20	Kásapatak	29'05	6	7
21	Kraszna	25'03	6	7
22	Kr.-Horvát	30'03	6	7
23	Kr.-Tótfalu	41'09	6	7
24	M.-Egregy	17'03	4	5
25	M.-Keczel	9'07	2	3
26	Máron	31'08	6	7
27	M.-Szt-György	38'03	6	7
28	N.-Rajtolecz	38'03	6	7
29	Ó-Keczel	13'07	4	5
30	Ördökgut	13'02	4	5
31	Paliczka	38'00	6	7
32	Persely	30'04	6	7
33	Perje	39'08	6	7

Sorszám	Község	A választási székhelytől való távolság km.-ben	Megállapított fuvardíj	
			május— szept. hónapokban	október— április hónapokban
			koronákban	
34	Petenye	31:03	6	7
35	Pósa	24:02	6	7
36	P.-Rajtolez	26:08	6	7
37	Ráton	28:08	6	7
38	Récese	22:00	6	7
39	Romlott	21:07	6	7
40	Sereden	35:08	6	7
41	Szentpéterfalva	16:09	4	5
42	Szilágy-Panit	11:00	4	5
43	Somró-Ujfalu	19:06	4	5
44	Tusza	45:04	6	7
45	Varsolez	18:07	4	5
46	Vaskapu	20:08	6	7
47	Vármező	24:05	6	7
48	Vártelek	4:07	2	3
IV. Diósadi választókerület.				
Választási hely: <i>Diósad.</i>				
1	Almás-Bhára	51:01	6	7
2	Bádon	11:08	4	5
3	Balla	9:00	2	3
4	Bogdánd	21:06	6	7
5	Borzova	35:08	6	7
6	Bréd	30:03	6	7
7	Czigányi	11:07	4	5
8	Cziglen	36:02	6	7
9	Dabjon	16:02	4	5
10	Dabjon-Ujfalu	18:05	4	5
11	Dabren	13:04	4	5
12	Deésháza	19:00	4	5
13	Erked	7:07	2	3
14	Farkasmező	39:08	6	7
15	Fürményes	20:08	6	7
16	Galgó	40:08	6	7
17	Görcsön	7:02	2	3
18	Hadad	14:00	4	5
19	H.-Nádasd	18:02	4	5
20	Haraklán	7:00	2	3
21	Hosszumező	15:02	4	5
22	Karika	38:09	6	7
23	Kendermező	49:08	6	7
24	Kettősmező	44:00	6	7
25	Kirva	4:05	2	3
26	Kis-Doba	7:09	2	3
27	Kucsó	26:06	6	7
28	Kusaly	4:03	2	3
29	Lele	11:00	4	5

Sorszám	Község	A választási székhelytől való távolság km.-ben	Megállapított fuvardíj	
			május— szept. hónapokban	október— április hónapokban
			koronákban	
30	M.-Bakra	3'02	2	3
31	M.-Goroszló	5'05	2	3
32	Menyő	9'07	2	3
33	Mocsolya	8'00	2	3
34	Majgrád	26'09	6	7
35	Nagydoba	6'09	2	3
36	Nagymon	8'09	2	3
37	Nagymon-Ujfalu	6'09	2	3
38	Nyirmon	12'07	4	5
39	Nyírsid	17'01	4	5
40	Oláh-Baksa	11'07	4	5
41	Ökörítő	15'01	4	5
42	Örmező	34'03	6	7
43	Prodánfalva	34'08	6	7
44	Rákos	51'08	6	7
45	Róna	33'08	6	7
46	Solymos	16'01	4	5
47	Sz.-Udvarhely	23'06	6	7
48	Szeér	13'02	4	5
49	Szfő-Keresztúr	10'07	4	5
50	Sz.-Kövesd	24'06	6	7
51	Sz.-Páptelek	21'09	6	7
52	Sz.-Sámson	9'08	2	3
53	Sz.-Szentkirály	18'04	4	5
54	Sz.-Sziget	20'01	6	7
55	Tihó	37'03	6	7
56	Turbucza	38'03	6	7
57	Vérvölgy	8'02	2	3
58	Zsákfalva	47'05	6	7
59	Zsibó	29'08	6	7
V. Szilágy-Csehi választóker.				
Választási hely: <i>Szilágy-Csehi.</i>				
1	Alsó-Berekszó	36'00	6	7
2	Alsó-Szivágy	22'03	6	4
3	Alsó-Várca	11'00	4	5
4	Ardó	20'04	6	7
5	Bábeza	23'01	6	7
6	Benedekfalva	11'01	4	5
7	Bikácsa	18'03	4	5
8	Bőősháza	6'09	2	3
9	B.-Tótfalu	18'03	4	5
10	Czikó	16'09	4	5
11	Egerbegy	16'06	4	5
12	Égerhát	16'03	4	5
13	F.-Berekszó	32'05	6	7
14	F.-Szivágy	27'05	6	7

Sorszám	Község	A választási székhelytől való távolság km.-ben	Megállapított fuvardíj	
			május— szept. hónapokban	október— április hónapokban
			koronákban	
15	F.-Várca	16:02	4	5
16	Gardánfalva	27:03	6	7
17	H.-Győrtelek	9:00	2	3
18	Hosszu-Ujfalu	28:02	6	7
19	Illésfalva	12:03	4	5
20	Inó	17:07	4	5
21	Kecskésfalva	15:05	4	5
22	Kelencze	18:06	4	5
23	Kis-Debreczen	24:07	6	7
24	Kis-Goroszló	21:07	6	7
25	Kis-Nyires	22:05	6	7
26	Kösd	15:06	4	5
27	K.-Várca	14:05	4	5
28	Monó	23:09	6	7
29	Mosóbánya	16:08	4	5
30	Mútos	5:03	2	3
31	Nagyszeg	8:00	2	3
32	Náprád	18:01	4	5
33	Oláh-Horvát	4:03	2	3
34	Oláh-Nádasd	6:00	2	3
35	Örményes	20:08	6	7
36	Somfalu	22:03	6	7
37	Sülelmed	19:07	4	5
38	Sz.-N.-Goroszló	24:01	6	7
39	Szamos-Széplak	14:09	4	5
40	Szamos-Ujlak	7:03	2	3
41	Szélszeg	26:04	6	7
42	Sz.-Szeg	7:02	2	3
43	Tóhát	22:09	6	7
44	Vadorfalva	22:02	6	7
45	Vicsa	9:01	2	3
46	Völcsök	2:07	2	3

2. §. A kocsison kívül három választónál kevesebbet szállító fuvarért az illető választókerület választójának vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozójának, országgyűlési képviselőválasztások alkalmával semmi sem fizethető.

Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben a meghatározott létszámmal kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó öhajt a szavazásban résztvenni. Ez esetben azonban az 1. §-ban megállapított, megengedett legmagasabb fuvardíj a 2 koronás tételeknél két választó szállítása esetére 1 kor. 50 fillérre, egy választó szállítása esetére 1 koronára; a 3 koronás tételeknél két választó szállítása esetére 2 kor. 50 fillérre, egy választó szállítása esetére 2 koronára; a 4 koronás tételeknél két választó szállítása esetére 3 koronára, egy választó szállítása esetére 2 koronára; az 5 koronás tételeknél két választó szállítása esetére 4 koronára, egy választó szállítása esetére

3 koronára; a 6 koronás tételeknél két választó szállítása esetére 5 koronára, egy választó szállítása esetére 4 koronára s végül a 7 koronás tételeknél két választó szállítása esetére 6 koronára, egynek szállítása esetére 5 koronára mérsékeltek. Viszont ha a kocsis és három választónál egy-egy fuvar több választót szállít, minden egyes több választó szállításaért az 1. §-ban megállapított összegeken felül a két és három koronás tételek eseteiben egyenként 50—50 fillér, a négy, öt, hat, hét koronás tételek eseteiben 1—1 korona fizethető.

3. §. A fuvardijak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn országgyűlési képviselőválasztások alkalmával az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

4. §. A megállapított fuvardijak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

5. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül vesztegetés nélkül fuvardij adható; ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

6. §. Abbán az esetben, ha a választók szállítása vasúton történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardijak nem fizethetők ki.

7. §. A vámok, kompdijak, hidpénzek és hasonló illetmények a szabályrendeletileg megállapított fuvardijakban nem foglaltnak benne.

8. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nem lehet.

9. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,318/900. sz. rendeletével.

Szolnok-Dobokavármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztóknak a választás helyére s onnan visszaszállításával felmerülhető fuvarozási díjak megállapítása tárgyában.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztók feletti bíráskodásról szóló 1899. XV. t.-cz. 8. §-a alapján a Szolnok-Doboka vármegye területén alakított bethleni, deési, magyar-láposi, nagy-iklói és nagy-ilondai választókerületeket alkotó községekre nézve a választóknak a választás helyére Bethlenbe, Deésre, Magyar-Láposra, Nagy-Iklódra és illetőleg Nagy-Ilondára és onnan visszaszállításával felmerülhető legmagasabb fuvarozási díjak kocsinként, a mennyiben azok a kocsison kívül legalább 4 választót szállítanak és tekintet nélkül az évszakokra, az 1900., 1901. és 1902. évekre a következők szerint állapíttatnak meg:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíjak koronákban
I. A bethleni választókerületben.			
Választási hely: <i>Bethlen.</i>			
1	Alsó-Egres	8·3	4
2	Alsó-Ilosva	11·8	4
3	Alsó-Oroszfalu	3·5	3
4	Apanagyfalu	9·3	4
5	Aranyos-Szt-Miklós	25·2	5
6	Árokalja	23·1	5
7	Árpástó	9·0	4
8	Báton	22·2	5
9	Bödöd	14·9	4
10	Bödön	17·6	5
11	Buza	35·0	6
12	Csaba	22·2	5
13	Csaba-Ujfalu	22·7	5
14	Császári	35·4	6
15	Csicsó-Keresztur	7·4	4
16	Czege	35·0	6
17	Czente	22·7	5
18	Dellő-Apáti	21·7	5
19	Dögmező	23·2	5
20	Erdő-Szombattelke	25·1	5
21	Feketelak	40·5	8
22	Felső-Egres	7·3	4
23	Felső-Ilosva	37·3	8
24	Felső-Körtvélyes	24·0	5
25	Felső-Oroszfalu	6·4	4
26	Felső-Pusztá-Egres	41·8	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíjak koronákban
27	Füge	9'3	4
28	Göcz	33'9	6
29	Ispánmező	25'8	5
30	Kapor	43'4	8
31	Kentelke	19'3	5
32	Kerlés	19'1	5
33	Kékes	23'6	5
34	Kétely	18'0	5
35	Kis-Debrek	23'2	5
36	Kis-Devecser	27'4	6
37	Kis-Kaján	18'8	5
38	Kőfarka	14'0	4
39	Kötke	23'7	5
40	Kócs	5'8	3
41	Középfalva	12'0	4
42	Kudu	3'8	3
43	Lonkafalva	32'8	6
44	Magosmart	8'6	4
45	Magyar-Borzás	16'8	5
46	Magyar-Déese	13'8	4
47	Málom	6'3	4
48	Mányik	25'9	4
49	Meleg-Földvár	39'2	8
50	Mohaly	32'4	6
51	Magy-Debrek	17'5	5
52	Nagy-Devecser	30'1	6
53	Nagy-Kaján	19'6	5
54	Noszoly	30'7	6
55	Oláh-Nyires	17'3	5
56	Oláh-Vásárhely	29'1	6
57	Omlásalja	6'0	3
58	Pontinásza	28'2	6
59	Pujon	43'0	8
60	Sajó-Keresztur	16'8	4
61	Sajó-Magyaros	21'9	5
62	Sajó-Szentandrás	13'8	4
63	Sajó-Udvarhely	10'8	4
64	Sárvár	16'8	4
65	Somkerék	9'1	4
66	Szász-Bréte	12'3	4
67	Szász-Czegő	16'1	5
68	Szász-Encs	16'7	5
69	Szász-Fellak	14'1	4
70	Szász-Máté	24'5	5
71	Szász-Móricz	26'6	6
72	Szász-Szent-Jakab	19'1	5
73	Szász-Ujfalu	2'02	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíjak koronákban
74	Szász-Ujós	29·5	6
75	Szász-Zsombor	32·1	6
76	Szent-Egyed	40·0	8
77	Szent-Gotthárd	41·8	8
78	Szépkenyerü-Szt-Márton	28·6	6
79	Szeszárma	8·5	4
80	Szita	33·3	6
81	Varas-Szt-Iván	38·2	8
82	Veregyháza	23·4	5
83	Vicze	17·7	5
84	Virágosberek	11·2	4
II. A deési választókerületben.			
Választási hely: <i>Deés</i> .			
1	Alór	3·8	3
2	Alsó-Gyékényes	7·5	4
3	Alsó-Kosály	6·7	4
4	Alsó-Körtvélyes	22·5	5
5	Bacza	11·1	4
6	Bálványos-Váralja	17·0	5
7	Csatán	8·6	4
8	Csicsó-Györgyfalva	18·8	5
9	Csicsó-Hagymás	21·1	5
10	Csicsó-Mihályfalva	8·1	4
11	Csicsó-Polyán	28·8	6
12	Csicsó-Ujfalu	17·2	5
13	Deés-Akna	3·0	3
14	Emberfő	33·3	6
15	Felór	16·8	4
16	Felső-Gyékényes	12·1	4
17	Felső-Kosály	11·0	4
18	Felső-Orbó	13·8	4
19	Gáncs	23·8	5
20	Guga	17·2	5
21	Hollómező	24·5	5
22	Horgospataka	27·1	6
23	Kaczkó	12·2	4
24	Kapjon	8·8	4
25	Kálna	27·0	6
26	Keménye	14·5	4
27	Kis-Somkut	10·5	4
28	Kodor	4·3	3
29	Kozárvár	4·3	3
30	Lábfalva	11·7	4
31	Magyar-Bogáta	24·4	5
32	Mánya	13·3	4
33	Mikeháza	8·3	4

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardijak koronákban
34	Monostorszeg	7-1	4
35	Négerfalva	23-7	5
36	Oláh-Bogáta	19-4	5
37	Oláh-Péntek	9-8	4
38	Pecsétszeg	18-0	5
39	Pestés	13-7	4
40	Retteg	13-3	4
41	Révkolostor	16-2	5
42	Sajgó	14-5	4
43	Szász-Nyires	10-7	4
44	Szekeres-Törpény	9-7	4
45	Szelecske	10-6	4
46	Szent-Benedek	4-7	3
47	Szent-Margita	13-8	4
48	Szinye	14-9	4
49	Szóváros	15-9	4
50	Zápróc	17-2	5
III. A magyar-láposi választókerül.			
Választási hely: <i>Magyar-Lápos.</i>			
1	Alsó-Szöcs	10-0	4
2	Balászeg	25-1	5
3	Berencze	25-7	5
4	Boérfalva	11-3	4
5	Borkut	3-9	3
6	Brébfalva	7-4	4
7	Budafalva	21-0	5
8	Csernefalva	13-5	4
9	Csókás	20-1	5
10	Dánpataka	12-9	4
11	Disznópataka	10-9	4
12	Domokos	3-5	3
13	Felső-Szöcs	14-5	4
14	Fonác	16-7	5
15	Füred	32-6	6
16	Groppa	19-3	5
17	Gyertyános	29-3	6
18	Haragos	30-7	6
19	Horgospataka	24-8	5
20	Kápolnok-Monostor	19-6	5
21	Kis-Debreczen	4-7	3
22	Kis-Körtvélyes	27-5	6
23	Kohpataka	4-1	3
24	Kontafalva	10-4	4
25	Kovács-Kápolnok	27-1	6
26	Kötelesmező	21-6	5
27	Kupsafalva	12-5	4

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíjak koronákban
28	Laczháza	24.1	5
29	Lápos-Debrek	6.2	3
30	Libaton	15.8	4
31	Macskamező	7.6	4
32	Nagyhegy	15.8	4
33	Nyárfás	31.3	6
34	Oláh-Lápos	12.5	4
35	Oláh-Láposbánya	27.3	6
36	Petőrét	11.3	4
37	Rákosfalva	25.9	5
38	Révkápolnok	21.8	5
39	Rogoz	7.0	4
40	Rohi	6.4	3
41	Rózsapataka	16.7	4
42	Sztojka-falva	6.9	3
43	Szurduk-Kápolnok	22.0	5
44	Tágfalva	20.8	5
45	Tökés	21.6	5
46	Ünőmező	8.5	4
IV. A nagy-iklói választókerül.			
Választási hely: <i>Nagy-Iklód.</i>			
1	Alparét	31.2	6
2	Alsó-Töök	16.8	4
3	Antos	32.7	6
4	Bezdéd	36.0	6
5	Bonecznyires	16.8	4
6	Bujdos	25.4	5
7	Csáki-Gorbó	49.4	10
8	Csernek	43.6	8
9	Czóptelke	18.5	5
10	Dengeleg	3.8	3
11	Doboka	15.4	4
12	Erdő-Oláh-Vásárhely	21.0	5
13	Esztény	15.7	4
14	Felső-Töök	18.8	5
15	Füzes	48.1	10
16	Füzes-Szent-Péter	51.7	10
17	Girólt	6.8	3
18	Hesdát	14.3	4
19	Hosszúmező	42.3	8
20	Igricze	22.6	5
21	Kalocsa	48.3	8
22	Kecsed	8.4	4
23	Kecsed-Szilvás	11.2	4
24	Kecskeháta	38.1	8
25	Kendi-Lóna	7.7	4

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíjak koronákban
26	Kérő	8·6	4
27	Kis-Iklód	7·0	4
28	Kis-Jenő	4·6	3
29	Kis-Szék	19·3	5
30	Komlós-Ujfalu	59·9	12
31	Lozsárd	9·3	4
32	Magyar-Derzse	23·7	5
33	Magyar-Köblös	25·3	5
34	Mikola	24·4	5
35	Moró	13·3	4
36	Nagymező	34·6	6
37	Néma	19·5	5
38	Onok	12·1	4
39	Ormány	8·7	4
40	Ördögös-Füzes	15·0	4
41	Paptelke	52·6	10
42	Pánczélcséh	27·7	6
43	Péterháza	15·7	4
44	Poklostelke	19·7	5
45	Pusztá-Ujfalu	34·2	6
46	Récze-Keresztur	40·9	8
47	Salamon	52·2	10
48	Szamosujvár-Németi	13·3	4
49	Szarvas-Kend	14·0	4
50	Szent-Katolna-Dorna	33·2	6
51	Széplak	15·8	4
52	Szilágytó	18·5	5
53	Szótelke	38·0	6
54	Szukerék	13·4	4
55	Tálosfalva	33·7	6
56	Tótfalu	13·1	4
57	Tőtör	14·6	4
58	Vajdaháza	44·1	8
59	Vízsílvás	11·8	4
60	Völes	33·3	6
V. A nagy-ilondai választókerül.			
Választási hely: <i>Nagy-Ilonda.</i>			
1	Alsó-Csobánka	62·3	12
2	Alsó-Hagymás	20·6	5
3	Aranymező	22·0	5
4	Aszó	67·9	12
5	Bába	26·0	5
6	Blenkemező	18·0	5
7	Buzamező	5·2	3
8	Csáka	24·5	5
9	Csokmány	26·4	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardijak koronákban
10	Csömény	6·5	3
11	Dióspataka	20·2	5
12	Dobrocsina	14·1	4
13	Dombhát	28·3	6
14	Drágavilma	13·1	4
15	Drágosfalva	24·8	5
16	Falkusa	22·8	5
17	Felső-Csobánka	64·9	12
18	Frinkfalva	11·1	4
19	Galgó	17·4	5
20	Gombás	23·1	5
21	Gyulaszeg	19·1	5
22	Gyurkapataka	65·5	12
23	Hegyköz	38·6	8
24	Hosszurév	9·2	4
25	Ilondapataka	5·5	3
26	Kabalapataka	16·0	4
27	Karulyfalva	27·2	6
28	Kápolna	17·0	5
29	Kecskés	21·5	5
30	Kis-Borszó	8·0	4
31	Kis-Doboka	3·6	3
32	Kis-Havas	25·6	5
33	Kis-Hegy	11·7	4
34	Kis-Keresztes	35·0	4
35	Kismező	27·2	6
36	Kis-Nyires	11·4	4
37	Kis-Solymos	27·6	6
38	Klicz	22·2	5
39	Konkolyfalva	6·8	3
40	Kornislaka	4·2	3
41	Ködmönös	10·7	4
42	Köfrinkfalva	4·5	3
43	Kő-Lózna	19·5	5
44	Kőzfalu	8·6	4
45	Kucsulát	19·0	5
46	Lemény	13·0	4
47	Letka	16·0	4
48	Nagy-Borszó	13·6	4
49	Nagy-Buny	12·4	4
50	Nagy-Keresztes	42·3	8
51	Nagy-Lózna	18·0	5
52	Oláh-Fodorháza	15·1	4
53	Oroszmező	12·2	4
54	Pirosa	24·6	5
55	Purkerecz	17·2	5
56	Rév-Körtvélyes	5·7	3

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíjak koronákban
57	Románfalva	13·3	4
58	Sásza	7·7	4
59	Semesnye	15·7	4
60	Sósmező	10·8	4
61	Szakatura	5·3	3
62	Szalona	35·2	6
63	Szelnicze	17·1	5
64	Szurduk	30·8	6
65	Toplicza	14·2	4
66	Tordavilma	8·6	4
67	Tormapataka	28·0	6
68	Tótszállás	36·3	8
69	Tőkepataka	17·7	5
70	Veczk	66·2	12
71	Zálha	27·7	6
72	Zsugásztra	14·6	4

2. §. Ha a fuvaros 4 választónál többet vagy kevesebbet szállít, az 1. §-ban megállapított fuvardíj felemelésének, illetve leszállításának van helye és pedig:

- a) a 3, 4 és 5 koronás fuvardíjtételek 1 koronával,
 b) a 6 és 8 » » 2 »
 c) a 10 és 12 » » 3 »

felemelhetők minden egyes választó után, a hánynyal a 4-nél több szállítatik és viszont leszállítandók minden egyes a négyből hiányzó személy után.

Négynél kevesebb választó csak azon esetben szállítható fuvaronként, ha az illető községben annál kevesebb választó van, vagy kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni, végül ha a 4-es elhelyezés után 4-nél kevesebb választó marad fenn.

3. §. A fennebbieket szerint megállapított fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

4. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyükről a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is a vámok, kompdíjak, hidpénzek és más hasonló esetleges utiköltségeken kívül egyéb költségek fel nem számíthatók.

5. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja vesztegetés nélkül fuvardíjat adhat, ellenben a jelen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

6. §. Ha a választók szállítása vasuton történik, az ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

7. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,319/900. sz. rendeletével.

Temesvármegye.

Szabályrendelet

az 1899: XV. t.-cz. és 8. §§-ai alapján fizethető fuvarozási díjakról.

1. §. Országgyűlési képviselőválasztásoknál a választóknak a választás székhelyére való szállításáért és visszaszállításáért az esetre, ha a szállításra és visszaszállításra az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel, a következő fuvarosi díjak fizethetők, a kocsison kívül három választót szállító fuvaronként.

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható fuvardíj egy fogat után koronákban
Uj-aradi választókerület.			
Választási hely: <i>Uj-Arad.</i>			
1	Bezdin	58·4	12
2	Fönlak	29·6	6
3	Féregyháza	33·2	7
4	Fűskút	37·2	8
5	Kis-Szt-Miklós	5·2	3
6	Kisfalud	12·8	3
7	Kétfél	59·8	12
8	Keresztes	20·4	4
9	Kis-Szt-Péter	57·6	12
10	Kis-Telep	57·8	12
11	Monostor	47·8	10
12	Munár	50·4	10
13	Majláthfalva	44·2	9
14	Német-Szt-Péter	48·6	10
15	Németség	19·0	4
16	Német-Remete	58·4	12
17	Nagyfalva	65·6	12
18	Réthát	19·6	4
19	Székesút	58·0	12
20	Uj-Bodrogh	21·4	4
21	Varjas	74·8	12
22	Zádorlak	17·0	3
Orczyfalvi választókerület.			
Választási hely: <i>Orczyfalva.</i>			
1	Baraczháza	17·4	3
2	Brukenau	29·6	6
3	Csernegyháza	36·2	7
4	Fibis	50·6	10

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható fuvardíj egy fogat után koronákban
5	Gyarmatha	41·0	8
6	Hodony	27·4	5
7	Kalácsa	9·4	3
8	Knéze	27·0	5
9	Kovácsi	29·0	6
10	Margittfalva	52·0	10
11	Merczyfalva	16·4	3
12	Merány	21·6	4
13	Német-Bencsek	45·0	9
14	Román-Bencsek	46·6	9
15	Remete	59·0	12
16	Szécsány	22·8	4
17	Vinga r. t. város	11·4	3
18	Zsadány	15·6	4
Kis-becskereki választókerület.			
Választási hely: <i>Kis-Becskerek.</i>			
1	Beregszó	20·6	4
2	Bukovecz	67·4	12
3	Giroda	49·2	10
4	Gyírok	51·4	10
5	Kissoda	48·6	10
6	Mehala	32·2	6
7	Medves	58·4	12
8	Mosnicza	58·8	12
9	Német-Szt-Mihály	31·4	6
10	Parácza	58·0	12
11	Román-Szt-Mihály	36·6	7
12	Szakálháza	23·2	5
13	Szt-András	19·4	4
14	Szabadfalu	49·0	10
15	Saágh	55·0	11
16	Uj-Bessenyő	8·4	3
17	Uttvin	40·6	8
18	Vadászerdő	48·8	10
Rékasi választókerület.			
Választási hely: <i>Temes-Rékas.</i>			
1	Aga	47·6	10
2	Aranyág	15·0	3
3	Babsa	61·6	12
4	Bachóvár	63·8	12
5	Bázos	17·0	3
6	Bulincz	34·0	7
7	Belincz	45·4	9
8	Dragojest	45·6	9
9	Dragsina	76·4	12

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható fuvárdij egy fogat után koronákban
10	Fikátár	51'2	10
11	Gizellafalva	59'8	12
12	Hissziás	62'6	12
13	Hittyiás	46'8	9
14	Iktár	30'0	6
15	Jezvin	7'6	3
16	Józseffalva	31'2	6
17	Keped	61'8	12
18	Kiszetó	39'8	8
19	Kis-Topolovecz	26'8	5
20	Lukarecz	38'2	8
21	Nagy-Topolovecz	20'8	4
22	Nagy-Köveres	73'2	12
23	Ohába-Forgács	59'2	12
24	Panyova	69'0	12
25	Rakovicza	54'8	11
26	Sziklás	50'6	10
27	Sustra	13'2	3
28	Szirbova	55'4	11
29	Stancsófalva	26'0	5
30	Theés	33'2	7
31	Temes-Királyfalva	21'0	4
32	Temes-Péterfalva	13'0	3
Csákovai választókerület.			
Választási hely: <i>Csákova.</i>			
1	Brestye	48'2	10
2	Detta	32'6	7
3	Denta	42'0	8
4	Folya	26'0	5
5	Gilád	11'4	3
6	Liget	28'4	6
7	Liebling	36'2	7
8	Opaticza	38'8	8
9	Omor	47'4	9
10	Obáv	8'6	3
11	Petromány	7'6	3
12	Vojtek	20'8	4
13	Unip	52'0	10
14	Zsebely	19'0	4
Végvári választókerület.			
Választási hely: <i>Végvár.</i>			
1	Berény	17'0	3
2	Balászfalva	27'4	5
3	Birda	37'8	8
4	Berekutca	49'4	10

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható fuvardíj egy fogat után koronákban
5	Buziás	42'0	8
6	Cserna	18'6	4
7	Eötvösd	27'0	5
8	Ferendia	59'2	12
9	Gertyenes	32'0	6
10	Gattaja	28'4	6
11	Ikloda	34'8	8
12	Kádár	6'8	3
13	Kinestári-Szt-György	48'2	10
14	Kis-Semlak	47'6	10
15	Móriczföld	27'8	6
16	Magyar-Szákos	52'6	11
17	Niczkyfalva	19'8	4
18	Nagy-Semlak	45'2	9
19	Román-Sztamora	25'6	5
20	Sipet	15'2	3
21	Soósd	16'4	3
22	Sznierszeg	64'8	12
23	Szkulya	23'6	5
24	Szilás	29'6	6
25	Török-Szákos	34'0	7
26	Temes-Doboz	10'8	3
27	Temes-Vukovár	29'8	6
28	Ujlak	43'8	9
29	Zárda-Szt-György	45'4	9
Moraviczai választókerület.			
Választási hely: <i>Temes-Moravicza.</i>			
1	Buttyin	27'8	6
2	Dezsánfalva	8'0	3
3	Germán	14'8	3
4	Jakuba	53'2	11
5	Kis-Szredistye	38'0	8
6	Kis-Gáj	15'4	3
7	Kis-Zsám	17'0	3
8	Klopodia	36'0	7
9	Kustély	59'2	12
10	Laczmás	41'0	8
11	Maskovecz	46'8	9
12	Meszics	54'2	11
13	Nagy-Szredistye	30'0	6
14	Nagy-Zsám	24'6	5
15	Perkoszova	20'4	4
16	Podporány	60'0	12
17	Réthely	51'0	10
18	Szolsicza	64'2	12
19	Német-Sztamora	7'6	3

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható fuvardíj egy fogat után koronákban
20	Temes-Kutas	37·8	8
21	Temes-Paulis	43·8	9
22	Varadia	79·8	12
23	Vattina	9·6	3
24	Vlajkovecz	53·2	11
25	Vojvodincz	60·8	12
Lippai választókerület.			
Választási hely: <i>Lippa.</i>			
1	Állios	39·2	8
2	Altringen	58·2	12
3	Bogda-Rigós	62·0	12
4	Buchberg	65·8	12
5	Buzád	71·0	12
6	Belotincez	41·4	8
7	Charlottenburg	54·4	11
8	Dorgos	24·6	5
9	Hidegkut	26·6	5
10	Hódos	46·8	9
11	Hosszuszó	19·0	4
12	Kameát	46·0	9
13	Kékes	54·4	11
14	Krivobara	49·4	10
15	Keszincez	24·6	5
16	Kizdia	45·2	9
17	Kövesd	34·0	7
18	Kelmák	30·8	6
19	Labasincez	36·4	7
20	Máslak	50·2	10
21	Mész-Dorgos	28·2	6
22	Mély-Nádas	81·6	12
23	Petizs	40·2	8
24	Szépfa	43·6	9
25	Székas	57·8	12
26	Sistarovecz	19·6	4
27	Trannau	38·0	8
28	Ujfalu	15·2	3
29	Vizma	54·2	11
30	Zábrány	23·4	5
Fehértemplomi választókerület.			
Választási hely: <i>Fehértemplom.</i>			
1	Bavaniste	101·4	12
2	Csehfalva	15·0	3
3	Deliblat	80·6	12
4	Dubovác	48·8	10
5	Fürjes	43·8	9

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható fuvardíj egy fogat után koronákban
6	Gálya	67·8	12
7	Gajtasol	35·2	7
8	Gerebencz	42·8	9
9	Izbiste	54·8	11
10	Jaszenova	24·6	5
11	Károlyfalva	85·0	12
12	Kusics	11·0	3
13	Krusicza	10·0	3
14	Mramorák	95·8	12
15	Oresácz	33·0	7
16	Plosicz	111·2	12
17	Párta	37·8	8
18	Palánk	13·0	3
19	Rehenberg	20·2	4
20	Székelykeve	103·6	12
21	Temes-Strázsa	36·0	7
22	» Váralja	35·8	7
23	» Kubin	88·6	12
24	» Sziget	113·2	12
25	» Miklós	75·6	12
26	Ulma	62·4	12
27	Vöröstemplom	11·4	3
28	Vracsevgáj	13·2	3

2. §. Ha a fuvaros háromnál több választót szállít kocsiján, úgy a fennebb megállapítottnál husz százalékkal több fuvardíjat kaphat; ha pedig háromnál kevesebb választót szállít, úgy részére a megállapított fuvardíjnál 20 százalékkal kevesebb jár.

Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben háromnál kevesebb választó van, vagy az illető községből háromnál kevesebb választó öhajt a választási eljárásnál résztvenni. Ez esetekben a fuvarosnak a teljes fuvarozási díj fizethető akkor is, ha háromnál kevesebb választót szállít.

3. §. Az 1. §-ban megállapított fuvardíjak a választóknak a lak helyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

4. §. Az 1. §-ban megállapított díjtételek azt a maximális határ jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja — veszte getés nélkül — fuvardíjat adhat; ellenben ezen szabályrendelet intéz kedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

5. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton vagy gőzhajón történik, az 1. §-ban megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

6. §. A váмок, kompdijak, hídpénzek stb. hasonló illetményel az 1. §-ban megállapított fuvardíjakban nem foglaltnak benn.

7. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztésé követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,320/900. sz. rendeletével.

Tolnavármegye.

Szabályrendelet

a képviselőválasztók fuvardijáról.

1. §. Tolnavármegye területén országgyűlési képviselőválasztás alkalmával a választóknak a választás helyére való szállítása és visszaszállítása, ha a fuvarozást olyan egyén teljesíti, ki ugyanazon választókerületben választói joggal bír, vagy a ki ilyennek vele egy háztartásban élő hozzátartozója, a következőképen díjazható:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
A szegzárdi választókerület.			
1	Agárd	8-53	3
2	Alsó-Nyék	20-80	6
3	Báta	30-83	8
4	Bátaszék	18-72	6
5	Decs	11-50	4
6	Mózs	10-46	3
7	Öcsény	7-93	3
8	Pilis	17-10	6
9	Simonmajor	13-44	5
10	Tolna	13-30	5
11	Várdomb	11-72	4
A bonyhádi választókerület.			
1	Apar	9-16	3
2	Apáthi	13-60	5
3	Belacz	8-29	3
4	Börzsöny	2-86	2
5	Czikó	6-82	3
6	Kis-Dorogh	12-99	4
7	Döri-Patlan	15-86	5
8	Grábóc	8-59	3
9	Györe	12-90	4
10	Hant	7-18	3
11	Izmény	12-54	4
12	Kakasd	8-87	3
13	Kovácsi	14-51	5
14	Ladomány	6-52	3
15	Lengyel	17-25	6
16	Majos	3-90	2
17	Máza	13-37	5
18	Mórág	14-75	5
19	Mócsény	7-40	3

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
20	Mucsfa	13:02	5
21	Kis-Mányok	8:37	3
22	Nagy-Mányok	6:92	3
23	Alsó-Nána	16:00	6
24	Palatineza	9:94	3
25	Szálka	12:38	4
26	Tevel	15:28	5
27	Tabód	9:12	3
28	Váralja	11:04	4
29	Varasd	9:25	3
30	Kis-Vejke	16:08	6
31	Nagy-Vejke	14:56	5
32	Závod	17:60	6
33	Zomba	14:86	5
A kölesdi választókerület.			
1	Borjád	5:50	2
2	Diós-Berény	13:65	5
3	Nagy-Dorogh	18:06	6
4	Fadd	28:36	7
5	Gindli-Család	—	4
6	Gyönk	12:07	4
7	Harcz	12:76	4
8	Kéty	12:61	4
9	Kalaznó	14:74	5
10	Kajdacs	8:50	3
11	Kis-Kajdacs	13:38	5
12	Medina	9:95	3
13	Murga	14:26	5
14	Mucsi	24:36	7
15	Felső-Nána	8:28	3
16	Pálfa	25:91	7
17	Szakadáth	11:59	4
18	Sár-Szent-Lőrincz	13:48	5
19	Szedres	13:92	5
20	Kis-Tormás	2:28	2
21	Udvari	15:78	5
22	Uzd	11:35	4
23	Varsád	6:93	3
A pinczehelyi választókerület.			
1	Belecska	6:16	3
2	Görbő	0:80	0
3	Fürged	15:74	5
4	Hidegkut	9:92	3
5	Högyész	25:52	7
6	Felső-Iregh	28:78	7

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
7	Tótkeszi	24:70	7
8	Majsa	13:30	5
9	Miszla	8:19	3
10	Némedi	4:89	2
11	Felső-Nyék	27:19	7
12	Ozora	9:47	3
13	Regöly	15:68	5
14	Szakály	23:88	7
15	Szárazd	15:26	5
16	Simontornya	12:97	4
17	Nagy-Szokoly	24:28	7
18	Kis-Székely	10:34	3
19	Nagy-Székely	9:13	3
20	Szemcse-Csehi	18:74	6
21	Tamási	15:10	5
A szakcsi választókerület.			
1	Bedegh	17:04	6
2	Csibrák	30:09	8
3	Ó-Dombovár	24:01	7
4	Uj-Dombovár	24:01	7
5	Döbrököz	25:03	7
6	Duzs	35:88	8
7	Értény	9:67	3
8	Gyula-Jovánca	18:29	6
9	Kánya	21:49	7
10	Kocsola	6:08	2
11	Kónyi	10:87	3
12	Kurd	26:28	7
13	Lápafő	6:27	3
14	Nak	9:77	3
15	Paári	16:38	6
16	Szántó	6:60	3
17	Tengőd	21:11	7
18	Tót-Keér	19:26	6
19	Várong	8:13	3
A paksi választókerület.			
1	Bikács	23:18	7
2	Böleske	16:97	6
3	Duna-Földvár	21:94	7
4	Duna-Szent-György	12:91	4
5	Gerjen	18:12	6
6	Györköny	17:62	6
7	Kömlöd	4:33	2
8	Madocsa	11:69	4
9	Német-Keér	13:51	5
10	Tápé	20:55	6

Az itt megállapított fuvardíj csak olyan fogat után számítható, mely a kocsison kívül legalább három választót szállít. Háromon felül minden választó után fejenként még 1 korona fuvardíj fizethető; ha pedig a fogat a kocsison kívül háromnál kevesebb választót szállít, arra az esetre fogatonként a fentebb megállapított fuvardíjnak fele állapítatik meg.

2. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyükről a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, ennél fogva egyéb költségek fel nem számíthatók; és mivel a megállapított díjtételek csak azt a határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardíjat adhat, ezen szabályrendelet a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosít.

3. §. Julius, augusztus, továbbá: december, január és február hónapokban a fuvardíjak a fentebb megállapítottnál fogatonként két koronával magasabbak.

4. §. A választási székhelyen fuvarozás nem díjazható.

5. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton vagy gőzhajón történik, a jelen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

6. §. A vámok, kompdíjak és hidpénzek a szabályrendeletileg megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak benn.

7. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba s érvényessége egyelőre 1903. évi május hó 1-ig terjed; ha azonban ezen időpontig új szabályrendelet nem alkottatnék, továbbra is hatályban marad mindaddig, míg az új szabályrendelet életbe nem lép.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,321/900. sz. rendeletével.

Torda-Aranyosvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztóknak az 1899. évi XV. t.-cz. 7. és 8. §-a értelmében megállapított fuvardijairól.

1. §. Torda-Aranyosvármegye országgyűlési képviselőt választókerületeiben a választás alkalmával következő fuvardijak fizethetése állapittatik meg:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardijak koronákban
I. Tordai választókerület.			
1	A.-Füle	29:80	10
2	A.-Jára	31:08	12
3	A.-Podsága	42:57	14
4	A.-Szolesva	47:44	14
5	Asszonyfalva	39:00	12
6	Bányabükk	18:35	8
7	Berkes	19:59	8
8	Bikalat	30:40	12
9	Brezest	52:57	16
10	Csűrűlye	24:97	10
11	Felső-Csóra	64:67	18
12	Felső-Füle	31:85	10
13	F.-Fülehavas	44:83	14
14	F.-Peterd	17:22	8
15	F.-Podsága	42:57	14
16	F.-Szolesva	48:56	14
17	Hagymás	23:71	10
18	Hesdát	35:43	12
19	Indal	14:07	8
20	Kákova	34:29	12
21	Kisbánya	35:80	12
22	Kisbánya havas	44:83	14
23	K.-Fenes	38:93	12
24	Kis-Oklos	32:14	12
25	Komjátszeg	14:45	8
26	Koppánd	5:17	4
27	K.-Peterd	15:02	8
28	Lunka Lárka	38:76	12
29	Magura	25:48	10
30	M.-Léta	40:65	12

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
31	Magyaroság	24:64	10
32	M.-Peterd	14:52	8
33	M.-Szilvás	23:18	10
34	Mikes	19:05	8
35	Muncsel	65:87	18
36	Nagy-Oklos	36:38	12
37	Offenbánya	63:14	18
38	Oláh-Léta	34:35	12
39	Oláh-Rákos	31:50	12
40	P.-Csán	10:67	6
41	P.-Egres	21:98	10
42	P.-Szt-Mihály	18:10	8
43	P.-Szt-Márton	13:72	8
44	Ruha-Egres	28:24	10
45	Runk	38:76	12
46	Szártos	60:43	18
47	Szelme	28:51	10
48	Szelistye	23:96	10
49	Szind	6:34	4
50	Sütmeg	26:99	10
51	Szurduk	27:53	10
52	Torda város	—	—
53	T.-Szt-László	37:08	12
54	Tur	11:26	6
II. Toroczkói választókerület.			
1	Albát	89:85	24
2	A.-Vidra	85:37	24
3	Ar.-Rákos	18:60	8
4	Bedellő	8:23	6
5	Bisztra	68:18	18
6	Borév	7:33	6
7	Csegez	16:61	8
8	Csertés	79:96	20
9	F.-Vidra	98:64	28
10	Gyertyámos	7:30	6
11	Lunka (Új falu)	25:63	10
12	Lupna (az összes Lupnák)	57:93	16
13	Nyágra	89:91	24
14	Ponorel	81:72	22
15	Szász Vuicza	64:79	18
16	Szkerisóra	104:46	32
17	Szekatura	83:01	24
18	Topánfalva	72:76	20
19	Toroczkó	—	—

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
20	T.-Szt-György	3:43	4
21	Várfalva	17:14	8
22	Vidoly	18:73	8
III. Felvinczi választókerület.			
1	A.-Füged	7:51	6
2	A.-Szt-Mihályfalva	20:72	8
3	Ar.-Lona	22:17	10
4	Ar.-Bolyán	23:42	10
5	Bágyon	17:95	8
6	Czákó	12:86	6
7	Dombró	7:48	18
8	F.-Füged	11:27	6
9	F.-Szt-Mihályfalva	21:97	8
10	Felvincz	—	—
11	Gerend	17:58	8
12	Gyéres	22:19	10
13	Gy.-Szt-Király	23:75	10
14	Harasztos	14:64	8
15	Hidas	16:28	8
16	Inakfalva	3:71	4
17	Kercsed	12:39	6
18	Keresztes	21:42	10
19	Kövend	18:40	8
20	M.-Décse	4:96	4
21	Mészkő	25:27	10
22	Mohács	11:39	6
23	Örményes	9:52	6
24	Sinfalva	22:22	10
25	Soós-Szt-Márton	19:92	8
26	Székely-Földvár	5:37	6
27	Sz.-Kocsárd	4:66	6
28	Vajdaszeg	14:23	8
29	Veresmart	2:94	4
IV. Maros-ludasi választó- kerület.			
1	A.-Detrethem	20:35	10
2	Egerbegy	23:88	10
3	F.-Detrethem	22:87	10
4	G.-Keresztur	10:38	6
5	Hadrév	8:35	6
6	K.-Soóspatak	27:63	10
7	K.-Ikland	21:96	10

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométe- rekben	Megenged- hető legma- gasabb fuvardíjak koronákban
8	M.-Dellő	23:50	10
9	M.-Bogát	4:81	4
10	M.-Dátos	8:90	6
11	M.-Kecze	6:23	6
12	M.-Lekencze	13:27	8
13	M.-Ludas	—	—
14	M.-Orbó	23:95	10
15	M.-Szt-Margita	27:46	10
16	M.-Bó	27:59	10
17	M.-Bodon	17:13	8
18	M.-Czikud	20:69	10
19	M.-Gerebencs	33:09	12
20	M.-Kapus	25:54	10
21	M.-Keménytelke	17:38	8
22	M.-Kook	18:46	8
23	M.-Méhes	30:39	10
24	M.-N.-Csán	31:74	12
25	M.-Örke	19:68	8
26	M.-Pete	32:55	12
27	M.-Sályi	29:59	10
28	M.-Szakál	18:20	8
29	M.-Szengyel	10:13	6
30	M.-Szt-Jakab	30:35	12
31	M.-Tóhát	13:23	8
32	M.-Ujfalu	29:84	10
33	M.-Záh	19:43	8
34	M.-Velkér	31:05	12
35	N.-Ikland	21:96	10
36	Ó-Dellő	27:03	10
37	M.-Uraly	36:74	12

2. §. E díjak az évnek bármelyik évszakára egyaránt szólnak és ugyanazon egy fuvaron szállítandó kocsison kívül legalább 4 választóra együttesen érvényesek; mely utóbbi rendelkezés alul csak az esetben van kivételnek helye, ha ugyanazon községben e létszámnál kevesebb választó lenne, avagy ugyaninnen kevesebb választó óhajtana a szavazásban résztvenni.

Ha a fuvaros négynél kevesebb, avagy esetleg több választót szállítana, aránylagos díjfelemelésnek, illetve díjleszállításnak van helye, mely mindenkor úgy értendő, hogy a megállapított díjtétel néggyel osztandó, az osztalék az eredeti díjtételhez annyiszor adandó hozzá, esetleg vonandó le belőle, a hánynyal több, vagy kevesebb szavazót szállított.

3. §. E fuvardíjak csakis azon esetre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

4. §. A megállapított fuvardijak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

5. §. A megállapított díjtételek legmagasabbnak tekintendők, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja fuvardijat adhat, de a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

6. §. Ha a választók szállítása vasuton történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardijak nem fizethetők ki.

7. §. Vámok, kompdijak, hidpénzek stb. hasonló illetmények a fuvardijakban benn nem foglaltatnak.

8. §. A választási székhelyen a belterületre nézve fuvardij nem állapítható meg.

9. §. A képviselőt választók fuvarozásánál előfogati kényszernek helye nincs.

10. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyott a belügyminiszter 90,322/900. sz. rendeletével.

Torontál vármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával az 1899. XV. t.-cz 7. és 8. §§-ai alapján fizethető fuvardijokról.

1. §. A bekezdésileg említett törvényszakasz értelmében az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával egyes az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozójának kifizethető fuvardij összege az alábbi 4-ik szakaszban megállapított összegnél nagyobb nem lehet.

2. §. A választás székhelyén a választókniak a választás helyére való szállítása és visszaszállítása czimén fuvardij nem fizethető.

A többi községek szerint megállapított fuvardijak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállításáról szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

3. §. A megállapított díjtételek azon maximumot jelölik meg melyen belől a képviselőjelölt vagy megbízottja vesztegetés nélküli szavazásra jogosult választója vagy annak hozzátartozójának fuvar díjat adhat és azért e szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogczímet meg nem állapítanak.

4. §. Az 1. §. szerint kifizethető fuvardijak az egyes választókerületek illetve községekre nézve az illető községből a választási helyére 20 fillér, vissza 20 fillér, összesen 40 fillérrel, a mennyiben pedig a választások július és október hónapokra esnek, kilométerenként 26 fillér oda, 26 fillér vissza, összesen 52 fillérrel az alábbi összegekben állapíttatnak meg. Megjegyeztetik azonban, hogy ezen megállapított összegeknél a 49 fill. alóli összeg elhagyatott, az 50 fillérrel felüli pedig 50 fillérre szállíttatott le.

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardíj	
			à 40 fill.	à 52 fill.
			koronában	
I. A bégaszentgyörgyi választókerületben.				
1	Ernesztháza	16.1	6.—	8.—
2	Ittvarnok	5.1	2.—	2.50
3	Jankahid	9.5	3.50	4.50
4	Katalinfalva	2.8	1.—	1.—
5	Kis-Torák	4.7	1.50	2.50
6	Klekk	9.2	3.50	4.50
7	Lázárföld	10.4	4.—	5.—
8	M.-Szt-Mihály	11.4	4.50	5.50
9	Nagytorák	6.6	2.50	3.—
10	Német-Ecska	25.6	10.—	13.—
11	Német-Elemér	20.9	8.—	10.50

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardij	
			à 40 fill.	à 52 fill.
			koronában	
12	Román-Écska	25·6	10—	13—
13	Szerb-Elemér	20·9	8—	10·50
14	Szerb-Aradác	26	10—	13·50
15	Tót-Aradác	26	10—	13·50
16	Tor-Erzsébetlak	34·1	13·50	17·50
17	Torda	14·6	5·50	7·50
18	Zsigmondfalva	19·9	7·50	10—
19	Roggendorf	6	2—	3—
20	Lukácsfalva	28·4	11—	14·50
II. A lovrini választókerületben.				
1	Billéd	18·3	7—	9·50
2	Bogáros	7·6	3—	3·50
3	Csatád	13·3	5—	6·50
4	Egres	18·9	7·50	9·50
5	Kis-Ösz	5·8	2—	3—
6	Nagy-Jécsa	17·1	6·50	8·50
7	Perjámos	13·6	5—	7—
8	Pécsak	6·9	2·50	3·50
9	Sándorháza	10·6	4—	5·50
10	Sárafalfo	17·18	7—	9—
11	Szerb-Szt-Péter	10·4	4—	5—
12	Szerb-Szt-Péter-Német	10·4	4—	5—
13	Ujhely	11·4	4·50	5·50
III. A nagykomlói választókerületben.				
1	Bocsár	30·6	12—	15—
2	Károlyliget	9·5	3·50	4·50
3	Grabác	10·4	4—	5—
4	Kis-Orosz	20·9	8—	10·50
5	Kun-Szöllös	2·7	1—	1—
6	Mokrin	17·1	6·50	8·50
7	Nagy-Teremia	9·5	3·50	4·50
8	Nákófalva	5	2—	2·50
9	Kis-Komlós	5·7	2—	2·50
10	Szeoltour	7·6	3—	3·50
11	Szaján	30·6	12—	15·50
12	Szent-Hubert	9·5	3·50	4·50
13	Tisza-Hegyes	25·9	10—	13—
14	Viresda	5·7	2—	2·50
IV. A nagyszentmiklósi választókerületben.				
1	Bolgártelep	17·1	6·50	8·50
2	Keglevichháza	13·3	5—	6·50

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardíj	
			à 40 fill.	à 52 fill.
			koronában	
3	Kis-Teremia	19	7:50	9:50
4	Kis-Zombor	24:6	9:50	12:50
5	Nagy-Ósz	11:4	4:50	5:50
6	Német-Csanád	9:1	3:50	4:50
7	Nyerő	15:2	6:—	7:50
8	Ó-Bessenyő	13:2	5:—	6:50
8	Porgány	19	7:50	9:50
10	Szerb-Csanád	9:1	3:50	4:50
11	Valkány	21:7	8:50	11:—
V. Az ozorai választókerületben.				
1	Alibunár	35	14:50	19:—
2	Baránda	24:7	11:50	12:50
3	Bótos	13:3	5:—	7:—
4	Czrepaja	22:4	8:50	11:50
5	Csenta	26:5	10:50	13:50
6	Dobricza	20:9	8:—	10:50
7	Farkasd	14:2	5:50	7:—
8	Ferdinándfalva	23:7	9:—	12:—
9	Idvor	9:5	3:50	4:50
10	Iláncsa	28:7	11:—	14:50
11	Jarkovác	13:3	5:—	7:—
12	Kevi-Szöllős	29:3	11:50	15:—
13	Kis-Margita	22:8	9:—	11:50
14	Oppova	29:4	11:50	15:50
15	Orlovát	14:2	5:50	7:—
16	Petrovorszellő	32:1	12:50	16:50
17	Perlasz	22:7	9:—	11:50
18	Révaujfalu	36	14:—	18:50
19	Rudolfsgnád	30:3	12:—	15:50
20	Sándorfalva	37:4	14:50	19:—
21	Számos	15:2	6:—	7:50
22	Szeferkin	28:7	11:50	14:50
23	Tomasevác	7:6	3:—	3:50
24	Tor-Sziget	15:2	6:—	7:50
25	Vég-Szt-Mihály	40:1	16:—	20:50
VI. A pancsovai választókerületben.				
1	Almás	10:4	4:—	5:—
2	Antalfalva	28:3	11:—	14:50
3	Bárányos	7:6	3:—	3:50
4	Borcsa	17:1	6:50	8:50
5	Bresztovác	23:7	9:—	12:—
6	Dolova	19:8	7:50	10:—

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardíj	
			à 40 fill.	à 52 fill.
			koronában	
7	Franzföld	11.4	4.50	5.50
8	Glogon	18	7.—	9.—
9	Hertelendyfalva	3.8	1.50	1.50
10	Homolicz	17.1	6.50	8.50
11	Lajosfalva	30.3	12.—	15.50
12	Sándoregyház	23.3	9.—	12.—
13	Sztárcsova	9.5	3.50	4.50
14	Tor.-Vásárhely	24.1	9.50	12.50
VII. A párdányi választókerületben.				
1	Aurelháza	19.4	7.50	10.—
2	Bobda	32.7	13.—	17.—
3	Csávos	13.4	5.—	6.50
4	Csebza	22.8	9.—	11.50
5	Dinyás	24.8	9.50	12.50
6	Fodorháza	24.1	9.50	12.50
7	Fény	7.6	3.—	3.50
8	Gaad	20.9	8.—	10.50
9	Gyülvész	15.2	6.—	7.50
10	Jánosföld	7.6	3.—	3.50
11	Ittebe (szerb)	8.5	3.—	4.—
12	Ittebe (magyar)	10.4	4.—	5.—
13	Istvánföld	13.3	5.—	6.50
14	Ivánda	11.4	4.50	5.50
15	Káptalanfalva	15.2	6.—	7.50
16	Keresztes	11	4.—	5.50
17	Maczedónia	20.9	8.—	10.50
18	Módos	11.4	4.50	5.50
19	Németh	29.9	11.50	15.50
20	Öregfalva	11.8	4.50	6.—
21	Ó-Telek	9.5	3.50	4.50
22	Rudna	17.1	6.50	8.50
23	Surján	18.1	7.—	9.—
24	Szentmárton (magyar)	14.3	5.50	7.—
25	Szentmárton (szerb)	17.1	6.50	8.50
26	Ujpécs	22.8	9.—	11.50
27	Ujvár	15.6	6.—	8.—
VIII. A törökbecsei választókerületben.				
1	Aracs	1.9	0.50	0.50
2	Basahid	26.5	10.50	13.50
3	Beodra	18.5	7.—	9.50
4	Karlova	19.4	7.50	10.—
5	Kumán	8.5	3.—	4.—

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardíj	
			à 40 fill.	à 52 fill.
			koronában	
6	Melencze	19·5	7·50	10·—
7	N-Bikács	28·9	11·50	15·—
8	Tarras	17·1	6·50	8·50
9	Topolya	32·2	12·50	16·50
10	Novoszellő	38·4	15·—	19·50
IX. A t.-kanizsai választókerületben.				
1	Battyányháza	21·1	9·—	12·—
2	Csóka	14·2	5·50	7·—
3	Deszk	27·2	10·50	14·—
4	Egyházaskér	21·7	8·50	11·—
5	Feketető	17·9	7·—	9·—
6	Ferencszállás	38·3	13·—	19·50
7	Gyála	13·3	5·—	6·50
8	Járova	25·6	10·—	13·—
9	Józseffalva	0·9	—	—
10	Klárafalva	34	13·50	17·50
11	Kübekháza	24·5	9·50	12·50
12	Magyar-Padé	32·2	12·50	16·50
13	Majdán	17·4	6·50	9·—
14	Monostor	19·8	7·50	10·—
15	Ó-Béba	23·1	9·—	12·—
16	Oroszlámos	13·6	5·—	7·—
17	Ó-Szt-Iván	18	7·—	9·—
18	Pusztá-Keresztur	30·7	12·—	15·50
19	Rábé	20·2	8·—	10·50
20	Szanád	8·5	3·—	4·—
21	Szerbkeresztur	10·4	4·—	5·—
22	Szerb-Padé	32·2	12·50	16·50
23	Szóregyh	23·7	9·—	12·—
24	Tisza-Szt-Miklós	23·7	9·—	12·—
25	Uj-Szt-Iván	19·9	7·50	10·—
X. A Zichyfalvai választókerületben.				
1	Bánlak	22·1	8·50	11·—
2	Dolác	29·7	11·50	15·—
3	Gyér	30·7	12·—	15·50
4	Györgyháza	9·3	3·50	4·50
5	Horvátneuzina	44	17·50	22·50
6	Istvánvölgy	15·4	6·—	8·—
7	Kanak	24·7	9·50	12·50
8	Nagy-Gáj	7·6	3·—	3·50
9	Nagymargita	8·2	3·—	4·—
10	Ó-Lécz	18·8	7·50	9·50

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardíj	
			à 40 fill.	à 52 fill.
			koronában	
11	Offszencieza	25·9	10—	13—
12	Partos	15·2	6—	7·50
13	Román-Szárcsa	47·9	19—	24·50
14	Szárcsa	47·9	19—	24·50
15	Szt-János	7·6	3—	3·50
16	Bóka	34·5	14·50	17·50
17	Szerb-Neuzina	44	17·50	22·50
18	Széchenfalva	15	6—	8—
19	Karácsonyliget	20·9	8—	10·50
20	Tógyér	36·8	14·50	19—
21	Tolvádia	24·7	9·50	12·50
22	Tort-Szucsány	41·3	16—	21—
23	Ujfalu	18·9	7·50	9·50
24	Ürményháza	7·6	3—	3·50
XI. A zombolyai választókerületben.				
1	Csősztetek	30·7	12—	15·50
2	Gyertyámos	14·2	5·50	7—
3	Horvát-Csene	19·9	7·50	10—
4	Horvát-Kécsa	10·4	4—	5—
5	Horvát-Klári	7·4	2·50	3·50
6	Magyar-Csernya	17·5	7—	10—
7	Masztort	9·5	3·50	4·50
8	Mollyfalva	23·2	9—	12—
9	Német-Csernya	8·2	3—	4—
10	Nagy-Tószeg	7·6	3—	3·50
11	Kis-Jécsa	19·9	7·50	10—
12	Román-Kécsa	10·4	4—	5—
13	Szerb-Csene	19·9	7·50	10—
14	Szerb-Csernya	8·2	3—	4—
15	Szerb-Klári	7·4	2·50	3·50
16	Tamásfalva	16·9	6·50	8·50
17	Tóba	20·5	8—	10·50

5. §. Az előző szakaszban megállapított fuvardíjak csak az esetben fizethetők, ha a fuvaros magán kívül legalább 3 választót fuvaroz a választás székhelyére és onnan vissza haza. Kevesebb, mint az említett számú választó után csak akkor fizethetők a fenn meghatározott fuvardíjak, a midőn valamely községben idegen fuvar igénybe vevő, vagy a választásban résztvenni óhajtó három választónál kevesebb van, avagy ha három választó az illető fuvarra már nem jut.

6. §. Ha a fuvaros a választókat csak a választás székhelyére szállítja, vissza pedig nem, akkor annak csak a megállapított fuvardíj kétharmada fizethető ki.

7. §. Ha a fuvaros a fenti 5. §-ban meghatározott létszámnál

több választót szállít, úgy minden egyesért a megállapított fuvardij egynegyedrésszel többet kaphat, ha pedig három választó helyett, az 5-ik szakaszban felhozott esetet kivéve, csak kettőt visz, a meghatározott díjnak csak kétharmadrésze, ha pedig csak egyet visz, úgy csak fele fizethető ki.

8. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton vagy gőzhajón történik, úgy a szabályrendeletben megállapított fuvardijak nem fizethetők ki.

Ha valamely képviselőjelölt vagy megbízottja a választókat részben vasuton, részben kocsin kívánja a választás székhelyére szállítani, úgy a vasuti és fuvardij címén kifizethető összeg meg nem haladhatja a kocsin való szállításért megállapított fuvardiját.

9. §. A vámok, kompok, hidpénzek stb. hasonló illetmények a szabályrendeletileg megállapított fuvardijakban nem foglaltatnak benn.

10. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nem lehet.

11. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,845/900. sz. rendeletével.

Trencsénvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választás helyére való szállítása és onnan való visszaszállításaért adható fuvardijokról.

1. §. Fenti czélból a fuvardijak a helyi közlekedési és kereseti viszonyokhoz képest, azon világos kikötéssel, hogy július hó 1-től november hó 15-éig terjedő időszakban ezen fuvardijak 30%-al emelkednek, és hogy ezen díjak fuvaronként, melyen a kocsison kívül leg- alább 3 választó szállítandó, értendők, következőleg állapítottak meg:

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	Fu v a r d i j			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu fuvar koronákban	fogatu fuvar koronákban	fogatu fuvar koronákban	fogatu fuvar koronákban
I. Csaccai választókerület.						
Választási hely: Csacza.						
1	Csacza	—	—	—	—	—
2	Cserne	8·5	4	3	5	4
3	Horelicz	2·8	4	3	5	4
4	Krásznó	10·4	4	3	5	4
5	Klubina	22·6	9	7	12	9
6	Ljeszkovecz	17·0	7	5	9	7
7	Öbesztercze	25·3	10	8	13	10
8	Orcsadnicza	9·5	4	3	5	4
9	Olesna	13·3	5	4	7	5
10	Podviszoka	13·2	5	4	7	5
11	Radvosztka	29·2	12	9	15	11
12	Rakova	5·7	4	3	5	4
13	Sztaskó	9·5	4	3	5	4
14	Szkalité	14·2	6	4	7	6
15	Szvresinovecz	4·7	4	3	5	4
16	Ujbesztercze	31·0	12	9	16	12
17	Zákopecze	10·4	4	3	5	4
18	Zboró	10·4	4	3	5	4
II. Kisz.-Ujhely-várnai v. k.						
Vál. hely: Kisucza-Ujhely.						
1	Budatin	9·0	4	3	5	4
2	Brodnó	6·2	4	3	5	4
3	Bella	25·2	10	8	13	10
4	Chumecz	9·9	4	3	5	4
5	Dunajó	7·9	4	3	5	4

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	F u v a r d i j			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
6	Divina (Nagy)	16:5	7	5	9	6
7	Divina (Kis)	14:6	6	4	8	6
8	Gbellan	17:5	7	5	9	7
9	Kisz.-Ujhely-Dubje	1:9	4	3	5	4
10	Krasznyan	20:4	8	6	11	8
11	Lalinek	17:4	7	5	9	7
12	Lutissa	34:1	12	9	16	12
13	Lucsku-Kotres	10:7	4	3	5	4
14	Lehota-Budatin	0:8	4	3	5	4
15	Liszicza	27:0	11	8	14	11
16	Lodnó	9:9	4	3	5	4
17	Lopusna	3:3	4	3	5	4
18	Moys	19:4	8	6	10	8
19	Nezbud-Lucsku	21:4	9	6	11	8
20	Nedecz	16:0	6	6	8	6
21	Neszlusa	3:1	4	3	5	4
22	Oskerda	3:3	4	3	5	4
23	Ochodnicza	7:6	4	3	5	4
24	Pazsitje	4:2	4	3	5	4
25	Povinna	2:8	4	3	5	4
26	Rudina (Kis)	4:7	4	3	5	4
27	Rjecznicza	38:9	12	9	16	12
28	Radola	1:4	4	3	5	4
29	Rudinszka	9:5	4	3	5	4
30	Sztrazsa	23:2	9	7	12	9
31	Sznasznicza	6:2	4	3	5	4
32	Teplicska	13:7	5	4	7	5
33	Tyerchova	32:7	12	9	16	12
34	Tizsina (Alsó)	25:0	10	7	13	10
35	Tizsina (Felső)	40:2	10	9	16	12
36	Vranje	7:2	4	3	5	4
37	Vadicsó (Közép)	7:0	4	3	5	4
38	Vadicsó (Alsó)	6:6	4	3	5	4
39	Vadicsó (Felső)	9:2	4	3	5	4
40	Rudina (Nagy)	5:0	4	3	5	4
41	Várna	18:5	7	6	10	7
42	Zádubje	8:9	4	3	5	4
43	Zásztranje	12:7	5	4	7	5
Kisz.-Ujhely-várnai v. ker.						
Választási hely: <i>Várna.</i>						
1	Budatin	9:5	4	3	5	4
2	Brodno	12:3	5	4	6	5
3	Bella	6:7	4	3	5	4
4	Chumecz	10:4	4	3	5	4

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	F u v a r d i j			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
5	Dunajó	26:4	11	8	14	10
6	Divina (Nagy)	17:0	7	5	9	7
7	Divina (Kis)	24:0	10	7	13	9
8	Gbellan	1:9	4	3	5	4
9	Kisz.-Ujhely-Dubje	18:5	7	6	10	7
10	Krasznyan	1:9	4	3	5	4
11	Lalinek	16:1	6	5	8	6
12	Lutissa	50:6	12	9	16	12
13	Lucska-Kotres	20:9	8	6	11	8
14	Lehota-Budatin	18:0	7	5	9	7
15	Liszicza	7:6	4	3	5	4
16	Lodnó	25:6	10	8	13	10
17	Lopusna	20:8	8	6	11	8
18	Moys	3:8	4	3	5	4
19	Nezbud-Lucska	2:0	4	3	5	4
20	Nedecz	4:0	4	3	5	4
21	Neszlusa	22:2	9	7	12	9
22	Oskerda	15:2	6	5	8	6
23	Ochodnicza	26:1	10	6	14	10
24	Pazsitje	21:7	9	7	12	8
25	Povinna	19:0	8	6	10	7
26	Rudina (Kis)	15:1	6	5	8	6
27	Rjecznicza	56:0	12	9	16	12
28	Radola	17:1	7	5	9	7
29	Rudnieszka	21:0	8	6	11	8
30	Sztrázsa	2:9	4	3	5	4
31	Sznazsniczka	17:0	7	5	9	7
32	Teplieska	7:5	4	3	5	4
33	Tyerchova	14:2	6	4	7	6
34	Tizsina (Alsó)	5:2	4	3	5	4
35	Tizsina (Felső)	20:8	8	6	11	8
36	Vranje	13:7	5	4	7	5
37	Vadiesó (Közép)	24:5	10	7	13	10
38	Vadiesó (Alsó)	23:1	9	7	12	9
39	Vadiesó (Felső)	25:9	10	8	13	10
40	Rudina (Nagy)	17:0	7	5	9	7
41	Várna	—	—	—	—	—
42	Zadubja	12:3	5	4	6	5
43	Zásztranje	16:1	6	5	8	6
III. Zsolna-rajeczi vál. ker.						
Választási hely: <i>Zsolna.</i>						
1	Babkó	15:2	6	3	8	6
2	Bánfalva	3:8	4	3	5	4

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	Fuvar díj			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
3	Brezani	7.6	4	3	5	4
4	Bittarova	9.5	4	3	5	4
5	Bittsicza	3.8	4	3	5	4
6	Bodina	37.9	12	9	16	12
7	Cserna (Nagy)	25.0	10	7	13	10
8	Cserna (Kis)	26.9	11	8	14	10
9	Dlhepole	14.4	6	4	7	6
10	Domanizs	29.3	12	9	15	11
11	Facsó	30.4	12	9	16	12
12	Frivald	24.7	10	7	13	10
13	Huorki	5.9	4	3	5	4
14	Hriesó (Felső)	8.5	4	3	5	4
15	Hradna	31.2	12	9	16	12
16	Gyuresina	22.8	9	7	12	9
17	Jaszenova	17.0	7	5	9	7
18	Illove	5.7	4	3	5	4
19	Klacsan	17.0	7	5	9	7
20	Kardos-Vaszka	27.5	11	8	14	11
21	Köporuba	17.0	7	5	9	7
22	Kunfalva Rajeczfürdő	13.2	5	4	7	5
23	Kunyerád	15.2	6	5	8	6
24	Lehota-Bittse	5.6	4	3	5	4
25	Ljethava-Lucska	5.7	4	3	5	4
26	Luky	12.2	5	4	6	5
27	Lehota-Domanizs	29.9	12	9	16	12
28	Lehota-Cselkó	35.0	12	9	16	12
29	Ljethava	9.5	4	3	5	4
30	Lehota-Plébán	13.3	5	4	7	5
31	Lednicz	25.5	10	8	13	10
32	Markófalva	48.7	12	9	16	12
33	Moys-Lucska	7.6	4	3	5	4
34	Ovesárszko	8.4	4	3	5	4
35	Oblazó	9.8	4	3	5	4
36	Podhorje	11.4	5	3	6	4
37	Poluszje	11.4	5	3	6	4
38	Porubka	8.5	4	3	5	4
39	Pocsarova	35.0	12	9	16	12
40	Rajecz	19.8	8	6	10	8
41	Rosznia	7.6	4	3	5	4
42	Sztránszke	13.3	5	4	7	5
43	Sztrányavi	10.4	4	3	5	4
44	Sztrecsnó	11.4	5	3	6	4
45	Sztrazsó	2.8	4	3	5	4

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	Fuvar díj			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
46	Szvinna	11·4	5	3	6	4
47	Szvedernik	10·3	4	3	5	4
48	Szúlyó	28·4	11	9	15	11
49	Szádecse	33·1	12	9	16	12
50	Suja	21·7	9	7	11	8
51	Szúnyog-Závada	11·4	5	3	5	4
52	Trnove	5·7	4	3	5	4
53	Turó-Tridvori	11·3	5	3	5	4
54	Trsztenna	24·7	10	7	13	10
55	Visnyó	9·5	4	3	5	4
56	Závada-Nemes	35·0	12	9	16	12
57	Zsolna	—	—	—	—	—
58	Zavodje	1·9	4	3	5	4
59	Zbinyó	17·0	7	5	9	7
60	Zárjecs-Kebló	9·9	4	3	5	4
Zsolna-rajeczi vál. ker.						
Választási hely: Rajecz.						
1	Babkó	18·2	7	5	9	7
2	Bánfalva	15·2	6	5	8	6
3	Brezani	18·7	7	6	10	7
4	Bittarova	21·2	8	6	11	8
5	Bittsicza	15·7	6	5	8	6
6	Bodina	18·1	7	5	9	7
7	Cserna (Nagy)	5·2	4	3	5	4
8	Cserna (Kis)	7·1	4	3	5	4
9	Dlhepole	33·1	12	9	16	12
10	Domanizs	9·5	4	3	5	4
11	Facsó	11·4	5	3	6	4
12	Frivald	5·7	4	3	5	4
13	Huszki	20·2	8	6	10	8
14	Hricsó (Felső)	27·5	11	8	14	11
15	Hradna	11·8	5	4	6	5
16	Gyuresnia	3·8	4	3	5	4
17	Jaszenove	2·4	4	3	5	4
18	Illove	14·3	6	4	7	6
19	Klacsan	2·0	4	3	5	4
20	Kardos-Vaszka	8·1	4	3	5	4
21	Köporuba	4·6	4	3	5	4
22	Kunfalva } Rajeczfürdő }	5·8	4	3	5	4
23	Kunyerád	4·5	4	3	5	4
24	Lehota-Bittse	25·6	10	8	13	10
25	Ljethava-Lucska	14·3	6	4	7	6

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	Fuvar díj			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
26	Luky	32·0	12	9	16	12
27	Lehota-Domanizs	10·1	4	3	5	4
28	Lehota-Cselkő	15·2	6	5	8	6
29	Ljethava	17·1	7	5	9	7
30	Lehota-Plébán	17·2	7	5	9	7
31	Leánicz	5·7	4	3	5	4
32	Markófalva	45·2	12	9	16	12
33	Moys-Lucska	26·6	11	8	14	10
34	Ovcsárszka	24·0	10	7	12	9
35	Oblazó	29·6	12	9	15	12
36	Podhorje	18·7	7	6	10	7
37	Poluszje	9·6	4	3	5	4
38	Purubka	10·5	4	3	5	4
39	Pocsarova	15·2	6	5	8	6
40	Rajecz	—	—	—	—	—
41	Rosznia	17·2	7	5	9	7
42	Sztránszko	10·5	4	3	5	4
43	Sztrányavi	30·4	12	9	16	12
44	Sztrecsnó	30·7	12	9	16	12
45	Sztrazsó	21·8	9	7	11	8
46	Szvinna	16·2	6	5	8	6
47	Szvedernik	27·2	11	8	14	11
48	Szulyó	40·8	12	9	16	12
49	Szádecsne	13·3	5	4	7	5
50	Suja	2·7	4	3	5	4
51	Szunyog-Závada	20·6	8	6	11	8
52	Trnove	24·7	10	7	13	10
53	Turó-Tridvori	12·5	5	4	6	5
54	Trsztenna	5·7	4	3	5	4
55	Visnyó	15·3	6	5	8	6
56	Závada-Nemes	15·2	6	5	8	6
57	Zsolna	19·8	8	6	10	8
58	Závodje	18·1	7	5	9	7
59	Zbinyó	3·8	4	3	5	4
60	Zárjecs-Kebló	30·0	12	9	16	12
IV. Bittsei választókerület.						
Választási hely: <i>Bittse</i> .						
1	Benyó	7·6	4	3	5	4
2	Bittse (Nagy)	—	—	—	—	—
3	Bittse	2·8	4	3	5	4
4	Hricsó-Váralja	8·2	4	3	5	4
5	Mélyesd-alsó	6·1	4	3	5	4
6	Mélyesd (Felső)	6·6	4	3	5	4

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	F u v a r d i j			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
7	Hlinnik	1·9	4	3	5	4
8	Hrabova	1·9	4	3	5	4
9	Hricsó (Alsó)	9·1	4	3	5	4
10	Hvoznicz	7·0	4	3	5	4
11	Jablonfalva	9·4	4	3	5	4
12	Kollarovicz	6·6	4	3	5	4
13	Kotessó (Nagy)	3·8	4	3	5	4
14	Kotessó (Nemes-Kis)	3·4	4	3	5	4
15	Marsova	6·6	4	3	5	4
16	Miksova	6·5	4	3	5	4
17	Trencsén-Makó	32·3	12	9	16	12
18	Protmér	3·8	4	3	5	4
19	Peklina	13·0	5	4	7	5
20	Petrovics	5·1	4	3	5	4
21	Psurnovicz	5·7	4	3	5	4
22	Rassó	7·5	4	3	5	4
23	Rovne	10·8	4	3	6	4
24	Szetyechó	7·5	4	3	5	4
25	Turzovka	31·6	12	9	16	12
26	Urbanó	6·7	4	3	5	4
27	Viszoka	26·5	11	8	14	10
28	Závada-Pastina	11·6	5	3	6	5
V. Vágbesztercze-bellusi v. k.						
Választ. hely: <i>Vágbesztercze.</i>						
1	Bellus	15·2	6	5	8	6
2	Bronistye	15·2	6	5	8	6
3	Bresztyenne	17·5	7	5	9	7
4	Csicsmán	49·5	12	9	16	12
5	Farkasd	6·6	4	3	5	4
6	Gyurgyove	21·3	9	6	11	8
7	Hattne	10·3	4	3	5	4
8	Jeszenicz (Kis)	10·5	4	3	5	4
9	Jeszenicz (Nagy)	11·3	5	3	6	4
10	Kocsócz (Felső)	19·4	8	6	10	8
11	Kocsócz (Alsó)	17·0	8	5	9	7
12	Kosztelcz	10·4	4	3	5	4
13	Kliestina	14·2	6	4	7	6
14	Ljeszkó (Felső)	15·2	6	5	8	6
15	Ljeszkó (Alsó)	13·1	5	4	7	5
16	Marikó	19·2	8	6	10	7
17	Mojthén	23·2	9	7	12	9
18	Milochó	7·6	9	3	5	4
19	Mostenez (Felső)	5·8	4	3	5	4

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	F u v a r d i j			
			rendes		juliuss hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
20	Mostenecz (Alsó)	3-8	4	3	5	4
21	Noszicz	23-7	9	7	12	9
22	Nemes-Krassó	3-8	4	3	5	4
23	Okrut	7-6	4	3	5	4
24	Orlove	1-9	4	3	5	4
25	Podszkal	17-5	7	5	9	7
26	Proszne	10-5	4	3	5	4
27	Precsin	5-7	4	3	5	4
28	Papradnó	17-8	7	5	9	7
29	Pražnó	5-7	4	3	5	4
30	Pruzsina	19-4	8	6	10	8
31	Podváz	8-6	4	3	5	4
32	Pelvás	7-6	4	3	5	4
33	Podmanin	3-8	4	3	5	4
34	Somfalu	8-5	4	3	5	4
35	Sebestyénfalu	7-7	4	3	5	4
36	Styávník	26-5	11	8	14	10
37	Szlopna	14-2	6	4	7	6
38	Szverepcz	8-6	4	3	5	4
39	Sztupne	13-2	5	4	7	5
40	Trsztye	15-6	6	5	8	6
41	Ugyics (Nagy)	7-5	4	3	5	4
42	Ugyics (Kis)	7-0	4	3	5	4
43	Upohlav	8-5	4	3	5	4
44	Vágbesztercze	—	—	—	—	—
45	Viszolás	10-4	4	3	5	4
46	Vich-Tepla	13-0	5	4	7	5
47	Vág-Héve	4-7	4	3	5	4
48	Vág-Podhragy	5-7	4	3	5	4
49	Zászkalje	8-5	4	3	5	4
Vágbesztercze-bellusi vál. k.						
Választási hely: <i>Bellus</i> .						
1	Bellus	—	—	—	—	—
2	Bronistye	30-4	12	9	14	12
3	Bresztienne	15-1	6	5	8	6
4	Csicsmán	37-5	12	9	16	12
5	Farkasd	21-8	9	7	11	8
6	Gyurgyove	15-1	6	5	8	6
7	Hattne	25-5	10	8	13	10
8	Jeszenicz (Kis)	25-7	10	8	13	10
9	Jeszenicz (Nagy)	26-5	11	8	14	10
10	Kocsócz (Felső)	6-4	4	3	5	4
11	Kocsócz (Alsó)	4-8	4	3	5	4

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	F u v a r d i j			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
12	Koszttelecz	25·6	10	8	13	10
13	Kliestina	29·4	12	9	15	11
14	Ljeszkó (Felső)	9·0	4	3	5	4
15	Ljeszkó (Alsó)	7·1	4	3	5	4
16	Marikó	34·4	12	9	16	12
17	Mojthén	17·9	7	5	9	7
18	Milochó	22·8	9	7	12	9
19	Mosteneecz-felső	21·0	8	6	11	8
20	Mosteneecz-alsó	19·0	8	6	10	7
21	Noszicz	8·5	4	3	5	4
22	Nemes-Krassó	19·0	8	6	10	7
23	Okrut	22·8	9	7	12	9
24	Orlove	17·1	7	5	9	7
25	Podszkal	11·3	1	3	6	4
26	Proszne	25·7	10	8	13	10
27	Preccsin	20·9	8	6	11	8
28	Papradnó	33·0	12	9	16	12
29	Práznó	20·9	8	6	11	8
30	Pruzsina	13·2	5	4	7	5
31	Podváz	23·8	10	7	12	9
32	Pelvás	22·8	9	7	12	9
33	Podmanin	19·0	8	6	10	7
34	Somfalu	23·7	9	7	12	9
35	Sebestyénfalu	32·9	9	7	12	9
36	Styávník	41·7	12	9	16	12
37	Szlopna	7·1	4	3	5	4
38	Szverepecz	6·6	4	3	5	4
39	Sztupne	28·4	11	9	15	11
40	Trsztye	9·4	4	3	5	4
41	Ugyis (Nagy)	22·7	9	7	12	9
42	Ugyis (Kis)	22·2	9	7	12	9
43	Upohlav	23·7	9	7	12	9
44	Vágbesztercze	15·2	6	5	8	6
45	Viszolaj	2·3	4	3	5	4
46	Vrch-Tepla	28·2	11	8	15	11
47	Vág-Héve	19·9	8	5	10	8
48	Vág-Podhrágy	20·9	8	6	11	8
49	Zászkalje	23·7	9	7	12	9
VI. Puchó-illavai vál. ker.						
Választási hely: <i>Puchó</i> .						
1	Bohunicz	18·0	7	5	9	7
2	Bolessó	22·7	9	7	12	9
3	Boresicz	25·6	10	8	13	10

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	Fuvar díj			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
4	Breznicez (Felső)	13·6	5	4	7	5
5	Breznicez (Popos és Alsó)	10·3	4	3	5	4
6	Dúló-Ujfalú	12·3	5	4	6	5
7	Dubkova	14·1	6	4	7	5
8	Dohnan	5·7	4	3	5	4
9	Hrabovka	1·4	4	3	5	4
10	Horeniec	6·8	4	3	5	4
11	Huorka	7·1	4	3	5	4
12	Horócz	10·8	4	3	6	4
13	Hosztina	8·0	4	3	5	4
14	Hlozsa	9·5	4	3	5	4
15	Illavka	24·6	10	7	13	10
16	Illava	19·0	8	6	10	7
17	Ihristye	5·2	4	3	5	4
18	Kvassó	15·5	6	5	8	6
19	Klucsó	29·7	12	9	15	12
20	Kamenecsan	21·2	8	6	11	8
21	Krivoklát	22·8	9	7	12	9
22	Klobusicz	20·4	8	6	11	8
23	Kassza-k-Podhrágy	15·2	6	5	8	6
24	Kassza-Nozdrovicz	14·4	6	4	7	6
25	Lehota-Váralja	22·7	9	7	12	9
26	Lehota-Procsnid	7·5	4	3	5	4
27	Lednicz	20·2	8	6	10	8
28	Liboresa-Dvorecz	27·8	11	8	14	11
29	Laáz	16·9	7	5	9	7
30	Lissza	15·2	6	5	8	6
31	Luki	12·4	5	4	6	5
32	Lédecz	11·9	5	4	6	5
33	Medne	8·9	4	3	5	4
34	Mikusócz	17·8	7	5	9	7
35	Mostistye	8·5	4	3	5	4
36	Mesztecsó	9·5	4	3	5	4
37	Nimmicz	2·8	4	3	5	4
38	Nemesova	26·9	11	8	14	10
39	Podhrágy } Oroszlánkő }	23·7	9	7	12	9
40	Pjecho	23·6	9	7	12	9
41	Pruszká	17·5	7	5	9	7
42	Puchó	—	—	—	—	—
43	Podhor	22·8	9	7	11	9
44	Rovnye	8·0	4	3	5	4
45	Sztrezenicz	2·4	4	3	5	4
46	Szkála	33·3	12	9	16	12

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	F u v a r d i j			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
47	Szrnye (Felső)	30·6	12	9	16	12
48	Szlávnicez-Vaszka	20·8	8	6	11	8
49	Szodmerőcz-Pominőcz	21·8	9	7	11	8
50	Szavacsina-Podrázs	19·4	8	6	10	8
51	Tuchina	15·0	6	4	8	6
52	Tunezsicz	13·8	6	4	7	5
53	Ujfalu-Szkala	32·4	12	9	16	12
54	Ujezdó	31·1	12	9	16	12
55	Vöröskő	25·6	10	8	13	10
56	Vidrna	13·6	5	4	7	5
57	Veszka-Bezdedó	21·4	9	6	11	8
58	Závada	31·1	12	9	16	12
59	Zubák	12·3	5	4	6	4
60	Zárjees	11·0	4	3	6	5
61	Zbora	9·5	4	3	5	4
Puchó-illavai választóker.						
Választási hely: <i>Illava</i> .						
1	Bohunicz	5·1	4	3	5	4
2	Bolessó	9·8	4	3	5	4
3	Boresicz	12·1	5	4	6	5
4	Breznicez (Felső)	18·3	7	5	10	7
5	Breznicez (Popos-Alsó)	15·0	6	4	8	6
6	Duló-Ujfalu	21·5	9	6	11	8
7	Dubkova	33·1	12	9	16	12
8	Dohnan	34·7	12	9	16	12
9	Hrabovka	20·5	8	6	11	8
10	Horenicz	15·2	6	5	8	6
11	Hvorka	15·6	6	5	8	6
12	Horócz	8·9	4	3	5	4
13	Hosztina	27·0	11	8	14	11
14	Hlozsa	9·5	4	3	5	4
15	Illavka	6·0	4	3	5	4
16	Illava	—	—	—	—	—
17	Ihristye	24·2	10	7	13	9
18	Kvassó	12·4	5	4	6	5
19	Klucsó	16·8	7	5	9	7
20	Kamenecan	9·5	4	3	5	4
21	Krivoklát	9·9	4	3	5	4
22	Klobusicz	1·4	4	3	5	4
23	Kassza-k-Podhrágy	8·4	4	3	5	4
24	Kassza-Nozdrovicz	4·6	4	3	5	4
25	Lehota-Váralja	18·8	7	5	9	7
26	Lehota-Precsin	15·9	6	5	8	6

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	Fuvar díj			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
27	Lednicz	17.1	7	5	9	7
28	Liborcsa-Dvorocz	11.4	5	5	6	4
29	Laáz	35.9	12	9	16	12
30	Lissza	34.2	12	9	16	12
31	Luky	31.4	12	9	16	12
32	Lédecz	7.1	4	3	5	4
33	Medne	17.0	7	5	9	7
34	Mikasócz	9.8	4	3	5	4
35	Mostistye	22.5	9	7	12	9
36	Mesztecskó	28.5	11	9	15	11
37	Nimicz	21.8	9	7	11	8
38	Nanova	11.6	5	3	6	5
39	Podhrágy-Oroszlánkő	10.8	4	3	6	4
40	Pjehó	10.7	4	3	5	4
41	Pruszká	4.2	4	3	5	4
42	Puchó	19.0	8	6	10	7
43	Podhor	9.8	4	3	5	4
44	Rovnye	16.1	6	5	8	6
45	Sztrezsenicz	20.6	8	6	11	8
46	Szkala	20.4	8	6	11	6
47	Szrnye (Felső)	14.2	6	4	7	6
48	Szlávnicz-Vaszka	7.9	4	3	5	4
49	Szodmerőcz-Pominőcz	8.9	4	3	5	4
50	Szvacsnia-Podrázs	6.5	4	3	5	4
51	Tuchina	7.0	4	3	5	4
52	Tunezsicz	5.2	4	3	5	4
53	Ujfalu-Szkala	19.5	8	6	10	8
54	Ujezdó	18.2	7	5	9	7
55	Vöröskő	13.6	5	4	7	5
56	Vidrna	32.6	12	9	16	12
57	Veszka-Bezdedó	8.5	4	3	5	4
58	Závadá	15.2	6	5	8	6
59	Zubák	24.0	9	7	12	9
60	Zárjecs	30.3	12	9	16	12
61	Zbora	28.5	9	7	11	8
VII. Trencsényi választóker.						
1	Apátfalv	5.7	4	3	5	4
2	Apáthi	7.0	4	3	5	4
3	Adamőcz-Kis-Birőcz	12.6	5	4	7	5
4	Bossácz	24.2	10	7	13	9
5	Bohuszlavicz	21.4	9	6	11	8
6	Barát-Lehota	9.6	4	3	5	4

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	Fuvar díj			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két- fogatu koronákban	egy- fuvar koronákban	két- fogatu koronákban	egy- fuvar koronákban
7	Bella-Bobrovník-Nozdrkócz ...	5·1	4	3	5	4
8	Biszkupicz ...	2·3	4	3	5	4
9	Birócz (Nagy) ...	7·0	4	3	5	4
10	Beczkó ...	18·9	8	6	10	7
11	Csütörtök ...	17·6	7	5	9	7
12	Chocholna (Nagy) ...	10·0	4	3	5	4
13	Chocholna (Kis) ...	9·2	4	3	5	4
14	Driethoma ...	9·7	4	3	5	4
15	Halusicz ...	19·0	8	6	10	7
16	Hamri ...	7·4	4	3	5	4
17	Hrabovka ...	11·8	5	4	6	5
18	Hanzlíkfalu ...	3·4	4	3	5	4
19	Ivanócz ...	15·7	6	5	8	6
20	Isztebnik ...	1·9	4	3	5	4
21	Kochanócz ...	12·2	5	4	6	5
22	Kosztolna ...	7·6	4	3	5	4
23	Kálniez ...	25·1	10	8	13	10
24	Krivoszna } Csodovka }	13·7	5	4	7	5
25	Kubra (Nagy) ...	3·8	4	3	5	4
26	Kubra (Kis) ...	6·2	4	3	5	4
27	Kocsócz ...	24·5	10	7	13	9
28	Morva-Ljeszkó ...	32·0	12	9	16	12
29	Melcsicz ...	14·3	6	4	7	6
30	Nemes-Podhrágy ...	26·0	10	8	14	10
31	Nemes-Ljeszkó ...	13·7	5	4	7	5
32	Orechó ...	1·9	4	3	5	4
33	Rakolub ...	22·2	9	7	12	9
34	Ribári ...	4·7	4	3	5	4
35	Rozvadz ...	8·5	4	3	5	4
36	Révfa ...	25·8	10	8	13	10
37	Szedliesna ...	7·5	4	3	5	4
38	Sztankócz (Nagy) ...	8·4	4	3	5	4
39	Sztankócz (Kis) ...	8·0	4	3	5	4
40	Szoblahó ...	6·6	4	3	5	4
41	Szelecz ...	16·0	6	5	8	6
42	Szúcs (Alsó) ...	14·7	6	4	8	6
43	Szúcs (Felső) ...	20·4	8	6	11	8
44	Szrnye (Alsó) ...	29·6	12	9	15	12
45	Turna ...	5·6	4	3	5	4
46	Trencsén ...	—	—	—	—	—
47	Velcsicz ...	10·8	4	3	6	4
48	Vjeszka ...	23·1	9	7	12	9
49	Vágujfa ...	25·9	10	8	13	10

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	F u v a r d i j			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
50	Záblath (Nagy) } Záblath (Kis) }	5·2	4	3	5	4
51	Zárjecs	7·1	4	3	5	4
52	Zamaróc	3·4	4	3	5	4
53	Zlatóc	3·2	4	3	5	4
54	Zsabinecz	1·9	4	3	5	4
55	Zsámbokréth (Kis)	13·1	5	4	7	5
VIII. Baán-tepliaci vál.-ker.						
Választási hely: <i>Baán.</i>						
1	Baán	—	—	—	—	—
2	Brezdub	3·8	4	3	5	4
3	Biszkupicz	1·9	4	3	5	4
4	Boboth-Lehota	10·5	4	3	5	4
5	Boboth	12·3	5	4	6	5
6	Boresány	8·5	4	3	5	4
7	Chlivény (Kis)	1·9	4	3	5	4
8	Chlivény (Nagy)	3·8	4	3	5	4
9	Czimenna	11·3	5	3	6	4
10	Csuklász	10·4	4	3	5	4
11	Felső-Drokócz	7·6	4	3	5	4
12	Alsó-Drokócz	8·5	4	3	5	4
13	Dobra	31·9	12	9	16	12
14	Dvorecz	2·8	4	3	5	4
15	Dezser	5·7	4	3	5	4
16	Dubnicska	6·6	4	3	5	4
17	Dubnicz	36·9	12	9	16	12
18	Dubodjél	14·2	6	4	7	6
19	Farkaska	6·6	4	3	5	4
20	Nagy-Gradna	10·4	4	3	5	4
21	Kis-Gradna	8·5	4	3	5	4
22	Halács	6·6	4	3	5	4
23	Hornyan	8·6	4	3	5	4
24	Jasztrabje	16·1	6	5	8	6
25	Kraszna	13·3	5	4	7	5
26	Kassza-n.-Podhrágy	50·8	12	9	16	12
27	Kosztolna-Miticz	17·1	7	5	9	7
28	Kassza-Rovne	57·7	12	9	16	12
29	Nagy-Kolacsin	33·5	12	9	16	12
30	Kis-Kolacsin	34·3	12	9	16	12
31	Ksinna	13·3	5	4	7	5
32	Kopecz	55·6	12	9	16	12
33	Latkócz	14·2	6	4	7	6
34	Petri-Lehota	19·9	8	6	10	8

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	F u v a r d i j			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
35	Cserno-Lehota	23·6	9	7	11	9
36	Ljeszkovecz	39·7	12	9	16	12
37	Luttó	5·8	4	3	5	4
38	Mjezgócz	5·7	4	3	5	4
39	Missén	30·3	12	9	16	12
40	Motesicz (Felső)	16·1	6	5	8	6
41	Motesicz (Alsó)	14·2	6	4	7	6
42	Nastiez (Alsó)	3·8	4	3	5	4
43	Nastiez (Felső)	3·8	4	3	5	4
44	Nemes-Miticz	18·0	7	5	9	7
45	Neporádz-kis	13·6	5	4	7	5
46	Neporádz-Bossán	17·8	7	5	9	7
47	Ozor (Alsó)	1·4	4	3	5	4
48	Ozor (Felső)	2·8	4	3	5	4
49	Omasztina	12·3	5	4	6	5
50	Pravotiez	7·6	4	3	5	4
51	Petyovka	19·1	8	6	10	7
52	Prejtha	39·7	12	9	16	12
53	Pecsenyéd	6·6	4	3	5	4
54	Porubka (Alsó)	35·2	12	9	16	12
55	Porubka (Felső)	51·1	12	9	16	12
56	Prilesz	33·0	12	9	16	12
57	Podluzsány	5·7	4	3	5	4
58	Prusz	3·8	4	3	5	4
59	Zay-Podhrágy	11·4	5	3	6	4
60	Radissa	9·5	4	3	5	4
61	Ribény	5·7	4	3	5	4
62	Ruszkócz	5·7	4	3	5	4
63	Rozsöny-Miticz	17·5	7	5	9	7
64	Rozsöny-Neporácz	16·5	7	5	9	6
65	Szlatina (Nagy)	17·2	7	5	9	7
66	Szlatina (Kis)	15·2	6	5	8	6
67	Sipkó	19·9	8	6	10	8
68	Sztricie (Nagy)	9·5	4	3	5	4
69	Sztricie (Kis)	8·5	4	3	5	4
70	Sztricie (Rongyos)	5·7	4	3	5	4
71	Szvinna	11·4	5	3	6	4
72	Tepla	30·2	12	9	16	12
73	Tepliez	25·5	10	8	13	10
74	Trebichava	13·7	5	4	7	5
75	Timorháza	11·4	5	3	6	4
76	Viszocsán	9·5	4	3	5	4
77	Zay-Ugrócz	5·7	4	3	5	4
78	Závada	15·2	6	5	8	6

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	F u v a r d i j			
			rendes		július hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fovar koronákban	fogatu koronákban	fovar koronákban
79	Zljechó	60·7	12	9	16	12
80	Zsittna	9·5	4	3	5	4
Baán-tepliczi választóker.						
Választási hely: <i>Teplisz.</i>						
1	Baán	25·5	10	8	13	10
2	Brezolub	29·3	12	9	15	11
3	Biszkupicz	27·4	11	8	14	11
4	Boboth-Lehota	14·4	6	4	7	6
5	Boboth	13·8	5	4	7	5
6	Borcsány	34·4	12	9	16	12
7	Chlivény (Kis)	23·8	10	7	12	9
8	Chlivény (Nagy)	27·1	11	8	14	11
9	Czimenna	24·7	10	7	13	10
10	Csuklasz	24·2	10	7	13	9
11	Drskócz (Felső)	24·6	10	7	13	10
12	Drskócz (Alsó)	23·7	9	7	12	9
13	Dobra	6·4	4	3	5	4
14	Dvorecz	26·4	11	8	14	10
15	Dezser	19·6	8	6	10	8
16	Dubnicska	26·7	11	8	14	10
17	Dubnicz	11·4	5	3	6	4
18	Dubodjel	25·6	10	8	13	10
19	Farkaska	18·4	7	6	10	7
20	Gradna (Nagy)	22·2	9	7	12	9
21	Gradna (Kis)	21·8	9	7	10	8
22	Halács	31·3	12	9	16	12
23	Hornján	16·1	6	5	8	6
24	Jasztrabje	16·1	6	5	8	6
25	Kraszna	22·7	9	7	12	9
26	Kassza-N.-Podhrágy	19·9	10	6	10	8
27	Kosztolna-Miticz	15·2	6	5	8	6
28	Kassza-Rovne	33·1	12	9	16	12
29	Kolacsin (Nagy)	9·1	4	3	5	4
30	Kolacsin (Kis)	8·9	4	3	5	4
31	Ksinna	38·8	12	9	16	12
32	Kopecz	30·9	12	9	16	12
33	Latkócz	36·7	12	9	16	12
34	Petri-Lehota	9·4	4	3	5	4
35	Cserno-Lehota	29·2	12	9	15	11
36	Ljeszkovecz	14·2	6	4	7	6
37	Luttó	32·5	12	9	16	12
38	Mjezgócz	29·2	12	9	15	11

Sorszám	Község	Kilométer-távolság	F u v a r d i j			
			rendes		juliuss hó 1-től november 15-ig 30% emeléssel	
			két-	egy-	két-	egy-
			fogatu koronákban	fuvar koronákban	fogatu koronákban	fuvar koronákban
39	Missén	4·7	4	3	5	4
40	Motesicz (Felső)	9·5	4	3	5	4
41	Motesicz (Alsó)	11·1	4	3	6	4
42	Nasticz (Alsó)	29·2	12	9	15	11
43	Nasticz (Felső)	27·3	11	8	14	11
44	Miticz (Nemes)	16·1	6	5	8	6
45	Neporác (Kis)	14·9	6	4	8	6
46	Neporác-Bossán	11·5	5	3	6	4
47	Ozor (Felső)	21·2	8	6	11	8
48	Ozor (Alsó)	23·1	9	7	12	9
49	Omasztina	37·1	12	9	16	12
50	Pravoticz	32·2	12	9	16	12
51	Petyovka	13·2	5	4	7	5
52	Prejtha	14·2	6	4	7	6
53	Pecsenyéd	35·3	12	9	16	12
54	Porubka (Alsó)	11·4	5	3	6	4
55	Porubka (Felső)	26·9	11	8	14	10
56	Prilesz	7·5	4	3	5	4
57	Podluzsán	20·7	8	6	11	8
58	Prusz	22·7	9	7	12	9
59	Zaj-Podhrágy	36·4	12	9	16	12
60	Radissa	24·1	10	7	13	9
61	Ribény	31·4	12	9	16	12
62	Ruszkócz	21·3	9	6	11	8
63	Rozsöny-Miticz	14·4	6	4	7	6
64	Rozsöny-Neporác	12·1	5	4	6	5
65	Szlatina (Nagy)	23·2	9	7	12	9
66	Szlatina (Kis)	26·7	11	8	14	10
67	Sipkó	26·5	11	8	14	10
68	Sztricie (Nagy)	33·1	12	9	16	12
69	Sztricie (Kis)	31·2	12	9	16	12
70	Sztricie (Rongyos)	24·4	10	7	13	10
71	Szvinna	17·9	7	5	9	7
72	Tepła	4·7	4	3	5	4
73	Teplicz	—	—	—	—	—
74	Trebichava	32·2	12	9	16	8
75	Timorháza	20·2	8	6	10	12
76	Viszocsán	35·0	12	9	16	12
77	Zaj-Ugrócz	30·2	12	9	16	12
78	Závada	42·2	12	9	16	12
79	Zljechó	35·5	12	9	16	12
80	Zsittna	34·1	12	9	16	12

2. §. Ha a fuvaros háromnál több választót szállít egy fuvaron akkor az 1. §-ban megállapított fuvardijon kívül választónként egy-egy koronával többet kaphat, akként azonban, hogy ezen többlet összesen négy koronánál nagyobb nem lehet, habár hét választónál is többet szállít s az év bármely időszakában szállítja azokat.

3. §. Ha a fuvaros háromnál kevesebb választót szállít, akkor az 1-ső §-ban megállapított fuvardijból választónként egy-egy korona val kevesebbet kap, akként azonban, hogy az alappuvardíj, akár csak egy, vagy két választót szállít és az év bármely időszakában szállítja azokat, négy koronánál kisebb nem lehet.

Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben háromnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó ohajt a szavazásban résztvenni.

4. §. Ha a választási eredmény csak éjfél után hirdettetik ki akkor a választókat visszaszállító fuvaros az 1-ső §-ban megállapított fuvardijon kívül, tekintet nélkül a visszaszállított választók számára és az év időszakára, két korona fuvarozási pótdíjban részesülhet.

5. §. A fuvardijak csakis azon esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

6. §. A választási székhelyen a belterületre nézve fuvardij nem állapittatik meg.

A megállapított fuvardijak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólván, egyéb költséggel fel nem számíthatók; a vámok, kompdijak, hidpénzek stb. hasonló illetmények azonban a megállapított fuvardijakban nem foglaltatnak benn.

7. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt, vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardijat adhat ugyan, de ezen szabályrendelet intézkedése a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

8. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása csak vasúton történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardijak nem fizethetők ki.

9. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nincsen.

10. §. Ezen szabályrendelet az 1899 : XV. t.-cz. 8. §-a értelmében három évre, illetve ezen időnek letelte után addig bír érvénynyel, míg új szabályrendelettel nem pótoltatik.

11. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztése követő napon lép hatályba s annak végrehajtásával az alispán bízatik meg.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,846/900. sz. rendeletével.

Turóc vármegye.

Szabályrendelet.

1. §. A fuvarozási díjak az 1899., 1900. és 1901. évre vonatkozólag az eddigi gyakorlathoz képest következőleg állapítatnak meg:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
	A) A szucsányi választókerület községeire nézve a székhelyül szol- gáló Szucsány község kivételével:		
1	Bálintfalva	22·4	4
2	Bella	18	4
3	Renicz	19	4
4	Bisztricska	12·3	4
5	Blatnicza	26·6	4
6	Deákfalva	12·3	4
7	Deánfalva	20·9	4
8	Dráskóc-Dolina	11·3	4
9	Folkusfalva	21·3	4
10	Gyulafalva	18·9	4
11	Ivánkaföld	11·3	4
12	Jahodník	9·4	4
13	Jeszen (Alsó)	11·4	4
14	Jeszen (Felső)	12·3	4
15	Kálnok (Alsó)	7·6	4
16	Kálnok (Felső)	8·5	4
17	Károlyfalva	21·8	4
18	Kis-Selmez	2·8	2
19	Klicsin	4·7	2
20	Kostyán	11·8	4
21	Konszke	9·5	4
22	Kossuth	6·6	4
23	Krpelán	12·3	4
24	Laszkár	23·4	4
25	Lipócz	8·5	4
26	Neczpál	18·9	4
27	Nolesó	18·9	4
28	Podhragy	5·7	4
29	Priekopa	4·7	2
30	Pribócz	17·1	4
31	Rákó (Kis)	20·9	4

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
32	Rákó (Nagy)	18	4
33	Rattkó	8·5	4
34	Ruttka	9·0	4
35	Szent-Péter	14·2	4
36	Suttó	10·4	4
37	Szklabinya	9·5	4
38	Szklabinyaváralja	5·7	4
39	Tarnó	16·1	4
40	Tomesány	7·6	4
41	Turán	3·8	2
42	Trebosztó	15·3	4
43	Turócz-Szent-Márton	9·0	4
44	Zábor	8·5	4
45	Záthuresa	8·0	4
46	Zsámbokrét	13·2	4
B) A stubnyafürdői választókerület			
községeire nézve a székhelyül szol- gáló <i>Stubnyafürdő</i> és az ezzel ösz- szeépült <i>Kisfalva</i> kivételével:			
1	Ábrahámfalva	13·3	4
2	Andrásfalva	12·3	4
3	Balászfalva	10·4	4
4	Borezfalva	8·5	4
5	Bodorfalva	3·8	4
6	Bodófalva	3·8	4
7	Brjentya	20·9	4
8	Budis	8·5	4
9	Csepcesény (Kis)	4·2	4
10	Csepcesény (Nagy)	6·6	4
11	Csremosnó	3·8	4
12	Divék	1·9	2
13	Dubova	4·7	4
14	Dvorecz	7·6	4
15	Háj	1·9	2
16	Hadviga	22·8	4
17	Ivankófalva	8·5	4
18	Jaszenova	13·3	4
19	Jezernicz-Markovics	8·5	4
20	Kelemenfalva	9·5	4
21	Kevicz	4·7	4
22	Lászlófalva	11·4	4
23	Lazán	10·8	4
24	Lezsjahó	18	4
25	Liesno	7·6	4
26	Moskócz	10·4	4

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
27	Mosóc	5·7	4
28	Nedozor	3·8	4
29	Polericka	14·2	4
30	Raksa	3·8	4
31	Rudnó	13·3	4
32	Szent-Mihály	1·9	2
33	Szent-György	14·2	4
34	Stubnya (Alsó-)	1·9	2
35	Stubnya (Felső-)	4·7	4
36	Szklenó	10·4	4
37	Szlován	16·1	4
38	Szoczócz (Kis-)	11·4	4
39	Szoczócz (Nagy-)	11·4	4
40	Tót-Próna	12·3	4
41	Turcsek (Alsó-)	12·3	4
42	Turcsek (Felső-)	14·2	4
43	Valcsa	20·9	4
44	Vriczko	23·7	6
45	Zniováralja	16·1	4
46	Zorkócz	2·8	4

2. §. Az 1. §-ban megállapított fuvardíjért a fuvaros fuvaronként legalább 3 választót köteles szállítani. Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben 3 választónál kevesebb óhajt a szavazásnál résztvenni, vagy ha a községben több fuvar felhasználása mellett az utolsó fuvarra három választónál kevesebb maradt.

3. §. Az ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak az év minden szakára vonatkoznak.

4. §. Az ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

5. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

6. §. A megállapított fuvardíjak azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt, vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardíjat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

7. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

8. §. A vámok, kompdíjak, hídpénzek stb. s hasonló illetmények a szabályrendeletileg megállapított fuvardíjakban nem foglaltatnak bent.

9. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nem lehet.

10. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyott a belügyminiszter 90,847/900. sz. rendeletével.

Udvarhely vármegye.

Szabályrendelet.

1. §. Országgyűlési képviselőválasztások alkalmával legalább három választónak a választási székhelyre való beszállításáért az alábbi határozatban megállapított fuvardijak fizethetők ki. És pedig:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvar- dij koronákban
I. Udvarhelyi választókerület.			
Választási hely: <i>Székely-Udvarhely.</i>			
1	Agyagfalva	12·7	3
2	Atyha	32	7
3	Benczéd	14·7	4
4	Béta	9	3
5	Csehétfalva	21	5
6	Décsfalva	13	4
7	Dobó	14	4
8	Fancsal	9	3
9	Farczád	5	3
10	Farkaslaka	11·2	3
11	F-Boldogfalva	4·4	2
12	Fenyéd	6·5	2
13	Hodgya	7	3
14	Kecsetkisfalud	15	4
15	K.-Keményfalva	9	3
16	K.-Demeterfalva	17·1	4
17	Korond	26·1	5
18	Lengyelfalva	5·8	2
19	Magyaros	11	3
20	Malomfalva	9·7	3
21	Mátisfalva	13	3
22	Máréfalva	9	3
23	Oczfalva	7·5	2
24	Oroszhegy	13	4
25	Parajd	35·5	7
26	Pálfalva	18·4	4
27	Alsó-Sófalva	35·5	7
28	Felső-Sófalva	33·4	6
29	Sükő	12	3
30	Szent-Király	8·7	3
31	Szentlélek	8·9	3
32	Szentmihály	15·5	4
33	Szenttamás	6	3

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
34	Tarcsafalva	18	4
35	Tibód	6.1	3
36	Úlke	8	3
37	Vágás	12	4
38	Zetelaka	11.8	3
39	Bogárfalva	8	3
II. Székelykereszturi választó- kerület.			
Választási hely: <i>Székely-Keresztur.</i>			
1	M.-Andrásfalva	8.5	3
2	O.-Andrásfalva	18.7	4
3	Bördös	26.5	5
4	Bözöd	20.5	4
5	Bözöd-Ujfalu	23.2	4
6	Csekefalva	3	2
7	Csöb	32	6
8	Enlaka	24.5	5
9	Etéd	22	4
10	M.-Felek	11	3
11	Gagy	9.5	3
12	M.-Hidegkut	13	3
13	O.-Hidegkut	13	3
14	Kadács	10	3
15	Kórispatak	28.2	6
16	Küsmöd	25.4	5
17	K.-Galambfalva	6.8	3
18	Kis-Kede	8.5	3
19	Kis-Solymos	11.8	3
20	Martonos	24.9	5
21	Medesér	14	3
22	N.-Kede	8.5	3
23	N.-Solymos	25.5	5
24	Rava	28.5	6
25	Alsó-Siménfalva	8.7	3
26	Siklód	32	7
27	Szederjes	9	3
28	Szolokma	36	7
29	Székely-Szállás	31.5	5
30	Szt-Ábrahám	5.5	2
31	Szt-Demeter	34	6
32	Szt-Erzsébeth	15	3
33	Szt-Miklós	9.8	2
34	Tordátfalva	17	3
35	Vécze	28.5	6
36	Firtos-Váralja	24.5	5
37	M.-Zsákod	26.5	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
III. Homoródoklánci választó- kerület.			
Választási hely: <i>Homoród-Oklánd.</i>			
1	Abásfalva	12-2	3
2	Abrahámfalva	19	5
3	H.-Almás	9	3
4	Árvátfalva	19	4
5	Kis-Bacson	30-8	6
6	Bardocz	22-2	5
7	Bágy	10-5	3
8	Bene	25	5
9	Bibarczfalva	26-5	5
10	Darócz	13	3
11	Dálya	11-5	3
12	Derzs	25-7	5
13	Erked	30	6
14	Ége	15	4
15	Füle	24-2	5
16	Gyepes	14	3
17	M.-Hermány	32	6
18	Kányád	21-2	5
19	H.-Keményfalva	12-5	4
20	Kénos	14-1	4
21	Lókod	13-3	3
22	Lövete	14-3	4
23	Muzsna	27-4	6
24	Olosztelek	19-6	4
25	Patakfalva	16-1	4
26	Petek	25-6	5
27	Felső-Rákos	19	4
28	Száldobos	20	4
29	Recsenyéd	7-5	3
30	Remete	18	4
31	H.-Szt-Pál	5-5	2
32	H.-Szt-Péter	7-5	2
33	H.-Szt-Márton	10-1	3
34	H.-Szt-László	18	5
35	Sándorfalva	17	4
36	Telekfalva	18-9	4
37	Jánosfalva	12-7	3
38	Jásfalva	20-4	4
39	Miklósfalva	26-9	5
40	Vargyas	16	4
41	Városfalva	7-5	2
42	Zsombor	7-1	2

2. §. A megállapított fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

3. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választási székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

4. §. Általában nem fizethető fuvardíj:

1. A Székely-Udvarhely, Székely-Keresztur, Homoród-Oklánd és Szentegyházás-Oláhfalu mint választási székhelyek bel- és külterületén tartózkodó választóknak, a választási helyiségbe vagy onnan haza való szállításáért.

2. a) a Székely-Udvarhely választási székhelytől 2-7 kilométer távolságra fekvő Bethlenfalváról, 3-5 kilométer távolságra fekvő Kadicsfalváról;

b) a Székely-Keresztur választási székhelytől 3-6 kilométer távolságra fekvő Rugonfalváról;

c) a Homoród-Oklánd választási székhelytől 4 km. távolságra fekvő Karácsonyfalváról és a 2 km. távolságra fekvő H.-Ujfaluból;

d) a Szentegyházás-Oláhfalutól a 2-7 km. távolságra fekvő Kápolnás-Oláhfaluból a választóknak a választási székhelyre való be- vagy hazaszállításáért, a távolság csekély volta miatt.

3. A székelyudvarhelyi választókerületbe tartozó Bikafalva és Bögöz, valamint a székelykereszturi választókerületbe tartozó Bétfalva, Alsó-Boldogasszonyfalva, Fiafalva, Nagy-Galambfalva és Uj-Székelyről bejövő választók után, azon okból, mert ezen községek a választási székhelyeket is érintő helyi érdekű székely vasut állomásai; a vasuti személyszállítási díjak pedig jelen szabályrendelet keretébe nem tartoznak.

5. Azon esetben, ha valamely községben háromnál kevesebb választó van, vagy ennél kevesebb választó öhajt a szavazásban résztvenni, az ezeket szállító fuvarosnak, — a mennyiben a 2. és 3. §-ban felsorolt kellékek egyebekben fenforognak, — az abban megállapított egész fuvardíj kiszolgáltatható.

6. §. Ha a fuvaros a meghatározott 3 választónál többet szállít a választási székhelyre be és vissza, úgy részére minden egyes, a megállapított számon felül beszállított választóért a meghatározott díjakon felül még a következő összegek fizethetők ki:

a) 60 fillér Atyha, Parajd, Alsó- és Felső-Sófalva, Csöb, Kőrispatak, Rava, Siklód, Szolokma, Szt.-Demeter, Erked, M.-Hermány, Muzsna és Petek községi választók után;

b) 40 fillér: Benczéd, Csehétfalva, Décsfalva, Dobó, Kecset-Kisfalud, Kobát-Demeterfalva, Korond, Oroszhegy, Pálfalva, Szt.-Mihály, Tarczafalva, Ó-Andrásfalva, A.-Boldogfalva, Bodos, Böröd, B.-Ujfalud, Énlaka, Etéd, Küsmöd, Martonos, N.-Solymos, Sz.-Szállás, Véczeke, Firtos-Váralja, M.-Zsákod, Ábrahámfalva, Arvátfalva, Kis-Bacson, Bardocz, Bene, Bibarczfalva, Derzs, Ége, Füle, Kányád, Lővéte, Olosztelek, Patakfalva, F.-Rákos, Száldobos, Remete, Sz.-László, Sándorfalva, Telekfalva, Jásfalva, Miklósfalva, Vargyas;

c) 20 fillér: Agyagfalva, Béta, Felső-Boldogasszonyfalva, Fanczal, Farczád, Farkaslaka, Fenyéd, Hodgya, K.-Keményfala, Lengyelfalva, Magyarós, Malomfalva, Mátisfalva, Máréfalva, Óczfalva, Sükő, Szt.-Király, Szt.-Lélek, Szt.-Tamás, Tibód, M.-Andrásfalva, Ülke, Zetelaka, Vágás, Bogárfalva, Csekőfalva, M.-Felek, Gagy, M.-Hidegkut, Ó-Hideg-

kut, Kadács, H.-Galambfalva, K.-Kede, K.-Solymos, Medesér, N.-Kede, A.-Siménfalva, Szederjes, Szt.-Ábrahám, Szt.-Miklós, Tordátfalva, Abásfalva, H.-Almás, Bágy, Darócz, Dálya, Gyepes, Keményfalva, Kénos, Lokod, Recsenyéd, Szt.-Pál, Szt.-Péter, Szt.-Márton, Jánosfalva, Városfalva, Zsimbor községi választók után.

7. §. A jelen szabályrendelet 5. §-ában megállapított díjtételek, valamint a 6. §-ban irt díjfelemelés az év minden szakában egyformán alkalmazandók.

8. §. Jelen szabályrendelet intézkedései csakis azon maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja vesztegetés nélkül fuvardijakat fizethet, ellenben azok a fuvarosok részére kereseti jogot nem biztosítanak.

9. §. A fuvardijak a választóknak közvetlenül kiszolgáltatott pénzzel meg nem válthatók.

10. §. A fuvarosoktól követelhető vámok, hidpénzek s hasonló illetmények a megállapított fuvardijakban nem foglaltatnak benn.

11. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nincs.

12. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba és az 1899: XV. t.-cz. 8. §-ában előírt időre bir ervénnyel.

Jóváhagyott a belügyminiszter 90,848/900. sz. rendeletével.

U g o c s a v á r m e g y e .

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választás helyére való szállítása és visszaszállítása alkalmából felmerülő fuvarozási díjak tárgyában.

1. §. Ugocsavármegye területén az országgyűlési képviselő-választóknak a választási helyre való szállításáért az illető választó-kerületben szavazásra jogosult fuvarosok fuvardíjat kaphatnak, a nélkül azonban, hogy ezt követelni joguk lenne.

2. §. Az ekkép nyerhető fuvardíjak az illető községből a választási székhelyre és vissza való fuvarozásért a helyi viszonyoknak megfelelőleg következőkben állapítatnak meg:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
I. Nagyszőlősi választókerület.			
Választási hely: Nagy-Szőlős.			
1	Alsó-Karaszló	15·2	8
2	Alsó-Sárad	19	8
3	Egres	5·7	5
4	Fancsika	8·5	5
5	Fekete-Patak	11·4	6
6	Felső-Karaszló	20·9	8
7	Felső-Sárad	13·3	6
8	Ilonok-Ujfalu	7·6	5
9	Karácsfalva	11·4	6
10	Kis-Csongova	13·3	6
11	Kis-Kupány	7·6	5
12	Kis-Rákóczi	26·6	10
13	Magyar-Komját	11·4	6
14	Mátyfalva	9·5	6
15	Nagy-Csongova	15·2	6
16	Nagy-Rákóczi	22·8	10
17	Ölyvös	17·1	8
18	Rakasz	15·2	6
19	Salánk	15·2	8
20	Sásvár	9·5	6
21	Szirma	7·6	5
22	Szőlős-Vég-Ardó	3·8	5
23	Tisza-Keresztúr	19	8
24	Tisza-Ujhely	11·4	6
25	Tisza-Ujlak	15·2	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
26	Ugoesa-Rosztoka	20·9	8
27	Verbőcz	9·5	6
28	Veresmart	11·4	6
II. Halmi választókerület.			
Választási hely: <i>Halmi.</i>			
1	Akli	2·8	5
2	Batares	15·2	6
3	Batár	7·6	5
4	Bábony	3·8	5
5	Bocskó	24·7	10
6	Bökény	17·1	8
7	Csarnató	28·4	10
8	Csedreg	4·7	5
9	Csepe	13·3	6
10	Csoma	13·3	6
11	Dabolecz	1·9	5
12	Farkasfalva	16·1	8
13	Fekete-Ardó	15·2	6
14	Fertős-Almás	7·6	5
15	Forgolány	11·4	6
16	Gödényháza	24·7	10
17	Gyula	9·5	6
18	Hetény	15·2	6
19	Hömlőcz	13·3	6
20	Királyháza	24·7	10
21	Kis-Gércze	20·9	10
22	Kis-Tarna	24·7	10
23	Komlós-Sellő	17·1	8
24	Kökényesd	2·8	5
25	Nagy-Gércze	17·1	8
26	Nagy-Tarna	28·8	10
27	Nevetlenfalu	4·7	5
28	Péterfalva	15·2	6
29	Rákospatak	28·4	10
30	Sósujfalu	30·8	10
31	Szárazpatak	19	8
32	Szászfalu	17·1	8
33	Tamásváralja	13·3	6
34	Tekeháza	19·9	8
35	Tisza-Kirva	35	10
36	Tivadar	14·2	6
37	Turcz	15·2	6
38	Tur-Terebes	7·6	6
39	Veléte	49·1	12
40	Verécze	26·6	10

Nagy-Szöllös és Halmi községekre, mint választási székhelyekre, a belterületre nézve fuvardíj meg nem állapítatik, a választóknak a külterületről való be- és visszafuvarozásáért, úgy Nagy-Szöllös, mint Halmi községre nézve a fuvardíj 4 koronában állapítatik meg.

3. §. A 2. §-ban megállapított fuvardíjak csak azon járművek részére szolgáltathatók ki, a melyeken a kocsison kívül legalább három választó szállított be a választási helyre és vissza.

Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben négynél kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó vesz a szavazásban részt, a mely esetben a fentiekben meghatározott fuvardíj egészben kiszolgáltatható.

Ha azonban a fuvaros a fentiekben meghatározott létszámnál több választót szállít, személyenkint 1—1 korona díjfelemelésben részesíthető, míg ha kevesebbet szállít, a fuvardíj személyenkint 1 koronával leszállítatik.

Nagy-Szöllös és Halmi községek külterkére nézve a fent megállapított fuvardíjat a választók száma nem módosítja.

4. §. A fentiekben megállapított fuvardíjak:

a) csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra;

b) a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók;

c) azt a legnagyobb határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt, vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardíjat adhat, ellenben ezen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak;

d) abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton, vagy gőzhajón történik, nem fizethetők ki, — a vasuti szállítási díjak, vagy a szállításnál kötelező vasuti osztály megjelölése, ép úgy a hatóságilag jóváhagyott bérkocsidíjszabályzat ezen fuvardíjszabályrendelet keretébe nem tartozván;

e) a vám- és kocsidíjakra és hidpénzekre vonatkoznak s ezek a megállapított fuvardíjakban nem foglaltnak.

5. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nincs.

6. §. Ezen szabályrendelet a nagyméltóságu m. kir. belügy-miniszter ur jóváhagyása esetén a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyott a belügyminiszter 90,849/900. sz. rendeletével.

Ungvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselők választása alkalmával felszámítható fuvardíjakra vonatkozólag az 1899: XV. t.-cz. 8. §-a és a nagyméltósá m. kir. belügyminiszter urnak 1899. évi szeptember hó 9-én 93,000 illetve 1900. évi márczius hó 22-én 27,355/l. sz. a. kelt rend. alapjá

1. §. Mind a négy választókerületre vonatkozólag a választó fuvardíja a választási hely és a község közötti távolság figyelemb vételével következőleg állapittatik meg:

- a) 1—8 kilométerig 2 korona
 b) 8—20 „ 4 „
 c) 20 kilométeren túl 6 „

Mindazon választók, kik a választási helyen, vagy attól 1 kilométernyi távolságon belül laknak, fuvardíjat fel nem számíthatnak.

2. §. Az előző szakaszban megállapított fuvardíjat a szállító fuvaros csakis azon esetben számíthatja fel, ha az illető községből választói joggal bíró, legalább három országgyűlési képviselőválasztót a választás helyére beszállít. A megállapított fuvardíj azonban akkor is megilleti a fuvarost, ha valamely községben a meghatározott létszámnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni.

3. §. Az egyes községeknek választókerületenkint és távolságok szerinti beosztása a következő:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
I. Ungvári választókerület.			
Választási hely: <i>Ungvár.</i>			
1	Andrasócz	26·6	6
2	Antalócz	26·6	6
3	Árok	15·2	4
4	Bező	11·4	4
5	Bacsava	28·4	6
6	Csertész	19·0	6
7	Czigányócz	11·4	4
8	Darócz	5·7	2
9	Alsó-Domonya	3·8	2
10	Felső-Domonya	5·7	2
11	Dubrőka	26·6	6
12	Gerény	3·8	2
13	Gajdos	28·4	6
14	Hegyfark	9·5	4

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
15	Hluboka	13·3	4
16	Horlyó	20·9	6
17	Iglincz	26·6	6
18	Ó-Kemenze	11·4	4
19	Orosz-Komorócz	20·9	6
20	Köblér	28·4	6
21	Lakart	11·4	4
22	Deng-Láz	13·0	4
23	Nagy-Láz	13·0	4
24	Lehócz	20·9	6
25	Alsó-Németi	7·6	2
26	Felső-Németi	5·7	2
27	Neniczke	9·5	4
28	Orlyava	28·4	6
29	Pinkócz	9·8	4
30	Radvác	1·9	2
31	Rahoncza	11·4	4
32	Szerednye	20·9	6
33	Kis-Szlatina	20·9	6
34	Nagy-Szlatina	15·2	4
35	Sztrippa	11·4	4
36	Tasolya	15·2	4
37	Ungvár város	—	—
38	Valkaja	19	4
39	Zahar	7·6	2
II. Nagy-Kaposi választókerület.			
Választási hely: <i>Nagy-Kapos.</i>			
1	Ásvány	26·6	6
2	Bajámháza	8·5	4
3	Baranya	26·6	6
4	Bátfa	7·6	2
5	Beés	13·3	4
6	Botfalva	9·5	4
7	Bozos	15·2	4
8	Budaháza	1·9	2
9	Csap	22·8	6
10	Császlócz	19·0	4
11	Csepely	—	—
12	Csicser	5·7	2
13	Darma	13·3	4
14	Dobóruszka	5·7	2
15	Eőr	13·3	4
16	Feketemező	3·8	2
17	Gálocs	13·3	4
18	Kis-Geöcz	28·4	6
19	Nagy-Geöcz	26·6	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
20	Győröcske	29·8	6
21	P.-Helmece	26·6	6
22	Homok	15·2	4
23	Hosszumező	22·8	6
24	Iske	11·4	4
25	Kis-Kapos	0·7	—
26	Nagy-Kapos	—	—
27	Kelecseny	3·8	2
28	Kereknye	19·0	4
29	Kerész	5·7	2
30	Ketergény	17·1	4
31	Palágy-Komorócz	7·6	2
32	Konczháza	13·3	4
33	Mátyócz	5·7	2
34	Minaj	19·0	4
35	Mocsár	3·8	2
36	Mogyorós	7·6	2
37	Mokcsa	5·7	2
38	Nyarád	3·8	2
39	Palágy	7·6	2
40	Palló	5·7	2
41	Pálócz	7·6	2
42	Ptruksa	13·3	4
43	Kis-Ráth	19·0	4
44	Nagy-Ráth	19·0	4
45	Salamon	26·6	6
46	Kis-Szelmencz	9·5	4
47	Nagy-Szelmencz	11·4	4
48	Sislócz	9·5	4
49	Szürthe	13·3	4
50	Tarnócz	11·4	4
51	Tegenye	5·7	2
52	Téglás	15·2	4
53	Vaján	7·6	2
54	Vajkócz	3·8	2
55	Veskócz	1·9	2
56	Viszoka	9·5	4
57	Záhony	26·6	6
III. Szobránczi választókerület.			
Választási hely: <i>Szobráncz.</i>			
1	Baskócz	5·7	2
2	Benetine	15·2	4
3	Bunkócz	5·7	2
4	Csecsehó	19·0	4
5	Fekesháza	9·5	4
6	Gajdos	3·8	2

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
7	Gézsény	13·3	4
8	Hanajna	9·5	4
9	Hlivise	9·5	4
10	Hunkócz	5·7	2
11	Hornya	1·9	2
12	Huszák	15·2	4
13	Huta	22·8	6
14	Jenke	15·4	4
15	Jeszenő	7·6	2
16	Jesztreb	17·1	4
17	Jósza	15·2	4
18	Kaluzsa	20·9	6
19	Karcsava	9·5	4
20	Kereszt	7·6	2
21	Klokocsó	16·1	4
22	Kolibábócz	11·4	4
23	Sz.-Komorócz	1·9	2
24	Konyus	9·5	4
25	Korumlya	13·3	4
26	Kráska	20·9	6
27	Kuszni	14·2	4
28	Lucska	9·5	4
29	Orechova	5·7	2
30	Ósztró	3·8	2
31	Pályin	24·7	6
32	Petrócz	19·0	4
33	S.-Polyánka	10·4	4
34	Porosztó	5·7	2
35	Német-Poruba	13·3	4
36	Ördög-Poruba	7·6	2
37	Prékopa	11·4	4
38	Rebrin	20·9	6
39	F.-Remete	11·4	4
40	F.-Remete-Vasgyár	15·2	4
41	S.-Remete	8·5	4
42	F.-Revisce	7·6	2
43	S.-Revisce	9·5	4
44	A.-Ribnyicze	3·6	2
45	F.-Ribnyicze	9·5	4
46	Ruszkócz	3·8	2
47	Solymos	18·0	4
48	Székó	13·3	4
49	Szenna	23·7	6
50	Szentes	9·5	4
51	K.-Szeretva	31·3	6
52	N.-Szeretva	27·5	6
53	Szobráncz	—	—

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
54	Sztrajnyán	19	4
55	Tarna	24·7	6
56	Tiba	1·9	2
57	Übrezs	7·6	2
58	Vajnatina	3·8	2
59	Váralja	13·3	4
60	Verbóc	19	4
61	Vinnabanka	22·8	6
62	K.-Zalaeska	13·3	4
63	N.-Zalaeska	15·2	4
64	Zavadka	7·6	4
IV. N.-Bereznai választókerület.			
Választási hely: <i>N.-Berezna.</i>			
1	K.-Berezna	3·8	2
2	N.-Berezna	—	—
3	T.-Bisztra	58·8	6
4	V.-Bisztra	43·6	6
5	Bukócz	32·2	6
6	Csornoholova	20·9	6
7	Domasina	15·2	4
8	Dubrinics	13·3	4
9	Huszna	49·3	6
10	Uj-Kemencze	20·9	6
11	Knyahinya	17·1	4
12	Kosztрина	15·2	4
13	Lipócz	55	6
14	Lubnya	39·8	6
15	Luh	32·2	6
16	Lyuta	37·9	6
17	Mércse	9·5	4
18	Ó-Mocsár	20·9	6
19	Mokra	49·3	6
20	T.-Paszika	45·5	6
21	Beg.-Pásztély	11·4	4
22	Kis-Pásztély	17·1	4
23	Koszt-Pásztély	15·2	4
24	Roszt-Pásztély	17·1	4
25	Perecseny	22·8	6
26	T.-Polena	58·8	6
27	Poroskó	55	6
28	Rákó	43·6	6
29	T.-Remote	34·1	6
30	Ó-Szemere	28·4	6
31	Uj-Szemere	34·1	6
32	Szmerekova	28·4	6
33	Szolya	9·5	4

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
34	Sztavna	26·6	6
35	Sztricsava	11·4	4
36	Ó-Sztuzsicza	28·4	6
37	Új-Sztuzsicza	34·1	6
38	Szucha	45·5	6
39	Ticha	47·4	6
40	Kis-Turicza	47·4	6
41	Nagy-Turicza	43·6	6
42	Uzsok	41·7	6
43	Viska	26·6	6
44	Voloszánska	36	6
45	Vorocsó	30·3	6
46	Vulsinka	36	6
47	Zábrogy	3·8	2
48	Záhorb	32·2	6
49	Zaricsó	20·9	6
50	Zauszina	17·1	4

4. §. A fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

5. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás színhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

6. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyben belül a képviselőjelölt vagy megbízottja vesztegetés nélkül fuvardíjat adhat; ellenben a szabályrendelet a fuvarosok részére kereseti jogot nem biztosít.

7. §. Ha a választók szállítása vasuton történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

8. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,850/900. sz. rendeletével.

Vasvármegye.

Szabályrendelet

az 1899. évi XV. t.-cz. 7. és 8. §§-aiban említett fuvarozási díjakról.

1. §. Az 1899. XV. t.-cz. 7. és 8. §§-ai értelmében az országgyűlési képviselőválasztások alkalmára a fuvarozási díjak maximuma a választókerületeket alkotó minden egyes községből a választás székhelyére és vissza a választás egész tartamára kilométer-távolságok s a választókerületi községeknek befűrendben való felsorolása melletti akként állapittatnak meg, hogy a választás székhelyétől:

3-tól 5 kilométer távolságra eső községekből	4 korona
5—10 > > > >	6 >
10—15 > > > >	8 >
15—20 > > > >	10 >
20—25 > > > >	12 >
25—30 > > > >	14 >
30—35 > > > >	16 >

35 kilométernél távolabbra eső községekből 18 korona fuvarozási díj számítható fel.

2. §. A fuvarozó a fentebbi összegekért, ha a kocsis is választó, a kocsissal együtt 5, ha a kocsis nem választó, a kocsison kívül 5 választót köteles szállítani.

Kivételt képez az az eset, midőn valamely községben a meghatározott létszámnál kevesebb választó van, vagy az illető községből kevesebb választó óhajt a választásban résztvenni, vagy a fuvar igénybevenni.

Ha a fuvaros a meghatározott számnál kevesebb vagy több választót szállít, arányos díjszállításnak vagy megfolyoló díjfelemelésnek van helye.

A díjleszállítás vagy díjfelemelés személyenkint a székhelytől:

3-tól 5 kilométer távolságra eső községekből	— korona 40 fillér
5—10 > > > >	— > 60 >
10—15 > > > >	— > 80 >
15—20 > > > >	1 > — >
20—25 > > > >	1 > 20 >
25—30 > > > >	1 > 40 >
30—35 > > > >	1 > 60 >
és 35 > > > >	1 > 80 >

Ott, a hol nincs 5 (öt) választó, vagy ha van is ennyi, de a a választás székhelyére mind bemenni nem akar, a fuvarost levonás nélkül a teljes fuvardíj megilleti.

3. §. Az 1-ső §. intézkedéséhez képest a fuvarozási díj külön minden egyes községből a választási székhelyekre választókerületenkint a következőleg állapittatik meg és pedig:

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási szék- helytől kilométer	Megad- ható leg- magasabb fuvardíj korona
I. Szombathelyi választó- kerület.				
Választási hely: <i>Szombathely.</i>				
1	Abdalócz	15—20	18·8	10
2	Alsó-Beled	15—20	18·0	10
3	Alsó-Csátár	15—20	16·7	10
4	Apáti	5—10	9·1	6
5	Bucsu	10—15	10·6	8
6	Csajta	10—15	15·0	8
7	Cséke	15—20	19·8	10
8	Csém	15—20	15·9	10
9	Dozmat	5—10	8·5	6
10	Egyh.-Füzes	25—30	26·9	14
11	Felső-Beled	15—20	18·0	10
12	Felső-Csátár	15—20	15·7	10
13	Gyepü-Füzes	25—30	26·9	14
14	Herény-Senyefa	3—5	4·0	4
15	Hermán	3—5	4·1	4
16	Horváth-Lőő	15—20	17·5	10
17	Horvát-Hásos	20—25	23·5	12
18	Hovárdos	20—25	23·3	12
19	Inczéd	15—20	18·8	10
20	Jaák	10—15	12·1	8
21	Kámon	0—3	2·3	—
22	Kertes	20—25	24·6	12
23	Kis-Narda	10—15	13·7	8
24	Kis-Cziklin	30—35	31·9	16
25	Kis-Nt.-Szt.-Mihály	30—35	32·5	16
26	Kólom	20—25	22·9	12
27	Magyar-Keresztes	15—20	19·5	10
28	Monyorókerék	20—25	21·6	12
29	Nárai	5—10	6·9	6
30	Nagy-Narda	10—15	12·5	8
31	Német-Gencs	5—10	7·5	6
32	Német-Keresztes	15—20	19·9	10
33	Német-Lőő	15—20	17·3	10
34	Német-Hásos	20—25	23·3	12
35	Olád	3—5	3·8	4
36	Ondód	5—10	7·5	6
37	Óvár	15—20	19·3	10
38	Perenye	5—10	9·7	6
39	Pokolfalu	15—20	17·3	10
40	Pornó	10—15	14·7	8
41	Pőszöny	25—30	29·7	14

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási szék helytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
42	Sámfalva	15—20	19·3	10
43	Sárosszék	25—30	29·8	14
44	Seé	5—10	5·5	6
45	Szanat	5—10	5·3	6
46	Szent-Király, Bogát	3—5	5·0	4
47	Szent-Kereszt	5—10	6·0	6
48	Szent-Katalin	20—25	20·5	12
49	Szent-Péterfa	20—25	21·9	12
50	Szombathely r. t. város	0—3	—	—
51	Szöllös	0—3	2·1	—
52	Torony	5—10	7·6	6
53	Tótfalu	20—25	20·2	12
54	Ujfalu (Woppendorf)	20—25	21·0	12
55	Új-Pernit	3—5	4·1	4
56	Velege	20—25	22·2	12
57	Zarkaháza-Bádonfa	5—10	5·4	6
II. Kőszegi választókerület.				
Választási hely: <i>Kőszeg.</i>				
1	Alsó-Szénégető	20—25	20·9	12
2	Bándoly	20—25	21·8	12
3	Barátmajor	25—30	26·5	14
4	Borostyánkő	25—30	27·3	14
5	Bozsok	10—15	11·4	8
6	Czák	5—10	5·7	6
7	Doroszló	5—10	5·7	6
8	Edeháza	30—35	32·7	16
9	Felső-Szénégető	20—25	20·4	12
10	Füsthegy	20—25	24·4	12
11	Góborfalva	25—30	25·2	14
12	Grodnó	25—30	28·0	14
13	Gyöngyösfő	15—20	19·9	10
14	Hámortó	5—10	9·5	6
15	Háromsátor	30—35	31·0	16
16	Hosszuszeg	15—20	15·7	10
17	Kéthely	25—30	28·0	14
18	Kis-Csömöte	5—10	7·8	6
19	Kis-Pöse	5—10	9·4	6
20	Kőszeg sz. kir. város	0—3	—	—
21	Kőszegfalva	3—5	3·3	4
22	Kőpatak	25—30	25·2	14
23	Kulesárfalu	20—25	24·6	12
24	Kupfalva	20—25	23·7	12
25	Lantosfalva (Bubendorf)	10—15	10·9	8

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási szék-helytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
26	Léka	10—15	11·9	8
27	Létér	20—25	24·2	12
28	Ludad	10—15	12·3	8
29	Lukásháza	5—10	5·2	6
30	Mencsér	30—35	30·1	16
31	Nagy-Csömöte	5—10	8·8	6
32	Nagy-Pöse	5—10	9·4	6
33	Nemes-Csoó	5—10	8·1	6
34	Német-Gyirót	15—20	17·6	10
35	Ó-Hodász	20—25	20·8	12
36	Podgoria	25—30	25·2	14
37	Polaniez	25—30	25·7	14
38	Pörgölén	15—20	19·9	10
39	Pusztá-Csoó	10—15	10·9	8
40	Rendek	5—10	5·2	6
41	Rohonez	15—20	15·7	10
42	Röth	5—10	5·2	6
43	Rumpód	25—30	27·0	14
44	Salamonfalva	20—25	21·4	12
45	Seregélyháza	10—15	12·8	8
46	Sirokány	25—30	27·0	14
47	Szabar	20—25	23·3	12
48	Szerdahely	5—10	8·5	6
49	Üveghuta (Langecki)	15—20	17·6	10
50	Üveghuta (Szalonaki)	20—25	21·8	12
51	Vágod	20—25	21·4	12
52	Város-Hodász	15—20	18·0	10
53	Velem	5—10	10·0	6
III. Sárvári választókerület.				
Választási hely: <i>Sárvár.</i>				
1	Alsó-Szeleste	5—10	10·0	6
2	Alsó-Szilvagy	15—20	15·8	10
3	Alsó-Paty	5—10	5·2	6
4	Acsád	20—25	21·1	12
5	Beicz	10—15	13·7	8
6	Böd	15—20	17·0	10
7	Bögöt	5—10	8·1	6
8	Csanig	25—30	25·6	14
9	Csénye	5—10	5·2	6
10	Darázsporpác	10—15	10·9	8
11	Felső-Paty	5—10	7·1	6
12	Felső-Szeleste	10—15	11·4	8
13	Felső-Szilvagy	15—20	17·0	10

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási székhelytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
14	Füztü-Zuggó	5-10	9.0	6
15	Gércze-Tacskánd	5-10	9.8	6
16	Guár	20-25	20.8	12
17	Gyertyános	10-15	14.4	8
18	Hegyfalú	10-15	14.6	8
19	Ikervár	5-10	6.5	6
20	Iván-Egerszeg	15-20	15.6	10
21	Jákfa	5-10	9.8	6
22	Kem.-Egerszeg	10-15	13.7	8
23	Kenéz	15-20	17.0	10
24	Kis-Asszonyfa	25-30	27.4	14
25	Kis-Sitke	5-10	6.3	6
26	Köveskut	20-25	21.7	12
27	Meszlen	20-25	24.6	12
28	Megyes	10-15	13.6	8
29	Megyhida	10-15	11.2	8
30	Nagy-Asszonyfa	25-30	27.4	14
31	Nagy- és Kis-Paty	25-30	29.8	14
32	Nagy-Sitke	5-10	7.7	6
33	Niezk	20-25	22.3	12
34	Nyögér	10-15	10.7	8
35	Ólbó	10-15	10.9	8
36	Péntekfalú	0-3	0.9	—
37	Pórporpác	10-15	10.9	8
38	Pósa	15-20	18.2	10
39	Rába-Bogyoszló	3-5	5.0	4
40	Rába-Sömjén	3-5	3.3	4
41	Rába-Kövesd	5-10	8.5	6
42	Rába-Kovácsi	10-15	12.0	8
43	Répcze-Lak	20-25	24.2	12
44	Répcze-Szt.-György	15-20	17.9	10
45	Sárvár	0-3	—	—
46	Saár	0-3	1.4	—
47	Salfa	15-20	20.0	10
48	Sótony	5-10	8.8	6
49	Söpte	20-25	21.2	12
50	Surány	20-25	20.2	12
51	Szentivánfa	10-15	12.7	8
52	Terestyénfa	10-15	10.7	8
53	Tizenháromváros	0-3	0.5	—
54	Tömörd	25-30	29.3	14
55	Urai-Ujfalu	10-15	14.5	8
56	Váth	10-15	13.4	8
57	Vámos-Család	15-20	19.0	10
58	Vármellék	0-3	0.5	—
59	Vép	15-20	18.4	10
60	Zsédény	10-15	10.8	8

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási székhelytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
IV. Kis-czelli választókerület.				
Választási hely: <i>Kis-Czell.</i>				
1	Alsó-Mesteri	5—10	7·4	6
2	Alsó- és Felső-Káld	20—25	21·8	12
3	Boba	10—15	10·4	8
4	Borgata	10—15	14·6	8
5	Csönge	15—20	15·7	10
6	Duka	20—25	21·3	12
7	Egyh.-Hettye	10—15	11·8	8
8	Egyh.-Kesző	25—30	29·8	14
9	Felső-Mesteri (Intával)	5—10	6·5	6
10	Felső-Nemes-Keresztur	15—20	19·9	10
11	Izsákfa	5—10	5·2	6
12	Jánosháza	15—20	16·1	10
13	Karakó	15—20	19·4	10
14	Kecskéd	20—25	21·4	12
15	Keléd	25—30	25·6	14
16	Kem.-Kápolna	5—10	7·5	6
17	Kem.-Högyész	15—20	18·1	10
18	Kem.-Szt.-Márton	25—30	25·1	14
19	Kem.-Szt.-Péter	30—35	31·2	16
20	Kem.-Mihályfa	3—5	4·8	4
21	Kem.-Sömjén	5—10	6·7	6
22	Kenyeri	15—20	19·5	10
23	Kis-Köcsk	5—10	9·4	6
24	Kis-Czell	0—3	—	—
25	Kis-Somlyó	15—20	15·1	10
26	Kocs	5—10	8·5	6
27	Magyar-Gencs	15—20	19·5	10
28	Merse-Belső-Vath	5—10	6·2	6
29	Miske	10—15	11·3	8
30	Nagy-Köcsk	10—15	11·8	8
31	Nemes-Dömölk	0—3	1·0	—
32	Nemes-Magasi	10—15	12·8	8
33	Ostf.-Asszonyfa	10—15	12·0	8
34	Pálfa-Mártonfa	15—20	16·2	10
35	Pápocz	20—25	24·7	12
36	Pórmagasi	10—15	13·7	8
37	Ság	0—3	2·8	—
38	Simonyi	5—10	7·6	6
39	Szergény	15—20	19·4	10
40	Szt-Miklósfa	20—25	23·8	12
41	Tokoros-Ujmihályfa	3—5	4·7	4
42	Várkesző	25—30	28·0	14
43	Vönöczk	5—10	7·6	6

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási székhelytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
V. Rumi választókerület.				
Választási hely: <i>Rum.</i>				
1	Alsó-Oszkó	10—15	13·2	8
2	Andrásfa	25—30	27·2	14
3	Bárdos	10—15	12·0	8
4	Balozsai	0—3	2·8	—
5	Baltavár	15—20	18·5	10
6	Boldog-Asszonyfa	30—35	30·9	16
7	Balogfa-Héraháza	20—25	23·5	12
8	Bozzai	15—20	17·6	10
9	Bögöte	15—20	18·7	10
10	Csehi	10—15	14·2	8
11	Csehi-Mindszent	15—20	15·2	10
12	Csempesz-Kopács	3—5	4·3	4
13	Csipkerek	10—15	11·4	8
14	Dénesfa-Lakhegy	25—30	29·0	14
15	Dömötöri	5—10	9·8	6
16	Egervár	25—30	30·0	14
17	Egervölgye	5—10	7·6	6
18	Egyházas-Hollós	15—20	15·4	10
19	Felső-Oszkó	10—15	12·3	8
20	Geregye	5—10	5·6	6
21	Gösfa	25—30	28·1	14
22	Gutaháza	3—5	4·2	4
23	Gyanó	5—10	7·0	6
24	Gyórvár	20—25	24·3	12
25	Hosszúfalu	20—25	22·0	12
26	Hosszu-Peresztég	15—20	16·3	10
27	Hidas-Hollós	10—15	14·2	8
28	Kaám	3—5	3·8	4
29	Kajd	10—15	12·2	8
30	Kisbér	15—20	17·0	10
31	Kis-Mákfa	15—20	18·0	10
32	Kis-Unyom	20—25	22·4	12
33	Kolta	5—10	7·1	6
34	Kozmafa	10—15	11·5	8
35	Lipárt	5—10	9·7	6
36	Molnári	5—10	7·1	6
37	Nagy-Mákfa	15—20	17·0	10
38	Nagy-Tilaj	20—25	22·3	12
39	Nagy-Unyom	20—25	22·5	12
40	Nemes-Hollós	15—20	17·0	10
41	Oloszka	15—20	16·1	10
42	Pácsony	15—20	18·9	10
43	Peczöl	10—15	11·1	8
44	Petőmihályfa	25—30	26·5	14

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási székhelytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
45	Püspöki	3—5	4·7	4
46	Rába-Hidvég	10—15	10·4	8
47	Rempe-Hollós	15—20	19·0	10
48	Rum	0—3	—	—
49	Sorki-Kápolna	20—25	20·4	12
50	Sorki-Polány	15—20	19·4	10
51	Sorki-Tótfalu	20—25	20·4	12
52	Sorki-Kisfalud	5—10	8·4	6
53	Szt.-Lőránd	5—10	8·4	6
54	Szt.-Péterfa-Hegyháti	25—30	26·2	14
55	Szt.-Tamás	5—10	6·2	6
56	Szemenye	5—10	6·6	6
57	Szécseny	5—10	9·0	6
58	Széplak	15—20	17·0	10
59	Táplánfa-Szt.-Lőrincz	10—15	12·6	8
60	Tana	5—10	9·0	6
61	Töttös	3—5	3·3	4
62	Ujlak	5—10	7·1	6
63	Ujfalu-Sorki	15—20	19·4	10
64	Vasvár-Sz.-Mihályfalva-Zsidófield	15—20	16·1	10
65	Zsenye	3—5	3·3	4
VI. Körmentdi választókerület.				
Választási hely: <i>Körmentd.</i>				
1	Alsó-Berkifalu	0—3	1·9	—
2	Bajánháza	35-ön fel.	35·1	18
3	Csákány, Magyar-Bük	10—15	10·5	8
4	Csörötnék	25—30	27·6	14
5	Dávidháza	35-ön fel.	35·8	18
6	Daraboshegy	5—10	7·6	6
7	Domonkosfa-Bükalla	35-ön fel.	43·3	18
8	Döbörhegy	5—10	9·0	6
9	Döröske	10—15	11·8	8
10	Egyh.-Rádóc	5—10	10·0	6
11	Felső-Berkifalu	3—5	4·7	4
12	Gasztony	10—15	14·8	8
13	Gerse	10—15	12·8	8
14	Gödörháza	35-ön fel.	41·0	18
15	Halogy	5—10	7·6	6
16	Halastó	10—15	10·9	8
17	Harasztifalu	5—10	7·6	6
18	Horvát-Nádalla	3—5	3·9	4
19	Hodász-Hegyhát	10—15	10·4	8
20	Hodos	35-ön fel.	39·6	18
21	Ipánk	25—30	27·2	14
22	Ivánecz	15—20	15·2	10

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási szék-helytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
23	Jánosfa	20—25	22·3	12
24	Kapornak-Domaföld	35-ön fel.	40·4	18
25	Karát föld	10—15	14·4	8
26	Karácsfa	10—15	13·8	8
27	Katafa	3—05	3·8	4
28	Kemesmál	5—10	5·8	6
29	Kercza	35-ön fel.	37·1	18
30	Kerkás-Kápolna	35-ön fel.	36·8	18
31	Kis-Kölked	5—10	8·5	6
32	Kis-Sároslak	10—15	12·4	8
33	Kis-Rákos-Iklóddal	25—30	29·3	14
34	Kis-Ujfalu-Rádóc	5—10	9·4	6
35	Kotormány	35-ön fel.	37·7	18
36	Körmend	0—3	—	—
37	Kondorfa	25—30	27·9	14
38	Lovaszad	10—15	14·9	8
39	Magyar-Nádalla	5—10	6·4	6
40	Magyarósd	15—20	18·5	10
41	Molna-Szeesöd	5—10	7·1	6
42	Mórác-Hegyháti	10—15	14·7	8
43	Nádasd	5—10	6·6	6
44	Nagy-Kölked	5—10	10·0	6
45	Nagy-Mizdó	5—10	5·7	6
46	Nagy-Rákos	25—30	29·9	14
47	Német-Büks	15—20	17·3	10
48	Német-Sároslak	10—15	14·7	8
49	Német-Szeesöd	3—5	4·3	4
50	Öri-Szent-Péter	25—30	28·5	14
51	Pankasz	25—30	26·1	14
52	Pinka-Mindszent	10—15	11·1	8
53	Prosznyákfa	35-ön fel.	43·5	18
54	Pusztá-Rádóc	5—10	5·7	6
55	Rábagyarmat	20—25	22·2	12
56	Rába-Szt.-Mihály	20—25	24·3	12
57	Rába-Doroszló	5—10	7·7	6
58	Rátót	15—20	16·4	10
59	Saál (Hegyháti)	5—10	6·6	6
60	Sárfi-Mizdó	10—15	14·6	8
61	Senyeháza	30—35	34·0	16
62	Szalfő	25—30	30·0	14
63	Szaknyér	20—25	23·2	12
64	Szarvaskend	5—10	7·1	6
65	Szatta	30—35	34·1	16
66	Szent-Jakab	20—25	21·3	12
67	Szent-Márton-Hegyháti	15—20	16·6	10
68	Szombatfa	35-ön fel.	39·8	18
69	Szomorócz (Őrség-Szöllős)	35-ön fel.	39·6	18

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási székhelytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
70	Szócze	15—20	15·2	10
71	Taródfa-Besfa	5—10	7·7	6
72	Telekes Alsó- és Felső	15—20	17·8	10
73	Terestyén-Szeceöd	5—10	6·2	6
74	Tót-Szerdahely	35-ön fel.	41·1	18
75	Vasalla	5—10	8·8	6
76	Velemér	35-ön fel.	43·0	18
77	Viszák	25—30	26·6	14
VII. Muraszombati választókerület.				
Választási hely: <i>Muraszombat.</i>				
1	Alsó-Szlavecsa (Alsó-Csalogány)	25—30	26·5	14
2	Andreicz (Andorhegy)	10—15	10·5	8
3	Andrianecz (Andorháza)	25—30	28·6	14
4	Barkócz	5—10	5·7	6
5	Berkeháza	15—20	18·6	10
6	Bodonecz (Bodóhegy)	15—20	15·4	10
7	Bokrács	5—10	8·8	6
8	Borhida	5—10	8·8	6
9	Borecsa (Borháza)	20—25	23·5	12
10	Brezócz (Vasnyires)	5—10	9·0	6
11	Budinecz	35-ön fel.	40·4	18
12	Csekefa	15—20	16·7	10
13	Csernelócz (Kis-Szombat)	0—3	2·4	—
14	Csőpincz (Kerkafő)	35-ön fel.	37·5	18
15	Dankócz (Órfalu)	10—15	13·0	8
16	Dolina (Völgyes)	10—15	11·2	8
17	Domanicz (Dombalja)	15—20	20·0	10
18	Falkócz (Urdomb)	10—15	11·1	8
19	Felső-Csernecz (Királyszék)	15—20	19·1	10
20	Felső-Lendva	25—30	28·6	14
21	Felső-Petrócz (Péterhegy)	20—25	24·8	12
22	Felső-Szlavecsa (Felső-Csalogány)	25—30	29·9	14
23	Frankócz (Ferenczfalva)	5—10	6·5	6
24	Fükszlincz (Máriaavas)	25—30	29·9	14
25	Gederócz (Kőhida)	5—10	9·3	6
26	Goricza (Halmosfő)	5—10	9·0	6
27	Gerencserócz (Gerőháza)	20—25	21·9	12
28	Görlinecz (Görhegy)	20—25	21·9	12
29	Gradistya (Várhely)	5—10	5·7	6
30	Guitzenhof (Gedőudvar)	30—35	30·9	16
31	Ivanócz (Szent-Benedek)	5—10	9·9	6
32	Janosócz (Jánosfa)	15—20	20·0	10
33	Korong	3—5	4·1	4
34	Kupsnics (Halmos)	5—10	6·3	6

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási szék-helytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
35	Krajna (Véghely)	5—10	9·8	6
36	Kernecz (Kislak)	10—15	11·6	8
37	Kosárháza	10—15	13·9	8
38	Korosecz (Károlyfa)	15—20	18·1	10
39	Kölesvölgye	15—20	19·2	10
40	Krasitz (Királyfa)	15—20	19·6	10
41	Kükecs (Kökényes)	10—15	13·9	8
42	Kustanócz (Gesztényés)	15—20	17·8	10
43	Kancsóc (Benedek)	20—25	21·5	12
44	Kétdolics (Völgyköz)	25—30	25·8	14
45	Kovasóc (Vendkovácsi)	20—25	21·1	12
46	Kruplivnik (Vaskorpád)	25—30	27·8	14
47	Kuzma	30—35	34·8	16
48	Lehomér	5—10	9·9	6
49	Lukasocz (Lukácsfa)	5—10	7·5	6
50	Luczova (Lakháza)	30—35	32·9	16
51	Muraszombat	0—3	—	—
52	Markusóc (Márkusháza)	3—5	3·8	4
53	Martványez (Mártonhely)	3—5	4·3	4
54	Mladetincez (Málnás)	5—10	6·1	6
55	Muracsernecz (Muracsermely)	5—10	5·2	6
56	Macskócz (Mátyásdomb)	15—20	15·2	10
57	Murapetrócz	10—15	11·6	8
58	Musznya	10—15	11·6	8
59	Motovilecz (Mottolyád)	20—25	22·4	12
60	Markócz (Marokrét)	35-ön fel.	37·5	18
61	Nagy-Dolinecz	35-ön fel.	35·6	18
62	Nemsóc (Nemesd)	0—3	2·4	—
63	Norsincez (Tölgyes)	5—10	5·2	6
64	Nuszkova (Dióslak)	25—30	26·2	14
65	Obeznócz (Buzahely)	20—25	21·0	12
66	Pananócz (Uriszék)	20—25	23·4	12
67	Pecsarócz (Szt-Sebestyén)	10—15	13·9	8
68	Pecsnarócz (Ottóháza)	15—20	18·7	10
69	Petáncz (Szécsenykut)	5—10	8·8	6
70	Peszkócz (Petőfa)	25—30	27·6	14
71	Pertócsa (Perestő)	20—25	21·4	12
72	Polona (Vaspolony)	3—5	4·3	4
73	Pordasincez (Kisfalud)	15—20	17·7	10
74	Poznanócz (Pálhegy)	15—20	17·8	10
75	Predanócz (Rónafő)	5—10	7·6	6
76	Puczincez (Battyánd)	5—10	7·8	6
77	Pusóc (Pálmafa)	10—15	11·6	8
78	Radócz (Radófalva)	20—25	20·6	12
79	Ratkócz (Rátkalak)	20—25	20·5	12
80	Rogasóc (Szarvaslak)	25—30	25·7	14
81	Ritkarócz (Ritkaháza)	35-ön fel.	40·9	18

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási székhelytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
82	Roprecsa (Rétállás)	15—20	20·0	10
83	Rakiesány (Battyánfalu)	0—3	2·4	—
84	Saál	30—35	32·3	16
85	Salamonecz (Salamon)	10—15	11·1	8
86	Strukócz (Sürüháza)	10—15	14·3	8
87	Stanyócz (Szabadhegy)	20—25	22·5	12
88	Süllincz (Sándorvölgy)	30—35	30·1	16
89	Szembiborecz (Szt-Bibor)	5—10	7·3	6
90	Szerdicza (Seregháza)	25—30	28·1	14
91	Szinnersdorf (Határfalva)	30—35	33·7	16
92	Sztrakócz (Szécsenyfalva)	10—15	12·9	8
93	Szodesincz (Birószék)	10—15	11·0	8
94	Szvetahócz (Muraszentes)	5—10	5·7	6
95	Szottina (Hegyszoros)	25—30	27·6	14
96	Tessanócz (Mezővár)	5—10	8·5	6
97	Tissina (Csendlak)	5—10	6·9	6
98	Tivadarcz (Tiborfa)	20—25	24·3	12
99	Topolócz (Jegenyész)	15—20	19·1	10
100	Tótmorócz	5—10	6·9	6
101	Tótlak	10—15	13·9	8
102	Tótkeresztur	20—25	22·0	12
103	Tót-Szt-György (Vizlendva)	25—30	25·6	14
104	Tropócz (Murafüzes)	5—10	6·4	6
105	Tóthidegkut	15—20	15·3	10
106	Ujbeznócz (Borostyán)	20—25	21·9	12
107	Vanecsa (Vaslak)	5—10	9·2	6
108	Vancsavec (Ivánfalu)	5—10	5·6	6
109	Veszicz (Falud)	3—5	3·3	4
110	Vecseczlavec (Vasvecsés)	20—25	23·3	12
111	Vidonecz (Vidorlak)	20—25	20·6	12
112	Zenkócz (Zoltánháza)	10—15	13·9	8
113	Zsidóhegy	10—15	14·0	8
VIII. Szt.-gotthárdi választókerület.				
Választási helye: <i>Szt.-Gotthárd.</i>				
1	Alsó-Rönök	10—15	14·9	8
2	Alsó-Szőlnök	5—10	6·6	6
3	Balázsfalva	10—15	10·5	8
4	Badafalva	5—10	7·1	6
5	Békátó	25—30	26·0	14
6	Bonisfalva	25—30	25·4	14
7	Dobra	20—25	22·7	12
8	Dobrafalva	15—20	15·5	10
9	Döbör	10—15	14·0	8
10	Eresenye	10—15	11·3	8

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási szék-helytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
11	Farkasfa	10—15	11·0	8
12	Farkasdifalva	5—10	9·9	6
13	Felső-Rönök	10—15	12·3	8
14	Felső-Strázsa	15—20	16·5	10
15	Felső-Szölnök	10—15	13·1	8
16	Gödörfő (Neustift-Ujtelep)	10—15	12·1	8
17	Gries	15—20	15·3	10
18	Gyanafa	20—25	21·2	12
19	Gyanafalva	15—20	15·6	10
20	Háromháza	3—5	4·6	4
21	Horvátfalva	5—10	8·5	6
22	Istvánfalva	10—15	12·9	8
23	Jakabháza	10—15	10·4	8
24	Kalch (Kolig)	25—30	27·9	14
25	Kéthely (Markt)	0—3	1·9	—
26	Kisfalud	3—5	3·1	4
27	Kis-Dolnicz	15—20	15·8	10
28	Királyfalva	10—15	13·7	8
29	Körtvélyes	5—10	9·9	6
30	Kis-Körtvélyes (Czähling)	5—10	9·9	6
31	Kristyán	15—20	18·0	10
32	Liba	15—20	18·4	10
33	Magasfok	15—20	17·8	10
34	Malomgödör	20—25	21·2	12
35	Magyarlak	5—10	6·0	6
36	Nádorfa (Neradnócz)	15—20	18·4	10
37	Nagyfalva	3—5	3·8	4
38	Németlak	3—5	3·8	4
39	Olaszfalu	3—5	4·7	4
40	Orfalva	10—15	13·8	8
41	Patafalva	5—10	7·6	6
42	Permise	5—10	9·9	6
43	Pócsfalva	5—10	6·6	6
44	Radafalva	15—20	18·3	10
45	Raks	5—10	9·0	6
46	Rábafüzes	3—5	3·8	4
47	Rába-Keresztur	3—5	4·7	4
48	Rába-Szt-Márton (Al-Strázsa)	10—15	13·1	8
49	Szakonyfalva	5—10	5·2	6
50	Szt.-Gothárd	0—3	—	—
51	Szt.-Mátyás	20—25	22·2	12
52	Tanka	20—25	20·8	12
53	Talapatka	5—10	5·1	6
54	Tótfalu	0—3	2·7	—
55	Tótlak	15—20	16·5	10
56	Velike	15—20	17·2	10
57	Zsidó	0—3	1·9	—

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási székhelytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
	IX. Ném.-ujvári választókerület.			
	Választási helye: <i>Német-Ujvár.</i>			
1	Baksafalu	15—20	17.3	10
2	Barátfalu	20—25	21.0	12
3	Bánya	3—5	4.5	4
4	Békafalu	0—3	1.3	—
5	Borosgödör	5—10	5.2	6
6	Burgóhegy	20—25	23.1	12
7	Dobra (Vörösvári)	25—30	30.0	14
8	Ganócs	5—10	9.5	6
9	Hárspatak	15—20	17.5	10
10	Hidegkut (Német)	20—25	23.0	12
11	Horváth-Csencs	5—10	8.6	6
12	Kis-Medves	3—5	3.3	4
13	Kis-Karasztos	20—25	20.5	12
14	Kolosvár	3—5	3.8	4
15	Kukmér	10—15	12.3	8
16	Lipócz	5—10	9.5	6
17	Lódös	20—25	24.2	12
18	Nagy-Medves	5—10	7.1	6
19	Nagy-Karasztos	20—25	20.5	12
20	Nád	10—15	15.0	8
21	Nádkut	15—20	19.0	10
22	Nemes-Kis-Medves	10—15	11.9	8
23	Nendőhegy	20—25	24.5	12
24	Német-Ujvár	0—3	—	—
25	Német-Csencs	5—10	6.2	6
26	Német-Szt.-Gróth	5—10	6.6	6
27	Nyulfalv	3—5	3.3	4
28	Orbánfalv	3—5	5.0	4
29	Obér	20—25	23.5	12
30	Órállás	25—30	29.0	14
31	Ózgödör	5—10	8.5	6
32	Pinka-Miske	15—20	19.1	10
33	Pinkócz	10—15	14.1	8
34	Punicz	5—10	7.7	6
35	Pusztaszt.-Mihály	5—10	9.6	6
36	Rábort	10—15	12.6	8
37	Salafa	10—15	11.8	8
38	Sándorhegy	5—10	6.8	6
39	Sirovnicza	10—15	14.0	8
40	Sóskut	5—10	5.2	6
41	Stinác	20—30	25.7	14
42	Strem	5—10	8.8	6
43	Szt.-Elek	15—20	18.8	10
44	Szt.-Kut	10—15	11.6	8

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási szék-helytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
45	Szt.-Miklós	0—3	1·6	—
46	Szombatfa	5—10	6·9	6
47	Taród-Csencs	5—10	7·6	6
48	Tobaj	3—5	3·9	4
49	Ujhegy	10—15	14·3	8
50	Ujlak	15—20	15·1	10
51	Vaskút	10—15	12·8	8
52	Vághegy (Hackerberg)	25—30	26·3	14
53	Vörthegy	25—30	28·3	14
54	Zsámánd (Ht.-Nt.)	5—10	10·0	6
X. Felső-eöri választókerület.				
Választási hely: <i>Felső-Eőr.</i>				
1	Alsó-Eőr	3—5	3·8	4
2	Alsó-Lő	3—5	4·2	4
3	Alhó	10—15	11·9	8
4	Árokszállás	15—20	17·6	10
5	Bánya	10—15	11·3	8
6	Borhegy	10—15	11·8	8
7	Buglóc	15—20	17·6	10
8	Bükkösd	10—15	14·4	8
9	Dombhát	15—20	17·0	10
10	Drumoly	3—5	4·7	4
11	Farkasfalva	10—15	14·7	8
12	Felső-Eőr	0—3	—	—
13	Felső-Lövő	5—10	6·2	6
14	Fehérpataks	10—15	14·2	8
15	Gyimótfalva	5—10	8·0	6
16	Hamvasd	10—15	13·3	8
17	Határfő	20—25	21·4	12
18	Jobbágyi	5—10	9·0	6
19	Jobbágyi-Ujfalu	10—15	12·3	8
20	Kiczléd	10—15	14·4	8
21	Komját	5—10	7·8	6
22	Lipótfalva	15—20	16·1	10
23	Máriafalva	10—15	10·4	8
24	Merém	10—15	13·1	8
25	Nagy-Német-Szent-Mihály	10—15	10·1	8
26	Német-Cziklin	5—10	5·7	6
27	Oláh-Cziklin	5—10	7·6	6
28	Ó-Szalónak	5—10	8·0	6
29	Óri-Szent-Márton	0—3	2·8	—
30	Óri-Sziget	5—10	6·6	6
31	Pinkafő	10—15	12·0	8
32	Rákosd	15—20	18·6	10
33	Rétfalu	15—20	15·2	10

Sorszám	A község neve	Távolsági osztály	Távolság a választási székhelytől kilométer	Megadható legmagasabb fuvardíj korona
34	Rödön	5—10	9.0	6
35	Sóshegy	5—10	8.0	6
36	Szépúr	15—20	19.0	10
37	Tarcsa	5—10	6.6	6
38	Újtelep (Lapuicsi)	20—25	21.0	12
39	Újtelep (Szalónaki)	10—15	10.4	8
40	Város-Szalónak	5—10	7.6	6
41	Villámos	5—10	9.0	6
42	Vörösvár	5—10	5.2	6

4. §. Ezen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

5. §. A megállapított fuvardíjak a választóknak a lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

6. §. A megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja — vesztegetés nélkül — fuvardíjat adhat, ellenben a szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

7. §. A választási székhely egész területére, valamint a választási székhelytől számítva 3 kilométerig fuvardíj nem állapíttatik meg.

8. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, a szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

9. §. A vámok, kompdíjak, hidpénzek, stb. hasonló illetmények a szabályrendeletileg megállapított fuvardíjakban nem foglaltnak benn.

10. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál az előfogati kényszernek helye nincs.

11. §. A szabályrendelet felsőbb jóváhagyás után a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba és három évre, esetleg a törvény 8. §-a értelmében az új szabályrendelet hatályba léptéig érvényes.

Jóváhagyott a belügyminiszter 9851/900. sz. rendeletével.

Veszprémmegye.

Szabályrendelet.

Az 1899: XV. t.-cz. 7. §-a alapján a választóknak a választás helyére való szállítása és visszaszállítása alkalmából fizethető fuvardíjakról.

1. §. Országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választóknak a választókerület székhelyére s onnan vissza lakóhelyükre való szállításáért fizethető legmagasabb fuvardíjak — ha a szállításra a választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel — figyelemmel a közlekedési viszonyokra — a vármegye községeire nézve a következőkben állapítatnak meg:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
I. A veszprémi választókerület.			
1	Almádi	12:73	6
2	Hajmáskér	11:14	5
3	Kádárta	4:46	4
4	Litér	8:99	4
5	Márkó	8:35	4
6	Öskü	16:08	7
7	Rátót	7:58	4
8	Soóly	11:68	5
9	Várpalota	23:56	9
10	Vörösberény	10:86	5
II. A nagyvázsonyi választókerület.			
1	Ajka	21:88	9
2	Bánd	24:44	10
3	Csehbánya	28:72	10
4	Csékut	17:12	7
5	Eöcs	7:25	4
6	Farkasgyepű	32:40	10
7	Fáész	19:16	8
8	Halimba	14:71	6
9	Herend	22:45	9
10	Kislőd	24:18	10
11	Kishidegkut	12:37	5
12	Leányfalu	2:17	4
13	Bódé	20:17	8
14	M.-Barnag	4:97	4
15	Mencshely	4:88	4
16	N.-Hidegkut	12:88	5
17	N.-Barnag	5:43	4

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
18	N.-Bánya	35:32	10
19	Padrag	14:60	6
20	Szentgál	19:66	8
21	Szt. kir. szabadja	25:66	10
22	Tósok	20:70	8
23	Tótvázsony	9:25	4
24	Urkut	16:08	7
25	Vámos	16:64	7
26	Városlőd	25:26	10
27	Vöröstó	3:17	4
III. A somlyóvásárhelyi választóker.			
1	Alsó-Iszkáz	8:82	4
2	Ajka-Rendek	17:66	7
3	Adorjánháza	19:51	8
4	B.-Szörcsök	2:67	4
5	Borsos-Győr	24:77	10
6	Békás	28:91	10
7	Csász	12:55	6
8	Csögle	16:29	7
9	Dabrony	16:25	7
10	Devecser	5:08	4
11	Doba	6:51	4
12	Dáka	19:89	8
13	Dereske	22:46	9
14	Egeralja	18:88	8
15	Felső-Iszkász	10:26	5
16	Gergelyi	25:88	10
17	Gyepes	15:44	6
18	Kis-Jenő	2:31	4
19	Kis-Berseny	10:81	5
20	Karakó-Szörcsök	9:90	4
21	Közép-Iszkár	9:15	4
22	Kerta	11:55	5
23	Kis-Szöllős	10:75	5
24	Kéttornyulak	22:73	9
25	Kis-Ganna	20:35	8
26	Kis-Kamond	18:03	7
27	Kis-Pirith	16:96	7
28	Kolontár	8:77	4
29	Külsővath	26:84	10
30	Magyarpolány	18:20	7
31	Mezőlak	29:10	10
32	Mihályháza	24:35	9
33	Nagy-Kamond	16:79	7
34	Nagy-Szöllős	7:14	4
35	Noszlop	10:83	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
36	Nagy-Ganna	19:25	8
37	Nagy-Pirith	18:22	7
38	Nagy-Alásony	14:84	6
39	Nemes-Szalók	20:25	8
40	Nyárad	22:22	9
41	Oroszi	5:43	4
42	Pölöske	14:92	6
43	Pusztá-Miske	9:62	4
44	Pórszalók	19:55	8
45	Salamon	13:98	6
46	Torna	8:79	4
47	Torna-Pinkócz	12:08	5
48	Tüskevár	6:28	4
49	Tósok-Berénd	15:24	6
50	Vid	12:72	5
51	Vinár	24:55	10
52	Vecse	10:47	5
IV. Az ugodi választókerület.			
1	Ádáz-Tevel	7:94	4
2	Acsád	21:63	9
3	Alsó-Görzsönya	24:82	10
4	Bakonytamási	16:84	7
5	Bakony-Ságh	12:58	5
6	Bakony-Szt-László	18:95	8
7	Béb	4:27	4
8	Csóth	5:57	4
9	Döbrönte	19:51	8
10	Felső-Görzsönya	24:94	10
11	Fenyőfő	13:07	6
12	Gecse	17:79	7
13	Gyiróth	22:75	9
14	Gicz	19:89	8
15	Homokbödöge	2:24	4
16	Iharkut	12:62	5
17	Jákó	14:51	6
18	Koppány	7:09	4
19	Kup	15:97	6
20	Lázi	27:15	10
21	Lovászipatona	15:70	6
22	Marczaltó	29:04	10
23	Nagy-Gyimóth	5:64	4
24	Nagy-Tevel	5:14	4
25	Nyögér	10:47	5
26	Nóráp	15:80	6
27	Nagy-Dém	20:17	8
28	Pápa-Teszér	12:86	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
29	Pápa-Kovácsi	13:53	5
30	Péterd	25:61	10
31	Románd	23:79	9
32	Szücs	8:63	4
33	Szentiván	11:95	5
34	Tapolczafő	9:64	4
35	Takácsi	14:48	6
36	Vaszar	15:24	6
37	Vanyola	9:12	4
38	Varsány	25:21	10
V. A zirczi választókerület.			
1	Ács-Teszér	22:58	9
2	Aka	25:86	10
3	Bakonybél	16:71	7
4	Bakonyháza	9:24	4
5	Borzavár	5:88	4
6	Bánk	28:04	10
7	B.-M.-Szt-Király	13:79	6
8	B.-N.-Szt-Király	14:53	6
9	Bársonyos	32:48	10
10	B.-M.-Szombathely	30:92	10
11	B.-N.-Szombathely	31:91	10
12	Csernye	20:94	8
13	Csetény	13:58	6
14	Csesznek	12:09	5
15	Csatka	18:37	7
16	Dudar	8:44	4
17	Esztergár	3:93	4
18	Hánta	30:20	10
19	Jásd	14:74	6
20	Lókut	9:71	4
21	Olaszfalu	4:21	4
22	Oszlop	10:99	5
23	Porva	8:27	4
24	Réde	22:74	9
25	Sikátor	24:02	9
26	Sunr	20:57	8
27	Szápár	16:80	7
28	Tócs	16:18	7
29	Teleki	33:52	10
VI. Az enyingi választókerület.			
1	B.-Főkajár	12:95	5
2	Berhida	25:88	10
3	Bozsok	2:90	4
4	Csajágh	16:08	7
5	Dégh	17:67	7

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
6	Fokaszbad	11:18	5
7	Kenese	16:58	7
8	Küngös	18:58	7
9	Kis-Kovácsi	24:96	10
10	Lajos-Komárom	12:17	5
11	Lepsény	9:05	4
12	M.-Szt-György	8:66	4
13	M.-Komárom	12:48	5
14	Ósi	29:98	10
15	Peremarton	26:68	10
16	Papkeszi	23:47	9
17	Siófok	17:71	7
18	Siomaros	9:21	4
19	Szt-István	29:03	10
20	Szilasbalhás	22:32	8
21	Vilonya	27:57	10

2. §. Julius és augusztus hónapokban az első szakaszban megállapított fuvardíjakkal fuvaronként kettő (2) koronával több fizethető.

3. §. A fuvaros az 1., illetőleg 2. §-ban megállapított fuvardíjért egy kocsin a kocison kívül legalább 3 választót köteles szállítani.

Azon esetben, ha a fuvaros 3-nál több választót szállít, a megállapított fuvardíj minden községre nézve 1 koronával felemelhető; ellenben ha csak egy vagy két választót szállít, a megállapított fuvardíj 1 (egy) korona levonással fizethető; kivételt képez azon eset, ha a községből háromnál kevesebb választó kíván a választási székhelyre menni, avagy a fuvaros kocsijára háromnál kevesebb választó kerül, mely esetben, habár a fuvaros nem szállít is három választót, a megállapított fuvardíj egészben kifizethető.

4. §. A fuvarosok részére az 1. és 2. §-ban megállapított fuvardíjon és a 7. szakaszban említett díjakon kívül semminemű költség nem fizethető.

5. §. A választási székhely belterületén fuvardíj egyáltalán nem fizethető.

6. §. Azon esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, az 1. §-ban megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

7. §. A vámok és hidpénzek a jelen szabályrendelettel megállapított fuvardíjakban bent nem foglaltatnak s így azok a fuvaros részére a fuvaron felül kifizethetők.

8. §. Jelen szabályrendelet azon legmagasabb fuvardíjakat állapítja meg, melyeken belül a képviselőjelölt vagy megbízottjai — fuvardíjat — a nélkül, hogy őket vesztegetés vádja érhetné, adni jogosultak. A szabályrendelet intézkedései azonban a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

9. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba és hatályba lépte napjától számított három évig érvényes.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,852/900. sz. rendeletével.

Zalavármegye.

Szabályrendelet

az 1899: XV. t.-cz. 7. §-ában említett fuvarozási díjakról.

1. §. Az a legmagasabb fuvarozási díj, a mely az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról szóló 1899: XV. t.-cz. 7. §-ának a) pontja értelmében választóknak a választás helyére való szállítása és visszaszállítása alkalmával az esetre, ha a szállításra és visszaszállításra az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel és az illető község a választókerület székhelyétől 5 kilométernél távolabb fekszik, fizethető; minden olyan fogat után, a melyen három választó szállittatik, a következő összegekben állapittatik meg:

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
I. Tapolczai választókerület.			
Választási helye: <i>Tapolcza.</i>			
1	Akali	26:16	8
2	Alsó-Dörgicse	27:57	8
3	Alsó-Örs	48:85	16
4	Arács	41:68	16
5	Aszófő	34:44	12
6	Balaton-Füred	39:52	12
7	Balaton-Henye	18:18	6
8	Badaacsony-Tomaj	16:49	6
9	B.-Kis-Szóllós	44:31	16
10	Balaton-Udvari	30:99	12
11	Csicsó	22:26	8
12	Csopak	44:49	16
13	Diszel	4:32	—
14	Felső-Dörgicse	28:33	8
15	Felső-Örs	50:37	16
16	Gulács	7:41	4
17	Gyulakeszi	3:33	—
18	Haláp	3:92	—
19	Hegyesd	9:86	4
20	Hegymagas	6:32	4
21	Kapolcs	16:54	6
22	Káptalantóti	6:55	4
23	Kékkut	9:77	4
24	Kis-Ápáti	5:28	4

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
25	Kis-Dörgicse	29:87	8
26	Köveskállya	14:47	6
27	Kővágó-Örs	13:47	6
28	Kövesd	44:09	16
29	Lovas	47:49	16
30	Mindszentkállya	11:13	6
31	Monoszló	18:27	6
32	Monostor-Apáti	10:97	6
33	Nagy-Pécsely	40:01	16
34	Nemes-Pécsely	38:36	12
35	Nyírad	15:68	6
36	Ó-Budavár	26:16	8
37	Örvényes	32:38	12
38	Paloznak	45:57	16
39	Petend	18:75	6
40	Pula	23:58	8
41	Raposka	5:35	4
42	Rendes	17:12	6
43	Sálföld	11:75	6
44	Sáska	7:21	4
45	Szent-Békkállya	10:22	6
46	Szent-Antalfa	23:07	8
47	Szent-Jakabfa	23:25	8
48	Szepezd	20:57	8
49	Szigliget	10:90	6
50	Szőcz	21:15	8
51	Tagyon	21:64	8
52	Tapolca	—	—
53	Talián-Dörögdi	17:82	6
54	Tihany	39:13	12
55	Tördemicz	10:39	6
56	Vászoly	31:64	12
57	Vigánt	18:97	6
58	Zánka	19:93	6
II. Keszthelyi választókerület.			
Választási helye: <i>Keszthely.</i>			
1	Alsó-Zsid	12:99	6
2	Alsó-Kustány	25:82	8
3	Alsó-Páhok	6:80	4
4	Balaton-Ederics	15:06	6
5	Balaton-Hidvég	19:48	6
6	Balaton-Magyaród	24:50	8
7	Bókaháza	17:14	6
8	Csány	20:66	8

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
9	Cserszeg-Tomaj	4:85	—
10	Egregy	7:68	4
11	Égenföld	12:68	6
12	Felső-Zsid	13:65	6
13	Felső-Páhok	8:76	4
14	Felső-Kustány	25:82	8
15	Garaboncz	29:38	8
16	Galambok	38:15	12
17	Gyenes-Diás	3:68	—
18	Gülevész	18:75	6
19	Hosszufalu	14:77	6
20	Karos	34:62	12
21	Karmacs	10:87	6
22	Keszthely	—	—
23	Keszthely p. v.	—:95	—
24	Kis-Komárom	29:85	8
25	Komárvaros	32:44	12
26	Köszvényes	10:47	6
27	Köveskut	18:30	6
28	Lesencze-Istvánd	22:81	8
29	Lesencze-Németfalu	21:99	8
30	Lesencze-Tomaj	21:13	8
31	Meszes-Győrök	9:93	4
32	Nemes-Boldogasszonyfa	8:03	4
33	Nemes-Bük	12:74	6
34	Nemes-Vita	17:90	6
35	Rezi	8:85	4
36	Sármellék	10:15	6
37	Szántó	16:21	6
38	Szent-András	6:82	4
39	Szent-Györgyvár	10:05	6
40	Vállus	13:59	6
41	Vindornyafok	13:86	6
42	Vindornyalak	15:23	6
43	Vonyarcz-Vashegy	6:15	4
44	Zalavár	17:48	6
45	Zala-Ápáti	12:89	6
III. Zala-Szt.-Gróthi választó- kerület.			
Választási hely: <i>Zala-Szt.-Gróth.</i>			
1	Aranyod	1:27	—
2	Barátság	8:61	4
3	Batyk	8:84	4
4	Bazsi	16:90	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
5	Bodorfa	35:65	12
6	Csabrendek	25:14	8
7	Csáford	3:29	—
8	Csehi	14:11	6
9	Dabroncz	14:80	6
10	Döbröcze	11:66	6
11	Dötk	11:15	6
12	Galsa	30:30	12
13	Gyepü	29:95	8
14	Gógánfa	14:86	6
15	Gyömörő	18:46	6
16	Hany	35:70	12
17	Hetyefő	16:69	6
18	Hosztót	27:70	8
19	Kajánföld	31:45	12
20	Kallos	10:27	6
21	Káptalanfa	33:35	12
22	Kehida	12:02	6
23	Kis-Görbő	8:37	4
24	Kis-Vásárhely	13:88	6
25	Medgyes	24:23	8
26	Megyer	20:09	8
27	Mihályfa	13:45	6
28	Nagy-Görbő	10:65	6
29	Óhid	16:41	6
30	Pakod	10:83	6
31	Prága	25:90	8
32	Rigács	22:14	8
33	Szalapa	9:60	4
34	Sárosd	26:49	8
35	Szegvár	26:38	8
36	Sénye	8:72	4
37	Sümeg	21:02	8
38	Tekenye	4:55	—
39	Túrje	5:72	4
40	Tüske-Szt.-Péter	3:92	—
41	Udvarnok	3:70	—
42	Ukk	18:85	6
43	Véged	9:81	4
44	Vindornya-Szóllós	10:04	6
45	Zalabér	6:43	4
46	Zala-Koppány	6:23	4
47	Zala-Erdőd	16:96	6
48	Zala-Németfalu	17:81	6
49	Zala-Szt.-Gróth	—	—
50	Zala-Szt.-Gróth p. v.	3:70	—
51	Zala-Szt.-László	8:48	4

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
	IV. N.-Kanizsai választókerület.		
	Választási helye: <i>Nagy-Kanizsa.</i>		
1	Alsó-Rajk	22:39	8
2	Bakónak	12:58	6
3	Baksaháza	27:—	8
4	Bocska	14:15	6
5	Börzönce	18:79	6
6	Csapi	13:05	6
7	Dióskál	29:34	8
8	Duzsnak	16:14	6
9	Egeraracska	30:44	12
10	Esztergál	35:80	12
11	Felső-Rajk	25:67	8
12	Füzvölgy	10:80	6
13	Gelse	16:35	6
14	Gelse-Sziget	12:47	6
15	Gétye	39:95	12
16	Horváti	33:56	12
17	Homokkomárom	9:46	4
18	Igricze	34:25	12
19	Kaczorlak	14:22	6
20	Kerecseny	23:99	8
21	Kis-Rada	22:35	8
22	Kis-Récse	8:20	4
23	Kilimán	20:47	8
24	Korpavár	7:88	4
25	Lángviz	10:95	6
26	Magy.-Szerdahely	14:81	6
27	Merenye	22:79	8
28	Nagy-Kanizsa	—	—
29	Nagy-Rada	25:65	8
30	Nagy-Récse	7:35	4
31	Nemesszer	39:38	12
32	Német-Szt.-Miklós	12:04	6
33	Obornak	14:70	6
34	Orosztony	26:05	8
35	Pacsa	30:93	12
36	Pacsatütfős	33:38	12
37	Palni	4:84	—
38	Palkonya	29:16	8
39	Pölöskeő	17:80	6
40	Pötréte	26:36	8
41	Rád	39:99	12
42	Rokolán	39:19	12
43	Sándorháza	41:12	16
44	Sárszeg	9:50	4

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
45	Szabar	30:77	12
46	Szent-András	40:10	16
47	Szent-Balázs	18:40	6
48	Szent-Márton	36:97	12
49	Szent-Mihály	31:85	12
50	Szent-Jakab	14:70	6
51	Szent-Péterur	37:19	12
52	Ujlak	16:35	6
53	Ujudvar	12:13	6
54	Ung-Jakabfa	24:04	8
55	Vörri	36:07	12
V. Zala-Egerszegi választó- kerület.			
Választási hely: <i>Zala-Egerszeg.</i>			
1	Alibánfa	9:93	4
2	Almás	24:69	8
3	Alsó-Bagod	8:56	4
4	Alsó-Hahót	28:67	8
5	A.-Nemes-Apát	13:75	6
6	Andráshida	4:87	—
7	Apátfa	5:65	4
8	Árkosháza	8:45	4
9	Bak	13:53	6
10	Baktüttös	18:31	6
11	Bazita	9:11	4
12	Bekeháza	5:75	4
13	Besenyő	4:58	—
14	Bezeréd	24:53	8
15	Boldogfa	9:76	4
16	Botfa	6:36	4
17	Bonczódföld	11:40	6
18	Boczföld	9:09	4
19	Böde	15:90	6
20	Börönd	14:77	6
21	Bucsa	11:23	6
22	Bucu-Szt.-László	13:11	6
23	Csatár	9:85	4
24	Csács-Bozsok	3:18	—
25	Dobronhegy	10:10	6
26	Döbréte	10:83	6
27	Ebergény	5:83	4
28	Egyh.-Ozmán-Bük	18:46	6
29	Felső-Bagod	10:21	6
30	Felső-Hahót	27:—	8
31	F.-Nemes-Apáti	14:31	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
32	Gellénháza	15:15	6
33	Gébárt	4:53	—
34	Gyepü	10:83	6
35	Gyűrűs	20:73	8
36	Hagyáros	16:18	6
37	Hetés	11:39	6
38	Hencse	22:98	8
39	Hóttó	12:31	6
40	Iborfia	20:56	8
41	Kapornak	17:23	6
42	Kaszaháza	—:92	—
43	Kálócza	9:54	4
44	Kávás	13:74	6
45	Kemend	14:08	6
46	Kis-Kutas	13:99	6
47	Kis-Páli	16:35	6
48	Kök.-Mindszent	13:48	6
49	Közép-N.-Apáti	15:31	6
50	Liczko	17:47	6
51	Lórántháza	19:79	6
52	Lukafa	10:93	6
53	Misefa	18:38	6
54	Nagy-Falud	8:47	4
55	Nagy-Kutas	15:79	6
56	Nagy-Lengyel	14:89	6
57	Nagy-Páli	8:42	4
58	Neszele	2:46	—
59	Ollár	12:50	6
60	Orbánysófa	23:61	8
61	Ormándlak	17:—	6
62	Oroklán	20:20	8
63	Ördöghenye	11:62	6
64	Padár	26:73	8
65	Pető-Henye	11:22	6
66	Petri-Keresztur	21:48	8
67	Pozva	4:08	—
68	Pókafa	13:70	6
69	Pölöske-Kellénk	16:61	6
70	Pusztá-Ederics	25:44	8
71	Pusztá-Szt.-László	24:06	8
72	Rám	12:66	6
73	Ságod	3:53	—
74	Sárhida	11:43	6
75	Szepetk	15:07	6
76	Szt.-Erzsébethegy	5:23	4
77	Szt.-Kozmadombja	23:45	8
78	Szent-Lőrincz	10:22	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
79	Szent-Iván	7-22	4
80	Szent-Mihályfa	14-09	6
81	Szent-Pál	12-08	6
82	Szent-Tamás	11-55	6
83	Szompács	23-89	8
84	Sójtör	19-82	6
85	Tárnok	21-17	8
86	Teskánd	5-31	4
87	Tilaj	25-07	8
88	Tófej	22-20	8
89	Váliczka	27-92	8
90	Vitenyéd	10-01	6
91	Vadamos	19-08	6
92	Vakola	19-67	6
93	Vorhota	4-23	—
94	Vöczkönd	14-96	6
95	Zala-István	16-10	6
96	Zala-Szentgyörgy	12-64	6
97	Zala-Egerszeg	—	—
VI. Alsó-Lendvai választóker.			
Választási hely: <i>Alsó-Lendva.</i>			
1	Alsó-Bisztrice	15-36	6
2	Alsó-Lakos	2-57	—
3	Alsó-Lendva	—	—
4	Alsó-Szemernye	22-07	8
5	Baimta	6-18	4
6	Banyavár	10-30	6
7	Bottornya	17-97	6
8	Bördöcze	20-61	8
9	Brezovicza	13-10	6
10	Belleza	23-50	8
11	Békásd	12-—	6
12	Csehi	24-94	8
13	Csente-Firtfalu	3-95	—
14	Cserencsóc	16-30	6
15	Csörnyeföld	16-91	6
16	Dedes	11-30	6
17	Deklezzin	26-12	8
18	Dekánovecz	21-—	8
19	Dobri	12-56	6
20	Döme föld	25-40	8
21	Domasinecz	22-84	8
22	Erdőhát	27-65	8
23	Felső-Szemernye	20-94	8
24	Felső-Bisztrice	17-93	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
25	Felső-Lakos	3:56	—
26	Felső-Királyfalva	16:50	6
27	Ferenczfalva	13:79	6
28	Gosztola	13:55	6
29	Göntérháza	8:38	4
30	Gyertyános	8:72	4
31	Györgyike	14:56	6
32	Hétház	16:80	6
33	Hidvég	5:58	4
34	Hosszufalu	2:70	—
35	Holticeza	9:02	4
36	VI. Hegykerület	19:50	6
37	VII. Hegykerület	13:30	6
38	VIII. Hegykerület	14:99	6
39	Iklód	19:73	6
40	Izsakócz	22:42	8
41	Kapeza	7:15	4
42	Kányavár	31:80	12
43	Kerka-Szt.-Miklós	11:20	6
44	Kerka-Szt.-Király	14:20	6
45	Kis-Csernecz	17:20	6
46	Kis-Palina	13:02	6
47	Kóth	8:49	4
48	Kutfej	15:43	6
49	Kristófalva	17:50	6
50	Kislakos	14:76	6
51	Közép-Bisztrice	16:27	6
52	Lapány	10:04	6
53	Lasztonya	30:61	12
54	Lenti	12:59	6
55	Lendva-Ujfalu	9:65	4
56	Len-Szombathely	16:13	6
57	Lispe	29:40	8
58	Lovászi	14:47	6
59	Marócz	24:20	8
60	Máhomfa	17:17	6
61	Mumor	14:78	6
62	Mura-Szt-Kereszt	11:69	6
63	Mura-Szt-Márton	13:02	6
64	Mura-Nyirád	13:83	6
65	Mura-Szilvagy	20:90	8
66	Mura-Siklós	12:35	6
67	Mura-Szerdahely	6:39	4
68	Mikófa	12:80	6
69	Majorlak	11:50	6
70	Mellincz	20:64	8
71	Nagy-Palina	11:63	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
72	Nemes-Bükkösd	17.—	—
73	Novakovecz	20.—	6
74	Ormos	12:10	6
75	Örség	23:51	8
76	Páka	23:83	8
77	Petesháza	5:81	4
78	Pörteföld	29:73	8
79	Pincze	7:57	4
80	Rátka	22:89	8
81	Réthát	11:50	6
82	Rédics	7:17	4
83	Szent-Margita	21:64	8
84	Szécsisziget	20:47	8
85	Szent-Adorján	26:72	8
86	Tótfalu	17:77	6
87	Teskána	19:10	6
88	Tormaföld	15:33	6
89	Tündérlak	15:40	6
90	Völgyifalu	5:88	4
91	Vörösök p.	15:25	6
92	Vétyem p.	20:41	8
93	Zsedény	14:50	6
94	Zsizsekszer	15:20	6
VII. Baksai választókerület.			
Választási hely: <i>Baksa.</i>			
1	Adriáncz	31:92	12
2	A.-Szt.-Erzsébet	9:17	4
3	Bagonya	28:26	8
4	Baglad	7:38	4
5	Bakónak	24:23	8
6	Baksa	—	—
7	Barabás	5:67	4
8	Bárhely	10:09	6
9	Belső-Sárd	11:82	6
10	Barabásszeg és fordulatai	16:56	6
11	Bratonecz	32:78	12
12	Bollahida	17:16	6
13	Budafa	20:15	8
14	Belatinecz	32:23	12
15	Bödeháza	17:40	6
16	Csesztreg	4:50	—
17	Csertalakos	26:68	8
18	Cséb	22:96	8
19	Csonkahegyhát	20:96	8
20	Csőde	18:08	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
21	Csömödér	22:02	8
22	Czupp	1:71	—
23	Dobronak	21:32	8
24	Dobraföld	15:35	6
25	Fernekágy	17:30	6
26	F.-Szt.-Erzsébet	11:14	6
27	Filóc	25:29	8
28	Gombosszeg	21:89	8
29	Győrírszeg	19:96	6
30	Győrfa	3:01	—
31	Gumilicza	26:45	8
32	Ganicsa	29:80	8
33	Gáborjaháza	15:71	6
34	Háshágy	24:09	8
35	Hernyék	16:36	6
36	Ivánecz	30:80	12
37	Jakabfa	11:47	6
38	Josecz	15:91	6
39	Karácsonyfa	21:55	8
40	Kámaháza	20:42	8
41	Kebele	15:87	6
42	Keménfa	22:12	8
43	Kereseszeg-Majosfa	18:29 és 18:81	6—6
44	Kerka-Ujfalu	6:50	4
45	Kerka-Németfalu	12:01	6
46	Kerka-Kutas	10:33	6
47	Kerka-Kálócza	6:68	4
48	Ker.-Szt.-Mihályfa	11:—	6
49	Kissziget	20:55	8
50	Kis-Lengyel	17:83	6
51	Kustánszeg	17:70	6
52	Parasza	17:78	6
53	Külső-Sárd	10:84	6
54	Lenti-Kápolna	6:18	4
55	Lippa	29:20	8
56	Lippahócz	32:60	12
57	Marokföld	10:64	6
58	Mikefa	22:87	8
59	Milej-Egyházszeg	23:30	8
60	Náprátfa	25:52	8
61	Nemesnép	10:02	6
62	Németfalu	21:60	8
63	Nova	18:45	6
64	Poisszeg	15:30	6
65	Pácód	26:—	8
66	Pálírszeg	23:90	8
67	Péntekfalu	11:72	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardij koronákban
68	Pórszombat	4:58	—
69	P.-Szent-Péter	11:87	6
70	P.-Kozmadombja	8:25	4
71	Radamos	19:61	6
72	Ramocsa	14:34	6
73	Renkőcz	25:96	8
74	Resznek	8:83	4
75	Rózsásszeg	23:43	8
76	Salomvár	23:28	8
77	Szent-Márton	23:10	8
78	Szt.-Györgyvölgy	13:47	6
79	Szilvagy	9:—	4
80	Szijjártóháza	13:98	6
81	Szécsi-Szentlászló	20:88	8
82	Szombatfa	14:17	6
83	Strelec	24:36	8
84	Turnischa	25:16	8
85	Tüskeszer	28:96	8
86	Vargaszeg	16:21	6
87	Vaspör	28:50	8
88	Zala-Lövő	17:01	6
89	Zala-Mindszent	18:10	6
90	Zala-Pataka	18:59	6
91	Zebeczke	23:34	8
92	Zsitkőcz	17:92	6
93	Zorkóháza	21:95	8
VIII. Letenyei választókerület.			
Választási hely: <i>Letenye.</i>			
1	Alsó-Domboru	20:55	8
2	Alsó-Mihálovecz	18:02	6
3	Bajcsa	20:76	8
4	Bán-Szt-György	16:85	6
5	Báza	15:51	6
6	Becsehely	6:72	4
7	Bécz	1:44	—
8	Borsfa	11:40	6
9	Bucsufa	23:76	8
10	Csukovecz	16:33	6
11	Egyeduta	2:34	—
12	Erdősfa	12:88	6
13	Eszteregnye	15:43	6
14	Fityeháza	18:30	6
15	Gutorföld	29:97	8
16	Keretye	12:61	6
17	Kollátszeg	16:17	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
18	Kotor	14-88	6
19	Letenye	—	—
20	Légrád	22-95	8
21	Molnári	10-79	6
22	Mura-Keresztur	15-13	6
23	Mura-Vid	19-56	6
24	Oltárecz	17-95	6
25	Ortaháza	27-94	8
26	Petri-Vente	11-92	6
27	Pola	4-71	—
28	Pusztá-Magyaród	24-75	8
29	Rigyác	13-67	6
30	Szent-László	22-25	8
31	Szent-Mária	19-45	6
32	Szent-Péterföld	24-64	8
33	Szepetnek	15-10	6
34	Sormás	16-52	6
35	Tolmács	7-46	4
36	Tót-Szt.-Márton	7-48	4
37	Tót-Szerdahely	7-48	4
38	Vakonya	13-67	6
39	Várföld	17-15	6
40	Zajk	6-56	4
IX. Csáktornyai választókerület.			
Választási hely: <i>Csáktornya.</i>			
1	Alsó-Hrástyan	17-—	6
2	A.-Pusztakovecz	14-44	6
3	Benkovecz	9-—	4
4	Csáktornya	—	—
5	Csehovecz	18-23	6
6	Cseresnyés	9-77	4
7	Delejes	10-09	6
8	Derzsimorecz	11-05	6
9	Dráva-Csány	8-20	4
10	Dráva-Egyház	18-75	6
11	Dráva-Magyaród	12-18	6
12	Dráva-Óhid	7-26	4
13	Dráva-Szt.-Iván	4-14	—
14	Dráva-Szt.-Mihály	2-19	—
15	Draskovecz	21-09	8
16	Dráva-Vásárhely	4-82	—
17	Édeskut	6-83	4
18	Erzsébetlak	20-50	8
19	Felső-Domboru	14-57	6
20	Felső-Mihályfalva	11-62	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
21	Felső-Pusztafa	2:24	—
22	Felső-Vidafalva	3:45	—
23	Gáborvölgy	17:10	6
24	Gyümölcshegy	8:08	4
25	Gyümölcsfalva	6:68	4
26	Határörs	17:12	6
27	Hemusovecz	21:83	8
28	Hétvezér	15:93	6
29	I. Hegykerület	21:50	8
30	II. Hegykerület	18:60	6
31	III. Hegykerület	21:20	8
32	IV. Hegykerület	15:75	6
33	V. Hegykerület	9:60	4
34	IX. Hegykerület	14:80	6
35	Hodosán	18:85	6
36	Jánosfalva	6:61	4
37	Jurcsevecz	9:04	4
38	Károlyszeg	12:59	6
39	Királylak	14:02	6
40	Ligetfalva	21:86	8
41	Magyarod	18:59	6
42	Mártonhalom	16:12	6
43	Mihályfalva	6:72	4
44	Miksavár	11:39	6
45	Mura-Csány	21:79	8
46	Mura-Király	20:45	8
47	Mura-Füred	22:65	8
48	Nagyfalva	3:70	—
49	Nyíresfalva	5:81	4
50	Nyírvölgy	4:50	—
51	Opporovecz	21:05	8
52	Orehovicza	10:52	6
53	Palinovecz	13:81	6
54	Pálovecz	9:03	4
55	Perlak	15:98	6
56	Podbreszt	12:14	6
57	Ráczkanizsa	22:16	8
58	Stefánecz	5:57	4
59	Stridó	18:66	6
60	Szászkő	3:21	—
61	Szent-Ilona	2:33	—
62	Szent-Kereszt	10:44	6
63	Szoboticza	8:34	4
64	Strelec	11:78	6
65	Turcsiscze	14:03	6
66	Turzóvölgy	14:26	6
67	Tüske-Szt.-György	15:51	6

Sorszám	A község neve	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Megadható legmagasabb fuvardíj koronákban
68	Tótfalu	9:46	4
69	Végfalu	22:11	8
70	Vullária	9:01	4
71	Zala-Bárdos	14:79	6
72	Zala-Ujvár	3:32	—
73	Zrinyifalu	8:53	4

2. §. Az 1. §. azon rendelkezése alól, miszerint az abban megállapított fuvardíjak csak olyan fogatok után fizethetők, a melyeken három választó szállittatik, kivételt képeznek a következő esetek:

a) ha a községben háromnál kevesebb választó van;

b) ha a községből háromnál kevesebb választó óhajt a szavazásban résztvenni;

c) ha a községben egy képviselőjelöltnek háromnál kevesebb választója van vagy pedig nagyobb számú választóiból háromnál kevesebb marad egy-egy fogatra.

Ezen esetekben szintén az 1. §-ban megállapított fuvardíjak fizethetők.

3. §. Ha egy fogaton háromnál több választó szállittatik, az 1. §-ban megállapított fuvarozási díjakon felül, a három számon felül levő választók mindenike után egy-egy korona fuvardíj fizethető.

4. §. Ha a 2. §-ban meghatározott eseteken kívül, egy fogaton háromnál kevesebb választó szállittatik, egy választó szállításánál csak egy negyed, két választó szállításánál pedig csak fele része fizethető az 1. §-ban megállapított fuvardíjaknak.

5. §. Az előző szakaszokban megállapított fuvardíjak a választóknak lakhelyüktől a választás székhelyére való oda- és visszaszállítására szólnak, miért is egyéb költségek fel nem számíthatók.

6. §. A megállapított fuvardíjak azokat a legmagasabb fuvardíjakat képezik, a melyek az 1. §-ban körülírt esetben vesztegetés nélkül fizethetők s ennél fogva azok követelésére nézve a szabályrendelet egyáltalán nem ad a fuvarosok javára kereseti jogot.

7. §. A vámok, kompdíjak, hidpénzek és más hasonló illetmények a szabályrendeletben megállapított fuvardíjakban nem foglaltnak bent.

8. §. A képviselőválasztók fuvarozásánál előfogati kényszernek helye nem lehet.

9. §. Ha a választók vasuton, hajón, vagy gőzhajón szállittatnak, a szabályrendeletben meghatározott fuvardíjak nem fizethetők ki.

Ezen szabályrendelet a vasuti s a hajózási személyszállítási és a városi bérkocsidíjakat, a mennyiben hatóságilag megállapítva vannak, nem érinti.

10. §. Ezen szabályrendelet jóváhagyás után lép életbe és három évre, esetleg a törvény 8. §-a értelmében az új szabályrendelet hatályba lépétségéig érvényes.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,853/900. sz. rendeletével.

Z e m p l é n v á r m e g y e.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a választók beszál-
litásához szükséges fogatok díjazásáról.

1. §. Az ugyanazon választókerülethez tartozó választásra joga-
sult és fogattal rendelkező lakosok, valamint ezeknek egy háztartásban
élő hozzátartozóik (1899 : XV. t.-cz. 7. §-a), ha a választóknak a választás
székhelyére és vissza leendő szállítására a képviselőjelölt vagy
megbízottja által felfogadtatnak, az alább meghatározott fuvardijaknál
magasabb összeget el nem fogadhatnak és nem követelhetnek.

2. §. Egy kétfogatu szekér fuvardija, a kocsison kívül három
választónak a székhelyre és vissza való szállításáért egy napra, vagyis
éjjeli 12 órától másnap éjjeli 12 óráig, következőleg állapittatik meg:

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardíj	
			Okt. 1-től Ápr. 1-ig	Ápr. 1-től Okt. 1-ig
			koronában	
I. Sátoraljaújhelyi választókerület.				
1	Bányácska (Ruda)	5·2	4	5
2	Barancs	20·9	6	7
3	Bári (Kis)	8·5	4	5
4	Bári (Nagy)	9·5	4	5
5	Borsi	5·7	4	5
6	Bereczki (Alsó)	8·5	4	5
7	Bereczki (Felső)	10·4	5	6
8	Csarnahó	11·4	5	6
9	Csörgő	7·6	4	5
10	Czeke	13·3	5	6
11	Garany	25·6	6	7
12	Geresely	17·1	5	6
13	Hosszuláz	5·7	4	5
14	Imreg	17·1	5	6
15	Jesztreb	17·1	5	6
16	Kásó	20·9	6	7
17	Kiszte	19·0	5	6
18	Ladmócz	10·4	5	6
19	Legenye	12·3	5	6
20	Mátyásháza	12·3	5	6
21	Mikóháza	10·4	5	6
22	Regmecz (Alsó)	9·5	4	5
23	Regmecz (Felső)	11·4	5	6
24	Széphalom	5·7	4	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardíj	
			Okt. 1-től Ápr. 1-ig	Ápr. 1-től Okt. 1-ig
			koronában	
25	Szög (Bodrog)	13·3	5	6
26	Szöllőske	7·6	4	5
27	Szürnyeg	20·9	6	7
28	Toronya (Kis)	9·5	4	5
29	Ujhely (Sátoralja)	—	—	—
30	Ujlak (Bodzás)	20·9	6	7
31	Vajdácska	19·9	5	6
32	Velejte	15·2	5	6
33	Vily	15·2	5	6
34	Vitány	14·2	5	6
35	Zemplén	13·9	5	6
II. Olasz-Liszka választókerület.				
1	Ardó (Vég)	15·2	5	6
2	Bénye (Erdő)	9·7	4	5
3	Halász (Bodrog)	8·8	4	5
4	Horváti (Erdő)	9·9	4	5
5	Hotyka (Makkos)	16·1	5	6
6	Huta (Regécsi)	17·9	5	6
7	Józseffalva	10·5	5	6
8	Károlyfalva	18·0	5	6
9	Keresztur (Bodrog)	15·2	5	6
10	Kisfalud (Bodrog)	11·4	5	6
11	Komlóska	14·1	5	6
12	Liszka (Olasz)	—	—	—
13	Long (Szegi)	6·6	4	5
14	Olaszi (Bodrog)	5·7	4	5
15	Sára (Bodrog)	3·8	4	5
16	Sárospatak	11·4	5	6
17	Szegi	9·5	4	5
18	Tolcsva	5·7	4	5
19	Tranczonfalva	15·0	5	6
20	Ujfalu (Vámos)	1·9	4	5
21	Zsadány (Bodrog)	4·7	4	5
III. Mádi választókerület.				
1	Bekecs	11·6	5	6
2	Bénye (Legyes)	13·5	5	6
3	Golop (Alsó)	13·7	5	6
4	Golop (Felső)	14·7	5	6
5	Mád	—	—	—
6	Ond	8·9	—	5
7	Rátka	5·6	4	5
8	Szerencs	8·8	4	5
9	Tállya	10·4	5	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardíj	
			Okt. 1-től Ápr. 1-ig	Ápr. 1-től Okt. 1-ig
			koronában	
10	Tarcsal	8·5	4	5
11	Tokaj	13·3	5	6
12	Zombor (Mező)	4·9	4	5
IV. Megyasszói választókerület.				
1	Berzék	20·9	6	7
2	Csanálos	7·6	4	5
3	Csécs (Kis)	32·2	7	8
4	Dobsza (Kis)	2·8	4	5
5	Gosztely	11·4	5	6
6	Girincs	29·4	6	7
7	Harkány (Tokta)	18·0	5	6
8	Hidvég (Sajó)	22·8	6	7
9	Kak (Hernád)	13·3	5	6
10	Kesznyéten (Sajó)	31·3	7	8
11	Köröm	25·6	6	7
12	Lucz (Tisza)	22·8	6	7
13	Megyasszó	—	—	—
14	Monok	9·5	4	5
15	Németi (Hernád)	15·2	5	6
16	Sóstófalva	6·8	4	5
17	Szada (Takta)	18·0	5	6
V. Királyhelmecezi választókerület.				
1	Agárd	10·4	5	6
2	Bacska	5·7	4	5
3	Battyán	9·5	4	5
4	Bély	6·6	4	5
5	Boly	5·7	4	5
6	Czigánd (Kis)	22·8	6	7
7	Czigánd (Nagy)	22·8	6	7
8	Cséke	7·6	4	5
9	Csernyő	10·6	5	6
10	Dámóc	6·6	4	5
11	Dobra (Kis)	4·7	4	5
12	Géres (Kis)	2·8	4	5
13	Géres (Nagy)	7·6	4	5
14	Helmece (Király)	—	—	—
15	Kaponya	8·6	4	5
16	Karád	38·9	7	8
17	Karcsa	19·9	5	6
18	Karos	20·9	6	7
19	Kövesd (Kis)	17·1	5	6
20	Kövesd (Nagy)	15·2	5	6
21	Lácsa	6·6	4	5
22	Leányvár	12·3	5	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilo- méterekben	Fuvardíj	
			Okt. 1-től Ápr. 1-ig	Ápr. 1-től Okt. 1-ig
			koronában	
23	Lelesz	7·6	4	5
24	Luka	25·6	6	7
25	Órös	10·4	5	6
26	Páczin	15·2	5	6
27	Pálfölde	11·4	5	6
28	Perbenyik	3·8	4	5
29	Polyán (Lelesz)	8·5	4	5
30	Rad	13·3	5	6
31	Ricse	13·3	5	6
32	Rozvány (Kis)	8·5	4	5
33	Rozvány (Nagy)	9·5	4	5
34	Semjén	9·5	4	5
35	Szentes	4·7	4	5
36	Szent-Mária	12·3	5	6
37	Szerdahely (Bodrog)	20·9	6	7
38	Szinyér	10·4	5	6
39	Szolnocska	7·6	4	5
40	Szomotor	15·2	5	6
41	Tárkány (Kis)	10·4	5	6
42	Tárkány (Nagy)	9·5	4	5
43	Ujlak (Kis)	13·5	5	6
44	Vécs (Bodrog)	16·2	5	6
45	Véke	8·7	4	5
46	Zétény	10·4	5	6
VI. T-Terebesi választókerület.				
1	Agyagos	38·9	7	8
2	Azar (Kis)	8·5	4	5
3	Azar (Nagy)	8·5	4	5
4	Bacskó	15·2	5	6
5	Bánszka	31·3	7	8
6	Biste	24·0	6	7
7	Bosnyicza	17·1	5	6
8	Czábócz	21·8	6	7
9	Csáklyó	32·3	7	8
10	Cselej	7·6	4	5
11	Csemernye (Varannó)	28·5	6	7
12	Dargó	17·1	5	6
13	Dávidvágás	27·5	6	7
14	Egres	9·5	4	5
15	Gálszécs	11·4	5	6
16	Gerenda	7·6	4	5
17	Hardicsa	5·7	4	5
18	Hór	10·4	5	6
19	Isztáncs	8·5	4	5
20	Izsép (Magyar)	8·0	4	5
21	Kaszu	6·6	4	5

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardíj	
			Okt. 1-től Ápr. 1-ig	Ápr. 1-től Okt. 1-ig
			koronában	
22	Kázmér (Kis)	19·3	5	6
23	Kázmér (Nagy)	20·2	6	7
24	Kelecsény	9·5	4	5
25	Kereplye	15·2	5	6
26	Keresztur (Szécs)	12·3	5	6
27	Kohány	9·5	4	5
28	Kolbása	16·1	5	6
29	Kozma	13·3	5	6
30	Kőporuba	29·4	6	7
31	Lasztócz	11·8	5	6
32	Miglész	3·8	4	5
33	Mihályi	15·5	5	6
34	Parnó	15·2	5	6
35	Patak (Aranyos)	42·7	8	10
36	Patak (Fekete)	44·6	8	10
37	Pelejte	6·6	4	5
38	Palyánka (Szécs)	19·0	5	6
39	Ruszka (Kis)	4·7	4	5
40	Ruszka (Nagy)	4·7	4	5
41	Rudlyó	38·0	7	8
42	Sókut	36·1	7	8
43	Szaacsur	22·8	6	7
44	Sztankócz	15·2	5	6
45	Tarnóka	13·3	5	6
46	Techna	14·2	5	6
47	Terebes (Tőke)	—	—	—
48	Toronya (Nagy)	18·9	5	6
49	Tussa	14·2	5	6
50	Ujfalu (Szilvás)	16·8	5	6
51	Ujfalu (Tussa)	12·3	5	6
52	Upor	6·6	4	5
53	Vécse	4·7	4	5
54	Vehécz	34·2	7	8
55	Visnyó	13·4	5	6
56	Volyó (Juszkó)	38·0	7	8
57	Zamukó	38·0	7	8
58	Zebegnyő	8·5	4	5
VII. Nagymihályi választókerület.				
1	Abara	23·7	6	7
2	Bánócz	14·2	5	6
3	Berettő	14·2	5	6
4	Bisztra (Orosz)	78·3	8	10
5	Brezovecz	80·6	8	10
6	Butka	13·3	5	6
7	Csebb (Kis)	11·4	5	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Füvvardij	
			Okt. 1-től Ápr. 1-ig	Ápr. 1-től Okt. 1-ig
			koronában	
8	Csebb (Nagy)	12.3	5	6
9	Csemernye (Márk)	12.3	5	6
10	Dara	57.9	8	10
11	Deregnő	18.0	5	6
12	Dubrava	73.1	8	10
13	Dubrówka	15.2	5	6
14	Falkus	16.1	5	6
15	Füzessér	10.4	5	6
16	Gatály	12.3	5	6
17	Hegyi	17.1	5	6
18	Henczóc	22.8	6	7
19	Hosszumező (Koles)	26.9	6	7
20	Hrabóc (Alsó)	19.0	5	6
21	Hrabóc (Orosz)	75.0	8	10
22	Inóc	79.7	8	10
23	Izbugya	11.4	5	6
24	Jalova	57.9	8	10
25	Kácsánd	18.0	5	6
26	Kálna	58.8	8	10
27	Kladzán	22.8	6	7
28	Klenova	61.7	8	10
29	Kolbaszó	66.4	8	10
30	Kolonicza	57.9	8	10
31	Körtvélyes (Alsó)	13.3	5	6
32	Krasznóc	5.7	4	5
33	Krivostyán	14.2	5	6
34	Kucsín	20.9	6	7
35	Ladomér	64.5	8	10
36	Lask	8.5	4	5
37	Lasztomér	6.6	4	5
38	Larony	13.3	5	6
39	Leszna	10.4	5	6
40	Málcza	21.8	6	7
41	Márk	20.9	6	7
42	Mihajló	64.3	8	10
43	Mocsár	4.7	4	5
44	Morva	15.2	5	6
45	Nagy Mihály	—	—	—
46	Nátafalva	8.5	4	5
47	Nézpest	27.5	6	7
48	Novoszedlicze	77.8	8	10
49	Oreszka	13.3	5	6
50	Osztroznyicza	63.6	8	10
51	Órmező	15.2	5	6
52	Patak (Orosz)	69.3	8	10
53	Pazdics	6.6	4	5
54	Petrik	25.6	6	7

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardíj	
			Okt. 1-től Apr. 1-ig	Ápr. 1-től Okt. 1-ig
			koronában	
55	Petróc	5·7	4	5
56	Polena (Nagy)	63·6	8	10
57	Possa	17·1	5	6
58	Priszlóp	63·6	8	10
59	Rákócz	18·4	5	6
60	Ráska (Kis)	19·0	5	6
61	Ráska (Nagy)	20·9	6	7
62	Rosztoka (Kálna)	59·8	8	10
63	Rosztoka (Hrabara)	77·8	8	10
64	Rosztoka (Sztakcsin)	56·0	8	10
65	Runyima	71·2	8	10
66	Ruszka (Orosz)	68·3	8	10
67	Sámogy	7·6	4	5
68	Sumgócz	75·9	8	10
69	Szalók	16·1	5	6
70	Szelepka	11·4	5	6
71	Szomolnok (Szmolnik)	65·5	8	10
72	Sztakcsin	53·2	8	10
73	Sztarina	56·9	8	10
74	Sztára	12·3	5	6
75	Sztriócz	80·6	8	10
76	Szuha	7·6	4	5
77	Topolya	70·2	8	10
78	Topolyán	3·8	4	5
79	Ublya	68·9	8	10
80	Ulics	70·2	8	10
81	Ulics-Kriva	69·3	8	10
82	Vásárhely	11·4	5	6
83	Volova (Orosz)	65·8	8	10
84	Volya (Laborecz)	12·3	5	6
85	Zboj	89·8	8	10
86	Zuella	65·2	8	10
VIII. Homonnai választókerület.				
1	Agyidócz	13·3	5	6
2	Barkó	7·6	4	5
3	Baskócz	13·3	5	6
4	Benkócz	21·8	6	7
5	Béla (Cziróka)	15·2	5	6
6	Béla (Izbugya)	27·6	6	7
7	Bisztra (Sztropkó)	44·7	8	10
8	Bodzás	39·8	7	8
9	Boksa	54·6	8	10
10	Borró	45·5	8	10
11	Bresztó (Homonna)	3·8	4	5
12	Bresztó (Izbugya)	20·8	6	7
13	Brezsnyice (Kis)	58·9	8	10

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardíj	
			Okt. 1-től Ápr. 1-ig	Ápr. 1-től Okt. 1-ig
			koronában	
14	Breznycze (Nagy)	47·4	8	10
15	Bruznycze	49·3	8	10
16	Bukócz (Sáros)	61·6	8	10
17	Bukócz (Zemplén)	61·6	8	10
18	Czernina	15·8	6	6
19	Csabalócz	36·1	7	8
20	Csebineye (Alsó)	33·9	7	8
21	Csebineye (Felső)	31·3	7	8
22	Csebineye (Horbok)	33·9	7	8
23	Csertész	52·2	8	10
24	Csicsóka	28·4	6	7
25	Csicsvaalja	15·1	5	6
26	Csukalócz	33·2	7	8
27	Dedasócz	14·2	5	6
28	Detrik	36·0	7	8
29	Dobra (Nagy)	30·3	7	8
30	Domása (Kis)	20·8	6	7
31	Domása (Nagy)	32·2	7	8
32	Driesna (Sáros)	78·0	8	10
33	Driesna (Zemplén)	78·0	8	10
34	Giglócz	23·3	6	7
35	Girócz	19·1	5	6
36	Göröginye	9·5	4	5
37	Grozócz	5·7	4	5
38	Gyapolócz	20·3	6	7
39	Habura	48·4	8	10
40	Hankócz	10·4	5	6
41	Havaj	71·1	8	10
42	Hazsina	4·7	4	5
43	Hegedüsfalva	10·4	5	6
44	Helmecke	7·6	4	5
45	Hocsa	58·9	8	10
46	Holcsikócz	25·2	6	7
47	Homonna	—	—	—
48	Hosztovicza	34·6	7	8
49	Hosszumező (Cziróka)	13·3	5	6
50	Hosszumező (Izbugya)	17·0	5	6
51	Hosszumező (Varannó)	21·8	6	7
52	Hrabócz (Izbugya)	20·8	6	7
53	Hrabócz (Sztropkó)	40·7	8	10
54	Hrubó	22·5	6	7
55	Izsép (Topoly)	37·0	7	8
56	Jablonka (Alsó)	24·7	6	7
57	Jablonka (Felső)	26·6	6	7
58	Jablonya (Tót)	18·9	5	6
59	Jakusócz	43·6	8	10
60	Jankócz	19·4	5	6

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardíj	
			Okt. 1-től Ápr. 1-ig	Ápr. 1-től Okt. 1-ig
			koronában	
61	Jeszenőcz	16:1	5	6
62	Jeszenő	3:3	4	5
63	Jesztreb (Tót)	32:2	7	8
64	Józsefvölgy	20:2	6	7
65	Kajnya (Orosz)	27:3	6	7
66	Kajnya (Tót)	23:7	6	7
67	Kolenó	49:3	8	10
68	Kárna	13:3	5	6
69	Kázmér (Orosz)	19:9	5	6
70	Kelese	35:0	7	8
71	Kemencze (Kis)	8:5	4	5
72	Kemencze (Nagy)	9:5	4	5
73	Kohanócz	2:8	4	5
74	Kolbócz	50:2	8	10
75	Komarócz	28:4	6	7
76	Kosarócz	17:0	5	6
77	Koskócz	12:3	5	6
78	Körtvélyes (Felső)	10:4	5	6
79	Krasznibród	38:0	7	8
80	Krizslócz	48:3	8	10
81	Kriva (Tót)	20:8	6	7
82	Krucsó (Magyar)	27:5	6	7
83	Krucsó (Orosz)	44:5	8	10
84	Kudlócz	1:9	4	5
85	Krakócz	22:7	6	7
86	Laborecz (Mező)	41:7	8	10
87	Ladiskócz (Alsó)	13:3	5	6
88	Ladiskócz (Felső)	15:2	5	6
89	Lóczfalva	3:6	4	5
90	Leszkócz	11:4	5	6
91	Lomna	41:7	8	10
92	Lukasócz	16:1	5	6
93	Lyubise	9:5	4	5
94	Majoroeska	18:0	5	6
95	Makócz	67:3	8	10
96	Maskócz	12:3	5	6
97	Matyasócz	15:1	5	6
98	Mernyik	31:3	7	8
99	Mihalkó	35:1	7	8
100	Mikova	74:9	8	10
101	Minyócz	44:5	8	10
102	Mislina	6:6	4	5
103	Modra	10:4	5	6
104	Mogyoróska	40:7	8	10
105	Mrázócz	44:5	8	10
106	Nyágó	39:8	7	8
107	Olsinkó	36:1	7	8

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardij	
			Okt. 1-től Ápr. 1-ig	Ápr. 1-től Okt. 1-ig
			koronában	
108	Olsva (Alsó)	45.5	8	10
109	Olsva (Felső)	49.3	8	10
110	Olyka (Homonna)	32.1	7	8
111	Olyka (Krivo)	31.4	7	8
112	Olyka (Sztropko)	32.4	7	8
113	Pakasztó	24.3	6	7
114	Palota	50.0	8	10
115	Papina	20.9	6	7
116	Parikuzócz	38.9	7	8
117	Pesolina	29.4	6	7
118	Peticse	4.7	4	5
119	Petkőcz	39.8	7	8
120	Petőfalva	38.8	7	8
121	Petrőcz (Orosz)	24.3	6	7
122	Pichnye	26.6	6	7
123	Piszkorőcz	28.7	6	7
124	Polena (Sztropkó)	73.0	8	10
125	Polyánka (Nechval)	21.8	6	7
126	Polyánka (Tavarna)	13.2	5	6
127	Poruba (Orosz)	28.6	6	7
128	Porubka	10.4	5	6
129	Potocska	55.0	8	10
130	Praurőcz	38.0	7	8
131	Pritulyán	31.4	7	8
132	Puczák	54.0	8	10
133	Radvány (Horbok)	23.7	6	7
134	Radvány (Izbugya)	22.7	6	7
135	Rafajőcz	28.5	6	7
136	Repejő	38.4	7	8
137	Rohozsnyik	26.1	6	7
138	Rokító (Homonna)	21.8	6	7
139	Rokító (Izbugya)	20.9	6	7
140	Rokitőcz	41.7	8	10
141	Roskőcz	38.9	7	8
142	Róvna	11.4	5	6
143	Sandal	57.1	8	10
144	Sitnyicze (Alsó)	20.5	6	7
145	Sitnyicze (Felső)	23.8	6	7
146	Stefanőcz	18.9	5	6
147	Szálnik	57.2	8	10
148	Szedlicske	16.1	5	6
149	Szinna (Zemplén)	21.0	6	7
150	Szopkőcz	12.3	5	6
151	Szterkőcz	34.2	7	8
152	Sztoskőcz (Sáros)	66.3	8	10
153	Sztoskőcz (Zemplén)	66.3	8	10
154	Sztropkó	53.1	8	10

Sorszám	K ö z s é g	Távolsága a választási helytől kilométerekben	Fuvardij	
			Okt. 1-től Ápr. 1-ig	Ápr. 1-től Okt. 1-ig
			koronában	
155	Szukó	36·1	7	8
156	Tavorna	13·2	5	6
157	Telepócz	31·3	7	8
158	Tokaj (Orosz)	31·5	7	4
159	Topolovka	8·5	4	5
160	Trepecz	33·1	7	8
161	Turány (Zemplén)	41·7	8	10
162	Turczócz	15·2	5	6
163	Udva	5·7	4	5
164	Valkó	36·0	7	8
165	Volaskócz	16·1	5	6
166	Varannó	24·0	6	7
167	Vorehócz	41·4	8	10
168	Velkrop	58·7	8	10
169	Velyopolya	7·6	4	5
170	Vidrány	45·5	8	10
171	Világ	27·5	6	7
172	Virava	30·4	7	8
173	Vitézvágás	12·4	5	6
174	Vladicsa (Alsó)	67·9	8	10
175	Vladicsa (Felső)	68·6	8	10
176	Vojtócz	53·1	8	10
177	Volicza	26·6	8	10
178	Volova (Tót)	7·6	4	5
179	Zavada	34·6	7	8
180	Zavadka	6·6	4	5
181	Zbojna (Homonna)	23·7	6	7
182	Zbojna (Izbugya)	22·8	6	7
183	Zubna	18·0	5	6
184	Zsalobina	19·9	5	6

3. §. Ha a fuvaros a következő napon is igénybe vétetik, tekintet nélkül a távolságra, minden napért külön további öt korona követhető vagy fizethető.

4. §. A fuvaros a meghatározott fuvardijért köteles a kocsison kívül három (3) választót szállítani; kivételnek csak azon esetben van helye, ha az utolsó fuvarosnak szállításra már három választó nem jut.

Ha azonban egy szekéren három választónál több szállittatik, minden egyes egyén után, a megállapított fuvarbért véve alapul, egy harmaddal több, vagy ha háromnál kevesebbet akar szállítani, egy harmaddal kevesebb fuvarbér fizethető és igényelhető.

5. §. Ezen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak és meg nem állapítanak.

6. §. Ezen szabályrendelet a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép életbe.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,854/900. sz. rendeletével.

Zólyomvármegye.

Szabályrendelet

az országgyűlési képviselőválasztókat a választás székhelyére szállító, az illető választókerületben szavazásra jogosult fuvarosok részére fizethető legmagasabb fuvardíjak megállapításáról.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztókat a választás székhelyére szállító azon fuvarosok részére, a kik az illető választókerületben szavazásra jogosultak, vagy a kik egy ilyen szavazásra jogosultnak vele egy háztartásban élő hozzátartozói, fizethető legmagasabb fuvardíjak az 1899. XV. t.-cz. 8. §-a értelmében a törvényhatóságok által megállapítandók lévén, ezen fuvarok után fizethető legmagasabb díjak Zólyomvármegye területén levő négy választókerület minden egyes községére és telepére nézve a következőkben állapítatnak meg:

Sorszám	A község neve	Távolság a székhelytől kilométerekben	korona			
			Ha a kocison kívül legalább 3 választó szállítatik, fuvardíj	Ha a kocison kívül 3 választónál kevesebb szállítatik, fuvardíj	Ha a kocison kívül 3 választónál több szállítatik, fuvardíj	
I. Breznóbányai választóker.						
Választási helye: <i>Breznóbánya.</i>						
1	Breznóbánya	—	—	—	—	
2	Benesháza	9·5	5	4	6	
ennek telepei:						
	a) Babos	11·4	5	4	6	
	b) Baraczka	10·4	5	4	6	
	c) Gáspárd	6·6	4	3	5	
	d) Fülöp	6·6	4	3	5	
	e) Havasalj	11·4	5	4	6	
	f) Szerkő	9·5	5	4	6	
3	Bikás	3·8	—	—	—	
4	Borosznó	22·8	6	5	7	
5	Fekete-Balog	22·8	6	5	7	
és telepei:						
	a) Dobrocs	26·6	7	6	8	
	b) Fajtó	20·9	6	5	7	
	c) Jerke	20·9	6	5	7	

Sorszám	A község neve	Távolság a székhelytől kilométerekben	korona		
			Ha a kocsi- völ legalább 3 választó szállit- tatik, fuvardíj	Ha a kocsi- völ 3 választónál kevesebb szállit- tatik, fuvardíj	Ha a kocsi- völ 3 választónál több szállit- tatik, fuvardíj
	d) Kamó	26·6	7	6	8
	e) Karám	19·0	6	5	7
	f) Medvés	20·9	6	5	7
	g) Latos	26·6	7	6	8
	h) Pusztás	24·7	6	5	7
	i) Vidrás	22·8	6	5	7
	k) Völgyes	26·6	7	6	8
	l) Závaros	22·8	6	5	7
	m) Zólyom-Jánosi	26·6	7	6	8
6	Cserpatak	15·2	6	5	7
7	Erdőköz	15·2	6	5	7
8	Gr.-Szt.-Miklós	19·0	6	5	7
9	Garam-Hidvég	17·1	6	5	7
10	Kis-Garam	7·6	5	4	6
11	Hédel	28·5	7	6	8
12	Jeczenye	17·1	6	5	7
	és telepe:				
	a) Kis-Kapocs	16·4	6	5	7
13	Jarabó	22·8	6	5	7
14	Lópér	13·3	5	4	6
	és telepei:				
	a) Zólyom-Brezó	8·7	5	4	6
	b) Fehérkő	15·2	6	5	7
15	Alsó-Lehota	17·1	6	5	7
16	Felső-Lehota	13·3	5	4	6
17	Libetbánya	32·2	7	6	8
18	Luczatő	26·6	7	6	8
19	Mezőköz	24·7	6	5	7
20	Mihálytelek	13·1	5	4	6
21	Németfálva	19·0	6	5	7
22	Olaszka	5·7	4	3	5
	és telepe:				
	a) Rezsőpart	8·0	5	4	6
23	Péteri	15·2	6	5	7
24	Poráz	34·1	7	6	8
25	Rásztó	22·8	6	5	7
26	Szikla	37·9	8	7	9
27	Sebesér	11·4	5	4	6
28	Sebő	36·0	8	7	9
29	Szent-András	22·8	6	5	7

Sorszám	A község neve	Távolság a szé- kelytől kilométe- rekben	korona		
			Ha a kocsi- völ legalább 3 választó szállit- tatik, fuvardíj	Ha a kocsi- völ 3 választónál kevesebb szállit- tatik, fuvardíj	Ha a kocsi- völ 3 választónál több szállitattik, fuvardíj
	és telepe:				
	a) Bukócz	24·7	6	5	7
30	Várnos	15·2	6	5	7
31	Vaczok	19·0	6	5	7
	II. Szliácsi választókerület.				
	Választási helye: <i>Halászi-Szliács.</i>				
1	Badin	9·5	5	4	6
2	Balázs	31·3	7	6	8
3	Becsó	15·2	6	5	7
4	Bucs	11·4	5	4	6
5	Budás	19·0	6	5	7
6	Csécsény	17·1	6	5	7
7	Cserény	17·1	6	5	7
8	Dubravicza	19·0	6	5	7
9	Élesd	19·9	6	5	7
10	Farkas-Petőfalva	9·5	5	4	6
11	Garamszeg	5·6	4	3	5
12	Gönczölfalva	19·9	6	5	7
13	Halászi-Szliács	—	—	—	—
14	Hajnik	1·9	—	—	—
15	Horhát	26·6	7	6	8
16	Illésfalva	13·3	5	4	6
17	Jabrikó	21·8	6	5	7
18	Jakabfalva	20·8	6	5	7
19	Kallós	35·1	8	7	9
20	Királyfalva	15·2	6	5	7
21	Királyka	25·6	7	6	8
22	Keremese	13·3	5	4	6
23	Kovácsfalva	3·8	—	—	—
24	Kassa-Lehota	17·1	6	5	7
25	Lipese-utca	26·9	7	6	8
26	Lukóca	11·4	5	4	6
27	Lakóca	3·8	—	—	—
28	Majorfalva	18·0	6	5	7
29	Malakó	18·0	6	5	7
30	Alsó-Micsinye	32·2	7	6	8
31	Felső-Micsinye	26·6	7	6	8
32	Mócsa	26·6	7	6	8
33	Mosód	33·2	7	6	8
34	Mogyoród	5·7	4	3	5
35	Nagyvér	5·7	4	3	5

Sorszám	A község neve	Távolság a székhelytől kilométe- rekben	korona		
			Ha a kocison ki- vül legalább 3 választó szállit- tatik, fuvardíj	Ha a kocison ki- vül 3 választónál kevesebb szállit- tatik, fuvardíj	Ha a kocison ki- vül 3 választónál több szállitattik, fuvardíj
36	Olmányfalva	23·7	6	5	7
37	Orócz	19·0	6	5	7
38	Ocsova	19·0	6	5	7
39	Dobró-Ocsova	29·4	7	6	8
40	Padkócz	31·3	7	6	8
41	Pallós	19·9	6	5	7
42	Alsó-Peresény	11·4	5	4	6
43	Felső-Peresény	23·7	6	5	7
44	Perhát	25·6	7	6	8
45	Pónik (Kis-Pónikkal)	32·2	7	6	8
46	Pónik-Kohó	24·8	6	5	7
47	Radvány	15·2	6	5	7
48	Rakolecz	11·4	5	4	6
49	Récske	21·8	6	5	7
50	Rudló	19·9	6	5	7
51	Sálfalva	21·8	6	5	7
52	Szászfalva	19·9	6	5	7
53	Szelcse	23·7	6	5	7
54	Szénás	19·9	6	5	7
55	Számpor	9·5	5	4	6
56	Szebedény	13·3	5	4	6
57	Szabvány	19·9	6	5	7
58	Szélnye	5·7	4	3	5
59	Tur	15·2	6	5	7
60	Ternye	19·0	6	5	7
61	Vas-Berzenceze	22·8	6	5	7
62	Zólyom-Lipcse	27·5	7	6	8
63	Zólyom-Németi	21·8	6	5	7
64	Zolna	15·2	6	5	7
III. Zólyomi választókerület.					
Választási hely: Zólyom.					
1	Bábaszék	19·0	6	5	7
2	Bozók-Lehota	22·8	6	5	7
3	Baczúr	13·8	5	4	6
4	Berezna	11·4	5	4	6
5	Dobronya	15·2	6	5	7
6	Dobó	15·2	6	5	7
7	Dobróváralfa	13·3	5	4	6
8	Dobró-Királyi	19·0	6	5	7
9	Dombszög	22·8	6	5	7
10	Garam-Berzenceze	13·3	5	4	6
11	Gyetva	24·7	6	5	7

Sorszám	A község neve	Távolság a székhelytől kilométerekben	korona			
			Ha a kocison kívül legalább 3 választó szallitattik, fuvardíj	Ha a kocison kívül 3 választónál kevesebb szallitattik, fuvardíj	Ha a kocison kívül 3 választónál több szallitattik, fuvardíj	
	és írtvány-telepei:					
	a) Krivány	27·6	7	6	8	
	b) Sulyok	25·9	7	6	8	
	c) Szilánk	38·4	8	7	9	
	d) Teknős	30·6	7	6	8	
	e) Za-Priechodi	28·0	7	6	8	
12	Hegyhát	22·8	6	5	7	
13	Herencsvölgy	39·8	8	7	9	
	és írtvány-telepei:					
	a) Bradihid	43·8	8	7	9	
	b) Butykova	39·1	8	7	9	
	c) Fehérpatak	48·4	9	8	10	
	d) Felső-Fürész	42·0	8	7	9	
	e) Forgácsfalva	59·6	10	9	11	
	f) Hukova	46·3	9	8	10	
	g) Jeszenki	52·6	9	8	10	
	h) Jaszenova	38·6	8	7	9	
	i) I. Karvacz	37·3	8	7	9	
	k) II. Karvacz	33·0	7	6	8	
	l) Komorócz	48·7	9	8	10	
	m) Kövesdomb	37·3	8	7	9	
	n) Magura	46·3	9	8	10	
	o) Mangód	49·9	9	8	10	
	p) Rjecske	39·9	8	7	9	
	r) Szaláncz	37·1	8	7	9	
	s) Szánk	44·7	8	7	9	
	t) Sztoljárszko	49·0	9	8	10	
	u) Szucsó	50·2	9	8	10	
	v) Uhliskó-Szaláncz	36·6	8	7	9	
	x) Vreh-Szlatina	48·9	9	8	10	
14	Kecskés	20·9	6	5	7	
15	Kálnok	22·8	6	5	7	
16	Mihályi	19·0	6	5	7	
17	Mátyásfalva	3·0	—	—	—	
18	Miklósfalva	47·4	9	8	10	
19	Osztroluka	15·2	6	5	7	
20	Szász-Pelsőcz	20·9	6	5	7	
21	Nagy-Szalatna	11·4	5	4	6	
22	Kis-Szalatna	9·5	5	4	6	
23	Tót-Pelsőcz	22·8	6	5	7	
24	Véghles	15·2	6	5	7	
25	Véghleshuta	22·8	6	5	7	
26	Zólyom	—	—	—	—	

Sorszám	A község neve	Távolság a székhelytől kilométerekben	Ha a kocison kívül legalább 3 választó szállítatik, fuvardíj			
			Ha a kocison kívül 3 választónál kevesebb szállítatik, fuvardíj	Ha a kocison kívül 3 választónál több szállítatik, fuvardíj	korona	
IV. Besztercebányai választókerület.						
Választási hely: Besztercebánya.						
1	Dóval	27·5	7	6	8	
	és telepei:					
	a) Bulló	30·3	7	6	8	
	b) Jánoska	28·4	7	6	8	
	c) Misód	29·4	7	6	8	
	d) Mesterhely	29·4	7	6	8	
	e) Mocsár	26·6	7	6	8	
	f) Palánka	31·3	7	6	8	
	g) Szalacs	23·7	6	5	7	
2	Alsó-Hermánd	12·3	5	4	6	
3	Felső-Hermánd	15·2	6	5	7	
4	Kordéháza	11·4	5	4	6	
5	Motyók	19·9	6	5	7	
	és telepei:					
	a) Bükkös	24·7	6	5	7	
	b) Duvó	20·9	6	5	7	
	c) Györgyő	22·8	6	5	7	
	d) Mőcz	23·7	6	5	7	
	e) Stubnyó	20·9	6	5	7	
6	Óhegy	13·3	5	4	6	
	és telepei:					
	a) Bálinttelep	19·0	6	5	7	
	b) Birótelep	13·3	5	4	6	
	c) Kánalja	11·4	5	4	6	
	d) Parasnyó	19·9	6	5	7	
	e) Ribó	19·9	6	5	7	
	f) Alsó-Szarvas	17·1	6	5	7	
	g) Felső-Szarvas	19·0	6	5	7	
	h) Szarvasvölgy	20·0	6	5	7	
	i) Alsó-Török	17·1	6	5	7	
	k) Felső-Török	18·0	6	5	7	
7	Úrvölgy	11·4	5	4	6	
	és telepe:					
	a) Homokhegy	15·2	6	5	7	
8	Tajó	5·7	4	3	5	

2. §. Az előző szakaszban megállapított díjtételek azt a maximális határt jelölik meg, melyen belül a képviselőjelölt vagy megbízottja, vesztegetés nélkül, fuvardíjat adhat, ellenben ezen szabályrendelet intézkedései a fuvarosok javára kereseti jogot nem biztosítanak.

3. §. Az 1. §. 4. rovatában kitüntetett fuvardíjak csak olyan fuvarok után fizethetők, a melyek a kocsison kívül legalább három választót szállítanak, az ennél kevesebb választót szállító fuvar után az 5-ik, háromnál több választót szállító fuvar után a 6-ik rovatban kitüntetett maximális díjak fizethetők.

4. §. Az esetre, ha a képviselőválasztás céljából elrendelt szavazás aznap esti 8 órán túl terjedne, az ezen időn túl szavazott választókat szállító fuvarokért az 1. §-ban megállapított fuvardíjak kétszerese fizethető, mint maximális díj.

5. §. Az 1. §-ban megállapított fuvardíjak az oda- és visszautazásra szólnak s ezért egyéb költségek fel nem számíthatók.

6. §. A választás székhelyéről és ettől négy kilométernél közelebb fekvő községekből igénybe vett fuvarok után fuvardíj nem fizethető.

7. §. A jelen szabályrendelettel megállapított fuvardíjak csakis azokra az esetekre vonatkoznak, midőn az illető választókerületben szavazásra jogosult választó, vagy vele egy háztartásban élő hozzátartozója fogadtatik fel a fuvarozásra.

8. §. A fuvardíjak megállapítása az év minden szakára egyaránt vonatkozik s e tekintetből különbség nem tehető.

9. §. Abban az esetben, ha a választók szállítása vasuton történik, a jelen szabályrendeletben megállapított fuvardíjak nem fizethetők ki.

10. §. A vámok, hidpénzek és ezekhez hasonló illetmények a fuvardíjakban nem foglaltatnak benn.

11. §. Ezen szabályrendelet a kir. belügyminiszter által történt jóváhagyása esetén a jelen országgyűlés berekesztését követő napon lép hatályba.

Jóváhagyatott a belügyminiszter 90,855/900. sz. rendeletével.

2. A választási statisztika.

Magyarországon a választási statisztikai *anyag* gyűjtésére eddig kevés gond fordított; — statiszt. végeredmények pedig még kevésbé lettek kidolgozva; ugyszólván csak a napi sajtó foglalkozott ezzel — az ált. választások befejezése után, — akkor is jóformán csak a pártok általános szavazati arányaira szorítkozva s akkor sem mindig teljesen megbízható adatok alapján. A hivatalos adatok első *rendszeresebb feldolgozását* a »Belügyi Közlöny« *tette 1896-ban közzé s ezt adjuk alább a) alatt; adjuk továbbá b) alatt a legutolsó 1900. évi állandó névjegyzékbe felvett választók sommás kimutatását* — az előbbi (1899) évi vál. számok közt mutatkozó különbségekkel, *c) végül a legutolsó: 1896. évi ált. választásokról pártstatisztikát s d) a leadott szavazatok s megválasztott képviselők száma közt Európaszerte tapasztalt aránytalanság kimutatását.*

Statisztikai adatok az 1896. évi országgyűlési képviselő-választókról és választókerületekről.

I. A választók száma:

A) Általában.

Magyarországban (anyaország Erdélylyel és Fiume szab. várossal együtt) a választók száma: 889,714, vagyis a népességnek csaknem 7⁰/₀-a, illetve a 20 éven felüli férfínépességnek 20⁰/₀-a.

1 □ km. területre 3 választó jut.

A választók száma következőképen oszlik meg:

A vármegyei választókerületekben van 758,971 választó, vagyis az összes választók 85⁰/₀-a; a törvényhatósági joggal bíró városokban (ideszámitva Fiume szab. várost) van 87,789 választó, vagyis 10⁰/₀; az önálló képviselő-küldési joggal felruházott városokban van 42,954 választó, vagyis 5⁰/₀.

A választók száma a mult évhez képest emelkedett 30 vármegyében 7134 választóval, fogyott 33 vármegyében 16,604 választóval; emelkedett 18 th. városban 4991 választóval, fogyott

7 th. városban 1115 választóval; emelkedett 20 önálló képviselő-küldési joggal felruházott városban 1060 választóval, fogyott 17 önálló képviselő-küldési joggal felruházott városban 959 választóval.

Az összes választók száma tehát 5493-mal, vagyis 0'7%-kal fogyott.

B) A választói jogosultság alapja szerint.

a) Általában:

	Régi jog		Föld-birtok		Ház-birtok		Föld-és ház-birtok együtt		Jövedelem		Értelmiség		Füstök utáni köz-ségi képviselő		Összesen	
	abszolút szám	%	abszolút szám	%	abszolút szám	%	abszolút szám	%	abszolút szám	%	abszolút szám	%	abszolút szám	%	abszolút szám	%
Vármegyei választó-kerületekben	46,585	63,548,155	72	11,196	1.5	6,530	0.8	88,652	11.6	53,909	7.3	3,884	0.5	753,971	85	
Törvényhatósági városokban	205	0.2	16,340	18.7	14,467	16.4	32	0.03	46,633	53.1	9,947	11.3	165	0.2	87,788	10
Önálló képviselő városokban	1,429	3.4	21,578	50.2	4,642	10.8	21	0.05	11,368	26.4	3,907	9.1	9	0.02	42,954	5
Főösszeg	48,229	56,586,073	65.8	30,305	3.4	6,583	0.7	146,653	16.4	67,763	7.7	4,108	0.4	889,714	—	

Ezen számokban tisztán visszatükröződik a vidéki és városi elem vagyoni és foglalkozási köre. Mig ugyanis a vármegyei választókerületekben a választók háromnegyed része a földbirtok alapján, addig a törv. városokban a választóknak több mint fele a jövedelem alapján bir választói jogosultsággal

b) Összehasonlítva:

A választási jogosultság alapja		Legtöbb vagy legkevesebb	f e k v ő v á r m e g y é k b e n				Királyhágon túl	
			Királyhágon innen		Királyhágon túl			
			f e k v ő v á r m e g y é k b e n					
		vármegye	választó- kerület	választók száma (az il- lető jogczim alapján)	vármegye	választó- kerület	választók száma (az il- lető jogczim alapján)	
Régi jog	legtöbb legkevesebb	Komárom Árad	nemes-úcsai összes kerül.	775 5	Udvarhely Brassó	sz.-udvarh. összes kerül.	2674 —	
Földbirtok	legtöbb legkevesebb	Krassó-Ször. Abaúj-Torna	karánszebesi görgeói gödöllői	3844 405 659	Hunyad Torda-Arany.	körösbányai törözkői	2031 2	
Házbirtok	legtöbb legkevesebb	Pest stb. Csanád, Csongr.	összes kerül.	1—1	Maros-Torda K.-Küküllő, Utarh.	szász-régeni összes kerül.	143 —	
Föld- és házirtok együtt	legtöbb legkevesebb	—	—	—	Alsó-Fehér	alvinczi	663	
Jövedelem	legtöbb legkevesebb	Pest stb. Bereg	gödöllői felvidéki	1151	Szolnok-Dob.	cs.-sz.-márt. deési	2 432	
Írtelemség	legtöbb legkevesebb	Pest stb. Abaúj-Torna	gödöllői görgeói	27 484	Maros-Torda Beszt.-Nasz.	gergyeszezi besztercezi	20 355	
Füstök utáni közs. képvisele	legtöbb legkevesebb	csak Szilágy vármegyében	—	28 36	Osik Kolozs Hunyad	cs.-sz.-márt. b.-hunyadi körösbányai	60 137 —	

2. Törvényhatósági városok.

A választói jogosultság alapja	Legtöbb vagy legkevesebb	Törvényhatósági város	Választók száma (az illető jog- cím alapján)
Régi jog	legtöbb legkevesebb	Komárom Arad, Nagyvárad, Sza- badka és Versecz	114 —
Földbirtok	legtöbb legkevesebb	Szabadka Temesvár	3.278 2
Házbirtok	legtöbb legkevesebb	Budapest Nagy-Várad Zombor	6.005 899 91
Jövedelem	legtöbb legkevesebb	Budapest Temesvár Selmecz-Bélabánya	24.102 1.835 193
Értelmiség	legtöbb legkevesebb	Budapest Szeged Kolozsvár	3.157 1.302 5
Ház- és földbirtok együtt...	csak Marosvásárhelyen		32
Füstök utáni közs. képviselő	csak Kolozsváron		165

3. Önálló képviselő-küldési joggal felruházott városok.

A választói jogosultság alapja	Legtöbb vagy legkevesebb	Önálló képviselő-kül- dési joggal felruházott város	Választók száma (az illető jog- cím alapján)
Régi jog	legtöbb legkevesebb	Kézdi-Vásárhely Békés, B.-Csaba, H.-Böször- mény, Gyula, Gyula-Fé- hérv., Halas, Jászberény, N.-Becskekerek, N.-Körös, Szentcs, Zenta	273 —
Földbirtok	legtöbb legkevesebb	H.-Böszörmény Bereczk, K.-Vásárhely, Szamosujvár, Sz.-Ud- varhely	1.786 —
Házbirtok	legtöbb legkevesebb	Nagy-Becskekerek Békés, Bereczk, Csik	1.288 —
Jövedelem	legtöbb legkevesebb	Miskolcz Oláhfaló	1.214 6
Értelmiség	legtöbb legkevesebb	Brassó Oláhfaló	293 7
Föld- és házbirtok együtt	Abrudbánya (2), Bereczk (3), Erzsébetváros (6), Oláhfaló (2) és Szék (8)		
Füstök utáni közs. képviselő	Abrudbánya (6), Szék (2), Vizakna (1)		

II. Választó-kerületek.

A vármegyékben van 332 választókerület

A törvényhatósági városokban 41 »

Az önálló képv. városokban ... 40 »

Összesen 413 választókerület

Az egyes választókerületek választóinak számát a következő táblázatok tüntetik fel:

a) Vármegyék.

V á l a s z t ó k s z á m a	Hány választó- kerületben ?
500-nál kevesebb	2
500—1000	33
1000—2000	95
2000—3000	137
3000—4000	52
4000—5000	7
5000—6000	4
6000-nél több	2

A választók átlagos száma: 2286.

A vármegyei kerületek legnagyobb részében (41⁰/₀) a választók száma 2000—3000 közt ingadozik.

Legnagyobb választókerület a homonnai (Zemplén m.) 6210 választóval.

Legkisebb választókerület az uj-egyházi (Szeben vm.) 433 választóval.

b) Törvényhatósági városok.

V á l a s z t ó k s z á m a	Hány választó- kerületben ?
500-nál kevesebb	2
500—1000	4
1000—2000	19
2000—3000	7
3000—4000	5
4000—5000	1
5000-nél több	3

A választók átlagos száma: 2141.

A th. városi választókerületeknek csaknem fele részében a választók száma 1000—2000 közt ingadozik.

Legnagyobb Budapest VII. kerület 5810 választóval.

Legkisebb Marosvásárhely alsó kerület 448 választóval.

c) Önálló képviselő-küldési joggal felruházott városok.

V á l a s z t ó k s z á m a	Hány választó- kerületben?
500-nál kevesebb	8
500—1000	11
1000—2000	19
2000-nél több	2

A választók átlagos száma: 1074.

Az önálló képv. küld. városok választókerületeinek csaknem fele részében a választók száma 1000—2000 közt ingadozik.

Legnagyobb választókerület: Makó (2236).

Legkisebb választókerület: Abrudbánya (181).

S o m m á s

az ország összes képviselőválasztó kerületeiben az 1900. évre
az 1899. és 1900. évi választók száma

Folyó szám	Törvényhatóság	A választókerület neve	Régi jog	Földbirtok	Házbirtok
1	Abauj-Torna	Garbócz-Bogdány	1	1944	—
		Göncz	4	1596	7
		Nagy-Ida	—	1615	—
		Szepsi	31	1510	1
		Szikszo	104	1612	28
		Görgő	35	424	—
		Szin	44	694	1
		Összesen	227	9395	37
2	Alsó-Fejér	Alvinez	63	28	—
		Magyar-Igen	118	77	11
		Maros-Ujvár	89	—	—
		Nagy-Enyed	134	35	60
		Összesen	404	140	71
3	Arad	Borosjenő	2	1922	21
		Jószáshely	—	3705	12
		Kis-Jenő	—	2168	5
		Pécska	4	1889	4
		Radna	—	1905	4
		Uj-Szent-Anna	2	2588	6
		Világos (Pankota)	1	2269	2
		Összesen	9	16446	54
4	Árva	Alsó-Kubin	77	3209	14
		Bobró	—	4943	—
		Összesen	77	8512	14
5	Bács-Bodrog	Almás-Bács	28	2254	1
		Apatin	3	1656	26
		Hódság	3	2252	7
		Kernyája	205	2025	1
		Kulpin	3	2248	—
		Ó-Becse	3	2329	17
		Ó-Kanizsa	3	1992	14
		Rigyicza	1	2507	—
		Titel	3	2057	1
		Tovarisova	5	2594	17
		Uj-Verbász	1	2555	8
		Összesen	258	24469	92

kimutatás

érvényes állandó névjegyzékekbe felvett választókról, valamint között mutatkozó különbségekről.

Az 55. §-ban foglalt föld, ház és birtok együttösen	Jövedelem	Értelmiség	Füstök után közsegi képviselő	Kerületenkint és tör- vényhatóságunkint		Összehasonlítva mutatkozik	
				1900.	1899.	több	keve- sebb
				é v b e n			
—	266	112	—	2331	2242	89	—
—	316	121	—	2044	1979	65	—
—	162	105	—	1882	1833	49	—
—	246	135	—	1923	1911	12	—
—	284	108	—	2136	2122	14	—
—	59	34	—	552	549	3	—
—	44	47	—	830	792	38	—
—	1377	662	—	11698	11428	270	—
556	183	178	100	1108	725	383	—
100	204	141	60	711	545	166	—
215	109	208	89	710	572	138	—
116	308	242	60	955	883	72	—
987	804	769	309	3484	2725	759	—
—	197	144	—	2286	2097	189	—
—	99	145	—	3961	2861	1100	—
—	167	146	—	2486	2355	131	—
—	255	152	—	2304	2214	90	—
—	122	126	—	2157	1751	406	—
—	292	137	—	3025	3071	—	46
—	176	145	—	2593	2115	478	—
—	1308	995	—	18812	16464	2348	—
—	253	242	—	3795	2810	985	—
—	108	154	—	5205	3733	1472	—
—	361	396	—	9000	6543	2457	—
—	329	166	—	2778	2563	215	—
—	612	180	—	2477	2427	50	—
—	444	181	—	2887	2844	43	—
—	325	138	—	2694	2486	208	—
—	325	173	—	2749	2610	139	—
—	502	291	—	3142	3485	—	343
—	490	198	—	2697	2670	27	—
—	199	123	—	2830	2773	57	—
—	438	189	—	2688	2633	55	—
—	433	206	—	3255	3112	143	—
—	453	282	—	3299	3154	145	—
—	4550	2127	—	31496	30757	739	—

Folyó szám	Törvényhatóság	A választókerület neve	Régi jog	Földbirtok	Házbirtok
6	Baranya	Dárda	—	3095	1
		Mohács	—	2509	31
		Pécsvárad	1	2650	1
		Sásd	1	3275	4
		Siklós	—	2675	12
		Szalánta	—	3474	—
		Szent-Lőrincz	100	3483	4
		Összesen	102	21161	53
7	Bars	Aranyos-Marót	9	2602	13
		Léva	96	3183	109
		Ujbánya	4	2395	37
		Összesen	109	8180	159
8	Békés	Gyoma	4	3076	10
		Orosháza	8	2875	13
		Összesen	12	5951	23
9	Bereg	Felvidék	—	3525	—
		Kászony	1	3647	5
		Munkács	—	2088	81
		Tiszahát	34	2628	96
		Összesen	35	11888	182
10	Besztercze-Naszód	Besztercze	3	76	41
		Naszód	48	11	2
		Összesen	51	87	43
11	Bihar	Báránd	33	1263	—
		Belényes	1	3016	11
		Bihar	18	1797	—
		Magyar-Cséke	—	2943	—
		Élesd	4	4406	13
		Hosszupályi	—	1368	—
		Margitta	6	2439	49
		Nagy-Szalonta	136	1483	11
		Székelyhid	2	1345	5
		Tenke	13	3509	7
		Ugra	26	2055	—
		Berettyó-Ujfalu	10	1517	8
		Összesen	249	27141	104
12	Borsód	Mező-Csáth	114	1583	—
		Dédes	108	1595	11
		Edelény	67	1517	2
		Mező-Keresztes	78	1546	—
		Mező-Kövesd	25	1301	6
		Szirma-Besenyő	16	1261	4
		Összesen	408	8803	23

Az 55. §-ban foglalt föld, ház és birtok együttesen	Jövedelem	Értelmiség	Füstök után közsegi képviselő	Kerületenkint és tör- vényhatóságonkint		Összehasonlítva mutatkozik		
				1900.	1899.	több	keve- sebb	
				é v b e n				
—	269	261	—	+	3626	3492	134	—
—	480	151	—		3171	3104	67	—
—	177	120	—		2949	2130	819	—
—	199	186	—		3665	3665	—	—
—	310	178	—		3175	3091	84	—
—	154	119	—	+	3747	3630	117	—
—	171	144	—	+	3902	3964	—	62
—	1760	1159	—		24235	23076	1159	—
—	360	281	—		3265	2805	460	—
—	585	303	—	+	4276	3888	388	—
—	179	180	—		2795	2354	441	—
—	1124	764	—		10336	9047	1289	—
—	597	275	—		3962	3773	189	—
—	783	268	—		3947	3696	251	—
—	1380	543	—	•	7909	7469	440	—
—	36	118	—	+	3679	2102	1577	—
—	196	154	—	+	4003	2876	1127	—
—	401	199	—		2769	2264	505	—
—	462	200	—		3420	2688	732	—
—	1095	671	—		13871	9930	3941	—
546	579	393	88		1726	1787	—	61
174	242	275	94	~	846	830	16	—
720	821	668	182		2572	2617	—	45
—	114	121	—		1531	1231	300	—
—	156	185	—		3369	2700	669	—
—	87	166	—		2068	1677	391	—
—	79	102	—		3124	2486	638	—
—	280	215	—	+	4918	3065	1853	—
—	121	81	—		1570	1341	229	—
—	185	162	—		2841	2069	772	—
—	237	155	—		2022	2057	—	35
—	135	191	—		1678	1698	—	20
—	116	173	—		3818	2166	1652	—
—	149	185	—		2415	2156	259	—
—	226	168	—		1929	1638	291	—
—	1885	1904	—		31283	24284	6999	—
—	247	158	—		2102	2089	13	—
—	357	172	—		2243	2207	36	—
—	207	172	—		1965	1950	15	—
—	157	96	—		1877	1816	61	—
—	185	128	—	—	1645	1562	83	—
—	406	212	—		1899	1855	44	—
—	1559	938	—		11731	11479	252	—

Folyó szám	Törvényhatóság	A választókerület neve	Régi jog	Földbirtok	Házbirtok
13	Brassó	{ I. Hermány II. Vidombák Összesen	— — —	227 302 529	2 2 4
14	Csanád	{ Battonya Nagy-Lak Összesen	3 9 12	1845 2062 3907	7 2 9
15	Csik	{ Csik-Karczfalva Csik-Szt-Márton Csik-Szereda Gyergyó-Szt-Miklós Összesen	1844 1503 1320 1397 6064	5 — 3 58 66	1 2 15 5 23
16	Csongrád	{ Szegvár Tápé Összesen	4 1 5	1054 1067 2121	7 3 10
17	Esztergom	{ Dorog Köbölkut Összesen	8 4 12	1552 1827 3379	13 3 16
18	Fejér	{ Bodajk Csákvár Ráczalmás Sár-Keresztur Vaál Összesen	74 117 11 260 42 504	2411 1845 2517 2090 1891 10754	9 3 189 14 28 243
19	Fogaras	{ Felső, vagy fogarasi Alsó, vagy alsó-árpási Összesen	683 693 1376	33 3 36	— — —
20	Gömör-Kishont	{ Jolsva Kövi Putnok Rimaszécs Rimaszombat Rozsnyó Összesen	17 84 195 200 9 — 505	1520 1382 1527 2162 1877 1679 10147	11 — 6 1 21 19 58
21	Győr	{ Győr-Sziget Peér Téth Összesen	404 40 141 585	981 979 1276 3236	220 14 3 237

Az 55. §-ban foglalt föld, ház és birtok együttesen	Jövedelem	Értelmiség	Füstök után községi képviselő	Kerületenkint és tör- vényhatóságunkint		Összehasonlítva mutatkozik	
				1900.	1899.	több	keve- sebb
				é v b e n			
44	169	143	19	604	590	14	—
78	212	154	26	774	770	4	—
122	381	297	45	1378	1360	18	—
—	341	213	—	2409	2208	201	—
—	349	115	—	2537	2201	336	—
—	690	328	—	4946	4409	537	—
134	89	105	114	2292	2334	—	42
12	34	81	66	1698	1653	45	—
30	76	213	42	1699	1715	—	16
441	263	146	108	2418	2519	—	101
617	462	545	330	8107	8221	—	114
—	155	131	—	1351	1075	276	—
—	333	146	—	1550	1500	50	—
—	488	277	—	2901	2575	326	—
—	377	160	—	2110	2002	108	—
—	249	135	—	2218	2065	153	—
—	626	295	—	4328	4067	261	—
—	405	220	—	3119	2757	362	—
—	190	135	—	2290	1792	498	—
—	578	242	—	3537	2521	1016	—
—	345	261	—	2970	2763	207	—
—	375	199	—	2535	2465	70	—
—	1893	1057	—	14451	12298	2153	—
91	507	245	75	1634	1594	40	—
15	84	139	80	1014	993	21	—
106	591	384	155	2648	2587	61	—
—	248	219	—	2015	1906	109	—
—	140	134	—	1740	1690	50	—
—	270	158	—	2156	2157	—	1
—	118	129	—	2610	2364	246	—
—	578	256	—	2741	2610	131	—
—	450	228	—	2376	2023	353	—
—	1804	1124	—	13638	12750	888	—
—	331	110	—	2046	1790	256	—
—	552	125	—	1710	1455	255	—
—	188	115	—	1723	1583	140	—
—	1071	350	—	5479	4828	651	—

Folyó szám	Törvényhatóság	A választókerület neve	Régi jog	Földbirtok	Házbirtok
22	Hajdu	Nádudvar Nánás Szoboszló Összesen	347 97 47 491	1718 3550 1888 7156	3 25 5 33
23	Háromszék	Illyefalva Kézdivásárhely Kovászna Nagy-Ajta Összesen	912 1675 841 615 4043	113 70 72 82 337	2 2 2 6 12
24	Heves	Nagy-Füged Gyöngyös-Pata Kápolna Pétersvári Poroszló Összesen	49 80 179 266 222 796	1580 1613 2156 1799 1738 8886	3 38 1 — 2 44
25	Hont	Ipolyság Korpona Szalka Összesen	4 39 3 46	1944 2842 2271 7057	15 59 1 75
26	Hunyad	Déva Dobra Hátszeg Körösbánya Szászváros Vajda-Hunyad Összesen	346 111 968 3 3 168 1599	206 17 15 4528 412 150 5328	71 1 2 18 31 45 168
27	Jász-Nagykun-Szolnok	Jákóhalma Karczag Kun-Szt-Márton Mező-Tur Szolnok Török-Szt-Miklós Összesen	18 1 80 — 22 105 226	3132 3467 1196 3010 2454 1487 14746	— 38 21 42 88 11 200
28	Kis-Küküllő	Balavásár Dicső-Szt-Márton Összesen	89 85 174	25 25 50	— — —
29	Kolozs	Bánffy-Hunyad Gyalu Kolozs Teke Összesen	48 211 334 150 743	107 67 292 114 580	2 22 1 5 30

Az 55. §-ban foglalt föld, ház és hirtok együttesen	Jövedelem	Értelmiség	Füstök után közsegi képviseelő	Kerületenkint és tör- vényhatóságonkint		Összehasonlítva mutatkozik	
				1900.	1899.	több	keve- sebb
				é v b e n			
—	188	165	—	2421	2104	317	—
—	217	124	—	+ 4013	3208	805	—
—	286	132	—	2358	1812	546	—
—	691	421	—	8792	7124	1668	—
148	130	152	81	1538	1567	—	29
145	63	116	60	2131	2116	15	—
19	158	105	22	1219	1246	—	27
7	128	75	25	938	944	—	6
319	479	448	188	5826	5873	—	47
—	160	124	—	1916	1626	290	—
—	336	170	—	2237	1964	273	—
—	123	166	—	2625	2497	128	—
—	80	153	—	2298	1950	348	—
—	194	156	—	2312	1986	326	—
—	893	769	—	• 11388	10023	1365	—
—	312	108	—	2383	1942	441	—
—	285	158	—	+ 3383	2833	550	—
—	327	153	—	2755	2260	495	—
+	924	419	—	8521	7035	1486	—
56	523	186	114	1502	1108	394	—
67	103	88	129	— 516	401	115	—
100	293	188	105	1671	1848	—	177
—	191	145	—	4885	2220	2665	—
33	306	182	89	1056	837	219	—
5	171	148	116	— 803	686	117	—
261	1587	937	553	10433	7100	3333	—
—	252	156	—	3558	3697	—	139
—	521	246	—	+ 4273	4361	—	88
—	331	153	—	1781	1633	148	—
—	449	164	—	3665	3426	239	—
—	1031	259	—	+ 3854	3500	354	—
—	397	209	—	2209	2158	51	—
—	2981	1187	—	19340	18775	565	—
196	115	189	108	— 722	698	24	—
455	188	282	111	1146	1120	26	—
651	303	471	219	1868	1818	50	—
22	279	196	139	793	662	131	—
72	140	137	90	— 739	515	224	—
156	168	223	94	1268	1209	59	—
186	78	169	82	— 784	711	73	—
436	665	725	405	3584	3097	487	—

Folyó szám	Törvényhatóság	A választókerület neve	Régi jog	Földbirtok	Házbirtok
30	Komárom	Nemes-Ócsa Nagy-Igmánd Tata Udvard Összesen	645 159 20 102 926	1110 2114 1622 2149 6995	2 9 71 — 82
31	Krassó-Szörény	Bogsán Facset Lugos Nagy-Zerlencz Oravicza Szászka Karánsebes Összesen	— 2 2 3 — 1 — 8	3328 787 1942 2841 2553 1225 4460 17136	32 — 594 430 643 44 315 2058
32	Liptó	Liptó-Szt-Miklós Rózsahegy Összesen	105 126 231	2503 2157 4660	27 21 48
33	Máramaros	Huszt Ökörmező Sugatag Sziget Técső Vissó Összesen	— — — 6 2 — 8	3047 3170 3056 2418 2767 3631 18089	65 1 13 116 247 1 443
34	Maros-Torda	Ákosfalva Gernyeszeg Marosvásárhely Nyárad-Szereda Szász-Régen Összesen	1004 496 616 1520 68 3704	37 127 235 8 221 628	3 — — — 214 217
35	Moson	Magyar-Óvár Zurány Összesen	27 5 32	2083 1865 3948	86 19 105
36	Nagy-Küküllő	Kőhalom Medgyes Segesvár Szent-Ágota Összesen	52 9 18 29 108	75 135 99 272 581	— 43 109 6 158

Az 55. §-ban foglalt föld, ház és birtok együttesen	Jövedelem	Értelmiség	Füstök után közsegi képviseelő	Kerületenkint és tör- vényhatóságunkint		Összehasonlítva mutatkozik	
				1900.	1899.	több	keve- sebb
				é v b e n			
—	167	133	—	2057	1890	167	—
—	251	218	—	2751	2695	56	—
—	430	182	—	2325	2477	—	152
—	228	170	—	2649	2685	—	36
—	1076	703	—	9782	9747	35	—
—	237	136	—	3733	2397	1336	—
—	266	144	—	1199	1274	—	75
—	628	247	—	3413	3122	291	—
—	250	189	—	3713	2965	748	—
—	1012	188	—	+ 4396	3512	884	—
—	144	117	—	1531	1126	405	—
—	956	371	—	+ + 6102	4636	1466	—
—	3493	1392	—	24087	19032	5055	—
—	336	191	—	3162	2692	470	—
—	311	137	—	2752	2435	317	—
—	647	328	—	5914	5127	787	—
—	176	110	—	+ 3398	2835	563	—
—	59	88	—	3318	2886	432	—
—	73	73	—	3215	3276	—	61
—	1001	281	—	+ 3822	3306	516	—
—	167	107	—	3290	3078	212	—
—	115	89	—	+ 3836	2677	1159	—
—	1591	748	—	20879	18058	2821	—
157	40	114	66	1421	1414	7	—
11	40	132	74	— 880	916	—	36
4	51	165	72	— 1143	1116	27	—
64	81	119	57	— 1849	1609	240	—
—	451	179	71	1204	1212	—	8
236	663	709	340	6497	6267	230	—
—	496	228	—	2920	2506	414	—
—	505	169	—	2563	2298	265	—
—	1001	397	—	5483	4804	679	—
266	206	160	66	825	747	78	—
98	288	197	46	816	759	57	—
118	314	168	42	868	829	39	—
92	256	220	88	963	914	49	—
574	1064	745	242	3472	3249	223	—

Folyó szám	Törvényhatóság	A választókerület neve	Régi jog	Földbirtok	Házbirtok
37	Nógrád	Balassa-Gyarmat	25	1439	46
		Fülek	53	2294	56
		Losonc	4	2481	150
		Nógrád	8	1743	16
		Szécsény	88	1118	8
		Szirák	55	1761	3
		Összesen	233	10836	279
38	Nyitra	Érsek-Ujvár	108	1455	308
		Galgóc	11	1506	42
		N-Tapolcsány	5	1650	29
		Nyitra	12	1320	236
		Privigye	3	1412	23
		Szakoleza	12	1627	32
		Szenicz	3	1635	35
		Vágújhely	15	804	32
		Vágvecse	160	1943	5
		Verbó	2	1102	29
		Zsámbokrét	5	1059	—
		Összesen	336	15513	771
39	Pest-Pilis-Solt-Kiskun	Abony	32	2383	2
		Alsó-Dabas	94	2496	117
		Duna-Vecse	16	2008	2
		Duna-Pataj	8	3375	25
		Duna-Keczel	16	3067	—
		Fülöp-Szállás	5	4080	6
		Gödöllő	13	2409	1637
		Monor	26	2650	490
		Ráczeke	6	2326	245
		Szent-Endre	2	1946	128
		Vác	15	1578	461
		Összesen	233	28318	3113
40	Pozsony	Bazin	1	1657	65
		Duna-Szerdahely	179	1690	53
		Galántha	124	2078	27
		Nagy-Szombat	4	1667	185
		Somorja	172	1444	22
		Stomfa-Malaczka	3	2048	54
		Szempez	114	2033	6
		Szent-János	1	1915	2
		Összesen	598	14532	414

Az 55. §-ban foglalt föld, ház és birtok együttessen	Jövedelem	Értelmiség	Füstök után közsegi képviselő	Kerületenkint és tör- vényhatóságunkint		Összehasonlítva mutatkozók	
				1900.	1899.	több	keve- sebb
				é v b e n			
—	511	152	—	2173	2051	122	—
—	649	220	—	3272	2938	334	—
—	511	195	—	3341	3069	272	—
—	199	133	—	2099	1722	377	—
—	169	116	—	1499	1207	292	—
—	151	164	—	2134	2023	111	—
—	2190	980	—	14518	13010	1508	—
—	493	175	—	2539	1918	621	—
—	344	237	—	2140	1642	498	—
—	445	154	—	2283	1562	721	—
—	723	145	—	2436	1821	615	—
—	139	84	—	1661	1045	616	—
—	319	160	—	2180	1610	540	—
—	274	163	—	2110	1499	611	—
—	301	111	—	1263	1185	78	—
—	296	150	—	2554	1939	615	—
—	217	107	—	1457	1144	313	—
—	166	105	—	1335	783	552	—
—	3717	1591	—	21928	16148	5780	—
—	442	173	—	3032	2837	195	—
—	722	221	—	3650	3550	100	—
—	220	120	—	2366	2658	—	292
—	595	248	—	4251	4311	—	60
—	205	110	—	3398	2180	1218	—
—	427	163	—	4681	4331	350	—
—	1698	462	—	6219	5673	546	—
—	591	247	—	4004	3494	510	—
—	838	191	—	3606	3189	417	—
—	571	239	—	2886	2547	339	—
—	767	254	—	3075	2913	162	—
—	7076	2428	—	41168	37683	3485	—
—	311	191	—	2225	1985	240	—
—	380	157	—	2459	1719	740	—
—	437	163	—	2829	2285	544	—
—	370	261	—	2487	2289	198	—
—	249	151	—	2038	1518	520	—
—	406	157	—	2668	2182	486	—
—	206	130	—	2489	2232	257	—
—	151	107	—	2176	1351	825	—
—	2510	1317	—	19371	15561	3810	—

Folyó szám	Törvényhatóság	A választókerület neve	Régi jog	Földbirtok	Házbirtok
41	Sáros	Bártfa	5	1990	77
		Eperjes	3	1334	86
		Girált	1	1660	1
		Héthárs	9	1812	—
		Kis-Szeben	16	1730	28
		Zboró	—	2314	8
		Összesen	34	10840	200
42	Somogy	Csurgó	29	2545	1
		Kaposvár	6	2763	183
		Lengyeltóti	10	2229	4
		Marczali	155	2652	13
		Nagyatád	5	2757	8
		Szigetvár	1	2362	9
		Szill	1	2349	—
		Tab	—	2036	1
		Összesen	207	19693	219
43	Sopron	Csorna	196	2206	22
		Eszterháza	17	2130	12
		Kis-Marton	3	1769	143
		Lövő	201	2300	14
		Szabad-Báránd (Nagy-Barom)	—	2624	—
		Nagy-Marton	—	2049	24
		Összesen	417	13078	215
44	Szabolcs	Kis-Várda	67	1702	12
		Nagy-Kálló	92	1028	3
		Nyir-Bátor	31	1556	1
		Nyir-Bogdány	173	998	—
		Tisza-Lök	111	1983	4
		Összesen	474	7267	20
45	Szatmár	Aranyos-Medgyes	30	2731	1
		Csenger	126	2165	2
		Fehér-Gyarmat	274	2873	—
		Krassó	30	3337	2
		Máté-Szalka	35	1986	—
		Nagy-Bánya	2	1054	255
		Nagy-Károly	193	1764	348
		Nagy-Somkut	56	2016	4
		Összesen	746	17926	612
46	Szeben	Keresztény-Sziget	—	207	6
		Nagy-Disznód	—	186	—
		Szász-Sebes	16	472	77
		Ujegyház	—	155	—
		Összesen	16	1020	83

Az 55. §-ban foglalt föld, ház és birtok együttesen	Jövedelem	Értelmiség	Füstök után közsegi képviseelő	Kerületenkint és tör- vényhatóságunkint		Összehasonlítva mutatkozik	
				1900.	1899.	több	keve- sebb
				é v b e n			
—	224	154	—	2450	2381	69	—
—	648	292	—	2363	2371	—	8
—	139	114	—	1915	1922	—	7
—	161	100	—	2082	1901	181	—
—	303	132	—	2209	2090	119	—
—	118	97	—	2537	2407	130	—
—	1593	889	—	13556	13072	484	—
—	192	202	—	2969	3123	—	154
—	675	256	+	3883	3846	37	—
—	282	195	—	2720	2757	—	37
—	216	178	—	3214	3142	72	—
—	392	239	+	3401	3365	36	—
—	321	159	—	2852	2628	224	—
—	159	144	—	2653	2552	101	—
—	204	163	—	2404	2363	41	—
—	2441	1536	—	24096	23776	320	—
—	241	185	—	2850	2694	156	—
—	321	181	—	2661	2672	—	11
—	367	212	—	2494	2417	77	—
—	353	187	+	3055	2952	103	—
—	256	137	—	3017	2792	225	—
—	362	152	—	2587	2506	81	—
—	1900	1054	—	16664	16033	631	—
—	469	202	—	2452	2145	307	—
—	247	165	—	1535	1295	240	—
—	251	196	—	2035	1758	277	—
—	205	145	—	1521	1346	175	—
—	296	216	—	2610	2365	245	—
—	1468	924	—	10153	8909	1244	—
—	95	164	—	3021	2806	215	—
—	150	164	—	2607	2360	247	—
—	234	197	+	3578	3693	—	115
—	109	168	+	3646	3033	613	—
—	191	215	—	2427	2083	344	—
—	456	423	—	2190	1961	229	—
—	582	233	—	3120	2840	280	—
—	333	118	—	2527	2008	519	—
—	2150	1682	—	23116	20784	2332	—
62	280	180	50	785	784	1	—
35	143	135	38	537	540	—	3
41	187	169	40	1002	998	4	—
51	51	129	41	427	430	—	3
189	661	613	169	2751	2752	—	1

Folyó szám	Törvényhatóság	A választókerület neve	Régi jog	Földbirtok	Házbirtok
47	Szepes	Gölniezbánya	32	510	25
		Lőcse	34	1392	121
		Késmárk	59	1792	57
		Igló	2	1121	73
		Lubló	30	2237	23
		Szepes-Szombat	115	1954	7
		Összesen	272	9006	306
48	Szilág	Diósád	264	3530	1
		Szilág-Cseh	9	3459	1
		Szilág-Somlyó	71	2582	21
		Tasnád	37	2484	4
		Zilah	67	2348	122
		Összesen	448	14403	149
49	Szolnok-Doboka	Bethlen	226	21	—
		Deés	211	120	49
		Magyar-Lápos	1036	705	—
		Nagy-Iklód	336	182	—
		Nagy-Ilonda	177	721	2
		Összesen	1986	1749	51
50	Temes	Csakovár	—	1480	25
		Fehértemplom	—	4977	445
		Lippa	2	1459	30
		Kis-Becserek	4	1733	—
		Moravicza	5	1748	1
		Orczifalva	5	2065	260
		Temes-Békás	2	1621	7
		Végvár (Rittberg)	5	1848	37
		Uj-Arad	—	1653	20
		Összesen	23	18584	825
51	Tolna	Bonyhád	4	2288	27
		Kölcse	14	2000	2
		Paks	134	1644	27
		Pincehely	22	2605	66
		Szakcs	7	2225	30
		Szegszárd	2	1682	69
		Összesen	183	12444	221
52	Torda-Aranyos	Felvincz	835	21	1
		Maros-Ludas	169	45	5
		Torda	214	40	142
		Toroczkó	156	4	—
		Összesen	1374	110	148

Az 55. §-ban foglalt föld, ház és birtok együttesen	Jövedelem	Értelmiség	Füstök után közsegi képviselő	Kerületenkint és tör- vényhatóságokonkint		Összehasonlítva mutatkozik		
				1900.	1899.	több	keve- sebb	
				é v b e n				
—	366	117	—	—	1050	996	54	—
—	375	159	—	—	2081	1994	87	—
—	350	173	—	—	2431	2322	109	—
—	329	197	—	—	1722	1668	54	—
—	128	140	—	—	2558	2508	50	—
—	241	143	—	—	2460	2389	71	—
—	1789	929	—	—	12302	11877	425	—
—	185	162	13	+	4155	3722	433	—
—	191	137	—	+	3797	3214	583	—
—	353	157	—	—	3184	2865	319	—
—	294	159	—	—	2978	2223	755	—
—	367	171	17	—	3092	2329	763	—
—	1390	786	30	—	17206	14353	2853	—
231	118	261	138	—	995	986	9	—
32	536	156	81	—	1185	1184	1	—
49	119	180	52	—	2141	2133	8	—
33	79	169	90	—	889	929	—	40
4	96	128	56	—	1184	1121	63	—
349	948	894	417	—	6394	6353	41	—
—	320	174	—	—	1999	1541	458	—
—	832	471	—	+	6725	6158	567	—
—	211	248	—	—	1950	1728	222	—
—	129	156	—	—	2022	1802	220	—
—	138	144	—	—	2036	1520	516	—
—	165	136	—	—	2631	2378	253	—
—	115	159	—	—	1904	1571	333	—
—	142	171	—	—	2203	1256	947	—
—	236	164	—	—	2073	1773	300	—
—	2288	1823	—	—	23543	19727	3816	—
—	271	189	—	—	2779	2545	234	—
—	165	163	—	—	2344	2239	105	—
—	382	165	—	—	2352	2108	244	—
—	379	215	—	+	3287	3149	138	—
—	238	112	—	—	2612	2272	340	—
—	575	214	—	—	2542	2638	—	96
—	2010	1058	—	—	15916	14951	965	—
118	58	103	48	—	1184	1006	178	—
331	158	135	69	—	912	875	37	—
131	340	179	82	—	1128	964	164	—
148	70	89	41	—	508	422	86	—
728	626	506	240	—	3732	3267	465	—

Folyó szám	Törvényhatóság	A választókerület neve	Régi jog	Földbirtok	Házbirtok
53	Torontál	Nagy-Komlós Lovrin Nagy-Szt-Miklós Pancsova Párdány Béga-Szt-György Török-Becse Török-Kanizsa Ozora Zichyfalva Zsombolya Összesen	3 1 4 1 5 3 3 2 — 31 99 152	1858 2484 1938 3780 2228 1662 2108 2025 4707 1745 1174 25709	1 5 9 288 10 — 10 4 — 4 23 354
54	Trencsén	Baán-Teplicz Bittse Csacza Buchó-Ilava Kisúcsa-Ujhely (Varzin) Trencsén Vág-Besztercze (Bellus) Zsolna-Rajecz Összesen	5 1 1 25 — 3 — 35 70	1995 390 586 894 702 1380 472 1025 7444	51 12 5 2 1 74 — 61 206
55	Turócz	Stubnya fürdő Szucsán Összesen	45 357 402	1906 1088 2994	3 18 21
56	Udvarhely	Homoród-Oklánd Székely-Keresztur Székely-Udvarhely Összesen	1457 1673 2758 5888	52 26 35 113	— 1 1 2
57	Ugocsa	Halmi (tiszántuli) N.-Szöllősi (tiszáninn.) Összesen	1 6 7	2732 1281 4013	2 14 16
58	Ung	Nagy-Berezna Nagy-Kapos Szobráncz Ungvár Összesen	— 60 1 7 68	1818 1775 2575 1916 8084	1 4 9 286 300
59	Vas	Felső-Eőr Kis-Czell Körmend Kőszeg	219 129 21 9	1998 2246 3491 1870	8 49 46 127

Az 55. §-ban foglalt föld, ház és birtok együttessen	Jövedelem	Értelmiség	Füstök után községi képviselő	Kerületenkint és tör- vényhatóságunkint		Összehasonlítva mutatkozik	
				1900.	1899.	több	keve- sebb
				é v b e n			
—	426	156	—	2444	2101	343	—
—	227	175	—	2892	2977	—	85
—	385	190	—	2526	2339	187	—
—	1201	274	—	++ 5544	4686	858	—
—	239	233	—	2715	1697	1018	—
—	209	134	—	2008	1711	297	—
—	433	160	—	2714	1929	785	—
—	265	213	—	2509	1931	578	—
—	578	285	—	+ 5570	3403	2167	—
—	142	185	—	2107	1224	883	—
—	816	211	—	2323	2197	126	—
—	4921	2216	—	33352	26195	7157	—
—	246	196	—	2493	2268	225	—
—	208	110	—	721	668	53	—
—	139	101	—	832	683	149	—
—	204	137	—	1262	985	277	—
—	81	76	—	860	755	105	—
—	379	137	—	1973	1568	405	—
—	117	108	—	697	640	57	—
—	295	117	—	1533	1123	410	—
—	1669	982	—	10371	8690	1681	—
—	217	87	—	2258	1600	658	—
—	324	91	—	1878	1520	358	—
—	541	178	—	4136	3120	1016	—
90	86	182	79	1946	1877	69	—
137	79	189	85	2190	2120	70	—
22	65	152	58	3091	2957	134	—
249	230	523	222	7227	6954	273	—
—	72	172	—	2979	1613	1366	—
—	174	126	—	1601	1377	224	—
—	246	298	—	4580	2990	1590	—
—	159	147	—	2125	2366	—	241
—	104	130	—	2073	1846	227	—
—	130	141	—	2856	2761	95	—
—	517	226	—	2952	2555	397	—
—	910	644	—	10006	9528	478	—
—	450	172	—	2847	2768	79	—
—	219	160	—	2803	2759	44	—
—	271	173	—	+ 4002	3913	89	—
—	471	128	—	2605	2501	104	—

Folyó szám	Törvényhatóság	A választókerület neve	Régi jog	Földbirtok	Házbirtok
59	Vas	Muraszombat	—	4034	4
		Németujvár	—	2266	3
		Rum	52	2297	2
		Sárvár	33	2234	24
		Szent-Gotthárd	—	1911	7
		Szombathely	5	1982	433
		Összesen	468	24329	703
60	Veszprém	Enying	20	1776	8
		Nagy-Vázsony	239	1267	1
		Somlyó-Vásárhely	241	2209	8
		Ugod	179	1967	1
		Veszprém	5	723	179
		Zircz	8	1679	15
		Összesen	692	9621	212
61	Zala	Baksa	36	4047	—
		Csáktornya	1	2664	109
		Keszthely	4	2688	41
		Alsó-Lendva	1	2463	7
		Letenye	22	2551	14
		Nagy-Kanizsa	2	3258	306
		Szent-Gróth	17	2564	14
		Tapoleza	4	2776	21
		Zala-Egerszeg	9	3804	136
		Összesen	96	26815	653
62	Zemplén	Homonna	5	5458	28
		Király-Helmecz	43	2294	1
		Mád	21	608	8
		Medgyaszó	33	1116	—
		Nagy-Mihály	17	4138	22
		Olasz-Liszka	2	825	1
		Sár-Ujhely	29	1480	101
		Terebes	5	2847	14
		Összesen	155	18766	175
63	Zólyom	Breznóbánya	13	1196	25
		Zólyom	—	2220	114
		Szliács	—	2071	7
		Összesen	13	5487	146
		Vármegyei főösszeg ...	39730	600859	15542

Az 55. §-ban foglat föld, ház és birtok együttiesen	Jövedelem	Értelmség	Füstök után közsegi képviselő	Kerületenkint és tör- vényhatóságunkint		Összehasonlítva mutatkozik	
				1900.	1899.	több	keve- sebb
				é v b e n			
—	192	126	—	+	4356	3953	403
—	114	124	—		2507	2218	289
—	165	146	—		2662	2463	199
—	301	170	—		2762	2741	21
—	196	140	—		2254	2189	65
—	954	323	—	+	3697	3456	241
—	3333	1662	—		30495	28961	1534
—	270	164	—		2238	2180	58
—	167	103	—		1777	1664	113
—	251	155	—		2864	2636	228
—	181	167	—		2495	2366	129
—	489	234	—	—	1630	1527	103
—	198	164	—		2064	1958	106
—	1556	987	—		13068	12331	737
—	132	113	—	+	4328	3460	868
—	255	205	—		3234	2863	371
—	311	234	—		3283	2848	435
—	164	159	—		2794	2658	136
—	142	119	—		2848	2363	485
—	898	121	—	+	4585	4159	426
—	343	188	—		3126	2614	512
—	391	252	—	+	3444	2852	592
—	487	256	—	+	4692	3623	1069
—	3123	1647	—		32334	27440	4894
—	499	363	—	+	6353	6324	29
—	286	192	—		2816	2948	—
—	333	238	—		1208	1172	36
—	85	101	—		1335	1312	23
—	444	231	—	+	4852	4604	248
—	276	189	—		1293	1162	131
—	694	371	—		2675	2574	101
—	324	202	—		3392	3356	36
—	2941	1887	—		23924	23452	472
—	430	174	—		1838	1505	333
—	304	137	—		2775	2399	376
—	171	115	—		2364	2030	334
—	905	426	—		6977	5934	1043
6544	99220	57112	4046		823053	729894	98159

Folyó szám	Törvényhatóság	A választókerület neve	Régi jog	Földbirtok	Házbirtok
Törvényhatósági jog-					
64	Arad	—	—	341	638
65	Baja	—	1	93	277
66	Budapest	I. választókerület ...	1	5	629
		II. » ...	—	3	589
		III. » ...	4	26	622
		IV. » ...	—	4	364
		V. » ...	—	8	289
		VI. » ...	—	11	1131
		VII. » ...	—	21	1266
		VIII. » ...	1	12	1320
		IX. » ...	—	20	1276
		Összesen ...	6	110	7486
67	Debreczen	I. választókerület ...	—	220	476
		II. » ...	1	456	314
		III. » ...	—	320	483
		Összesen ...	1	996	1273
68	Győr	—	10	92	305
69	H.-M.-Vásárhely ...	—	1	3395	200
70	Kassa	—	3	16	619
71	Kecskemét	I. alsó kerület	—	658	178
		II. felső kerület	1	1063	184
		Összesen	1	1721	362
72	Kolozsvár	I. felső kerület	7	19	591
		II. alsó kerület	10	44	544
		Összesen	17	63	1135
73	Komárom	—	83	42	366
74	Maros-Vásárhely	I. felső kerület	3	10	53
		II. alsó kerület	7	1	73
		Összesen	10	11	126
75	Nagy-Váradi	—	1	42	867
76	Pécs	—	2	180	1008
77	Pozsony	I. választókerület ...	—	82	162
		II. » ...	—	116	140
		Összesen	—	198	302
78	Selmeczbánya	—	2	48	381

Az 55. §-ban foglalt föld, ház és birtok együttessen	Jövedelem	Értelmeség	Füstök után községi képviselő	Kerületenkint és tör- vényhatóságunkint		Összehasonlítva mutatkozik	
				1900.	1899.	több	keve- sebb
				é v b e n			
—	2093	422	—	3494	2726	768	—
—	525	123	—	1019	794	225	—
—	2214	13	—	2862	2694	168	—
—	2219	3	—	2814	2685	129	—
—	941	27	—	1620	1613	7	—
—	2512	643	+	3523	3289	234	—
—	4340	455	++	5092	4520	572	—
—	8692	18	+++	9852	6930	2922	—
—	8327	901	+++	10515	6923	3592	—
—	6363	102	++	7798	6187	1611	—
—	4245	1	+	5542	4487	1055	—
—	39853	2163	—	49618	39328	10290	—
—	543	185	—	1424	1052	372	—
—	795	214	—	1780	1199	581	—
—	664	183	—	1650	1190	460	—
—	2002	532	—	4854	3441	1413	—
—	1222	286	—	1915	1922	—	7
—	416	274	+	4289	4426	—	137
—	1092	299	—	2029	1881	148	—
—	321	104	—	1261	1081	180	—
—	379	147	—	1792	1640	152	—
—	718	251	—	3053	2721	332	—
—	794	98	1	1510	1115	395	—
—	1072	71	—	1741	1195	546	—
—	1866	169	1	3251	2310	941	—
—	530	141	—	1162	1015	147	—
5	390	14	—	475	435	40	—
—	407	23	—	511	465	46	—
5	797	37	—	986	900	86	—
—	1532	253	—	2695	2071	624	—
—	1603	70	—	2863	2231	632	—
—	1247	150	—	1641	1504	137	—
—	879	173	—	1308	1159	149	—
—	2126	323	—	2949	2663	286	—
—	234	149	—	814	772	42	—

Folyó szám	Törvényhatóság	A választókerület neve	Régi jog	Földbirtok	Házbirtok
79	Sopron	—	17	572	208
80	Szabadka	I. kerület	1	1442	158
		II. »	—	1782	85
		Összesen	1	3224	243
81	Szatmár-Németi	—	—	288	303
82	Szeged	I. kerület	—	37	178
		II. »	—	2973	275
		Összesen	—	3010	453
83	Székesfehérvár	—	3	711	220
84	Temesvár	—	1	3	999
85	Ujvidék	—	1	438	379
86	Versecz	—	—	1090	274
87	Zombor	—	1	913	144
88	Fiume	—	2	—	—
	Összesen	—	164	17597	18571
Önálló képviselőválasztási jog-					
89	Abrudbánya (Veres-patak)	—	1	—	18
90	Békés	—	1	1582	6
91	B.-Csaba	—	—	1320	23
92	Bereczk	—	119	—	1
93	Beszterczébánya	—	10	121	152
94	Hajdu-Böszörmény	—	—	1829	14
95	Brassó	I. kerület	3	174	202
		II. »	5	10	100
		Összesen	8	184	302
96	Csongrád	—	3	344	8
97	Czegléd	—	—	1850	107
98	Eger	—	18	283	286
99	Erzsébetváros	—	28	3	19
100	Esztergom	—	2	387	118
101	Kiskunfélegyháza	—	—	1457	59
102	Gyöngyös	—	32	30	425
103	Gyula	—	—	843	234
104	Gyulafehérvár	—	—	95	85
105	Kiskunhalas	—	—	937	37
106	Jászberény	—	1	1717	49
107	Kézdivásárhely	—	236	—	15

Az 55. §-ban foglalt föld, ház és birtok együttösen	Jövedelem	Értelmiség	Füstök után községi képviselő	Kerületenkint és tör- vényhatóságokonkint		Összehasonlítva mutatkozik	
				1900.	1899.	több	keve- sebb
				é v b e n			
—	1275	54	—	2126	1798	328	—
—	562	644	—	2807	2794	13	—
—	570	218	—	2655	2479	176	—
—	1132	862	—	5462	5273	189	—
—	811	181	—	1583	1202	381	—
—	1113	1040	—	2368	2251	117	—
—	1118	395	—	+	4761	4932	171
—	2231	1435	—	7129	7183	—	54
—	1061	142	—	2137	1933	204	—
—	2048	436	—	3487	3348	139	—
—	916	368	—	2102	1746	356	—
—	615	247	—	2226	1862	364	—
—	869	105	—	2032	1688	344	—
—	1887	195	—	2084	2026	58	—
5	69454	9567	1	115359	97260	18099	—

gal felruházott városok:

11	221	49	6	—	306	260	46	—
—	272	97	—	—	1958	1793	165	—
—	509	99	—	—	1951	1836	115	—
2	26	18	—	—	166	165	1	—
—	412	152	—	—	847	751	96	—
—	202	118	—	—	2163	1973	190	—
—	957	202	—	—	1538	1250	288	—
—	636	135	—	—	886	747	139	—
—	1593	337	—	—	2424	1997	427	—
—	205	74	—	—	634	543	91	—
—	221	168	—	—	2346	2010	336	—
—	860	160	—	—	1607	1237	370	—
2	131	44	—	—	227	183	44	—
—	553	188	—	—	1248	1084	164	—
—	323	177	—	—	2016	1895	121	—
—	550	29	—	—	1066	1014	52	—
—	463	113	—	—	1653	1588	65	—
—	327	84	—	—	591	503	88	—
—	122	117	—	—	1213	1015	198	—
—	271	81	—	—	2119	1559	560	—
—	288	61	—	—	600	591	9	—

Folyó szám	Törvényhatóság	A választókerület neve	Régi jog	Földbirtok	Házbirtok
108	Körmöczbánya	—	1	285	116
109	Makó	—	—	1868	122
110	Miskolcz {	Déli kerület	7	41	217
		Északi kerület	8	69	148
		Összesen	15	110	365
111	Nagy-Becskerek ...	—	—	58	1788
112	Nagy-Kikinda	—	—	1522	183
113	Nagy-Körös	—	—	1383	32
114	Nyíregyháza	—	2	1076	300
115	Oláhfalú	—	235	1	2
116	Pápa	—	15	129	204
117	S.-Szt-György	—	77	100	101
118	Szamosujvár	—	69	—	92
119	Szarvas	—	2	884	13
120	Nagy-Szeben {	I. kerület	—	2	96
		II. „ „	—	6	293
		Összesen	—	8	389
121	Szék	—	175	16	—
122	Sz.-Udvarhely	—	32	4	142
123	Szentes	—	—	1665	236
124	Vizakna	—	63	196	18
125	Zenta	—	2	1726	96
	Összesen		1147	24013	6157
Ö s s z e -					
Vármegyék			39730	600859	15542
Törvényhatósági joggal bíró városok			164	17597	18571
Önálló képviselőválasztói joggal felruházott városok			1147	24013	6157
Főösszeg			41941	642469	40270

logat., rom. ház és birtok együttesen	Jövedelem	Értelmiség	Füstök után közsegi képviselő	Kerületenkint és tör- vényhatóságokonkint		Összehasonlítva mutatkozik	
				1900.	1899.	több	keve- sebb
				é v b e n			
—	143	82	—	• 627	611	16	—
—	474	134	—	• 2598	2455	143	—
—	781	149	—	— 1195	1180	15	—
—	650	139	—	— 1014	988	26	—
—	1431	288	—	— 2209	2168	41	—
—	669	123	—	• 2638	1887	751	—
—	482	121	—	• 2308	1981	327	—
—	205	145	—	• 1765	1603	162	—
—	550	197	—	• 2125	1619	506	—
8	17	11	4	• 278	282	—	4
—	401	122	—	— 871	790	81	—
—	174	69	—	— 521	568	—	47
—	133	56	—	— 350	332	18	—
—	570	108	—	• 1577	1257	320	—
—	490	184	—	— 772	785	—	13
—	432	61	—	— 792	768	24	—
—	922	245	—	— 1564	1553	11	—
8	11	12	2	• 224	225	—	1
—	257	124	—	• 559	470	89	—
—	407	148	—	• 2456	1770	686	—
—	24	20	1	• 322	233	89	—
—	519	127	—	• 2470	2179	291	—
31	14938	4298	13	50597	43980	6617	—
s i t é s:							
6544	99220	57112	4046	823053	729894	93159	—
5	69454	9567	1	115359	97260	18099	—
31	14938	4298	13	50597	43980	6617	—
6580	183612	70977	4060	989009	871134	117875	—

Az 1896-iki választásnál a választók száma 879,167-ben vétetvén fel, ebből leszavazott a megválasztott képviselők mellett 272,111, a megválasztott képviselők ellen 156,292, az egyhangu választókerületek után a választók száma volt 271,244, összesen 699,647.

A választásban nem vett részt 179,520 választó.

Pártok szerint vizsgálva az adatokat, a következő számok szolgálnak felvilágosítással:

Győztes párt	Választók száma	Mellette	Ellene
		szavazott a győztes pártnak	
Szabadelvű párt	584,152	167,733	88,744
1848-as függetlenségi Kossuth-párt	120,676	44,079	29,494
Nemzeti párt	84,882	27,927	19,032
Néppárt	42,494	20,208	11,901
Pártonkívüli	22,246	7,144	4,074
1848-as függetlenségi Ugron-párt	18,717	5,020	3,317
Összesen	879,167	272,111	156,292

Minthogy nem éppen felesleges azt is tudni, hogy a győztes pártok kerületeiben hány választó esik az egyhangu választás fogalma alá s hányan maradtak távol a szavazástól, közöljük a következő adatokat is:

Győztes párt	Választók száma egyhangu választásnál	Győztes pártokkal szemben nem szavazott
Szabadelvű párt	203,171	124,774
1848-as függetlenségi Kossuth-párt	24,029	23,074
Nemzeti párt	28,391	9,532
Néppárt	—	16,385
Pártonkívüli	8,860	2,368
1848-as függetlenségi Ugron-párt	6,993	3,387
Összesen	271,244	179,520

Dr. Békéssy Károly: A választási rendszer bírálata (Erdélyi Múzeum 1894. III—VI.) cz. értekezésében a következő eredményekre jut:

A jelenlegi többségi rendszer legfőbb hibája, *hogy meg-hamisítja a parlamentben a választók között levő párt-arányokat*, vagyis a megválasztott képviselők s az összes választók száma között igazolatlan aránytalanság mutatkozik; a mint ezt a következő példák mutatják:

Angliában 1880-ban a választók conservatív jelöltre adtak 1.400,000 szavazatot, liberálisokra 1.800,000 szavazatot.

Ezen arány szerint tehát megillette volna a conservatív pártot 279, a liberálist 371 képviselő. A valóságban pedig volt 236 conservatív, 414 liberális. Ugyanekkor egyes kerületekben megtörtént, hogy péld. 36 kerületben 50,000 liberális szavazó választott 36 képviselőt, 47,000 conservatív pedig egyet sem.

Franciaországban (1884) 33,000 antiliberális (katholikus) választott 67 képviselőt, 22.000 liberális csak 2 képviselőt.

Svájc (1881) az egyik párt 233,000 szavazattal választott 137 képviselőt, a másik párt 130,000 szavazattal választott csak 8 képviselőt.

Magyarországon az 1869-iki országgyűlési választási szavazati statisztikában ugyanezt találjuk, mint másutt. Így például *Nógrádban* 8138 kormánypárti választ 5 képviselőt, 5539 ellenzéki 1 képviselőt.

Somogyban 11,969 ellenzéki választ 8 képviselőt, 5311 kormánypárti egyet sem.

Budapecsten az ellenzékre szavazott 3106, a kormánypártra 5697 s az eredmény: megválasztatott 3 ellenzéki, 2 kormánypárti képviselő. Tehát a kisebbség győzött.

3. Az u. n. parlamenti reform kérdései.

A képviselőház összealkotásánál a döntő mozzanatok polit. szempontból: a választói jog (census), a választók száma, a kerületek beosztása, a szavazás módja stb., melyek, mondhatni, állandóan felszínre vannak a parlamenti vagy hírlapi tárgyalásokban. Különösen kedvelt téma szembeállítani az egyik választókerület 200 választóját a másiknak 4000—5000 választójával.

Ehhez hasonló nagy aránytalanságok vannak a census tekintetében is, a mint erre nézve maga *B. Bánffy Dezső* min. elnök több példát hozott fel a képviselőház 1896. június 17-iki ülésén. Példákkal bizonyította, hogy a magas census éppen a magyarság lakta vidékeket sújtja. Így Erdélyben, tehát jórészt románok közt, a census általában 6 frt 99 kr. adó, Abauj-Tornában 1 frt 20, Liptóban már csak 35 kr. Máramarosban 17 kr., Szilágymegyében pedig már 11 kr. adó fizetése választói jogot ad. Ezzel szemben a magyar vidékeken találni következő censusokat: Csongrádban 16 frt, Komárom-, Somogy- és Vas megyékben 19 frt, Baranyában, Borsodban 22 frt, Csanádban 24 frt, Fehérmegyében 25 frt, Győrben 28 frt, Pestmegyében, Veszprémben 29 frt, Esztergomban 31 frt, Bács-Bodrogymegyében 32 frt.

Különösen az általános választások alkalmával tárgyalják sokat a parlamenti reformokat; néha szóba kerül a főrendiház is, de legtöbbszörre mégis csak a képviselőházzal foglalkoznak.

E reformtörekvések hozták létre a curiai biráskodást, ezek vezetnek az incompatibilitás újabb szabályozására. A parlamenti reformja kétségtelenül mindenütt a választói jog kérdésével van legszorosabb összefüggésben. A pártok az egyes társadalmi rétegek politikai felfogását nagy egészében ismerve, — igyekeztek ezeket bevenni a jogosultak sánczai közé, — vagy lehetőleg távoltartani onnan.

Az újabb jogbölcseleti, s főleg socialista írók a polit.

jogosultság kérdését az adófizetéssel hozták kapcsolatba, s abból indulva ki, hogy a ki az állam fentartásához pénz- vagy vér-adójával járul: az nem zárható ki a polit. jogosultság minimumából, a választói jogból; s a két fogalomnak e correct szembehelyezése az ált. teherviselés és védkötelezettség kapcsán elvezetett az általános szavazati joghoz (suffrage universál).

Ez a jog nálunk is már régóta talál hirdetőkre. Hogy messzebb ne menjünk, a választási törvény 1872-iki képviselőházi tárgyalásakor már párt-programm alakjában jelenik meg. *Irányi Dániel*, a ki, mint maga mondja ez alkalommal, a forradalom után csaknem 20 évet töltött Franciaországban, a hol 1848-ban hozták be a *suffrage universel*-t, nem fogadja el a tárgyalás alatt lévő javaslatot — a választási reformról — (teljes címével: Az 1848 : V. és erdélyi 1848 : II. t.-cz. módosításáról), hanem a helyett határozati javaslatot nyújt be (1872. február 22.), a mely szerint terjeszsen be a kormány új törv.-javaslatot a következő elvek alapján: *a)* általános választói jog, *b)* titkos szavazás, *c)* a választókerületeknek a népesség aránya szerinti igazságos felosztása, *d)* a kormány szolgálatában álló vagy attól egyébként függő egyéneknek a képviselői tisztből kizárása, *e)* végre a vesztegetések és választásoknál előforduló egyéb visszaéléseknek szigorú megbüntetése.

Irányi javaslatának elég jelentékeny pártja volt, többi közt mellette szólottak Mocsáry Lajos, Simonyi Ernő, Madarász József, Táncsics Mihály, Csiky Sándor, Patay István, a nemzetiségi Mocsyoni Sándor, stb. Voltak mások is, a kik nem mentek ugyan ennyire, de azért a szavazati jogot kiterjesztendőnek vélték; így *Schwarcz Gyula* az adócensus eltörlését és helyette az értelmi census: írni-olvasni tudás behozatalát javasolta, annak kimondásával, hogy állami és köztörvényhatósági tisztviselő képviselőnek nem választható, ha hivataláról a választás előtt le nem mond. Legmesszebb ment *Kállay Ödön*, a kinek még a *suffrage universel* sem volt elegendő, hanem a nők szavazati jogát is proponálta, hivatkozva egyebek közt a 48. előtti nemesi alkotmányra, mely szavazati jogot adott az özvegyeknek.

Látni való, hogy mindez óhajtasok közül megvalósított némelyeket az incompatibilitási, másokat a curiai bíráskodási törvény, mások ellenben máig se váltak törvénnyé; a *suffrage universel* ma is csak kis részben pártprogramm, a nők választási jogáról pedig egyáltalán szó sincs ez idő szerint.

Hogy a parlamenti reformkérdések legfontosabbika, a választói jog felfogása, hogyan áll jelenleg, összeállítjuk pártok, nemzetiségek, osztályok szerint — lehető teljességben, a mint ez

állásfoglalások egymásután, különböző alkalmakkor, sokszó programmszerűleg kifejtve lettek és ugyan:

1. *A nemzetiségi congressus* Budapesten, 1895. aug. 10

A congressus elfogadott egy 21 pontból álló programmot. A 7-ik pont a választási visszaélésekről panaszkodik, a 8-ik pont pedig egész terjedelmében így hangzik:

»Ezzel kapcsolatban kívánja az oláhok, tótok és szerbek szövetsége az általános, közvetlen, egyenlő és titkos választói jog behozatalát, a választókerületek igazságosabb beosztását és a választásokra kiható közigazgatási befolyásolás megszüntetését«.

2. *Az 1848-as függetlenségi, vagyis Kossuth-párt* választási programja 1896. október 9.:

»Követeljük a választási jog kiterjesztését egész a magyarul írni és olvasni tudáshoz kötött általános szavazati jogig; a választókerületek igazságos beosztását, a titkos szavazás behozatalát. Ugyan e párt részéről *Kossuth Ferencz* elnök 1901. márcziusban egy felhívást adott ki a vidéki elvtársakhoz intézve. E felhívás magában foglalja az itt közölt pártprogramot, kibővitve a következőkkel: 1. a titkos szavazás községenként történjék, 2. a választókerületek mai beosztása éppen a magyar vidékeket sújtja, itt néhol 5000, nemzetiségek közt néhol 200 választó választ egy képviselőt, 3. meg kell szüntetni azt a botrányt, hogy néhol 30 frt adó sem ad szavazati jogot, másutt, még pedig nem magyar vidéken 80 kr. adó fizetése is választóvá tesz. Igazságosabb adóalapot kell teremteni addig is, míg az adózás meg nem szűnik választói jogalapot képezni«.

3. *A néppárt* választási programja 1896. október 9.:

»Követeljük az alkotmányos szabadság helyreállítására a tiszta választásokat, a visszaélések orvoslását, a bűnösök megbüntetését, pártatlan igazolási eljárást. Követeljük a census leszállítását és méltányos megállapítását, valamint a választókerületek arányos új beosztását«.

4. *A social demokrata-párt* választási programja. Szózat a magyar néphez! (Új népszava 1896. okt. 15.)

»Követeljük az általános titkos választói jogot«.

Ugyanezen párt programja az első országos congressus határozatai alapján a következőleg szól:

»A párt követeli az általános, közvetlen és titkos választási jogot minden képviseleti testületben, mint az agitáció és szervezkedés egyik fontosabb eszközét, a nélkül azonban, hogy a parlamentarismus értéke felett csalódásba ejtené magát«.

5. *A volt nemzeti-párt* programja 1896. okt. 8-án nem szól a választásokról, de hangoztatja, hogy »a párt ragaszkodik öt év előtt kiadott programjának minden tételéhez«.

Ez az öt év előtti program 1892. január 8-án tétetett közzé (aláírta *Királyi Pál* elnök, *Benedek Elek* jegyző), egyik pontja így szól:

»Reformálni kell magát a törvényhozást és összealkotásának alapját, a választási törvényt, főleg abban az irányban, hogy a képviselőház a választási szabadságnak biztosítása által valóban a nemzeti akarat képviselője legyen és így a képviselőháznak felelős kormány is a nemzettől függjön, nem pedig a nemzet tőle«.

Gróf Apponyi Albert beszámoló- és programbeszéde Jászberényben, 1896. okt. 11-én többi közt a következőt tartalmazta:

»Akartunk egy szigorú törvényt alkotni és abban a választók szabadságát biztosítani. Akartunk törvényt alkotni, hogy a hivatalnokok szabadon, meggyőződésük szerint, feljebbvalóiktól nem befolyásolva szavazzanak és egyszersmind a hivatalnokok ne gyakoroljanak pressiót a választókra. Akartunk törvényt, hogy a ki szavazatát eladja akár pénzért, akár borért, ne szavazhasson, szavazata érvénytelen legyen, mert a ki így cselekszik, nem méltó ezt a legfőbb polgári jogot gyakorolni. Akartunk törvényt, a mely azt a jogot, hogy ítéljen oly esetekben, a melyekben megvesztegetésekről, választási visszaélésekről van szó, független testületre, a legfőbb bíróságra bizza, hogy ilyen esetekben ne úgy mint eddig, párteberekből álló bíróság ítéljen«.

6. *Az u. n. agrár-párt* programja, 1896. okt. 8. (aláírva *gr. Károlyi Sándor*, *Bujanovics Sándor*) nem szól a választás módjáról.

Az Ugron-párt az 1896-iki választásokra nem adott ki programot, egyes párttagok azonban nyilatkoztak a választásokról külön, egyénileg.

7. *Ugron Gábor* 1896. okt. 18-án Ujvidéken tartott programbeszédében így szólt:

»Szükség van az általános szavazati jogra, mert ez által az ország a kormány abszolutismusától megmenthető volna«.

8. *Polónyi Géza* 1899. márczius 1-én (a Széll-kabinet bemutatkozásakor) így szólt a képviselőházban:

»Fogadalmat tettünk, meg is fogjuk tartani, hogy az emberiség jogainak védelmezésében egy táborként fogunk a képviselőház termeiben küzdeni és ezen jogok kivívása érdekében első sorban zászlónkra írjuk az általános választói jog és a titkos választások elvét«.

9. *Az országos 48-as néppárt* (Lepsényi és tsai) programja, 1900. okt. 12. kívánságait 12 pontba foglalja. A 11. pont így szól:

»11. A választói jog kiterjesztése legalább annyira, hogy a ki katonának jó volt, legyen jó szavazónak is«.

10. A *democrata-párt* programjából:

»A parlament csak a képviselőlet látszata, ujkori rendi tábla, ha benne nem a nép szervezkedett a törvényhozás munkájára. Igazi népképviselőket követelünk tehát, általános, közvetlen és titkos választói jogot, a fuvarpénzek alakjában törvényesített vesztegetés eltörlését és a kisebbségek képviselőletének törvényes biztosítását«.

Mind e programokban egyetlen egy pontot találunk, olyant, melyről ezelőtt 30 évvel még nem volt szó; ez a *kisebbség képviselőlete*; mindjárt meg fogjuk látni, hogy ez az eszme már a képviselőházban is szóba jött. Eppen azért röviden, egy pár szóval meg kell róla emlékeznünk — inkább csak a kérdés publicistico-történeti vonatkozásában: Állítottat ugyanis többször, hogy a mai választási rendszer alapja a többség uralma. Ha valamely választókerületben az egyik jelölt 600 szavazatot kap, ő lesz a képviselő, ha ellenfelére csak 580 szavazat jut. Világos, hogy ez esetben 580 választó képviselőlet nélkül marad. Ez ismétlődik a nagyobb egységekben (vármegyék) és ismétlődik az egész országban. Lássuk néhány példán. Az 1869-iki választáson (csak erről a választásról van teljes statisztika) Krassóme gyében 5983 kormánypárti választott 4 képviselőt, 5002 ellenzéki 2-t. Nógrádban 8138 kormánypárti 5-öt, 5539 ellenzéki 1-et. Veszprémben 7970 kormánypárti 4-et, 3973 ellenzéki 1-et. Viszont Somogyban 11,969 ellenzéki 8 képviselőt választott, 5311 kormánypárti szavazat pedig egyet sem, holott 3-nál több illetve volna meg. Pestmegyében 19,454 ellenzéki szavazatra jutott 9 képviselő, 4777 kormánypártira egy sem. Hogy pedig a visszásság ismétlődik magában a végeredményben vagyis az országgyűlésen is, bizonyítja éppen a szóban forgó választás is. Az 1869-iki választásokon a Deák-pártra leadatott 383,612, az ellenzékre pedig 335,814 szavazat. Ez arány szerint kellett volna lenni a Deák-párton 211, az ellenzéken 184 képviselőnek, valóságban pedig volt ott 235, itt 160, tehát 27 szótöbbség helyett 75.

Ez azonban még csak a kisebb visszásság, az t. i., hogy valamely párt kellőnél nagyobb többséghez jut, a többség azonban jogosan megilleti. De megtörténik az, hogy a választás eredménye ellenkezőbe csap, t. i. a kisebbség jut győzelemre. Szolgáljon erre például az 1869-iki pesti választás. Pest még ekkor nem volt egyesülve Budával és volt összesen 5 kerülete (az Erzsébetváros később keletkezett). A választás eredménye a következő:

kormánypárti szavazat		ellenzéki szavazat	
<i>Deák Ferencz</i>	1230	<i>Ujházi László</i>	214
<i>Szentkirályi</i>	815	<i>Csernátony</i>	859
<i>Gorove</i>	1491	<i>Jókai</i>	1511
<i>Wahrmann</i>	1748		
<i>Török Pál</i>	407	<i>Vidacs János</i>	522
5691		3106	

Tehát 3106 szavazat választott 3 képviselőt, 5691 pedig 2-t. (Wahrmannnak ellenjelöltje nem lévén, az összes választók szavazata neki számíttatik.) Ime ez a kisebbség győzelme. Kérdés már most csak az, hogy megtörténhetik-e ez vég-eredményben is? Rendesen kiegyenlítődik a kerületek közt a különbség, de van példa arra is, hogy a parlamentben a kisebbség uralkodott. Így *Szászországban* a hetvenes években az egyik párt 100,000 szavazattal csak 5 képviselőt tudott megválasztani, míg a többi pártok 90,000 szavazattal 18 képviselőhöz jutottak. *Svájcban* az egyik párt 170,000 szavazattal többségre jutott a nemzetgyűlésben a másik párt 174,000 szavazatával szemben. *Angliában* 1874-ben liberális jelöltekre leadott 1.436,000 szavazat, conservativekre 1.222,000 és mégis 6 éven át a conservatív pártnak 60 többsége volt a képviselőházban. Tehát 6 éven át kormányozta *Beaconsfield* Angliát a nélkül, hogy az országban többsége lett volna.*) E néhány adattal csak azt akartuk megmutatni, hogy van-e jogosultsága annak, ha kisebbség képviseletéről beszélnek; további fejtegetés messze vezetne, térjünk vissza tárgyunkhoz.

A felsorolt programok jórészt 1896-ból valók, mint-hogy a pártok és egyének is főként az általános választások alkalmával adnak programot. Van azonban újabb mozzanat is, a melyről meg kell emlékeznünk. Ugyanis a parlamenti reformot csaknem egész teljességében — a főrendiházról nem volt szó — a képviselőház elé hozta az *Ugron-párt* az 1896—1901. országgyűlés utolsó ülészakájában.

Első szónok volt *Holló Lajos* (1901. január 16.), ő fejtette is ki tárgyát legrészletesebben. Követeléseit a következő pontokba foglaljuk: 1. meg kell szüntetni a választásoknál a hivatalos pressiót, 2. ki kell zárni vagy legalább teljesen korlátozni az anyagi befolyást, 3. meg kell szüntetni a képviselői állás utilizálását, 4. be kell hozni az általános választói jogot, 5. a községenkinti titkos szavazást, 6. egységes szavazati lajs-

*) Példáinkat a következő értekezésből vettük: *Békésy Károly*: A választási rendszer bírálata. (Erdélyi Múzeum, 1894.)

tromot kell készíteni a községi, törvényhatósági és képviselő-választásokra.

Mind e javaslatokat *Holló* részletesen indokolta. Az 1. pontra felhozta a második francia császárság példáját, a hol a vizsgálatok a hivatalos visszaélésnek 85 fajtáját állapították meg; jogosult választókat kitörültek, beirtak 3000 jogosulatlan szavazót; egy hivatalnok 300 szavazó lapot csempészt be az urnába; mások szavazólapokat bepiszkoltak, s ezzel érvénytelenné tettek, stb.

A 2. pontnál különösen azt kifogásolja, hogy olyan anyagi erőt visznek harczba a hivatalos jelöltek mellett, a mely a közhatalommal összefüggő forrásokból származik, nem ugyan az állami költségvetésből, hanem czimek, rangok, concessiók adományozásából.

A 3. pontnál fölemlíti, hogy a képviselőknek egész kasztja kezd keletkezni, a kik a politikai élet kihasználásából akarnak maguknak hasznot szerezni.

4. Az általános választói jogot statisztikai adatokkal támogatja. 1879-ben a választók száma volt 824,000, tehát a lakosságnak 6%-a, 1899-ben pedig 871,000, tehát csak 5.25%, a választók száma tehát relative fogyott. Hogy ebben milyen kevés a kormánytól független választók száma, következtetni lehet abból, hogy csak maga a közlekedésügy 45,000 választót szolgáltat a kormánynak. 62 kerületben a választók száma kevesebb 1000-nél (Bereczk 180, Erzsébetváros 185, Abrudbánya 208 stb.), 135 kerületben a választók száma 2000-en alul van, úgy hogy a kerületek többségében a független szavazókat a hivatalos szavazatok ellensúlyozzák. Be kell tehát hozni az általános választói jogot. Ámde erre a felelet mindig az, hogy nem lehet a nemzetiségek miatt. *Holló* erre azt feleli és számokkal bizonyítja, hogy a választói jog kiterjesztésével éppen a magyar vidékek nyernének, mert ma a megszorított választói jog a nemzetiségi vidékeknek kedvez, ott kevesebb ember választja a képviselőt, mint magyar vidékeken.

5. A községenkinti szavazás a pénz alkalmazását is legjobban megakadályozza, mert most főként a választók szállításá, élelmezése, napidíja okozza a kiadásokat.

Végre 6. az egységes lajstrom hozzászoktatja a népet jogai gyakorlásához s a visszaéléseket elkerülhetővé teszi.

Holló javaslataihoz többen hozzászóltak. *Ugron Gábor* szerint a 67-iki alkotmány az akkori francia monarchiát vette mintaképül, a melynek egész rendszere arra irányult, hogy bürokratikus szervezetével a népakaratot kijátsza és a végrehajtó hatalom akarata szerint irányítsa. Nálunk is a

korona mindenható, mi nem vagyunk törvényhozók, csak törvények regisztrálói, s a többség kinevezett képviselőkkel áll. Pártolja az általános választói jogot, mert sem tótok, sem oláhok kedvéért nem akar szolga lenni.

Polonyi Géza egy új eszmét hoz a vitába: a *kisebbség képviselését*. A mai többségi képviselet fictió. Ha egy választókerületben van 6000 választó és X. 3000 szavazattal megválasztatik 2999 szavazat ellen, ez utóbbi választók képviselet nélkül maradnak. Ezen a lajstromos választással kell segíteni, a hol ha pl. 3 jelöltre szavaznak, kettő bejön a többség, egy pedig a kisebbség képviselésében.

Szell Kálmán miniszterelnök részletesen felelt a felhozottakra, beszédének idevonatkozó részét egész terjedelmében közöljük.

Szell Kálmán miniszterelnök: Ezek után, t. képviselőház, körülbelül reflectáltam mindenre, a mi ebben a vitában érdemleges, csak egyre kell még kitérnem, ha az idő nem szorítana, bővebben tenném (Halljuk! Halljuk!), a mi a vitának egyik cardinális pontját képezte, tudniilik a parlamenti reform kérdésére.

Mielőtt erre rátérnék, Visontai képviselő urral szemben tartozom önmagamnak, hogy mai polemiájára visszatérve, csak két megjegyzést tegyek. Az egyik az, a mikor azt mondja, hogy én idegenkedtem attól, hogy ez a kérdés ide jöjjön. Hát kérem, ez félreértés. Annyira nem idegenkedtem attól, hogy ez ide jöjjön, hogy még azoknak a t. tuloldali barátainknak is, a kik azt mondták, hogy ők a parlamenti reform kérdését még ebben az országgyűlésben meg akarják vitatni, azt mondtam, hogy külön vitatás tárgyát, külön határozati javaslat alapján való tárgyalásnak a dolgát én meg fogom fontolni, de de nem tanácsolom. Megfontoltam és azt mondtam válaszul, hogy nem is óhajtom.

Nem óhajtom pedig azért, mert azt gondolom, hogy czélszerű és minden irányban kevésbé prejudiciózus reám nézve is és önökre nézve is az, ha most nem akarják megvitatni, ne külön, de a mikor erre jó alkalom lesz, az appropriációnális vita alkalmából vitassuk meg. Hát én nem idegenkedtem tőle. Én azt akartam, hogy most ne beszéljünk róla.

Az sem áll, a mit a t. képviselő ur most reám fog, hogy azt mondtam volna valaha, hogy a 48-iki alkotmány továbbfejlesztése sötétbe ugrás. Soha sem mondtam. Én azt mondtam, a mikor erről beszéltem, hogy az általános szavazati jognak elfogadása képezne igenis sötétbe ugrást, a mi egészen más. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) A 48-iki jogoknak odáig

való fejlesztését elleneztem és ezt neveztem sötétbe való ugrásnak, de magában véve a 48-iki jogok fejlesztését ezzel a szóval nem illetem. De majd erre még visszatérek.

Azt mondja Visontai Soma t. képviselő ur, hogy két dologban én veszedelmes dolgokat mondtam abban a budget-beszédemben, a melyre ő is reflektált.

Az egyik a gyülekezési jog, a másik pedig, gondolom, az egyleti jog. Hát tisztázzuk, kérem, az eszméket. Én nemcsak azt mondtam, a mit a t. képviselő ur felolvasott, én mást is mondtam. A t. képviselő azt mondotta és körülbelül úgy tüntette fel a dolgot, mintha én tisztán beszámoltam volna magamat a Szemere-féle 1848-iki áprilisi rendeletnek sánczai mögé, a melyet ő az aradiakhoz és később a budapestiekhez intézett és úgy állítottam volna fel a kérdést és abból meritve azt mondtam volna, hogy Magyarországon a gyülekezési jogot ez a rendelet szabályozza és hogy azt rendelet által kell szabályozni: hogy én tehát a közjoggal és azoknak a tisztelt barátainak a nézeteivel, a kik valamikor, a mikor ez a kérdés itt tárgyalatott, ellenzéki padokon mást hirdettek, ellenkezésbe jöttem volna.

Tisztázzuk a dolgot és akkor meg fogja a t. képviselő ur látni, hogy nem így van az. Én multkori budget-beszédemben a tényleges állapotot adtam elő. (Helyeslés a jobboldalon.) A tényleges állapotról szoltam, a mire találtam. Nem azt mondtam, hogy mit tartok én a magyar közjog, az alkotmányos jogok és a magyar alkotmányos felfogás és szabadság szempontjából kívánatosnak, megegyeztetve ezeket a szempontokat mindig az állami érdek legmagasabb és legelementárisabb követelményeivel; nem, én azt mondtam, hogy a tényleges állapot az, hogy ilyen rendeletet bocsátott ki Szemere is és hogy ilyen rendeleteket bocsátott ki általános érvénnyel — 1896-ban — ezelőtti miniszteri elődöm. Azoknak a rendeleteknek önállása képezi maig a tényleges állapotot, a mig e rendelet visszavonva vagy módosítva nincs. De mit tettem hozzá? Azt tettem hozzá, a mit a t. képviselő urnak csak elismeréssel kellett volna fogadnia és a mi miatt nem érdemltem gáncsot. Az én közjogi felfogásom az, hogy ezt az ügyet, a melyet az alkotmányos jogok és a közszabadság szempontjából, a melylyel az állami érdekek, az ellenőrzés szempontjából össze kell egyeztetni, tehát minden nagy szempont figyelembe vételével szabályozni kell ezt a nagy kérdést; nem magam akarom szabályozni, hanem ide akarom hozni a törvényhozás elé és törvény által akarom rendezni. (Helyeslés a jobboldalon.) Hát a t. képviselő ur ezt — mert hiszen erre

fektettem a fősúlyt — ezt lett volna szíves kiemelni. Ez pedig inkább elismerést érdemel talán. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Megmondotta!)

Hát akkor ne is gáncsoljon!

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy az egyleti jog kérdésében nem úgy járunk el, mint a hogy Andrássynak és Wenkheimnak valaha tanácsolta Deák Ferencz. Bocsánatot kérek, én szakasztott így járok el. A képviselő ur felolvasta, hogy a demokrata körökre nézve mégis megjelent olyan rendelet. Hogy általában az egyesületi jog kérdésében a teljes abszolút szabadság, a szabad egyesülés, a felügyelet és ellenőrzés nélküli egyesülés . . .

Visontai Soma: Ezt nem mondtam!

Szell Kálmán: Nem mondom, hogy mondta, — álláspontjára helyezkedjék valaki az országban, ezt, bocsánatot kérek, csak nem lehet okszerűen, nem lehet okosan tanácsolni vagy megmotiválni.

Hát kérem, én nem jöhetek minduntalan a képviselőházhoz, hogy ilyen vagy olyan kiházasítási, ilyen vagy olyan temetkezési, ilyen vagy olyan egyéb egyletre nézve engedjen meg nekem rendkívüli szabályokat. A kormánynak meg van a joga rá, a legmagasabb és legnagyobb állami érdekek szempontjából, hogy az egyleti ügyet a maga körében rendezze addig is, a míg törvényhozási uton azt rendezni lehet és ha a törvényhozás rendezi is, annak is kell egy rendelkezést felvennie, a mely felhatalmazást fog adni a kormánynak, hogy bizonyos esetekben saját belátása szerint ott, a hol az állami rendet veszélyeztetve látja, a hol az illető egyleti tagok vagyonát, értékeit veszélyeztetve látja, eljárjon.

Ha így klarifikálom a kérdéseket, akkor, t. képviselő ur, nincsen köztünk olyan nagy különbség. Mert se a demokrata köröket, se egyéb egyleteket, ha az állam érdekei is veszélyeztetve nincsenek, én el nem tiltottam és el nem tiltom.

Ezek után áttérek a reformra. (Halljuk! Halljuk! Nagy zaj. Elnök csenget.) A parlamenti reform kérdését Holló Lajos képviselő ur tette be a vitába egy igen átgondolt és nagyon szépen felépített beszédben. Mindannak daczára, hogy én az általa felhozott argumentumoknak nem egy részletével egyetértek, azokat egészükben magamévá teszem, conclusióit a magam részéről, úgy a mint ő azokat levonta, el nem fogadhatom. Igen röviden ki fogom fejteni a nézetemet. Öt pontban summázom azt, a mit ő mondott. Először is azt kívánja, hogy a hivatalos pressiótól mentől inkább távol maradjanak a választók, másodsor az anyagi eszközök felhasználásától. Har-

madszor, hogy a képviselő a maga állását ne utilizálja. Azután jön a választó-jog kiterjesztésének kérdésére és a kerületek felosztásának a kérdésére. Ez az öt cardinális pont volt abban a beszédben.

A mi a három elsőt illeti, (Halljuk! Halljuk!) én teljesen egyetértek mindazokra nézve és egyetértek épp abban, hogy a mennyire emberileg lehetséges és a mennyire igazolva, indokolva és megokolva van, — mert azt, hogy neutralizálás mindenki a maga politikai hitvallásában, a ki ebben az országban hivatalt visel, azt el nem fogadhatnám, — de hogy a hivatali pressió igenis távol maradjon és hogy az anyagi eszközök játékba és harczba vitele, a mennyire lehet, kiküszöböltessék, elfogadom. De kérem, hisz erre a két dologra hoztuk meg a curiai biráskodásról szóló törvényt, meghoztuk hosszú tanácskozások után ezelőtt másfél évvel, meghoztuk kísérlet alakjában.

Még meg sem próbáltuk. Lehet, hogy az a törvény nem válik be, lehet, hogy annak a törvénynek azt a célzatát, a mely pl. a fuvardíjak megállapításánál előttünk lebegett, a mely nem abban állott, hogy mindenki követeljen magának fuvart, a ki ezen nagy alkotmányos jogát gyakorolja, hanem a mely célzat abból állott, hogy ne lehessen ezen a czimen vesztetgetni, lehet, hogy ezt a célt nem éri el: lehet. De hogy mielőtt még csak meg is kíséreltük ennek a törvénynek a végrehajtását, félrelökjük, azt nem tudnám tanácsolni. Hiszen 8 évre, tehát tulajdonképpen csak két képviselőválasztási ciklusra van ez abban kimondva. Meg fogjuk látni, usus plura te docebit, a tapasztalatok ki fognak bennünket tanítani, akkor foglaljunk mi, vagy foglaljanak utódaink erre vonatkozólag állást. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

A mi azt illeti, hogy a képviselő ne utilizálja az állását: lelkemből beszél és én teljesen egyetértek vele. (Általános élénk helyeslés.) Én nem egyszer mondtam, hogy az inkompatibilitás kérdését tisztába akarom hozni és tisztába kell, hogy hozzuk és ez az országgyűlés anélkül nem fog szétozslani. Tartozik önönmagának a törvényhozás azzal és tartoznak maguknak a képviselők, hogy ezt a kérdést megoldják. (Általános helyeslés.) Meg fogjuk oldani a célnak megfelelően és megoldjuk úgy, a mint ezt a parlament méltósága és az élet és az eddigi tapasztalatok és igenis, a mint annak a célnak a biztosítása megkívánja, a mely mindnyájunk előtt lebeg. Nem szabad kizárni a parlamentből mindenkit, a ki mással, becsületes, tisztességes munkával is foglalkozik. (Helyeslés a jobboldalon.) De ki kell zárni mindenkit, a ki utilizálni akarja

állítását, vagy a ki eo ipso függési viszonyban van. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) Ezt meg fogjuk csinálni és azt gondolom, érdekében állandó ennek a Háznak és az országnak. (Halljuk! Halljuk!) De én az eljárásra helyezem a súlypontot, nem annyira az anyagi inkompatibilitási törvény módosítására, mint egy olyan eljárás életbeléptetésére, a melynek alapján azután a kimondandó verdikt és ítélet közmegnyugvással fogadtatik és véget vet minden ilyen kérdésnek. Fogjuk a kérdést legközelebb a napokban a bizottságban tárgyalás alá venni és a tárgyalások eredményét a Ház asztalára fogjuk tenni.

Jön a másik két kérdés: a census, a választói jogosultság, a választói eljárás és a választókerületek beosztásának kérdése: a parlamenti reformnak ezek a nagy alkotó elemei, ezek az alapvető nagy gondolatai. Beismerem, hogy egy olyan képviselőválasztási törvény, a mely hevenyészve 52 évvel ezelőtt létesült, a melyet 26 évvel ezelőtt vett a magyar törvényhozás revisió alá, nem felel meg a mai fejlődő állami, társadalmi életnek, a magyar állam és társadalom mai állásának. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Helyeslés a szélső-baloldalon.) Elismerem azt is, hogy a censusban, a mely 48-ban hevenyészve lett odaállítva, a mai censusban, a mely egyrészen ma már tulajdonképen a maga egész karakterisztikus voltában és formailag nem is ekiszttál, mert az urbéri telek nem léteznek, ebben a censusban és a különböző többi censusokban roppant nagy aránytalanság van. (Ugy van! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) Elismerem, hogy ez az ország egyes részeire nézve kirívó aránytalanságot képez és baj; ez az aránytalanság sokáig nem tartható, (Ugy van! Ugy van!) hogy a censusban oly nagy különbségek vannak, hogy oly szerteágazó az, hogy oly nagyok az aránytalanságok és olyan különböző természetűek. Ezt én mind elismerem. Hanem, t. képviselőház, a census kérdése a mi viszonyaink között, de minden nemzet életében és alkotmányában egy olyan nagyfontosságú, kényes kérdés, a melyhez mindig és minden időben és mindenhol a legnagyobb óvatossággal nyultak. En azon az alapon állok, (Halljuk! Halljuk!) hogy ezt a kérdést annak idején . . . (Nagy zaj a baloldalon. Felkiáltások: Elvette a szavazati jogot!) Vettem-e én el valakitől jogot? (Felkiáltások a baloldalon: De nem is terjesztette ki! Nagy zaj. Elnök csenget, Halljuk! Halljuk!) a közbeszólás mondom: Si tacuisses! (Derűtség és tetszés jobbfelől.) No hát tessék várni, majd megmondom; nem vettem el senkitől, hanem igenis kiterjesztettem nemcsak a törvényt, hanem az eljárásom folytán is.

A törvény, még pedig a curiai biráskodási törvény tágitást tett azokra nézve, a kik adónemfizetés czimén el voltak ütve a szavazói jogtól. De másrészt az én eljárásom a földadó minimumát szabályozta, magyarázta, életbeléptette. Ezen két tényező folytán Magyarországon ebben az esztendőben 117,000 választóval több fog választani. Hát akkor mit tetszik mondani, hogy elvettem jogokat, de nem terjesztettem ki? Ez igenis kiterjesztés, úgy, hogy a választók száma nem 900,000 már, a mint Holló Lajos képviselő ur mondja, hanem a választók száma pár ember híján egy millió, holott pár évvel ezelőtt még csak 800,000 körül mozgott. A jogfejlesztésnek és a jogkiterjesztésnek az alapján állunk tehát két év óta és azon állók ma is; én jogokat elvenni nem akarok, hanem azt tartom igenis, hogy majdan akkor, a mikor elkövetkezik az ideje ezen törvény revisiójának, inkább a kiterjesztés, mint a megszorítás alapján kell a megoldást keresnünk. (Helyeslés jobbfelől. Mozgás a szélsőbaloldalon.)

De, engedelmet kérek, én azt hiszem, hogy úgy ebben a kérdésben, mint a választói kerületek kérdésében — a mely utóbbinak meg van a maga történelmi háttere, meg vannak a maga motivumai, meg van a maga oka, hogy miért csinálták 1848-ban így, — a legnagyobb megfontolással és óvatossággal kell eljárni. És én nem osztozom abban a felfogásban, a mit Holló Lajos képviselő ur mond, hogy tegyünk próbát, majd azután visszacsináljuk. (Helyeslés a jobboldalon.)

Ilyen kérdésekben próbát csinálni nem lehet. Azt, a mit Franciaországban csináltak, a mikor behozták az egyéni abszolút suffrage universelle-t, először a liste de scrutin-t s azután visszamentek ismét az abszolút suffrage universelle-re, azt ez az ország nem bírja el. Franciaország elég erős erre, Franciaországnak a homogén, gazdaságilag, culturailag művelt nemzete elbírja ezen kísérleteket; Magyarországnak ethnografiai, gazdasági, culturális, politikai viszonyai olyanok, a melyek a kísérletezéstől óva intenek bennünket. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Azért az általános szavazatjog behozatala ellen vagyok. Azért én a választókerületek új berendezésének, új felosztásának a kérdését is nagyon megfontolandónak tartom. Erre nézve is szintén megengedem, hogy egy kiegyenlítő, arányosító reform annak idején szükséges lesz, ettől sem zárkozom el örök időkre. De sem ezt, sem a választói census kérdését és így a parlamenti reform két nagy alkatelemének az ügyét még ma — én, máról beszélek — nem tartom actualisnak és megérettnek. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Én azt a kérdést, hogy a választási eljárás revideáltasék-e, jogosultnak tartom. Az megfontolandó, hogy a központokban való választás helyett a körjegyzőségekben, kisebb körökben nem lenne-e jobb választani. Titkos választás nem nekünk való, azt hiszem. Nem ütöm el a kérdést, a mint szokás azzal, hogy tanulmányozni akarom, hanem őszintén és bátran kijelentem, hogy a kérdéssel foglalkozom, ugyan minden kérdéssel kötelességem foglalkozni, hanem kijelentem, hogy a reformot most, ez idő szerint, nem tartom actualisnak. (Zajos helyeslés a jobboldalon.)

Werner Gyula: Ez egy államférfiúnak és nem egy agitátornak a fölfogása!

Széll Kálmán miniszterelnök: Én ezen az országgyűlésen ez iránt javaslatot benyújtani nem szándékozom, sőt állást foglalni sem kívánok ebben a kérdésben. Az országnak sürög-sebög, szükségesebb kérdései vannak ma. Én Magyarország nagy gazdasági, politikai, kulturális, sociális és leginkább állami (Zajos helyeslés a jobboldalon.) érdekeinek mérlegelésével, annak idején tartom ezt a kérdést eldöntendőnek. Mikor fog ez bekövetkezni, arról kár lenne beszélni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Mert én azt tartom ilyen kérdésekben, a mit mondott a költő: a hazáért nem kell tudni félni, de a hazáért félni is kell merni, ha a haza jobb ügye úgy kívánja.

Hát én félni is merek ilyen kényes kérdésben; de nem szorítokozom egy összezsugorodott, szűkkeblű, rideg álláspontra, nem mondom, hogy annak a kérdésnek nem jön meg az ideje. Meg fog jönni. Ez az állam fejlődött, ennek a társadalma fejlődött, egyes nagy termelő osztályai fejlődtek. Igenis, mikor az aránytalanságok kiküszöböléséről lesz szó, mindezeket figyelembe kell venni, még pedig a jogfejlesztés és a jogok kiterjesztésének alapján. De ma még nem vagyok abban a helyzetben, hogy megnyugvással tehessek javaslatot. A belügyi tárczát elfogadásra ajánlom. (Hosszantartó élénk helyeslés, taps jobbról és a baloldalon.)

TARTALOMJEGYZÉK.

I. A képviselőház szervezete, alkatelemei.

	Lap
1. A képviselőház tagjai, (horvátországi képviselők) választókerületek	3
Kimutatás az országgyűlési képviselőválasztókerületek beosztásáról ...	4
A) Vármegyék	4
B) Törvényhatósági joggal bíró városok	5
C) Önálló képviselőválasztási joggal felruházott városok	5
2. Összehívás, feloszlítás, (u) általános és időközi választások	6
Ex-lex	7
3. Képviselőválasztások, szerves törvények. A választási törvény magyarázata az 1874: XXXIII. t.-cz. alapján	14

A választási törvény.

I. Fejezet.

a) A választói jog	14
Honosság és életkor	14
A régi jogosultság és annak bizonyítása	17
Ingatlan vagyoni alap a városokban	21
Az 1/4 urbéri telek	22
A földadó-minimum megállapítása és állandósítása	24
Adóalap és fűstsám Erdélyben	26
Az adóalap-minimum Magyarországon	28
Állandó fizetés alapján választói jog	35
Az előző évi adókimutatás	38
Feltétlen választói jogosultság	40
A cselekvő választói jog kizárása	43
A cselekvő választói jog felfüggesztése	43
A választóhatóság és kizárási okai	49
a) Büntény miatt	49
b) Birák, ügyészek, szolgabirák	50
c) Választási elnökök	50
d) A Ház határozatából	51
e) Választási visszaélés folytán a Curia határozatából	52
Uj honosság	53
A választóhatóság	55
A választói jog bizonyítékai	57
A telekkönyvön kívüli birtokos	59
Választói jog a házközösség után	60

II. Fejezet.

	Lap
A központi választmány	61
A központi választmány tagjai	61
A központi választmányi tagok választásának módja	63
A tagok esküje	64

III. Fejezet.

A választók névjegyzéke	68
Utmutatás a névjegyzék összeállítására 134,000/99. B. M. körrendelet	69
Utasítás a névjegyzék kiigazítására	75
Az első panaszok	99

IV. Fejezet.

A névjegyzék elleni felszólalások	101
Az ideiglenes névjegyzék	101
Felszólamlások és észrevételek	107
Felszólalás a névjegyzék ellen	118
Felelkezés a Curiához	118
Utolsó jogorvoslat a Curián	120
A végleges névjegyzék összeállítása	125
A névjegyzék és választási okmányok nyilvánossága	126
A hiteles másolat kiadásának kötelessége	126

V. Fejezet.

b) A választási eljárás	132
A választás határideje	132
Az országgyűlés egybehívása	133
I. Kegyelmes királyi meghívó-levelek	133
II. Az általános választásokra vonatkozó belügyminiszteri rendeletek	134
Közhivatalnok és a pártok	139
Hirdetési minta	143
A záróra kitűzése	161
A jegyzőkönyv	163
A képviselővé kijelentés	164
Általános jegyzőkönyv	166
A megbízó-levél	166

VI. Fejezet.

Az összeírás és választásnál közreműködő közegek felelőssége és a választási visszaélések megbüntetése	168
Fegyelmi eljárás választási ügyekben	169
Választási kihágások	172

VII. Fejezet.

Vegyes és átmeneti intézkedések	176
--	-----

A curiai bíráskodás.

I. Történeti előzmények, Controvers kérdések	179
Novumok	181
Gr. Apponyi Albert módosítványai	183
Széll Kálmán állásfoglalása	185

	Lap
II. A curiai bíráskodás kettős problémája	187
III. A kérvényi, panaszjog és igazolás rendszere	189
A képviselőház bíráskodási ügyköre	192
Választhatóság hiánya	193
Izgatás törvényes hatóságok ellen	193
Általában minden visszaélés	194
Kivételek	195
IV. A törvény általános indokolása	196
Általános megokolás (Ratio legis)	197
Részletes indokolás	212

**1898 : XV. t.-cz. az országgyűlési képviselőválasztások feletti
bíráskodásról.**

Első czim.

Általános határozatok	216
A törvény időbeli érvénye	216
Képviselőház jogainak visszaszállása	216
A curiai bíráskodás alá eső visszaélések taxatiója	
Az új morális és jogi rend casuistikája	217
Tiszta választások minimális biztosítéka	217
Sanctiók	217
Választási jog criminalistikája	218
A feltétlen semmisség s viszonylagos érvénytelenség, beszámítással (Compensatio)	218
Érvénytelenségi okok	218
Választhatóság hiánya	219
Vesztegetés	220
Fonyogtetés, befolyásolás	223
Erőszak	223
A törvényt magyarázat	224
Közhivatalnok képviselőjelöltnek pressiója	225
Etetés-itatás	226
Felhívás büntetettre	227
Izgatás nemzetiség, felekezet, állam egysége, házasság és tulaj- don ellen	228
Vallási izgatás, vallás eszközeivel. Szószék §	230
Viszonylagos érvénytelenség	232
Hivatalnoki pressio	233
A szavazatok le és hozzászámításának rendszere	235
Választók megakadályozása	236
Compensatio	237
Érvénytelen névjegyzék	241
Elnöki részrehajlás	241
A kitűzött idő és hely meg nem tartása	241
Jelölt el nem fogadása	243
Bizalmi férfiak	243
Választás bezárásának el nem rendelése, jelöltek mellőzése	243
A szavazási sorrend meg nem tartása	244
A szavazás nyilvánossága	246
A szavazás incorrect felfüggesztése	246
A jelölt visszalépésének valótlán kimondása	247
Új választás helytelen constatalása	247
Záróra törvénytelen kitűzése	248

	Lap
Álképviselő kijelentése	249
Az egyes szavazatok érvénytelensége, számbavétele	250
Meggátolt szavazatok számbavétele	251
Részesség	254
Hozzá tartozók	254
Választási fuvarok	254
Választók ellátása	255
Fuvardíjak	255
Vendéglátás	255
A képviselőház biráskodási joga	259
A kérvény	260

Második czim.

A Curia előtti eljárás.

I. Fejezet. A bíróság alakítása	264
II. > A kérvény kellékei	267
III. > A kérvény előleges megvizsgálása	275
IV. > A felek és meghatalmazottjaik	277
V. > A bírói határozatok kézbesítése és közzététele	280
VI. > Az eljárásra vonatkozó általános határozatok	282
VII. > Eljárás az ítélet hozataláig vagy a bizonyítási eljárás elrendeléséig	294
VIII. > Bizonyítási eljárás	304
IX. > Tárgyalás a bizonyítási eljárás befejezése után	325
X. > Ítélet	326
XI. > Költségek	330

Harmadik czim.

A képviselőház előtti eljárás	334
A kérvénnyel megtámadott megbízó-levelekre vonatkozó igazolási eljárás	338

Negyedik czim.

A választókerület képviselőküldési jogának felfüggesztése	339
---	-----

Ötödik czim.

Az 1874 : XXXIII. t.-cz., úgy az azzal kapcsolatos 1875 : VI. ; 1876 : XXIII. és 1881 : LIX. t.-cz. módosításáról és kiegészítéséről	343
---	-----

Hatodik czim.

Vegyes és átmeneti intézkedések	365
---------------------------------------	-----

Curiai ügyrend.

A kir. igazságügyminiszternek 66,140—1899. I. M. számú rendelete	386
--	-----

II. A Ház alakulása és működése.

A képviselőház házszabályai	389
Első rész. A képviselőház alakulásáról	393
Második rész. Az igazolásról	398

Első czim.		Lap
Az igazolási eljárásról.		
I. Fejezet. Általános határozatok		398
II. > Az igazolási állandó bizottság		399
III. > A bíráló-bizottságok		400
Második czim.		
A választások elleni panaszok		403
Harmadik czim.		
Eljárás a bíráló-bizottságok előtt		405
Negyedik czim.		
A vizsgálat teljesítése		411
Ötödik czim.		
Az igazolási eljárás költségeiről		415
Hatodik czim.		
Az osztályokhoz nem utasíthatott megbízó-levelekre vonatkozó igazolási eljárás		417
Hetedik czim.		
A kérvénnyel megtámadott megbízó-levelekre vonatkozó igazolási eljárásról		418
Nyolczadik czim.		
Eljárás a választókerület képviselőküldési jogának felfüggesztése tárgyában		419
III. A képviselői állás külön jogrendszere.		
A mentelmi jog		421
A mentelmi jog áttekintése egyes országok szerint		424
A magyar országgyűlés mentelmi joga		428
A mentelmi jog felfüggesztése		431
Az összeférhetetlenségi jog.		
I. Az eddigi jog		432
II. A törvény revíziója		446
III. Modern szempontok az incompatibilitási kérdésben		454
IV. Az incompatibilitás a külföldi törvényhozásban		462
IV. A képviselőház bíráló-bizottságainak judicaturája		486
V. A curiai bíráskodás parlamenti tárgyalásának kivonata.		
1. Az 1896-iki képviselőházi tárgyalás		494
2. A curiai bíráskodásról szóló törvényjavaslat főrendiházi tárgyalása		505
3. A curiai bíráskodási javaslat újabb (utolsó) tárgyalása a képviselőházban		506
4. A curiai bíráskodási javaslat újabb tárgyalása a főrendiházban		525
VI. A választási visszaélések (Delictumok) jogrendszere.		
1. A törvény által tiltott cselekmények		529
Választási visszaélések és azok megtorlása		531
A) Anyagi jogszabályok		531
B) Alaki jogszabályok		549

	Lap
Döntvények	555
2. A törvény tárgyát nem képező visszaélések	592
3. A politikailag meg nem engedett cselekmények (hivat. jelöltek, pártkassza, u. n. törvényes költségek)	592

VII. Függelék.

1. A vármegyéknek a fuvarozási díjak tárgyában alkotott szabályrendeletei (a, b, c rendben)	604
2. A választók statisztikája	1003
A választó kerületek	1006
Sommás kimutatás	1009
3. A parlamenti reform kérdései	1036

